

Euskal Autonomia Erkidegoa
MEMORIA
Sozioekonomikoa 2023

Consejo Económico
y Social Vasco
Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Gran Vía 81, 7 - 48011 Bilbao

Tlf: 944792150 - cesegab@cesegab.com

 www.cesegab.com -   @cesegab

Lehengoratzea nazioarteko testuinguru korapilatsuaren erdian

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Memoria Sozioekonomikoaren argitalpena itxaroten eta baloratzen den gertaera da, eta horrela da Euskal Autonomia Erkidegoko errealitate sozial eta ekonomikoari buruzko dokumentu zehatz, serio eta fidagarria izateko interesa duten kolektibo eta pertsonen artean duen garrantziagatik eta sortzen duen interesagatik. Memoria honek, datuen eta estatistiken bilduma izateaz gain, adierazle horiek denboran zehar izan duten bilakaeraren azterketa sakon eta testuinguruan kokatua eskaintzen du.

Aurkezten dugun azterlana iturri ofizialek argitaratutako datuetan eta informazioetan oinarritzen da, informazioaren fidagarritasuna eta zehaztasuna bermatuz. Hala ere, ez gara bilketa estatistiko soilera mugatzen. Gure lanak informazioa kontrastatzeko eta egiaztatzeko prozesu zorrotza eskatzen du, eta, horri esker, aurkeztutako datuak sendoak eta egungo errealitatearen adierazgarri direla ziurtatu dezakegu. Analisi honek, Euskal Autonomia Erkidegoaren egungo egoeraren ikuspegi argia emateaz gain, aldi berean epe luzerako ikuspegia eskaintzen du, plangintzarako eta erabakiak hartzeko funtsezkoa dena.

Gure memoriaren balio erantsi esanguratsu bat Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordea osatzen duten eragile sozial eta ekonomikoen arteko eztabaida aktibo eta eraikitzailetik sortzen diren gogoetak gehitzea da. Eztabaida- eta deliberazio-prozesu honek, adostasunean amaitzen denak, izugarri aberasten du analisia eta dimentsio praktikoa eta aplikagarria ematen dio. Aurkeztutako gomendioak eta oharrak ez dira gogoeta teoriko hutsak; aitzitik, Euskadiko gizarte- eta ekonomia-sarean zuzenean inplikatura dauden kezkak eta proposamenak jasotzen dituzte. Agiri hau, beraz, funtsezko tresna da Euskal Autonomia Erkidegoaren errealitate konplexua ulertzeko eta hausnarketarako eta ekintzarako oinarri sendoa eskaintzen die arduradun politikoei, eragile ekonomiko eta sozialei eta, oro har, jendeari.

2023an egoera geopolitikoa bi gatazka belikok markatu dute: amaitzen ez den Ukrainako gatazkak eta Gazakoak. Liskar hauek sortutako ezegonkortasunak zuzenean eragiten die tartean dauden eskualdeei baina, aldi berean, ondorioak ditu munduko ekonomian, merkatuetako aldakortasuna areagotuz eta aurreikuspen ekonomikoa zailduz. Faktore-konbinazio honek ziurgabetasun itzeleko ingurunea sortu du, non ondorio ekonomiko kaltegarriak hainbat eremutan nabaritzen diren, energia-horniduratik hasi eta oinarrizko ondasunen prezioetaraino.

Testuinguru global konplikatu honen barruan, aldi berean eurogunearen dezelerazioak ere markatzen duena, itxaropentsua da egiaztatzea Euskadiko datu ekonomikoek aldakuntza positiboak izan dituztela BPGaren urte arteko % 1,8ko hazkundearekin. Hala ere, inflazioak arazo izaten jarraitzen du herritar guztiontzat. 2023an prezioen gorakada moteldu bada ere, maila altuetan mantentzen da eta horrek eragin negatiboa du familien erosteko ahalmenean.

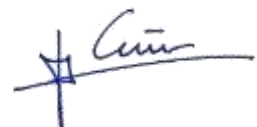
Enpleguari dagokionez, langabeziak jaisten jarraitu du, nahiz eta sumatzen den luzaroko langabeziak, laneratzeko zailtasun handienak dituzten kolektibo jakin batzuei eragiten dienak, eta behin-behinekotasunak arazo hauek arintzeko neurriak behar dituztela. Gainera adimen artifiziala agertzeak enpresetan, langileengan eta, oro har, herritarrengan izan ditzakeen ondorioei buruz hausnartzea eskatzen du. Adimen artifizialak eskaintzen dituen aukerak aprobetxatzeko aldaketak planteatu beharko dira hala prestakuntzan nola lan-inguruneetan integratzean.

Beste datu batzuei dagokienez, hala nola Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta jasotzen duten bizikidetzak-unitateen % 13,6ko igoera, Euskadiko familien % 12,6ri pobrezia energetikoak edo alokairuko etxebizitza-eskaintza eskasak eragin izana, esan behar da beharrezkoa dela gizarte-babeseko sistema mantentzea eta, ahal den neurrian, indartzea, sistema honek garapen ekonomiko bidezkoagoa eta ekitatiboagoa bermatzen duelako herritar guztientzat.

Beste alde batetik, demografiak egiturazko arazo izaten jarraitzen du Euskadin, gure herrialdeak behin eta berriz hazkunde natural negatiboa duelako. Izan ere, jaiotzen eta heriotzen arteko aldeak ordura arteko maximoa gaingitu zuen 2022an, eta migrazio-saldoen biztanleria-ekarpenak biztanleriaren galera konpentsatzen duen arren uste dugu premiazkoa dela "Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian" sakontzea; 2023an egin ziren estrategia honen lehenengo jarduketak positibotzat jotzen ditugu.

Azkenik, aurkezpen hau amaitzeko eskerrak eman nahi dizkiet Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen (EGAB) Memoria Sozioekonomikorako Batzordea osatzen duten pertsona guztiei eta Batzordeko langileei. Horiei guztiei nire eskerrik beroenak adierazten dizkiet euren lanagatik eta konpromisoagatik.

Irakurleei memoria hau aztertzen jarraitzeko gonbita egitea besterik ez zait geratzen, Euskadiko EGAB osatzen duten eragile sozial eta ekonomikoek identifikatutako erronkak eta, aldi berean, erronka horiekin lotutako gogoetak ezagutzeko.

Javier Muñecas Herreras
Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Presidentea

MSE 2023ko INDIZEA

I. KAPITULUA DEMOGRAFIA EAEn.....1

1. OINARRIZKO ADIERAZLE DEMOGRAFIKOEN BILAKAERA 4

1.1. EAEko BIZTANLERIA. 2023KO DATUAK.....4

1.2. BIZTANLERIAREN BEREZKO MUGIMENDUA.....5

1.2.1. Jaiotzak.....6

1.2.2. Heriotzak 8

1.2.3. Migrazio-mugimenduen estatistika.....9

1.3. EZKONTZAK 11

1.3.1. Ezkontzak 11

1.3.2. Ezkontza desagiteak.....12

2. IMMIGRAZIOA EAEn.....14

2.1. TESTUINGURUA: IMMIGRAZIOA EUOPAR BATASUNEAN 14

2.2. INPAKTU DEMOGRAFIKOA.....15

2.3. PERTZEPZIO SOZIALA: IKUSPEGI 2023 BAROMETROA.....17

3. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO “2030 ESTRATEGIA” 21

3.1. EDUKIAREN LABURPENA.....21

3.2. 2023ko JARDUKETEN MEMORIA.....23

ITURRIAK 25

4. DEMOGRAFIA EAEn: LABURPENA ETA ONDORIOAK 26

4.1. LABURPENA.....26

4.2. ONDORIOAK 28

II. KAPITULUA EKONOMIA EAEn 31

1. KANPOALDEKO INGURUNE EKONOMIKOA 33

1.1. FAKTORE EKONOMIKO NAGUSIAK 33

1.2. EUOPAR BATASUNA. EUROGUNEA 35

1.3. ESPAINIAKO EKONOMIA 38

1.3.1. Espainiako ekonomia 38

1.3.2. Autonomia Erkidegoak: BPGd-a eta per capita BPGd-a 41

ITURRIAK 42

2. EAEko ABAGUNE EKONOMIKOA 43

2.1. BILAKAERA OROKORRA 42

2.2. ESKAINTZAREN ETA BARNE-ESKARIAREN AGREGATUAK 45

2.3. KANPO-ESKARIA 47

2.4. ATZERRIKO INBERTSIOA 50

2.4.1. Atzerriko inbertsioa EAEn 50

2.4.2. Euskal Inbertsioa atzerrian 53

2.5. PREZIOAK, KOSTUAK ETA ERRENTAK 57

2.5.1. Kontsumorako prezioak 57

2.5.2. Errentaren banaketa funtzionala, laneko kostuak eta produktibitatea 58

2.6. ERRENTA PERTSONALA, SEXUAREN ETA ERRENTA-SEGMENTUEN ARABERA.

2021EKO DATUAK 60

ITURRIAK 63

3. SEKTORE PRODUKTIBOAK 64

3.1. ENPRESA-DEMOGRAFIA ETA -EGITURA 64

3.1.1. EAEko enpresa-egitura 64

3.1.2. Enpresen demografia 67

3.1.3. Gizarte Segurantzaren izena emandako enpresak 68

3.2. EAEren EKOIZPEN-EGITURA 69

3.3. LEHEN SEKTOREA 70

3.4. INDUSTRIA 71

3.4.1. 2022ko industriaren inkesta: emaitza nagusiak 71

3.4.2. Industria-sektorearen bilakaera orokorra. 2023ko datuak 73

3.4.3. Industria Produkzioaren Indizea eta Industria Prezioen Indizea. 2023ko

Datuak 74

3.5. ERAIKUNTZA 77

3.5.1. Eraikuntzaren sektorearen bilakaera. 2023ko datuak.....	77
3.5.2. Eraikuntza Kostuen Indizea. 2023ko datuak.....	78
3.6. ZERBITZUAK.....	78
3.6.1. Zerbitzuen sektorearen egitura EAEn.....	78
3.6.2. Zerbitzuen sektorearen bilakaera orokorra. 2023ko datuak.....	80
3.6.3. Merkataritza. 2023ko datuak.....	81
3.6.4. Turismoa eta ostalaritza. 2023ko datuak.....	83
3.6.5. Finantzen sektorea. 2023ko datuak.....	85
ITURRIAK.....	88
4. SECTORE PUBLIKOA.....	89
4.1. DIRU-SARRERAK.....	89
4.2. GASTUAK.....	93
4.3. AURREKONTUKO SALDOA.....	94
4.4. SEKTORE PUBLIKOAREN ZORPETZEA.....	95
4.5. ERAKUNDEETAKO TRANSFERENTZIAK.....	99
4.6. ENPLEGUA ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAN.....	101
ITURRIAK.....	103
5. PRODUKZIO-AZPIEGITURAK.....	104
5.1. EUROPA BARNEKO GARRAIO-SAREA (EBG-S).....	104
5.2. EUSKADIKO GARRAIO-SISTEMAREN DESKRIKAPEN OROKORRA.....	105
5.3. ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOEK INGENIARITZA ZIBILEAN EGINDAKO ESLEIPENAK.....	106
5.4. AIREKO GARRAIOA.....	106
5.5. ITSAS GARRAIOA.....	107
5.6. TRENBIDEKO GARRAIOA.....	108
5.6.1. Trenbide-sarea.....	108
5.6.2. Trenbide eta portuen trafikoa: jatorria edo helmuga portuetan duten salgaien trafikoa.....	110
5.6.3. Abiadura handia: Euskal Y-a.....	112
5.7. ERREPIDEKO GARRAIOA.....	115
5.7.1. Azpiegitura: errepide-sarea.....	115
5.7.2. Salgaien errepide bidezko trafikoa.....	117
5.8. EAEko PLATAFORMA LOGISTIKOAK.....	118
ITURRIAK.....	120
6. ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA.....	121

6.1. I+G+B JARDUERAK	121
6.1.1. I+G+b-ko Euskal Sistemaren adierazle nagusiak	121
6.1.2. I+G jarduerak	125
6.1.3. Berrikuntza-jarduerak	127
6.1.4. EAE Europako berrikuntza-adierazleen paneletan	130
6.1.4.1. EAE Europako berrikuntza-adierazleen panelean - European Innovation Scoreboard (EIS), 2023	130
6.1.4.2. EAE Eskualdeko berrikuntza-adierazleen panelean - Regional Innovation Scoreboard (RIS) 2023	133
6.1.5. Eusko Jaurlaritzaren Euskadiko 2030erako Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren jarraipena	135
6.2. EKONOMIA ETA GIZARTE DIGITALAK	138
6.2.1. Interneten erabilerak euskal herritarren aldetik	138
6.2.2. Euskal enpresen eraldaketa digitala	139
6.2.3. Telelana euskal enpresetan	141
6.2.4. Merkataritza elektronikoa EAEn	141
6.2.4.1. Biztanleria	141
6.2.4.2. Enpresak	141
6.2.5. Administrazioa elektronikoa EAEn	142
6.2.5.1. Eskaria	142
6.2.5.2. Eskaintza elektronikoa publikoa	144
6.2.5.3. Telelana euskal administrazio publikoan	146
ITURRIAK	147
7. NEXT GENERATION EU (NGEU) EUROPAKO FUNTSAK: SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM)	148
7.1. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOAREN (SEM) BITARTEKO EBALUAZIOA	149
7.2. ESPAINIAKO SUSPERTZE, ERALDAKETA ETA ERRESILIENTZIA PLANAK 2023KO ABENDURA ARTE IZAN DUEN GAUZATZEA	150
7.2.1. AA.EE.ek kudeaturiko inbertsioak. 2023ko abendura arte EAEn esleitutako funtsak	152
7.3. "AUTONOMIA ERKIDEGOEN SEM" BANAKETA OSAGAIEN ARABERA ETA EAE-N SAILKA. DATUAK 2023-12-31RA ARTE	153
7.4. EBEPEn ESLEIPENA EAEn. 2023-12-31RA ARTEKO DATUAK	155
ITURRIAK	156
8. EKONOMIA EAEn: LABURPENA ETA ONDORIOAK	157
8.1. LABURPENA	157
8.2. ONDORIOAK	170

III. KAPITULUA EAEko ENPLEGUA ETA LAN-HARREMANAK 174

1. JARDUERAREN, OKUPAZIOAREN ETA LANGABEZIAREN BILAKAERA	177
1.1. JARDUERA	177
1.2. OKUPAZIOA	179
1.2.1. Okupazioaren datuak	179
1.2.2. Gizarte Segurantzako afiliazioa	182
1.3. LANGABEZIA	186
1.3.1. Langabeziaren datuak	186
1.3.2. LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzua: Langabezia eta enplegu-eskatzaileak	189
2. KONTRATAZIOEN BILAKAERA, ALDI BATERAKO KONTRATUEN AMAIERA ETA IRAIZPENAK	195
2.1. KONTRATAZIOAREN EGOERA	195
2.2. IRAIZPENEN ETA ERREGULAZIO-ESPEDIENTEEN BILAKAERA	203
2.2.1. Iraizpenak	203
2.2.2. Enplegua Erregulatzeko Espedienteak	205
2.2.3. Iraizpenen urteko bilakaera agregatua	207
3. LAN HARREMANAK	209
3.1. NEGOZIAZIO KOLEKTIBOA: SOLDATA-IGOERA, LANALDIA ETA LAN ETA FAMILIA BIZITZA BATERAGARRI EGITEA	209
3.2. LAN-GATAZKAK	211
3.3. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA	213
3.4. TELELANA	215
4. SOLDATAK EAEn	217
4.1. RESULTADOS DE LA ENCUESTA DE ESTRUCTURA SALARIAL 2021	217
4.2. LAN-KOSTUARI BURUZKO INKESTEN EMAITZAK	219
4.2.1. Lan-kostuei buruzko urteko inkesta, 2022. urtean	219
4.2.2. Lan-kostuen Hiruhileko Inkesta. 2023. urtea	220
4.3. LANEKO PREZIOEN INDIZEAREN EMAITZAK (LPI) 2021	221
4.4. SOLDATEN BANAKETA: 2022KO BAI-REN EMAITZAK	222
5. EMPLEGU-POLITIKAK	224
5.1. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK	224
5.1.1. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa. 2022ko jarraipena	224
5.1.2. LANBIDEren (Enplegurako Euskal Zerbitzua) jardura	227
5.1.3. Enplegurako prestakuntza, landunei lehentasunez zuzendutakoa	228
5.2. ENPLEGU-POLITIKA PASIBOAK	230
5.2.1. Langabeziako estaldura eta prestazioen jasotzaileak	231

5.2.2.	Langabezia babesteko gastua eta diru-sarrerak.....	233
5.3.	DESGAITUEN ETA BAZTERTZEKO ARRISKUA DUTEN PERTSONEN ENPLEGAGARRITASUNERAKO ETA GIZARTERATZEKO ETA LANERATZEKO POLITIKAK	234
5.3.1.	Ezinduen enplegu arrunta.....	234
5.3.2.	Enplegurako zentro bereziak.....	235
5.3.3.	Laneratzeako enpresak.....	236
6.	LANEKO OSASUNA.....	239
6.1.	LAN-ISTRIPUEN ETA GAIXOTASUN PROFESIONALEN URTEKO BILAKAERA	239
	ITURRIAK.....	241
7.	ENPLEGUA ETA LAN-HARREMANAK EAEn: LABURPENA ETA ONDORIOAK.....	242
7.1.	LABURPENA.....	242
7.2.	ONDORIOAK.....	250

IV. BIZI BALDINTZAK EAEn 251

1. BIZI-BALDINTZAK	253
1.1. EAEko BIZI-BALDINTZAK EUROPAKO TESTUINGURUAN: "ARPE" TASA	255
1.1.1. Pobrezia-atalasearen azpitik dauden biztanleak	257
1.1.2. Gabezia material eta sozial larria	257
1.1.3. Lan-intentsitate oso txikiko biztanleria	258
1.2. BIZI-BALDINTZEN 2023ko INKESTAREN EMAITZAK	259
1.2.1. Errenta	259
1.2.2. Gabezia materiala	260
1.3. POBREZIARI ETA GIZARTE-DESPAREKOTASUNEI BURUZKO INKESTA (PGDI) 2022: EMAITZA NAGUSIA	263
1.3.1. Pobreziaren eta prekarietatearen eragin orokorra	263
1.3.2. Pobrezia-arrisku handiena duten eremuak eta gizarte-taldeak	265
1.4. FAMILIAK ETA LANA, NORBERAREN BIZITZA ETA FAMILIAREN KONTZILIAZIOA	271
1.4.1. Kontziliazio-premiak	272
1.4.2. Familiei laguntzeko politika publikoak	276
1.5. BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIA ETXERIK GABEKO PERTSONAK	279
1.5.1. Etxegabeen egoera eta beharrak Euskadin	279
1.5.2. Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021. Ebaluazioa	283
ITURRIAK	287
2. GIZARTE-BABESA	288
2.1. GIZARTE-BABESAREN KONTUA. 2022 AURRERAPENA	288
2.2. GIZARTE SEGURANTZAREN PRESTAZIOAK	290
2.2.1. Transferitu gabeko kudeaketa duten prestazioak	291
2.2.2. Kudeaketa transferitua duten prestazioak: Kotizazio gabeko prestazioak	294
2.3. POBREZIAREN ETA BAZTERKETAREN AURKAKO NEURRIAK EAE-N	295
2.3.1. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026. Balantzea 2023	295
2.3.2. Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemaren prestazioak	298
2.3.3. Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera	304
2.3.4. Gizarteratzea errazteko programak: Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntzak, gizartean esku hartzeko esparruan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko	306
2.4. GIZARTE ZERBITZUEN EUSKAL SISTEMA	307
2.4.1. EAEko Gizarte-zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026	307
2.4.2. EUSTATen Gizarte-zerbitzuen eta gizarte-ekintzaren estatistika. 2021eko datuak (BERRIA)	311
2.4.3. 39/2006 Legearen Mendetasunaren Arretarako Sistemaren (AMAS) emaitzak	312
2.5. GIZARTE-AURREIKUSPENENKO SISTEMA OSAGARRIAK EAEn	316

2.5.1.	Magnitude nagusiak	316
2.5.2.	Zerga-araubidea	319
ITURRIAK		320
3. BIZI-BALDINTZAK ETA GIZARTE BABESA EAEN: LABURPENAK ETA GOGOETAK		321
3.1. LABURPENA		321
3.1.1.	Bizi baldintzak	321
3.1.2.	Gizarte Babesa	327
3.2. GOGOETAK		331
3.2.1.	Bizi baldintzak	331
3.2.2.	Gizarte Babesa	333

V. KAPITULUA BIZI-KALITATEA EAEn 335

1. HEZKUNTZA ETA KULTURA	337
1.1. UNIBERTSITATEAZ KANPOKO IRAKASKUNTZAK	337
1.1.1. Araubide orokorreko irakaskuntzetan matrikulatutako ikasleak	337
1.1.2. Batxilergoa: modalitateen arabera matrikulatutako ikasleak	339
1.1.3. Erdi-mailako eta goi-mailako Lanbide Heziketa: lanbide-arloaren arabera matrikulatutako ikasleak eta ikasleen laneratzea	341
1.1.3.1. Matrikulatutako ikasleak, lanbide-arloaren arabera. 2022-2023 ikasturtea	341
1.1.3.2. Ikasleen laneratzea	343
1.2. UNIBERTSITATEKO IRAKASKUNTZAK	348
1.2.1. Unibertsitateko matrikulazioa	348
1.2.2. Unibertsitate-ikasleen laneratzea. 2019an gradua amaitu zuen promozioa	349
1.3. HEZKUNTZA-ADIERAZLEAK	351
1.3.1. Eskolatzearen eta hezkuntza-ingurunearen adierazlea	352
1.3.2. Hezkuntza-finantzaketaren adierazleak	354
1.3.3. Hezkuntza-emaizen adierazleak	360
1.3.4. Unibertsitateko adierazleak	364
1.4. KULTURA	369
1.4.1. Kultura-ohiturak eta -praktikak	369
1.4.2. Kultura-enpresak eta -enplegua	370
1.4.3. Kulturako gastu publikoa	371
1.4.4. Familien gastua kulturaren kontsumoan	373
1.5. EUSKARAREN EGOERA EAEn	375
ITURRIAK	376
2. INGURUNE NATURALA ETA ENERGIA	377
2.1. INGURUNE NATURALA	377
2.1.1. Airearen kalitate-indizea: familiak	377
2.1.2. Airearen kalitatea. 2022ko datuak	378
2.1.2.1. Airearen kalitatearen indizea (AKI) eta jasagarritasunaren adierazlea. 2022ko datua	379
2.1.2.2. EAEko aire kalitatearen urteko txostena. 2022ko datuak	379
2.1.3. Klima-aldaketa. Negutegi-efektuko gasen emisioak. 2021eko datuak	383
2.1.4. Ur gezaren bilketa eta kontsumoa. 2020ko datuak	386
2.1.5. Hondakinen sorrera eta kudeaketa	387
2.1.5.1. Hondakin arriskutsuen kudeaketa	388
2.1.5.2. Hondakin ez-arriskutsuen kudeaketa	388
2.1.5.3. Generación Hiri-hondakinen sorrera. 2021eko datuak	389

2.1.6.	Ingurumena babesteko gastua manufaktura-enpresetan. 2021eko datuak	392
2.1.7.	Euskadiko 2030erako V. Ingurumen Esparru Programa	393
2.2.	ENERGIAREN EKOIZPENA ETA KONTSUMOA	396
ITURRIAK		402
3.	OSASUN ETA OSASUN SISTEMA	402
3.1.	OSASUN EGOERA	402
3.1.1.	Bizi itxaropena	402
3.1.1.1.	Bizi itxaropena jaiotzean	402
3.1.1.2.	Bizi-itxaropena 65 urterekin	403
3.1.1.3.	Bizitzako urte osasuntsuak (BUO)	404
3.1.2.	Ospitaleko morbiditatea	404
3.1.3.	Osasun mentala	406
3.1.3.1.	Buruko eta portaeraren nahasmenduak, eta antsietate-nahasmenduak	406
3.1.3.2.	Estrategia de salud mental de Euskadi 2023-2028	408
3.1.4.	Mortalidad	409
3.1.4.1.	Defunciones	410
3.1.4.2.	Euskadiko Osasun Mentaleko Estrategia 2023-2028	411
3.2.	OSASUNAREN ZEHAZTAILE EZ-MEDIKOAK	412
3.2.1.	Elikadura osasungarria	412
3.2.2.	Elikagai jakin batzuen kontsumo-ereduak	413
3.2.3.	Gorputzeko masa-indizea helduengan	415
3.3.	OSAKIDETZAREN LAGUNTZA JARDUERA	417
3.3.1.	Lehen mailako arretako eta ospitaleko kontsultak	417
3.3.2.	Lehen mailako arretako eta ospitaleko langileak	418
3.3.3.	Batez besteko egonaldia eta okupazio-indizea	419
3.3.4.	Itxaron-zerrendak kanpoko kontsultetan eta kirurgia programatuan	420
3.3.4.1.	Kanpoko kontsultak	420
3.3.4.2.	Programatutako kirurgia	421
3.4.	OSASUN ARRETA PRIBATUAREN ESTATISTIKA: ASEGURU LIBREKO ENTITATEAK	423
3.5.	OSASUN SISTEMAREN FINANTZAZIOA ETA GASTUA	423
3.5.1.	EUSTATen Osasunaren kontua	423
3.5.2.	Eusko Jaurlaritzaren Osasun Sailaren gastua	423
3.5.3.	Gasto Osakidetzaen gastua	425
3.6.	EUSKO JAURLARITZAREN EUSKADIKO OSASUN PLANA 2030	427
ITURRIAK		431

4. ETXEBIZITZA.....432

4.1. ETXEBIZITZA ESKAINTZA.....433

4.1.1. Etxebizitzaren salerosketa eta prezioak: Eusko Jaurlaritzaren Higiezinaren Salerosketaren Estatistika (HSEE).....433

4.1.2. Eusko Jaurlaritzako alokairu merkatuaren estatistika (AME).....436

4.1.3. Etxebizitza librearen salerosketa prezioen konparazioa, autonomia erkidegoen arabera.....438

4.1.4. Etxebizitzaren egoitzazko alokairuko errenten alderaketa, autonomia erkidegoen arabera.....440

4.2. ETXEBIZITZAK ERAIKITZEA.....440

4.3. ETXEBIZITZEN ESKARIA.....443

4.3.1. Etxebizitzaren Behar eta Eskariari buruzko Inkesta, 2023.....443

4.3.2. Familien finantza ahalegina.....447

4.3.3. Etxebiden, Euskal Etxebizitza Zerbitzuan, erregistratutako etxebizitza babestuen eskaria.....448

4.4. HIPOTEKA EGIKARITZEAK, KALERATZEAK ETA ETXEGABETZEAK.....449

4.4.1. Hipoteka egikaritzeak.....450

4.4.2. Kaleratzeak eta etxegabetzeak.....450

4.5. ETXEBIZITZA POLITIKA.....452

4.5.1. Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza politika.....452

4.5.2. Foru aldundien etxebizitzarako zerga politikak.....459

ITURRIAK.....462

5. BIZI KALITATEA EAEN: LABURPENA ETA ONDORIOAK.....463

5.1. LABURPENA.....463

5.1.1. Hezkuntza eta Kultura.....464

5.1.2. Ingurune naturala eta Energi.....469

5.1.3. Osasun eta Osasun Sistema.....472

5.1.4. Etxebizitza.....476

5.2. ONDORIOAK.....480

5.2.1. Hezkuntza eta Kultura.....480

5.2.2. Ingurune naturala eta Energía.....481

5.2.3. Osasun eta Osasun Sistema.....481

5.2.4. Etxebizitza.....482

VI.KAPITULUA ARAUBIDE JARDUERA EAEn	485

DEFINIZIOEN ETA KATEGORIZAZIOEN GLOSARIOA	495

[illegible]

I. KAPITULUA

Demografia EAEn

Kapitulu honek biztanleriaren berezko mugimenduari (jaiotzak eta heriotzak eta horri dagokion saldo begetatiboa), migrazio-mugimenduei eta ezkontzei (ezkontzak eta banatzeak) buruzko oinarritzako adierazle demografikoen datu nagusiak ematen ditu, betiere Estatuan eta Europar Batasunean izandakoarekin erkatuta.

Ondoren, Euskadin bizi diren atzerritar jatorriko biztanleriari buruzko azken zifrak aurkezten dira (demografikoak eta pertzepzio sozialari dagozkionak, batez ere), Eusko Jaurlaritzaren "*Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren*" ildo nagusien laburpen bat amaitzeko.

Nazio Batuen arabera, 2022aren amaieran munduko biztanleria 8.000 milioi pertsonara iritsi zen, duela hamabi urte baino 1.000 milioi gehiago, eta urteko 80 milioi biztanle inguruko erritmoan hazten jarraituko duela aurreikusten da.

Bestalde, EUROSTATen kalkuluen arabera, COVID-19aren eraginaren ondorioz EBn 2020an eta 2021ean gertatu zen hazkunde demografikoaren lehen etenduraren ondoren, EB27ko biztanleria berriro hazi zen 2021ean; 2022ko urtarrilean 446,7 milioi izatetik 2023ko urtarrilean 448,4 milioi izatera igaro zen (milako +3,8). Saldo begetatibo negatiboa (heriotzak gehiago jaiotzak baino) (milako -2,8) aise konpentsatu da migrazio-saldoarekin (milako +6,6), COVID-19 osteko migrazio-mugimenduengatik eta EBko estatu kideen babesa jaso zuten Ukrainatik etorritako pertsonen desplazamendu masiboagatik, Errusiak 2022ko otsailean haien herrialdea inbaditu ondoren.

Epe luzeko ikuspegian, egungo EBko biztanleria 1960an zituen 354,5 milioi biztanletik 2023ko urtarrilaren 448,4ra arte hazi da (+93,9 milioi). Hazkunde-erritmoa pixkanaka murriztuz joan da azken hamarkadetan; hala, 60ko hamarkadan urteko hazkundeak, batez beste, +3 milioiokoa baziren, batez besteko urteko hazkundeak +0,8 milioiraino murriztu da 2005-2023 aldian.

EAEn, EUSTATEN Biztanleen Udal Estatistikako 2023ko urtarrilaren 1eko datuen arabera, eta hurrengo atalean xehetasunez ikusiko den bezala, EAEko biztanleria % 0,5 hazi da azken urtean (10.228 biztanle irabazi dira) eta 2.196.745 biztanle ditu.

Biztanleria-zifra horien arabera, EAEn bizi den atzerritar jatorriko biztanleak % 12,4 dira, IKUSPEGI Immigrazioaren Euskal Behatokiak darabiltzaten ENIK¹ prestatutako zentsu-datuen arabera (2023ko urtarrilaren 1eko datuak). Beste urte batez, EAEko datua urruti dago Espainiako batez bestekotik —eroldaren azken eguneratzearen arabera, atzerritarrek 8,2 milioi inguru dira—.

¹ 2022ra arte, EINK argitaratutako atzerritar jatorriko biztanleriari buruzko datuek Biztanleen Errolda Jarraitua hartzen zuten oinarritzat. 2023tik aurrera, informazio horren ordez, Biztanleria Erroldatik datorrena jarri da.

1. OINARRIZKO ADIERAZLE DEMOGRAFIKOEN BILAKAERA

1.1 EAEko BIZTANLERIA. 2023KO DATUAK

EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikako* (BUE) datuen arabera², EAEko biztanleria 2.196.745 pertsonakoa da 2023ko urtarilaren 1ean, hau da, 2022an baino 10.228 (+% 0,5) gehiago. Horrela, aurreko bi urteetako joera alderantzikatu da: 6.682 pertsona galdu ziren 2022an eta 6.512 2021ean.

Lurraldeka, biztanleria-hazkunderik handiena Bizkaian izan da, 2022an baino 4.810 egoiliar gehiagorekin (+% 0,4), 1.144.019 guztira; ondoren, Gipuzkoa, 719.875 biztanlerekin, aurreko urtean baino 3.259 pertsona gehiagorekin (+% 0,5); eta azkenik, Araba, non hazkundera 2.159 biztanlekoa izan den, 332.851 biztanle guztira (+% 0,7).

I.1.1 TAULA. EAEko BIZTANLERIAREN ARESTIKO BILAKAERA. 2020-2023.						
	2020	2021	2022	2023	ALD. 22-23	22/23 (%)
ARABA	330.209	330.189	330.692	332.851	2.159	0,7
BIZKAIA	1.149.044	1.144.123	1.139.209	1.144.019	4.810	0,4
GIPUZKOA	720.458	718.887	716.616	719.875	3.259	0,5
EAE	2.199.711	2.193.199	2.186.517	2.196.745	10.228	0,5
<i>Iturria. EUSTAT. Biztanleen Udal Estatistika.</i>						

Aldi zabalago batean (2003 eta 2023 artean) egindako azterketak adierazten du Araban 41.813 biztanle gehiago izan zirela, hau da, % 14,4 gehiago; eta Gipuzkoan % 6 gehiago, hau da, 40.812 pertsona gehiago. Bizkaia dagokionez, aldi horretan 24.170 biztanle irabazi ditu, biztanleriaren % 2,2. Laburbilduz, EAEk 106.795 biztanle irabazi ditu azken 20 urteetan, hau da, % 5,1eko hazkundera izan du.

EAEko hiriburuen artean, hirurek egin dute gora 2022tik 2023ra bitartean. Hazkunderik handiena Bilbon izan da, 2.029 biztanle gehiago, ondoren Vitoria-Gasteiz, 1.994, eta, azkenik, Donostia, 872 pertsona gehiago. 2003. urtera itzuliz gero, Bilbok 3.291 biztanle galdu ditu (-% 1), eta Donostiak batzuk irabazi, 2.611 (+% 1,5). Aldiz, Gasteizek 30.517 biztanle irabazi ditu (% 13,9) bi hamarkada horietan: 219.583 biztanle izatetik 250.100 izatera igaro dira.

EAEko gainerako udalerriek dagokionez, azken urtean 145 udalerrik berreskuratu dute biztanleria, eta 99k galdu. Biztanle gehien irabazi dituzten udalerriak Barakaldo (+479 biztanle), Santurtzi (+364), Leioa (+309) eta Sestao (+282) dira. Termino absolutuetan jaitsiera handiena izan duen udalerria, berriz, Getxo izan da aurreko urtean, 199 biztanle galdu baititu, nahiz eta galera hori azken urteetan izandakoa baino nabarmen txikiagoa izan (-% 0,3). Elduainek, Lanestosak eta Kuartangok izan dute ehuneko jaitsierarik handiena, hiru kasuetan % Setik gorakoa. 2003 eta 2023 artean, Portugalete, Getxo, Basauri eta Sestao izan ziren biztanle gehien galdu zituzten udalerriak, guztira 16.766 pertsona galdu baitzituzten. Arrasatek eta Eibarrek Gipuzkoan eta Ondarroak Bizkaian ere 1.000 biztanle baino gehiagoko jaitsierak izan zituzten.

EAEko biztanleriaren batez besteko adina 2023an 45,6 urte da, Estatuko batez bestekoa baino ia 2 urte gehiago. 2003arekin alderatuta, batez besteko adina 3,4 urte igo da. Sexuen arteko aldea 3,1 urtekoa da; izan ere, gizonen batez besteko adina 44 urtekoa da eta emakumeena 47,1ekoa, adin aurreratuetan emakume gehiago daudelako. Lurraldeen batez besteko adinak haien adin-egitura islatzen du: Arabako batez besteko adina erkidegokoa baino urtebete txikiagoa da (44,6 urte); Gipuzkoa batez besteko horretara hurbiltzen da, baina azpitik (45,1) eta Bizkaia gaitu egiten du, 46,1 urtera iritsi arte.

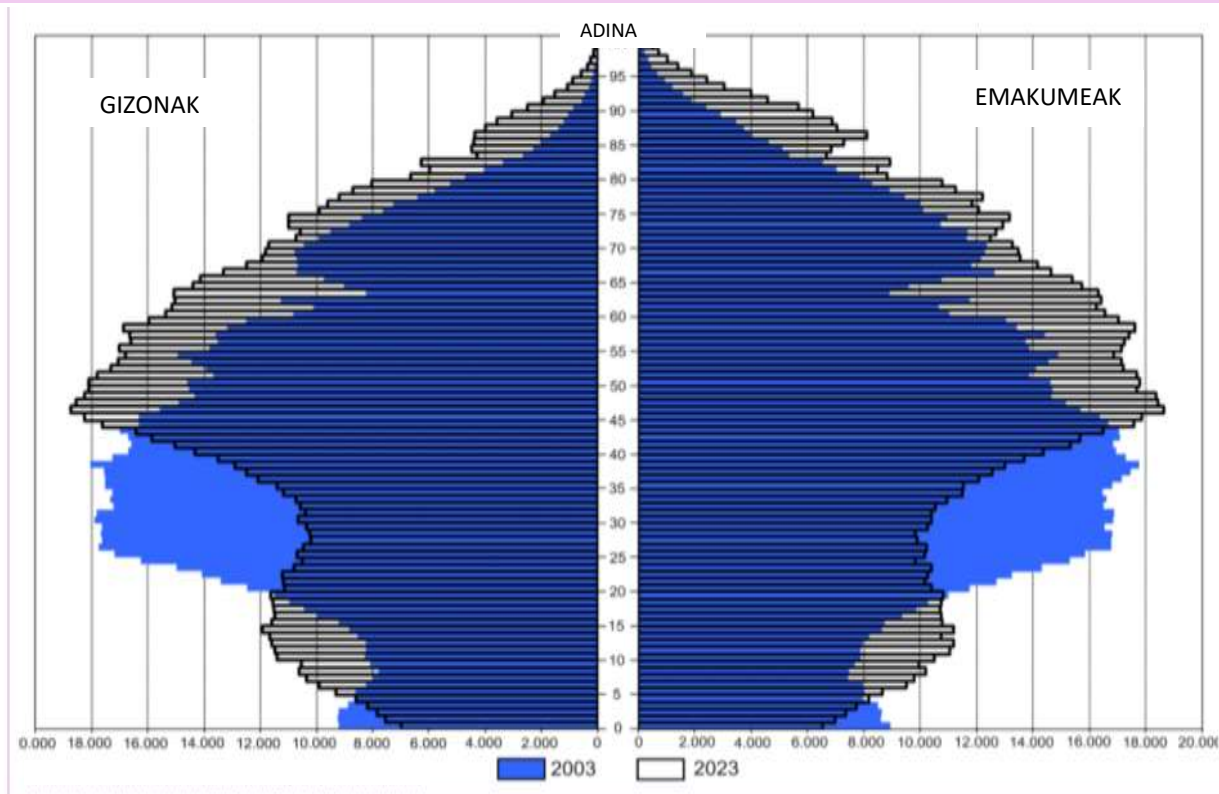
2023an, EAEk (% 23,5), Espainiako 65 urte eta gehiagoko biztanleriaren proportzioa (% 20,1) gaitzen du. 3 autonomia-erkidegok baino ez dute gaitzen ehuneko hori: Asturiasko Printzerriak (% 27,5), Gaztela eta Leon (% 26,5) eta Galizia (% 26,3). Sexua kontuan hartuta, emakumeen artean 65 urte eta gehiagoko proportzioa % 26,1ekoa da, eta gizonen artean, berriz, % 20,7koa.

² EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikak* Biztanleen Udal Erroldaren administrazio-erregistroak erabiltzen ditu iturri nagusi gisa, eta errolda-arteko udaletako informazio demografikoa eguneratuta mantentzen du.

Eta adin aurreratuenei erreparatuz gero, 85 urte eta gehiagoko pertsonak 2003an % 1,9 izatetik 2023an % 4,1 izatera igaro dira, nahiz eta ehuneko hori oso modu desberdinean banatzen den gizonen eta emakumeen artean: Euskadiko gizonen % 2,7k 85 urte edo gehiago ditu, eta emakumeen artean, berriz, proportzio hori % 5,5era igotzen da. 100 urte eta gehiagoko biztanlerian hazkundera handiagoa izan da: 2003an adin horretako 269 pertsona izatetik, 883 izatera igaro da hogeitau urte geroago, eta adin-talde horretako % 85,7 emakumeak dira.

Biztanleriaren adinaren arabera banaketa horren ondorioz, EAEn 65 urte eta gehiagoko 1,7 pertsona daude 16 urtetik beherako adingabe bakoitzeko (mendekotasun-ratioa), eta Estatu osoko datua (1,4) gainditzen da, baina oraindik urrun dago Asturiasko Printzerrian ikusten den 2,5eko erlazioetik.

I.1.1 GRAFIKOA. EAEko BIZTANLERIAREN PIRAMIDEA. 2003 ETA 2023.

Iturria: Eustat, Biztanleen udal estatistika.

1.2 BIZTANLERIAREN BEREZKO MUGIMENDUA

2022rako behin-behineko datuek adierazten dute hazkunde naturala edo begetatiboa (jaiotzen eta heriotzen arteko aldea) negatiboa izan dela EAEn, hamargarren urtez jarraian, aurreko hamarkadan bilakaera positiboa izan ondoren: aurtan 13.636 jaiotza erregistratu dira, aurreko urtean baino % 4,4 gutxiago, eta 24.194 heriotza, 2021ean baino % 4,9 gehiago.

Datu horien ondorioz, hazkunde begetatiboa -10.558 biztanlekoa izan da, hots, milako -4,9koa. Saldo negatibo hori 2020koa baino 6 hamarren handiagoa da, ordura arteko handiena izanik, COVID-19ak eragindako heriotzen gorakadaren ondorioz.

2022ko saldo begetatibo negatiboa berdina da hiru lurraldeetan: Bizkaia, 2021. urtean 5.529 biztanle galdu zituenak, 6.291 galdu ditu 2022an. Arabak, 2021. urtean 602 biztanle galdu zituenak, 903 galdu ditu; Gipuzkoak, berriz, 3.364ko saldo negatiboa du (2021ean – 2.685).

I.1.2 TAULA. EAEko BIZTANLERIAREN MUGIMENDU NATURALA*						
	BIZIRIK JAIOTZAK	TASA	HERIOTZAK	TASA	HAZK. BEGETATI BOA	TASA
2015	18.851	8,7	21.509	9,9	-2.658	-1,2
2016	18.240	8,4	21.223	9,8	-2.983	-1,4
2017	17.076	7,8	21.632	9,9	-4.556	-2,1
2018	16.090	7,4	21.745	10,0	-5.655	-2,6
2019	15.418	7,0	21.560	9,8	-6.142	-2,8
2020	14.739	6,7	24.232	11,0	-9.493	-4,3
2021	14.257	6,5	23.073	10,5	-8.816	-4,0
2022	13.636	6,2	24.194	11,1	-10.558	-4,9
* Mila biztanleko tasak.						
Iturria: EUSTAT. Jaiotzen eta Heriotzen Estatistika eta testuaren egileak egindakoa.						

1.2.1 Jaiotzak

EUSTATen "Jaiotzen Inkestak" (ENAC) erakusten du jaiotzak jaitsi egin direla, beste urte batez, hiru lurraldeetan: 2022an, EAEko batez besteko % 4,4ko jaitsieraren aurrean, Araban 2.267 haur jaio ziren (–% 4,32 201e0koaren aldean), Bizkaian 6.861 jaiotza (–% 1,4), Gipuzkoan 4.508 (–% 8,6).

Emaizta horiek, EAE osorako, milako 6,2ko jaiotza-tasa adierazten dute (milako 6,5 2021ean). Ratio hori 19,1ekoa zen 1975. urtean, eta Estatuaren batez bestekoaren gainetik zegoen. Gaur egun, EAEk Estatu eta EBko batez bestekoak baino tasa txikiagoak ditu (milako 6,9 eta 8,7, hurrenez hurren). Lurraldez lurralde, Arabak milako 6,8ko jaiotza-tasa du –hiru lurraldeetatik handiena-, Bizkaia milako 6koa –txikiena- eta Gipuzkoak milako 6,3koa. EAEko jaiotza-tasa txikiena da EBko herrialde guztiekin alderatuta.

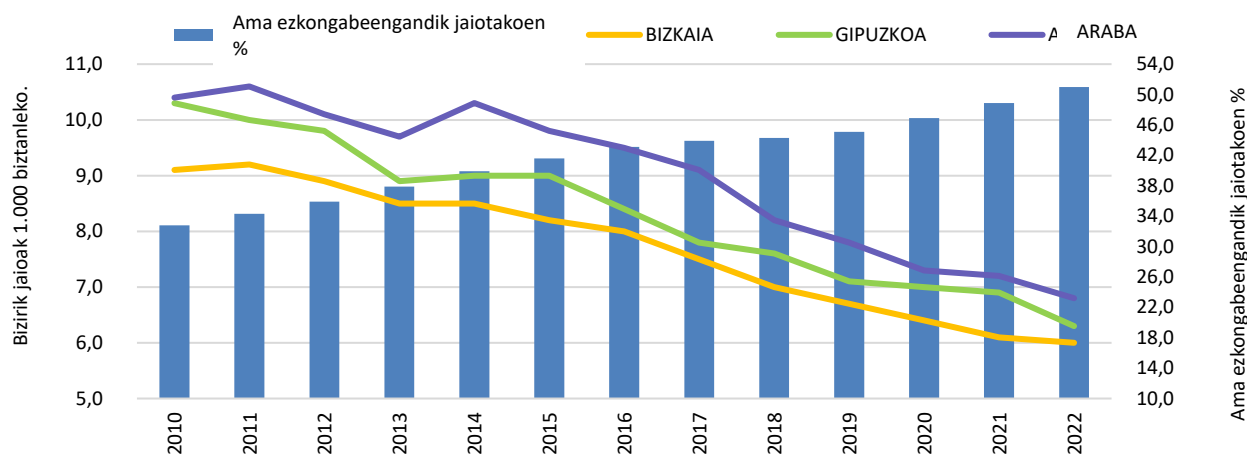
EUROSTATen kalkuluen arabera, 2022an 3,9 milioi jaiotza izan ziren EBn (8,7 mila biztanleko), aurreko urtean baino 200.000 bat gutxiago. Jaiotza-tasarik handienak Irlandan (milako 11,2), Zipren (milako 11,1) eta Frantzia (milako 10,6) gertatzen dira, eta txikiak, aldiz, Italian (milako 6,7), Espainian (milako 6,9) eta Grezian (milako 7,3).

Jaiotza-tasak, bestalde, Euskadin bilakaera bestelakoa izan da, amaren nazionalitatea kontuan hartuz gero. Espainiako nazionalitatea duten amen artean, jaiotza-kopurua % 7,9 jaitsi zen 2022an Euskadin. Atzeritarren artean, berriz, % 5eko igoera gertatu zen. 2022. urtean bizirik jaio ziren 13.636 haurretatik 4.079k ama atzeritarra zuten, alegia, jaiotakoen % 29,9k (% 27,2 2020an), atzerriko nazionalitateko biztanleen proportzioa, kapitulu honetan egiaztatzen denez, dezente txikiagoa den arren. Jatorriko herrialderik ohikoenak Maroko (756 ama), Kolonia (409) eta Nikaragua (292) dira.

I.1.3 TAULA. JAIOTZA- ETA HERIOTZA-TASAK EBn MILA BIZTANLEKO. 1975aren ETA 2022aren ARTEKO ERKAKETA						
	JAIOTZAK			HERIOTZAK		
	1975	2021	2022	1975	2021	2022
EB	14,7	9,1	8,7	10,7	11,9	11,5
ALEMANIA	9,9	9,6	8,8	12,6	12,3	12,7
AUSTRIA	12,4	9,6	9,1	12,7	10,3	10,3
BELGIKA	12,2	10,2	9,8	12,2	9,7	10,0
BULGARIA	16,6	8,5	8,8	10,3	21,7	18,4
ZIPRE	16,3	11,4	11,1	9,8	8,0	7,9
DANIMARKA	14,2	10,8	9,9	10,1	9,8	10,1
ESLOVAKIA	20,6	10,4	9,7	9,5	13,5	11,0
ESLOVENIA	16,6	9,0	8,3	10,1	11,0	10,6
ESPAINIA	18,8	7,1	6,9	8,4	9,5	9,7
ESTONIA	14,9	10,0	8,6	11,6	14,0	12,8
FINLANDIA	13,9	9,0	8,1	9,3	10,4	11,4
FRANTZIA	14,1	11,0	10,6	10,6	9,8	9,8
KROAZIA	14,9	9,2	8,8	10,1	15,8	14,8
GREZIA	15,7	8,1	7,3	8,9	13,6	13,4
HERBEHEREAK	13,0	10,2	9,5	8,3	9,8	9,6
HUNGARIA	18,4	9,7	9,3	12,4	16,1	14,2
IRLANDA	21,1	12,0	11,2	10,4	6,8	6,9
ITALIA	14,9	6,8	6,7	10,0	11,9	12,1
LETONIA	14,2	9,2	8,5	12,2	18,4	16,4
LITUANIA	15,7	8,3	7,8	9,5	17,0	15,1
LUXENBURGO	11,1	10,5	9,9	12,2	7,0	6,8
MALTA	18,8	8,5	8,1	9,5	8,0	8,0
POLONIA	19,0	8,8	8,3	8,7	13,8	12,2
PORTUGAL	19,8	7,7	8,0	10,8	12,0	11,9
TXEKIA	19,1	10,6	9,5	12,4	13,3	11,3
ERRUMANIA	19,6	10,1	9,6	9,3	17,5	14,3
SUEDIA	12,6	11,0	10,0	10,8	8,8	9,0
EAE	19,1	6,5	6,2	7,1	10,5	11,1
Iturriak: EUROSTAT (24/01/4an ateratako datuak) eta EUSTAT.						

Beste urte batez, azpimarratu behar da ama ezkongabeengandik jaiotakoen portzentajea gero eta handiagoa dela³. 2022an ezkontzatik kanpo jaiotakoak 6.953 izan ziren, guztien % 51 (% 48,9 aurreko urtean). Oraingo datua duela hamar urtekoarekin erkatuta (% 35,9 2012n), ama ezkongabeengandik jaiotako umeen ratioa nabarmen igo dela ikusten da.

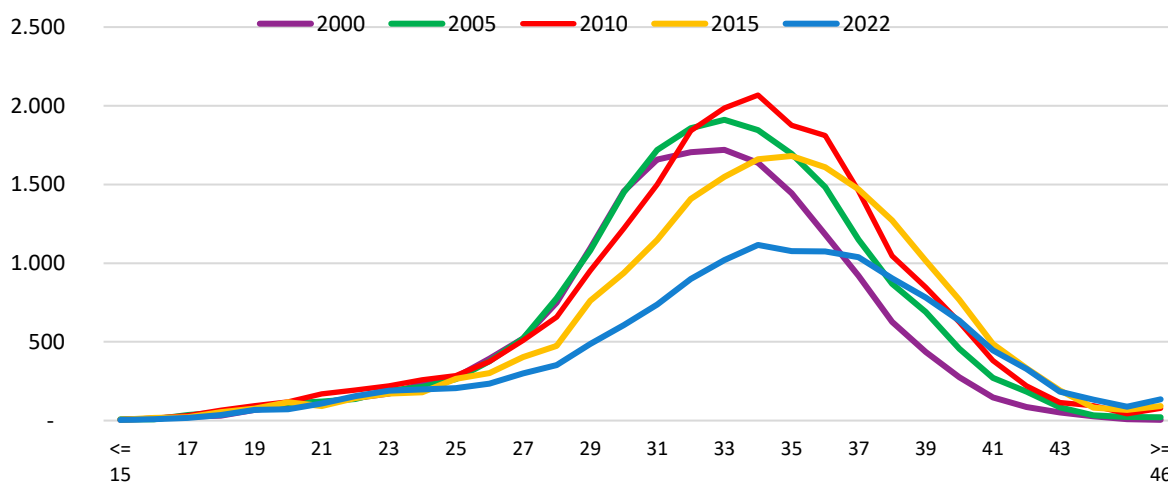
I.1.2 GRAFIKOA. JAIOTZA-TASEN BILAKAERA LURRALDEKA, ETA AMA EZKONGABEENGANDIK JAIOTAKOEN EHUNEKOAREN BILAKAERA. EAE.

Iturria: EUSTATen datuak oinarri hartuta egina. JAIE

Herrialdeka, ama ezkongabeek izandako haurren ehunekoak EEn (2021eko datuak) Frantziako eta Portugalgo mailen —% 60 inguru (% 63,5 eta % 60, hurrenez hurren)— eta Greziako (% 16,5) eta Kroaziako (% 23,6) mailen artean daude. Batasuneko batez bestekoa % 42,7 da (2019ko datua), eta bertatik kanpo, nabarmentzekoa da Islandiako tasa handia. Bertan, 2019an (eskuragarri dugun azken datua) jaiotakoen % 69,4en amak ezkongabeak izan ziren. Espainian, 2021ean, ehuneko hori % 49,2koa zen.

I.1.4 GRAFIKOA. EAEko JAIOTZEN, HERIOTZEN ETA SALDO BEGETATIBOAREN BILAKAERA.

Iturria: EUSTATen datuak oinarri hartuta egina.

³ Ama ezkongabeek / ezkontzatik kanpo izandako jaiotzek ez dakarte, ezinbestean, bikoterik eza, zeren eta ezkontzarik izan gabe eta ezkontzatik kanpora izan baitaiteke bikotea.

Azken urteetan jaiotza-tasa jaisteari mesede egin dion faktoreetako bat, jakina den bezala, amatasuna pixkanaka atzeratu izana da. Joera mantendu da 2022. urtean, izan ere, seme-alabak izan zituzten emakumeen % 80,1ek 30 urte edo gehiago zituzten. Talde ugariena 35 eta 39 urte artekoa da: jaiotza guztien % 34,5. Ondoren, 30 eta 34 urteko amek izandako haurren jaiotza kopurua dator (% 33,9), eta 25 eta 29 urte arteko taldea (% 12,9) nabarmen gaitzen du. Ama nerabeak guztizkoaren %1,2 dira. Espainiar nazionalitateko amen batez besteko adina 34,6 urtekoa izan zen. Ama atzeritarrena, berriz, 31,1 urtekoa (33,6 emakume guztiak hartuta; Europan, aldiz, 31,1 batez beste). Halaber, lehen haurra izan duten amen batez besteko adina, 2022an, 32,6 urtekoa da.

Jaiotzetatik 6.716 (% 49,3) lehen seme-alabak izan ziren, 5.059 (% 37,1) aurretik beste seme-alaba zegoeneko familietara iritsi ziren eta hirugarren seme-alabak eta ondorengoak 1.861 izan ziren (guztien % 13,6).

1.2.2 Heriotzak

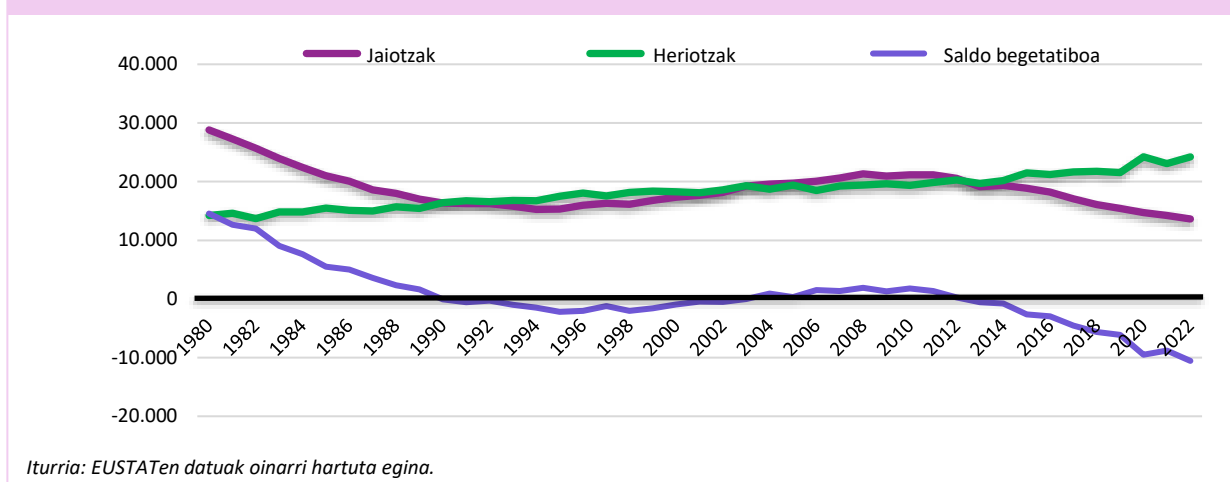
EUSTATen "Heriotzen Estatistikaren" (HERE) 2021eko zifrek erakusten dutenez, urte horretan 24.194 heriotza izan ziren EAEn, lehen esan bezala, aurreko urtean baino % 4,9 gehiago, ia % 50ean banatuta gizonen eta emakumeen artean (11.864 gizon eta 12.330 emakume).

2022an hildakoen % 26,4 tumoreengatik hil ziren. Ondoren, zirkulazio-sistemako gaixotasunak daude (% 23,6), eta hirugarren, buru-nahasteak eta portaera-nahasmenduak (heriotzen % 8,2). COVID-19a, % 7,1ekin (1.721 heriotza), laugarren postuan dago⁴. Lurraldeen arabera, Araban 3.170 pertsona hil ziren (+% 6,7 2021arekin alderatuta), 13.152 Bizkaian (+% 5,3) eta 7.872 Gipuzkoan (+% 3,3 aurreko urtearen aldean).

2022an hildakoen batez besteko adina 81,3 urtekoa zen gure erkidegoan, 78,1 gizonentzat eta 84,4 emakumeentzat, gehiago bizi direla. Hala, azken hamarkadan gure autonomiako bizi-esperantza gizonentzat 2,7 urte handitu da eta emakumeentzat, berriz, 1,7 (+2,4 urte biztanleria orokorrari dagokionez).

Azkenik, 2022an EAEn hildako pertsonetatik 521ek 100 urte edo gehiago zituzten (2021en baino 100 gehiago), eta horietatik % 87,3 emakumezkoak ziren. 100 urte beteta hiltzen diren pertsonen ehunekoak (% 1,8) lau hamarren egin du gora azken hamarkadan.

I.1.4 GRAFIKOA. EAEko JAIOTZEN, HERIOTZEN ETA SALDO BEGETATIBOAREN BILAKAERA.

⁴Memoria honetako "Osasuna eta osasun-sistema" deritzon V.3. kapituluaren zehatz aztertzen dira euskal biztanleriaren heriotzaren kausak.

Europar Batasunean, 2022an 5,1 milioi heriotza izan ziren, hots, 2021ean baino 200.000 lagun gehiago (milako 11,5eko heriotza-tasaren ondorioz). Horrenbestez, berezko hazkundea (jaiotzak ken heriotzak) negatiboa izan zen, – 1,3 milioi pertsona inguru (milako –2,8).

Bestalde, HEREren arabera, EAEn heriotza-tasa, 2022an, mila biztanleko 11,1 zen (milako 10,5 2021en).

1.2.3 Migrazio-mugimenduen estatistika

EUSTATen 2022ko “Migrazio Mugimenduen Estatistikak” (MME) COVID-19aren inpaktuaren ondoren 2021ean hasitako susperraldiaren sendotzea nabarmentzen du, urte horretan migrazioak nabarmen murriztu baitziren, barrukoak zein kanpokoak.

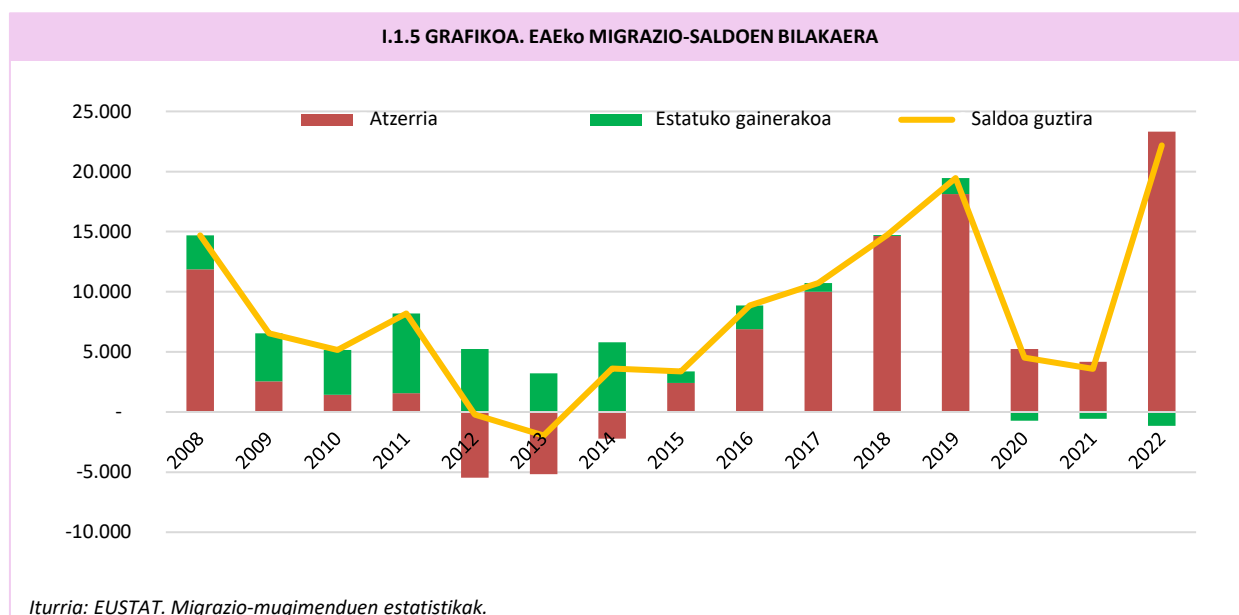
2022an, gure erkidegoak 22.171 pertsona irabazi zituen guztira (2021ean baino % 517,9 gehiago; urte horretan 3.588 irabazi baitziren). Lurraldean arabera, Bizkaian 11.818 lagun gehiago ditu, Arabak 3.371 eta Gipuzkoak 6.982.

I.1.4 TAULA. MIGRAZIO-SALDOEN BILAKAERA EAE-N						
	ATZERRI- ARE- KIKO	ESTATUKO GAINERAKO LURRALDEE KIKO	MIGRAZIO-SALDOA*			
			EAE	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA
2016	6.897	1.974	8.871	1.474	4.320	3.077
2017	10.005	720	10.725	2.349	5.461	2.915
2018	14.642	82	14.724	2.870	7.019	4.835
2019	18.133	1.335	19.468	2.862	11.217	5.389
2020	5.245	-733	4.512	799	1.583	2.130
2021	4.161	-573	3.588	1.382	1.353	853
2022	23.325	-1.154	2.2171	3.371	11.818	6.982

(*) Estatuarekiko eta atzerriko herrialdeekiko migrazio-saldoarekin batuketa.
Iturria: EUSTAT. “Migrazio Mugimenduen Estatistika”.

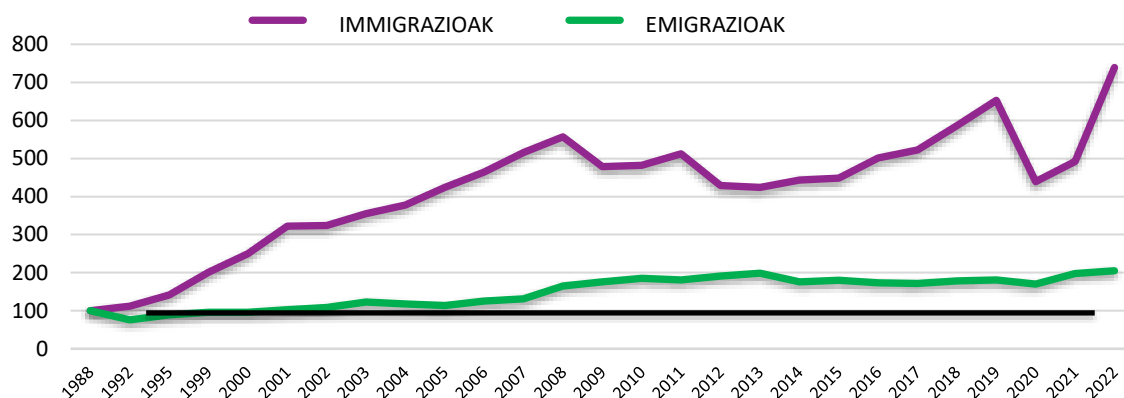
EAEn eta gainerako autonomia-erkidegoen arteko mugimenduei dagokienez, 2022an saldo negatiboa izan da hirugarren urtez jarraian, 1.154 pertsonakoa oraingoan (–573 2021ean), hau da, sarrera baino irteera gehiago erregistratu dira beste erkidegoetara (2007tik ez zen horrelakorik gertatu Euskadin). Bestalde, atzerriko herrialdeekiko saldoa positiboa da (23.325 lagun); 2020an, ordea, +4.161 izan ziren (+% 460,6).

EAEn eta gainerako autonomia-erkidegoen artean izandako mugimenduei dagokienez, EUSTATen datuek erakusten dute, 90eko hamarkadan jaitsiera handia izan ondoren, nazioarteko migrazio-fluxuen saldo positiboa EEn datu positiboan egonkortu zela 2003tik hona, finkaturiko datuen arabera.

Bestalde, 2022an migrazio saldoa +4,1 milioi lagunekoa (+1,1 milioi 2021ean) izan da; migrazio-tasa gordina milako 9,1ekoa izan da, 2021ean, berriz, milako +2,4koa. Saldo positiboaren % 35,7 Alemaniari dagokio, eta % 17,2 Espainiari. Gainera, 2021ean Batasuneko lau herrialdek (Grezia, Kroazia, Errumania eta Eslovakia) migrazio-saldo negatiboak zituzten bitartean, 2022an Greziak soilik galdu zituen migratzaileak, eta 1.700 pertsona baino ez dira, EUROSTATen kalkuluaren arabera.

I.1.6 GRAFIKOA. EAEko IMMIGRAZIOEN ETA EMIGRAZIOEN BILAKAERA, INDIZE-ZENBAKITAN.
OINARRI-URTEA 1988 = 100.

Iturria: EUSTATen datuak oinarri hartuta egina. MME

Bestalde, 2022an, 247.151 lagunek, aurreko urtean baino %7,5 gehiagok, bizileku aldaketaren bat egin zuten EAEn (EAEko biztanleen % 11,3k); mugikortasun horren % 39,1 udal beraren barruan izan zen (96.718 joan-etorri guztira).

Kanpoko edo erkidegotik kanpoko mugikortasun geografikoari dagokionez, EAEko mila biztanletik 44ri eragin die 2022an (Arabak milako 46,8, Bizkaian milako 44,1 eta Gipuzkoan milako 42,6), 2021ekoa baino 9,7 puntu gehiagoko ratioa. Autonomia-erkidegoekiko migrazio-mugimenduak kontuan hartzen baditugu, ikusiko dugu horietako 7rekin EAEk migrazio-saldo positiboa izan zuela; gainerako 10ekin, berriz, negatiboa. Gaztela eta Leonek, Madrilek, Kantabriak, Kataluniak eta Andaluziak, bosten artean, gure Erkidegoa beste erkidego batzuetara joateko utzi zuten pertsonen % 57,5 jaso zuten.

Bestalde, Atzerritarren immigrazioak, 2022an, 42.499 pertsonakoa izan ziren. Horietatik, 6.840 beste erkidego batzuetatik iritsi ziren (Madril, Katalunia eta Andaluzia, nagusiki) eta 35.659 zuzenean atzerritik. Atzerritarren emigrazioak 2021ean, bestalde, 17.153 pertsonakoak izan ziren; guztizkoaren % 46, eta haietatik % 89ren helmuga atzerriko herrialderen bat zen.

Azkenik, MMEak agerian uzten duenez, etorkinen eta migratzaileen batez besteko adina desberdina da (32,5 eta 37,2 urte hurrenez hurren), baina kasu bietan 20-39 urtekoek migrazioen erdia egiten dute gutxi gorabehera, eta mugimenduak egiten dituzten biztanleen generoa kontuan hartuz gero, etorkinen % 51 gizonezkoak dira (% 49 emakumezkoak). Emigrazioetan, berriz, % 53 gizonezkoak eta % 47 emakumezkoak (aurreko urteetako proportzioen antzera).

Migratzaileen titulazioari dagokionez, EUSTATEk erakusten duenez, migrazio-mugimenduen zati handi bat lehen mailako ikasketak dituzten (amaituta edo amaitu gabe) pertsonen dagokie nagusiki eta bilakaera markatzen duen lerroa oso aldakorra da, eta ziklo ekonomikoaren arabera (saldo positibo handiak krisiaren aurreko urteetan eta jaitsiera handiak gure ekonomiaren daturik okerrenak izan ziren urteetan). Eskuragarri dauden azken datuak, 2020ari buruzkoak, 2021eko Memoria Sozioekonomikoan xehetasunez aztertzen dira, eta informazio gehiagorako bidaltzen da.

1.3 EZKONTZAK

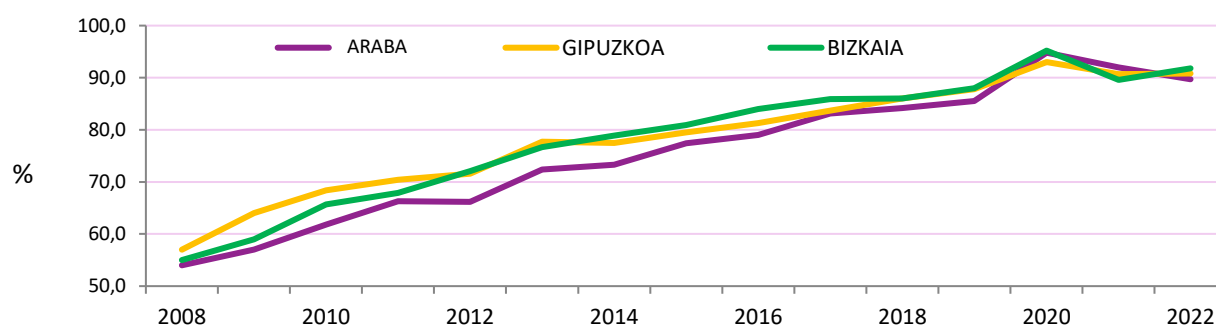
1.3.1 Ezkontzak

“Ezkontzen Estatistika”, Jaiotzenarekin eta Heriotzenarekin batera, Biztanleriaren Berezko Mugimendua da. EUSTATEN datuen arabera, 2022an 7.807 ezkontza izan ziren EAEn, 2021ean baino % 21,5 gehiago. Zifra horiek 2019koekin alderatuz gero, COVID-19ak eragindako 2020-2021 biurtekoa saihesteko, igoera % 4,5koa da.

2022ko 7.807 ezkontzetatik, 7.556 sexu desberdineko pertsonen artekoak izan ziren (+% 22,6 2021eko datuekin alderatuta) eta 251 sexu berekoen artekoak (-% 5,6). 2012az geroztik, emakumeen arteko ezkontzak gizonen artekoak baino ugariagoak dira, 2022an sexu bereko pertsonen arteko ezkontzen % 57 gaituz (144 eta 107 ezkontza, hurrenez hurren). Zifra horiekin, EAEko ezkontza-tasa 2022an 6 hamarren handitu da milako 3,3ra arte (milako 2,7 2021ean), Estatukoa baino ratio handiagoa (milako 3,1milako) eta Europar Batasuneko batez bestekoa baino txikiagoa (milako 3,9 2021ean, milako 3,2 2020an).

2021en ezkontza-tasa handienak izan zituzten Europako herrialdeak Errumania, Letonia eta Lituania izan ziren (hirurak mila biztanleko 6 ezkontzarekin); ratio txikienak, berriz, Eslovenia (milako 2,8) eta Luxenburgoko (1.000 biztanleko 3 ezkontza). Zifrak interpretatzerakoan, gogoan hartu behar da pandemiak eragindako 2020 eta 2021eko ohiz kanpoko egoera, zeinak aldagai demografiko horiei eta beste batzuei eragin baitie.

I.1.7 GRAFIKOA. EAEKO EZKONTZA ZIBILEN EHUNekoAREN BILAKAERA*

Iturria: EUSTAT. Ezkontzen estatistika.

*Sexu desberdineko pertsonen arteko ezkontzak.

Horren arrazoia izan daiteke, halaber, 2021 eta 2022an, hainbat urtez gora egin ondoren, sexu desberdineko pertsonen arteko ezkontza zibilen proportzioa egonkortu egin dela eta are apur bat behera egin duela gure erkidegoan, grafikoan ikusten den bezala. 2022an ezkontza zibilak sexu desberdineko pertsonen arteko ezkontzen % 89,9 dira, 2021ean baino 7 hamarren gutxiago (1992an % 24,3 baino ez ziren). Lurraldeka, ezkontza zibilek Bizkaian eta Gipuzkoan izan zuten pisu handiena (% 90,8 eta % 91,8, hurrenez hurren), eta ondoren Araba (% 89,7). Guztira, EAEn, 2022an, sexu desberdineko pertsonen arteko ezkontzak 7.556 izan dira; horietatik 6.774 ezkontza zibilak izan dira (+ %21,9 2021aren aldean), 776 ezkontza katolikoak (+% 29,3) eta beste erlijio batzuetako 6 ezkontza (aurreko urteko kopuru bera).

Ezkontideen adina apenas aldatu den 2022an 2021arekin alderatuta. Erreferentziako urtean, ezkondu ziren gizon ezkongabeen batez besteko adina 38,7 urtekoa izan zen (38,8 2021ean) eta 36,7koa emakume ezkongabeena (36,6 2021ean). Azken 25 urteotan, ezkontideen batez besteko adinak 10 urte egin du gora, eta egonkor iraun du bien arteko urte biko aldeak. Eta, ezkondu aurreko egoera zibila kontuan hartuta, aurretik dibortziatutako gizonak senarren % 9,9 izan ziren, eta emazteen % 8,1 ziren dibortziatuak.

1.3.2 Ezkontza desegiteak

EINren ⁵ "Deuseztasunen, Banantzeen eta Dibortzioen Estatistika"ren arabera, 2022an, gure erkidegoko dibortzioen eta banantzeen kopuruak behera egin du (-% 10,6), 2021ean izandako igoeraren ondoren (+% 2,6), eta Estatuan, berriz, beherakada txikiagoa izan da (-% 6,7, 2021aren aldean).

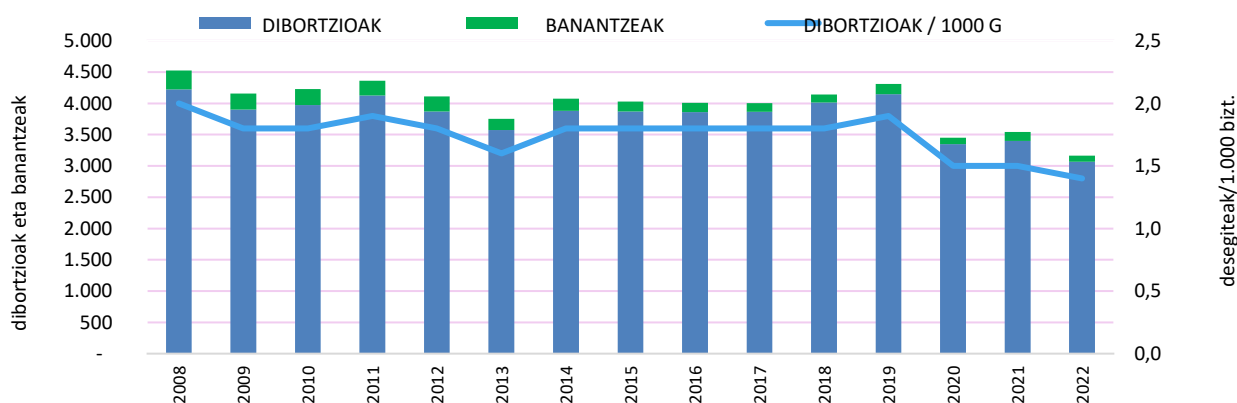
Erreferentziatzko urtean, 3.070 dibortzio eta 96 banantze izan ziren EAEn. Baliogabetzeen urteko kopurua 5ekoa zen batez beste azken urteotan, eta 1ekoa izan da 2022an. Laburbilduz, 3.167 ezkontza desegin ziren, 2021ean baino % 10,6 gutxiago, esan bezala. Zifra horiek mila biztanleko 1,4 dibortzioko tasa adierazten dute (1,5 2021ean), eta Estatuan, berriz, milako 1,7 dibortzio⁶.

2022an dibortzio-tasa handienak izan dituzten autonomia-erkidegoak hauek dira: Ceuta (2,5 dibortzio mila biztanleko), Kanariar Uharteak (2 mila biztanleko) eta Valentzia eta Balear Uharteak (1,9 mila biztanleko). Etete-tasa txikienak dituztenak Gaztela eta Leon (milako 1,3) eta Extremadura eta Euskadi dira (mila biztanleko 1,4 dibortziorekin biak).

I.1.5 TAULA. EZKONTZAK EUROPAR BATASUNEAN. ADIERAZLE NAGUSIAK.						
	EZKONTZAK (1.000 BIZTANLEKO)			DIBORTZIOAK (1.000 BIZTANLEKO)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
EB	4,3	3,2	3,9	1,8	1,6	1,7
ALEMANIA	5,0	4,5	4,3	1,8	1,7	1,7
AUSTRIA	5,2	4,4	:	1,8	1,7	:
BELGIKA	3,9	2,8	3,5	2,0	1,8	1,9
BULGARIA	4,2	3,2	3,9	1,6	1,3	:
ZIPRE	8,9	:	:	2,6	:	:
DANIMARKA	5,3	4,9	4,7	1,8	2,7	2,2
ESLOVAKIA	5,4	4,4	4,8	1,7	1,5	1,5
ESLOVENIA	3,2	2,5	2,8	1,2	0,8	1,1
ESPAINIA	3,5	1,9	3,1	1,9	1,6	1,7
ESTONIA	5,1	4,6	:	2,1	1,9	:
FINLANDIA	4,0	4,0	3,5	2,4	2,4	2,2
FRANTZIA	3,3	2,3	:	:	:	:
GREZIA	4,4	2,9	3,9	:	:	:
KROAZIA	4,9	3,8	4,6	1,5	1,3	1,3
HERBEHEREAK	3,7	2,9	3,2	1,7	1,7	1,5
HUNGARIA	6,7	6,9	7,4	1,8	1,5	1,9
IRLANDA	4,1	1,9	3,3	:	:	:
ITALIA	3,1	1,6	3,1	1,4	1,1	1,4
LETONIA	6,7	5,6	6,0	3,1	2,7	2,5
LITUANIA	7,0	5,5	6,0	3,1	2,7	2,8
LUXENBURGO	3,5	2,9	3,0	3,1	2,3	2,2
MALTA	5,3	2,2	4,4	0,7	0,5	0,6
POLONIA	4,8	3,8	4,5	1,7	1,4	1,6
PORTUGAL	3,2	1,8	2,8	2,0	1,7	1,7
TXEKIA	5,1	4,2	4,5	2,3	2,0	2,0
ERRUMANIA	6,6	4,2	6,0	1,6	1,2	1,4
SUEDIA	4,7	3,6	3,7	2,5	2,5	2,3
EAE	3,2	1,7	2,7	1,9	1,5	1,5

Iturriak: EUROSTAT (24/01/24an ateratako datuak), EUSTAT eta EIN.

I.1.8 GRAFIKOA. EZKONTZA DESEGITEAK EAEN: BANANTZEEN ETA DIBORTZIOEN BILAKAERA

Iturria: EIN. Deuseztasunen, banantzeen eta dibortzioen estatistika.

⁵"Deuseztasunen, Banantzeen eta Dibortzioen Estatistika"n lehen auzialdiko, instrukzioko eta Emakumeen aurkako Indarkeriaren epaitegiek emandako informazioaren bidez egiten da; informazio hori ezkontza bidezko loturaren baliogabetze-prozesuari buruzkoa da.

⁶Memoria honen aurreko edizioekin alderatuta, mila biztanleko ezkontza-desegiteen tasa izatetik milako dibortzioen tasa izatera igaro gara, EINK bere datuen aurkezpenean izandako aldaketaren ondorioz, datu horiek EBko gainerako herrialdeetakoekin errazago aldera daitezkeen (EUROSTAT datuak). I.1.8 grafikoko seriea berriz prestatu da.

Nazioarteko konparazioei dagokienez, dibortzioen tasa gordina milako 2 ingurukoa zen azken urteetan Europar Batasun osoan (milako 1,7ra jaitsi da 2021ean, iturri horretatik eskuragarri dagoen azken datua), Maltako milako 0,6tik Lituaniako milako 2,8ra eta Letoniako milako 2,5era (EUROSTATen datuak).

Euskadin banantzen edo dibortziazten diren pertsonen profilari dagokionez, EINen datuek erakusten dute gehienak 40 eta 49 urte bitartekoak direla gizonezkoetan zein emakumezkoetan, eta emakumeen batez besteko adina 2022an 45,9 urtekoa izan zen. Gizonena, berriz, 48,4 urtekoa.

Azkenik, desagindako ezkontzen batez besteko iraupena 16,5 urtekoa da, eta kasuen % 54,5ean seme-alabak dituzte ezkontideek, % 43,1 adingabeak.

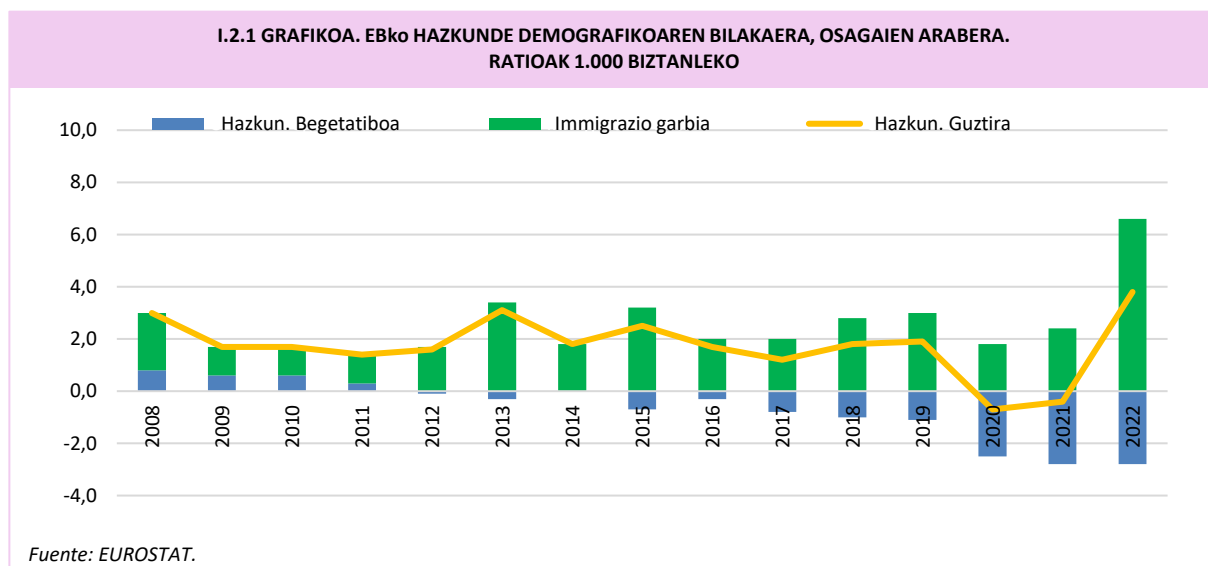
2. IMMIGRAZIOA EAEN

2.1. TESTUINGURUA: IMMIGRAZIOA EUROPAR BATASUNEAN

Nazioarteko migrazioak nazioarteko agenda politikoaren eta garapenaren funtsezko gaitako bat dira; izan ere, gizarte eta ekonomia globalen egungo berezitasunetako bat da.

Europar Batasuneko biztanleria etengabe hazi zen 2019ra arte (+1,1 milioi urte horretan, milako +1,9) migrazio-saldo positiboak hazkunde begetatiboa konpentsatzen zuelako (jaiotzak ken heriotzak), zeina negatiboa baita 2015etik. 2020an, positiboa izan arren (+1,8 milako), migrazio-saldo hori azken hamarkadako txikiena izan zen, eta, aldi berean, begetatiboa milako 2,5 jaitsi zen, pandemiak eragindako heriotzen zifra altuen ondorioz; hortaz, EBk biztanleria galdu zuen, 2021ean bezala. Ikusi dugunez, 2022an saldo positiboak berreskuratu ziren, Batasunerako migrazio-mugimenduak suspertu zirelako.

Horrela, saldo begetatibo negatiboa (heriotzak gehiago jaiotzak baino) (-2,8 milako) konpentsatu ahal izan da, bi urtez negatiboa izan ondoren, migrazio-saldo positiboarekin (milako +6,6), eta guztira +1,7 milioi pertsonako hazkundera izan da (milako +3,8).

Egiaztatzen denez, beraz, joera globalei buruzko ziurgabetasun handiko urte atipiko hauetan ere, migrazio-mugimenduak funtsezkoak dira Batasuneko herrialdeen dinamika demografikoetan⁷.

Euskadin, euskal administrazioek eta gizarte-erakunde gehienek 2019an sinatutako "Migraziorako Euskal Itun Soziala"ren izenburua "Jaso nahiko genukeena eskaintzea" da, onartuta edozein pertsona egon daitekeela migratzera behartuta eta migratzaile bagina jaso nahi genituzkeen duintasun baldintza unibertsal batzuk definitu behar direla, orain behar dutenei gauza bera eskaintzeko. 2021aren amaieran hasi zen Euskal Itun Sozialaren hedapenaren helburua da Itunaren eta haren balioen garrantzia euskal gizartearen eremu guztietara eramatea, eta, hura amaitzean, memoria honetan horren emaitzen berri emango da.

⁷ EBko 27 estatu kideetatik 7k baino ez zuten galdu biztanleria 2022an. Horien artean, Greziak soilik ditu zifra negatiboak saldo begetatiboan zein migratzailean, eta beste 6 herrialdeetarako (Bulgaria, Kroazia, Italia, Hungaria, Polonia eta Eslovakia) migrazioaren eragin garbi positiboa ez da nahikoa izan saldo begetatibo negatiboa konpentsatzeko.

2.2. INPAKTU DEMOGRAFIKOA

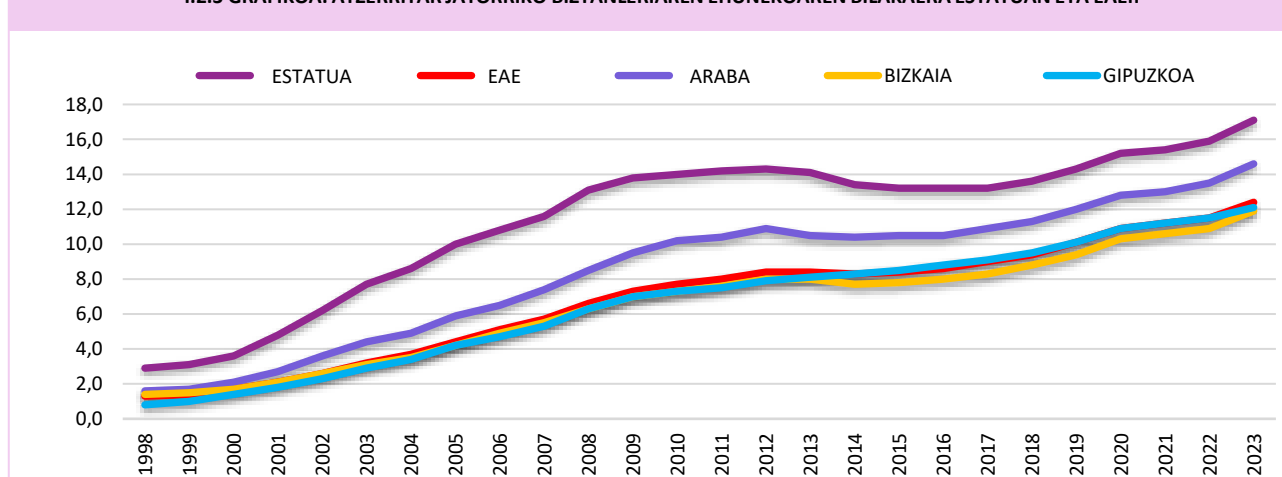
I.2.2 GRAFIKOA. ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLERIAREN URTE ARTEKO HAZKUNDE ABSOLUTUA EAEn.1999-2023

Iturria: Geuk egina, EINren datuetan oinarrituta.

Ikuspegik darabiltzan EINren datuen arabera⁸, 2023ko urtarrilaren 1ean 274.142 atzerritar bizi dira EAEn (guztizkoaren % 12,4); beraz, bederatzigarren urtez jarraian 20.203 pertsona gehiago daude (+% 8), 2021-2022 biurtekoan gutxieneko hazkundeak izan ondoren, COVID-19ak dinamika demografikoetan izan zuen eraginaren ondorioz. Azken urteko igoera serie historikoko bigarren kopururik handiena da, I.2.2 grafikoa ikusten denez, eta horrek esan nahi du etorkinen etorreraren erritmoa suspertzen ari dela, eta berriz ere pandemia aurreko balioak hartzen ari dela.

I.2.3 GRAFIKOA. ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLERIAREN EHUNekoaren BILAKAERA ESTATUAN ETA EAEn

Iturria: IKUSPEGI EINren datuen bidez.

Atzerritar jatorriko 274.142 pertsona horietatik, erdiak Bizkaian bizi dira (137.095, % 50), eta atzetik datoz Gipuzkoa (88.005 pertsona erroldatuta, kolektiboaren % 32,1) eta Araba (49.042, % 17,9). Biztanleria osoaren gaineko pisuari dagokionez, ratorik handiena Araban dago (% 14,6) eta, ondoren, Gipuzkoan (batez bestekotik hurbilen dagoena, % 12,15). Bizkaian dago atzerritar jatorriko pertsonen pisurik txikiena (guztizkoaren % 11,9).

⁸Ikusi kapitulu honen 1. orri-oina.

2022ko urtarrilean erroldatutako atzerritar jatorriko 274.142 pertsonak biztanleriaren % 11,5 dira, 2021ean baino 9 hamarren gehiago; Estatuan, berriz, ratioa 1,2 hamarren hazi da, % 15,8ra iritsi arte. Horrela, gora egin du seigarren urtez jarraian, 3 urtez zero hazkunde izan ostean (2015 eta 2017 artean).

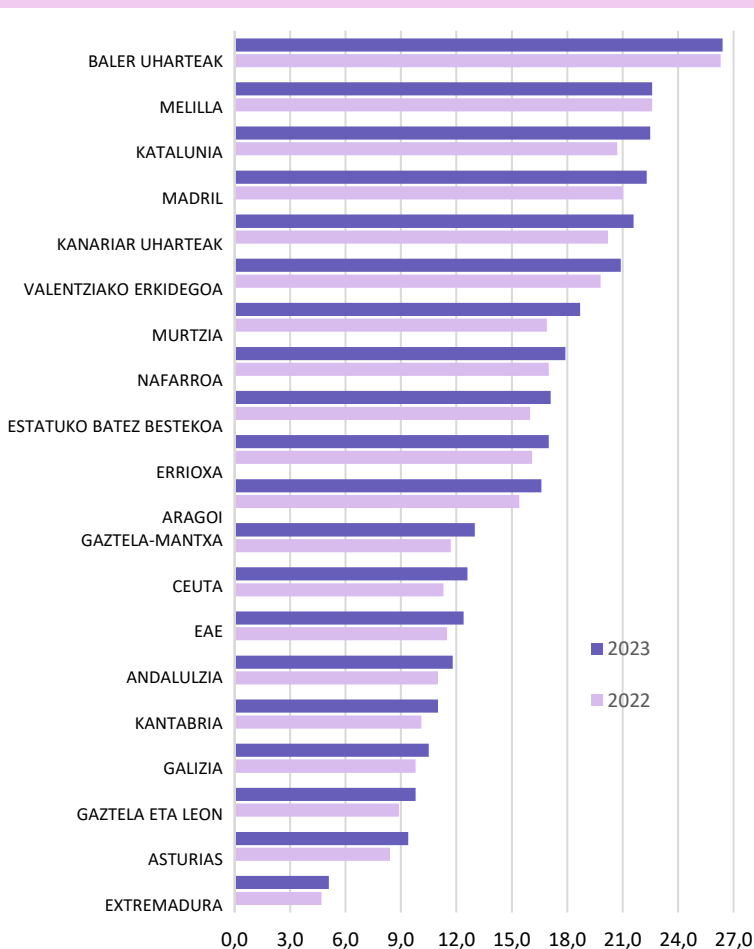
Eusko Jaurlaritzaren Immigrazioaren Euskal Behatokiak (IKUSPEGI) "Panoramika" buletinean (91. zenbakia, 2024ko otsailekoa) erroldari buruz egindako datuen aurrerapenaren azterketak agerian uzten du Euskadik duen atzerritar jatorriko biztanleriaren pisua, autonomia-erkidegoen testuinguruan, Zeutarekin (% 12,6) eta Andaluziarekin (% 11,8) aldera daitekeela.

EAEn atzerritar jatorriko biztanleria ia zati berdinetan banatzen da sexuaren arabera, eta emakumeak dira nagusi: % 47,6 gizonak dira eta % 52,4 emakumeak; hala ere, aldeak ikusten dira jatorrizko lurraldearen arabera: Latinoamerikatik etorritako biztanleen artean, emakumeen presentzia handiagoa da (% 60,2); Europakoan artean, berriz, ia % 50eko oreka dago. Asiar eta afrikar jatorriko biztanleriari dagokionez, gizonen pisua emakumeena baino handiagoa da, eta alderik handiena Saharaz hegoaldeko Afrikatik etorritako kolektiboan dago (% 64,4 gizonak dira).

Lurraldeka, eta aipatutako talde bakoitzaren presentzia handiagoarekin edo txikiagoarekin zuzenean lotuta, emakumeen pisu handiena Bizkaian dago (atzerritar jatorriko kolektiboaren % 52,8), gero Gipuzkoan (% 52,4) eta, azkenik, Araban (% 51,2 emakumeak). Azken horietan, afrikar jatorriko biztanleen presentzia handiagoa da.

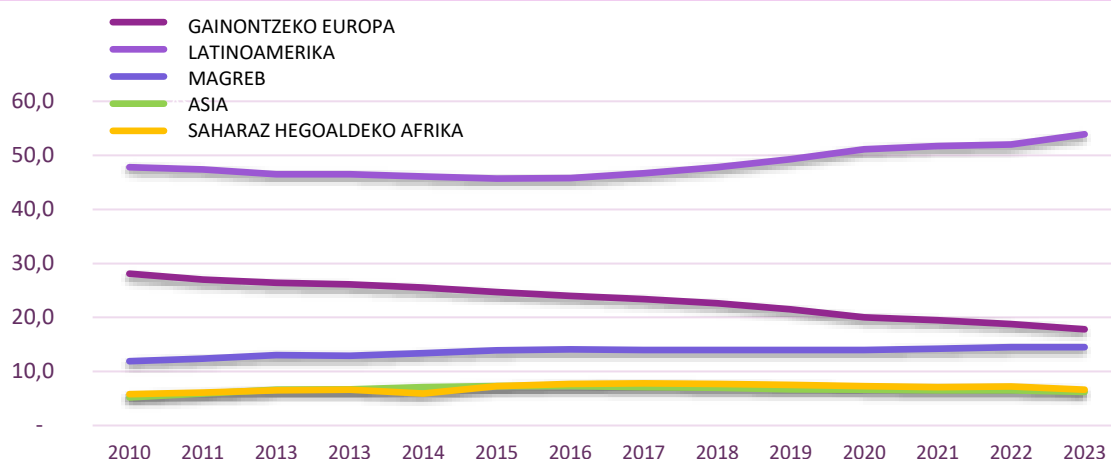
Bestalde, etorkinen jatorrizko eskualdearen eta nazionalitatearen arabera bilakaeraren analisiak erakusten du haien osaera aldatuz joan dela, baina joera argi batekin: 2023an latinoamerikar jatorriko biztanleria nagusi izaten jarraitzen du (% 53,9), eta haren atzetik dator EBko beste herrialde batzuetatik datorrena, urtetik urtera pisua galtzen joan dena (% 17,8 2023an). Afrikar jatorriak gora egiten ari dira 2003. urteaz geroztik, eta Magrebek hirugarren jarraitzen du aurrean, gainerako EBren atzetik, % 14,5ekin (2022ko ratio bera). Saharaz hegoaldeko Afrikak pisu txikiagoa du: % 6,6 2023an. Asiako jatorriari dagokienez, presentzia txikiagoa da, eta azken hamarkadan % 6tik % 7ra bitartean mantendu da (% 6,2 2023an).

I.2.4 GRAFIKOA. ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLEEN EHUNEKOA BIZTANLERIA OSOAREKIKO, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA.

Iturria: IKUSPEGI EINren datuen bidez.

I.2.5 GRAFIKOA. ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLEEN JATORRIZKO EREMU NAGUSIEN GARRANTZIAREN BILAKAERA EAEn, EHUNEKOTAN

Iturria: ENIren datuekin eginda

Nazionalitateen arabera, 2023an, lehenengo hamar garrantzitsuenen artean, zortzi Latinoamerikakoak dira (Kolonia, Nikaragua, Venezuela, Bolivia, Honduras, Ekuador, Paraguai eta Peru), bat EBkoa (Errumania) eta bat Afrikakoa (Maroko). Hamar jatorri horien batura atzerritar jatorriko biztanleriaren % 58,4 bada ere, 2008ra atzera eginez gero, pilaketa hori handiagoa zela ikusiko dugu, eta horrek jatorriko herrialde desberdinen presentzia handiagoa eta dibertsifikazioa erakusten ditu, gaur egun, EAEn bizi diren atzerriko jatorriko taldeen osieran.

I.2.1 TAULA. EAEn BIZI DIREN ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLEEN JATORRIZKO HERRIALDE NAGUSIAK. DATUAK, LURRALDEKA. 2023.

EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	KOP.	%		KOP.	%		KOP.	%		KOP.	%
1. KOLONBIA	34.473	12,6	1. KOLONBIA	8.120	16,6	1. KOLONBIA	18.739	13,7	1. MAROKO	9.984	11,3
2. MAROKO	31.074	11,3	2. MAROKO	7.103	14,5	2. MAROKO	13.987	10,2	2. NIKARAGUA	8.456	9,6
3. NIKARAGUA	16.675	6,1	3. ALJERIA	3.049	6,2	3. BOLIVIA	10.109	7,4	3. KOLONBIA	7.614	8,7
4. ERRUMANIA	14.587	5,3	4. VENEZUELA	2.016	4,1	4. ERRUMANIA	8.457	6,2	4. HONDURAS	6.324	7,2
5. VENEZUELA	13.075	4,8	5. PERU	2.005	4,1	5. VENEZUELA	8.265	6,0	5. ERRUMANIA	4.852	5,5
6. BOLIVIA	12.598	4,6	6. PAKISTAN	1.832	3,7	6. NIKARAGUA	7.771	5,7	6. EKUADOR	3.736	4,2
7. HONDURAS	9.966	3,6	7. PARAGUAI	1.709	3,5	7. PARAGUAI	6.979	5,1	7. ARGENTINA	3.091	3,5
8. EKUADOR	9.371	3,4	8. EKUADOR	1.591	3,2	8. PERU	4.491	3,3	8. UKRANIA	2.949	3,4
9. PARAGUAI	9.262	3,4	9. BRASIL	1.493	3,0	9. EKUADOR	4.044	2,9	9. VENEZUELA	2.794	3,2
10. PERU	8.992	3,3	10. NIGERIA	1.438	2,9	10. BRASIL	3.807	2,8	10. PAKISTAN	2.759	3,1
10 GUZTIRA	160.073	58,4	10 GUZTIRA	30.356	61,9	10 GUZTIRA	86.649	63,2	10 GUZTIRA	52.559	59,7
GAINERAKOAK	114.069	41,6	GAINERAKOAK	18.686	38,1	GAINERAKOAK	50.446	36,8	GAINERAKOAK	35.446	40,3
GUZTIRA	274.142	100,0	GUZTIRA	49.042	100,0	GUZTIRA	137.095	100,0	GUZTIRA	88.005	100,0

Iturria: IKUSPEGI EINen datuen bidez.

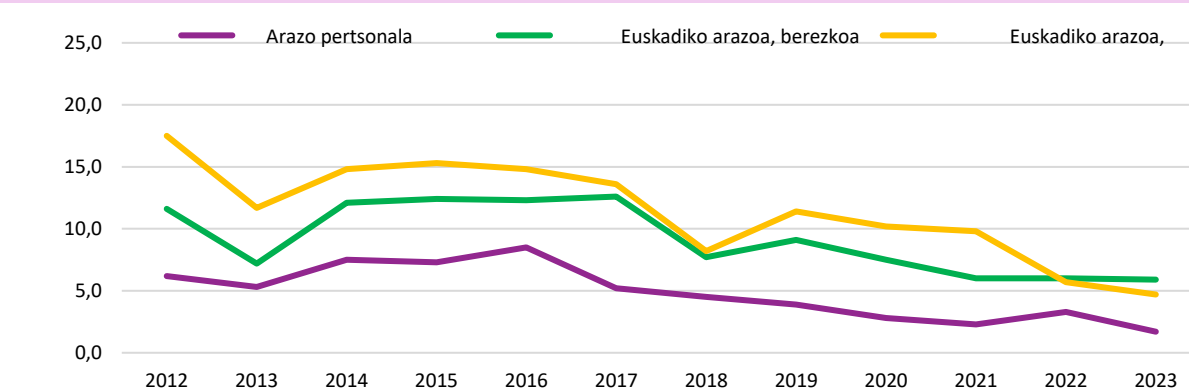
2023an, eta zenbait urtez Maroko nagusi izan ondoren, kolonbiarra da atzerriko nazionalitate nagusia EAEn, 34.473 pertsona baitaude erroldatuta (2022an baino 5.734 gehiago), eta EAEko atzerritar jatorriko pertsonen % 12,6 dira. Bigarren jatorria marokoa da, guztizkoaren % 11,3, eta, distantzia nabarmen batera, Nikaraguak gure erkidegoan erroldatutako atzerritar jatorriko pertsonen % 6,1 ditu.

2.3. PERTZEPZIO SOZIALA: IKUSPEGI 2023 BAROMETROA

IKUSPEGIREN 2023ko Barometroaren arabera, euskaldunentzat immigrazioa ez da arazo bat. % 1,7k baino ez du aipatzen berez EAEko lehen arazo gisa (% 2,8 2022an), eta aipamen guztiak % 5,9koak dira (% 6 2022an), gehienez hiru erantzun.

Iradokizun modura, elkarriketatutako biztanleen % 4,7k aipatu du; 2022an, berriz, % 5,7k. Eragin pertsonalari dagokionez, 2023an gehien aipatu diren arazoak ekonomikoak (% 55,6) eta osasuna (% 29,3) izan dira; immigrazioa, berriz, inkestatutako pertsonen % 1,7rentzat soilik izan da hiru arazo pertsonal nagusietako bat (% 0,4rentzat, lehen aipamen gisa soilik jotzen bada).

I.2.6 GRAFIKOA. ARAZO PERTSONALA EDO EUSKADIKOA DUEN IMMIGRAZIOAREN PERTZEPZIOAREN BILAKAERA. BAIEZKO ERANTZUNEN EHUNEKOA*. EAE.

Iturria: IKUSPEGI. 2023ko barometroa.

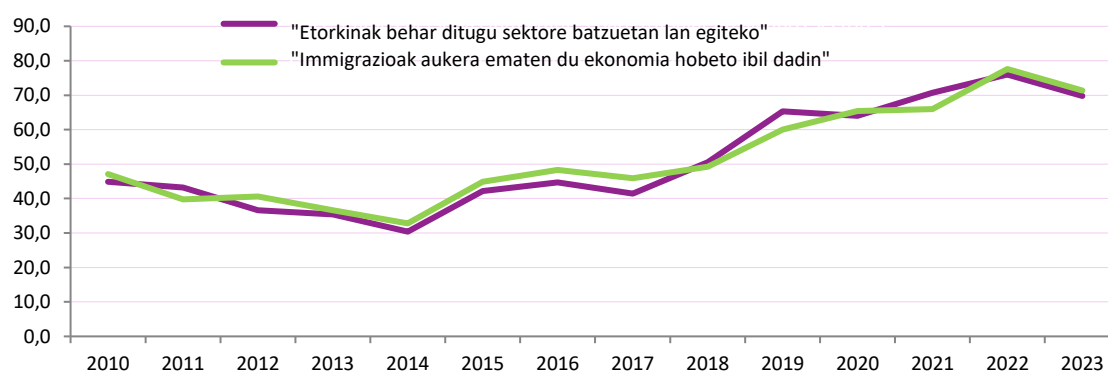
*Aipamenak guztira, hirutatik gehienek.

Enpleguari dagokionez, immigrazioarekiko ikuspegi funtzionala lan-merkatuari dagokionez, nabarmen higatu zen 2008an hasitako krisiaren ondorioz: 2004an, % 80ak uste zuen etorkinak behar genituela zenbait sektoretan lan egiteko; 2014an, berriz, % 30,4ak bakarrik uste zuen hori. Gorabehera batzuekin, 2015az geroztik, ordea, berriro hazi zen ikuspegi utilitarista hori, 2023an % 69,8raino iritsi arte (2022an lortutako daturik handiena baino 6,2 puntu gutxiago).

Ikuspegiren ustez, 2022ko emaitza izugarri onak, aldagai horretan eta erlazionatutako beste batzuetan, Ukrainatik etorritako pertsonen aurrean euskal biztanleriak emandako erantzun positiboaren ondorio izan ziren, eta Ukrainako gerraren kronifikazioak eta asilo-eskaeren egonkortzeak eragindako gizarte-larrialdia desagertu ondoren, euskal biztanleriaren jarrera horiek 2021eko mailetara itzultzen dira, atzerritar jatorriko pertsonetako jarrerari eta pertzepzioei dagokienez.

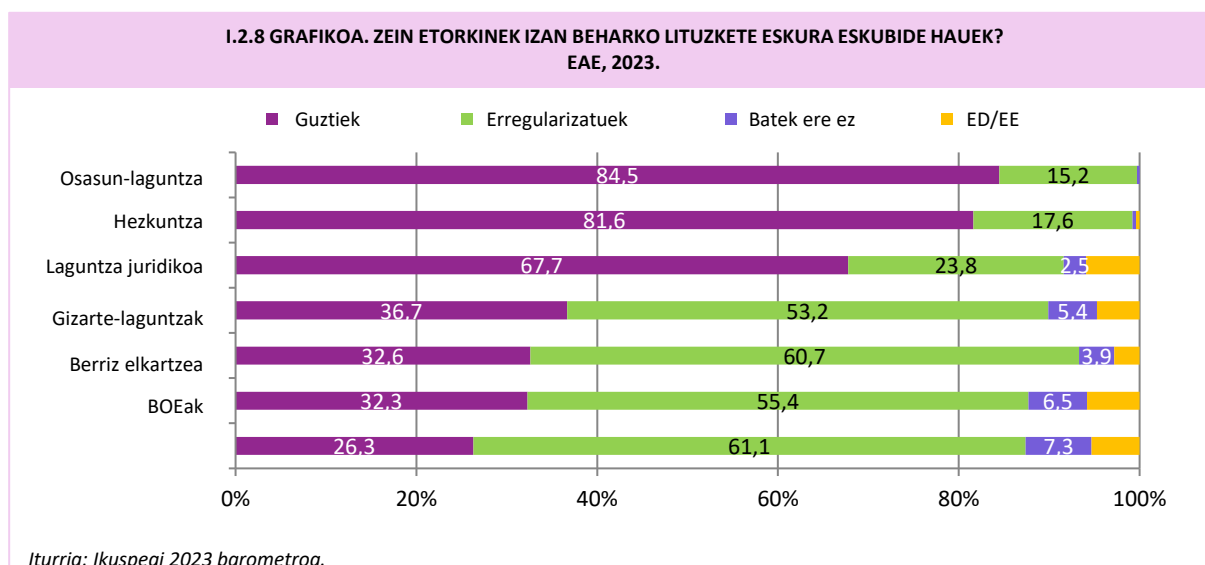
Antzeko zerbait gertatu zen beste baieztapen batekin ere, hain zuzen etorkinek bertakoek nahi ez dituzten lanpostuak hartzen dituztela. 2014. urtean, % 32,8 ados zegoen horrekin (kontuan hartutako serieko ratorik baxuena), eta berriro ere, zenbait gorabeherekin, 2023an % 71,4ra iritsi zen (-6,2 puntu 2022. urtearen aldean). Bi datu horiek argi erakusten

I.2.7 GRAFIKOA. EAEko IMMIGRAZIOAREN IKUSPEGI UTILITARISTA: AIPATUTAKO ADIERAZPENEN ADOS DAUDEN PERTSONEN EHUNEKOA

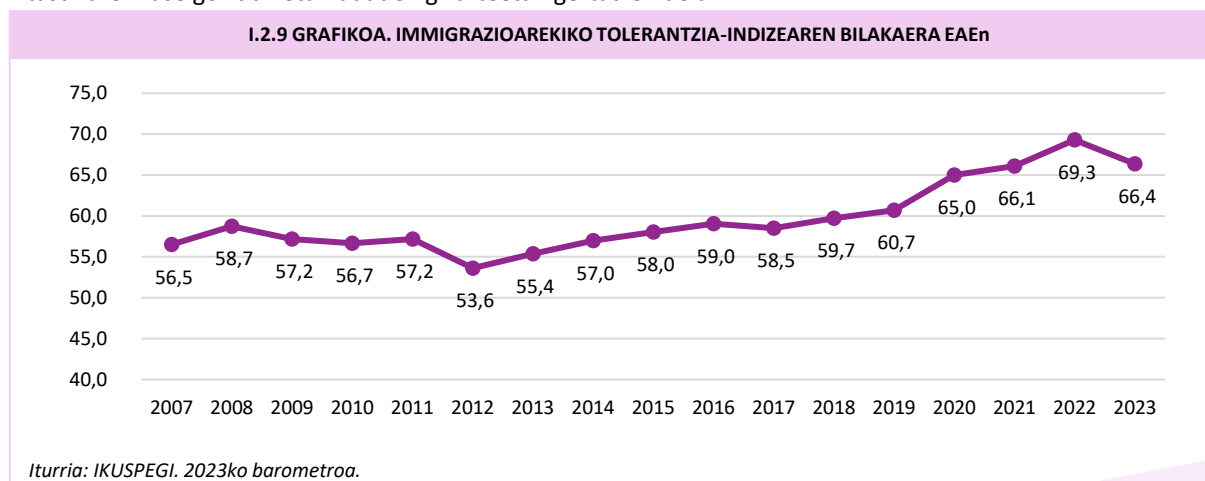
Iturria: IKUSPEGI. 2023ko barometroa.

dute immigrazioaren gutxi gorabeherako iritzi positiboa, tradizionalki ziklo ekonomikoarekin lotuta egon dena, dagoeneko ez dela berdin mantentzen, izan ere, immigrazioak ekonomian duen zereginaren balorazioak gorantz jarraitzen du (aipatu dugun 2022a da salbuespen) baita gaur egungo une ekonomikoan ere.

Gainera, biztanleria autoktonoak eskubide eta zerbitzu jakin batzuk etorkinen eskura egoteari buruz duen iritzia eskubide edo zerbitzu motaren arabera aldatzen da. Euskal gizartearen gehiengoak eskubide unibertsaltzat jotzen ditu hezkuntza (% 84,5) eta osasuna (% 81,6) eta, ondorioz, uste du eskubide horiek eskuratzeak etorkin guztientzat egon behar lukeela zabalik, egoera irregularrean egon zein ez. Beste eskubide batzuek ari garenean (laguntza juridikoa, gizarte-laguntzak, berrelkartzea, BOE edo bozkatzeko eskubidea), euskal biztanle gehienak murriztearen eta egoera administratibo irregularrean dauden pertsonen baimen ezin eskuratzearen alde daude, I.2.9. grafikoan ikus daitekeen bezala.

Azkenik, urteko inkestan bildutako datuak oinarri hartuta, IKUSPEGIK euskal biztanleriak immigrazioarekiko duen "tolerantzia-indizea" egin ohi du. 2020ko Barometroak 2019koak baino indize handiagoa eman zuen (65 puntu, aurreko urteko 60,67 puntuen aldean), serie historikoko handiena da. Bilakaera horri dagokionez, IKUSPEGIren txostenean ondorioztatu zen indize horretan lortutako emaitzak oso lotuta egon zirela ordura arte dinamika makroekonomikoekin, eta, beraz, hedapen ekonomikoko aldietan puntuazio altuagoak lortzen direla eta krisi-faseei atzerritar jatorriko pertsonen konfiantza-galerak eta tolerantzia txikiagoa lotzen zaizkiela, eta lotura hori immigrazioaren eta kultura-aniztasunaren fase goiztiarretan dauden gizarteetan gertatzen dela.

Hala ere, 2020an hasitako COVID-19aren krisiak lotura hori hausten zuen egoera berritzaile bat ekarri zuen; izan ere, ekonomiaren gainbeherak ez zuen tolerantziaren beherakada ekarri, kontrakoa baizik. Indizea 2021ean eta 2022an hazi zen berriro, 69,3raino. 2022ko gorakada nabarmena, hein batean, behintzat, Errusiak Ukrainan egindako inbasioaren eta ukrainarrak asilo eta aterpe bila iristearen ondorioz etorri zen.

2023an tolerantzia-indizea 66,4ra jaitsi da (-2,9 puntu), eta adierazle horretan ere 2021eko mailak berreskuratu dira.

3. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO "2030 ESTRATEGIA"

3.1. EDUKIAREN LABURPENA

Demografiaren gaia da, gaur egun, gizarte-trantsizioan eragin handiena duen faktoreetako bat. Familia, Emantzipazioa, Gizarte-politikak, Etxebizitza, Enplegua, Haur-hezkuntza eta antzeko politika sektorialek zuzenean eragiten duten erronka bat. Gazteek emantzipatzeko eta bizitza autonomoko proiektu bat garatzeko dituzten baldintzak aztertzea xede duen funtsezko adierazle bat. Hori dela eta, lehentasunezko kezka da, bai tokiko ikuspegitik, bai ikuspegi globaletik. Nazio Batuen 2030 Agendaren ikuspegi estrategikoaren parte da. EBk ere azpimarratu du desoreka demografiko gero eta handiagoa hurrengo urteetako makrojoeretako bat dela. EBko Kontseiluak, "Erronka demografikoen aurrean jarraitu beharreko bidea" dokumentuan, politika demografikoen esparru bat landu, mantendu eta eguneratzeko eskatu du, gizarte-solaskideen esku-hartzearekin.

Kapitulu honetan ikusi den bezala, Euskadi ugalkortasunari eta jaiotza-tasari buruzko daturik baxuenak dituen Europako herrialdeen artean dago. 2021ean, Eusko Jaurlaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak sailen arteko gogoeta-prozesu bat bultzatu zuen, Eusko Jaurlaritzaren barruan, eta erakundeen artekoa, foru-aldundiekin, erronka demografikorako euskal estrategia baten edukiak definitzeko. Prozesu hori 2022ko ekainean amaitu zen, "Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategia" onetsi zenean. Horren ildo nagusiak Memoria honen aurreko edizioan aurkeztu ziren, eta hara bidaltzen dugu xehetasun gehiago izateko. Hona hemen haien laburpena.

Lehenik eta behin, honako **ondorio** hauek hartu dira Estrategiaren abiapuntutzat:

- Euskadin orain arte garatu diren sailetakoko politika askok (enpleguko, etxebizitzako, hezkuntzako, osasuneko edo gizarte-zerbitzuetako sektore-politikak; hainbat sektoretan edo biztanleria-taldetan oinarritutako politikak, hala nola gazterian, haurtzaroan eta familietan, migratzaileetan eta asilo-eskatzaileetan; eta zeharkako politikak, hala nola berdintasun-politikak) erronka demografikoari heltzen laguntzen dute, baina estrategia integratu eta koherente batean artikulatu eta optimizatu behar dira, jarduketa-sorta hori bateratu eta demografia-auziari modu autonomoan helduko diona, sailen eta erakundeen arteko zentzu- eta ikuspegi-batasunarekin.
- Biztanleriaren zahartze-joerak bere horretan jarraitzen du, eta aldi berean gazteen emantzipazioaren batez besteko adinean ez da aurrerapen nabarmenik gertatu, eta jaiotza-tasetan ere ez da aldaketa aipagarririk hauteman, familiek nahi dutenean nahi duten seme-alaba kopurua izan dezaten laguntzeko irizpidearen ildotik.
- Testuinguru horretan, balio erantsi oso garrantzitsua hartzen du eragiteko jarduketa-plan bat duen estrategia bat definitzeak, gazteen emantzipaziorako batez besteko adina murriztera, familia berriak eratzea bultzatzera eta jaiotza-tasak handitzen laguntzera bideratua.

I.3.1 TAULA. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO 2030 EUSKAL ESTRATEGIA. GAKO NAGUSIAK.

PRINTZPIOAK

- UMILTASUNA ETA MUGATZE-KONTZIENTZIA
- AITORPENA ETA BALIO POSITIBO IRAUNKORRAREN KONTZIENTZIA
- ERANTZUKIZUNA ETA KONTZIENTZIA ETIKO PERTSONALA
- SOLIDARITATEA ETA GIZA DUINTASUNAREN KONTZIENTZIA

BALIOAK

- ELKARRIZKETA
- KOOPERAZIOA
- JARRAIKITASUNA
- PROAKTIBITATEA

PREMISA ESTRATEGIKOAK

- IKUSPEGI INTEGRALA, SISTEMIKOA ETA PROGRESIBOA
- GENERO-IKUSPEGIA
- DIBERTSITATEA ETA TRATU-BERDINTASUNA ETA DISKRIMINAZIOARIK EZA
- ERANTZUNKIDETASUNA
- IRAUNKORTASUNA
- ESKUBIDEEN ETA AUTODETERMINAZIOAREN BERMEA ETA ADINEKOEN AUTONOMIA
- GAZTEEN EMANTZIPAZIO-PROZESUAREN ZENTRALITATEA
- ZEHAZKORTASUNA ETA POLITIKEN KOHERENTZIA
- ESKUBIDEEN IKUSPEGIA ETA GIZARTE-BABESA SENDOTZEA
- BELAUNALDIEN ARTEKO ELKARTASUNA.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO 2030 EUSKAL ESTRATEGIA (2022). Guk geuk egina.

- Helburuek neurri espezifikoak eta ekintza positiboko neurriak bideratu behar dituzte xede-talde jakin batzuetan, helburu estrategiko horiek lortze aldera, hargatik eragotzi gabe estrategia horren esparruan epe ertain eta luzerako lehentasunezko beste alderdi batzuk jorratzea.
- Nazioarteko erreferentzia nagusiei dagokionez, erakunde guztiek biztanleriaren gainbehera demografikoari eta zahartzeari lehentasunik handiena emateko gonbidapena egiten dute. Politika publikoen ahaleginak makrojoera hori iraultzea bideratzea proposatu dute, nahiz eta deialdi horrekin batera ez datorren argi eta garbi zehaztutako eta definitutako politiken ildo bat.
- Euskadiko datuen arabera, Europar Batasunean balantze demografiko txarrena duten herrialdeen artean gaude, eta, beraz, larrialdi baten eta erronka sozial oso garrantzitsu baten aurrean gaude. Horri gehitu behar zaio Espainiako Estatuan eta Euskadin ELGAko batez bestekoaren azpitik gaudela, familian inbertitzera bideratutako BPGaren ehunekoari dagokionez.
- Konparazioan, balantze onenak eskaintzen dituzten herrialdeak bereizi egiten dira, baliabide gehiago bideratzen dituztelako gazteen bizimodu independenteko proiektuak sustatzera, askotariko neurriekin, eta familiei zuzeneko laguntza ekonomiko handiagoak eta luzeagoak ematen dizkietelako seme edo alaba bakoitzeko. Horrez gain, bateragarritasun-neurriak sustatzen dituzte, migrazioaren etorrera eta gizarteratzea eta laneratzea errazten dute, eta, bestalde, zahartze aktibo eta osasungarrirako politikak bultzatzen dituzte, adinekoen autonomia sustatzen dute, edo landa-ingurunearen potentziala birbalioesten dute.

Bigarrenik, Estrategiaren **Jarduketa-plana**⁹ hiru bloke handitan banatzen da:

I. EPE LABURREKO INPAKTU-IRIZPIDEA DUTEN JARDUKETA BERRIAK BULTZATZEA

Helburua da datozen urteetan joera negatiboan aldaketa bat eragitea, bai emantzipazio-adinean, bai jaiotza-tasetan, epe ertainean gainbehera demografikoko egoera batetik susperraldi demografikoko agertoki batera igarotzea errazteko. Lehenengo gauza, beraz, joera-aldaketa bat lortzea da, epe laburrean. Bigarrena da bermatzea helburu horretara bideratutako jarduketak iraunkorrak eta jasangarriak izango direla ibilbide luzean ere.

II. IBILBIDE LUZEKO INPAKTU-IRIZPIDEA DUTEN ETA MARTXAN DAUDEN JARDUKETAK INDARTZEA

1. ardatza. Gazteen emantzipazioa: Helburua belaunaldien arteko aldea murriztea da, belaunaldien arteko desberdintasuna konpentsatzea likideziaren eta bitartekoen eskuragarritasunari dagokionez, gazteen bizi-proiektuak babestea eta, Gazteen Emantzipaziorako Euskal Estrategiarekin bat etorriz, emantzipazio-adina aurreratzea; horretarako, gazteen bizi-proiektuen eraikuntzan, ekintzailatza eta autonomia erraztuko duten enplegu-, etxebizitza-, prestakuntza- eta laguntza-politiketan eragingo da.

2. ardatza. Familia-proiektuak eraikitzea: Helburua da politika zehatzak ezartzea eta garatzea familia bakoitzak nahi duen seme-alaba kopurua izan dezan, haur-pobrezia prebenitzeko eta lehenengo amatasunaren atzerapena ez dadin baldintzen defizitak behartua izan.

3. ardatza. Adinekoen bizitza autonomia eta betea sustatzea: Helburua honako hau da: bizi-ziklo osoan zehar adineko guztien autonomiaren, bizitza osoaren eta parte-hartze sozialaren sustapenaren esparruan jarduketa-ildo traktore bat definitzea eta garatzea, bizi-itxaropen osasungarria areagotzea bultzatuz, politikak, zerbitzuak eta programak adinekoen belaunaldien itxaropen, gaitasun edo interesetara egokituz, eta zahartze aktibo eta osasungarrirako politikak eta adinekoen ekarpen soziala bultzatuz.

4. ardatza. Migratzaileen gizarteratzea: Helburua da jarduketa-ildo traktore bat zehaztea eta garatzea migratzaileek iritsieran izan ohi dituzten zailtasunak gainditzeko, eta gizarte- eta hezkuntza-laguntzako ibilbideak eta gizarteratzeko eta laneratzeako ibilbide erabilgarri eta eskuragarriak ezartzeko.

⁹ Aurreikusitako helburuak eta jarduketak zehatzago azaltzeko, [estrategiaren dokumentura](#) jotzen da.

III. ZEHARKAKO JARDUKETA-ILDOAK

1. ildo. Landa-balioa handitzea: Helburua da landa-garapenerako politika integrala bultzatzea, lurralde-orekan eta gizarte-kohesioan oinarritua, landa-ingurunearen zahartzea eta despopulazioa lehengoratzeko lagunduko duena eta Euskadiko landa-eremuak bizitzeko eta jardura sozioekonomiko bideragarriak eta jasagarriak egiteko gune erakargarriak izan daitezen lortuko duena, hau da, bizi-kalitatearekin eta lehiakortasunarekin.

2. ildo. Prospekzioa, dibulgazioa eta komunikazioa: Helburua da gai demografikoa lehentasunezko arreta sozialeko, politikoko eta instituzionaleko lehentasunen agendan kokatzera bideratutako prospekzio-, dibulgazio- eta komunikazio-ekimenak modu artikulatuan garatzea.

3. ildo. Aurrekontua, jarraipena eta ebaluazioa: Helburua da aginte-koadro integral bat eta jarraipen- eta ebaluazio-adierazleen sistema bat izatea, estrategia horren barruan aktibatzen diren neurrien eta politiken bilakaera demografikoa eta eragina baloratu ahal izateko. Aurrekontu-aurreikuspenarekin batera, aginte-koadro hori metodologikoki osatuko da jarraipeneko urteko memoriekin eta hiru urtean behin egingo diren ebaluazio-prozesuekin.

3.2. 2023ko JARDUKETEN MEMORIA

2024ko otsailean, Eusko Jaurlaritzaren Gizarte Trantsizioaren eta Agenda 2030en Idazkaritza Nagusiak "*Erronka Demografikorako 2030 Estrategiaren 2023ko Jardueren Memoria*" aurkeztu zuen, eta, laburbilduz, helburuen eta egutegiaren betetze-maila altua dela nabarmendu zuen. Estrategian aurreikusitako 36 jarduketetatik 3k ez zuten helbururik finkatuta 2023a amaitu baino lehen. Gainerako 33etatik 29tan bete da egutegia, eta gainerako 4ek 2024ra atzeratu dute martxan jartzea. Estrategia bultzatzeko 2023an metatutako aurrekontua 230,46 milioi eurokoa da.

2024an Estrategiaren tarteko ebaluazioaren lehen prozesuari ekin arte, I.3.2 TAULAK aurreikusitako jarduketen emaitzen laburpena eskaintzen du, eragin ekonomikoari eta betetze-mailari dagokienez¹⁰.

Azkenik, 2023an egindako jarduketen ebaluaziotik, *Estrategia optimizatzeko lau* eremu iradokitzen dira, eta 2024an ezarri ahal izango dira, tarteko ebaluazioa aprobetxatuz:

1. Proiektu eragileen bloke berri bat identifikatzea.
2. Giza kapitalaren ordeztzea lehentasunezko jardura-ardatz berri gisa jartzea
3. Migrazioaren arloko ardatza indartzea, garatzea eta zehaztea
4. Estrategiaren erakunde arteko dimentsioa zabaltzea.

¹⁰ Ekimen horiek zehatz-mehatz bete daitezzen, [Estrategiaren 2023ko Memoriaren](#) dokumentura jotzen da.

I.3.2 TAULA. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO 2030 EUSKAL ESTRATEGIA. 2023ko MEMORIAREN EMAITZAK			
	ARLO ARDURADUNA	ERAGINA AURREKONTUAN (EUROTAN)	BETETZE MAILA
I. EPE LABURREAN ERAGINA DUTEN JARDUERAK			
1. Ardurapeko seme-alaba bakoitzeko zuzeneko laguntzak areagotzea	Gizarte politiken sailburuordea	92.7245.400	% 100
2. Gazteentzako mailegu-programa, ekintzailatza-proiektuetarako, prestakuntzarako edo etxebizitzarako	Gazteriako Zuzendaritza	-	% 50
3. Doakotasuna 0-2 urteko etapan, Haurreskolak medio	Hezkuntza Saila	Aurrekontuak	% 100
4. Ikuspegi demografikoaren arau-zeharkakotasuna	GT Idazkaritza Nagusia eta Agenda 2030	-	% 100
II. EPE LUZEAN ERAGINA DUTEN JARDUERAK			
1. ARDATZA. GAZTEEN EMANTZIPAZIOA			
5. GAZ diseinatzea eta abian jartzea	Gazteriako Zuzendaritza	344.850	% 100
6. Gaztelagun Programa hedatzea	Etxebizitza Sailburuordetza	17.400.000	% 100
7. Gidatze berritzaileak martxan jartzea	Etxebizitza Sailburuordetza	48.000	% 100
8. Gazte-enplegurako talka plana sustatzea	Lan eta Inklusio Sailburuordetza / Hezkuntza Saila	63.974.115	% 100
9. Errelebo-plana diseinatzea	Lan eta Inklusio Sailburuordetza	316.442	% 100
10. Lan-ikuskapeneko kanpainak jarraitutasuna	Lan eta Inklusio Sailburuordetza	Baliabide propioak	% 100
11. Prestakuntza eta bereziki LH duala bultzatzea	Lan eta Inklusio Sailburuordetza / LH Sailburuordetza	6.500.000	% 100
12. Lan-merkatuaren beharren diagnostikoa eguneratzea	Lan eta Inklusio Sailburuordetza / LH Sailburuordetza/ Unibertsitate Sailburuordetza	Baliabide propioak	% 100
13. Garraio publikoko tarifak egokitzea	Garraio Sailburuordetza	3.047.770	% 50
2. ARDATZA. FAMILIA-PROIEKTUAK ERAKITZEA			
14. Haurrentzako berme-programa bat diseinatzea eta martxan jartzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	1.409.055	% 90
15. Gurasobakartasunari buruzko txosten bat egitea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	2024rako	-
16. Gurasotasun-baimenak luzatzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	Ez dagokio 2023ari	% 100 prestatzeko bidean
17. Adingabeen adina handitzea horien zainketarako kontratazioan	Gizarte Politiken Sailburuordetza	-	% 100 2022an
18. Ordainsari-berdintasunari buruzko kanpainak eta berdintasun-planak mantentzea	Lan eta Gizarte Segurantzako Sailburuordetza	Baliabide propioak	% 100
3. ARDATZA. ADINEKOEN BIZITZA AUTONOMOA ETA BETEA SUSTATZEA			
19. Adinekoekiko euskal estrategia bultzatzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	14.361.500	% 100
20. Euskadi Lagunkoia Sustraietatik indartzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	213.345	% 100
21. Proiektu pilotuak aktibatzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	13.914.325	% 100
22. Arrisku soziosanitarioko faktoreak hautematea	Osasun Sailburuordetza	-	% 50
23. Belaunaldi-erreleboaren zikloa kudeatzeko estrategia bat diseinatzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza / Lan eta Inklusio Sailburuordetza	11.977.167	Bizitza betea: % 70 Guia herra: % 100

4. ARDATZA. MIGRATZAILEEN GIZARTERATZEA			
24. Migrazioarako Euskal Itun Sozialaren garapena eta urteko ebaluazioa	Gizarte Politiken Sailburuordetza	120.000	% 100
25. Migrazioaren eta asiloaren transferentzia lehenestea eta migratzaileak hartzeko eta gizarteratzeko euskal eredua diseinatzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza / Lan eta Inklusio Sailburuordetza / GP eta Autogobernu Saila	-	% 100
26. Talentua atxikitzeko, garatzeko eta erakartzeko programa bat martxan jartzea	Gazteriako Zuzendaritza / Lan eta Inklusio Zuzendaritza	GAZen sartuta (78.000)	% 100
27. Euskarri estrategia garatzea	Gizarte Politiken Sailburuordetza	-	% 100
III. ZEHARKAKO JARDUKETA-ILDOAK			
1. ILDOA LANDA-BALIOA HANDITZEA			
28. Landa Garapenerako Legea onestea	Nekazaritza, Arrantza eta Elikagai Politikako Sailburuordetza	-	% 100 2022an
29. Landa-ingurura lotzeko pizgarriei buruzko azterlana egitea	Nekazaritza, Arrantza eta Elikagai Politikako Sailburuordetza	-	2024ko aurrekontua
2. ILDOA PROSPEKZIOA, DIBULGAZIOA ETA			
30. Prospekzio, dibulgazio eta komunikazioko urteko plan	GT Idazkaritza Nagusia eta	20.000	% 100
31. Aldian-aldean etorkizuneko azterlanak egitea	GT Idazkaritza Nagusia eta	14.900	% 100
32. Erronka demografikoak enpleguan dituen ondorioen azterketa bultzatzea	Lan eta Inklusio Sailburuordetza	-	% 100
33. Baliabideen gida bat egin eta hedatzea	GT Idazkaritza Nagusia eta	-	% 100
3. ILDOA AURREKONTUA, JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA			
34. Aurrekontuan jasotzea	Ogasun Saila	-	% 100
35- Jarraipen memoriak egitea urtero	GT Idazkaritza Nagusia eta	-	% 100
36. Ebaluazio-prozesuak bultzatzea.	GT Idazkaritza Nagusia eta Agenda	Ez dagokio 2023ari	Ez dagokio 2023ari
Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. Erronka demografikorako 2030 estrategiaren 2023ko memoria. Guk geuk egina.			

ITURRIAK

- EUROSTAT (2024):** Estatistika demografikoak, 2022
- EUSTAT (2023):** Migrazio-mugimenduen estatistika (MME), 2022
- EUSTAT (2023):** Jaiotzen Estatistika (JAIE), 2022
- EUSTAT (2023):** Heriotzen Estatistika (HERE), 2022
- EUSTAT (2023):** Ezkontzen estatistika (EZKE), 2022
- EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA (2019).** Migrazioarako Euskal Itun Soziala
- EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA (2022).** "Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia". Esparru orokorra eta Dokumentu operatiboa
- EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA (2024).** "Erronka demografikorako euskal 2030 estrategia"ren 2023ko memoria.
- IKUSPEGI (2024):** Atzerriko biztanleriari buruzko azterketa. EINren mikrodaturuekin eginikoa, 2023
- IKUSPEGI (2023):** 2023ko barometroa. Geure inkesta.
- EIN (2023):** Biztanleen Udal Errolda. 2023ko urtarrileko datu ofizialak
- EIN (2023):** Deuseztasunen, banantzeen eta dibortzioen estatistika.

4. LABURPENA ETA ONDORIOAK

4.1. LABURPENA

EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikako* (BUE) datuen arabera¹¹, EAEko biztanleria 2.196.745 pertsonakoa da 2023ko urtarilaren 1ean, hau da, 2022an baino 10.228 (+% 0,5) gehiago. Horrela, aurreko bi urteetako joera alderantzikatu da: 6.682 pertsona galdu ziren 2022an eta 6.512 2021ean. Lurraldeka, biztanleria-hazkunderik handiena Bizkaian izan da, 2022an baino 4.810 egoiliar gehiagorekin (+% 0,4), 1.144.019 guztira; ondoren, Gipuzkoa, 719.875 biztanlerekin, aurreko urtean baino 3.259 pertsona gehiagorekin (+% 0,5); eta azkenik, Araba, non hazkundera 2.159 biztanlekoa izan den, 332.851 biztanle guztira (+% 0,7).

Bestalde, EUROSTATen kalkuluen arabera, COVID-19aren eraginaren ondorioz EBN 2020an eta 2021ean gertatu zen hazkunde demografikoaren lehen etenduraren ondoren, EB27ko biztanleria berriro hazi zen 2021ean; 2022ko urtarilean 446,7 milioi izatetik 2023ko urtarilean 448,4 milioi izatera igaro zen (milako +3,8). Saldo begetatibo negatiboa (heriotzak gehiago jaiotzak baino) (milako -2,8) aise konpentsatu da migrazio-saldoarekin (milako +6,6), COVID-19 osteko migrazio-mugimenduengatik eta EBko estatu kideen babesa jaso zuten Ukrainatik etorritako pertsonen desplazamendu masiboagatik, Errusiak 2022ko otsailean haien herrialdea inbaditu ondoren.

Berriro ere EAEn, 2022rako behin-behineko datuek adierazten dute hazkunde naturala (jaiotzen eta heriotzen arteko aldea) negatiboa izan dela EAEn, hamargarren urtez jarraian, aurreko hamarkadan bilakaera positiboa izan ondoren: aurtan 13.636 jaiotza erregistratu dira, aurreko urtean baino % 4,4 gutxiago, eta 24.194 heriotza, 2021ean baino % 4,9 gehiago. Datu horien ondorioz, hazkunde begetatiboa -10.558 biztanlekoa izan da, hots, milako -4,9koa. Saldo negatibo hori 2020koa baino 6 hamarren handiagoa da, ordura arteko handiena izanik, COVID-19ak eragindako heriotzen gorakadaren ondorioz.

Bestalde, EUSTATen 2022ko *“Migrazio Mugimenduen Estatistikak”* (MME) COVID-19aren 2020ko inpaktuaren ondoren 2021ean hasitako susperraldiaren sendotzea nabarmentzen du, urte horretan migrazioak nabarmen murriztu baitziren, barrukoak zein kanpokoak. 2022an, gure erkidegoak 22.171 pertsona irabazi zituen guztira (2021ean baino % 517,9 gehiago; urte horretan 3.588 irabazi baitziren). Lurraldeen arabera, Bizkaiak 11.818 lagun gehiago ditu, Arabak 3.371 eta Gipuzkoak 6.982.

...

Immigrazioari dagokionez, Ikuspegik esku hartzen duen EINren datuen arabera¹², 2023ko urtarilaren 1ean 274.142 atzerritar bizi dira EAEn (guztizkoaren % 12,4); beraz, bederatzigarren urtez jarraian 20.203 pertsona gehiago daude (+% 8), 2021-2022 biurtekoan gutxieneko hazkundeak izan ondoren, COVID-19ak dinamika demografikoetan izan zuen eraginaren ondorioz. Azken urteko igoera serie historikoko bigarren kopururik handiena da, eta horrek esan nahi du etorkinen etorreraren erritmoa suspertzen ari dela, eta berriz ere pandemia aurreko balioak hartzen ari dela. 2023ko urtarilean Euskadin bizi diren atzerritar jatorriko 274.142 pertsona horiek biztanleriaren % 12,4 dira, 2022an baino 9 hamarren gehiago; Estatuan, berriz, ratioa 1,2 puntu hazi da, % 17,1era iritsi arte.

Nazionalitateen arabera, 2023an, lehenengo hamar garrantzitsuenen artean, zortzi Latinoamerikakoak dira (Kolonbia, Nikaragua, Venezuela, Bolivia, Honduras, Ekuador, Paraguai eta Peru), bat EBkoa (Errumania) eta bat Afrikakoa (Maroko). 2023an, eta zenbait urtez Maroko nagusi izan ondoren, kolonbiarra da atzerriko nazionalitate nagusia EAEn, 34.473 pertsona baitaude erroldatuta (2022an baino 5.734 gehiago), eta EAEko atzerritar jatorriko pertsonen % 12,6 dira.

¹¹EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikak* Biztanleen Udal Erroldaren administrazio-erregistroak erabiltzen ditu iturri nagusi gisa, eta errolda-arteko udaletako informazio demografikoa eguneratuta mantentzen du.

¹²Ikus kapitulu honen 1. orri-oina.

Bigarren jatorria marokoarra da, guztizkoaren % 11,3, eta, distantzia nabarmen batera, Nikaraguak gure erkidegoan erroldatutako atzerritar jatorriko pertsonen % 6,1 ditu.

Fenomeno horren pertzepzio sozialari dagokionez, Ikuspegi jakinarazi du euskaldunek ez dutela immigrazioa arazotzat hartzen. % 1,7k baino ez du aipatzen berez EAEko lehen arazo gisa (% 2,8 2022an), eta aipamen guztiak % 5,9koak dira (% 6 2022an), gehienez hiru erantzun. Iradokizun modura, elkarriketatutako biztanleen % 4,7k aipatu du; 2022an, berriz, % 5,7k.

Enpleguari dagokionez, immigrazioarekiko ikuspegi funtzionala lan-merkatuari dagokionez, nabarmen higatu zen 2008an hasitako krisiaren ondorioz: 2004an, % 80ak uste zuen etorkinak behar genituela zenbait sektoretan lan egiteko; 2014an, berriz, % 30,4ak bakarrik uste zuen hori. Gorabehera batzuekin, 2015az geroztik, ordea, berriro hazi zen ikuspegi utilitarista hori, 2023an % 69,8raino iritsi arte (2022an lortutako daturik handiena baino 6,2 puntu gutxiago). Antzeko zerbait gertatzen da beste baieztapen batekin ere, hain zuzen etorkinek bertakoek nahi ez dituzten lanpostuak hartzen dituztela. 2014an % 32,8 zegoen ados baieztapen horrekin (kontsideraturiko serie osoko ratorik txikiena) eta, berriz ere zenbait gorabehera izanik, % 71,4raino iritsi da 2023an (2022an baino 6,2 puntu gutxiago).

Ikuspegiaren ustez, 2022ko emaitza izugarri onak, aldagai horietan eta erlazionatutako beste batzuetan, Ukrainatik etorritako pertsonen aurrean euskal biztanleriak emandako erantzun positiboaren ondorio izan ziren, eta Ukrainako gerraren kronifikazioak eta asilo-eskaeren egonkortzeak eragindako gizarte-larrialdia desagertu ondoren, euskal biztanleriaren jarrera horiek 2021eko mailetara itzultzen dira, atzerritar jatorriko pertsonetikiko jarrerari eta pertzepzioei dagokienez.

Azkenik, urteko inkestan bildutako datuak oinarri hartuta, IKUSPEGIK euskal biztanleriak immigrazioarekiko duen *“tolerantzia-indizea”* egin ohi du. 2020ko Barometroak 2019koak baino indize handiagoa eman zuen (65 puntu, aurreko urteko 60,67 puntuen aldean), serie historikoko handiena da. Bilakaera horri dagokionez, IKUSPEGIren txostenak ondorioztatu zuen indize horretan lortutako emaitzak ordura arte oso lotuta egon zirela dinamika makroekonomikoei. Hala ere, 2020an hasitako COVID-19aren krisiak lotura hori hausten zuen egoera berritzaile bat ekarri zuen; izan ere, ekonomiaren gainbeherak ez zuen tolerantziaren beherakada ekarri, kontrakoa baizik. Indizea 2021ean eta 2022an hazi zen berriro, 69,3raino. 2022ko gorakada nabarmena, hein batean, behintzat, Errusiak Ukrainan egindako inbasioaren eta ukrainarrak asilo eta aterpe bila iristearen ondorioz etorri zen. 2023an tolerantzia-indizea 66,4ra jaitsi da (-2,9 puntu), eta adierazle horretan ere 2021eko mailak berreskuratu dira.

...

Demografiaren gaia da, gaur egun, gizarte-trantsizioan eragin handiena duen faktoreetako bat. Familia, Emantzipazioa, Gizarte-politikak, Etxebizitza, Enplegua, Haur-hezkuntza eta antzeko politika sektorialek zuzenean eragiten duten erronka bat. Gazteek emantzipatzeko eta bizitza autonomoko proiektu bat garatzeko dituzten baldintzak aztertzea xede duen funtsezko adierazle bat. Kapitulu honetan ikusi den bezala, Euskadi ugalkortasunari eta jaiotza-tasari buruzko daturik baxuenak dituen Europako herrialdeen artean dago. 2021ean, Eusko Jaurlaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak sailen arteko gogoeta-prozesu bat bultzatu zuen, Eusko Jaurlaritzaren barruan, eta erakundeen artekoa, foru-aldundiekin, erronka demografikorako euskal estrategia baten edukiak definitzeko. Prozesu hori 2022ko ekainean amaitu zen, ***“Erronka demografikorako Euskal Estrategia 2030”*** onetsi zenean.

Hau da dokumentu horren abiapuntua: Euskadin orain arte garatu diren sailtako politika batzuek (enplegu, etxebizitzako, hezkuntzako, osasuneko edo gizarte-zerbitzuetako sektore-politikak; hainbat sektoretan edo biztanleria-taldetan oinarritutako politikak, hala nola gazterian, haurtzaroen eta familietan, migratzaileetan eta asilo-eskatzaileetan; eta zeharkako politikak, hala nola berdintasun-politikak) erronka demografikoari heltzen laguntzen dute, baina estrategia integratu eta koherente batean artikulatu eta optimizatu behar dira, jarduketaren sorta hori bateratu eta demografia-auziari modu autonomoan helduko diona, sailen eta erakundeen arteko zentzu- eta ikuspegi-batasunarekin.

Biztanleriaren zahartze-joera azpimarratzen da, gazteen emantzipazioaren batez besteko adinean ez da aurrerapen nabarmenik gertatu, eta jaiotza-tasetan ere ez da aldaketa aipagarriarik hauteman, familiek nahi dutenean nahi duten seme-alaba kopurua izan dezaten laguntzeko irizpidearen ildotik.

Euskadiko datuen arabera, Europar Batasunean balantze demografiko txarrean duten herrialdeen artean gaude, eta, beraz, larrialdi baten eta erronka sozial oso garrantzitsu baten aurrean gaude. Horri gehitu behar zaio Espainiako Estatuan eta Euskadin ELGAko batez bestekoaren azpitik gaudela, familian inbertitzera bideratutako BPGd-aren ehunekoari dagokionez. Konparazioan, balantze onenak eskaintzen dituzten herrialdeak bereizi egiten dira, baliabide gehiago bideratzen dituztelako gazteen bizimodu independenteko proiektuak sustatzera, askotariko neurriekin, eta familiei zuzeneko laguntza ekonomiko handiagoak eta luzeagoak ematen dizkietelako seme edo alaba bakoitzeko. Horrez gain, bateragarritasun-neurriak sustatzen dituzte, migrazioaren etorrera eta gizarteratzea eta laneratzea errazten dute, eta, bestalde, zahartze aktibo eta osasungarriako politikak bultzatzen dituzte, adinekoen autonomia sustatzen dute, edo landa-ingurunearen potentziala birbalioesten dute.

Estrategiaren Jarduketa-plana¹³ hiru bloke handitan banatzen da. Lehenengoaren ardatza jarduketa berriak bultzatzea da. Haren helburua da datozen urteetan joera negatiboan aldaketa bat eragitea, bai emantzipazio-adinean, bai jaiotza-tasetan, epe ertainean gainbehera demografikoko egoera batetik susperraldi demografikoko agertoki batera igarotzea errazteko. Lehenengo gauza, beraz, joera-aldaketa bat lortzea da, epe laburrean. Bigarrena da bermatzea helburu horretara bideratutako jarduketak iraunkorrak eta jasangarriak izango direla ibilbide luzean ere.

Bigarren multzoak azpimarratzen du ibilbide luzeko eragin-irizpidearekin abian dauden jarduerak indartu behar direla, honako hauei dagokienez: gazteen emantzipazioa, familia-proiektuen eraikuntza, adinekoen bizitza autonomia eta betea sustatzea eta migrazioaren gizarteratzea. Azkenik, zeharkako jarduera-ildo batzuk zehazten dira landa-balioa handitzeari, prospekzioari, zabalkundeari eta komunikazioari eta Estrategiak kalkulaturako aurrekontuari, jarraipenari eta ebaluazioari dagokienez.

2024ko otsailean, Eusko Jaurlaritzaren Gizarte Trantsizioaren eta Agenda 2030en Idazkaritza Nagusiak "*Erronka Demografikorako 2030 Estrategiaren 2023ko Jardueren Memoria*" aurkeztu zuen, eta, laburbilduz, helburuen eta egutegiaren betetze-maila altua dela nabarmendu zuen. Estrategian aurreikusitako 36 jarduketetatik 3k ez zuten helbururik finkatuta 2023a amaitu baino lehen. Gainerako 33etatik 29tan bete da egutegia, eta gainerako 4ek 2024ra atzeratu dute martxan jartzea. Estrategia bultzatzeko 2023an metatutako aurrekontua 230,46 milioi eurokoa da.

4.2. ONDORIOAK

Azken urtean, aurreko biurtekoan pandemiaren eraginetik berreskuratutako migrazio-saldo positiboek berriro konpentsatu dute hazkunde natural negatiboa (jaiotzak ken heriotzak), eta biztanleriaren galera geldiarazi dute, bai gure erkidegoan, bai EB osoan.

Hala eta guztiz ere, ez dugu ahaztu behar aurre egin behar diogun krisi demografikoa: Jaiotzen eta heriotzen arteko aldearen ondoriozko biztanleria-galerak (saldo naturala edo begetatiboa) ordura arteko maximoa gainditu du 2022an, COVIDaren ondorioz 2020an gertatu zena.

¹³ Aurreikusitako helburuak eta jarduketak zehatzago azaltzeko, [estrategiaren dokumentura](#) jotzen da.

Egoera horren aurrean, Erronka Demografikorako 2030 Estrategiaren sakontze eta bizkortzea beharrezkoa dela azpimarratu behar dugu.

Ildo horretan, positiboki balioesten dugu 2023an Estrategiaren esparruan egindako jarduerak abian jarri izana, eta bat gatoz erakunde arteko dimentsioaren hedapena aztertze behararekin, herrialdearen helburu estrategikoa baita, eta hala izaten jarraituko baitu datozen hamarkadetako ikuspegian.

Era berean, Eskandinaviako herrialdeetako esperientzien behaketa enpirikoa¹⁴ ikusita, familia-orekan aurrera egiten dugunean, hau da, baldintza materialak eta araudiak sexuaren arabera lan-banaketa txikiagoan eta emakumearen autonomia handiagoan oinarritutako eredu berrira egokitzen direnean, familia suspertu egin daiteke (parekatzeko eta ezkontzeko prestasuna areagotu egiten da, harremanak egonkorragoak dira eta ugalkortasun-tasek pertsonen nahiak hobeto islatzeko joera dute).

Eusko Jaurlaritzaren "Erronka Demografikorako 2030 Estrategiak" horietako batzuk jasotzen ditu, hala nola lehen haurtzaroko (0-2 urte) arre eta hezkuntza zerbitzuen unibertsalizazioa, nahikotasunari, doakotasunari eta kalitateari dagokienez. Baina horrelako egiturazko neurriei eutsi behar zaie. Laguntza ekonomiko zuzen eta baldintzatuen biderketak premia-egoera arindu dezake batzuetan (eta beste batzuetan ez) aldi baterako, baina nekez ematen zaie buelta dinamika estrukturalen ondoriozko egoerei.

Eraldaketa demografikoaren funtsezko alderdi gisa, aurten ere migrazio-erronkaren garrantzia azpimarratu nahi dugu. Eta, ildo horretan, IKUSPEGIren urteko azterlanetan egiaztatzen dugu euskal gizartea gero eta kontzienteagoa dela migrazioaren gaia egiturazko prozesu bat dela dinamika globalago baten barruan, eta migrazio-prozesuak gure aberastasunari eta ongizateari laguntzen dien bezala, guk ere ekarpenak egin ditzakegula pertsona horiek gure zuzenbide-estatuaren esparruan benetan parte har dezaten laguntzen duten mekanismoen garapenean, horrek ezartzen baititu gure eskubideak eta betebeharrak.

Ildo horretan, 2030 Estrategiaren testuinguruan, migrazioaren arloko jarduerak indartu eta garatzearen garrantzia gogorarazten dugu, migratzaileen funtsezko ekarpena dela eta.

¹⁴ Gosta Esping-Andersen, *Families in the 21st century*, SNS Förlag, Stockholm, 2016.

Diane Sainsbury, *Gender and Welfare State Regimes*, Oxford University Press, Oxford/Nueva York, 1999.

Rodríguez Ausucua, Irene, *El reto de la Conciliación laboral y familiar: una análisis comparativo entre el modelo Nórdico y España*, Universidad Pontificia Comillas, Madrid, 2019

II. KAPITULUA

Ekonomia EAEn

1. KANPOALDEKO INGURUNE EKONOMIKOA

“EAEko ekonomia” izeneko II. kapituluko lehenengo apartatu honetan EAEtik kanpoko ingurune ekonomikoa jorratzen da, eta hiru puntutan banatuta dago. Lehenengo puntuan, munduko egoera ekonomikoa azaltzeko faktore ekonomiko nagusiak aztertuko dira, arlo ekonomiko nagusien arteko desberdintasunak aintzat hartuta. Bigarrenik, eurogunearen egoera zehatza aztertzen da, baita Europar Batasunarena eta estatu kide bakoitzarena ere (per capita BPGd-a, BPGd-aren egiazko hazkundera, langabezia-tasak, produktibitateak, inflazioa eta finantza publikoak). Azkenik, hirugarren puntuan, Estatuko egoera ekonomikoa aztertzen da (egoera makroekonomikoa, ordainketa-balantza, agente publikoen gastua, zerga-bilketa eta Estatuak aitortutako betebeharrak).

1.1. FAKTORE EKONOMIKO NAGUSIAK¹

2023an munduko jarduera ekonomikoa pixka bat gelditu zen arren, eremu geografikoen artean heterogeneotasun handia izan zuen, adibidez, Ameriketako Estatu Batuetan eta Txinan erregistratu zen azelerazioa eurogunearen hazkunde ekonomikoaren geldotasunarekin kontrastatuz.

Hala, NDFren kalkuluen arabera, munduko BPGd-a % 3,1 hazi zen 2022tik 2023ra bitartean, termino errealetan, aurreko urtean baino ehuneko lau hamarren gutxiago.

Ekonomia aurreratuen BPGd-a % 1,6 hazi zen urtetik urterako terminoetan eta bolumenean, non euroguneko BPGd-a % 0,5 hazi zen, AEBetako % 2,5 eta Japoniakoa % 1,9.

Hazten eta garatzen ari diren merkatuetako ekonomietan, igoera % 4,1ekoa izan zen, Asiako ekonomia berriak % 5,4 hazi dira (Txina % 5,2 hazi zen eta India % 6,7), Europakoak % 2,7 eta Latinoamerika eta Karibekoak % 2,5. Errusia, bestalde, % 3 hazi da.

Merkataritza-trukeei dagokienez, munduko merkataritza % 0,4 hazi zen 2022arekin alderatuta, aurreko urteko % 5,2ren aurrean.

Inflazioari dagokionez, apaltze-bideak mundu-mailan jarraitu egin zuen 2023an. Alde batetik, pandemia ondorengo lehengai energetikoen jaitsierek eta nazioarteko merkataritzako botila-lepoen mailaz mailako konpontzeak prezioak apaltzen lagundu zuten. Beste alde batetik, politika monetarioa gogortzeak, lurralde mugatuan mantentzeak eta finantzaketa-baldintzetara aldatzeak presio inflazionistak arintzen lagundu zuten. Azpiko inflazio-tasak ere apaldu egin ziren maila globalean, baina beheranzko

II.1.1. TAULA. ALDAGAI EKONOMIKO NAGUSIEN LABURPENA		
	2022	2023
BPGd (URTEKO EHUNEKO ALDAKETA. BATEZ BESTEKOAK)		
MUNDUKOA	3,5	3,1
EKONOMIA AURRERATUAK (1)	2,6	1,6
AEB	1,6	2,5
EUROGUNEAK	3,4	0,5
JAPONIA	1,0	1,9
BESTE EKONOMIA AURRERATU BATZUK	2,7	1,7
GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	4,1	4,1
ASIAN GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	4,5	5,4
TXINA	3,0	5,2
INDIA	7,2	6,7
EUROPAN GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	1,2	2,7
ERRUSIA	-1,2	3,0
LATINOAMERIKA ETA KARIBEA	4,2	2,5
BRASIL	3,0	3,1
MEXIKO	3,9	3,4
EKIALDE ERTAINA ETA ASIA ERDIALDEA	5,5	2,0
SAHARAZ HEGOALDEKO AFRIKA	4,0	3,3
ONDASUN ETA ZERBITZUEN MUNDUKO MERKATARITZA (ONDASUN ETA ZERBITZUEN MUNDUKO ESORTAZIO ETA INPORTAZIOEN URTEKO % BILAKAERAREN BATEZ BESTEKOAK)	5,2	0,4
KONTSUMITZAILEAREN PREZIOAK (batez bestekoak)		
EKONOMIA AURRERATUAK	7,3	4,6
GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	9,8	8,4
LEHENGAIEN PREZIOAK (PREZIOEN INDIZEA \$-ETAN)		
ELIKAGAIK	148,8	136,2
INDUSTRIA-PRODUKTUAK	179,5	159,6
ELIKAGAIK EZ DIREN NEKAZARITZA-PRODUKTUAK	158,6	117,3
METALAK	185,7	172,1
NORTH SEA BRENT PETROLIOAREN PREZIOA (\$/UPEL)	103,7	83,8
(1) Ekonomia aurreratutako: AEB, Kanada, Japonia, eurogunea, Erresuma Batua, Danimarka, Suedia, Norvegia, Zipre, industrializatu berriak diren ekonomia asiarrak, Israel, Islandia, Australia eta Zeelanda Berria. Industrializatu berriak diren ekonomia asiarrak: Hego Korea, Taiwan, Hong-Kong, Singapur.		
(2) Bermerik gabeko maileguren egun baterako interes-tasa.		
Iturria: NDFren “Munduko ekonomiaren aukerak” (2024ko apirila) eta Espainiako Bankua		

¹ Epigrafe honetan agertzen den informazioa hainbat iturritatik dator: Nazioarteko Diru Funtsa, Europako Banku Zentrala, Espainiako Bankua eta Ekonomia Gaietarako eta Eraldaketa Digitalerako Ministerioa.

erresistentzia handiagoa erakutsi zuten, eta jaitsiera mailakatuagoa izan zen. Horiek horrela, ekonomia aurreratuetan inflazio orokorra % 4,6koa izan zen eta % 8,4koa hazten eta garatzen ari diren ekonomietan.

Brent upelaren prezioa % 19,2 jaitsi zen 2022tik 2023ra. Urtarrilean prezioa 82,8 dolar/upela zen, irailean 94,5 dolar/upela preziora igo zen eta ekainean eta, azkenik, 80,3 dolar/upela prezioarekin amaitu zen urtea. Elikagaien prezioak % 12,6 gutxitu ziren eta industria-produktuenak % 19,9, biak ere dolarretan neurtuta.

Azaldu dugun bezala, ekonomia garatu nagusietako banku zentralak gogortu egin zituzten beren diru-politikak, interes-tasen igoerak eten arte. Horiek horrela, Japoniako Bankuak eta Ameriketako Estatu Batuetako Erreserba Federalak esku-hartze tasak mantendu zituzten, lehenengoak -% 0,1ean 2023an eta bigarrenak % 4,5ean. Bere aldetik, Europako Banku Zentralak handitu egin zuen, % 4,5en kokatu arte.

Euroguneko moneta-merkatuko interes-tasei dagokienez (gordailuak), positiboak dira urteko batez bestekoan, epe guztietan; zehazki, 2023ko abenduan, Euriborra honela kokatzen da: hilabetera +% 3,86; 3 hilabetera +% 3,94; sei hilabetera +% 3,93 eta urtebetera +% 3,68.

Bestalde, Espainiako Bankuaren "Estatistika Buletinaren" datuen arabera, finantza-erakunde monetarioek EBUn bizi diren etxeko unitateei eman zizkieten interes-tasa 2022tik 2023ra igo zen kontsumorako kredituen kasuan, % 6,36tik % 8,22ra, eta etxebizitzarako kredituen kasuan, % 2,33tik % 3,99ra.

Dibisen merkatuari dagokionez, euroak balioa handitu zuen AEBko dolarraren eta Japoniako yenaren aldean eta libera esterlinaren aurrean balioa galdu zuen. Zehazki, dolarraren benetako kanbio-tasa 1,090 \$/€izan zen 2023ko abenduan, eta 2022ko abenduan, berriz, 1,059 \$/€.Horrek esan nahi du, euroak dolarrarekiko % 2,9n handitu zuela balioa.

Burtsa-merkatuetan, Euro Stoxx zabalak eta Ibex 35ek igoerak izan zituzten 2022 eta 2023 artean.

II.1.2. TAULA. FINANTZEN ETA MONETEN EGOERA		
	2022	2023
Esku-hartzearen interes-tasa (denboraldiaren amaieran)		
EDB	2,50	4,50
AEB – funts federalen tasa objektiboa	4,50	4,50
Japonia – Call Money (1)	-0,10	-0,10
Erresuma Batua	3,50	5,25
Euroaren aldageta-tasa(EUROAREN balio-irabaztearen (+) edo balio-galtzearen (-) %, abendua-abendua)		
Euroko dolarra	-6,3	2,9
Euroko libra esterlina	2,5	-0,9
Euroko yen japoniarra	10,8	10,1
Burtsa: kotizazio-indizea (urteko batez bestekoak)		
Euro Stoxx zabalak	454,54	500,54
Ibex 35	9.440,39	10.392,96
<i>Iturria: Espainiako Bankua. (1) Japoniako esku-hartze mota.</i>		

1.2. EUROPAR BATASUNA. EUROGUNEA

Europako Banku Zentralak adierazten duen bezala, euroguneko jarduera ekonomikoa geldirik egon zen 2023an, finantzaketa-baldintza murriztaileek, konfiantza eskasak eta lehiakortasun-galerek ezaugarritutako testuinguru batean.

Hala, BPGd-aren aurrerapena nabarmen moteldu zen, 2022an haren hazkunde-tasa % 3,4 murriztu baitzen (2023an, aldiz, % 0,5). Hala ere, egoera heterogeneoa izan da herrialdeen artean. Alde batetik, ahultasuna bereziki nabarmena izan zen Europako erdialdeko eta iparraldeko herrialdeetan, BPGd-ak atzera egin baitzuen zenbait herrialdeetan, hala nola Austrian, Finlandian, Suedian eta Alemanian; horien artean bereziki nabarmentzen da azken hori, Europako Ekonomia eta Diru Batasunean garrantzi handia baitu. Beste alde batetik, Frantzia eta Italiako ekonomia handiek dezelerazioak erregistratu zituzten; hazkunde-tasak % 1 baino zertxobait txikiagoak izan ziren 2023an. Azkenik, Europa hegoaldeko herrialde batzuek, besteak beste, Espainiak, Greziak eta Portugalek, hazkunde-erritmo azkarragoak izan zituzten, % 2 ingurukoak, baina aurreko urtekoak baino txikiagoak izan ziren.

Euroguneko dezelerazio-erritmoen heterogeneotasun hori, neurri batean behintzat, Ukrainako gerrak eragindako ondorioen eragin diferentzialagatik azal daiteke. Bereziki, energiaren garestitzeak ekonomia guztietako jardueraren dinamismoan eragin negatiboa izango zukeen arren, eragin hori nabarmenagoa izango zen Errusiatik zetozen lehengaiekiko mendekotasun handiagoa zuten ekonomietan, haien ekoizpen-egituran industria intentsiboek pisu handiagoa baitute energiaren erabileran, Alemaniaren kasuan bezala. Eurogune osoan jarduera ekonomikoaren dezelerazioa azaltzen duten beste faktore batzuk ere badaude, hala nola: diru-politikaren gogortze metatuaren eragina eta politika hori ekonomia errealerara transmititzea, bai eta konfiantzaren narriadura ere.

II.1.3. TAULA. EUROGUNeko ADIERAZLE EKONOMIKO NAGUSIAK							
URTEKO ALDAKUNTZA-TASAK (egutegiko sasotik kanpoko zifrak eta urtaroen araberrak: q/q-4 SCA)							
	2021	2022	2023	2023			
				I	II	III	IV
BPGd MERKATUKO PREZIOETAN	5,9	3,4	0,5	1,3	0,6	0,2	0,2
BARNE ESKARIA	4,7	3,6	0,2	0,6	0,6	-0,4	0,3
GASTUA AZKEN KONTSUMO PRIBATUAN	4,4	4,2	0,5	1,3	0,6	-0,3	0,7
GASTUA AZKEN KONTSUMO PUBLIKOAN	4,2	1,6	0,9	0,2	0,7	1,5	1,4
IOF FINKOA	3,5	2,5	1,2	1,9	1,7	0,7	1,6
ESPORTAZIOAK	11,5	7,2	-0,8	3,1	0,0	-2,7	-2,5
IMPORTAZIOAK	9,2	7,9	-1,3	1,4	-0,1	-4,0	-2,4
(A) NEKAZARITZA	1,1	-3,2	-	1,0	1,3	0,0	-0,1
(B-E) INDUSTRIA ETA ENERGIA	8,7	1,3	-	0,4	-0,5	-2,3	-2,9
(F) ERAIKUNTZA	2,9	1,1	-	1,7	-0,2	-0,1	-0,1
(G-I) ELIKADURA ZERBITZUAK, GARRAIOAK ETA MERKATARITZA	7,9	7,5	-	2,4	0,1	0,5	0,0
(J) INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOA	9,3	5,8	-	5,2	4,6	3,5	4,0
(K) FINANTZA ETA ASEGURUAK	5,5	0,2	-	0,7	1,0	0,7	-0,9
(L) HIGIEZINEN AGENTZIAK	1,9	2,3	-	1,7	1,1	1,2	1,1
(M-N) ZERBITZU PROFESIONALAK ETA ENPRESAKOAK	6,6	4,7	-	1,8	1,4	1,1	1,2
(O-Q) HERRI-ADMINISTRAZIOA, HEZKUNTZA, OSASUNA ETA GIZARTE-LANA	3,5	1,9	-	1,5	1,2	0,9	1,3
(R-U) ARTEA, ENTRETENIMENDUA ETA BESTE ZERBITZU BATZUK	4,3	11,9	-	2,1	0,6	1,8	-1,2

Iturria: Eurostat eta Europako Banku Zentrala. Ekonomia Buletina, 2/2024 zenbakia

Euroguneko herrialdeen arabera analisiak honako hau erakusten du.

Per capita BPGd-a, EAPan neurtua². Mailen arabera egiten da azterketa, ez bilakaeraren arabera, betiere EB27ko batez bestekoa kontuan izanik (EB-27=100). 2023. urtean eurogunearen³ batez bestekoaren balio bera edo gainetik aurkeztu duten herrialdeak (104) honako hauek dira: Luxenburgo (240), Irlanda (212), Herbehereak (130), Danimarka (128), Austria (123), Belgika eta Suedia (Biak 117), Alemania (115) Finlandia (108) eta Malta (105). Espainiak 100etik beherako balioa erregistratu du (89).

BPGd-aren aldaketa-tasa termino errealean. 2023an igoera % 0,4koa izan zen, bai EB27an bai eurogunean. Hona hemen tasarik handiena izan zuten estatuak: Malta (% 5,6), Kroazia (% 3,1), Zipre eta Espainia (biak % 2,5 batekin) eta Portugal (% 2,3). Hauek izan ziren tasa jaitsi zuten herrialdeak: Suedia (-% 0,2), Alemania, Txekiar Errepublikak, Lituania eta Letonia (-% 0,3), Austria (-% 0,8), Hungaria (-% 0,9), Finlandia (-% 1), Luxenburgo (-% 1,1), Estonia (-% 3) eta Irlanda (-% 3,2).

Langabezia-tasa. 2023an, EB27an % 6,1koa izan zen eta eurogunean %6,6koa. Tasarik txikiak eman ziren Txekiar Errepublikan (% 2,6), Polonian (% 2,8) eta Alemanian eta Maltan (% 3,1). Handienak Espainian (% 12,2), Grezian (% 11,1), Suedian eta Italian (% 7,7), Frantzia (% 7,3) eta Finlandian (% 7,2) izan ziren.

Enplegu-tasa. 2023an, EB27an % 70,4koa izan zen eta eurogunean % 70koa. Tasarik altuenak herrialde hauetan erregistratu ziren: Herbehereak (% 82,4), Malta (% 78,2), Suedia (% 77,4), Alemania (% 77,2) eta Danimarka (% 76,6). Tasarik txikiak, ordea, Espainian (% 65,3), Errumanian (% 63), Grezian (% 61,8) eta Italia (% 61,5).

Kontsumoko Prezioen Indize Harmonizatuak (KPIH)⁴. Eurogunean KPIH % 5,4 hazi zen batez beste 2022tik 2023ra bitartean. Tasarik txikiak Belgikan (% 2,3), Luxemburgon (% 2,9), Espainian eta Danimarkan (kasu bietan, % 3,4) erregistratu ziren. Azterketa zabalagoa nahi izanez gero, ikus beza irakurleak kapitulu honetako II.2. atala ("*Ekonomiaren egoera*").

Lan egindako ordu bakoitzeko lan-produktibitatea. Lan egindako ordu bakoitzeko lan-produktibitatea eskulan-unitate bakoitzeko ekoizpena bezala kalkulatu da (lan egindako ordu kopuru osoaren arabera neurtuta). Lan egindako ordu bakoitzeko lan-produktibitatearen neurketak ekonomiaren produktibitatearen bilakaeraren irudi hobe ematen du enplegatutako pertsona bakoitzeko lan-produktibitateak baino, izan ere, herrialde eta urte bakoitzean lanaldi osoa/lanaldi partzialeko lan-indarraren osaera dauden aldeak ezabatzen ditu.

Jarraian emango den analisisia mailaren arabera egin da, ez bilakaeraren arabera, betiere EB-27ko batez bestekoa kontuan izanik (EB-27=100). 2023an, eskuratu ditugun azken datuen arabera, euroguneko batez bestekoa 103,8 izan zen, 100eko oinarrian. Hona hemen produktibitate handiena izan zuten estatuak: Irlanda (200,3), Luxenburgo (149,8), Belgika (129,6), Austria (114,2), Danimarka (113,3), Suedia (112), Frantzia (109,6) eta Herbehereak (108,6). Eta txikiak Bulgaria (56,4), Grezia (70,1), Letonia (72,8), Hungaria (73,3) eta Estonia (77,5). Espainiak 97koa izan da, hortaz, EB27ko batez bestekoa baino txikiagoa da.

² EAP: Erosteke Ahalmenaren Parekotasuna

³ Eurozona20: Alemania, Austria, Belgika, Zipre, Kroazia, Eslovakia, Eslovenia, Espainia, Estonia, Finlandia, Frantzia, Grezia, Irlanda, Italia, Lituania, Letonia, Luxenburgo, Malta, Herbehereak eta Portugal. Kroazia eurogunean sartu den azken herria izan da, 2023ko uztailaren 1ean.

⁴ Kontsumoko Prezioen Indize Harmonizatuak (KPIH) Europar Batasuneko inflazioaren batez besteko komuna ematen du. Alderaketa homogeneo hauek lortzeko, KPIan biltzen diren eta haren %5 inguru hartzen duten kontsumoko partida jakin batzuk kanpoan utzi behar izan dira (horrela, adibidez, KPIHtik kanpo geratzen dira Osasun zerbitzuak, Irakaskuntza arautua, Sendagaiak eta diruz lagundutako farmaziako produktuak, eta abar).

II.1.4. TAULA. EUOPAR BATASUNAREN BILAKAERA EKONOMIKOA

	PER CAPITA BPG		BPG ERREALAREN HAZKUNDEA		LANGABEZIA- TASA		ENPLEGU-TASA (20-64 URTE)		INFLAZIOA (HICP) (2) (urteko batezbestekoa)		PRODUKTIBITATEA LANGILE BAKOITZEKO ETA LAN EGINDAKO ORDU BAKOITZEKO (3) (EU27_2020=100)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
EB27 (2020tik aurrera)	100	100	3,5	0,4	6,2	6,1	69,8	70,4	9,2	6,4	100,0	100,0
Eurogunea20 (2023az geroztik)	104	104	3,4	0,4	6,8	6,6	69,4	70,0	8,4	5,4	103,9	103,8
BELGIKA	120	117	3,0	1,4	5,6	5,5	66,5	66,6	10,3	2,3	130,5	129,6
BULGARIA	62	64	3,9	1,8	4,2	4,3	70,6	70,7	13,0	8,6	55,5	56,8
TXEKIAKO ERREPUBLIKA	90	91	2,4	-0,3	2,2	2,6	75,5	75,1	14,8	12,0	84,6	85,2
DANIMARKA	136	128	2,7	1,9	4,5	5,1	76,8	76,6	8,5	3,4	121,1	113,3
ALEMANIA	117	115	1,8	-0,3	3,1	3,1	76,9	77,2	8,7	6,0	102,0	101,6
ESTONIA	85	81	-0,5	-3,0	5,6	6,4	76,4	76,2	19,4	9,1	80,7	77,5
IRLANDA	235	212	9,4	-3,2	4,5	4,3	73,3	74,0	8,1	5,2	224,5	200,3
GREZIA	67	67	5,6	2,0	12,5	11,1	60,7	61,8	9,3	4,2	70,4	70,1
ESPAINIA	86	89	5,8	2,5	13,0	12,2	64,3	65,3	8,3	3,4	94,7	97,0
FRANTZIA	100	101	2,5	0,7	7,3	7,3	68,1	68,4	5,9	5,7	108,5	109,6
KROAZIA	73	76	7,0	3,1	7,0	6,1	64,9	65,7	10,7	8,4	78,5	:
ITALIA	97	97	4,0	0,9	8,1	7,7	60,1	61,5	8,7	5,9	107,2	105,7
ZIPRE	94	95	5,1	2,5	6,8	6,1	72,7	74,1	8,1	3,9	87,6	89,2
LETONIA	73	71	3,0	-0,3	6,9	6,5	71,3	71,4	17,2	9,1	73,3	72,8
LITUANIA	89	87	2,4	-0,3	6,0	6,9	73,8	73,2	18,9	8,7	82,8	80,9
LUXENBURGO	256	240	1,4	-1,1	4,6	5,2	70,1	70,3	8,2	2,9	159,0	149,8
HUNGARIA	76	76	4,6	-0,9	3,6	4,1	74,4	74,8	15,3	17,0	73,2	73,3
MALTA	104	105	8,1	5,6	3,5	3,1	76,5	78,2	6,1	5,6	92,8	91,7
HERBEHEREA K	130	130	4,3	0,1	3,5	3,6	81,8	82,4	11,6	4,1	108,3	108,6
AUSTRIA	124	123	4,8	-0,8	4,8	5,1	74,0	74,1	8,6	7,7	114,5	114,2
POLONIA	79	80	5,6	0,2	2,9	2,8	71,5	72,4	13,2	10,9	82,1	82,7
PORTUGAL	79	83	6,8	2,3	6,2	6,5	71,4	72,5	8,1	5,3	76,6	80,5
ERRUMANIA	76	78	4,1	2,1	5,6	5,6	63,1	63,0	12,0	9,7	79,9	84,2
ESLOVENIA	90	91	2,5	1,6	4,0	3,7	73,1	72,5	9,3	7,2	83,4	84,9
ESLOVAKIA	71	73	1,9	1,6	6,1	5,8	71,3	72,0	12,1	11,0	76,6	79,5
FINLANDIA	110	108	1,3	-1,0	6,8	7,2	74,3	74,0	7,2	4,3	105,0	104,5
SUEDIA	119	117	2,7	-0,2	7,5	7,7	77,0	77,4	8,1	5,9	114,6	112,0

(1) EAPan. UE27=100

(2) KPIH - item guztiak

3) EAPan. Labour productivity per person employed and hour worked (EU27=100)

Iturria: EUROSTAT

Finantza publikoak:

Estatu kideek susperraldi ekonomiko sendoagoa izateko eta pandemiaren aurreko BPGd-a lortzeko politikak ezar zituzten, 2020ko martxoan, Europako Batzordeak iragarri zuen Egonkortasun eta Hazkunde Itunean aurreikusitako babes-klausula orokorra aktibatuko zuela, eta aldi baterako indarrik gabe utziko zituela EBk bere estatu kide guztientzat defizit publikoa murrizteko finkatzen dituen betebeharrak. Neurri hori 2021eko ekitaldirako luzatu zen, eta 2021eko ekainean 2022an ere indarrean mantentzeko baldintzak betetzen zirela erabaki zen. Ziurgabetasunaren gorakadak, aurreikuspen ekonomikoetarako beheranzko arrisku handiek, energiaren prezioen aurrekaririk gabeko igoerek eta hornidura-kateen etengabeko asaldurek klausula 2023ra arte luzatzea adostu zuten EBk eta Europako Kontseiluak 2022ko uztailan.

EUROSTATen datuen arabera, Euroguneko administrazio publikoek BPGd-arekiko duten zorra % 88,6ra iritsi zen 2023an. Ratorik handienak herrialde hauetan eman ziren: Grezian (% 161,6), Italian (% 137,3), Frantzia (% 110,6) eta Espainian (% 107,7); eta txikiak Estonian (% 19,6), Bulgarian (% 23,1) eta Luxenburgon (% 25,7).

Defizitari dagokionez, Eurogunean 2023an BPGd-aren % 3,6an kokatu zen. Ratio altuenak Italian (% 7,4), Hungarian (% 6,7), Errumanian (% 6,6) eta Frantzia (% 5,5) izan ziren. Danimarkak, Ziprek, Irlandak Portugalek superabita izan zuten.

II.1.5. TAULA. HERRI-FINANTZAK EB-N

	GOBERNUAREN HERRI-ZORRAREN %, BPGd-AREN GAINEAN		(-) DEFIZIT / (+) SUPERABIT PUBLIKOAREN %, BPGd- AREN GAIKIN (MONETA NAZIOALDEAN)	
	2022	2023	2022	2023
EB27 (2020az geroztik)	83,4	81,7	-3,4	-3,5
EUROGUNA (20)	90,8	88,6	-3,7	-3,6
BELGIKA	104,3	105,2	-3,6	-4,4
BULGARIA	22,6	23,1	-2,9	-1,9
TXEKIARIKO ERREPUBLIKA	44,2	44,0	-3,2	-3,7
DANIMARKA	29,8	29,3	3,3	3,1
ALEMANIA	66,1	63,6	-2,5	-2,5
ESTONIA	18,5	19,6	-1,0	-3,4
IRLANDA	44,4	43,7	1,7	1,7
GREZIA	172,7	161,9	-2,5	-1,6
ESPAINIA	111,6	107,7	-4,7	-3,6
FRANTZIA	111,9	110,6	-4,8	-5,5
KROAZIA	67,8	63,0	0,1	-0,7
ITALIA	140,5	137,3	-8,6	-7,4
ZIPRE	85,6	77,3	2,7	3,1
LETONIA	41,8	43,6	-4,6	-2,2
LITUANIA	38,1	38,3	-0,6	-0,8
LUXENBURGO	24,7	25,7	-0,3	-1,3
HUNGARIA	74,1	73,5	-6,2	-6,7
MALTA	51,6	50,4	-5,5	-4,9
HERBEHEREAK	50,1	46,5	-0,1	-0,3
AUSTRIA	78,4	77,8	-3,3	-2,7
POLONIA	49,2	49,6	-3,4	-5,1
PORTUGAL	112,4	99,1	-0,3	1,2
ERRUMANIA	47,5	48,8	-6,3	-6,6
ESLOVENIA	72,5	69,2	-3,0	-2,5
ESLOVAKIA	57,7	56,0	-1,7	-4,9
FINLANDIA	73,5	75,8	-0,4	-2,7
SUEDIA	33,2	31,2	1,2	-0,6

Iturria: EUROSTAT

1.3. ESPAINIARIKO EKONOMIA

1.3.1. Espainiariako ekonomia

2023an, Espainiariako ekonomiak jardura mugatzen duten hainbat faktoreren eragina izan zuen. Faktore horien artean, nabarmentzekoa da finantzaketa-baldintzen gogortze metatuak eta eurogunearen dezelerazio nabarmenak gero eta eragin handiagoa dutela. Gainera, pandemiaren ondoren ekonomia berriz irekitzearekin lotutako bultzada amaitzeak eragina izan du Espainiariako jardueraren desazelerazioan. Modu horretan, BPGd-aren aurrerapenaren erritmoa moteldu egin zen 2023an, eta urteko batez bestekoa % 2,5koa izan zen (2022an % 5,8n erregistratu zen).

Hala eta guztiz ere, Espainiariako BPGd-aren aurrerapen-erritmoa Eurogunekoa baino handiagoa izan zen. Horren arrazoi nagusia da eskaerak bultzada handiagoa izan zuela eta energia-shockaren aurreko erresilientzia handiagoa izan zela (Errusiak gasa mozteko arriskuaren aurrean Espainiariako ekonomiak eragin txikiagoa jasango zuen, hornikuntza-iturri dibertsifikatua daukalako).

Zehatzago esanda, kontsumo publikoaren eta etxeetako gastuaren dinamismoa, esportazio garbien jarduera egokiarekin batera, izan zen jardueraren euskarri nagusia; hala ere, enpresek ziurgabetasun-mailan antzemandako gorakadak eta finantzaketa-baldintzen gogortzeak eragin negatiboa izan zuten haien inbertsio-erabakietan.

Bestalde, Espainiako ekonomiaren eta Europako gainerako ekonomien arteko desberdintasunek ere, sektore-osaerari eta balio-kate globaletan duten posizioari dagokienez, azalduko lukete, neurri batean behintzat, Estatuko eskaintza-faktoreetatik eratorritako jarduerak bultzada handiagoa izatea. Bereziki, Espainiako ekonomiak bere ekoizpen-egituran zerbitzuen pisu handiagoa izan zuen, industria-adarrek baino erritmo biziagoan hazi baitziren; batez ere, tarteko intsumo gisa energiarekiko mendekotasun handiagoa zutenek.

II.1.6. TAULA. ESTATUKO EGOERA MAKROEKONOMIKOA										
URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. KATEATUTAKO BOLUMENA. URTAROKO ETA EGUTEGIKO ONDORIOEN DATU ZUZENDUAK										
	2022	2023	2022				2023			
			I. HH	II. HH	III. HH	IV. HH	I. HH	II. HH	III. HH	IV. HH
BARNEKO PRODUKTU GORDINA merkatuko prezioetan	5,8	2,5	6,8	7,2	5,4	3,8	4,0	2,0	1,9	2,1
ESKAERA NAZIONALA (*)	2,9	1,7	4,9	3,1	3,0	0,7	1,3	1,9	1,4	2,1
Gastua azken kontsumoan	3,4	2,3	4,7	3,1	3,7	2,0	2,3	2,5	1,6	2,8
Etxebizitzetako azken kontsumoaren gastua	4,8	1,8	6,8	5,0	5,4	2,2	2,6	1,7	0,4	2,3
Herri Administrazioetako azken kontsumoaren gastua	-0,2	3,8	0,0	-1,7	-0,6	1,6	1,8	4,5	4,7	4,1
Kapitalaren Eraketa Osoa	1,4	-0,4	5,4	3,3	0,8	-3,6	-2,5	-0,1	0,9	0,0
Kapital finkoaren eraketa gordina (KFEG)	2,4	0,8	2,8	3,1	4,0	-0,4	-0,2	1,3	0,0	2,1
KFEG Aktibo finko materialak	2,1	1,0	1,8	2,7	3,9	-0,1	0,3	1,7	0,1	1,9
KFEG. Aktibo finko immaterialak. Jabetza intelektualak sortutakoak	3,8	-0,3	7,4	5,2	4,6	-1,9	-2,8	-0,8	-0,4	3,0
KANPO-ESKARIA (*)	2,9	0,8	1,9	4,1	2,3	3,1	2,7	0,1	0,5	0,0
Ondasun eta zerbitzuen esportazioak	15,2	2,3	18,0	21,9	12,9	8,7	9,6	0,0	-1,0	1,1
Ondasunen esportazioak	4,5	-1,6	0,4	5,5	4,7	7,5	6,3	-2,7	-6,4	-3,1
Zerbitzuen esportazioak	48,6	12,0	88,8	79,4	38,1	13,3	17,8	6,6	12,4	11,5
Ondasun eta zerbitzuen inportazioak	7,0	0,3	12,2	9,8	6,5	0,1	2,4	-0,2	-2,4	1,6
Ondasunen inportazioak	5,4	-0,3	9,5	7,6	5,4	-0,5	1,8	-0,2	-3,4	0,7
Zerbitzuen inportazioak	15,3	3,7	27,1	21,0	12,6	3,0	5,4	-0,4	2,9	6,9
ESKAINZA										
Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	-19,8	-1,9	-12,2	-20,7	-26,9	-19,3	-7,1	-2,1	1,7	0,5
Industria	2,6	1,8	1,6	3,6	3,2	1,8	4,2	0,9	0,5	1,8
-Manufaktura-industria	4,4	3,3	6,5	6,0	3,1	2,4	5,0	2,1	2,9	3,0
Eraikuntza	3,2	2,3	0,6	4,8	4,7	2,7	3,9	2,2	1,1	2,0
Zerbitzuak	8,0	3,2	9,0	9,5	7,6	5,9	4,9	2,9	2,7	2,4
- Merkataritza, garraioa eta ostalaritza	16,3	4,6	18,8	22,3	15,0	9,9	8,6	3,9	3,2	3,0
- Informazioa eta komunikazioak	9,5	5,5	11,0	10,0	9,9	7,5	5,3	5,9	5,7	5,2
- Finantza- eta aseguru-jarduerak	2,9	6,3	0,8	3,8	5,2	2,1	5,1	6,5	10,4	2,9
- Higiezinaren arloko jarduerak	4,4	-2,2	6,9	4,4	3,4	2,9	-0,2	-2,1	-3,5	-3,1
- Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta beste batzuk:	8,7	1,7	10,9	10,0	8,5	5,8	3,6	1,9	0,5	1,0
- Herri-administrazioa, osasuna eta hezkuntza	-0,2	2,8	-0,9	-1,7	-0,3	2,0	2,3	2,6	2,9	3,5
- Jarduera artistikoak, aisialdikoak eta bestelako zerbitzuak	14,1	8,9	15,3	16,6	13,1	11,7	12,1	6,2	8,6	8,8
Produktuen gaineko zerga garbiak	4,1	-0,2	8,8	6,1	2,6	-0,7	-0,1	-1,4	-0,3	0,9
(*) Merkatuko prezioetako BPGd-ari egindako ekarpena.										
Iturria: EIN. Hiruhileko Kontabilitatea										

Ordainketa Balantzari dagokionez, 2023an berriz ere izan zuen Espainiako ekonomiak finantzatzeko ahalmena ⁵. Finantzaketa-ahalmen hori (superabita) 54.013 milioi eurokoa izan zen, hau da, BPGd-aren % 3,7; aldiz, 2022an BPGd-ren % 1,5 izan zen.

Finantza publikoei lotuta, administrazio publikoek orokorrean 53.159 milioi euroko defizitarekin itxi zuten 2023. urtea (Kontabilitate

Nazionalaren terminoetan neurtuta); horrek esan nahi du BPGd-aren ratioa % 3,6koa izan zela, hau da, 2022ko % 4,7koa baino txikiagoa. Bereizita, agente guztiek defizitarekin itxi zuten 2023a: administrazio zentralak BPGd-aren % 2,1ekin (2022an handiagoa izan zen, % 3,1), autonomia-erkidegoek % 0,9rekin (2022an handiagoa, % 1,1), Gizarte Segurantzak % 0,6rekin (2022an txikiagoa, % 0,4) eta toki-korporazioek % 0,1ekin (2022an ratio berbera).

II.1.7. TAULA. ESPAINIAKO EKONOMIAREN ORDAINKETA-BALANTZA				
MILIOI EUROTAN				
	2020	2021 bb	2022 bb	2023 bb
BPGd bb	1.119.010	1.222.290	1.346.377	1.461.889
Finantziazio gaitasuna/premia	12.064	20.129	20.746	54.013
BPGd-aren gaitasun (%)	1,1	1,6	1,5	3,7
Kontu korrontearen eta kapitalaren saldoa	12.064	20.128	20.746	53.942
Kontu korrontea	6.917	9.300	8.239	38.004
Ondasunak eta zerbitzuak	16.103	11.754	16.314	60.280
Errentak	-9.186	-2.454	-8.075	22.276
Kapital kontua	5.147	10.828	12.507	15.937
Finantza-saldoa	7.642	23.559	26.134	60.278
Espainiako Bankua.	-81.827	16.125	30.276	115.571
Gainerako sektoreak	89.469	7.434	-4.141	-55.293
Akatsak eta omisioak	-4.422	3.431	5.386	6.336
bb: behin-behinekoa				
Iturria: Espainiako Bankua.				

II.1.8. TAULA. SALDO PUBLIKOA AGENTEEN ARABERA								
	Milioi eurotan				BPGd-aren %			
	2020	2021	2022 bb	2023 bb	2020	2021	2022 bb	2023 bb
Herri Administrazioak Finantziazio gaitasuna (+) / premia (-), EKNren arabera	-113.199	-82.262	-63.736	-53.159	-10,1	-6,7	-4,7	-3,6
Administrazio Zentrala	-85.710	-73.684	-41.176	-30.431	-7,7	-6,0	-3,1	-2,1
Autonomia Erkidegoak	-1.984	-245	-15.119	-13.254	-0,2	-0,0	-1,1	-0,9
Tokiko korporazioak	2.758	3.413	-1.545	-1.263	0,2	0,3	-0,1	-0,1
Gizarte Segurantzaren Administrazioa	-28.263	-11.746	-5.986	-8.211	-2,5	-1,0	-0,4	-0,6
bb: behin-behinekoa								
Iturria: Espainiako Bankua.								

⁵ Ekonomiaren sektoreek sortutako aurrezkia egindako inbertsioari aurre egiteko nahikoa denean sortzen da, eta Kontu Korronteko Balantzaren, Kapitalaren eta kanpoko egoiliarren inbertsioen saldoak batuta kalkulatzen da.

“Actualización de previsiones macroeconómicas y fiscales. Gobierno de España” (Aurreikuspen makroekonomikoen eta fiskalen eguneraketa. Espainiako Gobernuak) txostenaren arabera, Eraldaketa Digitalaren eta Funtzio Publikoaren Ministerioaren arabera, diru-sarrera publikoak aldekoak izan direlako, posible izan da laguntza-neurriak aplikatzea eta defizitaren murrizketa bateragarriak izatea. Baliabide publiko guztiak % 9 hazi ziren 2023an, nagusiki, zerga zuzenen aurrerapenak sustatuta (PFEZ eta Sozietateak, beste batzuen artean), % 11 hazi zirenak. Zeharkako zergek (BEZa eta bereziak, beste batzuen artean) aurrerapen apalagoa izan zuten (% 3,3).

II.1.9. TAULA. ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN DIRU-SARREREN ETA GASTUEN OSAERA (ESTATUA)			
	2022	2023	2022/2023 (%)
	M€		
DIRU-SARRERAK	574.095	625.661	9,0
Zerga-sarrerak	331.047	354.254	7,0
Zuzeneko zergak	164.758	182.834	11,0
Zeharkako zergak	160.706	165.973	3,3
Kapitalaren gaineko zergak	5.583	5.447	-2,4
Gizarte-kotizazioak	180.222	196.931	9,3
Beste sarrera batzuk	62.826	74.476	18,5
GASTUAK	637.831	678.820	6,4
Soldatepekoen ordainsaria	154.894	163.376	5,5
Bitarteko kontsumoak	79.101	85.007	7,5
Gizarte-prestazioak	229.155	252.278	10,1
Interesak	31.809	35.967	13,1
Dirulaguntzak	26.965	21.507	-20,2
Gauzazko gizarte-transferentziak (merkatu bidez)	37.886	40.432	6,7
EBren baliabide propioak	12.078	11.066	-8,4
Kapital finkoaren eraketa gordina	37.271	43.386	16,4
Inbertsiorako laguntzak eta beste kapital-transferentzia batzuk	14.506	12.698	-12,5
Beste gastu batzuk	14.166	13.103	-7,5
FINANTZAKETA GAITASUNA (+) / BEHARRA (-)	-63.736	-53.159	-16,6
Finantza-laguntzen saldo garbia	-863	233	---
FINANTZAKETA GAITASUNA (+) / BEHARRA (-)(1)	-62.900	-53.392	-15,1
<i>Finantza-laguntzen saldo garbirik gabe</i>			
<i>Iturria: ERALDAKETA DIGITALAREN ETA FUNTZIO PUBLIKOAREN MINISTERIOA. “Actualización de previsiones macroeconómicas y fiscales. Gobierno de España”.</i>			

Nabarmentzekoa da PFEZaren hazkundea, zerga-bilketa % 9,9 hazi baitzen.

1.3.2. Autonomia Erkidegoak: BPGd-a eta per capita BPGd-a

INEren Eskualde Kontabilitateko azken datuen arabera (2022koak), biztanleko BPGd nominalaren maila altuenak dituzten autonomia-erkidegoak hauek dira: Madrilgo Erkidegoa (38.435 euro), Euskadi (35.832 euro), Nafarroa (33.798 euro) eta Katalunia (32.550 euro). Estatuko batez bestekoa 28.162 euro izan zen.

Bolumenari dagokionez, hauek izan dira ekoizpen-hazkunderik handiena izan dutenak: Balear Uharteak (% 12,5), Kanariak (% 9,7), Madril (% 7,2), Katalunia eta Euskadi (% 6).

II.1.10 TAULA. AUTONOMIA ERKIDEGO BAKOITZEKO BPGd ETA PER CAPITA BPGd				
	BPGd		PER CAPITA BPGd-a	
	BOLUMEN-ALDAKUNTZA		euro	
	2021 BB	2022 A	2021 BB	2022 A
ANDALUZIA	6,2	5,2	19.318	21.091
ARAGOI	5,1	3,8	28.664	31.051
ASTURIAS	5,2	4,1	23.369	25.675
BALEAR UH.	11,6	12,5	25.420	29.603
KANARIAR UHARTEAK	8,5	9,7	19.663	22.303
KANTABRIA	6,9	4,8	23.988	26.167
GAZTELA ETA LEON	4,5	3,1	24.924	26.992
GAZTELA-MANTXA	5,2	2,2	20.879	22.574
KATALUNIA	7,0	6,0	29.942	32.550
VALENTZIAKO E.	7,4	5,9	22.619	24.473
EXTREMADURA	4,3	2,1	19.506	21.343
GALIZIA	5,6	4,2	23.717	25.906
MADRIL	6,0	7,2	35.380	38.435
MURTZIA	6,9	4,0	21.482	23.197
NAFARROA	6,5	4,7	31.042	33.798
EAE	6,2	6,0	32.750	35.832
ERRIOXA	4,7	5,5	26.977	29.579
CEUTA	3,2	3,5	21.228	23.073
MELILLA	2,8	3,5	18.817	20.698
GUZTIRA	6,4	5,8	25.801	28.162
<i>BB: behin-behinekoa, A: aurrerapena.</i>				
<i>Iturria: EIN. Eskualdeko kontabilitatea</i>				

ITURRIAK

1. **NDF:** Munduko ekonomiari buruzko aurreikuspenak. 2022ko apirila. 2023ko datuak.
2. **ERALDAKETA DIGITALAREN ETA FUNTZIO PUBLIKOAREN MINISTERIOA**
 - ✓ Aurreikuspen makroekonomikoen eta fiskalen eguneraketa. Espainiako Gobernua
3. **ESPAINIAKO BANKUA:**
 - ✓ Estatistikak. 2023ko datuak.
 - ✓ Estatistika buletina. 2023ko datuak
 - ✓ Adierazle ekonomikoak. 2023ko datuak.
4. **EUROSTAT:** Datu-basea. 2023.
5. **EUROPAKO BANKU ZENTRALA:**
 - ✓ Urteko txostena. 2024ko apirila.
 - ✓ Ekonomia Buletina. 2/2024.
6. **EIN:** Kontabilitate Nazionalea. 2023ko datuak.
7. **EIN:** Eskualde-kontabilitatea. 2022ko datuak.

2. EAEKO ABAGUNE EKONOMIKOA

Epigrafe honetan, EAEko abagune ekonomikoa aztertuko da. Lehenik eta behin, ekonomiaren bilakaera orokorra aztertuko dugu, eskaintzaren eta eskariaren ikuspegitik. Jarraian, kanpo-eskariaren azterketa zehatzagoa egingo dugu. Hurrengo atala atzerriko inbertsioei buruzkoa da, atzerriarrek gure Erkidegoan eginiko inbertsioaren nahiz EAEk atzerrian eginiko inbertsioaren gainekoa. Bosgarren atalean kontsumo-prezioak, errentaren banaketa funtzionala, lan-kostuak eta produktibitatea aztertuko dira. Eta, azken puntuan, errenta pertsonalaren banaketa aztertuko da, sexuaren eta errenta-segmentuen arabera.

2.1. BILAKAERA OROKORRA

EUSTATen *Kontu Ekonomikoen* arabera, BPGd-ak % 1,8 egin zuen gora 2023an (balio errealetan eta egutegiaren ondorioak kenduta), 2022arekin alderatuta. 2022ko hazkunde hori 2021ekoa (% 5,4) baino ehuneko 3,6 puntu txikiagoa da. Lurralde historikoen arabera, zenbatesten da BPGd-aren urteko hazkundea % 1,9 izango dela Araban eta Gipuzkoan eta % 1,7 Bizkaian.

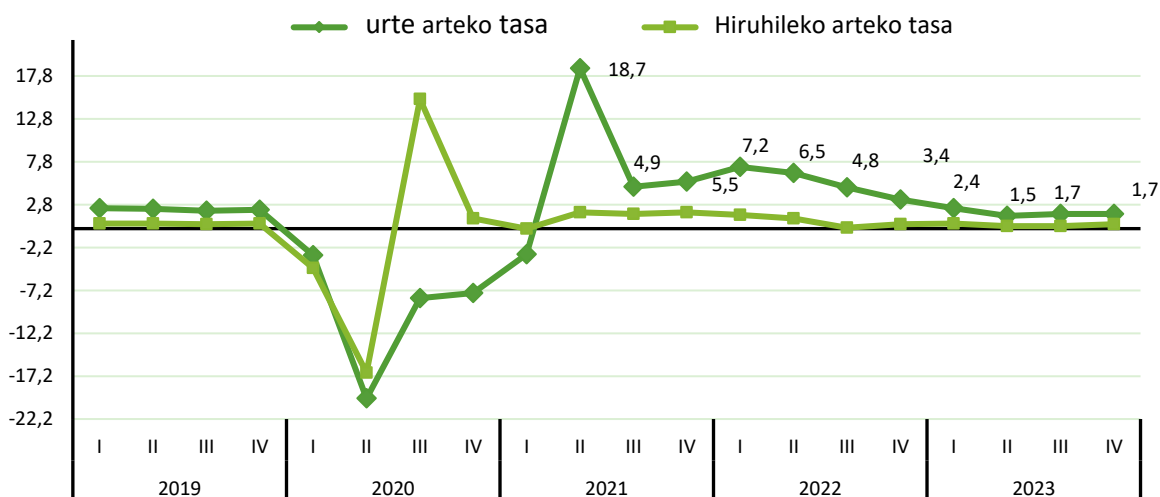
Hiruhilekoko profilak erakusten duenez, lehenengo hiruhilekoan urte arteko % 2,4ko hazkunde-tasarekin hasi zen urtea, bigarren hiruhilekoan hazkundea moteldu egin zen (+% 1,5) eta urtearen bigarren zatian pixka bat hobetu zen, urte arteko % 1,7ko hazkunde-tasekin, bai hirugarren hiruhilekoan, bai laugarrenean.

EAEko hazkundea Espainiako ekonomiarako zenbatetsitakoa (% 2, INEren arabera) baino txikiagoa da, baina Eurogunekoa eta EB27 osokoa (% 0,4, bi kasuetan, EUROSTATen arabera) baino handiagoa.

Bestalde, termino arruntetan, EAE osorako BPGd-aren balioa 91.293 milioi eurokoa izan zen, hau da, % 5,8ko igoera egon da, 2022. urtearekin alderatuta.

2023. urte osoko enplegua, lanaldi osoko lanpostu baliokidetan neurtuta, % 1,7 hazi da, aurreko urtearen aldean.

II.2.1. GRAFIKOA. EAEKO BPG-A. ALDAKUNTZA-TASAK BOLUMEN KATEATUAN. 2015EKO OINARRIA

Iturria: EUSTAT. CET

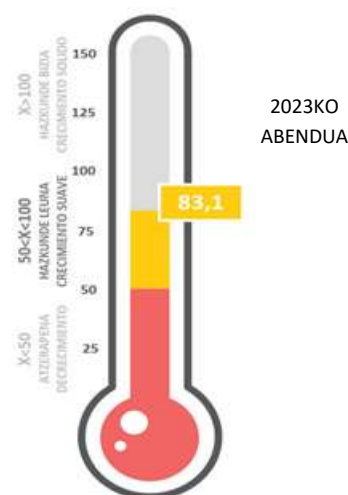
II.2.1 TAULA. EAEKO AGERTOKI MAKROEKONOMIKOAREN EBOLUZIOA KSE 2010. 2015eko OINARRIA.

Urtetik urterako aldakuntza-tasa. Urtaroko eta egutegiko ondorioen datu zuzenduak

	2019	2020	2021	2022	2023	I 2023	II2023	III2023	IV 2023
BPGd ERREALA MERKATUKO PREZIOETAN	2,2	-9,6	6,0	5,4	1,8	2,4	1,5	1,7	1,7
ARABA	1,9	-10,5	6,0	4,4	1,9	2,5	1,5	2,0	1,5
BIZKAIA	2,2	-9,1	6,0	6,5	1,7	2,4	1,4	1,3	1,6
GIPUZKOA	2,6	-9,9	5,9	4,3	1,9	2,4	1,5	2,0	1,8
ESKARIA									
BARNE-ESKARIA (HAZKUNDEA)	2,3	-9,7	5,3	6,7	1,7	1,9	1,5	1,8	1,4
GASTUA AZKEN KONTSUMOAN	2	-8,9	5,2	6,0	1,5	2,0	1,2	1,6	1,4
ETXEBIZITZETAKO AMAIERAKO KONTSUMOAREN GASTUA ETA ISFLSH	1,7	-12,1	5,8	7,7	1,5	1,8	0,9	1,6	1,5
AP-ETAKO AMAIERAKO KONTSUMOAREN GASTUA	3,1	2,9	3,2	0,7	1,8	2,4	2,3	1,3	1,2
KAPITALAREN ERAKETA GORDINA (KEG)	3,3	-12,1	5,9	8,7	2,1	1,6	2,5	2,6	1,6
KFEGa EKIPIAMENDU-ONDASUNETAN	3	-11,8	11,1	7,1	2,1	2,4	0,9	2,4	2,5
GAINERAKO KEGa	-	-	-	9,6	2,0	1,1	3,5	2,6	1,0
KANPO-ESKARIA (EKARPENA EHUNEKO PUNTUETAN)	-0,1	0,1	0,7	-1,3	0,1	0,5	0	-0,1	0,3
ONDASUN ETA ZERBITZUEN ESORTAZIOAK	-0,2	-15,9	10,7	17,1	1,2	6,3	-2,5	-0,6	1,6
ONDASUN ETA ZERBITZUEN INPORTAZIOAK	0	-15,8	9,4	18,7	1,0	5,4	-2,3	-0,3	1,3
ESKAINTZA									
LEHEN SEKTOREA	5,9	-16,9	15,1	-8,7	-3,0	1,3	-5,9	-4,4	-2,6
INDUSTRIA ETA ENERGIA	1,4	-12,2	5,3	4,7	0,3	1,2	-0,7	0,5	0,1
MANUFATURA-INDUSTRIA	1,1	-13,1	9	4,4	0,5	1,5	-0,5	0,7	0,3
ERAIKUNTZA	2,4	-14,4	1	6,7	2,1	0,9	3,6	2,5	1,5
ZERBITZUAK	2,5	-7,9	6,6	5,9	2,4	3,0	2,2	2,1	2,3
MERKATARITZA, OSTALARITZA ETA GARRAIOAK	2,2	-20,4	15,6	14,6	3,7	5,7	3,1	3,7	2,5
ADMINISTRATIO PUBLIKOA, HEZKUNTZA, OSASUNA ETA GIZARTE-ZERBITZUAK	3,2	1,1	2,3	0,9	2,3	1,3	2,3	2,6	2,9
GAINERAKO ZERBITZUAK	2,4	-4,3	4,1	3,2	1,6	2,2	1,6	0,7	1,7
OINARRIZKO PREZIOETAKO BALIO ERANTSI GORDINA	2,3	-9,4	6,1	5,5	1,8	2,5	1,5	1,7	1,6
PRODUKTUEN GAINEKO ZERGA GARBIAK	2	-11,9	5,2	4,6	1,6	1,8	1,0	1,5	1,9
LANPOSTU BALIOKIDEAK. GUZTIRA									
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA ETA ARRANTZA	-2,8	-2,5	-1,6	-3,4	-1,5	-3,5	-1,4	-2,1	-1,7
INDUSTRIA ETA ENERGIA	0,8	-8,4	3	1,8	1,0	1,6	0,8	1,2	0,9
ERAIKUNTZA	4,1	-8,7	1,6	2,1	0,8	2,4	1,2	0,8	0,6
ZERBITZUAK	1,6	-5,4	2,9	3,3	2,0	1,9	1,8	1,8	2,0
GUZTIRA	1,5	-6,2	2,7	2,8	1,7	1,8	1,5	1,6	1,7

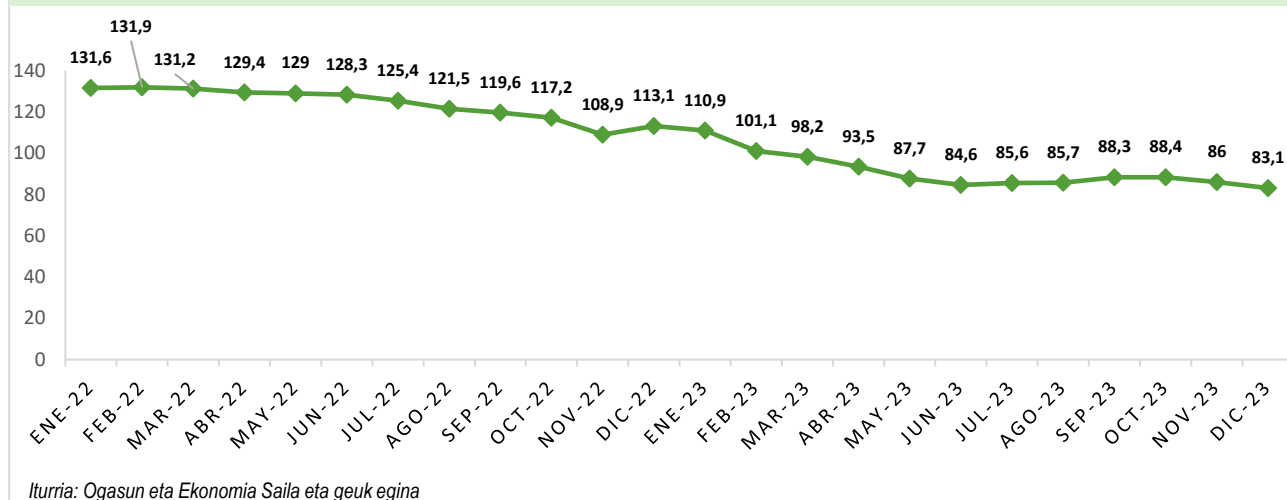
Iturria: EUSTAT. Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoak (2023ko martxoaren 21a). Guk egindakoa

Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Sailaren informazioaren arabera, euskal ekonomiaren termometroak⁶ (II.2.2 GRAFIKOA) 110,9 puntuko balioarekin hasi zuen 2023. urtea, hau da, hazkunde sendoko eremuan baina beheranzko joerarekin. Hala, martxoan hazkunde leuneko eremuan sartu zen, 98,2ko balioarekin, eta beheranzko joerari eutsi zion abuztura arte, 85,7 puntuko balioarekin. Irailean eta urrian hobera egin zuen zertxobait, baina urteko azken bi hilabeteetan puntuak galdu zituen berriro. Termometroak 83,1 puntu erregistratu zituen abenduan, eta hazkunde leuneko eremuan mantendu zen, baina 2,9 puntu galdu zituen aurreko hilabetearen aldean.

⁶ Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Sailak egin berri duen adierazle sintetiko bat da. EAEko BPGd-arekin korrelazio handia duten hileko ehun aldagai inguru konbinatzen ditu. Serieak leundu egin dira, eta, beraz, haien ibilbidea aldagaiaren joeratzat har daiteke. Beherapena: $x < 50$ Hazkunde txikia: $50 < x < 100$ Hazkunde sendoa: $x > 100$

II.2.2. GRAFIKOA. EUSKAL EKONOMIAREN TERMOMETROAREN HILEKO BILAKAERA

2.2. ESKAINTZAREN ETA BARNE-ESKARIAREN AGREGATUAK

II.2.1 TAULAK erakusten duen bezala, Eskaintzaren aldetik, agregatu makroekonomiko handi guztiek, primarioak izan ezik, urte arteko aldaketa positiboak izan dituzte 2023. urte osoan, baina aurreko urtean erregistratutakoak baino txikiagoak.

Hala, Industriaren balio erantsia % 0,3 hazi da, eta 2022an, berriz, % 4,7. Manufaktura-industriak erritmo handixeagoan egin du gora (% 0,5), baina baita 2022an ikusitakoa baino motelago ere (% 4,4). Eraikuntzaren sektorea % 2,1 hazi da, 2022ko % 6,7aren aldean; eta Zerbitzuen sektorearen jardura globala % 2,4 hazi da, 2022ko % 5,9aren aldean. Bestalde, lehen sektoreak % 3ko urte arteko jaitsiera izan du (aurreko urtean -% 8,7koa izan zen).

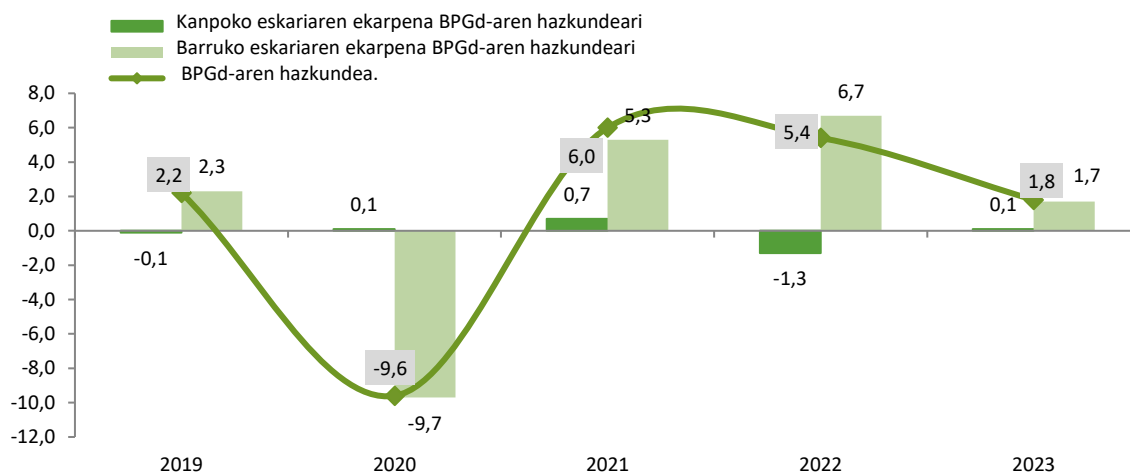
Zerbitzuen sektorean ikusten da merkatuko zerbitzuak hazi egin direla; hala ere, hazkundera moteldu dute 2022ko tasekin alderatuta eta, kontrara, merkatukoak ez diren zerbitzuak hazi egin dira eta aurreko urteko tasen gainetik, gainera. Hala, Merkataritza, ostalaritza eta garraioaren adarrak 2023 osoan % 3,7ko hazkundera erregistratu du (2022an % 14,6) eta Gainerako zerbitzuen adarreko (higiezinaren jarduerak, jardura profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta finantzarioak eta aseguruetakoa) jarduerak urte arteko % 1,6ko hazkundera erregistratu dute 2023an (aurreko urtean, % 3,2). Bere aldetik, Administrazio publikoa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak adarra % 2,3 hazi da, 2022an erregistratutako hazkunde-tasaren ehuneko 1,4 puntu gainetik.

Eskariaren aldetik, barne-eskariaren portaera ez da BPGd-arena bezain positiboa izan, % 1,7ko hazkundera izan baitu 2023. urte osoan. Hala, kanpo-eskariak BPGd-aren hazkundeari egiten dion ekarpena positiboa izan da (0,1 puntu).

Kapital-eraketa gordina (inbertsioa) da dinamismo handiena duen agregatua, eta, 2023. urte osoan, urte arteko aldakuntza-tasa % 2,1ekoa da. Ekipamendu-ondasunetan egindako inbertsioa ere % 2,1 hazi da, eta kapital-eraketa gordinaren gainerakoa hartzen duen agregatua, eraikuntzari lotuago dagoena, % 2. Hala eta guztiz ere, hiru agregatuen hazkundera moteldu egin da iaz erregistratutako ratioekin alderatuta.

Gastu pribatua (etxeetako eta Etxeen Zerbitzuko Irabazi Asmorik gabeko Erakunde azken kontsumoko gastua eta ISFLSH) % 1,5 igo da, 2022. urteko % 7,7ko igoerarekin alderatuta. Bere aldetik, kontsumo publikoa (administrazio publikoen azken kontsumoko gastua) % 1,8 hazi da, hau da, 2022ko ratioa baino 1,1 puntu portzental gehiago. Gastu pribatuaren eta gastu publikoaren baterako bilakaerak azken kontsumoko gastuaren % 1,5eko hazkundera ekarri du (2022an % 6,0ko hazkundera erregistratu zen).

II.2.3. GRAFIKOA. BARRUKO ETA KANPOKO ESKARIAREN EKARPENAK BPGd-AREN HAZKUNDEAN

Iturria: Eustat. CET eta geuk egina

Horren ildotik, EUSTATEN datuen arabera, kontsumoaren eta inbertsioaren kointurazko adierazleek ere hazkundera moteldu dute.

Hala, kontsumo pribatuen egindako gastuaren aldakuntza-tasa % 1,5 hazi da (aurreko urtean % 7,7 hazi zen), kontsumo-ondasunen IPI % 0,2 hazi da (2022an % 4,5 hazi zen), eta txikizkako merkataritzako salmenta-indizea % 0,9 igo da prezio konstanteetan (2022an % 2,9 hazi zen). Bestalde, hoteletako gaudialdiak % 12 gehitu dira.

Inbertsioaren adierazleei dagokienez, inbertsio ondasunen Industria Produktzioaren Indizea % 4,1 hazi da (aurreko denboraldian % 9,4 hazi zen).

II.2.2 TAULA. BARNE ESKARIAREN ADIERAZLE BATZUEN BILAKAERA (URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA)

	2021	2022	2023 bb
KONTSUMO PUBLIKOAREN ADIERAZLEAK			
ADMINISTRATIO PUBLIKOETAKO KONTSUMO-GASTUA (HKEren arabera)	3,2	0,7	1,8
KONTSUMO PRIBATUAREN ADIERAZLEAK			
KONTSUMO PRIBATUAREN GASTUA (HKEren arabera)	5,8	7,7	1,5
KONTSUMO-ONDASUNEN IPI (ABENDUAN METATUA Am/Am-12)	12,0	4,5	0,2
BARNE-MERKATARITZAREN SALMENTA-INDIZEA (P. KORR.)	3,5	2,9	0,9
BESTE BATZUK: HOTELETAN IGAROTAKO GAUAK	73,4	54,2	12,0
INBERTSIOAREN ADIERAZLEAK			
EKIPAMENDU-ONDASUNEN IPI (ABENDUAN METATUA)	13,3	9,4	4,1
<i>bb: behin-behinekoa</i>			
<i>Iturria: EUSTAT. Guk egindakoa</i>			

2.3. KANPO-ESKARIA

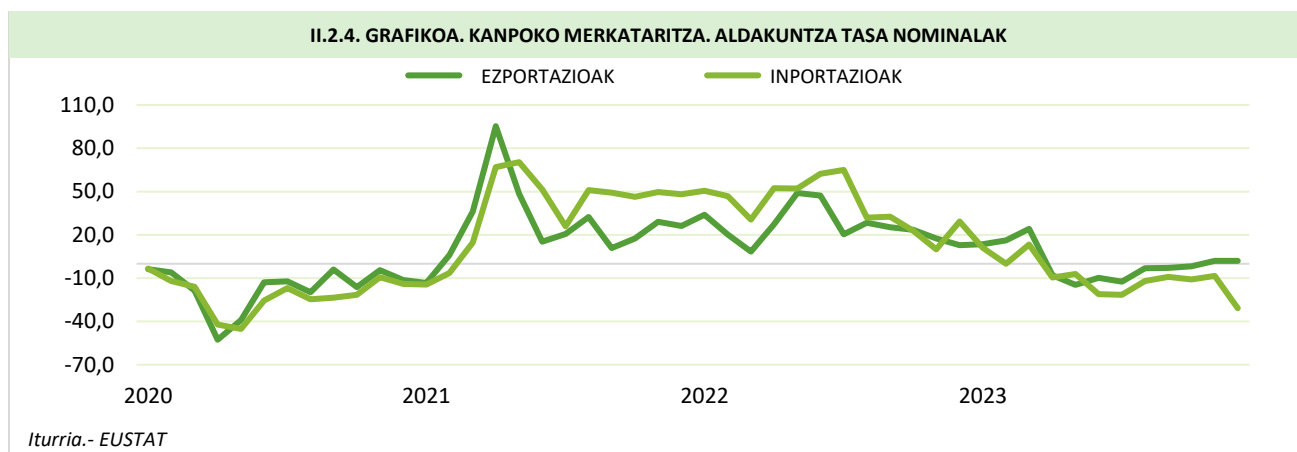
Termino nominaletan, “*Kanpo-merkataritzaren Estatistikak*” (Aduanen Erregistroetan oinarritua) atzerriarekiko (ez du barne hartzen estatuaren gainerakoa) ondasunen kanpo-merkataritzari buruz ematen dituen behin-behineko datuek erakusten dute 2023an esportazioak % 0,3 hazi direla (32.645 milioi euro guztira). Esportazio ez-energetikoak (guztizkoaren % 94) % 3,4 hazi dira, baina energetikoak % 31,2 jaitsi dira.

Lurralde historikoen arabera, guztizko zifrari egindako ekarpenik handiena Bizkaikoa da (12.388,3 milioi), gero Arabakoa (10.210 milioi) eta, azkenik, Gipuzkoakoa (10.047 milioi). Arabako esportazioek % 9,3ko urte arteko hazkundea izan dute. Gipuzkoan igoera neurritsuagoa izan da (% 1,4); Bizkaian, berriz, bilakaera negatiboa izan da, % 6,8ko atzerakadarekin.

Era berean, inportazioak (26.796,5 milioi euro) % 8,9 gutxitu dira 2022arekin alderatuta. Inportazio ez energetikoak (guztizkoaren % 74,5) eta energetikoak jaitsi egin dira, hurrenez hurren, % 4,1 eta % 20,5.

Lurralde historikoen arabera, guztizko zifrari egindako ekarpenik handiena Bizkaikoa da (15.620 milioi), gero Arabakoa (5.945 milioi) eta, azkenik, Gipuzkoakoa (5.231 milioi). Arabako inportazioek % 3,9ko urte arteko hazkundea izan dute. Gipuzkoan eta Bizkaian beherakadak erregistratu dira: % 8,5 eta % 13,1, hurrenez hurren.

EAEko kanpoko merkataritzak 5.848,4 milioi euroko saldo positiboa izan zuen 2023an, % 121,8ko estaldura-tasarekin.

II.2.3 TAULA. EUSKADIKO ONDASUNEN KANPO-MERKATARITZAREN BILAKAERA. EUROAK, MILAKOTAN.
Metatua urtarrila - abendua

	ESPORTAZIOAK			INPORTAZIOAK			SALDOA	
	2022	2023	ALD (%)	2022	2023	ALD (%)	2022	2023
GUZTIRA	32.538.407	32.644.944	0,3	29.411.492	26.796.524	-8,9	3.126.915	5.848.420
PRODUKTU ENERGETIKOAK	2.850.743	1.962.374	-31,2	8.586.037	6.825.425	-20,5	-5.735.294	-4.863.051
PRODUKTU EZ-ENERGETIKOAK	29.687.664	30.682.570	3,4	20.825.455	19.971.099	-4,1	8.862.209	10.711.471
ARABA	9.341.940	10.209.966	9,3	5.721.552	5.945.443	3,9	3.620.388	4.264.523
BIZKAIA	13.291.760	12.388.285	-6,8	17.971.266	15.619.818	-13,1	-4.679.506	-3.231.533
GIPUZKOA	9.904.707	10.046.693	1,4	5.718.674	5.231.263	-8,5	4.186.033	4.815.430

bb: behin-behinekoak (2024ko martxoaren 27a)

Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika.

Esportazio ez-energetiko adierazgarrienak (pisu handiago dutenak) muga-zergen atalen arabera aztertuz gero, portaera desberdinak antzematen dira. Hala, bada, ekipamendu-ondasunek (makinek eta aparatuek 6.078,8 M € eta garraio-materialak 9.404,1 M €) esportazio guztien % 47,4 osatzen dute, eta % 8,7 eta % 19,1 egin dute gora, hurrenez hurren. Metal arrunten eta horien manufakturen esportazioak esportazio guztien % 20,9 izan ziren, eta % 12,7

murritu ziren. Bestalde, plastikoen eta kautxuaren esportazioak esportazio guztiaren % 7 dira, eta +% 6,7ko aldaketa-tasa erakusten dute.

Inportazio ez-energetiko adierazgarrienei dagokienez (pisu handiena dutenak), honako hau ikusten da: Hala, bada, ekipamendu-ondasunek esportazio guztien % 26,1 osatzen dute (makinak eta aparatuak 5.119,8 M € eta garraio-materiala 1.880,9 M €), eta % 9,5 eta % 10,6 egin dute gora, hurrenez hurren. Metal arrunten eta horien manufakturen inportazioak inportazio guztien % 19,9 izan dira, eta % 12,1 murriztu dira. Bestalde, produktu kimikoak inportazio guztien % 6,4 dira, eta -% 11,8ko aldakuntza-tasa izan dute.

II.2.4 TAULA. EAE-K ATZERRIAREKIN DUEN ONDASUN ETA ZERBITZUEN KANPO MERKATARITZA
(MILIOI eurotan) (muga-zergako sekzioen arabera sailkapena)

		ESPORTAZIOAK				INPORTAZIOAK				SALDOA	
		2022 (bb)	2023 (bb)	% BERT.	ALD.	2022 (bb)	2023 (bb)	% BERT.	ALD.	2022 (bb)	2023 (bb)
Guztira		32.538,4	32.644,9	100	0,3	29.411,5	26.796,5	100,0	-8,9	3.126,9	5.848,4
1. Animalia bizidunak eta animalia-erreinuko produktuak	Nekazaritza ko produktuak	357,6	396,6	1,2	10,9	520,2	559,6	2,1	7,6	-162,6	-162,9
2. Landareen erreinuko produktuak		249,7	209,2	0,6	-16,2	859,2	686,3	2,6	-20,1	-609,5	-477,1
3. Gantz eta olio mineral edo begetalak		408,7	449,4	1,4	10,0	458,1	338,9	1,3	-26,0	-49,4	110,5
4. Elikagaien industrietako produktuak eta tabakoa		996,5	1.015,4	3,1	1,9	569,7	658,5	2,5	15,6	426,9	356,9
5. Produktu eta mineral energetikoak		2.940,7	2.093,9	6,4	-28,8	8.886,8	7.102,1	26,5	-20,1	-5.946,2	-5.008,2
6. Produktu kimikoak		1.106,7	978,7	3,0	-11,6	1.941,1	1.712,2	6,4	-11,8	-834,4	-733,5
7. Plastikoa eta kautxua		2.132,6	2.276,0	7,0	6,7	1.250,2	1.092,4	4,1	-12,6	882,4	1.183,5
8. Larruazalak, larruak, larrugintza eta horien manufaktura		22,4	44,9	0,1	100,6	27,6	24,9	0,1	-9,8	-5,2	20,0
9. Egurra, egur-ikatz, artelazkia eta horien manufaktura		144,9	151,8	0,5	4,8	137,4	121,8	0,5	-11,3	7,5	30,0
10. Papera		919,5	760,4	2,3	-17,3	732,3	572,9	2,1	-21,8	187,2	187,5
11. Ehungintzako gaiak eta horien manufaktura		186,8	176,3	0,5	-5,6	369,1	328,7	1,2	-10,9	-182,3	-152,4
12. Oinetakoak eta jantzi-osagarriak		25,8	40,3	0,1	56,2	83,1	91,8	0,3	10,5	-57,2	-51,5
13. Eraikuntzako materialak, zeramika eta beira		414,0	399,8	1,2	-3,4	240,0	348,4	1,3	45,2	174,1	51,4
14. Bitxigintza eta imitaziozko bitxiak		85,2	44,2	0,1	-48,1	148,2	89,4	0,3	-39,7	-63,0	-45,2
15. Metal komunak eta horien manufaktura		7.818,9	6.822,5	20,9	-12,7	6.065,8	5.332,2	19,9	-12,1	1.753,1	1.490,3
16. Makinak eta gailuak	Ekipamendu-ondasunak	5.592,4	6.078,8	18,6	8,7	4.674,8	5.119,8	19,1	9,5	917,6	958,9
17. Garraio-materiala		7.893,2	9.404,1	28,8	19,1	1.699,9	1.880,9	7,0	10,6	6.193,3	7.523,2
18. Optikako eta doitasunezko tresnak eta aparatuak		233,0	271,5	0,8	16,5	386,4	377,6	1,4	-2,3	-153,4	-106,1
19. Armak eta munizioak, horien atalak eta osagarriak		184,8	195,0	0,6	5,6	56,1	59,1	0,2	5,4	128,7	136,0
20. Salgaiak eta era askotako produktuak		241,1	258,5	0,8	7,2	226,4	228,0	0,9	0,7	14,7	30,5
21. Artelanak, bildumak edo antzinako gauzak		8,3	1,4	0,0	-83,2	7,9	12,6	0,0	58,9	0,3	-11,2
Sailkatu gabeak		575,7	576,3	1,8	0,1	71,4	58,3	0,2	-18,3	504,3	517,9

bb: behin-behinekoak (2024ko martxoaren 27a)

Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika.-ECOMEX. Guk egindakoa

Jatorriaren eta helmugaren araberako kanpoko merkataritzari dagokionez, esportazioen % 85,5 ELGAko herrialderen batera joan ziren, eta inportazioen % 68,8 eremu horretatik datoz. Bestalde, esportazioen % 62,3 EB27ko herrialderen batera joan ziren, eta inportazioen % 50,5 eremu horretakoak ziren.

Herrialdeka, merkataritza-bazkide nagusiak izan dira Alemania (esportatutakoaren % 15,8; 2022an baino +% 2,9 gehiago), Frantzia (% 14,9; -% 1,7), Ameriketako Estatu Batuak (% 8,4; +% 21,2), Erresuma Batua (% 6,3; +% 1,6) eta Italia (% 5,6; +% 4,4) izan dira. Inportazioei dagokienez: Txina (% 18,2, -% 1,7), Alemania (inportazio guztien % 14,8, % 5,3ko hazkundearekin), AEBak (% 10,2, +% 21,2), Frantzia (% 7,6, +% 1,6) eta Italia (% 6,8 +% 4,4).

II.2.5 TAULA. EAEKO ESPORTAZIOEN JOMUGA ETA INPORTAZIOEN JATORRIA MERKATARITZA-EREMU NAGUSIAK (EUROAK, MILAKOTAN)										
	ESPORTAZIOAK					INPORTAZIOAK				
	2022 bb	2023 bb	PISUA 2022	PISUA 2023	ALD. 2022/2023	2022 bb	2023 bb	PISUA 2022	PISUA 2023	ALD. 2022/2023
GUZTIRA	32.538.408	32.644.944	100	100	0,3	29.411.493	26.796.525	100	100	-8,9
EB27	20.823.985	20.321.947	64,0	62,3	-2,4	13.426.427	13.537.931	45,7	50,5	0,8
EUROGUNEA	18.328.996	17.704.568	56,3	54,2	-3,4	11.775.724	11.973.890	40,0	44,7	1,7
ELGA	27.538.185	27.910.330	84,6	85,5	1,4	18.835.638	18.443.927	64,0	68,8	-2,1
<i>bb: behin-behinekoak (2024ko martxoak 27)</i>										
<i>Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika. Guk egindakoa</i>										

II.2.6 TAULA. EAEKO ESPORTAZIOEN JOMUGA ETA INPORTAZIOEN JATORRIA MERKATARITZA-BAZKIDE NAGUSIAK (EUROAK, MILAKOTAN)					
	ESPORTAZIOAK				
	2022 bb	2023 bb	PISUA 2022	PISUA 2023	ALD. 2022/2023
GUZTIRA	32.538.408	32.644.944	100	100	0,3
ALEMANIA	5.000.394	5.143.158	15,4	15,8	2,9
FRANTZIA	4.957.847	4.875.988	15,2	14,9	-1,7
ESTATU BATUAK	2.258.220	2.737.885	6,9	8,4	21,2
ERRESUMA BATUA	2.010.774	2.042.071	6,2	6,3	1,6
ITALIA	1.753.424	1.830.550	5,4	5,6	4,4
	INPORTAZIOAK				
	2022 bb	2023 bb	PISUA 2022	PISUA 2023	ALD. 2022/2023
GUZTIRA	29.411.493	26.796.525	100	100	-8,9
TXINA	4.957.847	4.875.988	16,9	18,2	-1,7
ALEMANIA	3.770.134	3.970.803	12,8	14,8	5,3
ESTATU BATUAK	2.258.220	2.737.885	7,7	10,2	21,2
FRANTZIA	2.010.774	2.042.071	6,8	7,6	1,6
ITALIA	1.753.424	1.830.550	6,0	6,8	4,4
<i>bb: behin-behinekoak (2024ko martxoak 27)</i>					
<i>Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika. Guk egindakoa</i>					

2.4. ATZERRIKO INBERTSIOA

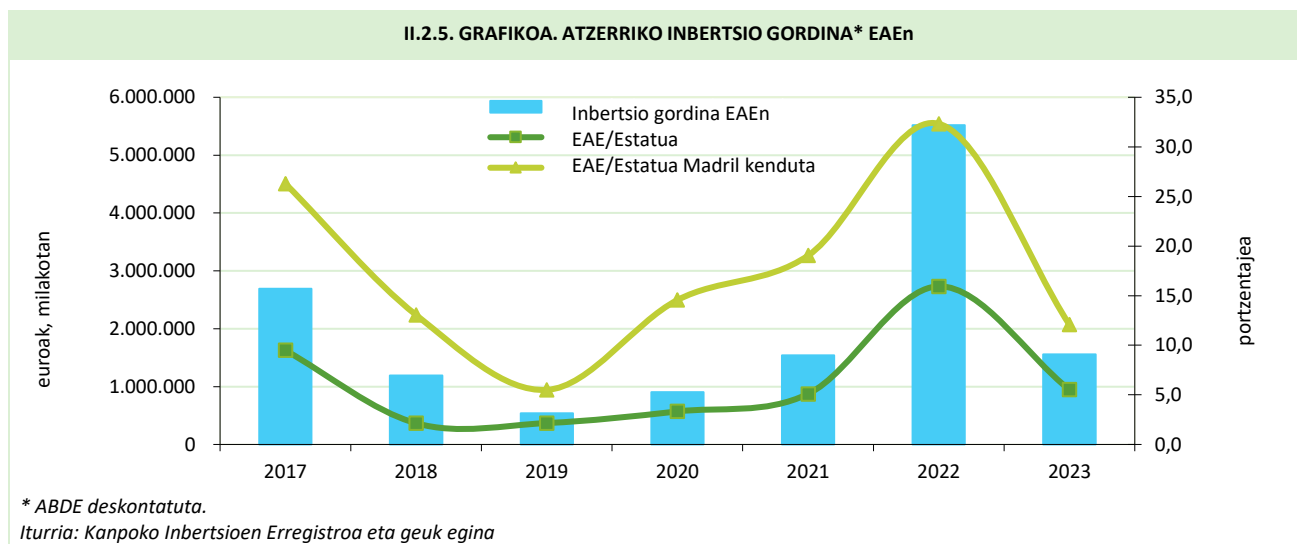
Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioaren Kanpo Inbertsioen Erregistroko⁷ datuen arabera, 2023. urtean atzerriko inbertsioa 1.555,7 milioi eurokoa izan zen EAEn, eta gure erkidegoak atzerrian egindakoa, berriz, 1.160,5 milioi eurokoa.

II.2.7 TAULA. EAEKO KANPOKO INBERTSIOAREN ETA EAE-K ATZERRIAN EGINIKO INBERTSIOAREN ARTEKO ALDERAKETA (mila eurotan) (Atzerriko baloreak dituzten enpresak kenduta)							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 p
ATZERRIKO INBERTSIOA EAE-N	2.691.308,0	1.190.160,4	535.871,3	905.518,9	1.540.364,5	5.516.616,1	1.555.733,1
EAEREN INBERTSIOA ATZERRIAN	1.860.147,4	1.513.671,9	1.624.193,6	3.545.703,4	3.337.747,1	2.654.276,6	1.160.456,8

(*) Inbertsio gordina, ETVE gabe
bb: behin-behineko datuak
Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa. Guk egindakoa

2.4.1. Atzerriko inbertsioa EAEn

Datu-iturri beraren arabera, atzerriak EAEn eginiko inbertsioak nabarmen egin zuen behera 2022 eta 2023 bitartean, atzerriar balioak dituzten enpresak kenduta (ETVE⁸); hala, 5.516,6 milioi eurotik 1.555,7 milioi eurora igaro zen (-% 71,8). EAEk Estatuko guztizkoarekiko duen proportzioa % 15,9tik % 5,5era jaitsi da. Madrilgo Erkidegoak jasotzen duen inbertsioa kenduta, % 12,1 da; 2022an % 32,3 izan zen. Hala, 2023an EAE laugarrena postuan dago inbertsioen bolumenari dagokionez, Madril (15.323,2 milioi euro), Kataluniaren (4.643,9 milioi euro) eta Valentziako Erkidegoaren atzetik (3.375,4 milioi euro).

⁷ Estatistika horren arabera, Estatuaren inbertsioa atzerriko inbertsioetat hartzen da, eta, beraz, EBren eta ELGaren zifren barruan sartzen da.

⁸ ETVE: egoitza Espainiako lurraldean ez duten erakundeek funts propioak ordezkatzen dituzten baloreak kudeatzeko eta administratzeko jarduerak barne hartu behar du, baliabide materialak eta giza baliabideak antolatuz. ETVE-en zerga-araubidearen ondorioz, zergak ordaintzetik salbuetsita daude Euskadin bizi ez diren partaidetzako sozietateen dibidenduak eta sozietate horien partaidetzen salmentatik eratorritako errentak.

II.2.8 TAULA. ATZERRIAN EGINDAKO INBERTSIO GORDINA* AUTONOMIA ERKIDEGOAREN ARABERA (milaka eurotan)							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 p
ERKIDEGO GUZTIAK	28.376.954,0	55.571.789,8	24.846.086,7	27.191.861,4	30.242.527,2	34.614.202,6	28.214.897,9
ANDALUZIA	459.762,3	461.080,6	839.214,5	786.110,8	969.942,3	1.244.582,1	586.178,7
ARAGOI	193.062,4	335.226,4	103.999,8	25.245,6	201.184,9	484.201,8	266.163,0
KANTABRIA	1.391,8	185.790,0	5.881,8	19,9	24.721,4	9.811,8	2.334,6
GAZTELA ETA LEON	56.502,5	47.685,0	1.865.943,7	57.084,2	136.440,8	476.866,8	88.583,7
GAZTELA-MANTXA	184.243,4	254.940,0	78.089,8	59.961,0	187.382,8	567.086,5	291.616,5
KATALUNIA	3.433.113,0	4.420.420,3	3.846.539,5	3.123.051,9	2.888.337,7	3.936.922,6	4.643.939,1
CEUTA ETA MELILLA	479,8	65,1	2.565,0	1.343,0	606,8	375,9	2.848,6
MADRILGO ERKIDEGO	18.141.320,4	46.455.944,9	15.100.515,8	20.972.728,8	22.153.291,9	17.550.425,1	15.323.221,1
VALENTZIAKO ERKIDEGO	1.207.029,2	974.838,9	770.693,1	353.979,5	1.116.351,8	2.063.556,4	3.375.413,0
EXTREMADURA	26.834,0	11.848,7	22.777,5	233.843,3	17.703,5	9.360,9	101.332,8
GALIZIA	467.632,2	65.452,6	723.043,5	90.290,9	222.973,4	179.205,3	416.255,1
BALEAR UHARTEAK	323.209,2	139.415,3	292.130,8	127.464,8	247.579,7	486.294,4	298.436,9
KANARIAK UHARTEAK	216.220,5	233.993,7	185.282,2	77.870,5	87.877,4	272.311,6	251.290,9
ERRIOXA	27.081,1	188.134,1	26.813,1	7.013,3	72.711,3	178.059,4	957,1
NAFARROA	37.506,6	197.330,3	125.123,8	120.680,7	118.076,9	790.881,5	6.507,5
EAE	2.691.308,0	1.190.160,4	535.871,3	905.518,9	1.540.364,5	5.516.616,1	1.555.733,1
ASTURIASKO PRINTZERRIA	31.710,4	11.889,4	125.139,0	51.023,5	45.443,3	300.715,3	527.175,9
MURTZIAKO ESKUALDEA	40.833,8	21.871,8	47.513,4	181.657,8	96.642,8	545.910,2	475.732,8
ESLEITU GABE	837.713,5	375.702,5	148.949,3	16.973,2	114.894,2	1.018,9	1.177,5
(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.							
Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa eta geuk egina							

Sektoreen ikuspegitik, bereziki nabarmenak dira inbertsioaren gutzizkoan duen pisuagatik honako hauetan eginikoak:

- Metalurgia eta produktu metalikoen fabrikazioa EAEko inbertsioaren % 68 da eta Estatuan sektore honetan egindakoaren % 45,3.
- Argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura EAEn egindako inbertsioaren % 17,8 da eta Estatuak sektore horretan eginikoaren % 13,3.
- Makina eta ekipamenduen fabrikazioak EAEn egindako inbertsioaren % 5,8 hartzen du, eta Estatuan sektore horretan egindakoaren % 45,9 da.

Lurraldearen ikuspegitik, 2023an EAEn egindako inbertsioaren % 97,8 Europako herrialderen batetik dator, eta ia den-dena EB14tik (% 97,8). Esparru geografiko horren barruan, nabarmentzekoa da Alemaniatik egindako inbertsioa: (1.342 milioi euro, guztiaren % 86,3) Europatik kanpo, Kolonbiak (12.251,4 milioi euro) eta Ameriketako Estatu Batuek (7.073,7 milioi euro) egindako inbertsioak nabarmendu behar dira.

II.2.9 TAULA. INBERTSIO GORDINA* EAE-N ETA ESTATUAN EGINDAKOAREKIN GAINEKO PARTAIDETZA SEKTOREEN ARABERA (mila €)								
	EAE			ESTATUA 2023 bb	EAEKO BANAKETA	ESTATUAR EN GAINEKO %	ALDAKUNTZA EAEn	
	2021	2022	2023 bb				21/22 (%)	22/23 (%)
A Nek. Abeltz. Basog. eta arrantza	0,0	200,0	12.561,6	118.573,8	0,8	10,6		6.180,8
B. Erauzketa-industriak	0,0	0,0	3,0	3.497.960,9	0,0	0,0		
C. Elikagaiak, Edariak eta Tabakoa	632,1	1.363,4	320,6	535.441,8	0,0	0,1	115,7	-76,5

C. Oihalen industria eta janzkien eraketarena	0,0	0,0	0,0	198.278,0	0,0	0,0		
C. Larruaren eta oinetakoien industria	0,0	0,0	0,0	6,0	0,0	0,0		
C. Egurraren eta artelazkiaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza salbu.	0,0	0,0	0,0	65.791,4	0,0	0,0		
C. Paper eta arte grafikoen industria	0,0	71.076,5	3,0	106.902,1	0,0	0,0		-100,0
C. Kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko fabrikak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
C. Ind. Kimikoak eta kautxu eta plastiko transf.	563,1	10.467,9	6.688,4	595.560,4	0,4	1,1	1.759,1	-36,1
C. Farmaziako prod. fabrik.	0,0	0,0	0,0	45.953,5	0,0	0,0		
C. Metalurgia eta produktu metalikoen fabrik.	376.324,6	25.913,6	1.057.878,0	2.336.770,6	68,0	45,3	-93,1	3.982,3
C. Prod. Informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrik.	37.667,0	13.966,0	0,0	3.906,1	0,0	0,0	-62,9	-100,0
C. Material eta ekipamendu elektrikoaren fabrik.	4.647,7	3.192.454,0	0,0	49.563,8	0,0	0,0	68.588,8	-100,0
C. BESEG makineriaren eta ekipamenduaren fabrik.	2.492,9	5.500,7	90.269,5	196.768,8	5,8	45,9	120,7	1.541,1
C. Ibilgailu motordunen eta bestelako garraio materialen fabrikazioa	242,4	1.085.820,9	2.410,3	215.407,8	0,2	1,1	447.790,5	-99,8
C. Altzarien fabrik.	0,0	0,0	0,0	16.944,3	0,0	0,0		
C. Bestelako manufakturak	27,2	0,0	24.689,6	381.810,3	1,6	6,5	-100,0	
C. Makineria instalaz. Konponk.	0,0	3,0	0,0	15.465,2	0,0	0,0		-100,0
D. Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	846.359,0	613.320,6	277.658,5	2.080.865,0	17,8	13,3	-27,5	-54,7
E. Ur edangarriaren hornidura. Saneam. Hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	0,0	12,8	3,0	1.576.886,1	0,0	0,0		-76,5
F. Eraikuntza	0,0	191.935,1	29.655,4	849.049,3	1,9	3,5		-84,5
G. Handizkako merkataritza, txikizkako, ibilgailu motordunen eta motorren konponketa.	211.164,7	212.435,2	5.408,7	3.991.672,7	0,3	0,1	0,6	-97,5
H. Garraioa eta biltegiatzea.	2.384,0	3.593,1	1.140,0	460.173,3	0,1	0,2	50,7	-68,3
I. Ostalaritza	1.663,7	5,0	0,0	821.990,4	0,0	0,0	-99,7	-100,0
J. Informazioa eta Komunikazioak	10.792,3	1.542,3	15.681,0	3.267.443,1	1,0	0,5	-85,7	916,7
K. Finantza- eta aseguru-arloko jarduerak	11,6	11.759,3	8.526,7	1.229.014,1	0,5	0,7		-27,5
L. Higiezinaren jarduerak	15.636,9	174,7	6.368,3	1.888.334,7	0,4	0,3	-98,9	3.544,4
M. Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	9.737,3	64.536,2	5.454,2	640.447,0	0,4	0,9	562,8	-91,5
N. Jarduera administratiboak eta zerbitzu lagungarriak	0,3	380,0	3.279,8	636.555,0	0,2	0,5		763,1
O. Administrazio Publikoa eta defentsa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
P. Hezkuntza	4,5	0,0	1.000,0	250.544,9	0,1	0,4	-100,0	
Q. Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak	13,0	10.151,8	6.732,4	1.927.494,6	0,4	0,3		-33,7
R. Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	1,5	2,4	0,3	207.115,6	0,0	0,0	58,0	-89,5
S. Bestelako zerbitzuak	19.998,8	1,6	1,0	6.207,5	0,0	0,0	-100,0	-35,9
T. Etxebizitzetako jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
U. Lurraldetik kanpoko erakundeak eta antolamenduen jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Inbertsioa guztira	1.540.364,5	5.516.616,1	1.555.733,1	28.214.897,9	100,0	5,5	258,1	-71,8

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa eta geuk egina

II.2.10 TAULA. EAEREN INBERTSIO GORDINA* EREMUKA (INBERTSIOAREN AZKEN TITULARRAREN BIZILEKUKO HERRIALDEAREN ARABERA (milaka eurotan)						
	2021		2022		2023	
	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK
GUZTIRA	1.540.364,5	100,0	5.516.616,1	100,0	1.555.733,1	100,0
ELGA	1.533.856,2	99,6	5.476.127,6	99,3	1.542.238,0	99,1
EUROPA	1.533.764,3	99,6	4.373.002,5	79,3	1.534.653,6	98,6
EB14	1.309.909,7	85,0	3.653.101,9	66,2	1.521.045,8	97,8
EB27	1.510.012,7	98,0	3.653.525,4	66,2	1.521.223,8	97,8
IPAR AMERIKA	32,0	0,0	1.095.846,7	19,9	7.280,7	0,5
LATINOAMERIKA	5.822,7	0,4	37.397,9	0,7	12.885,7	0,8
AMERIKAKO GAINERAKOAK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ASIA ETA OZEANIA	745,5	0,0	10.367,9	0,2	868,2	0,1
AFRIKA	0,0	0,0	1,0	0,0	45,0	0,0
ZERGA PARADISUAK	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.
Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa eta geuk egina

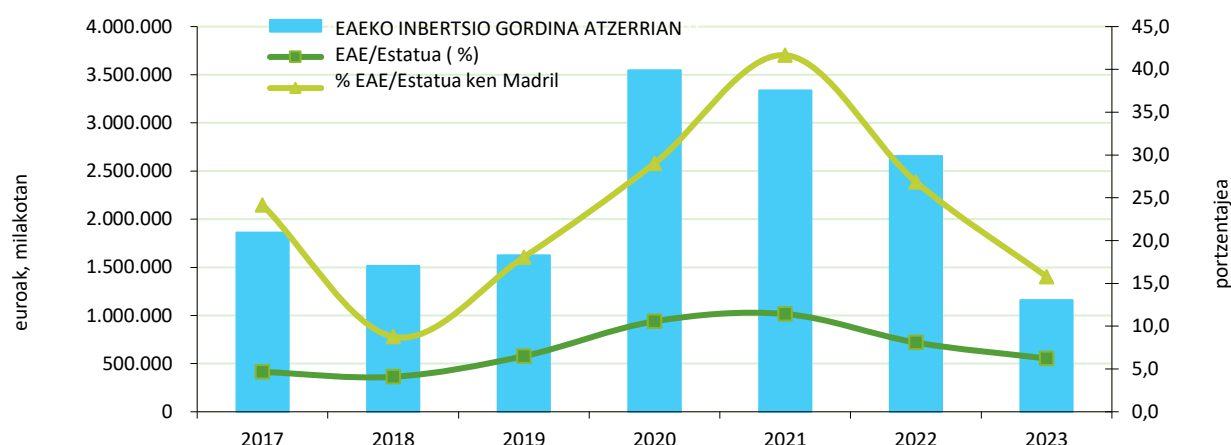
II.2.11 TAULA. EB14eko HERRIALDEEK ETA AMERIKAK EAEn EGINIKO INBERTSIO GORDINA*(milaka euro)								
	EAE			ESTATUA	EAeko BANAKETA	ESTATUAR EN GAIKEKO %	ALDAKUNTZA (%) EAE	
	2021	2022	2023	2023	2023	2023	21/22	22/23
GUZTIRA	1.540.364,5	5.516.616,1	1.555.733,1	28.214.897,9	100,0	5,5	258,1	-71,8
EB14.	1.309.909,7	3.653.101,9	1.521.045,8	8.582.054,6	97,8	17,7	178,9	-58,4
ALEMANIA	411.210,4	3.217.542,0	1.341.957,5	2.999.756,1	86,3	44,7	682,5	-58,3
AUSTRIA	0,0	1.425,5	7.209,2	649.784,3	0,5	1,1		405,7
BELGIKA	405,0	3,0	24.354,5	200.926,2	1,6	12,1	-99,3	
DANIMARKA	0,9	0,0	13,0	107.136,4	0,0	0,0	-100,0	
ESPAINIA	28.905,5	205.195,9	16.587,2	580.604,5	1,1	2,9	609,9	-91,9
FINLANDIA	3,0	0,0	450,0	12.402,4	0,0	3,6	-100,0	
FRANTZIA	12.103,6	163.052,9	112.927,6	2.582.884,2	7,3	4,4		-30,7
GREZIA	0,0	0,0	0,0	6.428,4	0,0	0,0		
IRLANDA	0,0	0,0	1.530,0	169.972,3	0,1	0,9		
ITALIA	2.370,2	326,1	101,6	245.785,1	0,0	0,0	-86,2	-68,8
LUXENBURGO	726,1	135,0	5.134,8	190.690,5	0,3	2,7	-81,4	
HERBEHEREAK	2,6	9.719,7	6.368,1	530.829,6	0,4	1,2		-34,5
PORTUGAL	14,0	9.740,8	31,8	183.800,2	0,0	0,0		-99,7
SUEDIA	854.168,5	45.961,0	4.380,5	121.054,4	0,3	3,6	-94,6	-90,5
IPAR AMERIKA	32,0	1.095.846,7	7.280,7	9.293.477,2	0,5	0,1		-99,3
KANADA	0,0	12,8	207,1	1.147.149,3	0,0	0,0		
AEB	32,0	1.095.834,0	7.073,7	8.146.327,9	0,5	0,1		-99,4
LATINOAMERIKA	5.822,7	37.397,9	12.885,7	1.417.228,4	0,8	0,9	542,3	-65,5
KOLONBIA	0,0		12.251,4	30.869,3	0,8	39,7		

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.
Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa eta geuk egina

2.4.2. Euskal Inbertsioa atzerrian

EAEk atzerrian egindako inbertsioa % 56,3 jaitsi da 2022 eta 2023 artean, ETVEak kenduta, eta 1.160,5 milioi eurokoa izan da. EAEk atzerrian eginiko inbertsioa estatuko osoaren % 6,2 izan zen 2023an. Madrilgo Erkidegoak egindako inbertsioa kenduta, % 15,8ra iristen da. Hala, EAE laugarren postuan dago autonomia-erkidegoen rankingean atzerrian egiten duen inbertsioagatik, Madril (11.306,1 milioi €), Asturiasen (2.448,1 milioi €) eta Kantabriaren (1.601,5 milioi €) atzetik.

II.2.6. GRAFIKOA. EAEK ATZERRIAN EGINIKO INBERTSIO GORDINA*

* ABDE deskontatuta.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa eta geuk egina

II.2.12 TAULA. ATZERRIAN EGINDAKO INBERTSIO GORDINA* AUTONOMIA ERKIDEGOAREN ARABERA (milaka eurotan)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 p
ERKIDEGO GUZTIAK	39.947.323,5	37.037.152,3	24.978.819,7	33.564.748,3	29.227.880,4	32.804.498,8	18.655.358,3
ANDALUZIA	144.192,1	74.777,7	380.377,1	331.161,0	50.711,9	68.666,1	24.868,3
ARAGOI	1.796,8	615.141,4	22.990,8	87.178,5	47.519,6	100.230,6	108.392,4
KANTABRIA	171.872,2	4.753.954,9	400.080,9	48.429,6	215.017,1	827.342,0	1.601.492,3
GAZTELA ETA LEON	134.421,1	97.744,9	884.834,5	104.756,2	102.510,1	258.092,0	47.347,2
GAZTELA-MANTXA	5.830,7	1.335,5	550,0	30.804,5	426,3	71.468,3	5.105,7
KATALUNIA	2.570.289,7	5.825.815,0	2.021.596,6	3.912.769,0	2.038.889,4	871.280,2	365.112,9
CEUTA ETA MELILLA							1,1
MADRILGO ERKIDEGO	32.250.904,7	19.780.059,9	15.989.758,3	21.346.949,7	21.215.374,4	22.921.938,7	11.306.103,5
VALENTZIako ERKIDEGO	1.237.311,6	1.280.680,6	201.420,3	499.439,7	723.205,4	82.209,4	283.401,7
EXTREMADURA	0,0	0,0	0,0	6.641,5	5,0		6,1
GALIZIA	614.209,2	1.771.943,3	1.923.588,2	1.955.164,0	199.881,4	2.378.671,8	976.439,0
BALEAR UHARTEAK	226.660,7	709.855,2	280.474,2	136.856,0	244.073,5	410.214,3	287.372,6
KANARIAK UHARTEAK	36.052,8	34.632,2	8.191,8	126.339,1	71.871,2	13.756,6	595,1
ERRIOXA	955,5	1.686,2	0,0	29.027,6	240,2	14,3	
NAFARROA	108.926,4	90.079,3	14.850,2	6.231,8	21.938,2	11.369,5	40.393,1
EAE	1.860.147,4	1.513.671,9	1.624.193,6	3.545.703,4	3.337.747,1	2.654.276,6	1.160.456,8
ASTURIASKO PRINTZERRIA	563.221,7	452.890,0	1.189.220,1	1.367.760,5	955.293,0	2.133.496,7	2.448.137,3
MURTZIAKO ESKUALDEA	20.530,9	32.884,2	36.693,2	29.536,3	3.176,7	1.471,9	133,1

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa. Guk egindakoa

Sektoreen aldetik, hauek nabarmentzen dira

- Argindarraren, gasaren, lurraren eta aire girotuaren hornidura EAEk egindako kanpo-inbertsioaren % 37,5 eta Estatuak atzerrian eta sektore horretan eginikoaren % 13,1 dira.
- Handizkako eta txikizkako merkataritzak eta ibilgailu motordunen eta motorren konponketak EAEk kanpoan egiten duen inbertsioaren % 36,7 hartzen du, eta Estatuak sektore honi lotuta kanpoan egindakoaren % 85.
- Finantza- eta aseguru-jarduerak kanpoko herrialdeek EAEn eginiko inbertsioaren % 17 eta Estatuak sektore horretan atzerrian eginikoaren % 3,4 dira.

Lurraldearen ikuspegitik, EAEko inbertsioa ELGAko herrialde batera bideratzen da kasuen % 90,6an.

% 82,3 Europara (EB14ra guztizkoaren % 72,8 bideratzen da), % 1,2 Ipar Amerikara, % 9,6 Latinoamerikara, eta % 6,9 Asiara eta Ozeaniara. EBko herrialdeetatik, azpimarratzekoak dira Alemanian (guztiaren % 36,6) eta Frantzia (% 31,8) egindako inbertsioak.

II.2.13 TAULA. EAEREN INBERTSIO GORDINA* ATZERRIAN ETA ESTATUAK ATZERRIAN EGINDAKOAREN GAINEKO PARTAIDETZA SEKTOREKA (milaka €)

	EAE			ESTATUA 2023 bb	EAE BANAKETA	ESTATUAREN GAINEKO %	ALDAKUNTZA EAEn	
	2021	2022	2023 bb				% 21- 22	% 22- 23
A Nek. Abeltz. Basog. eta arrantza	0,0	0,0	0,0	114.766,7	0,0	0,0		
B. Erauzketa-industriak	6.913,2	0,0	0,0	4.166.432,8	0,0	0,0	-100,0	
C. Elikagaiak, Edariak eta Tabakoa	15.064,1	12.521,7	1,1	208.972,7	0,0	0,0	-16,9	-100,0
C. Oihalen industria eta janzkien eraketarena	0,0	0,0	0,0	518,9	0,0	0,0		
C. Larruaren eta oinetakoaren industria	0,0	0,0	0,0	14,3	0,0	0,0		
C. Egurraren eta artelazkiaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza salbu.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
C. Paper eta arte grafikoen industria	0,0	0,0	0,0	34.331,1	0,0			
C. Kokea lortzeko eta petrolioaren finitza fabrikak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
C. Ind. Kimikoak eta kautxu eta plastiko transf.	0,0	0,0	6.053,4	201.967,5	0,5			
C. Farmaziako prod. fabrik.	27.638,5	0,0	0,0	47.412,5	0,0	0,0	-100,0	
C. Metalurgia eta produktu metalikoen fabrik.	203.687,9	17.125,9	4.873,8	22.589,0	0,4	21,6	-91,6	-71,5
C. Prod. Informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrik.	0,0	0,0	0,0	5.545,5	0,0	0,0		
C. Material eta ekipamendu elektrikoaren fabrik.	30.212,8	34.392,3	0,0	0,0	0,0		13,8	-100,0
C. BESE makineriaren eta ekipamenduaren fabrik.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
C. Ibilgailu motordunen eta bestelako garraio materialen fabrikazioa	53.685,4	331.295,8	20.446,8	353.775,0	1,8	5,8	517,1	-93,8
C. Altzarien fabrik.	0,0	0,0	0,0	86.569,8	0,0	0,0		
C. Bestelako manufakturak	10.380,2	4.800,0	8.400,0	7.073.687,1	0,7	0,1	-53,8	75,0
C. Makineria instalaz. konponk.	24,8	75,0	198,8	4.686,1	0,0	4,2	202,1	165,1
D. Energia elektrikoaren, gasaren, lurrinaren eta aire girotuaren hornidura	2.881.943,5	304.503,7	435.251,6	3.311.266,4	37,5	13,1	-89,4	42,9
E. Ur hornidura, saneam. Jard., Hondakinen Kudeaketa eta kutsadura garbitzea.	12.891,1	13,8	0,0	385.393,5	0,0	0,0	-99,9	-100,0
F. Eraikuntza	10.616,6	3.701,3	35.390,1	2.617.335,3	3,0	1,4	-65,1	856,2
G. Handizkako merkataritza, txikizkako, ibilgailu motordunen eta motorren konponketa.	6.513,1	16.675,7	426.000,0	501.318,4	36,7	85,0	156,0	2.454,6
H. Garraioa eta biltegiak.	376,0	20,0	93,3	1.366.854,9	0,0	0,0	-94,7	367,0
I. Ostalaritza	4,9	5,1	0,0	141.687,5	0,0	0,0	4,1	-100,0
J. Informazioa eta komunikazioak	12.538,3	47.873,0	25.887,0	1.156.129,9	2,2	2,2	281,8	-45,9
K. Finantza- eta aseguru-arloko jarduerak	27.716,8	1.823.334,7	197.325,8	5.725.385,9	17,0	3,4		-89,2
L. Higiezin jarduerak	0,0	400,0	0,0	1.058.456,4	0,0	0,0		-100,0
M. Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	37.518,3	57.518,9	535,2	500.882,6	0,0	0,1	53,3	-99,1
N. Jarduera administratiboak eta zerbitzu lagungarriak	8,3	0,0	0,0	80.315,3	0,0	0,0	-100,0	
O. Administrazio Publikoa eta defentsa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
P. Hezkuntza	0,0	0,0	0,0	7.252,7	0,0	0,0		
Q. Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuak	0,0	19,9	0,0	42.510,1	0,0	0,0		-100,0
R. Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	13,5	0,0	0,0	11.047,7	0,0	0,0	-100,0	
S. Bestelako zerbitzuak	0,0	0,0	0,0	1.574,9	0,0	0,0		
T. Etxebizitzeko jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
U. Lurraldetik kanpoko erakundeak eta antolamenduen jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Inbertsioa guztira	3.337.747,1	2.654.276,6	1.160.456,8	18.655.358,3	100,0	6,2	-20,5	-56,3

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa eta geuk egina

II.2.14. TAULA. EAE-K ATZERRIAN EGINIKO INBERTSIOA*, EREMUKA (milaka eurotan)

	2021		2022		2023	
	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK
GUZTIRA	3.337.747,1	100,0	2.654.276,6	100,0	1.160.456,8	100,0
ELGA	3.229.986,4	96,8	2.459.967,4	92,7	1.051.831,0	90,6
EUROPA	266.588,9	8,0	2.180.916,5	82,2	954.573,5	82,3
EB14	100.828,9	3,0	285.454,5	10,8	845.146,4	72,8
EB27	201.828,0	6,0	455.016,1	17,1	845.146,4	72,8
IPAR AMERIKA	2.684.273,8	80,4	27.007,6	1,0	14.207,0	1,2
LATINOAMERIKA	195.100,3	5,8	114.156,9	4,3	111.441,9	9,6
AMERIKAKO GAINERAKOAK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ASIA ETA OZEANIA	163.967,7	4,9	314.800,1	11,9	79.820,4	6,9
AFRIKA	27.816,4	0,8	17.395,4	0,7	414,0	0,0
ZERGA PARADISUAK	0,0	0,0	739,4	0,0	0,0	0,0

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa eta geuk egina

II.2.15 TAULA. EAE-K EB27-KO ETA IPAR AMERIKAN EGINIKO INBERTSIO GORDINA*, INBERTSIOAREN BEREHALAKO HERRIALDEAREN ARABERA

	EAE			ESTATUA	EAEKO BANAKETA	ESTATUAR EN GAINEKO %	ALDAKUNTZA (%) EAE	
	2021	2022	2023 P	2023 P	2023	2023	21/22	22/23
GUZTIRA	3.337.747,1	2.654.276,6	1.160.456,8	18.655.358,3	100,0	6,2	-20,5	-56,3
EB27	201.828,0	455.016,1	845.146,4	5.768.103,7	72,8	14,7	125,4	85,7
ALEMANIA	875,0	13.714,4	425.028,0	1.055.299,9	36,6	40,3	1467,4	2999,1
AUSTRIA	4.975,0	4.800,0	12.773,8	24.073,2	1,1	53,1	-3,5	166,1
BELGIKA	0,0	0,0	0,0	238,3	0,0	0,0		
DANIMARKA	0,0	0,0	0,0	5,4	0,0	0,0		
ESPAINIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
FINLANDIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
FRANTZIA	4.199,9	69.590,3	368.502,2	488.907,0	31,8	75,4		429,5
GREZIA	0,0	0,0	367,0	4.967,0	0,0	7,4		
IRLANDA	1.364,3	9.200,0	0,0	108.133,3	0,0	0,0	574,3	-100,0
ITALIA	0,0	0,0	27.300,0	170.736,6	2,4	16,0		
LUXENBURGO	22.124,5	10.032,3	2.394,7	3.004.936,4	0,2	0,1	-54,7	-76,1
HERBEHEREAK	783,0	0,0	5.778,6	173.549,9	0,5	3,3	-100,0	
PORTUGAL	57.225,8	172.817,6	3.000,0	592.232,3	0,3	0,5	202,0	-98,3
SUEDIA	9.281,3	5.299,9	2,1	5.717,8	0,0	0,0	-42,9	-100,0
BULGARIA	0,0	0,0	0,0	3.761,0	0,0	0,0		
TXEKIA	0,0	0,0	0,0	92.286,4	0,0	0,0		
ZIPRE	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
ESLOVAKIA	0,0	84.077,0	0,0	7.500,0	0,0	0,0		-100,0
ESLOVENIA	0,0	0,0	0,0	15,0	0,0	0,0		
ESTONIA	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0		
HUNGARIA	0,0	0,0	0,0	4.870,0	0,0	0,0		
LETONIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
LITUANIA	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0	0,0		
MALTA	0,0	0,0	0,0	40,2	0,0	0,0		
POLONIA	100.999,1	85.484,6	0,0	30.826,5	0,0	0,0	-15,4	-100,0
ERRUMANIA	0,0	0,0	0,0	5,1	0,0	0,0		
KROAZIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
IPAR AMERIKA	2.684.273,8	27.007,6	14.207,0	6.130.157,8	1,2	0,2	-99,0	-47,4
KANADA	250,0	0,0	1.268,0	279.770,8	0,1	0,5	-100,0	
ESTATU BATUAK	2.684.023,8	27.007,6	12.939,0	5.850.387,0	1,1	0,2	-99,0	-52,1

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Industria, merkataritza eta turismo ministerioa. Guk egindakoa

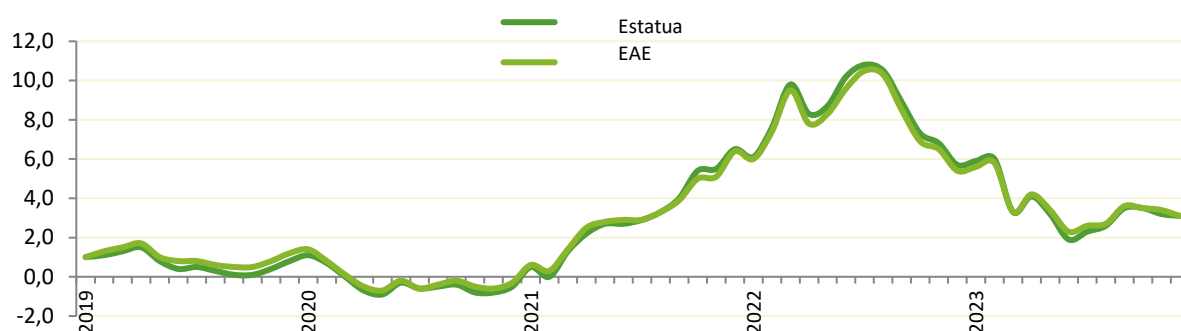
2.5. PREZIOAK, KOSTUAK ETA ERRENTAK

2.5.1. Kontsumorako prezioak

2023ko abenduan, KPIaren urte arteko tasa %3,1 izan zen EAEn (%3,1 Estatuan, baita ere), azken lau hilabeteetako erregistrorik txikiena da. Modu horretan, prezioak 2023ko hasierako % 6ko tasetatik urrundu ziren eta irailetik moteltze jarraitua mantendu zuten, aldaketa handiak izan dituen urte batean. Urteko batez bestekoa % 3,6koa izan zen (estatuan % 3,5), 2022ko % 8,1en oso azpitik.

Beharazko bilakaera horretan elikagaien prezioen jokaera azpimarratu behar da; % 6,8n kokatu ziren 2022ko martxotik erregistratutako tasarik baxuenean, eta azaroan baino 2,1 puntu gutxiago. Halaber, abenduan prezioen bilakaera beherantz presionatu zuen beste faktore bat elektrizitatea izan zen; etengabe jaisten egon zen urte osoan zehar.

II.2.7. GRAFIKOA. KONTSUMORAKO PREZIOEN INDIZEA:URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. 2021eko OINARRIA. EAE ETA ESTATUA

Iturria: INE.

II.2.16. TAULA. KONTSUMORAKO PREZIOEN INDIZEA TALDE NAGUSIEN ARABERA 2021EKO OINARRIA ALDAKUNTZA-TASAK.

	EAE			ESTATUA		
	2022	2023		2022	2023	
	ABENDU A	ABENDU A	URTEKO BATEZBESTEK OA	ABENDU A	ABENDU A	URTEKO BATEZBESTEK OA
00 INDIZE OROKORRA	5,4	3,1	3,6	5,7	3,1	3,5
1. ELIKAGAIK ETA ALKOHOLIK GABEKO EDARIAK	15,1	6,8	11,1	15,7	7,3	11,7
2. EDARI ALKOHOLDUNAK ETA TABAKOA	6,9	2,8	7,0	7,2	3,4	7,6
3. JANTZIAK ETA OINETAKOAK	1,9	1,9	2,0	1,8	1,6	2,2
4. ETXEBIZITZA, URA, ELEKTRIZITATEA, GASA ETA BESTE ERREGAI BATZUK	-5,3	-6,8	-12,0	-4,5	-5,9	-11,0
5. ALTZARIAK, ETXEKO ARTIKULUAK ETA ETXEKO MANTENTZE-LANETARAKO ARTIKULUAK	8,6	2,8	6,0	8,5	2,0	5,0
6. OSASUNA	0,8	2,4	2,3	1,0	2,2	1,9
7. GARRAIOA	3,0	4,6	0,3	3,3	3,9	-0,4
8. KOMUNIKAZIOAK	-1,8	3,2	3,2	-1,9	3,1	3,1
9. AISIALDIA ETA KULTURA	4,3	3,0	4,6	3,8	3,1	4,4
10. IRAKASKUNTZA	1,9	2,2	1,9	1,4	3,0	2,0
11. JATETXEAK ETA HOTELAK	6,3	5,4	6,2	7,8	5,5	6,8
12. BESTELAKO ONDASUNAK ETA ZERBITZUAK	4,6	4,3	5,4	4,5	3,8	4,7

Iturriak: EIN.

Halaber, Prestatutako elikagaien prezio altuek bultzatutako azpiko inflazioa⁹ % 3,9koa izan zen, hau da, inflazio orokorra baino ehuneko 0,8 puntu gehiago, baina 2022an erregistratutako ratioa baino 2,8 puntu gutxiago.

Bestalde, hondar-inflazioa % 1,1 jaitzi zen.

II.2.17 TAULA. KONTSUMOKO PREZIOEN INDIZEAREN BANAKAPENA. 2021EKO OINARRIA URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. ABENDUA					
	2019	2020	2021	2022	2023
INFLAZIO OSOA (%100)	1,2	-0,3	6,4	5,4	3,1
AZPIKO INFLAZIOA (%82,6)	1,3	0,2	2,2	6,7	3,9
- LANDUTAKO ELIKAGAIEN KPIa (% 14,1)	1,3	1,0	3,4	16,2	5,8
- INDUSTRIAKO ONDASUNEN KPIa (% 26,6)	0,5	0,1	2,0	5,7	2,2
- ZERBITZUEN KPIa (% 41,9)	1,8	0,0	1,9	3,5	4,1
HONDAR INFLAZIOA (%17,4)	0,5	-2,3	23,5	0,3	-1,1
- LANDU GABEKO ELIKAGAIEN KPIa (% 6,8)	2,8	2,6	6,1	10,8	7,2
- ENERGIAREN KPIa (% 10,6)	-1,1	-5,7	40,0	-8,4	-7,3

Iturria: EUSKO JAURLARITZA, Abagunea klik batean

Bestalde, EBko Kontsumorako Prezioen Indize Harmonizatuaren (KPIH) 2023ko abenduko datuek¹⁰ Estatu osorako erakusten dutenez, % 3,3ko hazkundera gertatu zen 2022ko abenduarekin alderatuta. EB27an, bestalde, % 3,4ko igoera izan zen prezioetan. Eurogunean % 2,8ko hazkundera izan zen, eta, beraz, gure Erkidegoak EDBaren aldean duen diferentziazia 0,3 puntukoa da.

II.2.18 TAULA. KPIH. URTE ARTEKO ALDAKUNTZA TASAK.				
	DIC 2020	2021EKO ABE	DIC 2022	DIC 2023
EB27	0,2	5,3	10,4	3,4
EUROGUNE (EDB)	-0,3	5,1	9,2	2,8
ESPAINIA	-0,6	6,6	5,5	3,3

Iturria: Eurostat. Harmonised Index of Consumer Prices (HICP) monthly data. Guk egindakoa

Produktibitatea EBrekin, Estatuarekin eta EBko estatuarekin konparatzeko azterketen eta KPIHren gaineko informazio gehiago izateko, jo beza irakurleak kapitulu honetara: “II.1. Kanpoko Ingurune Ekonomikoa”.

2.5.2. Errentaren banaketa funtzionala, laneko kostuak eta produktibitatea

Gure ekonomian sortutako balio erantsia, hasieran, balio hori sortzeko lagungarriak izan diren ekoizpen-faktoreen artean banatzen da, honela: soldatapeko lanaren ordainsaria, soldatapekoa ez den lanerako ustiapeneko soberakin garbia, kapital finkoko kontsumoa urtean zehar ekoizpen-ekipamenduan izandako balio-galeragatik eta, azkenik, herri-administrazioari dagozkion ekoizpenarekin eta inportazioarekin loturiko zergak (diru-laguntzenak, garbiak). Bigarren mailan, errenta hori pertsonen eta familien artean banantzen da ekoizpen-faktore horien eta jasotako errentetan duten jabetzaren partaidetzaren arabera.

Produktuaren banaketa funtzionalari dagokionez, EUSTATen “Kontu Ekonomikoetan” eskuragarri dauden azken datuek, 2022. urteari buruzkoek, agerian uzten dute erreferentzia gisa prezio arrunteko BPGd-aren % 10,5eko hazkundera hartuta (behin-behineko datuak) zerga garbiak % 9,5 igo zirela, ustiapeneko soberakin garbia % 17,6, kapital finkoaren kontsumoa % 8,7 eta soldatapeko pertsonen errenta % 6,5.

Estatuko errenten bilakaera aztertuz gero (2022an BPGd-ak gora egin zuen, prezio arruntetan, % 10,2), ikusten da aurten dirulaguntzen zerga garbiak (BPGd-aren gaineko proportzioa EAEko baino pixka bat txikiagoa dutenak: % 9,8

⁹ Azpiko inflazioa kontsumo-prezioen aldakortasuna guztizko inflazioa baino modu zehatzagoan erakusten duen adierazlea da. Produktu energetikoei eta landu gabeko elikagaiei (frutak, barazkiak...) dagokien zatia kenduta kalkulatzen da, zeinek hondar-inflazioa osatzen baitute. Hortaz, prezioen joera erakusteko adierazle egokiagoa da.

¹⁰ Kontsumoko Prezioen Indize Harmonizatuak (KPIH) EBn izandako inflazioaren neurri komun bat ematen du, eta horrek nazioartean konparazioak egiteko aukera ematen du. Europar Batasuneko (EB) estatu kide bakoitzeko Kontsumoko Prezioen Indize bakoitzaren alderdi metodologiko garrantzitsuenak homogeneizatzaren emaitza da, alderagarriak izan daitezzen.

vs % 10,3) % 4,4 hazi direla, halaber, ustiapeneko soberakinaren eta errenta mistoaren batura % 15,1 hazi da, eta soldata-errentak % 7,3.

II.2.19 TAULA. ERRENTAREN BANAKETA FUNTZIONALA EAE-N ETA ESTATUAN BASE 2015										
	EUROAK, MILIOITAN				% BERTIKALA			% URTEKO ALDAKUNTZA		
	2019	2020	2021	2022 p	2020	2021	2022 p	19/20	20/21	21/22
CAPV										
1. SOLDATAPEKOEN ORDAINSARIA	37.433.735	35.749.218	37.673.117	40.134.616	49,8	48,3	46,5	-4,5	5,4	6,5
2. USTIAPENAREN SOBERAKIN GARBIA	25.797.290	21.474.452	24.573.093	28.902.033	29,9	31,5	33,5	-16,8	14,4	17,6
3. KAPITAL FINKOAREN KONTSUMOA	7.961.373	7.611.339	7.695.553	8.365.240	10,6	9,9	9,7	-4,4	1,1	8,7
4. DIRU-LAGUNTZEN ZERGA GARBIAK	8.344.709	6.993.607	8.097.051	8.864.561	9,7	10,4	10,3	-16,2	15,8	9,5
BPGd-a MERKATUKO PREZIOETAN	79.537.107	71.828.616	78.038.814	86.266.450	100,0	100,0	100,0	-9,7	8,6	10,5
ESTADO										
1. SOLDATAPEKOEN ORDAINSARIA	580.195	560.696	599.363	643.047	50,1	49,0	47,8	-3,4	6,9	7,3
2. + 3. USTIAPEN-SOBERAKIN GORDINA GEHIENEN ERRENTA GORDINA*	537.739	456.376	496.538	571.410	40,8	40,6	42,4	-15,1	8,8	15,1
4. DIRU-LAGUNTZEN ZERGA GARBIAK	127.579	101.938	126.389	131.920	9,1	10,3	9,8	-20,1	24,0	4,4
BPGd-a MERKATUKO PREZIOETAN	1.245.513	1.119.010	1.222.290	1.346.377	100,0	100,0	100,0	-10,2	9,2	10,2

bb: behin-behinekoa
Iturria: EUSTAT, "Kontu Ekonomikoak", eta EIN, "Espainiako Kontabilitate Nazionala" eta geuk egina
** Ustiapeneko Soberakin Gordina edo Errenta Misto Gordina Soberakin garbiaren gehi kapital finkoaren kontsumoaren batura da.*
EAEren kasuan, EUSTATEk bi aldagaiak ematen ditu, baina ez EINek Estatuarentzat.

Lan-kostuei dagokienez, EINren "Lan-kostuari buruzko hiruhilekoko inkesta. LKHI" ¹¹ delakoak erakusten duenez, EAEn, % 2,2 egin zuen gora enpresen ¹² laneko kostuak 2023ko laugarren hiruhilekoan, 2022ko epealdi beraren aldean (Estatuan +% 5 handitu da), eta 3.643,5 euroan kokatzen da langileko eta hileko, hots, 497,5 euro gehiago Estatuan baino.

Azkenik, laneko itxurazko produktibitatea ¹³, BPGd-aren bilakaeraren (Eustaten HKEen arabera, 2023an % 1,8 hazi zen) eta lanaldi osoko lanpostu baliokideetako enpleguaren (% 1,7 hazi zen) arteko erlazio gisa kalkulatu, hazi egin zen, ekoizpenak enpleguak baino gehiago egin baitzuen gora, % 0,1 kopuru errealetan 2023an¹⁴. Gehikuntza horren jatorria eraikuntza sektorearen (+% 1,3) eta zerbitzuen (% 0,4) hazkundean dago, eta industriak eta lehen sektoreak behera egin dute, % 0,7 eta % 1,5 hurrenez hurren.

II.2.20 TAULA. LANEN KOSTUEN BILAKAERA. LAN-KOSTUA LANGILEKO ETA HILEKO (LAUGARREN HIRUHILEKOAK)			
	EAE	ESTATUA	EAE ETA ESTATUAREN ARTEKO ALDEA
2019	3.258,0	2.755,2	502,8
2020	3.273,2	2.752,3	520,9
2021	3.383,0	2.874,6	508,4
2022	3.564,8	2.996,6	568,2
2023	3.643,5	3.146,0	497,5
22/23 (%)	2,2	5,0	

Iturria: EIN, Laneko Kostuaren Hiruhileko Inkesta. Guk egindakoa

II.2.21 TAULA. LANEN KOSTUEN BILAKAERA EAEEN* (BOLUMEN KATEATUA)				
	2020	2021	2022	2023 p
LEHEN SEKTOREA	-14,4	16,7	-5,3	-1,5
INDUSTRIA	-3,8	2,3	2,9	-0,7
ERAIKUNTZA	-5,7	-0,6	4,6	1,3
ZERBITZUAK	-2,5	3,7	2,6	0,4
GUZTIRA	-3,4	3,3	2,6	0,1

Iturria: EUSTATEN Hiruhileko Ekonomia Kontuak eta geuk egina. Guk egindakoa
(b) Behin-behineko datuak.

¹¹ Inkesta hori oinarri hartuta, Lan Kostuen Indize Harmonizatua egiten da, EB osoko lan-kostuen neurri konparagarria.

¹² Industria, eraikuntza eta zerbitzuak (etxeetako jarduerak izan ezik, hala nola enplegatzaileenak eta lurraldez kanpoko erakunde eta organismoenak).

¹³ Produktibitatea kontzeptua ekoizpenaren eta ekoizpena lortzeko erabilitako baliabideen arteko erlazioan datza, eta garrantzitsua da ekonomiaren lehiakortasuna neurtzeko. Kontzeptu erraza da, baina bere kalkulua zaila, zeren eta askotariko faktore determinanteak baitaude (landunen gaitasuna, kapitaleko ondasunen zuzkidura, baliabideen erabilera eraginkorra eta beste faktore batzuekin uztartuta erabiltzea hala nola erakundeen ingurukoak, legearen ingurukoak, etab.). Horregatik, hurbilketa jotzen da lanaren itxurazko produktibitatearen kontzeptua erabiliz, hainbat ikuspegitik neurtua.

¹⁴ Benetako produktibitatea bolumen kateatuko indizeetan, EUSTATEN datuetatik abiatuz kalkulatu.

2.6. ERRENTA PERTSONALA, SEXUAREN ETA ERRENTA-SEGMENTUEN ARABERA. 2021EKO DATUAK

EUSTATen *Errenta Pertsonal eta Familiarraren Estatistikaren* azken datuen arabera, EAEn bizi den 18 urteko edo gehiagoko biztanleriaren batez besteko errenta pertsonala (guztizko errenta) % 4,3 handitu da 2020 eta 2021 artean, eta 23.313 eurokoa izan da. Pandemia aurreko 2019. urtearekin alderatuta, % 3,4 gehitu zen.

% 58,4 lanaren errentetatik dator, 13.623 € batez beste (+% 0,4, 2019. urtearen aldean), % 29 gizarte-transferentzia edo -prestazioetatik¹⁵, 6.772 € batez beste (2019. urtearekin alderatuta +% 12,2), % 7,9 kapital higiezin zein higigarriaren errentetatik (1.830 €) eta % 4,7 ekonomia-jardueren errentetatik (1.088 €).

2020an, COVID-19ak eragindako pandemiaren lehen urtean, guztizko errentak behera egin zuen, eta murrizketa hori osagai guztietan gertatzen da, transferentzien ondoriozko errentan izan ezik, horrek gora egin baitu.

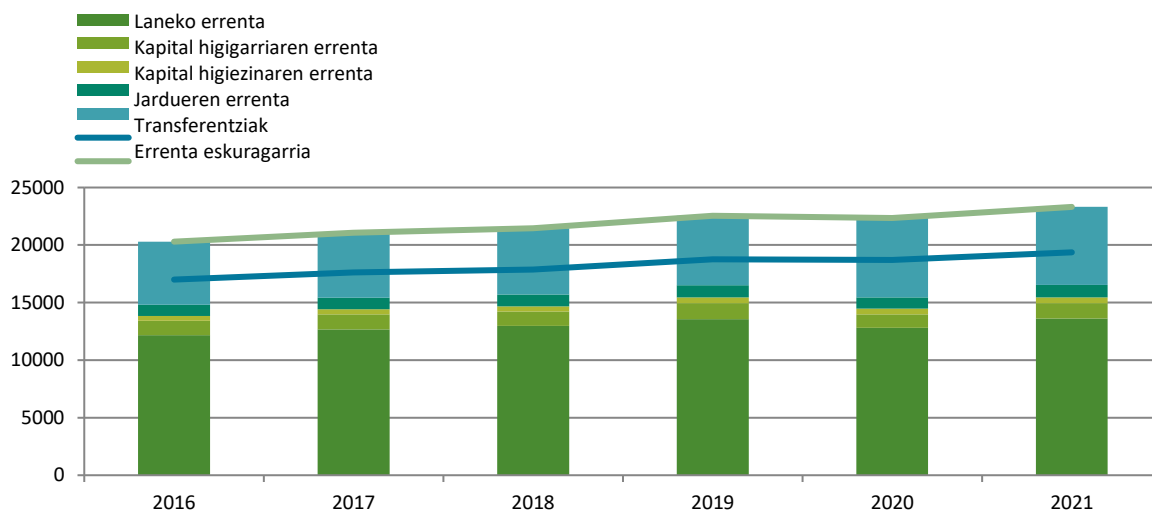
II.2.22 TAULA. EAEKO BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONALA, ERRENTA-MOTAREN ETA LURRALDE HISTORIKOAREN ETA SEXUAREN ARABERA (EUROAK)

	2019	2020	2021							ALD.	
			GUZTIR A	% BERTI KALA	SEXUA		LUR. HIST.			2020 - 2021	2019 - 2021
					GIZONAK	EMAKUM EAK	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA		
ERRENTA, GUZTIRA	22.548	22.343	23.313	100,0	28.360	18.659	22.373	22.944	24.341	4,3	3,4
LANEKO ERRENTA	13.563	12.806	13.623	58,4	16.756	10.734	13.390	13.521	13.895	6,4	0,4
KAPITAL HIGIGARRIAREN ERRENTA	1.396	1.180	1.319	5,7	1.612	1.049	1.079	1.291	1.475	11,8	-5,5
KAPITAL HIGIEZINEN ERRENTA	501	479	511	2,2	477	542	465	469	598	6,7	2,0
JARDUERA EKONOMIKOEN ERRENTA	1.056	989	1.088	4,7	1.474	732	981	1.105	1.109	10,0	3,0
TRANSFERENTZIAK	6.033	6.889	6.772	29,0	8.042	5.602	6.458	6.558	7.263	-1,7	12,2
ERRENTA ERABILGARRIA	18.768	18.699	19.366	83,1	23.301	15.737	18.613	19.082	20.169	3,6	3,2

Iturria: EUSTAT. *Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika*. Guk egindakoa

¹⁵ Pentsioak eta hartzeko pasiboak, langabezia-prestazio edo -subsidioak, ekintza terroristen ziozko prestazio publikoak, giza immunoeskasiaren birusak erasandakoek jasotako laguntzak eta ezintasun iraunkorren ziozko prestazioak eta Gizarte Segurantzaren ardurapeko seme-alaba bakoitzeko prestazioak.

II.2.8. GRAFIKOA. EAEKO BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONALAREN BILAKAERA, ERRENTA MOTAREN ARABERA BEREIZITA. EUROAK

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika.

Sexuaren arabera, gizonen eta emakumeen arteko banaketa desberdina da, eta agerian geratzen da dagoen genero-aldea. Hala, gizonek, batez beste (guztira), 28.360 euroko errenta dute. Emakumeek, berriz, 18.659 eurokoa batez beste, hots, gizonen errenta emakumeena baino 9.701 euro handiagoa da. EUSTATen arabera, alderik handiena 70 eta 74 urte bitarteko adin-tartean dago; adin-tarte horretan, gizonen batez besteko errenta emakumeena baino 15.000 € handiagoa da. Alde nabarmenak dauden arren, 2021ean 855 € gutxiago dira aurreko urtearekin alderatuta.

Bestalde, batez besteko errenta pertsonal erabilgarria, errenta osoa ken errentaren gaineko zerga eta langileen konturako gizarte-kotizazioak eginda kalkulatuak, 19.366 € da, hau da, guztizko errentaren % 83,1.

Aldeak ikusten dira lurraldeen artean. Hala, errenta pertsonala nahiz errenta pertsonal eskuragarria, zergen ondoren, handiagoak dira Gipuzkoan.

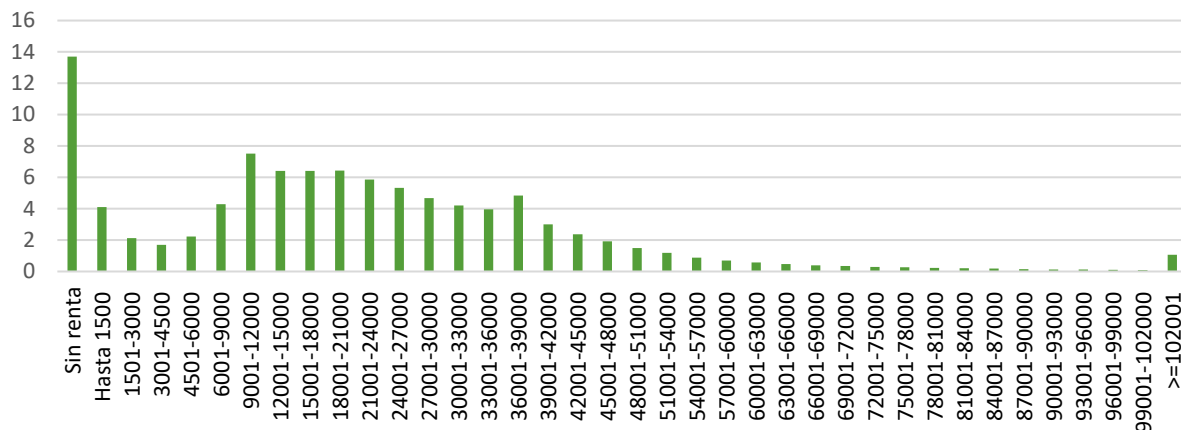
- Errenta pertsonala: Gipuzkoan 24.341 €, Bizkaian 22.944 € eta Araban 22.373 €.
- Errenta pertsonal erabilgarria: Gipuzkoan 20.169 €, Bizkaian 19.082 € eta Araban 18.613 €.

Errenta (errenta osoa) biztanleriaren artean banatzeari dagokionez, 1,6 milioi baino gehiago dira errenta-motaren bat jasotzen duten 18 urteko eta gehiagoko pertsonak, hau da, % 86,3, eta adin-talde horietako biztanleriaren % 13,7k ez du inolako diru-sarrerarik izan 2021ean. Horrez gain, 18 urteko eta gehiagoko biztanleria egoiliarren % 59,5ek baino gehiagok EAEko batez bestekoa (23.313 euro) baino errenta pertsonal txikiagoa dute, baina kontuan izan behar da talde horretan sartuta daudela 2021ean errentarik jaso ez zutenak (% 13,7); beste muturrean, biztanleria horren % 9,7ren errenta batez bestekoaren bikoitza da, hau da, 46.626 € baino gehiagokoa.

Aldi berean, biztanleen % 35,7k 12.000 eurotik beherako errenta pertsonala dute, eta % 42,1ek 15.000 baino gutxiagokoa (kasu bietan barne hartzen da errentarik ez dutenen % 14,6).

Mediana, biztanleria bi zati berdinetan banatzen duen errenta zein den ezartzen duen adierazlea, 18.707 eurokoa da; hau da, 2021ean, adin nagusiko biztanleriaren erdiak urteko 18.707 eurotik gorako batez besteko errenta pertsonala du, eta beste erdiak, berriz, kopuru horretatik beherako errenta.

II.2.9. GRAFIKOA. EAEKO 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEAK, ERRENTA PERTSONALAREN GERUZAREN ARABERA, 2021

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika

Ondoko TAULAn ikusten denez, mediana baino errenta txikiagoa duten deziletan (2-5 dezilak) emakumeen ratioa gizonena baino handiagoa da: 2. dezilean, % 65,9 emakumeena, eta % 34,1 gizonena. Bestalde, errenta-dezil altuenean, emakumeen ratioa % 36,2 da, eta, gizonena, % 63,8.

II.2.23 TAULA. EAEKO 18 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA, ERRENTA PERTSONALEKO DEZILAREN ARABERA, SEXUAREN ARABERA BANATUTA (ehunekoak), 2021

	EHUNEKO BERTIKALAK			EHUNEKO HORIZONTALAK		
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	48,0	52,0
2 DEZILA	20,0	14,2	25,3	100,0	34,1	65,9
3 DEZILA	10,0	7,5	13,1	100,0	34,5	65,5
4 DEZILA	10,0	7,4	11,6	100,0	37,0	63,1
5 DEZILA	10,0	8,9	11,0	100,0	42,6	57,4
6 DEZILA	10,0	10,8	9,3	100,0	51,7	48,3
7 DEZILA	10,0	12,3	7,9	100,0	59,1	41,0
8 DEZILA	10,0	12,7	7,5	100,0	61,1	38,9
9 DEZILA	10,0	12,9	7,3	100,0	61,9	38,1
10 DEZILA	10,0	13,3	7,0	100,0	63,8	36,2

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika. Guk egindakoa

ITURRIAK

1. **ESPAINIAKO BANKUA.** Aldizkari estatistikoa. 2023.
2. **EUROSTAT.** Datu-basea. 2023.
3. **EUROSTAT.** News release euroindicators.
4. **EUSTAT.** Hiruhileko Ekonomia Kontuak. 2023.
5. **EUSTAT.** Kontu ekonomikoak. 2022 (n-2 urtekoa).
6. **EUSTAT.** Kanpoko Merkataritzako Estatistika.-ECOMEX. 2023.
7. **EUSTAT.** EAEko Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika. 2021.
8. **Eusko Jaurlaritza.** Ogasun eta Ekonomia Saila. Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza. Abagunea klik batean. 2023ko urtarrileko eta martxoko buletinak.
9. **EIN.** Espainiako Urteko Nazio Kontabilitatea. 2022 (n-2 urtekoa).
10. **EIN.** Espainiako Hiruhileko Nazio Kontabilitatea. 2023.
11. **EIN.** Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. 2023.
12. **EIN.** Kontsumoko Prezioen Indizea. 2023.
13. **INDUSTRIA, MERKATARITZA ETA TURISMO ministerioa.** Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. 2023.

3. SEKTORE PRODUKTIBOAK

II. kapituluko (*Ekonomia EAEn*) hirugarren atal hau sei puntutan banatzen da. Lehenengoan, enpresen Egitura eta Demografia aztertuko da, eta horri esker, informazioa lortu ahal izango da enpresetatik, jarduera ekonomikoak egiten dituzten unitateak diren aldetik. Bigarrenak EAEko egitura produktiboa aurkezten du. Hirugarrenak lehen sektorearen magnitude batzuk biltzen ditu. Laugarrenak industriaren sektorearen azterketa sakona egiten du. Horretarako, industriaren estatistikaz eta kontu ekonomikoez gain, koiunturazkoak diren beste adierazle batzuk baliatzen ditu, besteak beste Industria Produkzioaren Indizea (IPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI). Bosgarrena eraikuntzaren sektorearen azterketa da, honako hauen bidez: Kontu Ekonomikoak, Eraikuntzaren Koiuntura Indizea (EKI) eta Eraikuntzako Kostuen Indizea (EKOI). Eta, azkenik, seigarrenak zerbitzuen sektorearen analisia jasotzen du, eta azterketa zehatzagoak egiten ditu merkataritzarako, ostalaritzarako eta turismorako eta finantza-sektorerako.

Merkataritza-sektorearen kasu zehatzean, Txikizkako Merkataritza Indizearen (TMI) eta Azalera handiko eta elikadura-kateetako merkataritza-indizearen bilakaera aztertzen da. Ostalaritzari eta turismoari dagokienez, establezimendu turistiko hartzaileen inkestako adierazle batzuk aztertu dira. Eta finantza-sektorearen analisia hainbat adierazleren bidez egiten da, hala nola banku zentralen esku-hartze motak, interes-tasak, kredituak eta hipotekak, gordailuak eta burtsa-merkatuari buruzko datu zehatz batzuk.

3.1. ENPRESA-DEMOGRAFIA ETA -EGITURA

3.1.1. EAEko enpresa-egitura

EUSTATen "*Jarduera Ekonomikoen Direktorioak (JEGID)*" establezimendu eta enpresa guztien informazioa biltzen du, EAEn jarduera ekonomikoak egiten dituzten unitateak diren aldetik; jarduera ekonomikoei buruzko oinarritzko informazio estrukturala ematen du, eta erreferentzia da sektoreko zentsuak eta inkestak egiteko; gainera, Erkidegoko establezimenduetako langileei buruzko azterketa ere ahalbidetzen du. Gaur egun, ez ditu biltzen etxeko langileei lana ematen dieten familien jarduerak, ezta lurraldez kanpoko erakundeak ere.

2023ko urtarrilaren 1ean, JEGIDen datuen arabera, EAEn 149.070 enpresa¹⁶ zeuden jardunean, guztira 928.042 langile, halako moldez non batez besteko tamaina 6,23 enplegukoa zen enpresako. 2022ko urtarrilaren 1etik 2023ko urtarrilaren 1era, enpresa-kopurua % 1,3 gutxitu zen (2.018 enpresa gutxiago), eta langileek aldakuntza positiboa erregistratu zuten (+% 1,8).

50 enplegu edo gehiagoko enpresen ratioa guztizkoaren % 1,4 da; hau da, 2.079 enpresak 481.918 pertsonari ematen diete enplegua (hau da, enplegu osoaren % 51,9). Aitzitik, 110.567 enpresa, guztien % 74,2, ez da iristen 3 lanpostura, eta enplegu osoaren % 14,2 baino ez dute hartzen.

EUROSTATEK argitaratutako "*Key figures on European business – 2022 edition*" txostenaren arabera, 2019an 23,2 milioi enpresa zeuden EBko finantzazkoa ez den enpresa-ekonomian. Guztira, 131,5 milioi pertsona enplegatzen zituzten. Ondorioz, batez besteko tamaina 5,7 enplegukoa zen enpresa bakoitzeko (EAEn urte berean tamaina 5,79 enplegukoa izan zen enpresa bakoitzeko).

¹⁶ Enpresa: establezimenduen jarduerari legezko euskarria ematen dion unitate juridikoa, hau da, beregaineko lege-nortasuna duen edozein elkarte, erakunde, organismo, pertsona fisiko edo edozein erakunde publiko edo pribatu, zeinaren ardurapean eta zuzendaritzapean jarduerak egiten baitira. 2012az geroztik, EUSTATen estatistikak lehen sektoreko enpresak barne hartzen ditu.

II.3.1 TAULA. EAEko ENPRESAK*, SOZietate-egoitzaren eta enpleguaren arabera

	2019-01-01	2020-01-01	2021-01-01	2022-01-01	2023-01-01	20/21 (%)	21/22 (%)	22/23 (%)
ENPRESAK, GUZTIRA (EAE eta estatua)	157.358	153.971	152.554	151.088	149.070	-0,9	-1,0	-1,3
EGOITZA EAE-N	153.267	149.720	148.324	146.701	144.601	-0,9	-1,1	-1,4
--ARABA	21.596	21.279	20.858	20.725	20.445	-2,0	-0,6	-1,4
--BIZKAIA	79.454	77.770	77.151	76.050	74.951	-0,8	-1,4	-1,4
--GIPUZKOA	52.217	50.671	50.315	49.926	49.205	-0,7	-0,8	-1,4
EGOITZA estatuko gainerakoan	4.091	4.251	4.230	4.387	4.469	-0,5	3,7	1,9
EGOITZA EAE-N (%)	97,4	97,2	97,2	97,1	97,0			
EGOITZA estatuko gainerakoan (%)	2,6	2,8	2,8	14,1	14,1			
ENPLEGUA, GUZTIRA	911.267	921.525	909.442	911.656	928.042	-1,3	0,2	1,8
BATEZ BESTEKO NEURRIA	5,79	5,99	5,96	6,03	6,23			

* Salbuetsita daude etxeen jarduerak, etxeko langileen enplegatzaile gisa eta norberaren erabilerarako ondasun eta zerbitzuen ekoizle gisa, eta lurraldez kanpoko erakunde eta organismoen jarduerak.

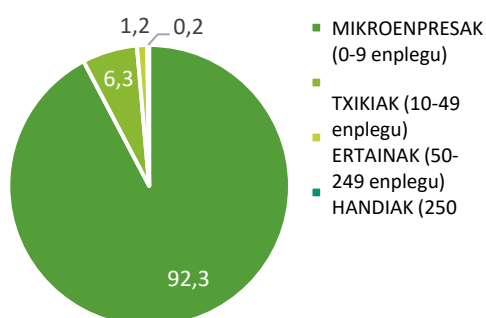
Iturria: EUSTAT. JEGID eta geuk egina

II.3.2 TAULA. EAEko ENPRESEN EGITURA, ENPLEGUAREN ARABERA

	2022-01-01				2023-01-01				ALDAKUNTZA 2022/23	
	ENPRESAK (A)		ENPLEGUA (B)		ENPRESAK (A)		ENPLEGUA (B)		Enpresak	Enplegua
	k	(%)	k	(%)	k	(%)	k	(%)		
GUZTIRA	151.088	100	911.656	100	149.070	100	928.042	100	-1,3	1,8
=<2	112.744	74,6	147.159	16,1	110.567	74,2	132.025	14,2	-1,9	-10,3
3-5	19.494	12,9	84.935	9,3	19.346	13,0	71.525	7,7	-0,8	-15,8
6-9	7.624	5,0	64.703	7,1	7.654	5,1	54.627	5,9	0,4	-15,6
10-14	3.654	2,4	53.485	5,9	3.760	2,5	43.819	4,7	2,9	-18,1
15-19	1.934	1,3	41.029	4,5	1.981	1,3	33.308	3,6	2,4	-18,8
20-49	3.620	2,4	141.974	15,6	3.683	2,5	110.820	11,9	1,7	-21,9
50-99	1.088	0,7	103.274	11,3	1.108	0,7	77.191	8,3	1,8	-25,3
100-249	631	0,4	119.156	13,1	657	0,4	100.832	10,9	4,1	-15,4
250-499	171	0,1	58.902	6,5	186	0,1	64.668	7,0	8,8	9,8
>= 500	128	0,1	97.039	10,6	128	0,1	239.227	25,8	0,0	146,5

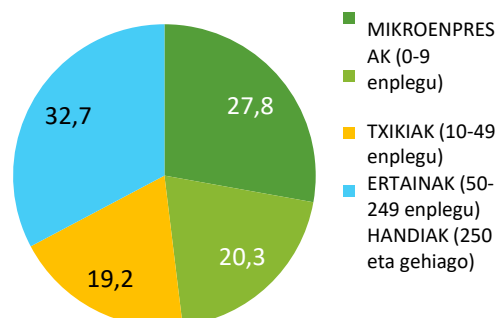
Iturria: EUSTAT. JEGID

II.3.1 GRAFIKOA. ENPRESEN BANAKETA ENPRESATAMAINAREN ARABERA, 2023

Iturria: EUSTAT

GRAFIKOA II.3.2. ENPLEON BANAKETA ENPRESATAMAINAREN ARABERA, 2023

Iturria: EUSTAT

II.3.3 TAULA. EAEko ENPRESA- ETA ENPLEGU-KOPURUAREN BILAKAERA, JARDUERA-ADARRAREN ETA NORTASUN JURIDIKOAREN ARABERA

	ENPRESAK				ENPLEGUA				ENPLEGUA, BATEZ BESTE	
	2022-01-01	2023-01-01	PISUA	ALD. 22/23 (%)	2022-01-01	2023-01-01	PISUA	ALD. 22/23 (%)	2022-01-01	2023-01-01
GUZTIRA	151.088	149.070	100,0	-1,3	911.656	928.042	100,0	1,8	6,0	6,2
A. NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, BASOGINTZA ETA ARRANTZA	4.984	4.961	3,3	-0,5	9.985	9.800	1,1	-1,9	2,0	2,0
B. ERAUZKETA-INDUSTRIAK	35	33	0,0	-5,7	381	351	0,0	-7,9	10,9	10,6
C. MANUFATURA-INDUSTRIA	9.961	9.719	6,5	-2,4	172.725	174.793	18,8	1,2	17,3	18,0
D. ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN ETA AIRE GIROTUAREN HORNIDURA	127	147	0,1	15,7	2.092	2.163	0,2	3,4	16,5	14,7
E. UR-HORNIDURA; SANEAMENDUKO, HONDAKINAK KUDEATZEKO ETA KUTSADURA GARBITZEKO JARDUERAK	254	249	0,2	-2,0	5.723	6.217	0,7	8,6	22,5	25,0
F. ERAIKUNTZA	19.559	19.116	12,8	-2,3	53.535	54.658	5,9	2,1	2,7	2,9
G. HANDIZKAKO ETA TXIKIZKAKO MERKATARITZA; MOTORDUN IBILGAILUEN ETA MOTOZIKLETEN KONPONKETA	30.056	29.025	19,5	-3,4	127.995	127.103	13,7	-0,7	4,3	4,4
H. GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	10.010	9.939	6,7	-0,7	42.594	43.952	4,7	3,2	4,3	4,4
I. OSTALARITZA	12.268	12.183	8,2	-0,7	59.377	62.396	6,7	5,1	4,8	5,1
J. INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	3.462	3.464	2,3	0,1	24.128	25.262	2,7	4,7	7,0	7,3
K. FINANTZA- ETA ASEGURU-ARLOKO JARDUERAK	2.824	2.754	1,8	-2,5	16.144	15.733	1,7	-2,5	5,7	5,7
L. HIGIEZIN-JARDUERAK	2.911	2.776	1,9	-4,6	5.115	5.006	0,5	-2,1	1,8	1,8
M. JARDUERA PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	20.923	20.446	13,7	-2,3	62.484	63.614	6,9	1,8	3,0	3,1
N. JARDUERA ADMINISTRATIBOAK ETA ZERBITZU OSAGARRIAK	5.211	5.208	3,5	-0,1	65.766	68.251	7,4	3,8	12,6	13,1
O. ADMINISTRAZIO PUBLIKOAK ETA DEFENTSA; DERRIGORREZKO GIZARTE SEGURANTZA	430	429	0,3	-0,2	76.482	77.805	8,4	1,7	177,9	181,4
P. HEZKUNTZA	5.329	5.399	3,6	1,3	46.739	48.794	5,3	4,4	8,8	9,0
Q. OSASUN-JARDUERAK ETA GIZARTE ZERBITZUETAKO JARDUERAK	9.521	9.739	6,5	2,3	101.225	101.636	11,0	0,4	10,6	10,4
R. ARTE, AISIALDI ETA ENTRETENITZEKO JARDUERAK	3.995	4.244	2,8	6,2	16.256	17.266	1,9	6,2	4,1	4,1
S. BESTELAKO ZERBITZUAK	9.228	9.239	6,2	0,1	22.910	23.242	2,5	1,4	2,5	2,5
PERTSONA FISIKOA	88.941	88.348	59,3	-0,7	125.718	124.830	13,5	-0,7	1,4	1,4
SOZietate ANONIMOA	4.741	4.553	3,1	-4,0	202.791	202.397	21,8	-0,2	42,8	44,5
ERANTZUKIZUN MUGATUKO SOZietateA	42.313	41.331	27,7	-2,3	309.741	322.969	34,8	4,3	7,3	7,8
BESTE SOZietate ETA ELKARTE BATZUK	14.183	13.935	9,3	-1,7	129.677	131.825	14,2	1,7	9,1	9,5
• <i>BESTE SOZietate BAT*</i>	6.991	6.969	4,7	-0,3	58.826	60.458	6,5	2,8	8,4	8,7
• <i>ONDASUN-ERKIDEGOA</i>	5.337	5.099	3,4	-4,5	16.655	16.099	1,7	-3,3	3,1	3,2
• <i>SOZietate KOOPERATIBOA</i>	1.855	1.867	1,3	0,6	54.196	55.268	6,0	2,0	29,2	29,6
BESTE FORMA JURIDIKO BATZUK	910	903	0,6	-0,8	143.729	146.021	15,7	1,6	157,9	161,7
• <i>TOKIKO KORPORAZIOA</i>	356	349	0,2	-2,0	29.761	30.557	3,3	2,7	83,6	87,6
• <i>ERAKUNDE AUTONOMOA EDO HAREN PAREKOA. ERLIJO-ERAKUNDEA</i>	517	517	0,3	0,0	27.668	28.922	3,1	4,5	53,5	55,9
• <i>ESTATUKO ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO ADMINISTRAZIOEN ORGANOK</i>	37	37	0,0	0,0	86.300	86.542	9,3	0,3	2332,4	2339,0

* (Irregular komanditiboa, komandita, elkarte, sozietate zibila eta definitu gabeko beste mota batzuk).

Iturria: EUSTAT, JEGID eta geuk egina

Enpresa gehien dituzten jarduera ekonomikoak (II.3.3 TAULA) honako hauek dira: handizkako eta txikizkako merkataritza, ibilgailuen eta motozikleten konponketa (enpresa guztien % 19,5, % 3,4ko murrizketarekin); jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak (enpresen % 13,7, % 2,3ko jaitzierarekin) eta eraikuntza (% 12,8, % 2,3ko jaitzierarekin). Bestalde, enplegu-bolumen handiena biltzen duten jarduera ekonomikoak honako hauek dira: manufatura-industria (% 18,8, % 1,2ko jaitzierarekin), handizkako eta txikizkako merkataritza; motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa (% 13,7, % 0,7ko jaitzierarekin) eta osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak (% 11, % 0,4ko hazkundearekin).

Enpresako batez besteko tamaina, lehen ere aipatu dugun moduan, 6,23 enplegukoa da. Administrazio publikoa eta defentsa eta gizarte-segurantzak alde batera utzita (181,4 enplegu), enpresako batez besteko tamaina handiena ageri duten sektoreak hauek dira: ur-hornidura; saneamenduko, hondakinak kudeatzeko eta kutsadura garbitzeko jarduerak (25); manufaktura-industria (18) eta energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura (14,7).

Izaera juridikoari¹⁷ dagokionez eta enpresa txikiak alde batera utzita (titularra pertsona fisikoak dutenak, batez beste 1,4 lagun enpresako), batez besteko tamaina 13,2 lagunekoa da. Sozietate anonimoek 44,5 pertsonako plantilla dute batez beste, eta kooperatibek 29,6koa.

"Pertsona fisikoak" estaldura juridikoarekin EAEko enpresa-jardueraren % 59,3 egiten da, baina enpleguaren % 13,5 baino ez da biltzen. Horrenbestez, "pertsona juridikoak" estaldura juridikoaren pean egiten den enpresa-jardura % 40,7koa da, eta enpresa horiek enpleguaren % 86,5 biltzen dute.

Pertsona fisikoak kontuan hartzen ez badira, enpresa-jardueraren % 75,6 sozietate anonimoen eta erantzukizun mugatuko sozietateen artean banatzen da: % 7,6 sozietate anonimoaren forma juridikoarekin (enpleguaren % 25,2) eta % 68,1 erantzukizun mugatuko sozietatearen forma juridikoarekin (enpleguaren % 40,2). Kooperatiba-sozietateek, bestalde, enpresen % 3,1 eta enpleguaren % 6,9 biltzen dituzte.

3.1.2. Enpresen demografia

Enpresa-txandakatzeari buruzko azterlana (altak, bajak eta saldoa) funtsezkoa da enpresen dinamismoari buruzko ezaugarriak ondorioztatzeko, hots, enpresa berriak sortzeko ahalmenari buruzkoak¹⁸.

EUSTATen "Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistikari" esker, sortzen eta denborarekin desegiten diren enpresen kopurua zenbatetsi daiteke. Informazio demografiko hori zuzenean lortzen da JEGIDetik, eta gainera, iraupenari eta galerari buruzko tasak ere lor daitezke.

Enpresen kopurua murriztu egin da 2022-01-01etik 2023-01-01era bitartean, 14.073 enpresa berriak jardura hasi dutelako baina 16.091 enpresak utzi dutelako euren jardura. Horrela, saldo garbia -2.018 enpresakoa da. Beste alde batetik, enpresak sortzeko tasa gordina, dena delako urteko enpresa sortu berrien kopurua zati aurreko urtean zegoen enpresa-kopurua, % 9,4koa da; enpresen galera-tasa¹⁹, aldiz, % 10,8koa izan zen.

II.3.4 TAULA. EAEko ENPRESEN ALTAK, BAJAK ETA SALDO GARBIA					
	2019-01-01	2020-01-01	2021-01-01	2022-01-01	2023-01-01
AURREKO URTEAN ZEUDEN ENPRESEN KOPURUA*	157.358	153.971	152.554	151.088	149.070
ALTAK	16.472	14.445	12.693	13.627	14.073
BAJAK	15.550	17.832	14.110	15.093	16.091
SALDO GARBIA	922	-3.387	-1.417	-1.466	-2.018
ENPRESEN SORRERA-TASA GORDINA (%)	10,5	9,4	8,3	9,0	9,4
ENPRESEN GALERA-TASA GORDINA (%)	9,9	11,6	9,2	10,0	10,8
* Aurreko urtearen amaieran eta hurrengoaren hasieran zenbatuta					
Iturria: EUSTAT. Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika eta geuk egina					

¹⁷ Titularraren edo enpresaren izaera juridikoa (IFK, IFZ, NAN), kategoria hauen arabera: pertsona fisikoak, sozietate anonimoak, erantzukizun mugatuko sozietateak, beste sozietate eta elkarte batzuk (ohiko elkarte kolektiboak, elkarte komanditarioak, elkarteak, gizarte zibila eta zehaztu gabeko beste sozietate mota batzuk), ondasun-erkidegoak, sozietate kooperatiboak eta beste forma juridiko batzuk (tokiko korporazioak, erakunde autonomoak edo antzekoak, erlijio-kongregazio edo -erakundeak eta estatuko eta autonomia-erkidegoetako organoak). EUSTAT (Metodologia, Definizioak)

¹⁸ Kontuan hartu behar da jardueren alta eta bajako egoeren zati bat ondokoan ondorioz gertatzen direla: erregistroko aldaketa, izen-aldaketak, bategiteak, erasketa-eragiketak... Alta edo bajaren arrazoiak ez baita jasotzen.

¹⁹ Galera-tasari dagokionez, zatidura bajearen arabera kalkulatu da.

II.3.5 TAULAK 2018ko hasieran alta emandako eta hurrengo bost urteetan jardunean jarraitzen duten enpresen bilakaera jasotzen du. Egoitza EAEn duten enpresei dagokionez, 2018an sortutako 14.134 enpresen % 44,8k jardunean jarraitzen dute bost urteren ondoren (6.332), eta alderantziz, % 55,2 desagertu egin dira (7.802). Enpleguan izandako eragina ere negatiboa izan da, baina enpresa-kopuruan erregistratutakoa baino txikiagoa: bizirik atera diren enpresak hasierako enpleguaren % 73,6 dira; hau da, enplegua galdu den arren (26.209 enplegutik 19.291 enplegura igaro da), galera (% 26,4) nabarmen txikiagoa da enpresa-kopuru gisa izandako bilakaeran erregistratutakoa baino (% 55,2).

Lurralde historikoen arabera aztertuz gero, Araban 2018an alta emandako enpresen % 48,3k jarraitzen dute aktibo (hasierako enpleguaren % 73,8), Bizkaian % 43,4k (hasierako enpleguaren % 72,1) eta Gipuzkoan % 45,7k (hasierako enpleguaren % 76,2).

Gauza horrela, 2018an alta eman zitzaizen enpresek (egoitza EAEn dutenak) 1,9 laguneko enplegua izan zuten batez beste, eta gaur egun 3 lagun dira.

II.3.5 TAULA. 2018-01-01ean ALTAN DAUDEN ETA HURRENGO BOST URTEETAN JARDUNEAN JARRAITZEN DUTEN ENPRESAK ETA ENPLEGATUAK

	ALTAK 2018-01-01EAN		AKTIBO URTE HAUETAN									
			2019		2020		2021		2022		2023	
	ENPRESAK	ENPLE GUA	ENPRESAK	ENPLE GUA	ENPRESAK	ENPLE GUA	ENPRESAK	ENPLE GUA	ENPRESAK	ENPLE GUA	ENPRESAK	ENPLE GUA
GUZTIRA	14.603	28.255	12.163	26.443	10.114	25.610	8.661	23.511	7.492	22.346	6.578	21.585
EGOITZA EAE-N (%)	14.134	26.209	11.739	24.315	9.764	23.399	8.365	21.313	7.231	20.306	6.332	19.291
ARABA	1.834	3.858	1.542	3.508	1.335	3.573	1.132	3.195	998	2.975	886	2.847
BIZKAIA	7.651	14.510	6.262	13.440	5.219	12.697	4.490	11.682	3.839	11.235	3.320	10.468
GIPUZKOA	4.649	7.841	3.935	7.367	3.210	7.129	2.743	6.436	2.394	6.096	2.126	5.976
BIZIRAUPEN-TASA												
GUZTIRA	100	100	83,3	93,6	69,3	90,6	59,3	83,2	51,3	79,1	45,0	76,4
EGOITZA EAE-N (%)	100	100	83,1	92,8	69,1	89,3	59,2	81,3	51,2	77,5	44,8	73,6
ARABA	100	100	84,1	90,9	72,8	92,6	61,7	82,8	54,4	77,1	48,3	73,8
BIZKAIA	100	100	81,8	92,6	68,2	87,5	58,7	80,5	50,2	77,4	43,4	72,1
GIPUZKOA	100	100	84,6	94,0	69,0	90,9	59,0	82,1	51,5	77,7	45,7	76,2

Iturria: EUSTAT. Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika eta geuk egina

3.1.3. Gizarte Segurantzaren izena emandako enpresak

2023ko abenduaren amaieran langileak zituzten enpresak 57.911 izan ziren, hau da, 2022ko aldi berean baino % 0,2 gehiago (91 enpresa gehiago). Jarduera-sektoreen arabera, lehen sektorean (-% 0,2) eta industrian (-% 1,5) jaitsi egin zen eta eraikuntzan (% 0,8) eta zerbitzuetan (% 0,3) hazi egin zen.

II.3.6 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAREN IZENA EMANDAKO ENPRESAK, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA. EAE

	GUZTIRA	LEHEN SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK
2019	58.958	871	6.608	4.947	46.532
2020	57.522	876	6.511	4.945	45.190
2021	58.145	864	6.438	4.980	45.863
2022	57.820	844	6.403	5.061	45.512
2023	57.911	842	6.309	5.103	45.657
ALDAKUNTZA (2021EKO ABENDUA-2022KO ABENDUA)	-0,6	-2,3	-0,5	1,6	-0,8
ALDAKUNTZA (2022KO ABENDUA-2023KO ABENDUA)	0,2	-0,2	-1,5	0,8	0,3

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA eta geuk egina

3.2. EAEren EKOIZPEN-EGITURA

EUSTATen “Hiruhileroko kontu ekonomikoen” arabera (2024ko martxoan argitaratuak), 2022 eta 2023 artean agregatu ekonomiko guztien BEGd-a igo da balio arruntetan, eta, lehen sektoreak salbu, guztiek erregistratu dute igoera enpleguan. Hala, EAEko ekonomia osoaren BPGd-a % 5,8 igo da balio arruntetan, eta enplegua (lanaldi osoaren baliokideetan neurtuta) % 1,7.

Egiturari dagokionez, 2023an, lehen sektoreak 803,8 M €-ko BEGd-a eta lanaldi osoko 11.309 lanpostu zituen, hau da, guztizko BPGd-aren % 0,9, prezio arruntetan, eta enpleguaren % 1,2 LOBn. Industria-sektoreak, 19.536,2 M €-ko BEGd eta 201.607 lanpostu izanda, BPGd osoaren % 21,4 hartzen zuen, prezio arruntetan, eta enplegu osoaren % 20,5. Eraikuntzak, 4.050,6 M € eta 57.839 lanpostu izanda, BPGd osoaren % 4,8 eta enplegu osoaren % 5,9 hartzen zituen. Eta zerbitzuen sektoreak, 57.745,9 M € eta 711.300 lanpostu izanda, BPGd osoaren % 63,3 eta enplegu osoaren % 72,4 hartzen zituen.

II.3.7 TAULA. EAEko PREZIO ARRUNTEKO BEGD-AREN ETA ENPLEGUAREN BILAKAERA. AGREGATU MAKROEKONOMIKOAK

	2022				2023				ALDAKUNTZA (%)	
	BPGd-A		ENPLEGUA		BPGd-A		ENPLEGUA		BPGd	ENPLEGUA
	EUROAK, MILAKOTAN	% BERTIKALA	PERTSONAK	% BERTIKALA	EUROAK, MILAKOTAN	% BERTIKALA	PERTSONAK	% BERTIKALA		
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA ETA ARRANTZA	787.784	0,9	11.483	1,2	803.756	0,9	11.309	1,2	2,0	-1,5
INDUSTRIA ETA ENERGIA	18.812.713	21,8	199.690	20,7	19.536.322	21,4	201.607	20,5	3,8	1,0
ERAIKUNTZA	4.037.797	4,7	57.406	5,9	4.350.588	4,8	57.839	5,9	7,7	0,8
ZERBITZUAK	53.947.478	62,5	697.381	72,2	57.745.880	63,3	711.300	72,4	7,0	2,0
BEGd-a oinarritzko prezioetan	77.585.772	89,9			82.436.547	90,3			6,3	
PRODUKTUEN GAINEKO ZERGA GARBIAK	8.680.678	10,1			8.856.438	9,7			2,0	
BARNEKO PRODUKTU GORDINA merkatuko prezioetan	86.266.450	100,0	965.960	100,0	91.292.985	100,0	982.055	100,0	5,8	1,7

Iturria: EUSTAT, Hiruhileroko Kontu Ekonomikoak (2024ko apirila) eta geuk egina

“Kontu ekonomikoen” arabera, ekoizpenari eta enpleguari dagokienez, industria-sektorearen adar nagusiak honako hauek dira: metalurgia eta metalezko produktuak (2022ko BPGd-aren % 6,6 eta 2021eko enpleguaren % 7,2), makinak eta ekipamendua (% 2,2 eta % 2,4, hurrenez hurren) eta garraio-materiala (% 2,2 eta % 2, hurrenez hurren).

Zerbitzuen sektorearen barruan nabarmentzekoak dira ibilgailuen konponketa eta merkataritza (BPGd-aren % 10,4 eta enpleguaren % 13,9), osasun-jarduerak (% 5 eta % 6), garraioa eta biltegiatzea (% 4,9 eta % 5), hezkuntza (% 4,8 eta % 8,7), administrazio publikoa eta defentsa (% 4,4 eta % 6,6), aholkularitzak eta jarduera teknikoak (% 4,4 eta % 4,9) eta ostalaritza (% 4,1 eta % 5,3).

Higiezin-jarduerak nabarmentzen dira BPGd-ari egiten dioten ekarpenagatik (% 9,8), baina ez hainbeste enpleguari egiten dioten ekarpenagatik (% 0,6).

II.3.8 TAULA. EAEn EKOIZPEN-EGITURA: JARDUERAK BPGd-AN ETA GUZTIZKO ENPLEGUAN DUTEN PISUA

		2022 BPGd			2021 ENPLEGUA	
		MILAKA EURO	BPGd-AREN GAINEKO %A	BEGd-REN GAINEKO %A	MILAKA EURO	% BERTIKALA
LEHEN SEKTOREA	1. NEKAZ., ABELTZAINZA ETA ARRANTZA	787.784	0,9	1,0	11.891	1,3
INDUSTRIA		18.812.713	21,8	24,2	196.194	21,5
	2. ERAUZKETA-INDUSTRIAK	41.916	0,0	0,1	397	0,0
	3. ELIKAGAI, EDARI ETA TABAKOAREN INDUS.	888.655	1,0	1,1	14.296	1,6
	4. EHUN., EBAKETA, LARRUG. ETA OINETAKOAK	70.619	0,1	0,1	1.863	0,2
	5. ZURA, PAPER A ETA ARTE GRAFIKOAK	761.421	0,9	1,0	10.549	1,2
	6. KOKE-GAIK ETA PETROLIO-FINTZEA	1.091.950	1,3	1,4	868	0,1
	7. INDUSTRIA KIMIKOA/8. PRODUKTU FARM.	719.926	0,8	0,9	5.108	0,6
	8. KAUTXUA, PLASTIKOAK ETA METALEZKOAK EZ DIREN BESTE PRODUKTU BATZUK	1.567.297	1,8	2,0	17.814	1,9
	9. METALURGIA ETA METALEZKO PROD.	5.681.356	6,6	7,3	65.715	7,2
	10. PRODUKTU INFORMATIKO ETA ELEKTRONIKOAK	464.077	0,5	0,6	7.127	0,8
	11. MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOA	627.922	0,7	0,8	9.107	1,0
	12. MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	1.891.009	2,2	2,4	22.069	2,4
	13. GARRAIO-MATERIALA	1.858.174	2,2	2,4	17.838	2,0
	14. ALTZARIAK ETA BESTE MANUFATURA BATZUK	903.145	1,0	1,2	14.522	1,6
	15. ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	1.744.406	2,0	2,2	2.441	0,3
	16. UR-HORNIDURA ETA SANEAMENDUA	500.840	0,6	0,6	6.480	0,7
ERAIKUNTZA	17. ERAIKUNTZA	4.037.797	4,7	5,2	56.240	6,2
ZERBITZUAK		53.947.478	62,5	69,5	675.187	73,8
	18. IBILGAILUEN KONPONKETA ETA MERKATARITZA	8.983.034	10,4	11,6	126.772	13,9
	19. GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	4.195.341	4,9	5,4	46.081	5,0
	20. OSTALARITZA	3.539.154	4,1	4,6	48.534	5,3
	21. EDIZIOA, IRUDIA, IRRATIA ETA TELEBISTA	409.042	0,5	0,5	4.742	0,5
	22. TELEKOMUNIKAZIOAK	861.089	1,0	1,1	2.142	0,2
	23. INFORMATIKA	980.679	1,1	1,3	15.619	1,7
	24. FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	3.242.537	3,8	4,2	14.720	1,6
	25. HIGIEZIN-JARDUERAK	8.435.560	9,8	10,9	5.651	0,6
	26. AHOLKULARITZAK ETA JARDUERA TEK.	3.779.606	4,4	4,9	45.033	4,9
	27. IKERKETA ETA GARAPENA	567.396	0,7	0,7	8.602	0,9
	28. BESTE JARDUERA PROFESIONAL BATZUK	589.794	0,7	0,8	11.959	1,3
	29. ZERBITZU OSAGARRIAK	2.438.204	2,8	3,1	58.410	6,4
	30. ADMINISTRAZIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA	3.804.056	4,4	4,9	59.901	6,6
	31. HEZKUNTZA	4.176.131	4,8	5,4	79.710	8,7
	32. OSASUN-JARDUERAK	4.274.730	5,0	5,5	54.990	6,0
	33. GIZARTE ZERBITZUETAKO JARDUERAK	810.095	0,9	1,0	30.806	3,4
	34. AISIALDI- ETA KULTURA-JARDUERAK	1.056.527	1,2	1,4	13.204	1,4
	35. BESTE ZERBITZU BATZUK	1.012.497	1,2	1,3	22.086	2,4
	36. ETXEEN JARDUERAK	792.006	0,9	1,0	26.225	2,9
	37. LURRALDEZ KANPOKO ERAKUNDEAK	-	0,0	-	-	0,0
BEGd-A OINARRIZKO PREZIOETAN		77.585.772	89,9	100,0	939.512	
PRODUKTUEN GAINEKO ZERGA GARBIK		8.680.678	10,1			
GUZTIRA		86.266.450	100,0		914.369	100,0

Iturria: EUSTAT, Kontu Ekonomikoak (2024ko apirila) eta geuk egina

3.3. LEHEN SEKTOREA

EUSTATen "Hiruhileroko Kontu Ekonomikoen" arabera, lehen sektoreko BEGd-aren batez besteko aldakuntza, termino errealetan, -% 3 da 2022tik 2023ra bitartean. Bestalde, enpleguak (LOBetan neurtua) % 1,5 egin zuen behera.

II.3.9 TAULA. LEHEN SEKTOREKO ADIERAZLEAK

	2019	2020	2021	2022	2023
BPGd-A PREZIO ARRUNTETAN (MILAKA)	630.417	515.277	587.722	787.784	803.756
ENPLEGUA LOBetan*	12.400	12.087	11.891	11.483	11.309
BEGd ALDAKUNTZA (ERREALA)	5,9	-16,9	15,1	-8,7	-3,0
ENPLEGUAREN ALDAKUNTZA	-2,8	-2,5	-1,6	-3,4	-1,5

*Lanaldi osoaren baliokideak

Iturria: EUSTAT, Hiruhileroko Kontu Ekonomikoak (2024ko apirila)

3.4. INDUSTRIA

3.4.1. 2022ko industriaren inkesta: emaitza nagusiak

2022an zehar, EAEko industriak hazten jarraitu zuen. Hala, negozio-zifra % 27 handiagoa izan zen 2021ekoa baino, eta balio erantsia % 15,2 handiagoa, EUSTATen datuen arabera.

Negozio-zifrak (74.641,8 M € prezio arruntetan) lehen aldiz gaintu zuen 74.000 M €-ko muga, eta, hala, ezagutzen den serie historikoko baliorik altuena bihurtu zen. BEGd-a faktore-kostuetan 16.649,7 M €-koa izan zen, serie historikoko bigarren altuena 2008koaren ostean. Bestalde, enplegua % 1,4 igo zen, eta, hala, enplegatutako pertsonak guztira 204.774 izan ziren.

II.3.10 TAULA. INDUSTRIAREN SEKTOREKO MAGNITUDEAK ATALKA

		Banaketaren %a (Industria = 100) 2022				Zergen aurreko emaitzak*	Aldakuntza 21/22				
		BEGd fk	Enplegua	Inbertsioa	Negozio-zifra		BEGd fk	Enplegua	Inbertsioa	Negozio-zifra	Zergen aurreko emaitzak
Industria, guztira		100	100	100	100	100					
	Mila eurotan eta enplegua pertsonatan	16.649.729 mila	204.774 pertsona	2.520.241 mila	74.641.778 mila	3.700.103 mila	15,2	1,4	39,8	27,0	62,2
B atala	Erauzketa-industria	0,2	0,2	0,1	0,2	0,0	6,8	-7,3	193,0	-2,2	-139,6
C atala. Manufaktura-industria	Elikagai, edari eta tabako industria	5,0	7,3	7,2	6,4	4,4	2,7	0,2	27,6	15,7	-7,5
	Ehunak, ebaketa, larrugintza eta oinetakoak	0,5	1,2	0,2	0,3	0,4	14,3	3,4	108,2	16,5	15,4
	Zura, papera eta arte grafikoak	4,8	5,6	5,4	4,0	5,7	17,0	1,1	39,7	25,1	51,1
	Koke-gaiak eta petrolio-fintzea	6,5	0,5	7,6	13,4	17,2	286,4	-0,3	287,7	92,1	829,3
	Industria kimikoa eta produktu farmazeutikoak	3,7	2,6	6,2	3,0	6,4	1,6	3,1	9,5	16,4	-7,5
	Kautxua eta plastikoak	6,8	6,6	6,8	5,2	8,5	1,6	0,4	25,8	16,0	0,1
	Metalezkoak ez diren bestelako produktu mineralak	2,7	2,5	1,6	1,9	4,0	21,9	-0,9	-10,5	25,7	47,9
	*Metalurgia eta metalezko produktuak	29,7	32,9	26,2	24,6	26,4	10,6	0,4	43,5	23,6	29,0
	Produktu informatiko eta elektronikoak eta optikoak	2,5	3,5	1,8	1,6	2,3	12,0	5,1	-7,0	23,0	13,0
	Material eta ekipa elektrikoak, etxeko tresna (elektrikoa) barne	3,4	4,4	3,9	2,9	1,4	6,4	-1,2	164,3	11,9	16,6
	Makinak eta ekipamendua	10,0	11,3	5,8	7,7	8,2	2,8	2,1	8,9	11,6	9,7
	Garraio-materiala	9,9	9,6	7,7	12,8	7,2	12,3	2,9	86,6	16,5	244,5
	Altzariak eta beste manufaktura batzuk	4,7	7,3	1,6	2,8	3,5	10,9	3,6	76,7	15,5	2,3
D atala	Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	6,4	1,2	12,3	11,4	0,7	30,2	2,1	13,7	36,4	-109,9
E atala	Ur-horniketa eta saneamendua	3,4	3,5	5,6	1,9	3,7	6,6	5,8	30,5	17,4	15,6

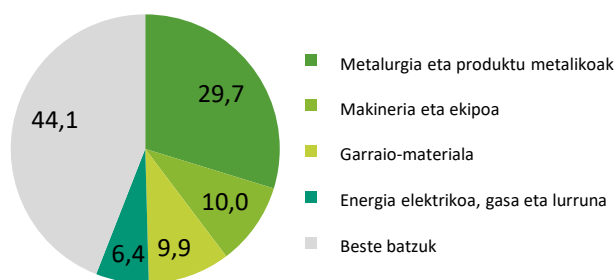
*Operazio horien ustiapen- eta finantza-emaitza barne.
Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika eta geuk egina

Manufaktura-industriaren barruan, eta funtsezko hiru azpisektore industrialetako bakoitzean arreta jarrita, honako hau dugu:

- Metalurgia eta metalezko produktuak (fkBEGd-aren % 29,7, enpleguaren % 32,9 eta salmenten % 24,6) hazi egin ziren, bai fkBEGd-an, bai enpleguan, bai negozio-zifran, hurrenez hurren, % 10,6, % 0,4 eta % 23,6 2021aren aldean.
- Makinak eta ekipamenduak ere (fkBEGd-aren % 10, langileen % 11,3 eta salmenten % 7,7) igoerak izan zituzten beren fkBEGd-an, enpleguan eta negozio-zifran, 2021aren aldean, % 2,8, % 2,1 eta % 11,6, hurrenez hurren.
- Garraio-materialak (fkBEGd-aren % 9,9, langileen % 9,6 eta salmenten % 12,8) igoera izan zuen bere fkBEGd-an, enpleguan eta negozio-zifran, % 12,3, % 2,9 eta % 16,5, hurrenez hurren.

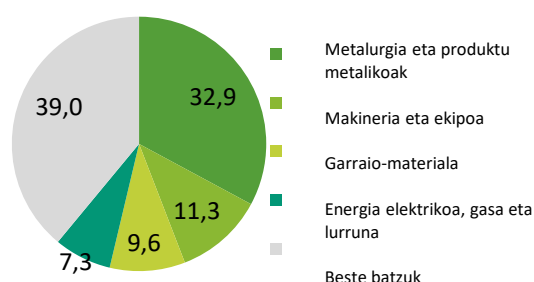
Hauek dira kontuan hartzeko balio erantsiak dituzten beste sektore batzuk: Kautxuzko produktuak eta plastikoak fabrikatzea (% 6,8), Koke-gaiak eta petrolio-fintzea (% 6,5), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura (% 6,4), eta Elikagaien, edarien eta tabakoaren industria (% 5).

II.3.3. GRAFIKOA INDUSTRIAKO BEGaren BANAKETA SEKTOREEN ARABERA, 2022

Iturria: EUSTAT

II.3.4. ENPLEGU INDUSTRIALAREN BANAKETA SEKTOREEN ARABERA, 2022

Iturria: EUSTAT

II.3.11 TAULA. EAEko MANUFATURA-INDUSTRIAREN HIRU JARDUERA-SEKTORE NAGUSIETAKO fkBEGd ETA ENPLEGUA

	ENPLEGUA			BEGd-A FAKTORE-KOSTUETAN		
	2021	2022	Ald.	2021	2022	Ald.
METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	67.030	67.280	0,4	4.476.323	4.952.823	10,6
25/26 SIDERURGIA/BURDINAZKOAK EZ DIREN METALEN EKOIZPENA	9.718	9.863	1,5	1.170.736	1.296.153	10,7
27 - METALEN GALDAKETA	6.697	6.552	-2,2	384.735	429.687	11,7
28 - METALEZKO ERAIKUNTZA	9.517	9.731	2,2	476.540	539.214	13,2
29 - FORJAKETA ETA ESTANPAZIOA	6.769	6.841	1,1	485.602	531.005	9,3
30 - INGENIARITZA MEKANIKOA	20.289	20.351	0,3	1.097.466	1.201.315	9,5
31 - METALEZKO ARTIKULUAK	14.040	13.942	-0,7	861.244	955.449	10,9
MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	22.628	23.093	2,1	1.613.358	1.659.034	2,8
35 - ERABILERA OROKORREKO MAKINAK	18.633	18.960	1,8	1.342.252	1.374.197	2,4
36 - MAKINA-ERREMINTA	3.995	4.133	3,5	271.106	284.837	5,1
GARRAIO-MATERIALA	19.071	19.625	2,9	1.463.504	1.643.846	12,3
37 - IBILGAILU MOTORDUNAK FABRIKATZEA	11.993	12.272	2,3	820.400	922.233	12,4
38 - ONTZIGINTZA	391	400	2,3	12.373	9.228	-25,4
39 - GARRAIORAKO BESTELAKO MATERIALA	6.687	6.953	4,0	630.731	712.385	12,9

Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika. Geuk egina

EAEko industriaren teknologia-mailari dagokionez, EUSTATen datuek frogatu dute urteetan zehar hazi egin dela EAEn maila teknologiko²⁰ ertain eta altuko sektoreetan laneratutako langileen kopurua. Hala, 2022an sektore horietako langileak % 32,4, ziren, 2021ean % 32,1 eta 2017an % 31,1.

Hala eta guztiz ere, 2022ko datuen arabera, sektore horien garrantzia gutxitu egin zen faktore-kostuetako BEGd-n eta salmenta garbietan. Modu horretan, ratioak % 32,7tik % 30,4ra eta % 31,3tik % 28,3ra igaro ziren 2021 eta 2022 artean.

II.3.12 TAULA. INDUSTRIAK EAEn DUEN EDUKI TEKNOLOGIKOA ELGA-REN SEKTOREEN ARABERA.						
GUZTIZKOAREN GAINEAN DUTEN PISUA						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LANA DUTEN LANGILEAK						
GUZTIRA (KOPURUA)	203.497	206.349	207.324	201.017	201.950	204.774
MAILA TEKNOLOGIKO ALTUA	4,8	4,9	5,0	5,0	5,0	5,2
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-ALTUA	26,2	26,9	27,0	27,0	27,1	27,2
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-BAXUA	47,4	46,9	46,9	46,6	46,4	46,1
MAILA TEKNOLOGIKO BAXUA	16,9	16,8	16,5	16,5	16,7	16,5
SAILKATU GABE	4,6	4,5	4,6	4,8	4,8	5,0
FAKTORE-KOSTUETAKO BALIO ERANTSI GORDINA						
GUZTIRA (KOPURUA)	14.443.320	15.084.027	15.369.283	13.150.189	14.454.664	16.649.729
MAILA TEKNOLOGIKO ALTUA	5,1	4,8	5,7	5,6	5,3	5,2
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-ALTUA	26,4	26,5	26,2	28,1	27,4	25,2
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-BAXUA	42,5	42,4	41,1	38,8	45,3	47,8
MAILA TEKNOLOGIKO BAXUA	13,4	13,1	13,1	12,8	12,5	11,8
SAILKATU GABE	12,6	13,1	13,8	14,6	9,5	10,0
SALMENTA GARBIAK						
GUZTIRA (MILA EUROTAN)	56.490.135	60.308.597	60.367.660	49.361.163	58.757.265	74.641.778
MAILA TEKNOLOGIKO ALTUA	4,2	4,0	4,6	4,2	3,7	3,4
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-ALTUA	26,3	26,0	26,9	29,3	27,6	24,9
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-BAXUA	43,5	44,8	42,6	40,3	43,0	46,3
MAILA TEKNOLOGIKO BAXUA	13,7	13,4	13,4	13,6	12,8	11,9
SAILKATU GABE	12,4	11,7	12,5	12,6	12,9	13,5

Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika. Geuk egina

3.4.2. Industria-sektorearen bilakaera orokorra. 2023ko datuak

EUSTATen “Hiruhileroko kontu ekonomikoek” agerien uzten dute 2022 eta 2023 artean industriako BEGd-a urte artean igo egin zela, balio errealetan; zehazki, % 0,3, hau da, aurreko urtean baino ehuneko 4,4 gehiago, azken hartan hazkundera +% 4,7 izanik. Nabarmenezkoa da urtearen bigarren hiruhilekoan jaitsi egin zela, aurreko urteko aldi beraren aldean. Manufaktura-industriak hazkunde handiagoa izan zuen industriaren eta energiaren sektore osoak baino (+% 0,5 vs +% 0,3).

II.3.13 TAULA. INDUSTRIA-SEKTOREKO ADIERAZLEAK.				
	PREZIO ARRUNTEN BEGd-A (MILIOIAK)	ENPLEGUA LOBetan*	BEGd-AREN ALDAKUNTZA (ERREALA)	ENPLEGUAREN ALDAKUNTZA
	URTE ARTEKO ALDAKUNTZA			
2019	17.080.632	208.042	1,4	0,8
2020	14.822.920	190.464	-12,2	-8,4
2021	16.339.514	196.194	5,3	3,0
2022	18.812.713	199.690	4,7	1,8
2023	19.536.322	201.607	0,3	1,0

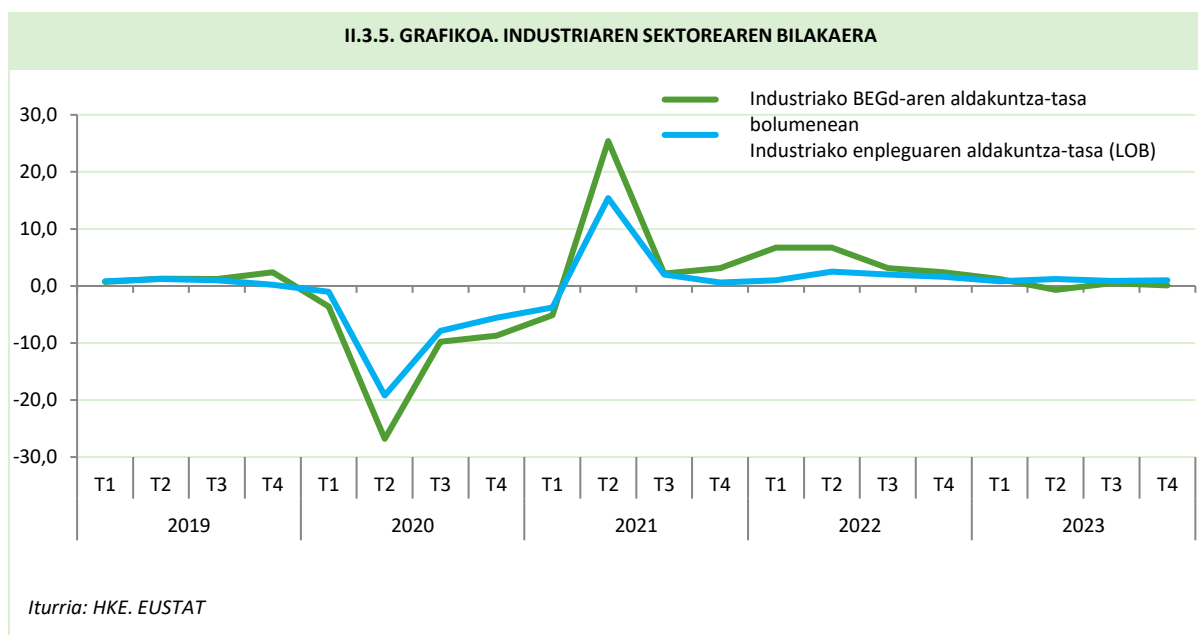
*Lanaldi osoaren baliokideak

Iturria: EUSTAT, Kontu Ekonomikoak (2024ko apirila)

²⁰ EUSTATEk erabiltzen duen ELGaren sailkapenaren arabera, maila teknologiko altuak hauek hartzen ditu: 1. Produktu farmazeutikoen fabrikazioa, 2. Produktu informatikoak, elektronikoak eta optikoak fabrikatzea eta 3. Eraikuntza aeronautikoa eta espaziala. Ertain-altuan hauek daude: 4. Industria kimikoa, 5. Armen eta munizioen fabrikazioa, 6. Material eta ekipo elektronikoaren fabrikazioa, makinak eta ekipoen fabrikazioa, ibilgailuen fabrikazioa, 7. Beste garraio-material batzuen fabrikazioa, ontzigitza eta eraikuntza aeronautikoa izan ezik, eta 8. Tresna eta hornidura mediko eta odontologikoen fabrikazioa. Ertain-baxuan hauek jasotzen ditu: 9. Euskarri grabatuaren erreproduktzioa, 10. Koke-gaiak eta petrolio-fintzea, 11. Kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa, Metalezkoak ez diren beste produktu mineral batzuk fabrikatzea. Metalurgia, 12. Metalezko produktuen fabrikazioa, makinak eta armak eta munizioak izan ezik, 13. Ontzigitza, eta 14. Makineria eta ekipamendua konpontzea eta instalatzea. Baxuan hauen jasotzen ditu: 15. Elikagaien, edarien, tabakoaren, ehungintzaren eta jantzigintzaren industria. Larrugintza eta zapatagintza. Zuraren eta paperaren eta kortxoaren industria, 16. Arte grafikoa, 17. Altxarigintza, 18. Beste manufaktura-industria batzuk; eta 19. Sailkatu gabe.

EAEko industriaren urte arteko balio erantsi gordinaren igoera hori EINek estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 1,8).

Enpleguaren arloan, urte osorako % 1eko hazkundera erregistratu zen, hots, aurreko urtean baino ehuneko zortzi hamarren gutxiago.

3.4.3. Industria Produkzioaren Indizea eta Industria Prezioen Indizea. 2023ko datuak

EUSTATen "*Industria Produkzioaren Indizea*" (IPI), koiunturazko adierazlea, Industriako BEGd-aren bolumenak faktore-kostuan izandako bilakaera neurtzen saiatzen da.

II.3.6 GRAFIKOAN ikus daitekeen bezala, EAEko industria-jarduera jaitsi egin zen urteko lehen bi hilabeteetan, eta martxoan berreskuratu egin zen. Hala ere, une hartatik aurrera erritmoa galdu zuen. Urte amaieran % 0,2ko igoera egon zen, 2022ko abenduan erregistratutako % 5,7ren azpitik, 2021aren aldean. Lurraldeen arabera aztertuz gero, Bizkaian eta Araban urtean metatutako tasak positiboak izan ziren (% 0,4 eta % 0,5, hurrenez hurren), eta Gipuzkoan, aldiz, negatiboa (-% 0,2).

Ondasunen xede ekonomikoaren arabera²¹, industria-jarduera osoaren bilakaera positibo hori kontsumo-ondasun ez iraunkorren eta ekipamendu-ondasunen portaera onari zor zaio bereziki, urte osoan % 2,7ko eta % 4,1eko hazkunde metatuak izan baitituzte, hurrenez hurren. Bestalde, kontsumo-ondasun iraunkorren ekoizpenean jaitsierak erregistratu dira. Partida horretan, indizeak % 9,9ko jaitsiera erregistratu du energian (-% 9,1) eta bitarteko ondasunetan (-% 0,2).

Analisi sektorialean igoerak ageri dira produktu informatikoetan (% 22,7), produktu farmazeutikoetan (% 15,8), garraio-materialean (% 6,6), erauzketa-industrietan (% 4,4), makineria eta ekipoen (% 3,4), altzarietan eta beste manufaktura batzuetan (% 1,5), elikagai, edari eta tabakoaren industrietan (% 1,1), material eta ekipo elektrikoetan

²¹ Kontsumo-ondasun iraunkorren fabrikazioa: altzarien, etxeko tresnen edo produktu elektronikoen fabrikazioa hartzen ditu.

Kontsumo-ondasun ez-iraunkorren fabrikazioa: besteak beste, elikagaiak fabrikatzea, prozesatzea eta kontserbatzea, garbiketarako eta higienarako produktuak fabrikatzea eta jantziak egitea.

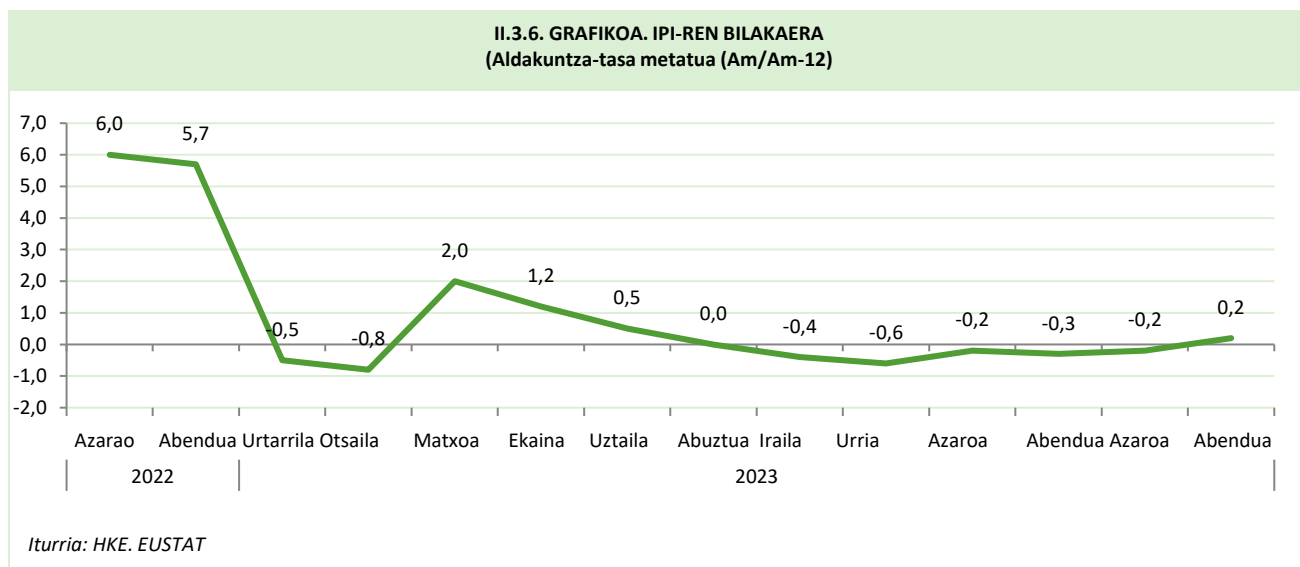
Ekipamendu-ondasunen fabrikazioa: ibilgailu motordunen fabrikazioa, tren-makinen eta trenbide-materialaren eraikuntza edo aeronautika- edo ontzigintza-eraikuntza.

Bitarteko ondasunen fabrikazioa: metalurgiako eta metalezko produktuen fabrikazioko jarduerak, industria kimikoa eta kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa.

Energia: jarduera aipagarrien artean energia elektrikoaren hornidura eta petrolio-finketa daude.

(% 0,8) eta ur-horniduran (% 1,3). Gainerako sektoreek aldakuntza negatiboak erregistratu dituzte. Nabarmenenak: energia elektrikoa, gasa eta lurruna (-% 11,6), zura, papera eta arte grafikoak (-% 6,7), koke-gaiak eta petrolio-fintzekoa (-% 4,7) eta industria kimikoa (-% 2,7).

Hartara, EAEn pisu gehien duten hiru azpisektore industrialetako bik aldakuntza positiboak izan dituzte (Garraio-materialak eta Makineria eta ekipok), eta, aldiz, metalurgia jaitsi egin da.

II.3.14 TAULA. IPIren BILAKAERA LURRALDE HISTORIKOEN ETA ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAREN ARABERA.
2015EKO OINARRIA. ZUZENDUTAKO DATUAK. URTETIK URTERAKO GEHIKUNTZA METATUA. ABENDUKO DATUAK

	EAE, GUZTIRA	LURRALDE HISTORIKOAK			ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAK					
		ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	KONTSUMO-ONDASUNAK			EKIPOKO ONDASUNAK	BITARTEKO ONDASUNAK	ENERGIA
					GUZTIRA	IRAUNKORRA	EZ- IRAUNKORRA			
2018-12	2,2	-0,9	0,9	5,5	4,9	4,1	5,1	4,2	0,5	1,4
2019-12	1,6	-1,6	4,4	0,9	2,8	2,9	2,8	2	0,1	5,6
2020-12	-13,4	-13,4	-15,9	-10,7	-6,6	-13,3	-5,1	-12,5	-15,4	-11,9
2021-12	10,5	8,1	9,5	12,9	12	33,1	7,6	13,3	10,4	0,3
2022-12	5,7	5,2	7,2	4,6	4,5	-1,2	5,9	9,4	2,1	11,2
2023-12	0,2	0,5	0,4	-0,2	0,2	-9,9	2,7	4,1	-0,2	-9,1

Iturria: EUSTAT IPI (2024ko apirileko datuak)

II.3.15 TAULA. IPIren BILAKAERA JARDUERA-ADARREN ARABERA
2015EKO OINARRIA. ZUZENDUTAKO DATUAK. URTETIK URTERAKO GEHIKUNTZA METATUA. ABENDUKO DATUAK

	2018-12	2019-12	2020-12	2021-12	2022-12	2023-12
IPI	2,2	1,6	-13,4	10,5	5,7	0,2
02. ERAUZKETA-INDUSTRIAK	13,7	-2,5	2,3	4,0	0,2	4,4
03. ELIKAGAIEN, EDARIEN ETA TABAKOAREN INDUSTRIA	7,1	0,1	-7,3	7,1	1,7	1,1
04. EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	-7,7	2,2	-20,9	33,3	0,0	-2,0
05. ZURA, PAPER A ETA ARTE GRAFIKOAK	0,5	3,0	-6,9	4,3	-0,6	-6,7
06. KOKE-GAIK ETA PETROLIO-FINTZEA	9,7	-15,3	-15,9	-0,1	16,5	-4,7
07. INDUSTRIA KIMIKOA	0,7	-2,6	-9,6	14,4	-2,6	-2,7
08. PRODUKTU FARMAZEUTIKOAK	2,5	27,5	10,1	15,1	18,2	15,8
09. KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	0,2	1,9	-13,5	11,0	-0,4	-1,9
10. METALURGIA	0,0	0,1	-20,1	12,3	4,9	-1,3
11. PRODUK. INFORMATIKOAK ETA ELEKTRONIKOAK	8,3	-3,4	-9,9	-4,1	7,2	22,7
12. MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOA	6,4	5,6	-9,3	6,0	4,0	0,8
13. MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	4,0	1,0	-7,3	14,9	11,1	3,4
14. GARRAIO-MATERIALA	3,9	0,8	-15,2	10,5	10,4	6,6
15. ALTZARIAK ETA BESTE MANUFATURA BATZUK	3,3	3,9	-7,2	27,3	0,3	1,5
16. ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	-1,5	14,7	-12,0	0,5	11,1	-11,6
17. URA	0,5	1,5	-0,1	-2,8	1,3	1,3

Iturria: EUSTAT IPI (2024ko apirileko datuak)

EUSTATen “Industria Prezioen Indizea” (IPRI) produktuak merkaturatzeko lehen urratsean industria-prezioen bilakaeraren koiuntura-adierazlea da, hots, ekoizleak transakzioan benetan jasotako prezioena, zeharkako zergak eta dirulaguntza garbiak sartu barik, horrelakorik balego. Indize horrek % 5,2 egin zuen behera gure Erkidegoan 2022ko abenduaren eta 2023ko abenduaren bitartean (2015eko oinarria).

Zehazki, jaitsierak egon dira honako hauetan: Energia elektrikoa, gasa eta lurruna (-% 38,1), Koke-gaiak eta petrolio-fintzea (-% 8,8), Industria kimikoa (-% 5,5), eta Zura, papera eta arte grafikoak (-% 2,4).

Igoera handienak Erauzketa-industrietan (% 11,3), Kautxu eta plastikoetan (% 10,1), Produktu farmazeutikoetan (% 8,2) eta Ur-horniduran (% 7,6) egon dira.

Manufaktura-industriaren barruan, eta EAEko funtsezko hiru azpisektore industrialetako bakoitzean arreta jarrita, denetan ageri dira igoerak. Zehazki, Garraio-materialean % 6, Makineria eta ekipoen % 5,4 eta Metalurgia eta metalezko produktuetan % 0,2.

Ondasunen xede ekonomikoaren arabera, prezioen urtetik urterako aldakuntza positiboa izan da talde handi guztietan, energian izan ezik. Kontsumo-ondasun iraunkorren prezioa % 5,3 igo da, ekipoko ondasunena % 4,9, kontsumo-ondasun ez-iraunkorrena % 3,2, eta bitarteko ondasunena % 1,6. Azkenik, energiaren prezioak % 27,9 jaitsi dira.

II.3.16 TAULA. IPRI, ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAREN ETA JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA. 2015EKO OINARRIA. ESJN-2009
AURREKO ABENDUAREN ALDEAN IZANDAKO ALDAKUNTZA

	2018-12	2019-12	2020-12	2021-12	2022-12	2023-12
INDIZE OROKORRA	1,3	1,7	-1,9	12,7	13,4	-5,2
ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOA						
KONTSUMO-ONDASUNAK	1,9	1,2	2,9	2,3	13,7	3,4
---KONTSUMO-ONDASUN IRAUNKORRAK	-0,2	2	0,9	2,2	5,9	5,3
---KONTSUMO-ONDASUN EZ IRAUNKORRAK	2,2	1	3,3	2,3	15	3,2
EKIPOKO ONDASUNAK	1,3	1,7	0,6	1,8	2,6	4,9
BITARTEKO ONDASUNAK	1,4	-0,2	0,9	11	15	1,6
ENERGIA	1	7,1	-12,9	36	21	-27,9
JARDUERA-SEKTOREAK						
-ERAUZKETA-INDUSTRIAK	6,4	3,4	1,1	3,9	6,3	11,3
--ERAUZKETA-INDUSTRIAK	6,4	3,4	1,1	3,9	6,3	11,3
-MANUFAKTURA-INDUSTRIA	1	1,8	-1,8	10,4	11,6	1,2
--ELIKAGAIEN, EDARIEN ETA TABAKOAREN INDUSTRIA	1,8	0,7	3	2,3	15,9	3,5
--EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	6,3	0,9	-4,2	-3,4	6,8	4,9
--ZURA, PAPER A ETA ARTE GRAFIKOAK	3,9	-0,8	-2,9	12,4	23,8	-2,4
--KOKE-GAIK ETA PETROLIO-FINTZEA	-1,1	11,1	-20,5	37,4	18,4	-8,8
--INDUSTRIA KIMIKOA	5,6	-1,2	1,6	13,6	23,5	-5,5
--PRODUKTU FARMAZEUTIKOAK	2,6	-1,4	1,3	2,3	8,9	8,2
--KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	0,2	0,7	0,7	2,8	8,3	10,1
--METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	1,2	-0,7	1,6	16,1	14,5	0,2
--PRODUKTU INFORMATIKO ETA ELEKTRONIKOAK	-2,1	3	4,7	7,8	-1,4	4,8
--MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOA	0,1	2,4	1,5	2,5	5,5	3
--MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	2,1	0,7	-3,7	2,5	3,4	5,4
--GARRAIO-MATERIALA	0,1	2,2	3,2	-2,3	0,9	6
--ALTZARIAK ETA BESTE MANUFAKTURA BATZUK	1,5	2,3	-0,2	2,9	4,6	4,2
-ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	2,8	1,3	-2,9	28,4	23,5	-38,1
--ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	2,8	1,3	-2,9	28,4	23,5	-38,1
-URA	3,2	0	4,8	1,5	10,4	7,6
--URA	3,2	0	4,8	1,5	10,4	7,6

Iturria: EUSTAT. IPRI. (2024ko apirileko datuak)

3.5. ERAIKUNTZA

3.5.1. Eraikuntzaren sektorearen bilakaera. 2023ko datuak

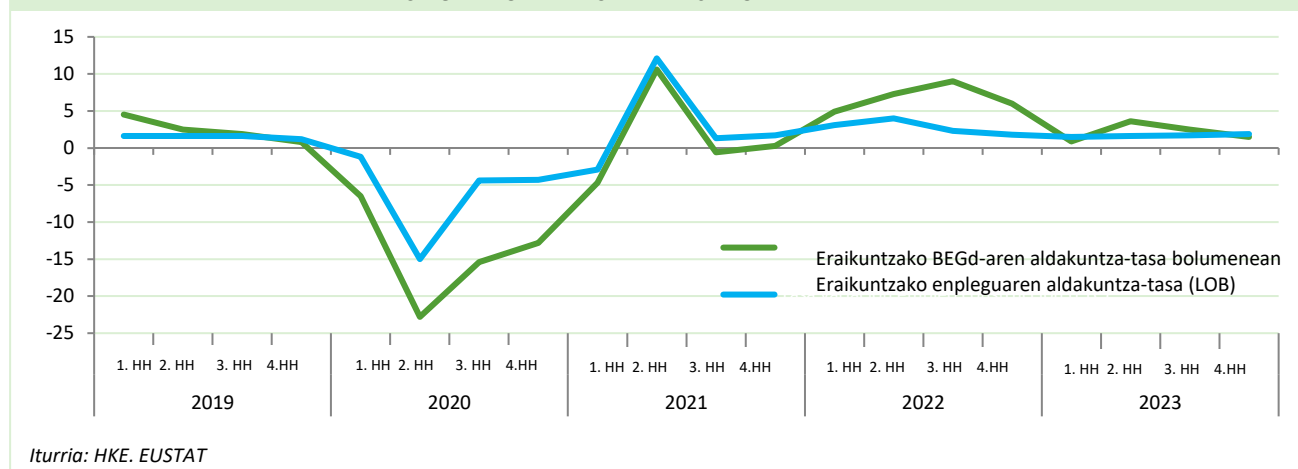
EUSTATen "*Hiruhileroko Kontu Ekonomikoek*" erakusten dute, termino errealean, eraikuntzaren BEGd-ak bizkortu egin zuela bere hazkundera 2023ko lehen eta bigarren hiruhilekoen artean, nahiz eta ondoren moteldu egin zen. Horrela, 2023ko lehen hiruhilekoan, urte arteko hazkundera % 0,9koa izan zen, bigarren hiruhilekoan % 3,6koa, hirugarrenean % 2,5ekoa eta laugarrenean % 1,5ekoa. Hala, 2022tik 2023ra bitartean, eraikuntzaren BEGd-ak, balio errealean, % 2,1eko batez besteko hazkundera izan zuen, hau da, aurreko urtean baino ehuneko 4,6 puntu gutxiago, orduan hazkundera % 6,7koa izan baitzen.

EAEko eraikuntzaren urte arteko balio erantsi gordinaren igoera hori EINek estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 2,3).

Enpleguan, LOBetan neurtuta, urte hasieran urte arteko igoera % 1,5ekoa izan zen 2023ko lehen hiruhilekoan. Laugarren hiruhilekoa amaitzerako urte arteko aldakuntza % 1,9koa izan zen. Urte osorako, urte artean % 0,6ko igoera erregistratu da, aurreko urteko % 2,1en aldean.

EUSTATen "*Eraikuntza Koiuntura Indizeari*"²² (EKOI) buruzko urteko balantzeak, eraikuntzaren sektoreko produkzioaren eta enpleguaren bilakaera zenbatesten duen koiuntura-adierazleak, % 5,6ko urte arteko hazkundera erakusten du, lan-egutegi homogeneoari dagokionez, eraikuntzan % 5,1eko hazkundera eta obra zibilean % 8,8koa.

II.3.7 GRAFIKOA. ERAIKUNTZAREN SEKTOREAREN BILAKAERA

²² Indize honek eraikuntza-obra mota biak bereizten ditu: eraikinak egitea (eraikuntza iraunkor oro, bereizia edo independentea, etxebizitza familiar edo kolektiborako egiten dena, edo nekazaritzarako, industriarako, zerbitzuak emateko edo, oro har, jarduera bat egiteko —eskolak, siloak, eta abar— egiten dena) eta obra zibila (azpiegitura-obra oro, eraikinak egitea ez dena, kolektiboki edo publikoki erabiltzeko dena).

II.3.17 TAULA. ERAIKUNTZAREN SEKTOREKO ADIERAZLEAK							
	HIRUHILEROKO KONTU EKONOMIKOAK ZUZENDUTAKO DATUAK.				ERAIKUNTZAREN KOIUNTURA INDIZEA ZUZENDUTAKO DATUAK. EGUNEKO PREZIOAK. URTE ARTEKO ALDAKUNTZA		
	PREZIO ARRUNTEN BEGd-A (MILIOIAK)	ENPLEGUA LOBetan*	BEGd-AREN ALDAKUNTZA (ERREALA)	ENPLEGUAREN ALDAKUNTZA	GUZTIRA	ERAIKUNTZA	OBRA ZIBILA
			URTE ARTEKO ALDAKUNTZA				
2019	4.190.915	60.615	2,4	4,1	8,7	9,2	5,6
2020	3.616.736	55.345	-14,4	-8,7	-8,1	-8,4	-6,0
2021	3.662.354	56.240	1,0	1,6	7,8	8,4	4,3
2022	4.037.797	57.406	6,7	2,1	8,3	6,5	20,0
2023	4.350.588	57.839	2,1	0,6	5,6	5,1	8,8
*Lanaldi osoaren baliokideak							
Iturria: EUSTAT, Kontu Ekonomikoak eta Eraikuntzaren Koiuntura Indizea (2024ko apirileko datuak) Geuk egina							

3.5.2. Eraikuntza Kostuen Indizea. 2023ko datuak

EUSTATen "Eraikuntza Kostuen Indizeak" (EKI) eraikuntzaren sektorearen kostu osoak izandako bilakaera neurtzen du. Kostu hori Bitarteko Kontsumoen, Langileen Kostuen eta Ustiapeneko Soberakinaren batura da, eta Bitarteko Kontsumoen Kostuaren Indizearen eta Eskulanaren Kostuaren Indizearen bilakaeraren bidez kalkulatzen da.

2022ko abendutik 2023ko abendura bitartean, eraikuntzaren kostuak % 3,8 igo dira, lehengaienak % 4,3 eta eskulanarenak % 2,1.

Eraikuntza eta Obra Zibila bereizita, eraikuntzaren kostuak % 3,8 igo dira eta obra zibilarenak % 3,9.

II.3.18 TAULA. ERAIKUNTZA-KOSTUEN URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA EAE-N. AURREKO ABENDUAREN ALDEAN IZANDAKO ALDAKUNTZA							
	KOSTUAK			LEHENGAIEN PREZIOA			ESKULANA REN KOSTUA
	GUZTIRA	ERA KUNTZA	OBRA ZIBILA	GUZTI RA	ERA KUNTZA	OBRA ZIBILA	
2019-12	2,2	2,0	2,9	2,2	2,0	3,1	2,3
2020-12	1,0	1,3	-0,3	0,7	1,1	-1,0	1,8
2021-12	5,6	5,2	7,6	6,8	6,2	9,4	1,9
2022-12	8,5	8,3	9,4	9,4	9,1	10,5	5,8
2023-12	3,8	3,8	3,9	4,3	4,3	4,4	2,1

Iturria: EUSTAT. EKI, 2024ko apirileko datuak. Geuk egina

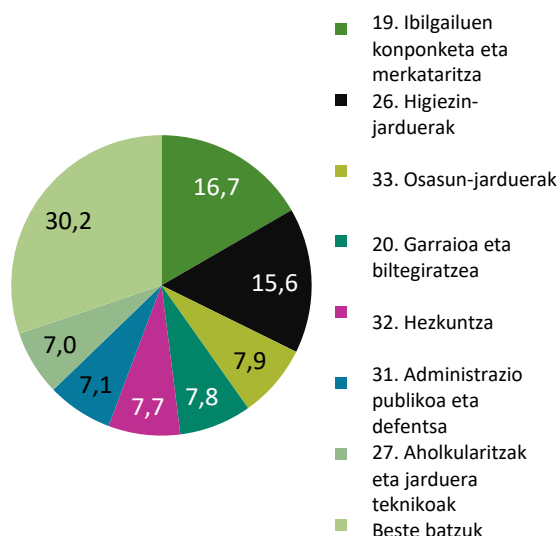
3.6. ZERBITZUAK

3.6.1. Zerbitzuen sektorearen egitura EAEn

Atal honetan gure erkidegoko zerbitzuen sektorearen egitura aztertzen da. Kontuan izan behar da BEGd-i dagokionez argitaratutako azken datuak 2022. urtekoak direla, eta enpleguari dagokionez, 2021. urtekoak.

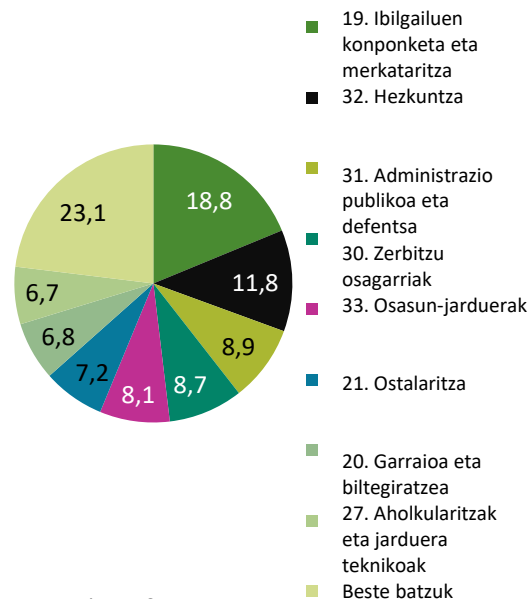
BPGd arruntari dagokionez, hauek nabarmentzen ziren 2022an: Ibilgailuen konponketa eta merkataritza (EAEko zerbitzuen sektorearen % 16,7), Higiezin-jarduerak (% 15,6), Osasun-jarduerak (% 7,9), Garraioa eta biltegiatzea (% 7,8) eta Hezkuntza (% 7,7). Enpleguaren aldetik, honakoak izan dira nabarmenenak 2021ean: Ibilgailuen merkataritza eta konponketa (zerbitzuen sektoreko enpleguaren % 18,8), Hezkuntza (% 11,8), Administrazio publikoa eta defentsa (% 8,9), Zerbitzu osagarriak (% 8,7) eta Osasun-jarduerak (% 8,1).

II.3.8 GRAFIKOA. ZERBITZUEN SEKTOREKO BPGd-AREN BANAKETA SEKTOREEN ARABERA, 2022

Iturria: EUSTAT

II.3.9 GRAFIKOA. ZERBITZUEN SEKTOREAREN ENPLEGUAREN BANAKETA SEKTOREEN ARABERA, 2021

Iturria: EUSTAT

II.3.19 TAULA. ZERBITZUEN SEKTOREAREN EGITURA ETA BILAKAERA

	BPGd ARRUNTA (ZERBITZUEN SEKTOREKO BEGd-AREN GAINEKO %A)			ENPLEGUA (ZERBITZUEN SEKTOREKO ENPLEGUAREN GAINEKO %A)			BPGd -A*	PREZIOAK	ENPLEGUA
	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2018-22		2017-21
19. IBILGAILUEN KONPONKETA ETA MERKATARITZA	14,9	15,9	16,7	19,1	19,1	18,8	2,5	2,4	-0,6
20. GARRAIOA ETA BILTEGIATZEA	7,2	7,4	7,8	6,5	6,9	6,8	5,8	-1,0	1,5
21. OSTALARITZA	4,0	5,3	6,6	8,7	6,6	7,2	-3,5	2,4	-4,2
22. EDIZIOA, IRUDIA, IRRATIA ETA TELEBISTA	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,9	1,7	-3,3
23. TELEKOMUNIKAZIOAK	1,9	1,7	1,6	0,3	0,3	0,3	0,7	-1,5	0,0
24. INFORMATIKA	1,9	1,9	1,8	2,1	2,3	2,3	4,0	1,1	3,8
25. FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	6,3	5,9	6,0	2,2	2,3	2,2	0,5	4,2	-2,4
26. HIGIEZIN-JARDUERAK	17,7	16,8	15,6	0,8	0,9	0,8	0,6	0,9	1,4
27. AHOULKULARITZAK ETA BESTE JARDUERA TEKNIKO BATZUK	7,1	6,9	7,0	6,5	6,8	6,7	4,0	0,8	0,5
28. IKERKETA ETA GARAPENA	1,1	1,1	1,1	1,1	1,3	1,3	4,1	1,0	3,8
29. BESTE JARDUERA PROFESIONAL BATZUK	1,0	1,1	1,1	1,8	1,7	1,8	3,1	0,3	-0,2
30. ZERBITZU OSAGARRIAK	4,1	4,4	4,5	9,4	8,8	8,7	1,9	1,1	-1,4
31. ADMINISTRATZIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA	7,8	7,4	7,1	8,3	9,0	8,9	1,6	1,7	1,7
32. HEZKUNTZA	8,5	8,1	7,7	10,8	11,5	11,8	2,1	1,5	3,4
33. OSASUN-JARDUERAK	8,8	8,5	7,9	7,2	8,0	8,1	2,0	1,5	3,8
34. GIZARTE-ZERBITZUETAKO JARDUERAK	1,7	1,6	1,5	4,3	4,7	4,6	1,5	1,1	3,0
35. AISIALDI- ETA KULTURA-JARDUERAK	1,7	1,9	2,0	2,2	1,9	2,0	-2,3	0,5	-1,6
36. BESTE ZERBITZU BATZUK	1,9	1,9	1,9	3,4	3,4	3,3	-1,3	0,4	-1,3
37. ETXEEN JARDUERAK	1,5	1,4	1,5	4,3	4,0	3,9	1,3	3,0	-4,1
38. LURRALDEZ KANPOKO ERAKUNDEAK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
ZERBITZUAK, GUZTIRA (BPGd-A MILA EUROTAN ETA ENPLEGUA LANALDI OSOAN)	45.963.221	49.407.158	53.947.478	693.754	656.473	675.187	1,6	1,4	0,3
EKONOMIA, GUZTIRA (BPGd-A MILA EUROTAN ETA ENPLEGUA LANALDI OSOAN)	71.828.616	78.038.814	86.266.450	974.811	914.369	939.512	0,8	2,1	0,6

* BPGd erreala (bolumen kateatuan)

Iturria: EUSTAT. Kontu Ekonomikoak (2024ko maiatzeko datuak) eta geuk egina

2018 eta 2022 artean (hau da, COVID-19aren eragin handieneko bi urteak barne), zerbitzuen sektoreko BEGd-aren urteko batez besteko aldakuntza-tasa, balio errealetan, % 1,6koa izan zen. BPGd-aren jaitsiera handienak honako hauetan erregistratu ziren: ostalaritza (-% 3,5, urteko batez besteko tasa) eta aisia- eta kultura-jarduerak (-% 2,3). Aldiz, hazkunde handienak garraio eta biltegiatzean (+% 5,8) eta I+Gn (-% 4,1).

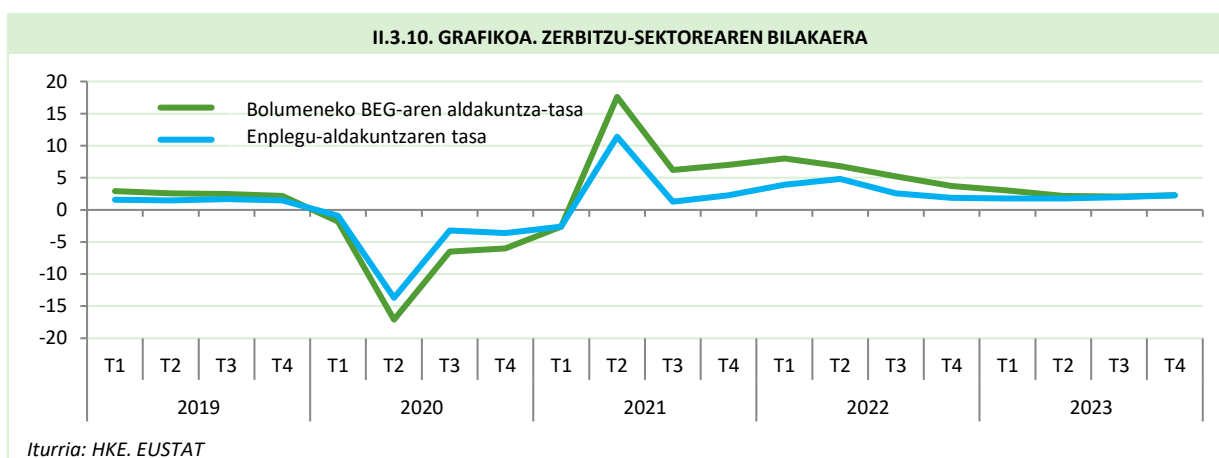
Enpleguari dagokionez, 2017-21 artean urteko batez besteko aldakuntza-tasaren jaitsiera handienak ostalaritzan (-% 4,2) eta etxeen jardueretan (-% 4,1) erregistratu ziren, eta, aldiz, igoerarik handienak informatikan, osasun-jardueretan eta I+Gn (horietako bakoitzak +% 3,8).

Zerbitzuen sektoreko prezioen urteko batez besteko aldakuntza, 2018 eta 2022 artean, % 1,4koa izan zen.

3.6.2. Zerbitzuen sektorearen bilakaera orokorra. 2023ko datuak

EUSTATen "Hiruhileroko Kontu Ekonomikoek" erakusten dute, termino errealetan, zerbitzuen sektorearen BEGd-a motelduz joan zela 2023an zehar, nahiz eta laugarren hiruhilekoan nolabaiteko hobekuntza izan aurreko hiruhilekoaren aldean. Hala, 2023ko lehen hiruhilekoan % 3ko hazkundera izan da 2022ko hiruhileko beraren aldean, % 2,2koa bigarrenean, % 2,1koa hirugarrenean eta % 2,3koa laugarren hiruhilekoan. Horrela, urte osoan, urte arteko hazkundera, balio errealetan, % 2,4koa izan da, aurreko urtean baino ehuneko 3,5 puntu txikiagoa.

Enpleguan, LOBetan neurtuta, urte hasieran urte arteko igoera % 1,8koa izan zen 2023ko lehen hiruhilekoan. Laugarren hiruhilekoa amaitzerako urte arteko aldakuntza % 2,3koa izan zen. Urte osorako urte artean % 2,2ko igoera erregistratu da.

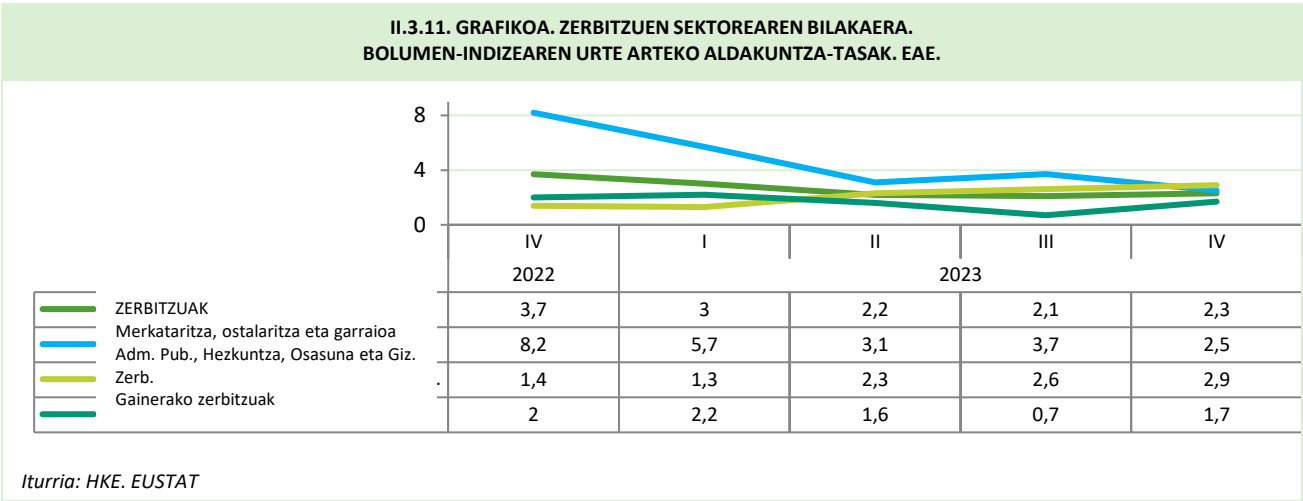

EAEko zerbitzuak urte arteko balio erantsi gordinaren igoera hori EINek estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 3,2).

EAEEn, merkatuko zerbitzuak hazi egin dira, baina hazkundera moteldu dute 2022ko tasekin alderatuta eta, kontrara, merkatukoak ez diren zerbitzuak hazi egin dira eta aurreko urteko tasen gainetik, gainera.

Hala, merkataritza, ostalaritza eta garraioaren adarrak urtean zehar hazkundera moteldu du eta 2023 osoan % 3,7ko hazkundera erregistratu du (2022an % 14,6) eta gainerako zerbitzuen adarreko (higiezin-jarduerak, jardura profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta finantzarioak eta aseguruetaoak) jarduerak urte arteko % 1,6ko hazkundera erregistratu dute 2023an (aurreko urtean, % 3,2).

Bere aldetik, administrazio publikoa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak adarra hiruhilekoan hazi egin da, eta urte osoan % 2,3 egin du gora, 2022an erregistratutako hazkunde-tasaren ehuneko 1,4 puntu gainetik.

II.3.20 TAULA. ZERBITZUEN SEKTOREAREN BILAKAERA							
	BEGd-A EGUNEKO PREZIOAK	LANPOSTUAK (lanaldi osoaren baliokideak)	ZERBITZUEN BEGd-AREN BOLUMEN-INDIZEA URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. ZUZENDUTAKO DATUAK.				LANPOSTU- ALDAKUNTZA (lanaldi osoaren baliokideak)
			GUZTIRA	MERKATARITZA, OSTALARITZA ETA GARRAIOAK	AD. PUBLIKOA, HEZK., OSASUNA ETA GIZ. ZERB.	GAINERAKO ZERBITZUAK	
2019	49.629.954	693.754	2,5	2,2	3,2	2,4	1,6
2020	45.963.221	656.473	-7,9	-20,4	1,1	-4,3	-5,4
2021	49.407.158	675.187	6,6	15,6	2,3	4,1	2,9
2022	53.947.478	697.381	5,9	14,6	0,9	3,2	3,3
2023	57.745.880	711.300	2,4	3,7	2,3	1,6	2,0

Iturria: EUSTAT, 2024ko apirileko datuak. Geuk egina

3.6.3. Merkataritza. 2023ko datuak

EUSTATen txikizkako merkataritzaren salmenta-indizearen bilakaera

EUSTATen “Txikizkako Merkataritza Indizea,(TMI)” EAEko txikizkako merkataritzaren sektoreko merkataritzako eta laneko koiunturaren bilakaeraren zuzeneko adierazlea da, eta informazioa jaso deneko bi aldagaien jokabidearen azterketan du oinarria: "salmentak" eta "landunak”.

EUSTATen "Txikizkako merkataritzaren salmenta-indizearen" datuek erakusten dutenez, 2022tik 2023ra bitartean txikizkako merkataritzaren salmentak % 0,9 igo dira (lan-egutegiaren termino homogeneousetan eta prezio finkoetan), aurreko urtean baino hazkunde-ratio txikiagoa (+% 2,9). Zerbitzuguneak alde batera utzita, salmentak % 1,3 hazi dira (+% 2,6 aurreko aldian).

Elikaduraren sektorean, 2023an metatutako salmentak 2022an izandakoak baino % 1,2 handiagoak izan dira. Bestalde, gainerako produktuen sektoreko txikizkako merkataritzaren salmentak % 1,4 hazi dira, eta automobilgintzarako erregaiarenak % 3,6 gutxitu dira.

Elikadurako txikizkako merkataritzaren barruan, elikagaietan, edarietan eta tabakoan espezializatutako merkataritza (fruta-dendak, harategiak, arrandegiak, etab.) % 0,9 jaitsi da 2023an 2022. urtearen aldean, eta elikadura nagusi den espezializatu gabeko merkataritza, berriz, % 2,1 hazi da.

Gainerako produktuen txikizkako merkataritzan, portaera positiboa izan da pertsonen ekipamenduetan espezializatutako merkataritzan (+% 3,8), beste kontsumo-ondasun batzuetan espezializatuan (+% 5,8) eta merkataritza ez-espezializatuaren sektorean (+% 1,7). Bestalde, etxeko ekipamenduan espezializatutako merkataritzako salmentak murriztu egin dira aurreko urtearen aldean (% 2,4).

II.3.21 TAULA. TXIKIZKAKO MERKATARITZAREN SALMENTA-INDIZEAREN BILAKAERA. URTETIK URTERAKO TASAK EGUTEGIAREN ERAGINAK ZUZENDUTA. PREZIO KONSTANTEAK

	INDIZE OROKORRA	EAE									AUTOMOZI ORAKO ERREGAIA	INDIZE OROKORRA, ZERBITZUG UNERIK GABE
		ELIKAGAIK			GAINERAKO PRODUKTUAK							
		Gutzira	Espezializat ua	Espezializatu gabea	Gutzira	Pertsonaren ekipamendu a	Etxeko ekipamendu a	Kontsumo ko beste ondasun batzuk	Espezializa tu gabea			
2019	0,9	1,5	0,3	2	-0,1	-2,2	1,4	0,5	1,7	3,3	0,7	
2020	-4,9	3,2	-4,9	7,3	-10,3	-13,9	-2,9	-9,2	-15,7	-16,1	-3,9	
2021	3,5	-3,6	0,7	-5,4	9,9	7,4	19,6	5,9	-0,1	8,2	3,1	
2022	2,9	-0,4	-1,2	0,1	5,2	10,1	8,1	-3,9	-5,2	6,7	2,6	
2023	0,9	1,2	-0,9	2,1	1,4	3,8	-2,4	5,8	1,7	-3,6	1,3	

Iturria: EUSTAT, TMI, 2024ko apirileko datuak

2023an, EAEko txikizkako merkataritzaren sektorean okupatutako langileen balantzeak % 1,3ko hazkundera erakusten du²³.

Enplegua hazi egin da jangai eta edarien saltokietan (+% 1,2) eta gainerako produktuetan (+% 1,2), eta, bereziki, automoziorako erregaien saltokietan (+% 4,1).

II.3.22 TAULA. TXIKIZKAKO MERKATARITZAN LAN EGITEN DUTEN LANGILEEN INDIZEA. URTETIK URTERAKO TASAK

	INDIZE OROKORRA	ELIKAGAIK	GAINERAKO PRODUKTUAK	AUTOMOZIORAKO ERREGAIA
2019	-0,1	0,5	-0,7	3,2
2020	-2,1	1	-4,6	-3,8
2021	0,9	1,9	0	2,6
2022	1,7	1,2	1,8	8,1
2023	1,3	1,2	1,2	4,1

bb: behin-behinekoa

Iturria: EUSTAT, TMI, 2023ko apirileko datuak

EUSTATen azalera handiko saltokietako eta elikadura-kateetako merkataritza-indizearen bilakaera

Orain EUSTATen “Saltoki handietako eta elikagai-kateetako merkataritza indizea” aztertuko dugu. EAEko saltoki handietako eta elikagai-kateetako merkataritzaren sektorearen salmenten bilakaera komertzialari eta langileei buruzko abagune-adierazlea da²⁴.

2022 eta 2023 artean, indize orokorra % 1,3 igo da, azken bi urteetako beheranzko joera hautsiz. Gehikuntza horren arrazoia elikagai-produktuen salmenten igoera izan da (+0,1). Kontrara, gainerako artikuluetako salmentak % 0,5 gutxitu ziren. Enpleguak, bestalde, % 3,1eko hazkundera erakusten du 2022aren aldean.

II.3.23 TAULA. AZALERA HANDIKO SALTOKIETAKO ETA ELIKADURA-KATEETAKO MERKATARITZA-INDIZEA. EAE. URTETIK URTERAKO TASAK

	EGUTEGIAREN ERAGINAK ZUZENDUTA. PREZIO KONSTANTEAK			LANGILE LANDUNAK (URTARORIK GABEKO DATUAK)
	INDIZE OROKORR A	SALMENTAK		
		ELIKAGAIK	GAINERAKO PRODUKTUA K	
2019	1,4	1,7	0,8	1,6
2020	3	8,4	-9,5	0,7
2021	-0,4	-3,9	8,6	3,9
2022	-0,2	-4,2	5,8	2,7
2023	1,3	0,1	-0,5	3,1

Iturria: EUSTAT, Azalera handiko saltokietako eta elikadura kateetako merkataritza-indizea, 2024ko apirileko datuak

²³ Indize koiuntural honetan eta beste indize ekonomiko batzuetan aintzat hartutako enplegatuen artean sartzen dira aldi baterako enplegu-erregulazioko espediente (ABEEE) bati atxikitako pertsonak, Europar Batasuneko Estadistika Bulegoak (Eurostat) Methodology of Short Term Business Statistics eskuliburuan jasotzen duen enplegatuen definizioari jarraituz.

²⁴ 2.500 m²-ko edo gehiagoko salmenta-azalera duten merkataritza-establezimenduak hartzen dira saltoki handitzat, eta elikagai-kate deitzen zaie gutxienez hiru lokal, saltoki handiak barne, halakorik izanez gero, eta 100 langile baino gehiago dituzten enpresa guztiei. Informazioa lurralde historikoen mailan zabaltzen da 2015etik aurrera

3.6.4. Turismoa eta ostalaritza. 2023ko datuak

Establezimendu turistikoak: hotel-establezimenduak, landa-ostatuak eta apartamentu turistikoak

EUSTATen "Establezimendu turistiko hartzaileen inkestak" EAEko hotel-establezimenduen (hotelak eta pentsioak), landa-ostatuak (nekazaritza-turismoak eta landetxeak) eta apartamentu turistikoak okupazioari buruzko informazio estatistikoa ematen du. Honako hauek dira lortutako aldagai nagusiak: bidaiari-kopurua, ostatu-gauen kopurua, batez besteko egonaldia eta okupazio-mailak, plazaka zein gelaka, eta hotelen sektorearen errentagarritasun-adierazleak, hala nola eguneko batez besteko tarifa (ADR) edo gela eskuragarriko diru-sarrerak (REVPAR).

II.3.24 TAULA. BIDAIRIAK, OSTATU-GAUAK, BATEZ BESTEKO EGONALDIA ETA OKUPAZIO-MAILA ESTABLEZIMENDU TURISTIKOETAN (hotel-establezimenduak, landa-ostatuak eta apartamentu turistikoak)				
	BIDAIRIAK	OSTATU-GAUAK	EGONALDIA BATEZ BESTE	OKUPAZIO- MAILA
2019	3.441.967	7.021.938	2,0	52,3
2020	1.351.804	2.820.063	2,1	30,1
2021	2.376.989	4.886.776	2,1	37,7
2022	3.857.794	7.790.165	2,0	48,5
2023	4.259.113	8.689.200	2,0	51,6
Ald. 2023, 2022aren aldean	10,4	11,5		
Iturria: EUSTAT, Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta.				

Inkesta horren arabera, 2022an, EAEko establezimendu turistikoetako sarrerak eta ostatu-gauak (hotel-establezimenduak, landa-ostatuak eta apartamentu turistikoak) berreskuratu egin dira, 2019an lortutako zifrak gaindituta; 2023an berriz igo ziren. Zehazki, 2019 eta 2023 artean, aldagai bakoitza % 23,7 hazi zen. Hala, 2023an 4.259.113 sarrera izan ziren eta 8.689.200 ostatu-gau guztira.

Sarreraren % 86,6 eta ostatu-gauen % 83 hotel-establezimenduetan egin direnez, xehetasun handiagoz aztertuko ditugu establezimendu horietako jarduerak.

Hotel-establezimenduak

2022an, EAEko establezimendu turistikoetako sarrerak eta ostatu-gauak igo egin ziren, 2019an lortutako zifrak gaindituta; 2023an berriz igo ziren.

Zehazki: 2023an bidaiariaren 3.687.240 sarrera erregistratu ziren, eta guztira 7.214.545 ostatu-gau eragin zituzten. Zifra horiek 2022an izandakoak baino % 10,4 eta % 12 handiagoak dira, hurrenez hurren.

Sarrera-kopurua igo egin da, atzerritik datozen pertsonak areagotu egin direlako (1.397,5 milatik 1.673,3 milara, +% 19,7), Estatuko gainerako lekuetatik datozenak igo egin direlako (1.582,6tik 1.643,7ra, +% 3,9), eta EAEkoak diren eta Erkidegoaren barruan mugitzen diren pertsonak ere areagotu direlako (+% 2,7). Datuen arabera, 2023an atzerritik egindako sarrerak Estatutik egindakoak baino gehiago izan ziren.

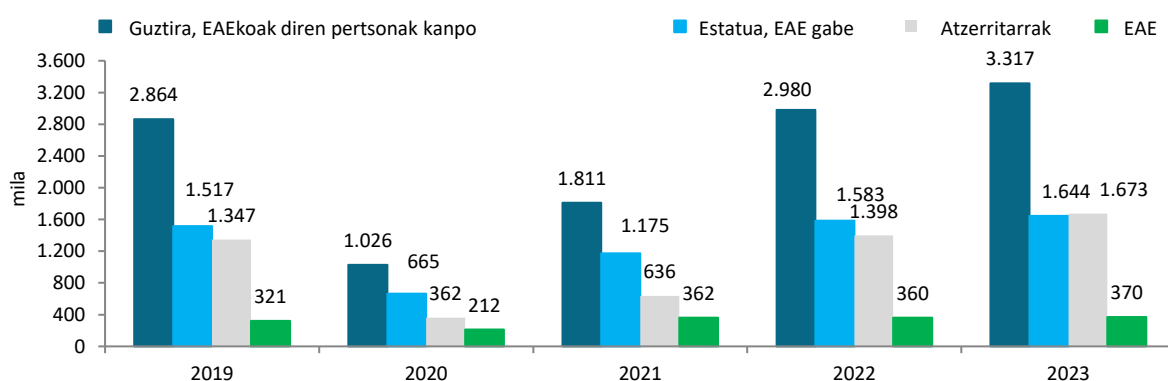
Batez besteko egonaldia 1,96 egunekoa izan zen 2023an, 2022ko 1,93 egunen antzekoa. Plazen okupazio-maila % 57,8koa izan da 2023an, eta gelen okupazio-mailaren kasuan % 68,5koa.

II.3.25 TAULA. HOTEL-ESTABLEZIMENDUETAN ESKAINITAKO BIDAIRIAK, OSTATU-GAUAK, BATEZ BESTEKO EGONALDIA, OKUPAZIO-MAILA ETA HOTELEKO PLAZAK

	BIDAIRIEN SARRERAK				OSTATU-GAUAK	OKUPAZIO-MAILA		BATEZ BESTEKO EGONALDIA, EGUNETAN
	GUZTIRA	JATORRIA				PLAZEN ARABERA	GELEN ARABERA	
		ESTATUA (EAE GABE)	EAE	ATZERRIA				
2019	3.184.904	1.516.708	321.256	1.346.940	6.265.610	57,4	68,4	1,97
2020	1.238.100	664.580	211.616	361.904	2.409.708	0,0	0,0	1,95
2021	2.172.927	1.174.602	361.900	636.425	4.178.716	41,1	48,8	1,92
2022	3.340.493	1.582.624	360.360	1.397.509	6.442.631	53,9	63,5	1,93
2023	3.687.240	1.643.721	370.224	1.673.295	7.214.545	57,8	68,5	1,96
Ald. 2023, 2022aren aldean	10,4	3,9	2,7	19,7	12,0			

Iturria: EUSTAT, Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta, geuk egina

II.3.12 GRAFIKOA. EAEko OSTALARITZA-ESTABLEZIMENDUETAKO BIDAIRIEN SARRERAREN BILAKAERA JATORRIAREN ARABERA. MILAKA PERTSONA

Iturria: EUSTAT

2022 eta 2023 bitartean, hotel-establezimenduen kopuruak % 0,3 egin du gora, 617 izatetik 619 izatera igaro da, eguneko eskainitako logelen kopurua % 3,9 igo da eta eguneko eskainitako plazena % 4,5. Bestalde, landunak % 7 igo dira.

Errentagarritasun-adierazleak honakoak izan dira 2023an:

- ADR (Average Daily Rate) edo eguneko batez besteko tarifa, hau da, biztanleria okupatuak egunean lortutako batez besteko diru-sarrerak (bainugela duen logela bikoitz bati aplikatuta, ostatu bakoitzean, beste edozein zerbitzu edo zergak kenduta) 108,3 eurokoa izan da, hau da, 2022an baino % 9,6 gehiago.
- RevPAR (Revenue Per Available Room) aldagaiak eskuragarri dagoen logela bakoitzeko batez besteko diru-sarrerak neurtzen ditu. Aldagai hori 74,1 eurokoa izan da, hau da, % 18,2 handiagoa.

II.3.26 TAULA. EAEn IREKITAKO HOTEL-ESTABLEZIMENDUAK, EGUNeko ESKAINITAKO LOGELAK, ESKAINITAKO PLAZAK, LANDUNAK ETA ERRENTAGARRITASUNA GELA ERABILGARRI BAKOITZEKO

	HOTEL-ESTABLEZIMENDUAK	ESKAINITAKO GELAK EGUNeko	ESKAINITAKO PLAZAK	ESKAINITAKO PLAZAK EGUNeko	LANA DUTEN LANGILEAK	EGUNeko BATEZ BESTEKO TARIFA GELA BAKOITZEKO (ADR)	EGUNeko BATEZ BESTEKO DIRU-SARRERAK GELA BAKOITZEKO (REVPAR)
2019	603	15.351	10.925.615	29.933	4.388	93,4	63,9
2020	600	10.387	7.356.784	20.101	2.632	73,1	30,0
2021	601	14.223	10.177.125	27.883	3.099	84,6	41,3
2022	617	16.547	11.944.140	32.724	4.184	98,7	62,7
2023	619	17.186	12.485.024	34.206	4.476	108,3	74,1
ALD. 2022/23	0,3	3,9	4,5	4,5	7,0	9,6	18,2

Iturria: EUSTAT, Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta.

3.6.5. Finantzen sektorea. 2023ko datuak

Espainiako Bankuaren Estatistika Buletinaren arabera, 2023an, Japoniako Bankuak eta Ameriketako Estatu Batuetako Erreserba Federalak esku-hartze tasak mantendu zituzten, lehenengoak $-0,1\%$ en 2023an eta bigarrenak $4,5\%$ en. Bere aldetik, Europako Banku Zentralak handitu egin zuen, $4,5\%$ en kokatu arte.

Euroguneko moneta-merkatuko interes-tasei dagokienez (gordailuak), positiboak dira urteko batez bestekoan, epe guztietan; zehazki, 2023ko abenduan, Euriborra honela kokatzen da: hilabetera $+3,86\%$; 3 hilabetera $+3,94\%$; sei hilabetera $+3,93\%$ eta urtebetera $+3,68\%$.

Finantza-erakundeetan jarritako gordailuen analisiak, Espainiako Bankuaren Estatistika Buletinaren datuen arabera, erakusten du administrazio publikoen jabetzapekoen guztizko saldoa 9.955 milioi eurokoa izan zela EAEn 2023 amaitzean. Kopuru horrek $1,2\%$ ko igoera ekarri dio urteko tasari, eta $10,4\%$ dira Estatuko gordailuetan. Beste sektore egoiliar batzuetako gordailuen balioa 86.343 milioi eurokoa izan zen, hau da, horien balioak $1,7\%$ ko jaitziera izan zuen aurreko aldiarekin konparatuta, eta $6,1\%$ eko ratioa estatuko guztizkoaren gainean.

Sektore pribatuko gordailuen modalitateak aztertuta (agerikoa, eperakoa eta aktiboen aldi baterako lagapena (AAL)), gordailu guztien $75,9\%$ ageriko gordailuak dira, $12,5\%$ eperako gordailuak eta $1,3\%$ AALei dagozkie. Aurreko hiru urteetan gertatutakoaren kontrara, 2023an ageriko gordailuak $9,5\%$ gutxitu ziren, eta eperako gordailuak $92,3\%$ hazi ziren.

II.3.28 TAULA. SEKTORE PRIBATUAK ETA ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN GORDAILU-ENTITATEETAN DITUZTEN GORDAILUAK (XII-31ko SALDOAK)

	EAE								ESTATUA M €	EAEKO %A, ESTATUKO GUZTIZKOAR EN GAINEAN
	EUROAK, MILIOITAN					BANAK. (% BERT.)	ALDAKUNTZA (%)			
	2019	2020	2021	2022	2023	2023	21/22	22/23	2023	2023
Pribatua eta publikoa, guztira	86.935	91.862	96.160	97.644	96.298	100,0	1,5	-1,4	1.509.637	6,4
Sektore publikoa, guztira	4.800	6.102	9.345	9.839	9.955	10,3	5,3	1,2	96.123	10,4
Sektore pribatua (BSE), guztira	82.135	85.759	86.815	87.806	86.343	89,7	1,1	-1,7	1.413.514	6,1
Ageriko gordailuak	66.238	74.079	78.243	80.775	73.083	75,9	3,2	-9,5	1.194.379	6,1
Eperako gordailuak	13.030	10.405	7.637	6.243	12.006	12,5	-18,3	92,3	204.185	5,9
ALL	2.868	1.275	935	788	1.255	1,3	-15,7	59,3	14.951	8,4
Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina. Geuk eginga										

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina. Geuk egina

Espainiako Bankuaren "Estatistika Buletinaren" datuen arabera, finantza-erakunde monetarioek EBU bizi diren etxeko unitateei ematen dieten interes-tasa 2022tik 2023ra igo da kontsumorako kredituen kasuan, $6,36\%$ tik $8,22\%$ ra, eta etxebizitzarako kredituen kasuan, $2,33\%$ tik $3,99\%$ ra.

EAEn, gordailu-erakundeek administrazio publikoen eta beste sektore egoiliar batzuen aurrean emandako kredituaren saldo bizia $4,9\%$ jaitsi da (69.903tik 66.465 M €-ra). Beherakada hori administrazio publikoei (-6%) eta sektore pribatuari ($-4,8\%$) emandako kredituaren saldoaren jaitzierak eragin du. Azken hori guztizkoaren $86,7\%$ da.

II.3.29 TAULA. DIRUZKO FINANTZA-ERAKUNDEEK EUROGUNeko SEKTORE EGOILIARREI APLIKATUTAKO INTERES-TASA (ERAGIKETA BERRIAK)

	ETXEEI (URTEKO TASA BALIOKIDEA)	
	KONTSUMORAKO KREDITUA	ETXEBIZITZA EROSTEA
2019	6,24	1,92
2020	5,82	1,67
2021	5,83	1,60
2022	6,36	2,33
2023	8,22	3,99

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina

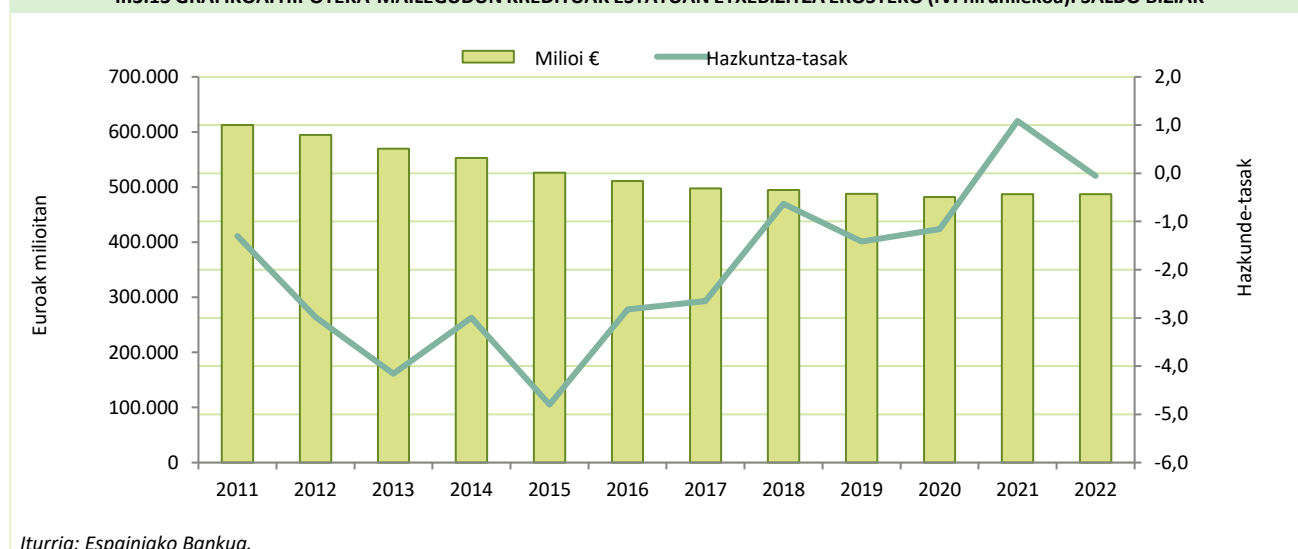
II.3.30 TAULA. GORDAILU-ENTITATEEK SEKTORE PUBLIKOARI ETA PRIBATUARI EMANDAKO KREDITUA (saldoak 12/31n).

	EUROAK, MILIOITAN						BANAKETA EAE 2023	ESTATUA 2023	ESTATUAR EN GAINEKO %A	2022-23 ALDAKUNTZA (%)
	2018	2019	2020	2021	2022	2023				
Guztira	68.467	68.515	70.155	70.253	69.903	66.465	99,8	1.201.952	5,5	-4,9
Administrazio publikoak	7.148	7.618	8.150	9.437	9.369	8.809	13,3	75.167	11,7	-6,0
Sektore pribatua (BSE)	61.319	60.897	62.005	60.816	60.533	57.657	86,6	1.126.785	5,1	-4,8

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina

Beste sektore egoiliar batzuei etxebizitza erosteko hipoteka-bermedun kreditu-saldoei dagokienez, Espainiako Bankuak Estatu osorako emandako 2022ko datuen arabera (ez dago daturik autonomia-erkidegoen mailan), % 0,1 jaitsi da aurreko urtearen aldean, 487.146 milioi eurotik 486.890 milioi eurora.

II.3.13 GRAFIKOA. HIPOTEKA-MAILEGUDUN KREDITUAK ESTATUAN ETXEBIZITZA EROSTEKO (IV. hiruhilekoa). SALDO BIZIAK

Iturria: Espainiako Bankua.

Bestalde, Jabetza, Merkataritza eta Ondasun Higigarrien Erregistratzaileen Espainiako Elkargoaren datuek, EINren “Hipoteken Estatistikan” argitaratutakoak, adierazi egiten dute EAEn eratutako hipoteka-kopurua jaitsi egin dela 2022 eta 2023 bitartean eta, aldiz, hipotekatutako finkaren gainean emandako batez besteko zenbatekoa igo egin dela: lehena -% 17,5 eta bigarrena +% 5,9. Hipotekatutako finkaren gainean mailegatutako batez besteko zenbatekoa 188.178 eurora iristen da.

Hipoteka-kopuruaren jaitsiera hori hiri-finken gaineko hipoteken beherakadak (-% 17,7) eta landa-finken gaineko hipotekenak eragin dute (-% 2,9).

Zehatzago, etxebizitzaren gaineko hipoteken kopurua % 16,3 jaitsi da eta etxebizitza hipotekatuaren gainean mailegatutako batez besteko zenbatekoa % 1, 160.310 eurotik 158.760 eurora.

II.3.31 TAULA. LANDA-FINKEN ETA HIRI-FINKEN HIPOTEKAK EAE-N

	2021			2022			2023 bb			ALDAKUNTZA		
	KOPURU A	ZENBATEKOA (MILAKA €)	BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)	KOP.	ZENBATEKOA (MILAKA €)	BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)	KOP.	ZENBATEKOA (MILAKA €)	BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)	2022/23		
										KOP.	ZENBATE KOA	ZENBATEKOA ERTAINA
HIPOTEKAK GUZTIRA	28.026	4.944.114	176.412	29.602	5.257.424	177.604	24.411	4.589.298	188.001	-17,5	-12,7	5,9
LANDA FINKAK	475	84.119	177.093	418	80.444	192.450	406	72.077	177.530	-2,9	-10,4	-7,8
HIRI-FINKAK	27.551	4.859.995	176.400	29.184	5.176.980	177.391	24.005	4.517.221	188.178	-17,7	-12,7	6,1
Etxebizitzak	21.098	3.318.808	157.304	22.905	3.671.896	160.310	19.181	3.045.183	158.760	-16,3	-17,1	-1,0
Orubeak	363	610.980	1.683.140	366	558.074	1.524.792	279	545.722	1.955.993	-23,8	-2,2	28,3
Beste hiri- finka batzuk	6.090	930.207	152.743	5.913	947.010	160.157	4.545	926.316	203.810	-23,1	-2,2	27,3

bb: behin-behinekoa.

Iturria: INE Hipoteken Estatistika (Jabetza, Merkataritza eta Ondasun Higigarrien Erregistratzaileen Espainiako Elkargoa)

Burtsari dagokionez, Espainiako Bankuaren Estatistika Buletinaren datuen arabera, Madrilgo Burtsaren urteko batez besteko kapitalizazioa 696.118 milioi eurokoa izan zen 2023an, eta % 12,2 hazi zen aurreko urteko balioaren aldean; batez besteko kontratazio-bolumena, 301.729 milioi eurokoa, % 16,8 murriztu zen, eta IBEX-35 indizeak % 22,8 jaitsi zen 2022ko abendutik 2023ko abendura.

II.3.32 TAULA. BALOREEN BIGARREN MAILAKO MERKATUA. MADRILGO BURTSA

	KAPITALIZAZIOA (SOZIJETATE EGOILIARRAK, M €)	KONTRATAZIO- BOLUMENA (M €)	IBEX 35 31/XII (OINARRIA abe89=3000)
2018	630.628	587.203	8.539,9
2019	709.648	469.732	9.549,2
2020	620.715	425.170	8.073,7
2021	684.820	378.141	8.713,8
2022	620.552	362.602	8.229,1
2023	696.118	301.729	10.102,1
2022/23 ALD.	12,2	-16,8	22,8

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina

ITURRIAK

1. **ESPAINIAKO BANKUA.** Estatistika Buletina. 2023ko datuak
2. **EUROSTAT.** Datu-basea. 2023.
3. **EUROSTAT** Key figures on European business – 2022 edition.
4. **EUSTAT.** Kontu ekonomikoak. 2023.
5. **EUSTAT.** Jarduera Ekonomikoen Gidazerrenda (JEGID). 2023.
6. **EUSTAT.** Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta. 2022.
7. **EUSTAT.** Industriaren Estatistika. 2022.
8. **EUSTAT.** Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika 2023.
9. **EUSTAT.** Eraikuntzaren Koiuntura Indizea (EKOI). 2023.
10. **EUSTAT.** Azalera handiko saltokietako eta elikadura-kateetako merkataritza-indizea. 2023.
11. **EUSTAT.** Eraikuntza Kostuen Indizea (EKI). 2023.
12. **EUSTAT.** Industriako Prezioen Indizea (IPRI). 2023.
13. **EUSTAT.** Produkzio Industrialaren Indizea (IPI). 2023.
14. **EUSTAT.** Txikizkako merkataritzaren salmenten indizea (TMI). 2023.
15. **EIN.** Eskualde-kontabilitatea. 2023.
16. **EIN.** Hipoteken estatistika. 2023.
17. **EIN.** IPI. 2023.
18. **EKONOMIA GAIETAKO ETA ERALDAKETA DIGITALEKO MINISTERIOA.** *Adierazle ekonomikoen laburpena. TAULAK eta grafikoak. 2024ko otsaila 2023ko datuak*

4. SEKTORE PUBLIKOA

COVID-19aren ondoriozko krisiak 2020an eragin handia izan du EAEko finantza publikoetan, eta 2021ean nabarmen suspertu ziren; 2022an bere horretan mantendu zen susperraldia, eta berriz ere 2023an, hurrengo orrialdeetan ikusiko dugun bezala. Bertan, erreferentziako urteko sektore publikoari buruzko zifra nagusiak aurkezten dira, diru-sarrera, gastu eta aurrekontu-saldoei dagokienez, baita zorpetzearen eta EAEko administrazio-mailen arteko transferentzien bilakaera ere, Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailak emandako informazioan eta EUSTATen estatistiketan oinarrituta. Halaber, berrikuntza legez, Administrazio Publikoetako enpleguari buruzko azken atala sartu da.

Lehenik eta behin, nabarmentzekoa da diru-sarrera publikoak % 6,7 igo direla 2023an (aurreko ekitaldian -% 2,5), zerga-bilketan egondako igoerengatik (zerga itunduak +% 6,3 igo dira) eta zorpetzea handitzeagatik (% 56,9). Bestalde, Euskal Sektore Publikoaren gastuak % 7 igo dira (2022. urtean +% 7,7).

Diru-sarreraren eta gastuaren bilakaeraren ondorioz, aurrezki publikoa % 1,8 jaitsi da (BPGd-aren % 2,2), eta 2022ko superabita (457 milioi euroak gainditu zituen) 156,5 milioi euroko superabitean geratu da, hau da, EAEko 2023rako zenbatetsitako BPGd-aren % 0,2.

Superabit hori	II.4.1 TAULA. EAEko SEKTORE PUBLIKOA ERREFERENTZIAZKO ADIERAZLEAK.					
19 milioi euroko	ZERGA ITUNDUENGATIKO BILKETAREN ALDAKUNTZA (%)	ESPren AURREKONTUKO SALDOA BPGd-AREN GAINEAN		ESPren* ZORPETZEA		
superabit txikia (BPGd-aren -% 0,08) bilakatu da		AURREZPEN GORDINA	SUPERABITA / DEFIZITA	ALDAKUNTZA (%)	BPGd (%)	
(2022ko -% 0,02	2018	3,5	2,6	1,1	-0,2	14,7
superabitaren aurrean),	2019	3,3	2,4	0,9	-6,1	13,4
baldin eta Ogasun eta	2020	-9,8	0,7	-0,8	15,3	17,1
Funtzio Publiko	2021	14,4	2,7	1,3	7,0	16,8
Ministerioaren	2022	7,3	2,4	0,5	-3,2	14,7
eskualdeko	2023	6,3	2,2	0,2	-1,2	13,8
	* Zor bizia aldiaren amaieran.					
	Iturria: EUSTATen eta Eusko Jaurlaritzaren datuekin landutakoa.					

administrazioen berrorekarako plan ekonomiko-finantzarioetatik ondorioztatzen den defizitaren kalkulua kontuan hartzen badugu (EAEko Administrazio Orokorraz gain, erakunde autonomoen, LANBIDEren eta Osakidetzaen zifrak hartzen dituzte kontuan). Hori da EBko erakundeei buruzko erreferentzia, EBk ezarritako helburuen jarraipena egiteko.

Bestalde, 2022an bezala, EAEko sektore publiko osoaren (toki-erakundeak kanpo utzita) zorpetze garbia negatiboa izan da, hau da, amortizazioa handiagoa da zor berriaren jaulkipena baino. Zehazki, -151,4 milioi eurokoa izan da eta, beraz, ekitaldia amaitzean % 1,2 murriztu da zor bizia, zeina 12.561,8 milioi eurokoa izan baita.

4.1. DIRU-SARRERAK

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia eta Ogasun Sailaren "Aurrekontu-betearazpenaren estatistikaren" arabera, 2023an Eusko Jaurlaritzak eta hiru foru-aldundiek batera likidatutako diru-sarrera guztiak 21.098,3 milioi eurokoak izan ziren eta aurreko urtearekin alderatuta % 6,7 igo ziren (2022an, -% 2,5). Zuzeneko zergen eta transferentzia arrunten diru-bilketak igo egin dira (hurrenez hurren, +% 11,2 eta +% 17,4), eta zeharkako zergen diru-bilketa % 1,1 gutxitu zen. Gainera, eta aurreko urteetan ez bezala, finantza-pasiboak % 56,9 gehitu ziren (hau da, zorpetze gehiago). 4.4. apartatuan adierazi bezala, zorpetzearen igoera hori Eusko Jaurlaritzaren finantzetan (+% 39,8) eta foru-aldundienetan (+% 151,1) gertatu da.

Diru-sarrerak igo egin dira, bai foru-aldundietan (% 6,8), bai Eusko Jaurlaritzan (% 4,6). Esan bezala, gehitutako diru-sarrera +% 6,7 izan da.

Balantze gisa, euskal sektore publikoak Erkidegoko BPGd-arekiko dituen diru-sarreraren multzoa, 2022an % 22,9 zena, 2 hamarren igo da 2023an, % 23,1era arte (behin-behineko datuak), BPGd-a diru-sarrera publikoak baino proportzio txikiagoan hazi baita (+% 5,8 termino arruntetan, behin-behineko datuen arabera).

II.4.2 TAULA. EUSKAL SEKTORE PUBLIKOAREN DIRU-SARREREN LIKIDAZIOA. EUROAK, MILAKOTAN.									
	2022			2023			2022/2023 ALD. (%)		
	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP
Zuzeneko zergak	-	8.362.820	8.362.820	-	9.302.832	9.302.832	-	11,2	11,2
Zeharkako zergak	3.757	9.007.874	9.011.631	3.873	8.911.267	8.915.140	3,1	-1,1	-1,1
Tasak eta beste diru-sarrera batzuk	233.498	180.778	414.276	198.726	330.591	529.318	-14,9	82,9	27,8
Transferentzia arruntak	12.033.847	382.771	704.691	12.671.722	371.273	827.010	5,3	-3,0	17,4
Ondareko diru-sarrerak	164	9.501	9.665	111.352	38.815	150.167	67797,6	308,5	1453,7
ERAGIKETA ARRUNTAK, GUZTIRA	12.271.266	17.943.744	18.503.083	12.985.672	18.954.778	19.724.466	5,8	5,6	6,6
Inbertsio errealeen bester.	981	2.057	3.038	2.934	5.104	8.038	199,1	148,1	164,6
Kapital-transferentziak	606.786	72.731	649.161	317.303	159.510	423.261	-47,7	119,3	-34,8
KAPITAL-ERAGIKETAK, GUZTIRA	607.767	74.788	652.199	320.237	164.615	431.299	-47,3	120,1	-33,9
Finantza aktiboen aldakuntza	29.063	2.869	31.931	15.650	6.520	22.170	-46,2	127,3	-30,6
Finantza-pas. ald. (zorra)	496.615	90.000	586.615	694.421	226.000	920.421	39,8	151,1	56,9
FINANTZA-SARRERAK, GUZTIRA	525.678	92.869	618.546	710.071	232.520	942.591	35,1	150,4	52,4
DIRU-SARRERAK, GUZTIRA	13.404.711	18.111.401	19.773.828	14.015.980	19.351.913	21.098.356	4,6	6,8	6,7
SARREREN % / BPGd-a	15,5	21,0	22,9	15,4	21,2	23,1			

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren Beteazpenari buruzko Estatistika.

Zerga itunduen ziozko bilketa 2023an:

Zerga itunduek zuzeneko eta zeharkako diru-sarrera gehienak osatzen dituzte, guztizkoaren % 90 baino gehiago, eta 2023rako 18.212,4 milioi euro bildu dituzte, hau da, aurreko ekitaldiarekin alderatuta, % 6,3 gehiago. Zifra horiek 2023ko urrian egindako azken aurreikuspenaren % 100,6 dira eta aurrekontuko zifrarekiko % 100,8; horien arrazoiak, nagusiki, hazkunde ekonomikoa da, tentsio inflazionistak moteltzen joan baitira.

II.4.3 TAULA. FORU-ALDUNDIAK: ITUNDUTAKO ZUZENKO ETA ZEHARKAKO ZERGENGATIKO DIRU-SARREREN LIKIDAZIOA EUROAK, MILAKOTAN								
	ARABA		BIZKAIA		GIPUZKOA		FF.AA., GUZTIRA	
	ZUZENKOAK	ZEHARKAKOAK	ZUZENKOAK	ZEHARKAKOAK	ZUZENKOAK	ZEHARKAKOAK	ZUZENKOAK	ZEHARKAKOAK
2019	1.146.601	1.293.223	3.919.587	4.009.178	2.340.954	2.650.369	7.407.142	7.952.770
2020	1.087.581	1.097.749	3.663.987	3.406.507	2.348.744	2.268.229	7.100.312	6.772.485
2021	1.165.410	1.313.878	3.996.277	4.084.205	2.573.653	2.738.253	7.735.340	8.136.336
2022	1.305.306	1.412.711	4.377.693	4.426.005	2.626.392	2.946.662	8.309.391	8.785.378
2023	1.420.208	1.410.983	4.875.029	4.464.521	2.970.578	2.958.490	9.265.815	8.833.994
2020/2021 (%)	7,2	19,7	9,1	19,9	9,6	20,7	8,9	20,1
2021/2022 (%)	12,0	7,5	9,5	8,4	2,0	7,6	7,4	8,0
2022/2023 (%)	8,8	-0,1	11,4	0,9	13,1	0,4	11,5	0,6

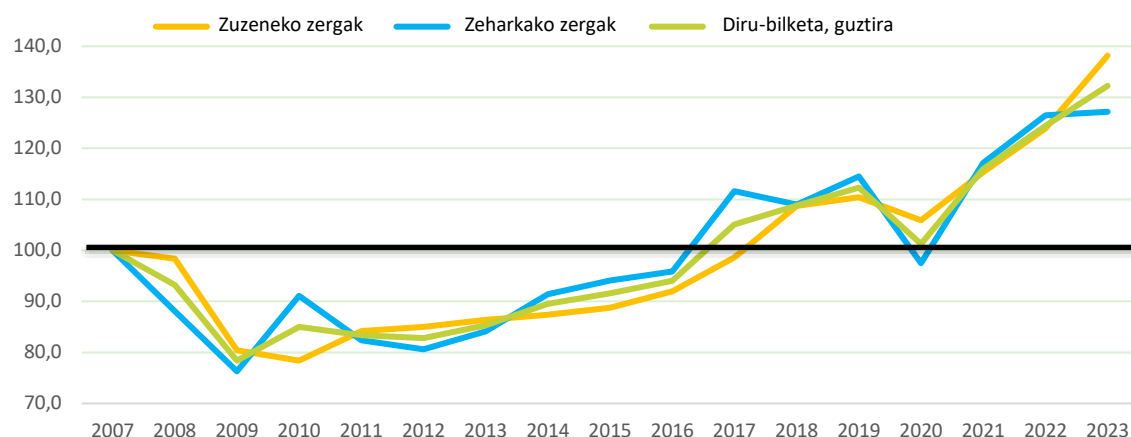
Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO Ekonomia eta Ogasun Sailaren datuekin egina.

Biak hazi diren arren, 2023an zuzeneko zergen portaera hobeia izan da (+% 11,5) zeharkakoarena baino (+% 0,6). Gure autonomia-erkidegoko hiru lurraldeetan ohikoa da bilakaera hori eta, berez, Arabako zeharkako zergapetzea pixka bat, % 0,1, jaitsi da (II.4.3. TAULA). Laburbilduz, Bizkaian 9.339,5 milioi euro bildu ziren (guztizkoaren % 51,6, 2022an baino % 6,1 gehiago), Gipuzkoan 5.929 (guztizkoaren % 32,8, +% 6,4) eta Araban 2.831,1 milioi (bilketaren % 15,6, +% 4,2).

Zuzeneko zergapetzean (+% 11,5), pisurik handiena PFEZak du, % 9 hazi baita. Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailak koiuntura-txostenetan nabarmendutakoaren arabera, beste ekitaldi batzuetan bezala, laneko atxikipenengatiko diru-sarreraren bilakaera bikainak aurrera egiteko elementu erabakigarria izaten jarraitzen du, enpleguaren bilakaera positiboaren eta soldata-gehikuntzen ondorioz. Bestalde, sozietateen gaineko zergak ere hazkunde nabarmena izan du (+% 21), pandemiaren inpaktuaren ondoren aurreko ekitaldian hasitako jardueraren susperraldia sendotu izanaren erakusgarri.

Hala eta guztiz ere, ez dirudi **zeharkako zergapetzea** asko hobetu denik eta ia egonkortu da 2022arekin alderatuta (+% 0,6). BEZ bidezko diru-sarrerak % 0,1 igo dira soilik, Espainiako Gobernuak inflazioaren ondorioak leuntze aldera onetsitako salbuespeneko neurriak direla bide. Neurri horiek —hala nola elektrizitatearen, gasaren eta oinarritzko elikagaien fakturan BEZa murriztea— diru gutxiago biltzea izan dute ondorio.

III.4.1. GRAFIKOA. EAEKO ZERGA ITUNDUEN ZIOZKO BILKETAREN BILAKAERA, INDIZE-ZENBAKIJETAN; OINARRI-URTEA = 2007.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Geuk egina

Azkenik, zerga berezien kapituluan, 2023an ingurumena zaintzeko helburuarekin bi zerga berri bildu dira: plastikozko ontzi ez-berrerabilgarrien gaineko zerga (25,4 milioi euro, Estatuaren doikuntza barne) eta hondakinak zabortegietan uzteagatik zerga (10,7 milioi euro), biak ala biak 2022ko azaroko ekonomia-itunaren batzorde mistoan itunduak.

II.4.4 TAULA. EAEko FORU-ALDUNDIETAKO ZERGA ITUNDUETATIK BILDUTAKOA (EUROAK, MILAKOTAN).

	EAE 2022	2023				2021/2022 ALD. (%)	2022/2023 ALD. (%)
		AFA	BFA	GFA	EAE		
ZUZENENKO ZERGAK	8.309.391	1.420.208	4.875.029	2.970.578	9.265.815	7,4	11,5
PFEZ	6497698	1.077.147	3.639.975	2.368.411	7.085.533	6,3	9,0
SOZIJETATEEN GAINEKO ZERGA	1.351.267	281.057	914.463	440.159	1.635.679	17,0	21,0
EZ-EGOILIARREN ERRENTAREN GAINEKO ZERGA	108.464	13.206	143.839	22.895	179.940	74,3	65,9
OINORDETZAK ETA DOHAINTZAK	152.753	24.051	76.211	58.750	159.013	-15,1	4,1
ONDAREAREN GAINEKO ZERGA	169.734	20.692	84.793	70.693	176.178	-1,0	3,8
Kreditu-entitateetako gordailuen gaineko zerga	28.835	4.376	15.564	9.798	29.738	4,8	3,1
Energia elektrikoaren ekoizpenaren gaineko zerga	641	-321	183	-128	-266	-97,4	-
ZEHARKAKO ZERGAK	8.785.378	1.410.983	4.464.521	2.958.490	8.833.994	8,0	0,6
BEZ	6.921.389	1.112.320	3.502.596	2.135.428	6.930.344	10,6	0,1
– BEZ, berezko kudeaketa	4.210.645	712.854	2.244.712	1.483.891	4.441.457	1,4	5,5
– BEZaren doiketa	2.710.744	399.466	1.257.884	831.537	2.488.887	28,8	-8,2
OEZ	178.482	22.110	79.869	66.041	168.020	-2,2	-5,9
EJDZ	45.360	6.073	14.699	15.692	36.464	10,8	-19,6
GARRAIOAREN GAINEKO ZERGA BEREZIA	24.813	4.127	14.226	8.900	27.254	22,4	9,8
BESTE ZERGA BEREZI BATZUK	1.367.123	249.731	787.873	696.073	1.553.675	-10,1	13,6
ASEGURU-PRIMEN GAINEKO ZERGA	112.458	16.622	65.258	36.356	118.237	7,5	5,1
TASAK ETA BESTE DIRU-SARRERA BATZUK	35.948	9.978	71.420	31.280	112.678	-60,7	213,4
JOKOAREN GAINEKO TASAK	40.758	5.612	24.538	12.158	42.308	36,1	3,8
ERREKARGUAK, BERANDUTZAK ETA ZEHAPENAK	-4.810	4.366	46.882	19.121	70.369	-	-
ZERGA ITUNDUAK, GUZTIRA	17.130.717	2.841.168	9.410.970	5.960.348	18.212.486	7,3	6,3

Iturria: Ekonomia eta Ogasun Saila. EUSKO JAURLARITZA. Euskal ogasunaren urteroko txosten integratua.

Bilakaera horren ondorioz, zuzeneko zergen bidezko bilketa, 2023an, guztizkoaren % 50,9 da, eta zeharkakoena, berriz, % 48,5 (tasen eta beste diru-sarrera batzuen % 0,6). Aurreko ekitaldiarekin alderatuta, zuzeneko zergak 2,4 puntu irabazi ditu, eta zeharkakoak 2,8 ehuneko-puntu galdu ditu.

Bildutako bolumena 18.212,4 milioi eurokoa da. Zenbateko hori, behin-behineko datuen arabera, EAEko 2023ko BPGd arruntaren % 19,9 izan da (2022ko ratio berbera). Bildutako guztiaren % 38,9 PFEZari dagokio, % 38,1 BEZari (kudeaketa propioa, eta barne eragiketengatiko nahiz aduanengatiko doikuntza), % 9 sozietateen gaineko zergari eta gainerakoa, % 14a, zenbait zerga bereziri.

II.4.5 TAULA. ZERGA NAGUSIEN BILKETAREN BILAKAERA, BPGd-aren GAINEKO EHUNEKOAN. EAE.

	PFEZ	SOZIETATEEN GAINEKO ZERGA	BEZ	GUZTIRA
2015	6,8	1,5	7,2	18,4
2016	6,8	1,4	7,0	18,2
2017	7,0	1,5	8,2	19,6
2018	7,1	1,9	7,6	19,6
2019	7,2	1,6	7,6	19,5
2020	7,9	1,5	7,2	19,4
2021	7,8	1,5	8,0	20,5
2022	7,5	1,6	8,0	19,9
2023*	7,8	1,8	7,6	19,9

*Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN eta EUSTATen datuak erabiliz egina. * Behin-behineko datuak.*

II.4.6 TAULA. EAEko FORU-ALDUNDIETAKO ZERGA ITUNDUETATIK BILDUTAKOA: URTEKO BILAKAERA ETA 2007KO EMAITZEKIKO ALDERAKETA (OINARRIZKO URTEA)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ZENBATEKOA (EUROAK, MILAKOTAN)									
Zuzeneko zergak	5.958.577	6.168.926	6.615.897	7.292.440	7.407.142	7.100.312	7.735.340	8.309.391	9.265.815
Zeharkako zergak	6.538.776	6.661.099	7.751.233	7.570.595	7.952.770	6.772.485	8.136.336	8.785.378	8.833.994
Tasak eta beste batzuk	115.277	120.701	106.798	118.510	109.675	76.453	91.533	35.948	112.678
ZERGA-BILKETA	12.612.630	12.950.926	14.473.928	14.981.545	15.469.587	13.949.250	15.963.209	17.130.717	18.212.486
URTEKO ALDAKUNTZA (%)									
Zuzeneko zergak	1,6	3,5	7,2	10,2	1,6	-4,1	8,9	7,4	11,5
Zeharkako zergak	2,9	1,9	16,4	-2,3	5	-14,8	20,1	8,0	0,6
Tasak eta beste batzuk	10,9	4,7	-11,5	11	-7,5	-30,3	19,7	-60,7	213,4
ZERGA-BILKETA	2,4	2,7	11,8	3,5	3,3	-9,8	14,4	7,3	6,3
(2007= 100)									
Zuzeneko zergak	88,8	92	98,6	108,7	110,4	105,9	115,3	123,9	138,2
Zeharkako zergak	94,1	95,9	111,6	109	114,5	97,5	117,1	126,5	127,2
Tasak eta beste batzuk	97,3	101,9	90,2	100	92,6	64,5	77,3	30,3	95,1
ZERGA-BILKETA	91,6	94	105,1	108,8	112,3	101,3	115,9	124,4	132,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO Ogasun eta Ekonomia Sailaren datuekin egina.

II.4.7 TAULA. GASTU FISKALAK EAEko ZERGA ITUNDUENGATIK. EUROAK, MILAKOTAN.

	2019	2020	2021				2019/2020 (%)	2020/2021 (%)
			ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	EAE		
PFEZ	1.931.483	2.011.701	293.033	1.031.088	666.525	1.990.646	4,2	-1,0
Sozietateen gaineko zerga	455.868	450.924	63.060	234.849	126.277	424.186	-1,1	-5,9
Ondarearen gaineko zerga	235.635	231.821	33.277	119.935	83.582	236.794	-1,6	2,1
ZUZENEKO ZERGAK, GUZTIRA	2.622.985	2.694.446	389.371	1.385.872	876.384	2.651.627	2,7	-1,6
BEZ	3.355.884	3.329.557	482.409	1.495.707	996.047	2.974.163	-0,8	-10,7
OEEDZ	169.868	108.307	43.233	22.203	35.243	100.679	-36,2	-7,0
Garraioaren gaineko zerga berezia	5.095	5.277	562	1.055	2.845	4.462	3,6	-15,4
Fabrikazioaren gaineko zerga bereziak	198.580	237.470	42.683	132.338	88.129	263.150	19,6	10,8
Elektrizitatearen gaineko zerga	1.658	1.014	140	433	288	861	-38,8	-15,1
Aseguruen primen gaineko zerga	27.362	27.318	6.059	18.787	12.511	37.358	-0,2	36,8
ZEHARKAKO ZERGAK, GUZTIRA	3.758.446	3.708.943	575.086	1.670.524	1.135.063	3.380.673	-1,3	-8,9
GUZTIRA	6.381.431	6.403.389	964.457	3.056.396	2.011.447	6.032.300	0,3	-5,8

Iturria: ZERGA KOORDINAZIOKO ORGANOAN oinarrituta egina.

Diru-sarreraren murriztapena dakarten partidei dagokienez, aurrekontuaren arabera 2021erako **gastu fiskala**²⁵ urte hori baita informazio zehatza ematen duen azkena— (hau da, beren zergetan eta foru-aldundien ekarpenetan kontabilizatutako zergetan eragina duten onura fiskalen zenbatekoak: salbuespenak, gastu kengarriak, murriztapenak, kenkariak, hobariak, atzerapenak eta abar izan daitezkeenak) 6.032,3 milioi eurokoa izan da, aurreko urtean baino

²⁵ Gastu fiskalaren kontzeptuak ogasunaren doktrinaren barruan definizio argirik eta eskuarki onarturik ez badu ere, gastu fiskalen aurrekontua honela defini daiteke: politika ekonomiko eta sozialeko helburu jakin batzuk lortzera bideratutako onura fiskalak aplikatzearen ondorioz diru-sarrerak murrizteko aurreikuspena kuantifikatzea. ELGAK honela definitzen ditu: zergaren egitura "normalaren" edozein desbideratze. Ohikoenak eta erabilienak zerga-oinarriaren murrizketak eta kuotaen kenkariak dira.

% 5,8 gehiago, hau da, diru-sarrera teorikoen % 30,2 (aurrekontuan sartutako diru-sarrerak eta gastu fiskalak). Gastu fiskalen % 45,6 (2.750,7 milioi) araudi autonomoko zerga itunduei: PFEZ, sozietateen gaineko zerga, ondarearen gaineko zerga (aberastasunaren eta fortuna handien gaineko zerga Gipuzkoan) eta OEEJDZ.

4.2. GASTUAK

Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailaren “Aurrekontu Betearazpenari buruzko Estatistika”ren arabera, euskal sektore publikoaren guztizko gastua (tokiko erakundeak kanpo utzita) 21.476,3 milioi eurokoa izan da 2023an, eta % 7 igo da 2022aren aldean, aurreko urteko +% 7,7aren aldean. Hala, magnitude horrek EAEko BPGd-aren gainean duen ehunekoa 2 hamarren igo da, % 23,3tik % 23,5era, BPGd-aren bilakaera dela-eta (% 5,8 igo da zifra arruntetan, behin-behineko datuen arabera).

Gastuaren gehikuntza bai Eusko Jaurlaritzan (+% 5) bai foru-aldundietan (+% 6,9) gertatu da, eta +% 7ko agregatuaren aldakuntza gertatu da, partida batzuk erakundeen artean konpentsatzen direlako (transferentzien zati bat, adibidez).

II.4.8 TAULA. EUSKAL SEKTORE PUBLIKOAREN GASTUEN LIKIDAZIOA. EUROAK, MILAKOTAN									
	2022			2023			2022/2023 ALD. (%)		
	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP
Langile-gastuak	2500247	430.505	2.930.752	2.662.092	452.235	3.114.326	6,5	5,0	6,3
Funtzionamendu-gastuak	4.373.027	676.899	5.049.926	4.567.236	727.920	5.295.156	4,4	7,5	4,9
Finantza gastuak (interesak)	141.459	32.969	174.428	194.951	61.308	256.259	37,8	86,0	46,9
Transferentzia arruntak	4.239.098	15.737.538	8.264.609	4.434.486	16.794.725	9.013.226	4,6	6,7	9,1
ERAGIKETA ARRUNTAK, GUZTIRA	11.253.831	16.877.911	16.419.715	11.858.765	18.036.187	17.678.967	5,4	6,9	7,7
Inbertsio errealak	185.122	333.848	518.970	272.490	407.617	680.107	47,2	22,1	31,0
Kapital-transferentziak	1.156.681	493.687	1.620.011	1.272.002	442.978	1.661.428	10,0	-10,3	2,6
KAPITAL-ERAGIKETAK, GUZTIRA	1.341.803	827.535	2.138.981	1.544.492	850.595	2.341.535	15,1	2,8	9,5
Finantza aktiboen aldakuntza	380.023	116.295	496.318	226.458	157.530	383.988	-40,4	35,5	-22,6
Finantza-pasib. aldak. (zor amort.)	746.218	263.203	1.009.421	778.092	293.741	1.071.833	4,3	11,6	6,2
FINANTZA-GASTUAK, GUZTIRA	1.126.241	379.498	1.505.739	1.004.550	451.270	1.455.821	-10,8	18,9	-3,3
GASTUA, GUZTIRA	13.721.875	18.084.944	20.064.435	14.407.807	19.338.053	21.476.323	5,0	6,9	7,0
% LIKIDATUTAKO GASTUA / BPGd-a	15,9	21,0	23,3	15,8	21,2	23,5			

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren Betearazpenari buruzko Estatistika.

Euskal Sektore Publiko osoko (tokiko erakundeak kanpoan utzita) gastu kapituluetako aldakuntzarik garrantzitsuenek zenbait alde erakusten dute aurreko urteetakoekin alderatuz gero.

Lehenik eta behin, langile-gastuek aurreko urteetako joera positiboari eutsi diote, eta 2022an baino gehiago hazi dira (+% 6,3 aurreko urtean baino 0,6 puntu gehiago), eta proportzio txikiagoan

II.4.9 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETA FORU-ALDUNDIEN GASTU BATERATUA URTEKO HAZKUNDE-TASAK INTERESEKO PARTIDETAN							
	LANGILEAK	FUNTZIONAMENDUA	TRANSFERENTZIA ARRUNTAK	INBERTSIO ERREALAK	ZORPETZEA	INTERESAK ZORRA	GUZTIRA
2013	4,3	-1,6	1,3	-9,6	8,3	9,4	-2,6
2014	1,3	2,7	3,4	-23,8	66,5	10,8	4,1
2015	2,0	1,1	3,9	-27,4	26,7	-12,8	1,9
2016	2,0	2,9	1,2	4,7	-11,6	-12,9	0,9
2017	2,5	2,4	7,3	-0,3	9,6	-8,1	5,3
2018	1,5	1,3	-1,4	7,1	63,4	-3,7	3,2
2019	5,6	4,9	3,4	0,6	13,2	-2,6	6,2
2020	3,6	6,1	3,8	-4,4	-45,9	-16	-2,1
2021	4,8	6,5	8,5	24,1	1,9	-1,7	7,6
2022	5,7	3,8	2,1	2,9	9,0	-0,9	7,7
2023	6,3	4,9	9,1	31,0	6,2	46,9	7,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO Ekonomia eta Ogasun Sailaren datuekin egina.

aldundietan (+% 5) Eusko Jaurlaritzan baino (+% 6,5) eta, aldi berean, transferentzia arruntan batez bestekoaren gaintik hazi dira, eta 2022an baino gehiago (+% 9,1, 2022an baino 7 puntu gehiago). Funtzionamendu-gastuek (ondasun eta zerbitzuen erosketari dagokionez), aurreko urteetako joerari eutsi diote, baita 2022an baino proportzio handiagoan ere (+% 4,9ko igoera izan dute, 2022an, ordea, +% 3,8).

Inbertsio errealak 2021ean nabarmenki berreskuratu ziren (+% 24,1) eta 2022an pixka bat hazi ziren (+% 2,9), eta 2023an, aldiz, % 31 hazi ziren, foru-aldundiek (+% 22,1) eta, bereziki, Eusko Jaurlaritzak (+% 47,2) bilakaera ona izan zutelako.

Bestalde, aurreko urteko joerari eutsita, zorpetzetik eratorritako gastuak % 6,2 hazi dira (+% 9, 2022arekin alderatuta), finantza-pasiboen bilakaeraren ondorioz (zorraren amortizazioa). Suspertze hori aldundietan gertatu da (+% 4,3) eta, bereziki, Eusko Jaurlaritzan (+% 11,6 %). Azkenik, finantza-gastuak (interesak) % 46,9 igo dira eta bilakaera positiboa izan dute bai Jaurlaritzan (+% 37,8), bai foru-aldundietan (+% 86, 2022arekin alderatuta).

Halaber, 2023ko **"EAEko Aurrekontu Orokorren betearazpenaren"** datuen arabera (2023ko azaroan eguneratutako aurrekontu-datuekin), aurreikusi da Eusko Jaurlaritzaren gastua % 10,2 gehituko dela 2022an likidatutako zenbatekoarekin (aitortutako betebeharrak) alderatuta, urte horretan % 7,9 igo baitzen aurreko urtearekin konparatuta. Gastu-bolumen handiena duten bi sail nagusiak Hezkuntza (% 23,7) eta Osasuna (% 31) dira oraindik ere. 2023ko Eusko Jaurlaritzaren eguneratutako aurrekontua 15.125,3 milioi eurokoa da, hau da, urte honetan gure autonomia-erkidegoko BPGd-aren % 16,6, behin-behineko datuen arabera betiere.

II.4.10 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN GASTUA SAILKA. EUROAK, MILAKOTAN.						
	EUROAK, MILAKOTAN			2023* BAN. (%)	2021/2022 (%)	2022/2023* (%)
	2021	2022	2023* aurrek.			
00 LEGEBILTZARRA	31.500	32.445	33.420	0,2	3,0	3,0
01. JAURLARITZAKO LEHENDAKARITZA	21.515	25.834	39.978	0,3	20,1	54,7
02 GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	138.660	142.734	210.970	1,4	2,9	47,8
06 EKONOMIA ETA OGASUNA	221.361	128.981	147.150	1,0	-41,7	14,1
07 HEZKUNTZA	3.189.797	3.372.801	3.586.316	23,7	5,7	6,3
08 OSASUNA	4.382.392	4.788.159	4.686.242	31,0	9,3	-2,1
09 TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	98.781	109.107	119.340	0,8	10,5	9,4
10 KULTURA ETA HIZKUNTZA P.	304.581	334.083	366.706	2,4	9,7	9,8
11 SEGURTASUNA	660.729	683.407	761.414	5,0	3,4	11,4
13 LANA ETA ENPLEGUA	921.223	1.015.907	1.115.232	7,4	10,3	9,8
14. EKONOMIAREN GARAPEN, JASANGARRITASUNA ETA INGURUMENA	687.282	872.326	1.175.947	7,8	26,9	34,8
15. LURRALDE PLANGINTZA, ETXEBIZITZA ETA GARRAIOA	476.472	625.439	1.026.085	6,8	31,3	64,1
16. BERTINTASUNA, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKAK	478.956	478.972	692.078	4,6	0,0	44,5
51 LAN-HARREMANEN KONTSEILUA	2.610	2.688	2.766	0,0	3,0	2,9
52 EKONOMIA ETA GIZARTE KONTSEILUA	1.479	1.629	1.676	0,0	10,1	2,9
53 KOOPERATIBEN KONTSEILU GORENA	1.065	1.097	1.129	0,0	3,0	2,9
54 KONTUEN EUSKAL AUZITEGIA	6.037	8.278	8.513	0,1	37,1	2,8
55 DATUAK BABESTEKO EUSKAL AGENTZIA	1.817	1.872	2.665	0,0	3,0	42,4
90 ZOR PUBLIKOA	814.907	877.623	989.689	6,5	7,7	12,8
95 ERAKUNDEEN BALIABIDE ETA KONPROMISOAK	276.818	218.494	152.534	1,0	-21,1	-30,2
99 ZENBAIT SAIL	-	-	5.424	0,0	-	-
GUZTIRA	12.717.982	13.721.874	15.125.274	100,0	7,9	10,2
BPGd, merkatu-prezioetan (%)	16,3	15,9	16,6			

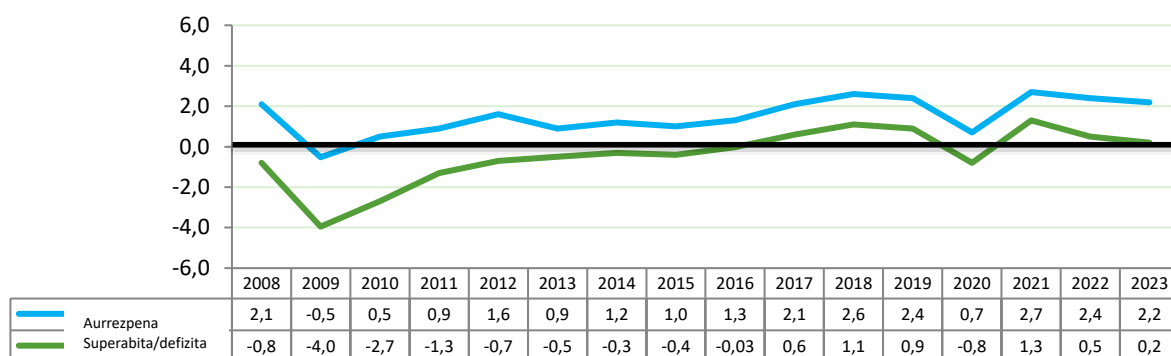
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EAEko aurrekontu orokorren betearazpena.

* 2023ko datuak 2023ko azarorako eguneratutako aurrekontuari dagokio.

4.3. AURREKONTUKO SALDOA

2023an EAEko Sektore Publikoaren (Jaurlaritza gehi foru-aldundiak) sarrera arruntak % 6,6 igo direnez eta izaera bereko gastuak % 7,7 igo direnez, % 1,8 jaitsi da aurrezki gordina, hau da, 2.045,5 milioi euro guztira. Zenbateko horrek gure autonomia-erkidegoko BPGd-aren % 2,2 hartzen du (behin-behineko datuak). Horrez gain, 135,3 milioi euroko (BPGd-aren % 0,1) superabit publikoa erregistratu da (finantzatzeko ahalmena), finantzazkoak ez diren diru-sarrerak (arruntak gehi kapitalekoak) handiagoak baitira horrelako gastuak baino. Aurreko ekitaldian 596,6 milioi euroko superabita gertatu zen (BPGd-aren % 0,7) eta, hala, superabit hori % 77,3 gutxitu da.

II.4.2. GRAFIKOA. EAEKO AURREZPEN ETA SUPERABIT/DEFIZIT PUBLIKOEN BILAKAERA (FINANTZATZEKO GAITASUNA/BEHARRA) BPGD-AREN GAINEKO %.

Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO datuekin guk geuk egina.

Finantza-aldagaia sartuta, eta batez ere zorpetzearen ondorioz, 135,3 milioiko superabit publikoa 156,5 milioi euroko aurrekontu-superabita izan zen, BPGd-aren % 0,2, 2022an superabit hori 457,4 milioi eurokoa izan bazen ere (-% 65,8).

II.4.11 TAULA. EUSKAL SEKTORE PUBLIKOA: AURREKONTU-MAGNITUDE BATERATUAK. EUROAK, MILAKOTAN.

	2021	2022	2023	2021/2022 (%)	2022/2023 (%)
1.- SARRERA ARRUNTAK	18.027.884	18.503.084	19.724.466	2,6	6,6
2.- GASTU ARRUNTAK	15.913.755	16.419.715	17.678.967	3,2	7,7
2.1.- LANGILE-GASTUAK	2.773.180	2.930.752	3.114.326	5,7	6,3
2.2.- FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	4.866.216	5.049.926	5.295.156	3,8	4,9
2.3.- FINANTZA-GASTUAK	176.100	174.428	256.259	-0,9	46,9
2.4.- TRANSFERENTZIA ARRUNTAK	8.098.260	8.264.609	9.013.226	2,1	9,1
3.- AURREZKI GORDINA (1-2)	2.114.129	2.083.369	2.045.498	-1,5	-1,8
4.- KAPITALEKO DIRU-SARRERAK	396.297	652.199	431.299	64,6	-33,9
5.- KAPITAL GASTUAK	1.469.566	2.138.981	2.341.535	45,6	9,5
5.1.- INBERTSIO ERREALAK	504.175	518.970	680.107	2,9	31,0
5.2.- KAPITAL-TRANSFERENTZIAK	965.391	1.620.011	1.661.428	67,8	2,6
6.- FINANTZAZIO GAITASUNA (+) / BEHARRA (-) (3+4-5)	1.040.861	596.587	135.263	-42,7	-77,3
7.- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA GARBIA	-242.139	-464.386	-361.818	-	-
7.1.- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA. DIRU-SARRERAK	76.461	31.931	22.170	-58,2	-30,6
7.2.- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA. GASTUAK	318.600	496.318	383.988	55,8	-22,6
8.- FINANTZA PASIBOEN ALDAKUNTZA GARBIA	856.289	-422.806	-151.412	-	-
8.1.- FINANTZA PASIBOEN ALDAKUNTZA. DIRU-SARRERAK	1.782.250	586.615	920.421	-67,1	56,9
8.2.- FINANTZA PASIBOEN ALDAKUNTZA. GASTUAK	925.961	1.009.421	1.071.833	9,0	6,2
9.- AURREKONTU SUPERABITA / DEFIZITA (6+7+8)	1.655.011	-290.605	-377.967	-	-
9.1.- ORDAINDU GABEKO OBLIGAZIOAK	1.652.917	1.567.401	1.391.688	-5,2	-11,2
9.2.- KOBRATU GABEKO ESKUBIDEAK	774.192	819.352	857.178	5,8	4,6
10.- AURREKONTUKO SUPERABITA / DEFIZITA, KUTXARI DAGOKIONEZ	2.533.736	457.444	156.543	-81,9	-65,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren betearazpenari buruzko estatistika.

4.4. SEKTORE PUBLIKOAREN ZORPETZEA

Eusko Jaurlaritzaren "Aurrekontuen Betearazpenari buruzko Estatistikak" erakusten duenez, lehenik eta behin, EAEko sektore publiko osoaren (Eusko Jaurlaritza eta foru-aldundiak) zorpetze garbia (zorpetze gordinaren eta amortizazioaren arteko aldea), 2022an bezala, negatiboa da 2023an: hau da, amortizazioa handiagoa da zor berriaren jaulkipena baino. Zehazki, -151,4 milioi euro dira (-422,8 milioi 2022an).

Zorpetze gordina asko gutxitu zen 2022an (-% 67,1, 2021ekin alderatuta) eta 2023an hazi egin zen berriz ere; zehazki, 920,4 milioi eurokoa (+% 56,9) izan zen. Horietatik 694,4 milioi euro Eusko Jaurlaritzari dagozkio (+% 39,8) eta gainerako 226 milioi euroak foru-aldundiei (+% 151,1, 2022ko datuekin alderatuta).

II.4.12 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETA FORU-ALDUNDIEN ZORPETZEAREN BILAKAERA. (EUROAK, MILAKOTAN)							
	ZORPETZE GORDINA		AMORTIZAZIOA	ZORPETZE GARBIA		ZOR BIZIA URTE AMAIERAN	
	(1)	ALDAKUNTZA (%)	(2)	(1) - (2) = (3)	ALDAKUNTZA (%)	GUZTIRA	ALDAKUNTZA (%)
EUSKO JAURLARITZA							
2019	870.696	-31,6	1.359.776	-489.080	-933,1	9.002.573	-5,2
2020	2.092.610	140,3	686.639	1.405.971	-387,5	10.408.544	15,6
2021	1.165.110	-44,3	668.066	497.044	-64,6	10.905.588	4,8
2022	496.615	-57,4	746.218	-249.603	-	10.655.985	-2,3
2023	694.421	39,8	778.092	-83.671	-66,5	10.572.314	-0,8
FORU-ALDUNDIAK							
2019	119.388	-35,2	319.724	-200.336	137,8	1.646.482	-10,8
2020	447.052	274,5	222.372	224.680	-212,2	1.871.162	13,6
2021	617.140	38,0	257.895	359.245	59,9	2.230.407	19,2
2022	90.000	-85,4	263.203	-173.203	-	2.057.204	-7,8
2023	226.000	151,1	293.741	-67.741	-60,9	1.989.463	-3,3
EUSKAL SEKTORE PUBLIKOA, GUZTIRA							
2019	990.084	-32,1	1.679.500	-689.416	2598,0	10.649.055	-6,1
2020	2.539.662	156,5	909.011	1.630.651	-336,5	12.279.706	15,3
2021	1.782.250	-29,8	925.961	856.289	-47,5	13.135.995	7,0
2022	586.615	-67,1	1.009.421	-422.806	-	12.713.189	-3,2
2023	920.421	56,9	1.071.833	-151.412	-64,2	12.561.777	-1,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren betearazpenari buruzko estatistika. Guk geuk egina.

Azken urteetan gertatzen ari den bezala, zorpetze gordina gehitzeaz gain, jada bazegoen zorra nabarmenki amortizatu da (1.071,8 milioi euro, eta horietatik 778,1 Eusko Jaurlaritzari dagozkio). Hala, ekitaldiaren amaieran zor bizia % 1,2 jaitsi da. Ekitaldiaren amaieran, Eusko Jaurlaritzak eta foru-aldundiek 12.561,8 milioi euroko zorra aurkeztu dute (BPGd-aren % 13,8, behin-behineko datuen arabera; 2022an, berriz, % 14,7). Beste urte batez, zorrik handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (guztiaren % 84,2, eta % 83,8 aurreko urtean).

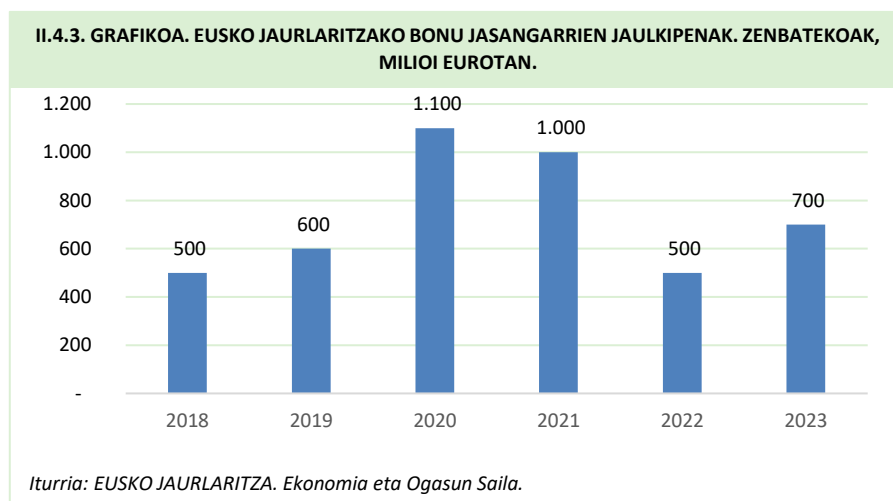
Eusko Jaurlaritzako bonu jasangarriak

Eusko Jaurlaritzak lagundu nahi du Garapen Jasangarrirako Helburuak betetzen; horretarako, besteak beste, zeregin garrantzitsua du finantza jasangarriak nahiz inpaktuko inbertsioa garatzen eta,aldi berean, arduratsua eta eraginkorra den finantzaketa sustatzen, EAEko ingurumen-erronkei eta erronka ekonomiko zein sozialei aurre egiteko. Hori dela eta, 2018an, **Bonu Jasangarrien Esparrua** egin zuen, proiektu berdeei edo sozialei lotutako finantzaketa-tresnak definitzen dituen. Finantzaketa jasangarriko tresnak askotarikoak izan daitezke: bonuak, kokapen pribatuak, maileguak edo zor-agiriak. Bonu Jasangarrien Esparruak honako hauek hartzen ditu barne²⁶:

1. Diru-sarrerak erabiltzea: Eusko Jaurlaritzako Aurrekontu Orokorretan sartzen diren eta diruz lagundu daitezkeen proiektuak nahiz kategoriak eta dagozkien aurrekontu-programak finantzatzeko edo birfinantzatzeko erabiliko dira diru-sarrerak, eta bonu bakoitza jaulki den datarekin bat datorren ekitaldian indarrean dagoen aurrekontuan sartuko dira beti.
2. Proiektuen ebaluazioa eta aukeraketa: Proiektuak kategoriatan hauen batekoak izan beharko dira: Arrazoizko etxebizitza, funtsezko zerbitzuetara sarbidea: Hezkuntza eta Osasuna, Aurrerapen sozioekonomikoa, Enplegua sortzea, Energia berriztagarriak, Garraio garbia, Kutsadura prebenitu eta kontrolatzea, Uraren eta hondakin-uren kudeaketa jasangarria, Lur- nahiz ur-biodibertsitatea kontserbatzea, Energia-efizientzia, eta Klima-aldaketara egokitzea.
3. Diru-sarrerak kudeatzea: Eusko Jaurlaritzak konpromisoa hartzen du proiektuak ebaluatu eta aukeratzeko prozesua egiteko esleipen-prozesua berrikustean: Eusko Jaurlaritzako Jasangarritasun Bonuen Batzordeak egiaztatuko du zehaztutako hautagarritasun-irizpideak betetzen direla.
4. Txostenak: Eusko Jaurlaritzak azalduko du likidazio-datatik hurrengo hamabi hilabeteetan jaulkitako bonu jasangarri bakoitzak izandako inpaktua.
5. Kanpoko berrikuspina: Kanpo-erakunde batek bigarren iritzia emango du, zeina jaulkitzailearen webgunean nahiz Bonu Jasangarrien Esparruan egongo baita eskuragarri.

²⁶ Gai honi buruzko informazio gehiago nahi izanez gero, joan zaitez [Eusko Jaurlaritzako finantza-estrategiari buruzko webgunera](#).

2023ko otsailean, Eusko Jaurlaritzak bonu jasangarrien zazpigarren jaulkipena egin zuen, 700 milioi euroko baliokoa, hamar urterako (2022ko jaulkipenean baino 200 milioi gehiago). Eskaintza baino zazpi aldiz handiagoa izan zen eskaria (5.021 milioi euroko balioko eskaerak jaso ziren), eta hauexek izan ziren jaulkipenean parte hartu zuten finantza-erakundeak: Norbolsa, BBVA, Banco Santander, Caixabank, HSBC, Nomura eta Citi. Inbertitzaileek nabarmenki babestu zuten eragiketa, hamar urterako % 3,5eko kupo finkoarekin (aurreko jaulkipenean, % 1,875koa, hamaika urterako). Botere Betearazleak kanpoko merkatuan jarduteko egindako apustuari jarraikiz, % 77 esleitu zitzairen nazioarteko inbertitzaileei —Alemania kokatu zen lehen herrialde inbertitzaile gisa, ondoren Suitza, Italia, Frantzia, Portugal, Herbehereak, Austria eta Erresuma Batua, % 12 Estatuko inbertitzaileei eta % 11 EAEko inbertitzaileei. Lehenengo jaulkipena 2018an egin zen eta ordutik 2023ra bitartean, Eusko Jaurlaritzak 4.400 milioi euroko balioko bonu jasangarriak jaulki ditu.

Finantzaketa-mota horren bitartez jasotako funtsak programatan erabiltzeari dagokionez, eskuragarri dagoen azken **inpaktu-txostenaren** bidez aztertu zen **2022ko bonu jasangarrien** jaulkipena. Txosten horretan nabarmendu da Eusko Jaurlaritzak 2.686,8 milioi euroko aurrekontua egikaritu zuela, Finantzaketa Jasangarriko tresnen bidez finantzatu daitezkeen proiektuetako kategorietan. Guztira, 2.686,8 milioi euro erabili ziren proiektu sozialetan eta gainerakoa (308,4 milioi euro) proiektu berdeetan. Guztira egikaritutako aurrekontutik, Finantzaketa Jasangarriaren kargura, hautatzeko irizpideak betetzen zituzten proiektuak finantzatu ziren, 500 milioi euroko baliokoak. Zenbateko horretatik, 317,5 milioi euro (% 63,5) proiektu sozialetan erabili ziren eta gainerako 182,5 milioi euroak (% 36,5), berriz, proiektu berdeetan.

Kategoria sozialen baitan, finantzaketa jasangarriaren banaketa nahiko ekitatiboa izan zen. Hala eta guztiz ere, aurreko urteetan bezala, 2022an, aurrerapen sozioekonomikorako programak jaso zuen finantzaketarik handiena (kategoria sozialaren % 26,3), eta horren ostean osasun-programak (% 22). Aurrerapen sozioekonomikorako programaren baitan, funts gehienak bideratu ziren DSBEn programara: programako funtsen % 66. Osasunaren alorrean, osasun-inbertsioen proiektuak jaso zuen finantzaketarik handiena (programako funtsen % 42,9). Gainerako gizarte-programek (arrazoizko etxebizitza, hezkuntza eta enpleguaren sorrera) kategoria sozialari esleitutako finantzaketa jasangarriaren % 16,4 eta % 18,9 bitartean jaso zuten.

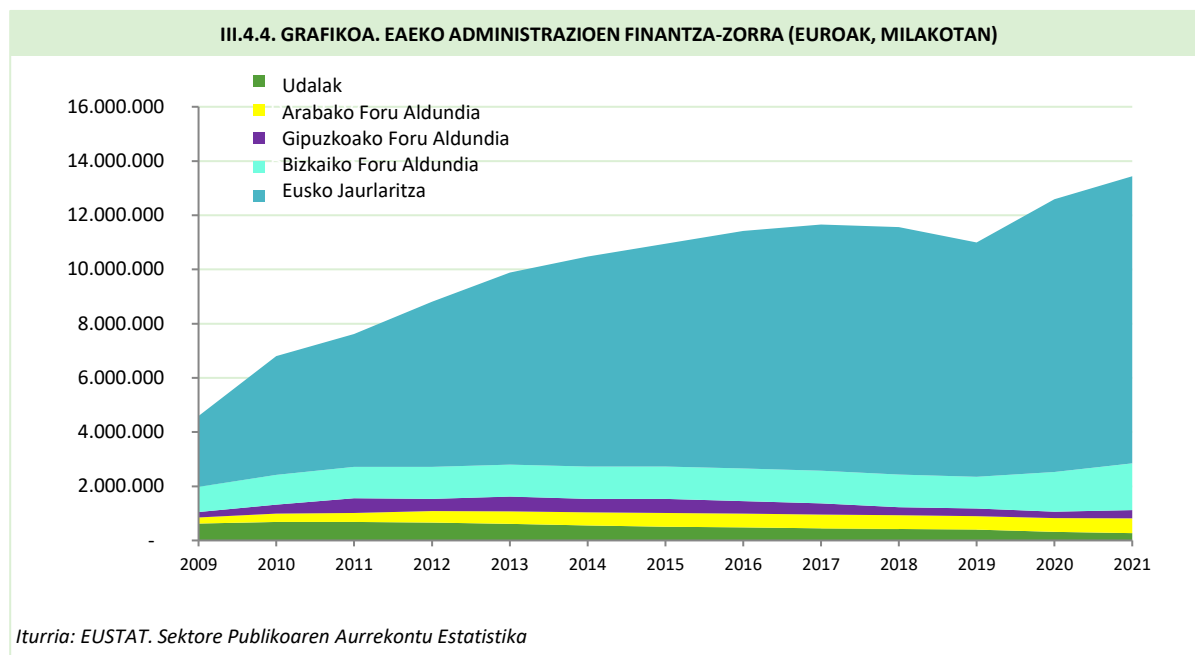
Kategoria berdean edo ingurumenekoan, garraio garbiaren programak jaso zuen finantzaketarik handiena (esparru berdeak jasotzen duen guztizko finantzaketaren % 53,4). Energia berriztagarriaren sektoreak, uraren nahiz hondakin-uraren kudeaketa jasangarriak eta kutsadura prebenitu nahiz kontrolatzea, lurreko nahiz ureko biodibertsitatea kontserbatzea eta klima-aldaketa egokitzea barne hartzen duen programak kategoria horretako guztizkoaren % 19,2, % 16,4 eta % 11,0 jaso zuten, hurrenez hurren.

Beste alde batetik, EUSTAT erakundearen “*Sektore Publikoaren Aurrekontu Estatistika*” delakoari esker (eskuragarri dugun azken informazioa 2021ekoa da), foru-aldundien eta udal guztien zorpetzea zenbatekoa den jakin dezakegu, baita EAEko Administrazio osoaren (Eusko Jaurlaritza + aldundiak + udalak) zorpetzearen zenbatekoa ere.

Foru-aldundiei dagokienez, 2021ean 617,1 milioi euroko zorra jaulki zuten (aurreko ekitaldian baino % 16,7 gehiago). Horietatik 106,8 milioi Arabako Foru Aldundiari dagozkio, 100 Gipuzkoakoari eta gainerako 410,3 milioiak Bizkaikoari. Horrez gain, 249,1 milioi euroko balioarekin amortizatzen dute, aurreko ekitaldian baino % 5,4 gutxiago. Amortizatutako kopurutik 155,8 milioi Bizkaiko Foru Aldundiari dagokio, 27 Gipuzkoakoari eta gainerako 66,3 milioiak Arabako Foru Aldundiari. Aldundien zorraren saldo bizia, 2.572,4 milioi, % 16,7 handitu da aurreko urtekoaren aldean. BPGd-ari dagokionez ere hala egin du: 2020an % 3,1 izan zen eta 2021ean % 3,3.

EAEko udalei dagokienez, arestian aipatutako estatistika oinarri hartuta, badakigu 2021ean 33,7 milioi euroko zorra jaulki zutela, eta 84,2 milioi euro amortizatu zutela. Beraz, ekitaldiaren amaieran, ordaindu gabeko zorra 50,5 milioi euro murriztu zen eta 270,2 milioi eurokoa izan zen.

Guztira hartuta, EAEko administrazio publiko guztiek (Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta udalek), 2021eko ekitaldian, 13.434 milioi euroko zor bizia izan zuten urtearen amaieran (hau da, 2020an baino % 6,9 gehiago). Zenbateko hori aipatutako urteko BPGd-aren % 17,2koa izan zen (2020an, aldiz, % 17,5koa izan zen).

Guztizko zorraren % 78,8 Eusko Jaurlaritzari dagokio, % 12,8 Bizkaiko Foru Aldundiari, % 2,3 Gipuzkoakoari eta % 4,1 Arabako Foru Aldundiari. Gainerakoa, 270,2 milioi euro, hain zuzen, EAEko udaletako finantza-zorrari dagokio, eta EAEko administrazioen zor osoaren % 2 da (2020an % 2,5).

4.5. ERAKUNDEETAKO TRANSFERENTZIAK

EAEk bere jarduera finantzatzeko sistema berezia dauka. Zergarik gehienak biltzeko gaitasuna du. Kupo deritzonaren bidez, EAEk jaso ez dituen eskumenetan Estatuaren gastuak ordaintzen laguntzen du. EAEren eskumenen banaketaren barruan, zerga-bilketa lurralde historiko bakoitzeko foru-aldundiak egiten dute batez ere. Eusko Jaurlaritzaren finantzaketan laguntzen dute, ekarpenen bidez. Udalek ere zerga-bilketa egiten dute.

EAEko administrazio publikoek jasotzen dituzten baliabide propioez gain, Europar Batasunak eta Estatuak zenbait funts ematen diete: BEZaren bidez eta zerga berezien bidez bildutako dirua egokitzeko, foru-aldundiak eta udalek zerga ez-itunduetan duten partaidetzagatik, elkarrekiko, kiroleko eta ongintzako apustuetatik eta Estatuko Loteria eta Apustuen Erakunde Nazionaletik bildutako diruaren partaidetzagatik, eta Estatuko administrazioek eta erakunde autonomoek egiten dituzten eta akordioen ondorioz.

Lehenik eta behin, **foru-aldundiak Eusko Jaurlaritzari egiten dizkieten ekarpenak** aipatu behar ditugu, bolumen handia baitute. Baliabideak banatzeko metodologia Ekarpunen Legean jasota dago. Hamabost egunean behin foru-aldundiak biltzen dituzten zerga itunduetatik aldundiak Eusko Jaurlaritzari zein zati transferitu behar dioten erabakitzen du legeak, gastu komunak ordaintzeko ekarpen gisa (Eusko Jaurlaritzak jasotzen dituen diru-sarreraren % 90 baino gehiago ekarpen horietatik datoz).

II.4.13 TAULA. FORU-ALDUNDIEK EAEko ERAKUNDE KOMUNEI EGITEN DIZKIETEN EKARPENEN BILAKAERA. EUROAK, MILAKOTAN									
KONTZEPTUA	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2021/2022 ALD. (%)	2022/2023 ALD. (%)
EKARPEN OROKORRA	8.134.577	9.366.098	9.633.564	8.561.419	10.203.963	11.091.024	11.615.393	8,7	4,7
BERARIAZKO EKARPENAK	1.698.393	631.329	738.100	656.394	625.790	507.730	459.467	-18,9	-9,5
EAE, GUZTIRA	9.832.970	9.997.427	10.371.664	9.217.813	10.829.753	11.598.754	12.074.860	7,1	4,1
ARABAKO EKARPENA	1.617.523	1.643.577	1.698.879	1.499.738	1.756.586	1.874.359	1.938.015	6,7	3,4
BIZKAIKO EKARPENA	4.981.382	5.035.704	5.228.356	4.644.856	5.446.283	5.844.612	6.102.634	7,3	4,4
GIPUZKOAKO EKARPENA	3.234.064	3.318.146	3.444.429	3.073.219	3.626.884	3.879.783	4.034.211	7,0	4,0
ARABAREN %	16,45	16,44	16,38	16,27	16,22	16,16	16,05		
BIZKAIAREN %	50,66	50,37	50,41	50,39	50,29	50,39	50,54		
GIPUZKOAREN %	32,89	33,19	33,21	33,34	33,49	33,45	33,41		

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila. Erakundeen Baliabideetako Zuzendaritza

2023an, ekarpen horiek 12.074,9 milioi euro izan ziren, 2022an baino % 4,1 gehiago (hasierako aurrekontuan baino 173,8 milioi gehiago). 2022-2026²⁷ aldiko berrikuntza legez, Herri Dirubideen Euskal Kontseiluak hainbat aldaketa erabaki zituen baliabideak banatzeko eta aldundien ekarpenak zehazteko.

Horien artean, nabarmentzekoak dira banaketa bertikaleko koefizientea % 70,04tik % 70,81era igo dela eta Egokitzapenerako Funts Orokorrean aldaketak izan direla, 2007-2011²⁸aldian ez bezala, 2022-2026 aldian bi tarte bereizitan egituratuko baita. Egokitzapenerako Funts Orokorraren gehieneko zenbateko bateratua EAEko erakundearen artean banatu beharreko baliabideen % 1,45 da (% 1 aurreko aldirako).

Bigarrenik, 2021ean, nabarmenki igo ziren EAeri zuzendutako **Estatuko transferentziak** (+% 95,2, 2020. urtearekin alderatuta); hala, 1.314 milioi euroko kopurua gainditu zen. Horren arrazoia da gure autonomia-erkidegoari esleitutako COVID-19 ziozko ezohiko funtsaren zuzkidura, Next Generation programaren bidez pandemiaren eraginari

²⁷ 4/2021 Legea, urriaren 7koa, Baliabideak banatzeko eta foru-aldundiak Euskal Autonomia Erkidegoaren aurrekontuak finantzatzeko egin beharreko ekarpenak zehazteko 2022-2026 aldian aplikatuko den metodologiari buruzkoa.

²⁸ 2/2007 Legea, martxoaren 23koa, baliabideak banatzeko eta foru-aldundiak Euskal Autonomia Erkidegoa aurrekontuak finantzatzeko egin beharreko ekarpenak zehazteko metodologiari buruzkoa. Metodologia hori 2007-2011 aldian aplikatuko da, baina 2021eko abenduaren 31ra arte egongo da indarrean.

aurre egiteko xedez Europar Batasunak, Espainiako Gobernuaren bidez, autonomia-erkidegoei emandako laguntzen baitan.

II.4.14 TAULA. EUSKO JAURLARITZAK LIKIDATUTAKO DIRU-SARRERAK. EUROAK, MILAKOTAN							
	2018	2019	2020	2021	2021 BAN. (%)	2019/2020 ALD. (%)	2020/2021 ALD. (%)
1. FORU-ALDUNDIEN EKARPENAK	9.997.427	10.371.664	9.217.812	10.829.753	78,5	-11,1	17,5
. EKARPEN OROKORRA	9.366.098	9.633.564	8.561.419	10.203.963	73,9	-11,1	19,2
. BERARIAZKO EKARPENAK	631.329	738.100	656.393	625.790	4,5	-11,1	-4,7
2. ERAKUNDEEN BESTE DIRU-SARRERA BATZUK	203.675	167.579	766.281	1.533.653	11,1	357,3	100,1
. EAEKO ERAKUNDEEN TRANSFERENTZIAK	518	19	-	11	0,0	-	-
. ESTATUAREN TRANSFERENTZIAK	107.726	68.285	673.675	1.314.738	9,5	886,6	95,2
. EUROPAR BATASUNAREN FUNTSAK, GUZTIRA	95.431	99.276	92.606	218.905	1,6	-6,7	136,4
- EGIF	788	16.257	5.215	24.817	0,2	-67,9	375,9
- EGEF	23.156	11.074	6.270	116.963	0,8	-43,4	1.765,4
- LGENF	20.422	11.885	17.977	13.751	0,1	51,3	-23,5
- FEAGA	50.677	51.076	51.976	55.296	0,4	1,8	6,4
- FEMP	-	8.111	9.901	6.700	0,0	22,1	-32,3
- BESTE FUNTS BATZUK	388	872	1.267	1.378	0,0	45,3	8,8
3. BESTE BALIABIDE BATZUK	1.489.928	1.095.173	2.338.049	1.437.916	10,4	113,5	-38,5
- ZOR PUBLIKOA	1.273.711	870.696	2.092.610	1.165.110	8,4	140,3	-44,3
- ZEHARKAKO ZERGAK	4.134	4.147	2.364	3.149	0,0	-43,0	33,2
- ONDAREKO SARRERAK	1.663	3.397	26.950	1.765	0,0	693,3	-93,5
- INBERTSIO ERREALEN BESTERENTZEAK	12.074	47	1	2.866	0,0	-97,9	-
- BESTE TRANSFERENTZIA BATZUK	4.888	16.349	28.978	22.758	0,2	77,2	-21,5
- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA	23.447	20.725	48.606	73.533	0,5	134,5	51,3
- TASA ETA PREZIO PUBLIKOAK	170.011	179.812	138.540	168.735	1,2	-23,0	21,8
DIRU-SARRERAK, GUZTIRA	11.691.031	11.634.417	12.322.142	13.801.322	100,0	5,9	12,0

Iturria: ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANOA. Euskal ogasunaren urteroko txosten integratua.

Bestalde, **Europar Batasunaren funtsetatik datozen dirulaguntzak** aurrekontu-konpromisoen arabera gauzatzen dira. Dirulaguntza horiek aurrerakin gisa edo behin betiko ordainketa gisa jaso daitezke, kasuan kasu araututa dagoenaren arabera. 2021ean (informazioa duen azken urtea) % 136,4 handitu ziren (aurreko urtean -% 6,7); horrenbestez, 218,9 milioi eurokoak izan ziren guztira.

Partida nagusia, 117 milioi eurokoa, EGEFi (Eskualde Garapeneko Europako Funtsari) dagokio eta hurrengoa, 55,3 milioi eurokoa, FEAGari (Nekazaritza Bermatzeko Europako Funtsari), zeina LGENFekin (Landa Garapenerako Europako Nekazaritza Funtsarekin) batera sortu baitzen, zuzendaritzara bideratutako Europako laguntzak kudeatzeko aldera. Bien artean (EGEF eta FEAGA) Europar Batasunetik datozen funtsen % 78,7 osatzen dute.

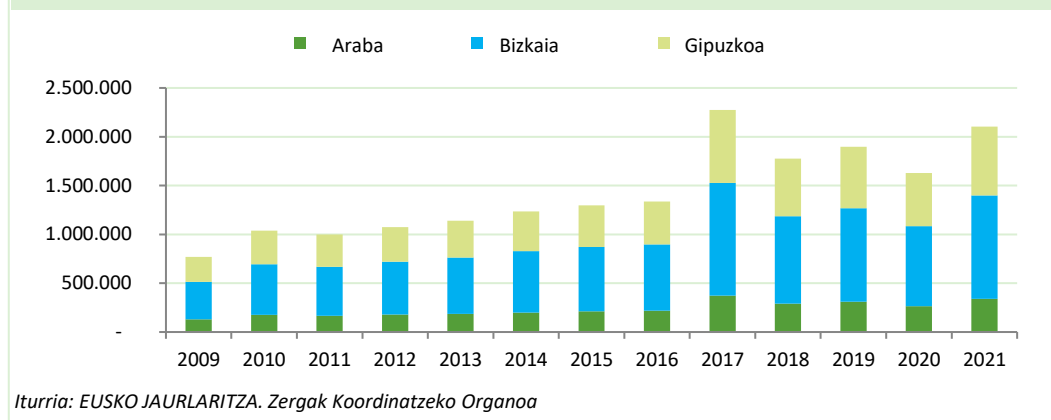
Beste partida interesgarri bat **Estatuarentzako kupoa** da. Kupoaren zenbateko likidoa, Kupoaren Bost Urteko Legearen bidez urtero zehazten dena, 2023. urtean (behin-behineko likidazioen arabera) 1.351 milioi eurokoa da. 2022. urtearen aldean % 45,6 handitu da.

II.4.15 TAULA. EAEK ESTATUARI ORDAINDUTAKO KUPOAREN BILAKAERA. EUROAK, MILAKOTAN.						
	2020	2021	2022	2023	2021/2022 (%)	2022/2023 (%)
SARTUTAKO KUPOA	1.107.908	791.495	1.001.223	1.417.261	26,5	41,6
KONPENTSAZIOAK*	-73.947	-72.022	-73.342	-66.200	1,8	-9,7
ORDAINDUTAKO KUPOA	1.033.961	719.473	927.881	1.351.061	29,0	45,6

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila. Erakundearen Baliabideetako Zuzendaritza
* Finantza konpentsazioak fabrikazioaren gaineko zerga bereziengatik.

Amaitzeko, Estatuari egiten zaizkion ordainketa horiek ez ezik, zenbait zenbateko ere jasotzen dira; horietatik nabarmenena **Balio erantsiaren gaineko zergaren doikuntza da, barne-merkatuan eta inportazioetan egindako eragiketengatik** (Estatuko Ogasunak soilik egiten du). Doikuntza hori Estatuko administrazioen eta EAEko administrazioaren arteko finantza-doikuntza da, zerga-administrazioen artean zerga-bilketa teorikoak eta errealak egokitu beharra dagoelako, zerga-administrazio horiek beren lurraldean jarduten baitute muga fiskalik gabeko espazio batean. Doikuntza horiei zerga bereziei dagozkienak erantsi zitzaizkien 1997. urtean. Zerga berezi horiek beharrezkoak dira honen ondoriozko distortsioa zuzentzeko: zerga horiek kargatzen dituzten produktuen behin betiko kontsumoa produktua fabrikatu den lurraldetik kanpo egiten da.

II.4.5. GRAFIKOA. BEZAGATIKO DOIKUNTZAREN BILAKAERA, LURRALDEKA. EUROAK, MILAKA.

2021ean (informazioa duen azken urtea) BEZagatiko doikuntza 2.104,9 milioi eurokoa izan zen EAEn. Kopuru hori % 29,2 handitu zen, 2020. urtekoarekin erkatuta. Partida horretan, % 68,8 aduanetako diru-bilketaren egokitzapenari dagokio, eta gainerako % 31,2a barne-eragiketei. Lurralde banaketa urtero egiten da, koefiziente horizontalen arabera.

4.6. ENPLEGUA ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAN

EAEko administrazio publikoek 146.968 enplegatu zituzten 2023ko²⁹ urtarrilaren 1ean, EUSTATEN “*Administrazio Publikoen Direktorioa*”ren arabera. Hau da, aurreko urtean baino % 0,2 gehiago eta EAEn 2023ko lehenengo hiruhilekoan lan egiten zuten guztien % 15,3 (2022ko ratio bera), BJaren okupazioari buruzko kopuruak kontuan hartuz gero.

Datu horietan ez da kontuan hartzen Estatuko administrazio eta Gizarte Segurantzako langileen multzoa, baina Lurralde Politika eta Memoria Demokratikoko Ministerioak, 2023ko urtarrileko estatistika-aldezkarian kalkulatu zuen EAEn 9.094 pertsona zeudela lanean Estatuko administrazio publikoan (horietatik 4.045 Estatuko administrazio nagusian eta 5.049 “beste batzuk” kategorian, hau da, nagusiki Estatuko segurtasun- eta indar-kidegoetan). Zifra biak batzen baditugu, lanpostu publikoak, 2023a hastean, 156.062 inguru izan ziren (aurreko urtean baino -% 0,2). Edozelan ere, zenbatespen bat baino ez da zenbateko hori, erreferentzia-data eta metodologia desberdinak erabili baitira³⁰.

EUSTATEN zifrak berriz ere aztertuta, 2023ko urtarrileko 146.968 langile publikoetatik % 65,4 EAEko administrazioetakoak ziren, % 18,6 tokiko erakundeetakoak, % 8,3 foru-aldundietakoak eta gainerako % 7,6a unibertsitatekoak, fundazioetakoak eta beste erakunde publiko batzuetakoak.

II.4.16 TAULA. EAEko ADMINISTRAZIOETAKO ENPLEGATUEN BILAKAERA URTARRILAREN 1ean

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2021/2022 (%)	2022/2023 (%)
EUSKO JAURLARITZA	88.137	90.875	90.374	92.887	96.253	96.122	3,6	-0,1
FORU-ALDUNDIAK	11.037	11.523	11.708	11.947	12.225	12.268	2,3	0,4
TOKIKO ERAKUNDEAK	26.114	26.818	27.170	26.826	27.054	27.336	0,8	1,0
FUNDAZIOAK ETA IAGEak*	2.754	3.304	3.555	3.824	4.040	4.164	5,6	3,1
BESTE ERAKUNDE PUBLIKO BATZUK	373	425	434	437	434	438	-0,7	0,9
UPV/EHU	6.510	6.624	6.644	6.605	6.630	6.640	0,4	0,2
GUZTIRA	134.925	139.569	139.885	142.526	146.636	146.968	2,9	0,2

Iturria: EUSTAT. Administrazio publikoen direktorioa.
* Irabazi-asmorik gabeko erakundeak.

²⁹ Lanaldi osoko langile baliokideak.

³⁰ Ministerioaren datuek egonkorra deritzon plantilla zenbatesten dute, sei hiletik beherako aldi baterako kontratuak baztertuz.

2022ko urtarilaren aldean, euskal administrazioetako lana handitu zen, 332 pertsona gehiago egon baitziren lanean; hala, % 0,2ko gehikuntza egon zen, baina nabarmentzekoa da Jaurilaritzako bilakaera negatiboa (–% 0,1, 131 langile galdu ziren), zeina konpentsatu baitzen tokiko erakundeetan egondako lan-igoerarekin (+% 1, 282 landun gehiago) eta fundazioetako igoerarekin (+% 0,1, hau da, 124 landun gehiago).

II.4.17 TAULA. EUSKAL ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAKO ENPLEGATUAK, ARAU-ESPARRUAREN ARABERA. 2023-01-01eko DATUAK.					
	GUZTIRA	EUSKO JAURLARITZA ETA MENDEKO ERAKUNDEAK	FORU-ALDUNDIAK ETA MENDEKO ERAKUNDEAK	TOKI-ERAKUNDEAK ETA MENDEKO ERAKUNDEAK	GAINERAKO ERAKUNDE PUBLIKOAK
GOI-KARGUAK	1.413	338	214	691	170
FUNTZIONARIOAK	92.140	65.780	7.520	15.799	3.041
- FINKOAK	62.424	47.392	4.378	8.529	2.125
- BITARTEKOAK	29.716	18.388	3.142	7.270	916
LAN-ITUNPEKOAK	53.415	30.004	4.534	10.846	8.031
- FINKOAK	18.300	6.790	2.421	5.441	3.648
- ALDI BATERAKOAK	35.115	23.214	2.113	5.405	4.383
GUZTIRA	146.968	96.122	12.268	27.336	11.242

Iturria: EUSTAT. Administrazio publikoen direktorioa.

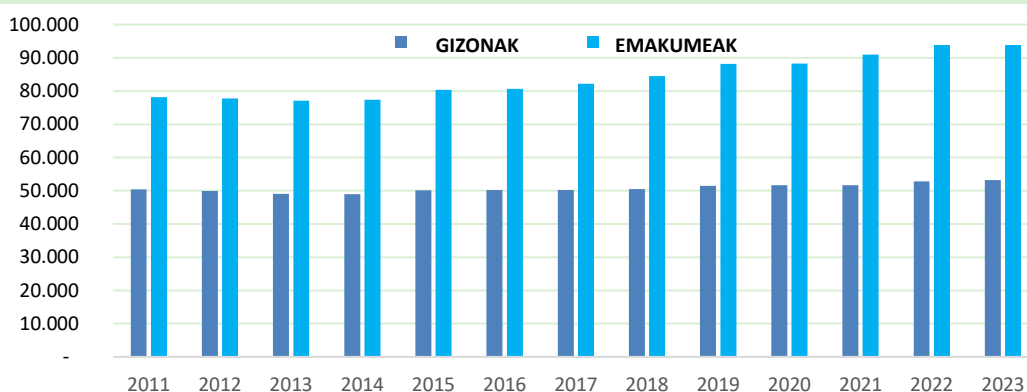
Bestalde, funtzionarioak langile guztien % 62,7 ziren (+8 hamarren 2022rekin alderatuta), % 36,3 langile lan-kontratudunak ziren (–0,8 puntu), kasu bietan Osakidetzaren estatutupeko langileak barne, eta % 1 goi-karguak ziren (2022ko ratio berbera).

Gainera, langile finkoak (funtzionarioak, langile lan-kontratudunak eta estatutupekoak) langileen % 54,9 ziren (2022an baino –0,4 puntu gutxiago), % 20,2 bitarteko funtzionarioak ziren (+2,1 puntu) eta % 23,9 aldi baterako langile lan-kontratudunak ziren (–1 puntu). Hala, bitartekotasuna eta behin-behinekotasuna % 44,1ekoa izan zen (% 43,5ekoa aurreko urtean).

Sexuari dagokionez, 2023ko urtarilaren 1ean, euskal administrazio publikoetako enplegatu guztien % 36,2 gizonetakoak ziren, eta emakumeak % 63,8 (–2 hamarren, aurreko urtearen aldean). Emakumeen nagusitasun hori areagotu egin da azken urteetan. Hala, 2011tik hasita, emakumeen kopurua % 20,1 hazi da, eta gizonena, berriz, % 5,5 (guztizko igoera % 14,3koa izan da). Horrela, emakumeek 3 puntu irabazi dituzte guztizkoarekiko.

Feminizazio-tasa hori bereziki handia da Eusko Jaurlaritzan eta haren mendeko erakundeetan, emakumeen ehunekoa % 69,8 baita. Foru-aldundietan emakumeen partaidetza % 59,8koa da, eta toki-erakundeetan, azkenik, gizonen eta emakumeen pisua ia berdinduta dago: gizonak % 50,8 dira eta emakumeak % 49,2.

II.4.6. GRAFIKOA. EUSKAL ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAKO ENPLEGATUEN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA. URTARRILAREN 1EKO DATUAK.

Iturria: EUSTAT. Administrazio publikoen direktorioa.

1. **BOE.** 4/2021 Legea, urriaren 7koa, baliabideak banatzeko eta foru-aldundiek Euskal Autonomia Erkidegoaren aurrekontuak finantzatzeko egin beharreko ekarpenak zehazteko 2022-2026 aldian aplikatuko den metodologiari buruzkoa. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 2021eko azaroaren 5ekoa, 265 zk., 134336-134352 orriak.
2. **EUSTAT (2023).** Administrazio publikoen direktorioa. 2023-01-01eko datuak
3. **EUSTAT (2023).** Sektore Publikoaren Aurrekontu Estatistika 2021
4. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA (2024).** Zergak Koordinatzeko Organoa. Euskal ogasunaren urteroko txosten integratua, 2021
5. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA (2024).** Zerga itunduen bilketa-zifrak. 2023ko abendua
6. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA (2024).** Foru-aldundien kupoari eta ekarpenei buruzko datuak (2023)
7. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA (2024).** Euskadiko bonu jasagarrien ekonomia-, ingurumen- eta gizarte-inpaktua (2022)
8. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA (2024).** 2023ko aurrekontu orokorrak, 2023ko azaroan eguneratutako datuak.
9. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA (2024).** Aurrekontuaren Betearazpenari buruzko Estatistika. 2023ko IV. hiruhilekoa
10. **OGASUNAREN ETA FUNTZIO PUBLIKOAREN MINISTERIOA (2024).** Autonomia erkidegoen defizit-zifrak 2023an (behin-behinekoak).
11. **LURRALDE POLITIKAKO ETA MEMORIA DEMOKRATIKOKO MINISTERIOA (2023).** Administrazio Publikoen Zerbitzuko Langileen Buletin Estatistikoa. 2023ko urtarrila

5. PRODUKZIO-AZPIEGITURAK

Azpiegitura fisikoak oinarritzko elementua dira garapen ekonomikoa, ongizate orokorra eta edozein gizarteren kohesioa posible izan daitezen, eta herrialde baten ekonomia orokorraren jardunaren gainean eragin garrantzitsua dute. Zehazki, produktibitatea eta hazkundea areagotzen laguntzen dute. Kapitulu honetan, Europar zeharreko garraio-sarea aurkezteaz eta gure erkidegoko garraio-sistemaren deskribapen orokorra egiteaz gainera, Estatuko erakunde publikoek (AENA, ADIF, PORTUAK eta RENFE) EAEko ingeniariak zibilean egindako esleipenei buruzko datuak aztertzen dira, eta EAEko errepideko garraioari, trenbide-garraioari, aireko garraioari eta itsas garraioari buruzko hainbat adierazle aurkezten dira.

5.1. EUROPA BARNEKO GARRAIO-SAREA (EBG-S)

Europako erakundeek Europa barneko garraio sarea (EBG-S / TEN-T, ingelesez) diseinatu eta garatu nahi dute, osoa eta integratua, estatu kide eta eskualde guztiak hartuko dituen, eta garraio modu guztien garapen orekaturako oinarria emango duena, sareak Europarentzat duen balio erantsia ahalik eta gehiena aprobetxatzeko. Europako Batzordeak ondorioztatu zuen EBG-S garatzeko modurik onena geruza bikoitzeko sistema bat zela, sare orokor batez eta oinarritzko sare batez osatua. **Sare orokorra** lehendik dauden azpiegitura guztiek osatzen dute, EBko eskualde guztien irisgarritasuna eta konektibitatea planifikatzen eta bermatzen dute, eta beranduenez 2050eko abenduaren 31n amaituta egon behar du. **Oinarritzko sarea** Europa barneko garraio-sarearen garapen helburuak lortzeko garrantzi estrategiko handiena duten sare orokorreko zatiek osatuko dute. Sare horrek lotura estrategikoak ezarriko ditu hiri-nodo garrantzitsuenen eta beste nodo mota batzuen artean, hala nola portuen, aireportuen eta mugako pasabideen artean. Sarearen bi aldeek garraibide guztiak eta horien interkonektioak jasoko dituzte, garraio-azpiegitura berriekin garatzeko eta lehendik daudenak modernizatzeko interes komuneko proiektuak sortu ahal izateko. Oinarritzko sareak 2030eko abenduaren 31n egon behar du amaituta.

Hala definitutako sarearen barruan, oinarritzko sareko **igarobide** multimodalak ezartzen dira. Ez dira sarearen hirugarren maila bat, baizik eta sarearen garapena eraginkorra eta koordinatua izan dadin bultzatzeko tresna bat. Atlantikoko eta Mediterraneoko igarobideen zati bat Espainiatik igarotzen da.

Sarearen osaera	- Azpiegitura nodalak: Hiri-nodoak, portuak, aireportuak eta salgaien terminal multimodalak (Rail-Road Terminals, RRT), hala nola JLZak (Jarduera Logistikoaren Zonak), portu lehorrak eta bestelako plataforma logistikoak. - Azpiegitura linealak edo nodoen arteko loturakoak: trenbidea, errepidea, barneko bide nabigarriak, itsasoko autobideak.
Sarearen egituraketa	- SARE OROKORRA edo osoa (COMPREHENSIVE Network), EBG-S sarearen kontzepturik zabalena da, interes komuneko elementu guztiek osatua. EBko eskualde guztietarako irisgarritasuna bermatzen du. - OINARRIZKO SAREA (CORE Network) Batasuneko garraio politikaren helburuak lortzeko garrantzi estrategiko handiena duten sare orokorreko elementuek osatzen dute, eta lehentasuna ematen zaie Erkidegoaren laguntza duten jardueri.

II.5.1 TAULA. EAEko EBGs NODOAK

OINARRIZKO SAREKO HIRI-NODOAK	Bilbo
PORTUAK	Oinarritzko sarea: Bilbo Sare orokorra: Bilbo eta Pasaia
ERREPIDE ETA TRENBIDEETAKO TERMINAL INTERMODALAK (PORTUETAN KOKATUTAKOEZ GAIN)	Oinarritzko RRT: Bilbo. RRT orokorra: Bilbo eta Gasteiz.
AIREPORTUAK	Oinarritzko sarea: Bilbo (hala ere, ez da erregistratzen 2030erako Erregelamenduko baldintzak bete beharra ezartzen duen trafiko bolumena) Sare orokorra: Donostia eta Gasteiz

Iturria: Garraio Ministerioa eta geuk egina.

2022ko abenduan, Europako Kontseiluak negoziazio-agindu bat adostu zuen (“orientazio orokorra”) Europar Batasunak Europa barneko garraio-sarea garatzeko dituen orientabideei buruzko erregelamendu-proiekturako, eta, haren bidez, 2021/1153 (EB) Erregelamendua eta 913/2010 (EB) Erregelamendua aldatzen dira eta 1315/2013 (EB) Erregelamendua indargabetzen da. Helburua da Europa barneko garraio-sare fidagarri bat eraikitzea, pitzadurarik gabea eta kalitate handikoa, EB osoan konektibitate jasangarria bermatuko duena, etendura fisikorik, botila-leporik eta egiteke dauden lotunerik gabea. Proposamenak EBG-S sarearen garapena EBko klimaren eta garapen

jasangarriaren helburuetara egokitzen du, garraio multimodala sustatuz, EBG-S sarearen erresilientzia indartuz eta gobernantza-tresnen eraginkortasuna hobetuz.

Testuak ezartzen du Europa barneko garraio-sarea hiru etapatan garatu behar dela, pixkanaka-pixkanaka: oinarritzko sare bat amaitzea hemendik 2030era bitartean, oinarritzko sare bat hedatzea hemendik 2040ra bitartean, eta sare globala hedatzea 2050era bitartean. Hau da, oinarritzko sareaz gain, oinarritzko sare hedatu bat zehaztu behar da, Europako garraio-igarobideen parte diren sare orokorraren lehentasunezko tarteetan oinarrituta.

5.2. EUSKADIKO GARRAIO-SISTEMAREN DESKRIBAPEN OROKORRA

Egoera estrategikoagatik nahiz industria-jarduera handiagatik, era guztietako trafikoaren maila handienetakoa ageri duen Europako eremu bat da EAE. Errepide sare trinkoa, trenbideak, bi itsas portu handi eta hiru aireportu dira barruko trafikoan nahiz kanpokoan ageri diren beharrak estaltzen saiatzen direnak, egunetik egunera osatuagoak eta kalitate handiagokoak diren zerbitzu batzuk eskainita. Ondoko TAULAN, garraio-sistemaren osaera ageri da, azpiegituraren titulartasuna eta operadorea kontuan izanik betiere.

II.5.2 TAULA. EUSKADIKO GARRAIO-SISTEMA				
SISTEMA	AZPIEGITURA		ORGANO TITULARRA	ERAKUNDE OPERADOREA
BIDE-SISTEMA	A-1.	A-1. Iparraldeko autobia (Burgos-Armiñon)	Foru Aldundiak	Garraioaren Zerbitzu Publikoaren emakidaduna / hura ematen duena Erabiltzaile partikularra
		AP-1. Gasteiz-Eibar (ordainpekoa)		
	A-8/AP-8	A-8: Kantauriko autobia (Bizkaia-Kantabria probintzia-mugaraino)		
		AP-8: Kantauriko autobidea (Irun-Bilbo, ordainpekoa) Hegoaldeko saihezbidea (Supersur) ere sartzen da (baita ordainpekoa ere)		
	AP-68. Ordainpeko EAE-Aragoiko autobidea (zero KP, Bilbon, 77,5 kilometroraino, Araba eta Burgos arteko muga)			
	Artxandako tunelak (ordainpekoa)			
	Errei anitzeko errepidea edo arrunta	Bi autonomia-erkidegoren artean.	Foru Aldundiak	
		Eskualdekoa	Foru Aldundiak	
	Hirikoa	Udalak		
TRENBIDE-SISTEMA	Europa Barneko Sarea Penintsulako Sarea		Estatua	ADIF ³¹ (RENFE)
	Sare metrikoa		EAE	EUSKOTREN ETS ³²
			Estatua	ADIF
	Metro/tranbia		EAE	Metro Bilbao, EUSKOTREN ETS
	Bizkaia Zubia		Bilboko Portuko Agintaritza	Pribatua
PORTU-SISTEMA	Interes Orokorreko Portuak: Bilbo eta Pasaia		Estatua	Portuko Agintaritza
	Erkidegoko Portuak		EAE	EAE
AIREKO SISTEMA	Interes Orokorreko Aireportuak: Gasteiz, Bilbo eta Donostia		Estatua	AENA
KABLE-SISTEMA	Igogailuak eta funikularrak. Funikularren artean, Artxandako, Larreinetako, Igeldoko eta Mamarigako funikularrak daude, guztiak Bizkaian kokatuak, Igeldoko Funikularra izan ezik.		EAE	Pribatuak Publikoak
GARRAIO INTERMODALAREN SISTEMA	Garraio eta Logistika Zentroak: GGZ Gasteiz, ZAISA Irun (Gipuzkoa), APARCABISA (Bizkaia)		Partzuergo / entitate publikoak, pribatuak, mistoak	Operadore logistikoak
Iturria: Euskadiko garraioaren panoramika, Euskadiko Garraio Behatokia (EUSGABE) eta auek eginga				

Iturria: Euskadiko garraioaren panoramika, Euskadiko Garraio Behatokia (EUSGABE) eta geuk egina

³¹ ADIF, Trenbide Azpiegituren Administrazioa, Sustapen Ministerioaren menpeko enpresa-erakunde publikoa da. Trenbide azpiegituren administrazioa (trenbideak, geltokiak, salgaien terminalak, etab.), trenen zirkulazioaren kudeaketa, tren operadoreen ahalmenaren esleipena eta azpiegitura, geltokiak eta salgaien terminalak erabiltzeagatik kanonak hartzen ditu bere gain. Trenbide-jardueren gero eta espezializazio handiagoa dela eta, Sustapen Ministerioari atxikitako bi enpresa-erakunde publikotan banatu da ADIF : ADIF eta ADIF Abiadura Handia.

³² ETS, Euskal Trenbide Sarea/Red Ferroviaria Vasca EAEn eskumeneko trenbide azpiegituren administrazioaz arduratzen den Eusko Jaurlaritzaren erakunde publikoa da. Haren xede nagusia Euskal Autonomia Erkidegoaren menpeko trenbide azpiegiturak eraikitzea, artatzea, kudeatzea eta administrazioa da, trena garraio sistema modernoa, eraginkorra eta iraunkorra izan dadin.

5.3. ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOEN INGENIARITZA ZIBILEAN EGINDAKO ESLEIPENAK

Estatuko erakunde publikoek (AENA, ADIF eta PORTUAK eta RENFE OPERATZAILEA) EAEn egindako ingeniartza zibileko esleipenei buruz Garraio Ministerioak argitaratutako datuek erakusten dute erakunde guztiek behera egin dutela, AENAK izan ezik, 2022tik 2023ra. Hala, ADIFenak 156,2 milioitik 4,5 milioi eurora igaro dira (-% 68,3), PORTUETAKOAK 19,7 milioitik 12,1 milioi eurora (-% 38,8) eta RENFE OPERATZAILEAK ez du esleipenik egin. Bestalde, AENARENak 4,6 milioitik 17 milioi eurora igaro dira.

II.5.3 TAULA. ESLEIPENAK ESTATUAN ETA EAEn INGENIARITZA ZIBILEAN, GARRAIO MINISTERIOAREN, ERAKUNDE AUTONOMOEN ETA ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOEN ALDETIK. EUROAK, MILAKOTAN											
	EAE						ESTATUA			EAE/ESTATUA (%)	
	2019	2020	2021	2022	2023 p	VARIC. 2022-23	2021	2022	2023 p	2022	2023 p
MINISTERIOA, ERAKUNDE AUTONOMOAK ETA ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOAK	133.336	79.697	110.433	105.287	61.527	-41,6	4.594.129	4.328.734	2.354.148	2,4	2,6
ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOAK	133.336	79.697	110.433	105.287	61.527	-41,6	3.698.953	3.675.291	2.216.064	2,9	2,8
AENA	15.647	10.562	6.098	4.604	17.007	269,4	263.006	573.225	365.253	0,8	4,7
ADIF	131.424	62.836	66.377	156.145	49.451	-68,3	1.902.906	3.823.865	3.267.672	4,1	1,5
PORTUAK	10.128	15.955	47.517	19.712	12.059	-38,8	288.212	443.762	571.148	4,4	2,1
RENFE OPERADOREA	9.334	10	3.606	2.858		-100,0	35.304	54.006	32.854	5,3	0,0
bb: behin-behinekoa Iturria: Garraio Ministerioa eta geuk egina.											

5.4. AIREKO GARRAIOA

EAEko airetiko sistema Bilbo, Donostia eta Gasteizko aireportuetako aireko azpiegiturek osatzen dute. Azpiegitura horiek guztiak estatuaren titulartasunekoak dira eta AENAK kudeatzen ditu.

Garraio Ministerioaren Espainiako aireko garraioari buruzko txostenetako datuen arabera, 2023an 7.129 mila bidaiari igaro ziren EAEko hiru aireportuetatik (% 88,9 Bilboko aireportutik), hau da, 2022an baino % 24 gehiago. Bestalde, salgaien trafikoa % 2,5 murriztu zen, eta 72.443 tonakoa izan zen (% 99 Gasteizko aireportuan erregistratu da.

Bilboko aireportuan 6.336 mila bidaiari izan ziren, hau da, 2022. urtean baino % 23,5 gehiago. Salgaien trafikoari dagokionez, % 11,8 hazi zen.

Gasteizko aireportuan, salgaien trafikoa % 2,6 murriztu zen, 71.589 tonakoa izan baitzen³³. Hala eta guztiz ere, Gasteizko aireportuak laugarren tokian jarraitzen du aireportuen rankingean garraiaturiko salgaien bolumenari dagokionez, honako hauen atzetik: AS Madril-Barajas, Bartzelona-El Prat eta Zaragoza. Bestalde, bidaiarien trafikoa 235 mila pertsonatik 310 mila pertsonara igaro zen.

Donostiako aireportuan ere gairiditu egin zen aurreko urteko bidaiarien kopurua, 384 mila pertsonatik 483 mila pertsonara igaro baitzen (+% 25,8).

³³ Gasteizko aireportuak 2018ko apirilaren 25etik aurrera berreskuratu zuen H24 kalifikazioa, eta eguneko 24 orduetan jardun zuen berriro.

II.5.4 TAULA. AIREKO TRAFIKO ZIBILAREN BILAKAERA, KONTZEPTUAREN ETA AIREPORTUAREN ARABERA

	EAE, GUZTIRA			VITORIA-GASTEIZ			BILBO			DONOSTIA		
	Aire-ontziak	Pertsonak (milakotaren)	Salgaiak (Tm)	Aire-ontziak	Pertsonak (milakotaren)	Salgaiak (Tm)	Aire-ontziak	Pertsonak (milakotaren)	Salgaiak (Tm)	Aire-ontziak	Pertsonak (milakotaren)	Salgaiak (Tm)
2018	66.136	5.900	63.379	9.755	141	62.156	49.966	5.470	1.216	6.415	289	7,0
2019	68.861	6.400	65.443	10.797	174	64.463	51.591	5.906	980	6.473	320	0,4
2020	33.134	1.819	64.718	10.317	45	64.334	20.496	1.690	384	2.321	84	0,0
2021	42.225	2.864	72.995	12.677	128	72.522	26.429	2.581	472	3.119	155	1,1
2022	63.841	5.748	74.292	13.343	235	73.620	44.919	5.129	672	5.579	384	0,0
2023 b-b	71.788	7.129	72.443	14.185	310	71.689	51.448	6.336	751	6.155	483	2,5
2022-2023	12,4	24,0	-2,5	6,3	31,9	-2,6	14,5	23,5	11,8	10,3	25,8	

bb: behin-behinekoa

Iturria: AENA

5.5. ITSAS GARRAIOA

Merkataritza-portu nagusiak Bilboko Portua eta Pasaiko Portua dira, interes orokorreko eta Estatuaren titulartasuneko portu bakarrak. Gainerako portu autonomikoek (15 guztira³⁴) euskal portu-sistema osatzen dute, eta Estatuko Administrazioak maiatzaren 14ko 2.380/1982 Errege Dekretuaren bidez Euskal Administrazioari transferitu ondoren, Eusko Jaurlaritzaren eskumenekoak dira.

Garraio Ministerioaren datuen arabera, 2022. eta 2023. urteen artean, Bilboko portuko trafikoa (salgaiak, hornidura eta arrantza) % 0,1 hazi zen; guztira 32,9 milioi tona izan ziren, eta horietatik 24,6 milioi ontziratu gabeak ziren, eta haietatik % 84,1 (20,6 milioi tona) likidoak ziren. Bestela esanda, garraiatutako salgaien % 62,7 ontziratu gabeko likidoak dira, gehienbat petrolioaren produktuak. Salgai orokorrak trafikoaren % 25 hartzen du. Bestalde, ontzien kopurua % 3,6 igo da, 2.644tik 2,740ra, eta bidaiariena % 26,5, hau da, 214.028tik 270.771ra.

Pasaiko portua askoz kota apalagoetan mugitzen da, eta portuko trafikoa % 5 hazi zen, guztira 3,5 milioi tona, eta ohiko salgai guztien % 68,3 izan zen. Ontzien kopuruak % 4,7 egin zuen gora, 885etik 927ra, eta bidaiarien kopuruak, aldiz, % 41 egin zuen behera, 2.846 pertsonatik 1.678ra.

³⁴ Bizkaiko portuak: Ondarra | Lekeitio | Ea | Elantxobe | Mundaka | Bermeo | Armintza | Plentzia
Gipuzkoako portuak: Hondarribia | Donostia | Orio | Getaria | Zumaia | Deba | Mutriku

II.5.5 TAULA. ONTZIAK, BIDAIRIAK ETA ITSASOKO GARRAIOAK MUGITUTAKO SALGAIK, MOTAREN ARABERA SAILKATUTA

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 p	%	ALD. % 22/23
BILBO	PORTUKO TRAFIKOA, GUZTIRA (MILAKA TONA)	34.307	35.695	35.561	29.645	31.299	32.890	32.933	100	0,1
	SOLTEKOAK	24.327	25.248	25.503	21.825	22.416	24.205	24.563	74,6	1,5
	SOLTEKO LIKIDOAK	19.784	20.491	20.822	18.157	17.765	20.453	20.644	62,7	0,9
	SOLTEKO SOLIDOAK	4.543	4.758	4.681	3.668	4.651	3.753	3.919	11,9	4,4
	SALGAIK OROKORRA	9.868	10.335	9.944	7.719	8.767	8.561	8.240	25,0	-3,7
	EDUKIONTZIAK	6.465	6.808	6.718	5.183	5.656	5.400	5.230	15,9	-3,1
	OHIKOA	3.403	3.527	3.226	2.537	3.110	3.161	3.010	9,1	-4,8
	BESTELAKO TRAFIKOA	112	112	115	101	116	124	130	0,4	5,4
	TOKIKO TRAFIKOA ETA HORNIDURA	112	112	115	101	116	124	130	0,4	5,4
	ARRANTZA	0	0	0	0	0	0	0	0,0	
	ONTZIAK (KOPURUA)	2.855	2.925	2.818	2.338	2.669	2.644	2.740		3,6
	BIDAIRIAK (KOPURUA)	186.546	200.631	160.544	45.583	73.853	214.028	270.771		26,5
PASAIA	PORTUKO TRAFIKOA, GUZTIRA (MILAKA TONA)	2.975	3.138	3.245	3.037	3.537	3.310	3.477	100	5,0
	SOLTEKOAK	834	1.003	1.031	1.009	1.104	873	1.058	30,4	21,2
	SOLTEKO LIKIDOAK	0	0	0	0	0	2	0	0,0	-100,0
	SOLTEKO SOLIDOAK	834	1.003	1.031	1.009	1.104	871	1.058	30,4	21,5
	SALGAIK OROKORRA	2.085	2.086	2.167	1.984	2.390	2.396	2.376	68,3	-0,8
	EDUKIONTZIAK	0	0	0	40	0	0	0		
	OHIKOA	2.085	2.085	2.167	1.944	2.390	2.396	2.376	68,3	-0,8
	BESTELAKO TRAFIKOA	55	50	47	43	43	41	43	1,2	4,1
	TOKIKO TRAFIKOA ETA HORNIDURA	29	25	25	23	24	22	24	0,7	8,1
	ARRANTZA	26	25	22	20	19	19	19	0,5	-0,6
	ONTZIAK, GUZTIRA (KOPURUA)	865	911	933	846	967	885	927		4,7
	BIDAIRIAK, GUZTIRA (KOPURUA)	815	1.371	205	0	137	2.846	1.678		-41,0

bb: behin-behinekoa

Iturria: Garraio Ministerioa. Estatistika aldizkaria. Estatuko portuak eta geuk egindako lana

5.6. TRENBIDEKO GARRAIOA

5.6.1. Trenbide-sarea

Gaur egun, trenbide-sareak zabalera iberikoa (1.668 mm-ko trenbide-zabalera), zabalera estandarra (1.435 mm) eta zabalera metrikoa (1.000 mm) duten lineak ditu³⁵. Zabalera estandarra da zabalerrarik ohikoena eta lehenetsita aplikatzen dena linea berri gehienetan. Zabalera iberikoko sarea eta zabalera estandarrek zabalera-aldaketa automatikoko sistemen bidez daude konektatuta. Zabalera mistoko lineak ere badaude (1.435/1.668 mm), hirugarren erreiko sistemen bidez.

II.5.6 TAULA. ADIFek EAEn KUDEATUTAKO LINEEN ADIBIDEAK, BIDE-ZABALERAREN ARABERA

ZABALERA IBERIKOA (RENFE)	Bidaariak	Aldiriko lineak: C1 Bilbo-Santurtzi C2 Bilbo-Muskiz C3 Bilbo-Urduña C1 Irun-Brinkola
	Salgaiak	Miranda Ebro - Urduña
ZABALERA ESTANDARRA	Bidaariak	Abiadura handiko sarea (Euskal Y-a)
	Salgaiak	
ZABALERA METRIKOA (LEHEN FEVE)	Mistoa	La Robla Bilbo (Concordia)-León
	Bidaariak	Bilbo (Concordia)-Basurtu
	Salgaiak	Basurtu - Ariz adarra

Iturria: Geuk egindakoa

Trafikoari dagokionez, sarearen zatirik handiena trafiko mistoko lineek osatzen dute (salgaiak eta bidaariak).

2013ko urtarrilaren 1etik aurrera, bi administratzailek kudeatzen dituzte EAEko trenbide-azpiegiturak:

³⁵ Bide zabaleko trenbideak dira estandarra baino zabalera handiagoa dutenak, hala nola zabalera iberikoa; eta bide estukoak dira estandarra baino zabalera txikiagoa dutenak, adibidez, zabalera metrikoa.

Zabalera metrikoko sarea kantauriar erlaitzetik eta Murtziatik igarotzen diren hiriarteko lineen multzo batek osatzen du. Linea horietan bidaariaren eta salgaien trenak ibiltzen dira, Madrilgo Cercedilla-Cotos linearen ondoan (bidaariarentzat bakarrik).

- Adif - Trenbide-azpiegituren administratzailea, zeinaren bidez RENFEko operadore nagusiak Estatuko hiriburu nagusiekin lotzen baitu EAE. 2013ko urtarrilaren 1ean, Ferrocarriles de Vía Estrecha (FEVE) integratuta geratu zen Adifen, trenbide-azpiegiturak mantentzekiari eta eraikitzekiari dagokionez, uztailaren 20ko 22/2012 Errege Lege Dekretuan ezarritakoa betez. Egun horretatik aurrera, RENFE Operadoreak ematen ditu Kantauri isurialdeko zerbitzuak.
- ETS-RFV (Euskal Trenbide Sarea-Red Ferroviaria Vasca). ETSren azpiegiturretako eragileak honako hauek dira: EuskoTren, Gipuzkoako eta Bizkaiko hainbat udalerrri zeharkatzen dituen hiriarteko zerbitzuaren eskaintza; Metro Bilbao, Bizkaiko hiriburu eta metropoliko eremuan bidaiariak garraiatzen dituen; eta Euskotreneko tranbiak, Bizkaiko eta Arabako hiriburuak barne hartzen dituztenak, Bilboko tranbiaren eta Gasteizko tranbiaren zerbitzuen bitartez.

Bestalde, Zubi Esekia (Bizkaiko Zubia) jardueraren kudeaketa honako sozietate honen erantzukizuna da: “Transbordador de Vizcaya SL”.

Garraio Ministerioaren 2021eko *Estatistika urtekariaren* datuen arabera, EAEko trenbide-sarea 547,7 kilometro trenbide osatzen dute. Horietatik 515,7 elektrifikatuta daude (guztizkoaren % 94,2).

Trenbideen 547,7 km horietatik % 65,6 ADIFenak dira (eta ADIF ABIADURA HANDIA). Esan bezala, hark kudeatzen ditu distantzia ertaineko eta penintsularantzko ibilbide luzeko zerbitzuei lotutako azpiegitura eta Bizkaiko eta Gipuzkoako aldiriko zerbitzuak. Gainerako % 34,4 Euskal Trenbide Sarea-ETSk kudeatzen du (Bilbo-Donostia-Hendaia linea barne).

Zehazki, ETSk kudeatzen ditu Bilbo-Donostia-Hendaia linea (Bilboko Metroaren 3. linea eta Donostia-Hendaia arteko tarte, Topo izenarekin ezagutzen dena, barne), Txorierriko linea eta Zornotza-Bermeo adarra.

Larreinetako funikularra eta Urolaren adar zaharra ere ETSren ondarearen parte dira; gaur egun, Trenbidearen Euskal Museoko lurrunezko tren turistikoa baino ez da ibiltzen Azpeitia - Lasao tartean.

ETSk kudeatzen duen azpiegiturari dagokionez, linearik luzeena hau da: Bilbao-Donostia-Hendaia.

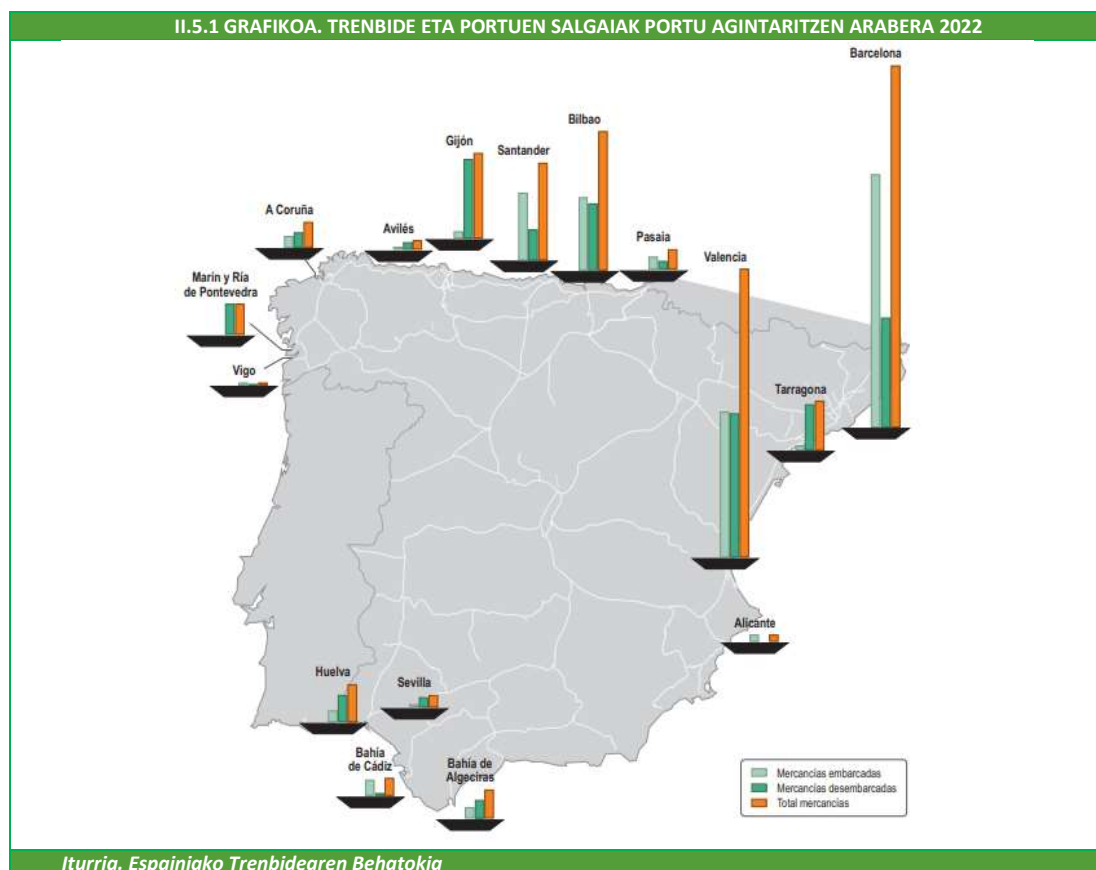
Elektrifikazioari dagokionez, ETSk kudeatzen duen sarearen zatirik handiena elektrifikatuta dago; elektrifikatu gabea Urolako (Azpeitia – Lasao) trenari eta Larreinetako funikularrari dagokie.

II.5.7 TAULA. TRENBIDE KMa EAEn.									
		2019				2021			
		GUZTIRA	ADIF	ADIF ABIADURA HANDIA	EUSKOTREN ETS	GUZTIRA	ADIF	ADIF ABIADURA HANDIA	EUSKOTREN ETS
LINEAREN LUZERA (KM)	GUZTIRA	549,4	335,9	25,0	188,6	547,7	334,2	25,0	188,6
	ELEKTRIFIKATU GABE	32,0	26,0	0,0	6,1	32,0	26,0	0,0	6,1
	ELEKTRIFIKATUTA	517,4	310,0	25,0	182,5	515,7	308,2	25,0	182,5
	BIDE BAKARRA	254,4	129,7	1,8	123,0	252,7	127,9	1,8	123
	BIDE BIKOITZA	295,0	206,2	23,2	65,6	295,0	206,2	23,2	65,6
BIDEAREN ZABALERA (KM)	UIC	0,0	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	
	ZABALERA IBERIKOA	301,7	276,7	25,0	-	299,9	274,9	25,0	
	GAINERAKOAK*	247,8	59,2	0,0	188,6	247,8	59,2	0,0	188,6
* Barne hartzen ditu zabalera metrikoa, zabalera mistoa, yarda ingelesa eta bide industrialaren zabalera. Iturria: Garraio Ministerioaren Urtekari estatistikoa eta geuk egina									

Hala, EAEko trenbide-lineen kontzentrazioa Estatuko eta EB28ko gainerako lurraldeetako dentsitatea baino handiagoa da. Zenbakitan, bide-dentsitatea 77,9 m/km²-koa da, eta Europakoa (EB28) eta Estatukoa (48,4 m/km² eta 31,6 m/km², hurrenez hurren) baino nabarmen handiagoa da. Aldi berean, Euskal Autonomia Erkidegoko trenbide-linea guztiekin alderatuta, trenbide elektrifikatuek Estatuan eta Europan baino ratio handiagoa dute, trenbidearen egituraren % 94,2, % 64,3 eta % 54,6, hurrenez hurren.

5.6.2. Trenbide eta portuen trafikoa: jatorria edo helmuga portuetan duten salgaien trafikoa

Trenbide eta portuen trafikotzat hartzen dira trenbidetik portuan ontziratutako eta portutik trenbidean lehorreratutako salgaiak, tonatan adierazita. *Espainiako Trenbidearen Behatokiaren (Observatorio del ferrocarril en España, OFE)*³⁶ datuen arabera, 2022an Estatuan garraiatutako tonen bolumen osoa % 8,7 handitu zen 2021 eta 2022 artean, 11,9 milioi tonatik 12,9 milioi tonara igaro baitzen 2021 eta 2022 artean. Datuak Portu Agintaritzaren arabera bereizita, hauek dira lehenengo bostak: Bartzelona (3,9 milioi tona); Valentzia (3,1 milioi); Bilbo (1,5 milioi); Santander (milioi 1) eta Gijón (0,91 milioi).

Portuko garraioan trenbideak duen kuotari dagokionez, Bilboko Portuko Agintaritzak % 4,8 erregistratu du, eta Pasaiaikoak % 6,3, biak ere Estatuko kuotaren gainetik (% 3,3). Kuota handienak Santanderko Portuko Agintaritzan erregistratu dira (% 16,4), ondoren Marin eta Pontevedrako itsasadarrean (% 15,5), Bartzelonan (% 8,9), Valentzian (% 6,4) eta Pasaian (% 6,3).

Banaketa modalaren emaitzek adierazten dutenez, Estatua urrun dago EBren antzeko oreka modaleko balioak lortzetik, eta argi dago errepideko salgaien garraioa dela nagusi. Zehazki, Europar Batasunaren esparruan (datuek bide nabigagarrietako garraioaren kuota ere jasotzen dute), salgaien trenbideko garraioa % 17koa izan da 2021ean. Estatuaren kasuan, balioa (ibai-garraioa barne) % 3,8koa da.

³⁶ *Espainiako Trenbidearen Behatokia (OFE) Garraio eta Mugikortasun Jasangarriko Ministerioaren eginkizunen parte da, beharrezko sektore-azterlanak, koiuntura-txostenak eta garraio-zerbitzuen eta dagozkien kudeaketa-organoen funtzionamenduaren analisia programatu, zuzendu eta koordinatzeari dagokionez. Ministerio-eginkizun horiek Estatistika Plan Nazionalari eta dagozkien urteko programei egiten dieten ekarpenaren baitan daude.*

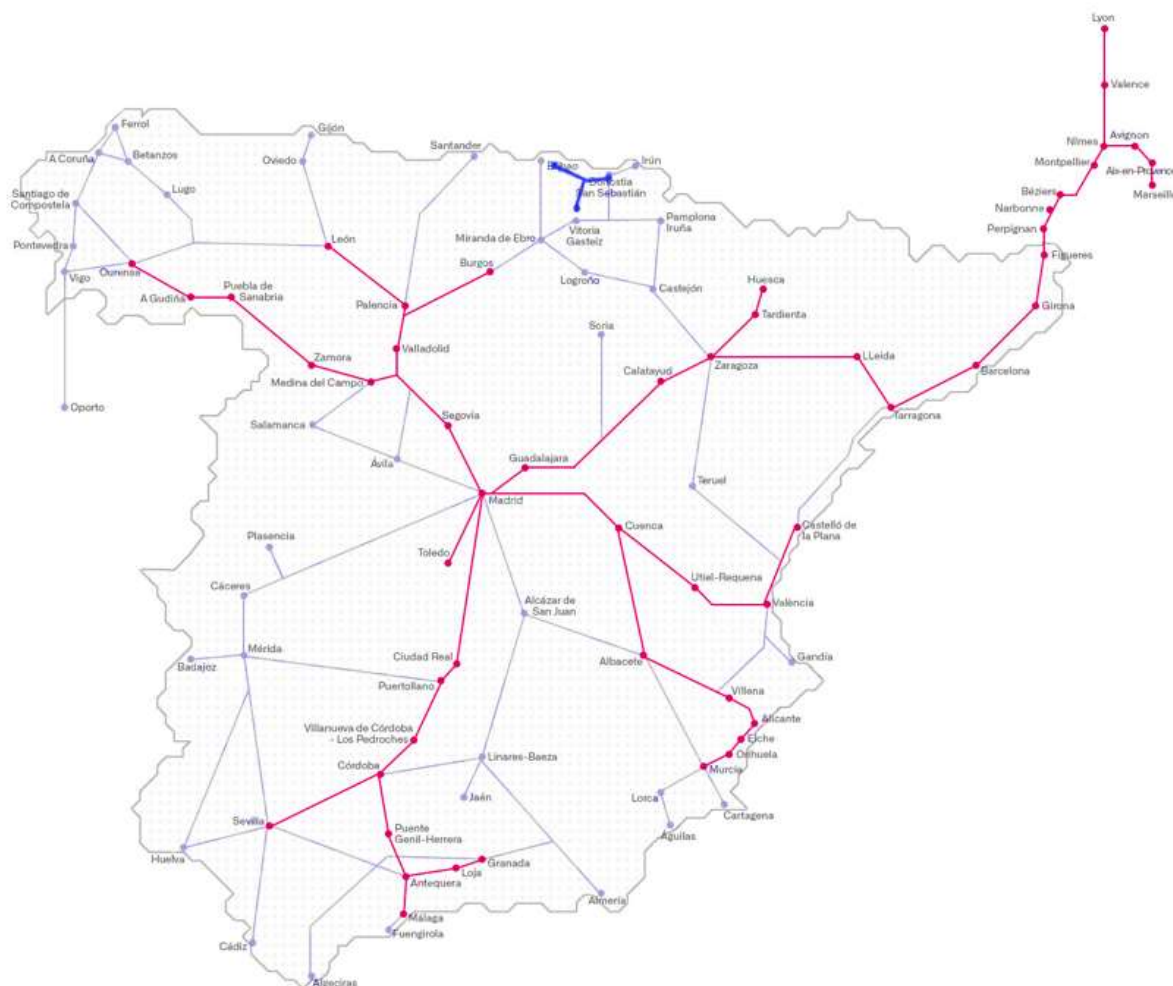
II.5.8 TAULA. TRENBIDE ETA PORTUETAKO MERKATU-KUOTAK (%) 2013-2022										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A CORUÑA	8,6	10,4	12,0	7,6	8,3	7,5	2,8	2,6	2,2	2,1
ALACANT	---	---	0,2	0,5	0,4	0,7	1,4	0,9	0,3	2,1
ALMERÍA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
AVILÉS	13,7	12,8	5,6	8,2	5,8	4,7	7,9	3,9	2,7	2,0
ALGECIRASKO BADIA	0,4	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8
CÁDIZKO BADIA / BALEARRAK	---	---	---	---	---	---	---	---	---	5,0
BARTZELONA	5,6	5,5	5,7	6,1	7,7	7,5	7,4	7,4	8,8	8,9
BILBO	4,4	5,0	5,0	6,1	5,7	6,0	5,8	5,2	6,0	4,8
CARTAGENA / CASTELLÓ / CEUTA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
FERROL-SAN CIBRAO	---	---	---	---	---	---	0,1	---	---	---
GIJÓN	10,5	10,8	12,9	10,1	10,1	8,6	6,6	5,3	4,0	5,7
HUELVA	---	---	0,3	0,2	1,6	1,5	0,7	1,0	1,2	1,3
LAS PALMAS	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
MÁLAGA	---	0,2	---	---	---	0,1	0,1	0,2	---	---
PONTEVEDRA	17,8	15,3	19,5	14,5	12,3	14,8	12,4	15,7	13,7	15,5
MELILLA / MOTRIL	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
PASAIA	7,6	6,2	6,1	6,8	6,9	7,5	6,8	7,4	5,1	6,3
SANTA CRUZ TENERIFEKOA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
SANTANDER	21,1	19,5	16,7	19,6	16,6	16,3	15,4	15,7	11,6	16,4
SEVILLA	8,3	9,3	10,2	11,5	5,6	3,5	3,7	4,3	3,7	3,2
TARRAGONA	4,2	4,5	4,1	4,5	6,0	4,0	2,2	1,9	1,9	2,0
VALENTZIA	2,7	3,3	3,6	3,6	6,9	7,0	7,0	6,5	6,1	6,4
VIGO	0,0	0,0	0,0	---	0,0	---	---	---	0,3	0,4
VILAGARCÍA	---	---	---	---	---	---	1,1	0,5	---	---
GUZTIRA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	3,3

Iturria. Espainiako Trenbidearen Behatokia

5.6.3. Abiadura handia: Euskal Y-a

II.5.2 GRAFIKOAN, gaur egun Estatuan abiadura handiko (linea morea) eta distantzia luzeko (linea grisa) trenetan egin daitezkeen ibilbideak jasotzen dira. Urdinez Euskal Y-a erakusten da, zeina egiten ari baita, eta II.5.10 TAULAN AHT linea horien xehetasun handiagoa agertzen da.

II.5.2 GRAFIKOA. AHT LINEEN ETA DISTANTZIA LUZEKO LINEEN MAPA

Iturria. Guk geuk egin dugu RENFEren informazioa oinarri hartuta

Morez, gaur egungo AHT tartearak. Grisez, AVANT trenak dituzten ibilbideak, distantzia luzekoak. Urdinez, eraikitzen ari den euskal Y-a.

II.5.9 TAULA. ESTATUTUKO AHT LINEAK		
ABIADURA HANDIKO LINEEN (AHL) TARTE BAKOITZA AMAITU DEN URTEA		ERAIKITZEN ARI DIREN EDO PROIEKTUAN JASOTA DAUDEN ABIADURA HANDIKO LINEAK (AHL)
1992	• Madril-Sevilla AHL	• Ourenseko kanpoko saihsbidea. • Pajaresko saihsbidea. • Palencia-Santander Abiadura Handiko Linea. • Burgos-Gasteiz Abiadura Handiko Linea. • Gasteiz-Bilbo-Donostia Abiadura Handiko Linea. • Astigarraga-Irun tartean hirugarren erreia jartzea. • Zaragoza-Iruña-Euskal Y-a abiadura handiko linea. • Madril-Extremadura abiadura handiko linea (bigarren fasea). • Mediterraneoko itsasertzeko igarobidea: Valentzia-Castelló konexio berriak zabalera estandarrean, Murtzia-Almeria AHL eta zabalera estandarra ezartzea Castelló eta Vandellòs artean. • Abiadura handiko konexioa Madril-Barajas-Adolfo Suárez aireportuarekin. • Zeharkako konexioak: Madril-Bartzelona eta Madril-Levante AHLen artean; Madril-Galizia eta Madril-Valladolid AHLen artean; eta Madril-Sevilla eta Kordoba-Malaga AHLen artean.
2003	• Madril-Zaragoza-Lleida tartea (Madril-Bartzelona-Frantziako muga AHL) • Zaragoza-Huesca AHL	
2005	• Madril-Toledo AHL	
2006	• Kordoba-Antequera tartea (Kordoba-Malaga AHL) • Lleida-Camp de Tarragona tartea (Madril-Bartzelona-Frantziako muga AHL)	
2007	• Madril-Segovia-Valladolid AHL • Antequera-Malaga tartea (Kordoba-Malaga AHL)	
2008	• Camp de Tarragona-Bartzelona tartea (Madril-Bartzelona-Frantziako muga AHL)	
2010	• Figueres-Pertuseko tunela eta Molleteko lotunea-Girona tartea (Madril-Bartzelona-Frantziako muga AHL) • Madril-Cuenca-Albacete-Valentzia tartea (Madril - Gaztela-Mantxa - Valentziako erkidegoa - Murtziako eskualdea AHL)	
2011	• Ourense-Santiago-A Coruña tartea (Madril-Galizia AHL eta Ardatz atlantikoko AHL)	
2013	• Bartzelona-Figueres tartea (Madril-Bartzelona-Frantziako muga AHL) • Albacete-Alacant tartea (Madril - Gaztela-Mantxa - Valentziako erkidegoa - Murtziako eskualdea AHL)	
2015	• Valladolid-Palenzia-León tartea • Olmedo-Zamora tartea	
2018	• Valentzia-Castelló tartea (Madril - Gaztela-Mantxa - Valentziako erkidegoa - Murtziako eskualdea AHL)	
2019	• Antequera Santa Ana-Granada tartea	
2020	• Vandellòs-Tarragona tartea (Mediterraneoko igarobidearen eta Madril-Bartzelona AHLaren arteko lotura) • Zamora-Pedralba de la Pradería tartea (Madril-Galizia AHL)	
2021	• Monforte del Cid-Elx tartea (Madril - Gaztela-Mantxa - Valentziako erkidegoa - Murtziako eskualdea AHL) • Pedralba de la Pradería-Ourense tartea (Madril-Galizia AHL)	
2022	• Zabalera estandarreko tunela Madril-Chamartín-Clara Campoamor eta Madril-Atocha artean, eta Madrileria iristeko bi bide berri Atocha eta Torrejón de Velasco artean • Venta de Baños-Burgos tartea • Plasencia-Cáceres-Badajoz tartea • Beniel-Murtziako El Carmen geltokia tartea (ipar-atala), Monforte del Cid-Murtzia linean	
2023	Adifek abiadura handiko sarearen garapenean funtsezkoak diren beste lau linea martxan jarri aurreko probak egin ditu: • Abiadura handiko korridore guztien konexioa eta trenbide-ustiapen eredu berri bat Madrilen: geltoki bat bi terminalekin. Zabalera estandarreko tunela Madril-Chamartín-Clara Campoamor eta Madril-Atocha artean, eta Madrileria iristeko bi bide berri Atocha eta Torrejón de Velasco artean. • Abiadura handiko konexioa erdigunearen eta Extremaduraren artean. Plasencia-Cáceres-Badajoz tartearen 1. fasea. • Venta de Baños (Palencia)-Burgos tartea. • Abiadura Handia Murtziara iristea. Beniel-Murtziako El Carmen geltokia tartea (ipar-atala), Monforte del Cid-Murtzia linean.	

Iturria. Adifek (2024ko otsailean) eta geuk egina

Euskal Y-a

Europa barneko garraio-sareen definizioan, Euskal Y-a Lisboa-Estrasburgo Atlantikoko korridorearen baitan sartzen da, Oinarritzko Sarean. Horiek horrela, Euskadi eta Akitania zeharkatzen dituen Korridore Atlantikoa 2014-2030 aldian Europak finantzatzutako lehentasunezko azpiegituren mapa berriaren parte da.

Bi adar desberdinek osatzen dute: Gasteiz-Bilbo, 90,8 km-koa, eta Bergara-Donostia-Frantziako muga, 89,7 km-koa. ADIF arduratu da Gasteiz eta Bilbo arteko plataformaren proiektuak idazteaz eta egikaritzeaz. Gainera, Arrasate-Elorrio-Bergara trenbide-lotuneari dagozkion tarteen plataformaren proiektuak idatzi eta gauzatu ditu.

2006ko apirilean, Estatuko Administrazio Orokorrek, Eusko Jaurlaritzak eta ADIFek lankidetzat-hitzarmen bat sinatu zuten. Horren bidez, Eusko Jaurlaritzak bere gain hartu zuen, Estatuko Aurrekontu Orokorren kontura, Gipuzkoako adarrean plataformaren proiektuak idaztea eta plataforma eraikitzea, Bergarako 9,00 kilometro-puntutik Iruneraino, hirirako sarbidea barne (Donostia). 2017ko azaroaren 28an, Eusko Jaurlaritzak lankidetzat-hitzarmena aldatzea eta gomendioa eguneratzea onartu zuen, euskal administrazioen eta administrazio zentralaren artean lortutako akordioaren ondorioz. Gaur egun, Eusko Jaurlaritzak Euskal Y-aren Gipuzkoako adarrean garatutako tarte guztiak amaituta daude. Hernanitik Donostiara sartzeko azken zatia eta geltoki berria (2020ko udaz geroztik obretan dena) baino ez dira falta.

2021eko azaroan, Eusko Jaurlaritzak eta Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agendako Ministerioak bi kudeaketa-enkargu berri gauzatu zituzten, zeinek aukera ematen baitute Eusko Jaurlaritzak Gasteizen eta Bilbon abiadura handiko sarbideetako obrei aurre egiteko. Protokoloak 2022an sinatu ziren.

2023an jarduketa hauek egin dira:

- 2023ko otsailean, Estatuko Gobernuak baimena eman zion MITMARI abiadura handiko linearen iritsierarako Bilboko Abandoko geltokia eraldatzeko azterlanak eta proiektuak idazteko kontratua lizitatzeko.

Kontratuak, 20,5 M euroko inbertsioarekin (BEZa kanpo), Abandoko geltoki berriaren azterlanak, oinarritzko proiektuak eta eraikuntza-proiektuak definituko ditu, baita Basauriko behin-behineko geralekua martxan jartzeko eta gaur egun Abandoko geltokian dauden trenbide-zerbitzuak eta -instalazioak birkokatze jarduketak ere. Horrez gain, lantalde teknikoekin ahalik eta koordinazio operatibo handiena bermatzeko jarduketak jasoko ditu: bata Abandoko geltoki berrirako (MITMAk, Eusko Jaurlaritzak, Bilboko Udalak eta Adif/Adif AHk osatzen dute) eta bestea Basauriko behin-behineko geralekurako (MITMAk, Eusko Jaurlaritzak, Basauriko Udalak eta Adif/Adif AHk osatzen dute). Lanen plangintza egungo tren-zerbitzuak martxan mantentzeko premiarekin egingo da.

- Lehen etapa: oinarritzko eta eraikuntzako proiektuen azterlanak eta idazketa garatzeko jarduketak. **Basauriko** behin-behineko geralekuaren eraikuntza-alternatibei helduko zaie. Bestalde, **Abando Indalecio Prieto** geltoki intermodala eraldatzeko, lurpeko atari berri bat egingo da, bi bideetarako sarbidea emango duena, eta markesina historikotik sartuko da bertara. Era berean, bi trenbide-zabaltzak gainjarritako bi mailatan lurperatzea barne hartzen du: goiko maila aldirietarako eta zabalera metrikorako, 4 nasa eta 10 biderekin; eta behean beste maila bat abiadura handirako, 4 nasa eta 8 trenbiderekin.
- **Bigarren etapa:** aurreko etaparekin batera, **eraikuntza-proiektuak jorratuko dira**.
- 2023ko maiatzean, **MITMAk Basauriko abiadura handiko behin-behineko geltokiaren informazio-azterlana idazteko lanak** formalizatu zituen, 511.872 eurotan.
- 2023ko azaroan, Estatuko Gobernuak baimena eman zien MITMARI eta Lurralde Politikako Ministerioari Adif Abiadura Handiko Trenaren (AHT) eta Eusko Jaurlaritzaren arteko hitzarmena sinatzeko. Hitzarmen horren bidez, EAEko Administrazio Orokorren agintzen zaio **Bilbo-Abandoko geltokira sartzeko plataforma eraikitze eta proiektuak** idazteko. Proiektuaren idazketa-lanak eta obrek 226,5 milioi euroko inbertsioa dakarte.

Aldi berean, MITMAk, Adif AHren bitartez, proiektua idatzi eta trenbideko, elektrifikazioko, segurtasuneko eta komunikazioetako instalazioetako eta trenbide-segurtasunekoak ez diren instalazioetako obrak egingo ditu. Jarduketa horrek 53,59 milioi euroko aurrekontua du (BEZa barne).

Hitzarmenak akordioaren termino ekonomikoak ezartzen ditu. Horren bidez, Adif AHk bere aurrekontuen kontura (Estatuko Aurrekontu Orokorren barruan) jasoko du gomendio honetan jasotako jarduketaren zenbatekoa.

Bestalde, administrazio autonomikoa arduratuko da, zuzenean edo Euskal Trenbide Sarearen (ETS) bidez, Bilbo-Abandoko geltokirako abiadura handiko sarbide berriaren plataforma eraikitzeaz.

5.7. ERREPIDEKO GARRAIOA

5.7.1. Azpiegitura: errepide-sarea

Errepideak, beren ezaugarriak direla eta, honela sailkatzen dira: autobideak, autobiak, errei anitzeko errepideak eta errepide arruntak (37/2015 Legea, Errepideei buruzkoa).

- a) Autobideak ezaugarri hauek dituzten errepideak dira: aldameneko jabetzak autobideetara ez sartzea; beste komunikazio-bide edo bide-zor batetik ere ez gurutzatzea, ezta maila berean gurutzatzea ere; eta zirkulazioaren noranzko bakoitzerako galtzada desberdinak izatea, zirkulaziorako ez den lur-zerrenda baten bidez edo, salbuespeneko kasuetan, beste bide batzuen bidez bereizita, salbu eta puntu berezietan edo aldi baterako.
- b) Autobiak dira autobideen betekizun guztiak betetzen ez dituzten errepideak, galtzada bereziak dituztenak zirkulazioaren noranzko bakoitzerako eta mugakide diren jabetzetara eta jabetzetatik sartzeko mugak dituztenak, eta gurutzagunerik ez dutenak.
- c) Errei anitzeko errepideak dira, autobide edo autobia izan gabe ere, noranzko bakoitzean zirkulaziorako gutxienez bi errei dituztenak, noranzko horietatik bereizita edo mugatuta daudenak, eta sestran sarbideak edo bidegurutzeak izan ditzaketenak³⁷.
- d) Errepide arruntak dira aurrekoen ezaugarriak betetzen ez dituztenak.

Titulartasunari dagokionez, nahiz eta Espainiako Konstituzioak Estatuaren esku uzten duen erkidego baten baino gehiagoren lurraldetik igarotzen diren trenbideen eta lurreko garraioen gaineko eskumen eskusiboa, irailaren 26ko 2769/1980 Errege Dekretuaren bidez eskualdatu zitzaizkion EAeri errepideen alorreko eginkizunak eta zerbitzuak, eta abenduaren 3ko 174/2018 Dekretuaren bidez zabaldu egin ziren EAeri eskualdatutako eginkizunak eta zerbitzuak; beraz, EAEko erakunde guztiak dira EAEko errepideen titullarrak.

Zehatzago, 2019az geroztik, bide-azpiegituren titulartasuna lurralde bakoitzeko foru aldundiei dagokie soilik, Artxandako tunelei izan ezik (Bizkaiko Foru Aldundiaren sozietate emakidaduna). Aurten, Estatuako Administrazioetik EAera errepideen arloko transferentziak egiteko prozesua amaitu da. AP-1 autobidea, hegoaldeko zatian Armiñoneraino, 2018ko abenduan eskualdatu zen, eta AP-68 autobidea, berriz, 2019ko apirilean. Ondoren, Bizkaiko eta Arabako foru aldundiei eskualdatzen zaie. A-8 autobidean, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Bizkaiko Foru Aldundiak, hurrenez hurren, Bidegi eta Interbiak sozietateen esku uzten dute hura ustiatzeko kudeaketa; Arabako Foru Aldundiak, berriz, Arabat sozietate publikoaren esku utzi zuen AP-1 autobidearen Arabako zatia.

Garraio Ministerioaren 2023ko *Urtekari estatistikoan* 2021. urteari buruz argitaratutako azken datuen arabera, gure erkidegoko errepide-sarea Europako sarerik trinkoenetako bat da, azalerako dentsitaterik handienetakoa baitu (0,57koa da; Estatuan km² bakoitzeko 0,33 km errepide daude), nahiz eta dentsitate txikiagoa izan biztanleko (1,87 km errepide 1.000 biztanleko; Estatuan, 3,57 km errepide 1.000 biztanleko). % 15,2 baino gehiago edukiera handiko bideek osatzen dute (% 10,6 Estatuan), eta ordainpeko autobideak dira edukiera handiko bideen % 39,6 (Estatuan, berriz, % 11,6).

³⁷ Errepide horietako erreiak zenbatzean, ez dira kontuan hartuko errei gehigarriak, itxaroteko erreiak, txirikorda-erreiak eta abiadura-aldaketako erreiak.

Gainera, ikus daitekeenez, Estatuan bidesaria duten autobideek ahalmen handiko bide guztiekiko duten proportzioak beherazko joera du, baina EAEn egonkor jarraitzen du.

II.5.10 TAULA. ERREPIDE-SAREAREN INDIZEEN BILAKAERA							
	EAE					ESTATUA	
	2017	2018	2019	2020	2021	2020	2021
Km errepide	4.161	4.147	4.142	4.137	4.133	165.773	165.935
Sare osoa (km) / azalera	0,58	0,58	0,58	0,57	0,57	0,33	0,33
Sare osoa (km) / 1.000 biztanle	1,92	1,91	1,90	1,89	1,87	3,56	3,57

Iturria: Garraio Ministerioaren Urtekari estatistikoa eta geuk egina

II.5.11 TAULA. ERREPIDE-SAREA BIDE-MOTAREN ETA ALDIAREN ARABERA. (km) (1)					
	2017	2018	2019	2020	2021
ESTATUA					
Errepideen km guztira	165.686	165.624	165.470	165.773	165.935
Bide arruntak (galtzada batekoak)	148.523	148.396	148.082	148.331	148.370
Edukiera handiko bideak guztira	17.163	17.228	17.387	17.442	17.564
Bidesaria duten autobideak	3.039	2.957	2.997	2.530	2.039
Autobiak	12.484	12.626	12.725	13.222	13.786
Errei anitzeko errepideak (2)	1.640	1.645	1.665	1.690	1.740
Edukiera handiko bideak / guztira (%)	10,4	10,4	10,5	10,5	10,6
Bidesaria duten autobideak / edukiera handiko bideak (%)	17,7	17,2	17,2	14,5	11,6
EAE					
Errepideen km guztira	4.161	4.147	4.142	4.137	4.133
Bide arruntak (galtzada batekoak)	3.537	3.522	3.513	3.508	3.505
Edukiera handiko bideak guztira	624	625	629	629	628
Bidesaria duten autobideak	255	248	249	249	249
Autobiak	241	247	250	250	250
Errei anitzeko errepideak (2)	128	129	129	129	129
Edukiera handiko bideak / guztira (%)	15,0	15,1	15,2	15,2	15,2
Bidesaria duten autobideak / edukiera handiko bideak (%)	40,9	39,7	39,6	39,6	39,6

(1) Zifra biribilduak; batura ez da zehazki zenbateko osoa.
 (2) 2015az geroztik, galtzada bikoitzeko errepideen definizioa aldatu da, eta errei anitzeko errepide deitzen zaie (37/2015 Legea, irailaren 29koa, Errepideei buruzkoa). Errepide horiek edukiera handiko errepideetan sartzen dira. Nazioarteko egoerarekin alderatzeko, ordainpeko autobideak, autobide libreak eta autobiak soilik hartzen dira halako errepidetzat.
 Iturria: Garraio Ministerioaren Urtekari estatistikoa eta geuk egina

5.7.2. Salgaien errepide bidezko trafikoa

Garraio Ministerioaren datuek erakusten dutenez, jatorria edo helmuga EAEn zutela garraiatutako salgaien bolumena 105 milioi tonakoa izan zen 2022an (igarobideko nazioarteko garraioa alde batera utzita), hau da, % 0,2ko igoera 2021. urtearekin alderatuta. % 45,5 eskualde barruko garraioa da; % 48,1, eskualde artekoa, eta % 6,4, nazioartekoa. Izan ere, garraiatutako salgaien kopuruak behera egin du eskualde arteko joan-etorrietan (–% 0,2) eta nazioartekoetan (–% 5). EAEn garraiatzen diren salgaiek gora egin dute (% 0,6), nahiz eta udalerrien baitan salgaien mugimenduak jaitsi egin diren (–% 20,1).

II.5.12 TAULA. TONA GARRAIATUAK, JOAN-ETORRI MOTAREN ARABERA, ABIAPUNTUA EDO HELMUGA EAE-N DUTENAK MILA Tm									
		2018	2019	2020	2021	2022	% BERTIKALA 2021	% BERTIKALA 2022	ALDAK. 2021-2022
GUZTIRA		95.738	102.051	93.902	105.179	105.007	100,0	100,0	-0,2
ESKUALDE BARRUKOA (EAE barruan)	GUZTIRA	44.490	45.954	42.995	47.544	47.829	45,2	45,5	0,6
	UDAL BARRUKOA	7.953	5.305	7.623	10.402	8.310	9,9	7,9	-20,1
	UDAL ARTEKOA	36.537	40.649	35.372	37.142	39.520	35,3	37,6	6,4
ESKUALDE ARTEKOA (AUTONOMIA-ERKIDEGOEN artean)	GUZTIRA	45.157	49.248	44.806	50.569	50.468	48,1	48,1	-0,2
	JASOTAKOA	23.717	24.828	21.589	27.182	24.143	25,8	23,0	-11,2
	BIDALITAKOA	21.440	24.420	23.218	23.387	26.325	22,2	25,1	12,6
NAZIOARTEKOA	GUZTIRA	6.092	6.849	6.101	7.065	6.710	6,7	6,4	-5,0
	JASOTAKOA	3.070	3.072	2.983	3.447	3.098	3,3	2,9	-10,1
	BIDALITAKOA	3.022	3.777	3.118	3.618	3.612	3,4	3,4	-0,2

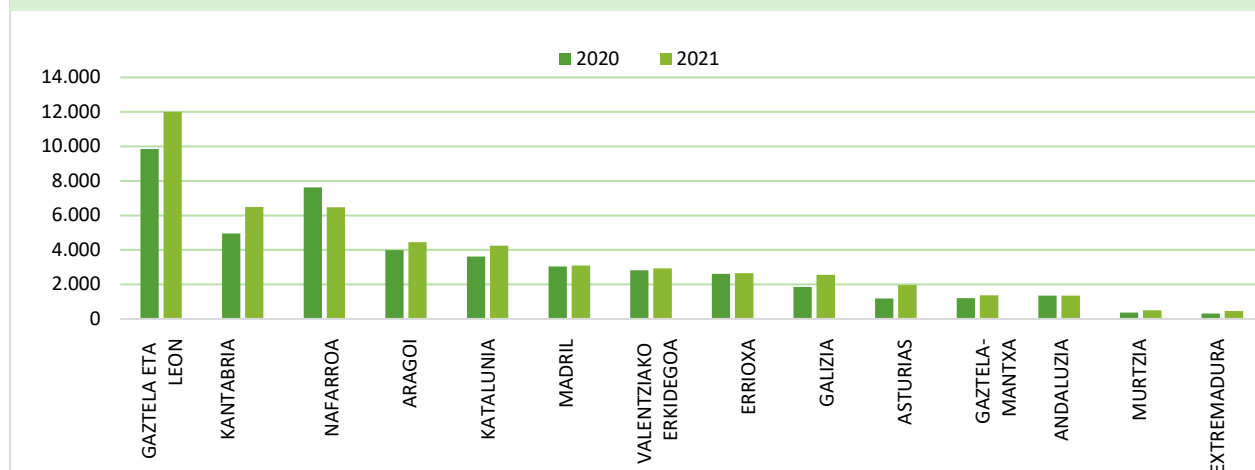
Iturria: Garraio Ministerioa. Datu-basea eta geuk egina

Aurreko zifretan sakonduz eta Autonomia Erkidegoen arteko trafikoari buruz argitaratutako azken datuen arabera (2021ekoak), II.5.7 TAULAK eta II.5.1 grafikoak erakusten duten bezala, Gaztela eta Leon, Kantabria eta Nafarroa dira euskal ekonomiaren merkataritza-bazkide nagusiak. Lehenik eta behin, Gaztela eta Leon dago, izan ere, Euskadik 12 milioi tona baino gehiago trukatzten ditu erkidego horrekin, hau da, trafiko osoaren % 12,2ko partaidetza dakar. Bigarren postuan Kantabria dago, zeinarekin 6,5 milioi tona trukatzten baititu, % 6,6ko partaidetzarekin, eta hirugarren postuan, Nafarroa, 6,5 milioi tonarekin eta trafikoaren % 6,6ko kuotarekin.

II.5.13 LAUKIA. ERREPIDEZ GARRAIATZEN DIREN SALGAIEEN HELMUGA ETA JATORRIA, AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA.								
(mila tona)								
	2020				2021			
	HELMUGA EAE	JATORRIA EAE	TRUKATUTAKOA, GUZTIRA		HELMUGA EAE	JATORRIA EAE	TRUKATUTAKOA, GUZTIRA	
			HELMUGA + JATORRIA	% BERTIKALA			HELMUGA + JATORRIA	% BERTIKALA
ANDALUZIA	643	710	1.353	1,5	681	675	1.356	1,4
ARAGOI	1.786	2.198	3.984	4,5	2.158	2.299	4.457	4,5
ASTURIAS	631	555	1.186	1,4	1.125	842	1.967	2,0
BALEAR UH.				0,0	-	-		0,0
KANARIAK				0,0	-	-		0,0
KANTABRIA	2.434	2.526	4.960	5,6	3.606	2.886	6.492	6,6
GAZTELA-MANTXA	593	611	1.204	1,4	830	549	1.379	1,4
GAZTELA ETA LEON	5.267	4.590	9.857	11,2	6.946	5.066	12.012	12,2
KATALUNIA	2.033	1.591	3.624	4,1	2.324	1.919	4.243	4,3
VALENTZIako E.	1.325	1.498	2.823	3,2	1.342	1.581	2.923	3,0
EXTREMADURA	170	136	306	0,3	321	133	454	0,5
GALIZIA	1.056	806	1.862	2,1	1.450	1.103	2.553	2,6
MADRIL	1.511	1524	3.035	3,5	1.515	1.586	3.101	3,2
MURTZIA	114	246	360	0,4	270	236	283	0,5
NAFARROA	2.896	4737	7.633	8,7	3.433	3.050	6.483	6,6
EAE: (ESKUALDE BARRUKOA)	42.995	42.995	42.995	49,0	47.544	47.544	47.544	48,5
ERRIOXA	1.134	1.489	2.623	3,0	1.182	1.461	2.643	2,7
CEUTA-MELILLA				0,0	-	-		0,0
GUZTIRA	64.583	66.212	87.805	100,0	74.726	70.932	98.113	100,0
HORRETATIK	BESTE AUTONOMIA ERKIDEGO BATZUETATIK JASOTAKOA 21.588	BESTE AUTONOMIA ERKIDEGO BATZUETARA BIDALITAKOA 23.217			BESTE AUTONOMIA ERKIDEGO BATZUETATIK JASOTAKOA 27.182	BESTE AUTONOMIA ERKIDEGO BATZUETARA BIDALITAKOA 23.387		

Iturria: Garraio Ministerioaren Urtekari estatistikoa eta geuk egina

II.5.3 GRAFIKOA. ESKUALDEEN ARTEKO SALGAIEIEN GARRAIOA EAEn ETA GAINERAKO AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARTEAN. (TRUKATUTAKO SALGAIEIEN MILAKA TM)

Fuente: Anuario Estadístico del Ministerio de Transportes y elaboración propia

5.8. EAeko PLATAFORMA LOGISTIKOAK

EUROPLATFORMSen arabera, plataforma logistikoa eremu mugatua da, eta horren barruan logistikako eta salgaien banaketako jarduera guztiak egiten dituzte hainbat operadore logistikok, bai nazioarteko garraioetarako, bai garraio nazionalerako. Monomodalak edo multimodalak diren kontuan hartuta, honelaxe sailkatzen dira: Salgaien Zentro Integratuak (SZI), Jarduera Logistikoen Zonak (JLZ) eta Portu lehorrak.

- Salgaien Zentro Integratuak (SZI): plataforma logistikoak modu bakarrean, errepidea, industria- eta kontsumo-eremu baten inguruan zerbitzua ematen dutenak.
- Jarduera logistikoen zonak (JLZ): portuetatik eta edukiontzien terminaletatik gertu daude, eta aireko garraioarekin ondo komunikatutako logistika intermodala eskaintzen dute, trenbidez edo errepidez.
- Portu lehorrak: salgaien terminal intermodala, ondo komunikatutako erreferentzia-eremu baten barruan kokatu ohi dena, gertuen dauden portuekin trenbidearen edo errepideko garraioaren bidez konektatu ahal izateko.

Koadro honetan, EAEn daudenak jasotzen dira, kokapena, tamaina eta titulartasuna deskribatuta.

II.5.14 TAULA. EAEko PLATAFORMA LOGISTIKOAK			
	KOKAPENA	HEDADURA	TITULARTASUNA (AKZIODUNAK)
PLATAFORMA LOGISTIKO INTERMODALA, ARASUR (RIBABELLOSA, ARABA)	Hiru errepide garrantzitsu daude, N-1, A-68 eta A-1, eta hiru trenbide: • AP-1, AP-68 eta A-1erako sarbideak • Trenbide-ardatzen elkargunea ✓ Lisboa/Madril – Irun – Paris ✓ Madril - Bilbo ✓ Bartzelona - Bilbo • Forondako aireportua (20 km) • Bilboko portua (65 km) • 2021eko lehenengo astetik Bilboko Portuarekiko trenbide-konexioa du astero (horrek portu lehor bihurtzen du Arasur).	200 ha parke logistiko eta industrial	Kutxabankek, Arabako Foru Aldundiak, Eusko Jaurlaritzak, Erribera Beitiako Udalak eta Merlin Parke Logistikoek parte duten sozietatea.
GASTEIZKO GARRAIO ETA LOGISTIKAKO ZENTRO INTERMODALA, GGZ (JUNDIZ, ARABA)	Gasteizko Jundizko Enpresa Parkean • A-68, A-1, N-1 eta N-240 errepideekin zuzenean lotzen duen saihesbidetik 500 bat metrora. • Gasteiz (3 km) • Forondako aireportua (4 km) • ADIFen karga-terminala kontaktu fisikoan dago GGZrekin	718.141 metro koadro (120.000 m2, biltegiatarako trenbide-adarra duten lur-zati industrialak, bagoi-kamioi sarbide bikoitzarekin)	Kutxabank, Arabako Foru Aldundia, Arabako Garapen Agentzia, Arabako Merkataritza Ganbera, Eusko Jaurlaritza, Gasteizko Industria Lurra SA, GILSA; eta SEA
MUGAZ GAINDIKO PLATAFORMA LOGISTIKOA, ZAISA (IRUN, GIPUZKOA)	Irungo mugako hirian, ardatz atlantikoko funtsezko lotunea • A-8 eta A-68 autobideen ondoan • Hondarribia-Donostia eta Biarritz-Parma aireportuetatik eta Pasaiaiko portutik hurbil.	400.000 metro koadro	Publikoa ehuneko handi batean
BIZKAIKO GARRAIO ZENTROA, APARCABISA (ZIERBENA, BIZKAIA)	• A-8/AP-8 autobidearen oinean • Bilbotik 7 minutura • Bilboko aireportutik 5 minutura • Bilboko portutik 3 minutura.	312.560 metro koadro	Publikoa
Iturria: Geuk egina, plataformetako web-orrialdeetan oinarrituta			

ITURRIAK

1. **BIZKAIKO GARRAIO PARTZUERGOA, APARCABISA.** Web-orria.
2. **Gasteizko Garraio eta Logistikako Zentro Intermodala, GGZ.** Web-orria.
3. **EUSKO TRENBIDE SAREA.** Web-orria.
4. **MITMA.** Urtekari estatistikoa. Hainbat urte; eta prentsa-oharrak.
5. **MITMA.** Hegazkintza zibila. 2023ko datuak.
6. **MITMA.** Datu-basea. 2023ko datuak.
7. **MITMA.** Portuak. 2023ko datuak.
8. **ESPAINIAKO TRENBIDEAREN BEHATOKIA.** 2022ko txostena
9. **PLATAFORMA LOGISTIKO INTERMODALA, ARASUR.** Web-orria.
10. **PLATAFORMA LOGISTIKO intermodala, ZAISA.** Web-orria.

6. ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA

II. EAEko ekonomia kapituluko seigarren atal hau bi bloketan banatzen da. Lehenengoan, I+G+B jarduerak aztertzen dira, eta bigarreanean, ekonomia eta gizarte digitalak.

I+G+b jardueren arloan, honako hauek aztertzen dira: I+G+b-ko Euskal Sistemako adierazle nagusiak, I+G jarduerak, berrikuntza-jarduerak, eta EAEk Europako berrikuntza-adierazleen paneletan duen posizioa. Azkenik, Eusko Jaurlaritzaren *EAEko Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana 2030* delakoaren jarraipena egiten da, EJK igorritako aginte-TAULA oinarri hartuta.

Ekonomia eta gizarte digitalari buruzko blokean, berriz, herritarrek Interneten duten erabilera, enpresen eraldaketa digitalaren maila, telelana, merkataritza elektronikoa (biztanleriarena eta enpresena) eta Administrazio Elektronikoa (eskariaren eta eskaintzaren ikuspuntutik) aztertzen dira.

6.1. I+G+B JARDUERAK

6.1.1. I+G+b-ko Euskal Sistemaren adierazle nagusiak

EUSTATen *“Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jardueren buruzko estatistikaren”* arabera, 2022an I+G+b-ko Euskal Sistemaren adierazle nagusiak honako hauek dira.

I+G-ko gastua. 1.794,7 M€ inbertitu ziren (+% 9, 2021aren aldean).

I+G-ko gastua BPGd-arekiko (ahalegina). % 2,08an kokatu da, aurreko urtean (% 2,11) baino ehuneko txikiagoa eta 2012koaren (% 2,09) oso antzekoa.

Ratioa Estatuko batez bestekoa baino handiagoa da (% 2,08 vs % 1,44), baina eurogunean ikusitakoa (% 2,27) eta arlo horretan erreferentzia diren herrialdeetan erregistratutakoa baino txikiagoa, II.6.1 TAULAn ikus daitekeen bezala. Aipagarriak dira Hego Korea (% 4,93), AEB. (% 3,46), Belgika (% 3,44), Suedia (% 3,40), Japonia (% 3,34), Suitza (% 3,31), Austria (% 3,20) eta Alemaniako (% 3,13) ratioak.

I+G gastua biztanleko (intentsitatea). EINren datuen arabera, EAE da biztanleko gastu handiena duen autonomia-erkidegoa (798,9 euro), ondoren Madril (749,1) eta Katalunia (611,3). Estatuko batez

II.6.1 TAULA. AHALEGINA I+Gn. ERREFERENTZIAZKO HERRIALDEAK, 27EB, EUROGUNEA, ESTATUA ETA EAE 2012 eta 2022

	2012	2022
EAE	2,09	2,08
HEGO KOREA	3,85	4,93
AEB	2,67	3,46
BELGIKA	2,28	3,44
SUEDIA	3,23	3,40
JAPONIA	3,17	3,34
SUITZA	2,87	3,31
AUSTRIA	2,91	3,20
ALEMANIA	2,88	3,13
FINLANDIA	3,40	2,95
DANIMARKA	2,98	2,76
ISLANDIA	1,69	2,66
TXINA (SALBU HONG KONG)	1,91	2,41
HERBEHEREAK	1,92	2,30
EUROGUNEA	2,09	2,27
EB27	2,08	2,23
FRANTZIA	2,23	2,18
ESLOVENIA	2,56	2,11
TXEKIAR ERREP.	1,77	1,96
ESTONIA	2,12	1,78
PORTUGAL	1,38	1,71
NORVEGIA	1,61	1,59
GREZIA	0,71	1,48
POLONIA	0,89	1,46
ESPAINIA	1,30	1,44

Iturria: EUSTAT eta EUROSTAT eta geuk egindako lana

II.6.2 TAULA. ZIENTZIA ETA TEKNOLOGIARI BURUZKO ADIERAZLEAK

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I+G ARLOKO GASTUAK									
GUZTIRA (MEURO)	1.289.753	1.273.207	1.290.911	1.363.176	1.423.366	1.481.404	1.490.038	1.646.957	1.794.704
URTEKO IGOERA (%)	-2,1	-1,3	1,4	5,6	4,4	4,1	0,6	10,5	9,0
BPGd-AREN GAINEAN (%)	1,94	1,86	1,81	1,85	1,85	1,86	2,07	2,11	2,08
LANGILEAK (AOB)									
GUZTIRA	18.535,4	18.217,1	17.898,0	18.577,3	19.274,1	19.618,5	19.510,9	20.804,2	21.746,2
URTEKO IGOERA	1,4	-1,7	-1,8	3,8	3,8	1,8	-0,5	6,6	4,5
LANGILE IKERTZAILEAK (AOB)									
GUZTIRA	12.030,3	12.089,1	11.915,5	12.607,9	13.165,1	13.520,4	13.628,7	14.366,6	15.230,3
URTEKO IGOERA	0,6	0,5	-1,4	5,8	4,4	2,7	0,8	5,4	6,0

Iturria: EUSTAT. Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jardueren buruzko estatistika.

bestekoa 402,2 eurokoa da.

I+G arloko gastua egikaritze-sektorearen arabera³⁸. Gastu gehien enpresetan egin zuten, %77,1 (1.384,5 milioi euro), hain zuzen ere; %16,4 (294,3 milioi euro) goi-mailako hezkuntzan, eta gainerakoa, %6,5 (115,9 milioi euro) administrazioaren mende dauden erakundeetan. Horrela, enpresa-sektorea da oraindik gastuaren zatirik handiena egikaritzen duena. Estatuan, enpresek³⁹ partaidetza txikiagoa dute guztizkoarekiko EAEn baino (% 56,4), eta goi-mailako irakaskuntzak, berriz, handiagoa (% 26).

Aurreko urtearen aldean, hiru sektoreek igo zuten I+G arloko gastua: enpresek % 8,6, Administrazioaren menpeko erakundeek % 10,7 eta goi-mailako irakaskuntzak % 10,2.

II.6.3 TAULA. I+G ARLOKO BARNE-GASTUAK, DIZIPLINA ZIENTIFIKOAREN, EGIKARITUTAKO SEKTOREAREN ETA FUNTSEN JATORRIAREN ARABERA EUROAK, MILAKOTAN												
	2022						2021-22 ALDAKUNTZA (%)					
	GUZTIRA	FUNTSEN JATORRIA					GUZTI RA	FUNTSEN JATORRIA				
		ADMIN.	GOI-MAILAKO IKAS.	ENPR.	IAGEP	ATZER.		ADMIN.	GOI-MAILAKO IKAS.	ENPR.	IAGEP	ATZER.
GUZTIRA	1.794.704	608.467	30.491	1.003.627	7.949	144.170	9,0	12,4	-10,8	7,6	6,6	10,1
EGIKARITUTAKO SEKTOREA												
ENPRESAK ETA IAGEP	1384508	288.496	231	979773	512	115.496	8,6	10,7	-96,2	8,6	-64,6	10,0
ADMINISTRAZIO PUBLIKOA	115.876	103.707	135	4.892	3.134	4.007	10,7	15,7	-15,1	-48,0	65,0	11,3
GOI-MAILAKO IRAKASKUNTZA	294.320	216.264	30.125	18.962	4.302	24.667	10,2	13,2	7,7	-12,9	4,6	10,6
DIZIPLINA ZIENTIFIKOA												
ZIENTZIA ZEHATZAK ETA NATURALAK	155.913	112.134	5.449	18.958	1.816	17.556	19,4	23,2	-1,9	-0,1	-1,5	33,5
INGENIARITZA ETA TEKNOLOGIA	1.254.186	264.106	12.230	879.908	1.070	96.871	8,1	9,2	21,0	8,4	11,9	1,8
MEDIKUNTZA ZIENTZIAK (FARMAZIA BARNE)	215.450	121.151	1.787	77.255	3.379	11.879	12,9	20,4	-0,3	3,3	19,0	9,6
NEKAZARITZA ZIENTZIAK (ABELTZAINZA, BASOGINTZA ETA ARRANTZA BARNE)	57.986	33.247	462	14.277	274	9.726	10,2	6,6	-92,9	22,6	81,5	212,2
GIZARTE ETA GIZA ZIENTZIAK	111.168	77.829	10.563	13.229	1.410	8.138	-1,5	1,7	3,3	-16,0	-15,6	-6,1
<i>Iturria: EUSTAT. Ikerketa zientifiko eta garapen teknologikoko jardueren buruzko estatistika eta geuk egindako lana</i>												

³⁸ Komeni da kontuan hartzea I+G arloko gastuaren zati handi bat Zentro Teknologikoen Sarearen bitartez bideratzen dela; izan ere, zentro horiek, haien izaera juridikoa dela eta, enpresa-sektorearen parte dira eragiketa estatistiko horretan.

³⁹ Europako Estatistika Sistemaren arabera, ElNek, Ikerketa eta Garapeneko (I+G) Jardueren gaineko Estatistikan, enpresen sektorean, enpresa-kontzeptu estatistiko berria ezarri du. Aldaketa horren arabera, enpresa estatistikoa bat etor daiteke legezko unitatearekin, enpresa-taldearekin edo enpresa-talde baten zati batekin (azken bi kasuak kopuru osoaren % 3 inguru dira). Ondorioz, eragina izan dezake bai sektore horretako eragiketaren emaitzan, bai enpresen jardueren, tamainen eta egoitza sozialen autonomia-erkidegoen araberrako banaketan. Aldaketa metodologiko horren ondorioz, enpresen sektoreko adierazleak ezin dira alderatu aurreko urteetako datuekin.

I+G arloko gastuaren finantziaketa (funtzen jatorriaren arabera).

Sektore pribatuak gastuaren finantzazioan duen partaidetza % 55,9koa da (aurreko urtean baino % 7,6 gehiago). Horrek esan nahi du sektore pribatua dela finantzazio-iturri nagusia, baina finantzatutako guztizkoan duen

partaidetza ehuneko 0,8 puntu jaitsi da. Bestalde, finantzazio publikoa % 12,4 hazi da aurreko urtearen aldean, eta barneko I+G-ko gastu osoaren % 33,9 da. Horrek esan nahi du pisua ehuneko puntu 1 handitu dela.

Finantzaketa publikoaren jatorriari dagokionez, Administrazio Autonomoaren ekarpena da nagusi (476,7 M€), % 10 igo baita aurreko urtearen aldean. Administrazio publikoek 2022an finantzatutako guztiaren % 78,1 da. Bestalde, Administrazio Zentralaren finantzaketa (104,7 M€) % 19,9 hazi da aurten, eta bere partaidetza administrazio publikoek finantzatutako guztiaren % 17,2koa da. Azkenik, aldundiek eta toki-administrazioek (27,1 M€) % 4,5ko partaidetza izan zuten, eta haien ekarpena ere % handitu zen aurreko urtearen aldean.

Estatuan, 2022an, EINren datuen arabera, sektore pribatuak % 49,3 finantzatzen du eta administrazio publikoak, berriz, % 37,7. Eurogunean, EUROSTATen 2021eko datuen arabera, ehunekoak % 58,1 eta % 30,5 dira.

Herrialde hauetan I+G arloko gastuaren finantzaketa pribatuaren ratioa oso handia izan da 2021ean: Japonia (% 78,1), Txina, salbu Hong Kong (% 77,5, 2020ko datua), Hego Korea (% 76,1), AEB (% 66,9), Suitza (% 65,9), Belgika (% 64,4), Alemania (% 62,8), Malta (% 61,3) eta Suedia (% 60,6).

I+G arloko gastua diziplina zientifikoaren arabera. Berriz ere ingeniariak eta teknologia nabarmentzen dira (gastu osoaren % 69,9), eta horren atzetik daude medikuntza zientziak (% 12), zientzia zehatzak (% 8,7) eta gizarte zientziak (% 6,2). Bestalde, nekazaritzakoak % 3,2 dira.

Funtzen jatorriari dagokionez, ingeniarietako ikerketa batik bat enpresen sektoreak finantzatzen du. Hala, % 70,2 enpresek finantzatzen dute eta % 21,1 sektore publikoak. Zientzia zehatzetan eta gizarte zientzietan kontrakoa gertatzen da, administrazioak gastuaren % 71,9 eta % 70 finantzatzen baitu, hurrenez hurren. Bestalde, medikuntza- eta nekazaritza-zientzietan, finantzaketa publikoaren ratioa % 56,2 eta % 57,3 da, hurrenez hurren.

I+G-ko langileak (arduraldi osoko baliokidetzan (AOB) neurtua). 21.746,2 pertsona dira, hau da, aurreko urtean baino % 4,5 gehiago. Egikaritze-sektoreen arabera, % 70,9 enpresei dagokie, % 22,9 goi-mailako irakaskuntzari eta % 6,2 administrazio publikoari. Okupazioa kontuan hartuta

(ikertzaileak, teknikariak edo laguntzaileak), ikertzaileen kopurua 15.230,3 pertsonakoa da (guztizkoaren % 70), aurreko urtearen aldean % 6ko igoera izan ostean (ikus II.6.2. TAULA).

II.6.4 TAULA. SEKTORE PRIBATUAK ETA SEKTORE PUBLIKOAK FINANTZATUTAKO I+G GASTUA GASTU OSOAREN GAINEKO EHUNEKOAK*										
	SEKTORE PRIBATUAK FINANTZATUTAKOAK					ADMINISTRATIO PUBLIKOAK FINANTZATUTAKOAK				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
EAE (EUSTAT)	54,2	53,9	54,6	56,7	55,9	33,1	33,8	34,2	32,9	33,9
ESTATUA (EIN)	49,5	49,1	49,2	50,2	49,3	37,6	37,9	38,5	37,5	37,7
EUROGUNEAK (EUROSTAT)	59,6	59,4	58,1	58,1	ee	29,6	29,2	30,3	30,5	ee

* Ez dute 100 egiten beste finantzazio-iturri batzuk daudelako
Iturria: EUSTAT, EIN, EUROSTAT eta geuk egindako lana

II.6.5 TAULA. I+G SEKTOREAN ENPLEGATUTAKO EMAKUMEAK (AOB), EGIKARITZE-SEKTOREAREN ARABERA						
	GUZTIRA		EMAKUMEAK			
	BALIO ABSOLUTUAK		ABSOLUTUAK		% HORIZONTALAK	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
GUZTIRA	20.804,2	21.746,2	7.533,7	8.032,5	36,2	36,9
ENPRESAK ETA IAGEP	14.887,4	15.421,7	4.531,2	4.765,3	30,4	30,9
ADMINISTRATIO PUBLIKOAK	1.295,2	1.345,4	742,6	751,9	57,3	55,9
GOI-MAILAKO IRAKASKUNTZA	4.621,6	4.979,1	2.259,9	2.515,3	48,9	50,5

Iturria: EUSTAT. I+G jardueren buruzko estatistika eta geuk egindako lana

Jarduera horietan enplegatutako langile guztien % 36,9 emakumeak ziren 2022an, aurreko urtean (% 36,2) baino zertxobait gehiago. EUSTATen arabera, denbora-ikuspegi zabalago batetik, haren pisua ehuneko 3,5 puntu igo da 2010. urtearen aldean, eta 10,3 puntu ere 2000. urtearen aldean.

I+G-ren egikaritze-sektorea kontuan hartuta, ikus daiteke enpresen sektorean eta goi-mailako irakaskuntzan dagoela emakumeen presentzia handiena: 4.765,3 eta 2.515,3 emakume, hurrenez hurren, eta 751,9 emakume administrazio publikoaren sektorean. Hala ere, termino erlatiboetan, administrazio publikoan eta goi-mailako irakaskuntzan, hurrenez hurren, emakumeak langile guztien % 55,9 eta % 50,5 dira, eta enpresen sektorean, berriz, % 30,9.

Ezagutza-aktiboak.

Geroago sakonago aztertuko den "Berrikuntzako adierazleen panela, IUS" deritzonak dakarren informazioan oinarrituta aurkeztuko dugu adierazle honen azterketa.

Datuek erakusten dutenez, Euskadik berrikuntzaren adierazle sintetikoan (2023) 0,60ko balioa du, Estatuaren (0,49) eta EB27ren (0,55) gainetik eta "berrikuntza handiko herrialdeen" taldearen mailan.

Hala ere, berrikuntza-prozesuetan errendimendu gisa sortutako jabetza intelektualeko eskubideen formak atzematen dituen IUSaren "ezagutza-aktiboak" dimentsioan, adierazlea 0,33 da, EB27ko (0,54) eta are Estatuaren (0,43) batez bestekoaren azpitik.

Izan ere, beste lurralde

eremuekin erkatuta, haxe ondoriozta daiteke: 1,34 adierazlea duela EAEk BPGd-ko bilioi bakoitzeko PCT⁴⁰ patenteen eskarrietan (EAP eurotan), 5,88 adierazlea BPGd-ko bilioi bakoitzeko EBko merkataritza-marketan (EAP eurotan) eta 1,33koa BPGd-ko bilioi bakoitzeko (EAP eurotan) EBko diseinuetan. Beraz, EB27ko batez bestekoen (3,28 / 7,19 / 3,76) azpitik dago eta urruti erreferentziako herrialdeetatik, are estatuko batez bestekoetatik azpitik.

II.6.6 TAULA. EZAGUTZA-AKTIBOEN ADIERAZLEAK IUS 2023an*						
		IUS 2023 SAILKAPENA	EZAGUTZA-AKTIBOAK			
			ADIERAZLE KONPOSATUA	PCT PATENTEEN ESKBIDEK BPGd-ko BILIOI BAKOITZEKO (EAP)	EBren MARKA KOMERTZIALAK BPGd-ko BILIOI BAKOITZEKO (EAP)	EBren DISEINUAK BPGd-ko BILIOI BAKOITZEKO (EAP)
1	DANIMARKA	0,75	0,74	6,17	8,75	5,93
2	SUEDIA	0,74	0,67	9,00	9,63	3,45
3	FINLANDIA	0,74	0,67	6,94	8,36	3,92
4	HERBEHEREAK	0,70	0,62	4,89	7,99	4,04
5	BELGIKA	0,69	0,47	3,05	6,30	2,54
6	AUSTRIA	0,66	0,76	4,52	11,82	6,73
7	ALEMANIA	0,65	0,66	5,90	7,89	4,41
8	LUXENBURGO	0,64	0,58	1,66	16,89	3,94
9	IRLANDA	0,63	0,31	1,49	4,08	1,24
	EUSKADI	0,60	0,33	1,34	5,88	1,33
10	ZIPRE	0,58	0,56	0,71	39,21	3,29
11	FRANTZIA	0,58	0,43	3,14	4,00	2,54
	EB27	0,55	0,54	3,28	7,19	3,76
12	ESTONIA	0,54	0,63	1,33	22,93	4,44
13	ESLOVENIA	0,52	0,46	1,58	9,52	2,79
14	TXEKIA	0,52	0,34	0,72	5,80	2,53
15	ITALIA	0,49	0,58	2,08	7,94	5,74
16	ESPAINIA	0,49	0,43	1,37	8,78	2,72
17	MALTA	0,47	0,68	1,33	49,84	5,23
18	PORTUGAL	0,47	0,41	1,01	8,07	3,06
19	LITUANIA	0,46	0,39	0,55	12,12	2,12
20	GREZIA	0,44	0,28	0,61	6,61	0,97
21	HUNGARIA	0,39	0,26	1,09	3,69	0,72
22	KROAZIA	0,38	0,25	0,57	4,21	1,31
23	ESLOVAKIA	0,36	0,27	0,51	5,23	1,40
24	POLONIA	0,34	0,45	0,48	6,35	5,66
25	LETONIA	0,29	0,34	0,73	7,93	1,88
26	BULGARIA	0,26	0,50	0,51	9,64	5,61
27	ERRUMANIA	0,18	0,17	0,14	3,38	0,91

* Indizea kalkulatzeko eskuragarri dauden azken datuak erabili dira; ez dira beti n urtekoak, n-1, n-2... urtekoak izan daitezke.

Iturria: EUSTAT Berrikuntzako adierazleen panela

⁴⁰ Patenteen gaineko Lankidetzat Ituna.

Historikoki aztertuta, EAEk I+G jardueretan inbertsio handiak egin dituen bitartean, dirudienez, oraindik ere zailtasunak dauzka inbertsio hori emaitzetara eramateko, ezagutza-aktiboen adierazleek baxuak izaten jarraitzen dutelako; horrek efizientzia edo produktibitate txikiagoa erakusten du.

II.6.7 TAULA. ESFORTZUA I+G ARLOAN ETA EZAGUTZA-AKTIBOEN ADIERAZLEETAN 2015-2022*								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I+G ARLOKO ESFORTZUA (GASTUA PBGD-ren GAINETIK)	1,86	1,81	1,85	1,85	1,86	2,07	2,11	2,08
PCT PATENTEEN ESKBIDEAK BPGd-ko BILIOI BAKOITZEKO (EAP EUROTAN)	1,65	1,54	1,37	1,72	1,34	d.e.	d.e.	d.e.
EBren MARKA KOMERTZIALAK BPGd-ko BILIOI BAKOITZEKO (EAP EUROTAN)	5,37	5,45	5,55	5,31	5,53	5,80	6,06	5,88
EBren DISEINUAK BPGd-ko BILIOI BAKOITZEKO (EAP EUROTAN)	1,34	2,01	2,24	1,73	1,60	1,55	1,34	1,33
<i>Oharra: EIS 2023 egiteko, datuak letra lodiz erabili dira.</i>								
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntza adierazleen panela eta geuk egindako lana.</i>								

6.1.2. I+G jarduerak

a) Euskal Autonomia Erkidegoko Enpresen Sektoreko I+J Jarduerak, Zteseko Zentro Teknologikoak alde batera utzita

EUSTATen datuen arabera, 2022an 1.405 enpresak (ZTES-Zientzia eta Teknologiako Euskal Sareko zentro teknologikoak kontuan hartu gabe) egin zituzten I+G jarduerak (aurreko urtean baino % 0,4 gehiago), eta horietatik 550 industria-sektorekoak ziren (2021ean baino 4 gutxiago), 791 zerbitzu-sektorekoak (5 gehiago), 50 eraikuntzakoak (5 gehiago) eta 14 lehen sektorekoak (aurreko urteko kopuru bera). Bestalde, enpresek jarduera horietan egiten duten guztizko gastua % 8 igo da 2021etik 2022ra bitartean, eta 1.092,7 milioi eurora iritsi da.

II.6.8 TAULA. I+G ARLOKO ENPRESA-KOPURUAREN ETA BARNE-GASTUAREN BILAKAERA (ZTESeko ZENTRO TEKNOLOGIKORIK GABE)										
	GUZTIRA		NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, ARRANTZA, ERAUZKETA-INDUSTRIAK ETA ENERGIA		INDUSTRIA		ERAIKUNTZA		ZERBITZUAK	
	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)
2015	1.502	759.655	18	19.533	718	380.397	48	14.045	718	345.680
2016	1.254	761.561	13	21.785	577	376.978	26	7.154	638	355.644
2017	1.312	799.792	13	22.825	600	411.694	36	8.932	663	356.341
2018	1.334	853.873	12	18.819	607	401.200	41	10.672	674	423.182
2019	1.313	878.518	12	14.371	534	418.864	36	10.873	731	434.410
2020	1.378	895.445	15	16.900	571	414.817	50	9.130	742	454.598
2021	1.399	1.011.656	14	23.487	554	460.019	45	8.562	786	519.588
2022	1.405	1.092.728	14	25.354	550	510.561	50	13.685	791	543.128
Aldak % 22/21	0,4	8,0	0,0	7,9	-0,7	11,0	11,1	59,8	0,6	4,5
22-21 aldea	6	81.072	0	1.867	-4	50.542	5	5.123	5	23.540
<i>Iturria: EUSTAT</i>										

Jarduera horietan arduraldi osoko langileen kopuruak gora egin du berriro: 11.794,7tik 12.276,8ra AOBn. Langile horiek gehienak industrian eta zerbitzuetan daude bilduta: % 44,9 industrian (5.510,7 AOBen) eta % 51,4 zerbitzuetan (6.315,7 AOBen).

12.276,8 pertsona horiek enpresa-sektoreko (ZTES zentro teknologikorik gabe) enplegu osoaren (AOB) % 1,3 dira, eta ratio horrek egonkor iraun du 2021aren aldean. Jarduera-adar handien arabera banakatuta, industriaren sektoreko enplegu osoaren % 3,1 I+G-ko jardueretan aritzen da (% 2,9 2021ean); zerbitzuen sektorean % 0,9 (azken urteetan egonkorra) eta eraikuntzaren sektorean % 0,3 (azken urteetan egonkorra hau ere).

II.6.9 TAULA. I+G ARLOKO LANGILEEN BILAKAERA (ZTEseko ZENTRO TEKNOLOGIKORIK GABE)

	2019		2020		2021		2022	
	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %
GUZTIRA	10.953,60	1,2	10.915,3	1,2	11.794,7	1,3	12.276,8	1,3
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, ARRANTZA, ERAUZKETA-INDUSTRIAK ETA ENERGIA	203,1	1,3	195,1	1,3	248,0	1,8	271,4	2,0
INDUSTRIA	4.517,20	2,5	4.850,30	2,8	5.080,7	2,9	5.510,7	3,1
ERAIKUNTZA	154,2	0,3	144,2	0,3	137,9	0,3	179,0	0,3
ZERBITZUAK	6.079,10	0,9	5.725,70	0,9	6.328,1	0,9	6.315,7	0,9

Iturria: EUSTAT

I+G-ko⁴¹ jardueren eta beste enpresa-jarduera batzuen adarra alde batera utzita, I+G-ko jardueretara langile gehien bideratzen duten sektoreak hauek dira oraindik: jarduera informatikoak (% 9,2), garraio-materiala (% 8,9), bestelako makinak eta etxeko gailuak (% 7,4) eta metalezko artikulua (% 5,2).

Antzeman dugu euskal enpresek I+G gastuak beren funtsekin finantzatzeko jarraitzen dutela, neurri handi batean.

Azkenik, I+G egiten duten euskal enpresen batez besteko tamaina handia nabarmentzen da berriro: 77 langile, euskal enpresa guztien batez besteko tamaina baino askoz handiagoa, hau da, 6,2 langile, Memoria honen II. kapituluaren (EAEko ekonomia), "Ekoizpen-sektoreak" atalean jasotzen den bezala.

II.6.10 TAULA. ENPRESA-SEKTOREKO ADIERAZLEAK (ZTEseko ZENTRO TEKNOLOGIKORIK GABE) JARDUERA-ADARREN ARABERA. I+G 2022

		ENPRESA KOP.	ENPLEGUA, BATEZ BESTE	LANGILEAK AOB	BARNE-GASTUA	FUNTS PROPIOEN %	KANPOKO FUNTSEN %	EAEko LANPOSTUAK, GUZTIRA
GUZTIRA		1.405	77	12.276,8	1.092.728	72,8	27,2	928.042
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, ARRANTZA, ERAUZKETA-INDUSTRIAK ETA ENERGIA		14	138	271,4	25.354	91,2	8,8	13.847
INDUSTRIA		550	120,0	5.510,7	510.561	81,3	18,7	177.330
M-A	KIMIKA ETA PETROLIO-FINKETA	44	80	314,9	39.225	84,6	15,4	5.993
M-B	KAUTXUA ETA PLASTIKOA	33	136	287,4	26.663	64,4	35,6	12.777
M-B	METALAREN AZALAPATEKO INDUSTRIA	17	65	61,7	4.023	71,0	29,0	3.938
M-B	METALURGIA	41	229	310,9	30.727	71,9	28,1	15.890
M-B	METALEZKO ARTIKULUA	118	78	640,1	49.618	81,7	18,3	41.358
M-A	MAKINA-ERREMINTA	30	92	399,1	26.690	74,1	25,9	3.475
M-A	ETXEKO GAILUAK	2	294	24,0	2.718	86,5	13,5	635
M-A	BESTELAKO MAKINAK+ ETXEKO GAILUAK**	90	107	913,6	80.227	82,3	17,7	25.127
M-A	MATERIAL ELEKTRIKOA	36	96	368,6	31.436	70,5	29,5	7.709
A	MATERIAL ELEKTRONIKOA	20	104	431,1	33.573	82,6	17,4	4.654
A	DOITASUN-MATERIALA	34	57	495,0	37.175	75,9	24,1	3.553
M-A	GARRAIO-MATERIALA	23	589	1.093,7	134.388	90,7	9,3	19.376
	BESTE MANUFATURA BATZUK	62	70	170,6	14.098	76,9	23,1	32.845
ERAIKUNTZA		50	56	179,0	13.685	72,8	27,2	54.887
ZERBITZUAK		791	48	6.315,7	543.128	64,1	35,9	681.978
A	INFORMATIKA-JARDUERAK	143	43	1.135,5	64.950	77,9	22,1	18.526
A	I+G JARDUERAK	110	28	2.386,5	263.080	59,6	40,4	8.909
	BESTE ENPRESA-JARDUERA BATZUK	223	42	1.344,8	114.624	55,4	44,6	65.321
	BESTE ZERBITZU BATZUK	315	61	1.448,9	100.474	76,7	23,3	589.222

** Ez dago nahikoa unitate sekretu estatistikoa bermatzeko

Iturria: EUSTAT

⁴¹ Jarduera nagusitzat I+G jarduerak (ingeniaritza eta aholkularitza teknologikoa) dituzten eta, beraz, gainerakoek ez bezalako profil eta helburuak dituzten enpresak.

6.1.3. Berrikuntza-jarduerak

a) Enpresa berritzaileak

EUSTATen "Berrikuntzari buruzko inkesta"n, beste aldagai batzuen artean, enpresa berritzaileen ehunekoa kontabilizatzen du, baita jarduera berritzailetan egindako gastuaren zenbatekoa eta jardueren arteko banaketa, horien finantzaketa publikoa eta jarduera berritzaileak egiteko lankidetzak ere.

II.6.11 TAULA. JARDUERA BERRITZAILEAK GAUZATZEN DITUZTEN ENPRESEN EHUNEKOAREN BILAKAERA ENPRESA GUZTIEN ALDEAN

	2016-2018	2017-19	2018-20	2019-2021	2020-2022
ENPRESAK, GUZTIRA	17,3	18,2	18,6	19,9	23,8
10 LANGILE ETA GEHIAGOKOKO ENPRESAK (EIN, EUROSTAT ETA ABARREKIN ALDERATZEKO)	29,9	30,8	31,4	32,6	35,4

* Ez dira sartu aribidean dagoen edo huts egin duen berrikuntza-erakundeak
Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko inkesta eta geuk egindako lana

Inkesta horretako datuen arabera, 2022an EAEn berritzaileak ziren enpresen % 23,8, 2021ean baino ehuneko 3,9 puntu gehiago eta 2018an baino 6,5 gehiago. Berrikuntza motaren arabera bereizita, produktuaren berrikuntza enpresen % 11,5ek egiten du, eta negozio-prozesuen berrikuntza % 21,4k.

Hamar lanpostu eta gehiago enpresak bakarrik aintzat hartuz gero (EINkoekin alderatu ditzakegu, horiek ez baitute hamar lanpostu baino gutxiagoko enpresei buruzko informaziorik), enpresa berritzaileak % 34,5 dira, 2021an baino ehuneko 2,8 puntu gehiago eta 2018an baino 5,5 puntu gehiago. Berrikuntza motaren arabera bereizita, produktuaren berrikuntza enpresen % 22,6k egiten dute, eta negozio-prozesuen berrikuntza % 30,7k.

Lurralde historikoen arabera, eta EUSTATen estatistika erabiliz, Araban 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 31,6 berritzaileak dira, Bizkaian % 35,5 eta Gipuzkoan % 37,1.

EINren datuen arabera, Estatuan 2020-2022 aldian 10 lanpostu edo gehiagoko enpresen % 23,9 berritzaileak izan dira. Aldi horretan enpresa berritzaileen ehuneko handiena izan zuten autonomia-erkidegoak EAE (% 29,8ko ratioarekin, EINren arabera), Katalunia (% 29,3), Nafarroa (% 26,1), Valentziako Erkidegoa (% 25,7), Aragoi (% 25) eta Madrilgo Erkidegoa (% 24,6) izan ziren.

II.6.12 TAULA. EAEn BERRIKUNTZA EGITEN DUTEN 10 LANGILE ETA GEHIAGOKO ENPRESEN EHUNEKOA (PRODUKTUARI ETA PROZESUARI DAGOKIENEZ, EZ DU BARNE HARTZEN ARIBIDEAN DAGOENA ETA HUTS EGINDAKOA), LURRALDEAREN ETA JARDUERA-ADARRAREN ARABERA

	2019-21	2020-22
GUZTIRA	32,6	35,4
ARABA	28,0	31,6
BIZKAIA	32,2	35,5
GIPUZKOA	35,3	37,1
INDUSTRIA	38,5	39,0
ERAUZKETA-INDUSTRIAK, KOKEGINTZA ETA PETROLIO-FINKETA	16,7	18,2
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK, EDARIAK, TABAKOA	31,3	29,6
EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	31,9	25,4
ZURA, PAPER A ETA ARTE GRAFIKOAK	31,7	30,6
INDUSTRIA KIMIKOA ETA FARMAZIA-PRODUKTUAK	54,0	59,6
KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	24,3	22,1
METALURGIA ETA PRODUKTU METALIKOAK	34,8	37,4
PRODUKTU INFORMATIKO ETA ELEKTRONIKOAK. MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOA	68,7	61,4
MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	59,9	59,1
GARRAIO-MATERIALA	48,0	50,1
ALTZARIAK ETA BESTELAKO MANUFATURAK	27,0	30,1
ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	72,2	65,2
UR-HORNIDURA ETA SANEAMENDUA	25,1	23,1
ERAIKUNTZA	27,8	38,0
ZERBITZUAK	31,1	34,1
MERKATARITZA ETA IBILGAILUEN KONPONKETA	34,4	32,9
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	18,1	24,3
OSTALARITZA	18,0	26,6
TELEKOMUNIKAZIOAK, INFORMATIKA ETA HEDABIDEAK	43,5	51,1
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	65,0	70,1
HIGIEZIN-JARDUERAK	37,8	50,4
I+G, AHOLKULARITZA ETA BESTE JARDUERA PROFESIONAL ETA TEKNIKO BATZUK	39,5	47,9
ZERBITZU OSAGARRIAK	14,3	18,6
BIDAIA-AGENTZIAK ETA BIDAIA-ANTOLATZAILEAK	41,4	49,7
HEZKUNTZA	36,6	33,6
OSASUN-JARDUERAK	47,0	43,9
GIZARTE-, AISIA- ETA KULTURA-JARDUERAK ETA BESTE JARDUERA BATZUK	23,4	29,2

Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa

Sektoreka, Euskadin, 10 langile eta gehiagoko industria-enpresen % 39, eraikuntza-establezimenduen % 39 eta zerbitzu-enpresen % 34,1 dira berritzaileak. Jarduera-azpisektoreen arabera, industrian nabarmentzen dira: energia elektrikoa, gasa eta lurrina (% 65,2), produktu informatikoak eta elektronikoak, material eta ekipo elektrikoa (% 61,4), industria kimikoa eta produktu farmazeutikoak (% 59,6) eta makinak eta ekipamendua (% 59,1). Zerbitzuetan: finantza- eta aseguru-jarduerak (% 70,1), telekomunikazioak, informatika eta hedabideak (% 51,1), higiezin agentziak (% 50,4) eta bidaia-agentziak eta bidaia-antolatzaileak (% 49,7).

Enpresa berritzaile gutxien dituzten azpisektoreak honako hauek dira: erauzketa-industriak, kokegintza eta petrolio-finketa (guztien % 18,2), kautxua eta plastikoak (% 22,1), garraioa eta biltegiatzea (% 24,3) eta zerbitzu osagarriak (% 18,6).

b) Jarduera berritzaileetarako gastuak

2022an, jarduera berritzaileetarako gastuak 3.292 milioi euro baino gehiago izan ziren (+% 8,7 2021eko datuen aldean), BPGd-aren % 3,88. Hamar lanpostu eta gehiagoko enpresetan berriz, gastua 2.871,8 milioi eurokoa da (% 9,7 txikiagoa 2021ean baino), BPGd-aren % 3,33, alegia.

Jarduera-sektoreen arabera eta hamar lanpostu eta gehiago dituzten enpresei dagokienez, industrian gastua honela pilatzen da: garraio-materialean % 11,3, metalurgian eta metalezko produktuetan % 6,4, produktu informatiko eta elektronikoetan, material eta ekipamendu elektrikoan % 6,1 eta kautxu eta plastikoetan % 5,3. Zerbitzuen sektorean hauek azpimarratu behar dira: I+G, aholkularitza eta beste jarduera profesional eta tekniko batzuk gastuaren % 25,5ekin, telekomunikazioak, informatika eta hedabideak % 9,8rekin, hezkuntza % 8,7rekin eta osasun arloko jarduerak % 7,7rekin.

II.6.13 TAULA. BERRIKUNTZA TEKNOLOGIKOKO JARDUERETARAKO GASTUAK, JARDUERA-SEKTOREEN ARABERA. 10 LANPOSTU ETA GEHIAGOKO ENPRESAK. % BERTIKALAK		
	2021	2022
GUZTIRA (MILIOI EUROTAN)	2.619.001	2.871.773
ARABA	15,9	15,5
BIZKAIA	51,2	51,3
GIPIZKOA	32,9	33,2
INDUSTRIA	37,7	41,8
ERAUZKETA-INDUSTRIAK, KOKEGINTZA ETA PETROLIO-FINKETA	0,4	0,3
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK, EDARIAK, TABAKOA	0,7	0,8
EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	0,0	0,0
ZURA, PAPEREA ETA ARTE GRAFIKOAK	0,3	0,2
INDUSTRIA KIMIKOA ETA FARMAZIA-PRODUKTUAK	1,7	1,5
KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	2,8	5,3
METALURGIA ETA PRODUKTU METALIKOAK	7,0	6,4
PRODUKTU INFORMATIKO ETA ELEKTRONIKOAK. MATERIAL ETA EKIPIAMENDU ELEKTRIKOA	5,8	6,1
MAKINAK ETA EKIPIAMENDUA	5,5	4,4
GARRAIO-MATERIALA	9,7	11,3
ALTZARIAK ETA BESTELAKO MANUFATURAK	1,9	2,9
ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	1,6	2,1
UR-HORNIDURA ETA SANEAMENDUA	0,2	0,4
ERAIKUNTZA	1,0	1,0
ZERBITZUAK	61,4	57,3
MERKATARITZA ETA IBILGAILUEN KONPONKETA	3,4	2,8
GARRAIOA ETA BILTEGIATZEA	0,8	0,4
OSTALARITZA	0,1	0,0
TELEKOMUNIKAZIOAK, INFORMATIKA ETA HEDABIDEAK	10,1	9,8
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	0,9	1,5
HIGIEZIN-JARDUERAK	0,1	0,0
I+G, AHOULKULARITZA ETA BESTE JARDUERA PROFESIONAL ETA TEKNIKO BATZUK	27,6	25,5
ZERBITZU OSAGARRIAK	0,0	0,3
BIDAIA-AGENTZIAK ETA BIDAIA-ANTOLATZAILEAK	0,0	0,0
HEZKUNTZA	9,4	8,7
OSASUN-JARDUERAK	8,5	7,7
GIZARTE-, AISIA- ETA KULTURA-JARDUERAK ETA BESTE JARDUERA BATZUK	0,5	0,5
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa</i>		

II.6.14. TAULA. BERRIKUNTZA TEKNOLOGIKOKO JARDUERETARAKO GASTUAK, BPGd-ren EHUNEKOAREN ARABERA								
	ENPRESAK, GUZTIRA				>= 10 LANGILE			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
GASTUA GUZTIRA (milioika EUROTAN)	2.894,7	2.788,1	3.029,8	3.292,0	2.449,3	2.379,2	2.619	2.871,8
BPGd-aren GAIKEKO %	3,64	3,90	3,88	3,82	3,08	3,33	3,36	3,33
I+G BARNE-JARDUERAK	1,87	2,08	2,11	2,08	1,76	1,96	1,99	1,95
I+G KANPO-JARDUERAK	0,56	0,58	0,57	0,50	0,44	0,46	0,47	0,46
BESTE JARDUERA BERRITZAILA BATZUK	1,22	1,23	1,20	1,23	0,88	0,91	0,90	0,92
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa</i>								

Lurraldeen arabera, gastu-ratiorik handiena Bizkaian dago (% 51,3), ondoren Gipuzkoan (% 33,2) eta, azkenik, Araban (% 15,5).

c) Finantzaketa publikoa berrikuntza-jarduerak egiteko

Enpresa berritzaileek erakunde publiko baten edo gehiagoren laguntzak jaso ditzakete finantzaketa publikoaren bidez berrikuntza-jarduerak egiteko. EUSTATen datuen arabera, 2022an 10 langile edo gehiagoko enpresen % 53k finantzaketa publikoren bat jaso zuen, eta

Eusko Jaurlaritzak finantzatu zituen gehien, zehazki, berritzaileak izan ziren 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 39,4. Foru aldundiek eta toki-administrazioek % 23,5 eta % 7,5 finantzatzun zuten, hurrenez hurren; Estatuko Administrazioak, berriz, era horretako enpresen % 21,5 finantzatzun zituen. Bestalde, EBk % 19,3 finantzatu zuen: % 11 Horizon 2020 programaren bidez eta % 11,2 Europako beste finantzaketa motaren baten bidez.

II.6.15 TAULA. BERRIKUNTZA-JARDUERETARAKO FINANTZAKETA PUBLIKOA JASOTZEN DUTEN ENPRESA BERRITZAILEAK, FINANTZAKETAREN JATORRIAREN ARABERA.	
10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK. (Enpresaren %a). 2022	
FINANTZAKETA JASOTZEN DUTE (ERAKUNDE BAT BAINO GEHIAGOTATIK JASO DEZAKETE)	53,0
EUSKO JAURLARITZA	39,4
TOKI-ADMINISTRATIOA	23,5
FORU ALDUNDIAK	7,5
ADMINISTRATIO ZENTRALA	21,5
EUROPAR BATASUNA	19,3
HORIZON EUROPA PROGRAMA	11,0
EB-REN BESTE FINANTZAKETA BAT	11,2
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa</i>	

d) Berrikuntza zailtzen duten faktoreak

EUSTATen arabera, 2022an 10 langile edo gehiagoko enpresen % 68,7k uste zuten bazirela berrikuntza oztopatzen duten faktore batzuk. Nagusiak bat datoz 2021ean erregistratutakoekin. Honakoak dira: “Enpresaren barruan beste lehentasun batzuk daude”, “kostu altuegiak”, “laguntza edo dirulaguntza publikoak eskuratzeko zailtasunak”, “finantzaketa publikoaren falta” eta “merkatuko eskariaren gaineko ziurgabetasuna”.

II.6.16 TAULA. BERRIKUNTZA ZAILTZEN DUTEN FAKTOREAK 10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK. (Enpresaren %a). 2022	
BERRIKUNTZA ZAILTZEN DUTEN FAKTOREAK DAUDELA USTE DUTEN ENPRESEN %A	68,7
FAKTOREEN ARABERA	
ENPRESAREN BARRUAN BESTE LEHENTASUN BATZUK DAUDE	51,9
KOSTU ALTUEGIAK	45,5
LAGUNTZA EDO DIRULAGUNTZA PUBLIKOAK ESKURATZEKO ZAILTASUNAK	37,4
ENPRESAREN BARRUKO FINANTZAKETA-FALTA	35,8
MERKATUKO ESKARIAREN GAINKO ZIURGABETASUNA	34,4
MERKATUKO GEHIEGIZKO LEHIA	31,2
KANPOKO ITURRI PRIBATUEN FINANTZAKETA-FALTA	27,9
ENPRESAREN BARRUKO LANGILE KUALIFIKATUEN FALTA	27,6
KANPO EZAGUTZETARAKO SARBIDE-FALTA	21,2
LANKIDETZARAKO BAZKIDE-FALTA	18,1
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa</i>	

6.1.4. EAE Europako berrikuntza-adierazleen paneletan

6.1.4.1. EAE Europako berrikuntza-adierazleen panelean - European Innovation Scoreboard (EIS), 2023

Europako Berrikuntza Adierazleen Panela herrialdeen ekonomiek berrikuntza-jarduerak egiteko zenbaterainoko gaitasuna duten eta zenbateraino garatzen dituzten neurtzen saiatzen da. Etengabe berrikusten diren adierazleen panela da. Urtero aldaketak izaten dira, bai hura osatzen duten adierazleetan, bai kalkulu-formulan. Aldaketa horien ondorioz, ezin da konparaziorik egin aurreko urteetan argitaratutako EISekin. EIS bakoitzean zortzi urterako datuak ematen dira, 2016-2023koak EIS 2023ren kasuan, eskuragarri dauden azken datuak erabiliz.

EB27ko herrialdeak lau mailatan daude sailkatuta, lortu duten puntuazioa aintzat hartuta.

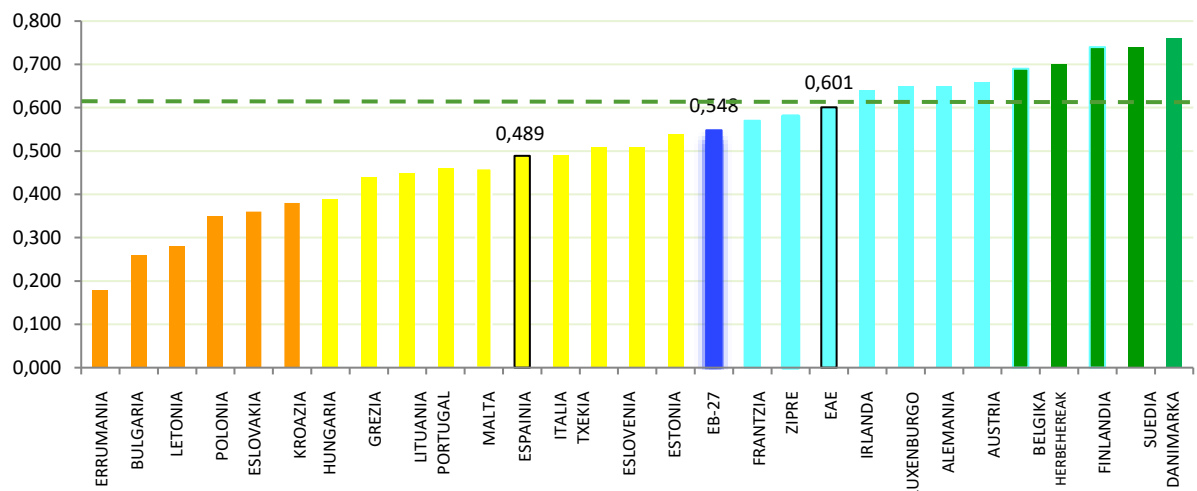
- Lehenengo taldean, "berrikuntzan lider diren herrialdeak", Europako batez bestekoaren % 125etik gorako puntuazioa duten herrialdeak daude, eta Danimarka (berrikuntza-adierazle sintetikoaren 0,753ko balioarekin), Suedia (0,737), Finlandia (0,735), Herbehereak (0,705) eta Belgika (0,689) hartzen ditu, nahiz eta Europar abangoardia berritzailea duen herrialdea Suitza den (0,764).
- Bigarren taldea, "herrialde berritzaile indartsuak", Europako batez bestekoaren % 100 eta % 125 bitarteko puntuazioa lortzen duten herrialdeek osatzen dute. Kasu horretan, eta beheranzko ordenan, Austria (0,656), Alemania (0,645), Luxenburgo (0,642), Irlanda (0,634), Zipre (0,577) eta Frantzia (0,577) leudeke.

Euskadi, 0,601 punturekin, talde horren mailan legoke, Irlanda eta Zipre artean, EB27ko batezbestekoaren % 109,7ra iritsita.

- Hirugarren taldean, "erdi mailako berrikuntza duten herrialdeak" (batezbestekoaren % 70 eta % 100 artean) Estonia, Eslovenia, Txekiar Errepublikak, Italia, Espainia (0,489), Portugal, Malta, Lituania, Grezia eta Hungaria daude, Estoniako 0,540tik Hungariako 0,385era bitartean.
- Azkenik, laugarren taldean, "gorabideko herrialde berritzaileak" (batezbestekoaren % 70 baino gutxiago) daude, beheranzko ordenan, Kroazia, Eslovakia, Polonia, Letonia, Bulgaria eta Errumania, lehenengoan 0,381 puntu eta azkenekoan 0,181 puntu lortu baitituzte.

EAEk 0,601eko balioa du, Estatuaren (0,489) eta EB27ren (0,548) gainetik.

II.6.1 GRAFIKOA. EUROPAKO BERRIKUNTZA-ADIERAZLEEN PANELA, EIS 2023.

Iturria.- EUSTAT eta Europako Batzordea

Panela lau bloke nagusitan (Esparru baldintzak, Inbertsioak, Berrikuntzako jarduerak eta Eraginak) eta 12 dimentsiotan dago egituratuta, guztira 32 adierazle.

- Esparru-baldintzek** enpresetatik kanpoko berrikuntzako emaitzen motor nagusiak neurtzen dituzte, eta hiru dimentsio hartzen dituzte: giza baliabideak, ikerketa-sistema erakargarriak eta digitalizazioa.
- Inbertsioek** ikerketan eta berrikuntzan egindako inbertsio publikoa eta pribatua neurtzen dute, eta hiru dimentsio hartzen dituzte: finantzaketa eta babesak, enpresen inbertsioak eta informazioaren teknologien erabilera.

II.6.17 TAULA. EUROPAKO BERRIKUNTZA-ADIERAZLEEN PANELA, 2023.
4 BLOKE ETA 10 DIMENTSIO. ADIERAZLE KONPOSATUAK.

	EB27	EAE	ESTATUA
EIS 2023	0,55	0,60	0,49
ESPARRU-BALDINTZAK	0,47	0,68	0,58
GIZA BALIABIDEAK	0,43	0,69	0,55
IKERKETA-SISTEMA ERAKARGARRIAK	0,42	0,56	0,41
DIGITALIZAZIOA	0,60	0,85	0,87
INBERTSIOAK	0,61	0,67	0,46
FINANTZIAZIOA ETA BABESA	0,66	0,60	0,54
ENPRESEN INBERTSIOA	0,63	0,74	0,38
INFORMAZIOAREN TEKNOLOGIEN ERABILERA	0,52	0,66	0,47
BERRIKUNTZA-JARDUERAK	0,49	0,44	0,36
BERRITZAILEAK	0,60	0,45	0,30
LAGUNTZAILEAK	0,37	0,61	0,33
EZAGUTZA-AKTIBOAK	0,54	0,33	0,43
ERAGINAK	0,61	0,59	0,55
ERAGINAK ENPLEGUAN	0,53	0,46	0,32
ERAGINAK SALMENTETAN	0,68	0,54	0,66
INGURUMEN JASANGARRITASUNA	0,60	0,78	0,60

Iturria: EUSTAT eta Europako Batzordea

- Berrikuntza-jarduerak** enpresen mailako berrikuntza-ahaleginak erakusten dituzte, hiru dimentsiotan multzokatuta: berritzaileak, laguntzaileak eta ezagutza-aktiboak.
- Eraginek** hiru dimentsiotan biltzen dituzte enpresen jarduera berritzaileen ondorioak: eraginak enpleguan, eraginak salmentetan eta ingurumen-jasangarritasuna.

ESPARRU-BALDINTZAK blokean, EAEk 0,68ko puntuazioa du EB27ko 0,47ren aldean; gainera, gure erkidegoak Europako batez bestekoa gainditzen du hiru dimentsioetan: “Giza baliabideak”, “Ikerketa-sistema erakargarriak” eta “Digitalizazioa”.

- “Giza baliabideak” atalean, zeinak kualifikazio altua eta trebakuntza duen lan-indarraren erabilgarritasuna neurtzen baitu berrikuntzarako elementu gako gisa, Euskadi nabarmen da Europako batezbestekoaren gainean, hura osatzen duten hiru adierazleetako bitan. Horrela, 25 eta 34 urte bitarteko doktore graduatu berriak milako 1,05era iristen dira Euskadin; EB27n, berriz, milako 0,7 dira, eta hirugarren mailako hezkuntza

duten 25 eta 34 urte bitarteko biztanleak % 66 da, eta Europako batez bestekoa, berriz, % 42. Bestalde, etengabeko ikaskuntzan parte hartzen duten 25-64 urteko biztanleak % 11,7 dira, EB27ko % 11,9 baino zertxobait gutxiago.

- Zientzia-sarearen nazioarteko lehiakortasuna neurtzen duen "Ikerketa-sistema erakargarriak" dimentsioa hiru adierazlek osatzen dute, eta batean Euskadi EB27ren aldean nabarmentzen da. Horrela, *nazioarteko lankidetzako nazioarteko argitalpen zientifikoaren kopurua milioi bat biztanleko* 1.941,5 da Euskadin eta 1.279 EB27n. *Nazioartean gehien aipatzen diren argitalpen zientifikoak* (bikainak deitutakoak), Euskadin % 9,81 dira, eta EB27n, berriz, % 9,82. Bestalde, *atzerriko doktoreak herrialdeko doktore guztien* % 29,15 dira Euskadin, eta % 17,81 EB27n.
- Aztertzen ari garen lehen blokearen hirugarren dimentsioa hauxe da: Digitalizazioa. Teknologia digitalaren maila neurtzen du. Bi adierazle biltzen ditu, eta Euskadi bietan nabarmentzen da. *Banda zabalaren barneratzea* % 74,5koa da eta EB27n % 57,5koa ; eta *Trebetasun digitalak batez bestekoa baino handiagoak dituzten pertsonak* % 37 dira eta EB27n % 26,5.

INBERTSIOAK bigarren blokean ere, Euskadik, 0,67ko puntuazioarekin, Europako batez bestekoak (0,61) baino puntuazio hobea lortu du. Eta hiru dimentsiotako bitan: "Enpresen inbertsioa"n eta "Informazioaren teknologien erabilera"n, Euskadik EB27k baino puntuazio hobea du; aldiz, "Finantzaketa eta babesak" dimentsioan, EB27k du puntuazio altuagoa.

- "*Enpresen inbertsioa*". Dimentsio honetan, enpresek berrikuntza sortzeko egiten dituzten hiru inbertsio-adierazle sartzen dira, bai I+Gkoak bai I+Gkoak ez direnak. Horietako bitan (*Enpresa-sektorearen I+G gastua BPGd-aren % gisa* eta *Berrikuntzako gastua enplegatuko, enpresa berritzaileetan*), Euskadik Europa gainditzen du, % 1,63, % 1,49 eta 12.170 €, 7.505 €, hurrenez hurren. Hala ere, *I+G gabeko berrikuntzaren gastua (negozio-zifren gainerako %a)* aztertuz gero, EB (% 0,8) EAEren aurretik dago (% 0,69).
- "Informazioaren teknologien erabilera". Dimentsio horrek bi adierazleren bidez jasotzen du informazioaren teknologien erabilera. Lehenengoan (*Langileei IKT prestakuntza ematen dieten enpresak*) Euskadik EB27 gainditzen du (31,5 eta 22,4, hurrenez hurren); bigarreanean, berriz, (*IKTn espezializatutako langileak*) EBk (4,6 puntu) gainditzen du Euskadi (4,5 puntu).
- "*Finantzazioa eta babesak*" dimentsioan, berrikuntza-proiektuetarako finantzaketaren eskuragarritasuna eta gobernuek ikerketa- eta berrikuntza-jarduerari ematen dieten babesak neurtzen dituen dimentsioan, hiru adierazle sartzen dira. Bik puntu gutxiago dute Euskadin: *I+Gko gastu publikoa (BPGd-aren gainerako %)*, % 0,48 EAEn, % 0,76 EBn, eta *Arrisku-kapitaleko inbertsioa (BPGd-aren gainerako %)*, % 0,07 Euskadin eta % 0,21 Europan. Dimentsio horren hirugarren adierazlean (*Finantzaketa zuzeneko politika publikoak eta I+Gn inbertitzen duten enpresentzako zerga-laguntza*), ordea, Euskadi (0,33) EBren (0,18) aurretik dago.

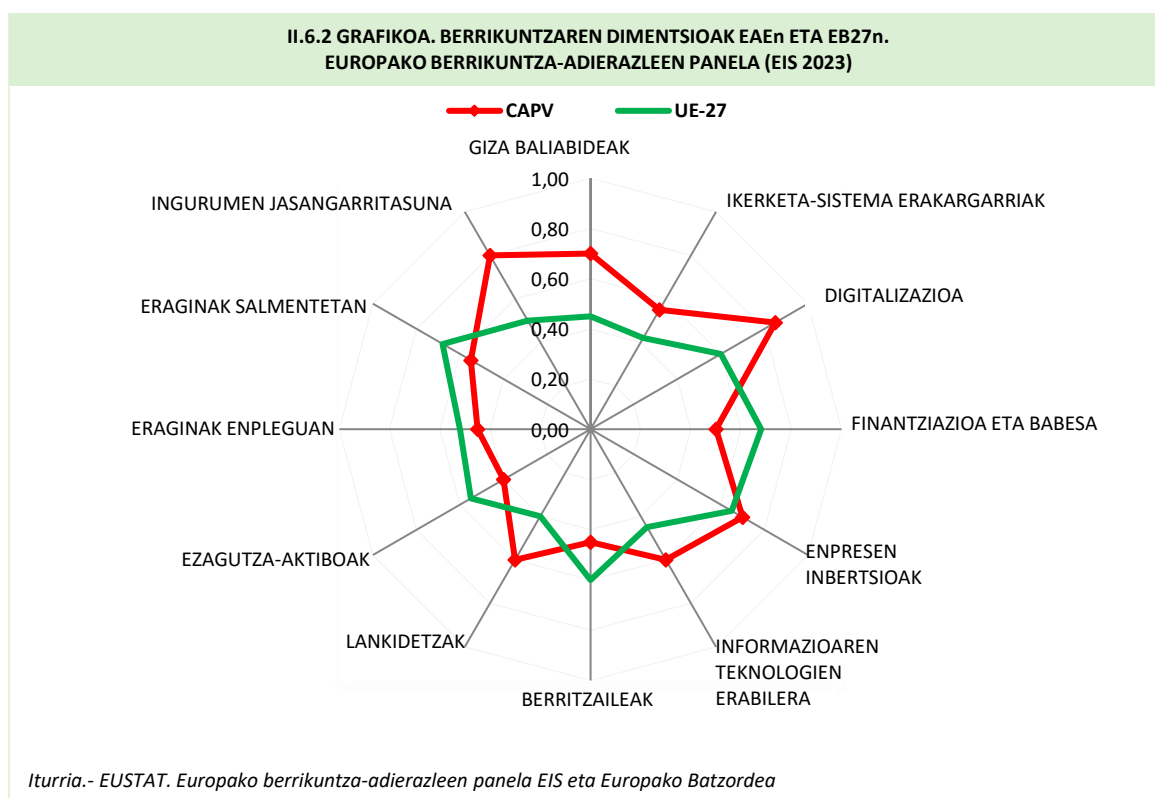
BERRIKUNTZA-JARDUERAK hirugarren blokeak, berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu enpresen mailan, eta Euskadik (0,44) Europako batez bestekoa (0,49) baino puntuazio txikiagoa lortu du. Bloke honetako hiru dimentsioetatik –*Berritzaileak*, *Laguntzaileak* eta *Ezagutza-aktiboak*– Euskadi bigarreanean soilik dago EB27ren aurretik.

- "*Berritzaileak*" dimentsioan, zeinak merkatuan edo beren erakundeetan berrikuntzak sartu dituzten ETE-en proportzioa neurtzen baitu, produktuak nahiz negozio-prozesuak berrikuntzat hartuta, EAEk 0,45 puntu lortu ditu EB27ren 0,6ren aldean.
- "*Laguntzaileak*" dimentsioan, zeinak enpresa berritzaileen arteko eta sektore publikoarekiko lankidetzahaleginak neurtzen baititu, EAEk 0,61 puntu ditu EB27ko 0,4en aldean.

- “Ezagutza-aktiboak” dimentsioan, zeinak berrikuntza-prozesuetan etekin gisa sortutako jabetza intelektualaren eskubideen forma desberdinak hartzen baititu, EAEk 0,33 puntu ditu EB27ren 0,54en aldean.

Bestalde, ERAGINAK laugarren blokean (enpresen berrikuntza-ahaleginak jasotzen ditu), Euskadik Europako batezbestekoa baino puntuazio txikiagoa lortu du: 0,59 eta 0,61, hurrenez hurren. Bloke honetako hiru dimentsioetatik –*Enpleguko inpaktuak*, *Salmentetako inpaktuak* eta *Ingurumen-jasangarritasuna*– Euskadi hirugarrenean baino ez dago EB27ren aurretik.

- “Enpleguko inpaktuak” dimentsioan, zeinak enpleguko berrikuntzaren arrakasta ekonomikoa neurtzen duen, 0,46 puntu ditu EAEk eta 0,53 EB27k.
- “Salmentetako inpaktuak” dimentsioan, zeinak berrikuntza-jardueren ondoriozko salmenten arrakasta ekonomikoa ebaluatzen duen, EAEk 0,54 puntu ditu eta EB27k 0,68.
- “Ingurumen-jasangarritasuna” dimentsioan, zeinak ingurumenaren gaineko eragin negatiboa murrizteko hobekuntzak jasotzen baititu, Euskadik 0,78 puntu ditu eta EB27k 0,6.

6.1.4.2. EAE Eskualdeko berrikuntza-adierazleen panelean - Regional Innovation Scoreboard (RIS) 2023

Adierazle konposatu bat da, EISen esparru metodologiko berean oinarritzen dena, nahiz eta errendimendua adierazle gutxiagotan laburbiltzen duen, eskualde mailan datu gutxiago dagoelako eskuragarri (21 adierazle, EISn 32 izanik).

Eskualdeko berrikuntzako adierazleen TAULaren (RIS) 11. edizioak EBko 22 estatu kidetako, Norvegiako, Serbiako, Suitzako eta Erresuma Batuko 239 eskualderen ikerketaren eta berrikuntzaren errendimenduaren ebaluazio konparatiboa eskaintzen du. Gainera, Zipre, Estonia, Letonia, Luxenburgo eta Malta maila nazionalen sartzen dira, herrialde horietan NUTS 1 eta NUTS 2 mailako eskualdeak lurralde nazionalaren berdin-berdinak baitira.

EISen adibideari jarraituz, non herrialdeak lau taldetan sailkatzen diren beren berrikuntza-emaizten arabera, Europako eskualdeak honela sailkatzen dira: berrikuntzako liderrak (38 eskualde), berritzaile indartsuak (67 eskualde), berritzaile neurritsuak (68 eskualde) eta gorabideko berritzaileak (67 eskualde). Eskualde talde horiek xehetasun handiagoz banakatzeko dira, eta horietako bakoitza hiru azpitaldetan banatzen da: jardun onena duen azpitaldeari '+' bat esleitzen zaio, eta jardun txarrekoa duen azpitaldeari '-' bat (hurrengo orrialdeko mapan erakusten da). Eskualde berritzaileenak "berrikuntzan liderrak +" izango dira, eta gutxien berritzen duten eskualdeak "gorabideko berritzaileak".

Analisiak agerian uzten du hau:

- **Berrikuntzaren jarduna hobetu egin da denborarekin eskualde gehienetan**
211 eskualdetan, errendimendua handitu egin da 2016 eta 2023 urteen artean. Bederatzi herrialdeetako 28 eskualdetan jaitsi da, eta gehienak Frantzia (12), Suitza (4) eta Alemanian (4) daude.

- **Hovedstaden (Danimarka) da Europako eskualde berritzaileena**

Europako eskualde berritzaileena Hovedstaden da, Danimarkan; ondoren, Pas-Uusimaa, Finlandian; Oberbayern, Alemanian; Stockholm, Suedian; eta Berlin, Alemanian.

- **Eskualderik berritzaileenak, normalean, herrialde berritzaileenetan daude, nahiz eta eskualde berritzaile indartsuak (edo berrikuntza handiko eskualdeak) aurkitzen ditugun berritzaile neurritsuak edo gorabideko berritzaileak diren herrialdeetan**

Berrikuntzako eskualde-lider gehienak berrikuntzako lider edo berritzaile indartsu gisa identifikatutako herrialdeetakoak dira EIS 2023n.

Hala ere, "eskualdeko bikaintasun-poloak" identifika daitezke zenbait herrialde berritzaile neurritsutan, hala

nola Pragako eskualdean Txekian, Euskadin Espainian, Emilia-Romañan Italian eta Budapesten Hungarian, eta gorabidean dauden herrialde berritzaileetan, hala nola Zagreben Kroazian, Varsovia Polonian, Bratislavan Eslovakian eta Belgraden Serbian.

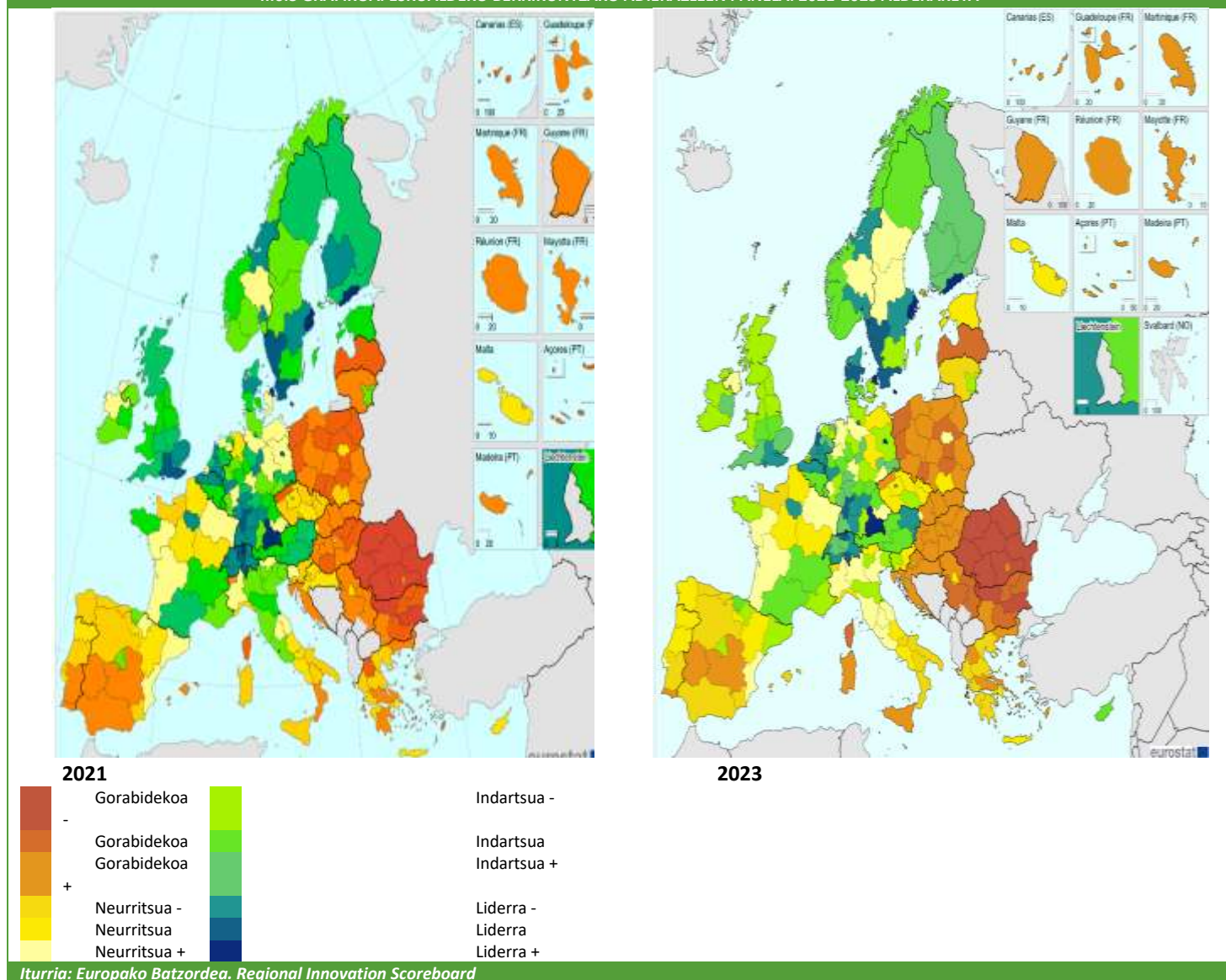
II.6.18 TAULA. ESKUALDEETAKO BIKAIN TASUN-POLOAK RIS 2023an	
HERRIALDE BERRITZAILE NEURRITSUTAN	GORABIDEKO HERRIALDE BERRITZAILEETAN
• Txekian: Praga • Hungarian: Budapest • Espainian: Euskadi • Italian: Emilia-Romagna	• Kroazian: Zagreb • Polonian: Varsovia • Eslovakian: Bratislava • Serbian: Belgrad
Iturria: Europako Batzordea RIS 2023 eta geuk egina	

- **Euskadi da Estatuan errendimendu handiena duen autonomia-erkidegoa**

RIS 2023ak berrikuntza handiko eskualdeen taldean kokatzen du Euskadi, zehazki 72. postuan (239tik). Posizio onena duen autonomia-erkidegoa da, eta berrikuntzan duen errendimendua EB27ko batez bestekoa (% 109,8) baino handiagoa da.

RIS 2023ren emaitzak 2021ekoekin alderatuz, Euskadik ETE berritzaileen ehunekoa handitzeko erronkari eusten dio, bai eta berrikuntzarako jardueretan inbertsioa handitzeko erronkari ere, hala nola diseinuan, marketinean, jabetza intelektualaren eta industrialaren kudeaketan edo prestakuntzan.

II.6.3 GRAFIKOA. ESKUALDEKO BERRIKUNTZAKO ADIERAZLEEN PANELA. 2021-2023 ALDERAKETA

6.1.5. Eusko Jaurlaritzaren Euskadiko 2030erako Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren jarraipena

Planaren ezarpen-maila zehazteko, Eusko Jaurlaritzak hemen jasotzen diren agente-TAULAK diseinatu ditu (Lehendakaritza. Euskadiko ZTBP 2030). Horietan, ZTBP 2020ren ezarpena amaitzean egoera zein den aurkezten da, hau da, plan berriaren hasieran (abiapuntuko datuak 2019koak dira) eta 2022an. Halaber, 2023, 2026 eta 2030erako helburuak ere aipatzen dira.

Euskadiko EGABek, agente-TAULA hau erabiliz eta semaforoaren metodologia aplikatuz, ZTBP 2030en bilakaeraren balorazioa egingo du jarraian, hura abiarazi zenetik aurrera (Gobernu Kontseiluan 2021eko otsailaren 23an onartu zen).

II.6.19 TAULA. EUSKADIKO ZTBP 2030ren AGINTE-TAULA

(*) 2019ko abiapuntuko datuak Plana egin zen datan estatistika-iturrietan eskuragarri zeudenak dira.					ABIAPU NTUKO DATUAK	DATU EGUNERATUAK (2024KO OTSAILA)			ZTBP 2030ren XEDEAK			
Helburu operatiboa	Neurketa-eremua	Adierazlea		Iturria	2019	2019	2020	2021	2022	2023rako xedea	2026rako xedea	2030erako xedea
1. Euskal I+G+B emaitzetara ahalik eta gehien bideratzea	Emitza sozioekonomikoak	1	Enplegu intentsiboa ezagutzen	Eurostat	% 17,7	% 17,7	% 18,8	% 20,1	% 21,4	% 18,3	% 18,6	% 19,0
	Emitzak zientziaren eta teknologiaren arloetan	2	Nazioarte-mailan gehien aipatu diren top 10eko argitalpen zientifikoak ⁽¹⁾	Ikerbasque	% 18,80	% 16,10	% 16,50	% 17,00	% 16,30	% 20	% 21	% 22
		3	Goi-mailako eta erdi- eta goi-mailako teknologiako produktuen esportazioak	Eustat	% 55,30	% 55,50	% 55,61	% 52,68	% 46,68	% 56	% 57	% 58
	Berrikuntza-emaitzak	4	Produktu berrien salmenta fakturazio osoaren gainean	Eustat	% 18,30	% 18,29	% 14,91	% 13,70	% 14,36	% 19	% 19,50	% 20
2. Enpresetan I+G eta berrikuntza bultzatzea, batez ere ETEetan	Jarduerak eta baliabideak berrikuntzarako	5	I+G inbertsioak (euroak, milioiak)	Eustat	1.481	1.481	1.490	1.647	1.795	1.630	1.892	2.300
		6	Enpresek finantzaturako I+G-ko inbertsioa (milioika eurotan)	Eustat	799	799	813	933	1.004	810	920	1.100
		7	Negozio-prozesuetan edo/eta -produktuetan berritzaileak diren enpresak	Eustat	% 42,20	% 42,20	% 39,91	% 40,48	% 43,27	% 50	% 55	% 60
		8	Berrikuntzaren gaineko inbertsioak (fakturazioaren gainean)	Eustat	% 0,68	% 0,68	% 0,69	% 0,61	% 0,61	% 0,80	% 0,90	% 1,00
	Informazioaren babesa	9	EPO patenteen eskaera kopurua	Europako Patenteen Bulegoa	194	194	213	224	255	220	240	260
		10	EB marka komertzialen eskaera kopurua ⁽²⁾	Eustat	465	441	406	467	501	600	700	800
		11	EB diseinu industriaren eskaera kopurua	Eustat	125	128	109	103	113	155	185	225
3. Euskal I+G+B-aren nazioartekotzea bultzatzea	Lidergotza eta nazioarteko lehiakortasuna	12	I+G arloko nazioarteko finantzaketa (milioika eurotan)	Eustat	128	128	126	131	144	145	170	200
		13	Europako Horizon proiektuen lidergotza	Innobasque	% 27,00	% 24,29	% 20,85	% 18,84	% 15,22	% 20	% 20	% 20
		14	Euskal enpresen partaidetza Europako Horizon programan	Innobasque	77	85	82	87	94	100	110	120
		15	Argitalpen zientifikoak nazioarteko lankidetzan	Ikerbasque	1.651	1.681	1.940	1.971	1.968	1.920	2.220	2.560
4. Zientzia eta teknologiako ikertzaile talentudunak sustatzea, batez ere emakumeak	Talentua eta bokazio berriak sustatzea	16	Ikerlari doktoreak	Eustat	% 30,9	% 30,88	% 30,40	% 30,55	% 31,00	% 33	% 34	% 35
		17	Graduko STEM titulazioetarako sarbide berriak	Zientzia, Berrikuntza eta Unibertsitate Ministerioa	% 29,1	% 29,15	% 28,77	% 29,68	% 29,61	% 31	% 33	% 35
	Genero-berdintasuna eta emakume ikertzailearen sustapena	18	Emakume ikertzaileak	Eustat	% 36,30	% 36,31	% 36,34	% 36,25	% 36,27	% 37,50	% 38,50	% 40,00
						ZTBP 2020		PCTI 2030				
(1) Aldaketa metodologikoa: ZTBP 2030 egiteko erabilitako hasierako metodologia itzuli gara. Metodologia horrek 2023rako, 2026rako eta 2030erako jomugak kalkulatzeko balio izan zuen eta, bertan, aipamen guztiak berdin haztatzen dira, diziplina zientifikoa edozein dela ere. Metodologia horren arabera zuzendu da serie historikoa. ZTBP-rako ezarritako tarteko berrikuspenean metodologia zuzenduko da, Europakora hobeto egokitzeko, eta adierazlearen helburuak berriro kalkulatu dira.												
(2) Aldaketa metodologikoa. Adierazlea berrikusi egin da EIS 2021ean, eta dagoeneko ez ditu kontuan hartzen Jabetza intelektualaren Mundu Erakundeak (JIIME) erregistratutako marka-eskabideak.												
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA (Euskadiko EGABek margotua)												

EGABek hau ondorioztatu du datu horietatik:

- Bilakaera positiboa azaltzen duten adierazleak honako hauek dira: enplegu intentsiboa ezagutzen; I+G arloko inbertsioa; enpresek finantzaturako I+Gren gaineko inbertsioa; EPO patenteen eskabide-kopurua; I+Gren nazioarteko finantzaketa; Europako Horizon programan parte hartzen duten enpresak; argitalpen zientifikoak nazioarteko lankidetzan; doktore ikertzaileak; eta graduako STEM titulazioetarako sarbide berriak.
- Bilakaera negatiboa duten adierazleak honako hauek dira: Nazioartean gehien aipatzen diren 10 argitalpen zientifikoak, Goi-mailako eta erdi- eta goi-mailako teknologiko produktuen esportazioak, Produktu berrien salmenta fakturazio osoaren gainean eta Berrikuntzako inbertsioak.
- Laranja koloreztatutako adierazleen artean bi talde ikus ditzakegu: pixka bat okerrera egin dutenak eta helmugarantz oso poliki doazenak.

II.6.20 TAULA. ESZENATOKI EKONOMIKOAK ZBTP 2030							
	Eusko Jaurlaritzak onartutako aurrekontuen datuak				ZBTP 2030eko balioespenak (urteko batezbestekoa +% 6)		
I+G+b bultzatzeko aurrekontuak	2020	2021	2022	2023	2023	2026	2030
EUSKO JAURLARITZA (milioi euro) (horren barruan sartzen dira ikerketa zientifikoa eta unibertsitate-ikerketa, ikerketa teknologikoa eta industrial, nekazaritzako elikagaien ikerketa, osasun- arloko ikerketa, ikerketa eta berrikuntza publikoa, eta berrikuntza-funtsa)	490,4	535,8	587,8	658,5	580	690	870
Hazkundera aurreko urtearen aldean (%)		% 9,3	% 9,7	% 12			
	ZBTP 2020	ZBTP 2030					
	EUSTAT-EN BENETAKO DATUAK				ZBTP 2030EN BALIOSPENAK		
I+G arloko inbertsioak finantzaketa-iturrien arabera	2020	2021	2022	2023	2023	2026	2030
I+G arloko inbertsioak, guztira	1490	1647	1795		1630	1892	2300
Finantzaketa publikoa	543	575	639		676	801	1001
Eusko Jaurlaritza*	445	467	507		571	680	857
Foru Aldundiak (**) eta tokiko erakundeak	23	21	27		23	25	28
Estatuko Administrazio Orokorrak	75	87	105		82	96	116
Enpresen finantzaketa (***)	821	941	1012		810	920	1100
Nazioarteko finantzaketa	126	131	144		145	170	200
Goi-mailako irakaskuntzagatiko I+G finantzaketa barne hartzen du	ZBTP 2020	ZBTP 2030					
**Ez ditu barne hartzen Aldundien berrikuntza eta ekintzailetza babesteko aurrekontuak, ez eta I+Gren zerga-arintzeak ere							
*** Irabazi-asmorik gabeko erakunde publikoen I+G-ko finantzaketa barne hartzen du							
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA							

Egoera ekonomikoei dagokienez, datuak onak dira, ZBTP 2030ean aurreikusitako zenbatespenetarantz behar bezala aurrera egiten ari direlako, eta kasu batzuetan dagoeneko 2023rako aurreikusitako helburua lortu delako.

6.2. EKONOMIA ETA GIZARTE DIGITALAK

6.2.1. Interneten erabilerak euskal herritarren aldetik

EUSTATen ⁴² *Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta-IGI-familiak* inkestaren datuen arabera, 2023an, azken hiru hilabeteetan bai etxean, bai lantokian, bai beste leku batean internetera konektatu diren 15 urteko eta gehiagoko pertsonak biztanleen % 88,3 dira. Ehuneko hori 2 puntu igo da 2022tik.

Komunikatzeko eta informazioa eskuratzeko zerbitzuak dira Interneteko erabiltzaileek gehien erabiltzen dituztenak. WhatsAppen eta berehalako mezularitzako antzeko beste aplikazio batzuen erabilera da hedatuena, Interneteko erabiltzaileen % 97,3k erabili baitute. Aipatzekoak dira, halaber, mezu elektronikoak jaso edo bidaltzea (% 85,2), ondasun eta zerbitzuei buruzko informazioa bilatzea (% 84) eta gaurkotasuneko berriak, egunkariak edo aldizkariak irakurtzea (% 75,9).

Kontsumora eta entretenimendura bideratutako jarduerak Internet bidez egindako eragiketa askoren (% 87,4) erantzuleak dira.

Erabiltzaileen % 62,3k administrazio elektronikoak erabili du, eta, administrazioek emandako zerbitzuen artean, administrazio-izapideak telematikoki egitea (inprimakiak beteta bidaltzea) izan da erabiliena (% 58,7), eta hurbil jarraitzen dio informazioa lortzeak (57,8 %). Banka elektronikoari dagokionez, estimatzen da erabiltzaileen % 71,3k erabili dutela.

II.6.21 TAULA. AZKEN HIRU HILABETEETAN INTERNET ERABILI DUTEN 15 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEAK, ARRAZOI PARTIKULARRENGATIK ERABILITAKO ZERBITZU-MOTAREN ARABERA (%).			
	2021	2022	2023
ERABILTZAILEAK (EHUNEKOA)	84,9	86,3	88,3
KOMUNIKAZIOA ETA INFORMAZIOAREN ESKURAGARRITASUNA	99,9	99,4	99,8
WHATSAPP EDO BEREHALAKO MEZULARITZAKO BESTELAKO APLIKAZIOAK	97,5	97,3	97,3
POSTA ELEKTRONIKOA JASO EDO BIDALTZEA	82,4	83,1	85,2
ONDASUN EDO ZERBITZUEI BURUZKO INFORMAZIOA BILATZEA	63,3	71,8	84,0
GAURKOTASUNEKO ALBISTEAK, EGUNKARIAK EDO ALDIZKARIAK IRAKURTZEA	74,9	71,4	75,9
SARE SOZIALETAN PARTE HARTZEA	53,9	56,5	58,0
TELEFONO- EDO BIDEO-DEIAK EGITEA	59,9	52,7	52,3
ENTRETENIMENDUA ETA SORMENA	83,3	84,7	87,4
GUNEETAKO BIDEO EDUKIAK IKUSTEA PARTEKATZEKO	68,2	68,0	67,9
MUSIKA ENTZUTEA	55,5	56,6	62,9
PELIKULAK EDO BIDEOAK NAHIERAN IKUSTEA	47,7	50,4	55,7
TELEBISTAKO PROGRAMAK IKUSTEA	30,8	33,4	35,5
JOLASTEA EDO JOKOAK JAISTEA	29,1	26,0	26,0
NORBERAREN EDUKIAK WEB ORRI BATEAN ESKEGITZEA PARTEKATUAK IZATEKO	19,8	22,2	25,5
OSASUNA	52,5	55,6	60,8
OSASUNAREN ARLOKO GAIEI BURUZKO INFORMAZIOA BILATZEA	48,0	47,1	51,5
HITZORDU MEDUKOA ESKATZEA	23,5	33,0	34,1
POLITIKA- ETA GIZARTE-PARTAIDETZA	7,7	8,8	10,4
BIZITZA PROFESIONALA	19,2	19,7	19,0
ENPLEGUA BILATZEA EDO ESKABIDE BAT BIDALTZEA	14,4	12,7	14,7
SARE PROFESIONALETAN PARTE HARTZEA	9,3	13,0	14,0
IKASKUNTZA	31,5	40,4	41,2
ONLINE IKASTAROREN BAT EGITEA	13,9	16,1	16,7
IKASTEKO MATERIALA ERABILTZEA	14,7	22,1	15,1
FITXATEGIAK BILTEGIRATZEA	43,5	46,8	50,3
ADMINISTRATIO ELEKTRONIKOA (*)	54,5	60,7	62,3
INPRIMAKIAK BETETA BIDALTZEA	45,4	56,3	58,7
INFORMAZIOA LORTZEA	45,6	49,0	57,8
INPRIMAKI OFIZIALAK JAISTEA	37,3	44,8	47,9
BESTE JARDUERA BATZUK	75,3	79,5	80,7
BANKA ELEKTRONIKOA	67,7	70,2	71,3
PRODUKTUAK EDO ZERBITZUAK EROSTEA	54,7	55,1	54,9
BIDAIEI ETA OSTATUARI LOTUTAKO ZERBITZUAK ERABILTZEA	16,6	49,5	54,1
ONDASUNAK EDO ZERBITZUAK SALTZEA	11,3	13,0	15,0

(*) Azken 12 hilabeteetan erabilitako zerbitzuak, gainerako zerbitzuetan denbora-erreferentzia azken 3 hiletakoa da
Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta-IGI-Familiak

⁴² Estatistikan jasotako datuen data edo aldia urte natural bakoitzeko lehen hiruhilekoarekin bat dator.

6.2.2. Euskal enpresen eraldaketa digitala

EUSTATen “ *Informazioaren gizarteari buruzko inkesta– ISI enpresak*” delakoak bederatzi adierazle darabiltza enpresen eraldaketa digitala aztertzeko (4.0 industria)⁴³. Hauek dira: komunikabide sozialak erabiltzea (sare sozialak, blogak, webak...) enpresa-helburuetarako, ordainpeko "hodeiko" zerbitzu informatikoak erabiltzea, enpresako aplikazio mugikorrek erabiltzea, Internet bidez urrutitik monitorizatu edo kontrolatu daitezkeen gailu interkonektatuak erabiltzea (gauzen interneta, Internet of Things (IoT)), zibersegurtasun-jarduerak, makrodatuen analisia (big data), adimen artifizialeko sistemak erabiltzea, 3D inprimagailuak erabiltzea eta robotika erabiltzea.

2023ko lehen hiruhilekoan, komunikabide sozialak erabiltzea da adierazlerik azpimarragarriena, enpresa-tamaina edozein dela ere (establezimenduen % 53,4 eta 10 lanpostuko edo gehiagoko establezimenduen % 74,4). Jarraian "hodeian" dauden zerbitzu informatikoak ageri dira, establezimendu guztien % 31k (10 enplegu edo gehiagokoen % 55,6k) ordaintzen dute ostatatze horregatik, eta horrela eskura jartzen dute enpresa baten informazioa edo zerbitzua, Interneterako konexio baten bidez edozein gailu mugikor edo finkotatik eta edonon egonda; , eta hirugarren tokian, Zibersegurtasun Jarduerak daude, establezimendu guztien % 22,7 (10 enplegu edo gehiagokoen % 52,8).

Bigarren multzoa aplikazio mugikorrek, gauzen internetek eta big-data analisiak osatzen dute. Eta urrunago daude adimen artifiziala, 3D inprimagailuen erabilera eta robotikaren erabilera.

II.6.22 TAULA. EAEko ESTABLEZIMENDUETAKO ERALDAKETA DIGITALAREN ADIERAZLEAK, ENPLEGU-GERUZAREN ETA JARDUERA-ADARRAREN ARABERA. LEHEN HIRUHILEKOA

	ESTABLEZIMENDU GUZTIEN GAINEKO %			10 LANGILE EDO GEHIAGOKO ESTABLEZIMENDUEN %							
				GUZTIRA		INDUSTRIA		ERAIKUNTZA		ZERBITZUAK	
	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
KOMUNIKABIDE SOZIALAK ERABILTzea ENPRESA-HELBURUETARAKO	51,5	55,2	53,4	73,8	74,4	55,7	58,1	51,9	43,8	81,0	81,7
ORDAINPEKO "HODEIKO" ZERBITZU INFORMATIKOAK ERABILTzea (CLOUD COMPUTING)	23,1	26,6	31,0	50,2	55,6	43,0	50,4	60,7	58,5	51,5	56,9
ENPRESAKO APLIKAZIO MUGIKORRAK ERABILTzea	30,2	33,5	14,8	49,3	27,2	37,6	7,9	47,9	19,5	52,9	33,5
GAUZEN INTERNETA (IoT) ERABILTzea	12,9	13,6	12,6	25,6	28,1	18,8	21,2	21,7	32,5	27,9	29,8
ZIBERSEGURTASUN JARDUERAK	20,1	20,8	22,7	47,7	52,8	34,9	43,4	38,7	46,1	52,3	56,2
MAKRODATUEN ANALISIA (BIG DATA)	12,1	12,2	12,2	25,9	25,5	15,4	14,3	15,9	21,5	29,8	29,1
ADIMEN ARTIFIZIALEKO SISTEMAK ERABILTzea	4,1	4,9	5,9	8,4	9,3	3,7	4,7	5,7	0,0	10,0	11,5
3D INPRIMAGAILUAK ERABILTzea	2,6	2,6	2,4	8,7	10,5	13,4	14,2	5,9	5,5	7,5	9,9
ROBOTIKA ERABILTzea	2,7	2,3	2,6	12,9	11,0	22,0	19,7	11,5	8,1	10,2	8,6

Unitatea: establezimenduen gainekeo ehunekoa

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta, IGI enpresak.

Orain EAEko egoera estatukoarekin erkatuko dugu arlo horretan. Horretarako EINEk 2023ko lehen hiruhilekoari buruz argitaratutako “*Enpresetako IKTen eta merkataritza elektronikoaren erabilerari buruzko inkesta*”ko datuak erabiliko ditugu, 10 enplegu edo gehiagoko enpresetarako.

Datu-iturri horren arabera, EAEn, Katalunian eta Madrilen kokaturiko egoitzak dituzten 10 langile edo gehiagoko enpresak dira IKTak gehien erabiltzen dituzten enpresak.

Zehazki, EAEko enpresak Estatuko batez bestekoaren gainetik daude arlo hauetan: administrazioarekin elkarrengarigiteko Internet erabiltzea (% 94,4ko ratioa, Estatuko batez besteko % 94,2koaren aldean, bederatzigarren postuan autonomia-erkidegoen rankingean), hodeian zerbitzuak erabiltzea (% 32,4, eta Estatuan, berriz, % 31,7, hirugarren postuan rankingean, Kataluniaren eta Madrilen atzetik), AA erabiltzea (% 10,7 eta % 9,6, hurrenez hurren, laugarren postuan rankingean, Kataluniaren, Madrilen eta Errioxaren atzetik), enpresa-baliabideak planifikatzeko (ERP)

⁴³ Hauek dira: sare sozialak enpresaren xedeetarako erabiltzea, "hodeiko" zerbitzu informatikoak erabiltzea, zerbitzu mugikorrek erabiltzea, gauzen interneta (IoT) erabiltzea, zibersegurtasuneko jarduerak, makrodatuen analisia (big data), adimen artifizialeko sistemak erabiltzea, 3D inprimagailuak erabiltzea eta robotikaren erabilera.

softwarea erabiltzea (% 70,4 eta % 57,4, hurrenez hurren, rankingeko lehen postuan), eta automatikoki prozesatzea ahalbidetzen duten faktura elektronikoak bidaltze (% 46,7, eta Estatuan, aldiz, % 41,5, bosgarren postuan rankingean). Bestalde, langileek telelana egiteko aukera ematen duten enpresen ehunekoa antzekoa da (% 34 EAEn eta % 34,2 Estatuan), eta laugarren postuan dago Madril, Kataluniaren eta Errioxaren atzetik.

Hala ere, aldizka telelana egiten duten baliabide sozialen eta enplegatuen erabilerari dagokionez, ratioak Estatuko batez bestekoak baino txikiagoak dira. Horrela, baliabide sozialak % 56,3k erabiltzen dituzte EAEn eta % 63,6k batez beste Estatuan, hamabosgarren postuan kokatuta autonomia-erkidegoen rankingean; aldizka telelana egiten duten enplegatuak, bestalde, % 13,2 dira EAEn eta % 18,9 Estatuan, laugarren postuan Madril, Katalunia eta Balear Uharten atzetik.

II.6.23 TAULA. IKTen ERABILERA, ENPRESAREN EGOITZA SOZIALA KOKATUTA DAGOEN AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. 2023ko LEHEN HIRUHILEKOA. 10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK.

	ENPRESEN %							LANGILEEN %
	INTERNET ERABILTZEN DUTE ADMINISTRAZIOAREKIN ELKARRERAGITEKO (1)	BALIABIDE SOZIALAK (1)	HODEIKO ZERBITZUAK (1)	ADIMEN ARTIFIZIALA (1)	ENPRESA-BALIABIDEAK PLANIFIKATZEKO SOFTWAREA (ERP) ERABILTZEN DUTE (1)	FAKTURA ELEKTRONIKOAK BIDALTZEN DITUZTE, INFORMATIKOKI AUTOMATIKOKI PROZESATU AHALIZATEKO	LANGILEEK TELELANA EGITEKO AUKERA EMATEN DUTE	ALDIZKA TELELANA EGITEN DUTENAK (2)
ESTATUA	94,2	63,6	31,7	9,6	57,4	41,5	34,2	18,9
ANDALUZIA	93,0	62,0	28,0	8,0	52,1	39,6	26,5	9,1
ARAGOI	96,3	65,3	27,0	8,5	55,0	39,6	31,2	9,4
ASTURIAS	89,3	59,2	31,7	7,4	57,0	48,3	28,1	9,8
BALEAR UHARTEAK	93,3	65,9	29,0	6,2	48,3	35,0	22,9	16,3
KANARIAR UHARTEAK	94,8	59,9	22,8	6,1	41,5	40,4	24,2	4,8
KANTABRIA	91,9	52,4	19,7	6,5	43,1	44,4	25,6	8,6
GAZTELA ETA LEON	95,8	55,3	24,0	9,2	51,1	42,3	23,1	6,4
GAZTELA-MANTXA	92,6	57,9	15,0	6,8	46,3	43,1	27,8	5,3
KATALUNIA	96,0	71,2	44,1	11,9	68,0	45,4	43,8	19,6
VALENTZIako ERKIDEGOA	94,5	62,7	29,1	8,5	57,4	31,2	28,7	6,9
EXTREMADURA	91,9	59,9	19,8	6,1	48,4	44,3	18,1	4,3
GALIZIA	95,2	60,1	24,1	7,4	57,0	45,7	30,4	9,5
MADRIL	93,3	67,7	38,4	12,8	56,5	43,0	47,9	32,9
MURTZIako ERKIDEGOA	92,7	55,1	24,1	6,6	55,6	40,0	26,9	4,5
NAFARROA	93,6	58,2	20,7	9,0	64,4	39,5	32,3	13,1
EAE	94,4	56,3	32,4	10,7	70,4	46,7	34,0	13,2
ERRIOXA	94,7	58,0	20,7	11,1	68,0	46,9	34,6	6,3
CEUTA	95,7	60,1	21,0	4,3	31,5	63,3	15,3	3,1
MELILLA	84,1	54,6	6,4	4,5	47,6	63,1	19,5	2,2

(1) Interneterako konexioa duten enpresa guztien gaineko ehunekoa

(2) Telelana ahalbidetzen duten enpresetan kalkulaturako ehunekoa

Iturria: EIN. Enpresetan IKTak eta merkataritza elektronikoa erabiltzeari buruzko inkesta eta geuk egindako lana

6.2.3. Telelana euskal enpresetan

Azaldu dugunez, EINren datuen arabera (II.6.23 TAULA, 2023an, erregulartasunez telelanean aritzen diren pertsonen ratioa (telelana ahalbidetzen duten 10 langile edo gehiagoko enpresetan) % 13,2koa da EAEn Estatuko % 18,9ren aldean. Gure erkidegoan laugarren postua betetzen du estatuko sailkapenean, Madrilen (% 32,9), Kataluniaren (% 19,6) eta Balearren (% 16,3) ostetik.

EUSTATen arabera, 2023ko lehen hiruhilekoan, EAEko enpresetako langileen % 10,6k (% 11,5 10 enplegu edo gehiagoko enpresetan) enpresaren lokaletatik kanpo lan egin zuen, gutxienez lanaldiaren heren batean erregulartasunez, sistemekin konektatzeko sare telematikoak erabiliz, eta horregatik telelangiletzat har daitezke. Bi ratioek gora egin dute aurreko urtean erregistratutako ehunekoekin alderatuta.

II.6.24 TAULA. ENPRESAREN LOKALETATIK KANPO LAN EGITEN DUTEN LANGILEAK (TELELANGILEAK). LEHEN HIRUHILEKOA (%)						
	ESTABLEZIMENDUAK, GUZTIRA			>= 10 LANGILE		
	GUZTIARE N %	SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA		GUZTIARE N %	SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA	
		EMAKUM EAK	GIZONAK		EMAKUM EAK	GIZONAK
2021	12,0	49,3	50,7	ee	ee	ee
2022	10,2	49,3	50,7	11,0	48,3	51,7
2023	10,6	49,4	50,6	11,5	49,0	51,0

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta, IGI enpresak.

Sexuaren araberako banaketaren azterketak agerian uzten du telelana egiten duten gizonen ehunekoa emakumeena baino handiagoa dela (% 0,6 eta % 49,4, hurrenez hurren), baina badirudi biak berdintzeko joera dagoela.

6.2.4. Merkataritza elektronikoa EAEn

6.2.4.1. Biztanleria

EUSTATen IGI-familiak inkestak 2023ko lehen hiruhilekoari buruz emandako informazioaren arabera, 900.000 pertsonak baino gehiagok erosi dituzte ondasunak eta zerbitzuak Internet bidez azken hiru hilabeteetan, hau da, Internet erabiltzen duten 15 urteko eta gehiagoko euskal biztanleen % 54,9k. Zifra hori 15 urte eta gehiagoko euskal biztanleria osoaren % 48,4 da, eta ratio horrek goranzko joerari eusten dio.

II.6.25 TAULA. EUSKADIKO 15 URTEKO EDO GEHIAGOKO BIZTANLEAK, AZKEN HIRU HILABETEETAN INTERNET BIDEZKO EROSKETAREN BAT EGIN DUTENAK. LEHEN HIRUHILEKOA		
	%A, INTERNET ERABILTZAILEN DUTEN BIZTANLEEN GAINEAN	%A, BIZTANLE GUZTIAN GAINEAN
2021	54,7	46,5
2022	55,1	47,6
2023	54,9	48,4

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta-IGI-Familiak.

Internet bidez kontsumitzen duten ia pertsona guztiek erosi dute produktu fisikoren bat (% 92,9), hala nola arropa, oinetakoak edo etxerako osagarriak edo ondasunak (% 32,4). Erdiek baino gehiagok zerbitzuren bat erosi dute (% 58), hala nola ostatuak (% 36,8), kultura-ekitaldietarako sarrerak (% 32,5) edo garraio-zerbitzuak (% 29,6).

Formatu fisikoan edo deskargatzeko moduan, Internet bidez kontsumitzen duten biztanleen % 17,3k liburuak, aldizkariak edo egunkariak erosi dituzte.

6.2.4.2. Enpresak

EUSTATen IGI-enpresak inkestaren arabera, 2022an 46.281,5 establezimendu inguruk egiten zuten merkataritza elektronikoa EAEn; hau da, establezimendu guztien % 28,7k (aurreko urtean baino ehuneko 0,7 puntu gehiago). Gehikuntza hori, neurri handiagoan, erosten duten establezimenduetan oinarritzen da. Establezimendu guztien % 25,7k elektronikoki erosi zuten (aurreko urtean baino ehuneko 7 hamarren gehiago), eta % 8,5ek salmenta elektronikoki egin zituzten (aurreko urtean baino ehuneko 2 hamarren gehiago).

EAEko merkataritza elektronikoki berrirori ere gora egin du zifra ekonomikoetan, aurreko urtearen aldean. Hala, sortutako negozio-bolumenak, sarean bidez edo bestelako sistema elektronikoen bidez (EDI, datu elektronikoen trukea, etab.), % 9,8 egin zuen gora salmenta elektronikoki dagokienez, eta orotara 26.608,4 M€ dira, eta % 7,8 erosten aldetik, guztira 19.673,1 M€.

Merkataritza elektroniko bidezko salmentak egin zituzten establezimenduen salmenta guztien artean batez beste % 44,5 izan ziren salmenta elektronikoak egin zituztenak. Bestalde, enpresek 2022an egindako erosketa guztien % 37,2 izan ziren erosketa elektronikoak.

Zenbaki horiek aldatu egiten dira establezimenduen tamaina kontuan hartuz gero. Horrela, 10 langile edo gehiagoko establezimenduen kasuan, horien % 39k merkataritza elektronikoak egin zuten, aurreko urtean baino ehuneko 3,7 puntu gehiagok. Segmentu horretan ere gehiago dira erosketa elektronikoak egin dituztenak (% 34,8) salmentak bide beretik egin dituztenak baino (% 15,7), eta gora egin dute bai erosten dutenek (ehuneko 4,6 puntu), bai saltzen dutenek (0,8 puntu).

EUROSTATen datuen arabera, EB27an, 10 lanpostu edo gehiago (finantza-sektorerik gabe) izan eta on line saldu zuten enpresen ehunekoak (aurrekontuaren % 1 gutxienez) (Internet, EDI edo beste sare batzuen bidez) % 19,7 izan zen 2022an. Suediak izan zuen linean saltzen duten enpresen proportziorik handiena EBko herrialde kideen artean (% 36,6), ondoren Danimarkak (% 35,6) eta Irlandak (% 35,2).

II.6.26 TAULA. EROSKETAK ETA SALMENTAK ENPLEGU-TARTE BAKOITZEKO. EUROAK, MILIOITAN ABENDUAREN 31KO DATUAK										
	EROSKETAK					SALMENTAK				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
GUZTIRA	14.065,9	15.851,3	16.784,1	18.241,3	19.673,1	19.142,9	21.521,6	22.092,4	24.224,9	26.608,4
ENPLEGU-TARTEAK										
0-9	4.101,3	4.780,6	4.998,5	5.405,0	5.720,4	3.192,9	3.586,2	4.196,4	4.250,9	4.575,2
10ETIK GORA	9.964,7	11.070,6	11.785,6	12.836,3	13.952,7	15.950,0	17.935,5	17.896,1	19.974,0	22.033,2

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta, IGI enpresak.

II.6.27 TAULA. MERKATARITZA ELEKTRONIKOA EGITEN DUTEN ESTABLEZIMENDUEN BILAKAERA (EB27ko ETA EUROGUNeko ENPRESAK). EHUNEKOAK. ABENDUAREN 31KO DATUAK													
	EAEko ESTABLEZIMENDUAK, GUZTIRA					10 LANGILE EDO GEHIAGOKO ESTABLEZIMENDUAK							
						EAE					UE27**		
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022	20	21	22
MERKATARITZA ELEKTRONIKOA	26,3	27,1	26,9	28,0	28,7	31,6	33,2	33,5	35,3	39,0			
EROSKETAK	24,1	24,7	24,0	25,0	25,7	27,0	28,3	28,9	30,2	34,8			
SALMENTAK	6,9	7,0	7,6	8,3	8,5	13,1	13,8	14,2	14,9	15,7	18,1	19,0	19,7
EROSKETEN % *	36,4	38,4	40,2	38,3	37,2	33,1	32,9	34,0	35,5	34,8			
SALMENTEN % *	40,6	43,7	46,6	44,0	44,5	45,9	44,2	43,3	43,2	46,6			

* Merkataritza elektronikoan aritzen diren establezimenduetan, erosketa eta salmenta guztien arteko erosketa eta salmenta elektronikoaren batez besteko ehunekoak.

** (% 1 gutxienez). Finantza-sektorea kontuan hartu gabe.

Iturria: EUSTAT. IGI-enpresak, EUROSTAT (e-commerce) eta geuk egindako lana

6.2.5. Administrazioa elektronikoa EAEn

6.2.5.1. Eskaria

a) Administrazio elektronikoa erabiltzen duen biztanleria

Aipatu dugunez, 2023an administrazio elektronikoa erabiltzen duten 15 urteko eta gehiagoko biztanleen ehunekoak % 62,3ra iristen da (ikus II.6.21 TAULA), eta ratio hori ehuneko 1,6 puntu handiagoa da 2022an erregistratutakoa baino. Emandako zerbitzuen artean, gehien erabiltzen dena telematika bidezko administrazio-izapideak egitea da (inprimakiak beteta bidaltzea) (% 57,8), eta, ondoren, informazioa lortzea (% 57,7).

b) Administrazio elektronikoa erabili duten establezimenduak

EUSTATen arabera, administrazio elektronikoa erabiltzeak esan nahi du administrazio publikoen atarietan informazioa bilatu dutela, inprimakiak jaitsi eta/edo bidali dituztela edo izapide edo prozedura bat administrazio elektronikoa medio bideratu dutela oso-osorik.

Administrazio publikoarekin elkarrekin elektronikoa duten establezimenduen ehunekoa enpresa guztien % 97,7ra eta 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 98,5era iristen da eta 2023an. Bi kasuetan, Administrazio Elektronikoa hirugarrenen bidez erabiltzen duten establezimenduak sartzen dira, baita agian Internetik ez dutenak ere.

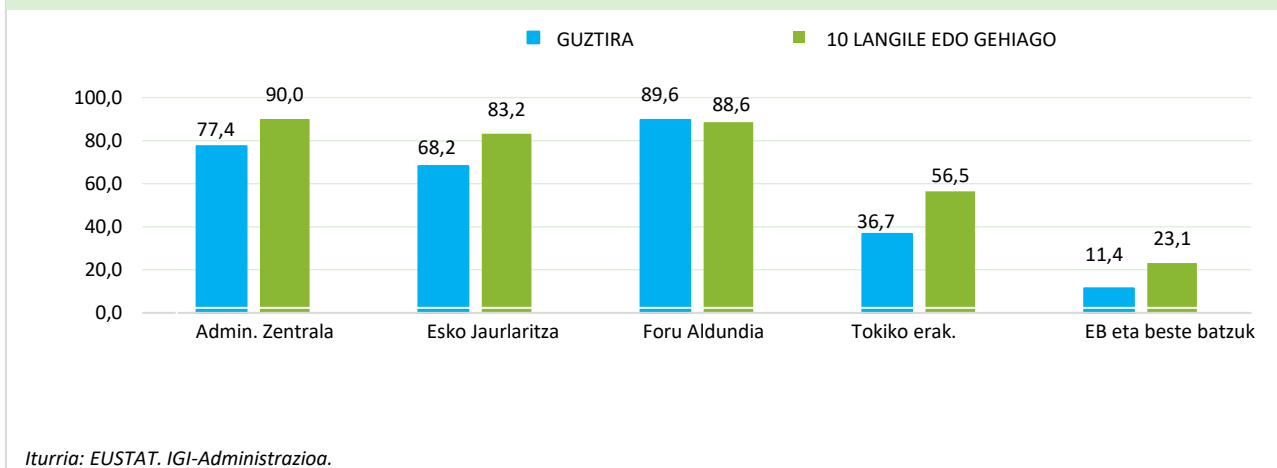
Izapidetze zuzena izan daiteke, hirugarrenen bitartez (aholkularitza-enpresak...) edo bi prozedurok erabiliz. Hala, enpresen % 59,6k egiten ditu izapideak zuzenean, eta % 77,3 da hirugarrenen bitartez izapideak egiten dituzten enpresen portzentajea (horietako zenbaitek zuzenean ere egin ditzakete). Bestalde, 10 langile edo gehiago dituzten enpresek, handiagoak direnez bitarteko gehiago izanik, neurri handiagoan egiten dituzten izapideak zuzenean. Hala, hauexek dira portzentajeak, hurrenez hurren: % 88,1 eta % 62,1.

II.6.28 TAULA. EAEko ESTABLEZIMENDUETAN ADMINISTRAZIO PUBLIKOAREKIN EGINDAKO IZAPIDE ELEKTRONIKOAK, EGINDAKO IZAPIDEAREN, ALDIAREN ETA TAMAINAREN ARABERA. ESTABLEZIMENDUEN EHUNEKOA						
	ESTABLEZIMENDU GUZTIAK			10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
ADMINISTRAZIOAREKIN IZAPIDEAK EGITEN DITUZTEN ESTABLEZIMENDUAK	92,1	94,3	97,7	95,9	97,5	98,5
--ZUZENEAN	51,9	54,7	59,6	83,1	85,5	88,1
--HIRUGARRENEN BITARTEZ (AHOLKULARITZA-ENPRESAK...)	73	76,1	77,3	55,2	58,3	62,1
IZAPIDE MOTA						
INFORMAZIOA LORTZEA	69,5	71,1	74,0	87,1	88,5	87,7
INPRIMAKIAK ETA FORMULARIOAK LORTZEA	67,2	68	70,6	84,4	86,9	86,3
INPRIMAKIAK ETA FORMULARIOAK BETETA ITZULTZEA	58	63,1	66,4	80,3	83,4	84,9
PROZEDURA ADMINISTRATIBO BAT MODU ERABAT ELEKTRONIKOAN BIDERATZEA	56,2	60,3	64,8	74,4	78,7	83,3
LIZITAZIO ELEKTRONIKOKO SISTEMA BATEAN PROPOSAMENAK AURKEZTEA (E-PROCUREMENT)	19,1	20,2	19,5	34,5	34,2	35,1
LANGILEEN GIZARTE-KOTIZAZIOAK AITORTZEA	65,6	67,7	70,5	78,1	82,2	83,7
SOZietateen gaineko zerga aitortzea	57,3	61,3	61,7	75,4	76,5	77,7
BALIO ERANTSIAREN GAINeko ZERGA (BEZ) AITORTZEA	78,1	79	82,4	76,9	80,2	83,7
ZERGA BEREZIAK EDO ADUANA-ESKUBIDEAK AITORTZEA	12,4	12,8	13,0	28,9	29,4	29,8
BESTE IZAPIDE EDO ZERBITZU BATZUK	14,6	12,2	12,2	11,8	10,6	10,9
<i>Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizaritari buruzko inkesta administrazioan. IGI Administrazioa Datu baseak</i>						

Enpresek administrazioarekin egiten duten izapide motari dagokionez, establezimendu guztietan nabarmentzen da: BEZa aitortzea (guztien % 82,4), informazioa lortzea (% 74), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 70,6) eta enplegatuen gizarte-kotizazioak aitortzea (% 70,5). 10 enplegu edo gehiagoko establezimenduen arloan, nabarmentzekoak dira: informazioa eskuratzea (tamaina honetako establezimenduen % 87,7), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 86,3), eta betetako inprimakiak eta formularioak itzultzea (% 84,9).

Euskal enpresek izapide horiek bitarteko elektronikoak erabili zein administrazioarekin egiten duten galdetuta, Foru Aldundiak (% 89,6) eta Administrazio Zentrala (% 77,4) nabarmentzen dira, eta zerga nagusien gaineko eskumenek dute eragina portzentaje horietan. Ondoren, Eusko Jaurlaritza (% 68,2), tokiko erakundeak (% 36,7), Europar Batasuna eta beste batzuk (% 11,4) daude. Portzentaje horiek, beste behin, handiagoak dira soilik 10 langile edo gehiago dituzten enpresak hartzen badira kontuan. Tamaina horretan, lehenik eta behin, tamaina horretako enpresen % 90ek dute elkarrekin elektronikoa Administrazio Zentralarekin. Ondoren, Foru Aldundiak (% 88,6), Eusko Jaurlaritza (% 83,2), toki-erakundeak (% 56,5) eta, azkenik, EB eta beste batzuk (% 23,1) daude.

II.6.4 GRAFIKOA. ADMINISTRAZIO PUBLIKOAREKIKO IZAPIDEAK EAEko ESTABLEZIMENDUETAN (INTERNETERAKO KONEXIOA IZAN EDO EZ), ESTABLEZIMENDUAREN TAMAINAREN ARABERA (establezimenduen %), 2023

6.2.5.2. Eskaintza elektronikoa publikoa

"Zerbitzu Publiko Elektronikoen Estatistika" Eusko Jaurlaritzako Gobernantza Publiko eta Autogobernu Sailak egiten duen zentsu-izaerako bost urteko eragiketaren helburuetako bat da Euskadiko erakunde-unitate publiko guztien zerbitzu elektronikoen eskaintza eta horien ezaugarriak ezagutzea.

2021eko eragiketak agerian uzten du 2016 eta 2021 artean EAEko administrazio eta sektore publiko guztiek Internet bidez eskaintzen dituzten zerbitzu, prozedura eta izapide guztiak % 20,8 gehitu direla, 38.212 zerbitzu, prozedura eta izapideetara iritsiz. Horien % 63,4 udalek eskaintzen dituzte, % 8,1 sozietate publikoek, % 7,1 erakunde autonomoek eta % 6,7 foru-aldundiek. Eusko Jaurlaritza (Administrazio Orokorra) eskaintza elektronikoen 3,3 da, eta EHU % 2,8. Kuadrillak, toki-erakunde txikiak, mankomunitateak, partzuergoak, fundazioak, irabazi-asmorik gabeko erakundeak eta beste erakunde publiko batzuk gainerako % 8,6 dira.

Eskaintzaren erdia baino gehiago (% 51,2, 19.552) administrazio-prozedura eta -izapideei dagokie, % 36,7 zerbitzu publikoei, % 8,7 arautu gabeko prestakuntza-ikastaro eta -ekintzei, eta, azkenik, kontratatzailearen profilari, lehiaketei, txapelketei eta sariei % 1,3 dagokie bakoitzari.

Sofistikazio-mailari dagokionez, eskaintzaren % 81,2 Internet bidez has eta buka daiteke; horrek esan nahi du ehuneko 14,4 puntuko igoera izan dela 2016arekin alderatuta, orduan eskaintzaren % 66,8 baino ezin baitzitekeen izapidetu osorik.

2016an gertatzen zen bezala, beren webguneetan eskaintza numeriko erlatiborik txikiena duten erakundeetako batzuk sofistikazio mailarik handienekoak dira: irabazi-asmorik gabeko erakundeak (izapidetze elektronikoa osoaren % 93,9 ahalbidetzen dute), fundazio publikoak (% 91,7) eta mankomunitateak (% 85,9).

Webguneetan eskaintza handiena duten erakundeen artean, Eusko Jaurlaritza da sofistikazio elektronikoko maila handiena duena, % 87ko izapidetze elektronikoa osoa ahalbidetzen baitu. Sozietate publikoak eta erakunde autonomoak % 85,3 eta % 85era iristen dira, hurrenez hurren, eta udalak % 80,3ra. EHUK % 75,9 eskaintzen du eta aldundiek % 71,7.

II.6.29 TAULA. ESKAINTZA PUBLIKO ELEKTRONIKOA, ERAKUNDE PUBLIKO MOTAREN ETA UNITATE MOTAREN ARABERA. EAE. 2021

	GUZTIRA ETA % BERTIKALA		UNITATE MOTA							
			ZERBITZU PUBLIKOAK			PROZEDURA ETA IZAPIDE ADMINISTRATIB OAK	KONTRATAT ZAILEAREN PROFILA	IKASTAROAK		LEHIAKET AK, TXAPELKE TAK ETA SARIKETA K
			GUZTIRA	IZAPIDERI K GABEKO ZERBITZU PUBLIKOA	IZAPIDEAK DITUEN ZERBITZU PUBLIKOA			ARAUTU GABEKO IKASTAROAK ETA PRESTAKUNTZA -EKINTZAK, IZAPIDERIK GABE	ARAUTU GABEKO IKASTAROAK ETA PRESTAKUNTZA -EKINTZAK, IZAPIDEEKIN	
GUZTIRA % HORIZONTALA	38.212 100	14.364 37,6	344 0,9	14.020 36,7	19.552 51,2	479 1,3	16 0,0	3.318 8,7	483 1,3	
EUSKO JAURLARITZA	1.245	3,3	87	1	86	959	1	1	169	28
FORU ALDUNDIA	2.576	6,7	601	29	572	1.939	6	1	16	13
KUADRILLA	254	0,7	158	22	136	57	6	2	16	15
UDALA	24.242	63,4	9.658	259	9.399	13.611	228	6	401	338
TOKI-ERAKUNDE TXIKIA	10	0,0	9	2	7	-	1	-	-	-
MANKOMUNITATEA	754	2,0	337	4	333	259	20	-	132	6
PARTZUERGOA	176	0,5	85	-	85	77	14	-	-	-
ADMINISTRAZIO ERAKUNDE AUTONOMOA	2.727	7,1	541	2	539	432	21	1	1.723	9
MERKATARITZA ERAKUNDE AUTONOMOA	2	0,0	1	-	1	-	1	0	0	0
SOZETATE PUBLIKOA	3.102	8,1	1.565	13	1.552	1.090	123	5	270	49
FUNDAZIOA	1.323	3,5	506	4	502	405	36	-	369	7
IRABAZI-ASMORIK GABEKO ERAKUNDEA	653	1,7	401	1	400	201	16	-	34	1
BESTE ERAKUNDE PUBLIKO BATZUK	88	0,2	46	2	44	36	5	-	1	-
UNIBERTSITATE PUBLIKOA	1.060	2,8	369	5	364	486	1	-	187	17

Iturria: Gobernantza Publiko eta Autogobernu Saila. Zerbitzuen Zuzendaritza. Berariazko Estatistika Organoa. ESPE 2021.

II.6.30 TAULA. ESKAINTZA PUBLIKO ELEKTRONIKOA, ERAKUNDE PUBLIKO MOTAREN ETA IZAPIDE ELEKTRONIKOAREN SOFISTIKAZIOAREN ARABERA. 2021

	GUZTIR A (ABS)	SOFISTIKAZIO MAILA TELEIZAPIDTZE (% HORIZONTALAK)						
		1. MAILA - INFORMA ZIOA-	2. MAILA - INPRIMAKIAK JAISTEA-	3. MAILA - DATUAK LINEAN EMATEA-	4. MAILA -TELEIZAPIDETZE OSOA-			
					GUZTIR A	TELEIZAPIDETZE GUZTIRA ELEKTRONIKOAK EZ DIREN BIDEETATIK	IZAPIDETZE ELEKTRONIKOA , GUZTIRA	5. MAILA - IZAPIDETZE PROAKTIBOA-
GUZTIRA	38.212	7,3	7,0	0,3	85,3	3,7	81,2	0,4
EUSKO JAURLARITZA	1.245	2,6	4,1	2,6	90,7	0,4	87,0	3,4
FORU ALDUNDIA	2.576	6,1	20,5	0,4	73,0	1,0	71,7	0,2
KUADRILLA	254	8,9	2,2	0,4	88,4	12,1	76,3	-
UDALA	24.242	8,2	6,7	0,1	85,0	4,2	80,3	0,4
TOKI-ERAKUNDE TXIKIA	10	-	-	14,3	85,7	14,3	71,4	-
MANKOMUNITATEA	754	9,0	1,4	-	89,6	3,7	85,9	-
PARTZUERGOA	176	11,1	6,2	-	82,7	10,5	72,2	-
ADMINISTRAZIO ERAKUNDE AUTONOMOA	2.727	6,3	4,6	0,7	88,4	3,3	85,0	0,0
MERKATARITZA ERAKUNDE AUTONOMOA	2	-	-	-	100,0	-	100,0	-
SOZETATE PUBLIKOA	3.102	5,9	4,2	0,2	89,6	4,2	85,3	0,0
FUNDAZIOA	1.323	2,7	0,7	1,5	95,1	3,4	91,7	-
IRABAZI-ASMORIK GABEKO ERAKUNDEA	653	5,3	0,2	-	94,5	0,6	93,9	-
BESTE ERAKUNDE PUBLIKO BATZUK	88	6,2	3,7	-	90,1	21,0	69,1	-
UNIBERTSITATE PUBLIKOA	1.060	6,9	16,2	-	76,9	0,9	75,9	-

Iturria: Gobernantza Publiko eta Autogobernu Saila. Zerbitzuen Zuzendaritza. Berariazko Estatistika Organoa. ESPE 2021.

6.2.5.3. Telelana euskal administrazio publikoan

EUSTATen datuen arabera, 2023. urtean, euskal administrazio publikoko langileen % 11,6k bere lantokitik kanpo egin zuen lan, gutxienez lanaldiaren heren bat, erregularitasunez, sare telematikoak erabiliz IKT sistemekin konektatzeko. Ondorioz, telelangiletzat jo daitezke.

Sexuaren arabera banaketaren azterketak agerian uzten du telelana egiten duten emakumeen ehunekoa (% 58,9) gizonena (% 41,1) baino handiagoa dela.

II.6.31 TAULA. EUSKAL ADMINISTRAZIO PUBLIKOAN TELELANEAN ARI DIREN PERTSONEN EHUNEKOA			
	GUZTIRA	% HORIZONTALA	
		EMAKUMEAK	GIZONAK
2021	11,6	-	-
2022	5,4	57,2	42,8
2023	6,6	58,9	41,1

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta administrazioan. IGI Administrazioa

ITURRIAK

1. **EUROPAKO BATZORDEA.** Europako berrikuntza-adierazleen panelak
2. **EUROSTAT.** Digital Economy and Society. 2023ko datu-basea.
3. **EUROSTAT.** Science and Technology. 2023ko datu-basea.
4. **EUSTAT.** Berrikuntzari buruzko galdeketa. Aldia: 2020. 2022.
5. **EUSTAT.** Informazioaren gizarteari buruzko inkesta. Administrazioa. 2023.
6. **EUSTAT.** Informazioaren gizarteari buruzko inkesta. Enpresak. 2023.
7. **EUSTAT.** Informazioaren gizarteari buruzko inkesta. Familiak. 2023.
8. **EUSTAT.** Ikerketa Zientifiko eta Garapen Teknologikoko Jarduerei buruzko Estatistika. 2022.
9. **EUSTAT.** Europako berrikuntza-adierazleen panela IUS 2023.
10. **EUROSTAT.** Eskualdeko berrikuntza adierazleen panela (RIS) 2023
11. **EUSTAT.** Enpresetako I+G jardueri buruzko eskaera. 2022.
12. **EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA.** Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana Euskadi 2030 delakoaren jarraipena
13. **EIN.** Enpresetan IKTak eta merkataritza elektronikoa erabiltzeari buruzko inkesta. 2022ko lehen hiruhilekoa.
14. **EIN.** Enpresen berrikuntzari buruzko inkesta. 2022.
15. **EIN.** I+G jardueri buruzko estatistika. 2022.

7. NEXT GENERATION EU (NGEU) EUROPAKO FUNTSAK: SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM)

COVID-19aren pandemiak aldatu egin zituen EBren eta Batasuneko kide guztien hurrengo urteetako aurreikuspen ekonomikoak, baina estatu guztiak ez dira modu berean kaltetu, eta ez dituzte eskura baliabide berberak ondorioei aurre egiteko eta susperraldia bultzatzeko. Egiaztapen horrek agerian uzten du merkatu bakarraren berdintasun-baldintzak hausteko eta Batasuneko kideen arteko desadostasun ekonomikoak areagotzeko arriskua dagoela, eta suspertzeko funts espezifikoak ezartzeko adostasuna ahalbidetu duen funtsezko argudioa bihurtu da.

Hori horrela, 2020ko uztailaren 17-21eko Europako Kontseiluak akordio politiko historikoa lortu zuen azkenean, Europako Batzordeak proposatutako irismen handiko neurri-sorta bati buruz, 2021-2027 aldirako Erkidegoko aurrekontuek izango dituzten finantza-aurreikuspenekin lotuta. Europako suspertze-tresna da, *NextGenerationEU* izeneko, 750.000 milioi eurokoa, eta haren zati nagusia, 672.500 milioi euro, **Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoari (SEM)** dagokio.

Laguntza lortzeko, estatu kideek **suspertze eta erresilientzia plan nazionalak** egin zituzten, erreformen eta inbertsioen programa azaltzeko.

2021eko uztailaren 13an, Europako erakundeek, ECOFIN Kontseiluaren bidez, **Espainiako Erresumaren Suspertze, Eraldaketa eta Erresilientzia Plana** onetsi zuten. Plan horrek 140.000 milioi euroraino emango dizkio Espainiari transferentzia eta kredituetan 2021-2026 aldian.

Plana **zeharkako lau ardatzen** inguruan dago egituratuta. Ardatz horiek ekonomia osoaren eraldaketa egituratuko dute, eta erabat lerrotatuta daude EBren agenda estrategikoekin, 2030 Agendarekin eta Nazio Batuen GJHeekin: trantsizio ekologikoa, eraldaketa digitala, genero-berdintasuna eta gizarte- eta lurralde-koheretza.

Lau ardatz horiek **10 palanka-politikatan eta 30 osagaitan** zehazten dira, eta 2023ra begirako erreformen eta inbertsioen programa garrantzitsua egituratzen dute lehenengo fasean. Osagai bakoitzak erronka edo helburu zehatz bat du ardatz, eta helburu horiek lortzen edo erronkak gainditzeko laguntzen duten erreformak eta inbertsioak barne hartzen ditu, modu koherente eta osagarrian. Horietarako guztietarako, tarteko jomugak eta mugarriak, espero diren emaitzak, onuradunen kopurua eta elementu bakoitzaren kostu xehatua identifikatzen dira.

I. PALANKA. Hiri- eta landa-agenda, despopulazioaren aurkako borroka eta nekazaritzaren garapena	1. osagaia: Mugikortasun iraunkor, seguru eta konektatuko talka-plana hiri- eta metropoli-inguruneetan 2. osagaia: Etxebizitza birgaitzeko eta hiria berroneratzeko plana 3. osagaia: Nekazaritzako elikagaien eta arrantzaren sistemaren ingurumen-eraldaketa eta eraldaketa digitala
II. PALANKA. Azpiegitura eta ekosistema erresilienteak	4. osagaia: Ekosistemak eta horien biodibertsitatea kontserbatzea eta leheneratzea 5. osagaia: Itsasertza eta ur-baliabideak babestea 6. osagaia: Mugikortasun iraunkorra, segurua eta konektatua
III. PALANKA. Trantsizio energetiko bidezkoa eta inklusiboa	7. osagaia: Energia berriztagarriak hedatzea eta integratzea 8. osagaia: Azpiegitura elektrikoak, sare adimendunen sustapena eta malgutasunaren eta biltegiatzearen hedapena 9. osagaia: Hidrogeno berriztagarriaren ibilbide-orria eta haren integrazio sektoriala 10. osagaia: Bidezko Trantsizio Estrategia
IV. PALANKA. Administrazio bat XXI. menderako	11. osagaia: Administrazio publikoen modernizazioa
V. PALANKA Industria-sarea eta ETEak modernizatzea eta digitalizatzea, turismoa berreskuratzea eta Espainia nazio ekintzailea bultzatzea	12. osagaia: Espainiako Industria Politika 2030 13. osagaia: ETEak bultzatzea 14. osagaia: Turismo-sektorearen modernizazioa eta lehiakortasun plana 15. osagaia: Konektibitate digitala, zibersegurtasuna bultzatzea eta 5G hedatzea
VI. PALANKA. Zientziaren eta berrikuntzaren aldeko ituna. Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak indartzea	16. osagaia: Adimen Artifizialaren Estrategia Nazionala 17. osagaia: Erakundearen erreforma eta zientzia, teknologia eta berrikuntzako sistema nazionalaren gaitasunak indartzea 18. osagaia: Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak berritzea eta handitzea
VII. PALANKA. Hezkuntza eta ezagutza, etengabeko prestakuntza eta gaitasunen garapena	19. osagaia: Gaitasun Digitalen Plan Nazionala (digital skills) 20. osagaia: Lanbide Heziketa sustatzeko plan estrategikoa 21. osagaia: Hezkuntza-sistema modernizatzea eta digitalizatzea, 0-3 urte bitarteko hezkuntza goiztiarra barne
VIII. PALANKA Zaintzen ekonomia berria eta enplegu-	22. osagaia: Zaintzen ekonomiarako talka-plana eta gizarteratze-politikak indartzea 23. osagaia: Lan-merkatu dinamiko, erresiliente eta inklusibo baterako politika publiko berriak

politikak	
IX. PALANKA. Kulturaren eta kirolaren industria bultzatzea	24. osagaia: Kultura-industriaren balioa handitzea 25. osagaia: Espainia, Europako ikus-entzunezkoen hub-a (Spain AVS Hub) 26. osagaia: Kirol-sektorea sustatzeko plana
X. PALANKA Zerga-sistemaren modernizazioa, hazkunde inklusibo eta jasangarrirako	27. osagaia: Iruzur fiskala prebenitzeko eta borrokatzeko neurriak eta jarduketak 28. osagaia: Zerga-sistema XXI. mendeko errealitatera egokitzea 29. osagaia: Gastu publikoaren eraginkortasuna hobetzea 30. osagaia: Pentsio-sistema publikoaren epe luzeko iraunkortasuna, Toledoko Itunaren esparruan

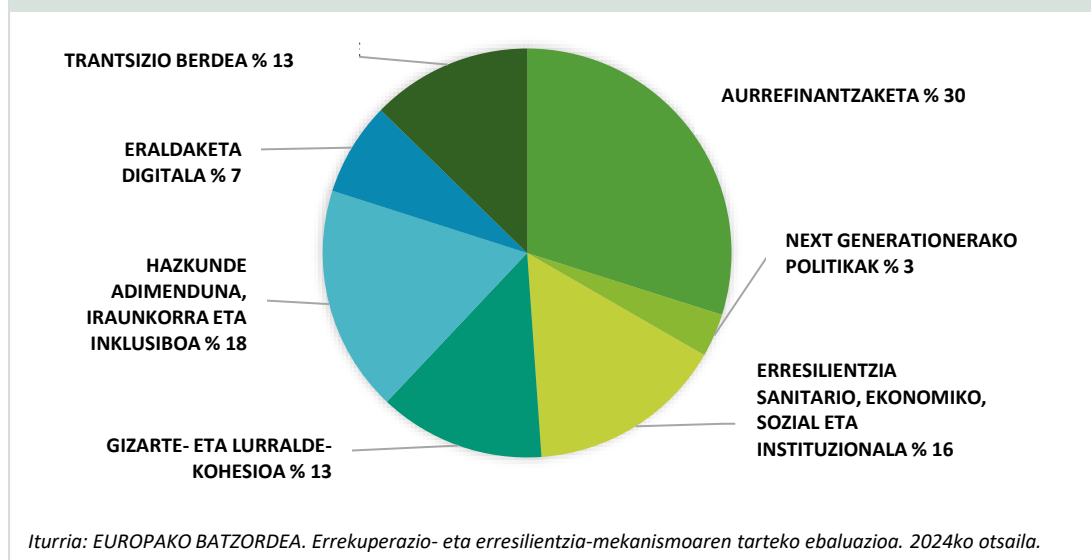
7.1. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOAREN (SEM) BITARTEKO EBALUAZIOA

Europako Batzordeak Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren (SEM) bitarteko ebaluazioa aurkeztu zuen 2024ko otsailean, 2021etik 2023ra bitarte gauzatutako jarduketaren balantzearekin.

Nabarmentzen denez, 2023ko abendura arte 224.000 milioi euro baino zertxobait gehiago ordaindu zaie estatu kideei, eta kopuru horretatik 67.000 milioi euro (funtzen % 29,9) erreformak eta inbertsioak egin daitezela sustatzeko eta estatu kideen aurrekontuetan COVID-19aren krisiaren ondoriozko eraginak epe laburrean arintzeko **aurrefinantzketari** dagozkio, baita gerora Errusiak Ukrainan egindako inbasioak eragindako krisi energetikoaren inpaktua arintzeko ere.

Bigarrenik, guztizkoaren 40.120 milioi euro (funtzen % 17,9) eman dira **hazkunde adimenduna, jasangarria eta inklusiboa** sustatzeko ekimenetarako, eta 34.870 milioi euro (funtzen % 15,6) **erresilientzia sanitario, ekonomiko, sozial eta instituzionaleko** ekimenetarako. Halaber, funtsen % 13,1, hau da, 29.470 milioi euro, **kohesio soziala eta lurraldekoa** sustatzeko proiektuetarako eman da, eta % 12,7 eta 28.450 milioi **trantsizio berdea** sustatzeko. Azkenik, 16.550 milioi euro (funtzen % 7,4) **eraldaketa digitalerako** izan dira, eta gainerako 7.700 milioi euroak (% 3,4) Next Generation Programa bultzatzeko askotariko politiketarako.

II.7.1. GRAFIKOA MRRaren EUROPAKO FUNTSEN BANAKETA HELBURU HANDIEN ARABERA, 2021 ETA 2023 ARTEAN

Batzordeak azpimarratu du estatu kideek SEM estrategikoki erabili dutela aurrez zituzten erronkei aurre egiteko, baina baita berriei erantzuteko ere, eta, hori horrela, 2023ko amaieran, Kontseiluak berretsita zituen testuinguru aldakor batean inpaktua maximizatzeko 27 planen berrikuspenak. Horrela eguneratu ziren energiaren prezioen igoerari aurre egiten laguntzeko, Errusiak Ukrainaren aurka hasitako erasoaren ondorioz eta inflazio handiaren nahiz hornidura-katearen gorabeheren eraginez sortu baitzen egoera hori. Grezian, Eslovenian eta Kroazian ere eguneratu ziren planak hondamendi naturalei aurre egiten laguntzeko. Eguneraketa horiek nabarmenki areagotu zuten EBk estatu kideei emandako laguntzen zenbatekoa, 150.000 milioi eurotan gutxi gorabehera, eta horren barne hartzen ziren

REPowerEU⁴⁴ ekimeneko 23 kapitularako finantzaketa eta 125.500 milioi euro gehiago laguntzen mailegutan. Guztira, aurreikusten da SEMek 650.000 milioi euro ematea laguntza finantzarioan Europako ekonomiei.

Batzordeak jotzen du estatu kideek SEM erabili dutela aurrerapen nabarmenak erregistratzeko Europako Seihilekoaren esparruan herrialde bakoitzarentzat egindako gomendio espezifikoak betetzea lortzeko. SEM emaitzetan oinarrituta egoteari esker, EBren funtsak kobratzeko aurrez adostutako helburuak bete behar direlako, frogatu da mekanismoak ahalmena duela askotariko esparruetan egiturazko erreformak egin daitezela sustatzeko, batez ere trantsizio ekologikoan eta digitalean laguntzeko eta erresilientzia soziala eta instituzionala hobetzeko. Horrez gain, REPowerEU ekimenaren kapituluak betetzearen bitartez espero da baimenak emateko eta planifikatzeko prozedurak bizkortzea, batez ere energia berriztagarrien eta energia-efizientziaren inguruko proiektuetarako. Erreforma horien eraginez, 2019-2020 aldiko herrialdeentzako gomendio espezifikoaren portzentajea, zeinetan estatu kideek “aurrerapen batzuk” egin dituzten, 2021eko % 52tik 2023ko % 69ra pasatu da.

Bereziki nabarmentzen da SEM funtsezko tresna dela EBren trantsizio ekologikoa suspertzeko, eta estatu kide guztiek gainditu dutela % 37ko helburua klimaren esparruan (batzuek plan osoaren % 50 baino gehiago erabiltzen dute plan berdearen helburuetarako). Gainera, SEMek sostengatu egiten ditu politika sozialak eta enpleguak, trantsizio ekologikoa bidezkoa izan dadin laguntzeko.

Bitarteko ebaluazioak hobetzekoak izan daitezkeen alderdi batzuk ere jasotzen ditu. Beharrezkotzat jotzen da malgutasun nahikoa izatea suspertze- eta erresilientzia-planak prestatu eta gauzatzean, bermatzeko balio gehigarria mantentzen dutela eta arin aplikatzen direla. Azpimarratu da SEM arin aplikatzeko orduan zeinen funtsezkoa den estatu kideetan gaitasun administratibo egokia izatea, baita eskualdeko eta tokiko agintariak nahiz bitartekari sozialek parte-hartze estua izatea ere.

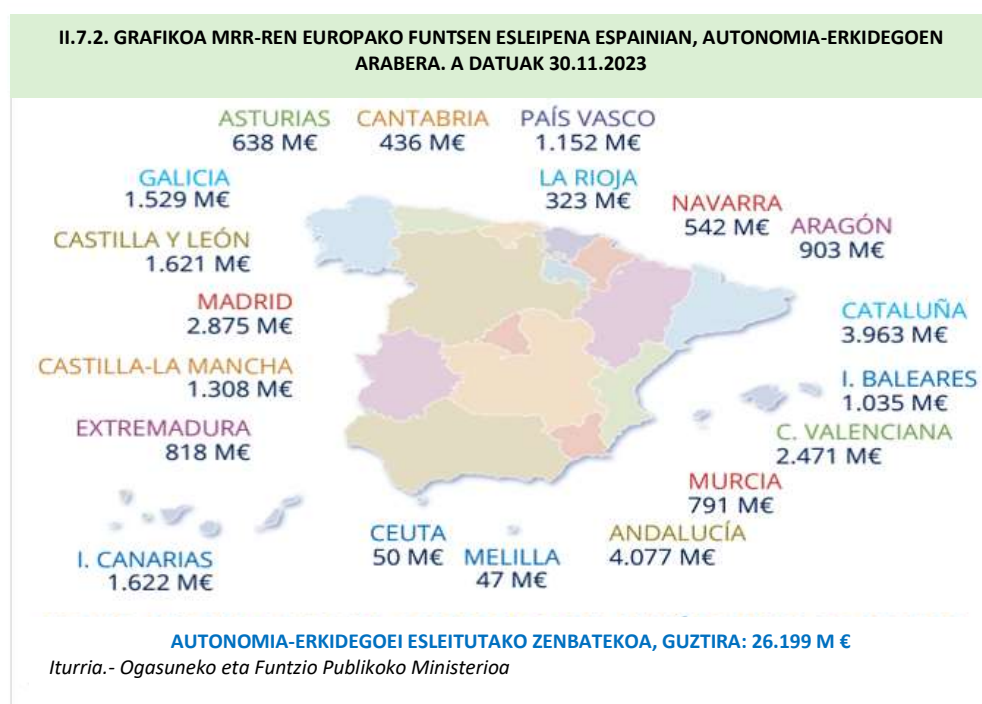
7.2. ESPAINIAKO SUSPERTZE, ERALDAKETA ETA ERRESILIENTZIA PLANAK 2023KO ABENDURA ARTE IZAN DUEN GAUZATZEA

Espainiako Gobernuaren Ogasuneko eta Administrazio Publikoetako Ministerioaren **Suspertze Plana betearazteari buruzko IV. txostenak**, 2023ko azaroaren 30era arteko datuekin, alderdi hauek nabarmentzen ditu:

- Espainia NextGeneration EU funts gehien esleitu dituen herrialdeen artean dago: 160.000 milioi euro baino gehiago esleitu ditu. Zehazki, 77.000 milioi euro inguru ditu transferentzietan eta 84.000 milioi euro inguru mailegutan, eta, horrez gain, 2.600 milioi euro REPowerEU Programaren autonomia energetikoko inbertsioetarako. Baliabide horiek ekonomiara igarotzen ari dira jadanik eta emaitza argiak daude errealitatean.
- Espainia herrialde aurreratuenetakoa da EBn 2021-2026 aldirako Suspertze, Eraldatze eta Erresilientzia Plana ezartzeari dagokionez (aurrerantzean, Suspertze Plana), eta bi fasetan planteatu du. Lehenengo fasean, helburua da inpaktu kontrazikliko handia lortzea, eta, horretarako, 2021-2023 hirurtekoan egiturazko erreformarik esanguratsuenak pilatzea eta batasunaren aurrekontuaren transferentziekin finantzatzeko inbertsioa sustatzea. Bigarren fasean, berriz, eragin handiena duten proiektuak indartu eta amaitu nahi dira 2023-2026 aldian, maileguak mobilizatuta.
- Espainiak erritmo bizia izan du helburuetara eta jomugetara iristeko, eta 2023ko azarorako jasoak zituen SEMeko hiru ordainketa, 37.000 milioi euro guztira, eta formalki eskatu zuen 10.000 milioi euroko beste laugarren ordainketa bat egin ziezaiotela. 2023ko urrian, Planaren Gehigarria onetsi zen, bigarren fasea martxan jartzeko eta 84.000 milioi euro inguru mobilizatzeko mailegutan, proiektu estrategikoak indartzeko eta arreta berezia jarrita esparru hauetako autonomia estrategikoan: energia, nekazaritzako elikagaiak, industria, teknologia eta alor digitala.

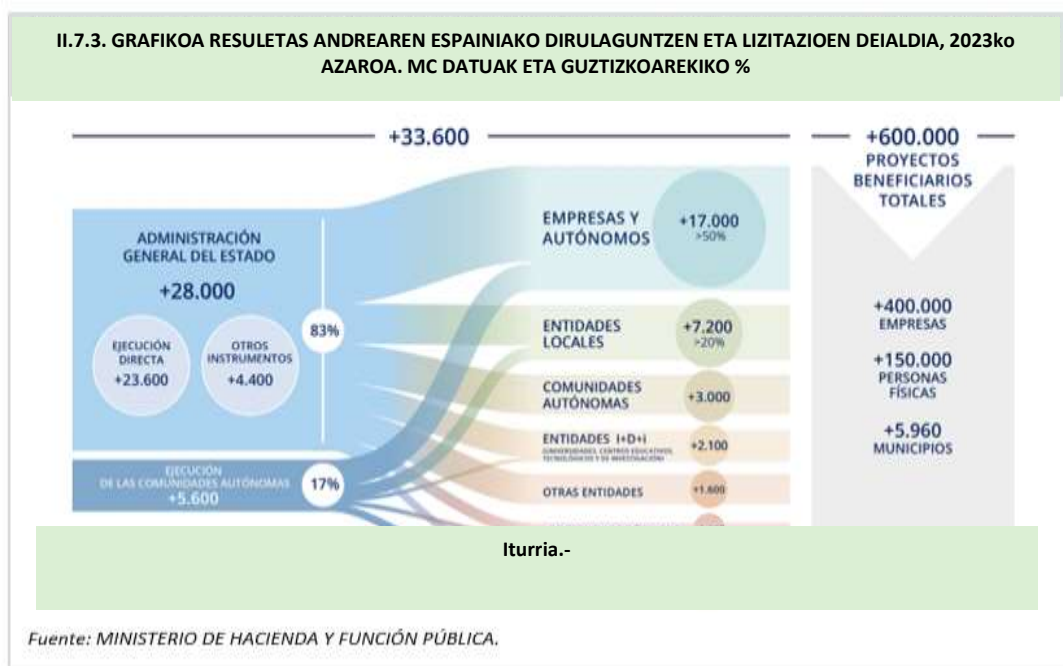
⁴⁴ Errusiak Ukraina inbaditzearen ondorioz energiaren mundu-merkatuan sortutako zailtasunei eta gorabeherei erantzuteko, Europako Batzordeak REPowerEU programa du. 2022ko maiatzean jarri zen abian, eta EBko herrialde kideei laguntza ematen die energia aurrezteko, energia biguna ekoizteko eta energia-hornidura dibertsifikatzeko.

- Lehenengo fasean funtsen hartzaile izan zirenen artean lau talde nabarmendu behar dira. Lehenengo eta behin, trenen, energia-trantsizioaren, I+G politiken eta alor digitalaren esparruetan kudeaketa egiten duten estatuko ministerioak eta erakundeak. Bigarrenik, autonomia erkidegoak, hezkuntzaren, lanbide-heziketaren, ikerketaren eta osasunaren esparruetan inbertsioak egiteko. Hirugarrenik, udalak, buru baitira hiriko mugikortasunaren inguruko inbertsioetan. Eta, laugarrenik, Konektatutako Ibilgailu Elektroaren eta Hidrogeno Berdearen EBEPEetan parte hartzen duten enpresa handiak, digitalizaziorako Kit Digital bonua jasotzen duten ETE onuradunak eta herritarrak, eguzki-sabaiak instalatzeko.
- Suspertze Plana onetsi zenetik, Estatuko Aurrekontu Orokorretan, batez beste, 30.000 milioi euroko baliabideak sartu ahal izan dira urtean inbertsio publiko produktiborako. Herrialdeko administrazio-egituraren arabera, lehenengo fase horretan, funtsak irizpide objektiboei jarraiki banatu zitzaizkien estatuko, autonomia-erkidegoetako eta tokiko kudeaketako erakunde publikoei eta administrazioei, unibertsitatei eta ikerketa-zentroe, lurralde osora iritsi ahal izateko. NextGeneration EU funtsekin finantzatutako aurrekontu-kredituen % 100 gauzatuko dela bermatzeko, kudeaketa "050 zerbitzuaren" bidez zentralizatu da, eta ekitaldi bakoitzeko geldikinak hurrengo aurrekontura transferitu dira.

- Zehazki, 26.199 milioi euro esleitu zaizkie autonomia-erkidegoei, funtsezko zeregina baitute Europako funtsak kudeatzeko beren eskumen-eremuetan: hezkuntza, lanbide-heziketa, unibertsitatea, osasuna, gizarte-zerbitzuak, etxebizitza, enplegu-politikak, etab. Funts horietatik, 1.152 milioi euro (guztizkoaren % 4,4) EAERI esleitu zaizkio (2023ko azaroko datuak).

- Plana abian jarri zenetik, inbertsioak gauzatzeko erritmoa bizkortuz joan da; hala, 2022an amaitu ziren erreforma nagusiak, eta administrazioek hilean 2.000 milioi euro inguruko deialdiak eta lizitazioak egin zituzten. Hori horrela, obrak eta zerbitzuak ebazteko eta esleitzeko erritmoa handitu da, eta proiektu bereziak abiarazi dira eremu digitalean.

- Txostenak adierazten du administrazioak dirulaguntzen eta lizitazioen deialdiak egiten eta ebazten ari direla, eta; beraz, 2023ko azarorako jadanik ebatzi ziren 33.600 milioi euroko deialdiak, eta 600.000 proiektu baino gehiago finantzatzen ari dira lurralde osoan, erdiak baino gehiagok enpresak eta ikerketa-zentroak dituzte buru. Horren ondorioz, 400.000 enpresa eta autonomok baino gehiagok, ikerketa-zentroek parte hartzen duten 5.000 proiektuk baino gehiagok eta 150.000 pertsona fisikok baino gehiagok Europako funtsak jaso dituzte. Era berean, nabarmentzen da enpresa-sektoreak 17.000 milioi eurotik gorako laguntza jasotzen duela bere proiektuak gauzatzeko.
- Deialdi orokorren bidez zabaldutako inbertsioez gain, abian jarri dira ekonomia berreskuratzeko eta eraldatzeko hamabi proiektu estrategiko (EBEPE). Hamabi EBEPE horiek 40.000 milioi euro baino gehiagoko inbertsio publikoa jasotzen dute, barnean hartuta transferentziak eta maileguak. 2023ko azarorako 9.350 milioi euro baino gehiago konprometitu dira, eta nabarmentzekoak dira bateriak ekoizteko hamabost proiektu eta konektatutako ibilgailu elektrikorako hamar proiektu eragile. Deialdiak egin dira 17.000 milioi euro baino gehiagorengatik.

7.2.1. AA.EE.ek kudeaturiko inbertsioak. 2023ko abendura arte EAERI esleitutako funtsak

Suspertze, Eraldaketa eta Erresilientzia Planaren palanka politketan eta osagaietan oinarrituta, Espainiako Erresumako Gobernuak erabilitako kategorizazioak modu didaktikoan laburbildu nahi ditu Planean sartutako politiken lehentasun nagusiak; horietarako funtsak esleitu zaizkie autonomia erkidegoei.

Hauk dira lehentasunak:

- Zientzia eta berrikuntza
- Espainiako kultura-industria bultzatzea
- Gure ekonomiaren eraldaketa digitala
- Giza kapitala indartzea hezkuntzaren eta lanbide heziketaren bidez
- Enplegu politikak

- Gizarte-babesa eta zainketen ekonomia indartzea
- Ekoizpen-eredua birbideratzeko inbertsioak, trantsizio berdea sustatuz
- Espainiako turismoaren sektorearen modernizazioa

Kategoria horiek politikaren arlo jakin batzuei dagozkie, hain zuzen ere Administrazio Publikoaren askotariko mailen eskumen-esparrua errespetatuta autonomia erkidegoekin inbertsioak lurraldean zabaltzea adostu zen politikaren arloei, autonomia erkidegoek eskualde bakoitzaren behar partikularrak hobeto ezagutzen dituztela aprobetxatuz.

II.7.1 TAULA. EAE-RA TRANSFERITUTAKO SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOAREN FUNTSAK (MILOI EUROTAN). 2023-12-31RA ARTE METATUA.	
SEM-EUSKADIREN FUNTSEN ZUZENeko BANAKETA	1.192
EUSKADIREN PARTE-HARTZEA SEMen ESTATUKO DEIALDIETAN	797
EUSKADIREN PARTE-HARTZEA SEMen ESTATU-KUDEAKETAKO ZUZENeko EMAKIDETAN	84
GUZTIRA	2.073
<i>Iturria: Ekonomia eta Ogasun sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2024ko otsailaren 23a.</i>	

Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailaren informazioaren arabera, 2023ko abenduaren 31ra arte EAEn zuzenean banatu zaizkio Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren 1.192 milioi euro. Gainera, Euskadik Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren estatuko deialdietan duen partaidetza 797 milioi eurokoa da (banatutako zenbatekoa). Eta, azkenik, gure erkidegoak Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren estatuko kudeaketako zuzeneko emakidetan duen partaidetza 84 milioi eurokoa da. Guztira 2.073 milioi euro banatu dira EAEn.

7.3. "AUTONOMIA ERKIDEGOEN SEM" BANAKETA OSAGAIEN ARABERA ETA EAEn SAILKA. DATUAK 2023-12-31ra ARTE.

II.7.2 TAULAn, Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailaren datuak erabilia, SEM-AA. EE.-EAE banaketa zehazten da 2021etik 2023ra bitarteko aldirako (1.192 milioi euro), baita EAEk jaso duen zenbatekoa ere.

II.7.2 TAULA. SEM-AA. EE. BANAKETA OSAGAIEN ARABERA 2023-12-31RA ARTE MILIOI EUROTAN.

OSAGAIK		GUZTIRA, AUTONOMIA ERKIDEGOAK				GUZTIRA, EUSKADI					
		BANATUTA	2021	2022	2023	BANATUTA	BANATUTA (%)	2021	2022	2023	JASOTA *
1	MUGIKORTASUN IRAUNKOR, SEGURU ETA KONEKTATUKO TALKA PLANA HIRI ETA METROPOLI INGURUNEETAN	2.317,23	1,593,83	495,20	228,21	108,12	9,1	72,09	18,92	17,11	108,12
2	ETXEBIZITZA BIRGAITZEKO ETA HIRI BERRONERATZEKO PLANA	4.989,99	2,083,50	1.911,54	994,95	282,80	23,7	139,24	91,77	51,79	261,91
3	NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN ETA ARRANTZAREN SISTEMAREN INGURUMEN-ERALDAKETA ETA ERALDAKETA DIGITALA	346,13	115,36	147,57	83,19	2,04	0,2	1,93	0,11	-	2,04
4	EKOSISTEMAK ETA HORIEN BIODIBERTSITATEA KONTSERBATzea ETA LEHENERATzea	856,00	696,00	160,00	-	14,02	1,2	7,96	6,07	-	14,02
5	ITSASERTZEKO ESPAZIOA ETA UR-BALIABIDEAK ZAINITzea	394,50	200,00	194,50	-	13,91	1,2	4,87	9,04	-	13,91
6	MUGIKORTASUN IRAUNKORRA, SEGURUA ETA KONEKTATUA	220,00	47,50	172,50	-	10,29	0,9	2,22	8,06	-	10,29
7	ENERGIA BERRITZAGARRIAK HEDATzea ETA INTEGRATzea	2.031,33	700,00	1.061,47	169,86	94,93	8,0	38,85	29,91	26,17	94,93
8	AZPIEGITURA ELEKTRIKOAK, SARE ADIMENDUNEN SUSTAPENA ETA MALGUTASUNAREN ETA BILTEGIRATZEAREN HEDAPENA	239,91	110,00	98,76	31,14	15,97	1,3	7,26	7,26	1,44	15,97
10	BIDEZKO TRANSIZIO ESTRATEGIA	150,00	150,00	-	-	-	-	-	-	-	-
11	ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN MODERNIZAZIOA	841,72	202,14	400,36	239,22	45,38	3,8	15,02	18,71	11,65	45,38
12	ESPAINIAKO INDUSTRIA POLITIKA 2030	615,44	416,25	175,00	24,19	20,21	1,7	13,53	4,55	2,14	20,21
13	ETEak BULTZATzea	100,00	-	50,00	50,00	4,15	0,3	-	2,08	2,08	4,15
14	TURISMOAREN SEKTOREAREN MODERNIZAZIO ETA LEHIAKORTASUN PLANA	2.420,08	683,50	1.125,91	610,67	89,79	7,5	24,13	41,11	24,54	86,91
15	KONEKTIBITATE DIGITALA, ZIBERSEGURTASUNA BULTZATzea ETA 5G HEDATzea	323,25	205,00	75,00	43,25	11,66	1,0	8,49	2,69	0,48	11,66
16	ADIMEN ARTIFIZIALAREN ESTRATEGIA NAZIONALA	124,49	-	-	124,49	11,78	1,0	-	-	11,78	11,78
17	ERAKUNDEEN ERREFORMA ETA ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZAKO SISTEMA NAZIONALAREN GAITASUNAK INDARTzea	264,17	133,79	130,37	-	18,88	1,6	12,59	6,29	-	18,88
18	OSASUN SISTEMA NAZIONALAREN GAITASUNAK BERRITzea ETA HANDITzea	862,87	418,99	406,38	37,50	34,62	2,9	17,53	15,26	1,83	33,25
19	GAITASUN DIGITALEN PLAN NAZIONALA (DIGITAL SKILLS)	1.817,67	1,240,13	395,24	182,30	72,56	6,1	47,45	18,42	6,69	70,58
20	LANBIDE HEZIKETA SUSTATZEKO PLAN ESTRATEGIKOA	1.323,02	394,97	523,09	404,95	65,63	5,5	16,71	27,10	21,82	62,63
21	HEZKUNTZA SISTEMA MODERNIZATzea ETA DIGITALIZATzea, 0-3 URTE BITARTEKOEN HEZKUNTZA GOIZTIARRA BARNE	1.104,32	308,59	487,73	308,00	31,37	2,6	8,59	13,45	9,33	31,37
22	ZAINKETEN EKONOMIARAKO TALKA PLANA ETA GIZARTE POLITIKAK INDARTzea	2.863,84	800,60	946,19	1.117,05	127,05	10,7	354,56	42,13	49,36	78,57
23	LAN-MERKATU DINAMIKO, ERRESILIENTE ETA INKLUSIBO BATERAKO POLITIKA PUBLIKO BERRIAK	1.233,86	650,45	393,60	189,82	78,37	6,6	43,81	22,01	12,55	78,37
24	KULTURA-INDUSTRIAREN BALIOA HANDITzea	148,51	33,08	93,92	21,50	6,96	0,6	1,61	4,09	1,26	6,96
25	ESPAINIA, EUROPAKO IKUS-ENTZUNEZKOEN HUB-A (SPAIN AVS HUB)	17,00	17,00	-	-	1,15	0,1	1,15	-	-	1,15
26	KIROLAREN SEKTOREA SUSTATZEKO PLANA	101,90	49,00	48,90	4,00	2,16	0,2	0,66	1,32	0,18	2,16
31	REPOWER EU	457,64	-	-	457,64	28,06	2,4	-	-	28,06	28,06
GUZTIRA		26.164,88	11.249,69	9.493,24	5.421,95	1.191,87	100,0	521,26	390,34	280,27	1.113,29

Iturria: Ekonomia eta Ogasun sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2024ko otsailaren 23a 2023ko abenduaren 31ra arte.

Eusko Jaurlaritzako sailen arabera, Euskadiri esleitutako SEM funtsen banaketa II.7.3 TAULAn agertzen da, 2021eko, 2022ko eta 2023ko abenduaren 31ra arte metatutako datuekin⁴⁵.

II.7.3 TAULA. SEM-AA. EE. BANAKETA SAILEN ARABERA 2023-12-31RA ARTE MILIOI EUROTAN. DATU METATUAK.			
	2021	2022.	2023
LAN ETA ENPLEGU SAILA	52,43	79,76	99,00
GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	25,40	36,56	36,29
SEGURTASUNA	4,41	3,75	3,82
EKONOMIAREN GARAPENA, IRAUNKORTASUNA ETA INGURUMENA	115,17	254,71	353,43
HEZKUNTZA	129,21	138,17	159,03
LURRALDE PLANGINTZA, ETXEBIZITZA ETA GARRAIOAK	165,51	247,56	249,08
OSASUNA	22,03	45,61	49,08
BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA	131,25	137,08	137,86
KULTURA ETA HIZKUNTZA POLITIKA SAILA	15,58	14,18	14,82
TURISMOA, MERKATARITZA ETA TURISMOA	33,57	67,67	89,47
GUZTIRA	692,55	1.025,05	1.191,87
<i>Iturria: Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren proiektuak, sailen arabera, NEXT GEN Euskadi.</i>			

7.4. EBEPEn ESLEIPENA EAEn. 2023-12-31RA ARTEKO DATUAK.

Ikusi da EBEPEak –Ekonomia Berreskuratzeko eta Eraldatzeko Proiektu Estrategikoak– Europako funtsak esleitzeko mekanismoetako bat direla. Ekimen horiek administrazioen, enpresen eta ikerketa-zentroen arteko elkarlana eskatzen dute, eta Ministro Kontseiluak onetsi behar ditu.

Definitutako hamabi EBEPEen arabera, 41.182 milioi euro esleitu dira estatuan (24.497 milioi euro transferentzia bidez eta 16.686 milioi euro mailegu bidez), eta, kopuru horretatik, 2023ko abenduaren 31rako, % 22 banatuta zegoen jadanik, hau da, 9.069 milioi euro. Banatutako zenbateko horretatik, 725 milioi euro (% 8) EAEn esleitu zaizkio.

Jarraian aurkezten dira balantzearen zifra nagusian EBEPEen arabera, estatuan eta EAEn.

II.7.4 TAULA. EBEPEn BALANTZEA 2023-12-31RA ARTE ESTATUAN ETA EAERako ESLEIPENA MILIOI EUROTAN.					
	ESTATUKO DATUAK			EAERako DATUAK	
	AURREIKUSITAKO AURREKONTUA (M€)	BANATUTAKO AURREKONTUA (M€)	AURREIKUSPE NETIK BANATUTAKO %	BANATUTAKO AURREKONTUA (M€)	ESTATUAN ESLEITUTAKO % BANATUTAKOTIK
1. AEROESPAZIALA	931	245.	26,3	31	12,8
2. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN KATEA	1.357	175	12,9	9	5,2
3. URAREN ZIKLOAREN DIGITALIZAZIOA	3.485	375	10,7	29	7,8
4. MIKROELEKTRONIKA ETA ERDIEROALEAK	12.250	0	0,0	0	0,0
5. EKONOMIA ZIRKULARRA	792	0	0,0	0	0,0
6. EKONOMIA SOZIALA ETA ZAINKETENA	1.766	373	21,1	22	5,8
7. ENERGIA BERRIZTAGARRIAK, HIDROGENO BERRIZTAGARRIA ETA BILTEGIRATZEA	10.797	3.961	36,7	263	6,6
8. HIZKUNTZAREN EKONOMIA BERRIA	725	15	2,1	2	13,3
9. ONTZIEN INDUSTRIA	150	0	0,0	0	0,0
10. ABANGOARDIAKO OSASUNA	1.640	1.071	65,3	41	3,8
11. KONEKTATUTAKO IBILGAILU ELEKTRIKOA	4.120	2.854	69,3	327	11,5
12. DESKARBONIZAZIO INDUSTRIALA	3.170	0	0,0	0	0,0
GUZTIRA	41.182	9.069	22,0	725	8,0
<i>Iturria: Ekonomia eta Ogasun sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2024ko otsailaren 23a Maileguen eta dirulaguntzen batuketara</i>					

⁴⁵ Sail bakoitzaren proiektu zehatzak ikusteko, jo Gobernuaren webgunean [NextGeneration EU](#) funtsei buruzko atalera.

ITURRIAK

1. **EUROPAKO BATZORDEA:** [SEMen bitarteko ebaluazioa](#). 2024ko otsaila.
2. **ESPAINIAKO GOBERNUA:** [Suspertze, Eraldatze eta Erresilientzia Plana](#)
3. **ESPAINIAKO GOBERNUA:** [Suspertze Plana betearazteari buruzko IV. txostena](#).
4. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA:** [Next Generation Euskadi](#)
5. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA.** [Euskadi Next 2021-2026 Programa](#)
6. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA.** [Ekonomia eta Ogasun sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2024ko otsailaren 23a](#)
7. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA.** [Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren proiektuak, sailen arabera, NEXT GEN Euskadi](#)

8. EKONOMIA EAEn: LABURPENA ETA ONDORIOAK

8.1. LABURPENA

2023an **munduko jarduera ekonomikoa** pixka bat gelditu zen arren, eremu geografikoen artean heterogeneotasun handia izan zuen, adibidez, Ameriketako Estatu Batuetan eta Txinan erregistratu zen azelerazioa Eurogunearen hazkunde ekonomikoaren geldotasunarekin kontrastatuz. Hala, NDFren kalkuluen arabera, munduko BPGd-a % 3,1 hazi zen 2022tik 2023ra bitartean, termino errealean, aurreko urtean baino ehuneko lau hamarren gutxiago. Ekonomia aurreratuen BPGd-a % 1,6 hazi zen urtetik urtera eta bolumenean, non Euroguneko BPGd-a % 0,5 hazi zen, AEBkoa % 2,5 eta Japoniakoa % 1,9.. Hazten eta garatzen ari diren merkatuetako ekonomietan, igoera % 4,1ekoa izan zen, Asiako ekonomia berriak % 5,4 hazi dira (Txina % 5,2 hazi zen eta India % 6,7), Europakoak % 2,7 eta Latinoamerika eta Karibekoak % 2,5. Errusia, bestalde, % 3 hazi da.

Merkataritza-trukeei dagokienez, munduko merkataritza % 0,4 hazi zen 2022rekin alderatuta, aurreko urteko % 5,2ren aurrean.

Inflazioari dagokionez, apaltze-bideak mundu-mailan jarraitu egin zuen 2023an. Alde batetik, pandemia ondorengo lehengai energetikoen jaitsierekin eta nazioarteko merkataritzako botila-lepoen mailaz mailako konpontzeak prezioak apaltzen lagundu dute. Beste alde batetik, politika monetarioa gogortzeak, lurralde mugatuan mantentzeak eta finantzaketa-baldintzetara aldatzeak presio inflazionistak arintzen lagundu dute. Horiek horrela, ekonomia aurreratuetan inflazio orokorra % 4,6koa izan zen eta % 8,4koa hazten eta garatzen ari diren ekonomietan.

Brent upelaren prezioa % 19,2 jaitsi zen 2022tik 2023ra. Urtarrilean prezioa 82,8 dolar/upela zen, irailean 94,5 dolar/upela preziora igo zen eta ekainean eta, azkenik, 80,3 dolar/upela prezioarekin amaitu zen urtea. Elikagaien prezioak % 12,6 gutxitu ziren eta industria-produktuenak % 19,9, biak ere dolarretan neurtuta.

Testuinguru horretan, Japoniako Bankuak eta Ameriketako Estatu Batuetako Erreserba Federalak esku-hartze tasak mantendu zituzten, lehenengoak -% 0,1en 2023an eta bigarrenak % 4,5en. Bere aldetik, Europako Banku Zentralak handitu egin zuen, % 4,5en kokatu arte. Euroguneko moneta-merkatuko interes-tasei dagokienez (gordailuak), positiboak dira urteko batez bestekoan, epe guztietan; zehazki, 2023ko abenduan, Euriborra honela kokatzen da: hilabetera +% 3,86; 3 hilabetera +% 3,94; sei hilabetera +% 3,93 eta urtebetera +% 3,68.

Bestalde, Espainiako Bankuaren “Estatistika Aldizkariaren” datuen arabera, finantza-erakunde monetarioek EBU bizi diren etxeei emandako interes-tasa 2022tik 2023ra igo egin zen kontsumorako kredituen kasuan, % 6,36tik % 8,22ra, eta etxebizitzarako kredituen kasuan, % 2,33tik % 3,99ra.

Dibisen merkatuari dagokionez, euroak balioa handitu zuen AEBko dolarren eta Japoniako yenaren aldean eta libera esterlinaren aurrean balioa galdu zuen. Zehazki, dolarren benetako kanbio-tasa 1,090 dolar/euro izan zen 2023ko abenduan, eta 2022ko abenduan, berriz, 1,059 dolar/euro. Horrek esan nahi du, euroak dolarrekiko % 2,9n handitu zuela balioa.

Burtsa-merkatuetan, Euro Stoxx zabalak eta Ibex 35ek igoerak izan zituzten 2022 eta 2023 artean.

Eurogunean, BPGd-aren aurrerapena nabarmenki moteldu zen eta % 0,5eko hazkundera izan zuen (2022an, aldiz, % 3,4koa). Hala ere, egoera heterogeneoa izan da herrialdeen artean. Alde batetik, bereziki ahulak izan ziren Europa erdialdeko eta iparraldeko herrialdeak eta, hala, BPGd-an atzerakadak izan zituzten Austriak, Finlandiak, Suediak eta Alemaniak. Beste alde batetik, Frantziak eta Italiak dezelerazioak erregistratu zituzten; hazkunde-tasak % 1 baino zertxobait txikiagoak izan ziren 2023an. Azkenik, Europa hegoaldeko herrialde batzuek, besteak beste, Espainiak, Greziak eta Portugalek, hazkunde-erritmo azkarragoak izan zituzten, % 2 ingurukoak, baina aurreko urtekoak baino txikiagoak izan ziren.

Testuinguru horretan, Euroguneko administrazio publikoek BPGd-arekiko duten zorra % 88,6ra iritsi zen 2023an. Ratorik handienak herrialde hauetan eman ziren: Grezian (% 161,6), Italian (% 137,3), Frantzian (% 110,6) eta Espainian

(% 107,7); eta txikienak Estonian (% 19,6), Bulgarian (% 23,1) eta Luxenburgon (% 25,7). Defizitari dagokionez, Eurogunean 2023an BPGd-aren % 3,6an kokatu zen. Ratio altuenak Italian (% 7,4), Hungarian (% 6,7), Errumanian (% 6,6) eta Frantzia (% 5,5) izan ziren. Danimarkak, Ziprek, Irlandak Portugalek superabita izan zuten.

Espainiako ekonomiak jarduera mugatzen duten askotariko faktoreen efektua sufritu zuen; horietatik, azpimarratzekoak dira finantzaketa-baldintzak gogortu izana, Eurogunearen dezelerazio markatua eta pandemiaren ostean ekonomia berreraikitzeari lotutako sustapena bukatu izana. Modu horretan, BPGd-aren aurrerapenaren erritmoa moteldu egin zen 2023an, eta urteko batez bestekoa % 2,5ekoa izan zen (2022an % 5,8n erregistratu zen). Hala eta guztiz ere, Espainiako BPGd-aren aurrerapen-erritmoa Euroguneak baino handiagoa izan zen; horren arrazoi nagusia da eskaerak sustapen handiagoa izan zuela eta energia-shockaren aurreko erresilientzia handiagoa izan zela. Zehatzago esanda, Espainiako ekonomiak zerbitzuen ekoizpen-egituraren pisu handiagoaren onurak jaso zituen, industria-adarrekin alderatuta, erritmo handiagoan hazi baitzen.

Finantza publikoei lotuta, administrazio publikoek orokorrean 53.159 milioi euroko defizitarekin itxi zuten 2023. urtea; horrek esan nahi du BPGd-aren ratioa % 3,6koa izan zela, 2022ko % 4,7koa baino txikiagoa. Bereizita, agente guztiek defizitarekin itxi zuten 2023a: administrazio zentralak BPGd-aren % 2,1ekin (2022an handiagoa izan zen, % 3,1), autonomia-erkidegoek % 0,9ekin (2022an handiagoa, % 1,1), Gizarte Segurantzak % 0,6ekin (2022an txikiagoa, % 0,4) eta toki-korporazioek % 0,1ekin (2022an ratio berbera).

Eraldaketa Digitalaren eta Funtzio Publikoaren Ministerioaren arabera, diru-sarrera publikoak aldekoak izan direlako, posible izan da laguntza-neurriak aplikatzea eta defizitaren murrizketa bateragarriak izatea. Baliabide publiko guztiak % 9 hazi ziren 2023an, nagusiki, zerga zuzenen aurrerapenak sustatuta (PFEZ eta Sozietateak, beste batzuen artean), % 11 hazi zirenak. Zeharkako zergek (BEZa eta bereziak, beste batzuen artean) aurrerapen apalagoa izan zuten (% 3,3).

Orain, **EAEko ekonomiaren bilakaera** azalduko dugu.

EUSTATen Jarduera Ekonomikoen Direktorioko (JEGID) azken datuek, 2023ko urtarrilekoak, EAEko 149.070⁴⁶ enpresa aktibo zenbatu dituzte, 928.042 pertsonari lana ematen dietenak; beraz, batez besteko tamaina 6,23 enplegukoa da enpresa bakoitzeko. 2022ko urtarrilaren 1etik 2023ko urtarrilaren 1era, enpresa-kopurua % 1,3 gutxitu zen (2.018 enpresa gutxiago) eta langileek bariazio positiboa erregistratu zuten (+% 1,8).

EUROSTATEK argitaratutako Key figures on European business – 2022 edition txostenaren arabera, 2019an 23,2 milioi enpresa zeuden EBko finantzazkoa ez den enpresa-ekonomian. Guztira, 131,5 milioi pertsona enplegatzen zituzten. Ondorioz, batez besteko tamaina 5,7 enplegukoa zen enpresa bakoitzeko (EAEn urte berean tamaina 5,79 enplegukoa izan zen enpresa bakoitzeko).

Gizarte Segurantzaren inskribatutako enpresei dagokionez, datuen arabera, 2023ko abendu amaieran langileak zituzten enpresak 57.911 izan ziren, hau da, 2022ko aldi berean baino % 0,2 gehiago (91 enpresa gehiago). Jarduera-sektoreen arabera, lehen sektorean (-% 0,2) eta industrian (-% 1,5) jaitsi egin zen eta eraikuntzan (% 0,8) eta zerbitzuetan (% 0,3) hazi egin zen.

Eustaten Kontu Ekonomikoen erakusten dutenez, EAEko BPGd-aren urte arteko hazkundera % 1,8koa izan zen 2023an. Lehenengo hiruhilekoan urte arteko % 2,4ko hazkunde-tasarekin hasi zen urtea, bigarren hiruhilekoan hazkundera moteldu egin zen (+% 1,5) eta urtearen bigarren zatian pixka bat hobetu zen, urte arteko % 1,7ko hazkunde-tasekin, bai hirugarren hiruhilekoan, bai laugarrenean ere. Hazkunde hori (% 2,4) Espainiako ekonomiarako zenbatetsitakoa (% 2, INEren arabera) baino txikiagoa da, baina Euroguneak eta EB27 osokoa (% 0,4, bi kasuetan, EUROSTATen arabera) baino handiagoa.

⁴⁶ Enpresa: Establezimenduen jarduerari legezko euskarria ematen dien unitate juridikoa, hau da, nortasun juridiko propioa duen edozein sozietate, erakunde, organismo, pertsona fisiko edo erakunde publiko edo pribatu, zeinaren ardurapean eta zuzendaritzapean egiten baitira jarduera horiek. 2012. urtetik aurrera EUSTATen estatistikan lehen sektoreko enpresak sartzen dira.

Eusko Jaurlaritzaren Ogasun eta Ekonomia Sailaren informazioaren arabera, EAEko⁴⁷ ekonomiaren termometroak 110,9 puntuko balioarekin hasi zuen 2023. urtea, hau da, hazkunde sendoko eremuan, baina beheranzko joerarekin. Hala, martxoan hazkunde leuneko eremuan sartu zen, 98,2ko balioarekin, eta beheranzko joerari eutsi zion abuztura arte, 85,7 puntuko balioarekin. Irailean eta urrian hobera egin zuen zertxobait, baina urteko azken bi hilabeteetan puntuak galdu zituen berriro. Termometroak 83,1 puntu erregistratu zituen abenduan, eta hazkunde leuneko eremuan mantendu zen, baina 2,9 puntu galdu zituen aurreko hilabetearen aldean.

Barne-eskariaren portaera ez da BPGd-arena bezain positiboa izan, % 1,7ko hazkundea izan baitu 2023. urte osoan. Hala, kanpo-eskariak BPGd-aren hazkundeari egiten dion ekarpena positiboa izan da (0,1 puntu).

Kapital-eraketa gordina da dinamismo handiena duen agregatua, eta, 2023. urte osoan, urte arteko aldakuntza-tasa % 2,1ekoa da. Ekipamendu-ondasunetan egindako inbertsioa ere % 2,1 hazi da, eta kapital-eraketa gordinaren gainerakoa hartzen duen agregatua, eraikuntzari lotuago dagoena, % 2. Hala eta guztiz ere, hiru agregatuen hazkundea moteldu egin da iaz erregistratutako ratioekin alderatuta.

Gastu pribatua % 1,5 hazi zen (2022an, % 7,7). Bere aldetik, kontsumo publikoa % 1,8 hazi zen, 2022ko ratioa baino 1,1 puntu gaineratik. Gastu pribatuaren eta gastu publikoaren baterako bilakaerak azken kontsumoko gastuaren % 1,5eko hazkundea ekarri du (2022an % 6ko hazkundea erregistratu zen).

Kanpoko sektorearen bilakaeran “Kanpo-merkataritzaren Estatistikak” (Aduanen Erregistroetan oinarritua) atzerriarekiko (ez du barne hartzen estatuaren gainerakoa) ondasunen kanpo-merkataritzari buruz ematen dituen behin-behineko datuek erakusten dute 2023an esportazioak % 0,3 hazi direla (32.645 milioi euro guztira). Esportazio ez energetikoak (guztizkoaren % 94) % 3,4 hazi dira, baina energetikoak % 31,2 jaitsi dira. Paraleloki, inportazioak (26.796,5 milioi euro) % 8,9 gutxitu dira 2022rekin alderatuta. Inportazio ez energetikoak (guztizkoaren % 74,5) eta energetikoak jaitsi egin dira, hurrenez hurren, % 4,1 eta % 20,5.

EAEko kanpoko merkataritzak 5.848,4 milioi euroko saldo positiboa izan zuen, % 121,8ko estaldura-tasarekin.

Eskaintzaren ikuspegitik, agregatu makroekonomiko handi guztiek, lehenengoak izan ezik, 2023an urte arteko bariazio positiboak erregistratu dituzte, baina 2022an erregistratutakoak baino txikiagoak dira.

Benetako zifretan, industriako balio erantsi gordinak % 0,3 erregistratu du, eta 2022an % 4,7 erregistratu zuen. Manufaktura-industria pixka bat azkarrago hazi da (% 0,5), baina 2022koaren azpitik kasu honetan ere (% 4,4). EAEko industriaren balio erantsi gordinaren igoera hori EInen estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 1,8).

KPIren urte arteko aldakuntza metatua 2023ko abenduan 2022ko abenduarekin alderatuta +% 0,2koa zen EAE osorako, eta aurreko aldiaren, berriz, +% 5,7koa izan zen.

EAEko industriaren teknologia-mailari dagokionez, datuek frogatu dute urteetan zehar hazi egin dela EAEn maila teknologiko⁴⁸ ertain eta altuko sektoreetan laneratutako langileen kopurua. Hala, 2022an sektore horietako langileak %

⁴⁷ Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Sailak egindako adierazle sintetiko berria da. EAEko BPGarekin korrelazio handia duten hileko ehun aldagai inguru konbinatzen ditu. Serieak leundu egin dituzte, eta, beraz, aldagaiaren joera gisa uler daiteke haien ibilbidea.

Desazkundera: $x < 50$

Hazkunde leuna: $50 < x < 100$

Hazkunde solidoa: $x > 100$

⁴⁸ ELGAren sailkapenaren arabera (EUSTATEk erabiltzen duena), maila teknologiko altuak 1 hartzen du barne. Farmazia-produktuen fabrikazioa, 2. Produktu informatiko, elektroniko eta optikoen fabrikazioa, eta 3. Eraikuntza aeronautikoa eta espaziala. Ertain-altuan 4 daude. Industria kimikoa, 5. Armen eta munizioen fabrikazioa, 6. Material eta ekipoen elektronikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoen fabrikazioa, ibilgailuen fabrikazioa, 7. Garraiorako beste material batzuen fabrikazioa, untzigintza eta aeronautikako eraikuntza izan ezik, eta 8. Medikuntzako eta odontologiako tresnak eta hornidurak egitea. Ertain-altuan 4 daude. Industria kimikoa, 5. Armen eta munizioen fabrikazioa, 6. Material eta ekipoen elektronikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoen fabrikazioa, ibilgailuen fabrikazioa, 7. Garraiorako beste material batzuen fabrikazioa, untzigintza eta aeronautikako eraikuntza izan ezik, eta 8. Medikuntzako eta odontologiako tresnak eta hornidurak egitea. Baxu-erdiak 9 ditu. Grabatutako euskarrien erreproduktzioa, 10. Kokeriak eta petrolio fintzea, 11. Kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa, metalezkoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa. Metalurgia, 13. Ontzigintza, eta 14. Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa. Baxuak 15 hartzen ditu. Elikagaien, edarien, tabakoaren, ehungintzaren eta jantzigintzaren industria. Larruaren eta oinetakoen industria. Zuraren eta paperaren eta kortxoaren industria, 16. Arte grafikoak, 17. Altzarigintza, 18. Beste manufaktura-industria batzuk; eta 19. Sailkatu gabe.

32,4, ziren, 2021ean % 32,1 eta 2017an % 31,1. Hala eta guztiz ere, 2022ko datuen arabera, sektore horien garrantzia gutxitu egin zen BEGf-k-n eta salmenta garbietan. Modu horretan, ratioak % 32,7tik % 30,4ra eta % 31,3tik % 28,3ra igaro ziren 2021 eta 2022 artean.

Eraikuntzaren sektorea % 2,1 handitu da (2022an, % 6,7). Eraikuntzaren egoera-indizeari buruzko urteko balantzeak urtetik urterako % 5,6ko hazkundera erakusten du lan-egutegiko zenbaki homogeneotan; % 5,1 igo da eraikuntza, eta % 8,8 obra zibila.

Zerbitzuen sektorea % 2,4 hazi da urtetik urtera (2022an, % 5,9). Merkatuko zerbitzuak hazi egin dira, baina hazkundera moteldu dute 2022ko tasekin alderatuta eta, kontrara, merkatukoak ez diren zerbitzuak hazi egin dira eta aurreko urteko tasen gainetik, gainera. Hala, Merkataritza, ostalaritza eta garraioaren adarrak 2023 osoan % 3,7ko hazkundera erregistratu du (2022an % 14,6) eta Gainerako zerbitzuen adarreko (higiezin jarduerak, jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta finantzarioak eta aseguru-etakoak) jarduerak urte arteko % 1,6ko hazkundera erregistratu dute (aurreko urtean, % 3,2). Bere aldetik, Administrazio publikoa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak adarra % 2,3 hazi da, 2022an erregistratutako hazkunde-tasaren ehuneko 1,4 puntu gainetik.

EUSTATen Txikizkako merkataritzaren salmenta-indizearen datuek erakusten dutenez, 2022tik 2023ra bitartean txikizkako merkataritzaren salmentak % 0,9 igo dira (lan-egutegiaren termino homogeneotan eta prezio finkoetan), aurreko urtean baino hazkunde-ratio txikiagoa (+% 2,9). Zerbitzuguneak alde batera utzita, salmentak % 1,3 hazi dira (+% 2,6 aurreko aldiari). Elikaduraren sektorean, 2023an metatutako salmentak 2022an izandakoak baino % 1,2 handiagoak izan dira. Bestalde, gainerako produktuen sektoreko txikizkako merkataritzaren salmentak % 1,4 hazi dira eta automobilgintzarako erregaiarenak % 3,6 gutxitu dira.

Bere aldetik, Azalera handiko saltokietako eta elikadura-kateetako merkataritza-indizeak % 1,3ko gehikuntza erregistratu du eta azken bi urteetako beheranzko joera moztu du. Gehikuntza horren arrazoiak elikagai-produktuen salmenten igoera izan da (+0,1). Kontrara, gainerako artikuluetako salmentak % 0,5 gutxitu ziren.

EUSTATEN Establezimendu turistiko hartzaileen inkestaren datuek diote 2022ko EAEko establezimendu turistikoetako (hotelak, landa-etxeak eta apartamentu turistikoak) sarrerak eta ostatu-gauak gehitu egin zirela eta 2019ko zifrak ere gainditu egin zituztela, eta 2023an berriro hazi dira. Zehazki, 2022 eta 2023 artean, aldagai bakoitza % 23,7 hazi zen. Hala, 2023an 4.259.113 sarrera izan ziren eta 8.689.200 ostatu-gau guztira. Sarreraren % 86,6 eta ostatu-gauen % 83 hoteletan izan ziren.

Finantza-sektoreari dagokionez, Espainiako Bankuaren datuen arabera, administrazio publikoen titulartasunekoak diren gordailuen saldo osoa 9.955 milioi eurokoa izan zen EAEn 2023 bukaeran. Horrek esan nahi du urtean % 1,2ko igoera izan zela, eta estatuko gordailuen % 10,4 dira. Beste sektore egoiliar batzuetako gordailuen balioa 86.343 milioi eurokoa izan zen, hau da, horien balioak % 1,7ko jaitsiera izan zuen aurreko aldiarekin konparatuta, eta % 6,1eko ratioa estatuko guztizkoaren gainean. Beste sektore egoiliar batzuen gordailuak modalitate desberdinen arabera aztertzen baditugu (agerikoa, epera eta aktiboen aldi baterako lagapena), hauxe ikusiko dugu: % 75,9 ageriko gordailuak dira, % 12,5 eperako gordailuak eta % 1,3 aktiboen aldi baterako lagapenak. Aurreko hiru urteetan gertatutakoaren kontrara, 2023an ageriko gordailuak % 9,5 gutxitu ziren, eta eperako gordailuak % 92,3 hazi ziren.

Gordailu-erakundeek administrazio publikoen eta beste sektore egoiliar batzuen aurrean emandako kredituaren saldo bizia % 4,9 jaitsi da (69.903 milioi eurotik 66.465 milioi eurora). Beherakada hori administrazio publikoei (-% 6) eta sektore pribatuari (-% 4,8) emandako kredituaren saldoaren jaitsierak eragin du. Azken hori guztizkoaren % 86,7 da.

EINen datuen arabera, etxebizitzaren gaineko hipoteken kopurua % 16,3 jaitsi da eta etxebizitza hipotekatuaren gainean mailegatutako batez besteko zenbatekoa % 1 igo da, 160.310 eurotik 158.760 eurora.

Inflazioari dagokionez, 2023ko abenduan KPIren urte arteko tasa % 3,1ekoa zen EAEn (% 3,1koa estatuan ere). Modu horretan, prezioak 2023ko hasierako % 6ko tasetatik urrundu ziren eta irailetik moteltze jarraitua mantendu zuten, aldaketa handiak izan dituen urte batean. Urteko batez bestekoa % 3,6koa izan zen (estatuan % 3,5), 2022ko % 8,1en oso azpitik. Beheranzko bilakaera horretan elikagaien prezioen jokaera azpimarratu behar da; % 6,8n kokatu ziren 2022ko martxotik erregistratutako tasarik baxuenean, eta azaroan baino 2,1 puntu gutxiago. Halaber, abenduan prezioen bilakaera beherantz presionatu zuen beste faktore bat elektrizitatea izan zen; etengabe jaisten egon zen urte osoan zehar. Prestatutako elikagaien prezio altuek bultzatutako azpiko inflazioa⁴⁹ % 3,9koa izan zen, hau da, inflazio orokorra baino ehuneko 0,8 puntu gehiago, baina 2022an erregistratutako ratioa baino 2,8 puntu gutxiago.

Enpresen⁵⁰ lan-kostuei dagokionez, EINen “Lan kostuaren hiruhileko inkestaren arabera” , EAEko enpresen lan-kostua % 2,2 gehitu zen 2023ko laugarren hiruhilekoan, 2022ko aldi berdinarekin alderatuz (estatuan, gehikuntza % 5ekoa izan zen) eta langile eta hilabete bakoitzeko 3.643,5 eurotan kokatu zen, hau da, estatuan baino 497,5 euro gehiago.

Bestalde, lanaren ustezko produktibitatea (ekoizpena enplegua baino gehiago hazi zenez) % 0,1 hazi zen benetan 2023an⁵¹. Gehikuntza horren jatorria eraikuntzaren (+% 1,3) eta zerbitzuen (% 0,4) hazkundean dago, eta industriak eta lehen sektoreak behera egin dute, % 0,7 eta % 1,5 hurrenez hurren.

Gure ekonomian sortutako balio erantsia nagusiki berau sortzen lagundu duten ekoizpen-faktoreetan banatzen da eta, bigarrenik, pertsonen eta familien artean, ekoizpen-faktore horien jabetzan duten partaidetzaren eta jasotako askotariko errenten arabera.

Produktuaren banaketa funtzionalari dagokionez, eskuragarri dauden 2022ko datuek agerian uzten dute erreferentzia gisa prezio arrunteko BPGd-aren % 10,5eko hazkundera hartuta zerga garbiak % 9,5 igo zirela, ustiapeneko soberakin garbia % 17,6, kapital finkoaren kontsumoa % 8,7 eta soldatapeko pertsonen errenta % 6,5.

EUSTATEN Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistikaren arabera, EAEko 18 urte eta gehiagoko egoiliarren batez besteko errenta pertsonala (errenta osoa) % 4,3 hazi zen 2020 eta 2021 artean, eta 23.313 eurokoa da. Pandemia aurreko 2019. urtearekin alderatuta, % 3,4 gehitu zen.

% 58,4 lanaren errentetatik dator, 13.623 euro batez beste (+% 0,4, 2019. urtearen aldean), % 29 gizarte-transferentzia⁵² edo -prestazioetatik, 6.772 euro batez beste (+% 12,2, 2019. urtearekin alderatuta), % 7,9 kapital higiezin zein higigarriaren errentetatik (1.830 euro) eta % 4,7 ekonomia-jardueren errentetatik (1.088 euro).

⁴⁹ Azpiko inflazioa adierazle bat da, kontsumo prezioen aldakortasuna inflazio osoa baino modu zehatzagoan erakusten duena. Produktu energetikoei eta prestatu gabeko elikagaiari (frutak, barazkiak...) dagokien zatia kenduta kalkulatzen da, horiek osatzen baitute hondar-inflazioa. Beraz, adierazle egokiagoa da prezioen joera erakusteko.

⁵⁰ Industria, eraikuntza eta zerbitzuak (etxeetako jarduerak izan ezik, hala nola enplegatzaileenak eta lurraldez kanpoko erakunde eta organismoenak).

⁵¹ Produktibitate erreala kateatutako bolumen-indizeetan, EUSTATEN datuetatik abiatuta kalkulatuta.

⁵² Pentsioak eta hartzeko pasiboak, langabezia-prestazioak edo -subsidoak, terrorismo-ekintzengatiko prestazio publikoak, giza immunoeskasiaren birusaren eraginpean daudenek jasotako laguntzak, ezintasun iraunkorragatiko prestazioak eta norberaren ardurapeko seme-alabengatiko Gizarte Segurantzaren prestazioak.

Sexuen arabera, banaketa ezberdina da gizonen eta emakumeen artean, genero-arrakala agerian geratzen delarik. Hala, gizonen 28.360 euroko batez besteko errenta (guztira) lortzen dute, eta emakumeek 18.659 eurokoa.

Errentaren banaketari dagokionez (errenta guztia) 18 urteko eta gehiagoko biztanleria egoiliarren % 59,5ek baino gehiagok EAEko batez bestekoa (23.313 euro) baino errenta pertsonal txikiagoa dute, baina kontuan izan behar da talde horretan sartuta daudela 2021ean errentarik jaso ez zutenak (% 13,7); beste muturrean, biztanleria horren % 9,7ren errenta batez bestekoaren bikoitza da, hau da, 46.626 euro baino gehiagokoa.

Aldi berean, biztanleen % 35,7k 12.000 eurotik beherako errenta pertsonala dute, eta % 42,1ek 15.000 baino gutxiagokoa (kasu bietan barne hartzen da errentarik ez dutenen % 14,6).

Bestalde, Kanpo Inbertsioen Erregistroaren datuen arabera, EAEko atzerriko inbertsioa nabarmenki gutxitu da EAEn 2022tik 2023ra bitartean, 5.516,6 milioi eurotik 1.555,7 milioi eurora, ABEEak kenduta (-% 71,8). Hala, EAEk laugarren tokia du inbertsioen bolumenean, Madrilen, Kataluniaren eta Valentziako Erkidegoaren atzetik. Sektoreen arabera, inbertsio guztian duten pisuarengatik nabarmentzekoak dira, bereziki, Metalurgia eta produktu metalikoen fabrikazioan, Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren horniduran, eta Makinen eta ekipoen fabrikazioan egindakoak. Lurraldearen ikuspegitik, EAEn egiten den inbertsioaren % 97,8 Europako herrialderen batetik dator, eta ia den-dena EB14tik (% 97,8). Esparru geografiko horren barruan, nabarmentzekoa da Alemaniak egindako inbertsioa: (1.342 milioi euro, guztiaren % 86,3) Europatik kanpo, Kolonbiak (12.251,4 milioi euro) eta Ameriketako Estatu Batuek (7.073,7 milioi euro) egindako inbertsioak nabarmendu behar dira.

Bere aldetik, ABEEak kanpo utzita, atzerrian egindako EAEko inbertsioak % 56,3 jaitsi ziren 2022. eta 2023. urteetan, eta 1.160,5 milioi eurokoak dira. Hala, EAE laugarren tokian dago autonomia-erkidegoen sailkapenean atzerrian eginiko inbertsioetan. Hauexek ditu aurretik: Madril, Asturias eta Kantabria. Sektoreen arabera, nabarmentzekoak dira Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura, Handizkako eta txikizkako merkataritza, Ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa eta Finantza- eta aseguru-jarduerak. Lurraldearen ikuspegitik, EAEko inbertsioa ELGAko herrialde batera bideratzen da kasuen % 90,6an. % 82,3 Europara (EB14ra guztizkoaren % 72,8 bideratzen da), % 1,2 Ipar Amerikara, % 9,6 Latinoamerikara, eta % 6,9 Asiara eta Ozeaniara. EBko herrialdeetatik, azpimarratzekoak dira Alemanian (guztiaren % 36,6) eta Frantzian (% 31,8) egindako inbertsioak.

EAEko sektore publikoari dagokionez, lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia eta Ogasun Sailaren “Aurrekontu-betearazpenaren estatistikaren” arabera, 2023an Eusko Jaurlaritzak eta hiru foru aldundiek batera likidatutako diru-sarrera guztiak 21.098,3 milioi eurokoak izan ziren eta aurreko urtearekin alderatuta % 6,7 igo ziren (2022an, +% 2,5). Zuzeneko zergen eta transferentzia arrunten diru-bilketak igo egin dira (hurrenez hurren, +% 11,2 eta +% 17,4), eta zeharkako zergen diru-bilketa % 1,1 gutxitu zen. Gainera, eta aurreko urteetan ez bezala, finantza-pasiboak % 56,9 gehitu ziren (hau da, zorpetze gehiago). Zorpetzearen igoera hori Eusko Jaurlaritzaren finantzetan (+% 39,8) eta foru-aldundienetan (+% 151,1) gertatu da. Gainera, diru-sarrera publikoak gehitu dira bai foru aldundietan (+% 6,8), bai Eusko Jaurlaritzan ere (+% 4,6), eta agregatua +% 6,7koa da.

Balantzea egite aldera, EAEko sektore publikoak erkidegoko BPGd-aren gainean zituen diru-sarreraren multzoa (2022an % 22,9) 2023an 2 hamarren igo zen % 23,1era arte. Izan ere, BPGd-a diru-sarrera publikoak baino gutxiago hazi da (+% 5,8 termino arruntetan, behin-behineko datuen arabera).

Bigarrenik, 2023an hitzartutako zergen diru-bilketaren gaineko zifrak aitortu ziren; beraiek osatzen dute zerga zuzenen eta zeharkakoen multzoa eta guztiaren % 90 baino gehiago dira. 2023an 18.212,4 milioi eurokoa zen, aurreko ekitaldian baino % 6,3 gehiago. Zifra horiek 2023ko urrian egindako azken aurreikuspenaren % 100,6 dira eta aurrekontuko zifrarekiko % 100,8, eta horien arrazoiak, nagusiki, hazkunde ekonomikoa da, tentsio inflazionistak moteltzen joan ziren testuinguru batean. Biak hazi diren arren, 2023an zuzeneko zergen portaera hobe izan da (+% 11,5) zeharkakoarena baino (+% 0,6).

Laburbilduz, bildutako bolumena 18.212,4 milioi eurokoa da. Zenbateko hori, behin-behineko datuen arabera, EAEko 2023ko BPGd arruntaren % 19,9 izan da (2022ko ratio berbera). Bildutako guztiaren % 38,9 PFEZari dagokio, % 38,1 BEZari (kudeaketa propioa, eta barne eragiketengatiko eta aduanengatiko doikuntza), % 9 Sozietateen gaineko Zergari eta gainerakoa, % 14a, zenbait zerga bereziri.

Bestalde, Euskal Sektore Publikoaren guztizko gastua (tokiko erakundeak alde batera utzita) 21.476,3 milioi eurokoa izan da 2023an, eta % 7 igo da 2022aren aldean, aurreko urteko +% 7,7ren aldean. Hala, magnitude horrek EAEko BPGd-aren gainean duen ehunekoa 2 hamarren hazi da, % 23,3tik % 23,5era, BPGd-aren bilakaera dela-eta (% 5,8 hazi da zifra arruntetan, behin-behineko datuen arabera). Gastuaren gehikuntza bai Eusko Jaurlaritzan (+% 5) bai foru aldundietan (+% 6,9) gertatu da, eta +% 7ko agregatuaren aldakuntza gertatu da, partida batzuk erakundeen artean konpentsatzen direlako (transferentzien zati bat, adibidez).

EAEko sektore publikoko gastuaren kapituluaren aldakuntza garrantzitsuenek (tokiko erakundeak salbuetsiz) zenbait ezberdintasun izan dituzte aurreko urteekin alderatuz. Lehenik eta behin, langile-gastuek aurreko urteetako joera positiboari eutsi diote, eta 2022an baino gehiago hazi dira (+% +6,3 aurreko urtean baino 0,6 puntu gehiago), eta proportzio txikiagoan aldundietan (+% 5) gobernuan baino (+% 6,5) eta, aldi berean, transferentzia arruntan batez bestekoaren gaintik hazi dira, eta 2022an baino gehiago (+% +9,1, 2022an baino 7 puntu gehiago). Funtzionamendu-gastuek (ondasun eta zerbitzuen erosketari dagokionez), aurreko urteetako joerari eutsi diote, baita 2022an baino proportzio handiagoan ere (+% 4,9ko igoera izan dute, 2022an, ordea, +% 3,8). Inbertsio errealak 2021ean nabarmenki berreskuratu ziren (+% 24,1) eta 2022an pixka bat hazi ziren (+% 2,9), eta 2023an, aldiz, % 31 hazi ziren, foru aldundiek (+% 22,1) eta, bereziki, Eusko Jaurlaritzak (+% 47,2) bilakaera ona izan zutelako.

Eusko Jaurlaritzaren gastuari erreparatuz gero, 2023ko "EAEko Aurrekontu Orokorren betearazpenaren" datuen arabera (2023ko azaroan eguneratutako aurrekontu-datuekin), aurreikusi da Eusko Jaurlaritzaren gastua % 10,2 gehituko dela 2022an likidatutako zenbatekoarekin (aitortutako betebeharrak) alderatuta, urte horretan % 7,9 igo baitzen aurreko urtearekin konparatuta. Gastu-bolumen handiena duten bi sail nagusiak Hezkuntza (% 23,7) eta Osasuna (% 31) dira oraindik ere. 2023ko Eusko Jaurlaritzaren eguneratutako aurrekontua 15.125,3 milioi eurokoa da, hau da, urte honetan gure autonomia-erkidegoko BPGd-aren %16,6, behin-behineko datuen arabera betiere.

Bestalde, 2023an EAEko Sektore Publikoaren (Jaurlaritza gehi foru aldundiak) sarrera arruntak % 6,6 igo direnez eta izaera bereko gastuak % 7,7 igo direnez, % 1,8 jaitsi da aurrezki gordina, hau da, 2.045,5 milioi euro guztira. Zenbateko honek gure autonomia-erkidegoko BPGd-aren % 2,2 hartzen du (behin-behineko datuak). Horrez gain, 135,3 milioi euroko (BPGd-aren % 0,1) superabit publikoa erregistratu da (finantzatzeko ahalmena), finantzazkoak ez diren diru-sarrerak (arruntak gehi kapitalekoak) handiagoak baitira horrelako gastuak baino. Aurreko ekitaldian 596,6 milioi euroko superabita gertatu zen (BPGd-aren % 0,7) eta, hala, superabit hori % 77,3 gutxitu da.

Eusko Jaurlaritzaren "Aurrekontuen Betearazpenari buruzko Estatistikak" erakusten duenez, EAEko sektore publiko osoaren (Eusko Jaurlaritza eta foru aldundiak) zorpetze garbia (zorpetze gordinaren eta amortizazioaren arteko aldea), 2022an bezala, negatiboa da 2023an: hau da, amortizazioa handiagoa da zor berriaren jaulkipena baino. Zehazki, -151,4 milioi euro dira (-422,8 milioi 2022an). Zorpetze gordina asko gutxitu zen 2022an (-% 67,1, 2021ekin alderatuta) eta 2023an hazi egin zen berriz ere; zehazki, 920,4 milioi eurokoa (+% 56,9) izan zen. Horietatik 694,4 milioi euro Eusko Jaurlaritzari dagozkio (+% 39,8) eta gainerako 226 milioi euroak foru aldundiei (+% 151,1, 2022ko datuekin alderatuta).

Azken urteetan gertatzen ari den bezala, zorpetze gordina gehitzeaz gain, jada bazegoen zorra nabarmenki amortizatu da (1.071,8 milioi euro, eta horietatik 778,1 Eusko Jaurlaritzari dagozkio). Hala, ekitaldiaren amaieran zor bizia % 1,2 jaitsi da. Ekitaldiaren amaieran, Eusko Jaurlaritzak eta foru aldundiek 12.561,8 milioi euroko zorra aurkeztu dute (BPGd-aren % 13,8, behin-behineko datuen arabera; 2022an, berriz, % 14,7). Beste urte batez, zorrik handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (guztiaren % 84,2, eta % 83,8 aurreko urtean).

Eta, azkenik, enplegu publikoari dagokionez, EAEko administrazio publikoek 146.968 langile zituzten 2023ko urtarrilaren 1ean, EUSTATen "Administrazio Publikoen Direktorioko" datuen arabera. Hau da, aurreko urtean baino % 0,2 gehiago eta EAEn 2023ko lehenengo hiruhilekoan lan egiten zuten guztien % 15,3 (2022ko ratio bera), BJaren okupazioari buruzko kopuruak kontuan hartuz gero. Datu horietan ez da kontuan hartzen estatuko administrazioa eta Gizarte Segurantzako langileen multzoa, baina Lurralde Politika eta Memoria Demokratikoko Ministerioak, 2023ko urtarrileko estatistika-aldizkarian kalkulatu zuen EAEn 9.094 pertsona zeudela lanean estatuko administrazio publikoan (horietatik 4.045 estatuko administrazio nagusian eta 5.049 "beste batzuk" kategorian, hau da, nagusiki estatuko segurtasun- eta indar-kidegoetan). Zifra biak batzen baditugu, lanpostu publikoak, 2023a hastean, 156.062 inguru lirateke (aurreko urtean baino -% 0,2). Hala ere, zifra hori estimazio hutsa da; izan ere, erreferentziako datak eta erabilitako metodologiak ezberdinak izan dira⁵³.

EUSTATen zifrak berriz ere aztertuta, 2023ko⁵⁴ urtarrileko 146.968 langile publikoetatik % 65,4 EAEko administrazioa ziren, % 18,6 tokiko erakundeetakoak, % 8,3 foru aldundietakoak eta gainerako % 7,6a unibertsitatekoak, fundazioetakoak eta beste erakunde publiko batzuetakoak.

Bestalde, funtzionarioak langile guztien % 62,7 ziren (+8 hamarren 2022rekin alderatuta), % 36,3 langile lan-kontratudunak ziren (-0,8 puntu), kasu bietan Osakidetzaren estatutupeko langileak barne, eta % 1 goi-karguak ziren (2022ko ratio berbera). Gainera, langile finkoak (funtzionarioak, langile lan-kontratudunak eta estatutupekoak) langileen % 54,9 ziren (2022an baino -0,4 puntu gutxiago), % 20,2 bitarteko funtzionarioak ziren (+2,1 puntu) eta % 23,9 aldi baterako langile lan-kontratudunak ziren (-1 puntu). Hala, bitartekotasun eta behin-behinekotasun maila % 44,1ekoa izan zen (% 43,5ekoa aurreko urtean).

Ekoizpen-azpiegituri dagokionez, Estatuko erakunde publikoek (AENA, ADIF eta PORTUAK eta RENFE Operatzaileek) EAEn egindako ingeniariaritzaren zibileko esleipenei buruz Garraio Ministerioak argitaratutako datuek erakusten dute erakunde guztiek behera egin dutela, AENak izan ezik, 2022tik 2023ra. Hala, ADIFenak 156,2 milioitik 4,5 milioi eurora igaro dira (-% 68,3), PORTUETAKOAK 19,7 milioitik 12,1 milioi eurora (-% 38,8) eta RENFE OPERATZAILEAK ez du esleipenik egin. Bestalde, AENArekin 4,6 milioitik 17 milioi eurora igaro dira.

Aireko garraioari dagokionez, Garraio Ministerioaren datuen arabera, 2023an 7.129 mila bidaiari igaro ziren EAEko hiru aireportuetatik (% 88,9 Bilboko aireportutik), hau da, 2022an baino % 24 gehiago. Bestalde, salgaien trafikoa % 2,5 murriztu zen, eta 72.443 tonakoa izan zen (% 99 Gasteizko aireportuan erregistratu da).

Portuko trafikoari dagokionez (salgaiak, hornidura eta arrantza), Garraio Ministerioaren datuen arabera, 2022tik 2023ra % 0,1 egin zuen gora Bilboko Portuan, guztira 32,9 milioi tona. Bestalde, Pasaiaiko portuan, zeinak askoz ere kota apalagoak baititu, trafikoa % 5 jaitsi zen, 3,5 milioi tonarekin.

Trenbide azpiegiturari dagokionez, 2021. urteari buruz argitaratu diren datuen arabera, EAEko trenbide-sarea 547,7 kilometro burdinbide osatzen dute. Horietatik 515,7 elektrifikatuta daude (guztizkoaren % 94,2). Bideen 547,7 km horietatik % 65,6 ADIFenak dira (eta ADIF ABIADURA HANDIA). Hark kudeatzen ditu distantzia ertaineko eta penintsularantzko ibilbide luzeko zerbitzuei lotutako azpiegitura eta Bizkaiko eta Gipuzkoako aldiriko zerbitzuak. Gainerako % 34,4 Euskal Trenbide Sarea-ETSk kudeatzen du (Bilbo-Donostia-Hendaia linea barne). Zehazki, ETSk kudeatzen ditu Bilbo-Donostia-Hendaia linea (Bilboko Metroaren 3. linea eta Donostia-Hendaia arteko tarteak, Topo izenarekin ezagutzen dena, barne), Txorierriko linea eta Zornotza-Bermeo adarra.

⁵³ Langile okupatuak, lanaldi osokoak.

⁵⁴ Ministerioaren datuek, adibidez, egonkor deitzen duen langile kopurua zenbatesten dute, 6 hilabete baino gutxiagoko aldi baterako kontratuak alde batera utzita.

EAEko trenbide-lineen kontzentrazioa Estatuko eta EB28ko gainerako lurraldeetako dentsitatea baino handiagoa da. Zenbakitan, bide-dentsitatea 77,9 m/km²-koa da, eta Europakoa (EB28) eta Estatukoa (48,4 m/km² eta 31,6 m/km², hurrenez hurren) baino nabarmen handiagoa da. Aldi berean, Euskal Autonomia Erkidegoko trenbide-linea guztiekin alderatuta, trenbide elektrifikatuek Estatuan eta Europan baino ratio handiagoa dute, trenbidearen egituraren % 94,2, % 64,3 eta % 54,6, hurrenez hurren.

Espainiako Trenbidearen Behatokiaren (Observatorio del ferrocarril en España, OFE) datuen arabera, 2022an Estatuan garraiatutako tonen bolumen osoa % 8,7 handitu zen 2021 eta 2022 artean, 11,9 milioi tonatik 12,9 milioi tonara igaro baitzen 2021 eta 2022 artean. Datuak Portu Agintaritzaren arabera bereizita, hauek dira lehenengo bostak: Bartzelona (3,9 milioi tona); Valentzia (3,1 milioi); Bilbo (1,5 milioi); Santander (milioi 1) eta Gijón (0,91 milioi).

Portuko garraioan trenbideak duen kuotari dagokionez, Bilboko Portuko Agintaritzak % 4,8 erregistratu du, eta Pasaia % 6,3, biak ere Estatuko kuotaren gainetik (% 3,3). Kuota handienak Santanderko Portuko Agintaritzan erregistratu dira (% 16,4), ondoren Marin eta Pontevedrako itsasadarrean (% 15,5), Bartzelonan (% 8,9), Valentzian (% 6,4) eta Pasaian (% 6,3).

Banaketa modalaren emaitzek adierazten dutenez, Estatua urrun dago EBren antzeko oreka modaleko balioak lortzetik, eta argi dago errepideko salgaien garraioa dela nagusi. Zehazki, Europar Batasunaren esparruan (datuek bide nabigagarrietako garraioaren kuota ere jasotzen dute), salgaien trenbideko garraioa % 17koa izan da 2021ean. Estatuaren kasuan, balioa (ibai-garraioa barne) % 3,8koa da.

Euskal Y-ari dagokionez, 2023an honako jarduketa hauek egin ziren:

- Otsailean, Estatuko Gobernuak baimena eman zion MITMAri Bilbao Abandoko geltokia eraldatzeko azterlanak eta proiektuak idazteko kontratua lizitatzeko.
- Maiatzean, MITMAk Basauriko abiadura handiko behin-behineko geltokiaren informazio-azterlana idatzi zuen.
- Azaroan, Estatuko Gobernuak baimena eman zien MITMAri eta Lurralde Politikako Ministerioari Adif Abiadura Handiko Trenaren (AHT) eta Eusko Jaurlaritzaren arteko hitzarmena sinatzeko. Hitzarmen horren bidez, EAEko Administrazio Orokorrari agintzen zaio Bilbo-Abandoko geltokira sartzeko plataforma eraikitzeko eta proiektuak idazteko.

Bide-azpiegiturari dagokionez, azpimarratu behar da, 2021eko datuekin, EAEko errepide-sarearen % 15,2 baino gehiago edukiera handiko bideak direla, eta Estatuan, berriz, % 10,6; bidesari-autobideak edukiera handiko errepideen % 39,6 dira EAEn, eta Estatuan, berriz, % 11,6.

Abiapuntua edo helmuga EAEn izanik (igarobideko nazioarteko trafikoa alde batera utzita) errepidez garraiatutako salgaien bolumena 105 milioi tonakoa izan zen 2022an, hau da, % 0,2ko igoera egon da 2021. urtearekin alderatuta. % 45,5 eskualde barruko garraioa da; % 48,1, eskualde artekoa, eta % 6,4, nazioartekoa. Eskualdeen arteko eremuan, trukeen bolumen handiena Gaztela eta Leon, Kantabria eta Nafarroarekin egin da berriz.

2022. urtean **EAEn I+Gko jardueretan** 1.794 M€ inbertitu ziren EUSTATEN arabera (% 9 gehiago aurreko urte datuarekin alderatuz gero). Ahaleginari dagokionez, BPGd-aren % 2,08 da, 2021ean erregistratutakoa (% 2,11) baino ehuneko txikiagoa eta 2012koaren (% 2,09) oso antzekoa. Ratio hori Estatuko batez bestekoa (% 1,44) baino handiagoa da, baina eurogunekoa (% 2,27) eta arlo horretako erreferentziazko herrialdeetan erregistratutakoa baino txikiagoa. Nabarmenezkoak dira Hego Korea (% 4,93), AEB (% 3,46), Belgika (% 3,44), Suedia (% 3,40), Japonia (% 3,34), Suitza (% 3,31), Austria (% 3,20) eta Alemaniako (% 3,13) ratioak.

Gastua egikaritzeari dagokionez, % 77,1 enpresek⁵⁵ egin zuten, % 16,4 Goi Mailako Irakaskuntzak eta gainerako % 6,5 Administrazioaren mendeko erakundeek. Horrela, enpresa-sektorea da oraindik gastuaren zatirik handiena egikaritzen duena.

Gastu horren finantzaketari dagokionez, sektore pribatuaren partaidetza % 55,9koa da. Administrazio Publikoak gastuaren % 33,9 finantzatzen du. Eurogunean, EUROSTATen 2021eko datuen arabera, ehunekoak % 58,1 eta % 30,5 dira. Herrialde hauetan I+G arloko gastuaren finantzaketa pribatuaren ratioa oso handia izan da 2021ean: Japonia (% 78,1), Txina, salbu Hong Kong (% 77,5, 2020ko datua), Hego Korea (% 76,1), AEB (% 66,9), Suitza (% 65,9), Belgika (% 64,4), Alemania (% 62,8), Malta (% 61,3) eta Suedia (% 60,6).

I+Gko jardueretan enplegatutako langileen kopuruak AOBn (21.746,2 pertsona) gora egin du berriro, % 4,5 zehazki, aurreko urtearen aldean. Sexuaren arabera analisiak agerian uzten du jarduera horietan lan egiten duten langile guztien % 36,9 baino ez direla emakumeak; hala ere, horien pisua ehuneko 3,5 puntu igo da 2010. urtearen aldean, eta 10,3 puntu ere 2000. urtearen aldean.

Enpresaren sektoreko I+G adierazleen analisia Zientzia eta Teknologiako Euskal Sareko zentroak eragiketarik kanpo utzita egiten bada, honako hau daukagu. 2022an I+G jarduerak egin zituzten enpresak 1.405 izan ziren, aurreko urtean baino % 0,4 gehiago. Horietatik, 550 industria-sektorekoak dira (4 gutxiago 2021aren aldean), 791 zerbitzuen sektorekoak (5 gehiago), 50 eraikuntzakoak (5 gehiago) eta 14 lehen sektorekoak (aurreko urteko kopuru bera). Jarduera horietan arduraldi osoko langileen kopuruak gora egin du berriro: 11.794,7tik 12.276,8ra AOBn. Langile horiek gehienak industrian eta zerbitzuetan daude bilduta: % 44,9 industrian eta % 51,4 zerbitzuetan. Enpresek jarduera horietan egindako gastua igo egin da, % 8, 1.092,7 milioi eurora iritsita. Nabarmentzekoa da I+G egiten duten euskal enpresen batez besteko tamaina handia; izan ere, 77 langile dira, euskal enpresaren multzoaren batez besteko tamaina baino askoz handiagoa (6,2 lagunekoa).

Enpresen berrikuntza-jarduerari dagokionez, 2022an, EUSTATen arabera, 10 enplegu eta gehiagoko enpresen % 35,4 berritzaileak dira, aurreko urtean baino ehuneko 2,8 puntu gehiago. EINren datuen arabera, 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 29,8 dira berritzaileak, Estatuko batez bestekoa baino ratio handiagoa (% 23,9). Autonomia-erkidegoen rankingean, EAE dago lehen postuan.

Sektoreka, EUSTATen datuen arabera, industria-enpresen % 39, eraikuntza-enpresen % 38 eta zerbitzuetakoen % 34,1 berritzaileak dira.

Jarduera berritzaileetan egindako gastua, EUSTATen arabera, 3.292 milioi eurokoa da (+% 8,7 aurreko urtearen aldean), hau da, BPGd-aren % 3,33.

10 enplegu edo gehiago dituzten enpresen % 68,7k uste zuten berrikuntza zailtzen duten faktore jakin batzuk daudela. Nagusiak bat datoz 2021ean erregistratutakoekin, eta hauek dira: "Enpresaren barruan beste lehentasun batzuk daude", "kostu altuegiak", "laguntza edo dirulaguntza publikoak eskuratzeko zailtasunak", "finantzaketa publikoaren falta" eta "merkatuko eskariaren gaineko ziurgabetasuna".

"Europako Berrikuntzaren Adierazleen panelak (EIS) 2022" erakusten du EAE berriz ere "berrikuntza handiko herrialdeak" taldearen barruan kokatzen dela. Zehazki, sintesi-adierazleak 0,601eko balioa du, estatuaren (0,489) eta EB27ren (0,548) gainetik.

- ESPARRU-BALDINTZAK blokean, EAEk 0,68ko puntuazioa du EB27ko 0,47ren aldean; gainera, gure erkidegoak Europako batez bestekoa gaintitzen du hiru dimentsioetan: *Giza baliabideak*, *Ikerketa-sistema erakargarriak* eta *Digitalizazioa*.

⁵⁵ Komeni da kontuan hartzea I+G arloko gastuaren zati handi bat Zentro Teknologikoen Sarearen bitartez bideratzen dela; izan ere, zentro horiek, haien izaera juridikoa dela eta, enpresa-sektorearen parte dira eragiketa estatistiko horretan.

- INBERTSIOAK blokean ere, Euskadik, 0,67ko puntuazioarekin, Europako batez bestekoak (0,61) baino puntuazio hobea lortu du. Eta hiru dimentsiotako bitan: "Enpresen inbertsioa" eta "Informazioaren teknologien erabilera" Euskadik EB27k baino puntuazio hobea du; aldiz, "Finantzaketa eta babes" delakoan, EB27 da puntuazio altuena duena.
- BERRIKUNTZA-JARDUERAK blokeak, berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu enpresen mailan, eta Euskadik Europako batez bestekoa baino puntuazio txikiagoa lortu du. Bloke honetako hiru dimentsioetatik – *Berritzaileak*, *Laguntzaileak* eta *Ezagutza-aktiboak*– Euskadi bigarrenaren soilik dago EB27ren aurretik. Errendimendu gisa sortutako jabetza intelektualeko eskubideen formak atzematen dituen "*ezagutza-aktiboak*" dimentsioan, adierazlea 0,33 da, EB27ko (0,54) eta are Estatukoaren (0,43) batez bestekoaren azpitik. Esan dugunez, historikoki aztertuta, EAEk I+G jardueretan inbertsio handiak egin dituen bitartean, dirudienez, oraindik ere zailtasunak dauzka inbertsio hori emaitzetara eramateko, ezagutza-aktiboen adierazleek baxuak izaten jarraitzen dutelako; horrek efizientzia edo produktibitate txikiagoa erakusten du.
- Bestalde, ERAGINEN blokean (enpresen berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu), Euskadik Europako batezbestekoa baino puntuazio txikiagoa lortu du: 0,59 eta 0,61. Bloke honetako hiru dimentsioetatik – *Enpleguko inpaktuak*, *Salmentetako inpaktuak* eta *Ingurumen jasangarritasuna*– Euskadi hirugarrenaren baino ez dago EB27ren aurretik.

Bestalde, "*Eskualdeko berrikuntzaren adierazleen panela - Regional Innovation Scoreboard (RIS), 2023*" delakoak erakusten duenez, berrikuntzan lider diren eskualdeak, normalean, berrikuntzan lider edo berritzaile indartsu gisa identifikatutako herrialdeetan kokatzen dira EIS 2023an; eta berritzaile moderatu eta gorabideko berritzaile gehienak EIS 2023an berritzaile moderatu eta gorabideko berritzaile gisa identifikatutako herrialdeetakoak dira. Hala ere, eskualde berritzaile indartsuak (edo berrikuntza handiko eskualdeak) aurki daitezke berritzaile moderatuak edo gorabideko berritzaileak diren herrialdeetan; eta eskualde horiei Europako Batzordeak eskualdeko bikaintasun-polo deitzen die. Horien artean Euskadi dago.

RIS 2023ren emaitzak 2021ekoekin alderatuz, Euskadik ETE berritzaileen ehunekoa handitzeko erronkari eusten dio, bai eta berrikuntzarako jardueretan inbertsioa handitzeko erronkari ere, hala nola diseinuan, marketinean, jabetza intelektualaren eta industrialaren kudeaketan edo prestakuntzan.

Azkenik, Euskadiko ZTBP 2030en balantzeari dagokionez, Kontseilu honek honako hau ikusi du:

- Bilakaera positiboa azaltzen duten adierazleak honako hauek dira: enplegu intentsiboa ezagutzan; I+G arloko inbertsioa; enpresek finantzatutako I+Gren gainera inbertsioa; EPO patenteen eskabide-kopurua; I+Gren nazioarteko finantzaketa; Europako Horizon programan parte hartzen duten enpresak; argitalpen zientifikoak nazioarteko lankidetzan; doktore ikertzaileak; eta graduako STEM titulazioetarako sarbide berriak.
- Bilakaera negatiboa duten adierazleak honako hauek dira: Nazioartean gehien aipatzen diren 10 argitalpen zientifikoak, Goi-mailako eta erdi- eta goi-mailako teknologiko produktuen esportazioak, Produktu berrien salmenta fakturazio osoaren gainean eta Berrikuntzako inbertsioak.
- Egoera ekonomikoei dagokienez, datuak onak dira, ZTBP 2030ean aurreikusitako zenbatespenetarantz behar bezala aurrera egiten ari direlako, eta kasu batzuetan dagoeneko 2023rako aurreikusitako helburua lortu delako.

Ekonomia eta gizarte digitalari dagokienez, dagokionez, hau adierazi behar dugu:

EUSTAT⁵⁶en *Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta-IGI-familiak* inkestaren datuen arabera, 2023an, azken hiru hilabeteetan bai etxean, bai lantokian, bai beste leku batean internetera konektatu diren 15 urteko eta gehiagoko pertsonak biztanleen % 88,3 dira. Ehuneko hori 2 puntu igo da 2022tik. Komunikatzeko eta informazioa eskuratzeko zerbitzuak dira Interneteko erabiltzaileek gehien erabiltzen dituztenak. WhatsAppen eta berehalako mezularitzako antzeko beste aplikazio batzuen erabilera da hedatuena, Interneteko erabiltzaileen % 97,3k erabili baitute.

EUSTATen *"Informazioaren gizarteari buruzko inkesta- ISI enpresak"* inkestak bederatzi adierazle darabiltza enpresen eraldaketa digitala aztertzeko (4.0 industria)⁵⁷. 2023an, adierazlerik azpimarragarriena eta enpresen tamaina edozein dela ere, komunikabide sozialen erabilera da (establezimendu guztien % 53,4 eta 10 enplegu edo gehiagoko guztien % 74,4). Jarraian, "hodeian" dauden zerbitzu informatikoak ageri dira, establezimendu guztien % 31k (10 enplegu edo gehiagokoen % 55,6k) ordaintzen dute ostatatze horregatik; eta hirugarren tokian, Zibersegurtasun Jarduerak daude, establezimendu guztien % 22,7 (10 enplegu edo gehiagokoen % 52,8). Bigarren multzoa aplikazio mugikorrek, gauzen internetek eta big-data analisiak osatzen dute. Eta urrunago daude adimen artifiziala, 3D inprimagailuen erabilera eta robotikaren erabilera.

Bestalde, EINren *"Enpresetako IKTen eta merkataritza elektronikoaren erabilerari buruzko inkesta"*ko 2023ko lehen hiruhilekoko datuen arabera, EAEko enpresak Estatuko batez bestekoaren gainetik daude administrazioarekin elkarrengaitzeko Interneten erabilerari, hodeiko zerbitzuen erabilerari, AAREN erabilerari, enpresa-baliabideak planifikatzeko softwarearen erabilerari (ERP) eta horiek informatikoki automatikoki prozesatzea ahalbidetzen duten faktura elektronikoaren bidalketari dagokienez. Bestalde, langileek telelana egiteko aukera ematen duten enpresen ehunekoa antzekoa da. Hala ere, aldizka telelana egiten duten baliabide sozialen eta enplegatuen erabilerari dagokionez, ratioak Estatuko batez bestekoak baino txikiagoak dira.

Telelanari dagokionez, EINen datuen arabera, 2022an, erregulartasunez telelanean aritzen diren pertsonen ratioa (telelana ahalbidetzen duten enpresetan) % 13,2koa da EAEn Estatuko % 18,9ren aldean. Gure erkidegoan laugarren postua betetzen du estatuko sailkapenean, Madrilen (% 32,9), Kataluniaren (% 19,6) eta Balearren (% 16,3) ostetik.

Transakzio elektronikoei dagokienez, EUSTATen datuen arabera, 2023an, 15 urteko eta gehiagoko euskal biztanleen % 54,9k erosi dituzte ondasunak eta zerbitzuak Interneten bidez. Zifra hori 15 urte eta gehiagoko euskal biztanleria osoaren % 48,4 da, eta ratio horrek goranzko joerari eusten dio.

Bestalde, 2022an 44.281 establezimendu inguruk egiten dute merkataritza elektronikoa EAEn; hau da, establezimendu guztien % 28,7 (aurreko urtean baino ehuneko 0,7 gehiago). Gehikuntza hori, neurri handiagoan, erosten duten establezimenduetan oinarritzen da. Establezimendu guztien % 25,7k elektronikoki erosi zuten (aurreko urtean baino ehuneko 7 hamarren gehiago), eta % 8,5ek salmenta elektronikoa egin zituzten (aurreko urtean baino ehuneko 2 hamarren gehiago).

⁵⁶ Estatistikan jasotako datuen data edo aldia bat dator urte natural bakoitzeko lehen hiruhilekoarekin.

⁵⁷ Hauek dira: sare sozialak enpresaren xedeetarako erabiltzea, "hodeiko" zerbitzu informatikoak erabiltzea, zerbitzu mugikorrek erabiltzea, gauzen interneta (IoT) erabiltzea, zibersegurtasuneko jarduerak, makrodatuen analisiak (big data), adimen artifizialeko sistemak erabiltzea, 3D inprimagailuak erabiltzea eta robotikaren erabilera.

EAEko merkataritza elektronikoak berriro ere gora egin du zifra ekonomikoetan, aurreko urtearen aldean. Horrela, sortutako negozio-bolumena % 9,8 hazi zen salmenta elektronikoei dagokienez, 26.608,4 milioi eurora iritsiz, eta % 7,8 erosketei dagokienez, 19.673,1 milioi eurora iritsiz.

Merkataritza elektroniko bidezko salmentak egin zituzten establezimenduen salmenta guztien artean batez beste % 44,5 izan ziren salmenta elektronikoak egin zituztenak. Bestalde, enpresek egindako erosketak guztien % 37,2 izan ziren erosketak elektronikoak.

EUROSTATen datuen arabera, EB27an, 10 lanpostu edo gehiago (finantza-sektorerik gabe) izan eta on line saldu zuten enpresen ehunekoa (aurrekontuaren % 1 gutxienez) % 19,7 izan zen 2022an. Suediak izan zuen linean saltzen duten enpresen proportziorik handiena EBko herrialde kideen artean (% 36,6), ondoren Danimarkak (% 35,6) eta Irlandak (% 35,2).

Administrazio elektronikoaren erabilera aztertuko dugu orain.

- Eskaria, bai herritarren aldetik, bai enpresa-sarearen aldetik.

EUSTATen datuen arabera, 2023an administrazio elektronikoa erabiltzen duten 15 urteko eta gehiagoko biztanleen ehunekoa % 62,3ra iristen da, eta ratio hori ehuneko 1,6 puntu handiagoa da 2022an erregistratutakoa baino. Emandako zerbitzuen artean, gehien erabiltzen dena telematika bidezko administrazio-izapideak egitea da (inprimakiak beteta bidaltzea) (% 58,7), eta, ondoren, informazioa lortzea (% 57,7).

Administrazioarekin elkarreragin elektronikoa duten establezimenduen ehunekoa enpresa guztien % 97,7ra eta 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 98,5era iristen da 2023an. Bi kasuetan, Administrazio Elektronikoa hirugarrenen bidez erabiltzen duten establezimenduak sartzen dira, baita agian Internetik ez dutenak ere.

Enpresek administrazioarekin egiten duten izapide motari dagokionez, establezimendu guztietan nabarmentzen da: BEZa aitortzea (guztien % 82,4), informazioa lortzea (% 74), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 70,6) eta enplegatuen gizarte-kotizazioak aitortzea (% 70,5). 10 enpleguko edo gehiagoko establezimenduen arloan, nabarmentzekoak dira: informazioa eskuratzea (tamaina honetako establezimenduen % 87,7), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 86,3), eta betetako inprimakiak eta formularioak itzultzea (% 84,9).

- Eskaintza.

Eusko Jaurlaritzako Gobernantza Publiko eta Autogobernu Sailak egindako azken "*Zerbitzu Publiko Elektronikoen Estatistika*"k (2021eko datuekin) agerian uzten du 2016 eta 2021 artean EAEko administrazio eta sektore publiko guztiek Internet bidez eskaintzen dituzten *zerbitzu, prozedura eta izapide* guztiak % 20,8 igo direla, 38.212 izatera iritsiz. % 63,4 udalek eskaintzen dituzte, % 8,1 sozietate publikoek, % 7,1 erakunde autonomoek eta % 6,7 foru-aldundiek. Eusko Jaurlaritza (Administrazio Orokorra) eskaintza elektronikoaren % 3,3 da, eta EHU % 2,8. Kuadrillak, toki-erakunde txikiak, mankomunitateak, partzuergoak, fundazioak, irabazi-asmorik gabeko erakundeak eta beste erakunde publiko batzuk gainerako % 8,5 dira.

Eskaintzaren erdia baino gehiago (% 51,2) administrazio-prozedura eta -izapideei dagokie, % 36,7 zerbitzu publikoei, % 8,7 arautu gabeko prestakuntza-ikastaro eta -ekintzei, eta, azkenik, kontratatzailearen profilari, lehiaketei, txapelketei eta sariei % 1,3 dagokie bakoitzari.

Sofistikazio-mailari dagokionez, eskaintzaren % 81,2 Internet bidez has eta buka daiteke; horrek esan nahi du ehuneko 14,4 puntuko igoera izan dela 2016arekin alderatuta, orduan eskaintzaren % 66,8 baino ezin baitzitekeen izapidetu osorik. 2016an gertatzen zen bezala, beren webguneetan eskaintza numeriko erlatiborik txikiena duten zenbait erakunde ziren, sofistikazio mailarik handiena zutenak: irabazi-asmorik gabeko erakundeak (izapidetze elektroniko osoaren % 93,9), fundazio publikoak (% 91,7) eta mankomunitateak (% 85,9).

Webguneetan eskaintza handiena duten erakundeen artean, Eusko Jaurlaritza da sofistikazio elektronikoko maila handiena duena, % 87ko izapidetze elektronikoko osoa ahalbidetzen baitu. Sozietate publikoak eta erakunde autonomoak % 85,3 eta % 85era iristen dira, hurrenez hurren, eta udalak % 80,3ra. EHUK % 75,9 eskaintzen du eta aldundiek % 71,7.

- Telelanari dagokionez, 2023. urtean, euskal administrazio publikoko langileen % 6,6k (2022an baino ehuneko 1,2 puntu gehiago) bere lantokitik kanpo egin zuten lan, gutxienez lanaldiaren heren bat, erregulartasunez, sare telematikoa erabiliz IKT sistemekin konektatzeko. Ondorioz, telelangiletzat jo daitezke. Sexuaren arabera banaketaren azterketak agerian uzten du telelana egiten duten emakumeen ehunekoa (% 58,9) gizonena (% 41,1) baino handiagoa dela.

8.2. ONDORIOAK

EAEko jarduera ekonomikoa zalantzarritasun-egoera larriaren eta Eurogunearen dezelerazioaren eraginpean egon den arren, agregatu makroekonomiko handi guztiek (lehen sektoreak izan ezik) 2023an urte arteko aldakuntza positiboak erregistratu dituzte, eta hazkundera Eurogunekoa baino handiagoa izan da. Testuinguru horretan, uste dugu oraindik ere garrantzitsua dela gure ekoizpen-sarearen lehiakortasun-indarra mantentzea eta indartzea.

Komenigarria da, gainera, enpresa-kopuruen murrizketa txikia kontuan hartzea, egoera konplexu baten isla izan daitekeelako; horren ondorioz, neurri osagarriak ezarri genitzake ekoizpen-sareari eusteko eta enpresa- eta ekintzailatza-bokazioak sustatzeko, gure herrialdearen etorkizun ekonomikorako elementu giltzarriak baitira.

Prezioei lotuta eta datuak ikusirik, baieztatu dezakegu nahiz eta 2023an egoera pixka bat baretu den, egoera ez dela desiragarriena; izan ere, prezioen adierazleak oraindik ere altuak dira, 2021aren aurreko balioen gainetik daude, eta horixe da azpiko inflazioa kontuan hartuta egoerarik kezkarriena.

Errentaren banaketa funtzionalari dagokionez, datuek frogatu dute 2022an ustiapen-soberakina (garbia edo gordina) bigarren urtez jarraian soldatapekoen errentaren gainetik hazi dela, eta soldatapekoen ordainsariak 2020an EAEko errenta guztiaren % 49,8 izatetik 2022an % 46,5 izatera pasatu direla. Bitartean, ustiapen-soberakin garbia % 29,9tik % 33,5era igaro da eta pandemiaren aurreko banaketaren antzekora itzuli gara, eta ez da ahaztu behar horrek ustiapen-soberakinaren jaitsiera handia sortu zuela.

Azaldutako guztia ikusirik, berriro ere diogu beharrezkoa dela akordioak sortzea eta egoera ahalik eta hobekien hobetzeko neurriak ezartzea, aldi berean, ahalik eta inpaktu negatibo gutxien sortuz.

EAEko sektore publikoari dagokionez, Kontseilu honek, lehenik eta behin, azpimarratu nahi du COVID-19ak sortutako ekonomia- eta gizarte-krisi larriaren ondoren, 2022an 2021ean hasitako finantza publikoen berreskurapena bukatu zela, nagusiki, inflazioak lagundutako diru-bilketaren bilakaera positiboari esker. Aldagai horrek joera positiboarekin jarraitu du 2023an.

Bestalde, benetako inbertsioak (ezinbestekoak dira herrialdea garatzeko, baldin eta zuzen bideratuta badaude, eta bazirudien 2022an indarra galdu zutela) nabarmenki hazi dira 2023an eta 680 milioi euroak gainditu dituzte, eta hori oso positiboa da.

Aurrekoarekin lotuta, beharrezkoa da aurrekontu-ahalegin handia eta jarraitua egitea etorkizunean inbertsio-maila onargarriari eusteko. Era berean, oinarritzko zerbitzuak eta inbertsio publikoak zein pribatuak indartzeko, “Next Generation” Europako funtsak baliatzeko aukera aprobetxatu beharra dago.

Enplegu publikoari dagokionez, Kontseilu honek, beste urte batez ere, azpimarratzen du beharrezkoa dela EAEko administrazio publikoetako bitartekotasuneko eta behin-behinekotasuneko tasa altuak zuzentzea, modu horretan, egiturazko fenomenoak bihurtu den irregulartasuna zuzentzeko.

Ekoizpen-azpiegiturei dagokienez, badirudi komeni dela Europar Batasunak Arku Atlantikoko trenbide-azpiegiturarako ezarritako denbora-helburuak betetzeko, oinarritzko sareari dagokionez, eta, zehazki, Euskal Y-ari dagokionez, erakundeen konpromisoa indartzea eta eskumena duten administrazio eta erakunde publiko guztien inbertsioak ekonomikoki bultzatzea.

Ikerketa, garapena eta berrikuntza gakoak dira klima-aldaketaren, biodibertsitatearen galeraren, mendekotasun energetikoaren, osasunaren, biztanleriaren zahartzearen, desberdintasunaren eta digitalizazioaren ziozko lehentasunezko erronkei aurre egiteko. Bestela esanda, I+G+B gakoak da sozietateak aurre egin behar dien erronka handiei aurre egiteko, aise gaingitzen baititu ezagutzaren mugan aurrera egiteko eta ekonomien lehiakortasuna sustatzeko helburu klasikoak.

Ezagutza berriak eta berrikuntzak gure gizartean martxan dauden eraldaketa energetiko, digital eta sozialak sustatuko dituzte eta, modu bidezko, kontziente eta partaidean kudeatzen badira (adostuta), lagundu egingo digute azkarrago lortzen etorkizun jasagarria eta oparoa bai pertsona guztientzat bai planetarentzat.

Atseginez ikusten dugu I+G+B arloan gure erkidegoak abantaila konparatiboak dituela, eta, horren ondorioz, goimailako berrikuntzako eskualdeen taldea kokatu dela *Eskualdeko berrikuntzaren adierazleen panela (RIS) 2023* delakoan, eta *eskualde mailako bikaintasun-polo* bat dela Espainiako Estatuan, alegia, *herrialde berritzaile moderatu* batean. Ildo horretan, gogorarazi behar da berrikuntzako eskualde-lider gehienak berrikuntzako lider edo berritzaile indartsu gisa identifikatutako herrialdeetakoak direla 2023ko *Europako berrikuntzako adierazleen panelean*.

Baina ezin dugu alde batera utzi, RIS 2023ren emaitzak 2021ekoekin alderatuz, Euskadik ETE berritzaileen ehunekoa handitzeko erronkari eusten dio, bai eta berrikuntzarako jardueretan inbertsioa handitzeko erronkari ere, hala nola diseinuan, marketinean, jabetza intelektualaren eta industrialaren kudeaketan edo prestakuntzan.

Era berean, ezin dugu alde batera utzi berrikuntzak enpleguan eta salmentetan duen eragin ekonomikoa Europako batez bestekoa baino txikiagoa dela. Izan ere, gure enpresek zailtasunak dauzkate oraindik merkatuan edo beren erakundeetan berrikuntzak sartzerakoan, bai eta I+Gn egiten duten inbertsioa emaitzetara eramaterakoan ere.

Gure aburuz, politika industrialak (hau da, oro har, ekonomiako ekoizpen-sektoreen garapena sustatzeko eta ekoizpen-prozesuen egiturazko eraldaketa bultzatzeko politika publikoen multzoa) berariaz sartu behar du landimentsioa, eta, beraz, neurriak hartu aldaketa teknologikoa teknologia berrien garapenera birbideratzen laguntzeko, enpleguaren alde eginez. Horretarako, teknologia distiratsuen erabilera sustatuko du, hala moduzkoak edo ordezkakoak diren horien aldean, ahal dela innotizazioaren printzipioak jarraituz. Azken horretan, berrikuntza aplikatzen da, automatizazioa giza kapitalaren gaineko inbertsioarekin uztartuz. Enpleguaren gaineko ondorioak ez direnean seguruak, kualifikazio eta birkualifikazioko politikak aktibatu beharko dira.

Aurrerapen teknologikoak hainbestekoak dira, ezen zailtasun jartzen baita teknologia horien ongi komuna lortzeko erabilera arduratsu eta onuragarria egiteko gure gaitasuna. Beraz, bistan da zein garrantzitsua den gizartea eta enpresak sentsibilizatzea aldaketa teknologikoen eta horien ondorio positibo nahiz negatiboan ganean.

Gainera, adimen artifiziala agertzen ari da, eta horrek, aldi berean, aukera eta arrisku handiak ekar ditzake. Lehenengoak maximizatzeko eta bigarrenak minimizatzeko gai izan behar dugu, baita egunerokoan hura arrakastaz integratzeko ere, dagoeneko hemen dugun errealitatea baita. Horretarako, ahaleginak egin beharko dira, bai prestakuntzan, bai plangintzan, eta enpresetan, langileengan eta, oro har, herritarrengan dituen ondorioei adi egon beharko da.

Azaldutako guztia dela eta, komenigarria iruditzen zaigu enpresak sentsibilizatzen jarraitzea, beren tamaina edozein dela ere, beren egunerokoan I+G eta berrikuntza sartzeko, eta gizarteari eta gure enpresa-sareari orientazioa ematea, agertzen diren aldaketa eta trantsizioen gobernantza-modurik onenari buruz, hartara nahi ez diren ondorioak saihesteko eta nahi diren ondorioak areagotzeko.

III. KAPITULUA

EAEko enplegua eta lan-harremanak

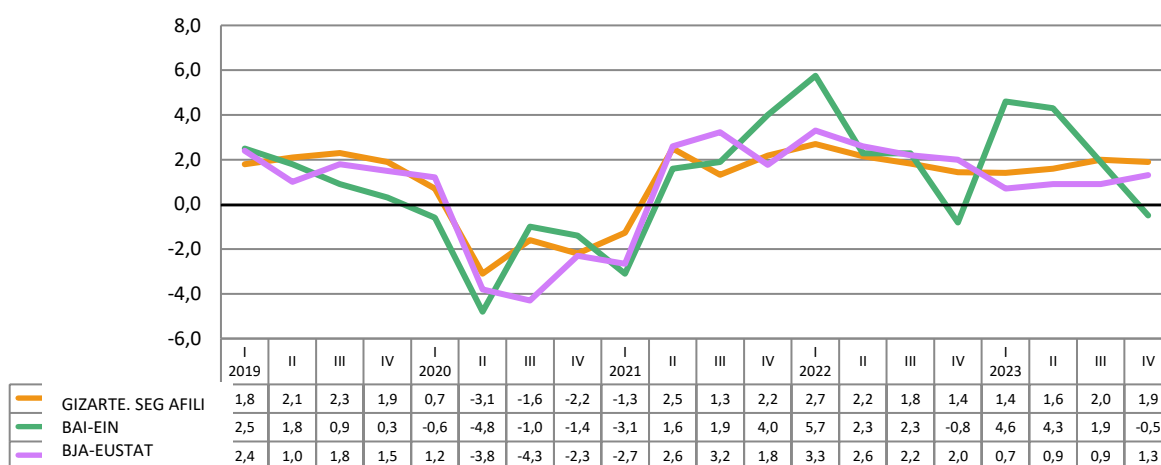

Ondoren, EAEko enpleguaren eta lan-harremanen 2023ko bilakaerari buruzko zifra nagusiak emango dira. Lehenik eta behin, jardueraren, okupazioaren eta langabeziaren bilakaera aztertuko da, baita gure Erkidegoak Europa mailan aldagai horien inguruan duen egoera erlatiboa ere. Geroago, lan-merkatuko sarreraren eta irteeren balantzea eskainiko da (kontratazioak, aldi baterako kontratuen amaiera eta iraizpenak), baita azken urtean EAEn izan diren lan-harremanen balantzea, soldaten zifrekin jarraituta, eta Estatu mailarekiko alderatzea ere.

Bigarren zatiaren ardatza enplegu-politikak dira: politika aktiboak, langabetuek lana eskuratzea lortzeko eta landunen enpleguari eusteko eta lanbidean promozionatu ahal izateko; politika pasiboak, berriz, langabetuen babes ekonomikora bideratuta, eta baztertuak izateko arriskuan daudelako edo ezintasunaren bat dutelako arreta berezia behar duten pertsonentzako bestelako politika guztiak.

Kapitulua amaieran, Euskadin erreferentziako urtean lan-osasunak eman dituen kopuru nagusiak ageri dira.

III.0.1. GRAFIKOA. ENPLEGUAREN BILAKAERAREN ADIERAZLEAK EAEn: URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK

Iturria: EUSTAT, EIN eta Gizarte Segurantzaren datuekin egindakoa.

2020an, 2019. urtean sumatzen zen motelaldiaren ondorioz eta, batez ere, eragin zigun pandemiaren ondorioz, lan-merkatuak okupazio-galera handia izan zuen: urtearen amaieran, BJAren 2,3ko jaitsiera izan zen, altako afiliazioaren oso antzeko datua (-% 2,2). BAIren Inkestak, bestalde, enpleguaren beherakada txikiagoa izan zela kalkulatu zuen, % 1,4koa. 2021ean, lan-merkatuak okupazioa pixkanaka berreskuratu zuen bigarren hiruhilekotik aurrera, eta joera horri eutsi zitzaion 2022an, urte horretan lan-merkatuak, oro har, balio positiboak eutsi baitziren.

2023an urte arteko saldo positiboak mantendu ziren, intentsitate desberdinekoak izan arren: BJAk enpleguaren % 1,3ko hazkundearekin amaitu zuen laugarren hiruhilekoan eta Gizarte Segurantzako afiliazioak % 1,9ko hazkundearekin, bai abenduko urte artekoan, bai laugarren hiruhilekoetako batez besteko zifretan. Aitzitik, Biztanleria Aktiboaren Inkestak, 2022an gertatu zen bezalaxe, urte arteko saldo negatiboarekin (-% 0,5) amaitu du urtea.

Bestalde, kapitulu honen 2. apartatuan zehatz-mehatz aztertzen denez, lan-kontratazioak, sei urteko bilakaera positiboaren ondoren, behera egin zuen 2020an, eta nabarmen egin zuen gora 2021ean. 2022an, lan-kontratuen guztizko kopurua % 5,3 jaitsi zen, eta, aldi berean, lan-erreformaren ondorioz, aldaketa handiak izan ziren kontratuen izaeran. 2023an, erreforma hau guztiz ezarrita, kontratuen kopuru osoan egon zen jaitsierarekin (-% 10,5) batera (2022an ez bezala), kontratatutako pertsonen kopurua ere murriztu zen (-% 9,5).

Azkenik, BJArek arabera, 2023ko abenduan 75.500 pertsona inguru daude langabezian, 2022an baino 15.700 pertsona gutxiago (eta 2019an baino 25.300 gutxiago, pandemia hasi aurretik). Hortaz, azken urtean langabeen kopurua % 17,2 jaitsi da. Hala ere, LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzuak erregistratutako langabezia 107.779 pertsonara igo da 2023ko abenduan, 2022an baino 3.019 gutxiago (-% 2,7 eta -% 4,6, hurrenez hurren; izan ere, urte horretan langabezia 2,7 milioi pertsonatik gorakoa izan zen).

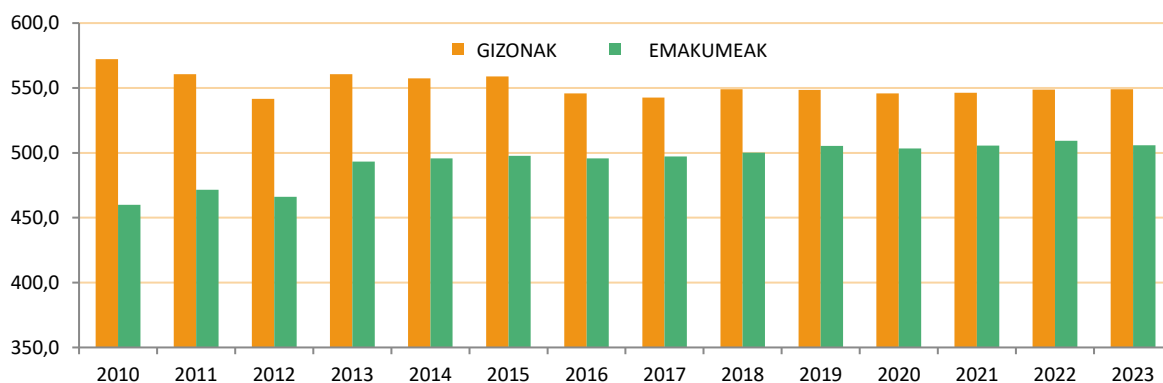
1. JARDUERAREN, OKUPAZIOAREN ETA LANGABEZIAREN BILAKAERA

Atal honetan, gehienbat EUSTATen BJaren, LANBIDEn, EUROSTATen eta EEZPren datuak erabili dira nazioarteko eraketak egiteko eta Gizarte Segurantzakoak afiliazioari buruzko informaziorako. Era berean, iturri horietan garrantzitsutzat jotzen diren lan-merkatuaren adierazleei buruzko informaziorik ez badago, eta autonomia-erkidegoen arabera konparazioa egiten bada, EINen BAira jo da. Azkenik, ez dira kontuan hartzen EUSTATen Hileko Ekonomia Kontuetako (HEK) enpleguari buruzko datuak. Hori begiratzeko, jo beza irakurleak memoria honen II. kapitulura: "II. kapitulua. Ekonomia EAEn".

1.1. JARDUERA

Lehendabizi, EUSTATen "Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkestaren"¹ (BJA) datuen arabera, **EAEko biztanleria aktiboa** 2023. urtearen amaieran (laugarren hiru hilekoko datuak) 1.054.900 pertsonakoa zen, eta horietatik, % 52 gizonak ziren (549.000) eta % 48 emakumeak (505.900). 2000. urtean, sexuaren arabera banaketa 60/40 zen. Beraz, argi geratu da lan-merkatuan dagoen emakume-kopurua handitu dela.

III.1.1. GRAFIKOA. EAEko BIZTANLERIA AKTIBOAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK. (MILAKA)

Iturria: EUSTAT. BJA. Datu-bankua.

2020an, biztanleria aktiboaren galera 4.600 pertsonakoa izan zen (-% 0,4), eta 2021ean apur bat igo zen, 2.900 pertsona aktibo gehiago izan baitziren (+% 0,3). 2022an (berrikusitako datuak), biztanleria aktiboa berriz hasi zen, % 0,6 igo baitzen 2021arekin alderatuta (+5.900 pertsona). 2023an, hala ere, biztanleria aktiboa berriro ere erori zen, kasu honetan 3.000 pertsona gutxiago izan baitziren; beraz, % 0,3ko jaitsiera egon zen.

Sexuaren arabera, azken urtean bilakaera ezberdina izan da: emakume aktiboak % 0,6 jaitsi dira (-3.300), eta, aldez, gizon aktiboak, % 0,1 igo, hau da, +300 pertsona². Bilakaera horien ondorioz, emakumeek EAEko lan-merkatuan duten partaidetza hamarren bat jaitsi da 2023an, % 48,1etik % 48ra.

Halaber, demografiaren bilakaeraren eta jarduera-mailen ondorioz, azken urtean **pertsona ez-aktiboaren kopurua** gora egin du pixka bat (+% 2,4) 830.900 izateraino, hain zuzen ere 2022ko amaieran baino +19.800 gehiago (zero igoera 2021 eta 2022 bitartean). Horietatik % 42,9 gizonezkoak ziren eta % 57,1 emakumezkoak.

¹ EUSTATen BJaren 2015eko metodologiaren arabera, hiru datu lortzen dira hiruhileko bakoitzera: Aribideko urteko datuak "behin-behinekoak" dira, eta aurreko urteko urtarilaren 1eko behin betiko biztanleria kontuan hartuz kalkulatu dira. Aurreko urteko datuak, urte horretako urtarilaren 1ean egindako aurreikuspenarekin "berrikusi" dira. Bestalde, aurreko urteetako datuak, "behin betikoak" dira, behin betiko biztanleria oinarritzen direlako. Horiek guztiak aldatu egiten dira urte bakoitzaren lehen hiruhilekoan aldatzen direnekin. Informazio gehiagorako, jo [EUSTATen webgunea](https://eustat.gob.es/web/eustat).

² Sexuaren arabera aldakuntzen batura maiz ez dator bat saldo osoarekin, datuak milaka adierazita daudelako, eta BJAk datuak biribiltzen dituelako.

EAEko **jarduera-tasa** orokorra % 55,9koa da 2023aren amaieran (2022an baino 7 hamarren gutxiago); emakumeena % 51,6koa da (-8 hamarren), eta gizonena % 60,7koa (-0,5). EBn, 2023ko laugarren hiruhilekoaren batezbestekoa % 75,2koa da (% 79,9 gizonen kasuan; % 70,6, emakumeena), aurreko urtean baino 0,5 puntu gehiago.

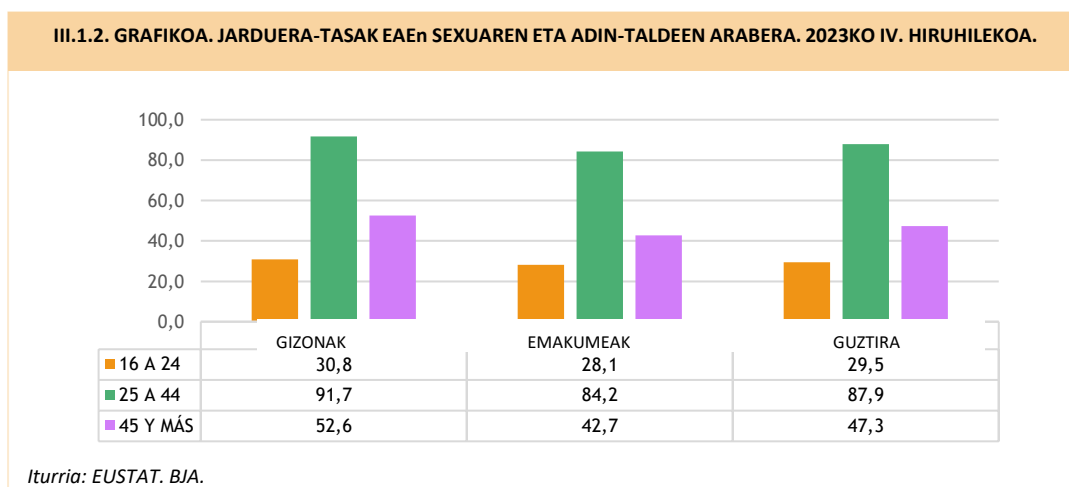
III.1.1 TAULA. JARDUERA-TASAREN BILAKAERA EAEn, SEXUAREN ETA ADIN-TALDEEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.									
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
GUZTIRA		56,8	56,6	56,9	56,6	56,3	56,5	56,6	55,9
SEXUA	GIZONAK	61,8	61,3	62,0	61,3	61,0	61,1	61,2	60,7
	EMAKUMEAK	52,1	52,0	52,2	52,3	52,0	52,2	52,4	51,6
ADINA	16 - 24	25,4	23,0	28,7	25,7	30,9	29,5	31,8	29,5
	25 - 44	89,3	89,7	90,4	90,7	89,3	88,2	89,0	87,9
	45 ETA GEHIAGO	44,5	44,8	45,2	45,5	45,8	47,1	47,2	47,3

Iturria: EUSTAT. BJA. Datu-bankua.

Jarduera-tasek bilakaera desberdina dute adin-taldeen arabera: gora egin dute pixka bat, aurreko urtearekin alderatuta (+0,1 puntu), 45 urtetik gorakoen artean (% 47,3), eta behera gainerako adin-taldeetan: 25-44 urteko tarteko adin-taldean, % 87,9ra iritsi da (-% 1,1), eta 25 urtetik beherakoen artean jaitsiera handiagoa izan da, % 29,5era iritsita (-% 2,3). Ratio hori 11,5 puntu txikiagoa da EBko batezbestekoa baino, % 41era iritsi baita 2023ko laugarren hiruhilekoan.

Aurreko krisiaren hasierari dagokionez, gazteen jarduera-tasa ehuneko 2,1 puntutan murriztu da (2008an % 31,6 zen), eta 25-44 adin-taldean 6,2 puntu handitu da (% 81,7 2008an); 9,7 puntu, berriz, 44 urtetik gorakoetan (% 37,6 2008an).

Datuak sexuaren eta adinaren arabera gurutzatzen badira (III.1.2 grafikoa), ikus daiteke sexuaren araberrako arrakala handitu egiten dela adinak gora egin ahala. Lehenik eta behin, gazteenen artean, jarduera-tasa 2,7 puntu txikiagoa da emakumeen artean (% 28,1) gizonen artean baino (% 30,8). Tarteko adin-taldean (25-44 urte), bi sexuen arteko aldea handiagoa da: 7,5 puntu gehiago gizonen artean emakumeen artean baino (% 91,7 eta % 84,2). Eta 45 urteko eta hortik gorako pertsonen kasuan, sexuaren arabera alde hori askoz ere handiagoa da: % 52,6, gizonen jarduera-tasa, emakumeen % 42,7ko tasaren aldean (9,9 puntuko tartea, 2022an baino hamarren 1 gutxiago).

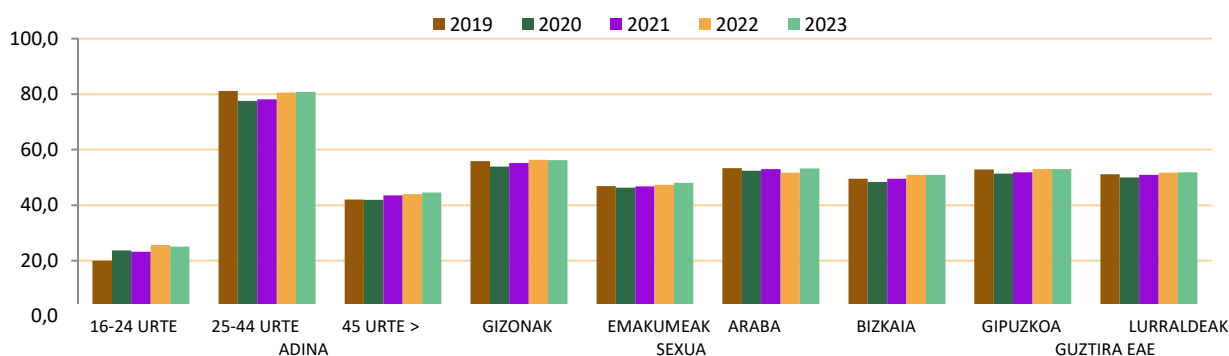
Azkenik, eginiko zenbatespenen arabera 2023ko 4. hiruhilekoan **909.500 familia** inguru dauden **EAEn**: horietatik 604.800ek pertsona aktiboren bat dute (% 66,5) eta % 33,5ek ez dute pertsona aktiborik (304.700). Halaber, 545.600 familietan, pertsona horien guztien erdia baino gehiago lanean ari zen (% 60), eta pertsona guztiak lanean ari ziren familiak guztizkoaren % 2,8 ziren, 25.200 lagun (aurreko urtean % 3,3).

1.2. OKUPAZIOA

1.2.1. Okupazioaren datuak

BJAren datuek erakusten dutenez, gure Erkidegoan 2023an enpleguan izandako bilakaeran **okupazio- edo enplegu-tasa**³ % 51,9an kokatu zen urte amaieran (% 56,2, gizonen kasuan, eta % 48, emakumeenean), aurreko urtean baino 2 hamarren gehiago.

III.1.3. GRAFIKOA. OKUPAZIO-TASA EAEn SEXUAREN, ADINAREN ETA LURRALDEAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

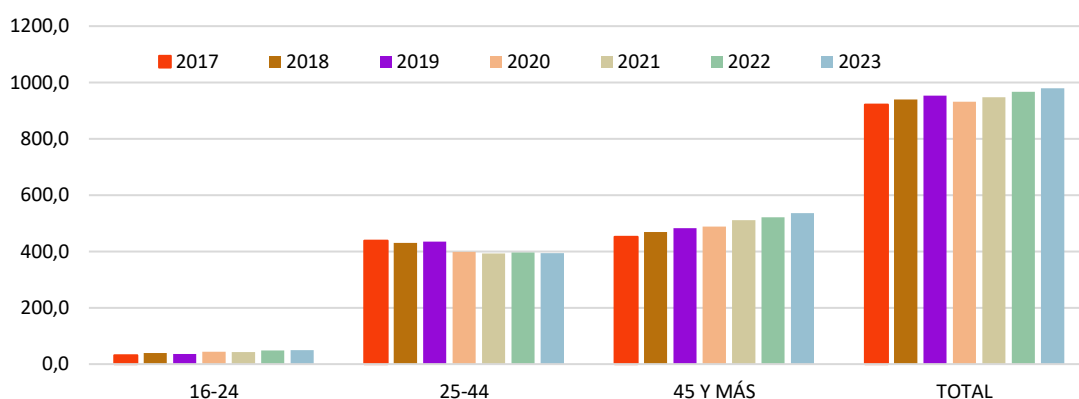

Iturria: EUSTAT. BJA. Datu-bankua.

Lurraldeka, tasarik handiena Arabakoa da (% 53,2, aurreko urtean baino 1,5 puntu gehiago). Haren atzetik, Gipuzkoa dago, % 53rekin (datu bera 2022an), eta azkenik, Bizkaiak dauka ratorik murritziena, % 50,9rekin, 2022an bezala.

Azken urtean, **2022ko laugarren hiruhilekotik 2023ko laugarren hiruhilekora**, enplegua % 1,3 igo da Euskadin (+12.700 lanpostu). Aurreko urtean, berriz, % 2 hazi zen (berrikusitako datuak), eta emakume landunen kopurua 9.200 hazi da (guztizko hazkundearen % 71,7, 2022an % 41,8), eta gizonena, berriz, 3.600 (% 28,3)⁴. Ondorioz, urtea 979.400 landunekin amaitzen da, 508.900 gizonekin eta 470.500 emakumerekin (% 52 eta % 48, hurrenez hurren).

III.1.4. GRAFIKOA. OKUPAZIOAREN BILAKAERA EAEn, ADIN-TALDEEN ARABERA. MILAKA. IV. HIRUHILEKOAK

Iturria: EUSTAT. BJA.

³ Bestelakorik ez bada esaten, okupazio-tasak 16 urtetik gorakoentzat dira, goitik adin-mugarik zehaztu gabe.

⁴ Ikus 2. oin-oharra.

Adinaren arabera, 25 urtetik beherakoen okupazioa % 1 hazi da (+500 landun gehiago). Hortaz, guztizkoan duten partaidetza % 5,1etik % 5era pasa da. Aitzitik, 25 eta 44 urte arteko pertsona landunen kopuruak behera egin du: % 0,6 (-2.400 pertsona). Hortaz, okupazioaren % 40,2 dira (2022an, % 41); 45 urtetik gorakoen kopuruak gora egin du (+% 2,8 eta +14.700 langile), eta % 54,7 dira (2022an, % 53,9).

Estatuaren testuinguruan, okupazioa % 3,8 hazi da batez beste (IV. hiruhilekoa, Estatistikako Institutu Nazionalaren Biztanleria Aktiboaren Inkestaren datuak) (+% 1,4 2022an). Erkidego gehienek 2023an, 2022an bezala, igoerak izan dituzte okupazioan, batzuek oso altuak, esaterako Kataluniak (-% 5,6), Madrilek (+% 5) edo Kantabriak (+% 4,8).

Bidenabar, BAiren datuen arabera, EAEk, 2022an % 0,8 murriztu ondoren, % 5 egin du gora 2023an.

III.1.2 TAULA. OKUPAZIOAREN URTE ARTEKO HAZKUNDEAREN ETA LANGABEZIA-TASEN BILAKAERA AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

	HAZK. % OKUPAZIOA				LANGABEZIA-TASA			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
ANDALUZIA	-1,7	5,4	0,4	4,0	22,7	20,2	19,0	17,6
ARAGOI	-3,9	3,7	-0,8	4,2	12,5	9,0	9,4	7,9
ASTURIAS	-1,9	3,1	-3,8	4,6	13,5	10,0	14,4	11,8
BALEAR UHARTEAK	-8,1	2,5	6,3	1,8	17,3	14,9	10,9	11,4
KANARIAR UHARTEAK	-12	13,4	5,6	2,6	25,2	18,9	14,6	16,2
KANTABRIA	-3,0	2,1	0,7	4,8	11,8	11,5	10,3	7,5
GAZTELA ETA LEON	-2,7	1,2	2,6	-0,4	11,6	10,3	8,8	9,5
GAZTELA-MANTXA	-0,3	5,8	0,4	2,1	17,4	13,3	14,4	12,5
KATALUNIA	-4,0	4,7	0,6	5,6	13,9	10,2	9,9	9,0
VALENTZIAKO E.	-3,4	4,0	4,9	3,7	16,4	14,4	13,5	12,7
EXTREMADURA	1,4	2,6	2,4	2,2	21,3	18,9	17,6	16,3
GALIZIA	-1,4	1,0	1,2	3,1	11,7	11,0	10,6	9,2
MADRIL	-3,4	3,5	0,5	5,0	13,5	10,1	11,5	9,7
MURTZIA	0,4	6,1	0,8	2,7	15,4	12,9	12,9	11,3
NAFARROA	-3,2	3,4	1,8	1,6	11,7	9,9	10,1	9,3
EAE	-1,4	4,0	-0,8	5,0	10,0	8,4	8,7	6,3
ERRIOXA	0,3	0,1	3,0	-1,8	10,4	10,5	8,6	9,5
CEUTA	-3,2	-1,1	9,0	-4,8	26,7	26,9	30,6	28,4
MELILLA	16,4	2,2	-8,1	-7,1	23,8	20,2	21,2	27,4
ESTATUA	-3,1	4,3	1,4	3,8	16,1	13,3	12,9	11,8

Iturria: EIN: BAI.

III.1.3 TAULA. OKUPAZIOAREN BILAKAERA EAEn, SEXUAREN ETA SEKTOREEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

		BATEZ BESTE (MILAKOTAN)						IGOERA (MILAKOTAN)		URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA (%)	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	21-22	22-23	21/22	22/23
GIZONAK	LEHEN SEKTOREA	7,8	6,9	7,2	6,7	7,6	6,4	0,9	-1,2	13,4	-15,8
	INDUSTRIA	161,8	158,8	154,1	152,1	154,7	159,5	2,6	4,8	1,7	3,1
	ERAIKUNTZA	45,9	43,8	42,4	49,6	53,0	47,3	3,4	-5,7	6,9	-10,8
	ZERBITZUAK	276,7	289,9	278,9	286,1	290,0	295,7	3,9	5,7	1,4	2,0
	GUZTIRA	492,2	499,5	482,7	494,3	505,3	508,9	11,0	3,6	2,2	0,7
EMAKUMEAK	LEHEN SEKTOREA	2,6	1,6	0,9	1,3	1,8	1,4	0,5	-0,4	38,5	-22,2
	INDUSTRIA	42,9	43,8	44,7	46,0	37,7	41,5	-8,3	3,8	-18,0	10,1
	ERAIKUNTZA	5,1	5,6	7,0	5,9	7,2	8,7	1,3	1,5	22,0	20,8
	ZERBITZUAK	396,2	402,5	396,1	400,2	414,6	418,8	14,4	4,2	3,6	1,0
	GUZTIRA	446,8	453,5	448,7	453,4	461,3	470,5	7,9	9,2	1,7	2,0
GUZTIRA	LEHEN SEKTOREA	10,4	8,5	8	7,9	9,4	7,8	1,5	-1,6	19,0	-17,0
	INDUSTRIA	204,7	202,6	198,9	198,1	192,5	201,0	-5,6	8,5	-2,8	4,4
	ERAIKUNTZA	51	49,5	49,4	55,5	60,2	56,0	4,7	-4,2	8,5	-7,0
	ZERBITZUAK	673	692,4	675,1	686,3	704,6	714,5	18,3	9,9	2,7	1,4
	GUZTIRA	939,1	953	931,4	947,8	966,7	979,4	18,9	12,7	2,0	1,3

Iturria: EUSTAT. "BJA". Datu-bankua.

Jarduera-sektoreen araberrako bilakaera aztertuta, eta BJAren datuetara itzulita, EAEn azken urtean okupazioaren hazkundera bereziki handia izan da zerbitzuetan, 9.900 enplegu gehiago (+% 1,4) lortuz eta industrian % 4,4 erdietsiz (2022an baino +% 2,8), eta 8.500 enplegu irabazi dira, gizonen (+4.800) eta emakumeen (+3.800) enpleguan egondako igoeraren eraginez (ikus 2. oin-oharra). Bestalde, lehen sektorean 1.600 langile gutxiago daude, % 17 jaitsita. Eraikuntzaren sektorean, azkenik, 4.200 langile gutxiago daude, -% 7ko tasarekin (2022an % 8,5 gehiago).

Lanaldi-motari dagokionez, EAEko lanaldi partzialeko enpleguaren ratioa, BAiren arabera, % 16,6 zen 2023ko 4. hiruhilekoan aurreko urtearen aldean. Estatuko, berriz, % 13,5koa, (% 13,3 EUROSTATen arabera). Bai gure erkidegoan, bai Estatuan, alde handia dago sexuaren arabera: EAEn, lanaldi partzialeko enplegu-tasa laurden bat baino gehiago da

emakumeen artean (% 25,9). Gizonen artean, berriz, % 7,9 da. Espainian (batez beste), emakumeen ratioa % 21,4 da eta gizonena, berriz 6,6. 2022an ez bezala, lanaldi partzialeko enpleguaren ratioa azken urtean soilik handitu da EAEn gizonen artean (+1,3 puntu batez beste, eta +0,4 puntu gizonetan; emakumeen tasa +1,8 da). Hortaz, sexuaren araberako aldea igo egin da, 2022an 16,6 puntukoa izatetik 2023an 18koa izatera.

Hala ere, EUSTATEN BJA hartzen badugu iturri gisa, lanaldi partzialeko enplegu-tasa % 17ik % 16,8ra jaitsi da EAEn okupatutako pertsona guztientzat eta % 18,4tik % 18ra soldatapeko pertsonen artean (2022ko eta 2023ko urte batez besteko datuak).

EBn, lanaldi partzialeko enplegu-tasa, 2023an (IV. hiruhilekoa), % 17,9 da (% 20,8 eurogunean), halakorik ia existitzen ez den herrialdeekin (% 1,4 Bulgarian, % 3,4 Errumanian), eta % 25 gainditzen duten beste batzuekin: Austria (% 30,3) eta Alemania (% 28,8) eta, bereziki, Herbehereak (% 42,9). Gainera, EBko herrialde guztietan, EAEn bezala, emakumeen lanaldi partziala gizonezkoena baino askoz handiagoa da (batez beste % 28,8, gizonezkoen % 8,4aren aldean), eta % 40 gainditzen da herrialdeetako hirutan: Alemania, Austria eta Herbehereak.

Hala ere, EBko herrialde gehienetan ez bezala, eta, nolanahi ere, Europako batezbestekoarekin alderatuta, lanaldi partzialeko langile ez-boluntarioen proportzioa askoz handiagoa da Espainiako estatuan (% 49,7 2022an, eta ELGAN, berriz, % 14,4).

Behin-behinekotasun mailei dagokionez, EINeko

BAiren datuen arabera, 2023ko laugarren hiruhilekoan aldi baterako lan-kontratua zuten soldatapeko pertsonen portzentajea Euskadin % 20,9 zen, aurreko urtean baino 1,3 puntu gehiago. Estatuko batezbestekoa, berriz, % 16,5 zen, 1,4 puntuko jaitsierarekin (-0,4 puntu EBn).

Sexuaren arabera, % 24,8ko tasa da Euskadin emakumeentzat, gizonezkoen tasa baino 7,9 puntu handiagoa. Arrakala hori 1 puntu jaitsi da azken urtean (III.1.5. TAULA).

III.1.4 TAULA. LANALDI PARTZIALEKO OKUPAZIOAREN EHUNEKOA, SEXUAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	ALD. 21-22*	ALD. 22-23*
EAE	GUZTIRA	16,4	17,5	15,8	16,7	15,3	16,6	-1,4	1,3
	GIZONAK	7,1	7,3	6,2	7,6	7,5	7,9	-0,1	0,4
	EMAKUMEAK	26,5	28,5	26,2	26,2	24,1	25,9	-2,1	1,8
ESPAINIA	GUZTIRA	14,8	14,7	14,5	13,6	13,6	13,5	0,0	-0,1
	GIZONAK	6,9	7,0	6,9	6,2	6,7	6,6	0,5	-0,1
	EMAKUMEAK	24,2	23,8	23,5	22,1	21,6	21,4	-0,5	-0,2
EB 27	GUZTIRA	18,2	18,3	18,1	17,8	17,7	17,9	-0,1	0,2
	GIZONAK	8,3	8,4	8,4	8,1	8,3	8,4	-0,2	0,1
	EMAKUMEAK	29,9	29,9	29,4	28,9	28,5	28,8	-0,4	0,3

Iturria: EUROSTATen eta EINen (BAI) datuekin guk geuk egina (24/04/12ko datuak).

**Aldakuntza ehuneko puntuetan.*

III.1.5 TAULA. ALDI BATERAKO KONTRATUA DUTEN SOLDATAPEKO BIZTANLEEN EHUNEKOA, SEXUAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	ALD. 21-22*	ALD. 22-23*
EAE	GUZTIRA	26,5	24	22,6	25,3	19,6	20,9	-5,7	1,3
	GIZONAK	24,0	21,3	19,2	21,9	15,3	16,9	-6,6	1,6
	EMAKUMEAK	29,2	26,7	26	28,6	24,2	24,8	-4,4	0,6
ESPAINIA	GUZTIRA	26,9	26,1	24,6	25,4	17,9	16,5	-7,5	-1,4
	GIZONAK	26,2	24,9	22,8	23,1	15,5	14,2	-7,6	-1,3
	EMAKUMEAK	27,6	27,4	26,6	27,8	20,6	18,9	-7,2	-1,7
EB 27	GUZTIRA	15,4	14,8	13,5	14,0	13,5	13,1	-0,5	-0,4
	GIZONAK	14,8	14,3	12,8	13,3	12,6	12,2	-0,1	-0,4
	EMAKUMEAK	16,0	15,4	14,4	14,8	14,3	14,1	0,1	-0,2

Iturria: EUROSTATen eta EINen (BAI) datuekin guk geuk egina (24/04/12ko datuak).

**Aldakuntza ehuneko puntuetan.*

III.1.6 TAULA. SEKTORE PUBLIKOAN ETA PRIBATUAN ALDI BATERAKO KONTRATUA DUTEN SOLDATAPEKO BIZTANLEEN EHUNEKOAREN BILAKAERA. EAE ETA ESTATUAREN ARTEKO ALDEA. IV. HIRUHILEKOAK.

	GUZTIRA		SEKTORE PRIBATUA		SEKTORE PUBLIKOA	
	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA
2017	26,1	26,7	24,2	27,3	34,6	24,1
2018	26,5	26,9	24,3	27,0	35,6	26,3
2019	24	26,1	20,5	25,7	39,1	27,8
2020	22,6	24,6	18,4	23,2	40,2	29,9
2021	25,3	25,4	23,2	23,9	44,6	31,0
2022	19,6	17,9	13,5	14,8	43,9	30,2
2023	20,9	16,5	14,4	13,2	45,8	29,6
ALD. 21-22*	-5,7	-7,5	-9,7	-9,1	-0,7	-0,8
ALD. 22-23*	1,3	-1,4	0,9	-1,6	1,9	-0,6

Iturria: EIN. BAI.

**Aldakuntza ehuneko puntuetan.*

Hala ere, EUSTATen BJA hartzen badugu iturritzat, Euskadiko behin-behinekotasun tasen bilakaera negatiboa izan da azken urtean (-2,1 puntu ratio osoa, % 23tik % 20,9ra), bai gizonen artean, bai emakumeen artean (-1,2 eta -2,9 puntu, hurrenez hurren).

Behin-behinekotasun maila handi horiek, Espainian ez ezik, Herbehereetan ere gertatzen dira (% 26,8), eta horien atzetik daude Portugal eta Italia % 17 eta % 15,8rekin, hurrenez hurren. Europar Batasun osoan, batezbestekoa % 13,1 da (gizonen % 12,2 eta emakumeen % 14,1). EUROSTATen datuak 2023ko laugarren hiruhilekorako dira.

Sektore pribatuko eta sektore publikoko

soldatapekoen behin-behinekotasun tasak

alderatuta ikusten denez, alde nabarmena dago Estatuko kopuruaren eta EAEkoaren artean (III.16 TAULA): EAEn, nabarmen handiagoa da behin-behinekotasun tasa sektore publikoan sektore pribatuan baino, eta alde horri eusten zaio, zenbait gorabeherarekin, azken hamarkadan baino denbora luzeagoan.

2023ko laugarren hiruhilekoan, sektore publikoko behin-behinekotasun tasa EAEn % 45,8 izan zen sektore pribatuaren % 14,4aren aldean. Horrenbestez, 31,4ko puntu daude sektore publikoaren alde (2022an baino puntu bat gehiago). Estatuko batezbestekoan, aldiz, % 29,6ko eta % 13,2ko ratioak ziren hurrenez hurren, eta, beraz, 16,4 puntuko aldea dago (azken urtean puntu 1 gutxiago).

III.1.7 TAULA. ENPLEGU-ADIERAZLEAK Eb. IV. HIRUHILEKOAK.										
	L. PARTZIALEKO ENPLEGUAREN %A					ALDI BATERAKO ENPLEGUAREN %A				
	2021	2022	2023	21-22*	22-23*	2021	2022	2023	21-22*	22-23*
EB 27	17,8	17,7	17,9	-0,1	0,2	14,0	13,5	13,1	-0,5	-0,4
EUROGUNEAK	21,0	20,6	20,8	-0,4	0,2	15,5	14,6	:	-0,9	:
BELGIKA	24,2	23,9	23,4	-0,3	-0,5	10,3	9,9	9,6	-0,4	-0,3
BULGARIA	1,6	1,7	1,4	0,1	-0,3	3,7	3,3	2,5	-0,4	-0,8
TXEKIAR ERREP.	5,9	6,2	7,2	0,3	1,0	5,8	6,1	7,5	0,3	1,4
DANIMARKA	24,3	25,2	25,8	0,9	0,6	11,6	10,4	11,5	-1,2	1,1
ALEMANIA	28,2	28,3	28,8	0,1	0,5	11,3	12,4	12,0	1,1	-0,4
ESTONIA	12,4	14,1	13,1	1,7	-1,0	:	2,9	2,4	:	-0,5
IRLANDA	20,8	20,4	20,7	-0,4	0,3	8,7	7,9	8,0	-0,8	0,1
GREZIA	9,0	7,9	7,4	-1,1	-0,5	9,2	9,1	10,7	-0,1	1,6
ESPAINIA	13,4	13,4	13,3	0,0	-0,1	25,5	18,0	16,5	-7,5	-1,5
FRANTZIA	17,0	16,4	16,7	-0,6	0,3	15,7	15,2	15,1	-0,5	-0,1
KROAZIA	4,6	5,1	3,7	0,5	-1,4	12,5	14,1	10,0	1,6	-4,1
ITALIA	18,5	17,7	17,9	-0,8	0,2	17,2	16,4	15,8	-0,8	-0,6
ZIPRE	10,1	9,1	7,5	-1,0	-1,6	12,4	11,4	13,1	-1,0	1,7
LETONIA	6,9	6,5	6,9	-0,4	0,4	2,8	2,7	2,5	-0,1	-0,2
LITUANIA	5,9	6,0	6,2	0,1	0,2	1,7	2,1	2,2	0,4	0,1
LUXENBURGO	17,6	18,1	17,5	0,5	-0,6	7,7	7,2	7,4	-0,5	0,2
HUNGARIA	4,5	4,2	4,3	-0,3	0,1	5,5	5,4	4,7	-0,1	-0,7
MALTA	10,1	10,7	10,8	0,6	0,1	8,1	7,8	9,5	-0,3	1,7
HERBEHEREAK	42,7	42,9	42,9	0,2	0,0	27,5	27,5	26,8	0,0	-0,7
AUSTRIA	29,2	29,6	30,3	0,4	0,7	8,7	8,9	8,5	0,2	-0,4
POLONIA	4,9	5,1	5,8	0,2	0,7	14,4	14,9	15,2	0,5	0,3
PORTUGAL	7,1	6,8	7,2	-0,3	0,4	16,2	17,4	17,0	1,2	-0,4
ERRUMANIA	3,2	3,4	3,4	0,2	0,0	2,0	2,3	2,3	0,3	0,0
ESLOVENIA	9,6	8,0	8,0	-1,6	0,0	12,5	10,3	10,7	-2,2	0,4
ESLOVAKIA	3,1	3,0	3,9	-0,1	0,9	4,5	4,3	4,0	-0,2	-0,3
FINLANDIA	17,6	17,9	18,1	0,3	0,2	15,2	15,1	14,3	-0,1	-0,8
SUEDIA	20,4	20,3	20,0	-0,1	-0,3	13,5	14,1	12,9	0,6	-1,2
EAE	16,7	15,3	16,6	-1,4	1,3	25,3	19,6	20,9	-5,7	1,3

Iturria: EUROSTATen eta EInen datuekin guk geuk egina (24/04/12ko datuak).

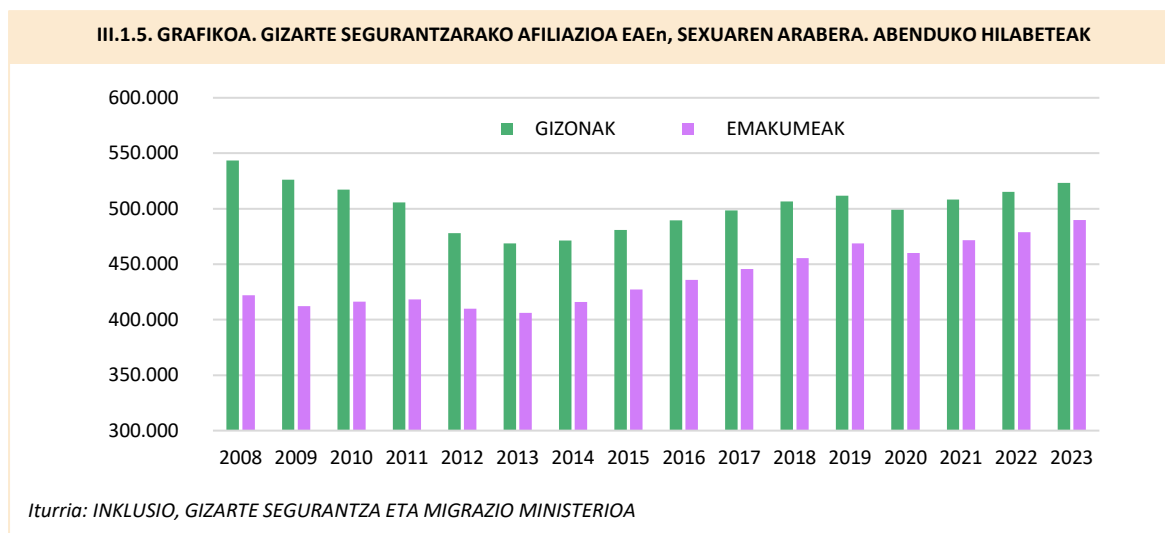
*Aldakuntza ehuneko puntuetan.

1.2.2. Gizarte Segurantzako afiliazioa

2019aren amaieran, EAEk 980.592 afiliatu zituen (abenduko batez besteko datua). 2020an sortutako pandemiaren ondorioz, afiliazioa % 2,2 jaitsi zen. Hala, 21.460 afiliatu galdu ziren altan, sei urtez jarraian bilakaera positiboa izan ondoren. 2021eko abenduan, altako afiliazioa berriz igo zen: % 2,2, 980.022 pertsonara. Hala, pandemia aurreko zenbatekoak berreskuratu ziren ia. Joera ere finkatu egin zen 2022an, % 1,4ren igoera tarteko, altan 994.077 pertsona egoteraino.

2023an, afiliazioak hazten jarraitu du Euskadin, eta, abenduan, 1.012.947 afiliatu zeuden alta emanda. % 48,3 emakumeak ziren, eta % 51,7 gizonak (aurreko urteko ratioen antzekoak). Zifra hori % 1,9 igo da aurreko urteko hil beraren aldean eta altan afiliatutako 18.870 pertsona irabazi ditu, pandemiaren aurrekoak, III.1.5 grafikoan ageri denez.

Estatuan, bestalde, 2023ko abenduan, 20,8 milioi afiliazio daude alta emanda, markak hautsiz, 2022ko abenduan baino % 2,7 gehiago.

Lurraldeka, Arabak izan du bilakaerarik onena (+% 2,2), 3.520 afiliatu gehiago altan, eta, ondoren, Gipuzkoak 6.398 pertsona afiliatu gehiagorekin, % 1,9ko igoera tarteko. Bizkaiak ere gora egin du, baina batezbestekoa (% 1,9) baino gutxiago, eta 8.951 afiliazio irabazi ditu (+% 1,8) 2022ko abenduaren aldean. Azken urte honetan, autonomia-erkidego guztietako afiliazioak gora egin du altan. 2021ean eta 2022an bezala, hazkunderik handiena Kanarietan izan da (+% 4), ondoren Madril eta Balear Uharteetan (+% 3,8 eta +% 3,3, hurrenez hurren).

III.1.8. TAULA. GIZARTE SEGURANTZAKO KOTIZATZAILEAK ALTAN, LURRALDEAREN ETA SEXUAREN ARABERA⁵. ABENDUKO BATEZ BESTEKO DATUAK

		ABENDUKO BATEZ BESTEKO DATUAK						ALD. 21-22		22- 23 ALD.	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	Abs.	%	Abs.	%
ARABA	GIZONAK	86.418	87.466	84.524	86.261	87.880	89.400	1.619	1,9	1.520	1,7
	EMAKUMEAK	72.258	74.028	71.762	74.367	75.555	77.556	1.188	1,6	2.001	2,6
	GUZTIRA	158.676	161.494	156.286	160.628	163.436	166.956	2.808	1,7	3.520	2,2
GIPUZKOA	GIZONAK	170.784	172.561	168.064	170.714	172.731	175.351	2.017	1,2	2.620	1,5
	EMAKUMEAK	150.732	155.155	153.228	156.195	157.953	161.732	1.758	1,1	3.779	2,4
	GUZTIRA	321.516	327.716	321.293	326.909	330.685	337.083	3.776	1,2	6.398	1,9
BIZKAIA	GIZONAK	249.422	251.749	246.458	248.334	254.667	258.470	6.333	2,6	3.803	1,5
	EMAKUMEAK	232.490	239.632	235.094	240.780	245.289	250.437	4.509	1,9	5.148	2,1
	GUZTIRA	481.912	491.382	481.553	489.114	499.956	508.907	10.842	2,2	8.951	1,8
EAE, GUZTIRA	GIZONAK	506.624	511.776	499.047	508.322	515.278	523.221	6.956	1,4	7.943	1,5
	EMAKUMEAK	455.480	468.815	460.085	471.700	478.797	489.726	7.097	1,5	10.929	2,3
	GUZTIRA	962.104	980.592	959.132	980.022	994.077	1.012.947	14.055	1,4	18.870	1,9

Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioaren datuekin egindakoa.

Sexuaren arabera, emakumeen afiliazioa askoz ere hobea izan da, % 2,3 handitu baita; gizonena, berriz, % 1,5. Bestela esanda, urtean 7.943 gizon afiliatu gehiago daude alta emanda Gizarte Segurantzaz (igoera osoaren % 42,1) eta 10.929 emakume afiliatu gehiago (% 57,9).

Araubideen arabera, 10 afiliatuetatik, 8 (% 80,2) altan zeuden 2023ko abenduan, Araubide Orokorrean. Horrez gain, guztizko datuek baino bilakaera hobea izan du, azken urtean % 2,6 handitu baita, batezbestekoaren +% 1,9aren aldean. Bigarrenik, afiliazioaren % 16,5 langile autonomoei dagokie, eta % 1,1eko beherakada izan da 2022arekin alderatuta. Azkenik, itsasoko afiliazioaren araubideak kopuru osoaren % 0,3 barne hartzen du (+% 1,8 aurreko urtearen aldean).

⁵ Guztizkoa, batzuetan, ez dator bat gizon eta emakumeen baturarekin, zenbait erregistratzen ez delako jasotzen afiliatuaren sexua.

III.1.9 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIOA EAEn, ARAUBIDE ETA LURRALDEEN ARABERA. BATEZ BESTEKO DATUAK, 2021-2023 ABENDUA

		2021	2022	2023				ALD. 20-21		ALD. 22-23	
				ARABA	GIPUZKOA	BIZKAIA	EAE	Abs.	%	Abs.	%
ARAUBIDE OROKORRA	OROKORRA	776.853	791.719	143.447	260.918	407.974	812.339	14.866	1,9	20.620	2,6
	G.S. NEKAZARITZAKOA	2.109	1.985	752	580	617	1.949	-124	-5,9	-36	-1,8
	G.S. ETXEOA	28.008	28.081	2.731	9.555	15.866	28.152	73	0,3	71	0,3
	GUZTIRA	806.971	821.786	146.930	271.053	424.457	842.440	14.815	1,8	20.654	2,5
AUTONOMOAK		169.680	168.995	20.026	65.406	81.718	167.151	-685	-0,4	-1.844	-1,1
ITSASOA		3.371	3.296	0	624	2.732	3.356	-75	-2,2	60	1,8
GIZ. SEG. SISTEMA, GUZTIRA		980.022	994.077	166.956	337.083	508.907	1.012.947	14.055	1,4	18.870	1,9

Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzaren eta Migrazio Ministerioa. GSDN. Geuk egindakoa.

Eta, **araubide orokorreko kontratu-motaren arabera** (nekazaritzako eta etxeko kontratu bereziak alde batera utzita), guztiek bilakaera positiboa izan dute (+% 4,4), eta afiliazioaren gorakadarik handiena aldizkako langile finkoen artean gertatu da (+% 6,5), guztizkoaren % 3,6 baino ez badira ere. Afiliazio mugagabearen artean, gehikuntzarik handiena lanaldi partzialekoa izan da (+% 5,3, hau da, 22,4 puntu gutxiago 21/22 aldakuntza baino), eta lanaldi osoko mugagabearen igoera, berriz, % 4,2 hazi da, aurreko urteko +% 9,4aren aldean.

Aldi baterako kontratudun altako afiliazioak, bestalde, % 3,1 egin du behera, lanaldi osoko behin-behineko afiliazioak behera egin baitu (-% 1,9), eta, bereziki, lanaldi partzialekoak (-% 5,6). 2022an eta 2023an egondako aldaketak, neurri batean gutxienez, 2021eko abenduko lan-erreformaren ondoriozkoak dira.

III.1.10 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIOA, KONTRATU-MOTAREN ARABERA (ARAUBIDE OROKORRA) EAEn. BATEZ BESTEKO DATUAK, 2020-2023 ABENDUA

	2020	2021	2022	2023	ALD. % 21/22	ALD. % 22/23
- MUGAGABEA, LANALDI OSOA	388.385	399.452	437.092	455.278	9,4	4,2
- MUGAGABEA, LANALDI PARTZIALA	73.216	77.308	98.709	103.910	27,7	5,3
A. MUGAGABEAK GUZTIRA	461.601	476.760	535.801	559.188	12,4	4,4
B. ALDIZKAKO LANGILE FINKOAK	12.890	14.432	27.201	28.975	88,5	6,5
- BEHIN BEHINEKO LANGILEAK, LANALDI OSOA	132.049	132.841	100.633	98.706	-24,2	-1,9
- BEHIN-BEHINEKO LANGILEAK, LANALDI PARTZIALA	74.726	77.875	45.852	43.282	-41,1	-5,6
C. BEHIN-BEHINEKOAK, GUZTIRA	206.775	210.716	146.485	141.988	-30,5	-3,1
D. BETERIK*	74.744	74.951	82.232	82.188	9,7	-0,1
GUZTIRA (A+B+C+D)	756.010	776.859	791.719	812.339	1,9	2,6

Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzaren eta Migrazio Ministerioa. GSDN. Geuk egindakoa.

**Kontraturik gabeko afiliatuak, funtzionarioak, profesionalak ez diren zaintzaileak, prestakuntza-programak eta enpresako lanekoak ez diren praktikak, eta akatsengatik edo omisioagatik fitxategian kontratu-motarik ez dutenak.*

Jarduera-sektore handiei

dagokienez, lehen sektorea % 0,3 jaitsi da eta guztizkoaren gainean duen pisuari eutsi dio (% 1,1). Bestalde, industria % 1,3 hazi da, batezbestekoaren azpitik (+% 1,9), eta afiliazioaren gaineko pisuan hamarren bat galdu du, % 18,1era. Eraikuntza % 0,2 soilik hazi da, eta afiliazioaren % 5,8 dauka (hamarren bat gutxiago). Azkenik, zerbitzuen sektoreak batezbestekoa baino portaera hobea izan du, % 2,2 igo baita. Bestalde, alta egoeran dagoen afiliazioa % 75,1eraino handitu da (+3 hamarren).

Produktzio-adarren arabera⁶, gehienetan afiliazio-kopurua igo egin da 2022ko abendutik, salbuespenak salbuespen: etxeak enplegatzaile gisa (-% 1,3), erauzketa-industriak (-% 0,9), administrazio-jarduerak (-% 0,4) eta lehen sektorea (-% 0,3).

Igoera absolutuak nabarmentzen dira hezkuntzan (+4.087 afiliazio, hots, % 5,1eko igoera), ostalaritzan (+2.875 afiliazio, +% 4,3), jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetan (+1.931 afiliazio, % 3,2ko igoera), eta informazio eta komunikazioan (+1.508 afiliazio, +% 5,9ko igoera, 2022ko abenduaren aldean). Hala, lau produktzio-adar horiek afiliazioan urte artean egondako hazkundearen % 55,1 hartzen dute, eta, gainera, altan egondakoen afiliazioa 2023ko abenduan EAEko afiliazioaren % 24,2 izan da.

⁶ Hiruhilekoetako Ekonomia Kontuek informazio osagarria ematen dute ekoizpenaren eta enpleguaren bilakaerari buruz, ekoizpen-adarren arabera. Ikus Memoria honetako II. Kapitulua: Ekonomia EAEn.

III. 1.11. TAULA. GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIOAREN BILAKAERA, PRODUKZIO-ADARREN ARABERA. ABENDUKO BATEZ BESTEKO DATUAK.							
	2020	2021	2022	2023	ALD. % 21/22	ALD. % 22/23	ALD. ABS. 22-23
LEHEN SEKTOREA, GUZTIRA	11.722	11.354	11.250	11.217	-0,9	-0,3	-33
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, BASOGINTZA, ARRANTZA*	9.604	9.245	9.265	9.268	0,2	0,0	3
NEKAZARITZAKO SISTEMA BEREZIA	2.118	2.109	1.985	1.949	-5,9	-1,8	-36
INDUSTRIA, GUZTIRA	176.969	178.571	180.587	182.957	1,1	1,3	2.370
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	552	553	535	530	-3,3	-0,9	-5
MANUFATURA-INDUSTRIA	168.494	169.893	171.980	174.170	1,2	1,3	2.190
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN HORNIKUNTZA	1.577	1.589	1.600	1.750	0,7	9,4	150
URAREN HORNIKUNTZA, HONDAKINEN KUDEAKETA	6.346	6.536	6.471	6.507	-1,0	0,6	36
ERAIKUNTZA	56.624	57.154	58.183	58.309	1,8	0,2	126
ZERBITZUAK, GUZTIRA	713.817	732.943	744.057	760.464	1,5	2,2	16.407
MERKATARITZA ETA KONPONKETAK	136.136	136.897	135.965	136.477	-0,7	0,4	512
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	42.621	43.175	44.633	45.886	3,4	2,8	1.253
OSTALARITZA	61.007	65.650	67.431	70.306	2,7	4,3	2.875
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	23.571	24.500	25.676	27.184	4,8	5,9	1.508
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	17.352	16.941	16.815	17.000	-0,7	1,1	185
HIGIEZIN-JARDUERAK	4.132	4.194	4.290	4.372	2,3	1,9	82
PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	57.009	59.145	61.044	62.975	3,2	3,2	1.931
ADMINISTRAZIO-JARDUERAK	66.784	68.409	68.588	68.324	0,3	-0,4	-264
ADMINISTRAZIO PUBLIKOAK	48.530	49.517	50.992	52.105	3,0	2,2	1.113
HEZKUNTZA	75.349	79.058	80.338	84.425	1,6	5,1	4.087
OSASUN-JARDUERAK ETA GIZARTE-ZERBITZUEN JARDUERAK	110.636	111.418	113.007	115.336	1,4	2,1	2.329
JARDUERA ARTISTIKOAK, JOLASERAKO ETA ENTRETENIMENDURAKO JARDUERAK	15.626	17.846	18.892	19.657	5,9	4,0	765
BESTE ZERBITZU BATZUK	26.131	27.128	27.273	27.242	0,5	-0,1	-31
ETXEA, LANGILEEN ENPLEGATZAILE	1.004	979	954	942	-2,6	-1,3	-12
LURRALDEEZ KANPOKO ERAKUNDEAK ETA ORGANISMOAK	57	78	77	83	-1,0	7,8	6
ETXEKO LANGILEAK	27.872	28.008	28.081	28.152	0,3	0,3	71
GUZTIRA	959.132	980.022	994.077	1.012.947	1,4	1,9	18.870
Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzak eta Migrazio Ministerioa. GSDN. Geuk egindakoa.							
* Itsas araubide bereziko afiliazioa barne							

Azkenik,
Euskadiko
kotizatzaile
atzerritarrak
Euskadiko afiliazio
guztiaren % 9 ziren
2023ko abenduan
(aurreko urtean baino
6 hamarren gehiago)
% 10,1 egin zuen gora

III.1.12 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAKO KOTIZATZAILE ATZERRITARRAK, JATORRIAREN ETA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO BATEZBESTEKOAK.									
		ABENDUKO KOTIZATZAILEAK				ALDAKUNTZA 21/22		ALDAKUNTZA 22/23	
		2020	2021	2022	2023	ABS.	%	ABS.	%
EUROPAR BATASUNA	GIZONAK	12.241	12.391	12.752	12.994	361	2,9	242	1,9
	EMAKUMEAK	7.503	8.021	8.253	8.625	232	2,9	372	4,5
	GUZTIRA	19.744	20.412	21.005	21.619	593	2,9	614	2,9
BESTE BATZUK	GIZONAK	25.693	28.471	32.728	37.221	4.257	15,0	4.493	13,7
	EMAKUMEAK	23.218	25.808	29.489	32.795	3.681	14,3	3.306	11,2
	GUZTIRA	48.911	54.279	62.217	70.016	7.938	14,6	7.799	12,5
GUZTIRA	GIZONAK	37.934	40.862	45.480	50.216	4.618	11,3	4.736	10,4
	EMAKUMEAK	30.721	33.829	37.742	41.420	3.913	11,6	3.678	9,7
	GUZTIRA	68.655	74.691	83.222	91.635	8.531	11,4	8.413	10,1
Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzak eta Migrazio Ministerioaren datuekin egindakoa.									

azken urtean, aurreko urtekoaren oso gainetik (% 1,9). Bilakaera positiboa da bi sexuetan: gizonen artean % 10,4 hazi da, eta emakumeen artean % 9,7. Gainera, hobeak dira EBtik kanpotik etorritakoen artean, afiliazio horiek % 12,5 egin baitute gora, eta EBko beste herrialde batzuetatik etorritakoen artean, berriz, % 2,9.

Igoera horien ondorioz, alta emanda dauden immigranteen kopuruak gora egin du 2022ko abendutik 2023ko abendura bitartean (+8.413), eta igoera hori afiliazioaren guztizko hazkundearen % 44,6 da, ikusi dugun bezala +18.870 izan baita.

1.3. LANGABEZIA

1.3.1. Langabeziaren datuak

EAEn 2023. urtean lan-merkatuak izandako bilakaeraren emaitza gisa, BJAren **langabezia-tasa orokorra** % 7,2koa⁷ izan da urtearen amaieran (4. hiruilekoan), aurreko urtean baino 1,4 puntu txikiagoa. Beraz, Europar Batasunaren batezbestekoa gainditu da (EBn % 6koa izan da eta Eurogunean % 6,5koa).

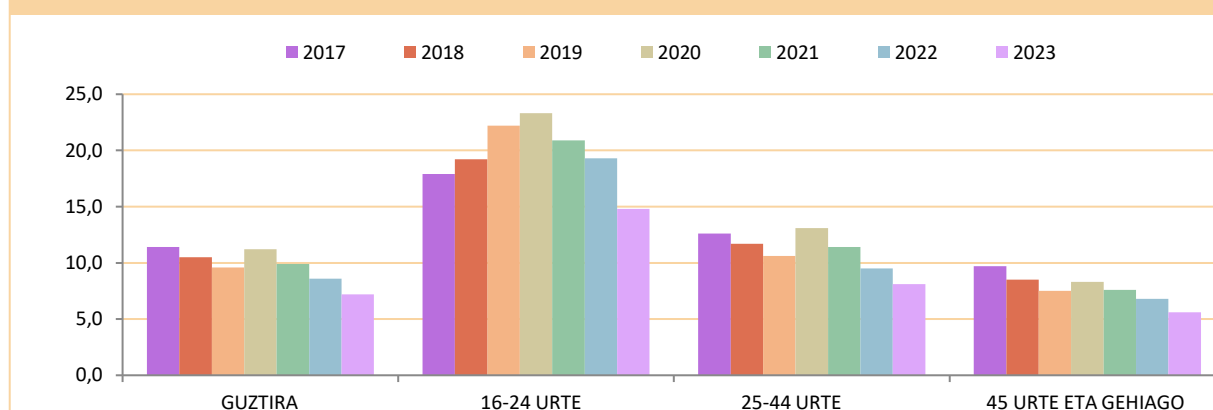
III.1.13 TAULA. EAEko BIZTANLERIA LANGABEA. ALDAGAI NAGUSIEN BILAKAERA. MILAKOTAN (IV. HIRUHILEKOAK)																	
	PERTSONA-KOPURUA (MILAKOTAN)					ALDEA (MILAKOTAN)				ALDAKUNTZA (%)				LANGABEZIA-TASA			
	2019	2020	2021	2022	2023	19-20	20-21	21-22	22-23	19/20	20/21	21/22	22/23	2020	2021	2022	2023
GUZTIRA	100,8	117,7	104,2	91,2	75,5	16,9	-13,5	-13,0	-15,7	16,8	-11,5	-12,5	-17,2	11,2	9,9	8,6	7,2
GIZONAK	48,9	63,2	52,0	43,3	40,2	14,3	-11,2	-8,7	-3,1	29,2	-17,7	-16,7	-7,2	11,6	9,5	7,9	7,3
EMAKUMEAK	51,9	54,5	52,2	47,9	35,4	2,6	-2,3	-4,3	-12,5	5,0	-4,2	-8,2	-26,1	10,8	10,3	9,4	7,0
ADINA: 16-24	10,1	13,4	11,5	11,7	8,6	3,3	-1,9	0,2	-3,1	32,7	-14,2	1,7	-26,5	23,3	21,0	19,3	14,8
ADINA: 25-44	51,7	60,0	50,6	41,4	34,9	8,3	-9,4	-9,2	-6,5	16,1	-15,7	-18,2	-15,7	13,1	11,4	9,5	8,1
ADINA: +45	39,0	44,4	42,1	38,1	32,1	5,4	-2,3	-4,0	-6,0	13,8	-5,2	-9,5	-15,7	8,3	7,6	6,8	5,6

Iturria: EUSTAT, BJA. Datu-bankua.

Sexuaren arabera, 2023an emakumeen langabezia-tasa gizonena baino txikiagoa izan da (% 7 eta % 7,3 hurrenez hurren). Bestalde, adin-taldearen arabera, 25 urtetik beherako gazteengan izan du eraginik handiena (% 14,8), eta 45 urteko eta hortik gorakoengan txikiena (% 5,6).

2022ko amaierari dagokionez (berrikusitako datuak), langabeziaren eragina murriztu egin da bi sexuetan (neurri handiagoan emakumeen kasuan, -2,4 puntu, gizonen kasuan baino, -0,6) eta adin-talde guztietan. Hala, gazteen langabezia-tasa 4,5 puntu jaitsi da eta, esan bezala, % 14,8an kokatu da. Bitarteko taldean, berriz, langabezia 1,4 puntu jaitsi da, % 8,1eraino, eta 45 urtetik gorakoen artean, ratioa 1,2 hamarren jaitsi da, % 5,6 hori izan arte.

III.1.6. GRAFIKOA. LANGABEZIA-TASA EAEn, ADIN-TALDEEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

Iturria: EUSTAT. BJA. Datu-bankua.

Estatuaren testuinguruan batez beste % 11,8 izanik (IV. hiruilekoa, EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestaren datuak), 2023aren amaieran erkidego gehienek hobetu dituzte 2022ko datuak. Iturri horrekin, EAEk % 6,3ko langabezia-tasa du (-2,4 puntu 2022ko IV. hiruilekoarekin alderatuta), Estatuko txikiena, eta horren atzetik Kantabria eta Aragoi datoz, hurrenez hurren, % 7,5eko eta % 7,9ko langabezia-tasarekin (ikus kapitulu honetako III.1.2 TAULA).

Europar Batasunean, langabeziak hartzen duen balio-sorta oso zabala da: Greziako eta Espainiako kopuru handiak batetik (% 10,5 eta % 11,8, hurrenez hurren) eta, bestetik, % 2-4 inguruko ratioak Txekiar Errepublikan, Maltan, Alemanian eta Polonian. Erkidegoko batezbestekoa % 6koa zen, hots, Euroguneak baino puntu erdi altuagoa (% 6,5);

⁷ Ikusi BJAren metodologiari buruzko kapitulu honen 1. orri-oina.

Estatu Batuek 2023an % 3,7ko langabezia-tasa izan zuten, eta Japoniak % 2,5ekoa, erreferentziazko beste herrialde batzuk aipatzearren.

III.1.14 TAULA. LANGABEZIA EBn: ADIERAZLE NAGUSIAK. IV. HIRUHILEKOAK.															
	LANGABEZIA-TASA OROKORRA			GIZONAK			EMAKUMEAK			GAZTEEN LANGAB. T. (< 25 URTE)			IRAUPEN LUZEKO LANGABEZIA % (> 1 URTE)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
EB 27	6,5	6,1	6,0	6,3	5,8	5,8	6,7	6,4	6,3	14,4	14,1	14,7	41,4	36,9	34,7
EUROGUNEAK	7,2	6,7	6,5	7,0	6,3	6,2	7,4	7,1	6,9	14,5	14,0	14,6	42,8	38,0	35,7
BELGIKA	5,8	5,6	5,5	6,9	6,1	5,7	4,5	5,2	5,2	15,4	15,5	16,9	42,9	41,5	39,3
BULGARIA	4,6	3,7	4,2	4,9	3,9	4,2	4,2	3,6	4,2	15,9	9,1	14,1	55,2	52,6	51,2
TXEKIAR ERREP.	2,3	2,2	2,6	1,9	1,9	2,2	2,7	2,7	3,1	7,3	7,6	6,5	32,0	27,6	31,5
DANIMARKA	4,4	4,6	5,9	4,4	4,9	5,6	4,4	4,2	6,2	9,5	11,5	13,6	21,0	7,1	10,2
ALEMANIA	3,2	3,0	3,1	3,6	3,1	3,3	2,7	2,9	2,8	5,2	5,5	5,5	33,5	30,7	30,9
ESTONIA	5,4	5,4	6,3	6,0	6,1	5,9	4,8	4,7	6,7	17,7	16,9	20,6	28,5	24,6	22,3
IRLANDA	5,0	4,2	4,2	5,1	4,0	4,1	4,9	4,4	4,3	10,2	9,1	9,4	36,4	32,9	26,6
GREZIA	13,4	11,9	10,5	9,9	8,9	8,5	17,7	15,7	12,9	31,8	29,5	28,8	65,0	64,5	52,4
ESPAINIA	13,4	12,9	11,8	11,9	11,3	10,3	15,2	14,6	13,4	30,7	29,3	28,4	42,8	36,8	35,3
FRANTZIA	7,7	7,3	7,7	7,8	7,5	7,9	7,5	7,1	7,6	16,6	16,9	17,5	28,5	25,7	24,1
KROAZIA	6,3	6,8	5,9	5,7	6,0	5,6	7,1	7,6	6,3	20,3	16,7	19,8	40,0	39,4	35,8
ITALIA	9,2	7,9	7,5	8,7	7,1	6,7	9,9	9,1	8,7	28	23,9	24,0	60,8	55,4	55,3
ZIPRE	6,4	7,0	5,9	6,1	6,1	6,1	6,8	7,9	5,8	17,4	19,2	18,6	36,1	32,5	27,5
LETONIA	7,5	6,7	6,8	8,0	8,3	7,5	6,9	5,0	6,1	11,3	16,1	13,7	32,4	27,8	26,8
LITUANIA	7,2	6,4	7,5	8,3	7,2	8,3	6,2	5,7	6,6	11,2	12,5	18,3	42,8	37,8	31,2
LUXENBURGO	4,3	4,6	5,5	4,4	4,5	5,4	4,2	4,8	5,5	17,1	15,5	23,6	40,9	30,5	30,0
HUNGARIA	3,7	3,9	4,4	3,5	4,0	4,3	4,0	3,8	4,5	12,5	11,0	14,7	34,9	32,4	34,2
MALTA	3,0	3,2	2,9	3,4	3,3	2,9	2,6	3,1	2,8	10,5	9,5	8,4	26,6	33,5	24,3
HERBEHEREAK	3,7	3,5	3,4	3,4	3,1	3,3	4,0	3,9	3,5	7,8	7,3	7,8	21,4	16,8	14,6
AUSTRIA	5,1	4,8	5,0	4,9	4,9	5,2	5,3	4,6	4,7	8,9	9,0	10,1	31,0	23,5	21,9
POLONIA	2,9	2,9	3,1	2,9	3,0	2,9	3,0	2,8	3,2	9,0	12,1	12,7	28,6	28,8	28,0
PORTUGAL	6,5	6,6	6,7	6,4	6,2	6,4	6,6	7,1	6,9	23,4	19,9	23,9	47,7	42,0	35,8
ERRUMANIA	5,9	5,8	5,8	6,5	6,3	6,4	5,1	5,1	5,0	23,4	22,7	22,2	38,0	34,8	35,5
ESLOVENIA	4,5	3,5	3,4	4,1	3,2	3,2	4,9	3,8	3,6	10,2	9,3	10,8	50,5	37,9	33,8
ESLOVAKIA	6,6	6,1	5,6	6,7	5,8	5,4	6,5	6,3	5,9	19,2	20,5	20,1	68,2	68,3	66,4
FINLANDIA	6,4	6,2	6,9	7,0	6,7	7,7	5,8	5,6	6,1	11,5	12,6	14,1	26,7	23,1	24,6
SUEDIA	7,6	6,8	7,4	7,1	6,5	7,2	8,1	7,1	7,6	20,8	19,7	20,5	28,3	27,2	22,9
EAE (EUSTAT)	9,9	8,6	7,2	9,5	7,9	7,3	10,3	9,4	7,0	21,0	19,3	14,8	:	:	:
EAE (EIN)	8,4	8,7	6,3	8,9	8,1	5,9	7,9	9,3	6,8	27,2	20,9	19,6	:	:	:

Iturria: EUROSTATen, EINen eta EUSTATen datuekin guk geuk egina (24/04/15eko datuak).

BJAren zenbatekoetara itzulita, 2020an, langabeziak sei urtez behera egin ondoren, langabeen kopurua % 16,8 igo zen Euskadin. 2021ean % 11,5 murriztu zen eta 2022an (berrikusitako datuak) joera horrek jarraitu egin zuen, % 12,5 jaitsi baitzen eta 2023an berriz ere -% 17,2. Hortaz, zenbatespenen arabera, **urtea 75.500 langabaturekin amaitu zen** (-15.700 pertsona, horietatik % 79,6 emakume eta % 20,4 gizon).

2023an langabezia % 7,2 murriztu da gizonen artean eta % 26,1 emakumeen artean. Horren ondorioz, urte amaieran sexuaren arabera langabezia-tasetan 3 hamarreko aldea egon da: emakumeen kasuan % 7koa izan delako; gizonen kasuan, berriz, % 7,3koa. Adinaren arabera, langabeen kopurua bereziki murriztu da 25 urtetik beherako taldean (-% 26,5, hau da, -3.100 pertsona) eta % 15,7, aldiz, 45 urtetik gorako taldean (-6.000) eta 25-44 urte bitarteko taldean (-6.500 pertsona) taldean.

Ondorioz, **gazteen langabezia-tasa** % 19,3tik % 14,8ra jaitsi da (-4,5 puntu). EBn, gazteen langabezia-tasa % 14,7an kokatu da 2023aren amaieran, Europar Batasun osoan, eta % 14,6an Eurogunean, % 29 inguruko balioekin, besteak beste Grezia eta Espainian (% 28,8 eta % 28,4 hurrenez hurren). Beste muturrean, Alemania, Txekia eta Herbehereak % 6-7 inguruan daude.

III.1.15 TAULA. LANGABEEN BILAKAERA EAE-N, SEXUAREN ETA SEKTOREEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

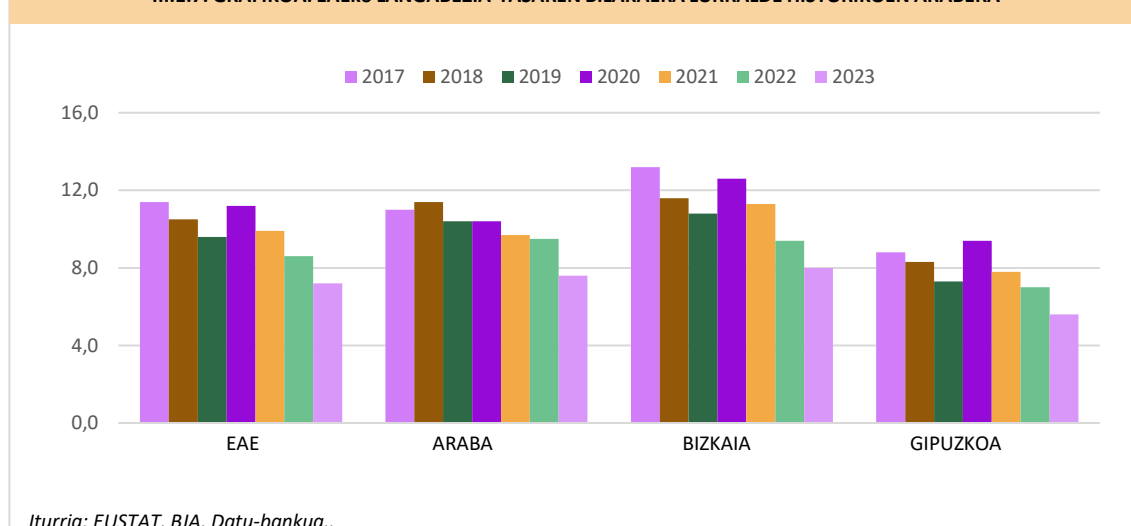
		BATEZ BESTE (MILAKOTAN)				ALDAKUNTZA (MILAKOTAN)			URTETIK URTERAKO ALDAKUNTZA-TASA (%)		
		2020	2021	2022	2023	20-21	21-22	22-23	20/21	21/22	22/23
GIZONAK	LEHEN SEKTOREA	1,1	1,5	2,4	1,3	0,4	0,9	-1,1	36,4	60,0	-45,8
	INDUSTRIA	15,2	12,4	7,5	5,0	-2,8	-4,9	-2,5	-18,4	-39,5	-33,3
	ERAIKUNTZA	9,9	6,3	4,3	5,5	-3,6	-2,0	1,2	-36,4	-31,7	27,9
	ZERBITZUAK	32,2	28,9	25,5	24,9	-3,3	-3,4	-0,6	-10,2	-11,8	-2,4
	1. ENPLEGUAREN BILA	4,9	2,9	3,6	3,5	-2,0	0,7	-0,1	-40,8	24,1	-2,8
	GUZTIRA	63,2	52,0	43,3	40,2	-11,2	-8,7	-3,1	-17,7	-16,7	-7,2
EMAKUMEAK	LEHEN SEKTOREA	0,1	0,0	0,0	0,3	-0,1	0,0	0,3	-100,0	-	-
	INDUSTRIA	4,1	5,1	1,8	2,3	1,0	-3,3	0,5	24,4	-64,7	27,8
	ERAIKUNTZA	1,0	1,3	1,4	0,2	0,3	0,1	-1,2	30,0	7,7	-85,7
	ZERBITZUAK	42,7	40,2	41,2	28,8	-2,5	1,0	-12,4	-5,9	2,5	-30,1
	1. ENPLEGUAREN BILA	6,7	5,6	3,4	3,8	-1,1	-2,2	0,4	-16,4	-39,3	11,8
	GUZTIRA	54,5	52,2	47,9	35,4	-2,3	-4,3	-12,5	-4,2	-8,2	-26,1
GUZTIRA	LEHEN SEKTOREA	1,2	1,5	2,4	1,6	0,3	0,9	-0,8	25,0	60,0	-33,3
	INDUSTRIA	19,3	17,4	9,3	7,2	-1,9	-8,1	-2,1	-9,8	-46,6	-22,6
	ERAIKUNTZA	10,9	7,6	5,7	5,6	-3,3	-1,9	-0,1	-30,3	-25,0	-1,8
	ZERBITZUAK	74,9	69,1	66,7	53,8	-5,8	-2,4	-12,9	-7,7	-3,5	-19,3
	1. ENPLEGUAREN BILA	11,5	8,5	7,1	7,3	-3,0	-1,4	0,2	-26,1	-16,5	2,8
	GUZTIRA	117,7	104,2	91,2	75,5	-13,5	-13,0	-15,7	-11,5	-12,5	-17,2

Iturria: EUSTAT. "Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkesta". Datu-bankua.

Sektoreka, 2023ko laugarren hiruhilekoan, langabeen % 71,3 zerbitzuen sektorekoak dira, eta sektore horretan % 19,3 murriztu da langabezia (-12.900 pertsona, horietatik % 96 emakumeak). Bestalde, industrian, 2023. urtearen amaieran langabezia osoaren % 9,5 izanik, langabezia % 22,6 murriztu da (-2.100 pertsona), sektore horretan gizon eta emakume langabeen kopuruaren ondorioz (-2.500 eta +500, hurrenez hurren)⁸. Eraikuntzan, bestalde, % 1,8 murriztu da langabeen kopurua (-100 pertsona garbi).

Azkenik, **lehen enplegua bilatzen ari direnen** kolektiboa 200 pertsonatan igo da (-% 2,8), eta 7.300 zenbatu dira hiruhilekoan batez beste: % 52 emakumeak dira eta % 48 gizonak.

III.1.7. GRAFIKOA. EAEko LANGABEZIA-TASAREN BILAKAERA LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA

Iturria: EUSTAT. BJA. Datu-bankua..

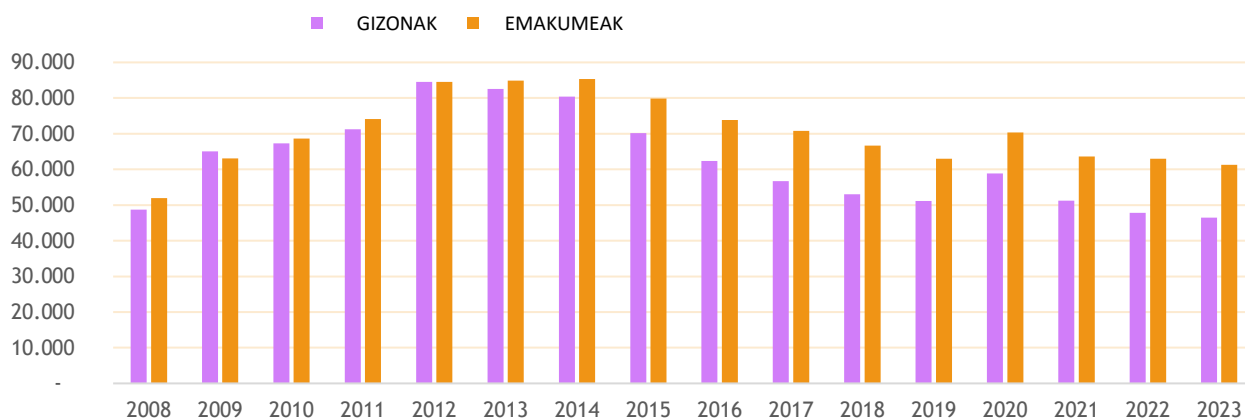
Lurraldeka, langabezia-tasa guztiek egin dute behera 2022ko 4. hiruhilekoarekin alderatuta. Intzidentziarik txikiena, beste urte batez, Gipuzkoan izan da, % 5,6rekin (-1,4 puntu 2022tik); ondoren Araba dator, % 7,6ko langabeziarekin, -1,9 puntu, eta, azkenik, Bizkaia, 1,4 puntu jaitsi da, eta urtea % 8ko langabezia-tasarekin amaitu du.

⁸ Ikus kapitulu honen 2. oin-oharra.

1.3.2. LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzua: Langabezia eta enplegu-eskatzailleak

Gure erkidegoak 2019aren amaieran 114.162 langabe zeuzkan (abenduko batez besteko datua). 2020ko martxoan hasi zen pandemiaren eta jardura ekonomikoaren geldialdiaren ondorioz, LANBIDEN 129.240 langabetu erregistratu ziren urtearen amaieran (+% 13,2). 2021ean, erregistratutako langabezia % 11,1 jaitsi zen, eta, berriz ere, % 3,5 2022an, eta urte horretan 110.798 langaberekin amaitu zen.

III.1.8. GRAFIKOA. EAEn ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK.

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA.

2023. urtea amaitzean, **LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzu Publikoak** 107.779 **langabetu erregistratu** zituen, 2022an baino 3.019 gutxiago (-% 2,7, eta Estatuko batezbestekoaren -% 4,6, non erregistratutako langabezia 2,7 milioi pertsonatik gorakoa baita). Aurreko atalean ikusi den bezala, urteko laugarren hiruhilekoan 75.500 pertsona erregistratu zituen EUSTATen Biztanleria Jardueraren Arabera Inkestak.

III.1.16 TAULA. EAEn ERREGISTRATUTAKO LANGABEAK, ADINAREN ETA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK.

		ABENDUKO LANGABEAK					ALDAKUNTZA 21-22		ALDAKUNTZA 22-23	
		2019	2020	2021	2022	2023	ABS.	%	ABS.	%
< 25 URTE	GIZONAK	4.161	5.730	4.639	4.407	4.642	-232	-5,0	235	5,3
	EMAKUMEAK	3.718	4.978	4.179	3.814	3.966	-365	-8,7	152	4,0
	GUZTIRA	7.879	10.708	8.818	8.221	8.608	-597	-6,8	387	4,7
25 - 44 URTEKOAK	GIZONAK	21.035	24.309	19.402	17.279	16.174	-2.123	-10,9	-1.105	-6,4
	EMAKUMEAK	27.045	33.430	25.826	24.939	23.537	-887	-3,4	-1.402	-5,6
	GUZTIRA	48.080	57.739	45.228	42.218	39.711	-3.010	-6,7	-2.507	-5,9
45 URTE ETA HORTIK GORAKOAK	GIZONAK	25.972	28.859	27.190	26.159	25.658	-1.031	-3,8	-501	-1,9
	EMAKUMEAK	32.231	31.934	33.609	34.200	33.802	591	1,8	-398	-1,2
	GUZTIRA	58.203	60.793	60.799	60.359	59.460	-440	-0,7	-899	-1,5
GUZTIRA	GIZONAK	51.168	58.898	51.231	47.845	46.474	-3.386	-6,6	-1.371	-2,9
	EMAKUMEAK	62.994	70.342	63.614	62.953	61.305	-661	-1,0	-1.648	-2,6
	GUZTIRA	114.162	129.240	114.845	110.798	107.779	-4.047	-3,5	-3.019	-2,7

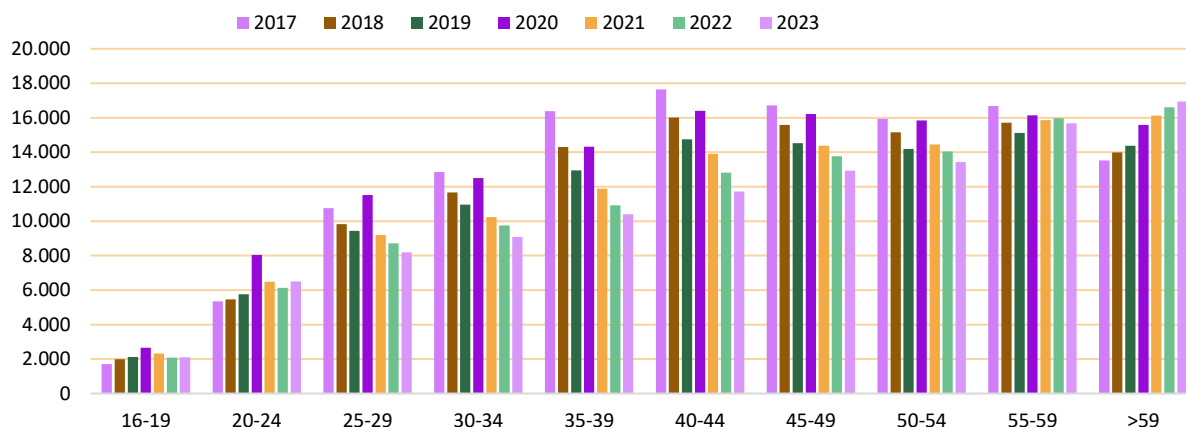
Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.

Lurraldeen arabera, Arabak igoera txiki bat izan du urte arteko saldoan: +% 0,3 (+56 pertsona eta 19.056 langabe urtearen amaieran); Gipuzkoa eta Bizkaia, berriz, batezbestekoa baino gehiago jaitsi dira: Gipuzkoan % 3,5 jaitsi da (-1.018 eta 28.419 langabe), eta Bizkaian % 3,3 jaitsi da (-2.057 eta 60.304 langabe urtearen amaieran).

Langabezia murriztu egin da **bi sexuetan**, eta gehiago gizonen artean (-% 2,9) emakumeen artean baino (-% 2,6). Bilakaera horren ondorioz, langabeen % 56,9 emakumeak dira 2023ko abenduan (2022an baino hamarren bat gehiago).

Adinen arabera, erregistraturiko langabezia igo egin da 25 urtetik beherako pertsonen artean, eta jaitsi gainerako adin-taldeetan. III.1.16 TAULAN ikus daitekeen bezala, langabezia igo egin da 25 urtetik beherakoaren artean (+% 4,7 guztira, +% 5,3 gizonentzat eta +% 4 emakumeentzat), eta, aldiz, tarteko adineko taldean batezbestekoaren gainetik murriztu da (-% 5,9, -% 6,4 gizonentzat eta -% 5,6 emakumeentzat). 45 urtetik gorakoaren taldean ere jaitsi da langabezia, baina gainerako taldeetan baino gutxiago, % 1,5: gizonena % 1,9 jaitsi da, eta emakumeena % 1,2 igo.

III.1.9. GRAFIKOA. EAEEn ERREGISTRATUTAKO LANGABEEN BANAKETAREN BILAKAERA ADINAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

Iturria: LANBIDEn datuekin egindakoa.

Ikasketa-mailaren arabera, erregistraturiko langabezia ia maila guztietan murriztu da 2022ko abenduarekin alderatuta, Lanbide Heziketan eta goi-mailako ikasketa tekniko profesionaletan izan ezik, % 49,8 eta % 4 igo baitira, hurrenez hurren. Beherakadarik handienak, batezbestekoaren gainetik, lehen mailako ikasketak amaituta dituztenen artean gertatzen dira (-% 11,8), lehen zikloko goi-mailako ikasketak dituztenen ondoren (-% 12,3). Ikasketarik ez duten edo lehen mailako ikasketak amaituta ez dituzten pertsonen kasuan ere jaitsi da (-% 6,3), eta bigarren hezkuntza osteko bigarren eta hirugarren zikloko ikasketak dituztenen artean ere (-% 8,6).

III.1.17 TAULA. EAEko LANGABEAK IKASKETA-MAILAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

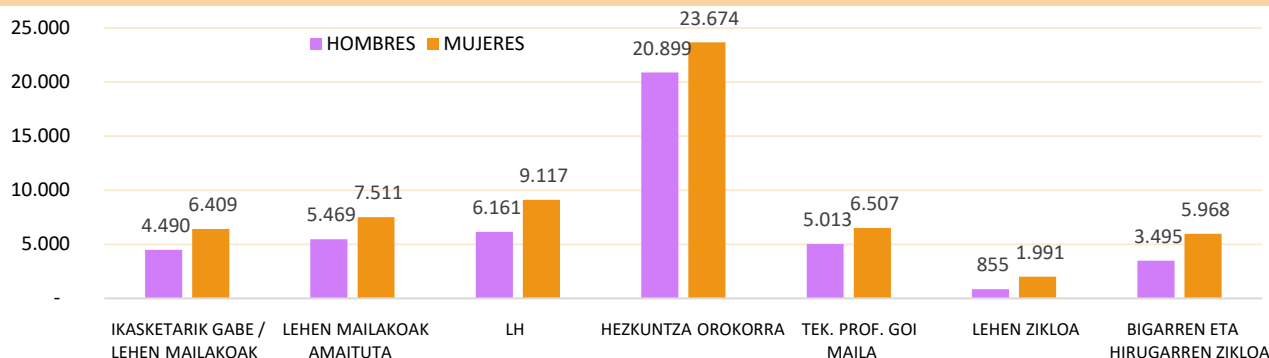
		ABENDUKO LANGABEAK					ALD. 21-22		ALD. 22-23	
		2019	2020	2021	2022	2023	ABS.	%	ABS.	%
LEHEN IK.	IKASKETARIK EZ / LEHEN MAILAKOAK AMAITU GABE	10.050	12.634	12.561	11.634	10.899	-927	-7,4	-735	-6,3
	OSORIK AMAITUTA	15.677	16.976	15.258	14.709	12.980	-549	-3,6	-1.729	-11,8
BIGARREN IK.	LANBIDE HEZIKETA	10.110	11.567	10.269	10.200	15.278	-69	-0,7	5.078	49,8
	HEZKUNTZA OROKORRA	53.643	58.844	51.731	49.368	44.573	-2.363	-4,6	-4.795	-9,7
BIGARREN IK. OSTEAN	TEKN. PROF. GOI-MAILA	10.620	12.890	11.179	11.072	11.520	-107	-1,0	448	4,0
	LEHEN ZIKLOA	3.587	3.910	3.339	3.245	2.846	-94	-2,8	-399	-12,3
	BIGARREN ETA HIRUGARREN ZIKLOA	10.293	12.189	10.298	10.359	9.463	61	0,6	-896	-8,6
	BESTE BATZUK	182	230	210	211	220	1	0,5	9	4,3
GUZTIRA		114.162	129.240	114.845	110.798	107.779	-4.047	-3,5	-3.019	-2,7

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.

Bilakaera, aurreko urteetan bezala, oso antzekoa da bi sexuetan. Titulazio-talde handien arabera, 2023ko abenduan erregistraturiko langabeen % 41,4k hezkuntza orokorreko bigarren mailako ikasketak zituen (% 44,6k, 2022an), eta emakumeen artean pisu hori pixka bat txikiagoa da (emakume langabeen % 38,6 eta gizonen % 45). Kopuru absolutuetan, emakumeen taldea handiagoa da, ordea (23.674 emakume eta 20.899 gizon). Izan ere, emakume langabetuak gizonak baino ugariagoak dira ikasketa-maila guztietan (ikus III.1.10 grafikoa).

Aurten ere, LANBIDEn erregistratuta ageri diren 10 langabetatik 6 baino gehiagok (% 63,5) kualifikazio txikia dutela esan daiteke (lehen edo bigarren mailako hezkuntza orokorreko ikasketak dituztenak).

III.1.10. GRAFIKOA. EAEn ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIAREN BANAKETA IKASKETA-MAILAREN ETA SEXUAREN ARABERA. 2023KO ABENDUA.

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.

Aurreko lan-esperientzia duten langabe inskribatuen jarduerari dagokionez, EEZPk emandako datuen arabera, 2023. urteko abenduan jarduera-atal guztietan jaitsi da langabe-kopurua, 2022. urteko abenduarekin alderatuta betiere. Gainera, enpleguan (eta langabezian) pisu handia duten zenbait sekzioetan langabezia murriztu egin da, -% 2,7 inguruko jaitsierekin, edo are gehiago, batezbestekoaren gainetik. Adibidez, jarduera administratiboak, langabeziaren % 15,7 biltzen dutenak, % 3,4 murriztu dira; Merkataritza eta konponketak, bere aldetik, langabeziaren % 13,7 kontzentratzen du eta % 3,6 murriztu da, eta, era berean, manufaktura-industriak langabeziaren % 9,3 hartzen du eta % 8,9 jaitsi da. Hala ere, pisu handia duten beste atal batzuek ez dute bilakaera hain ona izan. Ostalaritzaren kasua da, langabeziaren % 10,2 biltzen baitu eta langabeziak % 0,2 egin baitu gora; gauza bera gertatzen da osasun-jarduerekin eta gizarte-zerbitzuen jarduerekin, langabeziaren % 6,1 hartzen baitute eta % 1,5 igo baitira.

III.1.18 TAULA. EAEko LANGABEZIA, SEXUAREN ETA JARDUERAREN ARABERA (EJSN 2009). ABENDUKO HILABETEA.

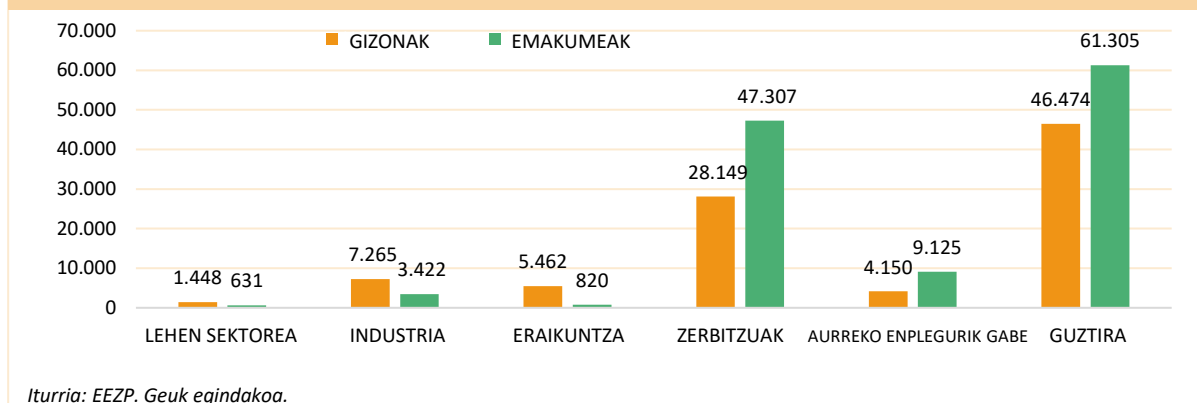
	2021	2022	2023KO LANGABEAK				21/22 (%)	22/23 (%)
			GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	% BERT.		
NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, BASOGINTZA, ARRANTZA	2.632	2.179	1.448	631	2.079	1,9	-17,2	-4,6
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	45	39	28	15	43	0,0	-13,3	10,3
MANUFAKTURA-INDUSTRIA	12.976	11.032	6.751	3.304	10.055	9,3	-15,0	-8,9
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN HORNIKUNTZA	51	35	26	7	33	0,0	-31,4	-5,7
URAREN HORNIKUNTZA, HONDAKINEN KUDEAKETA ERAIKUNTZA	636	632	460	96	556	0,5	-0,6	-12,0
MERKATARITZA ETA KONPONKETAK	7.717	6.428	5.462	820	6.282	5,8	-16,7	-2,3
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	16.344	15.329	5.132	9.639	14.771	13,7	-6,2	-3,6
OSTALARITZA	3.127	2.983	2.117	915	3.032	2,8	-4,6	1,6
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	11.288	10.959	3.716	7.270	10.986	10,2	-2,9	0,2
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	2.037	1.876	1.024	880	1.904	1,8	-7,9	1,5
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	890	855	265	405	670	0,6	-3,9	-21,6
HIGIEZIN-JARDUERAK	395	386	99	238	337	0,3	-2,3	-12,7
PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	5.169	4.472	1.539	2.683	4.222	3,9	-13,5	-5,6
ADMINISTRATZIO-JARDUERAK	16.300	17.537	7.986	8.960	16.946	15,7	7,6	-3,4
ADMINISTRATZIO PUBLIKOA	3.089	3.895	1.893	1.836	3.729	3,5	26,1	-4,3
HEZKUNTZA	2.972	3.376	841	2.039	2.880	2,7	13,6	-14,7
OSASUN JARD. ETA GIZARTE ZERBITZUETAKOAK	5.668	6.485	1.321	5.262	6.583	6,1	14,4	1,5
JARDUERA ARTISTIKOAK, JOLASERAKO ETA ENTRETENIMENDURAKO JARDUERAK	2.005	1.868	941	892	1.833	1,7	-6,8	-1,9
BESTE ZERBITZU BATZUK	3.329	3.216	937	2.204	3.141	2,9	-3,4	-2,3
ETXEAK, LANGILEEN ENPLEGATZAILE	3.926	4.160	328	4.072	4.400	4,1	6,0	5,8
LURRALDEZ KANPOKO ERAK. ETA ORGANISMOAK	29	23	10	12	22	0,0	-20,7	-4,3
AURREKO ENPLEGURIK GABE	14.220	13.033	4.150	9.125	13.275	12,3	-8,3	1,9
GUZTIRA	114.845	110.798	46.474	61.305	107.779	100,0	-3,5	-2,7

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.

Sektore handien arabera, zerbitzuetan emakumeen langabeziaren % 77,2 biltzen da, eta gizonen langabeziaren % 60,6. Industrian eta eraikuntzan, bestalde, gizonen presentzia askoz handiagoa da (% 15,6 eta % 11,8 emakumeen kasuan), langabezian gertatzen den bezala.

Bestalde, **aurreko lanik gabekoak** langabe guztien % 12,3 ziren 2023ko abenduan (% 11,8, 2022an), eta, kopuru osoa ez bezala, igo egin dira 2022ko abendutik (+% 1,9). Talde horretan, emakumeen presentzia nabarmentzen da. Izan ere, kategoria horretan inskribaturiko 13.275 pertsonen % 68,7 dira (% 67,8, 2022ko abenduan).

III.1.11. GRAFIKOA. EAEen ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIA: BANAKETA JARDUERA-SEKTOREAREN ETA SEXUAREN ARABERA. 2023KO ABENDUA.

Kontuan hartzen badugu **langabezian igarotako denbora**, 2023an murriztu egin da 6 hilabete baino gutxiago langabezian daramaten pertsonen kopuru osoa (-% 5,8); aldiz, igo egin da 6 hilabete eta urtebete artean langabezian daramaten pertsonen (+% 4,2) kopurua, batez ere emakumeen kasuan (+% 6). Iraupen luzeko langabezia, urtebetetik gorakoa dena, jaitsi egin da bi sexuetan (-% 2,3 guztira, - % 0,9 gizonetan eta - % 3,2 emakumeetan).

III.1.19 TAULA. EAEko LANGABE ERREGISTRATUAK, LANGABEZIAREN IRAUPENAREN ETA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

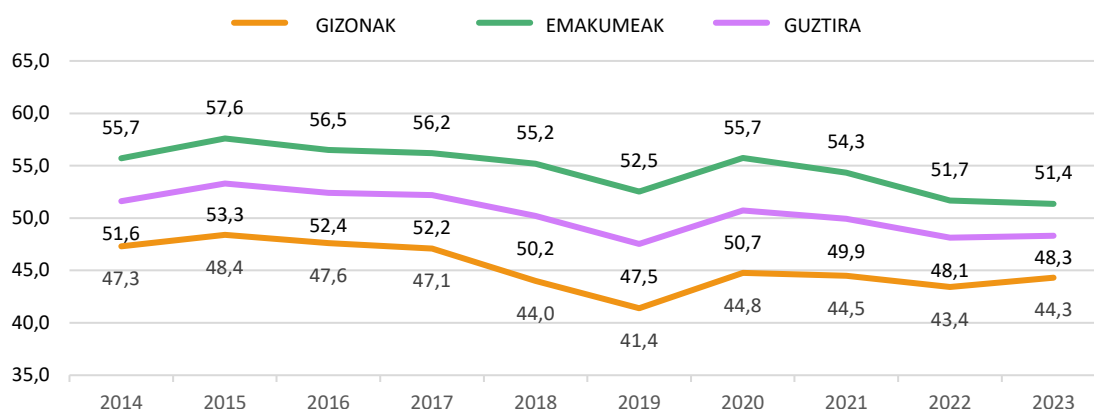
		ERREGISTRATUTAKO LANGABEAK					ALDAKUNTZA (%)	
		2019	2020	2021	2022	2023	21/22	22/23
< 6 HILABETE	GIZONAK	22.772	21.438	21.724	20.338	19.030	-6,4	-6,4
	EMAKUMEAK	21.057	19.728	21.246	21.803	20.685	2,6	-5,1
	GUZTIRA	43.829	41.166	42.970	42.141	39.715	-1,9	-5,8
6 HILABETETIK URTEBETERA	GIZONAK	7.215	11.092	6.768	6.724	6.846	-0,7	1,8
	EMAKUMEAK	8.855	11.417	7.813	8.616	9.136	10,3	6,0
	GUZTIRA	16.070	22.509	14.581	15.340	15.982	5,2	4,2
> URTEBETE	GIZONAK	21.181	26.368	22.793	20.783	20.598	-8,8	-0,9
	EMAKUMEAK	33.082	39.197	34.555	32.534	31.484	-5,8	-3,2
	GUZTIRA	54.263	65.565	57.348	53.317	52.082	-7,0	-2,3
GUZTIRA	GIZONAK	51.168	58.898	51.231	47.845	46.474	-6,6	-2,9
	EMAKUMEAK	62.994	70.342	63.614	62.953	61.305	-1	-2,6
	GUZTIRA	114.162	129.240	114.845	110.798	107.779	-3,5	-2,7

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.

Ondorioz, **luzaroko langabeen** ehunekoa guztizkoaren aldean 2 hamarren igo da 2023ko abenduan, % 48,3raino (+2,2 puntu Estatu osoan, % 44,8ra iritsita). Ratio hori % 44,3koa da gizonen artean (+9 hamarren) eta % 51,4koa emakumeen artean (-3 hamarren).

Bi sexuen arteko diferentzia, beraz, 7 puntukoa zen 2023ko abenduan, eta 1,2 txikiagotu da azken urtean.

III.1.12. GRAFIKOA: IRAUPEN LUZEKO LANGABEZIA-TASA* EAEn. SEXUAREN ARABERAKO BILAKAERA. ABENDUKO HILABETEAk.

Iturria: EEZP. Geuk egindakoa.

* Langabezian urtebete baino gehiago daramaten langabeen ehunekoa

Bestalde, **lana eskatzen duten pertsonen guztizko** kopurua, langabeen eta ez-langabeen batura, 2021ean % 27,4 eta 2022an % 14,7 jaitsi ondoren, % 6,6 igo da 2023an, teknikoki langabezian ez dauden enplegu-eskatzailleen kopurua nabarmen igo delako⁹ (+% 12,8), enplegu-eskatzailer langabeen beherakada baino askoz gehiago (-% 2,7).

Lan-eskatzailleen guztizko kopurua, 2023ko abenduan, 296.704 pertsonakoa da, 2022ko abenduan baino 18.365 gehiago. Hazkunde hori oso antzeko proportzioetan gertatu da gizonen enplegu-eskariaren (+% 6,7) eta emakumeen (+% 6,5) artean. Estatu mailan, guztizko lan-eskaria % 0,2 handitu da eta 4,4 milioi pertsonara igo da.

Alabaina, 2023ko BJAren arabera (IV. hiru hilekoa), langabeen % 37,5 ez zegoen erregistraturik langabe gisa LANBIDEN (27.400 lagun inguru) (% 32,7 2022an).

III.1.20 TAULA. ENPLEGU-ESKAERAREN BILAKAERA EAEn, SEXUAREN ETA LAN-EGOERAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAk.

		2019	2020	2021	2022	2023	ALDAKUNTZA (%)		
							20/21	21/22	22/23
LANGABEAK	GIZONAK	51.167	58.898	51.231	47.845	46.474	-13	-6,6	-2,9
	EMAKUMEAK	62.992	70.342	63.614	62.953	61.305	-9,6	-1,0	-2,6
	GUZTIRA	114.159	129.240	114.845	110.798	107.779	-11,1	-3,5	-2,7
LANGABEAK EZ DIRENAK	GIZONAK	66.755	157.801	91.629	67.556	76.677	-41,9	-26,3	13,5
	EMAKUMEAK	97.697	162.412	119.840	99.985	112.248	-26,2	-16,6	12,3
	GUZTIRA	164.452	320.213	211.469	167.541	188.925	-34,0	-20,8	12,8
GUZTIRA	GIZONAK	117.922	216.699	142.860	115.401	123.151	-34,1	-19,2	6,7
	EMAKUMEAK	160.689	232.754	183.454	162.938	173.553	-21,2	-11,2	6,5
	GUZTIRA	278.611	449.453	326.314	278.339	296.704	-27,4	-14,7	6,6

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.

Azkenik, LANBIDEn bulegoetan erregistraturiko langabeziaren datuek erakusten dutenez, 2023an 3,5 igo zen **atzerritarren** langabezia, langabezia osoa ez bezala (-% 2,7). Hortaz, langabeen kolektiboan gora egin zuen atzerritar langabetuen pisuak, % 17,2tik % 18,4ra.

⁹ Enplegu-eskatzailleen kopuru osoa erregistratutako langabeek osatzen dute (2023ko abenduan EAeko enplegu-eskatzailer guztien % 36,3a zirenak), gehi beste enplegu bat eta beste egoera batzuk nahi dituzten landunek, hala nola enplegurik ez duten baina baldintza bereziak eta jardun mugatua (etxean bakarrik, atzerrian telelana eta abar) duten eskatzailerak.

Estatuan, atzerritarrak langabeen % 13,1 dira (+hamarren 1), eta atzerriko langabezia % 4,6 murriztu da azken urtean, guztizko langabeziaren ratio bera.

III.1.21 TAULA. ATZERITARREN ARTEAN ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIAREN BILAKAERA EAEn ETA ESTATUAN, JATORRIAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.				
		EAE	ESTATUA	% EAE/ESTATUA
2020	EB	4.038	198.644	2,0
	EB-TIK KANPO	16.397	366.736	4,5
	GUZTIRA	20.435	565.380	3,6
	Guzt. langab. %	15,8	14,5	-
2021	EB	3.382	138.963	2,4
	EB-TIK KANPO	15.179	257.439	5,9
	GUZTIRA	18.561	396.402	4,7
	Guzt. langab. %	16,2	12,8	-
2022	EB	3.216	116.456	2,8
	EB-TIK KANPO	15.618	256.459	6,1
	GUZTIRA	18.834	372.915	5,1
	Guzt. langab. %	17,2	13,0	-
2023	EB	3.172	112.551	2,8
	EB-TIK KANPO	16.665	243.359	6,8
	GUZTIRA	19.837	355.910	5,6
	Guzt. langab. %	18,4	13,1	
ALD. % 21/22	EB	-4,9	-16,2	
	EB-TIK KANPO	2,9	-0,4	
	GUZTIRA	1,5	-5,9	
ALD. % 22/23	EB	-1,4	-3,4	
	EB-TIK KANPO	6,7	-5,1	
	GUZTIRA	5,3	-4,6	
Iturria: EEZPren datuekin egindakoa.				

2. KONTRATAZIOEN BILAKAERA, ALDI BATERAKO KONTRATUEN AMAIERA ETA IRAIZPENAK

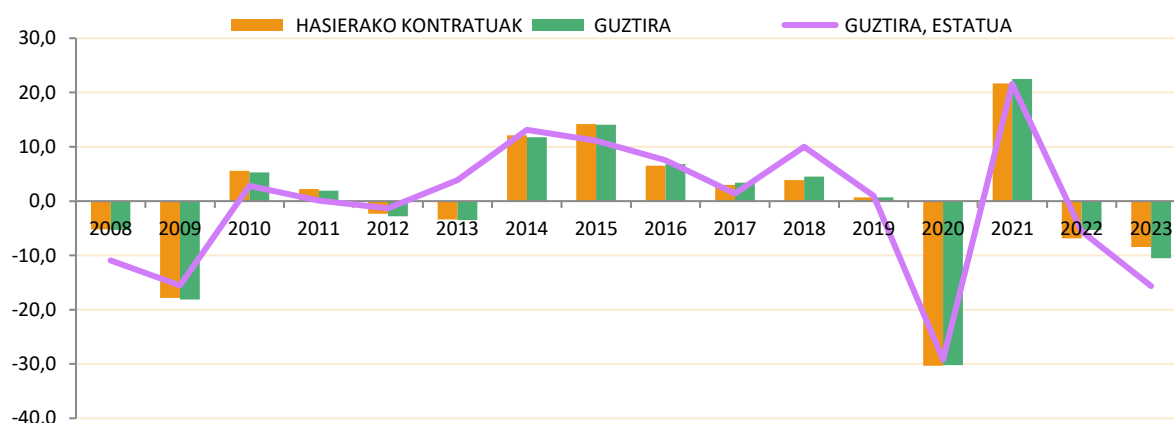
2.1. KONTRATAZIOAREN EGOERA

2022an, **lan-erreforma berria** sartu zen Espainian. Lan-erreformarako, enplegu-egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua eraldatzeko presako neurriei buruzko abenduaren 28ko 32/2021 Errege Lege-dekretuaren¹⁰ helburu nagusia Espainian lan-merkatuaren egiturazko erreforma gauzatzea da, hartara bereizgarri dituen behin-behinekotasun tasa altuak murrizteko eta, beraz, behin-behinekotasun horren ondorioz enpleguan dagoen prekarietateari aurre egiteko. Funtsezko helburu horrekin batera, erreformaren beste helburu garrantzitsu batzuk ere lortu nahi dira, hala nola lanaldia murrizteko eta eteteko neurriak bultzatzea, ABEEE direlakoak, lan-kontratuak azkentzearen ordezkioa den aldetik, langileen prestakuntza indartzea eta negozioazio kolektiboa modernizatzea.

Kontratazioak nabarmen egin zuen behera Euskadin 2020an (-% 30,2), COVID-19ak eragindako krisiaren ondorioz, eta 2021ean susperraldi handia egon zen (+% 22,5). 2022an, kontratazioa % 5,3 jaitsi zen, eta aldaketa handiak egon ziren osieran, 32/2021 ELDren ondorioz.

Jarraian, EAEko 2023ko kontratazioaren zifra nagusiak aurkezten dira, eta horietan, 2022an bezala, ELDaren ondorioak islatzen dira. Kontratuaren kopuru osoan egon zen jaitsierarekin batera (-% 10,5), kontratatutako pertsonen kopurua ere murriztu zen (-% 9,5), 2022an ez bezala.

III.2.1. GRAFIKOA. LAN-KONTRATUEN URTEKO ALDAKUNTZA (%-TAN) EAE-N: HASIERAKO KONTRATUAK ETA GUZTIRA. ALDERAKETA ESTATUKO KOPURU OSOAREKIN

Iturria: LANBIDEn datuekin egindakoa.

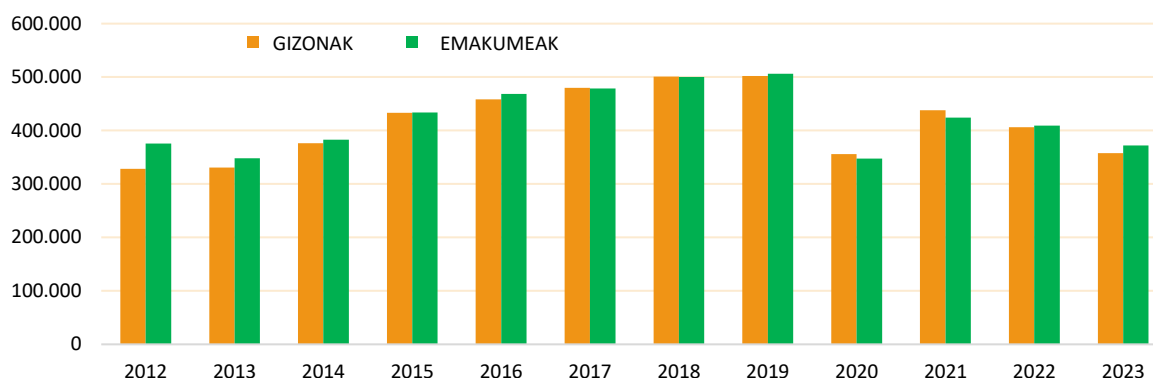
Guztira, **EEZPk 730.146 lan-kontratu erregistratu zituen 2023an gure erkidegoan** (kontratu berriak gehi bihurtetako), eta ia % 50ean banatzen dira gizonen eta emakumeen artean (ikus III.2.2 grafikoa). Gizonek, berriz, kontratatutako pertsonen % 51,8 hartzen dute (aurrerago, urtean sinatutako kontratuaren batez besteko kopurua –txandakatzea– eta sexuaren arabera aldea aztertuko dira). Aurreko urtearen aldea, emakumeen kontratazioa gizonena baino pixka bat gutxiago jaitsi da (-% 9,1 eta -% 11,9, hurrenez hurren).

¹⁰ ELD hau eta lan-kontratazioan egindako aldaketak xehatzeko, 2022ko Memoria Sozioekonomikoko atal berera jo behar da.

Lurraldeka, Bizkaia batezbestekoaren gainetik egin du behera, kontratazioetan % 11,3 egin baitu behera, Araban bezala (-% 10,8). Gipuzkoan erorketa batezbestekoa baino txikiagoa izan da (-% 9). Banaketari dagokionez, Bizkaian kontratuen % 48,8 sinatu zen (356.417), % 31,2 Gipuzkoan (227.878) eta gainerako % 20a Araban (145.851).

Estatuan, berriz, 15,4 milioi kontratu erregistratu ziren, 2022an baino 2,9 milioi gutxiago (-% 15,7).

III.2.2. GRAFIKOA. KONTRATAZIOAREN BILAKAERA EAEn: KONTRATU-KOPURUA SEXUAREN ARABERA

Iturria: LANBIDE. Geuk egindakoa.

Sektore guztietan egin du behera kontratazioak, eta eraikuntzak izan du bilakaerarik txarrena (-% 19). Ondoren, industriak (-% 14,2). Kontratazioa gutxien murriztu duen sektorea zerbitzuena da, % 9,4 jaitsi baita 2022rekin alderatuta, eta, ondoren, lehen sektorea dago (-% 13,4). Zerbitzuen sektoreko kontratazioak gutzitzkoaren % 81 dira, eta industriakoak, berriz, % 14,2.

III.2.1 TAULA. EAEn ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUEN BILAKAERA, SEXUAREN ETA JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA										
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	21/22 (%)	22/23 (%)
GUZTIRA	926.599	958.100	1.001.181	1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	-5,3	-10,5
GIZONAK	458.363	479.693	500.925	502.030	356.019	437.788	406.391	357.872	-7,2	-11,9
EMAKUMEAK	468.236	478.407	500.256	506.145	347.336	423.938	409.328	372.274	-3,4	-9,1
LEHEN SEKTOREA	18.563	16.738	18.456	17.618	15.598	15.484	14.865	12.875	-4,0	-13,4
INDUSTRIA	147.712	149.237	155.153	150.691	109.719	137.257	120.377	103.317	-12,3	-14,2
ERAIKUNTZA	34.069	34.808	35.560	34.049	28.146	30.286	27.546	22.316	-9,0	-19,0
ZERBITZUAK	726.255	757.317	792.012	805.817	549.892	678.699	652.931	591.638	-3,8	-9,4

Iturria: LANBIDE. Geuk egindakoa.

Jarduera-atalak aztertuta, ia guztiek izan dute bilakaera negatiboa, batez ere jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak (-% 24,5), eta, esan bezala, eraikuntzak (-% 19). Aitzitik, igoera nabarmena ageri da informazioaren eta komunikazioaren kontratazioetan (+% 19,7). Eta, 2022an ez bezala, ostalaritzako eta arterako, jolaserako eta entretenimendurako jardueretako kontratazioetan bilakaera negatiboa izan da (-% 7,9 eta -% 4,7 hurrenez hurren). Manufaktura-industria kontratuen % 13,4 da, eta batezbestekoaren gainetik erori da (% 14,4).

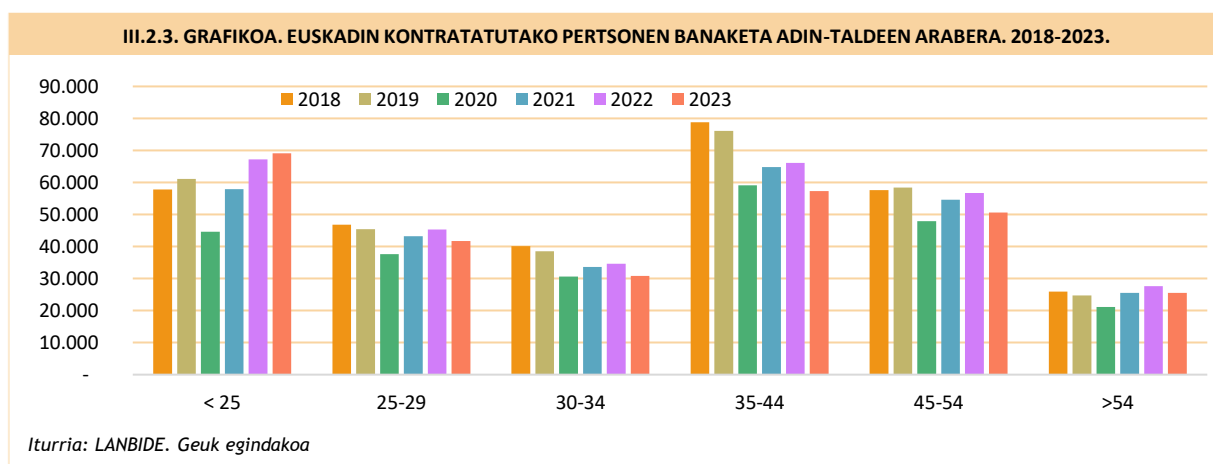
Aurreko urteetan bezala, sexuaren arabera aldeak ageri dira. Izan ere, manufaktura-industriak gizonen sinatutako kontratuen % 20,4 hartzen du (2022an baino 8 hamarren gutxiago), eta emakumeen artean, berriz, pisu handiena duten jarduera-atalak Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuen jarduerak eta Ostalaritza dira (bien artean, emakumeek sinatutako kontratuen % 36,3).

III.2.2 TAULA. KONTRATAZIOA EAen, SEXUAREN ETA JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA (EJSN 2009)								
	2022	2023KO KONTRATUAK				21/22 (%)	22/23 (%)	
		GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	% BERT.			
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, BASOGINTZA, ARRANTZA	14.865	11.469	1.406	12.875	1,8	-4,0	-13,4	
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	154	87	22	109	0,0	19,4	-29,2	
MANUFATURA-INDUSTRIA	114.341	72.904	24.990	97.894	13,4	-12,8	-14,4	
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN HORNIKUNTZA	215	111	125	236	0,0	40,5	9,8	
URAREN HORNIKUNTZA, HONDAKINEN KUDEAKETA	5667	4.521	557	5.078	0,7	-3,3	-10,4	
ERAIKUNTZA	27.546	20.596	1.720	22.316	3,1	-9,0	-19,0	
HANDIZKAKO ETA TXIKIZKAKO MERKATARITZA, KONPONKETAK...	96.727	35.952	48.621	84.573	11,6	-8,4	-12,6	
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	65.400	43.371	11.206	54.577	7,5	-20,1	-16,5	
OSTALARITZA	109.617	38.541	62.362	100.903	13,8	17,5	-7,9	
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	24.761	16.988	12.647	29.635	4,1	-15,6	19,7	
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	3.308	1.486	1.831	3.317	0,5	0,3	0,3	
HIGIEZIN-JARDUERAK	1141	325	701	1.026	0,1	1,5	-10,1	
PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	26.932	9.911	10.414	20.325	2,8	-13,6	-24,5	
ADMINISTRATIO-JARDUERAK	86.257	35.153	43.730	78.883	10,8	-8,2	-8,5	
ADMINISTRATIO PUBLIKOA	12.017	5.333	7.265	12.598	1,7	-3,6	4,8	
HEZKUNTZA	48.791	12.641	33.948	46.589	6,4	2,9	-4,5	
OSASUN-JARDUERAK ETA GIZARTE-ZERBITZUEN JARDUERAK	102.352	19.275	72.726	92.001	12,6	-8,7	-10,1	
ARTERAKO, JOLASERAKO ETA ENTRETENIMENDURAKO JARDUERAK	39.695	22.749	15.070	37.819	5,2	22,5	-4,7	
BESTE ZERBITZU BATZUK	15.974	5.391	8.983	14.374	2,0	-1,6	-10,0	
ETXEA, LANGILEEN ENPLEGATZAILE	19.923	1.056	13.915	14.971	2,1	8,5	-24,9	
LURRALDEZ KANPOKO ERAK. ETA ORGANISMOAK	36	12	35	47	0,0	-55,6	30,6	
GUZTIRA	815.719	357.872	372.274	730.146	100,0	-5,3	-10,5	

Iturria: LANBIDE. Geuk egindakoa.

2023an **kontratututako pertsonak** 275.233 dira guztira (-% 9,5, 2022. urtearekin alderatuta), EEZPk emandako datuen arabera¹¹.

LANBIDEK **adinaren eta ikasketa-mailaren arabera** **banaketari** buruzko informazioa ematen du.

Pertsona horietako gehienak, gizonak zein emakumeak, 35 eta 54 urte bitartekoak dira (% 39,2), 35 eta 44 urte bitartekoak (guztizkoaren % 20,8) eta 45 eta 54 urte bitartekoak (% 18,4). 25 urtetik beherako pertsonak % 25,1 dira (2022an % 22,6), hau da, biztanleria aktiboan duten pisua baino nabarmen gehiago, azken hori % 5,5koa baita (2023ko

¹¹ 2022tik 2023ra kontratatutako pertsonen kopurua % 9,5 jaitsi da, EEZPk emandako zifrak kontuan hartuta. Kontuan izan aldakuntza hori txikiagoa dela, % -7,6koa, LANBIDEk kolektiboaren ezaugarriak zehazteko erabiltzen dituen zifren arabera, III.2.3 TAULAN egiaztatzen den bezala.

azken hiruhilekoaren datua). 25 eta 34 urte bitarteko pertsonak % 26,4 dira; horietatik % 15,2 dira 25 eta 29 urte bitartekoak eta % 11,2, berriz, 30 eta 34 urte bitartekoak.

2022aren aldean, bi sexuetan jokaera nahiko antzekoa izanik, 2023an talde guztietan galdu dira kontratazioak, 25 urtetik beherako taldean salbu, bertan % 2,8 igo baitira. Gehien erori den taldea 35 eta 44 urte bitartekoena da (-% 13,3), ondoren hortik beherakoena eta ondoren hortik gorakoena (-% 10,9 eta -% 10,7, hurrenez hurren).

III.2.3 TAULA. EAEen KONTRATATUTAKO PERTSONAK: SEXUAREN, ADINAREN ETA IKASKETA-MAILAREN ARABERAKO BANAKETA. 2023.										
		2023AN KONTRATATUTAKO PERTSONAK			PERT. % 2023AN KONTRATATUAK			HAZK. % 2022/23		
		GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
ADINA	< 25	36.727	32.385	69.112	25,8	24,4	25,1	2,9	2,6	2,8
	25 - 29	21.850	19.905	41.755	15,3	15,0	15,2	-8,3	-7,5	-7,9
	30 - 34	16.617	14.249	30.866	11,7	10,7	11,2	-9,0	-13,0	-10,9
	35 - 44	29.711	27.605	57.327	20,8	20,8	20,8	-14,1	-12,5	-13,3
	45 - 54	24.825	25.818	50.643	17,4	19,5	18,4	-11,7	-9,7	-10,7
	> 54	12.847	12.683	25.530	9,0	9,6	9,3	-9,4	-5,5	-7,5
IKASKETA-MAILA	DBH ARTE	63.893	52.074	115.967	44,8	39,3	42,1	-9,9	-8,2	-9,1
	BATXILERGOA	29.587	29.186	58.773	20,7	22,0	21,4	-5,8	-8,5	-7,2
	LH	24.095	20.160	44.255	16,9	15,2	16,1	-7,2	-0,8	-4,4
	UNIBERTS. IK.	24.842	29.214	54.056	17,4	22,0	19,6	-4,9	-7,2	-6,2
	EZEZAGUNA	171	2.011	2.182	0,1	1,5	0,8	-30,2	-23,9	-24,4
GUZTIRA		142.588	132.645	275.233	100,0	100,0	100,0	-7,8	-7,3	-7,6

Iturria: LANBIDE. Geuk egindakoa.

Kontratutako pertsonen banaketari dagokionez, ikasketa-mailaren arabera, % 42,1ek derrigorrezko edo beheragoko ikasketak ditu, proportzio handiagoa gizonen artean (kontratutakoen % 44,8) eta txikiagoa emakumeen artean (% 39,3). Bigarrenik, kontratuen % 21,4 Batxilergoko ikasketak dituzten pertsonen dagozkie. Ondoren, % 16,1 ikasketa profesionalak dituzten pertsonen dagokie eta % 19,6 unibertsitate-ikasketak dituztenei.

2022. urtearekin alderatuta, ikasketa-maila guztiek behera egin dute, bi sexuetan; gehien egin dutenak derrigorrezko edo beheragoko ikasketak eta Batxilergoa izan dira (+% 9,1 eta +% 7,2, hurrenez hurren), eta lanbide-heziketa dutenen taldea izan da gutxien jaitsi dena (-% 4,4).

III.2.4 TAULA. EAEen ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUEN BILAKAERA, SEXUAREN ETA LANALDI-MOTAREN ARABERA											
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	20/21 (%)	21/22 (%)	22/23 (%)
LANALDI PARTZIALA	GIZONAK	128.959	133.023	135.479	91.181	117.560	103.454	88.548	28,9	-12,0	-14,4
	EMAKUMEAK	256.813	266.899	270.460	177.726	221.915	197.129	170.989	24,9	-11,2	-13,3
	GUZTIRA	385.772	399.922	405.939	268.907	339.475	300.583	259.537	26,2	-11,5	-13,7
LANALDI OSOA	GIZONAK	349.576	366.614	364.729	263.845	318.188	283.327	249.875	20,6	-11,0	-11,8
	EMAKUMEAK	220.230	231.623	233.174	168.175	199.443	195.061	184.358	18,6	-2,2	-5,5
	GUZTIRA	569.806	598.237	598.233	432.020	517.631	478.388	434.233	19,8	-7,6	-9,2
LANALDI FINKO ETENA	GIZONAK	1.158	1.288	1.827	993	2.048	19.613	19.444	106,2	857,7	-0,9
	EMAKUMEAK	1.364	1.734	2.506	1.435	2.572	17.135	16.932	79,2	566,2	-1,2
	GUZTIRA	2.522	3.022	4.333	2.428	4.620	36.748	36.376	90,3	695,4	-1,0
GUZTIRA	GIZONAK	479.693	500.925	502.032	356.017	437.796	406.394	357.867	23,0	-7,2	-11,9
	EMAKUMEAK	478.407	500.256	506.143	347.338	423.930	409.325	372.279	22,1	-3,4	-9,1
	GUZTIRA	958.100	1.001.181	1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	22,5	-5,3	-10,5

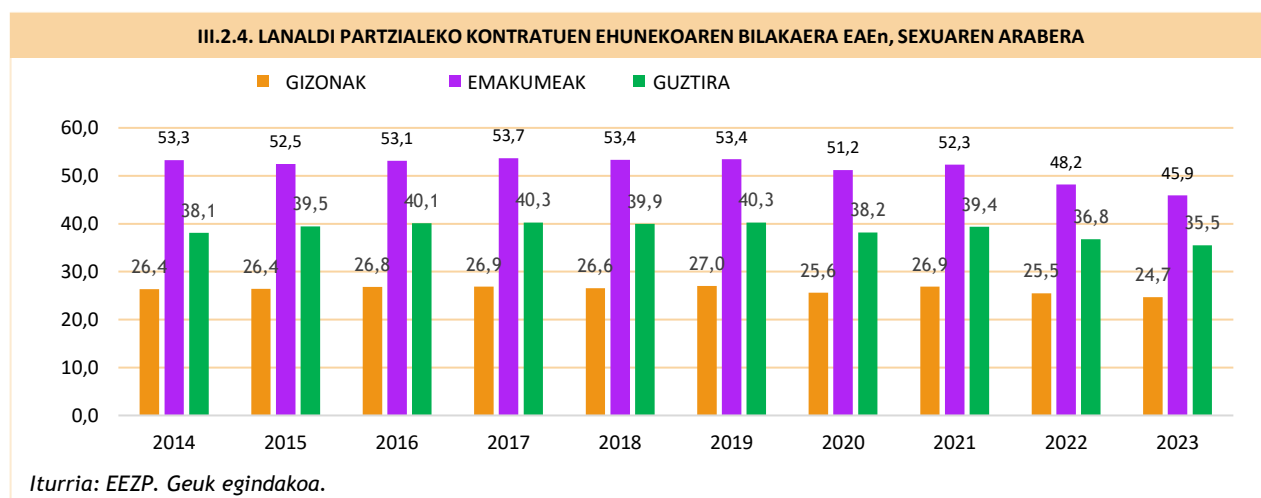
Iturria: EEZP. Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa.

Lanaldi-motari dagokionez, bilakaera negatiboa egon da guztietan, baita lanaldi finko etena duten kontratuetan ere, nahiz eta 2022an % 695,4 igo ziren. 2023an kontratu horiek % 1 jaitsi dira, eta erregistratutako kontratuen % 5 dira, hau da, 2022an baino puntu erdi gehiago.

Lanaldi partzialeko kontratuak 259.537 dira EAEen (-% 13,7, 2022 urtearekin alderatuta; hau da, guztira baino gehiago jaitsi dira), hots, kontratu guztien % 35,5 (-1,3 puntu, 2022 urtearekin alderatuta).

Lanaldi osoko kontratuak, bestalde, 434.233 dira, aurreko urtean baino % 9,2 gutxiago (eta guztien % 59,5 dira). Bi kasuetan, sexuaren arabera bilakaera ia berdina da (ikus III.2.4 TAULA).

Sexuaren arabera, lanaldi partzialeko kontratazioaren pisua oso desberdina da, emakumeek sinatutako kontratuen ia erdia baita (% 45,9 2023an, aurreko urtean baino 2,2 puntu gutxiago), gizonek sinatutako kontratuen % 24,7ren aldean (-0,7 puntu 2022arekin alderatuta). Hala, 2023. urtean emakumeek sinatu zituzten lanaldi partzialeko kontratuen % 65,9 (% 65,6 2022an).

Iraupenari dagokionez, sinatutako kontratu gehienak aldi baterakoak dira oraindik (guztizkoaren % 74,5), 543.654, nahiz eta datu hori 2022an baino % 11,7 txikiagoa den. Bestalde, 2023an kontratu mugagabeak ere murriztu dira, baina neurri txikiagoan (-% 6,8). Hala, 186.492 sinatu dira. Erregistratutako kontratuak % 25,5 izan ziren 2022ko % 24,5en aldean, edo % 9,3 2021ean, Lan Erreforma baino lehen.

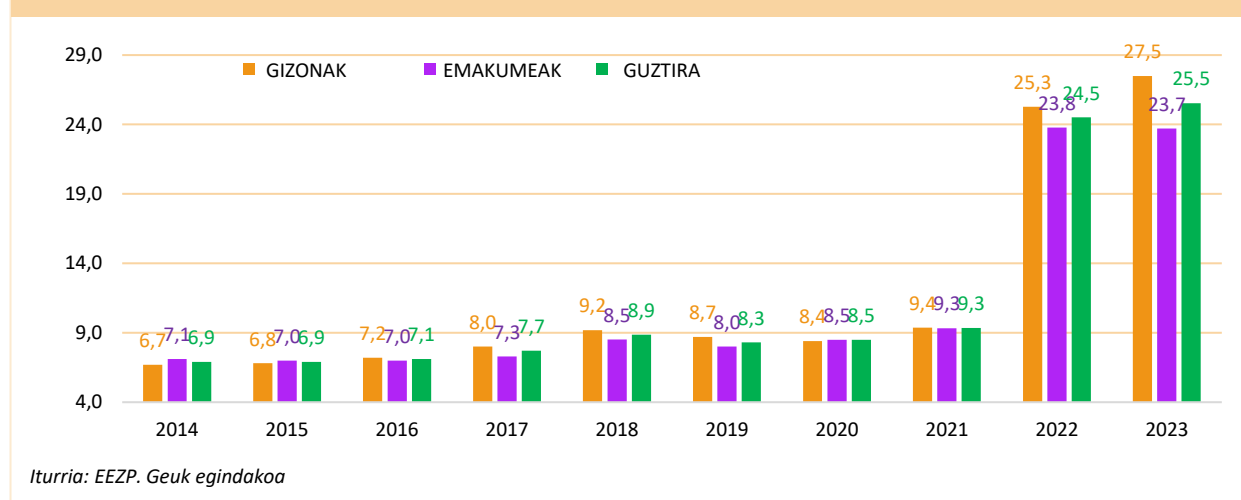
III.2.5 TAULA. EAEn ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUEN BILAKAERA, IRAUPENAREN ETA SEXUAREN ARABERA

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	20/21 (%)	21/22 (%)	22/23 (%)
MUGAGABEAK	GIZONAK	32.941	38.202	46.057	43.483	29.917	40.983	102.698	98.254	37,0	150,6	-4,3
	EMAKUMEAK	32.589	35.126	42.568	40.448	29.531	39.562	97.297	88.238	34,0	145,9	-9,3
	GUZTIRA	65.530	73.328	88.625	83.931	59.448	80.545	199.995	186.492	35,5	148,3	-6,8
ALDI BATERAKOAK	GIZONAK	425.422	441.491	454.868	458.549	326.100	396.805	303.696	259.613	21,7	-23,5	-14,5
	EMAKUMEAK	435.647	443.281	457.688	465.695	317.807	384.376	312.028	284.041	20,9	-18,8	-9,0
	GUZTIRA	861.069	884.772	912.556	924.244	643.907	781.181	615.724	543.654	21,3	-21,2	-11,7
GUZTIRA	GIZONAK	458.363	479.693	500.925	502.032	356.017	437.788	406.394	357.867	23,0	-7,2	-11,9
	EMAKUMEAK	468.236	478.407	500.256	506.143	347.338	423.938	409.325	372.279	22,1	-3,4	-9,1
	GUZTIRA	926.599	958.100	1.001.181	1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	22,5	-5,3	-10,5

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa. Kontratuen estatistikak.

Sexuaren arabera, kontratazio mugagabearen pisua handiagoa da gizonezkoen artean (% 27,5) emakumezkoen artean baino (% 23,7).

III.2.5. GRAFIKOA. KONTRATU MUGAGABEEN EHUNEKOAREN BILAKAERA EAEn SEXUAREN ARABERA

Aldi baterako kontratu-motei dagokienez¹², erdia baino gehiago (% 66,5) produkzioaren zirkunstantziek eragindako behin-behineko kontratuak dira, eta % 9,2 jaitsi dira 2022. urtearen aldean. Bigarrenik, ordezeko kontratuak daude, guztizkoaren % 25,9 baitira. Bi mota horiek batuta, aldi baterako kontratuen % 92,4 osatzen dute. Eta aldi baterako kontratuak gizonen eta emakumeen artean ia % 50ean banatzen badira ere (gizonek % 47,8 sinatzen dute eta emakumeek % 52,2), emakumeen presentzia bereziki garrantzitsua da ordezeko-kontratuetan, horietan % 69 sinatu baitzuten, eta errelebo-kontratuetan (emakumeak % 60,8). Aitzitik, emakumeen parte-hartzea txikiagoa da desgaitasuna duten pertsonen kontratuetan (% 33,8) eta ikas-ekinezko prestakuntza-kontratuetan (gustizkoaren % 31,2). Aldi baterako kontratuen lanaldi-motari dagokionez, lanaldi partzialaren batez besteko pisua % 37,1ekoa da (% 38,1, 2022an).

III.2.6 TAULA. EAEn 2023AN SINATUTAKO ALDI BATERAKO KONTRATUEN BANAKETA, MOTAREN, SEXUAREN ETA LANALDIAREN ARABERA

	GUZTIRA		GIZONA K	EMAKUMEA K	LANALDI OSOA	LANALDI PARTZ.
	ABS.	% BERTIK.				
EKOIZPENAREN GORABEHERAK	361.286	66,5	190.159	171.127	227.627	133.659
OKUPAGARRITASUNA / LANERERATZEA HOBETZEA	1.943	0,4	964	979	1.079	864
EUROPAKO FUNTSEN FINANTZAKETA	216	0,0	96	120	157	59
ARTISTAK ETA TEKNIKARI EDO LAGUNTZAILEAK	21.316	3,9	12.658	8.658	20.088	1.228
ORDEZKAPENA	140.809	25,9	43.720	97.089	80.983	59.826
DESGAITASUNA DUTEN PERTSONAK	1.345	0,2	890	455	1.049	296
TXANDAKOA	559	0,1	219	340	261	298
ERRETIRO PARTZIALA	2.175	0,4	1.567	608	-	2.175
ORDEZK. 64 URTEKO ERRETIROA	-	0,0	-	-	-	-
PRAKTIKA PROFESIONALA ESKURATZEA	4.132	0,8	2.581	1.551	3.381	751
IKAS-EKINEZKO HEZIKETA	1.661	0,3	1.143	518	1.661	-
IKERLARI DOKTOREAK	95	0,0	51	44	95	-
DOKT. AURREKO IKERTZ. PRESTAK.	503	0,1	235	268	503	-
ALDI BATERAKO BESTE KONTRATU BATZUK	7.614	1,4	5.330	2.284	4.919	2.695
GUZTIRA	543.654	100,0	259.613	284.041	341.803	201.851

Iturria: EEZPren datuekin egindakoa. Kontratuari buruzko estatistika, 2023.

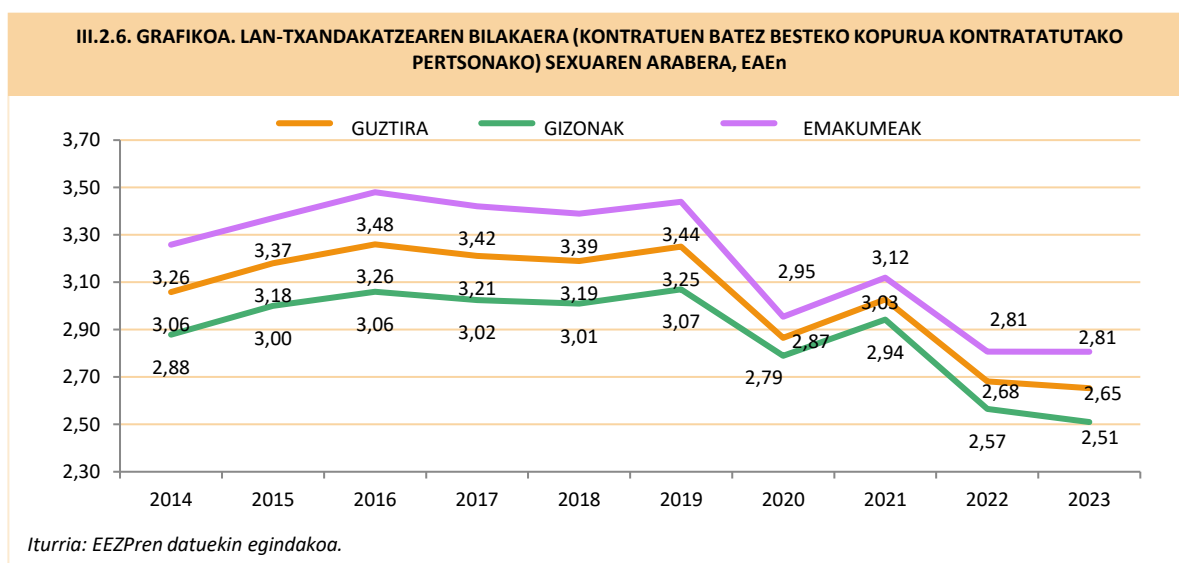
Kontratututako pertsona gehienak hainbat aldiz kontratatu dira urtean zehar. Hala, esan bezala, 2023an kontratatutako pertsonen kopurua (275.233 pertsona) (-% 9,5 2022. urtearekin alderatuta, EEZPren datuen arabera)

¹² Kontuan hartu behar da 32/2021 Errege Lege Dekretuaren ondoriozko kontratazio-tipologien aldaketak 2022ko martxoaren 30ean jarri zirela indarrean, eta, beraz, urte horretako zifra erantsietan (2022ko Memoria Sozioekonomikoan jasoak) bi araudiak/sailkapenak daude; aldiz, 2023ko datu guztiak sailkapen berrian sartzen dira.

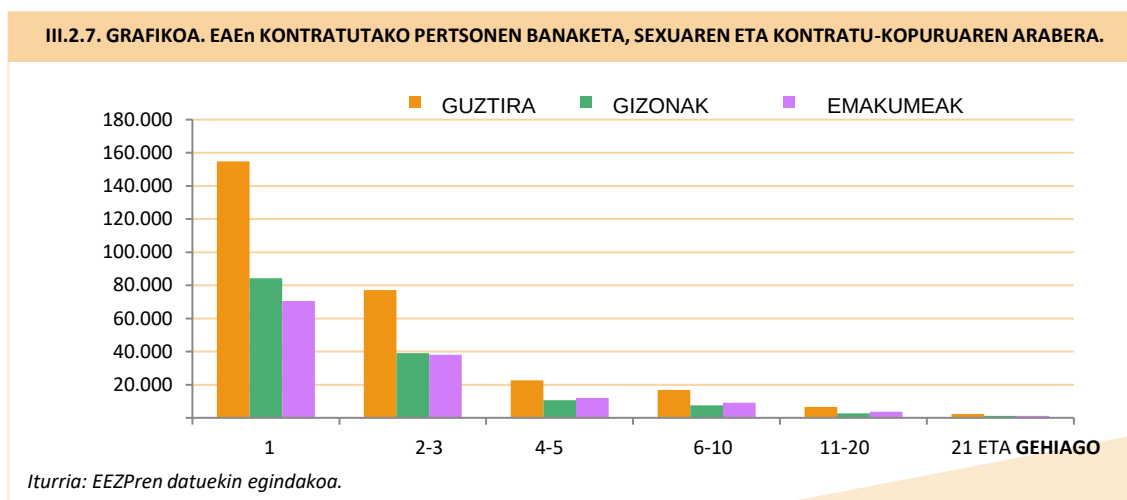
erregistratutako kontratu guztiak (730.146 kontratu) baino askoz txikiagoa da (-% 10,5). Horrez gain, 2023an kontratatutako pertsonen % 51,8 gizonak izan ziren; emakumeen % 48,2aren aldean (% 52,1 eta % 47,9 hurrenez hurren 2022an).

Zifra horiek kontuan hartuz, **laneko txandakatze-indizea** kalkulatzen da (sinatutako kontratu-kopuruaren eta kontratatutako pertsona-kopuruaren arteko zatidura), emakumeentzat handiagoa izan dena aztertutako sail guztian. 2022an, kontratatutako pertsonen kopuruak gora egin bazuen ere (% 6,9), erregistratutako kontratuak behera egin zuten (-% 5,3); beraz, lan-txandakatzea nabarmen murriztu zen, kontratatutako pertsona bakoitzeko 2,68 kontratu egin baitziren (-35 ehunen) (ikus III.2.6 grafikoa).

2023an, jaitsi egin dira bai kontratuen kopurua (-% 10,5), bai kontratatutako pertsonen kopurua (-% 9,5). Beraz, lan-txandakatzea berriz ere murriztu da 2,65era (-3 ehunen). Emakumeen kasuan, datua 2,81 kontratukoa da (2022an bezala) eta gizonena 2,51koa (-6 ehunen). Horrenbestez, bi sexuen arteko aldea mantendu da (30 ehunen, aurreko urteko 24ren aldean).

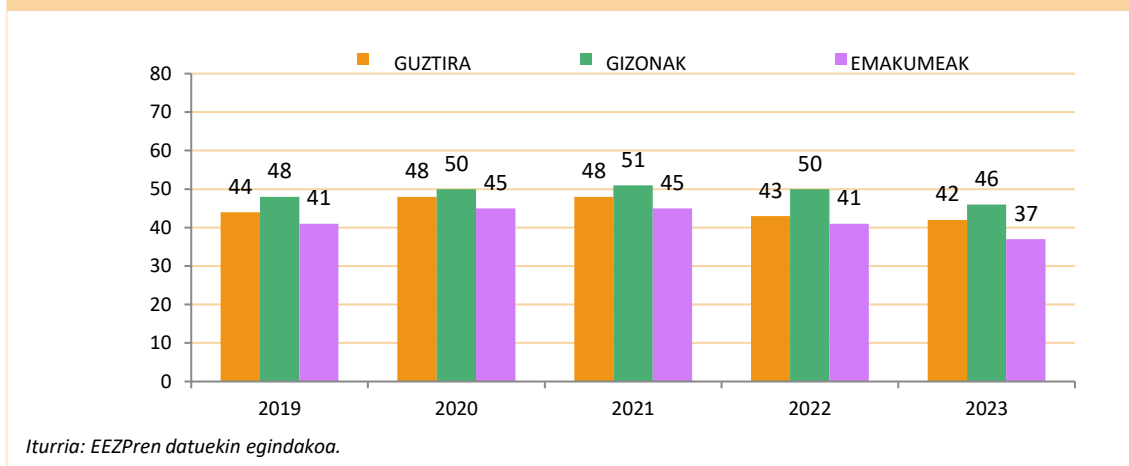

Lan-txandaketa hori islatzeko beste modu bat da 2023an kontraturiko pertsonen erdiak urtean kontratu bat izan zuela azpimarratzea da (guztizkoaren % 55,2, % 57,9 gizonen artean eta % 52,3 emakumeen artean), % 27,5ek 2 edo 3 lan-kontratu izan zituen, % 16,4k 4-20 kontratu sinatu zituen eta gainerako % 0,9k 20 kontratu baino gehiago sinatu zituen urtean. Banaketa antzekoa da sexuen arabera, hala ere, esan bezala, emakume gehiago dago urtean zehar sinatutako kontratu-kopururik handieneko kategorietan (txandakatze handiagoa).

Aldi baterako kontratuen batez besteko iraupena 2023an 42 egunekoa da (2022an baino bat gutxiago), Estatu osokoa baino 4 egun gutxiago. Sexuaren arabera, batez beste, gizonak sinatutako aldi baterako kontratuak emakumeek sinatutakoak baino egun gehiago irauten dute (46 egun eta 37 egun). Aldea ez da Estatu osoan gertatzen: 2023an emakumeek sinatutako aldi baterako kontratuak, batez beste, gizonak sinatutakoak baino egun bat gehiago soilik iraun zuten (47 egun eta 46 egun).

III.2.8. GRAFIKOA. ALDI BATERAKO KONTRATUEN BATEZ BESTEKO IRAUPENA EAEn, SEXUAREN ARABERA. 2023.

EAEn 2023an izandako kontratazioa kontratuen iraupenaren eta lanaldi-motaren arabera aztertuta, **bi aldagaiak gurutza** daitezke hauxe egiaztatzeko: sinaturiko 730.146 kontratuetatik ia erdia, (% 46,8, hain zuzen % 28,8 2022an) lanaldi partzialeko aldi baterako kontratuak izan ziren, eta modalitate hori % 45,5 igo zen (kontratu guztien -% 10,5). Bigarrenik, lanaldi osoko aldi baterako kontratuak daude, guztizkoaren % 27,6 (% 46,7 2022an), % 47 jaitsi direnak.

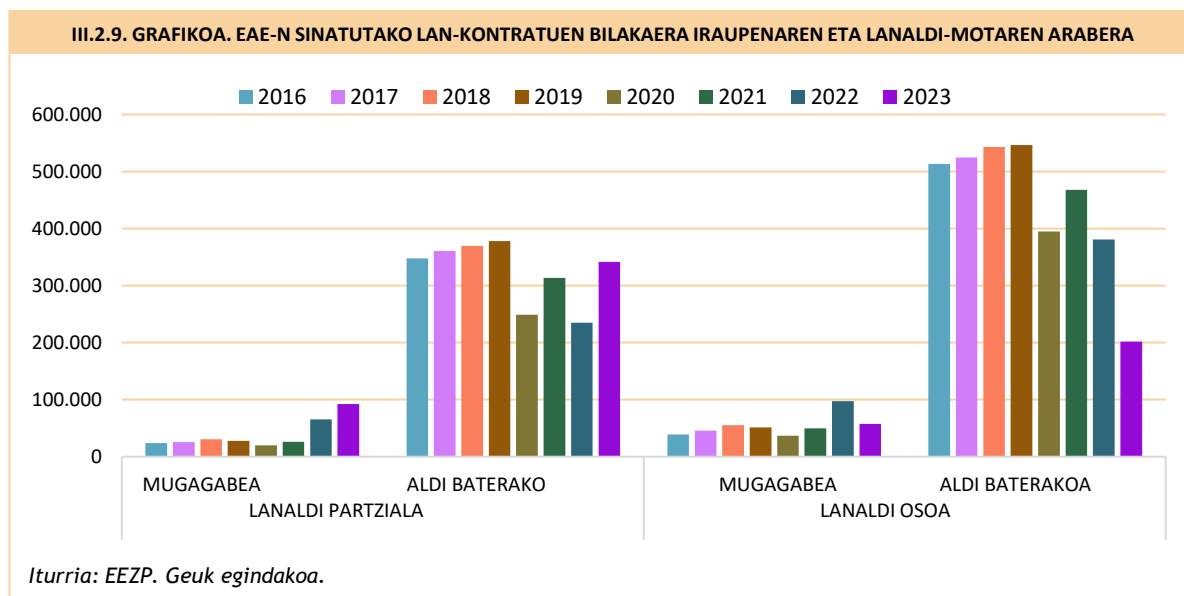
Hirugarrenik, lanaldi partzialeko kontratazio mugagabea, % 12,7 dena (+4,6 puntu), % 40,7 handitu da. Laugarren tokian, lanaldi osoko kontratazio mugagabea, % 7,9an kokatu da (% 12 2022an), eta % 40,9 jaitsi da. Bestalde, lanaldi finko eteneko kontratuak % 5 dira, 2022an baino 0,5 puntu gehiago, % 1 jaitzita.

III.2.7 TAULA. EAEn ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUAK: LANALDI-MOTAREN ETA IRAUPENAREN ARABERAKO DATUAK, ETA BESTE DATU INTERESGARRI BATZUK

		2019	2020	2021	2022	2023	2023 (%)	21/22 (%)	22/23 (%)
LANALDI PARTZIALA	MUGAGABEAK	27.995	20.106	25.981	65.674	92.430	12,7	152,8	40,7
	ALDI BATERAKOAK	377.614	248.801	313.494	234.909	341.803	46,8	-25,1	45,5
	GUZTIRA	405.609	268.907	339.475	300.583	434.233	59,5	-11,5	44,5
LANALDI OSOA	MUGAGABEAK	51.603	36.914	49.944	97.573	57.686	7,9	95,4	-40,9
	ALDI BATERAKOAK	546.630	395.106	467.687	380.815	201.851	27,6	-18,6	-47,0
	GUZTIRA	598.233	432.020	517.631	478.388	259.537	35,5	-7,6	-45,7
LANALDI FINKO ETENA	MUGAGABEAK	4.333	2.428	4.620	36.748	36.376	5,0	695,4	-1,0
KONTRATUAK, GUZTIRA		1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	100,0	-5,3	-10,5
ATZERRITARREI EGINDAKO KONTRATUAK		140.355	104.693	127.987	135.821	133.003	18,2	6,1	-2,1

Iturria: EEZP. Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa. Geuk egindakoa.

Azkenik, EEZPren datuek erakutsi dutenez, 2023an, gure erkidegoan sinatutako kontratu guztietatik, 133.003 **atzerritarrek** sinatu zituzten, kontratu guztien % 18,2 (% 16,7 2022an). Atzerritarrek sinatutako kontratuetatik, % 53,8 gizonezkoei dagokie (% 54,3 2022an), eta % 46,2 emakumeei (% 45,7 2022an). Kontratu horietatik, % 74,1 hirugarren sektorekoak dira, % 13,5 industriakoak, % 6,4, lehen sektorekoak, eta % 6, eraikuntzakoak.

2.2. IRAIZPENEN ETA ERREGULAZIO-ESPEDIENTEEN BILAKAERA

Erregistraturiko irazpen indibidualak Autonomia Erkidegoko lan-administrazioako agintaritza eskudunaren aurrean (Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailaren ordezkarietarekin) egindako adiskidetzeeen ondorioz eta bi aldeak ados egonik egin direnak dira, baita Lan arloko Epaitegien bidez izapidetutakoak ere; irazpen horiek Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioari jakinarazten zaizkio.

Bestalde, irazpen kolektiboak dira enpresak erabakitakoak (langileen legezko ordezkariak erabakita, edo erabaki gabe), aldi jakin bat, aldi osoa eta legez ezarritako lan-kontratu kopuru edo ehuneko jakin bat iraungitzeko, arrazoi ekonomikoengatik, teknikoengatik, antolaketagatik edo ekoizpen-arrazoiengatik, azkentzeko enplegu-erregulazioko espediente (EEE) baten bidez.

2.2.1. Irazpenak¹³

Lehenik eta behin, **Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren** estatistiketan 2023an orotara 6.031 langile zeuden bitartekaritza, arbitraje eta adiskidetze (BAA) gaien eraginpean (urtarrila-abenduko datuen aurrerapena), eta aldean artean hala adostuta ebatzi ziren (2022an baino % 4,4 gutxiago). Horren ondorioz, batez beste 18.471 euroko kalte-ordaina izan da langileko (+% 4,2).

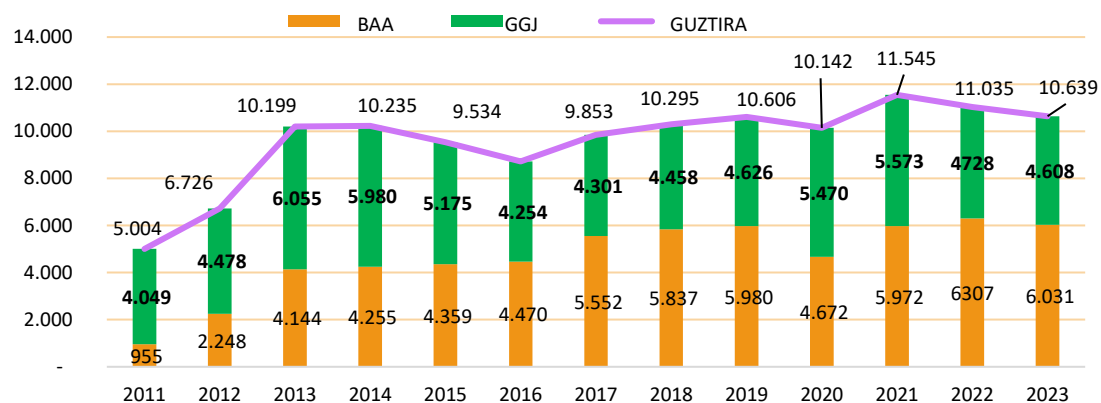
Halaber, beste 4.608 langileri eragin zieten gizarte-arloko epaitegien bidez izapideturiko irazpenek (gizarte-gai judizialak, GGJ), 2022an baino % 2,5 gutxiago. Hala, adosturiko kantitateen batez besteko zenbatekoa 5.577 euro da, aurreko urtean baino % 12,8 gehiago. Azken finean, 10.639 langile izan ziren irazpen horien eraginpean (-% 3,6 2022aren

¹³ Banakako irazpenak diziplinazko arrazoiak edo arrazoi objektiboak izan dezake. Irazpen objektiboak kasuan, arrazoiak enpresan eragiten badu, zenbait langilerengan izan dezake eragina, hala ere, kopurua ez da inoiz heltzen irazpen kolektiboaren tartetara. Informazio gehiagorako, irakurri dagokion glosarioa memoria honen barruan.

aldean), Gizarte Segurantzaren altan dauden afiliatuen % 1,31, autonomoak kenduta, eta orotara 137,1 milioi euroko kalte-ordainak mugiarazi zituzten, 2022an baino % 1,4 gehiago.

Denborari erreparatu gero, irazpenen kopurua 10.000 ingurukoa da, azken urteetan bezala.

III.2.10. GRAFIKOA. BANAKAKO IRAIZPENAK ETA IRAIZPEN OBJEKTIBOAK: BAA-REN ETA GGJ-REN ESPEDIENTEEN ERAGINPEKO LANGILEEN BILAKAERA EAE-N

Iturria: LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA. Lan Estatistikak.
BAA: Bitartekaritza, Arbitrajea eta Adiskidetzea. GGJ: Gizarteko Gai Judizialak

III.2.8 TAULA. BANAKAKO IRAIZPENAK ETA IRAIZPEN OBJEKTIBOEN BILAKAERA EAE-N (LAN MINISTERIOA).

	BALIO ABSOLUTUAK					ALDAKUNTZA (%)	
	2019	2020	2021	2022	2023	21/22	22/23
UKITURIKO LANGILEAK							
BITARTEKOTZA, ARBITRAJEA ETA ADISKIDETZEA (BAA) *	5.980	4.672	5.972	6.307	6.031	5,6	-4,4
GIZARTEKO GAI JUDIZIALAK (GGJ)	4.626	5.470	5.573	4.728	4.608	-15,2	-2,5
GUZTIRA	10.606	10.142	11.545	11.035	10.639	-4,4	-3,6
GIZARTE SEGURANTZAN ALTAN DAUDEN PERTSONA EZ-AUTONOMO AFILIATUEN GAINEKO EHUNEKOAK	1,37	1,34	1,49	1,39	1,31	-0,09**	-0,08**
ABENIKOAREKIN EGINDAKO ADISKIDETZE-EKITALDIETAN ERABAKITAKO KOPURUAK:							
ZENBATEKOA, GUZTIRA (MILA €)							
BITARTEKOTZA, ARBITRAJEA ETA ADISKIDETZEA*	116.463	80.668	113.857	111.847	111.399	-1,8	-0,4
GIZARTEKO GAI JUDIZIALAK	28.171	33.641	32.506	23.373	25.701	-28,1	10,0
GUZTIRA	144.634	114.309	146.363	135.220	137.100	-7,6	1,4
BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)							
BITARTEKOTZA, ARBITRAJEA ETA ADISKIDETZEA*	19.475,4	17.266,2	19.065,14	17.733,79	18.471,07	-7,0	4,2
GIZARTEKO GAI JUDIZIALAK	6.089,7	6.150,0	5.832,80	4.943,53	5.577,47	-15,2	12,8
GUZTIRA	13.637,0	11.270,9	12.677,61	12.253,74	12.886,55	-3,3	5,2

Iturria: Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa. Lan Estatistikak. Geuk egindakoa.

* 2023rako BAAko datuak behin-behinekoak dira.

** Aldakuntza ehuneko puntuetan.

2.2.2. Enplegua Erregulatzeko Espedienteak

2012ko otsailean indarrean sartu zen lan-erreformak taldeko irazpenetarako administrazio-baimenaren behar historikoa ezabatu zuen. Horrenbestez, ordutik aurrera enpresak berez erabakitzen du, langileen ordezkariak ados egonda edo ados egon gabe, eta nahitaezko kontsulta-aldiaren ondoren, lan-agintaritzari taldeko irazpena gauzatzeko erabakia jakinarazi besterik ez du egin behar. Kasu berezi gisa, ezinbesteko irazpenei dagokienez, oraindik lan-agintaritzak egiaztatu behar du zirkunstantzia hori egon badagoela, enpresak irazpen horiek gauzatu ditzan.

III.2.9 TAULA. EAEn ERREGISTRATURIKO ENPLEGUA ERREGULATZEKO ESPEDIENTEAK: UKITURIKO LANGILEEN KOPURUA (EUSKO JAURLARITZA)					
	ESPEDIENTEAK	UKITURIKO LANGILEAK			
		GUZTIRA	MURRIZKETA	ETENALDIA	AZKENTZEA
2018	187	3.187	355	2.299	533
2019	173	2.449	219	1.933	297
2020	30.558	210.019	26.243	182.463	1.313
2021	1.858	32.723	3.332	28.477	914
2022	565	19.772	1.265	18.070	437
2023	276	7.404	525	6.051	828
21/22 (%)	-69,6	-39,6	-62,0	-36,5	-52,2
22/23 (%)	-51,2	-62,6	-58,5	-66,5	89,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Lan eta Enplegu Saila.

Edozelan ere, kontuan izan behar arlo publiko honi buruz emandako estatistiketan ez direla biltzen izandako irazpen guztiak, zeren eta ez baititu jasotzen arrazoi ekonomikoak, teknikoak, antolakuntzakoak edo ekoizpenekoak direla izandako irazpenak, noiz-eta irazpen kolektibotzat ezarritako langile-kopurua baino txikiagori eragiten diorean¹⁴.

Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak **EAEn erregistratutako enplegu-erregulazioko espedienteek (EEE)** buruzko estatistikak argitaratu ditu, eta 276 espediente zenbatu ditu 2023an (565 espediente 2022an); 7.404 langileri eragin die (-% 62,6), horietatik % 78,6 (2022an % 78) gizonak.

Espediente-motaren arabera, eragindako langileen % 81,7 aldi baterako etete-espedienteengatik dira (-% 66,5 2022an), % 7,1, lanaldia murrizteko (-% 58,5), eta gainerako % 11,2, azkentzeko EEErengatik (-% 89,5, aurreko urtearen aldean). Azken horiek, azkentze edo irazpen kolektiboko EEE-ek, beraz, 828 langileri eragiten diete (2022an baino 391 gehiago).

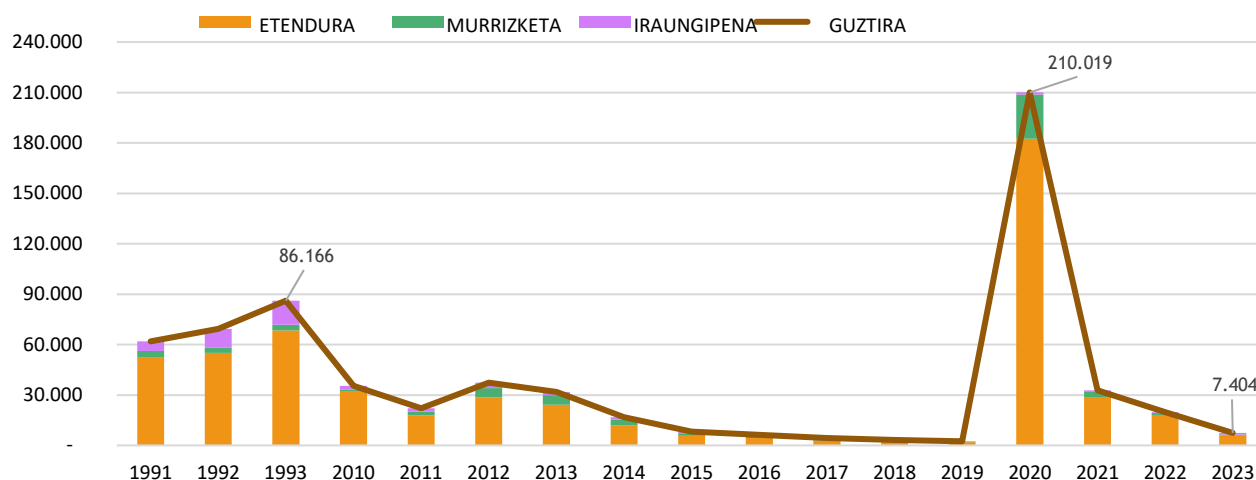
Ondorioz, aldi baterako etendurako edo lanaldi-murrizketako espedienteek, 2023an, guztira 6.576 langileri eragingo liekete, hau da, EEE-ek eragindako ia langile guztiei (% 92), eta 19.335 izan ziren 2022an (-% 66). Hori dela eta, jarraian egiten den EEE-en urteko zifren analisia, oro har, ABEE-en irudiari aplikatu dakioke, hori hain garrantzitsua baita 2020an eta, neurri txikiagoan, hurrengo urteetan.

Enpresa-motaren arabera, eraginpeko langileen % 27,1ek sozietate anonimoetan egiten du lan, % 67,4k sozietate mugatuetan eta gainerako % 5,5ek beste sozietate modu batzuetan. **Tamainari** dagokionez, % 20,7 dagokie 25 langiletik beherako plantilla duten enpresei (% 13, 2022an), eta % 13, berriz, 250 langiletik gorakoei (% 50,9, 2022an). Bi kategorien artean, % 12,5 dagokie 25 eta 50 urte bitarteko plantillei (2022an % 8,9), % 14, 51-100 langileko plantillei (2022an % 6,8) eta gainerako % 39,8a 101-250 langilekoei (% 20,3 aurreko urtean).

¹⁴ Taldeko irazpentzat jotzen da hark 5 langiletik gorako langileria osoari eragiten diorean, enpresa-jarduera erabat amaitzearen ondorioz edo, laurogeita hamar eguneko epean, 100 langiletik beherako enpresetan gutxienez 10 soldatapekori, langileen % 10i 100 eta 300 langile arteko enpresetan edo 30 soldatapekori 300 langiletik gorako enpresetan (Langileen Estatutuaren Legeko 51. artikulua). Ez badira atalase horiek lortzen, irazpen objektiboki bat dela hartuko da (52. art.).

Lurraldeka Araba da gehien eragindako langileen kopurua (-% 72,3), 2.076 langile izateraino. Gipuzkoan, bestalde, 2.076 pertsonari eragiten die, eta Bizkaian 3.252 pertsonari. Guztira honela banatu da: % 28 Araban eta Gipuzkoan eta % 44 Bizkaian.

III.2.11. GRAFIKOA. EEEen BILAKAERA HISTORIKOA EAEn, MOTAREN ARABERA*

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Lan eta Enplegu Saila.

*ABEEak etendura- eta murrizketa-espedienteen batura dira.

Kausen arabera, eskariaren edo ekoizpenaren murrizketak, 2023an, EEEen eraginpean dauden pertsonen % 76,9 hartzen du, eta, ondoren, arazo ekonomiko edo finantzarioak (% 13,8). % 6,4k arrazoi teknikoak eta antolakuntzakoak jarraitzen ditu, eta, azkenik, % 2,9k nahitaezko egoerak.

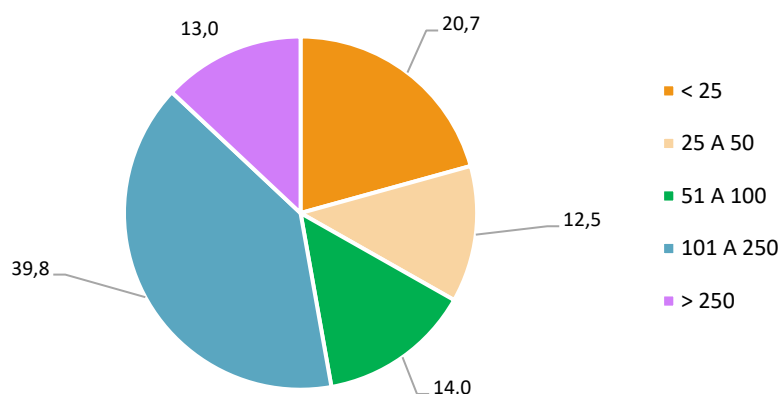
Eta, **jarduera-sektoreen arabera**, Euskadin planteatzen da tradizionalki EEE gehien, espedienteen kopurua eta eraginpeko langileak kontuan hartuta, 2020an gertatutakoa izan ezik, orduan espedienteen % 86k zerbitzuen sektoreari eragin baitzioten (% 38,2k, zehazki, ostalaritzari). 2023an, espedienteen % 45ek industrian izan dute eragina, ondoren zerbitzuetan (% 43), lehen sektorean (% 9) eta, azkenik, eraikuntzan (% 4). Eragindako pertsonen kopuruari dagokionez, % 74,3 industriakoak dira, eta % 21,1 zerbitzuen sektorekoak.

III.2.10 TAULA. EAEn ERREGISTRATURIKO ENPLEGUA ERREGULATZEKO ESPEDIENTEAK: UKITURIKO LANGILEAK LURRALDEKA (EUSKO JAURLARITZA)

	ARABA	GIPUZKOA	BIZKAIA	EAE
2018	1.364	565	1.258	3.187
2019	365	845	1.239	2.449
2020	43.821	70.282	95.916	210.019
2021	12.021	7.472	13.230	32.723
2022	7.496	5.449	6.827	19.772
2023	2.076	2.076	3.252	7.404
21/22 (%)	-37,6	-27,1	-48,4	-39,6
22/23 (%)	-72,3	-61,9	-52,4	-62,6

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Lan eta Enplegu Saila.

III.2.12. GRAFIKOA. EUSKADIN EEEen ERAGINA DUTEN LANGILEEN BANAKETA, ENPRESAREN TAMAINAREN ARABERA. 2023

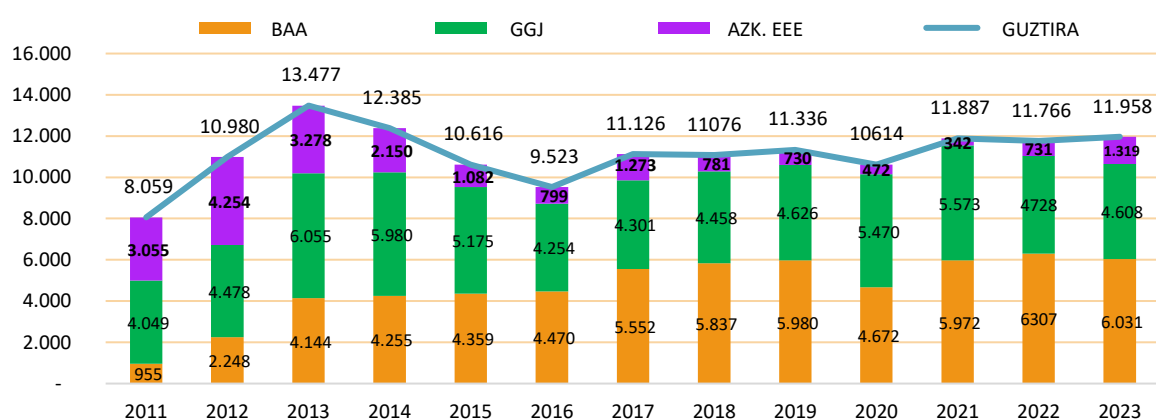
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Geuk egindakoa.

Eusko Jaurlaritzaren estatistikaren bidez, azkenik, bi **aldean arteko adostasuna** duten espedienteek eragindako langileen proportzioa jakin daiteke: 2023an, EEE batek eragindako langileen % 35,4 alderdiek itundutako espedienteek eragindakoak izan ziren¹⁵, eta % 53,8, berriz, 2022an (% 75,9, batez beste, Estatuan, Lan Ministerioaren arabera). Enplegu-erregulazioko espediente motaren arabera aldatu egien da akordioaren proportzio hori, halako moldez non % 31,7 izan baitzen etenaldi-espedienteetan, % 46,9 murrizpenekoetan eta % 54,8 taldeko irazpenetan.

2.2.3. Irazpenen urteko bilakaera agregatua

Laburbilduz, banakako irazpenek eta azkentzeko EEE-ek 2023an eragindako langileen agregatua kontuan hartzen badugu, eta iturritzat Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa hartzen badugu (10.639 irazpen, ikusi den bezala, gehi Ministerioak kontabilizatzen dituen azkentzeko EEE-n eragina duten 1.319 langile gehiago), ikusten da % 1,6ko igoera izan dela, aurreko urtean % 1 jaitsi baitzen.

III.2.13. GRAFIKOA. IRAIZPENAK EAEen: BILAKAERA MOTAREN ARABERA

Iturria: LAN ETA EKONOMIA MINISTERIOA. Lan Estatistikak. Geuk egindakoa

BAA: Bitartekaritza, Arbitrajea eta Adiskidetzea

GGJ: Gizarteko Gai Judizialak

Azk. EEE: Azkentzeko Enplegu Erregulazioko Espedienteak (irrazpen kolektiboak)

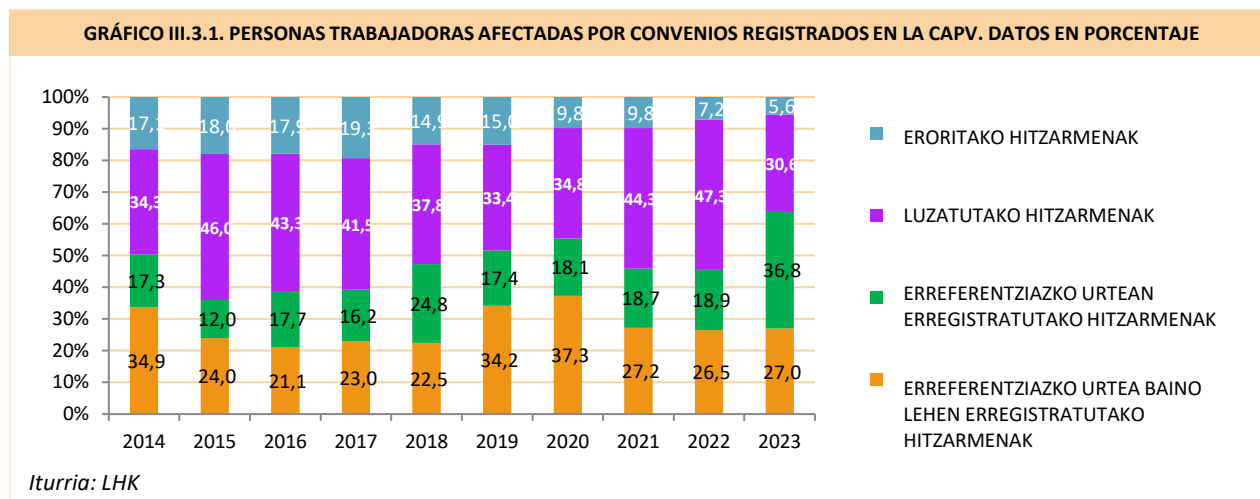
¹⁵ Salbuetsita daude ratio honetan nahitaezko espedienteak. Ikusi den moduan 2023an eraginpeko pertsona guztien % 2,9ko ratioa da.

Guztira, 11.958 langileri eragin die, eta azkentzeko EEEk eragindakoak nabarmen igo dira (+% 80,4). Bestalde, jaitsi egin dira BAAren gaiek eragindakoak (-% 4,4) eta GGJk eragindakoak (-% 2,5). EEEren eraginpeko langileen % 11 dira, eta krisiaren hasierako urteetan irazpenen oso zati handia ziren. Bestalde, BAAk eragindakoak % 50,4 izan dira, eta GGJ, aldiz, irazpenen % 38,5.

3. LAN-HARREMANAK

3.1. NEGOZIAZIO KOLEKTIBOA: SOLDATA-IGOERA, LANALDIA ETA LAN ETA FAMILIA BIZITZA BATERAGARRI EGITEA

LHKren “*Euskadiko Gizarte eta Lan Egoera*”ren emaitzen 2023ko aurrerapenaren arabera, hitzarmena indarrean zuten langileen % 26,5ekin hasi zen urtea, eta % 47,3k luzatutako hitzarmen bat zuten berritzeke, eta % 7,2k hitzarmena indarririk gabe zuten. Negoziazio kolektiboaren estaldurak, beraz, langileen % 92,8 hartzen zuen (% 90,2 aurreko urtean).

2023. urtea amaitzean, egoera honako hau da: langileen % 63,8k indarrean zuten hitzarmen bat (% 36,8k, urtean erregistratutako hitzarmenekin, eta % 27k, aurreko urteetan); % 30,6k luzatuta zuten, berritzeke, eta gainerako % 5,6k hitzarmena indargabetuta zuten (beraz, egiteke zeuden hitzarmenen % 36,2). Ondorioz, 2023. urtean negoziazio kolektiboaren estaldura % 94,4koa izan zen (2022an baino +1,6 puntu gehiago). Lan Harremanen Kontseiluak bere txostenean nabarmentzen duenez, estaldura-maila handiena da 2012ko lan-erreforma onartu zenetik.

Sexuen araberako banaketari dagokionez, 2022an igo egin da bai gizonen ehunekoa, indarreko hitzarmenekin (% 49,5etik % 68,1era), bai emakumeena, eguneratutako hitzarmenekin (% 40tik % 58,2ra). Emaiza horiekin, genero-arrakala apur bat igotzen da, 2022ko 9,5 puntuetatik 2023ko 9,9 puntuetara.

2023an **351 hitzarmen erregistratu ziren Euskadin**, 2022an baino % 19,8 gehiago, eta horrek berekin ekarri du 220.582 pertsonarentzako laneko baldintzak berritzea, aurreko urtearen bikoitza ia (langileen % 36,8). EAEn eremuan, akordio gehiago erregistratu ziren (251 hitzarmen, sektoreko 21 eta enpresako 230) EAEn eragin handiagoa izan zutenak estatuan baino (100 hitzarmen erregistratu ziren), eta, aldi berean, lehenengoek langile gehiago hartu zituzten (148.468 pertsona; estatu-mailako hitzarmenetan, berriz, 72.114).

Horren guztiaren ondorioz, urtearen amaierako kopuruak ageri dira ondoko III.3.2. TAULAN: indarreko 743 hitzarmen, 388.641 langile orotara, eta beste 652 hitzarmen luzatu (eraginpeko 186.612 langile) eta 27 hitzarmen agortu, orotara eraginpeko 34.424 langile.

III.3.1. TAULA. SINATUTAKO HITZARMENEN BILAKAERA ETA ERAGINDAKO LANGILEAK EAEn		
	SINATUTAKO HITZARMENAK	ERAGINDAKO LANGILEAK
2019	289	103.536
2020	193	109.648
2021	258	118.142
2022	293	116.296
2023	351	220.582
21/22 (%)	13,6	-1,6
22/23 (%)	19,8	89,7

Iturria: LHK.

Enpresa-hitzarmenek babestutako langileen % 60,3k 2023an amaitu zituzten beren hitzarmenak eguneratuta, sektoreko hitzarmenen % 65aren aldean. Hortaz, igoera nabarmena kasu bietan. Bestalde, azken urtean behera egin duen arren, sektore-eremua da oraindik ere langileen gehiengoa batzen duena, hitzarmenak bertan behera utzita (% 7,5, urtebete lehenago baino 2 puntu gutxiago).

III.3.2. TAULA. HITZARMEN KOLEKTIBOAK ETA ERAGINDAKO LANGILEAK EAE-N 2023/12/31n, EGOERAREN ARABERA								
	INDARREKOAK		LUZATUTAKOAK		ERORITAKOAK*		GUZTIRA	
	HITZ.	LANG.	HITZ.	LANG.	HITZ.	LANG.	HITZ.	LANG.
GUZTIRA (1 + 2)	743	388.641	652	186.612	27	34.424	1.422	609.677
1. EAE-N ERREGISTRATUTAKOAK	527	252.855	515	152.097	22	33.592	1.064	438.544
- ARABA	121	38.737	80	17.722	5	5.689	206	62.148
- BIZKAIA	215	111.555	255	68.430	9	14.197	479	194.182
- GIPUZKOA	172	90.511	154	33.504	8	13.706	334	137.721
- LURRALDE ARTEAN	19	12.052	26	32.441	0	0	45	44.493
2. ESTATUA	216	135.786	137	34.515	5	832	358	171.133

Iturria: LHKren datuekin egindakoa.

* Hitzarmena indargabetuta duten, eta babesten duten goragoko esparru bateko hitzarmenik ez duten langileak

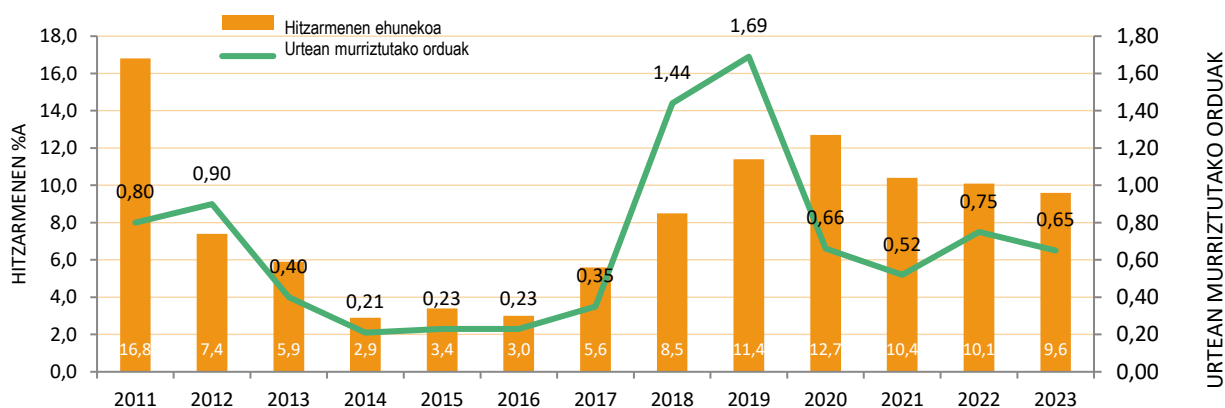
Bestalde, EAEn indarrean dauden hitzarmenetan 2023rako **itundutako batez besteko soldata-igoera** % 4,22koa da, hots, 2022ko % 4,08koa baino altuagoa, eta Estatu osoko % 3,51koa baino altuagoa. Bestalde, EAEn negoziaturiko hitzarmenen batez besteko igoera, EAEn eragina duten estatu-mailakoak alde batera utzita, % 4,59 da, 2022an baino txikiagoa (% 4,80).

Gainera, 2023an aurreko ekitaldiarekin alderatuta **lanaldia murritztea** barne hartzen duten hitzarmenen proportzioa 2020tik jaisten ari da, eta, beraz, 2023an hitzarmen horien % 9,6k murrizten dute (% 12,7 2020an, aurreko hamarkadako maximoa). Ratio horiek, 2009an lanaldia murrizten zuten hitzarmenen % 22,9tik oso urruti jarraitzen dute.

III.3.3 TAULA. EAEn ERABAKITAKO SOLDATA-IGOEREN BILAKAERA. DATUAK PORTZENTAJEAK DIRA.				
	2020	2021	2022	2023
ARABA	1,71	2,63	4,78	2,96
BIZKAIA	1,74	1,34	4,29	4,48
GIPUZKOA	1,13	0,57	5,76	5,62
LURRALDE ARTEKOAK	1,96	1,25	2,39	3,03
EAE-N ERREGISTRATURIKOAK	1,55	1,16	4,80	4,59
ESTATUA	1,96	1,37	2,89	3,51
EAE, GUZTIRA	1,69	1,23	4,08	4,22

Iturria: LHK.

III.3.2. GRAFIKOA. LANALDIAREN MURRIZKETA NEGOZIAZIO KOLEKTIBO BIDEZ EAEn: EAEn APLIKATZEKOAK DIREN ETA LANALDIA MURRIZTEN DUTEN HITZARMENEN EHUNEKOAK ETA URTEAN MURRIZTUTAKO ORDUAK

Iturria: LHK. Geuk egindakoa

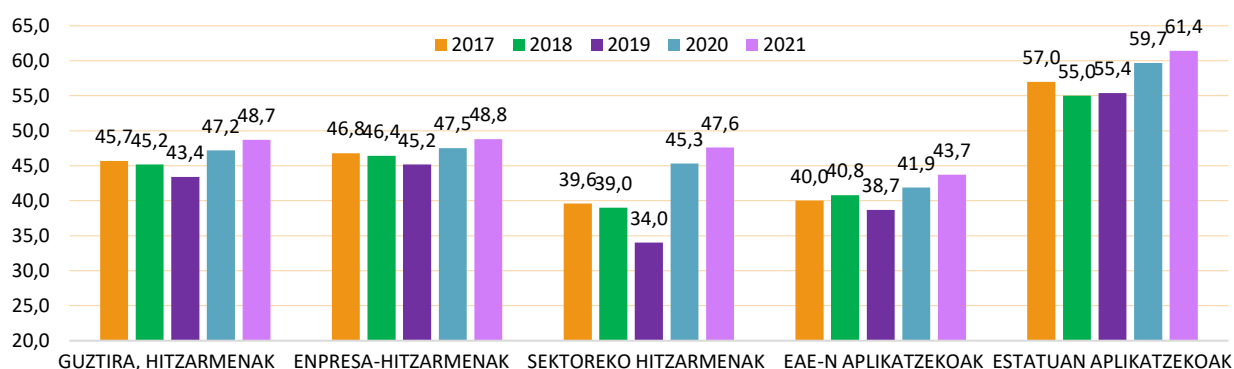
EAEn eragina izanda berritu diren hitzarmen guztietan 0,65 orduko murrizketaren batezbestekoa lortu da urtean (aurreko urteko aldean, -0,10). Ondorioz, hitzarmenetan 2023rako itundutako (indarrekoak nahiz luzatuak) batez besteko

lanaldia 1.698 ordukoa izan zen EAEn (1.749 batez besteko ordu-kopurua Estatuan), 1.684 ordukoa EAEn erregistraturiko hitzarmenetan eta 1.727 ordukoa EAEn eragina duten Estatuan erregistraturiko hitzarmenetan.

LHKren txostenak aukera ematen du jakiteko, halaber, EAEn 2021eko abenduaren 31n zenbat hitzarmen kolektibotan dauden indarrean **lana eta familia bateragarri egiteko neurriak** (eskuragarri dauden azken datuak): guztira 297 dira, guztizkoaren % 48,7 (% 47,2, 2020an). Hitzarmen horietako gehienetan bildutako neurriek edoskitzarorako eskubidea lanaldi osoetan metatzeko aukerarekin dute zerikusia, baita indarreko legerian ezarrita dauden eta familiaren edo norberaren inguruabarren zioz ordaindutako zenbait baimenekin ere.

Indarreko enpresa-hitzarmenetatik, % 48,8k bateragarri egiteko neurriak txertatzen dituzte; sektorekoetan, berriz, % 47,6 murriztu dira. Lurraldeka, EAEn negoziatutakoetan, % 43,7k mota horretako neurriak erregulatzen dituzte; Estatuan negoziatutakoetan, berriz, ratioa % 61,4 da. Kasu honetan, tamaina handiko enpresen hitzarmenak edo estatu-mailako sektoreko hitzarmenak dira, Estatuan eragindako langile-kopuru handiarekin hain zuzen.

III.3.3. GRAFIKOA. EAE-N INDARREAN DAUDEN ETA KONTZILIAZIO-NEURRIAK EZARTZEN DITUZTEN HITZARMENEN EHUNEKOA, MOTAREN ETA APLIKAZIO-EREMUAREN ARABERA

Iturria: LHK. Geuk egindakoa.

Azkenik, 2019an (azken datu eskuragarria), Euskadin indarrean zeuden enpresa-hitzarmen kolektiboen kopurua 179 da (**berdintasun-planak** dituztenak), eta 44.177 langileei eragiten zien. Hortaz, indarreko enpresa-hitzarmenen % 28,4k, eta mota horretako hitzarmen-motari atxikita dauden langileen % 51,6k, berdintasun-planak dituzte. Tamaina handiko enpresek, legez, hitzarmen horiek izan behar dituzte, eta horiek dira horrelako planak barne hartzen dituztenak beren hitzarmen kolektiboetan.

3.2. LAN-GATAZKAK

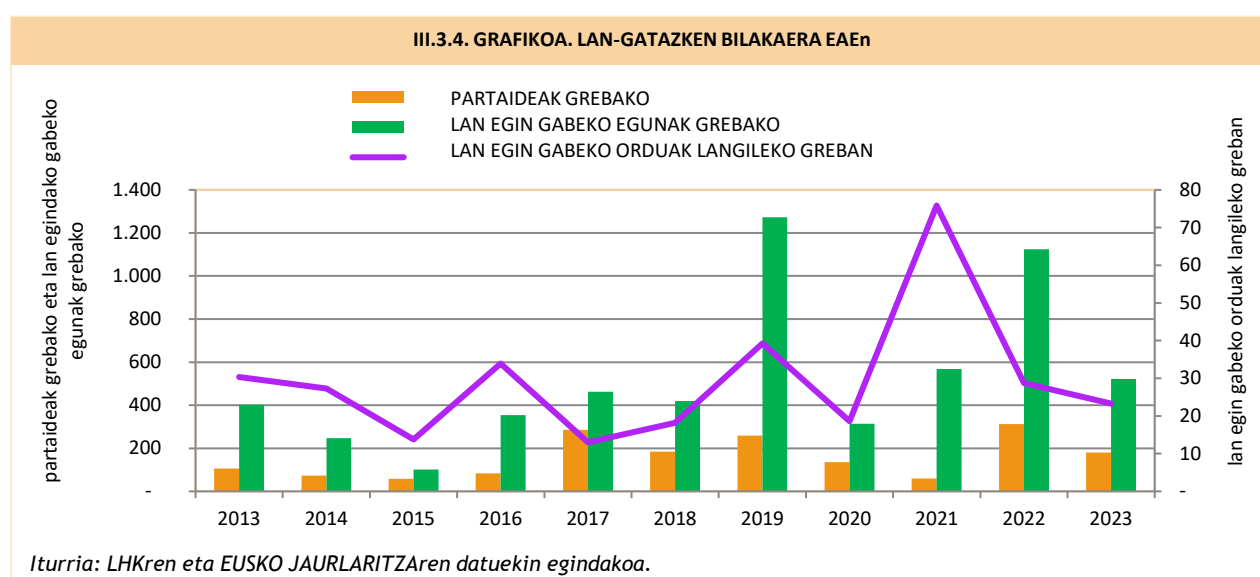
Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailaren informazioaren arabera, 2023an eten egin da 2021eko eta 2022ko goranzko joera lan-gatazkei dagokienez: behin-behineko datuekin, behera egin dute greba-kopuruak, horien parte-hartzaileek eta lan egin gabeko lanaldiek.

EAEn, aurtan, 325 greba erregistratu dira. Horietan, 58.307 parte-hartzaile izan dira, eta, guztira, lanik egin gabeko 169.836 egun sortu dira. Kopuru horiek urtearekin alderatuta, % 5 jaitsi da greba-kopurua eta % 55,8 lan egin gabeko lanaldiak. Era berean, greba horietan parte hartu duten langileak % 45,5 jaitsi dira 2022. urtearekin alderatuta.

III.3.4 TAULA. LAN-GATAZKAK EAEn: ADIERAZLE NAGUSIEN BILAKAERA						
	GREBAK	PARTAIDEAK	LAN EGIN GABEKO EGUNAK	PARTAIDEAK GREBAKO	LAN EGIN GABEKO EGUNAK GREBAKO	LAN EGIN GABEKO ORDUAK GREBAN EGONDAKO LANGILEKO
2019	308	79.860	391.830	259	1.272	39
2020	190	25.642	59.741	135	314	19
2021	248	14.848	140.775	60	568	76
2022	342	106.998	384.459	313	1.124	29
2023	325	58.307	169.836	179	523	23
20/21 (%)	30,5	-42,1	135,6	-55,6	80,9	300,0
21/22 (%)	37,9	620,6	173,1	422,6	98,0	-61,8
22/23 (%)	-5,0	-45,5	-55,8	-42,7	-53,5	-20,7

Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO datuekin guk geuk egina. Lan eta Enplegu Saila.

Datu horiekin, partaide-kopurua grebako 179 langilekoa izan da (-% 42,7 2022aren aldean), lan egin gabeko egun-kopurua 523 (-% 53,5), eta lan egin gabeko ordu-kopurua greban egondako langileko 23 (-% 20,7, 2022. urtearen aldean).

Sektoreka, greba-kopuru handiena zerbitzuetan metatu zen, 213 grebarekin (guztizkoaren % 65,5), baina soilik 26.520 langilerekin (guztizkoaren % 45,5) eta lan egin gabeko 88.681 lanegunekin (% 52,2). Industrian, berriz, greben % 31,4 izanik (102), ukituriko langileen % 37,2 daude (21.675) eta lan egin ez den lanegunen % 29,3 (49.717). Eraikuntzan 9 greba erregistratu ziren (% 2,8), eta bat lehen sektorean. Eta, aurreko urteetan bezala, negoziazio kolektiboa nabarmentzen da **gatazkaren** lehen **arrazoi** gisa: greben % 86,5 eta eraginpeko langileen % 96,4.

Lurraldeka, Bizkaian izan ziren greba gehienak 2023an (221), 37.529 parte-hartzaile eta 108.237 lanegun lanik gabe. Araban, 33 greba egon ziren, 7.750 partaide eta lan egin gabeko 17.832 egunekin. Gipuzkoan, 71 greba izan ziren, 13.028 partaide eta lan egin gabeko 43.767 egun.

Estatu osoan, 2023. urtean (behin-behineko datuak), grebak 777 izan ziren (2022. urtean baino 98 gehiago), parte-hartzaileak 101.999 gehiago izan ziren (294.750) eta lanik egin ez zuten lanaldiak 987.956 izan ziren (2022an baino 278.857 gehiago).

3.3. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA

Baliagarria da langileek benetan eginiko lan-egunak eta enpresarekin hitzarturikoarekin duten erlazioa zein den jakitea, baita lan egin gabeko egunak eta kasuen banakapena ere. EInen “*Lan Kostuen Hiruhileko Inkesta*” informazio zabala ematen du horren inguruan, eta horri esker, jarraipena egin daiteke denboran, kopuru absolutuetan (lan egindako eta lan egin gabeko orduen kopuruaren bilakaera) nahiz estatu-mailako kopuru erlatiboetan (lan egin gabeko orduen banaketa), eta xehetasun-maila txikiagoarekin, autonomia-erkidegoka.

Hona hemen aintzat harturiko aldagai nagusiak (xehetasun handiagoa nahi bada, begiratu Memoria honetako glosarioa, amaieran):

- Benetako orduak: benetan lan egindako orduak dira. Hitzartutako orduen (hitzarmenen, hitzezko akordioaren edo banako kontratuaren bidez ezarritakoak) eta aparteko orduen edota ordu osagarrien batura da, ken lan egin gabeko orduak (horietatik aparte gelditzen dira lantokian galdutako orduak, benetan lan egindako ordutzat hartzen baitira). Kopuru erlatiboetan, hitzartutako orduen gaineko proportzioa aztertzen da.
- Lan egin gabeko orduak: ordaindutakoak (oporrak, jaiak, aldi baterako ezintasuna, amatasunaren ziozko baimena eta antzekoak, aparteko orduak konpentsazioaren ziozko atsedendialdiak, sindikatu-ordezkaritzako orduak, azterketak, medikuaren kontsultara joatea...) edo ordaindu gabeak izan daitezke (lan-gatazka, ugazaben itxiera, legezko zaintza –zaintzarako lanaldi murrizketak–, etab.). Kopuru erlatiboetan, benetan lan egindako orduen gaineko proportzioa aztertzen da.

Lehenik eta behin, ***Estatuan lan egindako eta lan egin gabeko orduen*** xehetasuna ageri da, betiere aldiko urteko batezbestekoak kontsideraturik. Estatuko langileek batez beste 128,2 ordu lan egin zituzten 2023an, 2022an baino % 0,2 gutxiago. Lan egindako ordu horiek (benetako orduak) enpresarekin itundutakoen % 84,5 dira (hitzarmen bidez, kontratu bidez, etab.), hau da, 2022ko ratioa baino 2 hamar gutxiago.

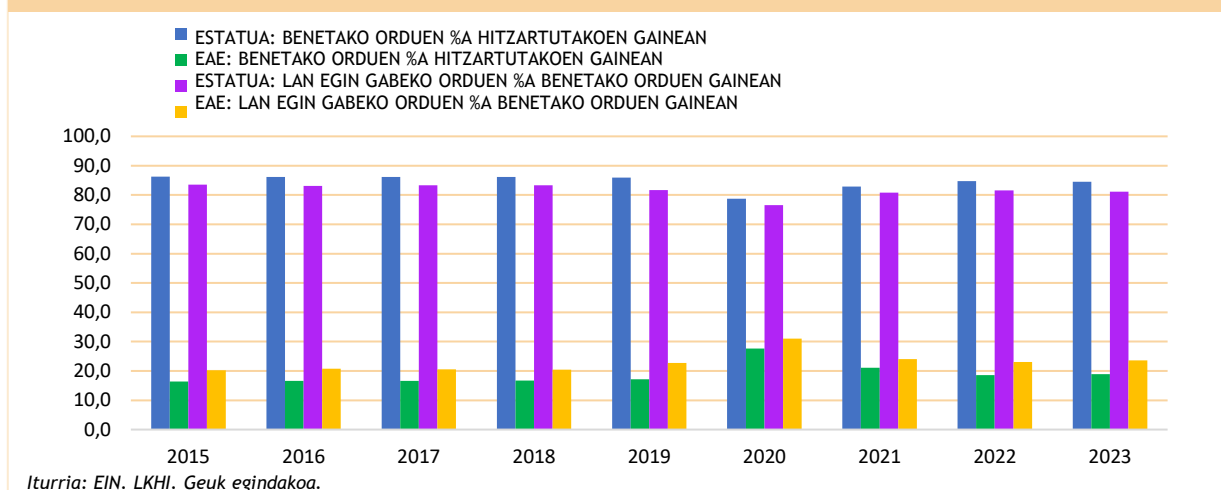
III.3.5 TAULA. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA. BANAKAPENAREN BILAKAERA ESTATUAN. ORDU-KOPURUA, LANGILEKO ETA HILEKO. URTEKO BATEZBESTEKOAK							
	2020	2021	2022	2023		ALD. % 21/22	% ALD. 22/23
				ABS.	% BERT.		
1. HITZARTUTAKO ORDUAK	150,1	151,2	151,6	151,7	118,3	0,3	0,1
2. ORDAINDUTAKO ORDUAK	150,3	151,5	152,0	152,2	118,7	0,3	0,1
3. BENETAKO ORDUAK	118,1	125,4	128,4	128,2	100,0	2,4	-0,2
4. LAN EGIN GABEKO ORDUAK: (A) + (B)	32,6	26,5	23,9	24,2	18,9	-9,8	1,3
- (A) LAN EGIN GABEKO ETA ORDAINDUTAKO ORDUAK	32,3	26,2	23,6	23,9	18,6	-9,9	1,3
Oporrak	7,2	7,7	7,8	7,8	6,1	1,3	0,0
Jaiegunak	6,4	6,5	6,4	6,8	5,3	-1,5	6,3
ABE	6,7	6,7	7,3	7,4	5,8	9,0	1,4
Amatasuna	0,9	1,1	1,2	1,1	0,9	9,1	-8,3
Ordaindutako baimenak*	0,8	0,5	0,5	0,5	0,4	0,0	0,0
Arrazoi tekniko edo ekonomikoak	10,0	3,5	0,0	0,1	0,1	-100,0	-
Aparteko orduen konpentsazioa	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Lantokian galdutako orduak**	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Beste batzuk	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0
- (B) LAN EGIN GABEKO ETA ORDAINDU GABEKO ORDUAK	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
Lan-gatazka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Beste batzuk	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
5. APARTEKO ORDUAK	0,6	0,6	0,7	0,7	0,5	16,7	0,0
BENETAKO / HITZARTUTAKO ORDUEN %A	78,7	82,9	84,7	84,5			
LAN EGIN GABEKO / BENETAKO ORDUEN %A	27,6	21,1	18,6	18,9			

Iturria: EIN. Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. Geuk egindakoa.
**Sindikatu ordezkatzea, azterketak, medikuaren kontsultak, eta abar.*
*** Lege ondorioetarako, lan egindako ordutzat hartzen dira.*

Horrez gain, batez beste lan egin gabeko 24,2 ordu zenbatetsi dira langileko eta hileko, horietatik 23,9 (% 98,8) ordaindutakoak izan ziren. Lan egin gabeko orduak % 1,3 handitu dira azken urtean.

Lan egin gabeko orduen barruan, kategoria nagusia (ikus III.3.5 TAULAKO xehetasuna) 2023an oporrei dagokie (7,8 ordu), ondoren gaixotasunagatik lan egin gabeko orduak daude (aldi baterako ezintasuna), hau da, 7,4 ordu langileko eta hilabeteko eta jaiengatik 6,8 ordu. Laugarren postuan amatasuna dago (1,1 ordu hilean langile bakoitzeko). Lau kategorien artean, lan egin ez diren orduen % 95,5 eta benetako orduen % 18 dira. Arlo erlatiboari dagokionez, lan egin gabeko ordu-kopurua 2023an, benetako orduen % 18,9 da (lan egindakoak), 2022an baino hiru hamarren gehiago.

III.3.5. GRAFIKOA. LAN EGINDAKO ETA LAN EGIN GABEKO ORDUAK: ESTATUKO ETA EAEko RATIO ESANGURATSUEN ALDERAKETA

Bigarrenik, **autonomien arteko erkaketa** ageri da, baina horien gaineko lan egin gabeko orduen xehetasunik ez dugu. Benetan lan egindako orduak hitzarturiko eta lan egin gabeko orduak benetan lan egindako orduen gainean izan dituzten ratioak kalkulatu dira 2020tik 2023ra, baina interpretazio zehatzagoa egiteko, beste aldagai batzuk aztertu beharko lirateke, hala nola ekoizpenaren egitura edo lanaldi partzialaren pisua (Memoria honen helburuetatik harago doaz).

2023an, benetako orduen (lan egindakoen) ehunekorik handiena Balear Uharteetan eta Extremaduran dago (% 86,5 eta % 85,8), eta adingabeak EAEn eta Nafarroan % 81,1 eta % 82,9 dira, hurrenez hurren. Estatu osoan, berriz, % 84,5 dira.

Lan egin gabeko orduak dagokienez, benetako orduen gaineko proportzioa % 23,6 da Euskadin, tasarik altuena baitu, eta % 15,3 Balear Uharteetan. Estatuko batezbestekoa, ikusi den bezala, % 18,9koa da.

III.3.6 TAULA. LAN EGINDAKO ETA LAN EGIN GABEKO ORDUAK, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA: ALDAGAI ERLATIBOEN BILAKAERA

	BENETAKO ORDUEN %A, HITZARTUTAKOEN GAIÑEAN				LAN EGIN GABEKO ORDUEN %A, BENETAKO ORDUEN GAIÑEAN			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
ESTATUKO BATEZBESTEKOA	78,7	82,9	84,7	84,5	27,6	21,1	18,6	18,9
ANDALUZIA	80,3	83,8	85,2	85,5	24,9	19,7	17,7	17,2
ARAGOI	79,1	82,6	84,1	84,3	27,0	21,7	19,5	19,9
ASTURIAS	78,5	82,4	83,5	83,7	27,9	21,8	20,2	19,9
BALEAR UHARTEAK	73,3	82,2	87,1	86,5	36,8	22,0	15,2	15,3
KANARIAR UHARTEAK	71,6	79,0	84,4	84,5	39,9	27,0	18,9	18,7
KANTABRIA	79,7	83,3	84,1	84,2	25,8	20,3	19,2	19,4
GAZTELA ETA LEON	79,3	83,1	84,3	83,8	26,5	20,6	19,1	19,4
GAZTELA-MANTXA	81,1	83,6	85,3	84,5	23,8	20,0	17,8	17,7
KATALUNIA	77,4	82,4	84,3	84,2	29,9	22,1	19,4	19,7
VALENTZIAKO E.	79,3	83,3	85,3	85,0	26,7	20,8	17,9	19,3
EXTREMADURA	81,7	83,7	85,1	85,8	22,8	19,7	17,8	18,0
GALIZIA	79,7	82,8	84,1	84,2	26,0	21,2	19,4	19,4
MADRIL	80	83,9	85,3	85,2	25,4	19,6	17,7	17,9
MURTZIA	79,9	83,4	84,4	84,2	25,8	20,4	19,1	19,7
NAFARROA	79	82,5	83,7	82,9	27,1	21,7	20,2	20,5
EAE	76,5	80,8	81,6	81,1	31,0	24,0	23,0	23,6
ERRIOXA	79,8	82,7	84,9	84,6	25,8	21,4	18,4	18,8

Iturria: EIN, LKHI. Geuk egindakoa.

Hirugarrenez, **EAEko kopuru absolutuen bilakaera** aurkeztuko dugu (III.3.7. TAULA). 2023an, batez beste, enpresen eta langileen artean hitzartutako hileko ordu-kopurua 148,4 izan zen, 2022an baino % 0,1 gehiago. Ordu horietatik, 120,4 (+% 1,7), % 81,1, ikusi den bezala, benetan lan egindako orduak izan ziren; ratioa puntu erdi igo da azken urtean. Era berean, 2023an lan egin gabeko orduak 28,4 dira langile eta hilabete bakoitzeko, 2022an baino % 2,2 gehiago eta benetan lan egindako orduen % 19,1 ordezkatzan dute.

III.3.7 TAULA. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA. EAEko ALDAGAIEN BILAKAERA. ORDU-KOPURUA, LANGILEKO ETA HILEKO. URTEKO BATEZBESTEKOAK								
	2019	2020	2021	2022	2023	% ALD. 20/21	% ALD. 21/22	% ALD. 22/23
1. HITZARTUTAKO ORDUAK	147,5	146,88	149,1	148,3	148,4	1,5	-0,5	0,1
2. ORDAINDUTAKO ORDUAK	146,98	146,53	148,75	148,1	148,2	1,5	-0,4	0,1
3. BENETAKO ORDUAK	120,68	112,43	120,53	121,0	120,4	7,2	0,4	-0,5
4. LAN EGIN GABEKO ORDUAK	27,35	34,85	28,93	27,8	28,4	-17	-3,9	2,2
5. APARTEKO ORDUAK	0,55	0,38	0,38	0,5	0,5	0,0	31,6	0,0
BENETAKO / HITZARTUTAKO ORDUEN %A	81,7	76,5	80,8	81,6	81,1			
LAN EGIN GABEKO / BENETAKO ORDUEN %A	22,7	31,0	24,0	23,0	23,6			
Iturria: EIN. Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. Geuk egindakoa.								

Itundutako orduen eta lan egin ez diren orduen ratioek alde batzuk dituzte EAEren eta Estatuko batezbestekoaren artean, III.3.5 grafikoa agerienez: benetako orduak itundutako orduetara duten pisua txikiagoa da EAEan, eta lan egin ez dutenak pisu handiagoa dute benetako orduetara.

Azkenik, EINen BAiri esker, badakigu zein den **egindako aparteko orduen banakapena**, Estatu osoan: **ordaindutakoak eta ordaindu gabekoak**. 2023an, Estatuko soldatepeko langile guztiek, batez beste asteen, aparteko 6.075,6 mila ordu egin zituzten, 2022an baino % 7,5 gehiago. Horietatik 3.522,9 mila ordaindu ziren, aurreko urtean baino % 13,2 gutxiago. Ordaindutako ordu horiek, aparteko ordu guztien % 58 dira (% 55,2 2022an).

3.4. TELELANA¹⁶

COVID-19aren pandemiaren ondorioz 2020an lan-merkatuan gertatutako fenomenoetako bat, enpleguaren beherakadaz gain, telelanaren hedapena izan zen.

2023an EAEko pertsona landunen %13,1ek telelana egin zuen (% 7,3k noizean behin eta % 5,8k egunen erdia baino gehiago), hau da, ehuneko 2 puntuko beherakada 2022ko datuen aldean. Gainera, zifra horiek erakusten dute gora egin duela telelana noizean behin egiten duen biztanleriak (+1,4), eta behera ohiko telelanak (-1,6).

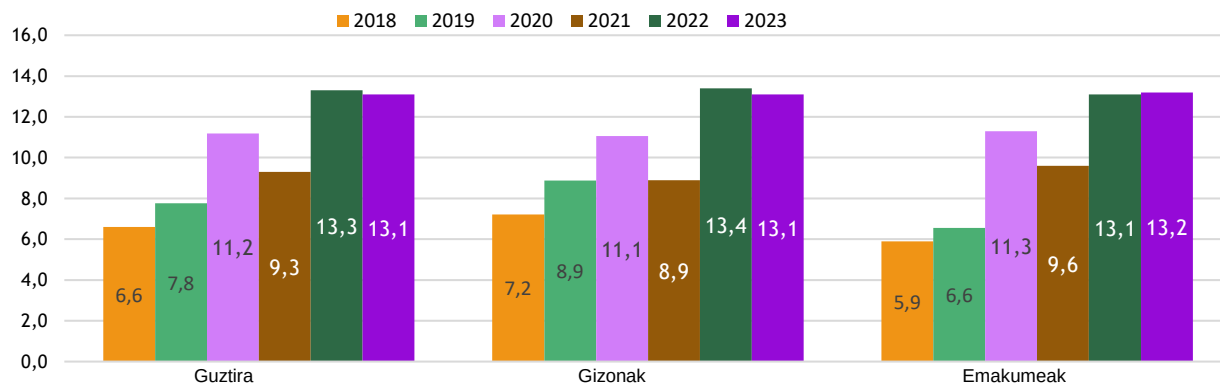
Estatuan, era berean, telelanaren erabilera orokorra murritzuta egin da aurreko urtearekin alderatuta: % 13,6 (-3 hamarren), eta noizbehinkako telelana (+0,2) igo eta ohikoa (-0,5) jaitsi egin da. Datu horiekin, gure erkidegoa, telelana egiten duen biztanleria okupatuaren ehunekoa Estatuko batezbestekoa baino txikiagoa zuena, ratio horretara iristen da ia, 2023rako puntu erdiko aldearekin.

III.3.8 TAULA. ERREFERENTZIAKO ASTEAN TELELANA EGIN ZUEN BIZTANLERIA LANDUNAREN EHUNEKOAK. EAE ETA ESTATUA.						
	EAE			ESTATUA		
	NOIZEAN BEHIN	EGUNEN ERDIAK BAINO GEHIAGO	GUZTI RA	NOIZEAN BEHIN	EGUNEN ERDIAK BAINO GEHIAGO	GUZTI RA
2016	3,2	2,9	6,1	2,9	3,5	6,4
2017	3,1	3,3	6,4	3,0	4,3	7,3
2018	2,9	3,7	6,6	3,2	4,8	8,0
2019	3,5	4,3	7,8	3,5	4,8	8,3
2020	4,2	7,0	11,2	4,2	10,8	15,0
2021	4,5	4,8	9,3	5,8	9,5	15,3
2022	5,9	7,4	13,3	6,3	7,6	13,9
2023	7,3	5,8	13,1	6,5	7,1	13,6
Iturria: EIN. BAI.						

¹⁶ Memoria honen II.6. kapituluak ("Zientzia, teknologia eta berrikuntza"), telelanaren erabilera ere aztertzen da, ikuspegi teknologikotik, beste eragiketa estatistiko batetik (EUSTATen Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta), eta, beraz, ez dute zertan bat etorri haren emaitzak eta interpretazioa.

Dena dela, alde horien interpretazio zuzena egiteko zenbait aldagai aztertu behar lirateke, hala nola egitura produktiboa, eta gainera kontuan hartu Estatuko batezbestekoak era askotako datuak jasotzen dituela.

III.3.6. GRAFIKOA. ERREFERENTZIAZKO ASTEAN FAMILIAREN BIZILEKUAN LAN EGIN ZUTEN EAEko LANDUNEN EHUNEKOAREN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA.

Iturria: EIN. BAI.

Sexuaren arabera, pandemiaren hasieratik gertatu den fenomeno bat da, bai Estatuan, bai EAEn, aurreko arrakala. Horren arabera gizonak emakumeek baino telelan gehiago egiten dute. Hala ere, joera hori aldatzen ari da eta, berez, hasiera batean, gehiago ziren telelanean aritzen ziren emakumeak gizonak baino.

2023an arrakalak bere horretan dirau Estatu osoan, baina murrizteko joera dago, 2022an puntu bat izatetik 2023an puntu erdi izatera igaro baita (emakumezko telelangileen % 13,8 eta gizonazko telelangileen % 13,3). EAEn, bestalde, telelana egiten duten gizonen eta emakumeen ehunekoen aldea hamarren bat baino ez da (% 13,1 eta % 13,2, 2023rako batez besteko datuak).

4. SOLDATAK EAEn

4.1. SOLDATA-EGITURARI BURUZKO 2021EKO INKESTAREN EMAITZAK

EINen Soldaten Egituraren Urteko Inkestaren¹⁷ arabera, **langile bakoitzeko urteko batez besteko irabazia** 2021ean (eskuragarri dagoen azken datua) EAEn 31.064 € zen, hots, % 2,8ko igoera aurreko urtearekiko. Kopuru hori Estatuko batezbestekoa baino % 20 handiagoa da denboraldi berean, eta autonomia-erkidegoen zerrendako lehenengoa da. Ondoren, Madril eta Nafarroa datoz. Hiru erkidego horiek, Kataluniarekin batera, Estatuko batezbestekoa baino urteko batez besteko irabazi handiagoa dute aipaturiko datan. Gainerakoak, berriz, batezbestekoa baino soldata txikiagoa du. Extremadurak, Uharte Kanariarrek eta Andaluziak dituzte soldatarik txikienak.

III.4.1 TAULA. LANGILE BAKOITZAREN URTEKO BATEZ BESTEKO IRABAZIAK (EUROTAN). 2020-2021.

	GUZTIRA 2020	2021			2020/2021 ALDAKUNTZA (%)			GENERO-ARRAKALAREN %A		
		GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	2019	2020	2021
ESTATUKO BATEZBESTEKOAK	25.166	25.897	28.389	23.176	2,9	2,7	3,2	19,5	18,7	18,4
ANDALUZIA	22.324	23.155	25.465	20.428	3,7	2,7	4,7	20,9	21,3	19,8
ARAGOI	24.114	25.012	27.389	22.284	3,7	3,3	4,3	22,9	19,4	18,6
ASTURIAS	24.528	25.047	28.400	21.809	2,1	1,6	2,4	25,2	23,8	23,2
BALEAR UHARTEAK	23.881	24.135	25.899	22.345	1,1	0,8	1,6	13,2	14,4	13,7
KANARIAR UHARTEAK	21.631	22.466	23.620	21.179	3,9	4,1	3,5	11,5	9,9	10,3
KANTABRIA	23.495	24.471	27.234	21.533	4,2	5,5	2,6	20,1	18,6	20,9
GAZTELA ETA LEON	22.949	23.564	26.263	20.795	2,7	2,8	2,4	21,3	20,5	20,9
GAZTELA-MANTXA	22.575	23.235	24.897	21.155	2,9	3,6	1,9	15,1	13,6	15,0
KATALUNIA	27.100	28.145	31.213	25.016	3,9	4,0	3,8	20,6	19,7	19,9
VALENTZIAKO E.	22.857	23.448	25.915	20.671	2,6	2,7	2,5	21,2	20,1	20,2
EXTREMADURA	20.479	21.393	22.795	19.833	4,5	3,3	5,5	17,5	14,9	13,0
GALIZIA	22.835	23.306	25.794	20.904	2,1	2,0	2,2	19,3	19,1	19,0
MADRIL	28.829	29.513	32.214	26.578	2,4	2,3	2,6	18,5	17,8	17,5
MURTZIA	22.920	23.282	25.675	20.190	1,6	1,8	0,9	20,0	20,7	21,4
NAFARROA	27.996	28.459	31.643	24.809	1,7	1,0	3,2	22,4	23,2	21,6
EAE	30.224	31.064	33.706	28.084	2,8	2,0	3,5	19,5	17,9	16,7
ERRIOXA	23.293	23.717	26.488	21.136	1,8	3,2	0,8	19,6	18,3	20,2

Iturria: EIN 2021

Sexuen araberako soldaten aldeari dagokionez, emakumeen batez besteko soldata txikiagoa zen gizonen batez besteko soldata baino autonomia-erkidego guztietan 2021ean. Hala ere, aldea desberdina da batzuen eta besteen artean. Enpleguak eta okupazioak erkidego bakoitzean duten egitura desberdina funtsezko faktorea da aldakortasun hori azaltzeko. Batez beste, emakumeen soldata gizonen soldataren % 81,6 zen, eta beraz, arrakala % 18,4koa da (3 puntu aurreko urtearen aldean). Uharte kanariarrek zuten genero-arrakalarik txikiena, eta ondoren Extremadura eta Balear Uharteek. Alderik handiena, berriz, Asturiasen dago, eta ondoren Nafarroan eta Murtzian.

EAEn, 2021ean, emakumeen soldataren ratioa gizonen soldataren % 83,3 zen batez beste (% 16,7ko arrakala, 2020an baino 1,2 puntu gutxiago). Hortaz, Estatuko batezbestekoaren azpitik dago. Kopuru absolutuetan, EAEn, gizonen batez besteko soldata 33.706 € zen 2021ean (+% 2, 2020arekin alderatuta), eta emakumeena, berriz, 28.084 € (+% 3,5).

Kontratu-harreman motaren arabera soldatei dagokienez, 2021eko urteko soldata gordina % 20,9 handiagoa zen, batez beste, kontratu mugagabea zuten EAEko langileentzat, aldi baterako kontratua zuten langileentzat baino. Alde hori, gainera, askoz handiagoa zen gizonen artean (% 31,2) emakumeen artean baino (% 6,8), eta Estatu mailan ere gertatzen da.

¹⁷ EINen "Soldata-egituraren urteko Inkestak" autonomia-erkidegoetako datuak ematen ditu, beste aldagai batzuen artean, sexuaren eta lanbidearen arabera soldatei buruz. Ordura arte lau urterik behin baino ez zen lortzen horren inguruko informazioa soldata-egituraren inkestak bidez, hain zuzen ere, eta gainera, 10 langile edo gehiagoko enpresei buruzkoa baino ez zen. Inkesta horrek hainbat iturritako administrazio-erregistroak erabiltzen ditu, hala nola, Gizarte Segurantzaren edo Zerga Agentziak, baita EINen beraren lan-kostuari buruzko hiru hilekoko inkestako informazioaren zati bat ere, eta soldaten alderdirik estrukturalenak aztertzea ahalbidetzen du. Emaitzetan erabiltzen diren soldaten kontzeptuak balio gordinetan daude, hau da, PFEZren konturako atxikipena edo langileak Gizarte Segurantzarako kotizazioak egin gabe.

III.4.2 TAULA. URTEKO BATEZ BESTEKO IRABAZIA EAEn ETA ESTATUAN, SEXUAREN ETA KONTRATU-MOTAREN ARABERA. 2019-2021. EUROTAN.												
	BI SEXUAK				EMAKUMEAK				GIZONAK			
	2019	2020	2021	%	2019	2020	2021	%	2019	2020	2021	%
EAE												
GUZTIRA	29.476	30.224	31.064	2,8	26.198	27.126	28.084	3,5	32.529	33.040	33.706	2,0
IRAUPEN MUGAGABEA	31.559	31.569	32.188	2,0	27.128	27.634	28.432	2,9	35.673	35.038	35.417	1,1
IRAUPEN MUGATUA	22.501	24.094	25.445	5,6	23.100	25.003	26.503	6,0	21.938	23.144	24.350	5,2
% ARRAKALA MG/MT	28,7	23,7	20,9		14,8	9,5	6,8		38,5	33,9	31,2	
ESTATUA												
GUZTIRA	24.296	25.166	25.897	2,9	21.682	22.467	23.176	3,2	26.934	27.643	28.389	2,7
IRAUPEN MUGAGABEA	26.459	26.624	27.229	2,3	23.129	23.455	24.074	2,6	29.540	29.486	30.064	2,0
IRAUPEN MUGATUA	17.932	19.228	19.843	3,2	17.257	18.617	19.310	3,7	18.586	19.828	20.375	2,8
% ARRAKALA MG/MT	32,2	27,8	27,1		25,4	20,6	19,8		37,1	32,8	32,2	

Iturria: EIN. Soldaten egiturari buruzko inkesta.

Bestalde, inkestari esker, **lanordu arrunteko irabazia**¹⁸ zein den jakin daiteke, ezinbestekoa dena lanaldi desberdinak dituzten langileak berdintasunez aztertzeke.

Orduko irabazi hori, 2021ean, 20,44 eurokoa izan zen gure erkidegoan, 2020an baino % 2,5 handiagoa. Orduko irabazia, urteko batezbestekoa bezala, autonomia-erkidego guztietako handiena da (eta Estatuko batezbestekoa (16,54 euro orduko) baino % 23,6 handiagoa, Nafarroaren eta Madrilaren atzetik. Beste muturrean Extremadura eta Kanariak daude.

III.4.3 TAULA. LANORDU ARRUNTEKO BATEZ BESTEKO IRABAZIA SEXUAREN ARABERA (EURO). 2020-2021.										
	GUZTIRA 2020	2021			2020/21 ALDAKUNTZA (%)			GENERO- ARRAKALAREN %A		
		GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	2019	2020	2021
ESTATUKO BATEZBESTEKOAK	16,15	16,54	17,30	15,61	2,4	2,2	2,6	10,3	10,0	9,8
ANDALUZIA	14,52	14,89	15,50	14,07	2,5	2,0	3,1	9,5	10,1	9,2
ARAGOI	15,48	15,98	16,69	15,06	3,2	2,5	4,2	12,5	11,3	9,8
ASTURIAS	16,12	16,28	17,33	15,14	1,0	0,2	1,8	15,9	14,0	12,6
BALEAR UHARTEAK	15,31	15,25	15,67	14,78	-0,4	0,1	-0,8	4,5	4,9	5,7
KANARIAR UHARTEAK	13,61	14,04	14,31	13,73	3,2	4,2	2,0	3,5	2,0	4,1
KANTABRIA	15,04	15,69	16,54	14,68	4,3	5,9	2,4	11,0	8,2	11,2
GAZTELA ETA LEON	14,98	15,29	16,05	14,41	2,1	2,7	1,3	10,2	9,0	10,2
GAZTELA-MANTXA	14,41	14,90	15,10	14,62	3,4	4,1	2,5	2,3	1,7	3,2
KATALUNIA	17,33	17,93	19,14	16,59	3,5	3,9	3,0	13,1	12,5	13,3
VALENTZIAKO E.	14,82	15,19	15,96	14,23	2,5	1,9	3,3	11,1	12,0	10,8
EXTREMADURA*	13,40	13,88	13,78	14,03	3,6	2,4	5,3	3,6	1,0	-1,8
GALIZIA	14,52	14,74	15,43	13,99	1,5	1,6	1,5	10,1	9,3	9,3
MADRIL	18,08	18,48	19,46	17,34	2,2	1,8	2,8	11,9	11,7	10,9
MURTZIA	14,64	14,74	15,43	13,74	0,7	1,0	0,1	7,4	10,2	11,0
NAFARROA	18,45	18,75	19,76	17,44	1,6	1,0	2,9	12,1	13,3	11,7
EAE	19,94	20,44	21,12	19,58	2,5	1,9	3,1	9,5	8,3	7,3
ERRIOXA	15,21	15,40	16,17	14,58	1,2	2,8	-0,3	10,3	7,1	9,8

Iturria: EIN 2021. Geuk egindakoa.

* Extremadurako 2021eko datuak tentuz hartu behar dira, lagina txikia baita.

Sexuaren arabera, EAEko emakumeen orduko batez besteko irabazia 19,58 eurokoa zen 2021ean (+% 3,1 2020ko datuekin alderatuta); gizonen kasuan, berriz, irabazia 21,12 eurora igotzen da (+% 1,9). Sexuaren araberrako alde hori Estatuko erkidego guztietan gertatu da, eta horren ondorioz, emakumeek orduko gizonen kobratu zutenaren % 92,7 kobratu zuten Euskadin, hau da, orduko irabazia % 7,3 txikiagoa izan zen. Arrakala hori puntu bat txikitu da azken urtean.

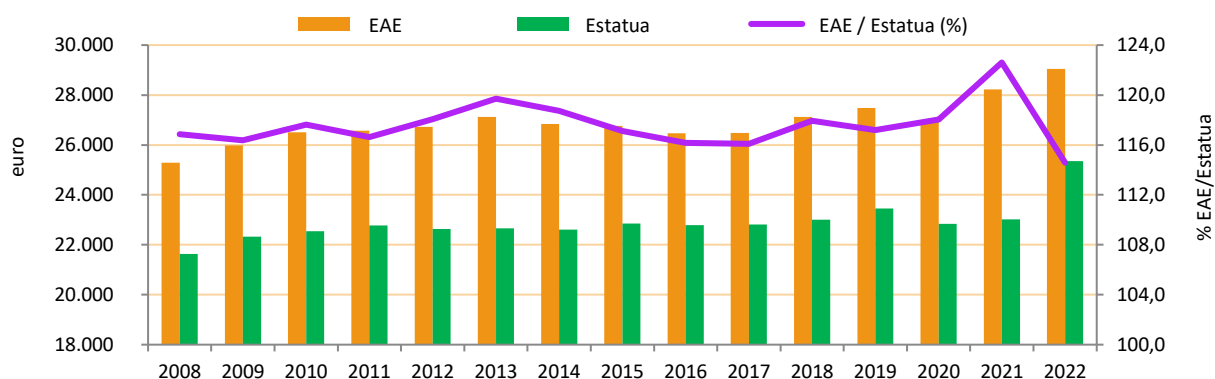
¹⁸ Orduko irabazia urteko irabazi gisa zenbatetsi da, erreferentziako urtean lan egindako orduekin zatituz. Informazio-iturri nagusia, Lan-kostuaren hiruhileko inkestaren langileko hitzartutako orduak dira, hala ere, Gizarte Segurantzaren datu-baseetan eskuragarri dagoen informazioarekin osatuta; bereziki lanaldi partzialeko langileei dagokienez.

4.2. LAN-KOSTUARI BURUZKO INKESTEN EMAITZAK

4.2.1. Lan-kostuei buruzko urteko inkesta, 2022. urtean.

Langileen soldatei eginiko hurbilketa dakarren EINen beste estatistika bat "Lan-kostuei buruzko inkesta" da. Urtero egiten da eta lanaren eta bere osagaien faktorearen kostuaren urteko maila ezagutzeko aukera ematen du. Horien artean, "Lansariak eta soldatak" partidak besteren konturako langileei diruz zein gauzaz emandako ordainsari guztiak hartzen ditu barne. Soldata-egituraren Inkestaren kasuan bezala, zenbatekoak gordinak dira, hau da, atxikipenak edo langileak Gizarte Segurantzarako kotizazioak egin aurrekoak.

III.4.1. GRAFIKOA. LAN-KOSTUAREN "SOLDATAK ETA LANSARIAK" PARTIDAREN ZENBATEKOA LANGILEKO ETA URTEKO. EAE ETA ESTATUKO DATUEN ALDERAKETA.

Iturria: EIN. Lan Kostuaren Urteko Inkesta

III.4.4 TAULA. LAN-KOSTUA LANGILEKO ETA URTEKO. AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERAKO DATUAK, €-TAN 2021-2022.

	2021			2022			2021-2022 ALD. (%)	
	KOSTU GORDINA	SOLDATAK	SOLDATAK, GUZTIRA (%)	KOSTU GORDINA	SOLDATAK	SOLDATAK, GUZTIRA (%)	KOSTU GORDINA	SOLDATAK
ESTATUA	32.907	24.249	73,7	34.286	25.353	74,0	4,2	4,6
ANDALUZIA	29.200	21.219	72,6	30.440	22.374	73,2	4,2	5,0
ARAGOI	31.714	23.235	73,2	32.908	24.153	73,4	3,8	4,0
ASTURIAS	32.905	24.349	74,0	33.701	25.060	74,4	2,4	2,9
BALEAR UHARTEAK	29.703	21.985	74,0	32.377	23.801	73,5	9,0	8,3
KANARIAR UHARTEAK	26.069	19.003	72,8	28.900	21.137	73,1	10,9	11,2
KANTABRIA	30.583	22.300	72,9	32.017	23.549	73,6	4,7	5,6
GAZTELA ETA LEON	29.887	21.968	73,5	30.938	22.775	73,6	3,5	3,7
GAZTELA-MANTXA	29.306	21.413	73,0	30.760	22.498	73,1	5,0	5,1
KATALUNIA	35.172	25.992	73,9	36.915	27.421	74,3	5,0	5,5
VALENTZIako ERKIDEGOa	29.779	21.751	73,0	31.005	22.749	73,4	4,1	4,6
EXTREMADURA	26.580	19.436	73,1	27.749	20.380	73,5	4,4	4,9
GALIZIA	29.854	21.856	73,2	30.817	22.656	73,5	3,2	3,7
MADRIL	39.031	29.333	75,1	40.316	30.348	75,3	3,3	3,5
MURTZIA	29.776	21.781	73,1	30.168	22.178	73,5	1,3	1,8
NAFARROA	35.447	26.016	73,3	36.827	26.999	73,3	3,9	3,8
EAE	38.882	28.229	72,6	39.908	29.050	72,8	2,6	2,9
ERRIOXA	29.508	21.535	72,9	31.058	22.691	73,1	5,3	5,4

Iturria: EIN: Lan-kostuei buruzko urteko inkesta.

2022ko Lan-kostuari buruzko Inkestaren arabera, langile bakoitzeko lan-kostu gordina 39.908 €-koa zen EAEn (2021. urtearekiko +% 2,6), eta horietatik % 72,8 "soldatei eta lansariei" zegokien, hots, 29.050 €-koa da (aurreko urtearekiko +% 2,9). Gainerako % 27,2a nahitaezko kotizazioei (% 24,1) borondatezkoei (% 1) eta zuzeneko gizarte-prestazioei (% 1,2) zegokien eta gainontzeko % 0,9 beste partida batzuei (gizarte-gastuak, kalte-ordainak, etab.). Soldata-kostu hori Estatuko batezbestekoa baino % 14,6 handiagoa zen erreferentziako urtean, eta, Madrilgo Erkidegoarekin batera, autonomia-erkidego guztietako handiena zen.

4.2.2. Lan-kostuen Hiruhileko Inkesta. 2023. urtea

Deskribatutako urteko inkestaz gain, EInek "Lan-kostuen hiruhileko inkesta" (LKHI) ere egiten du, EUROSTATen lan-kostu bateratuaren indizea egiteko funtsezko iturria dena, Europako Banku Zentralak Europar Batasuneko herrialdeen arteko konbergentzia-prozesuaren jarraipena egiteko eskatutako "euroadierazle" direlakoetako bat delako. Halaber, Inkesta horrek, lan egindako eta lan egin gabeko denborari (ikusitako kapitulu honen 3.3. atala) eta lan-kostuei buruzko informazioa ematen du, lan egindako pertsonako eta hileko (soldaten kontu-sailaren osoa antzekoa da, Urteko inkestan oinarrituz¹⁹), eta baita lan egindako benetako orduko ere.

Lan-kostuak, enpresak benetako lanordu baten ordaindu behar duen kostua neurtzen du, kopuru garbitan adierazita, eta lan-kostu osoa eta soldata-kostua bereiz daitezke (kostu osoaren % 75-76 ingurukoa dena; ratioa oso egonkorra da denboran eta autonomia-erkidegoaren arabera), langileei egindako ordainketak barne hartzen dituen, eskudirutan edo gauzaz, besteren konturako lan-zerbitzuen emate profesionalarengatik, ordainketa-modua edozein dela, eta lan gisa kontuan hartzen diren atsedenaldiak gorabehera²⁰.

III.4.5 TAULA. LAN-KOSTUAREN ETA SOLDATA-KOSTUAREN BILAKAERA, ORDUKO, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. €) IV. HIRUHILEKOAK.										
	LAN-KOSTUA			SOLDATA-KOSTUA			ALD. % 21/22		ALD. % 22/23	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	LK	SK	LK	SK
ESTATUA	22,72	23,55	24,98	17,12	17,83	18,74	3,7	4,1	6,1	5,1
ANDALUZIA	20,15	20,62	21,81	15,01	15,43	16,17	2,3	2,8	5,8	4,8
ARAGOI	22,42	23,26	25,36	16,74	17,45	19,19	3,7	4,2	9,0	10,0
ASTURIAS	23,86	24,52	26,04	18,04	18,61	19,46	2,8	3,2	6,2	4,6
BALEAR UHARTEAK	21,61	22,99	25,08	16,24	17,37	18,39	6,4	7,0	9,1	5,9
KANARIAR UHARTEAK	18,71	19,23	20,43	13,82	14,24	14,95	2,8	3,0	6,2	5,0
KANTABRIA	21,16	22,86	24,00	15,90	17,20	17,98	8,0	8,2	5,0	4,5
GAZTELA ETA LEON	21,19	22,78	23,59	16,04	17,28	17,68	7,5	7,7	3,6	2,3
GAZTELA-MANTXA	20,29	21,15	21,99	15,04	15,77	16,36	4,2	4,9	4,0	3,7
KATALUNIA	24,32	25,24	27,00	18,40	19,19	20,34	3,8	4,3	7,0	6,0
VALENTZIAKO ERKIDEGOAK	20,30	20,93	22,53	15,11	15,62	16,67	3,1	3,4	7,6	6,7
EXTREMADURA	18,68	19,97	20,64	14,07	15,03	15,38	6,9	6,8	3,4	2,3
GALIZIA	21,11	21,13	22,57	15,71	15,90	16,77	0,1	1,2	6,8	5,5
MADRIL	25,80	26,81	28,41	19,80	20,65	21,73	3,9	4,3	6,0	5,2
MURTZIA	21,05	21,35	22,23	15,76	16,10	16,58	1,4	2,2	4,1	3,0
NAFARROA	25,70	26,73	27,92	19,34	20,26	21,03	4,0	4,8	4,5	3,8
EAE	27,68	29,08	30,13	20,75	21,97	22,43	5,1	5,9	3,6	2,1
ERRIOXA	21,25	21,92	22,69	15,92	16,38	16,91	3,2	2,9	3,5	3,2

Iturria: EIn: Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta.

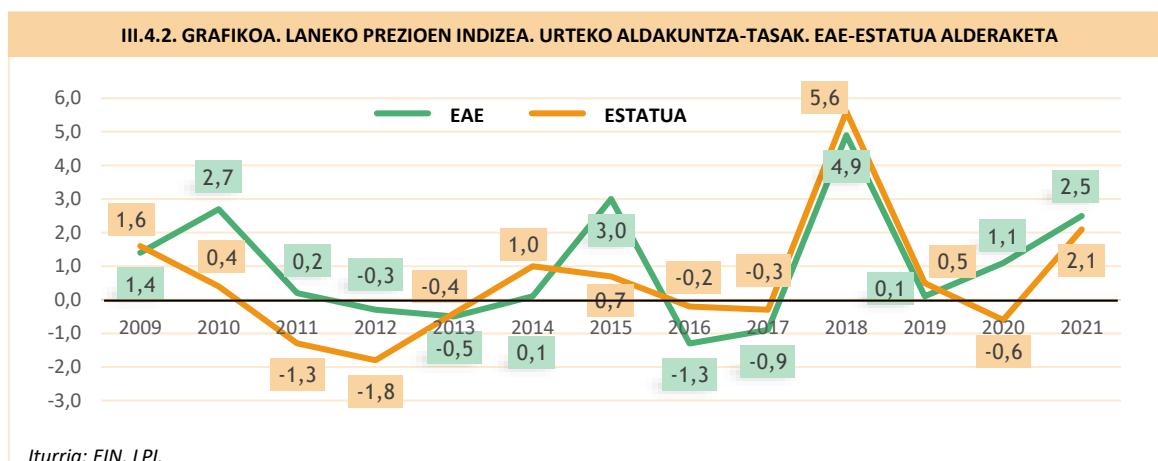
Lehenik eta behin, LKHik adierazten du 2023ko laugarren hiruhilekoan laneko **ordu bakoitzeko lan-kostua** 30,13 eurokoa zela EAEn, duela urtebete baino % 3,6, eta % 20,6 gehiago Estatuko batezbestekoa baino, aldi horretan % 6,1 hazi baitzen.

Bestalde, **benetako lanorduko lan-kostua** 22,43 euro zen EAEn 2023ko laugarren hiruhilekoan (laneko kostu osoaren % 74,4), aurreko urtean baino % 2,1 gehiago. Horrez gain, zenbateko hori, eta gauza bera gertatzen da lan-kostu osoarekin, autonomia-erkidegoetako handiena da. Atzetik, Madril eta Nafarroa daude. Bestalde, Estatuko batezbestekoa baino % 19,7 handiagoa da (18,74 euro). Beste muturrean U. Kanariarrak daude, 14,95 € lan egindako ordu bakoitzeko, eta Extremadura, 15,38 €.

¹⁹ Lan-kostuei buruzko urteko inkestak, hilerio nominetan jasotzen ez diren soldatek kontu-sail batzuei buruzko datuekin osatzen du informazio hori. Ez da jasotzen hain zuzen mugaeguna hila bete baino handiagoa delako (aurrezki-planak, gauzazko ordainketak, borondatezko kotizazioak eta abar). Zenbatespenen arabera, inkesta horrek lan-kostu osoaren % 98,4 barne hartzen du, eta horregatik ez datoz bat bi inkesten emaitzak, antzekoak badira ere.

²⁰ Xehetasun gehiagorako, Memoria honen amaierara jo daiteke, terminoen glosariara.

4.3. LANEKO PREZIOEN INDIZEAREN EMAITZAK (LPI) 2021

EINen "Lanaren prezioen indizeak" lan-eskuak denboran duen prezioaren aldaketa neurtzen du, soil-soilik lan-merkatuaren presioen ondorioz, hots, neurri hori ez dago eginiko lanaren kalitatearen eta kantitatearen aldaketen eraginpean (esaterako, lan-indarraren eraketaren aldaketengatik, soldatapeko pertsonen ezaugarrien aldaketengatik, etab.), hau da, eraketa-efektua deskontaturik²¹.

Kontsumo- eta zerbitzu-ondasunen "oinarrizko otzara" estandarizaturik neurtzen duen kontsumorako prezioen indizeak bezala (KPI), lanpostuen "oinarrizko otzara" estandarizatuaren prezioaren aldaketak neurtzen ditu LPIk²².

III.4.6. TAULA. LANEKO PREZIOEN INDIZEA. AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERAKO DATUAK, URTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ESTATUA	0,7	-0,2	-0,3	5,6	0,5	-0,6	2,1
ANDALUZIA	1,6	0,0	-0,6	5,2	0,4	-1,6	2,4
ARAGOI	-0,4	0,3	0,3	4,9	1,3	-2,0	2,6
ASTURIAS	1,9	-0,8	0,7	4,2	2,2	-1,2	1,5
BALEAR UHARTEAK	-0,6	-0,1	-1,6	5,4	0,0	-3,4	1,8
KANARIAR UHARTEAK	0,6	-0,7	0,3	6,0	0,4	-1,1	2,6
KANTABRIA	0,6	-0,3	1,2	3,1	2,9	-0,9	2,3
GAZTELA ETA LEON	2,1	0,7	-0,5	5,3	-0,6	0,8	2,4
GAZTELA-MANTXA	-0,6	-1,0	-1,3	7,8	-0,9	-0,4	3,5
KATALUNIA	1,7	-0,4	0,4	5,9	0,5	-0,2	1,5
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	1,6	-0,2	-0,7	6,3	0,6	-0,8	2,2
EXTREMADURA	0,2	1,8	-1,1	6,7	-1,0	-1,0	3,1
GALIZIA	2,6	-0,2	1,1	5,2	-0,7	-0,4	1,5
MADRIL	-2,4	0,0	-0,9	5,7	1,2	-0,6	2,3
MURTZIA	-0,8	0,1	0,8	4,8	0,3	1,8	0,5
NAFARROA	2,5	1,7	-0,1	3,9	1,2	-0,7	1,5
EAE	3,0	-1,3	-0,9	4,9	0,1	1,1	2,5
ERRIOXA	2,0	0,0	-1,2	4,8	-0,6	1,5	1,5

Iturria: EIN: Lanaren prezioen indizea 2016. oinarria.

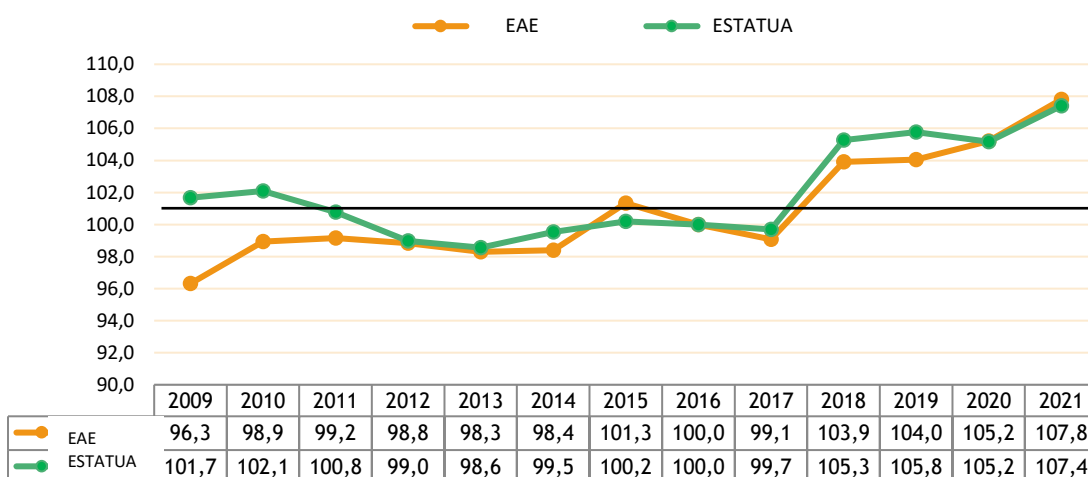
LPI % 2,5 handitu zen 2020 eta 2021 urte bitartean EAEn (eskuratu dugun azken datua). Estatuko batez besteko aldakuntza, berriz, +% 2,1 izan da. Oinarrizko urtetik (2016-2021) izandako bilakaera aztertuz gero, indize-zenbakiek adierazten duten bezala, igoera % 7,8koa da: 2021erako EAEko datua 107,8 da, eta Estatuko batezbestekoa, berriz, 107,4; horrek adierazten du aldi berean soldatak % 7,4 igo direla.

²¹ Gaur egun, Espainian LKHI, LKUI eta EES inkestetatik jasotako informazioan, lan- eta soldata-kostuaren batez besteko emaitzak besterik ez dira adierazten, langileko. Horrela, kostuaren aldakuntza zein enpleguren konposizioan gertatutako aldaketak barne hartzen dituzte.

²² Informazio gehiagorako, eragiketa estatistiko honen Metodologiara jo daiteke:

http://www.ine.es/dynqs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177027&menu=metodologia&idp=1254735976596

III.4.3. GRAFIKOA. LPI: URTEKO IGOERA 2016TIK (OINARRIZKO URTEA). EAE ETA ESTATUKO BATEZBESTEKOAREN ALDERAKETA

Iturria: EIN. LPI. 2016ko oinarria.

4.4. SOLDATEN BANAKETA: 2022KO BAIren EMAITZAK

Analisirako eremu zabal horren barruan, EINen “Biztanleria Aktiboaren Inkestak” (BAI) familiaren “enplegu nagusiaren soldata” aldagaia kodetzen du deziletan, eta informazio hori biltzeko, informazioa ematen duten etxeekin loturiko administrazio-erregistroak erabiltzen ditu. Soldata horren barruan, laneko errentaren gaineko zergaren konturako atxikipenak eta langileak gizarte-segurantzako sistemei eginiko nahitaezko kotizazioak daude, baita aparteko pagei, aparteko orduetara eta beste osagarri batzuei dagozkien hainbanaketak ere. Kontuan hartu behar da etxeetako soldaten aldagai hori ezin izan daitekeela esanguratsua, kopuru absolutuetan, zeren eta etxe bakoitzeko bat baizik ez baitu erregistratzen. Hala ere, soldata-masak gure gizartearen konparaziozko datuetan duen banaketari buruzko informazioa ematen du dezilen arabera kodetzeak.

Horretarako, jasotako soldaten zenbatekoaren arabera antolatzen da soldatapeko pertsonen lagina estatu-mailan, eta ondoren 10 talde berdinetan zatitzen da, hots, langileen % 10arekin haietako bakoitzean. Eginiko zenbatespenen arabera, soldatapeko 16,2 milioi lagun zeuden 2018an eta, beraz, dezil bakoitzak soldatapeko 1,6 milioi lagun biltzen ditu gutxi gorabehera. Horrez gain, batezbestekoak (taldearen batez besteko soldata) eta hura mugatzen duten beheagoko eta goragoko soldatek zehaztu dute dezil bakoitza. Hainbat urtetako magnitudeak alderatuz gero, kontuan hartu behar da dezil bakoitzaren mugak urte bakoitzeko informazioaren arabera zenbatesten direla.

Estatistika-eragiketa horri esker, soldatapekoek Estaturako definituriko soldaten dezil bakoitzean EAEn duten pisua jakin ahal dugu, hots, gure Erkidegoak Estaturako eginiko banaketa perfektuarekiko duen presentzia erlatiboa eta, era berean, gainerako autonomia-erkidegoekiko²³.

Lehendabizi, nabarmendu dezakegu, 2022. urtean, barne hartzen duen sail guztian bezala, euskal soldatakoen parte-hartzea 1 eta 6 arteko deziletan, hau da, soldatarik baxuenetan % 10 teorikoa baino txikiagoa dela; 7 (% 13,6) eta 10 (% 17,4) arteko deziletan, berriz, handiagoa da. Bestela esanda, Estatuko soldaten % 50eko teorikorik handienak EAEko soldatapekoen % 66,2 biltzen du. Estatuko ratorik handiena da, eta ondoren, Nafarroakoa (% 60,5) eta Kataluniakoa (% 59,1) daude, Ceuta eta Melilla ezohikoak kanpoan uzten badira. Beste muturrean, 1etik 3ra arteko dezilek (soldatarik txikienak) EAEko soldatapekoen % 17,8koa biltzen dute % 30 teorikoaren aldean, autonomia-erkidego guztietako bigarren

²³ Ez dugu kontuan hartuko, ordea, zenbatekoei buruzko informazioa; izan ere, familien soldata guztiak ez dituen bezala barne hartzen (nagusia bakarrik), ez da errealitatearen adierazgarria.

txikiena. Haren atzetik Balear Uh. dago (% 17,2), eta beste autonomia-erkidego batzuk, aldiz, % 40aren inguruan dabilta, hala nola Extremadura edo Murtzia.

III.4.7 TAULA. SOLDATAKOEN EHUNEKOA, ESTATURAKO FINKATUTAKO SOLDATEN DEZILEKO. AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERAKO DATUAK. 2022											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	GUZTIRA
ESTATUA	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	100,0
ANDALUZIA	12,8	12,1	11,1	10,5	11,1	10,1	8,5	8,6	8,3	6,8	100,0
ARAGOI	10,8	7,4	9,4	10,5	10,4	14,0	11,4	9,5	9,6	7,0	100,0
ASTURIAS	10,2	10,5	11,6	7,8	8,6	9,9	11,7	11,0	9,9	8,7	100,0
BALEAR UHARTEAK	4,2	5,9	7,1	9,3	10,5	16,8	13,6	11,8	11,2	9,6	100,0
KANARIAR UHARTEAK	11,8	15,4	11,3	12,6	12,6	7,8	7,7	6,3	8,7	5,9	100,0
KANTABRIA	10,5	7,7	9,7	8,3	10,7	13,3	9,4	10,3	12,3	7,9	100,0
GAZTELA ETA LEON	10,8	9,2	10,5	10,2	10,2	10,6	9,9	9,7	9,7	9,0	100,0
GAZTELA-MANTXA	8,5	11,0	11,7	13,1	11,7	9,7	10,8	8,6	9,2	5,7	100,0
KATALUNIA	8,6	7,0	8,6	8,3	8,3	11,7	11,6	12,2	11,6	12,0	100,0
VALENTZIAKO ERKIDEGO	11,8	10,3	11,3	11,1	11,3	10,0	8,5	10,5	8,9	6,3	100,0
EXTREMADURA	12,9	13,6	12,9	12,3	11,4	7,9	8,2	7,8	7,1	5,8	100,0
GALIZIA	9,6	9,6	12,4	11,5	10,6	10,2	10,1	9,1	7,7	9,3	100,0
MADRIL	8,3	10,7	9,8	8,8	8,6	7,4	9,5	10,2	10,6	16,2	100,0
MURTZIA	10,9	14,7	11,6	12,5	11,6	9,6	8,5	7,0	7,2	6,3	100,0
NAFARROA	8,1	7,7	6,7	7,9	9,1	9,5	11,4	14,3	14,5	10,8	100,0
EAE	8,5	5,9	3,4	8,7	7,2	8,2	13,6	11,2	15,8	17,4	100,0
ERRIOXA	8,1	11,1	10,9	9,2	11,3	10,0	11,4	10,2	9,9	7,8	100,0
CEUTA	5,2	7,9	7,5	5,8	14,4	12,9	14,2	13,1	5,9	13,1	100,0
MELILLA	5,0	7,4	2,6	14,6	13,5	8,4	9,1	12,9	13,6	12,9	100,0

Iturria: EIN: Biztanleria Aktiboaren inkesta.

Azken finean, BAIren emaitzetatik ondorioztatzen denez, dezilik handienetara desbideratzen da soldaten banaketa EAEn estatuko batezbestekoarekiko, zeren eta soldatapekorik gehienak banaketaren eskuineko aldean baitaude kokatuta.

Denborari dagokionez, EAEko soldaten banaketa erlatibo horri nahiko egonkor eutsi zaio, baina Estatuko batez besteko banaketarekin bat egiteko nolabaiteko joerarekin.

2010-2022 aldian, adibidez, soldaten dezil txikiena % 8tik

III.4.8 TAULA. EAEko SOLDATAPEKOEN BANAKETAREN BILAKAERA DEZILEN ARABERA. ESTATUKO SOLDATAK. DATUAK PORTZENTAJEAK DIRA.											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	GUZTIRA
2010	8,0	6,8	5,4	6,8	8,6	10,3	12,1	13,4	14,4	14,1	100,0
2011	8,3	7,8	5,2	5,8	7,3	9,7	12,0	13,5	15,9	14,4	100,0
2012	7,5	9,0	6,5	5,4	8,6	9,6	11,4	12,1	14,5	15,3	100,0
2013	7,5	8,4	6,0	6,9	9,0	8,7	11,2	13,0	15,3	14,1	100,0
2014	8,5	7,5	6,3	6,1	7,8	9,5	11,1	13,4	16,4	13,5	100,0
2015	8,0	7,3	6,1	5,8	6,8	8,5	10,7	14,9	17,5	14,5	100,0
2016	8,8	7,8	4,4	7,0	6,6	8,5	11,8	13,8	15,6	15,8	100,0
2017	7,6	7,5	6,5	6,4	6,8	8,9	12,0	14,5	14,5	15,3	100,0
2018	8,1	7,2	5,9	6,8	7,9	8,4	12,1	13,5	15,6	14,6	100,0
2019	8,1	7,2	6,4	5,7	6,8	10,4	12,1	11,4	15,6	16,3	100,0
2020	9,7	8,0	6,5	7,5	8,1	9,1	10,9	11,5	14,0	14,7	100,0
2021	7,5	8,8	5,6	6,7	6,6	7,4	11,4	14,5	16,1	15,4	100,0
2022	8,5	5,9	3,4	8,7	7,2	8,2	13,6	11,2	15,8	17,4	100,0

Iturria: EIN: Biztanleria Aktiboaren inkesta.

% 8,5era igo da, eta bigarrena % 6,8tik % 5,9ra jaitsi. Beste muturrean, dezil handiena % 14,1etik % 17,4ra igo da, baina bederatzigarrena % 14,4tik % 15,8ra pasa da.

5. ENPLEGU-POLITIKAK

5.1. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK

Enplegu-politika aktiboak (EPA) tresna nagusietako bat dira Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak ezarritako Enplegu Estrategiak eta horiek garatzen dituzten Planak garatzeko, laneratzea, mantentzea eta lana sustatzea bultzatzeko, pertsonen enplegarritasuna hobetzeko, enplegu-mailak handitzeko eta Euskadin enpleguaren egonkortasuna eta kalitatea indartzeko.

5.1.1. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa. 2022ko jarraipena

2021-2024 Enplegu Plan Estrategikoa 2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia zehaztu eta hedatzen du, 2021eko apirilean onartua. EEE 2030 "Euskadiko garapen ekonomiko eta sozialean lagunduko duen kalitatezko enplegu inklusibo baten aldeko ituna" da, beraz, 2021-2024 Planaren estrategia inspiratzailea²⁴.

III.5.1 TAULA. 2021-2024 ENPLEGU PLAN ESTRATEGIKOAREN JARDUERA-EREMUAK ETA HELBURU OPERATIBOAK.	
JARDUERA-EREMUAK	HELBURU OPERATIBOAK
1. ENPLEGUA BERRESKURATU, MANTENDU ETA SORTZEA	1. Enplegua berreskuratzea, sortzea eta/edo mantentzea sustatzea.
	2. Enpresak berreskuratzeko, sortzeko eta/edo finkatzeko laguntza.
	3. Langabezia-tasa murrizten laguntzea eta pandemiaren aurreko tasa hobetzea.
	4. Landunen behin-behinekotasun tasa murrizten laguntzea.
2. ENPLEGUAREN KALITATEA	5. Enplegu publikoan behin-behinekotasunaren tasa murrizten laguntzea.
	6. Landunek desiragarria ez duten lanaldi partzialaren tasa murrizten laguntzea.
	7. Gizonengan eta emakumeengan heriotza sortzen duten lan-istripuen eta lanbide-gaixotasunen intzidentzia-tasa murrizten laguntzea.
	8. Negoziazio kolektiboaren estaldura duten langileen %a gehitzen laguntzea.
3. ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA 3 TRANTSIZIOTAN: DIGITALA, ENERGETIKO-KLIMATIKOA ETA DEMOGRAFIKOA	9. Hiru trantsizioetarako langabeen eta landunen lanbide-gaitasunak hobetzea.
	10. Zaintzen sektorean landunen lanbide-gaikuntza sustatzea.
	11. Sektore pribatuan errelebo-kontratuaren bidez gazteak kontrata ditzaten sustatzea.
	12. Euskal enpresetan adina ordezkatzeko eta kudeatzeko proiektuak garatzea.
4. ENPLEGU ETA PRESTAKUNTZA ERRESILIENTE ETA INKLUSIBOA	13. Talde kalteberentzat, baztertutakoentzat edo baztertze-arriskua dutenentzat enplegu-prestakuntza programak garatzea.
	14. Sektore tradizionalan, funtsezkoetan edo hasten ari direnetan behe-mailako prestakuntza duten pertsonentzat prestakuntza- eta enplegu-programak garatzea.
	15. GDSBESren Lege berria inplementatzea.
	16. Orientazio-aktibazio programen, prestakuntza-gaikuntzaren eta laneratze laguntza-jarduketan bidez langabeen enplegarritasuna hobetzea.
	17. Bilakatzen ari den lan-ingurunean landunen lanbide-gaitasunak hobe trebatzea edo egokitzea.
5. ENPLEGURAKO EUSKADIKO PRESTAKUNTZA-EREDUA	18. Enpresen enplegu- edo trebakuntza-eskea langabeen eta landunen gaitasunekin lerrokatzeko prospekzio- eta informazio-sistemak hobetzea.
	19. Enpresen eta pertsonen beharretara egokitu, prestakuntza-enplegu planak diseinatzeko sakontzea.
6. LANBIDE HOBETZEN	20. Lanbideren bulego-sarean esku hartzeko, arretarako eta zerbitzuetarako eredu berria ezartzea.
	21. Enpresetarako zerbitzuen zorroa gehitzea (prospekzio-bisitak, arreta pertsonalizatua, enplegu-hautagaiak arinago izatea).
7. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK EBALUATZEA	22. Programak eta jarduketak-ildoak ebaluatzeko proiektu pilotuak garatzea Espainiako eta Europako gidalerroak kontuan hartuta, ebaluazio-eredu eskalagarria ezartzeko.
8. ENPLEGUKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEA	23. Erakunde eta arlokako eragileen artean ituntze-prozesua garatzea elkarlaneko gobernantza-eredua adosteko; hark sistematika aurreko enplegu-planen alboratzea gaindituko du, eta sistema antolatua, kooperatibo eta lankidetzakorantz urratsa egingo du.
	24. Enpleguko Euskal Sistemaren Legea garatu eta onestea.
9. BERDINTASUNA LAN-MERKATUAN	25. Gizonekiko emakumeen ordainsari-arrakala erdira murrizten laguntzea.
	26. Emakume landunen behin-behinekotasun tasa murrizten laguntzea.
	27. Emakume landunek desiragarria ez duten lanaldi partzialaren tasa murrizten laguntzea.
	28. EB-27rekin bat etorritik gazteen enplegu-tasa murrizten laguntzea.
	29. EB-27rekin bat etorritik luzaroko langabeen tasa murrizten laguntzea.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa.

²⁴ 2030eko EEEn xehetasunei dagokienez, Memoria Sozioekonomiko honen 2021eko ediziora jo behar da.

Hauek dira Planaren **jarduteko printzipioak**, Enplegurako Euskal Estrategia 2030ek ezarritakoak: aukera-berdintasuna; aurea hartzea, berrikuntza, erantzuteko abiadura eta erresilientzia; lurralde-oreka; adostasuna eta lankidetzatza; eta gobernantza irekia eta maila askotarikoa.

2021-2024 aldirako KLPk, halaber, 16 **helburu estrategiko** lortzea proposatzen du. Helburu horien ildotik, 29 **helburu operatibo** planteatzen dira guztira, zortzi jarduera-eremuren inguruan bideratzen direnak, gehi bederatzigarren bat, zeharkakoa, lan-merkatuko berdintasunari erreferentzia egiten diona, generoari, adinari eta abarri dagokienez. Aurreko orrialdeko III.5.1 TAULAn jaso dira helburuen xehetasunak.

Planaren **helburu kualitatiboak** honako hauek dira: enpleguaren behin-behinekotasuna, nahi gabeko partzialtasuna eta lan-istripuak murriztea, lan-merkatuan genero-berdintasuna sustatzea, gazteen enplegua bultzatzea, iraupen luzeko langabezia murriztea eta enplegatuen nahiz langabeen enplegua eta prestakuntza babestea hiru trantsizioetarako. Era berean, talde kalteberei eta enplegurako orientazio-, ekintzailatza-, laguntza- eta berrikuntza-zentroen sareari laguntzea bilatzen du, LANBIDEN esku hartzeko eredu berri bat garatzea, laneratzeko ibilbide pertsonalizatuak garatzea eta Enpleguaren Euskal Legea egitea.

Helburu kuantitatiboak, bestalde, honako hauek dira: 80.000 lanpostu sustatzea, 23.000 enpresari laguntzea, 48.000 langaberen gaikuntza eta birkualifikazioa hobetzea, beste 16.000 pertsona prestatzea gaitasun digitaletan, 5.000 pertsona gaitzea zaintzaren sektorean, 52.000 langileren enplegarritasuna hobetzea eta langabezia-tasa % 10etik behera jartzea.

III.5.2 TAULA. 2021-2024KO ENPLEGU-PLAN ESTRATEGIKOAREN AURREKONTU-BALIAKIZUNAREN ZENBATESPENA. JARDUERA-EREMUEN ARABERA BANAKATUTA. EUROTAN.	
JARDUKETA-EREMUAK	AURREKONTU-HORNIDURA
1. ENPLEGUA BERRESKURATU, MANTENDU ETA SORTZEA	1.252.779.559
2. ENPLEGUAREN KALITATEA	18.906.000
3. ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA 3 TRANTSIZIOTAN: DIGITALA, ENERGETIKO-KLIMATIKOA ETA DEMOGRAFIKOA	166.105.473
4. ENPLEGU ETA PRESTAKUNTZA ERRESILIENTE ETA INKLUSIBOA	510.370.478
5. ENPLEGURAKO EUSKADIKO PRESTAKUNTZA-EREDUA	72.713.918
6. LANBIDE HOBETZEN	
7. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK EBALUATZEA	50.505.000
8. ENPLEGUKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEA	
GUZTIRA	2.071.380.428
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa.</i>	

2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoaren **aurrekontu-horniduraren** zenbatespena 2.071 milioi eurokoa da 2021-2024 epealdirako, eta banaketa hau du arlo operatiboaren arabera (III.5.2. TAULAn jasota).

2023an, Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritzak Planaren "2022ko jarraipen-txostena" egin du. Txosten horren arabera, jarduketaren gauzatze-mailari dagokionez, Planaren aurreikusitako 150 jarduketetatik 126 egin ziren 2022an, eta, beraz, betetze-maila handia izan zen. Programatutako jardueren betetze-maila handiena izan zuten jarduera-eremuak hauek izan ziren (ikus zehaztasunak hurrengo orriko III.5.3. TAULAn): 1.a (enplegua berreskuratu, mantendu eta sortzea), 2.a (enpleguaren kalitatea), 5.a (enplegurako Euskadiko prestakuntza-eredua), 7.a (enplegu-politika aktiboak ebaluatzea) eta 8.a (Enplegu Euskal Sistemaren Legea).

Aurrekontu-betearazpenari dagokionez, 2022an 442,36 milioi euroko gastu globala gauzatu zen (programatutako aurrekontuaren % 89,4). Azkenik, txostenak dakarrenez, 2022rako planteatutako 39 gauzatze-adierazleetatik 16k betetze-maila handia izan zuten, 13k betetze-maila ertaina eta 10k betetze-maila txikia.

III.5.3 TAULA. ENPLEGU-PLAN ESTRATEGIKOA 2021-2024: 2021-2022KO EMAITZAK. ILDO ESTRATEGIKOEN GAUZATZEA					
JARDUERA-EREMUAK	ILDO ESTRATEGIKOAK	BETEARAZPE NAREN %A 2021	2022		
			PROGRAMATUTA KO JARDUKETAK	GAUZATUTAKO JARDUKETAK	BETEARA ZPENARE N %A
1. ENPLEGUA BERRESKURATU, MANTENDU ETA SORTZEA	1.1. EKINTZAILETZA SUSTATZEA ETA ENPRESAK FINKATZEA	94,4	20	16	80,0
	1.2. TOKIKO ENPLEGUA SUSTATZEA	60,0	5	4	80,0
	1.3. ENPLEGU PUBLIKOA SORTZEA	100,0	1	1	100,0
	1.4. EKONOMIA SOZIALA BABESTEA	66,7	6	5	83,3
	1.5. ARLOKAKO PROGRAMAK	81,8	11	9	81,8
2. ENPLEGUAREN KALITATEA	2.1. ELKARRIZKETA SOZIALA ETA NEGOZIAZIO KOLEKTIBOA	100,0	6	6	100,0
	2.2. IKUSKAPENA, BABES- ETA BERME- TRESNA	100,0	7	7	100,0
	2.3. LAN-SEGURTASUNA ETA -OSASUNA	100,0	10	9	90,0
	2.4. LAN-BALDINTZAK ETA ENPLEGUAREN EGONKORTASUNA	60,0	3	3	100,0
3. ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA 3 TRANTSIZIOTAN: DIGITALA, ENERGETIKO- KLIMATIKOA ETA DEMOGRAFIKOA	3.1. ENPLEGATUEN ETA LANGABEEN ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA TRANTSIZIO DIGITALERAKO	75,0	9	6	66,7
	3.2. ENPLEGATUEN ETA LANGABEEN ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA TRANTSIZIO ENERGETIKO- KLIMATIKORAKO	66,7	8	7	87,5
	3.3. ENPLEGATUEN ETA LANGABEEN ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA TRANTSIZIO SOZIAL ETA DEMOGRAFIKORAKO	71,4	8	5	62,5
4. ENPLEGU ETA PRESTAKUNTZA ERRRESILIENTE ETA INKLUSIBOA	4.1. ENPLEGU-PRESTAKUNTZA PROGRAMAK LANGABE ETA TALDE KALTEBERENTZAT	100,0	12	12	100,0
	4.2. LANDUNAK TREBATZEKO ETA LANBIDE-GAITASUNAK EGOKITZEKO PROGRAMAK	58,8	18	9	50,0
	4.3. GDSBESren LEGE BERRIA INPLEMENTATZEA	---	1	1	100,0
5. ENPLEGURAKO EUSKADIKO PRESTAKUNTZA- EREDUA	5.1. INFORMAZIO- ETA PROSPEKZIO- SISTEMAK HOBETZEA	100,0	4	4	100,0
	5.2. PRESTAKUNTZA-ENPLEGU PLANEN DISEINUAN SAKONTZEA	87,5	7	7	100,0
6. LANBIDE HOBETZEN	6.1. ESKU HARTZEKO, ARRETARAKO ETA ZERBITZUETARAKO EREDU BERRIA EZARTZEA	100,0	4	3	75,0
	6.2. ENPRESENTZAKO ZERBITZUEN ZORROA GEHITZEA	100,0	2	1	50,0
7. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK EBALUATZEA	7.1. EBALUAZIO PROIEKTUAK DISEINATU, GARATU ETA HEDATZEA	83,3	9	8	88,9
8. ENPLEGU EUSKAL SISTEMAREN LEGEA	8.1. ENPLEGU EUSKAL SISTEMAREN LEGEA GARATU ETA ONESTEA	---	3	3	100,0
9. ZEHARKAKO EREMUA: AUKERA- BERDINTASUNA LAN- MERKATUAN	9.1. GENERO-BERDINTASUNA ENPLEGUAN	91,7	12	11	91,7
	9.2. GAZTEENTZAKO ENPLEGUA	64,7	17	15	88,2
	9.3. 45 URTETIK GORAKOENTZAKO ENPLEGUA	60,0	5	4	80,0
	9.4. ENPLEGU INKLUSIBOA	100,0	8	8	100,0
	9.5. HIZKUNTZA-BERDINTASUNA	100,0	2	2	100,0
GUZTIRA		83,0	154	126	81,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa. Jarraipen-txostenak 2021 eta 2022. Geuk egindakoa.

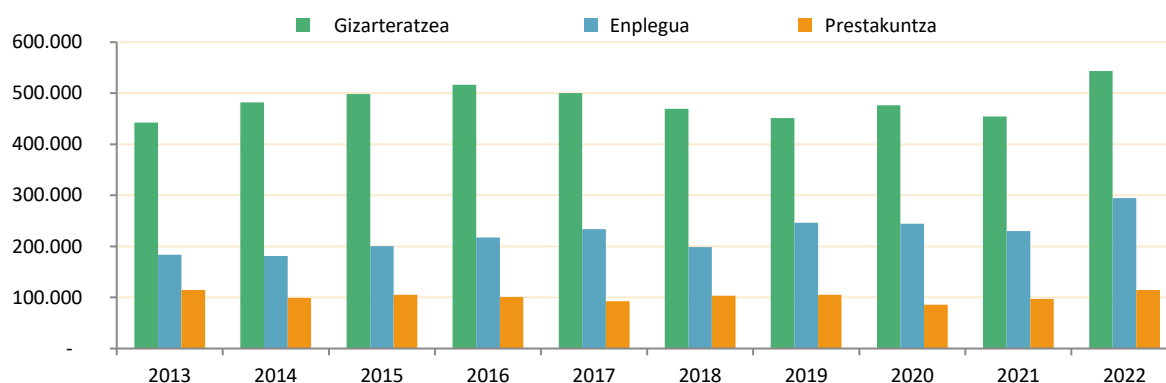
5.1.2. LANBIDEren (Enplegurako Euskal Zerbitzua) jarduera.

LANBIDE-Enplegurako Euskal Zerbitzuak funtsezko eginkizuna du eratxikia EAEko enplegu-politika aktiboak garatzeko eta Enplegu Plana abiarazteko, zeren eta haren funtzioak lan-jarduera (enplegua sustatzeko programekin, bitartekaritzarekin, orientazioarekin, etab.) eta enplegurako prestakuntza baitira, landunena nahiz langabetuena, baita Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta eta beste prestazio osagarri batzuk kudeatzea ere.

Aurrekontu-likidazioetatik abiatuta (aitortutako obligazioak), LANBIDEk 2022an 1.029 milioi euroko gastua izan zuela ezagutzen da, 2021ean baino % 26,5 gehiago (aurreko ekitaldian % 4,3 jaitsi zen); horietatik 543,8 milioi euro bideratu ziren Gizarteratze Programara, kopuru osoaren % 52,8 (2021ean baino % 19,7 gehiago), 294,4 milioi euro (kopuru osoaren % 28,6) Enplegu Programara (+% 28,1 gehiago) eta 114,8 milioi (gastuaren % 11,2) Prestakuntza Programara (+% 18,5 gutxiago). Era berean, LANBIDEk 2,3 milioi euroko ezohiko partida izan zuen 2022an COVID-19ak eragindako krisiaren aurkako neurrietarako, eta 40,3 milioi euroko beste bat Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoen Programaren kontura.

Enplegu-politika aktiboetako gastua prestakuntza- eta enplegu-programen batura dela pentsatzea sinplifikatzea bada ere (gizarteratzeko programekin duen berariazko lotura dela eta), LANBIDEk 2022an enplegu-politika aktiboetan gauzatutako gastua 409,3 milioi eurokoa izango dela kalkula daiteke, 2021ean baino % 25,2 handiagoa, hau da, gorakada handia, aurreko urteko % 1eko jaitsieraren aldean.

III.5.1. GRAFIKOA. LANBIDE: AURREKONTU-LIKIDAZIOA PROGRAMA NAGUSIEN ARABERA. MILAKA EURO.

Iturria: LANBIDE. Aurrekontu-likidazioak. Geuk egindakoa.

Azkenik, 2023an, eta likidazioari dagozkion kopuruak izan gabe, Lanbidek 1.227,1 milioi €-ko aurrekontua izan zuen (2023ko azarora arteko likidazioa kontuan hartuta eguneratutako aurrekontua); beraz, % 19,3ko igoera gertatu zen 2022ko likidazioaren aldean. Horietatik, 765,6 milioi gizarteratzeko bideratu ziren; 223,4 milioi euro, enplegurako, eta 140 milioi, prestakuntzarako. Halaber, LANBIDEk ezohiko partida bat izan zuen, 58,2 milioi eurokoa, "Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa" programaren kargura.

5.1.3. Enplegurako prestakuntza, landunei lehentasunez zuzendutakoa

Indarrean dauden araudiaren eta eskumenen banaketaren ondorioz, langileei zuzendutako etengabeko prestakuntzako jarduerak Estatuko Enplegurako Prestakuntzarako Estatuko Fundazioaren (FUNDAE) eta LANBIDEn bidez kudeatzen dira EAEn, HOBETUZ Langileen Prestakuntzarako Euskal Fundazioaren likidazio-prozesua amaitu eta LANBIDEn integratu ondoren. Ekintza horien finantzaketa, nagusiki, baterako diru-bilketaren kuoten eta aurrekontu publikoetatik datozen funtsen kargura egiten da, bai Administrazio Zentraletik datozenak (EEZPri esleituak), bai Eusko Jaurlaritzatik datozenak LANBIDEn kasuan.

Langileen etengabeko prestakuntzarako **FUNDAEk -Enpleguan Prestatzeko Estatuko Fundazioak-** (enpresa-planetaryako, sektorearteko prestakuntza-planetaryako, sektoreko planetaryako, gizarte-ekonomiarako eta langile autonomoentzako) sustatutako ekintzei dagokienez, 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), EAEko 149.515 langilek 254.673 prestakuntza-ekintzatan parte hartu zuten (aurreko urtean baino % 6,7 gehiago), Prestakuntza ematen duten 14.445 enpresaren esku-hartzeari esker (2021aren aldean, % 3 gehiago), 28,5 milioi euro erabilita enplegurako prestakuntzarako dauden funtsetatik (+% 6,3), hobariak eman zitzaizkien Gizarte Segurantzako kuotetan.

Enpresa trebatzaileen estaldura-tasa % 22,3 izan zen. Aurreko urtean, berriz, % 22,1 izan zen (% 20,4 batez beste Estatuan). Partaidetza-tasa hori oso desberdina da enpresaren tamainaren arabera: % 15,9 mikroenpresetan (1-9 langilekoak), % 51,9 enpresa txikietan (10-49 langilekoak), % 84,1 ertainetan (50-249 langilekoak) eta % 90,4 enpresa handietan (250 langile baino gehiago dituztenak). Horrenbestez, oro har, azken urteetako aldeak mantendu dira. Kontuan izan behar da, gainera, mikroenpresek Euskadin erreferentziazko urtean (2022) Gizarte Segurantzaren izena emandako soldatapekoen % 84,5 enplegatzen dutela, hau da, enpresa prestatzaileen % 60,3.

III.5.4 TAULA. FUNDAE: ENPLEGURAKO PRESTAKUNTZA EAEn: PARTAIDETZA-ZIFRA NAGUSIEN BILAKAERA.

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	20/21 (%)	21/22 (%)
EAE-N PRESTATUTAKO PARTAIDEAK									
IKASKETA-MAILAREN ARABERA	PRESTAKUNTZA-EKINTZAK, GUZTIRA	209.071	223.873	232.382	185.994	238.728	254.673	28,4	6,7
	% NAHITAEZKO LEHEN ETA BIGARREN MAILAKO IKASKETARIK GABE	26,0	23,8	22,6	23,4	23,6	26,4	0,9	11,9
	% BIGARREN HEZKUNTZA ETA LH	41,4	42,2	45,5	42,8	32,2	34,2	-24,8	6,2
	% UNIBERTSITATEKO IKASKETAK	32,1	34,0	31,9	33,8	43,2	39,4	27,8	-8,8
ENPRESA FORMATZAILEAK									
JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA	GUZTIRA	17.054	16.681	15.915	13.919	14.029	14.445	2,2	3,0
	NEKAZARITZA	209	117	148	114	112	121	-1,8	8,0
	INDUSTRIA	2.991	2.992	2.909	2.627	2.644	2.653	0,6	0,3
	ERAIKUNTZA	1.751	1.844	1.760	1.554	1.700	1.809	9,4	6,4
	MERKATARITZA	3.498	3.511	3.308	2.834	2.810	2.775	-0,8	-1,2
	OSTALARITZA	2.308	1.988	1.896	1.583	1.717	1.817	8,5	5,8
	BESTE ZERBITZU BATZUK*	6.297	6.229	5.894	5.207	5.046	5.270	-3,1	4,4
PRESTAKUNTZA-ORDUAK, PARTE-HARTZAILEKO (PRESTAKUNTZA BAKOITZEKO)		16,7	15,7	15,5	14,9	13,8	13,9	-7,4	0,7
FINANTZAZIOA: ERABILITAKO KREDITUA (MILIOIKA €)		28,1	28,4	29,8	22,5	26,8	28,5	19,1	6,3

Iturria: Enplegurako Prestakuntzaren FUNDAZIOA. Enpresetako prestakuntza 2022. Euskadi. Geuk egindakoa.

* Barne hartzen dira, Osasuna eta gizarte-zerbitzuak, Hezkuntza, Finantza-bitartekotza, Higiezin-jarduerak, Garraioa eta komunikazioak eta Gizarte- eta kultura-jarduerak.

Jarduera-sektoreen arabera, hauexek nabarmentzen dira: % 19,2 da merkataritzan eta % 12,6 ostalaritzan. Enpresa trebatzaileen % 18,4 industriaren sektorekoak dira eta % 12,5 eraikuntzakoak.

Prestakuntzako ekintzetako partaide horiei dagokienez, % 39,1 izan zen Euskadin sektore pribatuan trebaturiko soldatapekoen ehunekoa (% 38,7 batez beste Estatuan). Gainera, prestakuntza jaso zuten 149.515 langileetatik, proportzio handiena gizonena izan zen (% 60), eta alde nabarmena dago gizonen eta emakumeen estaldura-tasen artean: % 41,5 gizonak eta % 3 6,2 emakumeak.

III.5.5 TAULA. FUNDAE: ETENGABEKO PRESTAKUNTZA EUSKADIN. ENPRESEK PRESTAKUNTZA HOBARITUAN DUTEN PARTAIDETZAREN BILAKAERA					
	ENPRESAK	ESTALDURA	PARTAIDEAK (PRESTAKUNTZA-EKINTZAK)	PRESTAKUNTZA-ORDUAK (MILAKA)	BATEZ BESTEKO ORDUAK PARTAIDEKO
2017	17.054	25,9	209.071	3.490	16,7
2018	16.681	25,3	223.873	3.525	15,7
2019	15.915	24,1	232.382	3.611	15,5
2020	13.919	21,1	185.994	2.771	14,9
2021	14.226	22,1	238.728	3.296	13,8
2022	14.445	22,3	254.673	3.540	13,9
20/21 (%)	2,2	4,7	28,4	18,9	-7,4
21/22 (%)	1,5	0,9	6,7	7,4	0,7

Iturria: FUNDAE. Enpresetako prestakuntza 2022. Euskadi. Geuk egindakoa.

Bestalde, prestakuntzako ekintzetan parte-hartze handiagoa dute 46 eta 55 urte bitarteko pertsonak (parte-hartzaileen % 36,5), gero 36 eta 45 urte bitartekoak (% 29,3).

Halaber, parte-hartzaileen ikasketak maila, batez ere, goi-mailako ikasketetako da (prestakuntzako pertsonen %a lan eginez % 39,4), gero unibertsitate-ikasketak dituztenena (% 34,2) eta, ondoren, lehen mailako eta derrigorrezko bigarren mailako ikasketak dituztenena (% 26,4). Hala, prestakuntzako jardura horien

onuraduna den pertsona profila hauxe izango litzateke: 46 eta 55 urte artekoa, langile trebatua eta soldatapekoa, 250 langile baino gehiagoko enpresa handi batekoa.

III.5.6 TAULA. FUNDAE. PARTAIDETZA PRESTAKUNTZA-JARDUERETAN, EAEn EDUKIAREN ARABERA. PARTAIDETZA HANDIENEN 10 TIPOLOGIEN XEHETASUNA. 2022.			
	PARTAIDEAK		BB ORDUAK
	KOP.	% BERT.	
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	77.714	30,5	9,7
ADMINISTRATIOA ETA KUDEAKETA	69.927	27,5	12,1
GIZARTE- ETA KULTURA-ZERBITZUAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	30.738	12,0	10,7
PRESTAKUNTZA OSAGARRIA	18.764	7,4	29,3
MERKATARITZA ETA MARKETINA	15.080	5,9	13,0
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	11.876	4,7	19,4
JANARI-INDUSTRIAK	8.054	3,2	15,2
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	6.009	2,4	27,0
OSASUNA	4.700	1,8	13,4
ERAIKUNTZAK ETA OBRA ZIBILAK	2.498	1,0	13,6
FABRIKAZIO MEKANIKOA	2.241	0,9	28,9
GAINERAKOAK	7.072	2,7	-
GUZTIRA	254.673	100,0	13,9

Iturria: FUNDAE. Enpresetako prestakuntza 2022. Euskadi. Geuk egindakoa.

Prestakuntzako edukiei dagokienez, prestakuntza-ekintzak, besteak beste, honako hauekin lotzen dira: segurtasuna eta ingurumena (parte-hartzaileen % 30,5), administratioa eta kudeaketa (% 27,5), gizarte- eta kultura-zerbitzuak eta komunitaterako zerbitzuak (% 12) eta prestakuntza osagarria (% 7,4). Segurtasunaren eta ingurumenaren prestakuntza segurtasunari eta prebentzioari eta ingurumen-kudeaketari buruzko ekintzek osatzen dute; Administrazioari eta kudeaketari buruzko prestakuntzak, berriz, Administrazioaren eta auditoriaren, Finantzen eta Aseguruen eta IKTen Kudeaketaren eskumeneko arloetako prestakuntzako ekintzak biltzen ditu. Gizarte eta kultura-zerbitzuen eta komunitaterako zerbitzuen gaineko prestakuntza, azkenik, trebakuntza, hezkuntza eta gizarte-arretarako eskumenetara dago bideratuta.

Azkenik, prestakuntza-modalitateak aldaketak izan zituen 2016an. Urte horretatik aurrera, prestakuntza hobariduna hiru prestakuntza-metodologiaren bidez egin daiteke: aurrez aurrekoa, teletrebakuntza eta mistoa, urrutiko prestakuntza tradizionala alde batera utzita. Hala, online irakaskuntza sustatu daiteke, teknologia berrien bilakaerarekin bat etorrta.

III.5.7 TAULA. FUNDAE: ETENGABEKO PRESTAKUNTZA EUSKADIN, EMATEKO MODALITATEAREN ARABERA.									
	PARTAIDEAK			PRESTAKUNTZA-ORDUAK			BB IRAUPENA		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
AURREZ AURRE	119.384	161.201	177.598	1.404.875	1.832.979	1.935.062	11,8	11,4	11,0
TELETREBAKUNTZA	64.524	75.130	74.589	1.269.098	1.354.220	1.491.780	19,7	18,0	20,0
MISTOA	2.086	2.397	2.486	96.984	108.856	113.113	46,8	45,4	45,5
GUZTIRA	185.994	238.728	254.673	2.770.957	3.296.055	3.539.955	14,9	13,8	13,9

Iturria: FUNDAE. Enpresetako prestakuntza 2022. Euskadi. Geuk egindakoa.

2022an, aurrez aurreko prestakuntza da oraindik ere gehien erabiltzen den modalitatea, parte-hartzaileen % 69,7k jaso baitu prestakuntzarik laburrena, 11 orduko iraupeneko prestakuntza-ekintzekin, batez beste. Teletrebakuntzak batez bete 20 orduko iraupena du, eta langile partaideen % 29,3 biltzen du. Azkenik, trebakuntza mistoak presentziazko irakaskuntza eta teletrebakuntza uztartzen ditu, eta batez besteko iraupenik luzeeneko modalitatea bihurtu da, 45,5 ordu partaideko, baina partaideen % 1ek baino ez du aukeratu.

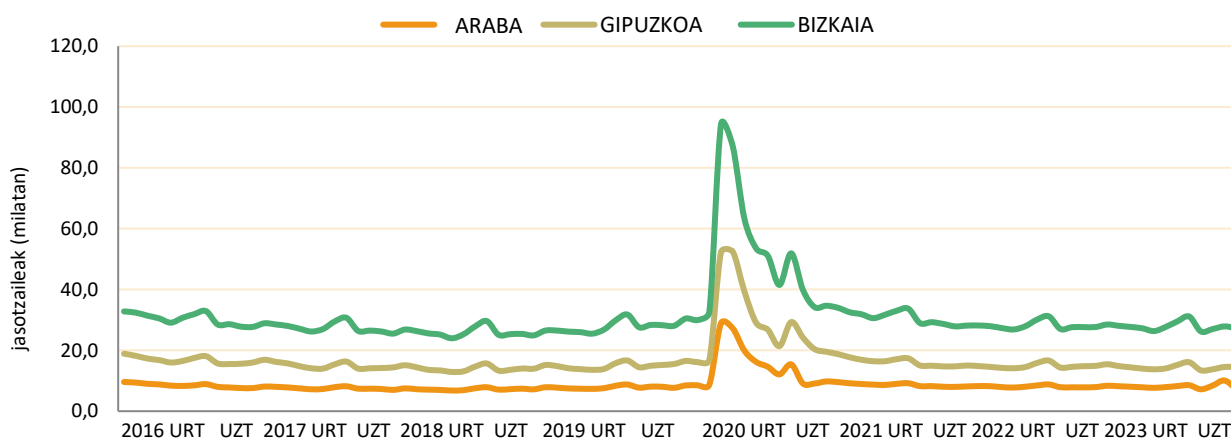
Azkenik, 2022an 3,5 milioi ordu eman ziren prestakuntzan. 100etik 54,7 geletan egin ziren, 42,1, telematika bidez eta 3,2 ordu presentziako trebakuntza eta online trebakuntza uztartzen dituzten ekintza mistoei dagokie.

5.2. ENPLEGU-POLITIKA PASIBOAK

Langabeziagatiko prestazioek lan egin ahal eta nahi dutenak baina aldi baterako edo behin betiko lana galdu edo lanaldiaren zati handi bat murriztuta dutenak eta, horren ondorioz, soldatak antzeko moduan murriztuta dituztenak babesten dituzte. Kotizaziopeko prestazioak (erabateko langabezia edo langabezia partziala) eta laguntzako prestazioak (langabeziagatiko laguntza) daude. 2012ko uztailan, aurrekontuen egonkortasuna bermatzeko eta lehiakortasuna sustatzeko neurriei buruzko 20/2012 Errege Lege Dekretua aplikatzearen ondorio²⁵, langabezia-prestazioen zenbatekoak murriztu ziren, eta zenbateko hauek geratu ziren:

- Kotizaziopeko prestazioen zenbatekoa langileek eta enpresariak Gizarte Segurantzari egoera horretarako ordaindutako kotizazioekin finantzatzeko da, eta langabeziaren lehenengo 6 hiletan langabearen kotizazio oinarriaren % 70 da (gainerakoan % 50), langabe bakoitzaren familia-egoeraren arabera zenbait muga dituela.
- Langabeziagatiko laguntza familia-egoeraren arabera Askotariko Efectuen Errentaren Adierazle Publikoaren (AEEAP) gaineko ehuneko jakin baten erreferentzia duen prestazio ekonomikoa da. 2023rako AEEAP 600,00 eurokoa izan da hilean, 2022an baino % 3,6 gehiago.

III.5.2. GRAFIKOA. LANGABEZIA-PRESTAZIOEN HARTZAILEEN KOPURUAREN HILEKO BILAKAERA EAEn (MILAKA)

Iturria: LAN ETA GIZARTE MINISTERIOAREN datuekin egindakoa.

²⁵ 168. BOE, 2012ko uztailaren 14koa.

5.2.1. Langabeziako estaldura eta prestazioen jasotzaileak

2023an langabeziagatiko prestazioen **onuradunak, batez beste**, 50.324 lagun izan ziren EAEn, aurreko urtean baino % 1,5 gutxiago, eta 2020an hasitako jaitsierarekin jarraitu da, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak emandako batez besteko datuen arabera. 50.324 hartzaile horietatik % 55,3 emakumeak dira (-% 0,1, 2022ko datuen aldean) eta % 44,7 (-% 3,2) gizonak.

Erregistraturiko langabezia guztiaren kopuruak kontuan izanik, esan liteke ezen, **2023ko abenduan** (107.779 langabetu erregistratuta egonda), EAEko 100 langabetatik 54k ez zutela prestaziorik jasotzen zuten, 46etatik 27k kotizaziopeko prestazioa jasotzen zutela, 17k subsidiarioa eta 2k Gizarteratzeko Errenta Aktiboa (2022ko banaketa bera).

Abenduko langabezia-prestazioak jaso zituzten 49.293 pertsonetatik, % 58,1, kotizaziopeko prestazioenak ziren (28.645 pertsona), % 38,2, laguntzenak (18.812) eta % 3,7k laneratzeko errenta aktiboa jasotzen zuen (1.836). Estatuan, hilabete horretan bertan, 1,8 milioi onuradun erregistratu ziren, 2022ko abenduan bezala, gutxi gorabehera, eta kotizaziopeko prestazioa jasotzen zuten pertsonen ratioa % 46,6 eta % 43,9 izan zen sorospenetarako, eta % 5,2 gizarteratzeko errenta aktiborako. Gainera, % 4,3k nekazaritzako aldi baterako langileen laguntza jasotzen zuten.

III.5.8 TAULA. LANGABEZIA-PRESTAZIOEN ONURADUNEN KOPURUAREN BILAKAERA EAEn. URTEKO BATEZBESTEKOAK.									
	ORDAINDUTAKOAREN ARABERAKO PRESTAZIOAK			LAGUNTZAKO PRESTAZIOAK*			PRESTAZIOAK, GUZTIRA		
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
2019	14.043	16.901	30.944	8.913	10.420	19.333	22.956	27.321	50.277
2020	33.577	35.332	68.909	10.699	12.236	22.935	44.276	47.568	91.844
2021	15.749	17.499	33.248	9.619	11.084	20.703	26.780	30.052	56.832
2022	13.517	16.228	29.745	8.772	10.388	19.160	23.220	27.869	51.089
2023	13.114	16.086	29.200	9.357	11.767	21.124	22.471	27.853	50.324
20/21 (%)	-53,1	-50,5	-51,8	-10,1	-9,4	-9,7	-39,5	-36,8	-38,1
21/22 (%)	-14,2	-7,3	-10,5	-8,8	-6,3	-7,5	-13,3	-7,3	-10,1
22/23 (%)	-3,0	-0,9	-1,8	6,7	13,3	10,3	-3,2	-0,1	-1,5

* Langabezia-sorospenak eta Gizarteratzeko Errenta Aktiboa barne.
Iturria: EEZP, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioa.

Estatuan, **langabezia-prestazioen estaldura**, erregistratutako langabeziarekiko, nabarmen aldatu da erkidegoen artean. Alde batetik, nabarmendu behar da Balearren kasuan, hor, eskura ditugun datuen arabera, aurretik lan-esperientzia duten langabe guztiek (Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren metodologiak, kalkulu hori egiteko, lan-esperientziarik gabeko langabeak ez dituelako kontuan hartzen), prestazioen bat jasotzen dutela. Bestalde, Ceuta eta Melillan, langabezian dauden pertsonen % 50 baino gutxiagok jasotzen dute.

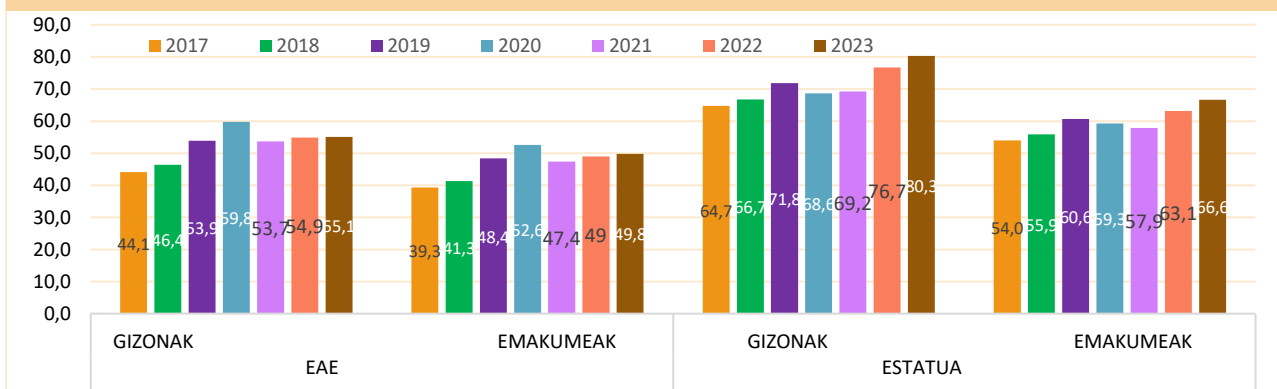
III.5.9 TAULA. LANGABEZIA-PRESTAZIOEN ESTALDURAREN ETA GASTUAREN ADIERAZLEAK, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

	ESTALDURA-TASA*					KOTIZAZIOPEKO PRESTAZIOAREN BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA, ONURADUNEKO (€/HILABETE)				
	2021	2022	2023	21-22	22-23	2021	2022	2023	21/22 (%)	22/23 (%)
ANDALUZIA	65,4	70,3	73,2	4,9	2,9	868,8	904,4	965,8	4,1	6,8
ARAGOI	66,1	73,1	80,9	7,0	7,8	896,1	916,1	989,1	2,2	8,0
ASTURIAS	54,9	59,3	63,2	4,4	3,9	860,1	884,8	939,2	2,9	6,1
BALEAR UH.	167,2	238,9	245,8	71,7	6,9	1.042,8	1.120,3	1.145,0	7,4	2,2
KANARIAR UHARTEAK	54,7	55,4	57,8	0,7	2,4	817,7	863,2	943,6	5,6	9,3
KANTABRIA	57,7	63,8	68,5	6,1	4,7	870,4	906,9	957,6	4,2	5,6
GAZTELA-MANTXA	57,2	63,1	70,2	5,9	7,1	869,2	894,3	958,1	2,9	7,1
G. ETA LEON	61,8	65,6	70,5	3,8	4,9	861,6	886,8	947,4	2,9	6,8
KATALUNIA	67,6	74,8	77,4	7,2	2,6	924,9	963,4	1.030,1	4,2	6,9
VALENTZIAKO E.	53,9	61,8	66,0	7,9	4,2	854	899,1	971,0	5,3	8,0
EXTREMADURA	76,8	85,4	89,4	8,6	4,0	801,4	831,2	892,9	3,7	7,4
GALIZIA	63,7	68,0	73,6	4,3	5,6	861,2	887,4	941,8	3,0	6,1
MADRIL	51,9	60,3	62,5	8,4	2,2	912,5	940,2	1.011,4	3,0	7,6
MURTZIA	67,4	72,6	80,8	5,2	8,2	862,8	891,6	950,8	3,3	6,6
NAFARROA	54,5	60,4	65,9	5,9	5,5	971,4	992,2	1.056,2	2,1	6,5
EAE	50,3	51,6	52,2	1,3	0,6	939,8	953,8	1.018,4	1,5	6,8
ERRIOXA	47,8	66,2	73,5	18,4	7,3	897,7	935,4	997,3	4,2	6,6
CEUTA	47,8	46,3	45,9	-1,5	-0,4	898,7	929,8	972,3	3,5	4,6
MELILLA	35,8	37,3	45,5	1,5	8,2	868,3	902,1	966,6	3,9	7,1
GUZTIRA	62,6	68,7	72,2	6,1	3,5	896,7	929,6	990,5	3,7	6,6

Iturria: LGEMren datuekin egindakoa.

* Estaldura-tasak Ministerioaren metodologiaren arabera kalkulatu dira, hala nola hileko azken egunean altan zeuden prestazioen onuradunak (kotizaziopekoak gehi sorospenak), eta lan-esperientzia zuten langabeak gehi behin-behineko nekazaritza-onuradunak (Andaluzian eta Extremaduran) zatituz.

2023ko abenduko datuekin jarraituz, Estatuko batez besteko estaldura % 72,2koa zen (2022ko abenduan baino % 3,5 gehiago), eta hori baino txikiagoa da EAEkoa (lehenago hil horretan erregistraturiko langabetuen % 52,2, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak darabilen metodologiaren arabera). Estaldura hori 0,6 puntu handitu da azken urtean. Ohikoa den bezala, EAEk autonomia-erkidego guztietatik langabeziaren estaldura-tasarik txikienetako bat dauka, Ceuta eta Melilla alde batera utzita berarekin²⁶.

III.5.3. GRAFIKOA. LANGABEZIA-PRESTAZIOAREN ESTALDURA-TASAK SEXUAREN ARABERA EAE-N ETA ESTATUKO BATEZBESTEKOAK. ABENDUKO HILABETEA

Iturria: EEZP. Geuk egindakoa.

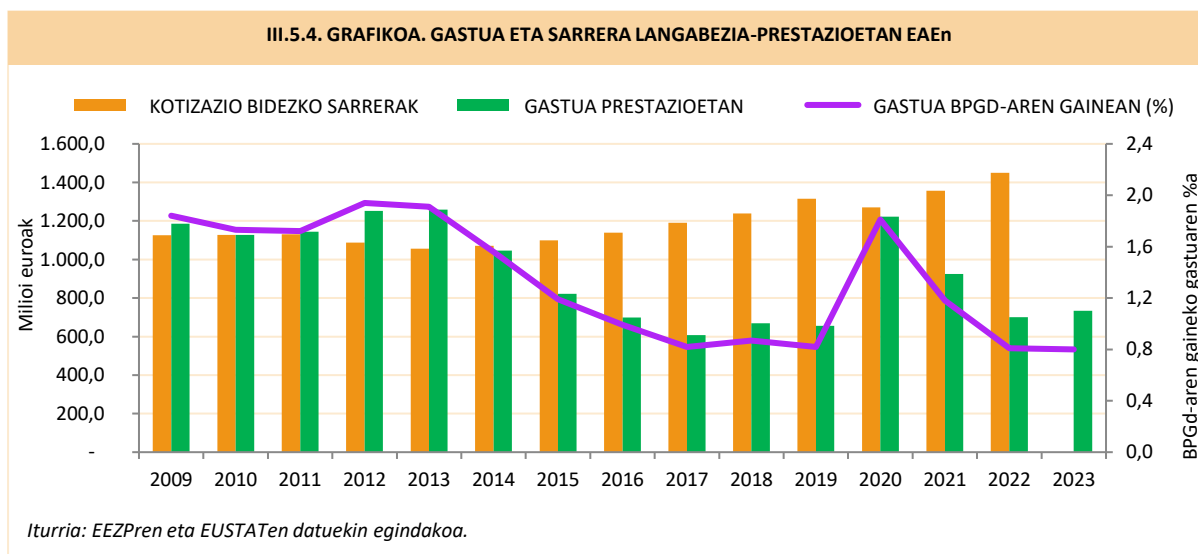
Sexuaren arabera, estaldura baxuagoa da emakumeentzat, bai EAEn, bai gainerako autonomia-erkidegoetan. 2023ko abenduan, langabezia-prestazioaren estaldura-tasa gure erkidegoan % 49,8 da emakumeen kasuan, eta % 55,1

²⁶ Arrazoietako bat da langabezia-laguntzari lotzeko, behin kotizaziopeko prestazioa amaituta, bizikidetz-unitatearen errenta kontuan hartzen dela, eta errenta hori, EAEn, laguntza lortzeko gehieneko tartearen gainetik egoten dela askotan. Hori dela eta, langabezia dauden pertsona askok ezin dute laguntza hori eskuratu, eta sistema horretatik kanpo geratzen dira.

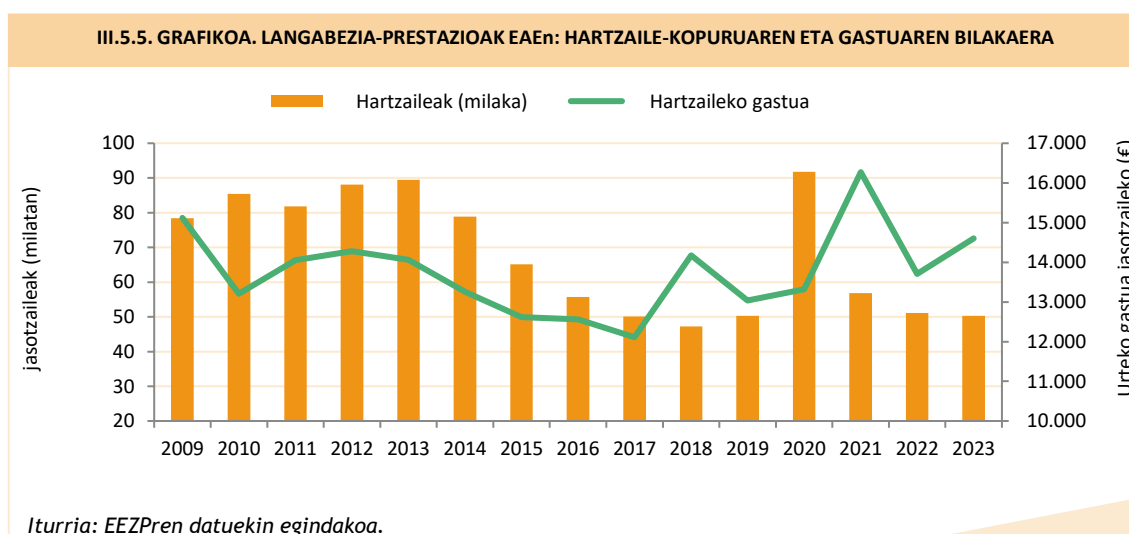
gizonenean. Beraz, bi sexuen arteko aldea 5,3 puntukoa da. Azken urteko estalduraren igoera desberdinak (+0,2 ehuneko-puntu gizontzat eta +0,8 emakumeentzat) diferentziala murriztu du (5,9 puntukoa zen 2022ko abenduan).

Langabeziagatiko kotizaziopeko kontribuzioaren batezbestekoak gora egin du beste urte batez EAEn, 2023ko abenduan 1.018,4 euro (aurreko urtean baino % 6,8 gehiago), Estatuko batezbestekoaren gainetik (990,5 €, 2022ko abenduan baino % 6,6 gehiago). Hala, prestazio horren batez besteko zenbatekoa oraindik ere handiagoa da Euskadin: % 2,8 handiagoa EAEn, Estatu osoan baino. EAE aldagai honen lehen tokietan dago, Balearrekin, Nafarroarekin eta Kataluniarekin batera.

5.2.2. Langabezia babesteko gastua eta diru-sarrerak

EAEn 2023an **langabezia-prestazioetarako gastua**, EEZPk emandako behin-behineko datuen arabera, 734,4 milioi eurokoa izan zen, 2022an baino % 4,8 gehiago. Zenbateko hori EAEko BPGd-aren % 0,80 da (% 0,81 aurreko urtean), eta Estatu osoko langabeziako gastu osoaren % 3,28. Estatuan 22.300 milioi baino gehiago da gastu hori (2022an baino % 4 gehiago). Gastu horretatik eta jasotzaileen zifretatik, urteko 14.600 €-ko batez besteko gastua zenbatetsi da, hots, 2022koa baino % 6,5 gehiago.

Bestalde, enpresek eta soldatapekoek **EEZPrako ordaindutako kotizazio sozialen ziozko sarrerak**, Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiak bilduak EAEn, 1.450,16 milioi eurokoak ziren 2022an (eskuragarri dugun azken datua), hots, aurreko urtean baino % 6,9 gehiago. Hala, EAEn langabeziaren kontingentzia estaltzeko gastuen eta sarreraren arteko aldeak, urte horretan, saldo positiboa izan zuen, 749,66 milioi eurokoa. Aurreko urtean, 2021an alegia, baino % 73,6 gehiago.

III.5.10 TAULA. EEZPren GIZARTE-KOTIZAZIOEN ONDORIOZKO LANGABEZIA-GASTUAREN ETA DIRU-SARREREN BILAKAERA EAEn (MILIOIKA EUROTAN)								
	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	% 21/22	% 22/23*
ORDAINDUTAKOAREN ARABERAKO PRESTAZIO GORDINAK	444,14	404,86	959,69	621,1	406,2	410,23	-34,6	1,0
(-) Gizarte Segurantza langabetuaren kontura	28,94	30,91	96,71	55,2	34,8	34,81	-36,9	0,0
(-) PFEZren atxikipeak	1,78	1,8	2,97	1,8	1,8	2,78	-0,6	54,4
1- ORDAINDUTAKOAREN ARABERAKO PRESTAZIO GARBIAK	413,42	372,15	860,01	564,2	369,6	372,64	-34,5	0,8
2- LANGABEZIAGATIKO PRESTAZIOAK	88,61	95,64	115,06	128,9	117,3	120,37	-9,0	2,6
3- EEZP-REN KOTIZAZIOAK GIZARTE SEGURANTZARA	166,65	187,48	247,45	231,2	213,6	241,39	-7,6	13,0
-EEZPren kargura, ordaindutakoaren arabera prestazio bakoitzeko	141,92	151,74	199,31	180,5	162,2	181,53	-10,1	11,9
-EEZPren kargura, laguntzako prestazio bakoitzeko	20,67	35,74	48,14	50,7	51,4	59,86	1,5	16,5
(1+2+3) LANGABEZIAREN GASTUA, GUZTIRA	668,68	655,27	1.222,52	924,2	700,5	734,4	-24,2	4,8
ESTATUKO GASTU OSOAREN GAINEKO %A	3,87	3,55	3,24	3,28	3,25	3,45	-0,8	6,2
EEZP-RENTZAT BILDUTAKO KUOTAK	1.239,66	1.316,05	1.269,62	1.356,06	1.450,16	...	6,9	...
SALDOA	570,98	660,78	47,10	431,86	749,66	...		
DIRU SARRERA/GASTUA	1,85	2,01	1,04	1,47	2,07	...		

Iturria: EEZPren eta GSDNaren datuekin egindakoa. Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa eta Inklusio, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioa.

** Behin-behineko datuak.*

5.3. DESGAITUEN ETA BAZTERTZEKO ARRISKUA DUTEN PERTSONEN

ENPLEGAGARRITASUNERAKO ETA GIZARTERATZEKO ETA LANERATZEKO POLITIKAK

Jarraian, egoera sozial eta ekonomikoagatik (gizarte-bazterkeriaren egoera edo horretarako arriskua) edo desgaitasuna aitortua izateagatik lan-merkatuan berdintasun-baldintzetan sartzeko zailtasun bereziak dituzten pertsonen zuzendutako enplegu-politiken zifrak aurkeztuko ditugu. Kasu honetan, helburu nagusia ordaindutako enplegu duina eta inklusiboa bermatzea da, desgaitasunen bat duten pertsonen eskubideei eta pertsona horiek behar dituzten egokitze pertsonal eta sozialeko zerbitzuen prestazioei buruzko Konbentzioaren 27. artikuluan ezarritakoaren arabera. Aldi berean, lan-merkatu arruntean sartzeko bitarteko bat izan nahi dute. Hori guztia hain zuzen ere enplegua pertsonak gizarteratzeko bide nagusia dela onartuta.

5.3.1. Ezinduen enplegu arrunta

Ezinduentzako enplegu babesturako laguntzez gain, betiere Enplegurako Zentro Berezien bidez, LANBIDEK ezinduen enplegua sustatzen du merkatu arruntean, bi laguntza-programa mota baliatuz:

Lehenik eta behin, laneko prestatzaile adituek lanpostuan eskainitako banako laguntza ematean dautza **lagundutako enplegu-programak**, eta horiei esker, zailtasun bereziak dituzten langile

III.5.11 TAULA. EZINDUEI LAGUNTZEKO ENPLEGU-PROGRAMA EAEn: EMAITZA NAGUSIAK.						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	949,0	1.000,0	736,7	898,5	913,8	600,0
LAGUNDUTAKO LANGILEAK	69	78	95	64	77	81
JARRAIPENAK	148	154	156	181	197	200

Iturria: LANBIDE.

ezinduek beren jardura egin dezakete lan-merkatu arruntean. Hala, beharrezko baliabideak ematen zaizkie langileei laneratzeko prozesua errazteko, baita laneratutako ezinduek lanean aurrera egiteko eta jarraitzeko ere.

2022ko aurrekontuei esleitura, 1,2 milioi euro bideratu ziren programa horretara, baina ekitaldian azkenean zenbatekoa 600.000 euro izan zen, hau da, aurrekontuan jasotakoaren % 50 eta 2021ean baino % 34,3 gutxiago. Laguntza horien bidez, desgaitasuna zuten 81 pertsona enpresa arruntetan laneratzen lagundu zen (77 pertsona 2021ean). 47 gizonak ziren eta 34 emakumeak. Horrez gain, jada laneratutako 200 langileren jarraipena egin zen. Hala, azken 10 urteetan (2013-2022), 8 milioi euro erabili dira programa horretarako; 670 ezinduren laneratzea erraztu da eta beste 1.542 ezinduren jarraipena egin da.

Bigarrenik, desgaitasuna dutenen **enplegu mugagabea sustatzeko programan**, 136 ezinduren kontratazioarako diru-laguntza eman zuen 2022an, horietatik 93 (% 68,4) lanaldi osoan eta 43 lanaldi partzialean (% 31,6). Hala, 497.100 euro erabili

ziren (-% 1,6 2021aren aldean), eta horietatik % 52,9 74 kontratazioetarako diru-laguntzak emateko erabili ziren Bizkaian, % 29,4 Gipuzkoako 39 kontratazioetan eta % 17,7 Arabako kontratazioetan (kontrataturiko 23 ezindu).

III.5.12 TAULA. EZINDUEN LAN MUGAGABEA SUSTATZEKO PROGRAMA EAEn: EMAITZA NAGUSIAK.						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	498,2	496,0	265,1	447,6	505,3	497,1
KONTRATATUTAKO LANGILEAK	149	150	78	130	139	136
- LANALDI OSOA	101	114	55	87	98	93
- LANALDI PARTZIALA	48	36	23	43	41	43

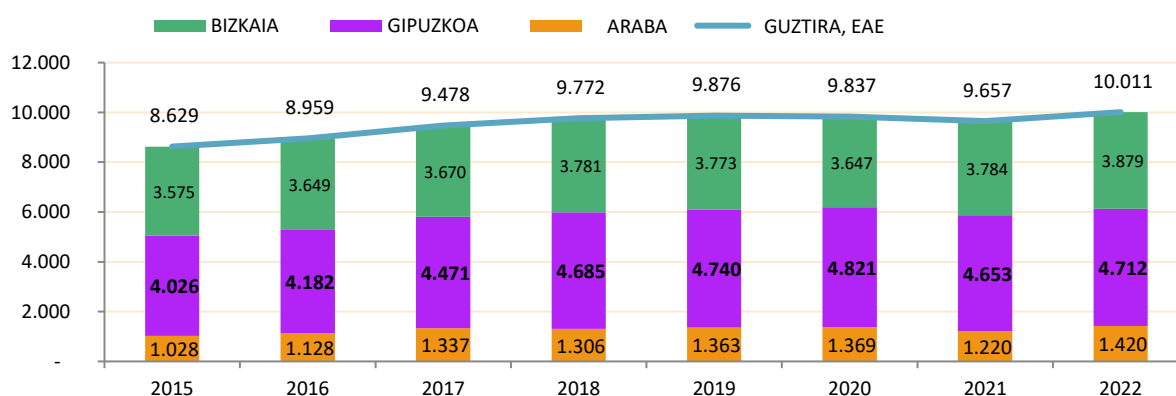
Iturria: LANBIDE.

5.3.2. Enplegurako zentro bereziak.

Ezinduen eskubideei eta horien gizarteratzeari buruzko Lege Orokorraren testu bategina onetsi duen azaroaren 29ko 1/2013 EDaren 37.1. artikuluaekin bat etorritik, hauxe da ezinduen enplegu-politikaren xedea: *“Haien jarduera-tasak eta okupazio-tasak eta laneratzea handitzea, baita enpleguaren kalitatea hobetu eta haien lan-baldintzak hobetzea ere, betiere diskriminazioaren kontra aktiboki jardunda...”*

Arau horren arabera, desgaitasuna hauxe da: *“Egoera bat da, urritasun aurrez ikusteko moduan iraunkorrak dituzten pertsonak oztopoak aurkitzen dituztenean sortzen dena, oztopo horiek mugatu edo eragotzi egiten dietelarik gizartean egiaz eta erabat parte hartu ahal izatea, gainerakoen baldintza berdinekin”*. Euskadin, Administrazioaren konpromisoari eta jarduketa koordinatuari esker, gizarte-solaskideek eta desgaitasunaren elkarte- eta enpresa-egiturak jarduera garrantzitsuak egin dituzte araudi-, programazio- eta aurrekontu-arloetan, desgaitasuna duten pertsonen laneratzen laguntzeko. Eta enplegu babestua, enplegu-zentro berezien bidez (EZB), oinarritzkoa bihurtu da, zeren eta langile ezinduei ekoizpen-lan ordaindua emateko helburu nagusia duten enpresak baitira. Izan ere, lan hori lagungarria izango da lan-merkatu arrunterako trantsizioa eta integrazioa errazteko.

III.5.6. GRAFIKOA. DESGAITASUNA DUTEN ETA EZBn LAN EGITEN DUTEN PERTSONEN BILAKAERA EAEn.

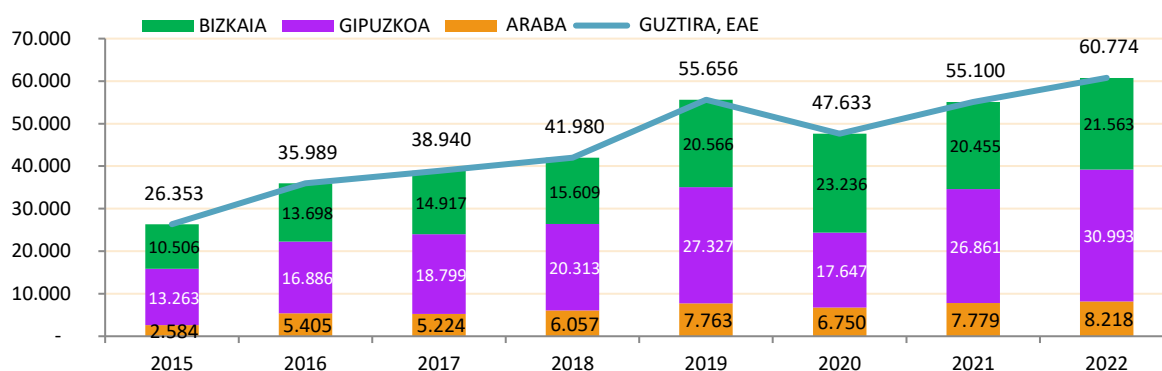

Iturria: LANBIDE

2022ko abenduan, EAEn 10.011 ezindu (horietatik % 64,3 gizonak ziren eta % 35,7 emakumeak) ari ziren lanean 84 EZBren plantilletan sartuta. Sexuaren arabera banaketa ia ez da aldatu, baina kolektibo horrek 354 pertsona gehiago ditu (% +3,7) 2021eko abenduarekin alderatuta. Lurraldeka, Gipuzkoa da 19 EZBetan lan egiten duten desgaituen kopuru handiena duena (guztizkoaren % 47,1), gero Bizkaia (% 38,7) eta azkenik Araba (% 14,2). Eta ezintasun-motaren arabera, talde horren % 51,4k ezintasun psikikoa du, % 39,2k fisikoa eta gainerako % 9ak zentzumen-ezintasuna du.

Horrez gain, araudian ezarrita dagoenez, gutxienez enpresako plantillaren % 70 ezinduekin osatuta izan behar dute EZBek. EAEn, ratio hori % 86,8koa zen 2020an (eskura daukagun azken datua, EUSTATen Gizarte Zerbitzuen Estatikaren arabera).

III.5.7. GRAFIKOA. EZBa MANTENTZEKO LAGUNTZEN BILAKAERA EAEn. MILAKA EURO.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritza.

EAEko **EZBei eusteko laguntzei** dagokienez, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak, orotara, 60,77 milioi euro erabili zituen horretarako 2022an (+% 10,3 2021aren aldean), eta horietatik % 35,5 Bizkaiko 48 EZBri esleitu zitzaizen, % 51 Gipuzkoako 19 EZBri eta funtsen gainerako % 13,5a Araban diharduten 17 zentroei.

Azkenik, laneratzeko zailtasun handiak dituzten ezinduentzat (buruko paralisia, buruko gaitza, ezintasun intelektuala eta % 65eko edo hortik gorako gabezia fisiko aitortua duten pertsonak) diru-laguntzak ematen ditu LANBIDEK

III.5.13 TAULA. JARDUERA PROFESIONALARI LAGUNTZEKO UNITATEAK EZBn, EAEn: EMAITZA NAGUSIAK.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZENBATEKOA (MILAKA EURO TAN)	4.200	4.523	4.200	5.000	4.807	5.308
LAGUNDUTAKO LANGILEAK	4.352	4.545	4.573	4.686	4.568	4.760
ENPLEGU ZENTRO BEREZIAK (EZB)	36	35	36	36	38	35
LAGUNTZA UNITATEAK (ADITUAK)	477	510	500	556	517	530

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritza, LANBIDEREN datuak erabiliz

EZBetako **lanbide-jarduera laguntzeko unitateentzat**. Lanbide-arlo askotako taldeak dira, pertsona horien barrerak, oztupoak edo zailtasunak gainditzeko laguntzeko, betiere gaitasun pertsonalak eta profesionalak eskuratzeko eta etengabe hobetzeko laguntza sistema osoa baliatuz.

LANBIDEK, 2022an, 5,3 milioi euro erabili zituen (+% 10,4, 2021aren aldean) 4.760 langile ezinduri laguntzeko (+% 4,2) EAEko 35 EZBetan, laguntza-unitateetako 530 adituren lanari esker.

5.3.3. Laneratzeko enpresak

Laneratzeko enpresak honela defini daitezke: gizarte-bazterkeriako egoera paira dezaketen edo pairatzen ari diren pertsonen gizarteratzea eta laneratzeko erraztea helburu duten enpresak dira, pertsona horiek lan-merkatura sartzeko zailtasun handiak dituztelako. Enpresa horien ezaugarri nagusia helburu sozial bikoitza da: alde batetik, enpresa osatzeko arrazoiak izan den jarduera ekonomikoa burutzea; bestetik, baztertuta geratzeko arriskuan dauden pertsonak gizarteratzea eta laneratzeko. Azken urteetan, Espainiar Estatuan laneratzeko enpresei dagokienez, asko sortu dira. Alde

batetik, hainbat autonomia-erkidegok (horien artean EAE) figura hori arautu, aitortu eta diru-laguntza espezifikoak eman dizkiote; horrez gain, enpresa-kopurua izugarri hazi da.

Euskadin, Diru-sarrerak Bermatzeari eta Gizarteratzeari buruzko abenduaren 22ko 14/2022 Legean xedatuta dagoenez, lanerako eskubidea ezinbesteko baldintza da herritartasun osoa eskuratu ahal izateko, eta lan-merkatuan hondar-partaidetza ez izateak, ezinbestean, bazterketa-prozesua dakar, eta beste eskubide sozial batzuk erabiltzeko zuzeneko ondorioak ditu. Lana gizarteratzeko baliabidea dela onartuta, eta bizitzako oinarritzko beharrei aurre egiteko diru-baliabideak izateko aitortzen diren prestazioekin batera, hauxe ezarri da Legean: herri administrazioek neurriak bideratu behar dituztela beren ezaugarriak direla-eta lan-merkatuan berdintasunean sartzeko zailtasunak izan ditzaketen edo dituzten pertsonak edo taldeak laneratzen laguntzako eta errazteko. Neurri horien artean, laneratze-enpresak sortzeko eta eusteko laguntza bildu da²⁷, izan ere, 2002tik eman izan da laguntza hori urte hartan abenduaren 11ko Agindua onetsita, laguntza horiek araupetzen dituen.

Laguntza horien xedea laguntzarako zenbait formula ematea da enpresa-mota horiei, beren berezitasunetara eta beharretara egokituta. Hartara, haientzat beren beregi sortutako diru-laguntzak arautzeko oinarriak ezarri dira. Haren esparruan, laneratze-enpresak sortzeko erakunde sustatzaileentzako diru-laguntzak eta laneratze-enpresei eurei, irauteko, zuzendutako diru-laguntzak aurreikusten dira.

Hala, Justizia, Enplegu eta Gizarte Segurantzako sailburuaren 2009ko maiatzaren 4ko AGINDUAREN bidez, laneratze-enpresak sortzeko eta horiei eusteko laguntzak arautu dira, gaur egun Lanbideren menpe daudenak. Tresna horien bidez, Eusko Jaurlaritzak gizarteratze- eta laneratze-modalitate berezi hori hedatzea sustatu nahi du. Haren bidez, pertsona bat, besteren konturako langile, bazkide langile edo laneko bazkide, laneratze-enpresa batean sartzea kontratu baten bidez bideratzen da, laneko kontratua lehen kasuan eta sozietatekoa bigarrenean, eta lehenago txertaketarako hitzarmen bat sinatetik ondorioztatzen da.

2003tik 2022ra (eskuragarri dauden azken datuak), 160 milioi euro inguru banatu ditu Eusko Jaurlaritzak laguntza-lerro horren bidez, urtean 38 erakunde onuradun batez beste eta 5.000 laneratze-langile onuradun. 2022an 43 laneratze-enpresari eman zitzaizkien laguntzak, eta horien zenbatekoa 14,2 milioikoa izan zen. Laguntza horiek eman ziren 306 laneratze-posturi eta ekoizpenari eta laneratzeari laguntzeko 131 teknikariren lanposturi laguntzeko. Hala, 2022. urtearen amaieran, laneratze-postuak, guztira, milatik gora dira (aurreko deialdikoak, berriagoak eta berrituak).

Bestalde, Eusko Jaurlaritzako Laneratze Enpresen Erregistroan 44 laneratze-enpresa zeuden 2023ko uztaillean, aktibo, eta horietatik 41ek **GIZATEAN (Gizarteratzeko eta laneratzeko Euskadiko Enpresen Elkarte)** parte hartzen zuten. Bere 2022ko "Memoria soziala" deritzonetik datu hauek atera ditugu:

III.5.14 TAULA. LANERATZE-ENPRESETARAKO LAGUNTZA-PROGRAMAREN BILAKAERA EAEn. 2016-2020.			
	ERAKUNDEAK	EMANDAKO LAGUNTZAK (MILAKA EUROTAN)	GIZARTERATZE-LANPOSTUAK, GUZTIRA*
2016	41	8.177	546
2017	37	8.128	604
2018	35	8.887	644
2019	36	10.899	699
2020	38	7.226	637
2021	37	12.500	922
2022	43	14.200	1.228

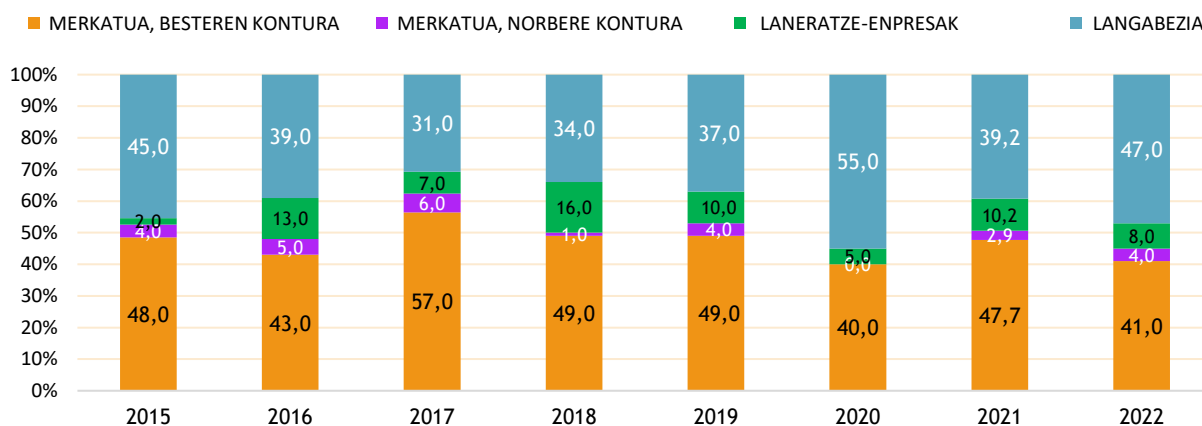
Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO datuekin guk geuk egin. Lan eta Enplegu Saila.
** Aurreko deialdiak + berriagoak eta berrituak.*

²⁷ Laneratzeko enpresen inguruko 18/2008 Legearen arauzko garapenaren xehetasuna ezagutzeko, azaroaren 11ko 182/2008 Dekretura jo daiteke. Horren bidez, laneratzeko enpresen kalifikazioa arautzen da. Justizia, Enplegu eta Gizarte Segurantzako kontseilariaren 2009ko maiatzaren 4ko agindura ere jo daiteke. Horren bidez, 2002ko abenduaren 11ko agindua aldatzen da.

Urte horretan, 1.491 langile zeuden (2021ean baino 53 gehiago), eta horietatik, 872 (+95 2021. urtearen aldean, eta guztien % 58,5), laneratzeko langileak ziren.

2022an, gutxi gorabehera 48,55 milioi euroko sarrerak dituzte (+16,14 milioi), eta horietatik 36,38 jardueraren ziozko fakturazioari dagokio eta gainerako 12,17 laguntza publikoei.

III.5.8. GRAFIKOA. GIZATEA: LANERATZEAREN EMAITZAK. BANAKETA EHUNEKOTAN

Iturria: GIZARTEA. 2022ko memoria soziala. Geuk egindakoa.

Laneratzeko prozesuaren emaitzari dagokionez, GIZATEaren Memoriak erakusten duenez 2022an laneratzeko prozesuan zeuden 872 lagunetatik 579k (% 66) laneratzeko prozesuan jarraitzen zuten urtearen bukaeran, 34 lagunek (% 4) prozesua utzita zuen bukatu baino lehen, 74k (% 9) laneratzeko kontratua bukatu zuten eta 185ek (% 21) laneratzeko prozesua bukatu zuten.

Eta 185 lagun horietatik (III.5.8 grafikoa) % 53 lan-merkatuan sartu ziren (% 41 inoren konturako lanpostuetan, % 4 norberaren konturakoetan eta % 8 beste laneratzeko-entresa batzuetan). Gainerako % 47a (87 lagun) langabezian gelditu ziren.

6. LANEKO OSASUNA

6.1. LAN-ISTRIPUEN ETA GAIXOTASUN PROFESIOALEN URTEKO BILAKAERA

OSALANek (Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea) agerian utzi duenez, 2023an 33,25 **lan-istripu** izan ziren (lan-egunetan baja eragin duten istripu berriak, hain zuzen ere 1.000 langileko istripu-kopuruaren eta berariaz laneko istripuen kontingentzia estalia duten Gizarte Segurantzako afiliatuen kopuruaren arteko zatiduraren bidez kalkulatzen den kopurua) gure Erkidegoan milako (34,14 milako 2022an eta, beraz, ratioa 0,89 puntu jaitsi da).

Sektore bakoitzari dagokionez, intzidentzia handiena eraikuntzan gertatzen da (milako 70,48), eta 0,82 puntu jaitsi da 2022. urtearekin alderatuta. Horren atzetik daude industria milako 63,04rekin (+1,08) eta Lehen Sektorea milako 54,16rekin, eta 8,11 puntu jaitsi da azken urtean. Azkenik, zerbitzuen intzidentzia batezbestekoa baino txikiagoa da, milako 23,25 (-1,14 puntu).

Autonomia-erkidegoei

dagokienez, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak kalkulatzen duen lanaldiko istripuen intzidentziaren indizeak erakusten duenez, Balear Uharteak ziren rankingeko buruan istripuetan 2023. urtean (behin-behineko datuak), eta ondoren Nafarroa zegoen. EAEn, milako 29,49ko indizearekin, % 1,85 jaitsi da datua, eta, beste urte batez, Estatuko batezbestekoaren gainetik eutsi dio (milako 27,15), hein batean sektorearen egituragatik, industriak pisu handiagoa baitu, sektore horretan ezbeharren tasa batezbestekoa baino handiagoa da eta.

Bestalde, **kontratu-motaren arabera** lan-istripuen datuek erakusten dutenez, lan-ezbeharren kopurua handiagoa zen aldi baterako kontratua zuten pertsonen artean kontratu mugagabea zutenen artean baino. Halaxe erakusten dute 2022koak diren Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak azken datuek (eskuragarri dagoen azken datua).

III.6.1 TAULA. LANEKO ISTRIPUEN ERAGINA, JARDUERA ETA LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA. DATUAK KONTINGENTZIA BARNE HARTUTA DUTEN MILA PERTSONAKO 2022-2023.

	2022				
	L. SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK	GUZTIRA
ARABA	36,82	53,98	76,55	26,27	35,33
BIZKAIA	78,27	66,6	71,74	25,68	35,02
GIPUZKOA	60,97	61,72	68,35	21,39	32,17
EAE	62,27	61,96	71,30	24,39	34,14
	2023				
	L. SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK	GUZTIRA
ARABA	24,53	44,64	56,57	22,44	29,29
BIZKAIA	71,96	71,34	76,94	24,71	35,16
GIPUZKOA	56,22	65,22	64,75	21,27	32,34
EAE	54,16	63,04	70,48	23,25	33,25
	2022-2023 ALDAKUNTZA				
	L. SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK	GUZTIRA
ARABA	-12,29	-9,34	-19,98	-3,83	-6,04
BIZKAIA	-6,31	4,74	5,20	-0,97	0,14
GIPUZKOA	-4,75	3,5	-3,60	-0,12	0,17
EAE	-8,11	1,08	-0,82	-1,14	-0,89

Iturria: OSALAN. EUSKO JAURLARITZA.

III.6.2 TAULA. AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZEAN LANALDIAN BAJAN EGOTEA ERAGIN DUEN ISTRIPU-KOPURUA. DATUAK, MILA LANGILEKO

	2020	2021	2022	2023*	ALD. 21-22	ALD. 22-23*
ESTATUA, GUZTIRA	24,55	28,10	29,51	27,15	1,41	-2,36
ANDALUZIA	27,68	29,50	30,36	29,37	0,86	-0,99
ARAGOI	28,37	29,19	29,84	28,84	0,65	-1,00
ASTURIAS	25,87	28,81	35,53	29,34	6,72	-6,19
BALEAR UHARTEAK	29,17	37,86	48,93	41,72	11,07	-7,21
KANARIAR UHARTEAK	20,27	23,54	27,16	28,21	3,62	1,05
KANTABRIA	25,21	28,15	42,26	27,77	14,11	-14,49
GAZTELA-MANTXA	32,91	37,26	40,54	34,54	3,28	-6,00
GAZTELA ETA LEON	25,44	28,28	28,21	28,53	-0,07	0,32
KATALUNIA	22,8	26,71	28,85	24,66	2,14	-4,19
VALENTZIako E.	24,01	27,85	27,57	26,16	-0,28	-1,41
EXTREMADURA	27,1	29,79	30,23	29,83	0,44	-0,40
GALIZIA	25,52	29,22	27,74	26,40	-1,48	-1,34
MADRIL	18,64	22,29	22,87	20,80	0,58	-2,07
MURTZIA	27,71	32,00	31,47	30,43	-0,53	-1,04
NAFARROA	31,45	36,86	37,66	37,57	0,80	-0,09
EAE	27,28	31,96	31,34	29,49	-0,62	-1,85
- ARABA	29,69	36,03	33,80	26,13	-2,23	-7,67
- GIPUZKOA	25,79	29,58	28,89	28,06	-0,69	-0,83
- BIZKAIA	27,5	32,23	32,17	31,54	-0,06	-0,63
ERRIOXA	28,64	36,37	42,48	34,57	6,11	-7,91
CEUTA	2 2,98	27,56	26,84	24,81	-0,72	-2,03
MELILLA	20,78	26,65	29,79	25,56	3,14	-4,23

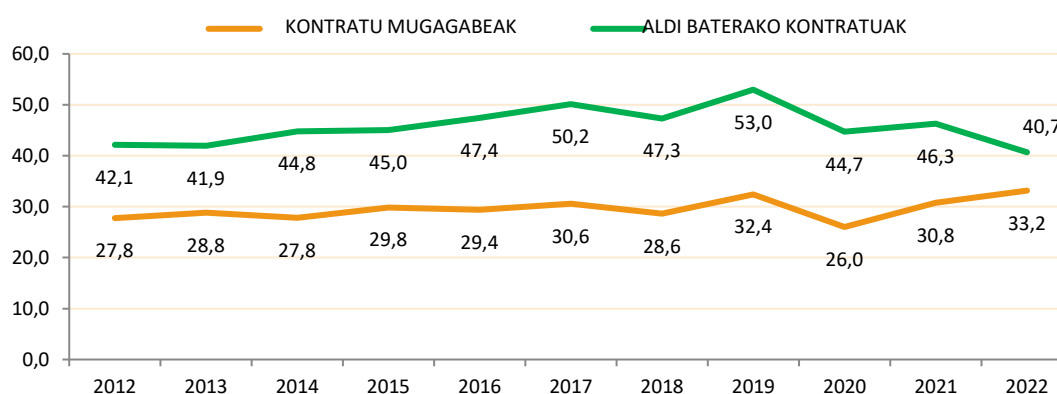
Iturria: Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa, Laneko istripuen estatistikak.

* Datuen aurrerapena.

Zehazki, kontratu mugagabea duten pertsonen ezbehar-tasa 33,2 izan zen 2022an mila soldatapeko (BAI inkestaren enplegu sailak erabiliz). Aldi baterako kontratua duten pertsonen artean, berriz, 40,7 izan zen, milako. Istripuen banaketa zein den jakin beharko litzateke sektoreen, adinaren eta okupazio-motaren arabera, behin betiko ondorioak atera ahal izateko. Baina, ikuspegi dinamikoaren arabera, nabarmentzekoa da 2012an kontratu mugagabea eta aldi baterako kontratua duten pertsonen arteko istripuen indizea 14,3 istripukoa zela 1.000 soldatapeko bakoitzeko, eta 2022an 7,5 puntura murriztu da (serie osoko daturik baxuena).

Halaber, azken urtean, istripu-tasa jaitsi egin da aldi baterako kontratua duten soldatapeko langileen artean (-5,6 puntu), eta igo egin da kontratu mugagabea dutenen artean (+2,4).

III.6.1. GRAFIKOA. LAN-ISTRIPUAK EAE-N KONTRATU-MOTAREN ARABERA: ISTRIPUAK 100 SOLDATAPEKOKO

Iturria: Elnren (BAI) eta Enplegu Ministerioaren datuekin egindakoa.

Datu absolutuei helduta, 2023an 36.128 lan-istripu gertatu ziren EAEn, 2022an baino % 0,3 gutxiago (istripua izan eta baja hartu zuten langileen kopurua kontuan hartuta, lanaldian eta *in itinere* gertatutako istripuak barne). Bereiziz, lanaldian 32.099 istripu gertatu ziren (-% 0,9), eta 4.029 'in itinere' (+% 4,5).

III.6.3 TAULA. LAN-OSASUNA EAEn:

BAJA EKARRITAKO ISTRIPU BERRIEK ETA GAIXOTASUN PROFESIONALEK ERAGINDAKO LANGILEAK

	LANALDIKO ISTRIPUAK								ISTRIPUAK IN ITINERE	ISTRIPUAK, GUZTIRA	GAIX. PROF.
	GUZTIRA	LARRITASUNA			SEKTOREAK						
		ARINAK	LARRIAK	HILGARRIAK	NEKAZARITZA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK			
2019	33.007	32.819	162	26	679	11.794	3.766	16.768	4.099	37.106	1.514
2020	26.958	26.768	169	21	562	9.133	3.426	13.837	3.244	30.202	1.242
2021	31.232	31.017	184	31	578	9.867	3.749	17.038	3.619	34.851	1.347
2022	32.396	32.157	214	25	573	10.253	4.093	17.732	3.855	36.251	1.356
2023*	32.099	31.925	148	26	497	10.523	4.076	17.003	4.029	36.128	1.520
21/22 (%)	3,7	3,7	16,3	-19,4	-0,9	3,9	9,2	4,1	6,5	4,0	0,7
22/23 (%)	-0,9	-0,7	-30,8	4,0	-13,3	2,6	-0,4	-4,1	4,5	-0,3	12,1

Iturria: OSALAN.

* Behin-behineko datuak.

Horrez gain, 2023an, 37.500 lan-istripu gertatu ziren bajaran gabe (+% 0,6 2022aren aldean), eta 1.593 birgaixotze, aurretiko bajadun istripuen aldean (+% 2,7).

Lanaldian istripua izandako pertsonen errepertorioa (32.099, arestian esan dugunez), % 74,4 gizonak izan ziren, eta % 25,6 emakumeak, aurreko urteen antzera. Larritasunaren arabera, azken urtean behera egin dute gorabehera arin eta larriek (-0,7 eta -30,8, hurrenez hurren) eta gora egin dute istripu hilgarriek (% 4). Bestalde, sektorekako analisiaren arabera, istripuak hazi egin dira industrian (+%2,6) eta jaitsierak gainerako sektoreetan: zerbitzuetan (-% 4,1), eraikuntzan (-% 0,4) eta bereziki, lehen sektorean (-% 13,3).

Azkenik, 2023an aitortutako lanbide-gaixotasunak 3.290 izan ziren, 2022an baino % 16,3 gehiago. 1.520 baja eragin dute (+% 12,1, 2022. urtearekin alderatuta) eta 1.770, baja eragin gabe (+% 20,1). Horietatik, % 41,9 emakumeei dagokie, eta % 58,1 gizonei. Lanbide-gaixotasunaren tipologiaren arabera, % 82,6 agente fisikoek eragindakoak dira, eta horien atzetik datoz infekzio- eta parasito-gaixotasunak (% 5,6) eta larruazalaren afekzioak (% 5,1). Beste gaixotasun profesional batzuk inhalazioak eta agente kimikoek eragindakoak dira (% 3,1 eta % 2,3, hurrenez hurren) eta, azkenik, agente kantzerigenoek sortutakoak (% 1,3).

Azken urteetako bilakaeraren azterketan jakinarazpen-sisteman egindako aldaketak barne hartu dira, beraz, zifrak zuhurtasunez hartu behar dira.

ITURRIAK

- 1. LAN HARREMANEN KONTSEILUA (2024):** Euskadiko gizarte-laneko egoera. 2023ko aurrerapena
- 2. EUROSTAT (2024):** Lan Indarrari buruzko Inkesta (LII). 2023ko laugarren hiruhilekoa (2024-04-15eko datuak)
- 3. EUSTAT. BJA (2024):** IV-2023 datuak (2024-04-18an berrikusitako datuak). Datu-bankua.
- 4. ENPLEGURAKO PRESTAKUNTZAREN FUNDAZIOA (FUNDAE) (2023):** Trebakuntza enpresetan. EAEko emaitzen txostena 2022.
- 5. GIZATEA. EAE-KO LANERATZE-ENPRESEN ELKARTEA (2023):** Sozietatearen memoria 2022.
- 6. EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2023):** Aurrekontuko likidazioa. LANBIDE 2022.
- 7. EUSKO JAURLARITZA. LAN ETA ENPLEGU SAILA (2024):** EEE datuak. 2023ko abendua.
- 8. EUSKO JAURLARITZA. LAN ETA ENPLEGU SAILA (2024):** 2023ko lan-gatazkei buruzko datuak.
- 9. EUSKO JAURLARITZA. LAN ETA ENPLEGU SAILA (2022):** 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa.
- 10. EUSKO JAURLARITZA. LAN ETA ENPLEGU SAILA (2024):** 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa. Jarraipen-txostena 2022.
- 11. EIN (2023):** Lan-kostuei buruzko urteko inkesta. 2022.
- 12. EIN (2023):** Soldaten egiturari buruzko inkesta. 2021.
- 13. EIN (2023):** Lanaren prezioen indizea, 2021.
- 14. EIN (2024):** Biztanleria Aktiboari buruzko Inkesta (BAI) IV-2023.
- 15. EIN (2024):** Lan-kostuen Hiruhileko Inkesta. IV-2023.
- 16. LANBIDE (2024):** Kontratuen estatistika. 2023ko abendua.
- 17. LANBIDE/EEZP (2024):** Erregistraturiko langabezia. 2023ko abendua.
- 18. INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA. GIZARTE SEGURANTZA (2024):** Afiliazioa altan. 2023ko abendua.
- 19. LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA (2024):** Lan-istripuei buruzko estatistikak. 2023ko datuak.
- 20. LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA (2024):** Enplegu-erregulazioko estatistikak. 2023ko datuak.
- 21. LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA (2024):** Lan Estatistikak. 2023ko abendua.
- 22. LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA (2024):** Erregistraturiko langabeziari buruzko hileko txostena. 2023ko abendua.
- 23. LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA. EEZP (2024):** Langabezia-prestazioen jasotzaileen datuak, mota eta sexuaren arabera. 2023ko batezbestekoak.
- 24. LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA. EEZP (2024):** Kontratuen estatistika. 2023ko abendua.
- 25. OSALAN (2024):** Lan-istripuei buruzko estatistikak. 2023ko abendua.
- 26. 32/2021 ERREGE LEGE-DEKRETUA,** abenduaren 28koa, lan-erreformarako, enplegu-egonkortasunaren bermerako eta lan-merkatuaren eraldaketarako presako neurriena. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 313. zk., 2022ko abenduaren 30ekoa.

7. ENPLEGUA ETA LAN-HARREMANAK EAE-N: LABURPENA ETA ONDORIOAK

7.1. LABURPENA

COVID-19ak lan-merkatuan eragin zuen galera 2022rako berreskuratutzat eman ostean, 2023an, oro har, okupazioan goranzko joerak jarraitu du, eta langabeziak behera egin du.

Lehenik eta behin, EUSTATen “*Biztanleria Jardueraren arabera Sailkatzeko Inkestak*” (BJA) erakusten du EAEko **biztanleria aktiboa** 1.054.900 pertsonakoa dela 2023. urtearen amaieran. Horietatik % 52 gizonak dira (549.000) eta % 48 emakumeak (505.900). 2023an, biztanleria aktiboa berriro ere erori zen, kasu honetan 3.000 pertsona gutxiago izan baitziren; beraz, % 0,3ko jaitsiera egon zen 2022aren aldean. Sexuaren arabera, azken urtean bilakaera ezberdina izan da: emakume aktiboak % 0,6 jaitsi dira (-3.300), eta, aldiz, gizon aktiboak, % 0,1 igo, hau da, +300 pertsona²⁸. Bilakaera horien ondorioz, emakumeek EAEko lan-merkatuan duten partaidetza hamarren bat jaitsi da 2023an, % 48,1etik % 48ra.

Bestalde, BJAren arabera, **2022ko laugarren hiruhilekotik 2023ko laugarren hiruhilekora**, enplegua % 1,3 igo da Euskadin (+12.700 lanpostu). Aurreko urtean, berriz, % 2 hazi zen (berrikusitako datuak), eta emakume landunen kopurua 9.200 hazi da (guztizko hazkundearen % 71,7, 2022an % 41,8), eta gizonena, berriz, 3.600 (% 28,3). Estatuaren testuinguruan, okupazioa % 3,8 hazi da batez beste (IV. hiruhilekoa, Estatistikako Institutu Nazionalaren Biztanleria Aktiboaren Inkestaren datuak) (+% 1,4 2022an). Erkidego gehienek 2023an, 2022an bezala, igoerak izan dituzte okupazioan eta, era berean, BAko kopuruak kontuan hartuta, EAEn, 2022an % 0,8 erori ondoren, enplegua % 5 igo da 2023an.

Sektoreen arabera, EAEn azken urtean okupazioaren hazkundera bereziki handia izan da zerbitzuetan, 9.900 enplegu gehiago (+% 1,4) lortuz eta industrian % 4,4 erdietsiz (2022an baino -% 2,8), eta 8.500 enplegu irabazi dira, gizonen (+4.800) eta emakumeen (+3.800) enpleguan egondako igoeraren eraginez. Bestalde, lehen sektorean 1.600 langile gutxiago daude, % 17 jaitsita. Eraikuntzaren sektorean, azkenik, 4.200 langile gutxiago daude, -% 7ko tasarekin (2022an % 8,5 gehiago).

2023an **EAEko lan-merkatuan kontuan hartu beharreko alderdien** artean nabarmentzekoa da, lehenik eta behin, 2022an ez bezala, igo egin dela lanaldi partzialeko landunen ehunekoa, 1,3 puntu, % 16,6raino, EINren BAiren datuen arabera. Hala ere, EUSTATen BJA hartzen badugu iturri gisa, lanaldi partzialeko enplegu-tasa % 18,4tik % 18ra jaitsi da EAEn (2022ko eta 2023ko urte batez besteko datuak).

Bigarrenik, BAiren arabera, behin-behinekotasunaren pisua ere igo egin da, 1,3 puntu, soldatapeko pertsonen % 19,6tik % 20,9ra, bai sektore pribatuan (+0,9 puntu), bai publikoan (+% 1,9). Gainera, EAEn, nabarmen handiagoa da behin-behinekotasunaren tasa sektore publikoan sektore pribatuan baino, eta alde horri eusten zaio, zenbait gorabeherarekin, azken hamarkadan baino denbora luzeagoan. 2023ko laugarren hiruhilekoan, aldi baterako kontratuen tasa % 48,5ekoa izan zen EAEn sektore publikoan, eta % 14,4koa sektore pribatuan. Hala ere, BJAko datuen arabera, behin-behinekotasuna 2,1 puntu jaitsi da, 2023ko laugarren hiruhilekoan % 20,9ra iritsita.

Bestalde, Euskadin **Gizarte Segurantzaren kotizatzen duten pertsonen** (altan dauden afiliatuak) batez besteko kopurua 1.012.947 da 2023ko abenduan. Horietatik % 48,3 emakumeak dira eta % 51,7 gizonak (aurreko urteko ratioen antzekoak). Zifra hori % 1,9 igo da aurreko urteko hil beraren aldean, eta altan afiliatutako 18.870 pertsona irabazi ditu.

²⁸ Sexuaren araberako aldaguntzen batura maiz ez dator bat saldo osoarekin, datuak milaka adierazita daudelako, eta BJAk datuak biribiltzen dituelako.

Jarduera-sektore handien arabera, lehen sektoreak % 0,3 egin du behera 2022ko datuen aldean, eta eutsi egin dio alta emanda dituen afiliatuen guztizko kopuruarekiko pisuari (% 1,1). Bestalde, industria % 1,3 hazi da, batezbestekoaren azpitik (+% 1,9), eta afiliazioaren gaineko pisuan hamarren bat galdu du, % 18,1era. Eraikuntza % 0,2 soilik hazi da, eta afiliazioaren % 5,8 dauka (hamarren bat gutxiago). Azkenik, zerbitzuen sektoreak batezbestekoa baino portaera hobea izan du, % 2,2 igo baita. Bestalde, alta egoeran dagoen afiliazioa % 75,1eraino handitu da (+3 hamarren).

Produktzio-adarren arabera, gehienetan afiliazio-kopurua igo egin da 2022ko abendutik, salbuespenak salbuespen: etxeak enplegatzaile gisa (-% 1,3), erauzketa-industriak (-% 0,9), administrazio-jarduerak (-% 0,4) eta lehen sektorea (-% 0,3). Igoera absolutuak nabarmentzen dira hezkuntzan (+4.087 afiliazio, hots, % 5,1eko igoera), ostalaritzan (+2.875 afiliazio, +% 4,3), jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetan (+1.931 afiliazio, % 3,2ko igoera), eta informazio eta komunikazioan (+1.508 afiliazio, +% 5,9ko igoera, 2022ko abenduaren aldean). Hala, lau produktzio-adar horiek afiliazioan urte artean egondako hazkundearen % 55,1 hartzen dute, eta, gainera, altan egondakoan afiliazioa 2023ko abenduan EAEko afiliazioaren % 24,2 izan da.

...

EAEko lan-merkatuak 2023an zehar izandako bilakaeraren ondorioz, BJAren **langabezia-tasa orokorra** % 7,2ra iritsi da urtearen amaieran (IV. hiruilekoa) (aurreko urtean baino 1,4 puntu gutxiago). Era berean, EINren BAIko datuen arabera, EAEko langabezia-tasa % 6,3koa da. Europar Batasunean, langabeziak hartzen duen balio-sorta oso zabala da: Greziako eta Espainiako kopuru handiak batetik (% 10,5 eta % 11,8, hurrenez hurren) eta, bestetik, % 2-4 inguruko ratioak Txekiar Errepublikan, Maltan, Alemanian eta Polonian. Erkidegoko batezbestekoa % 6koa zen, hots, Eurogunekoa baino puntu erdi altuagoa (% 6,5); Estatu Batuek 2023an % 3,7ko langabezia-tasa izan zuten, eta Japoniak % 2,5ekoa, erreferentziatzko beste herrialde batzuk aipatzearren.

2020an, langabeziak sei urtez behera egin ondoren, langabeen kopurua % 16,8 igo zen Euskadin. 2021ean % 11,5 murriztu zen eta 2022an (berrikusitako datuak) joera horrek jarraitu egin zuen, % 12,5 jaitsi baitzen eta 2023an berriz ere -% 17,2. Hortaz, zenbatespenen arabera, **urtea 75.500 langabekurekin amaitu zen** (-15.700 pertsona, horietatik % 79,6 emakume eta % 20,4 gizon). Adinaren arabera, langabeen kopurua bereziki murriztu da 25 urtetik beherakoan taldean (-% 26,5, hau da, -3.100 pertsona) eta % 15,7, aldiz, 45 urtetik gorakoan (-6.000) eta 25-44 urte bitartekoan (-6.500 pertsona) taldean. Ondorioz, gazteen langabezia-tasa % 19,3tik % 14,8ra jaitsi da (-4,5 puntu).

Bestalde, 2023ko abenduan 107.779 pertsonara igo da **LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzuan erregistratutako langabezia**, hots, 2022an baino 3.019 gutxiago (-% 2,7, eta Estatuan -% 4,6 non 2,7 milioi pertsona baino gehiago baitaude langabezia). BJAk, berriz, 75.500 langabe kalkulatu ditu urteko laugarren hiruilekoan, ikusi dugunez.

Langabezia murriztu egin da bi sexuetan, eta gehiago gizonen artean (-% 2,9) emakumeen artean baino (-% 2,6). Bilakaera horren ondorioz, langabeen % 56,9 emakumeak dira (2022an baino hamarren bat gehiago). Adinen arabera, erregistratutako langabezia igo egin da 25 urtetik beherakoan artean (+% 4,7 guztira, +% 5,3 gizonentzat eta +% 4 emakumeentzat), eta, aldiz, tarteko adineko taldean batezbestekoaren gainetik murriztu da (-% 5,9, -% 6,4 gizonentzat eta -% 5,6 emakumeentzat). 45 urtetik gorakoan taldean ere jaitsi da langabezia, baina gainerako taldeetan baino gutxiago, % 1,5: gizonena % 1,9 jaitsi da, eta emakumeena % 1,2 igo.

Ikasketa-mailaren arabera, erregistratutako langabezia ia maila guztietan murriztu da 2022ko abenduarekin alderatuta, Lanbide Heziketan eta goi-mailako ikasketa tekniko profesionaletan izan ezik, % 49,8 eta % 4 igo baitira, hurrenez hurren. Beherakadarik handienak, batezbestekoaren gainetik, lehen mailako ikasketak amaituta dituztenen artean gertatzen dira (-% 11,8), lehen zikloko goi-mailako ikasketak dituztenen ondoren (-% 12,3). Ikasketarik ez duten edo lehen mailako ikasketak amaituta ez dituzten pertsonen kasuan ere jaitsi da (-% 6,3), eta bigarren hezkuntza osteko bigarren eta hirugarren zikloko ikasketak dituztenen artean ere (-% 8,6). Bilakaera, aurreko urteetan bezala, oso antzekoa da bi sexuetan. Titulazio-talde handien arabera, 2023ko abenduan erregistratutako langabeen % 41,4k hezkuntza orokorreko bigarren mailako ikasketak zituen (% 44,6k, 2022an), eta emakumeen artean pisu hori pixka bat txikiagoa da (emakume langabeen % 38,6 eta gizonen % 45). Kopuru absolutuetan, emakumeen taldea handiagoa da, ordea (23.674

emakume eta 20.899 gizon). Aurten ere, LANBIDEn erregistratuta ageri diren 10 langabetatik 6 baino gehiagok (% 63,5) kualifikazio txikia dutela esan daiteke (lehen edo bigarren mailako hezkuntza orokorreko ikasketak dituztenak).

Kontuan hartzen badugu langabezian igarotako denbora, 2023an murriztu egin da 6 hilabete baino gutxiago langabezian daramaten pertsonen kopuru osoa (-% 5,8); aldiz, igo egin da 6 hilabete eta urtebete artean langabezian daramaten pertsonen kopurua, batez ere emakumeen kasuan (+% 6). Iraupen luzeko langabezia, urtebetetik gorakoa dena, jaitsi egin da bi sexuetan (-% 2,3 guztira, - % 0,9 gizonetan eta - % 3,2 emakumeetan). Ondorioz, luzaroko langabeen ehunekoa guztizkoaren aldean 2 hamarren igo da 2023ko abenduan, % 48,3raino (+2,2 puntu Estatu osoan, % 44,8ra iritsita). Ratio hori % 44,3koa da gizonen artean (+9 hamarren) eta % 51,4koa emakumeen artean (-3 hamarren).

Bestalde, LANBIDEn bulegoetan erregistraturiko langabeziaren datuek erakusten dutenez, 2023an igo egin zen EAEn bizi diren atzeritarren langabezia, langabezia osoa ez bezala (-% 2,7), % 3,5 igo baita. Hortaz, gora egin du atzeritar langabetuek langabezian duen pisuak, % 17,2tik % 18,4ra.

...

2022an, **lan-erreforma berria** sartu zen Espainian. Lan-erreformarako, enplegu-egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua eraldatzeko presako neurriei buruzko abenduaren 28ko 32/2021 Errege Lege-dekretuaren helburu nagusia Espainian lan-merkatuaren egiturazko erreforma gauzatzea da, hartara bereizgarri dituen behin-behinekotasun tasa altuak murrizteko eta, beraz, behin-behinekotasun horren ondorioz enpleguan dagoen prekarietateari aurre egiteko. Funtsezko helburu horrekin batera, erreformaren beste helburu garrantzitsu batzuk ere lortu nahi dira, hala nola lanaldia murrizteko eta eteteko neurriak bultzatzea, ABEEE direlakoak, lan-kontratuak azkentzearen ordezkia den aldetik, langileen prestakuntza indartzea eta negozioazio kolektiboa modernizatzea.

Kontratazioak nabarmen egin zuen behera Euskadin 2020an (-% 30,2), COVID-19ak eragindako krisiaren ondorioz, eta 2021ean susperraldi handia egon zen (+% 22,5). 2022an, kontratazioa % 5,3 jaitsi zen, eta aldaketa handiak egon ziren osieran, 32/2021 ELDren ondorioz. Ondoren, 2023an, kontratuen kopuru osoan egon zen jaitsierarekin batera (-% 10,5), kontratatutako pertsonen kopurua ere murriztu zen (-% 9,5), 2022an ez bezala.

Jarduera-atalak aztertuta, ia guztiek izan dute bilakaera negatiboa, batez ere jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak (-% 24,5), eta, esan bezala, eraikuntzak (-% 19). Aitzitik, igoera nabarmena ageri da informazioaren eta komunikazioaren kontratazioetan (+% 19,7). Eta, 2022an ez bezala, ostalaritzako eta arterako, jolaserako eta entretenimendurako jardueretako kontratazioetan bilakaera negatiboa izan da (-% 7 eta -% 4,7 hurrenez hurren). Manufaktura-industria kontratuen % 13,4 da, eta batezbestekoaren gainetik erori da (% 14,4). Aurreko urteetan bezala, sexuaren arabera aldea ageri dira. Izan ere, manufaktura-industriak gizonek sinatutako kontratuen % 20,4 hartzen du (2022an baino 8 hamarren gutxiago), eta emakumeen artean, berriz, pisu handiena duten jarduera-atalak Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuen jarduerak eta Ostalaritza dira (bien artean, emakumeek sinatutako kontratuen % 36,3).

2023an kontratatutako pertsonak 275.233 dira guztira (- % 9,5, 2022. urtearekin alderatuta), EEZPk emandako datuen arabera. Adin-taldean arabera, pertsona horietako gehienak, gizonak zein emakumeak, 35 eta 54 urte bitartekoak dira (% 39,2): 35 eta 44 urte bitartekoak (guztizkoaren % 20,8) eta 45 eta 54 urte bitartekoak (% 18,4). 25 urtetik beherako pertsonak % 25,1 dira (2022an % 22,6), hau da, biztanleria aktiboan duten pisua baino nabarmen gehiago, azken hori % 5,5ekoa baita (2023ko azken hiruhilekoaren datua). 25 eta 34 urte bitarteko pertsonak % 26,4 dira; horietatik % 15,2 dira 25 eta 29 urte bitartekoak eta % 11,2, berriz, 30 eta 34 urte bitartekoak. 2022aren aldean, bi sexuetan jokaera nahiko antzekoa izanik, 2023an talde guztietan galdu dira kontratazioak, 25 urtetik beherako taldean salbu, bertan % 2,8 igo baitira. Gehien erori den taldea 35 eta 44 urte bitartekoena da (-% 13,3), ondoren hortik beherakoena eta ondoren hortik gorakoena (-% 10,9 eta -% 10,7, hurrenez hurren).

Kontratututako pertsonen banaketari dagokionez, ikasketa-mailaren arabera, % 42,1ek derrigorrezko edo beheragoko ikasketak ditu, proportzio handiagoa gizonen artean (kontratututakoen % 44,8) eta pixka bat txikiagoa emakumeen artean (% 39,3). Bigarrenik, kontratuen % 21,4 Batxilergoko ikasketak dituzten pertsonen dagokizkie. Ondoren, % 16,1 ikasketa profesionalak dituzten pertsonen dagokizkie eta % 19,6 unibertsitate-ikasketak dituztenei. 2022. urtearekin alderatuta, ikasketa-maila guztiek behera egin dute, bi sexuetan; gehien egin dutenak derrigorrezko edo beheragoko ikasketak eta Batxilergoa izan dira (+% 9,1 eta +% 7,2, hurrenez hurren), eta lanbide-heziketa dutenen taldea izan da gutxien jaitsi dena (-% 4,4).

Lanaldi-motari dagokionez, bilakaera negatiboa egon da guztietan, baita lanaldi finko etena duten kontratuetan ere, nahiz eta 2021etik 2022ra % 695,4 igo ziren. 2023an kontratu horiek % 1 jaitsi dira, eta erregistratutako kontratuen % 5 dira, hau da, 2022an baino puntu erdi gehiago. Lanaldi partzialeko kontratuak 259.537 dira (2022aren aldean -% 13,7), hau da, guztien artean % 35,5 (-1,3 puntu). Lanaldi osoko kontratuak, bestalde, 434.233 dira, aurreko urtean baino % 9,2 gutxiago (eta guztien % 59,5 dira). Sexuaren arabera, lanaldi partzialeko kontratazioaren pisua oso desberdina da, emakumeek sinatutako kontratuen ia erdia baita (% 45,9 2023an, aurreko urtean baino 2,2 puntu gutxiago), gizonen sinatutako kontratuen % 24,7ren aldean (-0,7 puntu 2022arekin alderatuta). Hala, 2023. urtean emakumeek sinatu zituzten lanaldi partzialeko kontratuen % 65,9 (% 65,6 2022an).

Iraupenari dagokionez, sinatutako kontratu gehienak aldi baterakoak dira oraindik (guztizkoaren % 74,5), 543.654, nahiz eta datu hori 2022an baino % 11,7 txikiagoa den. Bestalde, 2023an kontratu mugagabeak ere murriztu dira, baina neurri txikiagoan (-% 6,8). Hala, 186.492 sinatu dira. Erregistratutako kontratuak % 25,5 izan ziren 2022ko % 24,5en aldean, edo % 9,3 2021ean, Lan Erreforma baino lehen.

Gainera, kontratatutako pertsona gehienak hainbat aldiz kontratatu dira urtean zehar. 2023an kontratatutako pertsonen kopurua (275.233) erregistratutako kontratuen guztizkoa (730.146) baino askoz txikiagoa da. Zifra horiek kontuan hartuz, laneko txandakatze-indizea kalkulatzeko da (sinatutako kontratu-kopuruaren eta kontratatutako pertsona-kopuruaren arteko zatidura), emakumeentzat handiagoa izan dena aztertutako sail guztian. 2023an, jaitsi egin dira bai kontratuen kopurua (-% 10,5), bai kontratatutako pertsonen kopurua (-% 9,5). Beraz, lan-txandakatzea berriz ere murriztu da 2,65era (-3 ehunen). Emakumeen kasuan, datua 2,81 kontratukoa da (2022) eta gizonena 2,51koa (-6 ehunen). Horrenbestez, bi sexuen arteko aldea mantendu da (30 ehunen, aurreko urteko 24ren aldean). Aldi baterako kontratuen batez besteko iraupena 2023an 42 egunekoa da (2022an baino bat gutxiago), Estatu osokoa baino 4 egun gutxiago.

“Lanaldi-mota” eta “iraupena” aldagaiak gurutzatuta, 2023an EAEn sinatutako 730.146 kontratuetatik ia erdia, % 46,8 (2022an % 28,8) lanaldi partzialeko aldi baterako kontratuak izan ziren, eta modalitate hori % 45,5 igo da (kopuru osoaren -% 10,5en aldean). Bigarrenik, lanaldi osoko aldi baterako kontratuak daude, guztizkoaren % 27,6 (% 46,7 2022an), % 47 jaitsi direnak. Hirugarrenik, lanaldi partzialeko kontratazio mugagabea, % 12,7 dena (+4,6 puntu), % 40,7 handitu da. Laugarren tokian, lanaldi osoko kontratazio mugagabea, % 7,9an kokatu da (% 12 2022an), eta % 40,9 jaitsi da. Bestalde, lanaldi finko eteneko kontratuak % 5 dira, 2022an baino 0,5 puntu gehiago, % 1 jaitsita.

...

Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak **EAEn erregistratutako enplegu-erregulazioko espedientei (EEE)** buruzko estatistikak argitaratu ditu, eta 276 espediente zenbatu ditu 2023an (565 espediente 2022an); 7.404 langileri eragin die (-% 62,6), horietatik % 78,6 (2022an % 78) gizonak. Espediente-motaren arabera, eragindako langileen % 81,7 aldi baterako etete-espedienteengatik dira (-% 66,5 2022an), % 7,1, lanaldia murrizteko (-% 58,5), eta gainerako % 12,2, azkentzeko EEErengatik (-% 89,5, aurreko urtearen aldean). Azken horiek, azkentze edo irazpen kolektiboko EEE-ek, beraz, 828 langileri eragiten diete (2022an baino 391 gehiago).

Ondorioz, aldi baterako etendurako edo lanaldi-murrizketako espedienteek, 2023an, guztira 6.576 langileri eragingo liekete, hau da, EEE-ek eragindako ia langile guztiei (% 88,8), eta 19.335 izan ziren 2022an (-% 66).

Bestalde, banakako irazpenak eta azkentzeko EEE-ek 2023an eragindako langileen agregatua kontuan hartzen badugu, eta iturritzat Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa hartzen badugu (10.639 irazpen, ikusi den bezala, gehi Ministerioak kontabilizatzen dituen azkentzeko EEE-n eragina duten 1.319 langile gehiago), ikusten da % 1,6ko igoera izan dela, aurreko urtean % 1 jaitsi baitzen.

...

LHKren 2023ko behin-behineko datuen arabera, urtea indarreko hitzarmena zuten langileen % 26,5ekin hasi zen; % 47,3k, berriz, luzatutako hitzarmen bat zuen berritzeke, eta % 7,2k bertan behera zuen bere hitzarmena. **Negoiazio kolektiboaren** estaldurak, beraz, langileen % 92,8 hartzen zuen (% 90,2 aurreko urtean).

Negoiazitzeko jarduerari dagokionez, 2023an 351 hitzarmen erregistratu ziren *Euskadin*, 2022an baino % 19,8 gehiago, eta horrek berekin ekarri du 220.582 pertsonarentzako laneko baldintzak berritzea, aurreko urtearen bikoitza ia (langileen % 36,8). EAEren eremuan, akordio gehiago erregistratu ziren (251 hitzarmen, sektoreko 21 eta enpresako 230) EAEn eragin handiagoa izan zutenak estatuan baino (100 hitzarmen erregistratu ziren), eta, aldi berean, lehenengoek langile gehiago hartu zituzten (148.468 pertsona; estatu-mailako hitzarmenetan, berriz, 72.114).

Horrenbestez, negoziazio kolektiboaren egoera, urtea amaitzean, hauxe da: langileen % 63,8k indarrean zuen hitzarmen bat (% 36,8, urtean erregistratutako hitzarmenekin, eta % 27, aurreko urteetan); % 30,6k luzatuta zeukan berritzeko eta gainerako % 5,6ak hitzarmena indargabetuta zuen (beraz, egiteko zeuden hitzarmenen % 36,2). Ondorioz, 2023. urtean negoziazio kolektiboaren estaldura % 94,4koa izan zen (2022an baino +1,6 puntu gehiago). Lan Harremanen Kontseiluak bere txostenean nabarmentzen duenez, estaldura-maila handiena da 2012ko lan-erreforma onartu zenetik.

Sexuen araberako banaketari dagokionez, 2023an igo egin da bai gizonen ehunekoa, indarreko hitzarmenekin (2022ko % 49,5etik 2023ko % 68ra), bai emakumeena, eguneratutako hitzarmenekin (% 40tik % 58,2ra). Eraitza horiekin, genero-arrakala apur bat igotzen da, 2022ko 9,5 puntuetatik 2023ko 9,9 puntuetara.

Lortutako akordioen edukiei dagokionez, EAEn indarrean dauden hitzarmenetan 2023rako itundutako batez besteko soldaten igoera % 4,22 da (% 3,51 Estatu osoan). Lanaldiaren urteko batez besteko murrizketa, ostera, 0,65 ordukoa da (-0,75 ordu 2022an), hau da, urteko batez besteko lanaldi itundua 1.698 ordukoa da. Lana eta familia bateragarri egiteko neurriei dagokionez, LHKren txostenak nabarmentzen du indarreko hitzarmenen % 48,7k soilik hartzen dituela barnean 2021ean horrelako neurriak (% 47,2 2020an), horietako gehienek edoskitzeko eskubidea metatzeko aukerarekin lotuta, baita indarreko legerian ezarritakoa hobetzen duten ordaindutako baimen batzuk ere.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak **lan-gatazkei** buruz emandako datuek erakusten dute 2023an buelta eman zaiola, hein batean, 2021 eta 2022ko goranzko joerari lan-gatazkei dagokionez: EAEn, aurtan, 325 greba erregistratu dira. Horietan, 58.307 parte-hartzaile izan dira, eta, guztira, lanik egin gabeko 169.836 egun sortu dira. Kopuru horiek 2022. urtearekin alderatuta, % 5 jaitsi da greba-kopurua eta % 55,8 lan egin gabeko lanaldiak. Era berean, greba horietan parte hartu duten langileak % 45,5 jaitsi dira 2022. urtearekin alderatuta.

Bestalde, EINren “*Lan Kostuen Hiruhileroko Inkestako*” zifren arabera, 2023an (urteko batezbestekoak), enpresen eta langileen artean **itundutako hileko ordu**-kopurua 148,4 izan zen, 2022an baino % 0,1 gehiago. Ordu horietatik, 120,4 (+% 1,7), % 81,1, benetan lan egindako orduak izan ziren; ratioa puntu erdi jaitsi da azken urtean. Era berean, 2023an lan egin gabeko orduak 28,4 dira langile eta hilabete bakoitzeko, 2022an baino % 2,2 eta % 19,1 gehiago benetan lan egindako ordu bakoitzeko.

Zifra horiei zuzenean lotuta, gogoratuko dugu 2020an lan-merkatuan pandemiaren ondorioz izandako gertakarietako bat, enpleguaren jaitsieraz gain, **telelanaren** zabalkundea izan dela.

2023an EAEko pertsona landunen % 13,1ek telelana egin zuen (% 7,3k noizean behin eta % 5,8k egunen erdia baino gehiago), hau da, ehuneko 2 puntuko beherakada 2022ko datuen aldean. Gainera, zifra horiek erakusten dute gora egin duela telelana noizean behin egiten duen biztanleriak (+1,4), eta behera ohiko telelanak (-1,6). Estatuan, era berean, telelanaren erabilera orokorra murriztu egin da aurreko urtearekin alderatuta: % 13,6 (-3 hamarren), eta noizbehinkako telelana (+0,2) igo eta ohikoa (-0,5) jaitsi egin da. Datu horiekin, gure erkidegoa, telelana egiten duen biztanleria okupatuaren ehunekoa Estatuko batezbestekoa baino txikiagoa zuena, ratio horretara iristen da ia, 2023rako puntu erdiko aldearekin. Dena dela, alde horien interpretazio zuzena egiteko zenbait aldagai aztertu behar lirateke, hala nola egitura produktiboa, eta gainera kontuan hartu Estatuko batezbestekoak era askotako datuak jasotzen dituela.

...

Soldatei dagokienez, EINen “*Soldaten Egituraren Urteko Inkestaren*” arabera, langile bakoitzeko urteko batez besteko irabazia 2021ean (azken datua) EAEn 31.064 € zen, hots, % 2,8ko igoera aurreko urtearekiko. Kopuru hori Estatuko batezbestekoa baino % 20 handiagoa da denboraldi berean, eta autonomia-erkidegoen zerrendako lehenengoa da. Ondoren, Madril eta Nafarroa datoz. Sexuen arabera soldaten aldeari dagokionez, emakumeen batez besteko soldata txikiagoa zen gizonezkoena baino autonomia-erkidego guztietan 2021ean. Hala ere, aldea desberdina da batzuen eta besteen artean. Enpleguak eta okupazioak erkidego bakoitzean duten egitura desberdina funtsezko faktorea da aldakortasun hori azaltzeko. Batez beste, emakumeen soldata gizonen soldataren % 83,3 zen, eta beraz, arrakala % 16,7koa da (1,2 puntu aurreko urtearen aldean).

Eta, lanaldi desberdinak dituzten langileak berdintasunean ikasi ahal izateko beharrezkoa den lan-orduko irabazia kontuan hartuta, irabazia, 2021. urtean, 20,44 eurokoa izan zen gure erkidegoan, 2020. urtean baino % 2,5 handiagoa. Orduko irabazia, urteko batezbestekoa bezala, autonomia-erkidego guztietako handiena da (eta Estatuko batezbestekoa (16,54 euro orduko) baino % 23,6 handiagoa). Sexuaren arabera, EAEko emakumeen orduko batez besteko irabazia 19,58 eurokoa zen 2021ean (+% 3,1 2020ko datuekin alderatuta); gizonen kasuan, berriz, irabazia 21,12 eurora igotzen da (+% 1,9). Sexuaren arabera aldea horrek esan nahi du emakumeek orduko kobratu zutela Euskadin gizonak jaso zutenaren % 92,7, edo, bestela esanda, orduko irabazia % 7,3 txikiagoa izan zela. Arrakala hori puntu bat txikitu da azken urtean.

Bestalde, EINen “*Laneko Prezioen Indizeak*” (lan-merkatuaren presioen ondorioz soilik eskulanaren prezioan izandako aldaketa neurtzen du, egindako lanaren kalitatean eta kantitatean izandako aldaketek eraginik izan barik) erakusten du 2020tik 2021era (azken datua) % 2,5 igo dela, Estatuko batez besteko aldakuntzarekin alderatuta (+% 2,1). Oinarritzko urtetik (2016-2021) izandako bilakaera aztertuta ageri denez, igoera % 7,8koa izan da: 2021erako EAEko datua 107,8 da, eta Estatuko batezbestekoa, berriz, 107,4.

...

Enplegurako politikei helduta, gaur egun indarrean dago 2021-2024 aldirako Enplegu Plan Estrategikoa, 2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia zehaztu eta garatzen duena. Horren definizioa “*kalitatezko enplegu inklusiboaren aldeko ituna da, Euskadiren garapen ekonomiko eta sozialean lagunduko duena*”. Hauek dira Estrategiaren eta Planaren jarduteko printzipioak: aukera-berdintasuna; aurea hartzea, berrikuntza, erantzuteko abiadura eta erresilientzia; lurralde-oreka; adostasuna eta lankidetzia; eta gobernantza irekia eta maila askotarikoa.

Planaren “2022ko jarraipen-txostenaren” arabera, aurreikusitako 150 jarduketetatik 126 egin ziren urte horretan, eta, beraz, betetze-maila handia izan zen. Programatutako jardueren betetze-maila handiena izan zuten jarduera-eremuak hauek izan ziren: 1.a (enplegua berreskuratzea, mantentzea eta sortzea), 2.a (enpleguaren kalitatea), 5.a (enplegurako Euskadiko prestakuntza-eredua), 6.a (Lanbide hobetzen), 7.a (enpleguko politika aktiboak ebaluatzea) eta 8.a (Enpleguaren Euskal Sistemaren Legea). Aurrekontu-betearazpenari dagokionez, 2022an 442,36 milioi euroko gastu globala gauzatu zen (programatutako aurrekontuaren % 89,4). Azkenik, txostenak dakarrenez, 2022rako planteatutako 39 gauzatze-adierazleetatik 16k betetze-maila handia izan zuten, 13k betetze-maila ertaina eta 10k betetze-maila txikia.

Bestalde, **LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzuak** funtsezko zeregina du EAEko enpleguaren gaineko politika aktiboen garapenean eta Planaren ezarpenean, zeren eta haren eginkizunak lan-aktibazioa (enpleguaren sustapena, bitartekotza, orientazioa, eta abar) eta enplegurako prestakuntza (landunak nahiz langabeak) baitira.

Aurrekontu-likidazioetatik abiatuta (aitortutako obligazioak), LANBIDEk 2022an 1.029 milioi euroko gastua izan zuela ezagutzen da (azken datu eskuragarria), 2021ean baino % 26,5 gehiago (aurreko ekitaldian % 4,3 jaitasi da); horietatik 543,8 milioi euro bideratu ziren Gizarteratze Programara, kopuru osoaren % 52,8 (2021ean baino % 19,7 gehiago), 294,4 milioi euro (% 28,6) Enplegu Programara (2021ean baino % 28,1 gehiago) eta 114,8 milioi (gastuaren % 11,2) Prestakuntza Programara (2021ean baino % 18,5 gutxiago). Era berean, LANBIDEk 2,3 milioi euroko ezohiko partida izan zuen 2022an COVID-19ak eragindako krisiaren aurkako neurrietarako, eta 40,3 milioi euroko beste bat Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoen Programaren kontura. Enplegu-politika aktiboetako gastua prestakuntza- eta enplegu-programen batura dela pentsatzea sinplifikatzea bada ere (gizarteratzeko programekin duen berariazko lotura dela eta), LANBIDEk 2022an enplegu-politika aktiboetan gauzatutako gastua 409,3 milioi eurokoa izango dela kalkula daiteke, 2021ean baino % 25,2 handiagoa, hau da, gorakada handia, aurreko urteko % 1eko jaitsieraren aldean.

Langileei zuzendutako **etengabeko prestakuntza** ere enplegu-politika aktiboen barruan sartzen da. EAEn, indarrean dagoen araudiaren eta eskumen-banaketaren ondorioz, jarduera horiek LANBIDEk eta estatu-mailan Enpleguan Prestatzeko Estatuko Fundazioak (FUNDAE) kudeatzen dituzte.

FUNDAEk sustatutako ekintzei dagokienaz, 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), 254.673 prestakuntza eman ziren EAEn, 149.515 lagunentzat, aurreko urtean baino % 6,7 gehiago, 14.445 enpresa prestatzaileraren esku-hartzeari esker (2021ean baino % 3 gehiago). Enpresa horiek 28,5 milioi euro erabili zituzten enplegurako prestakuntzarako erabilgarri zeuden funtsetatik (+% 6,3), eta, horregatik, hobaria jaso zuten Gizarte Segurantzako kuotetan.

...

Enplegurako politika pasiboei dagokienaz, EAEn 2023an langabezia-prestazioetarako gastua, EEZPk emandako behin-behineko datuen arabera, 734,4 milioi eurokoa izan zen, 2022an baino % 4,8 gehiago. Zenbateko hori EAEko BPGd-aren % 0,80 da (% 0,81 aurreko urtean), eta Estatu osoko langabeziako gastu osoaren % 3,28. Estatuan 22.300 milioi baino gehiago da gastu hori (2022an baino % 4 gehiago).

2023an **langabeziagatiko prestazioen** onuradunak, batez beste, 50.324 lagun izan ziren EAEn, aurreko urtean baino % 1,5 gutxiago, eta 2020an hasitako jaitsierarekin jarraitu da, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak emandako batez besteko datuen arabera. 50.324 hartzaile horietatik % 55,3 emakumeak dira (-% 0,1) eta % 44,7 (-% 3,2) gizonak.

Eta, 2023ko abenduko langabezia-prestazioak jaso zituzten 49.293 pertsonetatik, % 58,1 kotizaziopeko prestazioenak izan (28.645 pertsona), % 38,2, laguntzenak (18.812) eta % 3,7k laneratzeko errenta aktiboa jasotzen zuen (1.836). Estatuan, hilabete horretan bertan, 1,8 milioi onuradun erregistratu ziren, 2022ko abenduan bezala, gutxi gorabehera, eta kotizaziopeko prestazioa jasotzen zuten pertsonen ratioa % 46,6 eta % 43,9 izan zen sorospenetarako, eta % 5,2 gizarteratzeko errenta aktiborako. Gainera, % 4,3k nekazaritzako aldi baterako langileen laguntza jasotzen zuten.

Zifra horiekin, langabezia-prestazioen batez besteko estaldura, Estatuan erregistratutako langabeziari dagokionez, % 72,2koa zen (2022ko abenduan baino 3,5 puntu gehiago), eta EAEko datua hori baino txikiagoa da (hilabete horretan erregistratutako langabeen % 52,2k lehenago lan egin zuen, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren metodologiaren arabera). Estaldura hori 6 hamarren igo da azken urtean. EAEk autonomia-erkidego guztietatik langabeziaren estaldura-tasarik txikienetako bat dauka, Ceuta eta Melilla alde batera utzita berarekin²⁹.

...

Halaber, bere inguruabar sozialengatik eta ekonomikoengatik (gizartean baztertuta edo arrisku horretan egotea) edo ezintasunen bat izateagatik **lan-merkatuan berdintasunean sartzeko zailtasun bereziak** dituzten pertsonentzako enplegu-politikaren kopuruak aurkeztuko dira. Kasu honetan, helburu nagusia ordaindutako enplegu duina eta inklusiboa bermatzea da, desgaitasunen bat duten pertsonen eskubideei eta pertsona horiek behar dituzten egokitze pertsonal eta sozialeko zerbitzuen prestazioei buruzko Konbentzioaren 27. artikuluan ezarritakoaren arabera. Aldi berean, lan-merkatu arruntan sartzeko bitarteko bat izan nahi dute. Hori guztia hain zuzen ere enplegua pertsonak gizarteratzeko bide nagusia dela onartuta.

Lehenik eta behin, nabarmendu behar da 2022ko abenduan, EAEn, orotara 10.011 ezinduk (% 64,3 gizonak eta % 35,7 emakumeak) 84 Enpleguako Zentro Berezitako (EZB) plantilletan egiten dutela lan. Sexuaren araberako banaketa ia ez da aldatu, baina kolektibo horrek 354 pertsona gehiago ditu (% +3,7) 2021eko abenduarekin alderatuta. Eta, zentro horiek mantentzeko laguntzei dagokionez, Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak, 2022an, 60,77 milioi euro bideratu zituen horretarako LANBIDEn bitartez (+% 10,3 2021arekin alderatuta). Horrez gain, LANBIDEK, 2022an, 5,3 milioi euro erabili zituen (+% 10,4 2021aren aldean), 4.760 langile ezinduri laguntzeko (+% 4,2) EAEko 35 EZBetan, EZBko jarduera profesionalerako laguntza-unitateetako 530 adituren lanari esker.

Bigarrenik, Eusko Jaurlaritzak gizarteratze eta laneratzeko modalitate berezi hori laneratzeko enpresen bidez hedatzea sustatu nahi du; haren bidez, pertsona bat, bai besteren konturako langile gisa, bai bazkide langile edo laneko bazkide gisa, laneratze-enpresa batean sartzeko kontratu baten bidez bideratzen da, laneko kontratua lehen kasuan eta sozietatekoa bigarrenean, eta lehenago txertaketarako hitzarmen bat sinatzetik ondorioztatzen da.

2003tik 2022ra, 160 milioi euro inguru banatu ditu Eusko Jaurlaritzak laguntza-lerro horren bidez, urtean 38 erakunde onuradun batez beste eta 5.000 laneratze-langile onuradun. 2022an 43 laneratze-enpresari eman zitzaizkien laguntzak, eta horien zenbatekoa 14,2 milioikoa izan zen. Laguntza horiek eman ziren 306 laneratze-posturi eta ekoizpenari eta laneratzeari laguntzeko 131 teknikariren lanposturi laguntzeko. Hala, 2022. urtearen amaieran, laneratze-postuak, guztira, milatik gora dira (aurreko deialdikoak, berriagoak eta berrituak).

...

OSALANek (Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea) agerian utzi duenez, 2023an 33,25 **lan-istripu** izan ziren (lan-egunetan baja eragin duten istripu berriak, hain zuzen ere 1.000 langileko istripu-kopuruaren eta berariaz laneko istripuen kontingentzia estalia duten Gizarte Segurantzako afiliatuen kopuruaren arteko zatiduraren bidez kalkulatzeko den kopurua) gure Erkidegoan milako (34,14 milako 2022an eta, beraz, ratioa 0,89 puntu jaitsi da). Sektore bakoitzari dagokionez, intzidentzia handiena eraikuntzan gertatzen da (milako 70,48), eta 0,82 puntu jaitsi da 2022. urtearekin alderatuta. Horren atzetik daude industria milako 63,04rekin (+1,08) eta Lehen Sektorea milako 54,16rekin, eta 8,11 puntu jaitsi da azken urtean. Azkenik, zerbitzuen intzidentzia batezbestekoa baino txikiagoa da, milako 23,25 (-1,14 puntu).

²⁹ Arrazoietako bat da langabezia-laguntzari lotzeko, behin kotizaziopeko prestazioa amaituta, bizikidetzaren unitatearen errenta kontuan hartzen dela, eta errenta hori, EAEn, laguntza lortzeko gehieneko tartearen gainetik egoten dela askotan. Hori dela eta, langabezia dauen pertsona askok ezin dute laguntza hori eskuratu, eta sistema horretatik kanpo geratzen dira.

Autonomia-erkidegoei dagokienez, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak kalkulatzeko duen lanaldiko istripuen intzidentziaren indizeak erakusten duenez, Balear Uharteak ziren rankingeko buruan istripuetan 2023. urtean (behin-behineko datuak), eta ondoren Nafarroa zegoen. EAEn, milako 29,49ko indizearekin, % 1,85 jaitsi da datua, eta, beste urte batez, Estatuko batezbestekoaren gainetik eutsi dio (milako 27,15), hein batean sektorearen egituragatik, industriak pisu handiagoa baitu, sektore horretan ezbeharren tasa batezbestekoa baino handiagoa da eta.

Bestalde, kontratu-motaren arabera lan-istripuen datuek erakusten dutenez, lan-ezbeharren kopurua handiagoa zen aldi baterako kontratua zuten pertsonen artean kontratu mugagabea zutenen artean baino. Halaxe erakusten dute 2022koak diren Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioko azken datuek (eskuragarri dagoen azken datua). Zehazki, kontratu mugagabea duten pertsonen ezbehar-tasa 2022an 33,2 izan zen mila soldatara (BAlko enplegu-sailak erabiliz). Aldi baterako kontratua duten pertsonen artean, berriz, 40,7 izan zen, milako. Istripuen banaketa zein den jakin beharko litzateke sektoreen, adinaren eta okupazio-motaren arabera, behin betiko ondorioak atera ahal izateko. Baina, ikuspegi dinamikoaren arabera, nabarmentzekoa da 2012an kontratu mugagabea eta aldi baterako kontratua duten pertsonen arteko istripuen indizea 14,3 istripukoa zela 1.000 soldatara bakoitzeko, eta 2022an 7,5 puntura murriztu da (serie osoko daturik baxuena). Larritasunaren arabera, azken urtean behera egin dute gorabehera arin eta larriek (-0,7 eta -30,8, hurrenez hurren) eta gora egin dute istripu hilgarriak (% 4). Gainera, istripua izan zuten pertsonen % 74,4 gizonezkoak izan ziren. Halaber, azken urtean, istripu-tasa jaitsi egin da aldi baterako kontratua duten soldatara langileen artean (-5,6 puntu), eta igo egin da kontratu mugagabea dutenen artean (+2,4).

7.2. ONDORIOAK

EAEko lan-merkatuan, COVID-19aren aurreko egoera 2022an erreperatu ondoren, 2023an bilakaera, orokorrean, positiboa izan da. Hala ere, okupazioaren igoera eta langabeziaren erorketa batera doaz beste aldagai batzuekin batera, baina aldagai horiek ez dute izan espero zen bilakaera.

Nabarmentzekoa da sektore publikoko behin-behinekotasuna, gorantz jarraitu duena. Beraz, anomalia hori zuzendu beharra dagoela azpimarratu nahi dugu.

Bestalde, eta enplegua hazi arren, kezkarria da EAEn dugun jardura-tasa baxua, batez ere emakumeen artean. Izan ere, 2023an sortutako enplegu gehiena emakumeena izan den arren, lan-merkatuan izan duten partaidetza murriztu egin da.

Horrekin lotuta, eta nahiz eta genero-arrakalak murrizten egindako aurrerapenak positiboak izan diren, emakumeek lan-merkatuan dituzten desberdintasunak zuzentzeko lana sakondu eta ahalegina handitu behar dela uste dugu.

Enplegu-politika aktiboek jarraitu egin behar dute zailtasun gehien duten kolektiboak enpleguan sartu eta mantentzeko eta enplegua eskuratzeko aukerak hobetzeko ahaleginak indartzen, prestakuntza, orientazioa, motibazioa eta kontratazioaren sustapena tarteko.

Horretarako, enplegurako oro har eta, bereziki, laneratzeko eta enpleguari eusteko zailtasun handienak dituzten kolektiboentzako partida publikoen garrantzia nabarmendu behar da, baita gizarte-babesezkoak ere, enpleguaren gaineko helburuak lortzen ez diren bitartean.

Azkenik, negoziozko kolektiboak 2023an izan dituen emaitza positiboak nabarmendu nahi ditugu. Izan ere, horiei esker, urtearen amaieran % 94,4ko estaldura lortu da, azken hamarkadako altuena, nahiz eta ez den lortu egoera horretan genero-arrakala murrizterik.

IV. KAPITULUA

Bizi-baldintzak eta gizarte-babesa EAEn

1. BIZI-BALDINTZAK

Memoria honen orrialdeetan jorratuko diren bizi-baldintzen eremu desberdinen adierazle argigarriek erakusten dutenez, Euskadik bizi-kalitatearen estandar altuak ditu, bai estatuan, bai nazioartean.

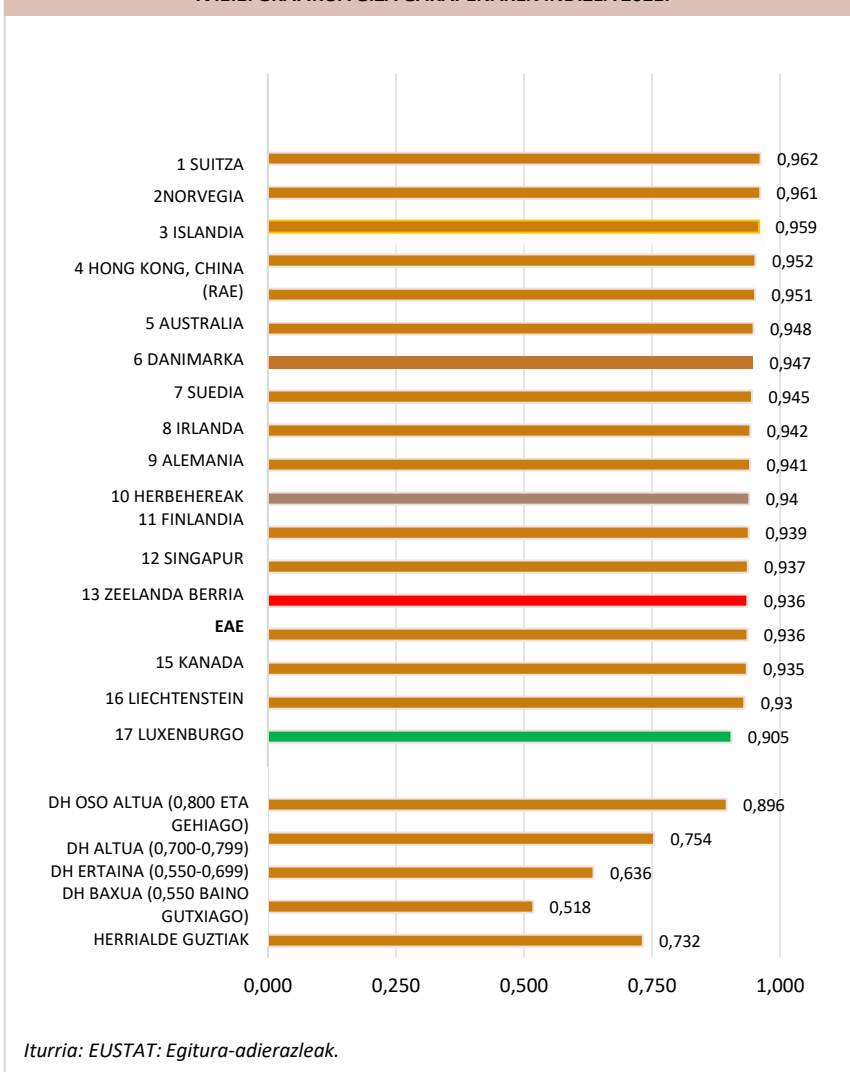
Mundu-mailan, EAEk bere horretan jarraitzen du 2021ean (azken datua, 2024ko martxoan eguneratuko dela aurreikusten da), 14. postuan (Zeelanda Berriaren eta Kanadaren artean), **NBERen Giza Garapenaren Indizeko (GGI)** herrialdeen sailkapenaren arabera. Mundu mailako giza aurrerapenaren indize sintetikoa da, osasunari, hezkuntzari eta pertsonen diru-sarrerari buruzko informazioa konbinatzen duena, eta EUSTATEk indize horretarako EAEko datua kalkulatzeko Garapenerako Nazio Batuen Programaren (GNBP) metodologia aplikatuta¹.

GNBParen txostenak mundu mailako sailkapena ezartzen du, 189 herrialdez osatua, bakoitzaren bizi-baldintzen arabera ordenatuta. Azterlanak horietako bakoitzari GGI bat esleitu dio (0tik 1erako eskala batean), eta EAEko gizartea, 0,936ko puntuazioarekin, planetako garatuenen artean kokatzen du, Suitza (0,962), Norvegia, Islandia, Hong-Kong, Australia, Danimarka, Suedia, Irlanda, Alemania, Herbehereak, Finlandia, Singapur eta Zeelanda Berriaren atzetik. Espainia 27. postuan dago (2019ko rankingean baino bi postu beherago) GNBParen txostenean, 0,905eko GGIrekin. Sailkapena Hego Sudanek ixten du 0,385ekin.

2010-2021 aldian, Euskadiko GGIlaren osagai guztiek hobera egin dute: bizi-itxaropena 82,4 urtetik 83,7 urtera igaro da; espero den eskolatzeko urteen adierazleari dagokionez, 18,1etik 18,5era igo dira. Batez besteko eskolatzeko urteetarako dagokienez, 10,2tik 11,4ra igaro dira, eta per capita errenta 50.877 dolarretik 54.791 dolarrera igo da. Horren ondorioz, EAEko GGia 0,912tik 0,936ra igaro da.

Era berean, IV.1.1 TAULAn ikus daitekeen bezala, 2021erako datuek adierazten dute gure erkidegoko giza garapena hobetu egin dela azken urtean: indize orokorra 0,930etik 0,936ra igo da, jaiotzako bizi-itxaropenaren bilakaera

IV.1.1. GRAFIKOA GIZA GARAPENAREN INDIZEA 2021.

¹ GGI indize konposatua da, giza garapenaren oinarritzko hiru dimentsiotan ardatzen dena: bizitza luze eta osasungarria izateko gaitasuna, jaiotzako bizi-itxaropenaren arabera neurtzen dena; ezagutzak eskuratzeko gaitasuna, batez besteko eskolatzeko urteen eta espero den eskolatzeko urteen arabera neurtzen dena; eta bizi-maila duina lortzeko gaitasuna, per capita diru-sarrera nazional gordinaren arabera neurtzen dena. Informazio gehiagorako: [Giza garapenaren indizeak eta adierazleak](#).

positiboaren (83,1etik 83,7ra), espero diren eskolatzte-urteen (18,5) eta per capita errentaren igoera nabarmenaren (51.954 dolarretik 54.791 dolarrera, hau da, % 5,4) ondorioz.

IV.1.1 TAULA. EAEko GIZA GARAPENAREN INDIZEAREN BILAKAERA, DIMENTSIOEN, ADIERAZLEEN ETA INDIZEEN ARABERA. 2010-2021.								
	GGI	1. OSASUNAREN ALDERDIA		2. HEZKUNTZAREN ALDERDIA			3. BIZITZA-MAILAREN ALDERDIA	
		BIZI-ITXAROPENA JAIOTZEAN (URTEAK)	OSASUN-INDIZEA	ESPERO DEN ESKOLATZE-URTEAK	BATEZ BESTEKO ESKOLATZE-URTEAK	HEZKUNTZA-INDIZEA	PER CAPITA ERRENTA NAZIONAL GORDINA (US\$) PPP-TAN	BIZITZA-MAILAREN INDIZEA
2010	0,912	82,4	0,959	18,1	10,2	0,841	50.877	0,941
2011	0,913	82,4	0,96	18,2	10,3	0,842	51.046	0,942
2012	0,915	82,7	0,964	18,4	10,4	0,846	50.320	0,94
2013	0,919	83,1	0,971	18,6	10,6	0,854	49.573	0,937
2014	0,921	83,3	0,973	18,8	10,8	0,86	48.867	0,935
2015	0,923	83	0,969	18,8	10,9	0,863	50.642	0,941
2016	0,928	83,4	0,975	18,8	11	0,866	52.597	0,946
2017	0,931	83,5	0,977	18,8	11	0,867	54.415	0,952
2018	0,934	83,6	0,978	18,7	11,1	0,87	56.659	0,958
2019	0,937	83,9	0,938	18,6	11,2	0,872	57.438	0,96
2020	0,930	83,1	0,971	18,5	11,3	0,876	51.954	0,945
2021	0,936	83,7	0,980	18,5	11,4	0,879	54.791	0,953

Iturria: EUSTAT. Giza Garapenaren Indizea.

EAE ez dago gizarte-bazterketaren arazotik kanpo, gizarte garaikideen zeharkako errealitatea baita. Erakunde eta ikertzaileek urte askoan erabili duten "pobrezia" kontzeptuak ez ditu agortzen bere horretan gizarte-bazterketaren errealitatea eta dinamikak. Horrexegatik dago adostasun zabala azken hamarkadetan, bai gizarte-ikerikuntzaren ikuspegitik, bai kudeaketa publikoko erantzukizunak dituztenen artean: pobreziaren kategoria "gizarte-bazterketa" kategoriaraz zabaltzeko da, pobrezia ekonomikoaren gaineko ideia zorrotza gaitz delako eta, batez ere, egungo gizarteetan gertatu diren eraldaketa sakonengatik, hain zuzen ere, aurrerapen teknologikoek, bizimodu aldaketek eta aribideko gizarte erreformek eragindakoak.

Kapitulu honetan, lehenik eta behin, EUROSTATen Bizi-baldintzen Inkestaren (EU-SILC) azken datuetatik abiatuta, EBko bizi-baldintzei buruzko zifra nagusiak aurkezten dira, eta EAEren eta Estatuaren egoerarekin lotzen dira, Europako Batzordeak finkatutako helburuen jarraipena egiteko erabiltzen den "AROE" (*population at risk of poverty and exclusion*) tasaren osagaiak xehetasunez aztertuz.

Jarraian, EINaren 2023ko Bizi-baldintzen Inkestaren emaitzak emango dira. Horiei esker, EAEk gainerako autonomia-erkidegoen aldean izan duen bilakaera erka daiteke, errenta eta gabezia materiala adierazle nagusiei dagokienez. Era berean, Eusko Jaurlaritzaren 2022ko Pobreziari eta Gizarte-desparekotasunei buruzko Inkestaren (PGDI) emaitza nagusiak aurkezten dira².

Kapitulu honetako bigarren blokea EAEko familien problematikari, horien kontziliazio-premiei eta horretarako garatutako politikei buruzko azterketak osatzen du, eta, ondoren, gure erkidegoan etxerik ez duten pertsonen egoerari buruzko azterketa egiten da, Eusko Jaurlaritzak bi urtean behin egiten duen azterketa oinarri hartuta (2021eko Memoria Sozioekonomikoaren edukiak eguneratuz), kolektibo horri zuzendutako politiken balantzearekin batera.

² Eusko Jaurlaritzaren 2022ko Pobreziaren eta Gizarte-desparekotasunei buruzko Inkestari (PGDI) buruzko 1.3 ataleko edukian 2020ko PGDIari buruzko informazio bera eguneratzen da, 2021eko Memoria Sozioekonomikoan jasoa.

1.1. EAEKO BIZI-BALDINTZAK EUROPAKO TESTUINGURUAN: "AROE" TASA

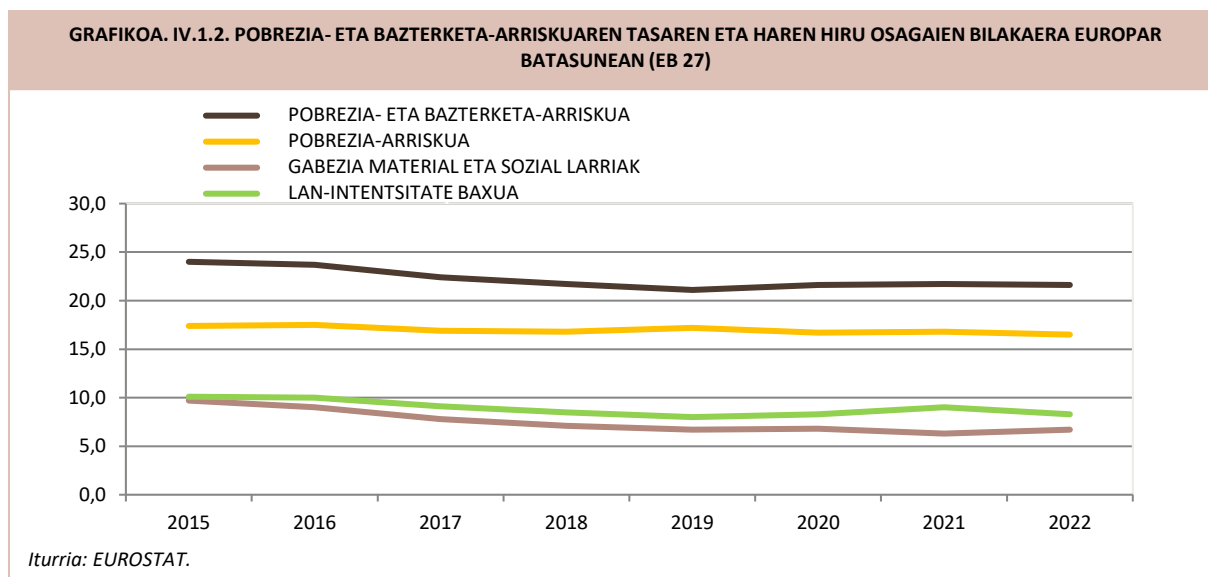
Europar Batasunean, 2010ean pobreziaren edo gizarte-bazterketaren arrisku-tasa, AROPE (ingelesezko siglak: *At Risk Of Poverty or social Exclusion*, sortu zen

IV.1.2 TAULA. BIZI-BALDINTZAK EAEn. "2030 AGENDA" ERREFERENTZIA-ADIERAZLEAK ETA ALDERAKETA ESTATUAREKIN ETA EBrekin.						
	EAE			ESTATUA		EB 27
	2015	2022	2023	2022	2023	2022
"AROE" TASA	18,2	15,7	15,5	26,0	26,5	21,6
- POBREZIAREN ATALASEAREN AZPITIK DAGOEN BIZTANLERIAREN % (MEDIANAREN % 60) – MONETA-POBREZIA	10,9	12,2	10,2	20,4	20,2	16,5
- GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA	6,6	3,7	5,6	7,7	9,0	6,7
- LAN-INTENTSITATE BAXUA (18 - 64 URTE)	13,9	6,3	7,6	8,7	8,4	8,3
<i>Iturriak: EUROSTAT eta EIN.</i>						

pobrezia erlatiboa neurtzeko, pobrezia-arriskuaren tasaren kontzeptua zabalduz, diru-sarrerak soilik kontuan hartzen baititu azken horrek. Horrela, AROPE tasa pobrezia-arriskuan dauden, gabezia material eta sozialak dituzten edo enpleguan intentsitate baxua duten biztanleak gehituta eraikitzen da.

2022an (herrialdeen arabera eskuragarri dauden azken datuak), pobreziaren edo bazterketaren arriskuak biztanleriaren % 21,6ri eragiten zion EBn, 2021ean baino hamarren bat gutxiago edo, bestela esanda, 95,3 milioi pertsonari, "2030 Agendan" ezarritako irizpideen arabera. Horietatik % 53,7 emakumeak ziren (haien AROPE tasa % 22,7koa da, batez bestekoa baino 1,1 hamarren handiagoa) eta % 46,3 gizonezkoak (pobrezia edo bazterketa arrisku-tasa: % 20,4).

"2030 Agendak" "Europa 2020" Estrategian zehaztutako irizpideak metodologikoki berrikusi ditu (irizpide horiek zehazteko, jo Memoria honen aurreko edizioetara), eta honako hau ondorioztatzen da: pertsona bat pobrezia- eta gizarte-bazterketako arriskuan dagoela langabezia-arazoak dituen edo lan-intentsitate oso txikia duen familia-unitate bateko kide bada, pobrezia-arriskuan dagoela transferentzia sozialen ondoren eta/edo gabezia material eta sozial larria duela.

Gogora dezagun 2030 Agendak ezarritako helburua dela 2015. urtearekin alderatuta gutxienez erdira murriztea pobrezia-arriskuan dauden herritarren proportzioa, dimentsio guztietan, kasuan kasuko definizio nazionalen arabera (1.2 xedea)³. Urte horrekin alderatuta, EBko batez bestekoa 2,4 puntu murriztu zen (9,6 milioi pertsona gutxiago), nahiz eta Batasuneko 7 herrialdetan pobrezia- eta bazterketa-arriskua handitu.

³ Horregatik, 1.1 atalaren eta 1.2 atalaren (2023ko Bizi Baldintzen Inkestaren Emaitzak) denbora-bilakaeraren alderaketak aldatu egin dira memoria honen aurreko edizioekin alderatuta, eta 2008ko erreferentzia atzean utzi eta 2015arekin ordezkatu da.

**IV.1.3 TAULA. POBREZIA- EDO BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN EBKOBIZTANLEAK,
"2030 AGENDA" ESTRATEGIAREN IRIZPIDEEN ARABERA**

	EHUNEKOA				ABSOLUTUAK (MILIOITAN)			
	2015	2020	2021	2022	2015	2020	2021	2022
EB 27	24,0	21,6	21,7	21,6	104,9	94,8	95,6	95,3
BELGIKA	21,6	20,3	18,8	18,7	2,4	2,3	2,1	2,1
BULGARIA	43,3	33,6	31,7	32,2	3,1	2,3	2,2	2,2
TXEKIAR ERREPUBLIKA	13,0	11,5	10,8	11,8	1,3	1,2	1,1	% 1,2
DANIMARKA	18,6	16,8	17,3	17,1	1,0	1,0	1,0	1,0
ALEMANIA	20,0	20,4	21,0	20,9	16,1	16,7	17,3	17,3
ESTONIA	23,6	22,8	22,2	25,2	0,3	0,3	0,3	0,3
IRLANDA	25,4	20,1	20,0	20,7	1,2	1,0	1,0	1,0
GREZIA	32,4	27,4	28,3	26,3	3,5	2,9	3,0	2,7
ESPAINIA	28,7	27,0	27,8	26,0	13,2	12,7	13,0	12,2
FRANTZIA	18,4	19,3	19,2	21,0	11,5	12,2	12,2	13,9
KROAZIA	24,4	20,5	20,9	19,9	1,0	0,8	0,8	0,8
ITALIA	28,4	24,9	25,2	24,4	17,3	14,8	14,8	14,3
ZIPRE	22,8	17,6	17,3	16,7	0,2	0,2	0,2	0,2
LETONIA	30,0	25,1	26,1	26,0	0,6	0,4	0,5	0,5
LITUANIA	29,4	24,5	23,5	24,6	0,9	0,7	0,7	0,7
LUXENBURGO	18,4	19,9	21,1	19,4	0,1	0,1	0,1	0,1
HUNGARIA	30,6	19,4	19,4	18,4	3,0	1,9	1,9	1,8
MALTA	22,2	19,9	20,3	20,1	0,1	0,1	0,1	0,1
HERBEHEREAK	16,4	16,0	16,6	16,5	2,8	2,7	2,9	2,9
AUSTRIA	16,9	16,7	17,3	17,5	1,4	1,5	1,5	1,6
POLONIA	22,5	17,0	16,8	15,9	8,4	6,3	6,3	5,9
PORTUGAL	26,4	20,0	22,4	20,1	2,7	2,1	2,3	2,1
ERRUMANIA	44,5	35,6	34,5	34,4	8,8	6,9	6,9	6,5
ESLOVENIA	17,7	14,3	13,2	13,3	0,4	0,3	0,3	0,3
ESLOVAKIA	17,3	13,8	15,6	16,5	0,9	0,7	0,8	0,9
FINLANDIA	16,9	14,9	14,2	16,3	0,9	0,8	0,8	0,9
SUEDIA	18,2	17,7	17,2	18,6	1,8	1,8	1,8	1,9
EAE	18,2	13,6	16,0	15,7	0,40	0,30	0,35	0,34

Iturria: Guk geuk egina, EUROSTATen eta EINaren datuekin.

2022ko datuek erakusten dutenez, Errumanian pobrezia- eta bazterketa-arriskuan zegoen biztanleriaren % 34,4, eta egoera zaurgarrian dauden pertsonen tasarik handiena duen herrialdea zen. Ondoren, Bulgaria (% 32,2) eta Grezia (% 26,3) zeuden; Txekiar Errepublikak (% 11,8) eta Esloveniak (% 13,3), aldiz, tasarik txikienak zituzten urte hartan.

Espainian, 2023ko ratioa (EINaren datuak) % 26,5ekoa da (12,7 milioi pertsona), eta puntu erdi igo da azken urtean (-2,2 puntu 2015aren aldean). Sexuaren arabera, emakumezkoen AROPE tasa % 27,5ekoa da eta gizonezkoena % 25,5ekoa. Espainia, beraz, intzidentzia-maila ertain-altuan dago, Greziaren parean (% 26,3 2022an).

EAEEn, pobrezia- eta bazterketa-arriskuak biztanleriaren % 15,5ari eragiten dio 2023an (EUROSTAT eta EINaren metodologiaren arabera), edo, bestela esanda, 343.500 pertsonari (oso interesgarria izango litzatekeen arren, ez dago sexuaren araberrako informaziorik), 2022an baino 2 hamarren gehiago eta 2015ean baino 2,7 puntu gutxiago. Intzidentzia hori, beste urte batez, nahiko txikia da Europako testuinguruan, eta Poloniako (% 15,9) eta Esloveniako (% 13,3) intzidentziekin aldera daiteke, horiek baitzituzten 2022an Batasuneko tasarik txikienak, eta Txekiar Errepublikak zuen soilik datu hobea (% 11,8), arestian ikusi dugun moduan.

Eta, Estatuko autonomia-erkidegoetan, EAE dago lehen postuan (% 15,5), eta, ondoren, Nafarroa (% 17,2); azken horrek nabarmen egin du okerrera azken urtean (+2,5 puntu) eta sailkapeneko lehen postua galdu du. 2023an, autonomia-erkidego guztiek, Aragoik, Kantabriak, Galiziak, Nafarroak eta Errioxak izan ezik, AROPE tasa murriztu dute. Ratorik handienak Ceutan (% 41,8), Andaluzian (% 37,5) eta Melillan (% 36,7) daude.

IV.1.4 TAULA. POBREZIA- EDO BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEAK, "2030 AGENDA" ESTRATEGIAREN IRIZPIDEEN ARABERA":
"AROE" TASAREN OSAGIAK. EHUNEKOA, BIZTANLERIA OSOARI DAGOKIONEZ.

	"AROE" TASA OROKORRA			1. POBREZIA-ARRISKUA (ATALASEA % 60)			2. GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA			3. LAN-INTENSITATE OSO TXIKIA		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
ESTATUA, GUZTIRA	27,8	26,0	26,5	21,7	20,4	20,2	8,3	7,7	9,0	11,6	8,7	8,4
ANDALUZIA	38,7	38,7	37,5	32,3	29,1	30,5	10,3	11,3	12,6	18,4	12,3	12,1
ARAGOI	20,0	20,0	20,4	15,8	15,0	15,1	6,5	4,7	7,1	7,5	4,8	5,3
ASTURIAS	26,3	26,3	25,0	20,4	20,1	18,6	5,8	4,4	6,5	14,2	12,7	13,6
BALEAR UHARTEAK	22,4	22,4	20,6	17,6	16,9	15,3	6,1	5,5	6,1	7,3	5,9	5,0
KANARIAK	37,8	37,8	33,8	28,4	29,4	26,1	15,7	11,9	11,0	21,1	14,5	14,3
KANTABRIA	21,4	21,4	22,0	15,4	14,8	15,2	5,3	5,0	6,2	11,1	9,4	9,8
GAZTELA-MANTXA	23,1	23,1	22,4	17,9	17,8	18,2	6,1	5,0	6,4	7,8	8,2	7,3
GAZTELA ETA LEON	32,5	32,5	31,7	27,4	26,1	25,5	7,5	9,3	8,5	8,4	7,7	6,8
KATALUNIA	22,3	22,3	21,2	14,8	14,5	13,9	9,0	8,0	8,9	9,6	6,8	6,6
VALENTZIAKO ERK.	30,6	30,6	29,6	25,1	22,3	24,3	7,6	7,1	8,3	11,1	9,1	8,7
EXTREMADURA	38,7	38,7	32,8	32,3	30,0	27,6	7,6	9,7	8,0	13,6	10,1	11,1
GALIZIA	25,2	25,2	25,5	20,2	18,0	19,4	6,2	6,3	8,2	10,2	9,5	7,5
MADRIL	21,6	21,6	19,4	15,2	14,8	12,9	7,4	6,5	8,9	7,6	5,2	5,2
MURTZIAKO ESKUALDEA	33,8	33,8	30,5	27,7	26,3	24,2	10,2	5,3	8,5	11,0	7,1	5,9
NAFARROA	14,7	14,7	17,2	9,8	10,9	13,8	3,4	5,6	6,2	9,0	7,3	7,9
EAE	16,0	15,7	15,5	12,2	12,2	10,2	4,6	3,7	5,6	7,5	6,3	7,6
ERRIOXA	21,3	21,3	21,8	16,1	16,6	16,9	5,2	3,9	6,7	6,7	6,1	4,8
CEUTA	43,0	43,0	41,8	32,3	34,8	35,9	23,3	16,8	19,1	22,2	28,1	17,3
MELILLA	35,2	35,2	36,7	30,1	34,5	30,8	14,5	15,7	9,8	25,8	24,3	20,3

Iturria: EIN. Encuesta de Condiciones de Vida.

1.1.1. Pobrezia-atalasearen azpitik dauden biztanleak

Adierazle horren osagaiei dagokienez, batetik, 2022an EBko biztanleen % 16,5 pobrezia-arriskuan zegoen gizarte-transferentzien ondoren (moneta-pobrezia); egoera horretan daude, zehazki, diru-sarreraren kontsumo-unitateko banaketaren herrialde bakoitzeko medianaren % 60tik beherako diru-sarrerak dituztenak ("pobrezia-atalasea" bezala ezaguna; osagai horiren bidez neurtzen da herrialde bakoitzean gutxieneko errenta-atalase horretara heltzen ez diren biztanleen ehunekoa).

Ehuneko hori 2022an hiru hamarren murriztu zen aurreko urteko datuekin alderatuta, baina, hala ere, zazpi herrialdetan, bost pertsonatik bat baino gehiago zeuden egoera horretan: Bulgaria (% 22,9), Estonia (% 22,8), Letonia (% 22,5), Errumania (% 21,2), Lituania (% 20,9), Espainia (% 20,4) eta Italia (% 20,1). 2015. urtearekin alderatuta, pobrezia-arriskuan zeuden pertsonen proportzioa 12 herrialde kidetan handitu zen, herrialde batean ez zen aldaketarik izan eta 14tan murriztu zen.

EAEn, tasa % 10,2koa da, 2022an baino 2 puntu gutxiago (2015ean baino 7 hamarren gutxiago), eta 226.000 pertsona ingururi eragiten die. Autonomia-erkidegoen testuinguruan, Euskadi, AROPE tasaren lehen osagai horretan, batez besteko orokorraren oso azpitik dago lehen postuan (% 10,2 eta Estatu osoan % 20,2), eta, ondoren, Madril dago (% 12,9). Beste muturrean, hiru erkidegok % 30 edo handiagoa dute: Ceuta, Melilla eta Andaluzia (% 35,9, % 30,8 eta % 30,5, hurrenez hurren).

1.1.2. Gabezia material eta sozial larria

Bigarrenik, 2022an, EBko herritarren % 6,7k gabezia material eta sozial larria izan zuten; izan ere, baliabide-faltak eragindako bizi-baldintzak dituzte, hala nola fakturei aurre egiteko gaitasuna (etxeko ohiko gastuei buruzkoak), etxea bero eduki ahal izatea edo urtean astebeteko oporraldia hartu ahal izatea⁴. Ratio hori 4 hamarren igo zen 2021etik, eta

⁴ Zehazki, EUROSTATEk uste du (2030 Agendatik abiatutako metodologiarekin) pertsonen **gabezia material eta sozial larria** jasaten dutela hamahiru item hauetako **gutxienez zazpi** egia badira. Batetik, **familia** alorreko zazpi kontzeptu dira (urtean gutxienez astebetetz oporretara joan ezin izatea,

2015eko % 9,7aren azpitik dago. Europar Batasunean, gabezia horren eragina oso desberdina da herrialdeen artean 2022an: Eslovenia eta Finlandiak % 2tik behera; Errumaniak % 24tik gora; eta Bulgariak % 18,7 zuen. Herrialdeen talde handi batek (15ek) okerrera egin du, 2021eko datuekin alderatuta. 2015. urtearen aldean, gabezia larria duten pertsonen proportzioa 5 herrialdetan hazi da eta 21 herrialdetan murriztu da (bakar batean mantendu da).

Espainiak (EINaren datuekin) 2023an % 9ko tasa du (+1,3 puntu 2022tik), eta EAEk % 5,6koa (+1,9 puntu), hau da, 124.000 pertsona inguru, aurreko urtean baino 42.000 inguru gehiago, eta Estatuko daturik baxuena. 2015-2023 aldia aztertuta, bilakaera ona izan du, % 6,6tik % 5,6ra jaitsi baita.

Autonomia-erkidego guztiak kontuan hartuta, intzidentziarik handienak Ceutan, Andaluzian eta Kanarietan daude (% 19,1, % 12,6 eta % 11, hurrenez hurren), eta txikiak, berriz, Euskadin (% 5,6), Balear Uharteetan (% 6,1) eta Nafarroan eta Kantabrian (% 6,2 biak).

IV.1.5 TAULA. POBREZIA- EDO BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN EBkoBIZTANLEAK, "2030 AGENDAREN" IRIZPIDEEN ARABERA "AROE" TASAREN OSAGIAK: EHUNEKOA, BIZTANLERIA OSOARI DAGOKIONEZ.

	1. POBREZIA-ARRISKUA (ATALASEA % 60)				2. GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA				3. LAN-INTENTSITATE OSO TXIKIA			
	2015	2020	2021	2022	2015	2020	2021	2022	2015	2020	2021	2022
EB 27	17,4	16,7	16,8	16,5	9,7	6,8	6,3	6,7	10,1	8,3	9,0	8,3
BELGIKA	14,9	14,1	12,7	13,2	7,2	6,7	6,3	5,8	15,0	12,3	11,9	11,5
BULGARIA	22,0	23,8	22,1	22,9	36,8	22,1	19,1	18,7	11,5	8,4	8,4	8,6
TXEKIAR ERREPUBLIKA	9,7	9,5	8,6	10,2	4,5	1,9	1,8	2,1	6,8	4,4	5,4	4,5
DANIMARKA	12,2	12,1	12,3	12,4	3,2	3,5	3,1	3,2	11,9	9,1	9,7	8,8
ALEMANIA	16,7	16,1	16,0	14,7	5,7	4,4	4,3	6,1	9,5	8,3	9,5	9,7
ESTONIA	21,6	20,7	20,6	22,8	3,5	2,3	1,9	3,3	6,2	4,8	5,1	5,7
IRLANDA	16,2	13,8	12,9	14,0	9,4	5,7	5,1	5,8	18,8	11,5	13,0	10,5
GREZIA	21,4	17,7	19,6	18,8	17,6	14,9	13,9	13,9	15,3	11,8	12,1	9,5
ESPAINIA	22,1	21,0	21,7	20,4	7,4	8,5	8,3	7,7	15,4	10,0	11,6	8,7
FRANTZIA	13,6	14,2	14,3	15,6	6,8	7,0	5,9	7,5	8,3	9,7	10,8	9,9
KROAZIA	20,0	18,3	19,2	18,0	8,4	4,4	3,5	4,0	12,3	7,2	7,5	6,3
ITALIA	19,9	20,0	20,1	20,1	12,1	6,2	5,9	4,5	11,2	10,2	10,8	9,8
ZIPRE	16,2	14,3	13,8	13,9	7,9	3,2	2,6	2,7	10,4	5,3	5,8	4,1
LETONIA	22,5	21,6	23,4	22,5	15,4	7,0	5,3	7,8	7,7	7,4	6,6	7,2
LITUANIA	22,2	20,9	20,0	20,9	14,6	8,1	6,4	6,0	9,1	7,2	8,1	8,3
LUXENBURGO	15,3	17,4	18,1	17,4	2,5	1,7	2,4	2,0	5,4	7,1	5,5	3,5
HUNGARIA	14,9	12,3	12,6	12,1	24,1	10,7	10,2	9,1	8,8	4,9	5,4	6,2
MALTA	16,6	16,9	16,9	16,7	8,2	5,1	5,4	4,9	9,2	5,4	5,3	3,8
HERBEHEREAK	11,6	13,4	14,4	14,5	3,2	2,2	2,1	2,5	10,0	8,7	8,6	8,4
AUSTRIA	13,9	13,9	14,7	14,8	2,9	3,0	1,8	2,3	6,3	6,1	7,4	5,7
POLONIA	17,6	14,8	14,8	13,7	7,8	2,6	2,9	2,8	6,9	4,3	4,2	3,8
PORTUGAL	19,5	16,2	18,4	16,4	10,9	5,4	6,0	5,3	10,2	5,0	5,3	5,6
ERRUMANIA	25,4	23,4	22,5	21,2	34,0	25,3	23,1	24,3	6,2	4,7	3,5	4,2
ESLOVENIA	14,3	12,4	11,7	12,1	4,8	2,6	1,8	1,4	5,8	3,9	3,6	3,8
ESLOVAKIA	12,3	11,4	12,3	13,7	8,4	4,5	5,7	6,3	7,0	4,3	4,9	3,8
FINLANDIA	12,4	12,2	10,8	12,7	1,0	1,8	1,1	1,9	11,5	8,3	8,6	10,1
SUEDIA	16,3	16,1	15,7	16,0	1,1	2,0	1,4	2,3	7,8	7,9	8,8	8,2
EAE	10,9	10,0	12,2	12,2	6,6	3,3	4,6	3,7	13,9	7,9	7,5	6,3

Iturria: Guk geuk egina, EUROSTATen eta EINaren datuekin.

1.1.3. Lan-intentsitate oso txikiko biztanleria

Azkenik, 2022an, EBko biztanleen % 8,3 lan-intentsitate oso baxuko familietan bizi zen; izan ere, egoera hori dagoela jotzen da etxeko 64 urte baino gutxiagoko helduek azkenengo urtean guztira duten lan-ahalmenaren % 20 baino gutxiago lan egiten dutenean (2021ean baino 4 hamarren gutxiago eta 2015ean baino 1,8 puntu gutxiago). Belgika (% 11,5), Irlanda (% 10,5) eta Finlandia (% 10,1) izan ziren Batasuneko rankingaren buruan, eta Luxenburgo, Eslovakia, Eslovenia,

gutxienez bi egunean behin okela, oilaskoa edo arraina jan ahal izatea, etxebizitza tenperatura egokian mantentzea, ustekabeko gastuei aurre egitea, autoa edukitzea, hondatutako altzariak edo zaharrak ordezkatzeko edo etxebizitza nagusiarekin lotutako gastuak ordaintzeko atzerapenak izatea), eta, bestetik, **sei kontzeptu berri**, etxeko kide bakoitzarentzat **pertsona**-mailan definitutakoak (hondatutako arropa ordezkatzeko arazoak, bi zapata pare baldintza onetan izatea, lagunekin edo familiarekin biltzea hilean behin gutxienez bazkaltzeko edo mokadu bat hartzeko, aisialdiko jardueretan aldizka parte hartzea, diru kopuru txiki bat gastatzea norberarentzat edo internetarako konexioa izatea).

Polonia eta Malta % 4tik behera zeuden. 2015. urtearen aldean, tasa hori hiru herrialdetan bakarrik igo zen (Frantzia, Suedia eta Alemania), eta 6 puntu baino gehiago jaitsi zen Zipren, Espainian eta Irlandan.

EAEko datua 1,3 puntu igo da 2023an, % 6,3tik % 7,6ra (168.400 pertsona inguru, 2022an baino 28.800 gehiago); zifra hori 2022an EBko batez bestekoa baino 0,7 puntu txikiagoa zen (% 8,3), eta 2015ean baino 6,3 puntu txikiagoa.

IV.1.6 TAULA. AROPE TASAREN BILAKAERA ETA BERE OSAGIAK. ALDERAKETA EAren ETA ESTATUKO BATEZ BESTEKOAREN ARTEAN.								
	POBREZIA-ARRISKUA ETA BAZTERKETA (ARPE)		1. POBREZIA- ARRISKUA (<% 60-KO ATALASEA) (MONETA POBREZIA)		2. GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA		3. LA-INTENTSITATE BAXUA	
	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE
2015	28,7	18,2	22,1	10,9	7,4	6,6	15,4	13,9
2019	26,2	15,0	20,7	10,0	7,7	4,0	10,9	10,0
2020	27,0	13,6	21,0	10,0	8,5	3,3	10,0	7,9
2021	27,8	16,0	21,7	12,2	8,3	4,6	11,6	7,5
2022	26,0	15,7	20,4	12,2	7,7	3,7	8,7	6,3
2023	26,5	15,5	20,2	10,2	9,0	5,6	8,4	7,6
Ald. 21-22	-1,8	-0,3	-1,3	0,0	-0,6	-0,9	-2,9	-1,2
Ald. 22-23	0,5	-0,2	-0,2	-2,0	1,3	1,9	-0,3	1,3
Ald. 15-23	-2,2	-2,7	-1,9	-0,7	1,6	-1,0	-7,0	-6,3

Iturria: EINaren datuak oinarri hartuta egina.

Espainia Batasuneko batez bestekoaren gainetik dago, eta 0,3 puntu egin du hobera 2022arekin alderatuta (% 8,7tik % 8,4ra jaitsi da). Autonomia-erkidegoen artean, horietako askok, hobetu badira ere, oso ratio altuak mantentzen dituzte: Melilla (% 20,3), Ceuta (% 17,3) eta Kanariak (% 14,3). Errioxa, Balearrak eta Madril beste muturrean daude, tasarik txikiak baitituzte (% 4,8, % 5 eta % 5,2, hurrenez hurren).

1.2. BIZI-BALDINTZEN 2023KO INKESTAREN EMAITZAK

EINaren “Encuesta de Condiciones de Vida” (Bizi-baldintzen inkesta) Errentari eta Bizi-baldintzei buruzko Europar Batasuneko estatistikak —“Statistics on income and living conditions” (EU-SILC) izenekoak— harmonizatzeko prozesu baten parte da. Helburu nagusietako bat pobrezia eta gizarte-bazterketa aztertu ahal izateko informazioa ematea da. Alde horretatik, askotariko informazioa ematen du, hain zuzen ere, etxebizitzari buruzko datuak, horrek sortzen dituen gastuak, diru-sarrerak, ekipamendua, egoera ekonomikoa, helduen jardura, osasuna, osasun-arretarako sarbide, hezkuntza eta datu biografikoak⁵.

1.2.1. Errenta

2023ko BBIaren emaitzek adierazten dutenez, EAEn **pertsonako batez besteko errenta** 18.189 eurokoa da urtean (ez dago sexuaren araberrako informaziorik), aurreko urtean baino % 10,7 gehiago, eta autonomia-erkidegoen araberrako rankingean lehen postuan jarraitzen du, Nafarroa atzetik duela. Estatuko batez bestekoa, berriz, % 8,3 handitu da. 2015arekin alderatuta, batez besteko errenta pertsonalaren bilakaera positiboa da EAEn, % 31,5 hazi baita, estatuko batez bestekoa (% 31,2 igo dena) baino ratio txikiagoa du. Gainera, Euskadik errentarik txikiak jasotzen dituzten pertsonen ehuneko txiki samarra du (pertsonen % 5,7 lehen dezilean, autonomia-erkidego guztien artean ehuneko txikiak), eta, erkidego guztien artean, errentarik handienak kobratzen dituztenen ehunekorik handiena du (% 19,8 hamargarren errenta-dezilean); jarraian Madril dago.

Bestalde, aurreko urtean EAEn jasotako **familiako batez besteko errenta** % 10,5 handitu da aurreko urtearekin alderatuta, eta 42.760 eurokoa da, Estatuko batez bestekoa (34.821 euro; +% 8,1) baino % 22,8 handiagoa. EAEko datua, kasu honetan, bigarren postuan dago autonomia-erkidegoen rankingean, Madrilek gaintzen baitu (familia bakoitzeko batez besteko diru-sarrera 42.926 eurokoa da)⁶. Eta 2015-2023 aldia kontuan hartuta, familiako batez besteko errenta % 29,4 hazi da EAEn; Estatu osoan, aldiz, igoera % 33,5ekoa izan da.

⁵ Bizi-baldintzei buruzko inkestak familia-lagin bati urte bakoitzeko laugarren hiruilekoan egin ohi dio galdetegia, eta elkarriketa egin zenean dituzten bizi-baldintzei eta aurreko urteko diru-sarrerari buruzko informazioa jasotzen du.

⁶ Ceuta eta Melillako datu altuak tentuz hartu behar dira, laginaren tamaina txikia delako.

Bilakaera positiboa izan da autonomia-erkidego guztietan, baina alde nabarmenekin; izan ere, Balearretan eta Kanarietan igoera horiek % 13tik gorakoak badira, Kantabrian familia-errenta % 2,4 handitu da.

IV.1.7 TAULA. URTEKO BATEZ BESTEKO ERRENTA GARBIAREN BILAKAERA PERTSONAKO ETA FAMILIAKO (ELKARRIZKETAREN AURREKO URTEA) AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. EUROAK.										
	BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONAKO					BATEZ BESTEKO ERRENTA FAMILIAKO				
	2015	2021	2022	2023	% 22/ 23	2015	2021	2022	2023	% 22/ 23
ESTATUA, GUZTIRA	10.419	12.269	13.008	14.082	8,3	26.092	30.552	32.216	34.821	8,1
ANDALUZIA	7.942	9.915	10.703	11.719	9,5	20.851	25.601	27.446	29.916	9,0
ARAGOI	12.427	13.345	14.015	14.810	5,7	30.058	32.067	33.181	35.026	5,6
ASTURIAS	11.427	12.861	13.777	15.432	12,0	25.909	28.369	30.187	33.709	11,7
BALEARRAK	10.828	11.235	12.451	14.139	13,6	27.284	29.368	32.404	36.904	13,9
KANARIAK	8.640	10.161	10.716	12.177	13,6	22.261	26.392	27.568	31.296	13,5
KANTABRIA	10.494	12.848	13.811	14.162	2,5	25.282	30.447	32.582	33.373	2,4
GAZTELA-MANTXA	10.570	12.656	13.323	14.124	6,0	24.838	28.890	30.212	31.863	5,5
GAZTELA ETA LEON	8.498	10.257	11.037	11.913	7,9	21.939	26.060	27.864	29.965	7,5
KATALUNIA	12.283	14.159	14.692	15.830	7,7	30.655	34.982	36.163	38.888	7,5
VALENTZIAKO ERK.	9.098	11.237	11.876	12.805	7,8	22.132	27.603	29.026	31.324	7,9
EXTREMADURA	8.469	9.500	10.133	11.363	12,1	21.092	22.947	24.326	27.051	11,2
GALIZIA	10.212	11.453	12.352	13.147	6,4	25.614	27.698	29.616	31.301	5,7
MADRIL	12.534	14.836	15.695	16.817	7,1	31.243	37.687	39.856	42.926	7,7
MURTZIAKO ESKUALDEA	7.924	9.931	10.632	11.314	6,4	21.529	27.027	28.741	30.509	6,2
NAFARROA	13.300	15.269	15.970	16.599	3,9	32.979	38.086	39.661	41.187	3,8
EAE	13.836	15.544	16.427	18.189	10,7	33.053	36.887	38.712	42.760	10,5
ERRIOXA	11.132	12.913	13.538	14.184	4,8	26.604	30.598	31.874	33.245	4,3
CEUTA	8.512	10.397	12.152	13.421	10,4	28.280	31.494	36.662	40.621	10,8
MELILLA	10.027	12.012	13.089	13.854	5,8	31.526	36.038	38.388	39.727	3,5

Iturria: EIN. Encuesta de Condiciones de Vida.

Autonomia erkidegoen arabera rankingeko posizioak txarrenen artean, hauexek daude bi aldagaietan (familiako errenta eta pertsonako errenta), aurreko urteetan bezala: Extremadura, Andaluzia eta Gaztela eta Leon.

1.2.2. Gabezia materiala

Familien bizi-baldintzen eta errenta-mailaren erakusgarri den beste adierazle bat **hilaren amaierara iristeko zailtasunak** dituzten etxeen ehunekoari dagokio: egoera horrek gure erkidegoko familien % 31,5i eragiten die 2023an, aurreko urtean baino ehuneko 3 hamarren gutxiago. Estatuko batez bestekoa handiagoa da, % 46,4koa baita, 2022an baino hamarren bat gutxiago.

2015eko egoerarekin alderatuta, zailtasunak 10,6 puntu egin du behera EAEn eta 16,7 Estatuan. Horrez gain, kontuan izan behar da, 2023an, hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituztela dioten euskal familien % 31,5etik % 5,6k “zailtasun handiak” dituztela (% 4,1ek 2022an), % 7,5ak “zailtasunak” beste barik eta gainerako % 18,49ak “nolabaiteko zailtasunak”. Banaketa hori estatukoaren antzekoa da, baina zailtasun gehien dituztenen ehunekoa handiagoa da, Espainiako familien % 8,9i eragiten baitie.

IV.1.8 TAULA. ZAILTASUN MATERIALAK DITUZTEN ETA/EDO ZENBAIT GASTU ORDAINDU EZIN DITUZTEN FAMILIEN EHUNEKOA. ALDERAKETA EAEREN ETA ESTATUKO BATEZ BESTEKOAREN ARTEAN. ALDAKUNTZA EHUNEKO PUNTUETAN.

	EZIN DUTE URTERO GUTXIENEZ ASTEBETEKO OPORRALDIA HARTU		HILAREN AMAIERARA IRISTEKO ZAILTASUNAK		ATZERAPENAK ETXEBIZITZA NAGUSIAREN ORDAINKETETAN*		USTEKABEKO GASTUAK ORDAINTZEKO EZINTASUNA	
	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE
2015	40,6	20,3	63,1	42,1	9,4	4,6	39,4	18,5
2020	33,8	19,4	43,7	32,4	10,7	6,8	35,4	20,2
2021	32,8	17,6	43,7	31,7	11,0	7,0	33,6	20,2
2022	33,5	18,8	46,5	31,8	10,0	5,0	35,5	20,1
2023	32,5	18,8	46,4	31,5	10,0	7,6	36,2	21,4
Ald. 21-22	0,7	1,2	2,8	0,1	-1,0	-2,0	1,9	-0,1
Ald. 22-23	-1,0	0,0	-0,1	-0,3	0,0	2,6	0,7	1,3
Ald. 15-23	-8,1	-1,5	-16,7	-10,6	0,6	3,0	-3,2	2,9

* Etxebizitza nagusiarekin lotutako gastuen ordainketetan (hipoteka edo alokairua, gasaren, erkidegoaren, eta abarrenen ordainagiriak,...) atzerapenak izan dituzte azken 12 hilabeteetan.

Iturria: EIN. Encuesta de Condiciones de Vida.

Halaber, Inkestak **gastu jakin batzuk ordaindu ezin dituztela** dioten familien ehunekoa kalkulatzan du: EAEko etheen % 18,8k 2023an ezin du urtean astebeteko oporrallidirik hartu (% 32,5 Estatuan), eta % 21,4k ezin dio ustekabeko gastuei aurre egin (Estatuko batez bestekoa % 36,2 da). Ratio horrek ehuneko 1,3 puntu egin du gora 2022arekin alderatuta. Gainera, familien % 7,6k etxebizitzarekin lotutako ordainketetan atzerapenak izan dituela aitortu du, 2022an baino 2,6 puntu gehiago, eta Espainiako familien % 10en aldean.

IV.1.9 TAULA. EUOPAR BATASUNEKO FAMILIEN GABEZIA-ADIERAZLEAK. ALDERAKETA EAERekin

	USTEKABEKO GASTUAK ORDAINTZEKO EZINTASUNA			HILAREN AMAIERARA IRISTEKO ZAILTASUNAK			ETXEA TEMPERATURA EGOKIAN MANTENTZEKO EZINTASUNA		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EB 27	32,5	30,2	31,5	45,2	43,0	45,5	7,5	6,9	9,3
BELGIKA	23,3	22,3	22,7	33,5	30,8	33,1	4,1	3,5	5,1
BULGARIA	43,5	36,4	42,4	82,5	79,1	80,3	27,5	23,7	22,5
TXEKIAR ERREPUBLIKA	19,6	18,1	17,5	39,9	38,8	39,3	2,2	2,2	2,9
DANIMARKA	22,7	19,5	20,2	24,9	23,3	27,0	3,0	2,8	5,1
ALEMANIA	37,6	32,3	33,5	13,8	15,8	19,0	7,0	3,3	6,6
ESTONIA	30,5	27,1	31,2	42,2	34,9	40,4	2,7	2,0	3,4
IRLANDA	33,7	29,7	34,7	48,2	42,8	52,2	3,3	3,2	7,2
GREZIA	50,7	46,3	43,6	89,7	91,0	89,6	17,1	17,5	18,7
ESPAINIA	35,4	33,5	35,5	45,2	44,9	47,8	10,9	14,2	17,1
FRANTZIA	30,5	27,6	31,4	40,2	35,1	42,1	6,7	6,0	10,7
KROAZIA	48,9	46,5	44,8	78,6	70,8	69,3	5,7	5,7	7,0
ITALIA	32,3	32,7	32,9	57,4	59,2	64,0	8,3	8,1	8,8
ZIPRE	44,6	43,4	39,7	56,6	52,3	52,9	20,9	19,4	19,2
LETONIA	45,6	41,7	44,1	62,0	54,8	60,2	6,0	4,9	7,1
LITUANIA	41,8	36,4	39,3	64,5	59,0	60,9	23,1	22,5	17,5
LUXENBURGO	22,5	21,3	18,8	28,6	24,8	21,6	3,6	2,5	2,1
HUNGARIA	35,7	34,8	33,9	68,9	65,7	52,2	4,2	5,4	4,7
MALTA	16,3	15,7	15,4	43,1	46,4	54,7	7,2	7,8	7,6
HERBEHEREAK	19,1	15,1	14,6	21,5	15,2	19,2	2,4	2,4	5,3
AUSTRIA	17,6	18,6	19,0	29,6	29,0	33,6	1,5	1,7	2,7
POLONIA	25,7	24,5	27,1	51,3	51,4	54,9	3,2	3,2	4,9
PORTUGAL	30,8	31,2	29,9	56,1	55,9	58,7	17,5	16,4	17,5
ERRUMANIA	47,3	47,3	47,9	77,8	71,0	71,9	10,0	10,1	15,2
ESLOVENIA	29,6	24,6	24,6	48,9	38,1	43,4	2,8	1,7	2,6
ESLOVAKIA	26,1	27,0	27,0	64,4	65,1	65,0	5,7	5,8	7,1
FINLANDIA	25,4	23,5	23,2	23,7	20,2	20,9	1,8	1,3	1,4
SUEDIA	19,8	18,4	21,2	18,0	16,3	18,8	2,7	1,7	3,3
EAE	20,2	20,2	20,1	32,4	31,7	31,8	8,1	9,2	10,3

Iturria: EUROSTATen eta EINarren datuekin egina.

EBn (EUROSTATen datuak), 2022an familien % 31,5ek ezin die **ustekabeko gastuei aurre egin**, eta % 28,6k ezin du **urtean astebeteko oporrallidirik hartu**. Herrialdeen arteko aldeak handiak dira, eta Errumania, Kroazia eta Letonia nabarmentzen dira, horien bizi-mailek okerrera egin dutelako (familien ia erdiek zailtasunak dituzte ustekabeko gastuei aurre egiteko, adibidez).

Ildo horretan, deigarria da **hilaren amaierara iristeko zailtasunak** dituzten familien ehuneko handia. Batasunean, batez besteko tasa % 45,5 zen 2022an (+2,5 puntu 2021aren aldean). Horien artean, % 6,8k "zailtasun handiak" zituzten (larritasun handieneko kategoria), % 12,2k "zailtasunak" eta gehienek, % 26,5ek, "zailtasun batzuk". Zailtasun handienak, berriz ere, Greziak (% 89,6), Bulgariak (% 80,3) eta Errumaniak (% 71,9) zituzten, eta, beste muturrean, Suedia, Alemania eta Herbehereetako familien % 19 inguruk zituen arazo horiek. EAEn, ikusi den bezala, hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituzten familien tasa % 31,5ekoa da 2023an, eta ratio hori Belgikakoarekin edo Austriakoarekin aldera daiteke.

Bestalde, gabeziaren beste adierazle bat **"energia-pobretasuna"** da. Europan, *"fuel poverty"* deritzona Erresuma Batuko, Irlandako edo Belgikako agenda politikoaren parte da duela hamarkada batzuetatik, baina azken urteotan gabezia horrek protagonismo handiagoa hartu du, nabarmen hedatu baita.

2010ean, Munduko Ekonomia Foroak honela definitu zuen energia-pobretasuna: *"energia-zerbitzu eta -produktu jasagarri eta modernoak eskuratzeko aukerarik eza"*. Hala ere, definizio hori gaur egun ez da nahikoa, ez baitu eskuragarritasunaren arazoa barne hartzen⁷. Azken hori, baina, Europako Batzordearen 2022ko

definizio batean jasotzen da: *"Diru-sarrera txikiak, energian gastatutako errenta erabilgarriaren proportzio handia eta eraginkortasun energetiko txarra konbinatzearen emaitza da, batez ere eraikinetan"*.

Europan, EUROSTATen zifrak kontuan hartuta, etxeetan tenperatura egokia mantentzeko ezintasunak, 2012-2014 urteetan familien % 10 baino gehiagori eragiten zionak, beheranzko bilakaera izan zuen ordutik. 2022an familien % 9,3ri eragiten zien (2021ean baino 2,4 puntu gehiago). Iturri horren arabera, arazo horrek balio-aniztasun handia du: Bulgarian (% 22,5) edo Zipren (% 19,2) altua da, eta % 1,5etik beherako indizeak dituzte Finlandian (% 1,4) eta Luxenburgoren edo Eslovenian (% 2,1 eta % 2,6, hurrenez hurren).

EINaren Bizi Baldintzen Inkestaren arabera, bestalde, Estatuan problematika horren eragina EBko batez bestekoaren gainetik dago, eta 2023an % 21era iristen da (+3,3 puntu 2022koaren aldean). Era berean, 2023an, EAEko familien % 12,6k ezin zuen etxebizitza tenperatura egokian mantendu. Autonomia-erkidego kaltetuenak Ceuta (% 30,5), Murtzia (% 28,5) eta Extremadura (% 26,8) dira, eta kontrako muturrean daude Nafarroa eta Aragoi (% 12,9 eta % 13,7ko intzidentziekin, hurrenez hurren). Aurreko urtearen aldean, EAEko datuak 2,3 puntu egin du behera, eta Estatuko batez bestekoak 3,3 puntu. Eta 2015a kontuan hartzen badugu, gabezia horren intzidentziak 4,9 egin du gora EAEn eta 10,3 Estatuan.

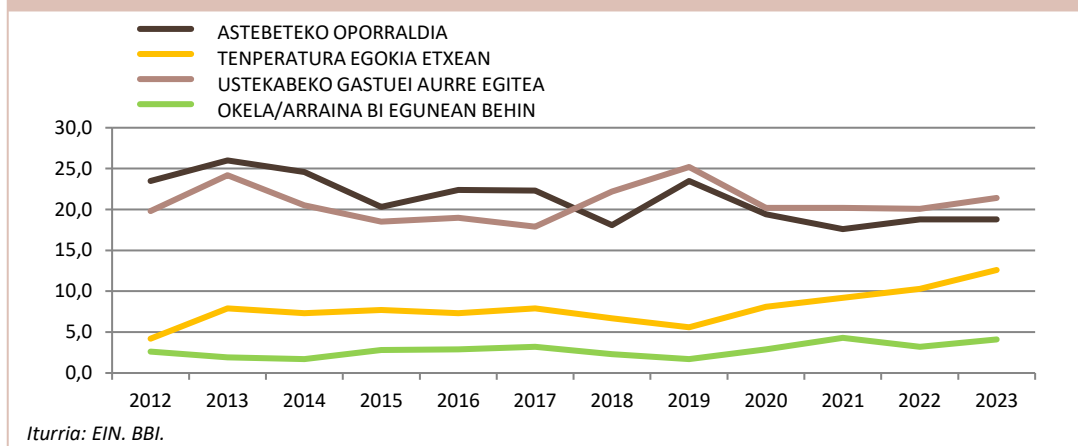
IV.1.10 TAULA. ENERGIA-POBRETASUNA ESTATUAN: ETXEBIZITZAN TENPERATURA EGOKIA MANTENDU EZIN DUTEN FAMILIEN EHUNEKOA.							
	2015	2020	2021	2022	2023	21-22*	22-23*
ESTATUA, GUZTIRA	10,7	11,1	15,2	17,7	21,0	2,5	3,3
ANDALUZIA	12,1	11,6	19,3	21,4	24,0	2,1	2,6
ARAGOI	5,1	2,1	7,6	8,4	13,7	0,8	5,3
ASTURIAS	13,9	10,4	14,0	15,9	17,8	1,9	1,9
BALEAR UHARTEAK	7,5	19,8	15,1	16,2	20,2	1,1	4,0
KANARIAK	7,8	20,4	17,5	15,1	24,0	-2,4	8,9
KANTABRIA	7,9	4,9	12,4	15,3	20,4	2,9	5,1
GAZTELA-MANTXA	5,9	7,1	10,2	11,3	15,3	1,1	4,0
GAZTELA ETA LEON	14,7	10,5	17,2	21,4	23,0	4,2	1,6
KATALUNIA	8,7	9,8	16,6	19,9	20,7	3,3	0,8
VALENTZIAKO ERK.	17,1	13,7	16,8	19,6	22,8	2,8	3,2
EXTREMADURA	9,4	12,9	19,1	23,8	26,8	4,7	3,0
GALIZIA	15,4	9,8	13,8	19,1	22,7	5,3	3,6
MADRIL	8,8	10,8	11,6	15,2	19,4	3,6	4,2
MURTZIAKO ESKUALDEA	13,5	12,9	21,0	22,8	28,5	1,8	5,7
NAFARROA	2,3	9,5	6,8	9,1	12,9	2,3	3,8
EAE	7,7	8,1	9,2	10,3	12,6	1,1	2,3
ERRIOXA	7,3	7,3	9,6	9,7	16,4	0,1	6,7
CEUTA	22,4	1,8	30,9	24,2	30,5	-6,7	6,3
MELILLA	17,7	15,4	16,4	21,0	15,1	4,6	-5,9

Iturria: EIN. Encuesta de Condiciones de Vida.

*Aldaketa ehuneko puntuetan.

⁷ García Álvarez, Guillermo (2022): *Se acerca el invierno: claves para entender la pobreza energética en el contexto de la crisis energética europea*. Rev. Panorama Social núm. 36. Funcas

IV.1.3. GRAFIKOA. GABEZIA-ADIERAZLE BATZUEN BILAKAERA EAEN: GASTU HAUEK IZAN EZIN DITUZTEN FAMILIEN EHUNEKOA.

Azkenik, gutxienez bi egunetik behin **okela, oilaskoa edo arraina jan** ezin duten familien ehunekoa, energia-pobretasuna bezalaxe, zailtasun ekonomiko eta gabezia handienak dituzten pertsonen adierazleak dira, ziurrenik muturreko pobrezia-egoeran daudenak. EAEn, ratio hori % 1 eta % 3,5 artean egon da tradizionalki (ikus IV.1.3 grafikoa), eta 2021ean % 4,3ra iritsi zen. 2023an, problematika horrek EAEko familien % 4,1i eragiten dio (+0,9 puntu 2022koaren aldean, eta Estatuko batez bestekoa % 6,7ra iritsi da (+1,2 puntu 2022koaren aldean), EINaren datuen arabera.

EBn (EUROSTAT), gabezia mota horrek familien % 8,3ri eragiten zien 2022an, 2021ean baino puntu bat gehiago. Ratio altuenetakoak Errumania (% 22,1) eta Bulgaria (% 21,6) dira, eta baxuenak Zipre (% 1,5) eta Luxenburgo (% 1,8).

1.3. POBREZIARI ETA GIZARTE-DESPAREKOTASUNEI BURUZKO INKESTA (PGDI) 2022: EMAITZA NAGUSIAK

1.3.1. Pobreziaren eta prekarietatearen eragin orokorra

Eusko Jaurlaritzak bi urterik behin egiten du “*Pobreziari eta Gizarte-desparekotasunei buruzko Inkesta*” (PGDI), eta horri esker, posible da pobrezia gure gizartean duen intzidentzia, horri eragiten dioten arrisku faktoreak eta banaketa desberdina zein diren ezagutzea. 2022ko Inkestaren emaitza nagusia da 2018-2020 biurtekoan PGDI adierazleen hobekuntzarekin (beherakada) jarraituz, bai ongizaterik ezari dagokionez, bai pobrezia zorrotzeko arriskuari dagokionez, 2022an hobekuntza horretan aurrera egiten dela berriro, mantentzearen dimentsioan ongizaterik ezeko arriskuaren salbuespen bakarrarekin, aurrerago ikusiko dugun bezala.

IV.1.11 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN PGDIko OINARRIZKO ADIERAZLEEN BILAKAERA

		1996	2000	2004	2008	2012	2014	2016	2018	2020	2022
MANTENTZE-POBREZIA	POBREZIA-ARRISKUA	13,3	7,9	5,6	5,7	7,3	8,2	7,1	8,0	8,0	7,3
	ONGIZATERIK EZA	36,3	24,7	21,9	16,4	19,9	21,9	18,4	22,4	19,6	22,3
METATZE-POBREZIA	POBREZIA-ARRISKUA	3,6	4,2	3,6	1,5	1,4	2,0	1,6	0,9	0,3	0,2
	ONGIZATERIK EZA	25,3	17,2	19,4	18,6	17,5	20,0	17,0	20,2	13,9	10,1
BENETAKO POBREZIA	POBREZIA-ARRISKUA	8,7	5,1	4,5	4,2	5,3	5,9	5,7	6,1	5,6	4,0
	ONGIZATERIK EZA	16,5	11,0	11,2	8,2	10,1	11,5	10,8	12,5	9,5	7,9

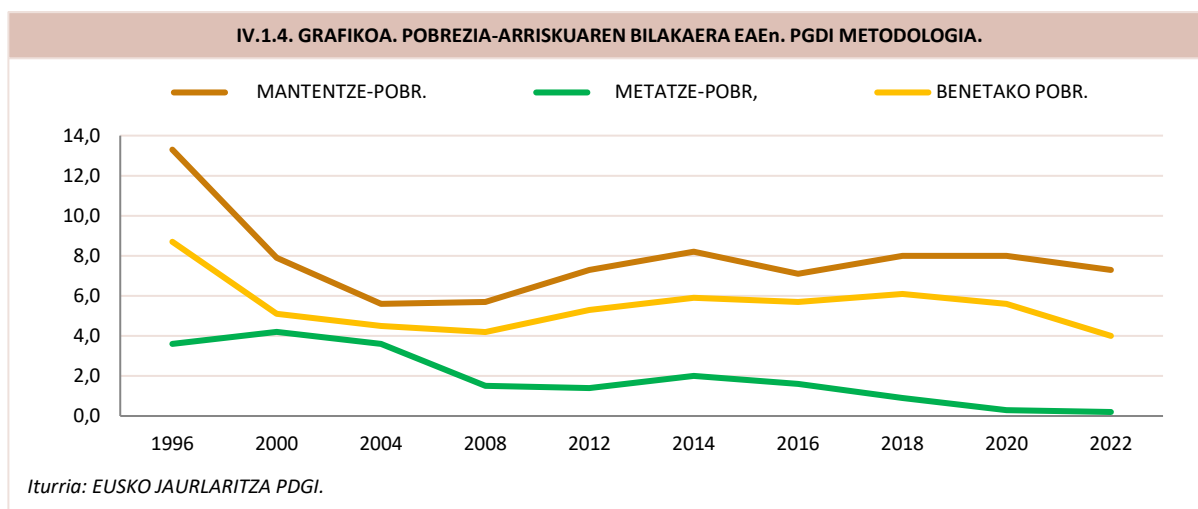
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PGDI.

- **Mantentze-pobreziaren arriskuari**⁸ dagokionez, PGDI inkestaren arabera, 2022rako % 7,3ko intzidentzia kalkulatu zen (2020an baino 7 hamarren gutxiago), eta 158.869 pertsonari eragiten die (-% 8,8). 2008arekin alderatuta, 2022ko pobrezia-tasak handiagoa izaten jarraitzen du (+1,6 puntu), eta 36.994 pertsona gehiagori eragiten die (urte horretan eragindako pertsonen kopurua 121.875 zen).

Ongizaterik ezaren arriskua (gurea bezalako gizarte batean espero den gutxieneko ongizate-mailari eusteko behar diren gastu-premiekin lotzen dena), ordea, handitu egin da 2020 eta 2022 artean, % 19,6tik % 22,3ra igaro baita. Ondorioz, ongizaterik ezaren arriskuan dauden pertsonak 2022an 482.720 ziren, 2020an baino % 13,7 gehiago (eta 2008an baino % 36,9 gehiagori).

- **Metatze-pobreziaren arriskuak** honako hauekin du zerikusia: epe ertain eta luzera bizi-baldintza onargarriak eusteko gaitasunik ezarekin eta ohiz kanpoko gastu-premiei aurre egiteko edo diru-sarrerarik eza osatzeko gutxieneko ondare-erreserba bat edukitzeko gaitasunik ezarekin. 2014-2020 aldiko dinamikak erakutsi zuen adierazle horren ondorengo ildo historikoa berreskuratu zela, % 2tik % 0,3ra jaitsi baitzen, eta berriz ere murriztu egin da 2020tik 2022ra bitartean, % 0,2ra arte. 202an, pobrezia mota horrek ukitutako pertsonen kopurua 3.977 izan da, 2008ko 32.838 pertsonak baino % 87,9 gutxiago.

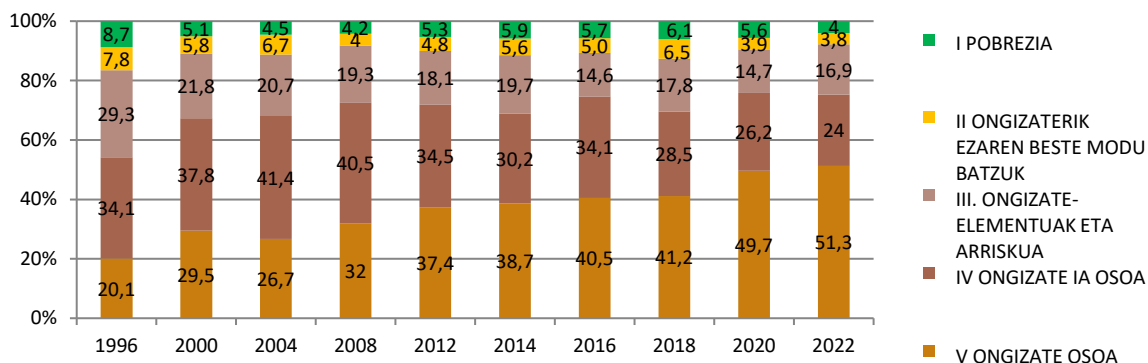
Gainera, hain aldeko bilakaera hori metatze-dimentsioko beste prekariedade-mota batzuetara ere hedatzen da: dimentsio horretako *ongizaterik ezaren* mota desberdinek biztanleriaren % 10,1i eragiten zien 2022an (218.763 pertsona), 2020an baino 3,8 puntu gutxiago (orain arte serieko minimoa zen). Intzidentzia hori, gainera, 2008koa (% 18,6) baino 8,5 puntu txikiagoa da.

- Arrisku-problematika edo -egoerak ez direnez automatikoki benetako pobrezia- edo estutasun-bizipen bilakatzen, PGDI **benetako pobreziaren adierazlearekin** osatzen dute azterlana, hau da, arlo batzuetako bizimodu egokiak beste arlo batzuetako gabeziak orekatzen ez dituen egoerak zehazten dituzte. Benetako pobreziaren tasa etengabe ari da jaisten 2018tik, urte hartan % 6,1ekoa baitzen, eta 2022an, berriz, % 4koa. Datu horrek esan nahi du benetako pobreziaren intzidentzia orain arteko minimoa (2008ko % 4,2) baino txikiagoa izan dela. Termino absolutuetan, benetako pobreziak 87.387 pertsonari eragiten zien 2022an; datu hori 2020koa baino % 28,1 txikiagoa da (121.502) eta 2008an baino % 2,6 txikiagoa (89.706). Era berean, ongizaterik ezaren adierazleak behera egin du benetako pobreziaren dimentsioan, minimo berri bat markatzen baitu: % 7,9, 2020an baino 1,6 puntu gutxiago eta 2008an baino 0,3 puntu gutxiago.

⁸ *Mantentze-pobreziaren testuinguruan, pobrezia jasateko arrisku-egoerak, oinarritzko beharrak (elikadura, etxebizitza, jantziak eta oinetakoak) asetzeko behar adina diru-sarrera ez izatearekin lotzen dira. Beste alde batetik, ongizatea ez izateko arriskua, hau da, oinarritzko beharrak asetzeaz harago gizarte jakin batean espero diren ongizatearen eta erosotasunaren gutxieneko maila eusteko beharrezko gastuei aurre egiteko behar adina diru-sarrera ez izatearekin lotzen da.*

IV.1.5. GRAFIKOA. EAEko BIZTANLERIAREN BANAKETAREN BILAKAERA, EUSKO JAURLARITZAREN PGDI INKESTAREN BENETAKO POBREZIAREN ADIERAZLEEN ARABERA. DATUAK EHUNEKOTAN.

Fuente: GOBIERNO VASCO. EPDS.

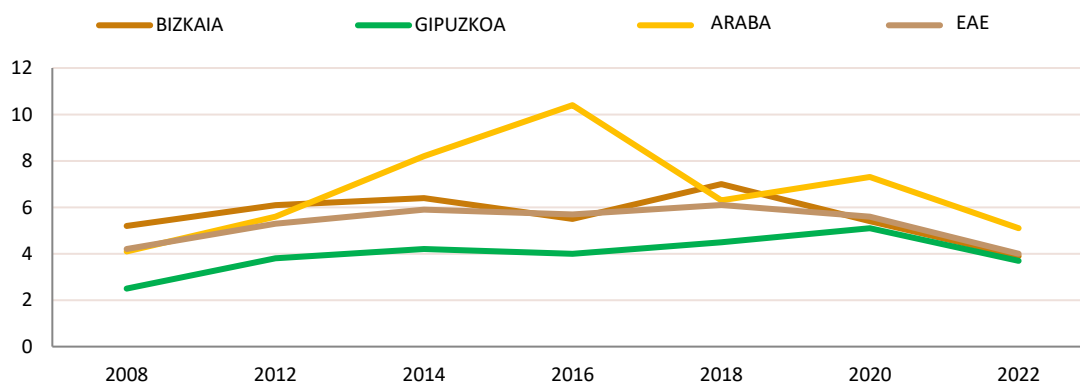
Benetako pobrezia adierazle hori hartuta, **EAEko biztanleriak ongizate-pobrezia eskalan duen posizioaren arabera duen banaketa** aztertuz gero, EAEko biztanleriaren erdia baino gehiagok (% 51,3) erabateko ongizatea du 2022an, eta hori PGDI inkestak maneiatzen duen serie historikoaren proportziorik handiena da (eta 1996an baino % 155 gehiago, orduan ratioa % 20,1ekoa baitzen). Gainera, pobrezia-motaren batek (I., II. eta III. kategorien batura IV.1.5 grafikoan) eragindako taldeen garrantzia zertxobait igo da. Katgoria horiek biztanleriaren % 24,2ri eragiten zioten 2020an, eta % 24,7ra igaro da 2022an, III. kategoriatik pisua handitu delako. Tarteko posizioan kokatzen den taldea (ongizate ia osoa, IV. katgoria) 2,2 puntu murriztu da, % 26,2tik % 24ra.

2008ari dagokionez, 2022ko egoeraren ezaugarria da I., II., III. eta IV. kategoriak (guztiak) murriztu egin direla, eta, oro har, % 68tik % 48,7ra igaro direla. Horrek esan nahi du bosgarren kategoriatik, erabateko ongizatearen kategoriatik, nabarmen igaro egin dela pisua, % 32tik % 51,3ra igo baita (+19,3 puntu).

1.3.2. Pobrezia-arrisku handiena duten eremuak eta gizarte-taldeak

- **Lurralde-dimentsioan**, nabarmendu beharreko alderdi nagusia da, 2020an ez bezala, orduan Araban eta Gipuzkoan pobrezia errealearen hazkunde moderatuak egon baitziren, Bizkaiko egoeraren hobekuntza nabarmenarekin batera, 2022an hiru lurraldeak nabarmen hobetu ziren, eta ez soilik pobrezia errealean, baita mantentze- eta metatze-dimentsioetan ere.

IV.1.6 GRAFIKOA. EAEko BENETAKO POBREZIA-TASAREN BILAKAERA, LURRALDEKA.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. EPDS.

2020tik 2022ra bitartean, Bizkaian benetako pobrezia tasa % 5,4tik % 3,9ra jaitsi zen. Araba, % 5,1ekin, benetako pobrezia gehien kaltetutako lurraldea zen 2022an, Gipuzkoa baino 1,4 puntu gehiago eta Bizkaia baino 1,2 puntu gehiago baitzituen, baina 2,2 puntu hobetu zituen 2020rekin alderatuta. Gipuzkoa, azkenik, % 5,1etik % 3,7ra igaro zen, eta, horrenbestez, benetako pobrezia tasa txikienarekin geratu zen.

IV.1.12 TAULA. PGDIko POBREZIA-ADIERAZLEEN BILAKAERA LURRALDE ETA ESKUALDEKA, 2008-2022. FAMILIA-ETXEBIZITZETAKO BIZTANLEEN PORTZENTAJEA												
	MANTENTZE-POBREZIA				METATZE-POBREZIA				BENETAKO POBREZIA			
	2008	2018	2020	2022	2008	2018	2020	2022	2008	2018	2020	2022
BIZKAIA	6,7	9,6	8,1	8,0	2,1	1,3	0,4	0,2	5,2	7,0	5,4	3,9
GIPUZKOA	3,9	5,6	7,0	6,4	0,4	0,1	0,2	0,1	2,5	4,5	5,1	3,7
ARABA	5,8	7,7	9,8	7,1	1,8	1,1	0,6	0,3	4,1	6,3	7,3	5,1
GASTEIZ	6,1	8,2	10,2	7,6	1,7	1,3	0,7	0,4	4,4	6,9	7,7	5,6
AIALALDEA	4,3	4,2	7,4	3,2	2,1	0,0	0,0	0,0	2,3	2,2	5,1	1,8
ESKUINALDEA	5,3	6,0	6,0	6,0	0,2	0,2	0,0	0,0	3,0	3,3	3,6	4,1
BILBO	10,1	12,6	12,2	10,2	2,3	2,4	0,7	0,1	7,6	10,1	8,2	4,9
EZKERRALDEA	5,8	10,0	7,7	7,6	3,3	1,4	0,3	0,2	5,6	7,7	4,6	3,1
BIZKAIA KOSTA	3,2	7,6	3,5	5,7	1,3	0,1	0,0	0,8	2,0	4,6	2,6	3,6
DURANGALDEA	5,3	6,5	6,2	8,2	1,1	1,0	1,0	0,0	2,8	4,0	5,6	4,0
DONOSTIALDEA	4,7	5,7	7,6	5,7	0,4	0,1	0,0	0,2	3,1	5,0	5,2	3,8
TOLOSA-GOIERRI	2,1	4,6	4,6	8,4	0,3	0,1	0,3	0,0	1,3	2,4	4,2	2,8
DEBAGOIENA	1,2	4,0	4,2	5,1	0,9	0,2	0,0	0,1	0,4	3,1	3,5	1,8
DEBABARRENA	3,4	9,3	10,3	9,9	0,0	0,2	1,2	0,0	1,8	5,9	8,2	6,7
EAE, GUZTIRA	5,7	8,0	8,0	7,3	1,5	0,9	0,3	0,2	4,2	6,1	5,6	4,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. PGDI 2022.

Eskualdeen arabera hurbilketak aukera ematen du lurralde-aldaketen azterketan sakontzeko. Araban, bereziki nabarmentzekoa da Aiaraldearen hobekuntza; izan ere, 2018tik metatze-pobrezia tasa izateaz gain, azken biurtekoan % 5,1etik % 1,8ra igaro da benetako pobrezia tasa. Mantentze-pobrezia biztanleen % 3,2ri eragiten dio, eta hori da, halaber, EAEko ratio txikiena. Gasteizko eskualdeak, bestalde, hobera egin du aztertutako aldagai guztietan, baina oraindik ere EAEko batez bestekoaren gainetik dago guztietan, IV.1.12. taulan ikus daitekeenez.

Bizkaian, Bilbo da pobrezia-egoeren intzidentzia handiena duena, % 10,2ko mantentze-pobrezia eta % 4,9ko benetako pobrezia baititu, nahiz eta azken biurtekoan bilakaera oso ona izan duen. Aitzitik, Bizkaia-Kostak mantentze-pobrezia (% 5,7) eta benetako pobrezia (% 3,6) batez bestekoaren azpitik jarraitzen badu ere, nabarmentzekoa da haren egoera, panorama orokorrean bilakaera positiboa den arren, pobrezia-tasak nabarmen hazi direlako (metatze-pobrezia ere bai, 2020an % 0 izatetik 2022an % 0,8 izatera igaro baita).

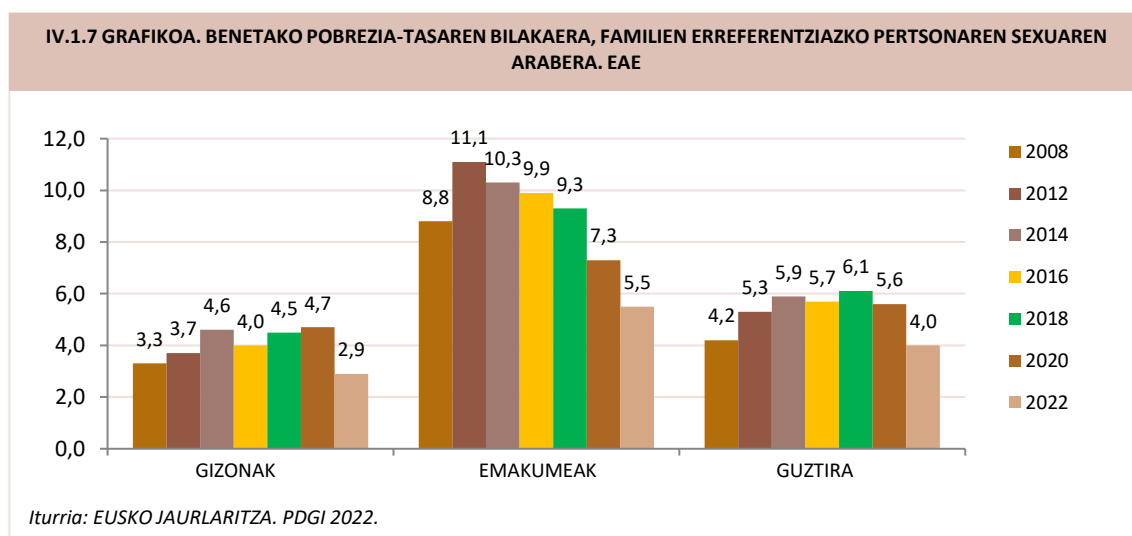
Gipuzkoan, azkenik, Debabarrenak EAEko batez bestekoaren gainetik mantentzen ditu pobrezia-mailak, nahiz eta azken biurtekoan hobera egin duen, Donostialdean bezalaxe (benetako pobrezia % 6,7 eta % 3,8, hurrenez hurren). Beste muturrean, Debagoienak du Euskadiko benetako pobrezia tasa txikiena (% 1,8, eta ratio hori 1,7 puntu murriztu da azken biurtekoan), eta Tolosa-Goierri ere oso datu onak ditu, benetako pobrezia % 2,8 baita (-1,4 puntu).

IV.1.13 TAULA. PGDIko POBREZIA-ADIERAZLEEN BILAKAERA FAMILIA-MOTAREN ARABERA, 2008-2022. FAMILIA-ETXEBIZITZETAKO BIZTANLEEN PORTZENTAJEA												
	MANTENTZE-POBREZIA				METATZE-POBREZIA				BENETAKO POBREZIA			
	2008	2018	2020	2022	2008	2018	2020	2022	2008	2018	2020	2022
BAKARRIK BIZI DIREN PERTSONAK / BESTE TALDEAK	9,7	11,7	15,5	11,2	2,4	0,7	0,3	0,2	6,4	7,0	7,2	4,7
SEME-ALABARIK GABEKO BIKOTEAK/AS	3,9	3,6	3,3	3,9	0,9	0,4	0,3	0,1	1,9	2,3	1,8	1,3
SEME-ALABADUN BIKOTEAK/AS	4,4	6,2	6,1	4,5	1,2	0,9	0,2	0,1	3,3	5,0	4,8	3,1
GURASO BAKARREKO FAMILIAK	13,7	17,3	18,6	19,2	4,1	2,0	1,1	0,4	13,2	15,0	15,6	11,6
GUZTIRA	5,7	8,0	8,0	7,3	1,5	0,9	0,3	0,2	4,2	6,1	5,6	4,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. PGDI 2022.

- **Familia-osaeraren** ikuspegitik, benetako pobrezia eragina familia-tipologia guztietan murrizten da, guraso bakarrekoak barne (% 11,6, 2020an baino 4 puntu gutxiago), familia horietan mantentze-pobrezia intzidentzia handitzen den arren (2020an % 18,6 izatetik % 19,2 izatera igaro da). Nabarmenezkoa da, halaber, bakarrik bizi diren pertsonen artean benetako pobrezia izan duen beherakada, % 7,2tik % 4,7ra igaro baita. Nahiz eta ez hain deigarria izan, mantentze-pobrezia ere gora egin du seme-alabarik gabeko familien artean, % 3,3tik % 3,9ra igaro baita azken biurtekoan.

2008. urteari dagokionez, benetako pobrezia behera egin du aztertutako familia-mota guztietan, baita mantentze-pobreziaekin lotutako problematiketan ere (ikus IV.1.13 taula). Mantentze-pobrezia, aldiz, nabarmen egin du okerrera guraso bakarreko familien artean (% 13,7tik % 19,2ra), eta garrantzi txikiagoa du bakarrik bizi diren artean (% 9,7tik % 11,2ra).

- **Sexuaren ikuspegitik**, 2022an areagotu egin zen benetako pobrezia beherakada erreferentziako pertsona emakumea den familietan⁹, eta gizonak buru zituztenek ere hobera egin zuten azken biurtekoan, goranzko joera baitzuten (ikus IV.1.7 grafikoa). Izan ere, jaitiera berdina da bi sexuetan (% 4,7tik % 2,9ra gizonen kasuan eta % 7,3tik % 5,5era emakumeen kasuan), eta, beraz, bi sexuen arteko aldea ez da aldatzen, ehuneko 2,6 puntutan jarraitzen baitu.

2008. urtearen aldean, bai gizonen bai emakumeen pobrezia-mailak hobetu (murriztu) dituzte, eta bereziki aipagarria da emakumeen kasuan izandako bilakaera; izan ere, une batzuetan, emakumeak buru dituzten familien pobrezia-tasak hirukoiztu egiten zituen gizonak buru dituzten etxeen unitateen (ikus 2012ko zifrak: benetako pobrezia % 11,1 emakumeentzat eta % 3,7 gizonentzat).

⁹ *Erreferentziako pertsona* edo *pertsona nagusi* terminoa familian edo bizikidetzaren unitatearen informazioa emateko erreferentzia gisa adierazten den pertsonari lotzen zaio. Kontzeptua erabat asimilagarria ez den arren, baliokidetzat erabiltzen dira ezaugarri soziodemografiko bat edo bestea dituen erreferentziako pertsona bat duen familiaren kontzeptua eta ezaugarri horiek dituen pertsona bat buru duen familiarean kontzeptua.

- Familiako pertsona nagusiaren **adinaren aldagaiari** dagokionez, 2020tik 2022ra bitartean, benetako pobrezia tasak hobetzea edo egonkortzea da ezaugarri nagusia, 55 eta 64 urte bitarteko pertsonen etxeetan benetako pobrezia intzidentzia hamarren bat baino ez baita handitu. Bilakaerarik positiboena 35 urtetik beherako pertsonak buru dituzten familietan bizi direnei dagokie.

IV.1.14 TAULA. BENETAKO POBREZIA- ETA ESTUTASUN-EGOEREN BILAKAERA, PERTSONA NAGUSIAREN ADINAREN ARABERA, 2008-2020. FAMILIA-ETXEBIZITZETAKO BIZTANLEEN PORTZENTAJEA

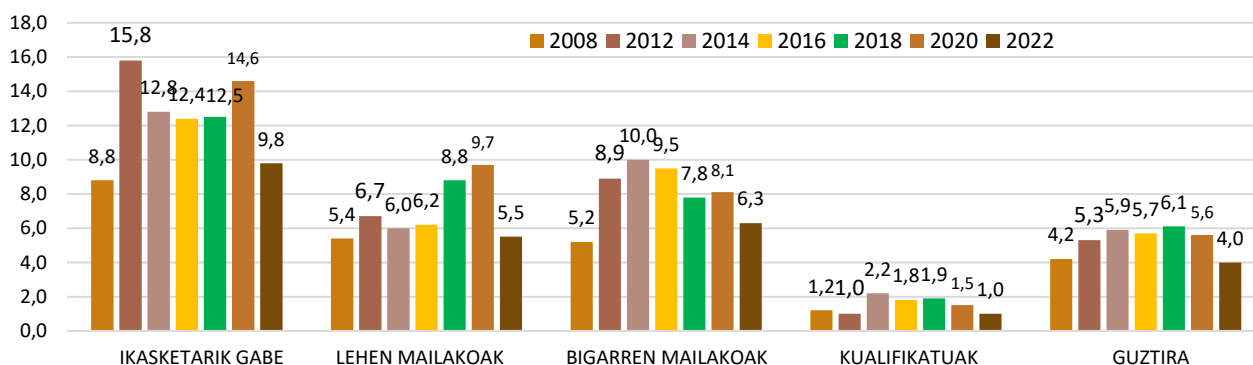
		< 35	35-44	45-54	55-64	>65	GUZTIR A
MANTENTZE-POBREZIA	2008	11,8	8,4	3,8	4,8	3,2	5,7
	2016	18,3	12,9	6,9	6,3	1,8	7,1
	2018	19,0	11,5	8,5	6,6	3,4	8,0
	2020	19,6	12,9	8,8	4,8	4,2	8,0
	2022	8,9	7,5	6,1	7,7	5,7	7,3
METATZE-POBREZIA	2008	2,7	3,0	0,4	0,7	1,3	1,5
	2016	2,6	4,1	1,3	0,5	0,7	1,6
	2018	2,0	1,7	0,9	0,4	0,4	0,9
	2020	1,5	0,8	0,2	0,1	0,1	0,3
	2022	0,2	0,4	0,0	0,3	0,1	0,2
BENETAKO POBREZIA	2008	9,4	7,6	2,6	2,7	1,6	4,2
	2016	15,3	11,7	5,8	4,2	1,1	5,7
	2018	16,2	9,9	6,6	4,4	1,7	6,1
	2020	15,3	9,7	6,6	3,2	1,8	5,6
	2022	6,1	5,0	3,2	3,3	1,7	4,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PGDI 2022.

Azken biurtekoan, Euskadin benetako pobrezia gogorren jotzen duen taldea izan arren, % 15,3tik % 6,1era igaro da. 2020tik 2022ra bilakaera onena izan duen bigarren familia-taldea 45 eta 54 urte bitarteko pertsonak buru dituen da (benetako pobrezia tasa % 6,6tik % 3,2ra jaitsi da), baita 35 eta 44 urte artekoak ere (% 9,7tik % 5era). Beste muturrean dago 55 eta 64 urte bitarteko pertsonen artean benetako pobrezia intzidentziak izan duen gorakada (txikia), mantentze-pobrezia hazkunde garrantzitsuarekin batera (% 4,8tik % 7,7ra igaro da azken biurtekoan).

2008-2022 aldiari dagokionez, benetako pobrezia intzidentzia murriztu egin da familia gazteenetan, biztanleria osoan bezalaxe (% 9,4tik % 6,1era 35 urtetik beherakoak buru dituztenetan, eta % 7,6tik % 5era hurrengo adin-taldean, 35-44 urte bitartekoetan). 45 urtetik aurrerakoetan, intzidentziak gora egin du (gainerako kategorietan, baina hamarren bat baino ez 65 urtetik gorakoentzat).

IV.1.8. GRAFIKOA POBREZIA ERREALAREN TASAREN BILAKAERA FAMILIAKO PERTSONA NAGUSIAREN IKASKETA-MAILAREN ARABERA. EAE.

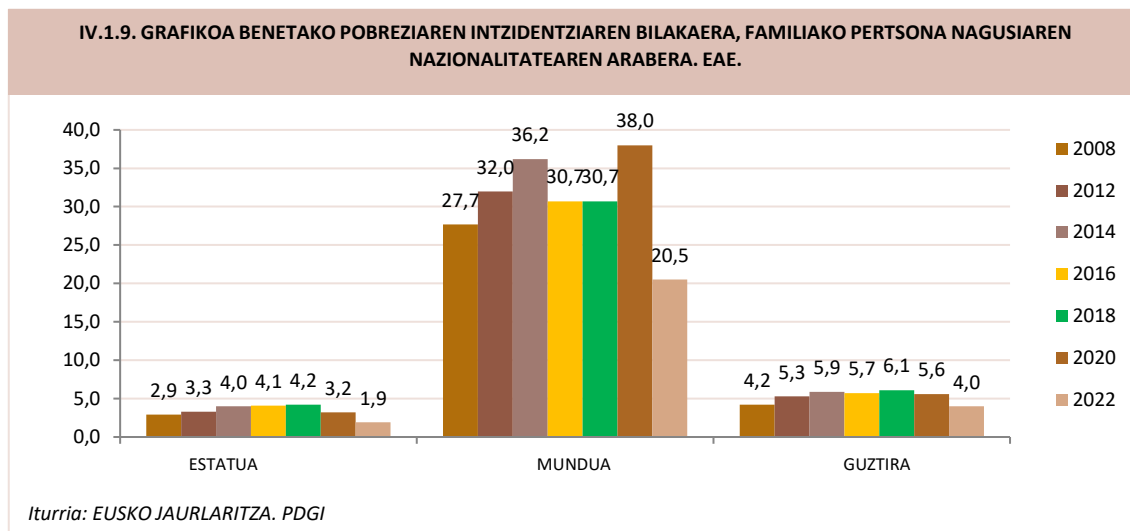

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PGDI

- Familiako pertsona nagusiaren **ikasketa-mailari** dagokionez, IV.1.8 grafikoa ikus daitekeenez, aintzat hartutako kategoria guztiek beren pobrezia-mailak hobetzen dituzte azken biurtekoan, eta bi maila baxuenetan izandako beherakada handiak nabarmentzen dira: "ikasketarik gabeak" (% 14,6tik % 9,8ra) eta "lehen mailako ikasketak" (% 9,7tik % 5,5era). Nolanahi ere, zuzeneko alderantzizko harremana dago familiako pertsona nagusiaren

ikasketa-mailaren eta pobrezia-eraginaren artean, eta, beraz, ikasketa kualifikatuak dituzten pertsonen lotutako pobrezia-mailak minimoak dira (% 1 2022an, 2020an baino puntu erdi gutxiago).

2008 eta 2022 arteko bilakaerari erreparatzen badiogu, egoera zertxobait hobea da (tasa pixka bat baxuagoa), berriz ere, ikasketa kualifikatuak dituzten familientzat, eta gauza bera gertatzen da tasa orokorrarekin (% 4,2 2008an eta % 4 2022an). Gainerako ikasketa-mailetarako, 2022ko benetako pobrezia-eratioa 2008koa baino apur bat handiagoa da, nahiz eta beherantz egin duen, nabarmendu dugun bezala.

- Azken biurtekoan dezente murriztu bada ere, benetako pobrezia askoz handiagoa da pertsona nagusia **atzerritarra** den familietan bizi direnen artean.

Espainiako nazionalitateko familiaburuak dituztenen familietan, benetako pobrezia pixka bat behera egin zuen 2020 eta 2022 bitartean, % 3,2tik %1,9ra. Atzerriko nazionalitatea dutenen kasuan, berriz, nabarmen jaitsi da % 20,5era arte (-17,5 puntu), eta tasa orokorra % 4koa da. Hori dela eta, pobrezia-kasuen % 58,3 atzerritar jatorriko familietan gertatzen dira (+11,7 puntu 2020. urtearekin alderatuta), orduan haien pisu demografikoa askoz txikiagoa baita, eta landutako serie osoan lehen aldiz parte-hartzearen % 50 gaingiditzen baitute.

- Pobrezia- eta bazterketa-arrisku egoeren intzidentzia aztertzen du PGDIk **familiako pertsonen jarduerarekiko** erlazioaren arabera. Pobrezia-tasarik handienak, jakina, lanik ezarekin daude lotuta eta, funtsean, lan egiteko moduan diren pertsona guztiak langabe daudeneko familiekin.

Kasu horietan, benetako pobrezia-eratioa % 32ra iristen da 2022an, eta intzidentzia hori 11 puntu jaitsi da 2020koaren aldean, eta 2008ko datuaren oso azpitik; izan ere, orduan, familiako kideak langabezia zeuden euskal familien erdiak baino gehiago jasaten zuen pobrezia erreala (% 49,7).

IV.1.15 TAULA. BENETAKO POBREZIAREN INTZIDENTZIA ETXE MOTAREN ETA KIDEEN JARDUERAREKIKO HARREMANAREN ARABERA. 2008-2022

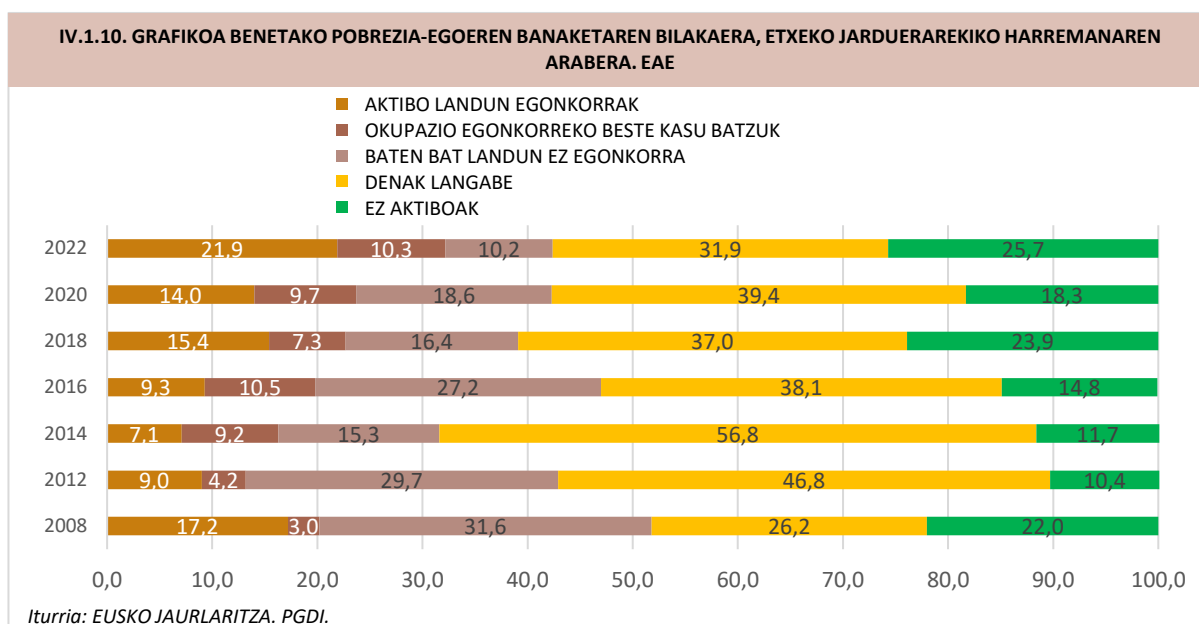
	2008	2016	2018	2020	2022
AKTIBO LANDUN EGONKORRAK	1,4	1,2	1,8	1,6	1,7
OKUPAZIO EGONKORREKO BESTE KASU BATZUK	0,6	2,8	2,7	2,9	2,5
BATEN BAT LANDUN EZ EGONKORRA	14,7	16,0	11,9	12,1	7,0
DENAK LANGABE	49,7	39,1	45,6	43,0	32,0
EZ AKTIBOAK	5,7	4,8	7,8	5,6	4,9
GUZTIRA	4,2	5,7	6,1	5,6	4,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. PGDI.

Pobrezia tasarik murriztuenak, bukatutako serie osoan, kideek lan egonkorak dituzten familietan daude (kontratu mugagabea) eta, aitzitik, lan ezegonkorak dituzten familietan (aldi baterako kontratua edo kontraturik ez), pobrezia askoz handiagoa da: "lan-pobreziaz" ari gara. Kolektibo horrek % 14,7ko pobrezia-tasa zuen 2008an, eta % 16ra iritsi

zen 2016an. Ordutik aurrera, etengabe egin du behera, eta 2022an % 7ko pobrezia-tasa izan du (-5,1 puntu 2020. urtearekin alderatuta).

Kontuan hartu behar da, gainera, **pobrezia-egoerak familien artean jardueraren arabera banatzean** (IV.1.10 grafikoa), 2020-2022 biurtekoan langabeziaren kategoriako familiak, landun ezegonkorrak eta ez-aktiboak landun egonkorren kategorietara aldatu direla, bi kategorien batura (aktibo egonkorrak eta okupazio egonkorren beste kasu batzuk) biurteko bakar batean egin baita, % 23,7tik % 32,2ra (+8,5 puntu).

- Amaitzeko, kontuan hartutako aldagaiekiko **hurbilketa sintetiko** batean, benetako pobrezia-egoeren % 68,6 lau familia-mota espezifiki dagokie 2022an: EBtik kanpoko atzeritarrek osatutakoak (% 36,6), lan egonkorrik gabeko 45 urtetik gorako pertsonak dituzten familia-taldeak (% 11,3), lan egonkorra duten emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familiak (% 10,6) eta lan egonkorrik ez duten emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familiak (% 10,1, horietatik % 4 45 urtetik gorakoak eta % 6,1 adin horretatik beherakoak).

Lau talde horiek benetako pobrezia-egoeretan duten garrantzi erlatiboa 3,5 puntu handitu da azken biurtekoan, lan egonkorra duten emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familietan (guztizkoaren % 2tik % 10,6ra igaro da) eta lan egonkorrik gabeko 45 urtetik gorako pertsonak dituzten familia-taldeetan (% 6,5etik % 11,3ra) pobrezia-egoeren garrantzia nabarmen handitu delako; izan ere, pisu handiena duen taldea, EBtik kanpoko atzeritarren etxeen unitateena, % 41,7tik % 36,6ra jaitsi da 2020an.

Termino absolutuetan, 2022an pobrezia eragindako etxeetan bizi diren 87.387 pertsonetatik (kolektibo hori 34.115 pertsonatan murriztu da azken biurtekoan), 31.997 EBtik kanpotik etorritako atzeritarren familietan egongo lirateke (talde hori 18.689 pertsonatan murriztu da 2020tik aurrera), 9.917 okupazio egonkorrik gabeko 45 urtetik gorako pertsonak dituzten familia-taldeetakoak izango lirateke (+2.018 2020aren aldean), 9.286 okupazio egonkorra duten emakumeak buru dituzten familietakoak (talde hori da gehien hazten dena, 6.863 pertsonatan) eta, laugarrenik, okupazio egonkorrik gabeko emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familietakoak, 8.753 pertsona dira guztira (-9.352 pertsona 2020tik).

IV.1.16 TAULA. BENETAKO POBREZIA-EGOEREN BILAKAERA, FAMILIA MOTAREN EDO FAMILIAKO PERTSONA NAGUSIAREN ARABERA. FAMILIA-ETXEBIZITZAN BIZI DEN BIZTANLERIA. ERABATEKO POBREZIAREN GAIKEKO INTZIDENTZIA ETA BANAKETA. 2008-2022.

	INTZIDENTZIA					ERABATEKO POBREZIAREN GAIKEKO BANAKETA				
	2008	2016	2018	2020	2022	2008	2016	2018	2020	2022
GUR. BAK. FAM. EMAK. OK. EGONK. GABE <45	60,7	50,0	58,9	49,0	38,9	8,9	10,7	8,9	5,2	6,1
GUR. BAK. FAM. EMAK. OK. EGONK. GABE >=45	9,7	20,7	12,2	32,2	10,1	2,5	5,2	4,1	9,7	4,0
GUR. BAK. FAM. EMAK. OK. EGON.	6,9	8,6	9,2	5,1	11,2	2,5	5,0	3,9	2,0	10,6
BAK. OK. EGONK. EMAK. GABE <45	5,4	18,7	19,2	13,1	11,7	0,3	1,7	1,4	0,8	1,1
BAK. OK. EGONK. EMAK. GABE >=45	30,1	23,1	20,4	19,3	16,1	5,0	4,4	3,3	3,3	4,6
EM. BAK. <65 OK. EGONK.	4,1	2,6	2,1	3,9	0,7	0,9	0,6	0,6	1,4	0,4
GIZ. BAK. >65 OK. EGONK.	0,0	0,8	0,0	1,1	0,3	0,0	0,3	0,0	0,4	0,2
GIZ. BAK. >65 OK. EGONK. GABE	24,1	19,7	22,9	22,7	13,4	3,9	5,8	4,9	6,0	4,1
FAM TALD. < 45 OK. EGONK. GABE	19,1	23,6	20,0	15,8	9,5	15,2	12,6	12,4	11,2	7,1
FAM TALD. >= 45 OK. EGONK. GABE	2,8	8,6	10,6	3,6	5,6	5,9	13,0	13,6	6,5	11,3
FAM TALD. <45 OK. EGONK.	1,3	2,3	0,8	0,3	0,8	7,4	5,8	2,1	0,7	2,5
FAM TALD. >=45 OK. EGONK.	0,8	0,3	1,2	0,8	0,2	5,7	1,4	5,3	3,8	1,3
GIZONAK >65	1,1	0,9	0,7	1,1	1,2	4,4	3,1	2,1	3,6	4,9
EMAKUMEAK >65	2,4	1,6	3,0	1,7	1,5	4,6	2,6	5,0	3,0	4,8
EBTIK KANPOKO HERRIALDEAK	34,5	37,2	34,0	44,6	28,3	31,2	26,4	31,5	41,7	36,6
GURASO BAKARREKO FAM. GIZONAK	7,4	7,1	5,1	3,3	0,7	1,6	1,3	0,9	0,7	0,2
GUZTIRA	4,2	5,7	6,1	5,6	4,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. EPDS 2022.

1.4. FAMILIAK ETA LANA, NORBERAREN BIZITZA ETA FAMILIAREN KONTZILIAZIOA

EAEko familia-sistemen tipologia aldaketa nabarmena izan du azken hamarkadetan, prozesu demografiko, sozial eta kulturalen ondorioz. Aldaketa aipagarrien artean honako hauek daude: familia moten aniztasun handiagoa, horien batez besteko tamainaren jaitsiera, familia horietako erreferentziazko pertsonen profilean izandako aldaketa garrantzitsuak, familien adingabeen proportzioaren jaitsiera, mendetasun-egoeren gorakada eta guraso bakarreko familien gizarte-errealitatea, beheranzko bilakaeran bada ere, mantentzea.

EINaren ¹⁰ arabera, EAEk 2022an (azken datua) 913.974 familia zituen (Estatuko familien % 4,8) 2020an baino % 0,3 gehiago; horietatik % 32 bi lagunek osatzen zuten, % 28,9 kide bakarrik, % 19,3k hiru lagunek eta gainerako % 19,8ak lau kide edo gehiagok. Batez besteko tamaina 2,48 pertsonakoa da etxeko, Estatuko 2,50ekoa baino txikiagoa. Euskadi familiako kide gutxien dituen hirugarren autonomia-erkidegoa da, Asturiasekin (2,18) eta Gaztela eta Leonekin (2,26) batera.

Eusko Jaurlaritzaren “*Erronka demografikorako 2030 Estrategiak*” (2022) agerian uzten du izandako seme-alaben benetako kopurua ez dela idealarekin bat etortzen; izan ere, inkestatutako biztanleen % 52k adierazi du eduki nahiko lituzkeen edo izatea gustatuko litzaiokeen baino seme-alaba gutxiago izan dituela. 18 eta 29 urteko gazteen artean, ehuneko hori % 81era iristen da, eta % 54k etorkizunean izatea espero du. Hala ere, gurasotasunari uko egiten dioten jarrerak gora egin du; izan ere, 0 seme-alaba izatea gustatuko litzaiekeela dioten biztanleen ehuneko 10 puntu hazi da sei urtean (% 15ekoa izan zen 2022an).

Lehenengo semea edo alaba izateko adinik egokienari dagokionez, jasotako erantzun guztien batez bestekoa 28 urtekoa da 2022an. Hala ere, Euskal Autonomia Erkidegoko emakumeek batez beste 32,6 urterekin dute lehen semea edo alaba.

Gazteen emantzipazioari dagokionez, txostenak agerian uzten du nahi baino 5 urte beranduago egiten dela; izan ere, euskaldunen iritziz, emantzipatzeko batez besteko adin egokiena 25 urte dira. Hala ere, euskal gazteen emantzipatzeko batez besteko adina 30,2 urtekoa da.

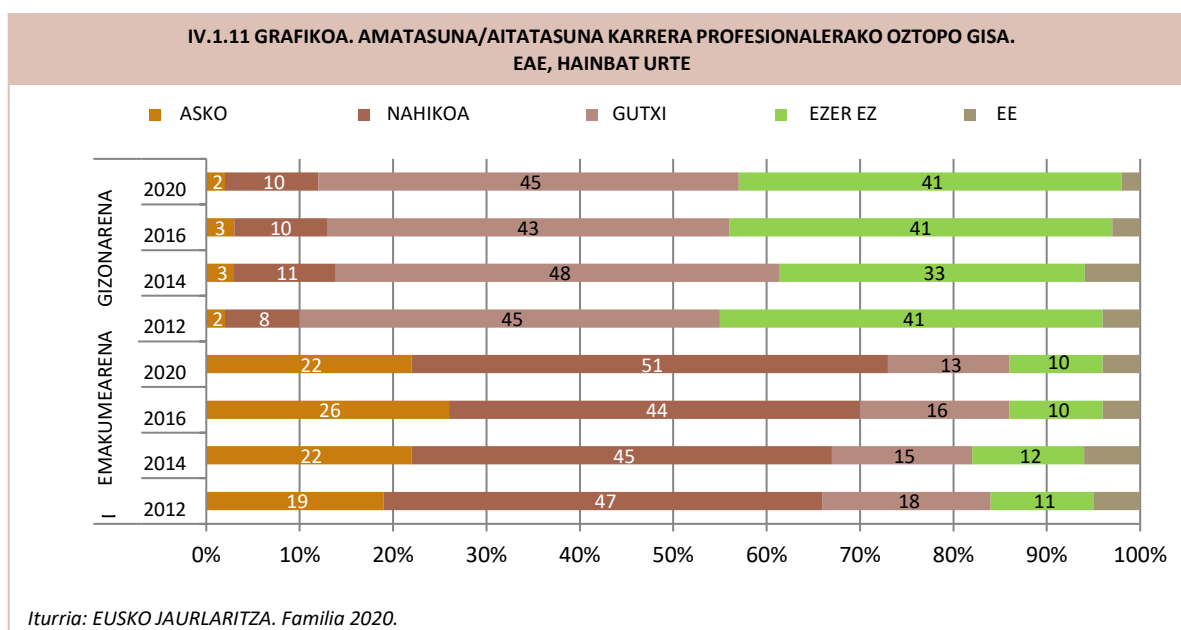
¹⁰ Iturria: EIN (2022). *Proyección de hogares 2022-2037*. Estadistika-eragiketa hori bi urtean behin egiten da, eta abiapuntua 2022ko urtarilaren 1eko familien kopurua da, udal-errolako zifretatik abiatuta.

Azkenik, Estrategiak agerian uzten du erronka demografikoa lehentasuna dela euskaldunentzat, eta arazo demografikoak garrantzitsuenetakotzat jotzen dira, 10etik 7ko “larritasun” eskalan, “gizarte-desparekotasunen eta pobreziaren” atzean (7,1)¹¹.

1.4.1. Kontziliazio-premiak

Azkenengo urteotan, familia-erakundean egondako eraldaketa handiek eta horrek ugalkortasunean izandako eraginak interes publiko handia sorrarazi dute, horrek guztiak dituen ondorioak direla-eta. Ugaltzeko adin egokiak eta lanean hasteko eta laneko promoziorako adinak bat datoz eta horrek oso egoera zailean kokatzen ditu emakume gazteak ondorengoak edukitzeko erabakiari dagokionez. Ama izan nahi duten gehienek enpleguarekin bateragarri egin nahi dute, eta gero eta familia gehiagotan daude biek lan egiten duten eta 15 urtetik beherako seme-alabak dituztenak.

Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoen Kabinetearen “*Familia 2020*” txostenaren emaitzen arabera, elkarrizketatutako pertsonen % 51en ustez, ondorengoak izateak nabarmen eragozten du emakumearen ibilbide profesionala (% 44 2016an), eta % 22aren ustez, “asko” eragozten du (% 26 2016an). Gizonen kasuan, berriz, galdetutako pertsonen % 12k soilik ikusten ditu oztopo asko edo dezente ibilbide profesionalean seme-alabak izateagatik (% 13, 2016ko inkestan). Beste muturrean, elkarrizketatutako pertsonen % 41ek uste du aitatasunak ez diola “batere” eragiten gizonen karrera profesionalari, eta ehuneko hori % 10 baino ez da emakumeen kasuan (bi ehunekoak oso egonkor mantendu dira urteetan zehar, (IV.1.11) grafikoan ikus daitekeenez).

2018an, Europar Batasunean bizi ziren 18 eta 64 arteko 308 milioi pertsonetatik, % 34k (106 milioi) zainketa-erantzukizunak aitortzen zituzten (EUROSTAT, *Lan-indarraren Inkestan* 2018ko modulua). Erantzukizun horiek 15 urtetik beherakoak (% 29), mendeko senideak (% 4) edo biak (% 1) zaintzea eskatzen zuten. Sexuaren arabera, tasa % 37koa zen emakumeentzat eta % 32koa gizonentzat, eta aipatutako hiru kategorietan alde hori mantendu zen.

Egoera horiek arazo berriak sortu dituzte bizikidetzaren unitateen barruan, ordaindutako lana eta familia-zainketa uztartzeko premiaren inguruan; hala, adibidez, adingabeak zaintzeko erantzukizuna duten EBko soldatapekoen % 27k beren lanak egokitu behar izan dituzte enplegua eta zaintza bateragarri egiteko (lanaldi-murrizketak, enplegu- edo zeregin-aldaketak eta abar), sexuaren araberrako arrakala oso handiarekin: emakume langileen % 39 eta gizonen % 17

¹¹ Estrategia horri buruzko xehetasun gehiagorako, jo 2022ko Memoria Sozioekonomikora.

(EUROSTAT, 2018). Horregatik guztiagatik, herritarrek familia-bizitza beren konpromiso pertsonalekin eta lan-bizitza uztartu ahal izatea gizarte-politikari buruzko eztabaidaren zati nagusi bihurtu da.

Bestalde, EUSTATEk EAEn bizi diren familia okupatuek beren lan-bizitza familiakoarekin eta bizitza pertsonalarekin bateragarri egiteko dituzten aukerak ikertzen ditu 2010az geroztik, *"Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren"* bitartez.

2022ko emaitzek lehendabizi nabarmentzen dute 2021ean EAEn lan egiten ari ziren pertsonen zailtasun ertaina (10etik 4,2) aitortu zutela lana eta ondorengoen zainketa bateratzeko, eta zertxobait txikiagoa (10etik 4,1) seme-alabak adingabeak artatzeko. Ez zegoen alde handirik sexuen artean mendetasuna duten pertsonak zaintzeari dagokionez. Bai, ordea, seme-alaba adingabeak zaintzeari dagokionez: emakumeentzat zailtasuna 4,3koa zen, eta gizonentzat, 4koa.

Bestalde, etxetik kanpo lan egiten duten emakumeek gizonek baino % 30,6 ordu gehiago ematen dituzte seme-alaba adingabeak zaintzen, eta % 35,3 gehiago mendetasuna duten pertsonak zaintzen. Horrez gain, % 33,3 denbora gehiago ematen dute etxeko lanetan, gizonek baino. Gizonek 3,6 ordu ematen dituzte egunero adingabeak zaintzen (3,5 ordu 2021ean); emakumeek, berriz, 4,7 (4,9 2021ean). Alde hori dezente handiagoa da mendeko pertsonen zaintzari dagokionez; jarduera horretan egunean 1,7 ordu ematen dituzte gizonek (1,4 2021ean) eta 2,3 ordu emakumeek (2,2 2021ean). Horrez gain, etxeko lanetan, emakumeek 2 ordu ematen dituzte batez beste egunean, eta gizonek, berriz, 1,5 ordu (2,1 eta 1,6 ordu hurrenez hurren 2021ean).

Batez besteko horiek batuz, emakumeek etxeko lanetan eta zainketa lanetan emandako denbora, guztira, 9 ordu dira, gizonen 6,8 orduen aldean. Beraz, arrakala % 32,4koa da. Ratio hori % 41,5koa zen 2021ean; beraz murriztu egin da.

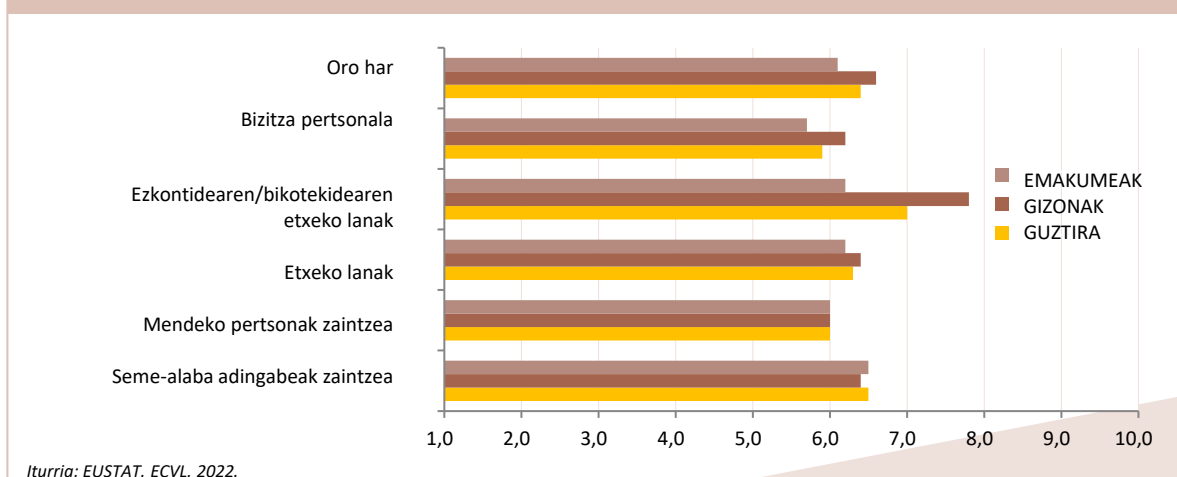
IV.1.17 TAULA. BIZTANLERIA LANDUNAK ETXEKO LANETAN EGUNEAN EMANDAKO ORDUAK, EZAUGARRIEN ARABERA. ARRAKALA-EHUNEKOAK, SEXUAREN ARABERA. EAE.

	2021				2022			
	GUZTIR A	GIZONA K	EMAKUMEA K	% ARRAKAL A	GUZTIR A	GIZONA K	EMAKUMEA K	% ARRAKAL A
ETXEKO LANAK	1,8	1,6	2,1	% 31,3	1,8	1,5	2,0	% 33,3
SEME-ALABA ADINGABEEN ZAINKETA	4,2	3,5	4,9	% 40,0	4,1	3,6	4,7	% 30,6
MENDEKOTASUNA DUTEN PERTSONEN ZAINKETA	1,8	1,4	2,2	% 57,1	2,0	1,7	2,3	% 35,3
GUZTIRA	7,8	6,5	9,2	% 41,5	7,9	6,8	9,0	% 32,4

Iturria: EUSTATen datuekin egindakoa (Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkesta).

Bere gain hartutako kargen desberdintasun horrek etxeko lanen banaketarekiko gogobetetze-mailari eragiten dio; izan ere, emakumeek, batez beste, 10etik 6,2ko gogobetetze-maila adierazten dute beren ezkontideak edo bikotekideak etxeko lanak egiteko eskaintzen duen lankidetzari buruz, eta gizonek 7,8koa.

IV.1.12. GRAFIKOA. BIZTANLERIA LANDUNAK UZTARTZE-ALDERDIETAN EMANDAKO DENBORAREKIN DUEN GOGOBEETZE-MAILA, SEXUAREN ARABERA. EAE, 2022.

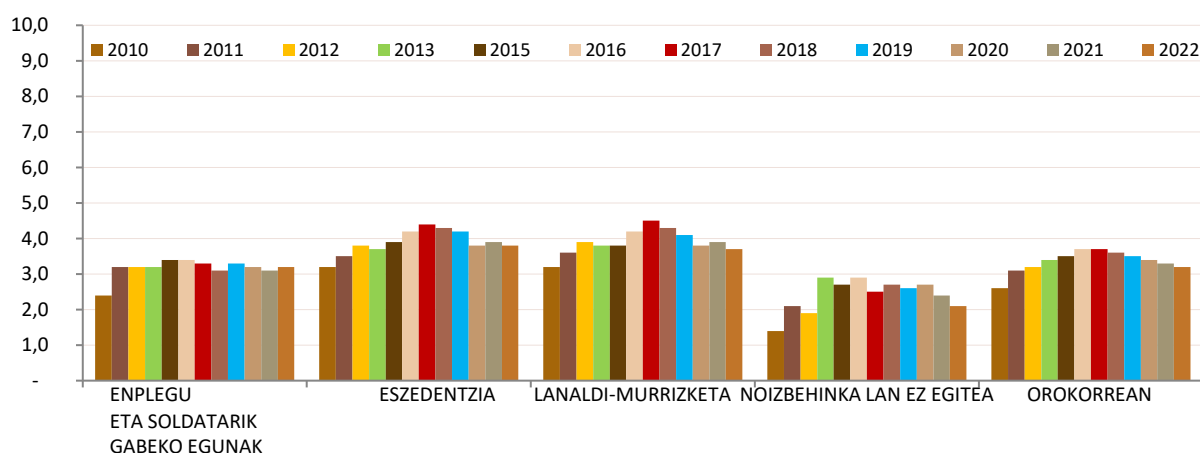
Kontziliazio-alderdiei dagokienez, seme-alaba adingabeak zaintzeko denborarekiko batez besteko gogobetetze-maila 6,5koa da, eta pixka bat handiagoa emakumeen artean (6,5 puntu; gizonen artean 6,4). Gogobetetze hori txikiagoa da mendeko pertsonen zaintzari dagokionez (batez besteko maila 6 da, datu bera gizonentzat eta emakumeentzat). Bizitza pertsonalerako (aisia, ikasketak, gizarte-bizitza) duten denborari dagokionez, batez besteko gogobetetze-maila 5,9koa da, eta txikiagoa emakumeentzat (5,7 emakume eta 6,2 gizon).

Enpresan edo erakundean baimen jakin batzuk eskatzeko zailtasunari dagokionez, EUSTATen inkestaren arabera, landunek, batez beste, 10etik 3,3ko zailtasun-maila dute (2010ean 2,6koa), eta, 2,4koa, zehazki, norberaren arazoak konpontzeko lanetik irteteko baimena lortzeko (2010ean 1,4koa). Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzea errazteko neurrien artean, eszedentziek 3,8ko batez besteko zailtasuna dute (3,2koa 2010ean), lanaldi-murrizketak ere 3,7ko zailtasuna (3,2koa 2010ean), eta enplegurik eta soldatarik gabeko egunek 10etik 3,2ko zailtasun-indizea dute (2,4koa 2010ean).

2021arekiko aldaketei dagokienez, 2022an ikusten da zailtasunen beherakada sendotu egin dela, eta, oro har, 2018an hasi zela (ikus IV.1.13 grafikoa). Zailtasun horietan ez da antzeman sexuaren araberako desberdintasunik, eta adinak, ziur aski lanpostuko antzintasunari lotuak, aipatutako uztartze-neurriak lortzeko zailtasunak murrizten ditu.

Hala ere, emakumeen artean gizonen artean baino beldur handiagoa dago uztartzearekin lotutako zenbait alderdik beren ibilbide profesionalean izan dezaketen eragin negatiboa dela eta (emakumeen % 30,5ek uste zuten hori, eta gizonen artean, berriz, % 26,5ek, 202an) (eskuragarri dagoen azken datua).

IV.1.13. GRAFIKOA LANEAN KONTZILIAZIOAREKIN LOTUTAKO BAIMENAK ESKATZEKO BATEZ BESTEKO ZAILTASUN-MAILAREN BILAKAERA (10ETIK). EAE.

Iturria: EUSTAT. ECVL. Datu-bankua.

Horren isla da gizonen neurri horietan (eszedentziak edo lanaldi-murrizketak hartzeagatik emandako laguntzak) duten parte-hartze ia testimoniala, azken urteotan ez baita nabarmen aldatu. Hala, adingabeak edo mendetasuna duten senitartekoak zaintzeko lan-eszedentzia hartzeagatik Eusko Jaurlaritzari egindako laguntza-eskaeren % 13,5 sinatu zuten soilik gizonen 2022an. Gauza bera esan daiteke lanaldi-murrizketagatik laguntzei dagokienez, nahiz eta horietan gizonen partaidetza zertxobait handiagoa den (% 15,2), Eusko Jaurlaritzaren datuekin Legebiltzarrarentzat egindako txosten bateko datuen arabera (eskura dagoen azken datua).

Arrakala hori Europar Batasun osoan gertatzen da; izan ere, EUROSTATEk adierazten du, batez beste, 2018an zainketa-lanak bateratzeko lanaldia murriztu zuten langileen % 18 baino ez zirela gizonak (% 82 emakumeak), baina herrialdeen arteko aldeak oso nabarmenak dira (gizonen % 42 Finlandian, alderdi horretan herrialde berdinezaleena; Txekian, aldiz, % 3,2 baino ez).

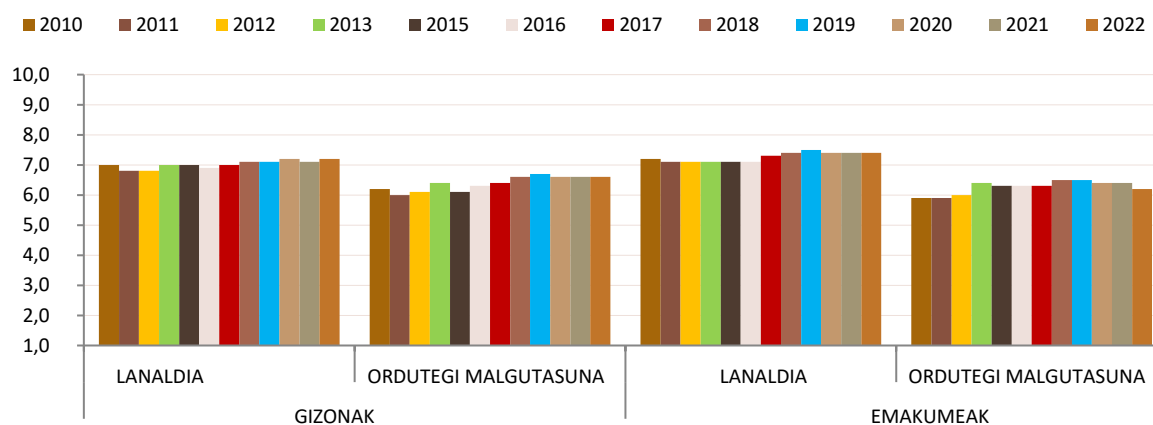
Ordutegi-motei eta malgutasunari dagokienez, EUSTATen Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren arabera, 2022an, EAEko langileen % 17,5ek ia egunero luzatu behar dute lanaldia (eta % 16,8k batzuetan). 2021. urteari dagokionez, lanaldia normalean edo noizbehinka luzatu behar duten pertsonen ehunekoa pixka bat murriztu da.

Ildo beretik, EUROSTATEk "Antolaketari eta lanaldiari" buruz egindako inkestaren arabera, 2019an, EBko langileen % 21ek, astean behin, lanaldia egokitu behar zuten beren enpleguaren eskakizunetara eta % 19 baino gehiagok hilean behin (ratioak % 13 eta % 10 dira Espainian, hurrenez hurren) (eskuragarri zeuden azken datuak).

Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren arabera, irteera-ordutegi malgua, uztartzea hobetzeko tresna osagarria, EAEko langileen % 52,6k baliatzen dute (% 47,1k 2020an), eta neurri txikiagoan emakumeek (% 47,6) gizonek baino (% 57,4). Norberaren etxean lan egiteari dagokionez, %11,1ek lantzean behin egiten du lan etxean eta %6,7k egun erdia gutxienez. Oro har, beraz, enplegua duten pertsonen % 17,8k noizbehinka edo maizago lan egiten du etxean (% 18,7k 2021ean, % 18,1ek 2020an eta % 15,5ek 2019an), eta ratio horrek COVID-19aren eragina izan zuen¹².

2010az geroztik, zertxobait hobetu da langileek beren lanaldiarekin eta ordutegien malgutasunarekin duten gogobetetasuna, eta, aldi berean, sexuen arteko aldeak oso txikiak dira. Gizonen artean, lanaldiari dagokionez, batez besteko gogobetetze-maila 2010eko 10etik 7koa izatetik 2020ko 7,2koa izatera igaro da, eta ordutegien malgutasunari dagokionez, handitu egin da (6,2 eta 6,6 artean). Emakumeen kasuan, lanaldiari buruzko gogobetetze-maila 7,2tik 7,4ra igo da; ordutegien malgutasunari dagokionez, aldiz, gogobetetzea txikiagoa zen seriearen hasieran, baina handitu egin da, azken urtean gizonenarekin ia parekatu arte: 2010ean 5,9 zen, eta 2022an 6,2. 2021ari dagokionez, datuak ez dira nabarmen aldatu.

IV.1.14. GRAFIKOA LANALDIARI ETA LANA ETA FAMILIA BATERAGARRI EGITEKO ORDUTEGIEN MALGUTASUNARI BURUZKO BATEZ BESTEKO GOGOBEETZE-MAILA (10ETIK), SEXUAREN ARABERA. EAE.

Iturria: EUSTAT. ECVL. Datu-bankua.

Baldintza horien ondorioz, bikoteko bi kideek lan egiten duten familietan, adingabeen zainketa lanaldian eta eskola-orduetatik kanpo egiten duten pertsonen % 38,2 senideak edo ordainsaririk gabeko pertsonak dira; kasuen % 40,3an, berriz, bikoteko kide batek edo biek egiten dute, eta kasuen % 5,2an, berriz, ordaindutako beste pertsona batzuek. Bestalde, mendetasuna duten pertsonak lanaldian zaintzen dituzten pertsonen % 52,1 ordaindu gabeko senideak dira, % 21,6 ordainsaria duten beste pertsona batzuk eta % 18,9an gizarte-zerbitzuak.

¹² Ikus memoria honetako "III. Enplegua eta lan-harremanak EAEn" atala.

Adingabeak zaintzeari dagokionez, aitona-amonek funtsezko zeregina dute: "Familia 2020" inkestari buruzko txostenak adierazten duenez, bilobak dituzten pertsonen (laginaren % 23) galdetuta, % 18k adierazi dute egunero zaintzen dituztela (% 20 2016an) eta % 19k astean behin baino gehiagotan (%23 2016an). % 22ak hilean zenbait alditan zaintzen ditu (% 10ak 2016an). Bilobak zaindu ohi dituzte adineko pertsonen % 59k (duela 4 urte baino 6 puntu gehiago, baina intentsitate txikiagoarekin), eta lan hori zama eramangarria da adineko pertsonentzat (1,4, Otik —ez da inola ere karga bat— 10era —karga zaila da— bitarteko eskalan), 2016ko 2tik beherakoa.

Era berean, familia-ingurunean mendetasuna duten adineko pertsonen zaintzari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoen Kabinetearen 2018ko "Adinekoak" txostenaren arabera, gizonen % 59k eta emakumeen % 61ek uste dute, aurreko belaunaldiekin alderatuta, adineko aitek eta amek arreta okerragoa dutela gaur egun, eta balorazio hori, gainera, oso antzekoa da adin-talde guztietan (kasu guztietan % 50etik gorako ratioekin).

1.4.2. Familiei laguntzeko politika publikoak

Deskribatutako egoerak arintzeko, Eusko Jaurlaritzak 2002tik aurrera Familiei Laguntzeko Planak jarri zituen abian, familiei seme-alaben kopurua askatasunez erabakitzea eragozten dieten oztopo ekonomikoak eta soziorabakalak gainditzeko, eta 2008an Familiei Laguntzeko Legea onartu zuen, familia-politika integralaren esparruari eta oinarriari maila juridiko handiagoa emateko.

2017an, ordura arte garatutako ekimenen buruzko hausnarketa zabala egin ondoren, Familiaren Euskal Kontseiluak "Familien eta Haurren aldeko Ituna" adostu zuen, 2018an EAEko administrazio guztiek sinatua. Itun hori diagnostiko partekatu batean oinarritzen da¹³, eta, horri esker, "2018-2022 Familiei laguntzeko IV. plana" definitu ahal izan zen (orain arte berriena), inplikaturako eragileen adostasunetik abiatuta, eta ondoren 18 helburutan eta 116 ekintzatan garatutako 5 ardatz identifikatu ziren¹⁴. Ardatzak honako hauek ziren:

- i. Gazteen emantzipazioa eta familia berrien eraketa erraztea.
- ii. Bizitza pertsonala, familia eta lana bateratzea erraztea, bai eta emakumeek eta gizonen seme-alabak zaintzeko lanetan duten baterako erantzukizuna ere.
- iii. Familiei laguntzea.
- iv. Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzea.
- v. Familien eta haurren aldeko politiken lidergoa eta gobernantza bultzatzea.

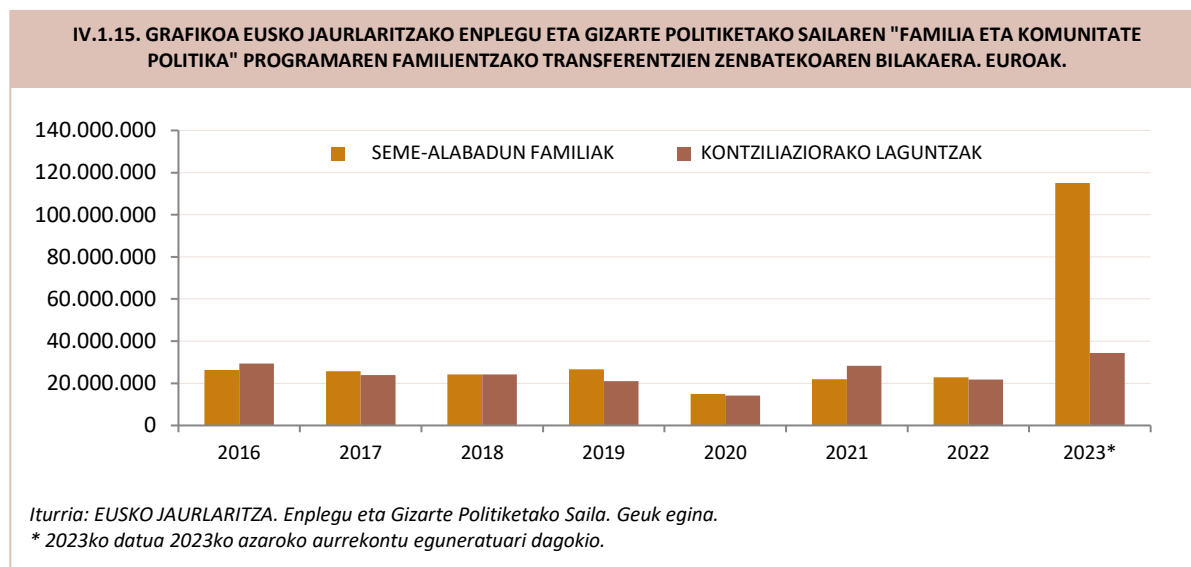
Plan horren garapenak 460 milioi euroko gastua aurreikusi zuen 2018 eta 2022 artean Gizarte Politiketako Sailburuordetzaen neurrietan, batez ere kontziliazioaren arloan (286 milioi euro), eta horiei 785 milioi gehitu behar zaizkie seme-alabak dituzten familientzako errentak bermatzeko politiketan eta gazteen enplegu-programetan. Halaber, 220 milioi bideratzea aurreikusi zen Haurreskolen Partzuergorako, 250 milioi beketarako, 50 milioi gehiago gazteentzako etxebizitza politiketarako, 1.575 milioi seme-alaben ziozko zerga-kenkarietarako eta 415 milioi euro Gizarte Zerbitzuetan.

Familia Planetan jasotako ekimenetara bideratutako funtsei buruzko datu ofizialik ez dagoenez, Memoria honetan aurkezten dira ekitaldi hauetako "EAEko Sektore Publikoaren Urteko Kontuen" aurrekontu-betearazpenari buruzko zifrak; zehazki, Eusko Jaurlaritzaren Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren 3124 Programari (Familia eta Komunitate Politika) dagozkionak.

¹³ Diagnostiko hori zehazteko, memoria honen 2019ko ediziora jo behar da.

¹⁴ Plan honi buruzko xehetasun gehiago izateko, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren webgunera jo behar da: http://www.euskadi.eus/contenidos/plan_departamental/20_plandep_xileg/es_def/adjuntos/IV%20Plan%20Interinstitucional%20de%20Apoio%20a%20las%20Familias%20de%20la%20CAE%202018_2022

2016tik 2022ra bitartean, 325,5 milioi euro bideratu ziren familientzako laguntzetara, eta % 50 inguru banatu ziren seme-alabak dituzten familientzako laguntzen eta kontziliaziorako laguntzen artean.

2022an, behin betiko datuak dituen azken ekitaldian, Eusko Jaurlaritzako Familia Politikako eta Aniztasuneko Zuzendaritzak 44,6 milioi euro bideratu zituela guztira **familientzako transferentzia** horietara, 2021ean baino % 11,4 gutxiago; horietatik 22,9 milioi seme-alabak dituzten familientzako laguntzetarako (guztizkoaren % 51,4) eta 21,7 milioi uztartzeko laguntzetarako (% 48,6).

IV.1.18 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN FAMILIEI LAGUNTZEKO POLITIKA: FAMILIEI EGINDAKO TRANSFERENTZIEN BILAKAERA, PROGRAMEN ARABERA. EUROAK									
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
SEME-ALABAK DITUZTEN FAMILIENTZAKO LAGUNTZAK	30/2015 DEKRETUA	24.928.600	25.706.450	24.209.000	26.607.117	14.890.100	21.960.800	22.878.400	16.672.200
	255/2006 DEKRETUA	1.471.200	65.500	32.300	400	-	-	-	14.900
	176/2002 ETA 109/2006 DEKRETUAK	5.400	-	900	-	-	-	-	43200
	27/2023 DEKRETU BERRIA	-	-	-	-	-	-	-	98270000
	GUZTIRA	26.405.200	25.771.950	24.242.200	26.607.517	14.890.100	21.960.800	22.878.400	115.000.300
KONTZILIAZIORAKO LAGUNTZAK	ADINGABEAK ZAINTEKO	28.278.185	23.056.734	23.260.936	20.071.769	13.387.599	22.523.077	19.489.037	27.525.000
	3 URTETIK BEHERAKO SEME-ALABENTZAKO ZAINTZAILEEK KONTRATATZEKO	326.813	210.167	262.255	270.092	216.630	455.156	295.261	210.000
	MENDEBASUNA DUTEN PERTSONAK ZAINTEKO	711.927	644.937	657.260	671.297	511.517	975.618	895.025	1.390.000
	AMATASUN-LIZENTZIA BALIATZEN EZ DUTEN GURASOAK	-	-	-	-	116.496	4.411.822	716.444	1.250.000
	14 URTETIK BEHERAKO SEME-ALABENTZAKO ZAINTZAILEEK KONTRATATZEKO	-	-	-	-	-	-	336.598	4.035.000
	GUZTIRA	29.316.925	23.911.838	24.180.451	21.013.158	14.232.243	28.365.673	21.732.365	34.410.000
	LAGUNTZAK, GUZTIRA	55.722.125	49.683.788	48.422.650	47.620.675	29.122.343	50.326.473	44.610.765	149.410.300

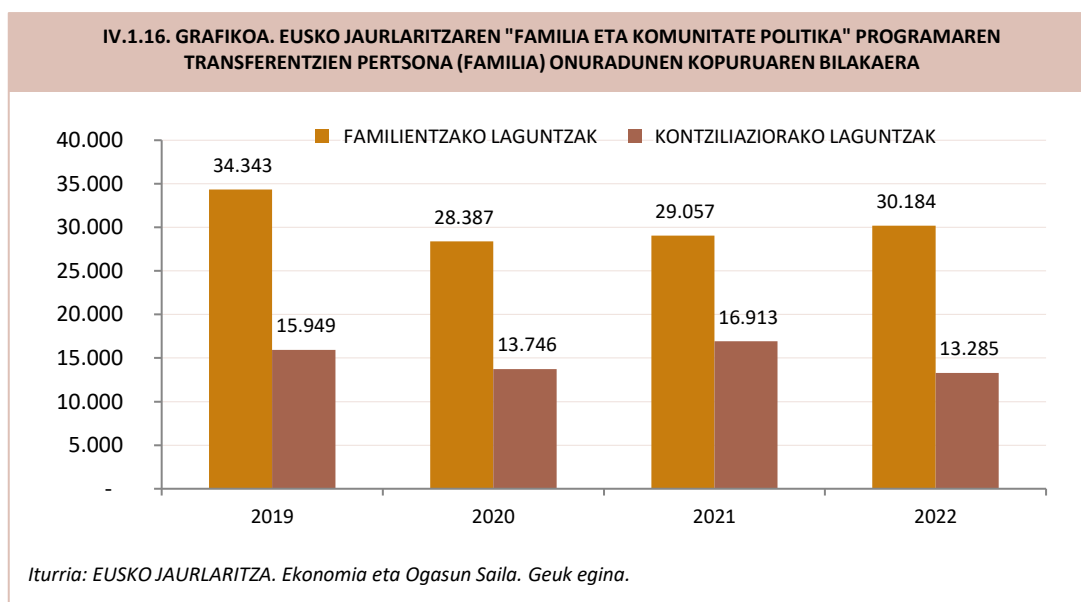
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren betearazpena. Aitoritutako obligazioak. Guk egindakoa.
* 2023ko aurrekontu-likidazioaren faltan, 2023ko azaroaren 30ean eguneratutako aurrekontuaren zifrak sartu dira.

Memoria hau egiteko datan, 2023ko aurrekontu-zifrak ezagutzen dira (2023ko azaroko datu eguneratuak), eta agerian uzten dute seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako funtsak asko handitu direla 27/2023 Dekretu berriaren ondorioz. Dekretu horri esker, hiru urtetik beherako seme-alabak beren kargura dituzten familiek 200 euro ordaintzen dituzte hilean jaiotzen direnetik hiru urte bete arte, eta hilean 100 euro ordainduko dira adingabeak zazpi urte bete arte, hirugarren seme-alaben eta ondorengoen kasuan (familia ugariak). Hori dela eta, seme-alabak dituzten

familiantzako laguntzetara bideratutako zenbatekoa 22,9 milioi eurokoa zen 2022an, eta 115 milioiokoa 2023an. Kontziliaziarako laguntzei dagokienez ere hobetu egin da haien zuzkidura, eta igoera handia izan da 14 urtetik beherakoen zaintzaileak kontratatzeako laguntzen kasuan. Horrela, laguntza horiek, guztira, 34 milioi eurotik gorakoak dira (+% 58,3).

Laburbilduz, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren 3124 programaren (*Familia eta Komunitate Politika*) kontura emandako laguntzak 149,4 milioi eurokoak izan dira, eta 2022an, berriz, 44,6 milioi eurokoak (2023ko likidazio-datuen zain).

Bestalde, seme-alabak dituzten familiantzako eta kontziliaziarako **laguntzen onuradun diren pertsonen (familien)** zifrak ezagutzen dira, Ekonomia eta Ogasun Sailak “*Dirulaguntzen Programen Ebaluazioaren*” urteko txostenean sailez sail jasotako informaziotik abiatuta. Erabilgarri dagoen azkenak, 2022ko ekitaldiari buruzkoak, adierazten du urte horretan 43.469 onuradunek jaso zituztela familiantzako laguntzak, 2021ean baino % 5,4 gutxiagok. Zifra horretatik, 30.184 (guztizkoaren % 69,4) jaiotzagatiko eta/edo adopzioagatiko familiei emandako laguntzei dagozkie (+% 3,9 2021eko datuekin alderatuta). Laguntza horietatik 6.893 lehen seme-alabaren jaiotzari dagozkio, 13.097 bigarren seme edo alabaren jaiotzari, 9.553 hirugarren seme-alabaren jaiotzari, 209 erditze anizkoitzen ondoriozko laguntzei eta, azkenik, 432 familiak beste laguntza bat jaso zuten desgaitasunaren edo mendetasunaren ondorioz.

Bigarrenik, 13.285 langile (guztizkoaren % 30,6) kontziliaziarako laguntzen onuradun izan ziren 2022an (–% 21,5, 2021eko datuekin alderatuta), eta horietatik 12.007k laguntzak jaso zituzten seme-alabak zaintzeko eszedentzian edo lanaldi-murrizketan egoteagatik, 447k mendetasun-egoeran edo osasun-egoera oso larrian dauden senitartekoak zaintzeko egoera horietako batean egoteagatik, 261ek beren seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeako laguntzak jaso zituzten, 262k lan-eszedentzian egoteagatik, gurasoek urtebetetik beherako jaiotzagatiko eta zaintzagatiko kotizaziopeko prestazioen aldiak parekatzeako, eta, amaitzeko, 308k 14 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeako laguntzak jaso zituzten.

1.5. BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIA ETXERIK GABEKO PERTSONAK

Europako Batzordeak 2020ko azterlan batean¹⁵ aditzera eman zuenez, azken hamarkadan bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen kopuruak gora egin du Batasuneko herrialde guztietan, Kroazian, Polonian eta Portugalen izan ezik, han egonkortu egin baita, eta Finlandian, estatistikoki nabarmen murriztu den herrialde bakarra baita. Ondorioz, gauero 700.000 pertsona baino gehiagok egiten dute lo aire librean Europan, duela hamarkada bat baino % 70 gehiagok.

Egoera horrek, COVID-19aren pandemiak areagotuta, "[*Lisboako Adierazpena*](#)" sinatzera eraman zituen Europako erakundeak 2021ean, etxegabetasunaren aurkako borroka Europa sozialerako lehentasun gisa berresteko. Zehazki, "*Etxegabetasunari aurre egiteko Europako Plataforma*" eratzea erabaki da, Europa mailan gaiari buruzko ulermen komuna eraikitzeko, bai erakunde publiko nazionaletan, bai tokiko eragileetan eta gizarte zibileko erakundeetan, azken horiek zuzenean sartuta baitaude kalean bizi diren pertsonen arreta emateko politiken ezarpenean.

Hauek dira Lisboako Adierazpenaren oinarritzko printzipioak: (i) inork ez dezala aire zabalean lo egin larrialdi-bizitoki irrisgarri, seguru eta egokirik ez dagoelako; (ii) inor ez dadila bizi larrialdi-bizitoki edo trantsizio-bizitoki batean behar baino denbora gehiago etxebizitza iraunkorreko konponbide batera behar bezala igarotzeko; (iii) inork ez dezala alta jaso inongo erakundetan (adibidez, espetxea, ospitalea, arreta-zentroa) etxebizitza-eskaintza egokirik gabe; (iv) etxegabetzeak saihestu egin behar dira ahal den guztietan, eta inor ez da etxetik bota behar, behar denean, etxebizitza egoki baterako laguntzarik gabe; (v) inor ez dadila diskriminatu etxegabe izateagatik.

1.5.1. Etxegabeen egoera eta beharrak Euskadin

Hona hemen erakundeek bizitegi-bazterketa larriari aurre egiteko izan ohi duten muga nagusietako bat: fenomeno horrek oro har herritarrengan duen intzidentziari buruzko informazioa bildu eta talde horren ezaugarriak zein diren jakitea ahalbidetzen duten estatistikak eta azterlan espezifikoak ez izatea.

Eusko Jaurlaritzak kolektibo hori aztertzen ari da 2012tik, EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen kopurua kuantifikatzeko, haien ezaugarri soziodemografiko garrantzitsuenak eta bizi-baldintzak eta bizi-ibilbideak ezagutzeko. 2023an, "*EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko VI. Azterlana*" egin du, memoria honen aurreko edizioetan aurkeztutako aurretiazko azterlan batzuen emaitzak eguneratzeko.

Ikertaketa hori EAEko 23 udalerritan 2022ko urriaren 26tik 27rako gauean egindako etxerik gabeko pertsonen gaueko zenbaketan oinarrituta egin zen (2020ko zenbaketa 19 udalerritan egin zen). Udalerririk horiek EAEko biztanleriaren % 81,1 biltzen dute. Gau horretan bertan bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen zuzendutako EAEko 447 egoitza-zentro eta -zerbitzuetan ere egin zen zenbaketa. Berariaz etxerik gabe daudenentzat edo aldi batez aterpetxeetan edo etxerik gabekoei osatuta emateko beste toki batzuetan dauden pertsonentzat dira zenbaketa horiek, eta 80ko hamarkadatik hona egin izan dira munduko hiri handi askotan. Izan ere, baliozko metodologia dira une jakin batean jakiteko zenbat pertsona dauden egoera horretan eta zein diren haien ezaugarriak. Eta, aurreko edizioetan bezala, zenbaketa EAEko administrazioen eta gizarte-ekintzako hirugarren sektoreko erakundeen lankidetzarekin egin zen.

¹⁵ EUROPEAN COMMISSION (2020): *Fighting homelessness and housing exclusion in Europe. A study case of national policies 2019*.

Zenbaketa egin zen gauean bizitegi-bazterketa larrian zeuden 3.380 pertsona aurkitu ziren. Horietatik bosten bat (% 19,5) kalean aurkitu zituzten (658). Gainerako % 80,5ek ikerketa honetan jasotako eta ostaturik eta egoitzak zituzten Gizarte Zerbitzuen sareko zentzoren batean pasatzen zuen

IV.1.19 TAULA. EAEN IDENTIFIKATUTAKO BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIKO EGOEREN KOPURUA ETA BANAKETA, LURRALDEKA. 2022KO URRIAREN 26-27		ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	EAE, GUZTIRA
PERTSONA-KOPURUA	KALEA	42	340	276	658
	ATERPETXEAK ETA GAUA PASATZEKO ZENTROAK	73	272	174	519
	INDARK. MATXIS. BIKTIM. ZENTR. ETA PISUAK	60	97	55	212
	GIZARTERATZEKO ZENTROAK ETA PISUAK	184	960	847	1.991
	GUZTIRA	359	1.669	1.352	3.380
BANAKETA BERTIKALA	KALEA	11,7	20,4	20,4	19,5
	ATERPETXEAK ETA GAUA PASATZEKO ZENTROAK	20,3	16,3	12,9	15,4
	INDARK. MATXIS. BIKTIM. ZENTR. ETA PISUAK	16,7	5,8	4,1	6,3
	GIZARTERATZEKO ZENTROAK ETA PISUAK	51,3	57,5	62,6	58,9
	GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA (2023). EAEN bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko VI. azterlana. 2022ko datuak.

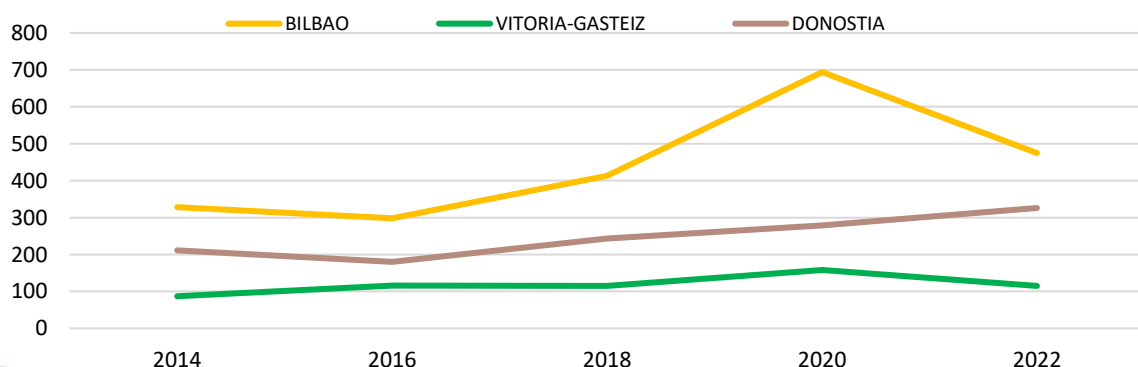
gaua (2.722 pertsona). Zehazki, % 58,9k gizarteratzeko zentro eta pisuetan egiten zuen lo, % 15,4k aterpetxeetan eta gaueko harrera-zentroetan eta % 6,3k indarkeria matxistaren biktimak diren emakumeentzako harrera-zerbitzuetan. Aurkitutako 3.380 pertsonetatik 359 Araban zeuden (% 10,6), 1.669 Bizkaian (% 49,4) eta 1.352 Gipuzkoan (% 40).

Aurreko urteetan bezala, kolektiboaren gehiengoa EAEko hiriburuetan hauteman zen (% 77,1, 2020ko 76,5aren aldean). 2016az geroztik gora egin du “etxerik gabeko” pertsonen kopuruak Bilbon, 2016an 298 pertsona izatetik 2022an 475 izatera igaro baita, hau da, % 59 gehiago. Donostian, igoera are handiagoa izan da: 2016an 180 izatetik 2022an 326 izatera igaro da (+% 81). Aitzitik, Gasteizko egoeraren ezaugarri nagusia egonkortasuna da (115 pertsona identifikatu ziren 2016an eta 2022an).

Zenbatutako pertsonen artean, 10etik 9 gizonak dira, eta hiriburuetan gizonen garrantzia handitzeko joera txikia dago. Hiru hiriburuetan 2022an zenbatutako “etxerik gabeko” pertsonen % 91 gizonak dira eta % 9 emakumeak. Gizonen pisu erlatiboa antzekoa da Donostian (% 92) eta Bilbon (% 93), eta zertxobait txikiagoa Gasteizen (% 83), non emakumeen presentzia handiagoa den. Gauragarotzeko lekuaren arabera, emakumeak dira kalean lo egin zuten pertsonen % 6, eta aterpetxeetan eta harrera-zentroetan lo egin zutenen % 12.

Adinaren ikuspegitik, 2022an, 30 urtetik beherakoen proportzioa zertxobait igo da. 2016an % 25 izatetik 2022an % 35 izatera igaro da. Adin ertaineko pertsonena (30 urtetik 44ra) mantendu egin da eta helduagoak diren pertsonena (45 urtetik 64 urtera) murriztu egin da, 2016an % 36 eta 2022an % 29 baitziren.

IV.1.17. GRAFIKOA KALEAN ETA ATERPETXEETAN* AURKITUTAKO ETXERIK EZ DUTEN PERTSONEN KOPURUAREN BILAKAERA EAEKO HIRIBURUETAN

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko VI. Azterlana.

* 2020ko emaitzek barne hartu zituzten COVID-19aren pandemia dela-eta gailu berezietan ostatu hartutako pertsonak ere.

Bestalde, 2016az geroztik, atzerritar jatorriko pertsonen pisu erlatiboa etengabe hazi da "etxerik gabeko" pertsonen kolektiboan. Proportzioa 2016an % 63 izatetik 2022an % 78 izatera igaro da. Esan daiteke, hain zuzen ere, "etxerik gabeko" pertsonen kopuruak Euskadin izan duen hazkundearen arrazoi nagusia "etxerik gabeko" atzerritarren kopuruak gora egin izana dela. Kaleko atzerritarren pisu handiena Donostian (% 95) eta Bilbon (% 84) dago nabarmen, eta neurri txikiagoan, Gasteizen (% 51).

Zenbatutako pertsona guztien artean, kolektiboaren bizi-baldintzak ezaugarritzeko aukera ematen duen galdetegi bati erantzun zioten 1.851 pertsonen buruzko informazio zehatza dago:

- Bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonen herenak (% 33,1) lau urte baino gehiago daramatza etxerik gabe, eta % 40k urtebete baino gutxiago darama egoera horretan. Bilakaerari dagokionez, 2012 eta 2020 artean etxegabetasun-aldi motzak dituzten pertsonen pisua handitu zen, baina badirudi joera hori gelditu dela, inkestaren azken bi edizioen arabera. Etxegabetasun-aldi luzea duten pertsonen osakerari dagokionez (lau urte baino gehiago), guztien % 25 emakumeak direla ikus daiteke, kolektibo osoan dutena baino askoz ere ehuneko handiagoa, alegia.

Bizitegi-bazterketako egoeran dauden bost pertsonatik bat babesgabetasun-egoeran dauden adingabeentzako harrera-zentro batean egon da haurtzaroan eta/edo nerabezaroan. Kontsultatutako pertsona batzuk kalean egon aurretik adingabeak hartzeko zentro batean bizi baziren ere (kasu horretan, gizonen % 7 eta emakumeen % 2), etxerik gabeko pertsonen zati handi batek noizbait izan du harremana adingabeak babesteko sistemarekin (zehazki, % 20k).

- Zailtasun sozioekonomikoak leudeke bizitegi-bazterketa larriko hiru egoeretatik biren atzean. Etxegabetasuna eragiten duten kausa nagusiak honako hauei lotuta daude: baliabide ekonomikorik ez izateari (% 45); administrazio-egoera irregularrari lotutako arazoei (% 25), kasu gehienetan lan-aukerak galtzeari lotutakoak; eta etxebizitza mantentzeko arazoei (% 8). Kausen artean, azpimarratzekoak dira, halaber, kontsultatutako pertsonen % 6k aipatutako faktore instituzionalak, % 25ek aipatutako harreman faktore eta % 23k aipatutako faktore pertsonalak. Zehazki, % 19k adierazi du etxegabetasun-egoera familia-arazoetatik eta/edo bikote-hausturatik datorrela, eta % 10ek droga-kontsumoarekin eta/edo mendekotasun-egoerekin lotutako arazoetatik.

- Bizitegi-bazterketako egoeran dauden hamar pertsonatik zazpi gutxienez noizbait kalean lo egin dute, eta bostetik batek eraso fisikoren bat jasan du. Ikerketa honetan identifikatutako pertsonen % 71 kalean bizi izan da, gaur egun edo iraganean, eta horrek agerian uzten du kalean lo egin izana, nahiz eta egun batzuetan edo aldizka izan, ez dela arrotza ikerketa honetako ostatu-baliabideetan gaua igarotzen duten pertsona gehienentzat. Atzerritar jatorrikoen kasuan, gizonen % 85ek eta emakumeen % 37k egin izan dute lo kalean. Gainera, genero-arrakala handiagoa ikusten da atzerritar jatorriko pertsonen kasuan bertakoen artean baino.

Bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonen ia erdiek erdi-mailako edo goi-mailako ikasketak dituzte. % 55ek adierazi du gehienez lehen mailako ikasketak dituela, % 39k bigarren mailako edo erdi-mailako ikasketak, eta gainerako % 6ak goi-mailako edo unibertsitateko ikasketak. Biztanleria orokorraren kasuan gertatzen den bezala, bizitegi-bazterketako egoeran dauden emakumeen prestakuntza-maila handiagoa da. Bilakaerari dagokionez, bigarren mailako eta unibertsitateko ikasketak dituztenen kopurua handitu egin da, batez ere gazteen kolektiboan.

- Bizitegi-bazterketa egoeran dauden bost pertsonatik batek diru-sarreraren bat dakarren jardueraren edo lanen bat egiten du. Lan-jarduerak, gutxi gorabehera irregularrak edo noizbehinkakoak diren alde batera utzita, oso modu nabarmenean aldatzen dira bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonen profilaren arabera: zenbaketaren egunean kalean lo egin zutenen artean, % 34ra iristen da, eta aterpetxeetan eta harrera-zentroetan lo egin zutenen artean, berriz, % 14ra. Alde handia bada ere, kontuan izan behar da galdera ordainsariren bat lortzeari buruzkoa dela, jardueraren bat egin izanaren ondorioz gutxienez, jarduera hori edozein dela ere. Ildo horretan, kalean dauden pertsonen laurdenek adierazi dute jarduera hori txatarra bildu eta saltzarekin (% 24) eta, neurri txikiagoan, dirua eskatzarekin (% 2), mantentze-lanak egitearekin (% 1), kaleko salmentarekin edo jarduera artistikoren batekin (musikariak, malabaristak, etab.) (% 1) lotuta zegoela.

- **Ettxerik gabeko lau pertsonatik batek ez du diru-sarrera erregularrik.** Elkarriketatutako pertsonen % 26k adierazi du ez duela inolako diru-sarrerarik jasotzen, ez lan-jarduera batetik, ez prestazio edo laguntza publiko batetik, ez bestelako laguntza ekonomiko pribatu batetik, kalean dirua eskatzea izan ezik. % 18k laneko diru-sarrerak jasotzen ditu (kasu batzuetan, beste mota bateko diru-sarrerekin batera). % 17k diru-sarrera erregularrak jasotzen ditu gizarte-erakundeetatik, lagunetatik edo senideengandik. Diru-sarreraren iturri ohikoena gizarte-babeseko sistemekin lotutakoa da; izan ere, gai horri erantzun dioten pertsonen % 38k adierazi dute prestazio ekonomiko publikoren bat jasotzen dutela. Zehazki, gizonak, batez ere gazteak eta/edo atzeritarrek, eta kalean edo aterpetxeetan gaua igarotzen duten pertsonak adierazten dute ez dutela diru-sarrera erregularrik, kalean dirua eskatzeaz gain. Bilakaerari dagokionez, 2020arekin alderatuta, inolako diru-sarrera ekonomikorik jasotzen ez dutela dioten ehunekoa % 32tik % 26ra jaitsi da, baita diru-sarrerak soilik lehen mailatik (gizarte-erakundeak, senideak, lagunak, etab.) jasotzen dituzten ehunekoa ere (% 20tik % 17ra). Aitzitik, prestazio ekonomiko publikoak jasotzen dituzten pertsonen proportzioa zertxobait igo da (% 36tik % 38ra), bai eta, besteak beste, laneko diru-sarrerak dituztela diotenena ere (% 12tik % 18ra).

- **Bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonen ia % 25ek jasotzen du DSB Ea, baina % 28k ez daki halakorik dagoen.** Galdetutako hamar pertsonatik zazpi (% 71) adierazi zuten DSB Ea ezagutzen zutela edo horren berri izan zutela, nahiz eta zati oso handi batek, zehazki % 28k, ez zuten ezagutzen. Prestazio hori ezagutzen ez dutenen proportzioa handiagoa da 30 urtetik beherako gizonen artean (% 48) eta atzeritar jatorriko gizonen artean (% 42).

- **Gizarte-zerbitzuei eta emandako laguntzari dagokienez, jasotako laguntza profesionala oso ontzat jotzen dute pertsonen erdiek baino gehiagok.** Inkestatutako pertsonen erdiak baino gehiagok (% 56) oso ontzat jotzen dute profesionalak erabiltzaileei ematen dieten arreta ostatu duten zentro mota guztietan, baina % 49raino jaisten da aterpetheen eta gaueko harrera-zentroen erabiltzaileen kasuan. Bestalde, profesionalakiko gogobetetasun handiena genero-indarkeriaren aurkako balia bideen erabiltzaileei dagokie: horien % 60k adierazi dute profesionalen arreta oso ona dela.

- **Bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonen % 45ek osasun-arazo larri edo kronikoren bat du, eta horietatik % 20k ez du tratamendu medikorik jasotzen.** Osasun-arazo larri edo kroniko bat dutela dioten pertsonen proportzioa 2012ko % 40 eta 2018ko % 51 artekoa izan da inkestaren beste edizioetan. Bestalde, garrantzitsua da adieraztea osasun kronikoko arazo bat duten pertsonen % 20 inguruk adierazten dutela ez dutela gaixotasun hori artatzeko tratamendu medikorik jasotzen. Tratamendurik jasotzen ez duten gaixotasun kronikoak dituzten pertsonak bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsona guztien % 9 dira, eta ehuneko hori, gainera, pixkanaka handituz joan da.

- **Nahasmendu eta gaixotasun mentalak dira osasun-arazo nagusienak, eta bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen % 18ri eragiten diete.** Nahasmendu eta gaixotasun mentalak dira patologiarik ohikoenak, kontsultatutako hamar pertsonatik ia biri eragiten baitie (% 18). Gaixotasun eta nahasmendu horien atzetik daude arnas gaixotasunak (asma, bronkitisa, birrikak...) eta traumatismoak eta gaixotasun osteoartikularrak (prebalentzia txikiagoarekin, % 11 inguruk). Zirkulazio-sistemarekin lotutako gaixotasunek (barizeak, kolesterola, anemia, diabetesa...), berriz, kontuan hartutako pertsonen % 9,7ri eragingo liekete, eta digestio-aparatuko gaixotasunek % 4,8ri.

Bestalde, Estatistikako Institutu Nazionalaren “*Etterik Gabeko Pertsonen Arreta emateko Zentro eta Zerbitzuei buruzko Inkestak*”, bi urtean behin egiten denak, etterik gabeko pertsonen arreta emateko zerbitzuen ezaugarriak ezagutzeko aukera ematen du, eta agerian uzten ditu erkidegoen arteko alde handiak, batez besteko okupazioari edo plaza-hornidurari dagokionez.

2022ko inkestak erakusten du, lehenik eta behin, erreferentziazko urtean etterik gabeko pertsonentzako ostatu-plazak 4.313 zirela EAEn (2020an baino % 1,2 gehiago), Estatuko guztizkoaren % 16,2. Era berean, zentro horien batez besteko okupazioa, Estatuan % 81,2ra iristen dena, gure erkidegoan % 79,1koa izan zen, eta horietatik plazen % 30,9 soilik betetzen dituzte emakumeek (% 32,8 Estatuan, batez beste). 2020arekin alderatuta, okupazio hori murriztu egin da gure erkidegoan (-2,4 puntu), eta Estatu osoan, berriz, 5 puntu.

Autonomia-erkidegoen araberrako alderaketan, batez ere Ceutan eta Melillan gertatzen zen saturazio-egoeraren beherakada egiaztatzen da, aurreko urteetan % 100 inguruko okupazioa baitzuen lehenengoak eta % 200 inguruko okupazioa, berriz, bigarrenak. Nafarroak, Valentziako Erkidegoak, Kataluniak edo Extremadurak, esaterako, % 90etik gorako ratioak dituzte.

IV.1.20 TAULA. ETTERIK GABEKO PERTSONENTZAKO ARRETA ZENTROAK, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. ADIERAZLE NAGUSIAK.						
	PLAZAK			OKUPAZIOA (%)		
	2018	2020	2022	2018	2020	2022
ESTATUA, GUZTIRA	20.219	20.613	26.690	89,0	86,2	81,2
ANDALUZIA	2.321	2.123	2.464	83,4	84,2	83,6
ARAGOI	731	600	1.051	76,7	75,7	85,4
ASTURIAS	983	905	1.048	75,6	83,3	81,9
BALEAR UHARTEAK	332	483	430	96,7	85,8	87,9
KANARIAK	727	641	2.339	97,3	83,9	67,6
KANTABRIA	198	95	366	77,5	76,8	58,2
GAZTELA ETA LEON	1.246	1.541	1.964	80,0	78,0	82,0
GAZTELA-MANTXA	549	407	687	73,7	85,4	87,3
KATALUNIA	1.753	2.367	2.810	96,7	80,1	93,5
VALENTZIako ERK.	801	703	1.170	88,0	77,7	94,8
EXTREMADURA	287	340	355	75,2	87,8	92,7
GALIZIA	1.304	1.163	1.092	81,9	77,9	76,3
MADRIL	2.294	2.459	2.989	92,3	84,7	88,2
MURTZIAKO ESKUALDEA	1.098	642	1.117	94,0	77,2	85,5
NAFARROA	525	452	845	73,3	87,4	94,8
EAE	3.755	4.260	4.313	79,3	81,5	79,1
ERRIOXA	189	272	288	67,7	58,0	57,1
CEUTA	583	330	525	108,2	97,7	80,2
MELILLA	546	834	840	224,0	196,1	23,7*

Iturria: EIN. Etterik gabeko pertsonen arreta emateko zentro eta zerbitzuei buruzko inkesta.
**Melillan, 2022an, okupazio txikia izan zen pertsonak penintsulako beste zentro batzuetara lekualdatu zirelako.*

1.5.2. Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021. Ebaluazioa

Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek, EUDELeK eta Bilboko, Gasteizko, Donostiako, Barakaldoko, Getxoko, Portugaleteko, Irungo, Santurtziko eta Laudioko udalek erakundeen arteko akordio bat sinatu zuten 2018an, “*Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021*” garatzeko, nabarmen murrizteko –gutxienez % 20–. Euskadiko udalerrri handietan kalean lo egiten duten pertsonen kopurua. Horretarako, pertsona horiei laguntzeko politika integralak garatuko dira. Euskadin etterik ez duten pertsonen ezaugarriak eta premiak eta gure erkidegoan ezarritako arreta-sistemaren indarguneak eta ahuleziak aztertu ondoren sortu da estrategia, eta inguruko herrialdeetan bizitegi-bazterketaren aurrean esku hartzeko ereduak ere erpreparatu die.

Euskadi ez zen hutsetik abiatu; izan ere, pertsona horiek babestera bideratutako ekintzetan ezagutza handia du, erakunde publikoen eta Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialeko hainbat erakunderen inplikazioari esker. Hala, ostatu-plazak betetzeari dagokionez, Estatuko buru den autonomia-erkidegoa da, eta, guztira, urtean 47,5 milioi euro bideratzen ditu etterik gabeko pertsonen arreta ematera.

Estrategia honekin, sinatu duten erakundeek berezko plan bat diseinatzeko konpromisoa hartu zuten, erabakitako zuzentarauak gauzatzeko jarduera zehatzekin. Jarduera horiek, berriak edo ez izan daitezke, eta banaka (esku hartutako erakunde bakoitzak) edo erakunde bat edo gehiagoren arteko lankidetzak-hitzarmenen bidez egin ahalko dira. Horrela,

gizarte, osasun, enplegu, etxebizitza edo diru-sarrerak bermatzeko zerbitzuen arteko lankidetzaren bidez garatu ahalko dira jarduerak¹⁶.

2023an egindako 2018-2021 Estrategiaren Ebaluazioak “Bizitegi Bazterketa Larriaren aurkako Euskal Estrategia” Bizitegi Bazterketa Larriaren aurkako Euskal Estrategia berria formulatzeko oinarri gisa balio izan zuen¹⁷ (2024ko otsailean onartu zen 2024-2028 aldirako).

Aurreikusitako gidalerroen betetze-mailari dagokionez, 2018-2021 Estrategiak, oro har, batez besteko betetze-maila izan du, 3 jarraibidetik 1,786ko kalifikazioa lortu baitu estrategia osatzen duten ardatz eta gidalerro guztietan. Estrategiak ezartzen dituen bederatzi esku-hartze eremuetako (ardatzak) bakoitzaren egikaritze-mailari dagokionez, garapen handiagatik nabarmentzen dira, onartutakoaren gainetik eta ondorengo ordenan, 3. ardatza, Gizarte Zerbitzuen eremuan gizarte-bazterketa larrian dauden pertsonen zuzendutako baliabideak eta programak hobetzeari buruzkoa (3tik 2,2), 9. ardatza, ezagutzaren koordinazioari, ebaluazioari eta kudeaketari buruzkoa (2,1), 2. ardatza, etxebizitzan oinarritutako ikuspegiari buruzkoa (2, 1. ardatza, etxegabetasun-egoerak prebenitzeari buruzkoa (1,9), 5.ardatza, erregularizazioari eta eskubideak eskuratzeari buruzkoa (1,8), eta 6. ardatza, osasunaren, enpleguaren eta diru-sarrerak bermatzeari buruzkoa (1,6).

Aitzitik, 4. ardatzak, Genero-ikuspegia indartzea bizitegi-bazterketa prebenitzeko eta horri aurre egiteko politiketan (3tik 1,4); 7. ardatza, Etxerik gabeko pertsonen aisialdirako, hezkuntzarako eta gizartean eta politikan parte hartzeko aukera izatea (1) eta 8. ardatza, Bizitegi-bazterketako egoerak prebenitzeko eta horiei aurre egiteko sentsibilizazioaren eta komunitatearen inplikazioaren eremuan egindako hobekuntzek (0,5) dituzte abian dauden jardueren ehuneko txikiak.

Ondorengo koadroetan zehazten da zein neurritan hedatu diren ardatz horietako bakoitzean sartutako gidalerroak.

IV.1.21 TAULA. GIDALERROEN SAILKAPENA, GAUZATZE-MAILAREN ARABERA (2018-2021): MAILA ALTUA	
1. ARDATZA. PREBENTZIOA	d) Prebentzioa eta esku-hartzea etxegabeteen kasuan j) Esku-hartze azkarreko zerbitzuak
2. ARDATZA. ETXEBIZITZAN OINARRITUTAKO IKUSPEGIA	d) Baztertuta geratzeko arriskuan dauden pertsonentzako tutoretzapeko etxebizitzetarako Gizarte Zerbitzuen Mapan aurreikusitako zuzkidurak eskualde guztietan garatzea g) Lehen hezkuntzako esku-hartze sozioedukatibo eta psikosozialeko zerbitzua zabaltzea gizarte-bazterketa ertain eta larrian (1.3)
3. ARDATZA. GIZARTE-ZERBITZUAK	d) Ingurune irekian esku hartzeko programak bultzatzea e) Gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako eguneko arreta-zerbitzua garatzea (1.7) f) Gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonak gauean hartzeko zerbitzua garatzea (1.8) g) Gizarteratze-premiei erantzuteko eguneko zerbitzua/zentroa garatzea (2.2.3.) i) Prestakuntzako, graduako eta graduondoko plan espezifikoak garatzea
4. ARDATZA. GENERO-IKUSPEGIA	d) Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonekin lan egiten duten erakundeetan berdintasun-planak sustatzea, profesionalen eta erabiltzaileen arteko berdintasuna bermatzeko.
5. ARDATZA. ESKUBIDEAK ERREGULARIZATZEA ETA ESKURATZEA	a) PShen erroldatzea errazteko jarduera espezifikoak garatzea
9. KOORDINAZIOA, EBALUAZIOA ETA EZAGUTZA	b) Esku hartzeko eredu komunak lantzea c) Ezagutza kudeatzeko jarduerak egiteko hitzarmena bultzatzea j) Prestakuntzako, graduako eta graduondoko plan espezifikoak garatzea
Iturria: EUSKO JAURLARITZA (2023). Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021. Azken ebaluazioa.	

¹⁶ Estrategia horri buruzko xehetasun gehiagorako, jo EAEko Memoria Sozioekonomikoaren 2019ko ediziora.

¹⁷ Estrategia berri honen xehetasuna Memoria honen hurrengo edizioetan aztertu eta jarraituko da.

IV.1.22 TAULA. GIDALERROEN SAILKAPENA, GAUZATZE-MAILAREN ARABERA (2018-2021): MAILA ERTAINA

1. ARDATZA. PREBENTZIOA	a) Etxebizitzaren merkatuan sartzeko zailtasunak dituzten pertsonentzako informazio-, orientazio- eta bitartekaritza-zerbitzuak b) Bitartekotza- eta aholkularitza-zerbitzuak c) Prebentzio-balorazioa eta esku-hartze sozialeko zerbitzuak Etxebizitza Zerbitzuetatik f) Diru-sarrerak bermatzeko eta/edo etxebizitza eskuratzeko prestazio ekonomikoak g) Alokairu sozialeko parke publikoa handitzea k) Familia-bitartekaritzako programak sustatzea
2. ARDATZA. ETXEBIZITZAN OINARRITUTAKO IKUSPEGIA	a) Etxebizitza bat legez okupatzeko edo prestazio ekonomikoa jasotzeko eskubide subjektiboa arautzen duen dekretua onartzea. c) Gizarte-zerbitzuetako eta etxebizitza-zerbitzuetako udal-sailen arteko lankidetzak-akordioak, bazterketa-egoeran dauden pertsonen etxebizitzak emateko e) Bazterketako eta marjinazioa egoitza-zentroen esparruan sartzeko laguntza duten etxebizitzetarako mapan aurreikusitako zuzkidurak garatzea f) Bigarren hezkuntzako bizitoki-baliabideen gizarteratze-ibilbide baterako konpromisoa hartu ezin duten/nahi duten pertsonen zabaltea
3. ARDATZA. GIZARTE-ZERBITZUAK	a) Oinarrizko Gizarte Zerbitzuetan kasuak kudeatzeko esku hartzeko eredu komuna b) Eguneko/gaueko ostatu/harrera zentroetan esku hartzeko eredu komuna h) Egoera kronifikatua duten pertsonentzako egoitza-zentroak (2.4.5.1) eta gizarteratze-premietarako gaueko harrera-zentroak (2.3.2) bultzatzea j) Prestakuntza-zentroen eta emantzipazio-pisuen garapena
4. ARDATZA. GENERO-IKUSPEGIA	a) Zentro-kopuru jakin bat gordetzea emakumeek bakarrik erabiltzeko
5. ARDATZA. ESKUBIDEAK ERREGULARIZATZEA ETA ESKURATZEA	c) Osasun Txartel Indibidualerako sarbidea errazten duten neurriak
6. ARDATZA. OSASUNA, ENPLEGUA ETA DIRU-SARRERAK	a) Tratamendu asertibo komunitarioko (TAK) programak garatzea hiru lurraldeetan b) Susperraldi soziosanitarioko programak edo zentroak sortzea hiru lurraldeetan c) 114/2012 Dekretua berrikustea eta osasun-arreta eskuratzeko d) Osasun-zerbitzuetarako bitartekotza- eta laguntza-programak bultzatzea e) Enplegurako orientazio-programa espezifikoak
9. ARDATZA. KOORDINAZIOA, EBALUAZIOA ETA EZAGUTZA	a) Koordinazio-mahaiak ezartzea d) Datuak argitaratzea eta ikerketa espezifikoak egitea e) Prestakuntza-jarduerak bizitegi-bazterketa larriaren eremuan

Iturria: EUSKO JAURLARITZA (2023). Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021. Azken ebaluazioa.

IV.1.23 TAULA. GIDALERROEN SAILKAPENA, GAUZATZE-MAILAREN ARABERA (2018-2021): MAILA BAXUA

1. ARDATZA. PREBENTZIOA	e) Familien gainzorpetzeari laguntzeko zerbitzuak h) Etxebizitza partekatuko programak i) Altako protokoloak diseinatzea eta aplikatzea
2. ARDATZA. ETXEBIZITZAN OINARRITUTAKO IKUSPEGIA	b) Autonomia Erkidegoko Administrazioaren eta udalen artean hitzarmenak sinatzea, zuzkidura-bizitokien udalaz gaindiko sarea pixkanaka eratzea. h) Bazterketa moderatu eta larri dauden pertsonen zabaltea bizimodu independenteari laguntzeko zerbitzuan (2.7.2.1) eta familiekiko esku-hartze sozioedukatibo/psikosozialean (2.7.3.1).
3. ARDATZA. GIZARTE-ZERBITZUAK	c) Aurrekontu indibidualak k) Zentro eta zerbitzuen eskakizun materialak eta funtzionalak arautzea l) Kalitatea ebaluatzea eta bermatzeko kanpaina espezifiko bat abian jartzea
4. ARDATZA. GENERO-IKUSPEGIA	b) Emakumeak orientatzeko eta laguntzeko prozesuetan espezializatzea bultzatzea e) Bizitegi-bazterketako egoeran dauden emakumeen artean elkarri laguntzeko taldeak sustatzea
5. ARDATZA. ESKUBIDEAK ERREGULARIZATZEA ETA ESKURATZEA	b) Desgaitasun- eta/edo mendetasun-egoerak ezagutzea d) Fiskaltzekin jarduteko protokoloak
6. ARDATZA. OSASUNA, ENPLEGUA ETA DIRU-SARRERAK	e) DSBerako sarbidea errazteko programa edo unitate espezifikoak g) Okupazio-zentroetarako, enplegu-zentro berezietarako, laneratzeko enpresetarako eta lagundutako enplegu-programetarako sarbidea hobetzea h) Etxerik gabeak sartzeko enplegu-politiken "premia bereziko" kolektiboen artean
7. ARDATZA. AISIA, HEZKUNTZA ETA PARTAIDETZA	a) Etxerik gabeko pertsonen elkartegintza eta parte-hartzea bultzatzea b) Erabiltzaile adituaren irudian oinarritutako programak sustatzea c) Jardunbide egokiko eskuliburuak eta gidak egitea, parte-hartzea sustatzeko d) Kultura- eta kirol-ekipamendu publikoak erabiltzeko programak garatzea e) Sare sozialen eta teknologia berrien erabilera gaitzeko programak garatzea f) Helduen Hezkuntza Iraunkorreko jarduerak bultzatzea
8. ARDATZA. SENTSIBILIZAZIOA	a) Gizarte-zerbitzuen, hirugarren sektorearen eta segurtasun-kidegoen arteko lankidetzak-protokoloak d) Estiloari eta prestakuntzari buruzko eskuliburuak egitea komunikabideetako profesionalekin

	f) Jardunbide egokiko protokoloak edo eskuliburuak garatzea, auzokoen onarpena errazteko
9. ARDATZA. KOORDINAZIOA, EBALUAZIOA ETA EZAGUTZA	f) Ebaluazioak egitea metodologia komun bidez, ikastetxeen eta programen kalitateari eta emaitzei dagokienez. g) Herritarrek etxerik gabeko pertsonen buruz duten pertzepzioari buruzko inkesta espezifikoak h) Mintegiak eta bestelako ikerketa-jarduerak antolatzea
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA (2023). Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021. Azken ebaluazioa.</i>	
IV.1.24 TAULA. GIDALERROEN SAILKAPENA, GAUZATZE-MAILAREN ARABERA (2018-2021): ZERO GRADUA	
4. ARDATZA. GENERO-BERDINTASUNA	c) Genero-ikuspegia txertatzeko jardunbide egokien gidak edo eskuliburuak egitea b) Etxerik gabeko pertsonen aurkako gorroto-krimenen buruzko sentsibilizazio-gidak egitea
8. ARDATZA. SENTSIBILIZAZIOA	c) Bazterketa-egoeran dauden pertsonen aurkako gorroto-delituei eta -krimenen buruzko alerta azkarreko sistemak e) Etxerik gabeko pertsonen laguntzeko autoantolaketa komunitarioa eta auzo-sareak sustatzea
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA (2023). Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021. Azken ebaluazioa.</i>	

Ekimen horien guztien azterketatik eta jarraipenetik, 2018-2021 Estrategiaren amaierako ebaluazio-txostenak honako behar hauek nabarmentzen ditu, estrategia berria egiteko oinarri gisa balioko dutenak:

- Bizitegi-bazterketa larriko egoerak prebenitzea, ikuspegi hori bultzatuz eta egiten den "inbertsioa" eta horrek dakarren aurrezkoa kuantifikatuz.
- Paradigma-aldaketa sustatzea, etxebizitzan oinarritutako ikuspegia zabalduz eta Etxebizitza Saila estrategian inplikatur, 2016-2019ko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioaren gomendioekin bat etorrituz.
- Gizarte-zerbitzuen eremuan baliabideak hobetzea, pandemian abian jarritako eredua sendotuz eta arretaren kalitatea eta emaitzak hobetu direla egiaztatuz. Ildo beretik, I. Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren ebaluazioak gomendatzen du Zorroari buruzko Dekretua ebaluatzea eta gizarte-bazterketa egoeran dauden pertsonentzako egoitza-zerbitzuen eta -prestazioen plangintzan, koordinazioan eta arau-garapenean aurrera egitea.
- Genero-ikuspegia hedatzea, arriskuan edo kaleko egoeran dauden emakumeen ahultasun berezia dela eta, prebentzio-neurriak lehenetsiz, gizarte-larrialdietako zerbitzuak emakume horien segurtasuna bermatzeko egokitzea barne.
- Etxerik gabeko pertsonen herritartasun-eskubideak izango dituztela bermatzeko neurriak hartzea, beren administrazio-egoera erregularizatuta, eta, horretarako, berariaz aztertzea zer zailtasun eragiten dituzten atzeritarrei buruzko legeak, esaterako, eta neurriak hartzea premia oso konplexuak eta babesgabetasun-arazo larriak dituzten pertsonen gero eta kopuru handiagoari erantzuteko, baldin eta pertsona horiek ezin badituzte zerbitzuetara jo sartzeko baldintzak betetzen ez dituztelako.
- Hobekuntza sektorialak sustatzea osasunaren, diru-sarreraren bermearen eta enplegurako sarbidearen eremuan, Etxerik Gabeko Pertsonen Euskal Estrategia beste plan sektorial batzuekin lerrotatuz.
- Aisialdirako, hezkuntzarako eta parte-hartze sozial eta politikorako sarbidea sustatzen jarraitzea, etxerik gabeko pertsonen estrategian bertan parte hartzeko mekanismoak indartuz, eta etxerik gabeko pertsonen eskubideak defendatzeko eta sustatzeko neurriak hartuz.
- Sentsibilizazio eta inplikazio komunitarioko ekimenak sustatzea, politika publikoek bizitegi-bazterketaren aurrean duten legimitate soziala sendotzeko, jarduketara publikoak indartzeko.
- Koordinazioa bultzatzea: erakundeen arteko estrategia bat diseinatur, beste sistema batzuekin batera sortzean oinarritua eta beste plan batzuekin lerrotatua, lankidetzara eraginkorra bermatzeko. Ezinbestekoa da lehen eta bigarren mailako arretaren artean bi norabideko lankidetzara-mekanismoak ezartzea, Zorroari buruzko Dekretuan ezarritakoa gaituz.
- Ezagutzaren kudeaketa eta arretaren kalitatea sustatzea, ebaluazioaren kultura ezarrituz, zentro eta programen kalitateari eta emaitzei buruzko metodologia komun bidez, eta erabiltzaileek parte hartzeko bideak ezarrituz. Eta zenbaketei eustea, datuak azkarrago argitaratuz, eta Euskadiko bizitegi-bazterketari buruzko jardunaldiak, zabalkunderako, topaketarako eta eztabaida tekniko eta politikorako foro gisa; horrela, ebidentzian oinarritutako politika zabaltzea, etxegabetasunaren aurrean politika publikoen legimitatea indartzeko.

- k) Estrategiaren jarraipenari eta ebaluazioari dagokienez, Idazkaritzaren zeregina eta kontuak emateko mekanismoak indartu behar dira, erakunde bakoitzaren jarduerari dagokionez; ez da helburu kuantitatiborik ezarri behar kalean dauden pertsonen kopurua murrizteari dagokionez, gizarteratze-prozesuak egin dituzten pertsonen kopurua murrizteari dagokionez baizik; programak banaka ebaluatu behar dira, jardueren arrakastak ikusarazteko.

ITURRIAK

1. EUROSTAT (2019): Lan-indarrari buruzko inkesta 2018. Familia Kontziliazioari buruzko modulua.
2. EUROSTAT (2020): "Antolaketa eta lanaldia" inkesta 2019.
3. EUROSTAT (2023): Bizi-baldintzei buruzko Inkesta (UE-SILC) 2022.
4. EUSTAT (2023): Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkesta 2022.
5. EUSTAT. EGITURAZKO ADIERAZLEAK (2022): Giza garapenaren txostena 2021.
6. EUSKO JAURLARITZA (2018). Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021.
7. EUSKO JAURLARITZA (2022). Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia.
8. EUSKO JAURLARITZA (2023). Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia 2018-2021 estrategiaren ebaluazioa.
9. EUSKO JAURLARITZA (2023). EAEN bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko VI. azterlana. 2022ko datuak.
10. EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA: Diru-laguntza jaso dezaketen programen ebaluazioari. Hainbat urte.
11. EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA: Aurrekontu-likidazioak. Jarduketan memoriak. Hainbat urte.
12. EUSKO JAURLARITZA. BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA (2018). Familiei Laguntzeko IV. Plana 2018-2022.
13. EUSKO JAURLARITZA. BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA (2023): Pobreziari eta Gizarte-desperekotasunei buruzko Inkestari (PGDI) 2022. Datuen taula.
14. EUSKO JAURLARITZA. PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA (2018): Adinekoak 2017
15. EUSKO JAURLARITZA. PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA (2020): "*Familia 2020*" Inkesta
16. EIN (2022): Proyección de Hogares 2022-2037.
17. EIN (2023). Encuesta sobre Centros y Servicios de Atención a Personas Sin Hogar. 2022ko datuak.
18. EIN (2024): Encuesta de Condiciones de Vida 2023.

2. GIZARTE-BABESA

IV. kapituluko bigarren atal honetan, gure erkidegoko gizarte-babesa osatzen duten eremu nagusien gaineko gainbegirada egingo dugu. Lehenik eta behin, EAEn gizarte-babesean eginiko gastua azalduko dugu, eta EUSTATEk EBren metodologia jarraituz eginiko kontuak emango ditugu. Kasu honetan, zifrak 2021eko datuen aurrerapen bati buruzkoak direnez, pandemiaren ondorioak antzeman daitezke.

Jarraian, Gizarte Segurantzaren prestazioak eta pobreziaren eta gizarte-bazterketaren aurkako borrokatzeko tresnak aztertuko dira, zeinak Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legearen ondoriozkoak baitira. Tresna nagusia DSBEa da. Atal hau osatzeko, bizitzeko gutxieneko diru-sarrerari buruzko informazioa dugu; Estatuaren titulartasuneko prestazio berria da, eta horren agerpena 2020an bizkortu egin zuen COVID-19ak eragindako osasun-krisiak.

Ondoren, Gizarte-zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legetik ondorioztatzen den Gizarte-zerbitzuen Euskal Sistemaren deskribapena egiten da, bai eta dagokion estatistikaren emaitza nagusiak ere, eta, horrekin batera, EAEn mendetasunari arreta emateko sistema ezartzearen jarraipena egiten da, dagokion estatuko legeak arautua. Amaitzeko, eta memoria honen aurreko edizioetan bezala, Euskadiko gizarte-aurreikuspeneko sistema osagarrien zifra handiak emango dira.

Azkenik, gogorarazi nahi dugu Europako Batzordearen 458/2007 Erregelamenduak, gizarte-babesak barne hartzen dituen eremuen sailkapenean, langabeziagatiko prestazioak berariaz barne hartzen dituen arren, horiei buruzko informazioa memoria sozioekonomiko honetako "III. Enplegua eta lan-harremanak EAEn" kapitulura eramatea erabaki dela, enplegu-politiken panorama osoa eskaintzeko, politika aktiboak eta pasiboak batera jorratuz.

2.1. GIZARTE-BABESAREN KONTUA. 2022 AURRERAPENA.

Gizarte-babeserako estatistiken sistema europarrak (SEEPROS) honela definitzen du gizarte-babesa: "arriku edo behar jakin batzuek etxeentzat eta gizabanakoentzat eragiten dituzten kargak arintzeko erakundeek jarduerak guztiak, baldin eta ez badago ez aldi bereko ez elkarrekiko akordiorik, ez eta banakakorik ere¹⁸".

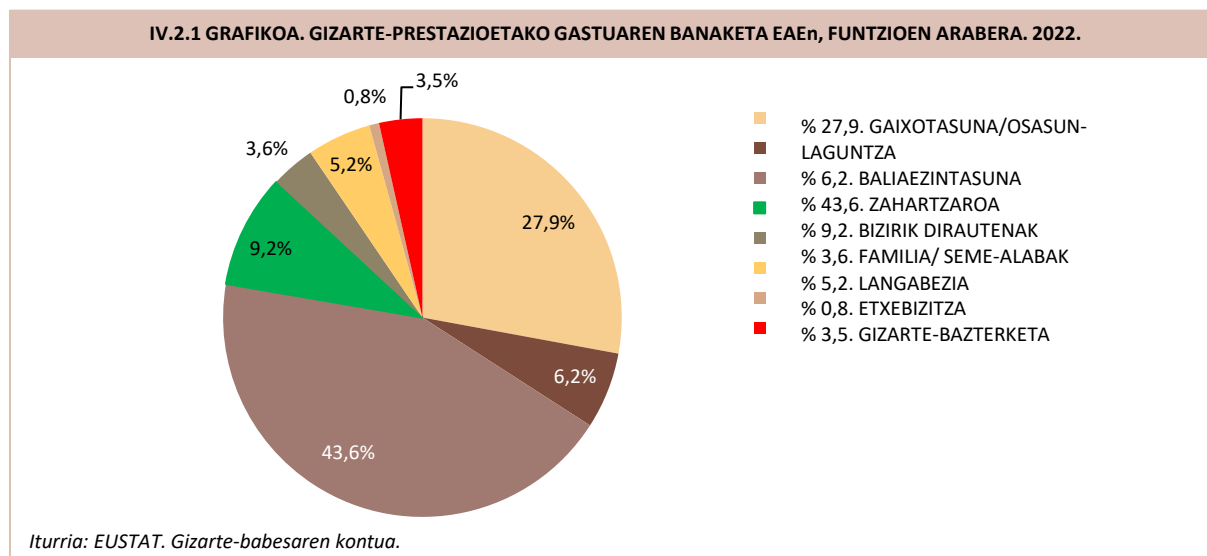
IV.2.1 TAULA. GASTUA GIZARTE-BABESEAN EAEn. ADIERAZLE NAGUSIAK.										
	2008	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	Ald. 20/21	Ald. 21/22 *	Ald. 2008/22 *
GASTUA GUZTIRA (MILIOIKA EUROTAN)	13.798	17.835	18.470	19.561	21.464	22.011	22.663	2,5	3,0	64,2
GASTUA %-TAN, BPGdARI DAGOKIONEZ	19,8	24,2	24,0	24,6	29,9	28,2	26,3	-1,7**	-1,9**	6,5**
GASTUA EUROTAN/BIZTANLEKO	6.402	8.188	8.456	8.916	9.772	10.051	10.346	2,9	2,9	61,6
GASTUA PPC-ETAN BIZTANLEKO	6.744	8.802	9.022	9.464	9.857	10.183	:	3,3	:	:
GASTUA PRESTAZIOETAN (MILIOIKA EUROTAN)	13.500	17.578	18.221	19.312	21.199	21.746	22.391	2,6	3,0	65,9
- GAIXOTASUNA/OSASUN-ARRETA	4.168	4.627	4.740	5.088	5.557	5.955	6.258	7,2	5,1	50,1
- ZAHARTZAROA	5.230	7.685	8.123	8.565	8.843	9.281	9.767	5,0	5,2	86,7
- LANGABEZIA	1.027	999	948	1.027	2.037	1.493	1.160	-26,7	-22,3	13,0
- GAINERAKO FUNTZIOAK	3.075	4.267	4.410	4.632	4.762	5.017	5.206	5,4	3,8	69,3
GASTUA ERAKUNDE-UNITATEKA										
- GIZ. SEG. ETA ESTATUKO ADMIN. SISTEMA	8.169	10.815	11.236	11.926	13.380	13.487	13.772	0,8	2,1	68,6
- EUSKAL ADMINISTRAZIOAK	4.522	5.773	5.947	6.285	6.665	7.064	7.394	6,0	4,7	63,5
- ERAKUNDE PRIBATUAK	1.108	1.248	1.287	1.350	1.419	1.459	1.496	2,8	2,5	35,0

Iturria: EUSTAT. Gizarte-babesaren kontua EAEn. Guk egindakoa.
 * Behin-behineko datuak. ** Diferentzia ehuneko puntuetan.

Gizarte-babesaren arloko beste estatistika batzuen aldean, hala nola LANErena, zeinak Gizarte Segurantzako sistemetako erakundeek egindako ekintzak bakarrik barne hartzen baititu, SEEPROS metodologian, behaketa-eremua

¹⁸ Ikusi terminoen glosarioa memoria honen amaieran.

gizarte-babeseko ekintzak egiten dituen edozein erakundetara zabaltzen da, publikoa zein pribatua, definizio orokorraren baldintzen arabera. Kontzeptua osatzeko, definizioan aipatzen diren arriskuen eta beharren zerrenda dago; Funtzioak deritze horiei guztiei. Honako hauek dira: Gaixotasuna / Osasun-arreta, Baliaezintasuna, Zahartzaroa, Bizirik irauten dutenak, Familia / Seme-alabak, Langabezia, Etxebizitza, beste inon sailkatuta ez dagoen gizarte-bazterketa.

EUSTATen “EAEko Gizarte-babesaren Kontuaren” azken datuen arabera, 2022ari dagozkionak (behin-behineko datuak), Euskadin eginkizun horretarako erabilitako baliabide guztiak 22.663 milioi euro izan ziren aipaturiko urtean, 2021ean baino % 3 gehiago (+652 milioi). Kopuru hori urte horretako BPGdaren % 26,3 da (+6,5 puntu 2008aren aldean, eta 2021ean baino 1,9 puntu gutxiago). Kasu honetan, kontuan hartu behar da joan den ekitaldian BPGdak izan duen igoera.

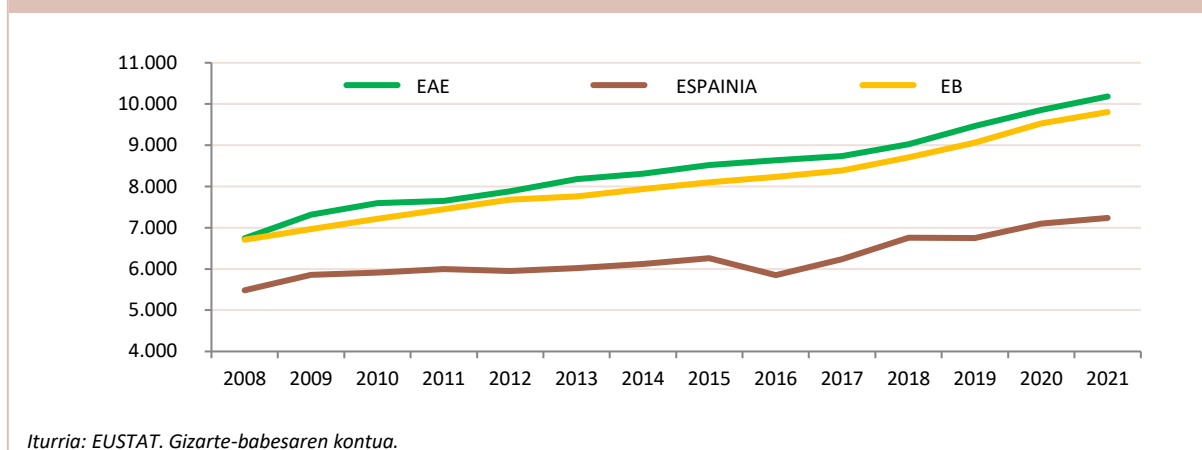
Gizarte-babeseko gastu osoak etengabe egin du gora denbora-serie erabilgarrian, eta biztanleko gastua 6.402 eurokoa izan zen 2008an, eta 10.346 eurokoa 2022an (+% 61,6).

Administrazio-gastuak kenduta, gizarte-prestazioen zenbatekoa 22.391 milioi eurokoa da, 2021ean baino % 3 gehiago. Funtzioka egindako gastu horren azterketak erakusten duenez, egoitzako eta etxeko arretako pentsioak eta laguntza-prestazioak barne hartzen dituen “Zahartzaroa” funtzioari dagokion zatia da pisurik handiena duena: 9.767 milioi euro, guztizkoaren % 43,6. 2021. urtearekin alderatuta, % 5,2 hazi da, prestazioen batez besteko hazkundera (% 3) baino gehiago. Bigarren funtziorik garrantzitsuen “Gaixotasuna/osasun-arreta” da, 2022an 6.258 milioi euroko gastuarekin, guztizkoaren % 27,9, eta 2021ean baino % 5,1 gehiago. Bien artean, beraz, gizarte-prestazioetako gastuaren % 71,5 hartzen dute (ikus IV.2.1 grafikoa).

Bestalde, 2022an, aurreko urtean bezala, langabeziako partidei dagokien kopuruaren murrizketa nabarmendu behar da, % 22,3 murriztu baitira. Hori COVID-19aren krisiaren osteko susperraldi ekonomikoari eta Gizarte Segurantzaren afiliatutako langileen kopuruaren igoera progresiboari egotzi zaio, dagokion langabeziaren beherakadarekin.

Erakunde-unitateen arabera gizarte-babeseko gastuari dagokionez, Gizarte Segurantzaren sistemak eta Estatuko Administrazioak egiten duten gastua % 60,8 zen 2022an, eta % 2,1 hazi da aurreko urtearekin alderatuta. Bestalde, euskal administrazioen gastua % 32,6 da, 7.394 milioi euro; 2021ean baino % 4,7 gehiago. Gainerakoa, 1.496 milioi euro, erakunde pribatuek egiten duten gastuari dagokio (+% 2,5).

IV.2.2 GRAFIKOA. GIZARTE-BABESEKO PER CAPITA GASTUAREN BILAKAERA (€ PPC-TAN)

Amaitzeko, EUROSTATEk argitaratutako azken datuekin, 2021ean, Euskadiko gizarte-babeseko per capita gastua, erosteko ahalmenaren parekotasunean neurtuta, 10.183 eurokoa izan zen, EBko batez bestekoa (9.805 €) baino handiagoa, bai eta Estatuko batez bestekoa (7.332 €) baino handiagoa ere, nahiz eta euroguneko 11.229 € per capita baino txikiagoa izan.

2.2. GIZARTE SEGURANTZAREN PRESTAZIOAK¹⁹

2023an, milioi erdi pertsona baino gehiago (531.828, lehen zenbatespenaren arabera) Gizarte Segurantzaren sistemako pentsioen onuradunak izan ziren gure Erkidegoan (kotizaziopekoak eta kotizazio gabekoak²⁰), aurreko urtean baino % 0,7 gehiago. Azken urteotan gertatzen ari den bezala, igoera hori kotizaziopeko pentsioen onuradunen kolektiboaren pisuaren eta bilakaeraren ondorio da, gainerako modalitateak, oro har, gutxieneko kopuruetan mantentzen baitira. Gizarte Segurantzak emandako prestazio ekonomikoak jasotzen dituzten EAEko biztanleen portzentajea % 24,2ra heldu zen, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago.

IV.2.2 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAREN PENTSIOAK EAEN, MOTAREN ARABERA. LABURPEN-TAULA

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% 21/22	% 22/23
ONURADUNAK (URTEKO BATEZ BESTEKOAK)	-KOTIZAZIOPEKO P.	494.736	501.398	507.617	509.327	512.782	514.961	518.417	0,4	0,7
	-KOTIZAZIO GABEKO P.	11.717	11.846	12.093	12.172	12.581	12.920	13.411	2,7	3,8
	GUZTIRA	506.453	513.244	519.710	521.499	525.363	527.881	531.828	0,5	0,7
	- BIZTANLEEN %	23,3	23,5	23,7	23,7	24,0	24,1	24,2	+0,1pp	+0,1pp
GASTUA (MILIOIKA EUROTAN)	-KOTIZAZIOPEKO P.*	8665,4	9.111,2	9.597,6	9.835,1	10.279,1	10.718,9	11.841,4	4,3	10,5
	-KOTIZAZIO GABEKO P.	61,2	64,2	67,5	68,9	72,0	84,1	92,3	16,9	9,7
	GUZTIRA	8.726,6	9.175,4	9.665,1	9.904,0	10.351,1	10.803,0	11.933,7	4,4	10,5
	-% BPGDARI DAGOKIONEZ	11,6	11,7	12	13,8	13,4	12,5	13,1	-0,9pp	+0,6pp

Iturria: Guk egindakoa, INKLUSIO, Gizarte Segurantza eta MIGRAZIO Ministerioaren datuekin. Boletín de Estadísticas Laborales eta ESTADISaren eta IMSERSOaren datu-baseak.

* Kotizaziopeko pentsioen gastua ESTADISek argitaratzen dituen pentsio horien urteko nominatik abiatuta zenbatespen da.

Kotizaziopeko pentsioei dagokienez (onuradunen % 97,5 eta gastuaren % 99,2), 2023an batez beste 518.417 onuradun daude (+% 0,7), eta 573.000 pentsio jasotzen dituzte (+% 0,8). Izan ere, pertsona batek kotizaziopeko

¹⁹ Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalak kudeatzen dituen transferitu gabeko Gizarte Segurantzaren prestazioak bi motatakoak dira:

- Kotizaziopekoak, aurretik kotizatu den denboraren eta zenbatekoaren arabera egiten direnak, iraupen zehaztugabea dute eta gizarte-babeseko guztizko gastuaren % 50 inguru dira. Funtsean, baldintza jakin batzuk betez prestazio hori jasotzeko eskubidea sortu duten pertsonen errentak lortzeko jarraitutasuna bermatzeko funtzioa betetzen dute, lan-bizitza iraungitzea eragin dezaketen gertakizunak direla-eta errentak eteten direnean.
- Kotizazio gabekoak, hala nola erretiro- eta baliabiezintasun-pentsioak, kotizazio gabeko modalitatean, eta amatasun- eta familia-prestazioak.

²⁰ Kalkulu horietan ez dira barne hartu laguntza-pentsioak eta Desgaitasunen bat duten pertsonen gizarteratzeari buruzko Legearen ondoriozkoak, desagertuz joan direnak. Gainera, ez dago informazio eguneraturik. Dena den, guztizkoaren gaineko pisua % 0,4aren azpitik dago.

pentsio bat baino gehiago jaso ditzake, eta urteko gastua 11.841,4 milioi eurokoa izan zen, hau da, 2022an baino % 10,5 gehiago. Kotizazio gabeko pentsioek, bestalde, 13.411 pertsona estaltzen zituzten 2023an (urteko batez besteko datua), eta 92,3 milioi euroko gastua sortzen zuten (+% 9,7, 2022. urtearekin alderatuta).

Laburbilduz, EAEn pentsioetan egindako guztizko gastua, 2023an, 11.933,7 milioi eurora igo zen, behin-behineko datuekin, eta % 10,5eko igoera izan zuen 2022. urtearekin alderatuta. Hala, BPGdari dagokionez, ehunekoa 6 hamarren igo da, % 13,1eraino (EUSTATen behin-behineko datuekin).

2.2.1. Transferitu gabeko kudeaketa duten prestazioak

a) Pentsioen eta onuradunen kopurua

2023an, guztira 518.417 pertsonak jaso zituzten Gizarte Segurantzaren kotizaziopeko pentsioak EAEn, Estatuko guztizkoaren % 5,7 (azken hiru urteotako ratio bera) eta aurreko urtean baino % 0,7 gehiago. Sexuaren arabera, ia % 50ean banatzen dira (urteko batez besteko datuan, gizonak % 51,1 dira).

Bestalde, kotizaziopeko pentsioen kopurua 573.000 da (+%0,8 2022koaren aldean); beraz, hartzaile bakoitzeko pentsioen ratioa (urteko batez bestekoa) 1,1 da, eta balio hori iraunkorra da. Pentsio horien batez besteko zenbatekoa hileko 1.480,50 eurokoa da (Estatuko batez bestekoa baino % 23,9 handiagoa da, 2022an baino 2 hamarren gutxiago), eta horrek % 9,6ko igoera dakar 2022arekin alderatuta, pentsio berriek (oro har zenbateko handiago dutenak) batez besteko pentsioaren zenbatekoa igotzen baitute. Erretiro-pentsioari dagokionez (kotizaziopeko pentsioen % 66,5), 2023ko batez besteko zenbatekoa 1.683,30 € da hilean, 2022an baino % 9,5 gehiago.

Gainerako pentsioen batez besteko zenbatekoek gora egin dute 2023an: baliaezintasun iraunkorratikoko pentsioak batez bestekoaren azpitik igo dira (% 7,9), eta gainerakoak batez bestekoaren inguruan (% 9,6). Batez besteko zenbatekoa 1.431,6 € (baliaezintasun iraunkorra), 1.036,2 € (alarguntza) eta 615,2 € (zurztasuna eta fabore familiarra) izan da.

IV.2.3 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO KOTIZAZIOPEKO PENTSIOPEN BILAKAERA EAEn ETA HORREN BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)									
	2019	2020	2021	2022	2023	% 2023*	% LGSari dagokionez 2023**	% 21/22	% 22/23
PENTSIOP-KOPURUA (MILAKOETAN)									
GUZTIRA	558,5	560,9	565,4	568,5	573,0	100,0		0,5	0,8
EZINTASUN IRAUNKORRA	43	42,3	41,7	40,6	39,7	6,9		-2,6	-2,2
ERRETIROA	362,3	365,8	370,7	375,1	380,9	66,5		1,2	1,5
ALARGUNTZA	135,4	134,9	135,1	134,6	134,4	23,5		-0,4	-0,1
ZURZTASUNA/FABORE FAMILIARRA	17,8	17,8	18	18,1	18,1	3,2		0,6	0,0
BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (EUROAK/HILEKO)									
GUZTIRA	1.231,5	1.255,9	1.283,1	1.351,1	1.480,5	100,0	137,1	5,3	9,6
EZINTASUN IRAUNKORRA	1.248,4	1.259,9	1.275,6	1.326,4	1.431,6	96,7	132,6	4,0	7,9
ERRETIROA	1.401,6	1.428,9	1.459,8	1.537,0	1.683,3	113,7	155,9	5,3	9,5
ALARGUNTZA	865,8	882,6	900,5	947,0	1.036,2	70,0	95,9	5,2	9,4
ZURZTASUNA/FABORE FAMILIARRA	511,8	521,7	531,6	560,0	615,2	41,6	57,0	5,3	9,9
<i>Iturria: INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA eta MIGRAZIO Ministerioaren datuetatik ("Boletín de Estadísticas Laborales") abiatuta egindakoa.</i>									
<i>* Ehuneko bertikalak, pentsioen guztizkoa eta prestazio horien batez besteko zenbatekoa % 100 gisa hartuta.</i>									
<i>** 2023ko LGSa igo egin da 1.080 euro/hilean.</i>									

Erretiro-pentsioak, esan bezala, EAEko pentsiodunen kolektiboaren gehiengoak jasotzen dituenak dira. 2023ko pentsio guztietatik, 380.897, % 60, gizonen zegozkien, eta % 40, emakumeen.

IV.2.4 TAULA. ERRETIROA-PENTSIOEN ZENBATEKOA EAEn: BATEZ BESTEKO PENTSIO OSOAREN ETA ALTA BERRIEN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA BEREZITA. URTEKO BATEZ BESTEKOAK. EURO/HILEAN.

	GUZTIRA, ERRETIRO-PENTSIOAK			ERRETIRO-PENTSIOEN ALTA BERRIAK			% DIF. GIZONAK/EMAKUMEAK*	
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	PENTSIO GUZTIAK	ALTAK
2011	1.370,95	694,6	1.136,36	1.704,63	990,47	1.477,52	97,4	72,1
2019	1.650,15	992,5	1.401,55	1.816,75	1.408,65	1.647,33	66,3	29,0
2020	1.679,06	1026,01	1.428,91	1.871,65	1.484,97	1.707,53	63,6	26,0
2021	1.711,96	1.064,14	1.459,79	1.854,26	1.473,76	1.688,06	60,9	25,8
2022	1.798,06	1.137,20	1.536,95	1.908,84	1.487,80	1.728,25	58,1	28,3
2023	1.965,07	1.261,24	1.683,28	1.966,54	1.550,51	1.782,02	55,8	26,8
% Ald. 21/22	5,0	6,9	5,3	2,9	1,0	2,4	-4,6	9,6
% Ald. 22/23	9,3	10,9	9,5	3,0	4,2	3,1	-4,0	-5,2

Iturria: GSIN-AREN DATU-BASEA. Guk egindakoa.
** Gizonen batez besteko pentsioa emakumeena baino handiagoa den ehunekoa.*

Eta pentsio horien zenbatekoak aztertuz gero, 2023ko batez besteko datuekin, gizonentzako erretiro-pentsioa % 55,8 handiagoa zen EAEn emakumeena baino, eta arrakala hori ere jaisten ari da urtez urte (35,3 puntu murriztu da azken hamarkadan). Eta, batez besteko zenbateko horiek azken urtean egindako alta berrien pentsioen arteko erkaketa eginda, aldea % 26,8koa zen 2023an; aurreko urtekoa baino 1,5 puntu baxuagoa.

Era berean, pertsona erretiratu guztien batez besteko erretiro-pentsioak erretiroan sartutako azken pertsonenekin alderatuz gero, 2023an, azken horiek kolektibo osoak baino % 5,9 gehiago kobratzen dutela ikus daiteke (% 12,4 2022an) (1.782,02 €, batez beste, eta 1.683,28 €, berriz, guztira).

Amaitzeko, 2023ko abenduaren 31n, EAEko kotizaziopeko batez besteko pentsioa 1.486,74 eurokoa zen, eta % 10 igo zen 2022ko abenduarekin alderatuta.

IV.2.5 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAKO KOTIZAZIOPEKO PENTSIOAK EAEn, MOTAREN ARABERA. ONURADUNAK ETA BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA, SEXUAREN ARABERA, 2023KO ABENDUAREN 31n.

	ONURADUNAK			BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)		
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA *	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
BALIAEZINTASUN IRAUNKORRA	25.900	13.162	39.062	1.514,47	1.249,74	1.424,75
ERRETIROA	228.532	143.920	372.453	1.970,55	1.273,83	1.689,39
ALARGUNTZA	2.976	89.545	92.521	722,13	1.067,80	1.041,52
ZURZTASUNA	7.849	7.043	14.892	589,09	570,16	580,17
FABORE FAMILIARRA	664	1.508	2.172	875,86	895,84	889,86
KOTIZAZIOPEKO PENTSIOAK GUZTIRA	265.921	255.178	521.100	1.836,12	1.168,64	1.486,74

Iturria: GSIN-AREN DATU-BASEA. Guk egindakoa.
**Gutzizkoa ez dator bat gizon eta emakumeen baturarekin, zenbait erregistroan ez delako jasotzen pertsonaren sexua.*

b) Gastua eta diru-sarrera

Pentsioetan zenbatetsitako guztizko gastua % 10,5 hazi zen 2023an (IV.2.2 TAULA) eta % 10,4 kotizaziopeko pentsioen urteko batez besteko kopuruaren eta horien batez besteko zenbatekoen emaitza kalkulatz gero (IV.2.6 TAULA).

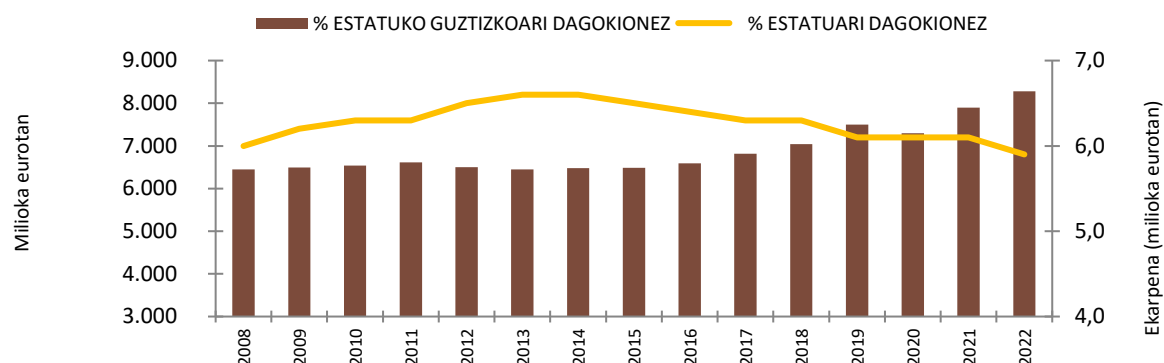
Kotizaziopeko pentsioen gastuaren bilakaera Gizarte Segurantzaren afiliatutako langileen kopuruarekin alderatzen badugu, balioetsi dezakegu pentsio horiek alta emanda dagoen afiliatutako pertsona bakoitzeko ordaintzeak dakarren ahalegina, hileko eurotan. 2023an 854,65 euro/hileko da, aurreko urtean baino % 8,7 gehiago (+% 3,6 2022an), pentsio-gastuaren igoeraren (+% 10,5) ondorioz, zeina kotizatzaile-kopurua baino dezente handiagoa baita (+% 1,6, urteko batez bestekoan).

IV.2.6 TAULA. PENTSIOEN ARLOKO AHALEGINAREN HURBILKETA EAEn

	PENTSIODUNAK KOTIZAZIOPEKO PENTSIOAK (1)	BATEZ BESTEKO ZENBAT. €/HILEAN (2)	ZENBATEKO A, GUZTIRA €/HILEAN (3) = (1)*(2)	GIZARTE-SEGURANTZAKO AFILIATUAK* (4)	ESFORTZUA: €/HILEAN AFILIATU BAKOITZEKO (3) / (4)
2019	558.500	1.231,50	687.792.750	962.400	714,66
2020	560.900	1.255,90	704.434.310	947.600	743,39
2021	565.400	1.283,10	725.464.740	956.000	758,85
2022	568.500	1.351,10	768.100.350	976.700	786,42
2023	573.000	1.480,50	848.326.500	992.600	854,65
% Ald. 21/22	0,5	5,3	5,9	2,2	3,6
% Ald. 22/23	0,8	9,6	10,4	1,6	8,7

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA ETA MIGRAZIO Ministerioaren datuekin egindakoa.
** Gizarte Segurantzaren alta emanda dauden kotizatzaileak. Urteko batez besteko datua.*

IV.2.3 GRAFIKOA. GIZARTE SEGURANTZAREN KOTIZAZIO BIDEZKO DIRU-BILKETAREN* BILAKAERA EAEn.

(*) Langabeziarik gabe, LH eta FOGASA.
Iturria: TGSS bidez egina. Urteko memoriak.

Bestalde, 2022an (datu bateratuak dauden azken urtea), Gizarte Segurantzaren Sistemak 8.279,4 milioi euro bildu zituen EAEn, aurreko ekitaldian baino % 4,8 gehiago, eta Estatuan bildutako guztizkoaren % 5,9 (2021ean % 6,1). Zenbateko hori gure erkidegoko urte horretako BPGd-aren % 9,6 da, behin-behineko datuen arabera (% 10,1 aurreko urtean). Bildutako bolumen horretatik, 1.399,2 milioi Arabari dagozkio (% 16,9), 2.750,1 milioi Gipuzkoari (% 33,2) eta 4.130,1 milioi Bizkaiari (guztizkoaren % 49,9).

Zenbateko horretatik % 88,9 Gizarte Segurantzaren Kuotei dagokie; gainerako % 11,1, berriz, lan-istripu eta eritasun profesionalen mutualitateei. % 75,4aren jatorria araubide orokorra da, eta guztira 6.242,1 milioi euro dira (+% 6,9 aurreko urtearen aldean). Halaber, Gizarte Segurantzak Langabeziari, Soldatak Bermatzeko Funtsari eta Lanbide Heziketari dagozkien kuotak biltzen ditu, eta horien guztizko batura, gure Erkidegoan, 1.647 milioi euro zen 2022an, 2021ean baino 113 gehiago.

IV.2.7 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN DIRUZAINZTA OROKORRAREN KUOTEN DIRU-BILKETAREN BILAKAERA EAEn. MILIOIKA EUROTAN.

	BEHIN BETIKO DATUAK (MEMORIA)						ALDAKUNTZA %	
	2018	2019	2020	2021	2022	% Desb. 2022	20/21	21/22
OROKORRA	5.288,3	5.629,8	5.471,3	5.837,4	6.242,1	75,4	6,6	6,9
AUTONOMOAK	707,7	711,5	597,4	682,0	700,4	8,5	14,1	2,7
ITSASOKO LANGILEAK	32,4	35,3	35,0	35,0	34,5	0,4	0,0	-1,4
IKATZAREN MEATZARITZAKOAK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
LI ETA LG KUOTAK (DIRUZAINZTA)	6,9	11,3	10,0	10,0	11,2	0,1	0,0	12,0
SEPEKO LANGABEAK	302	333,7	428,8	516,0	376,1	4,5	20,3	-27,1
GSDN KUOTAK GUZTIRA (A)	6.337,4	6.721,7	6.542,5	7.080,2	7.364,4	88,9	8,2	4,0
LI ETA LG MUTUALITATEAK ETA ARRISKUA HAURDUNALDIA	464,3	532,3	521,5	560,9	599,4	7,2	7,5	6,9
ITC ARRUNTAK	234,9	229,7	222,8	234,1	296,0	3,6	5,10	26,4
JARDUERA ETETEA	4,3	14,7	10,9	21,3	19,6	0,2	95,9	-8,0
MUTUALITATEAK, GUZTIRA (B)	703,5	776,6	755,2	816,4	915,0	11,1	8,1	12,1
GS-KO SISTEMAREN DIRU-BILKETA, GUZTIRA(A+B)	7.040,9	7.498,3	7.297,7	7.896,6	8.279,4	100,0	8,2	4,8
LANGABEZIARAKO KUOTAK	1.240	1.316	1.270	1.356	1.450,2	17,5	6,7	6,9
SOLDATAK BERMATZEKO FUNTSA	31	33	31	28	35,8	0,4	-9,6	27,9
LANBIDE HEZIKETA	135	144	142	150	161,3	1,9	5,6	7,5

Iturriak: GIZARTE SEGURANTZA. Informazio ekonomikoa eta finantzarioa. GSDN: Memorias anuales. Guk egindakoa.

Gizarte Segurantzaren kotizaziopeko pentsioen EAEko gastua eta Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiaren kuoten bilketako zifrak erlazionatzen baditugu, 2022an, bi zifrak eskuragarri dauden azken ekitaldian, gastua 10.718,9 milioikoa zen, 8.279,4 milioiko diru-sarreraren aurrean, eta, beraz, saldoa negatiboa izango litzateke, 2.439,5 milioi eurokoa, 2021ean baino % 2,4 handiagoa.

IV.2.8 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAREN DIRUZAINZA NAGUSIAREN KOTIZAZIOPEKO PENTSIOETAKO GASTUAREN ETA KUOTAK BILTZEAGATIKO DIRU-SARREREN BILAKAERA EAEN (MILAKA EUROTAN)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	% ALD. 20/21	% ALD. 21/22	% ALD. 22/23
GSIN-TIK BILDUTAKO KUOTENGATIKO DIRU-SARRERA	7.040,9	7.498,3	7.297,7	7.896,6	8.279,4	..	8,2	4,8	..
GIZARTE SEG. KOTIZAZIOPEKO PENSIOEN GASTUA**	9.111,3	9.597,6	9.835,1	10.279,1	10.718,9	11.841,4	4,5	4,3	10,5
SALDOA	-2.070,4	-2.099,3	-2.537,4	-2.382,4	-2.439,5	..	-6,1	2,4	..
DIRU SARRERA/GASTUA	0,77	0,78	0,74	0,77	0,77	..			

Iturria: GIZARTE SEGURANTZA. Informazio ekonomikoa eta finantzarioa. Guk egindakoa.

** Behin-behineko datuak.*

*** Kotizaziopeko pensioen gastua ESTADISek argitaratzen dituen pensio horien urteko nominatik abiatuta zenbatesten da.*

2.2.2. Kudeaketa transferitua duten prestazioak: Kotizazio gabeko prestazioak

Kotizazio gabeko prestazioak inoiz kotizatu ez duten edo kotizaziopeko prestazioak lortzeko behar besteko denboraz kotizatu ez duten eta iraupeneko bitartekorik ez izateagatik beharrian-egoeran dauden pertsonen ematen zaizkienak dira. Errenta ekonomiko bat aitortzeaz gain, laguntza mediko eta farmazeutikoa eta gizarte zerbitzuak jasotzeko eskubidea ere badute; hortaz, premia-egoeran egonez gero estaldura osoa ematen zaie. Estatuan autonomia-erkidegoek dute eskumena. Aldiz, EAEn, eginkizunak eta zerbitzuak besterendu ondoren, prestazioa aitortzea, kudeatzea eta finantzatzea foru-aldundiei dagokie. Prestazio horiek hiru motatakoak izan daitezke: Gizarte Segurantzaren kotizazio gabeko pentsioak, laguntza-pentsioak eta Desgaitasunen bat duten pertsonen gizarteratzeari buruzko Legeko prestazioak. Jasotzen den zenbatekoa errentaren eta norberaren egoeraren arabera ezartzen da.

EAEko foru-aldundiek emandako kotizazio gabeko pentsioak, kopuruari eta zenbatekoari dagokienez, kotizazio gabeko prestazioen artean nabarmenenak dira. Diru-sarrera nahikoak ez dituzten pertsonentzat dira (diru-sarrerak nahikoak ez direla zehazteko, urteko diru-sarreraren baturak pentsioaren urteko zenbatekoak baino txikiagoa izan behar du) eta zenbatekoak berdintsu eutsi dio 2013tik. Pentsio horiek 2023an 13.411 pertsonak jaso zituzten guztira (batez besteko datuak), aurreko urtean baino % 3,8 gehiago, 7.432 erretiro modalitatean eta 5.979 baliaezintasunagatik.

Kotizazio gabeko pentsioen zenbatekoak Estatu osorako ezartzen dira urtero. 2023rako, 484,61 euro finkatu ziren hilean erretirorako eta % 65ekoa edo hortik gorakoa baliaezintasunerako, eta, gainera, zenbait osagarri onartu ziren. Horiek aplikatuta, hileko 523,48 euroko batez besteko pentsioa dugu baliaezintasunerako eta 469,28 euroko pentsioa erretirorako (14 ordainsari bi kasuetan). Pentsio horietara bideratutako zenbateko guztia 92,3 milioi eurokoa da, 2022an baino % 9,6 gehiago.

IV.2.9 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAREN ERRETIROAGATIKO KOTIZAZIO GABEKO PRESTAZIOAK EAEN: ADIERAZLE NAGUSIAK.

	KOTIZAZIO GABEKO PENSIOAK: ERRETIROA	ZENBATEKOA GORDINA (€)	BATEZ BESTEKO PENSIOA (€)
2018	5.602	28.378.613	363,81
2019	5.949	30.929.791	376,86
2020	6.131	32.483.756	378,45
2021	6.535	34.973.000	389,81
2022	6.961	42.479.311	440,92
2023	7.432	48.114.299	469,28

Iturria: IMSERSOren datuekin egindakoa. Prestazio ekonomikoan arloa.

** Urteko batez besteko datua.*

IV.2.10 TAULA. GIZARTE SEGURANTZAREN BALIAEZINTASUNAGATIKO KOTIZAZIO GABEKO PENSIOAK EAEN: ADIERAZLE NAGUSIAK.

	KOTIZAZIO GABEKO PENSIOAK: BALIAEZINTASUNA*	ZENBATEKOA GORDINA (€)	BATEZ BESTEKO PENSIOA (€)
2018	6.244	35.836.414	404,55
2019	6.144	36.619.313	418,12
2020	6.041	36.379.322	423,68
2021	6.046	36.995.378	434,77
2022	5.959	41.684.325	491,98
2023	5.979	44.177.614	523,48

Iturria: IMSERSOren datuekin egindakoa. Prestazio ekonomikoan arloa.

** Urteko batez besteko datua.*

2.3. POBREZIAREN ETA BAZTERKETAREN AURKAKO NEURRIAK EAEn

Pobrezia, tradizioz, desparekotasun ekonomikoei lotuta egon da, eta diru-sarrera txikiak dituzten biztanleria-geruzei lotuta. Hala ere, azken urteotan, gure gizartean gertatutako aldaketekin batera —bai ekonomiari, bai gizarteari, bai familiari lotutakoak—, bazterketa- eta zaugarritasun-adierazpen berriak agertu dira. Ekonomia hutsari lotutakoaz gain, beste faktore batzuk daude (bakardadea, mendetasuna, “adinkeria”) gizarte-bazterketako prozesuak eragiten dituztenak.

EAEko pobrezia- eta gizarte-bazterketari aurre egiteko tresna nagusien artean —Gizarte-zerbitzuei buruzko Legean, Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legean eta Gizarte-larrialdietarako laguntzei buruzko Dekretuan jasoak—, honako hauek daude: gaur egungo diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE), etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO) eta gizarte-larrialdietarako laguntzak (GLL), Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren (lehenago Pobreziaren kontrako plan integrala deitua) sartutako gutxieneko diru-sarrerak bermatzeko programak. Horiek ez ezik, gizarteratze-, prestakuntza- eta laneratze-programak ere badaude, alde esku-hartzaileen (laneratze-enpresak sortu ahal izatea aintzat hartu da), udalen eta bazterketa-egoeran edo -arriskuan dauden pertsonen arteko hitzarmenen bidez.

2.3.1. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026. Balantzea 2023.

Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak hainbat plan egin izan ditu pobreziaren eta bazterketaren kontra. Izen desberdinak izan dituzten plan horien helburua pobreziaren eta gizarte-bazterketaren kontrako borrokaren oinarriak ezartzea eta aipaturiko araudia garatzeko abiatu beharreko helburuak eta neurriak egituratzea da. Gaur egun, “Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026”²¹ dago indarrean, zeinean urteko 1.202 milioi euroko gastua aurreikusten baita —hezkuntzako eta osasuneko gastuak zenbatu gabe—, hau da, 6.010 milioi euro inguruko gastu metatua indarrean dagoen aldian zehar.

IV.2.11 TAULA. INKLUSIORAKO V. EUSKAL PLANA 2022-2026. ARDATZ ESTRATEGIKOAK.
1. ARDATZA. HERRITARTASUN-ESKUBIDEAK ESKURATZEA
2. ARDATZA. DESPAREKOTASUNA MURRIZTEA
3. ARDATZA. BERRIKUNTZA, KOORDINAZIOA, ARTIKULAZIOA ETA GOBERNANTZA
4. ARDATZA. ERANTZUNKIDETASUNA, PARTE-HARTZEA, KOMUNITATE-AKTIBAZIOA ETA SENTSIBILIZAZIOA
5. ARDATZA. GIZARTERATZEKO POLITIKEN LURRALDEAREN ARABERAKO SAILKAPENA
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026.</i>

Plan hori 2022ko abenduan onetsi ostean, 2023-2024 aldirako lehenengo plan operatiboa prestatu zen. Inklusiorako Euskal Kontseiluan sartuta dauden eta elkarriketa zibilerako mahaia osatzen duten eta erakunde publiko eta pribatuek hartu zuten parte bertan. **Lehenengo plan operatibo** hori hiru jarduketa-mailatan egituratzen da:

- **Politika bultzatzaileak.** Sistemaren eraldaketan eta V. Planean ezarritako xedeen erdiestean bultzatzaile eta azeleratzaile gisa jarduten duten Eusko Jaurlaritzako sailen politika publikoak.

- **Proiektu esperimentalak.** Alde batetik, inklusio-proiektu esperimentalak, erakunde publikoek zein gizarte-erakundeek sustatuak, ikuspegi berezi eta berritzailea eskaintzen dutenak eta, emaitza positiboak lortu ezker, beste esparru edo lurralde batzuetara hedatu daitezkeenak. Bestalde, inklusio-akopainamendurako ibilbide mistoak, gizarte-eta lan-esparruan baztertuak izateko arriskuan dauden edo baztertuak dauden pertsonen zuzendutako proiektu esperimentalak, Ongizate-estatuko sistema desberdinen artean sektore ezberdinen arteko arreta koordinatua edo lan-sare pertsonalizatua eskaintzeko xedearekin.

²¹ Plan honi buruzko xehetasun gehiagorako, 2022ko Memoria Sozioekonomikora jo behar da.

- **Aldaketarako jarduketak.** Administrazio publikoek —Eusko Jaurlaritza, foru-aldundiak eta udalak— 2023an eta 2024an V. Planeko helburuak erdieste aldera gauzatuko dituzten neurriak. Neurri horiek aurrerapenak edo hobekuntzak ekarriko dituzte lehenagotik garatzen diren jarduketek dagokienez.

Laburbilduz, jarraipen-datuek erakusten dutenez, orotara, Plan Operatiboan 2023rako 17 proiektu bultzatzaileetarako eta 31 proiektu esperimentaletarako aurreikusitako aurrekontuaren % 86,7 betearazi da; zehazkiago, 45.717.362 € betearazi dira, hasiera batean aurreikusitako 52.007.132 euroetatik (IV.2.12 TAULAN jasotzen den bezala).

IV.2.12 TAULA. GIZARTERATZE PLANAREN 2023-2024 PLAN OPERATIBOIA 2022-2026. AURREKONTU-EXEKUZIOA 2023an. DATUAK EUROTAN.

	2023KO AURREIKUSPENA	2023AN BETEARAZITAKOA	% BETEARA ZITAKOA
POLITIKA BULTZATZAILEAK	48.145.093	41.623.505	% 86,5
INKLUSIO-PROIEKTU ESPERIMENTALAK	3.689.372	3.238.190	% 87,8
IBILBIDE MISTOKO PROIEKTU ESPERIMENTALAK	865.667	855.667	% 98,8
GUZTIRA	52.007.132	45.717.362	86,7 %

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026. Balantzea 2023.

Hurrengo koadroetan Planeko 2023ko aurrekontu-betearazpenaren laburpen bat jasotzen da, ekimen bakoitzean (politika bultzatzaileak eta proiektu esperimentalak) betearazitako gastutik abiatuta. Horren interpretaziorako, kontuan izan behar da, ekimen horien jarraipen-txostenean adierazten den bezala, honako hau:

- Politika bultzatzaileen kasuan, horien egiturazko izaera dela-eta, zaila da zehaztea aurrekontu-partida zehatza horietako bakoitzarentzat ekitaldi bakoitzean. Zailtasun horiek hainbat arrazoiengatik gertatzen dira, hala nola zenbait estrategiaren izaera orientatzailea edo kontzeptualagatik, edo estrategia horien uneko diseinu-fase hasiberriagatik.

- Proiektu esperimentalei dagokienez, beren izaera pilotuaz haratago, zehatzago esanda, ñabardura batzuk egin behar dira aurrekontu-betearazpenaren ehunekoaren interpretazioari buruz: batzuetan, ehuneko txiki batek ez du nahitaez jarduera txikia esan nahi, alderantziz, aurrezpen ekonomikoa adieraz baitezake; beste kasu batzuetan, emandako datua aurreikuspen bat da, eta ez dio erreferentzia egiten amaitutako balantzeari; azkenik, zenbait kasutan, Planak ez zuen zehazten 2023rako berariazko gastu-aurreikuspenik²².

IV.2.13 TAULA. INKLUSIORAKO V. EUSKAL PLANA. POLITIKA BULTZATZAILEEN BETEARAZPENA 2023. DATUAK EUROTAN.

	AURREIKUSPENA € 2023	BETEARAZPEN A € 2023	BETEARAZITAKO EHUNEKOA
DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ETA GIZARTERATZEKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEAREN ARAU-GARAPENA ETA EZARPENA	696.000	692.000	% 99,4
EBALUAZIO-, IKERKETA- ETA BERRIKUNTZA-ORGANOAK HEDATZEA INKLUSIOAREN ARLOAN	18.000	0	% 0
GIZARTE-INKLUSIOKO SISTEMEN ARTEKO TOKIKO KOORDINAZIO-MAHAIK	100.000	100.000	% 100
ENPLEGURAKO EUSKAL PRESTAKUNTZA-EREDUA MARTXAN JARTZEA	14.106.100	9.935.768	% 70,4
SOLDATA BAXUKO LANGILEEI ZUZENDUTAKO ENPLEGURAKO PIZGARRIEN SISTEMAREN EBALUAZIOA ETA BIRDISEINUA	54.103	54.103	% 100
LANBIDEN PRESTAZIOEN ETA ZERBITZUEN EREDU BERRIA EZARTZEA / LANBIDE HOBETZEN	2.214.000	2.214.000	% 100
EMANTZIPA PROGRAMA	ED	ED	ED
ADINGABE ETA GAZTE ZAURGARRIEN INKLUSIORAKO EUSKARRI ESTRATEGIA	4.000.000	4.000.000	100 %
HAUR BERMAREAN EUSKAL ESTRATEGIA 2023-2030	ED	ED	ED
DESGAITASUNA DUTEN PERTSONENTZAKO BIZITZA-EREDU INDEPENDENTEA	15.000	15.000	100 %
ETXERIK GABEKO PERTSONENTZAKO II. EUSKAL ESTRATEGIA EGIN ETA HEDATZEA	150.000	195.000	% 130
PRESO DAUDEN PERTSONEN ORIENTAZIORAKO ETA AKONPAINAMENDU INTEGRALERAKO SISTEMA	30.000	16.880	% 56,3
HEZKUNTZAREN AUZOLANA PROIEKTUA	ED	ED	ED
ETXEBIZITZARAKO PRESTAZIO EKONOMIKOA HEDATZEA	8.772.400	6.411.264	% 73,1
EMANTZIPAZIORAKO LAGUNTZEN GAZTELAGUN PROGRAMA	17.989.490	17.989.490	100 %
OSASUN PLANAREN HEDAPENA 2022-2030.	ED	ED	ED
OSASUN MENTALARI HELTZEKO ESTRATEGIA GARATZEA	ED	ED	ED
GUZTIRA	48.145.093	41.623.505	% 86,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026. Balantzea 2023. ED: Ez dagokio.

²² Jarduketak horiei guztiei buruzko informazio gehiagorako, [Eusko Jaurlaritzaren webgunera](#) jo behar da.

IV.2.14 TAULA. INKLUSIORAKO V. EUSKAL PLANA. INKLUSIO-PROIEKTU ESPERIMENTALEN BETEARAZPENA 2023.
DATUAK EUROTAN.

	AURREIKUSPENA € 2023	BETEARAZPENA € 2023	BETEARAZITAKO EHUNEKOAK
AURKIGUNE AKTIBAZIO SOZIOKOMUNITARIOKO ZENTROAK	149.082	149.082	% 100
EKINTZA BIRIBILA 2023 - ENPLEGU INKLUSIBORAKO ALIANTZA	755.648	700.000	% 92,6
EMAKLANEAN BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN EMAKUMEEI LAGUNTZEA INDUSTRIA-SEKTOREAN LANERATZEKO	340.429	379.225	% 111,4
KONTZILIAZIO-PREMIAT DITUZTEN GURASOEI LAGUNTZA EMATEKO CONCILIA GUNEA	285.000	183.455	% 64,4
ETXERIK GABE EDO BAZTERKETA-EGOERAN DAUDEN PERTSONENTZAKO NÓMADA JAIALDIA	96.356	96.356	% 100
EMAKUME ETORKINENTZAKO EKINTZAILATZA-INKUBAGAILUA	151.060	151.060	% 100
DESGAITASUN PSIKIKOA EDO INTELEKTUALA DUTEN ARTISTA PLASTIKOAK LANERATZEA	342.800	235.388	% 68,7
PROZESU SOZIOSANITARIOEN ARTEKO LOTURA GAIXOTASUN MENTALETAN ETA ADIKZIOETAN ARRETA PERTSONALIZATUA EMATEKO	70.749	71.200	% 100,6
ITSASLUR CAPACITA: BAZTERKETA-EGOERAN DAUDEN PERTSONENTZAKO ENPLEGAGARRITASUNA HOBETZEA LEHEN SEKTOREAN	32.000	32.000	% 100
BIZITZA INDEPENDIENTEARI LAGUNTZEKO BULEGOA, DIBERTSITATE FUNTZIONALA ETA/EDO GAIXOTASUN MENTALA DUTEN PERTSONENTZAT	90.000	39.847	% 44,3
GIZARTERATZEKO ETA LANERATZEKO PROZESUAK BAZTERKETA-EGOERAN DAUDEN EMAKUMEENTZAT -ZAINDU, SAIATU ETA LANDU	187.500	170.000	% 90,7
ENPLEGU-PROIEKTU INKLUSIBO INTEGRALA: UBA ATERPE-ESKOLA	154.000	120.890	% 78,5
ZAURGARRITASUN HANDIKO FAMILIEKIN GIZARTE- ETA HEZKUNTZA-ARLOAN ETA/EDO ARLO PSIKOSOSIALEAN ESKU HARTZEKO PROIEKTU PILOTUA - SENDIKO	100.000	100.000	% 100
DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA JASOTZEN DUTEN ETORKINAK ERREGULARIZATZEKO ETA LANERATZEKO IBILBIDEEN "W" PROIEKTUA	412.121	344.265	% 83,5
APIRIKU, ETXERIK GABE DAUDEN PERTSONENTZAKO EGUNEKO ARRETA-ZERBITZUA	242.200	242.200	% 100
ETXEBIZITZA-PARKE PUBLIKOAREN ERRENTARIARI DIREN PERTSONENTZAKO ARRETA- ZERBITZUA	60.000	48.072	% 80,1
BAZTERKETA-EGOERAN DAUDEN GURASO BAKARREKO FAMILIENTZAKO GIZARTERATZE ETA LANERATZE-ZERBITZUA – EMAKUMEA SAREAN INDARTUZ	220.427	175.150	% 79,5
GUZTIRA	3.689.372	3.238.190	% 87,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026. Balantzea 2023.

IV.2.15 TAULA. INKLUSIORAKO V. EUSKAL PLANA. INKLUSIO-IBILBIDE MISTOEN BETEARAZPENA 2023.
DATUAK EUROTAN.

	AURREIKUSPENA € 2023	BETEARAZPENA € 2023	BETEARAZITAKO EHUNEKOAK
ELKARLAN PUBLIKO-PRIBATUKO PROIEKTU PILOTUA, OSASUN MENTALAREN ARLOAN GIZARTERATZEKO ETA LANERATZEKO PROZESUAK GARATZEKO	68.475	68.475	% 100
EMAUKERA	63.045	63.045	% 100
EMPLEANDO.NOS	81.369	81.369	% 100
BILBO ZAHARRA, SAN FRANTZISKO ETA ZABALA IBILBIDE MISTOA	53.100	53.100	% 100
GAZTE LAN: ZAILTASUN BEREZIAK DITUZTEN GAZTEAK GIZARTERATZEN ETA LANERATZEN LAGUNTZEA	20.000	10.000	% 50
ENKAREMAK BAI!	50.664	50.664	% 100
GIZAKIA: LANEKO ARRISKUA EDO BAZTERKETA ETA ADIKZIOAK DITUZTEN PERTSONENTZAKO IBILBIDE MISTOEN PROIEKTU PILOTUA	84.208	84.208	% 100
ELKAR HOBETZEN: GURASO BAKARREKO FAMILIEN GIZARTERATZEA ETA LANERATZEA HOBETZEA	53.100	53.100	% 100
SUZIRIA: LEHEN PAUSUA HIRITARGORANTZ.	42.876	42.876	% 100
SORTARAZI: ERREGULARIZAZIO-PROZESUAN DAUDEN GAZTE ETORKINAK	42.980	42.980	% 100
BATZEN: HAURRAK ETA NERABEAK BABESTEKO SISTEMATIK ATERATZEN DIREN GAZTEEI GIZARTE- ETA LAN-ARLOKO LAGUNTZA EMATEKO LAGUNTZA ESPEZIALIZATUA	105.061	105.061	% 100
IBIL2DEAK: KUALIFIKAZIO BAXUKO PERTSONAK LANERATZEKO IBILBIDEAK	116.144	116.144	% 100
OARSOSAREA	14.700	14.700	% 100
DEBABARRENA: IBILBIDE MISTO INTEGRATUA, IRAUPEN LUZEKO LANGABEEI ZUZENDUA	69.945	69.945	% 100
GUZTIRA	865.667	855.667	% 98,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026. Balantzea 2023.

2.3.2. Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemaren prestazioak

“Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legea” pertsonen bazterkeria-arriskua prebenitzeko, bazterkeria pertsonala, soziala eta lanekoa arintzeko, bizitza duinaren garapena bermatzeko eta behar adina baliabide pertsonal, laboral, sozial edo ekonomikorik ez dutenak gizartean erabat txerta daitezen sustatzeko tresna nagusia da.

Kalkulatzen da Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak, 2023an, 516,1 milioi euro gastatu zituela orotara, 2022an baino % 20,6 gehiago. Honelaxe daude banatuta: 380,2 milioi diru-sarrerak bermatzeko errentan egindako gastuari dagozkio (guztizkoaren % 73,7 eta 2022an baino % 25,9 gehiago), 87,5 milioi etxebizitzarako prestazio osagarriarako (guztizkoaren % 17 eta 2022an baino % 12,6 gehiago) eta, azkenik, 48,4 milioi euro gizarte-larrialdietarako laguntzetarako (Sistemaren guztizkoaren % 9,4; 2022ko gastutik aurrera zenbatetsitako kopurua da —ez daukagu datu ofizialik—).

Prestazio horiek EAEko bizi-baldintzetan dituzten ondorioei dagokienez, Eusko Jaurlaritzaren 2022ko “Pobreziaren eta Gizarte-desparekotasunei buruzko Inkestaren” (PGDI) arabera, Euskadin % 45,3 murriztu da pobreziaren atalase-mailaren pean bizi diren pertsonen kopurua laguntza horien ondorioz (–% 33,3 2020an, aurreko inkestaren urtean). Prestazio horiek izan ezean, benetako pobrezia duten pertsonen kopurua biztanleriaren % 7,4 izango litzateke (159.737 pertsona), % 4ra jaisten da (87.387 pertsona) prestazio horiek banatu ondoren: % 2,2, oraindik ere laguntza jaso arren pobreziatik irteten ez dena, gehi % 1,8, laguntzarik jasotzen ez duena.

Kopuru horiek ikusita ondorioztatzen denez, 2022an EAEko Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemak pobrezia-arriskuan zeuden biztanleen % 75,5rengana iritsi zen (% 70,2 2020an): 120.594 pertsona (biztanleriaren % 5,6). Pobrezia-arriskuan dauden biztanleen estaldura-ratio hori hazi egin da, hortaz, 5,3 puntu azken bi urteetan, eta ia 12 puntu 2008ari dagokionez. Urte horretan, Sistema arrisku-egoeran zeuden biztanleen % 63,6ra baino ez zen iristen.

Era berean, 2022 PGDIan bertan adierazten den bezala, arrisku-egoeran dauden biztanleen zati bat ez da Sistemara iristen; zehazki, kolektibo horretako % 24,5 (39.143 pertsona, 2020an baino % 27,8 gutxiago). Era berean, adierazi du 48.244 pertsona sartzen direla Sistema, baina ez dira pobreziatik irteten (arrisku-egoeran dauden biztanleen % 30,2, hau da, 2020an baino 6,8 puntu gutxiago).

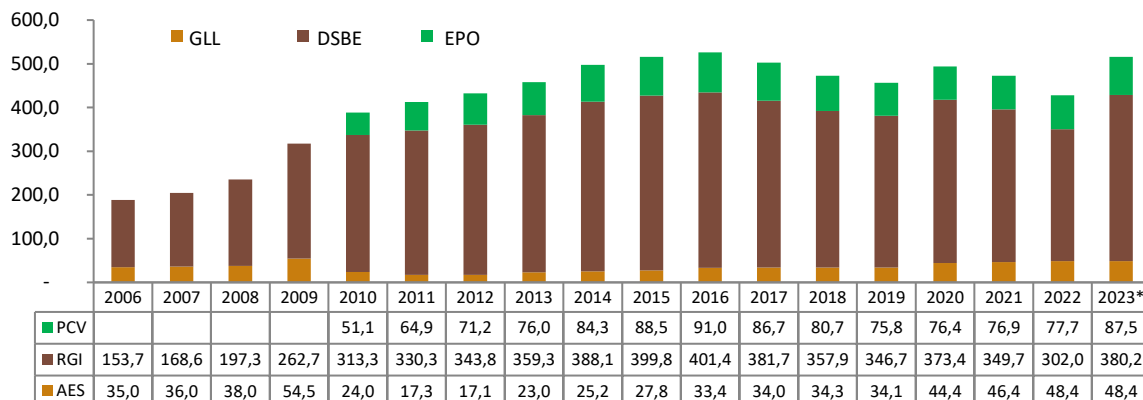
IV.2.16 TAULA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: INPAKTUA POBREZIA-ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEENGAN. DATU ABSOLUTUAK ETA EHUNEKOTAN, ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEEI DAGOKIENEZ.

	2008	2014	2016	2018	2020	2022	2020/22	2008/22
SISTEMAN ARTATUTAKO BIZTANLEAK	83.023	151.591	134.563	136.567	127.953	120.594	-5,8	45,3
- EZ DA POBREZIATIK IRTEN	42.165	71.092	63.069	70.348	67.306	48.244	-28,3	14,4
- POBREZIATIK IRTEN DA	40.858	80.499	71.494	66.219	60.647	72.350	19,3	77,1
SISTEMAN ARTATU EZ DIREN BIZTANLEAK	47.542	56.307	59.497	60.618	54.197	39.143	-27,8	-17,7
ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEAK, GUZTIRA	130.565	207.898	194.060	197.185	182.150	159.737	-12,3	22,3
SISTEMAN ARTATUTAKO BIZTANLEEN %	63,59	72,92	69,34	69,26	70,25	75,50	5,25*	11,91*
- POBREZIATIK IRTEN EZ DIRENEN %	32,29	34,20	32,50	35,68	36,95	30,20	-6,75*	-2,09*
- POBREZIATIK IRTEN DIRENEN %	31,29	38,72	36,84	33,58	33,30	45,29	11,99*	14,00*
SISTEMAN ARTATU EZ DIREN BIZTANLEEN %	36,41	27,08	30,66	30,74	29,75	24,50	-5,25*	-11,91*
ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEAK, GUZTIRA	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PGDI 2022. Guk egindakoa.

* Aldakuntzak ehuneko puntuetan.

IV.2.4 GRAFIKOA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO EUSKAL SISTEMAREN PRESTAZIOETAKO GASTUAREN BILAKAERA (MILIOIKA EUROTAN)

Iturria: Enplegu eta Inklusioko Zuzendaritzaren datuetatik abiatuta egindakoa. EUSKO JAURLARITZA.

* GLLen 2023ko datua estimazioa da.

a) Diru-sarrerak bermatzeko errenta

Diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE) ematen zaie EAEn gutxienez urtebetean erroldatuta dauden eta oinarritzko premiei eta laneratzeko eta inklusiorako prozesuaren ondoriozko premiei aurre egiteko nahikoa diru-baliabiderik ez duten pertsonen, baldin eta 14/2022 Legean eta hura garatzeko araudian²³ ezarritako baldintzak betetzen badituzte. 2023an indarrean sartu den araudi berriarekin, prestazioak jasotzeko baldintzak malgutu egin dira profil ahulenetara iristea errazteko, hala nola adingabeak dauden etxeetara, eta horien artean guraso bakarrekotara, indarkeria desberdinen biktimetara edo errefuxiatuetara. Memoria hau egiten ari garen honetan, oraindik ez dakigu neurri horiek zer inpaktu izango duten hautemandako premien estalduran (ikusi dugunez, azken datua 2022ko PGDI inkestaren emaitzei dagokie).

IV.2.17 TAULA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: GASTUAREN BILAKAERA, LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA. MILIOIKA EUROTAN.								
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% ALD. 21/22	% ALD. 22/23
ARABA	57,5	56,6	62,6	63,2	54,8	88,3	-13,3	61,1
GIPUZKOA	79,8	77,3	85,1	79,3	66,7	106,5	-15,9	59,7
BIZKAIA	220,7	212,8	225,7	207,2	180,4	272,8	-12,9	51,2
EAE	357,9	346,7	373,4	349,7	301,9	467,7	-13,7	54,9

Iturria: LANBIDE. Analisis, Azterlan eta Estatistika Zerbitzua.

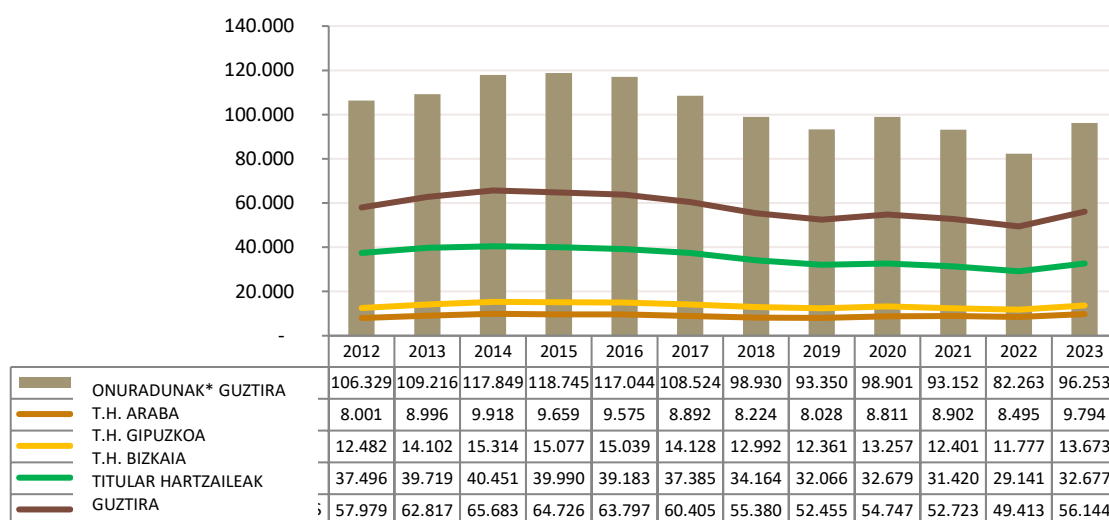
DSBE gisa 2023. urtean 467,7 milioi euro ordaindu ziren (2022an baino % 54,9 gehiago). Ezohiko igoera horrek (% 50etik gorakoa lurralde guztietan) 2021eko eta 2022ko beherakadak irauli ditu, 2020an DSBEa bideratutako funtsen gorakada handiaren ondoren, COVID-19aren inpaktu ekonomikoaren ondorioz.

Bestalde, 2023an 56.144 bizikidetz-unitatek jaso zuten DSBEa (abenduko datua; 96.253 onuradun), eta laguntza horiek 49.413 izan ziren 2022. urtearen amaieran, hau da, % 13,6 gehiago.

²³ <https://www.lanbide.euskadi.eus/informazioa/dbe-araudia-eta-legedia/weban00-content/eu/>

Lurraldeka, Bizkaiak du bizikidetza-unitate hartzaile gehien, 32.677 guztira, hau da, EAEko guztizkoaren % 58,2; Gipuzkoak, berriz, bizikidetza-unitate hartzaileen % 24,4 biltzen du (13.673 guztira), eta Arabak gainerako % 17,4 (9.794 titular).

IV.2.5 GRAFIKOA. DSBE: BIZIKIDETZA-UNITATE HARTZAILEEN BILAKAERA ABENDUAREN 31n, LURRALDEEN ARABERA.

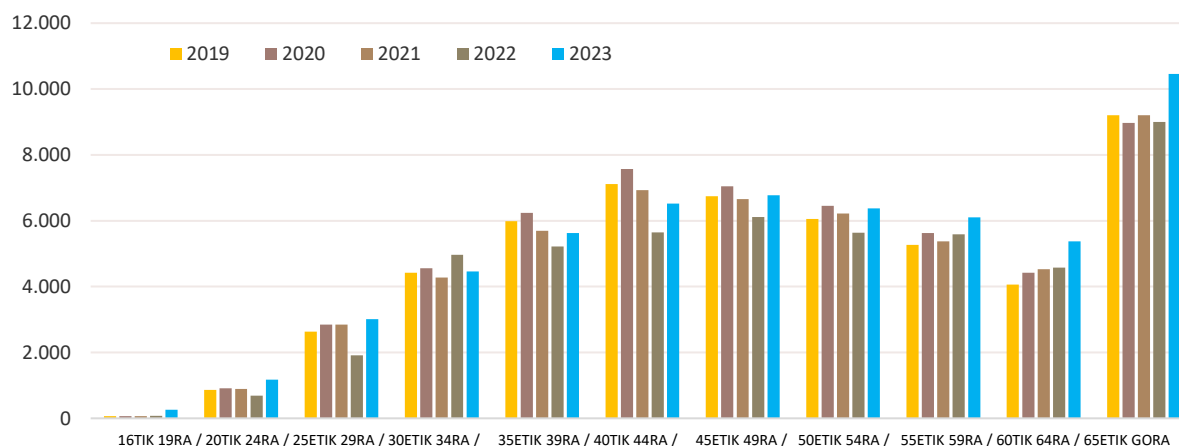

Iturria: LANBIDE.

LANBIDEren 2023ko espediente aktiboen fitxari esker, jakin badakigu bizikidetza-unitateetako 56.144 pertsona titular zeudela inskribatuta, % 42,7 gizonetzkoak ziren eta % 57,3 emakumezkoak. Onuradun gehien biltzen dituen adin-tartea 45-54 urte bitartekoa da (guztizkoaren % 23,4), eta nabarmentzekoa da, halaber, 8.911 jasotzailek 34 urte baino gehiago dituztela (% 15,9).

DSBEa jasotzen emandako denborari dagokionez, 2023ko urteko batez besteko datuen arabera, titularren % 17,6k urtebete baino gutxiago darama hartzaile gisa, % 24,6k urtebete eta bi urte artean, % 20,2k 3 eta 5 urte artean, % 19k 6 eta 10 urte artean eta gainerako % 18,7k 10 urte baino gehiago daramatza DSBEa jasotzen. Banaketa honetan, ez da antzeman titular hartzailearen sexuaren arabera desberdintasunik.

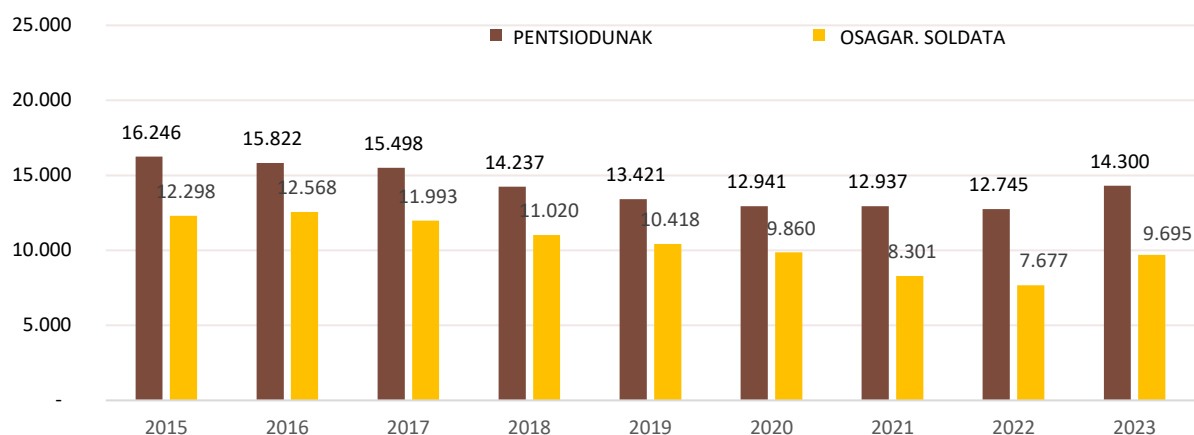
IV.2.6 GRAFIKOA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA JASOTZEN DUTEN TITULARREN BILAKAERA, ADIN-TARTEEN ARABERA. ABENDUKO HILABETEETAKO ESPEDIENTE AKTIBOAK.

Iturria: LANBIDE. Geuk egindakoa

LANBIDEren zifren arabera, bizikidetza-unitate hartzaileen titularraren profila (aztertutako seriean ia ez da aldatzen) honako hau da: emakumea, Espainiako nazionalitatearekin, 40 urtetik gorakoa eta oinarrizko ikasketak dituen (% 62,3k derrigorrezko ikasketak ditu —amaituta edo ez—, % 17,1ek lanbide-tituluren bat, eta % 4,3k unibertsitate-titulazioaren bat). Gainera, urtebete eta 5 urte artean zeramatzan DSBEda jasotzen (guztizkoaren % 44,8, 2023ko batez besteko datuen arabera).

IV.2.7 GRAFIKOA. DSB DIRU-SARREREN OSAGARRI GISA: PRESTAZIOA SOLDATAREN OSAGARRI GISA JASOTZEN DUTEN PENTSIODUNEN ETA LANGILEEN KOPURUAREN BILAKAERA. ABENDUKO HILABETEA

Bestalde, titular hartzaileen % 25,8 pentsiodunak dira (2021ean % 24,5). Era berean, 9.695 pertsonak, hau da, bizikidetza-unitate hartzaileen % 17,3k, jasotzen dute DSBEda, soldata-errenten osagarri gisa (+1,8 puntu 2022arekin alderatuta). Prestazioa jasotzen duten atzeritarrak, bestalde, titular hartzaileen % 38 dira (2022an % 32,1, urteko datuekin).

DSBEaren osagarriei dagokienez, lehena etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO) da, 2023ko abenduan 25.489 bizikidetza-unitatek jasotakoa, hau da, guztizkoaren % 45,4k (ikus hurrengo atala), eta, aldi berean, unitate horien 8.033 titularrek guraso bakarra izateagatik osagarria jasotzen dute (% 14,3).

IV.2.18 TAULA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: TITULARREN BANAKETAREN BILAKAERA, KONTZPTU APLIKAGARRIEN ARABERA. EHUNEKOA, GUZTIZKOARI DAGOKIONEZ ABENDUKO HILABETEA.

	MODALITATEA		PENTSIODUNA		OSAGARRIAK		GUZTIRA
	DIRU-SARREREN OSAGARRIA	OINARRIZKOA	EZ	BAI	GURASO BAKARREKOA	EPO	
	LANA						
2019	19,9	80,1	74,4	25,6	16,7	46,7	100,0
2020	18,0	82,0	76,4	23,6	16,9	47,3	100,0
2021	15,7	84,3	75,5	24,5	16,0	47,4	100,0
2022	15,5	84,5	74,2	25,8	14,5	47,6	100,0
2023	17,3	82,7	74,5	25,5	14,3	45,4	100,0
Desb. 21/22	-0,2	0,2	-1,3	1,3	-1,5	0,2	-
Desb. 22/23	1,8	-1,8	0,3	-0,3	-0,2	-2,2	-

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. LANBIDEren datuekin egindakoa.

Bestalde, Eskubide Sozialen eta 2030 Agendaren Ministerioaren “Gizarteratzeko Gutxieneko Errenten Txostenari” esker, autonomia-erkidegoen diru-sarrerak bermatzeko sistemen zifra handien urteko jarraipen konparatiboa egin daiteke, araudien heterogeneotasuna eta sistema horien garapen-mailak kontuan hartuta betiere. 2022ari buruzko txostenaren arabera (argitaratutako azkena), urte horretan, gure erkidegoak 5.866,87 euroko urteko gastua zuen prestazio horien titular bakoitzeko; estatuko batez bestekoa, berriz, 5.186,90 eurokoa (% 13,1 gehiago), eta estaldura-tasa, berriz, 29,3 mila biztanleko, Estatukoa 7,02 izanik.

IV.2.19 TAULA. GIZARTERATZEKO GUTXIENEO ERRENTEN ALDERAKETA, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA. 2021-2022 DATUAK.										
	ESTALDURA-TASA (1.000 BIZTANLEKO)		TITULAR HARTZAILEAK				GASTUA (MILIOIKA EUROTAN)			
	2021	2022	2021	2022	2022 %	% ALD. 21/22	2021	2022	2022 %	% ALD. 21/22
ANDALUZIA	2,87	2,04	24.280	17.320	5,2	-28,7	90,87	77,22	4,5	-15,0
ARAGOI	4,81	5,77	6.376	7.651	2,3	20,0	22,65	7,38	0,4	-67,4
ASTURIAS	17,68	12,83	17.893	12.888	3,9	-28,0	103,88	77,99	4,5	-24,9
BALEAR UHARTEAK	4,55	3,08	5.339	3.623	1,1	-32,1	33,55	45,27	2,6	34,9
KANARIAR UHARTEAK	5,88	7,58	12.787	16.516	5,0	29,2	51,04	97,11	5,6	90,3
KANTABRIA	8,48	7,20	4.956	4.217	1,3	-14,9	22,93	17,56	1,0	-23,4
G.-MANTXA	0,67	0,38	1.371	783	0,2	-42,9	5,91	3,44	0,2	-41,8
G. ETA LEON	3,05	2,04	7.273	4.845	1,5	-33,4	26,8	19,34	1,1	-27,8
KATALUNIA	7,14	13,36	55.441	104.144	31,2	87,8	429,22	526,41	30,4	22,6
CEUTA	1,93	2,82	161	234	0,1	45,3	0,16	0,60	0,0	275,0
EXTREMADURA	6,23	4,92	6.600	5.193	1,6	-21,3	24,27	23,22	1,3	-4,3
GALIZIA	4,26	3,72	11.482	10.000	3,0	-12,9	43,98	36,29	2,1	-17,5
MADRIL	2,16	0,99	14.550	6.694	2,0	-54,0	59,48	25,18	1,5	-57,7
MELILLA	2,20	1,04	190	89	0,0	-53,2	0,19	0,15	0,0	-21,1
MURTZIA	2,69	1,73	4.092	2.656	0,8	-35,1	10,87	7,73	0,4	-28,9
NAFARROA	27,89	26,02	18.452	17.278	5,2	-6,4	110,68	97,00	5,6	-12,4
EAE	31,03	29,30	68.701	64.706	19,4	-5,8	426,611	379,62	22,0	-11,0
ERRIOXA	7,46	4,64	2.386	1.484	0,4	-37,8	2,38	5,93	0,3	149,2
VALENTZIAKO E.	8,50	10,40	43.010	53.014	15,9	23,3	250,18	281,50	16,3	12,5
ESTATUA	6,44	7,02	305.340	333.335	100,0	9,2	1.715,66	1.728,98	100,0	0,8

Iturria: Gizarte Eskubideen eta Agenda 2030en Ministerioaren datuekin egindakoa. Informe de Rentas Mínimas de Inserción 2022.

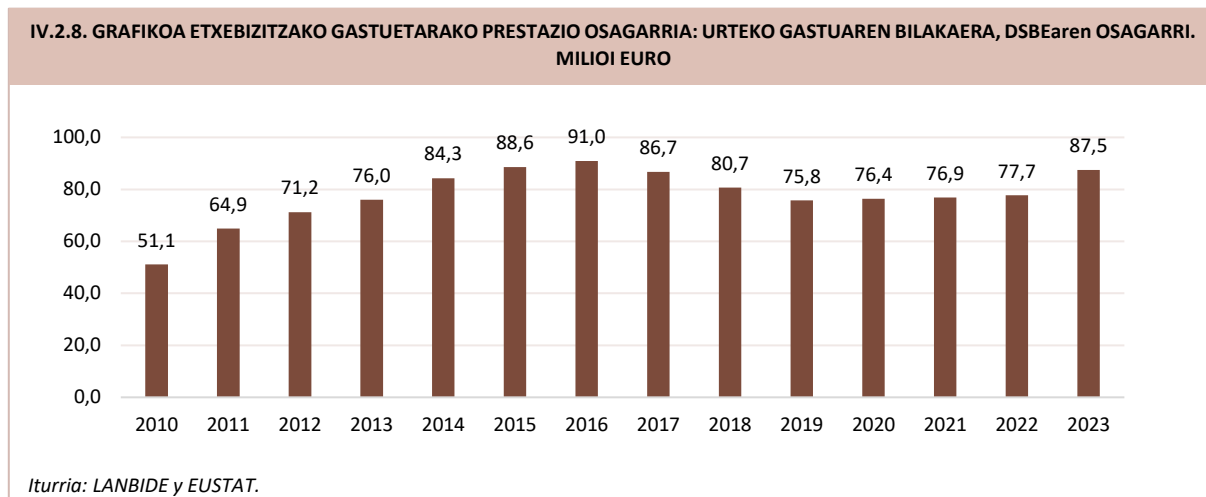
Azterlanaren arabera, EAEk 2022an Estatuan prestazio horietarako emandako funts guztien % 22 erabili zuen DSBerako gehi EPO, autonomia-erkidegoen arabera. Euskal biztanleriak Estatu osoan duen pisuaren arabera egokitu beharko litzaiokeena baino askoz ehuneko handiagoa da; izan ere, % 4,7koa zen erreferentziazko urtean. Bestalde, 2022an, DSBearen oinarritzko zenbatekoa hilean 800,28 eurokoa zen, autonomia-erkidego guztietako handiena; gero, Valentziako Erkidegokoa (664,65 €) eta ondoren Nafarroakoa (664 €).

b) Etxebizitzarako prestazio osagarria

Atal honetan jasotako informazioak epigrafe honetako a) ataleko DSBearen etxebizitzarako prestazio osagarriari buruzko informazioa osatzen du.

Etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO) eskubide subjektiboko prestazio gisa eratu izanak sistemaren funtsezko osagai bilakatu du, eta 18/2008 Legearen helburuaren isla da; zehazki: diru-sarrerak bermatzeko errenta osatzeko prestazio ekonomikoen sistema bat eratzea, biztanlerik zaurgarrienei etxebizitzari lotutako gastuei aurre egiteko aukera emateko. Funtsezko gastuak estaltzeko gutxieneko egonkortasuna bermatu ez ezik, jarduketa-tresna horren xedea GLLak jatorrizko helbururantz birbideratzea ere bada, hots, gastu bereziak estaltzera. Horrela, bilakaera negatiboa zuzendu da, izan ere, premiak direla-eta, urteen poderioz GLLek, praktikan, aldizkako izaera hartu zuten eta, proportzio handi batean, etxebizitza-gastuak ordaintzeko bideratu ziren. Arestikoak ez du inondik inora esan nahi etxebizitza-gastuak lege-esparru berriak gizarte-larrialdietarako laguntzei emandako xedeetatik at geratu direnik, halako gastuak estaltzeko diru-sarrerak bermatzeko errentaren titularrak ez diren pertsonen bakarrik esleituko zaizkiela baizik. EPOaren xehetasunak, DSBearen prestazio osagarri den aldetik eta gehienez hilean 250 eurokoa izanik, Etxebizitzarako prestazio osagarriari buruzko artzailaren 12ko 2/2010 Dekretuan daude araututa.

Indarraldiko lehen urtean (2010), guztira 51 milioitik gorako gastua eragin zuen EPOak, eta urtez urte joan da handitzen gastua, 2016ko 91 milioi eurotara iritsi arte (orain arteko zenbatekorik altuena). 2023an 87,5 milioi euro erabili ziren prestazio horretarako (+% 12,6 2022ko datuekin alderatuta). Zenbateko horretatik, 17,3 milioi Arabari dagozkio (guztizkoaren % 19,8), 49,4 milioi Bizkaia (56,5) eta 20,7 milioi euro Gipuzkoari (23,7). Titular hartzaileen kopuruari dagokionez, 2023ko abenduan DSB Earen onuradun ziren 25.489 bizikidetza-unitatek EPOa ere jaso zuten (aurreko urtean baino % 8,3 gehiago).

Gizarte-larrialdietarako laguntzak

Gizarte-larrialdietarako laguntzak (GLL) aldian-aldian emango ez diren prestazioak dira eta oinarritzko premia zehatzei aurre egitera daude bideratuak. Premia horiek batez ere etxebizitzari daude lotuta eta ustekabeen agertu ohi dira, eta gizarte-bazterketa egoerak prebenitu, saihestu edo arintzeko behar diren gastuei aurre egiteko behar beste baliabiderik ez duten pertsonentzat dira. Izaera finalista dute, eta eman diren xederako baino ezin dira erabili.

IV.2.20 TAULA. GIZARTE-LARRIALDIETARAKO LAGUNTZAK (GLL): GASTUAREN BILAKAERA, LURRALDEEN ARABERA.

	LAGUNTZEN ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN).				EMANDAKO BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)		
	2020	2021	2022	% A. 2022	2020	2021	2022
ARABA	8.512,67	9.141,23	8.383,69	17,3	1.862,32	1.991,12	1.998,49
GIPUZKOA	12.592,40	12.797,05	13.798,25	28,5	1.422,39	1.527,64	1.691,38
BIZKAIA	23.306,65	24.422,42	26.244,00	54,2	1.371,87	1.479,52	1.622,50
EAE	44.411,72	46.360,70	48.425,94	100,0	1.460,29	1.572,88	1.697,55

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

Laguntza horien bidez estalitako berariazko gastuak honako hauekin lotuak daude: etxebizitzaz edo ohiko bizitokiaz gozatzea eta mantentzea, etxebizitzaren edo ohiko bizitokiaren epe luzerako bizigarritasunari eta oinarritzko ekipamenduari (altzariak, linea zuriko etxetresna elektrikoak, oinarritzko instalazioak edo horiek egokitzeko eta/edo konpontzeko gastuak). Era berean, honako gastu hauek estaltzen dituzte: sistema publikoek estaltzen ez dituzten jantzi, hezkuntza, prestakuntza edo osasun-arretari buruzko oinarritzko premiei lotutako ezohiko premiak, ustekabeak eta ohikoak ez direnak, edo, oinarritzko gizarte-zerbitzuen iritiz, gizarte-bazterkeriako egoerak prebenitzeko, saihesteko edo arintzeko beharrezkoa den antzeko beste edozein premia.

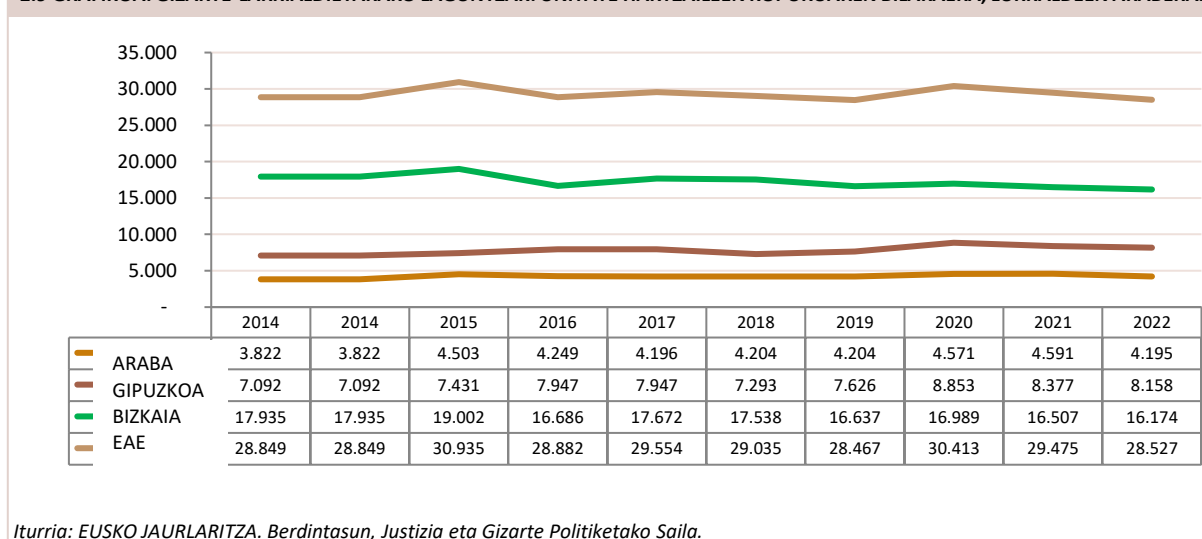
EPOa indarrean jarri ondoren, GLLeK jatorrizko helburua berreskuratu zuten eta, horregatik, nabarmen murriztu zitzairen aurrekontu-partida. Hala, 2010ean, 24 milioi euro erabili ziren guztira laguntza horietarako. Aurreko urtean, aldiz, 54,5 milioi euro baliatu ziren. 2022an (eskuragarri dugun azken datua) 48,42 milioi euro erabili ziren laguntza horietarako (+% 4,5 2021eko datuekin alderatuta). Zenbateko horretatik, % 54,2 Bizkaia dagokio, % 28,5 Gipuzkoari eta gainerako % 17,3 Arabari.

IV.2.21 TAULA. GIZARTE-LARRIALDIETARAKO LAGUNTZAK (GLL): KONTZEPTUAREN ETA LURRALDEAREN ARABERAKO LAGUNTZAK (2022)

	ARABA	GIPUZKOA	BIZKAIA	EAE
ALOKAIRUA	2.158	2.838	4.519	9.515
ZORPETZEA	1.325	852	955	3.132
ENERGIA	2.875	3.843	10.894	17.612
HIPOTEKA	176	781	1.694	2.651
MANTENTZEA	2.667	5.264	10.437	18.368
ALTZARIAK	45	145	1.664	1.854
OINARRIZKO PREMIAK	266	2.806	8.183	11.255
KONPONKETAK	14	238	1.184	1.436
GUZTIRA	9.526	16.767	39.530	65.823

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila Guk egindakoa.

2.9 GRAFIKOA. GIZARTE-LARRIALDIETARAKO LAGUNTZAK: UNITATE HARTZAILEEN KOPURUAREN BILAKAERA, LURRALDEEN ARABERA.

2022an 28.527 kontsumo-unitate hartzaile zenbatu dira, 2021ean baino % 3,2 gutxiago; horietatik 4.195 Araban bizi ziren (guztizkoaren % 14,7), 8.158 Gipuzkoan (% 28,6) eta gainerako 16.174 Bizkaian (% 56,7). Guztira, urtean 65.823 laguntza eman ziren hainbat kontzepturengatik, hala nola oinarrizko premiak (11.255 laguntza, guztizkoaren % 17,1), alokairua (9.515 laguntza, % 14,5), energia (17.612 laguntza, guztizkoaren % 26,8) edo etxebizitzaren mantentzea (18.368, laguntzen % 27,9). Laguntza bakoitzeko batez besteko zenbatekoa 1.697,55 eurokoa izan zen (2021ean baino +% 7,9).

2.3.3. Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera

2020ko maiatzaren 29an 20/2020 Errege Lege Dekretua onartu zen, Espainian bizitzeko gutxieneko diru-sarrera ezartzeko. Pandemiaren krisialdi bete-betean agertu zen, eta COVID-19ak Espainian eragindako zaugarritasun ekonomiko eta sozialaren gorakadari erantzun zion. Hala ere, ez da pandemiari lotutako koiunturazko neurria, egiturazko tresna bat baizik, zeinaren agerpena osasun-krisiak bizkortu baitu. Tresna honen helburua da konponbidea ematea diru-sarrerak bermatzeko Espainiako ereduaren ahuleziei eta lurralde-aniztasunari.

Diru-sarrerak bermatzeko Espainiako ereduaren gabeziak sarritan aipatu dira Europako erakunde txosten eta gomendioetan, eta azken urteotan hainbat ekimen egin dira Espainian gutxieneko diru-sarreraren prestazio bat aztertze eta ezartzeko. Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera Gizarte Segurantzaren prestazio ekonomiko gisa sortu da, kotizazio gabeko modalitatean, bakarrik edo bizikidetzaren unitate batean integratuta bizi diren pertsonen pobrezia- eta gizarte-

bazterketako arriskua prebenitzeko prestazioa izan dadin, baldin eta pertsona horiek egoera zaurgarrian badaude, beren oinarritzko premiak estaltzeko behar beste baliabide ekonomikorik ez dutelako. Prestazio ekonomiko gisa, gutxieneko errenta bat bermatzen du. Alderdi ekonomikoaz gain, onuradunen gizarteratzeko eta laneratzeko benetako aukerak hobetzea du helburu.

EAEn, bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren kudeaketa Lanbideri esleitu zitzaion 2022ko ekainean. Honek kudeatzen du DSBEn ere eta, kasu batzuetan izan ezik, eskaintzen dituen prestazioen zenbatekoa handiagoa da eta Estatuko prestazioan sartzen ez diren kolektibo batzuk biltzen ditu, hala nola pentsiodunak. DSBEn, beraz, bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren prestazio osagarri eta subsidiario gisa eratu da.

Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera 2020ko ekainaren 1etik aurrera jarri zen abian ondorio ekonomikoekin. Euskadin, bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren baldintzak betetzen zituztenek soilik egin behar zituzten eskaera-izapideak, baina ez DSBEnak betetzen zituztenek. Bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren osagarria eta subsidiarioa da DSBEn, eta aurrezpen handia ekarriko du Eusko Jaurlaritzaren diru-kutxarako; izan ere, Estatuaren erantzukizuna izango da, Gizarte Segurantzaren bidez, diru-sarrerak bermatzeko errentaren prestazioaren zatia finantzatzea, horren kasua bat badator bizitzeko diru-sarrerarekin. Eusko Jaurlaritzak une horretan estimatu zuenaren arabera, 30.000 bat bizikidetz-unitatek jaso zezaketen bizitzeko gutxieneko diru-sarrera, eta 50.000 familia baino gehiago zeuden DSBEnekin estalita.

IV.2.22 TAULA. BIZITZeko GUTXIENeko DIRU-SARRERA: 2020ko EKAINETIK 2023ko ABENDURA BITARTEKO ALTEN, ONURADUNEN ETA ORDAINDUTAKO ZENBATEKOEN (MILIOI EUROTAN) BALANTZEA				
	IZAPIDETUTAKO ALTAK	ONURADUNAK	ABONATUTAKO NOMINEN ZENBATEKOAK (MILIOI EUROTAN)	% ESTATUKO GUZTIZKOARI DAGOKIONEZ
ESTATUA, GUZTIRA	735.562	2.157.712	8.989,0	100,0
ANDALUZIA	228.678	691.955	2.567,6	28,6
ARAGOI	18.439	55.719	241,0	2,7
ASTURIAS	19.337	45.391	313,7	3,5
BALEAR UHARTEAK	9.035	25.817	120,1	1,3
KANARIAR UHARTEAK	35.960	84.138	451,3	5,0
KANTABRIA	7.471	19.845	100,5	1,1
GAZTELA-MANTXA	29.471	93.064	299,6	3,3
GAZTELA ETA LEON	32.776	95.260	400,3	4,5
KATALUNIA	68.374	213.971	739,0	8,2
VALENTZIako ERK.	80.515	236.056	1.021,0	11,4
EXTREMADURA	25.975	75.926	263,7	2,9
GALIZIA	35.378	93.478	418,2	4,7
MADRIL	64.392	193.606	1.001,7	11,1
MURTZIA	30.548	101.796	328,7	3,7
NAFARROA	7.507	22.566	134,3	1,5
EAE	29.857	67.573	424,8	4,7
- ARABA	6.020	15.449	84,2	0,9
- GIPUZKOA	8.107	17.676	108,5	1,2
- BIZKAIA	15.730	34.448	232,1	2,6
ERRIOXA	5.136	15.253	68,1	0,8
CEUTA	3.202	12.466	43,3	0,5
MELILLA	3.511	13.832	52,1	0,6

Iturria: GIZARTE ESKUBIDE, KONTSUMO ETA AGENDA 2030 MINISTERIOA. Estadísticas IMV.

Espanian, martxan jarri zen unean, Gobernuak kalkulatu zuen bizitzeko gutxieneko diru-sarrera 850.000 etxek jaso ahaliko zutela, 2,3 milioi lagunek gutxi gorabehera. Gizarte Eskubide, Kontsumo eta Agenda 2030 Ministerioaren “Estadísticas IMV” txostenaren arabera, 2023ko abendura arte GSINK 735.562 etxeri aitortu die prestazio hori, eta 2.157.712 pertsonak jaso dute prestazioa. Laguntza horietara bideratutako funtsen zenbateko osoa, martxan jarri zenetik 2023ko abenduaren 31ra arte, 8.989 milioi eurokoa da.

Iturri horrek berak erakusten duenez, EAEn 29.857 ebazpen onartu ziren 2023ko abenduaren 31ra arte, eta datu hori 67.573 onuraduni dagokie, guztira 424,8 milioi euro ordainduta. 2023an, Euskal Enplegu Zerbitzuak 187,2 milioi euroko laguntza horiek izapidetu zituen (2022an baino % 14,3 gehiago). Laguntza horiek 6.889 familia-unitateri ordaindu zitzaizkien, hots, 20.000 pertsona baino gehiagori (+% 15,8).

IV.2.23 TAULA. BIZITZeko GUTXIENeko DIRU-SARRERA EAEn: ALTAK, ONURADUNAK ETA ORDAINDUTAKO ZENBATEKOAK (MILIOI EUROTAN)			
	IZAPIDETUTAKO ALTAK	ONURADUNAK	ABONATUTAKO NOMINEN ZENBATEKOAK (MILIOI EUROTAN)
2020	25	63	58,4
2021	17.386	29.918	73,8
2022	5.557	17.421	163,8
2023	6.889	20.171	187,2

Iturria: GIZARTE ESKUBIDE, KONTSUMO ETA AGENDA 2030 MINISTERIOA. Estadísticas IMV.

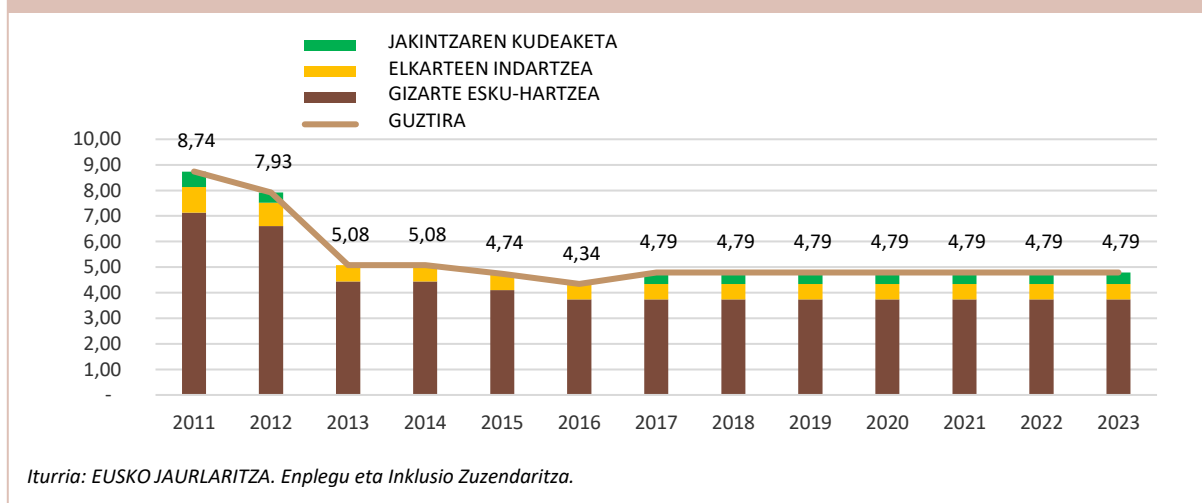
2.3.4. Gizarteratzea errazteko programak: Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntzak, gizartean esku hartzeko esparruan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko

Hauxe xedatu da Gizarte-zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 6.3 artikuluan: “Gizarte-ongizatea, gizarteratzea eta gizarte-kohesioa ez dira Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren berezko helburuak, baizik eta gizarte-babeseko beste sistema eta politika publiko batzuekin batera gauzatu beharrekoak; hala bada, horiek gauzatzeko orduan, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema bereak diren helburu eta eginkizunen esparruan arituko da elkarlanean. Halaber, elkartasuna eta elkarbizitza sustatzea eta gizartearen parte-hartzea sustatzea beste sistema eta politika publiko batzuekin partekatutako helburutzat joko dira”. Hortaz, gizarteratzea gizarte-zerbitzuen helburu gisa identifikatzen da, baina beste sistema eta politika publiko batzuekin partekatzen da; eta, modu koherentean, Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legeak inklusio-politikaren zeharkakotasunari egiten dio erreferentzia, bi sistemek —Gizarte Zerbitzuenak eta Diru-sarrerak Bermatzekoak— lagundu behar dute.

IV.2.24 TAULA. GIZARTE ESKU-HARTZERAKO JARDUERAK SUSTATZEKO DIRULAGUNTZAK. HIRUGARREN SEKTOREKO ERAKUNDEAK ETA DIRUZ LAGUNDUTAKO PROIEKTUAK PROGRAMA-ILDOAREN ARABERA						
	HIRUGARREN SEKTOREKO ERAKUNDE PARTE-HARTZAILEAK			DIRUZ LAGUNDU DAITEZKEEN PROIEKTUAK		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
GIZ	129	153	145	246	249	245
ELK	69	84	81	86	90	92
JAK	54	57	64	58	78	76
GUZTIRA	252	294	290	390	417	413

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila. Diruz lagundu daitezkeen programen ebaluazioa. Hainbat urte.

IV.2.10 GRAFIKOA. GIZARTE ESKU-HARTZEAREN EREMUAN HIRUGARREN SEKTOREKO JARDUERAK INDARTZEKO DIRULAGUNTZEN ZENBATEKOA. DATUAK MILIOIKA EUROTAN.

Euskal Autonomia Erkidegoko esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko diru-laguntzak arautzen dituen abenduaren 29ko 649/2009 Dekretuan, gizarte esku-hartzea, funtsean, pertsona guztiak gizarteratzera bideratuta zegoela aitortzen zen, baina hainbat laguntza-lerro edo esku-hartze agintzen zituen, ez soilik gizarte inklusioaren arloari lotutakoak, baizik eta bestelako zeharkako modalitateak hartzen ziren aintzat, honako hauek bilduta: familiaren babesa, droga-mendetasunaren prebentzioa, haurren eta nerabeen arreta eta babesa, etorkinen gizarteratzea eta, oro har, kulturartekotasuna, adinekoen arreta eta babesa, mendetasunean bizi direnak eta, oro har, baliaezintasuna eta maitasun-sexu askatasuna eta aniztasuna²⁴.

²⁴ Ondoren, abenduaren 4ko 271/2012 Dekretuak EAEko esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko diru-laguntzak arautuko lituzke, Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren bitartez, eta horietatik kanpo geratuko litzateke droga-mendetasunaren prebentzioa, izan ere, eskumen-egitura dela-eta, jarduketako arlo hori garai hartako Osasun eta Kontsumo Sailera (gaur egun Osasun Saila) igaro zen.

2023an (Gobernu Kontseiluaren datuekin), Eusko Jaurlaritzak 4,79 milioi euroko dirulaguntzak mantentzen ditu esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko, aurreko urteetako zenbateko bera (ikus grafikoa). Laguntza horietatik, 3,74 milioi (% 78,1) “esku-hartze soziala” ildora bideratu ziren, % 12,5 (599.000 euro) “elkarteen indartze” (ELK) eta gainerako % 9,4a (450.000 euro) “jakintzaren kudeaketa” (JAK) ildora.

Diruz lagundutako erakunde eta proiektuei dagokienez, eskuragarri dauden azken datuak 2022koak dira. Urte horretan, guztira, hirugarren sektoreko 290 erakunde jaso zituzten dirulaguntzak gizarte esku-hartzerako 413 proiektu garatzeko. Horietatik, 245 gizarte esku-hartzeko ekimenei dagozkie (GIZ), 92 elkarten indartzeari (ELK) eta 76 gehiago jakintzaren kudeaketaren ildoari (JAK), Ekonomia eta Ogasun Sailaren datuen arabera.

Hala ere, kontuan hartu behar da Eusko Jaurlaritzaren programa zehatz horren zenbatekoak direla, baina beste erakunde batzuek (foru-aldundiek eta udal ugariak) funtsak bideratzen dituztela helburu horietara. Hala ere, ez dago horri buruzko informazio erantsirik.

2.4. GIZARTE ZERBITZUEN EUSKAL SISTEMA

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema (GZES) erantzukizun publikoko sare publiko arautu gisa eratu da, eta bere helburua pertsona, familia eta talde guztiak gizarteratu daitezen eta gizarte-autonomia eta -ongizatea lor dezaten laguntzea da; horretarako, sustapen-, prebentzio-, babes- eta laguntza-eginkizuna garatuko du, batez ere pertsonalak eta harremanezkoak diren prestazio eta zerbitzuen bidez. Titulartasun publikoko eta pribatu itunduko prestazio, zerbitzu eta horniduraz dago osatua, eta bere jardunak gizarte-ongizatea lortu nahian ari diren beste sistema eta politika publiko kideko edo osagarri batzuekin koordinatu behar dira. Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legeak (GZL) arautzen eta antolatzen du sistema hori, eta hauek dira haren ezaugarri nagusiak: gizarte-zerbitzuetarako eskubide subjektiboa ezartzea, Sistemako Prestazio eta Zerbitzuen Katalogoa definitzea eta, horrela, eskubide horren irismena zehaztea eta haren garapena eta ezarpena bermatzea, eta, azkenik, katalogo horren garapenaren aurreikuspena, prestazio eta zerbitzuen zorro baten bidez, horren ezaugarri nagusiak eta sarbide-baldintzak definituko dituen²⁵.

2.4.1. EAEko Gizarte-zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026.

GZESa "Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoarekin" (GZPE) osatzen da. Plan horren bigarren edizioa 2023-2026 aldirako onetsi zuen Eusko Jaurlaritzak 2023ko urrian, eta helburua Gizarte-zerbitzuen Euskal Sistemari ahalik eta eraginkortasunik eta efizientziarik handiena lortzeko beharrezkoak diren prestazioak, zerbitzuak, programak eta bestelako jarduketak planifikatzea da. Plan horren arabera, GZESaren gastu korrante publikoa urtean 1.491 milioi eurokoa izango da 2025erako, eta 1.695 milioi eurokoa 2030erako.

2016-2019 aldirako I. GZPEak ez bezala (GZESa finkatzea eta hedatzea xede duena, sistemaren onurak eta zerbitzuak eskuratzeko aukera bermatuz —batez ere, finantza-krisi baten erdian—), II. GZPEak baliabideak euskal gizartearen zahartzeari egokitzea du helburu, hurrengo hamarkadan baby boomaren belaunaldiak izango duen inpaktu demografikoa kontuan hartuta. Gainera, pandemiatik sortutako premia egoerei erantzutera bideratu da, gizarte-zaintzen ikuspegi berezi batekin, batez ere erantzukizun publikokoei dagokienez.

IV.2.25 TAULA. GASTU ARRUNT PUBLIKOA GIZARTE-ZERBITZUETAN EAEN: 2019AN BETEARAZITAKO GASTUA ETA 2025ERAKO ETA 2030ERAKO AURREIKUSPENAK. EUROAK, MILAKOTAN.			
	2019	2025	2030
ARABA	227.547,6	303.349,2	349.168,2
BIZKAIA	522.100,6	684.736,3	776.449,9
GIPUZKOA	382.249,1	503.021,2	569.432,2
EAE, GUZTIRA	1.131.897,3	1.491.107,4	1.695.050,4
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa.</i>			

²⁵ Informazio gehiagorako, Eusko Jaurlaritzaren webgunera jo behar da; bertan jasotzen baita [gizarte-zerbitzuen araudia](#).

Planaren helburua gizarte-zerbitzuak demografia- eta gizarte-trantsizioetara egokitzea da, funtsezko proiektuen bidez, eta bost **helburu estrategiko** ezartzen ditu:

1. **Autonomia:** Arreta-piramidea alderantzikatu nahi du, komunitatean lehen eta bigarren mailako piramideak indartuz kontingentzia guztietarako (degaitasuna, mendetasuna, bazterketa, babesgabetasuna). Degaitasuna duten pertsonen bizimodu independentea sustatzen da, eta adinekoentzako egoitza-zentroak eraldatzea planteatzen da.
2. **Integrazioa:** Bazterketa-sarea indartzea du helburu, lehen mailako zein bigarren mailako arretaren artikulazioan eta jarraitutasunean aurrera eginez, eta arreta hori eredu komunitarioaren arabera deszentralizatuz. Gizarteratzeko laguntzak bultzatuko dira.
3. **Oreka:** Planak zainketen antolaketa soziala sustatzen du, lidergo publiko batetik abiatuta. Oreka berri bat bilatzen du erakundeen zaintzaren (erantzukizun publikokoa) eta familiaren zaintzaren artean, lehenengoari mesede eginez.
4. **Artikulazioa:** Gizarte-zerbitzuen Euskal Sistemaren kudeaketa bultzatzea eta sistemaren kudeaketa integratu eta kolegiatuan aurrera egitea.
5. **Genero-ikuspegi intersektionala:** Generoaren, adinaren, jatorriaren eta autonomia-mailaren arabera diskriminazio-egoerak hautematea eta horiei aurre egitea, arreta dibertsitatera egokituta.

Bost helburu estrategiko horiek hainbat **proiektu bultzatzaileen eta jarduketa osagarrien** bidez garatzen dira. Plan berak zerrenda ireki gisa aurkeztu ditu, zeinera ekimen berriak txertatu beharko baitira. Hurrengo TAULAn Gizarte Zerbitzuen Sistemara lotutako proiektu bultzatzaileen zerren jasotzen da (funts marroia), bai eta jarduketa osagarriak ere —horietako asko beste sistema batzuekin lankidetzan— (funts grisa).

IV.2.26 TAULA. PROIEKTU BULTZATZAILEAK ETA JARDUKETA OSAGARRIAK GIZARTE ZERBITZUEN II. PLAN ESTRATEGIKOAREN ARDATZEN ARABERA.				
AUTONOMIA	1 Etxean eta erkidegoan arreta eskaintzeko eredia garatzea	2 Iraupen luzeko zainketetarako (gizarte-arlokoak eta arlo soziosanitariokoak) ekimen	3 Berrikuntza eta bizi-luzetasunaren poloak eta mugaz gaindiko ekimena.	4 Adineko autonomoekin batera politika esperimentalak.
	5 Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategia 2021-2024 (EASSE).	6 Desgaitasuna duten pertsonen bizimodu independentearen eredia eta bizi-kalitatea sustatzea.	7 Egoitza-zentroak egokitzea eta bizikidetzak aukera berritzaileak bultzatzea.	
INTEGRAZIOA	8 Bazterketa-sarea deskontzentratzea eta antolatzea	9 Nahi gabeko bakardadearen eta bakartze sozialaren aurkako Euskal Estrategia	10 Etxerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia (EGPFE)	11 Gizarte- eta egoitza-arloko gunea.
	12 Haurren eta Nerabeen Legea.	13 Haur Bermearen Euskal Estrategia (HBEE), Aukerak Suspertzen barne.	14 Krisiek ekarri dituzten larrialdiko egoeren edo abaguneen aurreko erantzunak.	15 Euskal harrera-eredua + Trapezistak zabaltzea.
OREKA	16 Gizarte-zaintzen aldeko Euskal Ituna.	17 EAEko Gizarte-zerbitzuen II. Mapa zabaltzea.	18 Profesionalak erakarri, atxiki eta itzultzeko ekimena.	19 Familia Zaintzaileei Laguntzeko Estrategia Soziosanitarioa 2021-2030 (FZLE).
	20 Kontziliazio- eta erantzunkidetasun-ekimenak.			
ARTIKULAZIOA	21 Zorroari buruzko dekretuaren ebaluazioa eta arau-garapena.	22 Gizarte Zerbitzuei buruzko Informazioko Euskal Sistema (GZIES) garatzea.	23 Gizarte Berrikuntzako Euskal Ekosistema (GBEE).	24 Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokia (GZEB).
	25 Kalitatea ebaluatzea.	26 Eraldaketa digitala.	27 Lankidetzako gobernantza-eredua.	
GENERO-IKUSPEGIA ETA IKUSPEGI INTERSEKZIONALA	28 Genero-ikuspegitik eta ikuspegi intersekzionaletik GZESren diagnostikoa (arreta eta kudeaketa).	29 "Pertsonak eta zaintzaileak" proiektua.	30 Gizarte-kohesioari eta -babesari buruzko laborategi iraunkorra.	31 Diskriminazioaren "behatokia".
Trantsizioa monitorizatzea (GZPEren jarraipena egitea)				
Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. GIZARTE ZERBITZUEN II. PLAN ESTRATEGIKOA 2023-2026.				

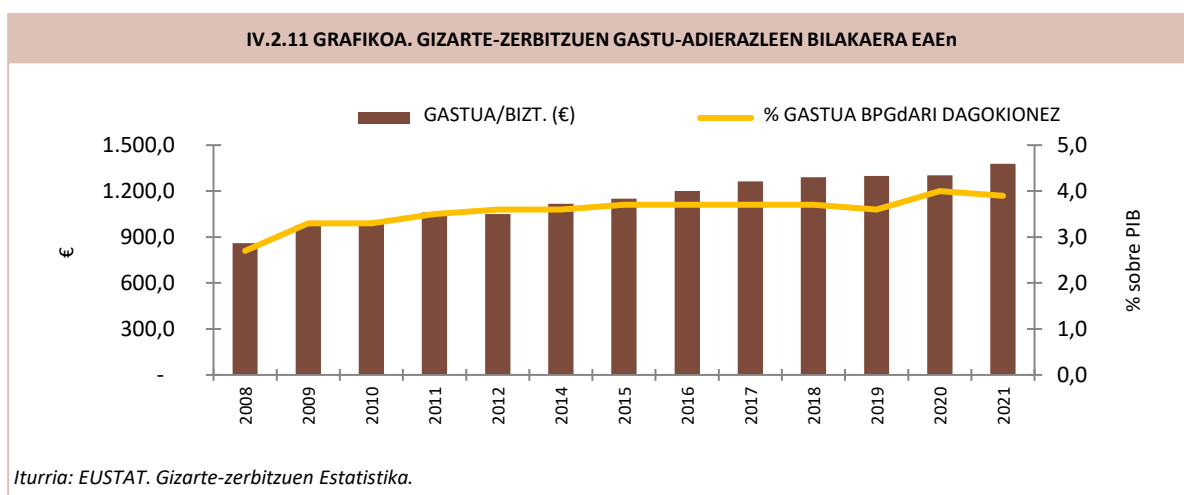
GZPEak, halaber, **Gizarte Zerbitzuen mapa** bat jasotzen du, Sistema plazen, erabiltzaileen eta Etxez Etxeko Laguntza Zerbitzuko orduen arabera dimentsionatzen duena, besteak beste, 2025erako eta 2030erako helburuak finkatuz:

IV.2.27 TAULA. GIZARTE-ZERBITZUEN MAPA EAEn. 2019KO DATUAK ETA 2025 ETA 2030ERAKO AURREIKUSPENAK				
	Egoera 2019	Aurreikusp 2025	Aurreikuspen 2030	Desb. 2030-19
MENDEITASUNA				
ELZ (1.2) [ORDUAK]	3.548.756	4.246.675	4.935.366	1.386.609
TELELAGUNTZA (1.6) [ERAB./URTE]	55.851	68.399	80.992	25.141
EZ ADINEKOAK (1.7.1) [PLAZAK]	1.000	1.271	1.633	633
ADINEKOEN OSTATUA (1.9.3 ETA 1.9.4) [PLAZAK]	1.403	1.700	2.009	606
MENDEKOTASUNA DUTEN ADINEKOENTZAKO EZ	3.424	--	--	--
MENDEKOTASUNA DUTEN ADINEKOENTZAKO EZ	53	--	--	--
MENDEKOTASUNA DUTEN ADINEKOENTZAKO EZ	3.477	4.231	5.005	1.528
ZAHAR-EGOITZAK (2.4.1) [PLAZAK]	11.169	--	--	--
ADINEKOENTZAKO EGOITZAK (2.4.1) [ZLPE,	3.243	--	--	--
ADINEKOENTZAKO EGOITZAK (2.4.1) GUZTIRA	14.412	15.357	16.195	1.783
ATSEDENA [ADINEKOENTZAT] (2.5) [ERAB./URTE]	927	1.228	1.686	759
DESGAITASUNA				
DESGAITASUNA DUTENENTZAKO EZ (2.2.1.2 /	1.620	1.813	1.999	379
GAIXOTASUN MENTAL KRONIKOA DUTENENTZAKO	621	700	778	157
ZO (2.2.2) [PLAZAK]	2.847	2.939	3.020	173
EGOITZAK DESGAITASUNARENTZAT (2.4.2)	2.348	2.536	2.706	358
GAIXOTASUN MENTALERAKO EGOITZAK (2.4.3)	665	794	924	259
ATSEDENA (2.5) [ERAB./URTE]	897	966	1.051	154
BIZITZA INDEPENDENTEKO ZERBITZUA (2.7.2.1)	209	311	576	367
ARRETA GOIZTIARREKO ESKU-HARTZEKO	3.460	4.112	4.989	1.529
BABESGABETASUNA				
ESKU-HARTZE ZERBITZUA (1.3)	15.744	16.014	16.252	508
ETXKO INDARKERIAK HARRERA-ETXEA	261	283	303	42
ADINGABEENTZAKO EGOITZA-ZENTROAK (2.4.4)	1.477	1.484	1.491	14
EMAKUMEENTZAKO EGOITZAK (2.4.6) [PLAZAK]	183	196	208	25
UMEEN INFORMAZIO-ZERBITZUA (...) (2.7.1.1)	848	995	1.139	291
EMAKUMEENTZAKO INFORMAZIO-ZERBITZUA (...)	1.614	1.631	1.645	31
ESKU-HARTZE ZERBITZUA FAMILIEKIN (2.7.3.1)	2.718	3.045	3.359	641
FAMILIENTZAKO ELKARGUNEA (2.7.3.2)	1.375	1.391	1.405	30
TRATU TXAR ETA SEXU-ERASOENTZAKO	4.279	4.555	4.849	570
FAMILIA-HARRERARAKO ZERBITZUA (2.7.6.1)	898	994	1.083	185
ADOPZIO-ZERBITZUA (2.7.6.2) [ERAB./URTE]	37	37	38	1
PRESTAZIO EK. GENERO-INDARKERIA (3.1.2)	194	205	215	21
BAZTERKETA				
ESKU-HARTZE ZERBITZUA (1.3) [BAZTERKETA]	10.167	11.060	12.175	2.008
EZ BAZTERKETA (1.7.2) [PLAZAK]	488	552	611	123
GAUEKO HARRERA-ZENTROA (1.8) [PLAZAK]	621	698	772	151
GIZARTE-LARRIALDIETARAKO ETXEBIZITZA (1.9.1.1)	454	512	572	118
BAZTERKETARAKO TUTORETZAPEKO ETXEBIZITZA	327	363	396	69
EZ GIZARTE-INKLUSIORAKO (2.2.3) [PLAZAK]	1.083	1.127	1.179	96
GAUEKO ZENTROA GIZARTE-INKLUSIORAKO (2.3.2)	27	39	62	35
EGOITZAK BAZTERKETARENTZAT (2.4.5) [PLAZAK]	737	836	934	197
ZEHARKAKO ZERBITZUAK				
OGZ (1.1) [GIZARTE-LANGILEEN ETA	816	848	876	60
ADMINISTRARIEN KOPURUA ARDURALDI OSO				
BALIOKIDEAN]				
ZAINZAILA ZERBITZUA (1.4) [UDALAK]	4.548	5.475	6.867	2.319
ZAINZAILA ZERBITZUA (1.4) [FORU	517	517	517	0
ZAINZAILA ZERBITZUA (1.4) [BATURA]	5.065	5.992	7.384	2.319
BALIOESPEN-ZERBITZUA (...) (2.1) [URTEAN	56.221	59.623	62.616	6.395
GIZARTE LARRIALDIETARAKO ZERBITZUA [FORU-	1.226	1.397	1.664	438
GIZARTE LARRIALDIETARAKO ZERBITZUA	4.051	4.051	4.051	0
LAGUNTZA TEKNIKOEN ZERBITZUA (...) (2.7.2.2)	4.748	5.108	5.600	852
TUTORETZA-ZERBITZUA (2.7.2.3) [ERAB./URTE]	2.881	3.007	3.125	244
GARRAIO EGOKITUKO ZERBITZUA (2.7.2.4)	2.105	2.117	2.127	22
FAMILIA-BITARTEKARITZAKO ZERBITZU INTEGRALA	11.772	11.855	11.925	153
LPPE (3.1.1)	6.243	8.222	11.588	5.345
FIZPE (3.2.1)	34.905	37.107	39.089	4.184
LPPE (3.1.1) + FIZPE (3.2.1)	41.148	45.329	50.678	9.530
LAGUNTZAK AUTONOMIA PERTSONALARENTZAT	3.753	5.143	6.783	3.030

Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. GIZARTE ZERBITZUEN II. PLAN ESTRATEGIKOA 2023-2026.

2.4.2. EUSTATen Gizarte-zerbitzuen eta gizarte-ekintzaren estatistika. 2021eko datuak (BERRIA)

EAEko Gizarte-zerbitzuen gastua 2021ean (urte horretakoa da daukagun azken informazioa) 3.023,7 milioi eurokoa izan zen, aurreko urtean baino % 5,5 gehiago, EUSTATen ²⁶ *“Gizarte-zerbitzuei eta Gizarte-ekintzari buruzko Estatistikaren”* arabera. Gastu hori gure erkidegoaren urte horretako BPGdaren % 3,9 da eta biztanle bakoitzeko batez beste 1.378,7 euroko gastua, 2020an baino % 5,8 gehiago. Gastuaren % 72,1, hau da, 2.179,6 milioi euro, gastu arruntei dagokie, eta horietatik 786,6 milioi familiei transferentziak egiteko erabili ziren (2020an baino % 0,2 gutxiago). Gainera, administrazio publikoek 2.204,2 milioi euro finantzatu zituzten (+% 5,1), guztizkoaren % 72,9; sektore pribatuak, berriz, gainerako % 27,1 finantzatu zuen.

Sektoreko giza baliabideei dagokienez, EAEko gizarte-zerbitzuen multzoak 58.036 langile zituen 2021ean, 2020an baino % 7,2 gutxiago. % 60,4 langile propioei dagokie, eta % 39,6 boluntarioei. Hala, 22.985 langile ari ziren lanean, 2020an baino 4.547 gutxiago (–% 16,5).

IV.2.28 TAULA. GIZARTE-ZERBITZUAK EAEn: MAGNITUDE NAGUSIEN BILAKAERA						
	2018	2019	2020	2021	% 19/20	% 20/21
GASTUA (milaka eurotan)	2.815.136	2.842.232	2.865.828	3.023.687	0,8	5,5
- GASTU ARRUNTAK	2.002.079	2.058.128	2.047.433	2.179.662	-0,5	6,5
- FAMILIEI EGINDAKO TRANSFERENTZIAK	761.000	741.805	787.828	786.598	6,2	-0,2
- KAPITAL-GASTUAK	52.057	42.299	30.567	57.426	-27,7	87,9
GASTUA / BIZTANLEAK (EUROTAN)	1.291,1	1.299,0	1.302,8	1.378,7	0,3	5,8
GASTUA / BPGD (%)	3,7	3,6	4,0	3,9	..	..
- FINANTZAKETA PUBLIKOA	1.940.520	1.984.499	2.098.105	2.204.159	5,7	5,1
- FINANTZAKETA PRIBATUA	874.616	857.733	767.734	819.414	-10,5	6,7
LANGILEAK, GUZTIRA	56.870	56.811	62.568	58.036	10,1	-7,2
- NORBERAREN LANGILEAK	33.588	34.459	35.036	35.051	1,7	0,0
- BORONDATEZKO LANGILEAK	23.282	22.352	27.532	22.985	23,2	-16,5
- ZENTRO-KOPURUA	3.577	3.569	3.544	3.593	-0,7	1,4
- EGOITZA-KOPURUA	1.442	1.441	1.436	1.487	-0,3	3,6
- EGOITZETAKO PLAZAK	29.041	30.036	30.675	30.925	2,1	0,8

Iturria: EUSTAT. Gizarte-zerbitzuen eta gizarte-ekintzaren estatistika. Guk egindakoa.

²⁶ Kontuan izan behar da diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE) eta enplegurako zentro bereziak ez daudela Gizarte-zerbitzuen Euskal Sistemaren barruan, estatistika horrek barne hartzen dituen arren. Horiei buruzko informazio zehatza eskuratzeko, kapitulu honetako 2.3.2 atalera (DSBE) eta III. kapitulura jo daiteke. Enplegua eta lan-harremanak EAEn (EEE).

Gizarte-zerbitzu ugarien artean, biztanleentzako eta adineko pertsonentzako zerbitzuak dira baliabide gehien jasotzen dituztenak, bien artean gastuaren % 64,8 hartzen baitute (guztizkoaren % 38,9 eta % 25,9, hurrenez hurren). Herritar guztientzako baliabideen artean, familientzako transferentziak nabarmentzen dira, 786,6 milioi euro, gastu osoaren % 26, eta % 0,2 murriztu dira azken urtean. Adinekoek dagokienez, haiei ematen zaien arreta, nagusiki, honako prestazio hauek dira: egoitza-zerbitzuak, eguneko laguntza-zentroak, etxeko laguntza zerbitzuak eta telelaguntza.

IV.2.29 TAULA. GIZARTE-ZERBITZUAK EAEn: GASTUAK BIZTANLE HARTZAILEEN KOLEKTIBO NAGUSIETAN. EUROAK, MILAKOTAN.							
	2017	2018	2019	2020	2021	% 19/20	% 20/21
GASTUA GUZTIRA (MILAKA EUROTAN)	2.751.101	2.815.136	2.842.232	2.865.839	3.023.687	0,8	5,5
BIZTANLERIA OROKORRA	1.062.030	1.035.212	1.010.460	1.093.929	1.176.332	8,3	7,5
HAURRAK-GAZTEAK	106.967	119.189	129.518	130.448	129.523	0,7	-0,7
ADINEKOAK	711.632	749.763	774.317	771.622	782.974	-0,3	1,5
DESGAITASUNA DUTEN PERTSONAK	730.580	765.475	767.299	698.021	752.318	-9,0	7,8

Iturria: EUSTAT. Gizarte-zerbitzuen eta gizarte-ekintzaren estatistika. Guk egindakoa.

Adinekoentzako egoitza-zentroei dagokienez, EAEn 432 zentro zeuden 2021ean (2020an baino 2 gutxiago), eta horietatik 145 titulartasun publikokoak ziren eta 287 titulartasun pribatukoak. Sistema horrek, erreferentziako urtean, 654,6 milioi euroko gastua eragin zuen (–% 1 2020ko datuekin alderatuta), gizarte-zerbitzuetan egindako gastu osoaren % 21,6 (2020an % 23). Adinekoentzako 21.151 egoitza-plaza eskaintzen ziren (egoitza-plazen % 68,4); horietatik 7.319 (% 34,6) titulartasun publikokoak ziren, eta 13.832 (% 65,4) titulartasun pribatukoak.

Lurraldeka, plazen % 16,7 Araban zeuden, % 54,5 Bizkaian eta % 28,8 Gipuzkoan. 2021ean, adineko erabiltzaileen kopurua 17.923 zen (+% 4,2), hau da, plaza guztien kopurua baino txikiagoa. Horietatik, % 36,3 plaza publikoen erabiltzaileak dira, eta gainerako % 63,7 plaza pribatuen erabiltzaileak.

2.4.3. 39/2006 Legearen Mendetasunaren Arretarako Sistemaren (AMAS) emaitzak

Autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzko Legea ²⁷ (Mendetasunaren Legea), 2007. urtean indarrean jarri zen Estatu-mailako araudia, zeina honako helburu honekin sortu baitzen: “Egoera berezi batean egoteagatik kalteberak diren pertsonen, dituzten premietan laguntza eskaintzea, hau da, eguneroko bizitzako oinarritzko ekintzak aurrera eramateko laguntza eskaintzea, autonomia pertsonal handiagoko eskuratu eta herritar gisa dituzten eskubideez oso-osorik baliatu ahal izateko”. Aurrerapen garrantzitsua da gizarte-politikei dagokienez, mendetasun-egoeran dauden pertsonen legean bertan ezarritako prestazioak eta zerbitzuak jasotzeko duten eskubide subjektiboa aitortzen eta arautzen baitu Estatuan. Prestazio eta zerbitzu horien kudeaketa, EAEn, autonomia-erkidegoetako administrazioek egiten dute, lehen aipatutako Gizarte Zerbitzuen Zorroaren baitan.

IMSERSOren 2023ko abenduaren 31ko datuek adierazten dute, lehenik eta behin, erreferentziako datan EAEk 114.252 balorazio-eskaera zituela erregistratuta Mendetasunaren Arretarako Sistemaren (AMAS), eta horietatik gehienak mendetasun-maila aitortzeko berrikuspenei dagozkiela, gainerako erkidegoetan bezala. Eskaera-kopuruaren ratioa EAEko biztanleriaren % 5,17koa da (+0,25 puntu, aurreko urtearekin alderatuta).

Eskaera horiek, gainera, Estatuan erregistratutakoen % 5,54 dira. Gure erkidegoko biztanleria, berriz, % 4,65 da, izan ere, Euskadik Estatuko populaziorik zaharkituenetakoa baitu.

Eskatzailearen profila honako hau da: emakumea (guztizkoaren % 62,5) eta 80 urte edo gehiagokoa (eskaeren % 52,4; baina % 60,6 emakumeen artean). Hurrengo adin-talde nagusia 65 eta 79 urte bitartekoa da, eskaera guztien % 21,7.

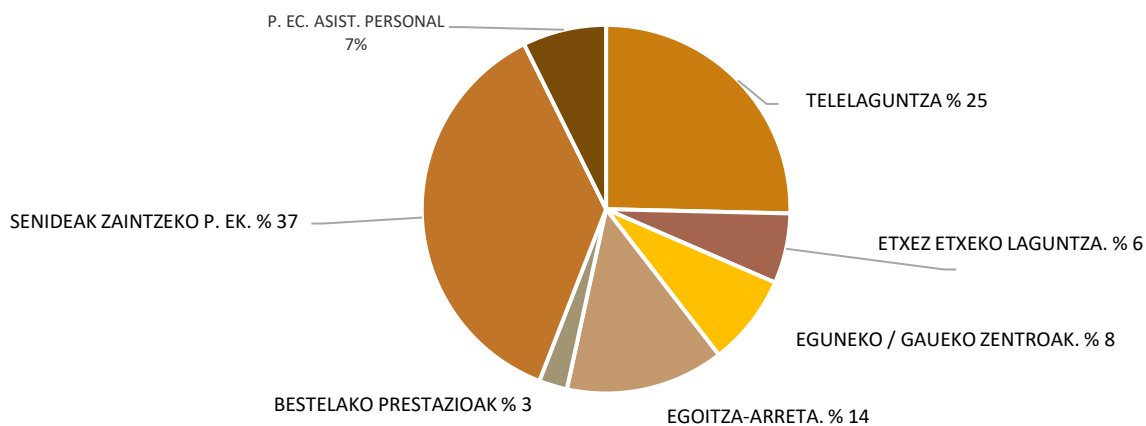
²⁷ 39/2006 Legea, abenduaren 14koa, autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzkoa.

IV.2.30 TAULA. MENDEASUNERAKO ARRETA, AUTONOMIA ERKIDEGOKA.
EGOERA KONPARATIBOA 2023KO ABENDUAREN 31n.

	ESKAEREN % BIZTANLERIARI DAGOKIONEZ			EBAZPENEN % ESKAEREI DAGOKIENEZ			AITORTUTAKOEN % EBAZPENEI DAGOKIENEZ			AITORTUTAKOEN % BIZTANLERIARI DAGOKIONEZ		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
ANDALUZIA	4,75	4,99	4,95	90,07	88,76	93,25	81,6	81,90	82,07	3,49	4,43	4,62
ARAGOI	3,67	3,86	4,08	94,51	91,79	89,76	82,45	83,27	83,40	2,86	3,54	3,66
ASTURIAS	4,05	4,34	4,67	93,24	91,61	87,92	77,85	78,99	79,01	2,94	3,97	4,10
BALEAR UH.	3,01	3,36	3,70	93,51	91,28	93,44	81,64	81,87	81,89	2,3	3,07	3,46
KANARIAR UHARTEAK	2,67	2,66	2,90	72,91	82,30	83,85	86,85	87,94	87,90	1,69	2,19	2,43
KANTABRIA	3,98	3,96	4,08	97,54	96,80	96,65	82,58	82,17	81,25	3,21	3,84	3,94
GAZTELA-MANTXA	5,96	6,17	6,60	94,16	94,75	95,91	81,36	82,16	81,75	4,57	5,84	6,33
GAZTELA ETA LEON	4,26	4,39	4,61	65,44	96,44	97,11	80,16	80,62	81,40	3,26	4,23	4,48
KATALUNIA	4,35	4,57	4,53	93,47	93,15	92,81	77,69	77,97	76,38	3,16	4,26	4,20
VALENTZIAKO E.	3,3	3,68	4,03	90,56	90,95	91,92	85,12	85,39	85,59	2,55	3,34	3,71
EXTREMADURA	5,12	5,36	5,58	93,84	94,80	95,90	71,34	72,23	72,69	3,43	5,09	5,35
GALIZIA	2,89	2,95	3,12	99,68	99,22	99,36	89,07	90,33	90,64	2,56	2,93	3,10
MADRIL	3,2	3,33	3,51	99,89	99,91	99,92	75,63	77,00	78,41	2,42	3,33	3,51
MURTZIA	3,57	3,65	4,10	87,73	90,40	86,13	88,49	88,37	88,02	2,77	3,30	3,53
NAFARROA	3,09	3,22	3,33	99,57	99,73	99,65	74,65	75,42	76,26	2,3	3,21	3,32
EAE	4,84	4,92	5,17	99,55	99,48	99,62	73,93	72,93	72,43	3,56	4,90	5,15
ERRIOXA	4,83	4,49	4,57	99,95	99,96	99,89	75,68	73,47	72,84	3,66	4,49	4,57
CEUTA ETA MELILLA	2,72	2,92	3,11	96,21	95,05	96,31	71,67	73,05	73,91	1,88	2,77	3,00
ESTATUA, GUZTIRA	3,99	4,18	4,34	93,42	93,5	94,32	80,07	80,58	80,60	2,99	3,90	4,10

Iturria: IMSERSOREN datuekin egindakoa. Información estadística del Sistema para la Autonomía y la Atención a la Dependencia (SAAD). Abenduaren 31ko datuak.

IV.2.12 GRAFIKOA. MENDEASUNAREN ARRETA EAEn: PRESTAZIOEN BANAKETA, MOTAREN ARABERA. 2023-12-31

Iturria: IMSERSOREn datuekin egindakoa.FDF

Erregistratutako 114.252 irizpen-eskaeretatik, % 99,62k zegokion ebazpena jaso zuten jada (Estatuan, batez beste, % 94,32), eta 82.753 pertsonari, irizpena jaso zuten kasuen % 72,43ari, prestazioa jasotzeko eskubidea onartu zieten. Ehuneko hori Estatuko batez bestekoa (% 80,6) baino txikiagoa da. Baina biztanleria osoaren gaineko onuradunen ratioa kontuan hartzen badugu, tasa handiagoa da EAEn Estatuan baino: Biztanleriaren % 5,15 EAEn, eta % 4,10 Estatuan (ikusi IV.2.25 TAULA).

Onuradunen % 17,35k III. mendetasun-gradua²⁸ zuen aitortua, % 23,23k II. gradua eta % 31,84k I. mendetasun-gradua.

Bestalde, erreferentziazko datan, 94.658 prestazio eman ziren (2022ko datuekin alderatuta, +% 5,3), eta horietatik % 36,76 familia-zaintzagatiko prestazio ekonomikoari dagozkio (Estatuko batez bestekoa baino ratio handiagoa, % 29,29koa), % 13,9 egoitza-arretari, % 25,37 telelaguntza-zerbitzuari, % 8 eguneko/gaueko zentroetako zainketei eta % 6,15 zerbitzu garrantzitsuei, besteak beste.

Prestazioen jasotzaileak 67.674 pertsona onuradun izan ziren (ratioa 1,4 prestaziokoa da pertsona bakoitzeko, pertsona bat zerbitzu edo prestazio bat baino gehiagoren onuradun izan baitaiteke). Kopuru hori prestazioa jasotzeko eskubidea aitortuta duten 82.753 pertsonen % 81,8koa da.

IV.2.31 TAULA. MENDEASUNERAKO ARRETA, AUTONOMIA ERKIDEGOKA.
ONURADUNAK ETA PRESTAZIOAK. EGOERA 2023-12-31n.

	ONURADUNAK BIZTANLERIARI DAGOKIONEZ			PRESTAZIOAK ONURADUN BAKOITZEKO			FAMILIA ZAINTEKO PRESTAZIO EKONOMIKOEN %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
ANDALUZIA	3,04	3,19	3,37	1,4	1,44	1,47	21,84	19,86	19,56
ARAGOI	2,65	2,83	3,04	1,18	1,16	1,29	44,22	43,85	38,86
ASTURIAS	2,74	2,86	3,11	1,27	1,28	1,29	30,74	29,35	28,37
BALEAR UH.	2,09	2,23	2,48	1,61	1,60	1,64	45,39	45,28	45,57
KANARIAR UHARTEAK	1,23	1,60	1,87	1,07	1,11	1,13	35,05	35,55	36,31
KANTABRIA	2,97	3,00	2,93	1,55	1,57	1,56	33,96	32,67	33,39
GAZTELA-MANTXA	4,56	4,79	5,17	1,36	1,35	1,38	20,33	20,24	19,49
GAZTELA ETA LEON	3,11	3,29	3,52	1,26	1,27	1,34	18,17	17,81	17,75
KATALUNIA	2,15	2,42	2,59	1,22	1,21	1,22	40,76	42,74	43,84
VALENTZIAKO E.	2,32	2,65	2,87	1,09	1,27	1,37	61,88	53,81	48,54
EXTREMADURA	2,93	3,10	3,35	1,08	1,11	1,15	19,34	17,31	15,76
GALIZIA	2,41	2,53	2,74	1,19	1,21	1,22	19,78	19,17	19,68
MADRIL	2,26	2,43	2,63	1,3	1,33	1,37	20	19,09	18,84
MURTZIA	2,44	2,49	2,64	1,24	1,25	1,25	50,83	48,89	47,82
NAFARROA	2,14	2,30	2,43	1,28	1,32	1,37	47,7	46,61	44,10
EAE	2,97	2,95	3,06	1,37	1,38	1,40	38,58	37,55	36,76
ERRIOXA	2,5	2,67	2,87	1,47	1,50	1,52	11,66	10,06	8,82
CEUTA ETA MELILLA	1,77	1,88	2,02	1,33	1,35	1,34	39,33	37,70	38,23
ESTATUA, GUZTIRA	2,58	2,77	2,97	1,28	1,32	1,35	30,75	29,93	29,29

Iturria: IMSERSOREN datuekin egindakoa. Información estadística del Sistema para la Autonomía y la Atención a la Dependencia (SAAD). Abenduaren 31ko datuak.

Zifra horien osagarri, Espainiako Gizarte Zerbitzuetako Zuzendari eta Kudeatzaileen Elkarteko kideek osatutako “**Mendetasunaren Espainiako Behatokiaren**” txostenek aukera ematen dute Autonomia eta mendetasunaren Arretarako Legetik abiatuta AMASaren autonomia-erkidegoen araberako hedapenaren balorazio profesionala jarraipena egiteko; aurkeztu berri ditugun IMSERSOren zifretatik abiatuta egina.

²⁸ 39/2006 Legearen 26. artikulua xedatzen du mendetasun-egoera hiru gradutan sailkatzen dela:

- I. gradua. Mendetasun arina: Kasu hauetan, pertsonak laguntza behar du eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jardura aurrera eramateko, eta hori gutxienez egunean behin, edo tarteka laguntza mugatua behar du, autonomia pertsonalarekin laguntzeko.

- II. gradua. Mendetasun larria: Pertsonak laguntza behar du eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jardura aurrera eramateko, eta hori egunean bi edo hiru aldiz, baina ez du nahi kanpoko zaintzaile batek etengabe laguntzea, edo laguntza-premia zabalak ditu autonomia pertsonalaren arloan.

- III. gradua. Mendetasun handia: Pertsonak laguntza behar du eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jardura aurrera eramateko, egunean hainbat aldiz, eta autonomia fisiko, mental, intelektual edo sensoriala erabat galdu duenez, beste pertsona batek lagundu behar dio nahitaez eta etengabe, edo laguntza orokorra behar du autonomia pertsonalik ezaren ondorioz.

Azken irizpena AMASaren 2023ko abenduko datuekin egin da. Sistemaren ezarpen-zifren eta profesionalen balorazioen laburpen gisa, Behatokiak erkidegoak puntuatzen ditu eta ranking bat aurkezten du. 2015ean, AMAS ezartzeko aldia amaituta zegoela ondorioztatu zen, eta, beraz, ebaluazio-metodologia aldatu zen (sortutako enplegua, jardunbide egokiak edo gardentasun-maila kontuan hartzeko), bigarren egonkortze-etapa bat baloratu ahal izateko, eta urte horretan bi puntuazio eman ziren, metodologia zaharrarekin eta berriarekin.

2023ko abenduko rankingean (metodologia berriaren bederatzigarren urtea), Gaztela eta Leon da buru (10etik 8,3ko "notarekin"), eta EAE hamaikagarren postuan dago (bi postu igo da 2022ari dagokionez), 4,4 punturekin (+% 0,6), 2015era arte, metodologia zaharrarekin, posizio askoz hobeak izan baitzituen, eta urte horietan mendetasunaren arretarako sistemaren ezarpena aurreratuagoa zen gure erkidegoan Estatuko beste askotan baino.

Behatokiak 2023ko datuetarako egiten duen balorazio orokorra ez da positiboa; izan ere, uste dute Estatuko Gobernuak abiarazitako talka-planak²⁹, nahiz eta 2021etik 2023ra bitartean 4.000 milioi euro gehiago finantzatu, ez duela erakusten mendetasunaren arretaren funtsezko hobekuntzarik. Gainera, lurraldeen arteko desberdintasunek bere horretan diraute, eta, izatez, 9 autonomia-erkidegok murriztu dute mendetasunari egindako ekarpena 2023an.

IV.2.32 TAULA. MENDEBASUNAREN BEHATOKIAK MENDEBASUNARI EMANDAKO ARRETAREN EBALUAZIOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. EGOERA URTE BAKOITZEKO ABENDUAN*. 2013-2023.												
	2013	2014	2015**		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			AURREKO ESKALA	ESKALA BERRIA								
GAZTELA ETA LEON	9,6	10,0	9,2	8,6	8,9	9,3	9,3	9,3	8,9	8,4	8,5	8,3
GAZTELA-MANTXA	5,4	5,0	5,8	5,7	6,8	8,2	8,2	8,6	7,1	8,1	7,9	8,3
ANDALUZIA	5,8	7,1	7,9	7,5	6,8	6,4	6,8	6,4	7,1	7,5	7,6	6,7
MADRIL	4,2	4,2	4,6	5,7	6,1	3,9	6,8	5,0	3,2	7,2	6,5	6,4
GALIZIA	5,0	4,2	5,0	4,3	6,1	6,1	5,4	5,4	6,8	4,4	5,3	6,4
BALEAR UH.	2,9	3,8	2,5	2,1	3,6	2,1	2,9	5,0	6,1	6,3	5,6	6,1
ERRIOXA	6,3	6,3	6,7	6,1	7,9	6,1	7,1	6,8	5,0	5,9	5,3	6,1
VALENTZIAKO E.	0,4	1,7	1,7	-	3,2	3,6	3,6	3,9	3,9	5,0	6,2	5,8
EXTREMADURA	5,4	6,7	6,7	3,6	5,0	2,5	5,0	2,9	5,0	4,7	4,7	5,3
ESTATUKO BATEZBESTEKOAK	4,7	4,8	4,9	4,0	5,0	4,6	5,0	4,9	4,6	5,1	5,1	4,9
NAFARROA	5,0	5,0	3,3	2,5	2,9	3,9	4,3	3,6	3,9	3,4	5,0	4,7
EAE	8,3	7,5	8,3	6,8	5,4	5,7	6,1	6,1	5,4	5,3	3,8	4,4
ARAGOI	3,8	3,3	3,8	2,1	2,5	3,2	5,0	5,7	3,2	6,3	4,4	4,4
ASTURIAS	3,8	5,0	5,0	3,6	4,6	3,2	2,9	1,1	4,3	4,7	3,5	3,9
KANARIAR UHARTEAK	0,8	1,7	1,7	0,7	1,8	1,8	1,8	1,8	2,1	1,6	2,9	3,3
CEUTA ETA MELILLA	1,3	1,7	3,8	3,2	4,3	3,6	3,9	3,9	2,5	3,4	4,4	2,8
KANTABRIA	6,3	4,6	5,4	3,2	3,6	5,4	4,3	5,7	3,6	3,4	3,5	2,5
KATALUNIA	5,4	4,6	4,6	3,6	3,9	2,5	2,9	2,1	1,4	2,8	3,5	1,7
MURTZIA	5,0	4,2	2,9	2,9	6,1	5,7	4,6	4,3	3,9	3,4	2,4	1,7

Iturria: MENDEBASUNAREN BEHATOKIA.
 (*) Gizarte Zerbitzuen Zuzendari eta Gerenteen Estatu Elkarrekin Mendetasunarentzako Arreta Sistemaren hedapen mailari eta funtzionamenduari buruz sei hilean behin emandako 0 eta 10 arteko puntuazioa. Erkidegoak puntuazio handienetik txikienera ordenatu dira 2022rako aldagai horretan. Koloreak Behatokiaren beraren balorazioari dagozkie.
 (**) 2015ean ebaluazioaren metodologia aldatu zen. Aurreko metodologiaren (sistemaren ezarpena) eta metodologia berriaren (egonkortzea) arabera puntuazioa eman da.

EAEri dagokionez, nabarmendu denez, azken urtean Sistemak artatutako pertsonen kopurua hazi bada ere, hazkunde hori Estatuan oro har artatutakoa baino txikiagoa da (+% 3,8, Estatuko batez bestekoaren +% 7,5en aldean). Gainera, itxaron-zerrendak gora egiten jarraitu du, eta Estatuko hirugarren handiena da. Alderdi positibo gisa, nabarmentzen da Talka-planaren finantzazioarekin 915 enplegu berri sortu direla, eta dagoeneko gainditu da 18.000 enplegu zuzenen hesia.

²⁹ 2021ean, Gizarte Eskubideen Ministerioak **talka-plan** bat onetsi zuen, eta AMASaren estatu-finantziazioa urtean 600 milioi euro baino gehiago handitu zuen, Sistemaren arazo larrienetako batzuk gainditzeko. Besteak beste, itxaron-zerrendak murriztea, ebazteko denbora luzea eta prestazioen eta zerbitzuen kopuru edo intentsitate txikia.

2.5. GIZARTE-AURREIKUSPENENKO SISTEMA OSAGARRIAK EAEn

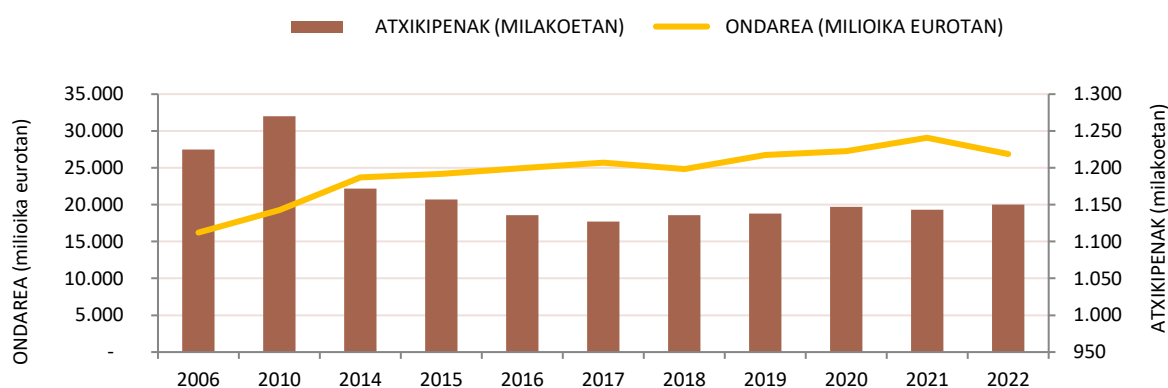
EAEn, gizarte-aurreikuspen osagarriko sistema pribatuak Borondatezko Gizarte-aurreikuspeneko Erakundeak (BGAE) eta horiek osatzen dituzten aurreikuspen-planak ditu protagonista nagusi. Euskal zergapekoek errentaren gaineko zergaren aitorpenean gizarte-aurreikuspen osagarriko erakundeei ordaindutakoagatik kentzen dutenaren % 92 inguru BGAEetara bideratzen dute. Gainerako % 8 beste forma batzuetara bideratzen dute, besteak beste, pentsio plan eta funtsetara, taldeko aseguru kontratueta, mutualitateetara eta abar.

Gizarte Segurantzako sistema publikoen osagarri diren pentsio-plan pribatuak dituzten herrialde guztietan bezala, EAEn bi plan mota nagusi daude: enplegu- edo okupazio-aurreikuspenekoak, langileei zuzenduak eta enpresaren eta lan-harremanen esparruan artikulatzen direnak, eta finantza-erakundeek sustatutako banakako aurreikuspen-planak edo kontu pertsonalak, zeinetara edozein pertsona fisiko elkartu baitaiteke. Azkenik, gure legerian hirugarren modalitate bat ere badago: aurreikuspen-plan elkartuak. Plan horien bazkideak elkarte, sindikatu, elkargo edo antolakunde bateko kideak dira eta ez daude besteak bezain zabalduta.

2.5.1. Magnitude nagusiak

Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailak EAEko gizarte-aurreikuspen Osagarriari buruz egindako txostenaren arabera, 2022an (eskura zegoen azken datua) EAEko BGAEek 26.888 milioi euroko ondarea zuten, aurreko urtearen aldean % 7,5 jaitsi den zenbatekoa, aurtengo BPGdaren % 31,17. Era berean, erakunde horietan 1,15 milioi pertsona daude kidetuta edo atxikita (kontuen kopurua kontuan hartuta eta ez pertsonen kopurua, zaila baita zehaztea zenbat dauden bikoiztuta edo zenbat bazkide dauden etenda ekarpenetan), hau da, 2021ean baino % 0,6 gehiago. 2022ko abenduaren 31n, Euskadin 68 BGAE zeuden; horietatik 40 enpleguko BGAE ziren (horietatik 3 lehentasunezko enplegukoak³⁰), 26 banan-banakakoak eta 2 elkartutakoak.

IV.2.13 GRAFIKOA. EAEko BGAE: ATXIKIPEN-KOPURUAREN BILAKAERA (MILAKOTAN) ETA ONDAREA (MILIOIKA EUROTAN).

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA.

Bazkideen erdia baino gehiago, % 53,9, banakako BGAEetan zeuden, eta horien atzetik enplegukoak (bazkideen % 46). Ondareari dagokionez, % 55,4 enpleguko BGAEei dagokie, eta gainerako ia guztia banakakoei (% 44,5); ordaindutako prestazioak, berriz, enplegu-erakundeetan eta banakakoetan biltzen dira gehienbat (guztizkoaren % 73,7 eta % 26,2, hurrenez hurren). Kuotak, azkenean, gehienbat enpleguko BGAEei dagozkie (% 56,6), eta gero banakoei (% 43,4).

³⁰ Enpleguko BGAEek **lehentasunezko enpleguko BGAE**-kalifikazioa lor dezakete, baldin eta baldintza jakin batzuk betetzen badituzte; besteak beste, jatorria eta enpresa-hitzarmen edo -itun bidez eratzea, bazkideak hartzeko orduan diskriminaziorik ezaren printzipioa eta, ahal dela, prestazioa errenta gisa jasotzea. Memoria hau egin den egunean, GEROA, ELKARKIDETZA eta LAGUNARO dira lehentasunezko enpleguko hiru BGAEak.

IV.2.33 TAULA. EUSKADIKO BGAE: DATUAK 2022-12-31n (DATU EKONOMIKOAK eurotan)						
	ERAKUNDE BAZKIDEAK	BAZKIDEAK	KUOTAK	ONDAREA	PRESTAZIOAK	ERRESKATEAK
ENPLEGUA	37	161.471	165.801.459	4.250.798.404	150.337.729	596.757
LEHENTASUNEZKO ENPLEGUA	3	367.588	376.260.346	10.656.172.276	418.514.814	622.063
BANAKAKOAK	26	619.874	416.132.029	11.960.292.255	202.185.344	116.004.714
BAZKIDEAK	2	1.342	248.335	20.239.351	464.294	39.692
BGAE, GUZTIRA	68	1.150.275	958.442.169	26.887.502.285	771.502.182	117.263.226

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila.

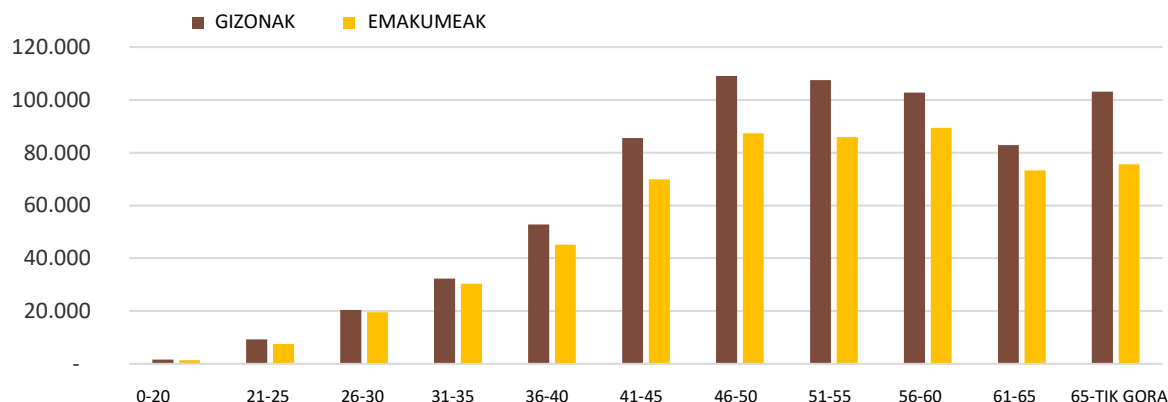
Euskadiko BGAEen ondareak BPGdaren % 31,17 hartzen du, eta ratio hori Estatuko batez bestekoa (% 10,5) baino askoz handiagoa da, eta EB-14ko batez bestekotik (% 34,6) hurbil dago. Aldi berean, ELGAko batez bestekotik urrun dago, Euskadiko BGAEen federazioak % 66,9an zenbatesten duena.

IV.2.34 TAULA. EUSKADIKO BGAE. MAGNITUDE NAGUSIEN BILAKAERA							
	2018	2019	2020	2021	2022	% ALD. 20/21	% ALD. 21/22
BAZKIDEAK	1.135.778	1.137.741	1.146.867	1.143.748	1.150.275	-0,3	0,6
KUOTAK (€)	727.207.826	775.113.077	799.416.273	953.112.301	958.442.169	19,2	0,6
PRESTAZIOAK (€)	634.923.273	660.591.971	647.347.902	731.985.469	771.502.182	13,1	5,4
ONDAREA (€)	24.826.018.697	26.760.090.678	27.256.865.559	29.081.772.456	26.887.502.285	6,7	-7,5
% KUOTAK BPGd-ARI DAGOKIONEZ	0,95	0,97	1,11	1,22	1,11		
% ONDAREA BPGd-ARI DAGOKIONEZ	32,29	33,64	37,95	37,27	31,17		

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Ekonomia eta Ogasun Saila.

Genero-ikuspigitik, bazkideen % 55 gizonak dira eta % 45 emakumeak, aurreko urteen antzera. Gainera, bazkideen % 13,8k 65 urtetik gora dituzte, eta 65 urtetik beherako pertsonak soilik kontuan hartzen badira, horien batez besteko adina 49 urtekoa da (aurreko urteetako datu bera), eta kopuru hori berdina da bi sexuetan. Kolektibo horren % 29k 46 urte baino gutxiago ditu; % 45, berriz, 46 eta 60 urte bitarteko adin-tartean dago, eta % 12,1, azkenik, 60 eta 65 urte bitartean.

IV.2.14 GRAFIKOA. AURREIKUSPEN-PLANAK DITUZTEN BGAEtako BAZKIDEEN BANAKETA, ADINAREN ETA SEXUAREN ARABERA. EAE, 2022.

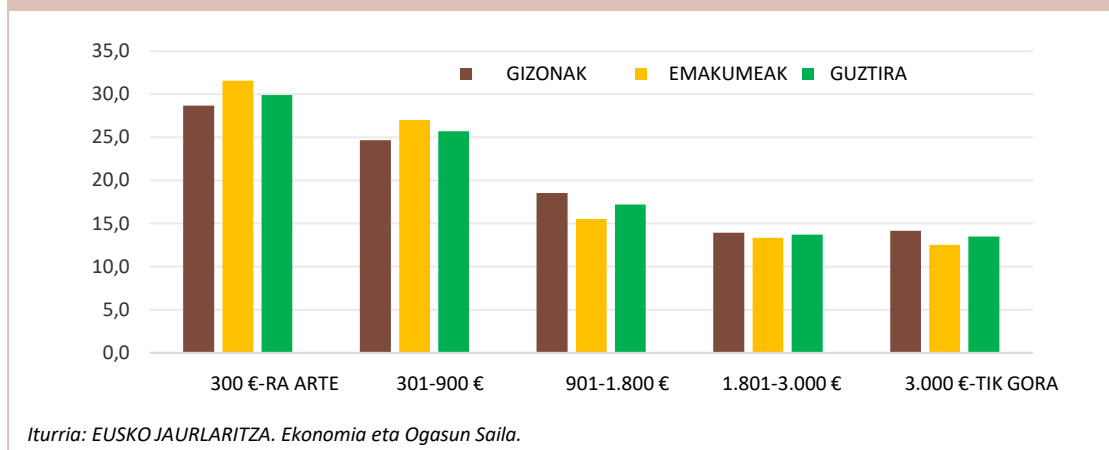

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila.

Kuotak edo ekarpenak, bestalde, 2022an 958,4 milioi eurokoak izan dira, hau da, 2021ean baino % 0,6 gehiago. Genero-ikuspigiaren arabera aurreko ekitaldietakoaren antzekoa izan da. Izan ere, sistemari egindako ekarpenen % 56 gizonen ordaindu dituzte, eta % 44 emakumeek.

Ekarpen horien zenbatekoari dagokionez, % 56k 900 eurotik beherako ekarpenak egin zituen. Emakumeen kasuan, ehuneko hori % 59ra iritsi zen, eta gizonen kasuan, berriz, % 53ra. Beste muturrean, 1.800 eurotik gorako ekarpenak kolektiboaren % 27k egin zituen, eta ekarpenak egiten dituzten pertsonen artean % 34k, enpleguko BGAEei soilik erreparatzen badiugu³¹.

IV.2.15 GRAFIKOA. BORONDATEZKO GIZARTE-AURREIKUSPENEN PLANETAKO BAZKIDEEN BANAKETA, EHUNEKOTAN, URTEKO EKARPEN-TARTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA. EAE, 2022.

Bestalde, BGAEek ordaindutako prestazioak 771 milioi eurotik gorakoak dira; hau da, 2021ekoa baino % 5,4 handiagoa. Batez besteko zenbatekoa 9.224 eurokoa da, eta datu hori sexuaren arabera kalkulatzen bada, gizonen jasotako batez besteko zenbatekoa emakumeek jasotakoa baino % 46 handiagoa da (10.797 € eta 7.399 €, hurrenez hurren). Gainera, prestazioetan ordaindutakoaren % 74 erretiro-kontingentziari dagokio, eta % 18 erakundearen sartutako pertsona baten heriotzari. Gainerako % 8 baliaezintasun iraunkorrari eta iraupen luzeko langabeziari dagokie.

Era berean, 2022an, guztira 117,2 milioi euro erreskatatu ziren; aurreko urtean, berriz, 114,8 milioi euro, hau da, % 2,1eko igoera³². Genero-ikuspegitik, pentsioekin gertatzen denaren antzeko zerbait gertatzen da erreskateekin ere, hau da, 2022an erreskatatu duten gizonen ehunekoak % 56 da, eta jasotako ehunekoak, berriz, % 59.

Azkenik, ekarpenen, prestazioen eta erreskateen bilakaera batera aztertzen badugu, ikus daiteke ekarpenengatik bildutakoaren eta ordaindutako prestazioen baturaren eta aurreikuspen-planetan egindako erreskateen arteko aldeak saldo negatiboa duela 2017-2019 aldian, hortaz, ekitaldi horretan saldo negatibo hori 27,2 milioi eurokoa izan zen. 2020an, saldoa bigarren aldiz positiboa izan da 2013tik, eta horrela mantendu da 2022ra arte, orduan, aipatutako saldoa 69,7 milioi eurokoa izango baita, 2021ean baino % 34,4 gutxiago, IV.2.35 TAULAn ikus daitekeenez.

IV.2.35 TAULA. EUSKADIKO BGAE. EKARPENEN, PRESTAZIOEN ETA ERRESKATEEN BILAKAERA (EUROTAN)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% 20/21	% 21/22
1. EKARPENAK	697.194.974	727.207.826	775.113.077	799.416.273	953.112.301	958.442.169	19,2	0,6
2. PRESTAZIOAK	622.105.961	634.923.273	660.591.971	647.347.902	731.985.469	771.502.182	13,1	5,4
3. ERRESKATEAK	162.161.658	154.346.121	141.713.727	131.367.442	114.838.802	117.263.226	-12,6	2,1
SALDOA 1- (2+3)	-87.072.645	-62.061.567	-27.192.621	20.700.929	106.288.030	69.676.761	413,4	-34,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Ekonomia eta Ogasun Saila.

³¹ Kontuan izan behar da, Eusko Jaurlaritzaren txostenak adierazten duen bezala, 1.800 euroko zenbateko hori 30.000 euroko urteko soldata gordinaren % 6 dela. Euskadiko Gizarte-aurreikuspen Osagarriko Planean jasotzen denez, urteko soldata gordinaren % 6ko ekarpenak egin behar dira 37 urtez, erretiroa hartu aurreko soldataren % 20ren pareko pentsioa lortzeko.

³² BGAEei aplikatu beharreko araudiak aukera ematen die banakako modalitateko edo modalitate elkartuko BGAEetako bazkideei hamar urtetik gorako antzintasuna duten eskubide ekonomikoak alde aurretik eskuratzeko. Bestalde, enplegu-modalitateko BGAEek ez dute baimentzen hamar urterako erreskatea, salbuespen iragankor batekin: xedapen aurreratuaren aukera hori BGAEei buruzko otsailaren 23ko 5/2012 Legea indarrean sartzean erreskate-aukera hori zuten planek soilik jasotzen dute, eta data horretan zeuden eskubide ekonomikoengatik.

2.5.2. Zerga-araubidea

BGAEEK EAEn lortu duten garapen garrantzitsua, neurri handi batean, aurrezki-formula horren erakargarritasuna areagotu duen zerga-pizgarriari zor zaio, batez ere PFEZaren bidez (zenbaki-bazkideentzat), baina baita sozietateen gaineko zergaren bidez ere (bai erakundeentzat eurentzat, bai enpresa edo bazkide babesleek enplegu-planetan parte har dezaten sustatzeko).

EAEn, zergari buruzko eskumenak lurralde historiko bakoitzeko foru-aldundiak eta batzar nagusiek gauzatzen dituzte. Oro har, bazkideek egindako ekarpenen zenbatekoak pertsona fisikoen errentaren gaineko zergaren zerga-oinarritik ken daitezke³³. Bestalde, errenta geroratutzat jotzen direnez, BGAEetatik jasotako prestazioak (eta erreskateak edo kontingentzia jazo aurretik ordaindutako zenbatekoak) norberaren lanaren etekin osotzat jotzen dira, baita atxikipenari dagokionez ere³⁴.

Zergak Koordinatzeko Organoak 2020ko txostenetik aurrera emandako 2019ko PFEZaren likidazioaren datuen arabera (eskuragarri dagoen azkena), BGAEei egindako ekarpenengatiko eta gainerako aurreikuspen-formulengatiko murrizketa 780,4 milioi eurokoa izan zen, 2018an baino % 6,1 gehiago, hau da, urte horretan EAEko BPGdaren % 0,98 (2018an % 0,96), 401.631 aitortzaile guztira, aurreko urtean baino % 0,9 gehiago, eta aitortzaileen % 35,2.

Lurraldeka, Arabak aitortzaileen % 13,5 eta zerga-oinarriaren murrizketen guztizko zenbatekoaren % 15 hartzen ditu (54.184 aitortzaile eta 117,1 milioi euroko murrizketa); Bizkaiak, berriz, aitortzaileen % 43,5 eta murrizketaren % 44,3 ditu, eta Gipuzkoak aitortzaileen % 43 eta zenbateko murriztuaren % 40,7.

Zenbateko horrek esan nahi du 1.943 euroko batez besteko murrizketa egon dela, aurreko ekitaldiko batez besteko murrizketa baino % 5,2 handiagoa, eta batez besteko ekarpena aldatu egiten da errenta-mailaren arabera: 1.302 euro errenta-maila txikienetan (30.000 euroko likidazio-oinarrira arte), non zergadunen % 26,1ek bakarrik egiten dituen ekarpenak; 2.464 euro 30.000 eta 90.000 € bitarteko oinarriak dituzten zergadunen kasuan (% 55,5ek egiten ditu ekarpenak); eta 5.038 euro errenta-maila altuetan, non ekarpenak egiten dituzten zergadunen ehunekoa % 62,8 baita.

IV.2.36 TAULA. PFEZ-AREN LIKIDAZIOA: PENTSIO-PLANETARAKO ETA BGAE-ETARAKO EKARPENENGATIKO ZERGA-OINARRI OROKORRAREN MURRIZKETAK

	ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	AITORTZAILEAK		BATEZ BESTEKO MURRIZ- KETA (€)
		KOPURUA	% GUZTIZKOARI DAGOKIONEZ	
2015	647.360	344.683	31,1	1.878
2016	670.098	343.690	30,8	1.950
2017	699.035	349.538	31,1	2.000
2018	735.444	398.184	35,1	1.847
2019	780.453	401.631	35,2	1.943
% 17/18	5,2	13,9	12,9	-7,7
% 18/19	6,1	0,9	0,3	5,2

Iturria: ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANOAREN datuak erabilia egindakoa.

³³ Ondarearen gaineko zerga bereziari dagokionez, elkartekidearen eskubide finkatuak soilik zenbatzen dira zerga honen aitorpena aurkezteko betebeharra dagoen zehazteko, nahiz eta eskubide salbuetsitatzat hartzen diren eta, beraz, ez diren haren zerga-oinarriaren parte.

³⁴ Prestazioa kapital gisa jasotako kopurua bada, % 40ko kenkaria dakar, eta errenta bada, aldiz, oso-osorik sartzen da zerga-oinarrian.

ITURRIAK

1. **EUSTAT (2023)**: Gizarte-zerbitzuen eta gizarte-ekintzaren estatistika. 2020ko datuak.
2. **EUSTAT (2024)**: Diru-sarrerak bermatzeko errentari buruzko 2023ko datuak.
3. **EUSTAT (2024)**. Gizarte-babesaren kontua EAEn. 2022ko aurrerapena.
4. **EUSKO JAURLARITZA (2023)**. Gizarte-zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026
5. **EUSKO JAURLARITZA (2022)**. V. Inklusio Plana 2022-2026.
6. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. V. Inklusio Plana 2022-2026. Inklusiorako Plan Operatiboa 2023-2024.
7. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. V. Inklusio Plana 2022-2026. Inklusiorako Plan Operatiboa 2023-2024. Jarraipen txostena 2023.
8. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemari buruzko 2023ko datuak.
9. **EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila (2023)**. Euskadiko Gizarte-aurreikuspen Osagarriaren Txostena. 2022. urtea.
10. **IMSERSO (2024)**. Información Estadística del Sistema para la Autonomía y la Atención a la Dependencia (SAAD). 2023ko abenduaren 31ko datuak.
11. **IMSERSO (2024)**. Información Estadística sobre Pensiones no contributivas (PNC). 2023ko abendua.
12. **GSIN. BASE DE DATOS (2024)**. 2023ko abenduko datuak.
13. **GIZARTE ESKUBIDEEN ETA 2030 AGENDAREN MINISTERIOA (2023)**. Informe de Rentas Mínimas de Inserción 2022.
14. **LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA (2024)**. Boletín de Estadísticas Laborales. 2023ko abendua.
15. **MENDE TASUNAREN BEHATOKIA (2024)**. XXIV Dictamen del Observatorio. 2023ko abenduaren 31ko datuak.
16. **EUSKO JAURLARTZIAREN ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANOA (2023)**. 2020ko urteko txostena.
17. **GSDN (2023)**. Memorias anuales. 2022. urtea.

3. LABURPENA ETA ONDORIOAK

3.1. LABURPENA

3.1.1. Bizi baldintzak

Memoria sozioekonomikoaren kapitulu honek, lehen atalean, EAEko biztanleriaren 2022ko bizi-baldintzen zifra adierazgarri nagusiak aurkeztu dizkigu, bai eta Estatuko eta Europako testuinguruarekin alderatuta duen posizioa ere, pandemia osteko gizartea sendotzeko garaian.

...

Lehenik eta behin, Europar Batasunean, **pobreziaren edo gizarte-bazterketaren arrisku-tasa, AROPE** (ingelesezko siglak: *At Risk Of Poverty or social Exclusion*, 2010ean sortu zen pobrezia erlatiboa neurtzeko, pobrezia-arriskuaren tasaren kontzeptua zabalduz, diru-sarrerak soilik kontuan hartzen baititu. Horrela, AROPE tasa pobrezia-arriskuan dauden, gabezia material eta sozialak dituzten edo enpleguan intentsitate baxua duten biztanleak gehituta eraikitzen da. 2022an (eskuragarri dagoen herrialdekako azken datua), pobreziaren edo bazterketaren arriskuak biztanleriaren % 21,6ri eragiten zion EBn, 2021ean baino hamarren bat gutxiagori edo, bestela esanda, 95,3 milioi pertsonari, "2030 Agendan" ezarritako irizpideen arabera.

"Europa 2020" Estrategian zehaztutako irizpideak metodologikoki berrikusi dituen Agendaren ondorioetarako, pertsona bat pobrezia- edo bazterketa-arriskuan dago langabezia-arazoak edo lan-intentsitate baxua dituen familia-unitate batean bizi bada eta familia-unitate horrek gizarte-transferentzien ondoren pobrezia-arriskua badu eta/edo gabezia material edo sozial larria badu.

EAE (munduko testuinguruan 14. postuan mantentzen da, Zeelanda Berriaren eta Kanadaren artean, NBERen 2021eko Giza Garapenaren Indizearen sailkapenaren arabera), pobrezia- eta bazterketa-arriskuak biztanleriaren % 15,5ari eragiten dio 2023an (EUROSTAT eta EINren metodologiaren arabera), edo, bestela esanda, 343.500 pertsona ingururi, 2022an baino 2 hamarren gutxiagori. Intzidentzia hori, beste urte batez, nahiko txikia da Europako testuinguruan, eta Poloniako (% 15,9) eta Esloveniako (% 13,3) intzidentziekin aldera daiteke, horiek baitzituzten 2022an Batasuneko tasarik txikiak, eta Txekiar Errepublikak zuen soilik datu hobeak (% 11,8).

EAEk Europako testuinguruan duen posizio konparatiboa oso ona da, bai oro har, bai AROPE tasa osatzen duten hiru elementuetan, baina adierazi behar dugu azken urtean (2022-2023) bilakaera orokorra aldekoa izan bada ere (AROEPE tasa eta lehen elementua murriztu egin dira), bigarren eta hirugarren elementuek okerrera egin dutela:

1. EBko biztanleen % 16,5 **transferentzia sozialen ondoren pobrezia-arriskuan** zegoen 2022an. Egoera horretan dago, kontsumo-unitate bakoitzeko diru-sarreraren banaketaren medianaren % 60tik beherako diru-sarrerak dituelako herrialde bakoitzean ("pobreziaren atalasea" deritzona; beraz, herrialde bakoitzean, gutxieneko errenta-atalase horretara iristen ez den biztanleriaren ehunekoa neurtuko luke, hau da, "atalase monetarioa"). Ehuneko hori hiru hamarren murriztu zen 2021eko datuekin alderatuta, baina, hala ere, bost pertsonatik bat baino gehiago zeuden egoera horretan zazpi herrialdetan: Bulgaria (% 22,9), Estonia (% 22,8), Letonia (% 22,5), Errumania (% 21,2), Lituania (% 20,9), Espainia (% 20,4) eta Italia (% 20,1). EAE, tasa % 10,2koa da, 2022an baino 2 puntu gutxiago, eta 226.000 pertsona ingururi eragiten die.
2. 2022an, EBko herritarren % 6,7k **gabezia material eta sozial larria** izan dute; izan ere, baliabide-faltak eragindako bizi-baldintzak dituzte, hala nola faktorei aurre egiteko gaitasuna (etxeko ohiko gastuenak), etxea bero edukitzea edo urtean astebeteko oporraldia hartu ahal izatea. Ratio hori 4 hamarren igo da azken urtean. Europar Batasunean, gabezia horren eragina oso desberdina da herrialdeen artean: Eslovenia eta Finlandia (% 2tik behera), Errumania (% 24tik gora) eta Bulgaria (% 18,7). Espainiak % 9ko tasa du 2023an (2022an baino +1,3 puntu), eta EAEk % 5,6koa (% 3,7 2022an), hau da, 124.000 pertsona inguru, aurreko urtean baino 42.000 gehiago.

3. EBko biztanleriaren % 8,3 **lan-intentsitate oso baxuko** familietan bizi zen 2022an, halakotzat hartuta etxeko 64 urtetik beherako pertsona helduek azken urtean guztizko lan-potentzialaren % 20 baino gutxiago lan egin zutenean (2021ean baino 7 hamarren gutxiago). Belgika (% 11,5), Irlanda (% 10,5) eta Finlandia (% 10,1) izan ziren Batasuneko rankingaren buruan, eta Luxenburgo, Eslovakia, Eslovenia, Polonia eta Malta % 4tik behera zeuden. EAEko datua 1,3 puntu igo da azken urtean, % 6,3tik % 7,6ra (168.400 pertsona inguru, 2022an baino 28.800 gehiago).

Bestalde, EINaren **“Bizi-baldintzen Inkestako”** 2023ko zifrek, aurreko urteetan bezala, hobera egin duten adierazle batzuk eta okerrera egin duten beste batzuk erakusten dituzte:

- Bai errenta pertsonalak bai familia-errentak hazkunde nabarmenak metatu dituzte bi urte hauetan (2023an % 10,7 eta % 10,5 hazi dira, hurrenez hurren), biak Estatuko batez bestekoa baino proportzio handiagoan, eta horrek aukera ematen du EAE autonomia-erkidegoen arabera rankingetako lehen postuetan mantentzeko. Hala ere, kontuan hartu behar da prezioek aldagai horietan duten eragina.
- Azken urtean, aldagai batzuek hobera egin dute pixka bat, hala nola hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituzten familiek (3 hamarren jaitsi dira % 31,5era arte), edo ez dira aldatu (urtean astebeteko oporraldia hartu ezin dutenek % 18,8ko tasari eusten diote). Beste batzuek, aldiz, okerrera egin dute argi eta garbi, hala nola etxebizitza nagusiaren ordainketan atzerapenak dituzten familiek (% 5etik % 7,6ra igaro dira) edo ustekabeko gastuei aurre egin ezin dietela diotenek (% 21,4ra iritsi dira, 2022an baino 1,3 puntu gehiago).
- Ziur aski zailtasun eta gabezia handienak islatzen dituzten bi adierazleei dagokionez, biek erakusten dute bizi-baldintzek okerrera egin dutela; izan ere, okela, oilaskoa edo arraina gutxienez bi egunean behin jan ezin duten etxekoak unitateen ehunekoak gora egin du (% 3,2tik % 4,1era), eta, era berean, energia-pobretasunak eragindako familien ehunekoak ere gora egin du (% 12,6ra iritsi da, 2022an baino 2,3 puntu gehiago).

...

Bigarrenik, Eusko Jaurlaritzak egiten duen **Pobreziari eta Gizarte Desberdintasunei buruzko 2022ko Inkestaren (PGDI)** emaitza nagusia da 2018-2020 biurtekoan PGDI adierazleek, ongizaterik ezari zein pobrezia zorrotzeko arriskuari buruzkoek, hobera egiten jarraitzen dutela 2022an, mantenuaren dimentsioan ongizaterik ezeko arriskua izan ezik. Aztertzen diren aldagaiak begiratuta, honako hau nabarmenduko dugu:

- **Mantentze-pobreziaren arriskuari** dagokionez, PGDI inkestaren arabera, 2022rako % 7,3ko intzidentzia izango da (2020an baino 7 hamarren gutxiago), eta 158.869 pertsonari eragingo die (-% 8,8). 2008arekin alderatuta, 2022ko pobrezia-tasak handiagoa izaten jarraitzen du (+1,6 puntu), eta 36.994 pertsona gehiagori eragiten die (urte horretan eragindako pertsonen kopurua 121.875 zen). **Ongizaterik ezaren arriskua** (gurea bezalako gizarte batean espero den gutxieneko ongizate-mailari eusteko behar diren gastu-premiekin lotzen dena), ordea, handitu egin da 2020 eta 2022 artean, % 19,6tik % 22,3ra igaro baita. Ondorioz, ongizaterik ezaren arriskuan dauden pertsonak 2022an 482.720 ziren, 2020an baino % 13,7 gehiago (eta 2008an baino % 36,9 gehiagori).
- **Metatze-pobreziaren arriskuak** honako hauekin du zerikusia: epe ertain eta luzera bizi-baldintza onargarriari eusteko gaitasunik ezarekin eta ohiz kanpoko gastu-premiei aurre egiteko edo diru-sarrerarik eza osatzeko gutxieneko ondare-erreserba bat edukitzeko gaitasunik ezarekin. 2014-2020 aldiko dinamikak erakutsi zuen adierazle horren ondorengo ildo historikoa berreskuratu zela, % 2tik % 0,3ra jaitsi baitzen, eta berriz ere murriztu egin da 2020tik 2022ra bitartean, % 0,2ra arte. 2022an, pobrezia mota horrek eragindako pertsonen kopurua 3.977 izan da, 2008ko 32.838 pertsonak baino % 87,9 gutxiago. Gainera, hain aldeko bilakaera hori metatze-dimentsioko beste prekarietate-mota batzuetara ere hedatzen da: dimentsio horretako **ongizaterik ezaren** modu desberdinek biztanleriaren % 10,1 hartzen dute eraginpean 2022an (218.763 pertsona), 2020an baino 3,8 puntu gutxiago (orain arteko serieko minimoa zen). Intzidentzia hori, gainera, 2008koa (% 18,6) baino 8,5 puntu txikiagoa da.

- Arrisku-problematika edo -egoerak ez direnez automatikoki benetako pobrezia- edo estutasun-bizipen bilakatzen, PGDI **benetako pobrezia**ren **adierazlearekin** osatzen dute azterlana, hau da, arlo batzuetako bizimodu egokiak beste arlo batzuetako gabeziak orekatzen ez dituen egoerak zehazten dituzte. Benetako pobrezia tasa etengabe ari da jaisten 2018tik, urte hartan % 6,1ekoa baitzen, eta 2022an, berriz, % 4koa. Datu horrek esan nahi du benetako pobrezia intzidentzia orain arteko minimoa (2008ko % 4,2) baino txikiagoa izan dela. Termino absolutuetan, benetako pobrezia 87.387 pertsonari eragiten die 2022an; datu hori 2020koa baino % 28,1 txikiagoa da (121.502) eta 2008an baino % 2,6 txikiagoa (89.706).

Adierazle horren bilakaerari dagokionez, halaber, emaitza hauek nabarmendu behar dira:

- ✓ Benetako pobrezia adierazle hori hartuta, **EAEko biztanleriaren ongizate-pobrezia eskalan duen posizioaren arabera duen banaketa** aztertuz gero, EAEko biztanleriaren erdia baino gehiagok (% 51,3) erabateko ongizatea du 2022an, eta hori PGDI inkestak maneiatzen duen serie historikoaren proportziorik handiena da (eta 1996an baino % 155 gehiago, orduan ratioa % 20,1ekoa baitzen). Gainera, pobrezia-motaren batek (I., II. eta III. kategorien batura) eragindako taldeen garrantzia zertxobait igo da. Katgoria horiek biztanleriaren % 24,2ri eragiten zioten 2020an, eta % 24,7ra igaro da 2022an, III. kategoriaren pisua handitu delako. Tarteko posizioan kokatzen den taldea (ongizate ia osoa, IV. katgoria) 2,2 puntu murriztu da, % 26,2tik % 24ra.
- ✓ **Lurralde-dimentsioan**, 2020an ez bezala, orduan Araban eta Gipuzkoan pobrezia errealearen hazkunde moderatuak gertatu baitziren, Bizkaiko egoeraren hobekuntza nabarmenarekin batera, 2022an hiru lurraldeak nabarmen hobetu ziren, eta ez soilik pobrezia errealean, baita mantentze- eta metatze-dimentsioetan ere. 2020tik 2022ra bitartean, Bizkaian benetako pobrezia tasa % 5,4tik % 3,9ra jaitsi da. Araba, % 5,1ekin, benetako pobrezia gehien kaltetutako lurraldea da 2022an, Gipuzkoa baino 1,4 puntu gehiago eta Bizkaia baino 1,2 puntu gehiago baititu, baina 2,2 puntu hobetu ditu 2020arekin alderatuta. Gipuzkoa, azkenik, % 5,1etik % 3,7ra igaro da, eta, horrenbestez, benetako pobrezia tasa txikienarekin geratu da.
- ✓ Inkesta honetan aztertzen diren **aldagai sozioekonomikoekiko hurbilketa sintetiko** batean, benetako pobrezia-egoeren % 68,6 lau familia espezifikori dagokie 2022an: EBtik kanpoko atzerriarrek osatutakoak (% 36,6), lan egonkorrik gabeko 45 urtetik gorako pertsonak dituzten familia-taldeak (% 11,3), okupazio egonkorra duten emakumeak buru dituzten guraso bakarrek familiak (% 10,6) eta lan egonkorrik ez duten emakumeak buru dituzten guraso bakarrek familiak (% 10,1). Lau talde horiek benetako pobrezia-egoeretan duten garrantzi erlatiboa 3,5 puntu igo da azken biurtekoan, batez ere lan egonkorra duten emakumeak buru dituzten guraso bakarrek familietan pobrezia-egoeren garrantzia nabarmen handitu delako (guztizkoaren % 2tik % 10,6ra igaro da).

...

Bestalde, EAEko **familia-sistemen** tipologia nabarmen aldatu da azken hamarkadetan, prozesu demografiko, sozial eta kulturalen ondorioz. Aldaketa nabarmenen artean, honako hauek daude: familia-moten dibertsitate handiagoa; batez besteko tamainaren murrizketa; aldaketa handiak etxe horietako erreferentziazko pertsonen profilean; etxean dauden adingabeen proportzioaren murrizketa eta menpekotasun-egoeren areagotzea.

Azkenengo urteotan, familia-erakundean egondako eraldaketa handiek eta horrek ugalkortasunean izandako eraginak interes publiko handia sorrarazi dute, horrek guztiak dituen ondorioak direla-eta. Ugaltzeko eta laneratzeko adin aproposak bat datozen gero, emakumezko gazteak egoera zailean daude, seme-alabak izateko erabakiari dagokionez.

EUSTATEk *"Lana, familia eta norberaren bizitza bateratzeari buruzko inkesta"* egin du. Inkesta horren 2022ko emaitzak nabarmentzekoak dira. Hasteko, etxetik kanpo lan egiten duten emakumeek gizonen baino % 30,6 ordu gehiago ematen dituzte egunean seme-alaba adingabeak zaintzen, eta % 35,3 gehiago mendeko pertsonak zaintzen; gainera, bikotekideek baino % 30,6 denbora gehiago ematen dute etxeko lanetan. Gizonen 3,6 ordu ematen dituzte egunero adingabeak zaintzen (3,5 ordu 2021ean); emakumeek, berriz, 4,7 (4,9 2021ean). Alde hori dezente handiagoa da mendeko pertsonen zaintzari dagokionez; jarduera horretan egunean 1,7 ordu ematen dituzte gizonen (1,4 2021ean) eta 2,3 ordu emakumeek (2,2 2021ean). Horrez gain, etxeko lanetan, emakumeek 2 ordu ematen dituzte batez beste egunean, eta gizonen, berriz, 1,5 ordu (2,1 eta 1,6 ordu hurrenez hurren 2021ean).

Batez besteko horiek batuz, emakumeek etxeko lanetan eta zainketa lanetan emandako denbora, guztira, 9 ordu dira, gizonen 6,8 orduen aurrean. Beraz, arrakala % 32,4koa da. Ratio hori % 41,5ekoa zen 2021ean; beraz murriztu egin da. Bere gain hartutako kargen desberdintasun horrek etxeko lanen banaketarekiko gogobetetze-mailari eragiten dio; izan ere, emakumeek, batez beste, 10etik 6,2ko gogobetetze-maila adierazten dute beren ezkontideak edo bikotekideak etxeko lanak egiteko eskaintzen duen lankidetzari buruz, eta gizonen 7,8koa.

Enpresan edo erakundean baimen jakin batzuk eskatzeko zailtasunari dagokionez, EUSTATEN inkestaren arabera, landunek, batez beste, 10etik 3,3ko zailtasun-maila dute (2010ean 2,6koa), eta, 2,4koa, zehazki, norberaren arazoak konpontzeko lanetik irteteko baimena lortzeko (2010ean 1,4koa). Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzea errazteko neurrien artean, eszedentziek 3,8ko batez besteko zailtasuna dute (3,2koa 2010ean), lanaldi-murrizketak ere 3,7ko zailtasuna (3,2koa 2010ean), eta enplegurik eta soldatarik gabeko egunek 10etik 3,2ko zailtasun-indizea dute (2,4koa 2010ean). 2021arekiko aldaketei dagokionez, 2022an 2018an hasitako zailtasunen beherakada sendotu egin da.

Zailtasun horietan ez da antzeman sexuaren araberako desberdintasunik, eta adinak, ziur aski lanpostuko antzinasunari lotuak, aipatutako uztartze-neurriak lortzeko zailtasunak murrizten ditu. Hala ere, emakumeen artean gizonen artean baino beldur handiagoa dago uztartzearekin lotutako zenbait alderdik beren ibilbide profesionalean izan dezaketen eragin negatiboa dela eta (emakumeen % 30,5ek uste zuten hori, eta gizonen artean, berriz, % 26,5ek, 202an) (eskuragarri dagoen azken datua).

Horren isla da gizonen neurri horietan (eszedentziak edo lanaldi-murrizketak hartzeagatik emandako laguntzak) duten parte-hartze ia testimoniala, azken urteotan ez baita nabarmen aldatu. Hala, adingabeak edo mendetasuna duten senitartekoak zaintzeko lan-eszedentzia hartzeagatik Eusko Jaurlaritzari egindako laguntza-eskaeren % 13,5 sinatu zuten soilik gizonen 2022an. Gauza bera esan daiteke lanaldi-murrizketagatik laguntzei dagokionez, nahiz eta horietan gizonen partaidetza zertxobait handiagoa den (% 15,2), Eusko Jaurlaritzaren datuekin Legebiltzarrarentzat egindako txosten batean (eskura dagoen azken datua).

Ordutegi-motei eta malgutasunari dagokionez, EUSTATEN Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren arabera, 2022an, EAEko langileen % 17,5ek ia egunero luzatu behar dute lanaldia (eta % 16,8k batzuetan). 2021. urteari dagokionez, lanaldia normalean edo noizbehinka luzatu behar duten pertsonen ehunekoa pixka bat murriztu da. Ildo beretik, EUROSTATEk *"Antolaketari eta lanaldiari"* buruz egindako inkestaren arabera, 2019an, EBko langileen % 21ek, asteen behin, lanaldia egokitu behar zuten beren enpleguaren eskakizunetara eta % 19 baino gehiagok hilean behin (ratioak % 13 eta % 10 dira Espainian, hurrenez hurren) (eskuragarri zeuden azken datuak).

Lana, familia eta norberaren bizitza bateratzeari buruzko inkestaren arabera, irteera-ordutegi malgua, kontziliazioa hobetzeko tresna osagarria, EAEko langileen % 52,6k baliatzen dute (% 47,1k 2020an), eta neurri txikiagoan emakumeek (% 47,6) gizonen baino (% 57,4). Norberaren etxean lan egiteari dagokionez, %11,1ek noizean behin egiten du lan etxean eta %6,7k egunen erdia gutxienez. Oro har, beraz, enplegua duten pertsonen % 17,8k noizbehinka edo maizago lan egiten du etxean (% 18,7k 2021ean, % 18,1ek 2020an eta % 15,5ek 2019an), eta ratio horrek COVID-19aren eragina izan zuen³⁵.

³⁵ Ikus memoria honetako "III. Enplegua eta lan-harremanak EAEn" atala.

Azaldutako egoera horiek arintzeko, familiei laguntzeko planak abiarazi zituen Eusko Jaurlaritzak 2002an, zertarako-eta familiek seme-alaba kopurua askatasunez erabakitzea galarazten duten eragozpen ekonomikoak eta gizarte eta laneko eragozpenak gainditzeko. Hala, Familiei Laguntzeko Legea onetsi zuen 2008an, markoari lerrun juridiko handiagoa emateko eta familia politika integralerako oinarriak ezartzeko, betiere familien eta familiako kideen ongizatea eta bizikalitatea hobetze aldera. 2017an, ordura arte garatutako ekimenen buruzko hausnarketa zabala egin ondoren, Familiaren Euskal Kontseiluak *“Familien eta Haurren aldeko Ituna”* adostu zuen, 2018an EAEko administrazio guztiek sinatua. Itun hori diagnostiko partekatutako batean oinarritzen da³⁶, eta horri esker definitu ahal izan zen *“2018-2022 aldirako familiei laguntzeko IV. Plana”*, orain arte azkena izan dena.

Aurrekontua gauzatzeari buruzko informazioari dagokionez, 2022an Eusko Jaurlaritzako Familia Politikako eta Aniztasuneko Zuzendaritzak 44,6 milioi euro bideratu zituen guztira familientzako transferentzia horietara, 2021ean baino % 11,4 gutxiago; horietatik 22,9 milioi seme-alabak dituzten familientzako laguntzetarako (guztizkoaren % 51,4) eta 21,7 milioi uztartzeko laguntzetarako (guztizkoaren % 48,6).

Memoria hau egin den datan, 2023ko aurrekontu-zifrak ezagutzen dira (2023ko azaroko datu eguneratuak), eta agerian uzten dute seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako funtsak asko handitu direla 27/2023 Dekretu berriaren ondorioz. Dekretu horri esker, hiru urtetik beherako seme-alabak beren kargura dituzten familiei 200 euro ordaintzen zaie hilean jaiotzen direnetik hiru urte bete arte, eta hilean 100 euro ordainduko zaizkie adingabeak zazpi urte bete arte, hirugarren seme-alaben eta ondorengoen kasuan (familia ugariak). Hori dela eta, seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako zenbatekoa 22,9 milioi eurokoa zen 2022an, eta 115 milioiokoa 2023an. Kontziliaziorako laguntzei dagokienez ere hobetu egin da haien zuzkidura, eta igoera handia izan da 14 urtetik beherakoen zaintzaileak kontratatze laguntzen kasuan. Horrela, laguntza horiek, guztira, 34 milioi eurotik gorakoak dira (+% 58,3). Laburbilduz, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren 3124 programaren (Familia eta Komunitate Politika) kontura emandako laguntzak 149,4 milioi eurokoak izan dira, eta 2022an, berriz, 44,6 milioi eurokoak.

Bestalde, seme-alabak dituzten familientzako eta kontziliaziorako **laguntzen onuradun diren pertsonen (familien)** zifrak ezagutzen dira, Ekonomia eta Ogasun Sailak *“Dirulaguntzen Programen Ebaluazioaren”* urteko txostenean sailez sail jasotako informaziotik abiatuta. Erabilgarri dagoen azkenak, 2022ko ekitaldiari buruzkoak, adierazten du urte horretan 43.469 pertsonak jaso zituztela familientzako laguntzak, 2021ean baino % 5,4 gutxiagok. Horietatik 30.184 (guztizkoaren % 69,4) jaiotzagatik eta/edo adopzioagatik familiei ematen zaizkien laguntzei dagozkien (+% 3,9 2021ekin alderatuta), eta 13.285 langile (guztizkoaren % 30,6) uztartze-laguntzen onuradun izan ziren (-% 21,5 2021ekin alderatuta).

...

Azkenik, Europako Batzordeak 2020ko azterlan batean aditzera eman zuenez, azken hamarkadan bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen kopuruak gora egin du Batasuneko herrialde guztietan, Kroazian, Polonian eta Portugalen izan ezik, han egonkortu egin baita, eta Finlandian, estatistikoki nabarmen murriztu den herrialde bakarra baita. Ondorioz, gauero 700.000 pertsonak baino gehiagok egiten dute lo aire librean Europan, duela hamarkada bat baino % 70 gehiagok. Egoera horrek, COVID-19aren pandemiak areagotuta, *“Lisboako Adierazpena”* sinatzera eramanez zituen Europako erakundeak 2021ean, etxegabetasunaren aurkako borroka Europa sozialerako lehentasun gisa berresteko.

Bizitegi-bazterketa larriko egoeran dagoen pertsona kopuruari dagokionez, EAEn bizi direnean artean, haien ezaugarri demografikoak eta bizitza-baldintzak eta bizitza-ibilbideak ezagutzeko, Eusko Jaurlaritzak *“EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden egoerari buruzko VI. azterlana”* egin zuen 2022an. Horri esker, 2012tik egiten dituen zenbaketen jarraipena egiteko aukera izan zuen. Hona hemen txostenaren emaitza nagusiak:

³⁶ Diagnostiko hori zehazteko, memoria honen 2019ko ediziora jo behar da.

- Guztira, bizitegi-bazterketa larrian zeuden 3.380 pertsona zenbatu ziren. Horietatik bosten bat (% 19,5) kalean aurkitu zituzten (658). Gainerako % 80,5ek ikerketa honetan jasotako eta ostatua eta egoitzak zituzten Gizarte Zerbitzuen sareko zentzoren batean pasatzen zuen gaua (2.722 pertsona). Zehazki, % 58,9k gizarteratzeko zentro eta pisuetan egiten zuen lo, % 15,4k aterpetxeetan eta gaueko harrera-zentroetan eta % 6,3k indarkeria matxistaren biktima diren emakumeentzako harrera-zerbitzuetan.
- Aurreko urteetan bezala, kolektiboaren gehiengoa EAEko hiriburuetan hauteman zen (% 77,1). 2016az geroztik gora egin du “etxerik gabeko” pertsonen kopuruak Bilbon, 2016an 298 pertsona izatetik 2022an 475 izatera igaro baita, hau da, % 59 gehiago. Donostian, igoera are handiagoa izan da: 2016an 180 izatetik 2022an 326 izatera igaro da (+% 81). Aitzitik, Gasteizko egoeraren ezaugarri nagusia egonkortasuna da (115 pertsona identifikatu ziren 2016an eta 2022an).
- Zenbatutako pertsonen artean, 10etik 9 gizonak dira, eta hiriburuetan gizonen garrantzia handitzeko joera txikia dago. Hiru hiriburuetan 2022an zenbatutako “etxerik gabeko” pertsonen % 91 gizonak dira eta % 9 emakumeak. Adinaren ikuspegitik, 30 urtetik beherakoen proportzioa zertxobait igo da. 2016an % 25 izatetik 2022an % 35 izatera igaro da. Adin ertaineko pertsonena (30 urtetik 44ra) mantendu egin da eta helduagoak diren pertsonena (45 urtetik 64 urtera) murriztu egin da, 2016an % 36 eta 2022an % 29 baitziren.
- 2016az geroztik, atzeritar jatorriko pertsonen pisu erlatiboa etengabe hazi da “etxerik gabeko” pertsonen kolektiboan. Proportzioa 2016an % 63 izatetik 2022an % 78 izatera igaro da. Esan daiteke, hain zuzen ere, “etxerik gabeko” pertsonen kopuruak Euskadin izan duen hazkundearen arrazoi nagusia “etxerik gabeko” atzeritarren kopuruak gora egin izana dela. Kaleko atzeritarren pisu handiena Donostian (% 95) eta Bilbon (% 84) dago, eta neurri txikiagoan, Gasteizen (% 51).
- Kolektiboaren ezaugarriak dagokienez, % 33,1ek 4 urte baino gehiago daramatzate etxerik gabe, eta % 40k bat baino gutxiago. Bostetik bat adingabeak hartzeko zentroetan egon zen haurtzaroan eta/edo nerabezaroan, eta zailtasun sozioekonomikoak egoitza-bazterketako hiru egoeratik biren atzean leudeke, bereziki, baliabide ekonomikorik eza (% 45) eta lan-aukerak galtzea (elkarriketatutako pertsonen % 25).
- Prestakuntza-mailari dagokionez, bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonen % 45ek lehen mailakoa baino ikasketak-maila handiagoa du (horietatik % 39k bigarren mailako edo erdi-mailako ikasketak ditu, eta % 6k unibertsitate-ikasketak), eta bostetik batek ordaindutako lan-jarduerak egiten ditu. Hala eta guztiz ere, % 26k ez du diru-sarrera erregularrik (kontuan hartuta diru-sarrera horiek lan-jardueretatik, gizarte-erakundeetatik edo gizarte-babeseko sistematik etor daitezkeela, diru-sarreraren iturri ohikoenen artean).
- Azkenik, osasun-arrakala handia dago biztanleria osoarekiko, eta nahasmendu eta gaixotasun mentalak dira osasun-arazo hedatuak, kolektiboaren % 18ri eragiten baitiote. Ondoren, arnasketako eta zirkulazioko gaixotasunak daude.

Egoera horren aurrean, euskal erakundeek erakunde arteko akordio bat sinatu zuten 2018an, “*Etxerik gabeko pertsonentzako euskal estrategia 2018-2021*” garatzeko, Euskadiko udalerri handietan kalean lo egiten duten pertsona kopurua nabarmen murrizteko -% 20 gutxienez-. Horretarako, pertsona horiei laguntzeko politika integralak diseinatu ziren.

Estrategiaren Ebaluazioak agerian uzten du strategiaren betetze-maila, oro har, batez bestekoa izan dela, 3tik 1,786ko kalifikazioa lortu baitu, estrategia osatzen duten ardatz eta gidalerro guztietan. Estrategiak ezartzen dituen bederatzi esku-hartze eremuetako (ardatzak) bakoitzaren egikaritze-mailari dagokionez, garapen handiagatik nabarmentzen dira, onartutakoaren gaineratik eta ondorengo ordenan, 3. ardatza, Gizarte Zerbitzuen eremuan gizarte-bazterketa larrian dauden pertsonen zuzendutako baliabideak eta programak hobetzeari buruzkoa (3tik 2,2); 9. ardatza, ezagutzaren koordinazioari, ebaluazioari eta kudeaketari buruzkoa (2,1); 2. ardatza, etxebizitzan oinarritutako ikuspegiari

buruzkoa (2, 1. ardatza, etxegabetasun-egoerak prebenitzeari buruzkoa (1,9); 5.ardatza, erregularizazioari eta eskubideak eskuratzeari buruzkoa (1,8); eta 6. ardatza, osasunaren, enpleguaren eta diru-sarrerak bermatzeari buruzkoa (1,6).

Aitzitik, 4. ardatzak, Genero-ikuspegia indartzea bizitegi-bazterketa prebenitzeko eta horri aurre egiteko politiketan (3tik 1,4); 7. ardatza, Etxerik gabeko pertsonen aisialdirako, hezkuntzarako eta gizartean eta politikan parte hartzeko aukera izatea (1) eta 8. ardatza, Bizitegi-bazterketako egoerak prebenitzeko eta horiei aurre egiteko sentsibilizazioaren eta komunitatearen inplikazioaren eremuan egindako hobekuntzek (0,5) dituzte abian dauden jardueren ehuneko txikiak.

3.1.2. Gizarte babesa

Lehenik eta behin, EUSTATen 2022ko **“EAEko Gizarte-babesaren Kontuaren”** azken datuen arabera, Euskadin eginkizun horretarako erabilitako baliabideak 22.663 milioi euro izan ziren aipaturiko urtean, 2021ean baino % 3 gehiago, +652 milioi). Kopuru hori urte horretako BPGdaren % 26,3 da (2021ean baino 1,9 puntu gutxiago). Gizarte-babeseko gastu osoak etengabe egin du gora denbora-serie erabilgarrian, eta biztanleko gastua 6.402 eurokoa izan zen 2008an, eta 10.346 eurokoa 2022an (+% 61,6). Gainera, EUROSTATEk argitaratutako azken datuekin, 2021ean, Euskadiko gizarte-babeseko per capita gastua, erosteko ahalmenaren parekotasunean neurtuta, 10.183 eurokoa izan zen, EBko batez bestekoa (9.805 €) baino handiagoa, bai eta Estatuko batez bestekoa (7.332 €) baino handiagoa ere, nahiz eta euroguneko 11.229 € per capita baino txikiagoa izan.

...

Bigarrenik, 2023an, milioi erdi pertsona baino gehiago (531.828, lehen zenbatespenaren arabera) **Gizarte Segurantzaren sistemako pentsioen** onuradunak izan ziren gure Erkidegoan (kotizaziopekoak eta kotizazio gabekoak), aurreko urtean baino % 0,7 gehiago. Azken urteotan gertatzen ari den bezala, igoera hori kotizaziopeko pentsioen onuradunen kolektiboaren pisuaren eta bilakaeraren ondorio da, gainerako modalitateak, oro har, gutxieneko kopuruetan mantentzen baitira. Gizarte Segurantzak emandako prestazio ekonomikoak jasotzen dituzten EAEko biztanleen portzentajea % 24,2ra heldu zen, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago.

Kotizaziopeko pentsioei dagokienez (onuradunen % 97,5 eta gastuaren % 99,2), 2023an batez beste 518.417 onuradun daude (+% 0,7), eta 573.000 pentsio jasotzen dituzte (+% 0,8). Izan ere, pertsona batek kotizaziopeko pentsio bat baino gehiago jaso ditzake, eta urteko gastua 11.841,4 milioi eurokoa izan zen, hau da, 2022an baino % 10,5 gehiago. Kotizazio gabeko pentsioek, bestalde, 13.411 pertsona estaltzen zituzten 2023an (urteko batez besteko datua), eta 92,3 milioi euroko gastua sortzen zuten (+% 9,7, 2022. urtearekin alderatuta). Laburbilduz, EAEn pentsioetan egindako guztizko gastua, 2023an, 11.933,7 milioi eurora igo zen, behin-behineko datuekin, eta % 10,5eko igoera izan zuen 2022. urtearekin alderatuta. Hala, BPGdari dagokionez, ehuneko 6 hamarren igo da, % 13,1eraino (EUSTATen behin-behineko datuekin).

Gizarte Segurantzaren kotizaziopeko pentsioen EAEko gastua eta Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiaren kuoten bilketako zifrak erlazionatzen baditugu, 2022an, bi zifrak eskuragarri dauden azken ekitaldian, gastua 10.718,9 milioiokoa zen, 8.279,4 milioiko diru-sarreraren aurrean, eta, beraz, saldoa negatiboa izango litzateke, 2.439,5 milioi eurokoa, 2021ean baino % 2,4 handiagoa.

...

EAEko pobrezia eta gizarte-bazterketari aurre egiteko tresna nagusien artean —Gizarte-zerbitzuei buruzko Legean, Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legean eta Gizarte-larrialdietarako laguntzei buruzko Dekretuan jasoak—, honako hauek daude: gaur egungo diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE), etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO) eta gizarte-larrialdietarako laguntzak (GLL), **Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sisteman** sartutako gutxieneko diru-sarrerak bermatzeko programak.

Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak hainbat plan egin izan ditu pobreziaren eta gizarte-bazterketaren kontrako borrokaren oinarriak ezartzeko eta aipaturiko araudia garatzeko abiatu beharreko helburuak eta neurriak egituratzeko. Gaur egun “2022-2026 *Inklusiorako V. Euskal Plana*” dago indarrean, zeinean urteko 1.202 milioi euroko ordainketa jasotzen baita —hezkuntzako eta osasuneko gastuak zenbatu gabe—, hau da indarraldian zehar 6.010 milioi euro inguruko gastu metatua.

2023rako jarraipen-datuek erakusten dutenez, Plan Operatiboan 17 trakzio-politiketarako eta 31 proiektu esperimentaletarako urte horretarako zenbatetsitako aurrekontuaren % 86,7 egikaritu da; zehazkiago, 45.717.362 € egikaritu dira, eta hasierako aurreikuspena 52.700.132 eurokoa zen.

Bestalde, Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren funtsezko prestazioa *Diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE)* da. Laguntza horien ondorioz, 2022ko PGDI inkestaren arabera, Euskadin pobreziaren atalase-mailaren azpian bizi diren pertsonen kopurua % 45,3 jaitsi da. Zifra horietatik ere ondorioztatzen da sistema hori pobrezia-arriskuan zeuden biztanleen % 75,5 zela erreferentziako urtean: 120.594 pertsona (biztanleria osoaren % 5,6).

2023an 56.144 bizikidetz-unitatek jaso zuten DSBEa (abenduko datua; 96.253 onuradun), eta laguntza horiek 49.413 izan ziren 2022. urtearen amaieran. Horrek esan nahi du % 13,6ko igoera egon dela, zeinak 2021-2022 biurtekoaren jaitsiera irauli baitu. *LANBIDEn 2023ko espediente aktiboen fitxari* esker, jakin badakigu bizikidetz-unitateetako 56.144 pertsona titular zeudela inskribatuta, % 42,7 gizonezkoak ziren eta % 57,3 emakumezkoak. Onuradun gehien biltzen dituen adin-tartea 45-54 urte bitartekoa da (guztizkoaren % 23,4), eta nabarmenezkoa da, halaber, 8.911 jasotzailek 34 urte baino gehiago dituztela (% 15,9). DSBEa jasotzen emandako denborari dagokionez, 2023ko urteko batez besteko datuen arabera, titularren % 17,6k urtebete baino gutxiago darama hartzaile gisa, % 24,6k urtebete eta bi urte artean, % 20,2k 3 eta 5 urte artean, % 19k 6 eta 10 urte artean eta gainerako % 18,7k 10 urte baino gehiago daramatza DSBEa jasotzen.

LANBIDEn zifren arabera, bizikidetz-unitate hartzailearen titularraren profila (aztertutako seriean ia ez da aldatzen) honako hau da: emakumea, Espainiako nazionalitatearekin, 40 urtetik gorakoa eta oinarritzko ikasketak dituen (% 62,3k derrigorrezko ikasketak ditu —amaituta edo ez—, % 17,1ek lanbide-tituluren bat, eta % 4,3k unibertsitate-titulazioaren bat). Gainera, urtebete eta 5 urte artean jaso izan du DSBEa (gutzitzkoaren % 44,8; 2023ko batez besteko datuekin). Bestalde, titular hartzaileen % 25,8 pentsiodunak dira (2021ean % 24,5). Era berean, 9.695 pertsonak, hau da, bizikidetz-unitate hartzaileen % 17,3k, jasotzen dute DSBEa, soldata-errenten osagarri gisa (+1,8 puntu 2022arekin alderatuta). Prestazioa jasotzen duten atzeritarrak, bestalde, titular hartzaileen % 38 dira (2022an % 32,1, urteko datuekin).

2010ean, 18/2008 Legea garatzeko, Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarria (EPO) jarri zen abian. Prestazio ekonomikoen sistema bat bideratzea du helburu, DSBEaren osagarri, biztanleriaren talde ahulenei etxebizitzarekin lotutako gastuei aurre egiteko aukera emateko. Indarraldiko lehen urtean (2010), guztira 50 milioitik gorako gastua izan zuen EPOk, eta urtez urte joan da handitzen gastua, 2016ko 91 milioi euroraino (orain arte gehieneko zenbatekoa izan dena). 2023an 87,5 milioi euro erabili ziren prestazio horretarako (+% 12,6 2022ko datuekin alderatuta). Titular hartzaileen kopuruari dagokionez, 2023ko abenduan DSBEaren onuradun ziren 25.489 bizikidetz-unitatek EPOa ere jaso zuten (aurreko urtean baino % 8,3 gehiago).

EPOa abian jarri ondoren, gizarte-larrialdietarako laguntzek (GLL), Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren hirugarren tresnak, jatorrizko helburua berreskuratu dute (oinarritzko premia espezifikoek aurre egitea, batez ere etxebizitzarekin zerikusia dutenei, gizarte-bazterkeriako egoerak prebenitzeko, saihesteko edo arintzeko beharrezkoak diren gastuei aurre egiteko behar adinako baliabiderik ez duten pertsonen noizean behin gertatutakoak), eta nabarmen murriztu dute aurrekontu-partida. 2022an (eskuragarri dugun azken datua) 48,42 milioi euro erabili ziren laguntza horietarako (+% 4,5 2021eko datuekin alderatuta). Zenbateko horretatik, % 54,2 Bizkaia dagokio, % 28,5 Gipuzkoari eta gainerako % 17,3 Arabari. 28.527 kontsumo-unitate hartzaile kontabilizatu ziren, 2021ean baino % 3,2 gutxiago, eta 65.823 laguntza eman ziren hainbat kontzepturengatik, hala nola lehen mailako premiengatik (gutzitzkoaren % 17,1), alokairuagatik (% 14,5), energiagatik (% 26,8) edo etxebizitza mantentzeagatik (laguntzen % 27,9). Laguntza bakoitzeko batez besteko zenbatekoa 1.697,55 eurokoa izan zen (+% 7,9 2021ekoaren aldean).

Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak, 2023an, 516,1 milioi euro gastatu zituen orotara, 2022an baino % 20,6 gehiago. Honelaxe daude banatuta: 380,2 milioi diru-sarrerak bermatzeko errentan egindako gastuari dagozkio (gutzizkoaren % 73,7 eta 2022an baino % 25,9 gehiago), 87,5 milioi etxebizitzarako prestazio osagarriako (gutzizkoaren % 17 eta 2022an baino % 12,6 gehiago) eta, azkenik, 48,4 milioi euro gizarte-larrialdietarako laguntzetarako (Sistemaren gutzizkoaren % 9,4; 2022ko gastutik aurrera zenbatetsitako kopurua da —ez daukagu datu ofizialik—).

Konparazioa egite aldera, Eskubide Sozialen eta 2030 Agendaren Ministerioaren “*Gizarteratzeko Gutxieneko Errenten Txostenari*” esker, autonomia-erkidegoen diru-sarrerak bermatzeko sistemen zifra handien urteko jarraipen konparatiboa egin daiteke, araudien heterogeneotasuna eta sistema horien garapen-mailak kontuan hartuta betiere. 2022ari dagokion txostenaren arabera (argitaratu den azkena), gure Erkidegoak, 2022an, Estatuan prestazio horietarako emandako funts gutzien % 22 erabili zuen DSBerako gehi EPO, autonomia erkidegoen arabera. Euskal biztanleriak Estatu osoan duen pisuaren arabera egokitu beharko litzaiokeena baino askoz ehuneko handiagoa da; izan ere, % 4,7koa zen erreferentziatzeko urtean.

2020an, Estatuan *bizitzeko gutxieneko diru-sarrera* (BGDS) sortu zen. Pandemiaren krisialdi bete-betean agertu zen, eta COVID-19ak Espainian eragindako zaurgarritasun ekonomiko eta sozialaren gorakadari erantzun zion. Hala ere, ez da pandemiari lotutako koiunturazko neurria, egiturazko tresna bat baizik, zeinaren agerpena osasun-krisiak bizkortu baitu. Tresna honen helburua da konponbidea ematea diru-sarrerak bermatzeko Espainiako ereduaren ahuleziei eta lurralde-aniztasunari.

Gizarte Eskubide, Kontsumo eta Agenda 2030 Ministerioaren “*Estadísticas IMV*” txostenaren arabera, 2023ko abendura arte GSINK 735.562 etxeri aitortu die prestazio hori, eta 2.157.712 pertsonak jaso dute prestazioa. Laguntza horietara bideratutako funtsen zenbateko osoa, martxan jarri zenetik 2023ko abenduaren 31ra arte, 8.989 milioi eurokoa da.

Iturri horrek berak erakusten duenez, EAEn 29.857 ebazpen onartu ziren 2023ko abenduaren 31ra arte, eta datu hori 67.573 onuraduni dagokie, guztira 424,8 milioi euro ordainduta. 2023an, Euskal Enplegu Zerbitzuak 187,2 milioi euroko laguntza horiek izapidetu zituen (2022an baino % 14,3 gehiago). Laguntza horiek 6.887 familia-unitateri ordaindu zitzaizkien, hots, 20.000 pertsona baino gehiagori (+% 15,8).

Azkenik, esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatuz gizarteratzea bultzatzeko programen barruan, 2023an Eusko Jaurlaritzak esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko dirulaguntzak eman zituen, guztira 4,79 milioi eurokoak, aurreko urteko zenbateko bera. Laguntza horietatik, 3,74 milioi (% 78,1) “esku-hartze soziala” ildora bideratu ziren, % 12,5 (599.000 euro) “indartze asoziatibora” eta gainerako % 9,4a (450.000 euro) “ezagutzaren kudeaketa” ildora. Eusko Jaurlaritzaren programa zehatz horren zenbatekoak dira, baina beste erakunde batzuek (foru-aldundiak eta udal ugari) ere funtsak bideratzen dituzte helburu horietara, eta ez dago programa horiei buruzko informaziorik.

...

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema (GZES) arretako sare publiko egituratua da, erantzukizun publikokoa, eta bere helburua da gizarteratzea, autonomia eta ongizatea bideratzea pertsona, familia eta talde guztiei, sustapen, prebentzio, babes eta laguntza funtzioa garatuz, funtsean pertsonen eta harremanen arlokoak diren prestazioen eta zerbitzuen bidez. Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legeak (GZL) arautzen eta antolatzen du sistema hori, eta hauek dira haren ezaugarri nagusiak: gizarte-zerbitzuetarako eskubide subjektiboa ezartzea, Sistemako Prestazio eta Zerbitzuen Katalogoa definitzea eta, horrela, eskubide horren irismena zehaztea eta haren garapena eta ezarpena bermatzea, eta, azkenik, katalogo horren garapenaren aurreikuspena, prestazio eta zerbitzuen zorro baten bidez, horren ezaugarri nagusiak eta sarbide-baldintzak definituko dituen.

GZESa "Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoarekin" osatzen da. Plan horren bigarren edizioa 2023-2026 aldirako egin da, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari ahalik eta eraginkortasunik eta efizientziarik handiena lortzeko beharrezkoak diren prestazioak, zerbitzuak, programak eta bestelako jarduketak planifikatzeko. Plan horren arabera, GZESaren gastu korrante publikoa urtean 1.491 milioi eurokoa izango da 2025erako, eta 1.695 milioi eurokoa 2030erako.

Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoaren helburua baliabideak euskal gizartearen zahartzeari egokitzea da, baby boomaren belaunaldiak hurrengo hamarkadan izango duen eragin demografikoa kontuan hartuta. Gainera, pandemiatik sortutako premiazko egoerei erantzutera bideratu da, gizarte-zaintzen ikuspegi berezi batekin, batez ere erantzukizun publikokoei dagokienez. Planaren helburua gizarte-zerbitzuak demografia- eta gizarte-trantsizioetara egokitzea da, funtsezko proiektuen bidez, eta bost helburu estrategiko ezartzen ditu:

1. Autonomia: Arreta-piramidea alderantzikatu nahi du, komunitatean lehen eta bigarren mailako piramideak indartuz kontingentzia guztietarako (desgaitasuna, mendekotasuna, bazterketa, babesgabetasuna). Desgaitasuna duten pertsonen bizimodu independentea sustatzen da, eta adinekoentzako egoitza-zentroak eraldatzea planteatzen da.
2. Integrazioa: Bazterketa-sarea indartzea du helburu, lehen mailako zein bigarren mailako arretaren artikulazioan eta jarraitutasunean aurrera eginez, eta arreta hori eredu komunitarioaren arabera deszentralizatuz. Gizarteratzeko laguntzak bultzatuko dira.
3. Oreka: Planak zaintzen antolaketa soziala sustatzen du, lidergo publiko batetik abiatuta. Oreka berri bat bilatzen du erakundeen zaintzaren (erantzukizun publikokoa) eta familiaren zaintzaren artean, lehenengoari mesede eginez.
4. Artikulazioa: Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren kudeaketa bultzatzea eta sistemaren kudeaketa integratu eta kolegiatuan aurrera egitea.
5. Genero-ikuspegi intersektionala: Generoaren, adinaren, jatorriaren eta autonomia-mailaren araberrako diskriminazio-egoerak hautematea eta horiei aurre egitea, arreta dibertsitatara egokituta.

...

EAEko Gizarte-zerbitzuen gastua 2021ean (urte horretakoa da daukagun azken informazioa) 3.023,7 milioi eurokoa izan zen, aurreko urtean baino % 5,5 gehiago, EUSTATen ³⁷ "Gizarte-zerbitzuei eta Gizarte-ekintzari buruzko Estatistikaren" arabera. Gastu hori gure erkidegoaren urte horretako BPGdaren % 3,9 da eta biztanle bakoitzeko batez beste 1.378,7 euroko gastua, 2020 baino % 5,8 gehiago.

Gizarte-zerbitzu ugarien artean, biztanleentzako eta adineko pertsonentzako zerbitzuak dira baliabide gehien jasotzen dituztenak, bien artean gastuaren % 64,8 hartzen baitute (guztizkoaren % 38,9 eta % 25,9, hurrenez hurren). Herritar guztientzako baliabideen artean, familientzako transferentziak nabarmentzen dira, 786,6 milioi euro, gastu osoaren % 26, eta % 0,2 murriztu dira azken urtean. Adinekoiei dagokienez, haiei ematen zaien arreta, nagusiki, honako prestazio hauek dira: egoitza-zerbitzuak, eguneko laguntza-zentroak, etxeko laguntza zerbitzuak eta telelaguntza. EAEn 432 zentro zeuden 2021ean (2020an baino 2 gutxiago), eta horietatik 145 titulartasun publikokoak ziren eta 287 titulartasun pribatukoak. Sistema horrek, erreferentziako urtean, 654,6 milioi euroko gastua eragin zuen (-% 1 2020ko datuekin alderatuta), gizarte-zerbitzuetan egindako gastu osoaren % 21,6 (2020an % 23).

2007ko Mendetasunaren Legea ezartzeari dagokionez, *Adinduen eta Gizarte Zerbitzuen Institutuaren* (IMERSO) 2023ko abenduaren 31ko azken datuen arabera, aipaturiko data horretan, EAEk 114.252 balorazio-eskaera zituen erregistraturik Mendetasunaren Arretarako Sistemari. Horietatik (gainerako erkidegoetan bezala) gehienak mendekotasun-gradua aintzatesteko berrikuspenei dagozkie. Eskatzailearen profila honako hau da: emakumea (guztizkoaren % 62,5) eta 80 urte edo gehiagokoa (eskaeren % 52,4; baina % 60,6 emakumeen artean).

³⁷ Kontuan izan behar da diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE) eta enplegurako zentro bereziak ez daudela Gizarte-zerbitzuen Euskal Sistemaren barruan, estatistika horrek barne hartzen dituen arren. Horiei buruzko informazio zehatza eskuratzeko, kapitulu honetako 2.3.2 atalera (DSBE) eta III. kapitulura jo daiteke. Enplegua eta lan-harremanak EAEn (EEE).

Erregistratutako 114.252 irizpen-eskaeretatik, %99,62k zegokion ebazpena jaso zuten jada (Estatuan, batez beste, % 94,32), eta 82.753 pertsonari, irizpena jaso zuten kasuen % 72,43ari, prestazioa jasotzeko eskubidea onartu zieten. Ehuneko hori Estatuko batez bestekoa (% 80,6) baino txikiagoa da. Baina biztanleria osoaren gaineko onuradunen ratioa kontuan hartzen badugu, tasa handiagoa da EAEn Estatuan baino: Biztanleriaren % 5,15 EAEn, eta % 4,10 Estatuan.

Mendetasunaren Espainiako Behatokiak, EAEn dagokionez, nabarmendu du azken urtean Sistemak artatutako pertsonen kopurua hazi bada ere, hazkunde hori Estatuan oro har artatutakoa baino txikiagoa dela (+% 3,8, Estatuko batez bestekoaren +% 7,5en aldean). Gainera, itxaron-zerrendak gora egiten jarraitu du, eta Estatuko hirugarren handiena da.

...

Amaitzeko, **EAEn borondatezko gizarte-aurreikuspeneko sistemaren** bilakaeraren balantzea egiteko, Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailak adierazten du 2022an EAEn BGAEek 26.888 milioi euroko ondarea zutela (azken datu erabilgarria). Zenbateko hori % 7,5 murriztu da aurreko urtearekin alderatuta, eta aurtengo BPGdaren % 31,17 da. Era berean, erakunde horietan 1,15 milioi pertsona daude kideak edo atxikita (kontuen kopurua kontuan hartuta eta ez pertsonen kopurua, zaila baita zehaztea zenbat dauden bikoiztuta edo zenbat bazkide dauden etenda ekarpenetan), hau da, 2021ean baino % 0,6 gehiago. 2022ko abenduaren 31n, Euskadin 68 BGAE zeuden; horietatik 40 enpleguko BGAE ziren (horietatik 3 lehentasunezko enpleguok³⁸), 26 banan-banakakoak eta 2 elkartutakoak.

Bazkideen erdia baino gehiago, % 53,9, banakako BGAEetan zeuden, eta horien atzetik enpleguok (bazkideen % 46). Ondareari dagokionez, % 55,4 enpleguko BGAEei dagokie, eta gainerako ia guztia banakakoei (% 44,5); ordaindutako prestazioak, berriz, enplegu-erakundeetan eta indibidualetan biltzen dira gehienbat (guztizkoaren % 73,7 eta % 26,2, hurrenez hurren). Kuotak, azkenean, gehienbat enpleguko BGAEei dagozkie (% 56,6), eta gero banakoei (% 43,4).

2022ko balantze gisa, Euskadiko BGAEen ondarea 26.887 milioi eurotik gorakoa da, eta % 7,5 jaitsi da aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Kuotak edo ekarpenak, berriz, 958,4 milioi eurora iritsi dira 2022an, 2021ean baino % 0,6 gehiago. Genero-ikuspegiaren arabera portaera aurreko ekitaldietakoaren antzekoa izan da. Izan ere, sistemari egindako ekarpenen % 56 gizonen ordaindu dituzte, eta % 44 emakumeek.

3.2. ONDORIOAK

3.2.1. Bizi baldintzak

Aurten ere, Euskadi oso posizio onean dago bizi-kalitatearen nazioarteko rankingetan (GGI), bai eta Europako AROPE tasaren hainbat eremutan eta Bizi-baldintzen Inkestaren (BBI) adierazle gehienetan ere.

Oro har, adierazi behar dugu, 2022ko Memorian bezala, azken urtean ere hobekuntza batzuk antzeman direla. Hala ere, adierazle jakin batzuen bilakaerak arriskuan jartzen du 2030 Agendaren helburu jakin batzuk betetzea. Izan ere, kontrako datuak ikusten ditugu gai garrantzitsuetan, eta horiei buruz atentzioa emango dugu. AROPE adierazleek, itzal batzuekin bada ere, agerian uzten dute 2023rako behera egin duela pobrezia- eta bazterketa-arriskuan dagoen biztanleriak, eta, aldi berean, 2022ko Pobreziari eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkestak (PGDI) aztertzen dituen aldagaien hobekuntza nabarmen du, eta hori, gainera, orokortu egiten da lurraldearen ikuspegitik, bi sexueta eta adin-talde guztietan. Bestalde, Bizi-baldintzen Inkestak (BBI) adierazten du 2023rako errenta pertsonala eta familiarra handitu egingo dela Euskadin.

³⁸ Enpleguko BGAEek **lehentasunezko enpleguko BGAE**-kalifikazioa lor dezakete, baldin eta baldintza jakin batzuk betetzen badituzte; besteak beste, jatorria eta enpresa-hitzarmen edo -itun bidez eratzea, bazkideak hartzeko orduan diskriminaziorik ezaren printzipioa eta, ahal dela, prestazioa errenta gisa jasotzea. Memoria hau egin den egunean, GEROA, ELKARKIDETZA eta LAGUNARO dira lehentasunezko enpleguko hiru BGAEak.

Hala ere, beste aldagai garrantzitsu batzuek ere okerrera egin dute gurea bezalako gizarte bateko bizi-maila baloratzeko orduan, familien erdia baino gehiago “erabateko ongizatean” (PGDI) egongo bailirateke: BBIren adierazle batzuen kasua da, hala nola energia-pobretasunak 2023an eragindako familien ehunekoa (problematika horrek % 12,6ri eragiten dio jada, 2021aren amaieran hasitako eta 2022an areagotutako energiaren garestitze nabarmeneko egoera batean), etxebizitza nagusiaren ordainketetan atzerapenak izan dituztenak (% 7,6) edo ustekabeko gastuei aurre egin ezin dietela adierazi dutenak (% 21,4). Era berean, PGDI inkestak ohartarazten du, hobekuntzaren testuinguru orokorraren barruan, pobrezia-egoerek eragin handia dutela migratzaileen kolektiboan eta emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familien artean.

Gure ustez, adierazle horiek guztiek jarraipen xehatua merezi dute, batez ere prezioen bilakaerarekin lotura zuzenena dutenek.

Bestalde, gogorarazi nahi dugu, aurtan ere, ezinbestekoa dela kontuan hartzea familia-tipologietan gertatzen ari diren aldaketak eta aldaketa horien ondorioak. Familiek botere publikoen lehentasunezko arreta behar dute; izan ere, tipologia desberdinak izan arren, gure gizartean beren zentralitatea mantentzen jarraitzen dute.

Eta, familia-politikei dagokienez, 2023an ahalegin publikoak izugarri handitu direla ikusi dugu; izan ere, Eusko Jaurlaritzak familiei laguntzeko aurreikusitako 149 milioi euroak gainditu dira (2022an 44,6 milioi euro gauzatu ziren), batez ere 3 urtetik beherako seme-alabak dituzten familientzako hileko 200 euroko prestazio berriaren ondorioz, eta guraso langileek seme-alaba adingabeen zaintzaileak kontratatatzeko laguntza berrien ondorioz.

Lana, bizitza pertsonala eta familia-bizitza uztartzearen adierazleei dagokienez, genero-arrakala pixkanaka murrizten ari dela ikusten den arren, kezkagarria da oraindik ere emakumeek eta gizonek zaintza-lanetan ematen duten denboraren aldea, bai seme-alabena, bai mendeko pertsonena, kontziliazio-neurriei heltzeko garaian gizonek duten partaidetzaren datuen arabera.

Bestalde, ikusi dugu, kolektibo handi bati eragiten ez badio ere, bizitegi-bazterketa errealitate bat ere badela gure gizartean, eta, gainera, 2012an eragindakoen bikoitza eragiten duela, eta kezkutzen gaitu pertsona horiek gizarte-babeseko sistemaren babesik gabe gera daitezkeela. Arazo horren aurrean emandako erantzun publikoei dagokienez, 2018-2021 aldirako Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren ebaluazioak, besteak beste, genero-ikuspegia aplikatzeko beharra (kolektibo horretako emakumeen kalteberatasun berezia dela eta) eta osasunaren, diru-sarreraren bermearen eta enplegurako sarbidearen eremuetan sektorekako hobekuntzak sustatzeko beharra nabarmendu ditu, gizarteratzeko funtsezko bitarteko gisa.

Era berean, 2024-2028 aldirako egindako estrategia berriak ahalmen betearazle eta lotesle handiagoa izan beharko du, eta behar adina baliabide izan beharko ditu arazo horri erantzuteko.

Amaitzeko, faltan botatzen dugu familia ugariak pobrezia-erazketen tratamendu estatistiko espezifikoak izatea.

3.2.2. Gizarte Babesa

Apartatu honetan azaldutako datuek erakusten dute EAEko gizarte-babeseko sistemak bere estaldura mantentzen duela beste urte batez, Europako herrialde nagusien pareko mailetan. EAEko Gizarte Babesaren Kontuak erakusten du 2022an gizarte-babesera bideratutako baliabideen bolumenak gora egiten jarraitzen zuela. Era berean, EAEko gizarte-babeseko per capita gastua EBko eta Estatuko batez bestekoen gainetik zegoen, baina eurogunekoaren azpitik.

Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemari dagokionez, gure ongizate-sistemaren tresna garrantzitsua baita, Eusko Jaurlaritzaren azken PGDIak (2022ko datuekin) baieztatzen du sistemak funtzionatzen duela, Euskadin pobrezia nabarmen murrizteko aukera ematen duen neurrian. Gainera, murrizketa hori 2020an % 33,3 izatetik 2022an % 45,3 izatera igaro da.

Espero dugu, gainera, DSBEaren inguruko azken arau-aldaketek antzemandako premiak hobeto kudeatzea ahalbidetuko dutela, eta orain arte estalduratik kanpo geratzen ziren problematika batzuk azaleratzen eta artatzen lagunduko dutela (PGDIk gogorarazten du sistema 2022an pobrezia-egoeren % 75,5era iristen zela).

Testuinguru horretan, oso positibotzat jotzen dugu 2023an araudian egindako aldaketek aurrekontuan izan duten igoera, eta espero dugu Inklusiorako V. Planean jasotako ekimenak abian jartzeak herritar guztien bizi-baldintzak hobetzen lagunduko duela.

Bestalde, 2023-2026 aldirako diseinatutako Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategiko berriak, Gizarte Zerbitzuen Sistema baby boomaren belaunaldiaren zahartzeak dakarren inpaktura egokitzeko erronka duenak, ahalegin berezia egin beharko du, gure ustez, beharrianak dituzten kolektibo guztiak gizarteratzeko laguntza-sarea indartzen jarraitzeko, zahartzearen ondoriozko mendekotasun- edo bazterketa-egoeretatik harago. Adibidez, egoitza-bazterketako egoeran dauden pertsonak (kapitulu honen lehen atalean ikusi da horien arazoa) edo etorkinak.

Eta, Mendetasunaren Arretarako Sistemari dagokionez, Mendetasunaren Espainiako Behatokiaren txostenek nabarmentzen dute EAEk beste autonomia-erkidego batzuek baino garapen handiagoa duela, bai baloratutako pertsonen ehunekoari dagokionez, bai emandako prestazioei dagokienez; hala ere, modu progresiboan handitzen doazen itxaron-zerrendak antzeman dira, eta lehenbailehen konpondu behar da hori. Era berean, ahalik eta eskaera gehienak aztertzeke gomendatzen dugu, bai eta EAEn prestazioak jasotzeko eskubideen aitorten-tasa zergatik den Estatukoa baino baxuagoa, eta zergatik ematen den senideak zaintzeko prestazio ekonomiko gehiago.

Gizarte Segurantzaren pentsioei dagokienez, beste urte batez, Euskadiko saldo defizitarioak kezkatzen gaitu. Sistemaren jasangarritasunari eta ekitateari dagokienez, gogorarazi nahi dugu berrikuntza-neurriek aplikazio-aldi bat behar dutela ondorioak egiaztatzeke, eta, beraz, jarraipena eta analisisia egin behar direla, inpaktua eta planteatutako helburuetara egokitzen den egiaztatzeke.

Edozelan ere, 2023. urteak agerian utzi du, beste urte batez, gizarte-babeseko sistema sendoa izateak duen garrantzia, gure gizarteak bere gain hartu dituen erronkei, geroz eta premia handiagoei eta balizko erronka eta errealitate berriei aurre egiteko.

V. KAPITULUA

Bizi-kalitatea EAEn

1. HEZKUNTZA ETA KULTURA

Hezkuntza da pertsonen eta gizartearen aurrerapenean gehien eragiten duten faktoreetako bat; izan ere, beharrezkoa da ongizatean eta gizarte-kohesioan eta hazkunde ekonomikoan mailarik onenak lortzeko, zientzia, teknologia eta berrikuntza sustatzeko zein komunitatea hobetzen lagunduko duten herritar demokratiko, kritiko eta solidarioak lortzeko. Garrantzitsua izan da beti garapen ekonomikorako eta sozialerako, baina gaur egungo munduan, neurri batean zientziaren aurrerapenak eta horren aplikazioek eragindako eraldaketa sakonak bizi diren munduan, gero eta garrantzi handiagoa hartu du, bai eta horiek bezain azkar garatzen diren teknologia berriek eragindako eraldaketengatik ere.

Gizarte modernoetan, faktorerik garrantzitsuenetako bat bilakatu da ezagutza. Arlo ekonomikoan eta sozialean gehien aurreratu diren gizarteak dira ezagutza oinarrituriko aurrerapena lortu dutenak, eskolaren bidez transmititzen den ezagutza nahiz ikerketaren bidez sortzen denean. Hezkuntzak, zientziak eta berrikuntza teknologikoak geroz eta eragin handiagoa dute produktibitatean eta lehiakortasunean, bai eta lurraldeen garapen sozialaren eta kulturalaren zati handi batean ere.

Bosgarren kapituluko lehenengo atala bi bloketan banatuta dago: alde batetik, hezkuntza aztertu da; bestetik, kulturaren alorreko zenbait alderdi.

Lehenengo blokea lehenengo hiru ataletan azaldu da eta honako alderdi hauek aztertu dira: ikasleek unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzetan egindako matrikulen bilakaera, Lanbide Heziketako nahiz unibertsitateko ikasleen laneratzea, eta hezkuntza-adierazleak. Aipatutako hezkuntza-adierazleak lau atal handitan banatu dira: eskolatze- eta hezkuntza-testuinguruko adierazleak, hezkuntza-finantzaketako adierazleak, hezkuntza-eremuetako adierazleak, eta zenbait unibertsitate-adierazle.

Bigarren blokean, kulturari buruzko laugarren atala jorratu da. Lehenik eta behin, kultura-ohiturei buruzko zenbait adierazle aztertu dira; bigarrenik, kultura-enpresak eta horien enplegua; hirugarrenik, autonomia-erkidegoetako administrazioek kulturaren egindako gastu publikoa eta etxeetako kultura-kontsumoaren gastua; eta, azkenik, euskarak gure erkidegoan bizi duen egoera.

1.1. UNIBERTSITATEAZ KANPOKO IRAKASKUNTZAK

1.1.1. Araubide orokorreko irakaskuntzetan matrikulatutako ikasleak

EUSTATen Eskola Jardueraren Estatistika errolda-ekimena urtean behin egiten da; horri esker, aurretiazko azterketetan hezkuntza-sistema ezagutzen da eta, bertan, kontuan hartzen dira irakaskuntza arautua ematen duten ikastetxe guztiak, hau da, Eusko Jaurlaritzako Ikastetxeen Erregistroan daudenak, publikoak zein pribatuak. Bertan, araubide orokorreko eta araubide bereziko irakaskuntzak bereizten dira. Lehenengoen artean, honako hauek daude: Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH), Batxilergoa, Lanbide Heziketa eta Helduen Hezkuntza (HHE). Araubide bereziko irakaskuntzak honako hauek dira: hizkuntzak, musika, kirola, arte plastikoak, dantza eta arte dramatikoak.

Estatistika horren arabera, unibertsitateaz kanpoko araubide orokorreko irakaskuntzetan 365.921 pertsona zeuden matrikulatuta 2022-2023 ikasturtean (HHEkoak kanpo); horrek esan nahi du aurreko ikasturtearekin alderatuz % 0,7ko jaitsiera egon zela (2.636 ikasle gutxiago).

Mailen arabera bereizita eta hezkuntza berezia zenbatu barik utzita, ikusi da maila txikietan (Haur eta Lehen Hezkuntza) 197.917 ikasle matrikulatu zirela (73.766 Haur Hezkuntzan eta 124.151 Lehen Hezkuntzan); hala, bi

mailetan mantendu zen azken urteotako beheranzko joera, ikasleen kopurua % 3,4 eta % 1,4 murriztu baitzen, hurrenez hurren, 2021-2022 ikasturtearekin alderatuta.

Aitzitik, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan 1.798 ikasle gehiago egon ziren, bat etorri azken urteotan DBHn erregistratu den etengabeko igoerarekin; ondorioz, 20.000 ikasle gehiago daude 2007-2008 ikasturtetik (EUSTATen arabera). Bestalde, oinarritzko Lanbide Heziketan 4.905 ikasle matrikulatu ziren (+% 3,4).

Derrigorrezko Hezkuntzaren Ondoko Hezkuntzari dagokionez, Batxilergoan 32.476 pertsona¹ (–% 0,5 aurreko urtearekin alderatuta) matrikulatu ziren eta erdi-mailako Lanbide Heziketan, berriz, 16.029 (–% 1,6). Hala, derrigorrezko hezkuntza amaitzean, ikasleen % 66,9k Batxilergoa aukeratu zuen, eta % 33,1ek, aldiz, erdi-mailako Lanbide Heziketan eskaintako zikloetako bat egitea erabaki zuen. Bestalde, goi-mailako Lanbide Heziketan 23.706 pertsona matrikulatu ziren, aurreko ikasturtean baino % 0,2 gutxiago².

Erdi-mailako eta goi-mailako Lanbide Heziketako zikloetan (Lanbide Heziketako espezializazio-ikastaro berriak barne) guztira egindako matrikulei dagokienez³, pixka bat jaitsi zen guztizko kopurua 2022-2023 ikasturtean; hala ere, ia 40.000 ikasle baino gehiago egon ziren berriz ere, aurreko edizioan bezala.

V.1.1. TAULA. ARAUBIDE OROKORREAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, MAILA (1) ETA IKASTURTEAREN ARABERA

	IKASTURTE A 2018-2019	2019-20 IKAS- TURTEA	2020-2021 IKAS- TURTEA	2021/22 KAS- TURTEA	2022/23 IKAS- TURTEA	ALD. (%) 2020/21 2021/22	ALD. (%) 2021/22 2022/23	DIF. 2020/21 2021/22	DIF. 2021/22 2022/23
GUZTIRA	375.949	376.104	371.612	368.557	365.921	-0,8	-0,7	-3.055	-2.636
HAUR HEZKUNTZA	87.243	85.239	78.613	76.387	73.766	-2,8	-3,4	-2.226	-2.621
LEHEN HEZKUNTZA	131.057	130.041	128.125	125.889	124.151	-1,7	-1,4	-2.236	-1.738
HEZKUNTZA BEREZIA (HAUR ETA LEHEN HEZKUNTZA)	484	458	472	531	538	12,5	1,3	59	7
DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZA (DBH)	85.142	86.304	87.189	87.091	88.889	-0,1	2,1	-98	1.798
HEZKUNTZA BEREZIA (DBH)	403	422	495	490	523	-1,0	6,7	-5	33
OINARRIZKO LANBIDE-HEZIKETA	4.570	4.700	4.820	4.746	4.905	-1,5	3,4	-74	159
BATXILERGOA	30.272	31.234	32.502	32.640	32.476	0,4	-0,5	138	-164
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA	14.732	15.102	15.752	16.289	16.029	3,4	-1,6	537	-260
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK				33	59		78,8	33	26
GOI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA	21.468	22.016	23.056	23.749	23.706	3,0	-0,2	693	-43
GOI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO IKASTAROAK				110	254		130,9	110	144
HEZKUNTZA BEREZIA: ZEREGINEN IKASKUNTZA	578	588	588	602	625	2,4	3,8	14	23
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA ETA BATXILERGOA (A)	45.004	46.336	48.254	48.962	48.564	1,5	-0,8	708	-398
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA / A (%)	32,7	32,6	32,6	33,3	33,1			0,7	-0,2
BATXILERGOA / A (%)	67,3	67,4	67,4	66,7	66,9			-0,7	0,2

(i) Araubide orokorreko inibertsitateaz kanpoko irakaskuntzak. Ez da barnean sartzen Helduen Hezkuntza Etengabea Iturria: EUSTAT. Eskola Jardueraren Estatistika

¹ Batxilergoan bi ikasturte daude, ohiko moduan 16 eta 18 urte artean egiten direnak.

² Lanbide Heziketaren irakaskuntza-sisteman 16 urterekin sartzen dira ikasleak erdi-mailako heziketa-zikloan, Batxilergoaren alternatiba gisa, eta 18 urterekin goi-mailako heziketa-zikloan, betiere Hirugarren Hezkuntzaren edo goi-mailako irakaskuntzaren baitan. Erdi-mailako heziketa-zikloekin teknikari-titulua lortzen da, eta goi-mailako heziketa-zikloekin, berriz, goi-mailako teknikari-titulua.

³ Hezkuntza-sistemako Lanbide Heziketaren antolamendu orokorra ezartzen duen uztailaren 29ko 1147/2011 Errege Dekretuak 27. artikuluan arautzen ditu Lanbide Heziketako espezializazio-ikastaroak, eta espezializazio-ikastaro horiek bete behar dituzten betekizunak eta baldintzak zehazten ditu. Artikulu horretan bertan adierazten denez, aipatutako gaien gaineko ezagutza sakontzea dakarten arloei buruzkoak izango dira, edo gai horietan jasotako gaitasunak zabaltzea dakarten arloei buruzkoak. Beraz, espezializazio-ikastaro bakoitzean zehaztu behar dira ikastaro horretan sartzeko aukera ematen duten Lanbide Heziketako tituluak.

Illo horretan, espezializazio-ikastaroek azkar erantzun behar diete produkzio-sisteman sortzen diren berrikuntzei, bai eta aipatutako gaietan jasotako prestakuntza osatzen duten esparru berriei ere.

Era berean, aipatutako errege-dekretuaren 9. artikuluan ezartzen da espezializazio-ikastaroen egitura. Halaber, 27. artikuluan adierazten denez, ikastaro horien izaera kontuan hartuta, prestakuntzaren zehaztapen osoa eskatzen da; hala ere, hezkuntza-administrazioek zehaztapen puntualak txertatu ahal izango dituzte, beren lurraldeko produkzio-sektorearen ezaugarrien arabera.

Sexuen araberako banaketari dagokionez⁴, EUSTATEk 2022-2023 ikasturteari buruz dituen datuen arabera, Lanbide Heziketan handiagoa da gizonen ehunekoa emakumeena baino (erdi-mailako zikloetan, % 64,4 eta % 35,6, hurrenez hurren; goi-mailako zikloetan, berriz, % 63,5 eta % 36,5, hurrenez hurren), baina Batxilergoan handiagoa da emakumeen parte-hartzea: guztizkoaren % 53,9 emakumeak dira eta gainerako % 46,1a, berriz, gizonak.

Ikastetxeen titulartasunari dagokionez, Haur eta Lehen Hezkuntza eta Lanbide Heziketan matrikula gehiago egon dira sare publikoan sare pribatuan baino. Bestalde, DBHn eta Batxilergoan matrikula-kopurua pixka bat handiagoa izan da sare pribatuan sare publikoan baino.

V.1.2. TAULA. ARAUBIDE OROKORREKO UNIBERTSITATEAZ KANPOKO IRAKASKUNTZETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, HEZKUNTZA-MAILAREN, SEXUAREN (1) ETA IKASTETXEAREN TITULARTASUNAREN ARABERA. 2022-2023 IKASTURTEA					
	GUZTIRA	SEXUA		IKASTETXEAREN TITULARTASUNA	
		GIZONAK	EMAKUMEAK	PUBLIKOA	PRIBATUA
GUZTIRA (HHE GABE)	365.921	52,8	47,2	51,3	48,7
HAUR HEZKUNTZA	73.766	51,8	48,2	53,7	46,3
LEHEN HEZKUNTZA	124.151	51,4	48,6	51,9	48,1
HEZKUNTZA BEREZIA (HAUR ETA LEHEN HEZKUNTZA)	538	68,2	31,8	47,4	52,6
DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZA	88.889	51,6	48,4	47,3	52,7
HEZKUNTZA BEREZIA (BIGARREN HEZKUNTZA)	523	65,4	34,6	54,9	45,1
OINARRIZKO LANBIDE-HEZIKETA	4.905	72,2	27,8	29,2	70,8
BATXILERGOA	32.476	46,1	53,9	47,4	52,6
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA	16.029	64,4	35,6	63,0	37,0
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO- IKASTAROAK	59	88,1	11,9	62,7	37,3
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA	23.706	63,5	36,5	57,8	42,2
GOI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO- IKASTAROAK	254	87,0	13,0	78,7	21,3
ZEREGINEN IKASKUNTZA	625	63,4	36,6	64,6	35,4
<i>(i) Araubide orokorreko unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzak. Ez da barnean sartzen Helduen Hezkuntza Etengabea</i>					
<i>Iturria: EUSTAT. Eskola Jardueraren Estatistika</i>					

1.1.2. Batxilergoa: modalitateen arabera matrikulatutako ikasleak

2022-2023 ikasturtean aplikatzen hasi ziren Batxilergoko modalitateak aldatu dituen hezkuntzako araudi berria (3/2020 Lege Organikoa, abenduaren 29koa, Hezkuntzaren maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoa aldatzen duena). Hala, 2021-2022 ikasturtera arte honela banatu ziren ikasleak:

- Arteak
- Giza eta Gizarte Zientziak (Giza Zientziak)
- Giza eta Gizarte Zientziak (Gizarte Zientziak)
- Zientziak

Alabaina, araudi berriaren arabera, honako modalitate hauetan banatuko da Batxilergoa:

- Arteak, zeina bi adarretan banatzen baita:
 - o Arte Plastikoak, Irudia eta Diseinua
 - o Musika eta Arte Eszenikoak
- Giza eta Gizarte Zientziak
- Zientziak eta Teknologia
- Orokorra

2022-2023 ikasturtean bi kategorizazioak egon dira aldi berean eta ezin daiteke zuzenean kalkulatu urtetik urterako aldakuntza. Horrenbestez, taldekatu barik adierazi ditugu datuak (V.1.3. TAULA); hala, bederatzi

⁴ Derrigorrezko Lehen Hezkuntzako eta Bigarren Hezkuntzako sexuen araberako banaketa ez da aztertu, horrek, ez baitu zerikusirik hautaketa-arrazoiekin.

kategoriatan banatu dira ikasleak (lau zaharretan eta bost berrietan). Kasu honetan, ez du zentzurik 2021/2022 ikasturtearekin alderatzea, baiian benetako banaketa zein izan den ikusi daiteke.

V.1.3. TAULA. IKASLEEN BATXILERGOKO BANAKETA, MODALITATEAREN, IKASTURTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA								
	2021-2022 IKASTURTEA				2022-2023 IKASTURTEA			
	GUZTIRA	% BERTIKALA	% HORIZONTALA		GUZTIRA	% BERTIKALA	% HORIZONTALA	
			GIZONAK	EMAKUMEAK			GIZONAK	EMAKUMEAK
GUZTIRA	32.640	100,0	46,1	53,9	32.476	100,0	46,1	53,9
ARTEAK	1.384	4,2	23,9	76,1	640	2,0	21,1	78,9
GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK (GIZA ZIENTZIAK)	2.616	8,0	35,0	65,0	1.307	4,0	36,0	64,0
GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK (GIZARTE ZIENTZIAK)	11.059	33,9	43,3	56,7	5.538	17,1	43,9	56,1
ZIENTZIAK	17.581	53,9	51,3	48,7	8.674	26,7	51,2	48,8
ARTEAK: ARTE PLASTIKOAK, IRUDIA ETA DISEINUA					620	1,9	22,7	77,3
ARTEAK: MUSIKA ETA ARTE ESZENIKOAK					90	0,3	28,9	71,1
GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK					6.149	18,9	41,0	59,0
ZIENTZIAK ETA TEKNOLOGIA					9.197	28,3	50,6	49,4
OROKORRA					261	0,8	62,8	37,2

Iturria: EUSTAT. Eskaera berezia

Bestalde, datuak taldekatu dira urtetik urterako konparazioa egin ahal izateko. Hauexek dira taulan ageri diren kategoriak:

- ARTEAK modalitateak honako hauek hartzen ditu barne:
 - ARTEAK (aurreko araudia)
 - ARTEAK: Arte Plastikoak, Irudia eta Diseinua (oraingo araudia)
 - ARTEAK: Musika eta Arte Eszenikoak (oraingo araudia)
- GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK modalitateak honako hauek hartzen ditu barne:
 - GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK (GIZA ZIENTZIAK) (aurreko araudia)
 - GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK (GIZARTEA ZIENTZIAK) (aurreko araudia)
 - GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK (oraingo araudia)
- ZIENTZIAK ETA TEKNOLOGIA modalitateak honako hauek hartzen ditu barne:
 - ZIENTZIAK (aurreko araudia)
 - ZIENTZIAK ETA TEKNOLOGIA (oraingo araudia)
- OROKORRA modalitateak honako hau hartzen du barne:
 - OROKORRA (oraingo araudia)

Datuak horrela taldekatuz (V.1.4. TAULA), 2022-2023 ikasturtean ikasleen % 55 Zientziak eta Teknologia kategorian matrikulatu zen, % 40 Giza eta Gizarte Zientzietan, % 4,2 Arteetan eta % 0,8 Orokorrean.

Emakumeen parte-hartzea gizonena baino handiagoa da honako modalitate hauetan: Arteak (% 77,6) eta Giza eta Gizarte Zientziak (% 58,3). Zientziak eta Teknologia modalitatean, ostera, matrikulatutako gizonen ehunekoa emakumeena baino handiagoa da (% 50,9 eta % 49,1, hurrenez hurren).

V.1.4. TAULA. IKASLEEN BATXILERGOKO BANAKETA, MODALITATEAREN, IKASTURTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA									
	2021-2022 IKASTURTEA				2022-2023 IKASTURTEA				ALDAKUNTZA 2021-2022 eta 2022-2023
	GUZTIRA	% BERTIKALA	% HORIZONTALA		GUZTIR A	% BERTIKALA	% HORIZONTALA		
			GIZONA K	EMAKU MEAK			GIZONA K	EMAKU MEAK	
GUZTIRA	32.640	100,0	46,1	53,9	32.476	100,0	46,1	53,9	-0,5
ARTEAK	1.384	4,2	23,9	76,1	1.350	4,2	22,4	77,6	-2,5
GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK	13.675	41,9	41,7	58,3	12.994	40,0	41,7	58,3	-5,0
ZIENTZIAK ETA TEKNOLOGIA	17.581	53,9	51,3	48,7	17.871	55,0	50,9	49,1	1,6
OROKORRA					261	0,8	62,8	37,2	
Iturria: EUSTAT. Eskaera berezia									

Iturria: EUSTAT. Eskaera berezia

1.1.3. Erdi-mailako eta goi-mailako Lanbide Heziketa: lanbide-arloaren arabera matrikulatutako ikasleak eta ikasleen laneratzea

EUSTATen arabera, azken hamabost urteotan Lanbide Heziketak goranzko bilakaera orokorra izan du, argi eta garbi. Gizon zein emakumeen kasuan egon da joera hori, baina beti egon dira gizonetako ikasle gehiago. 2007-2008 ikasturtearekin alderatuta, matrikula egin zuten gizonen kopuruak % 76,4 egin zuen gora eta emakumeenak, berriz, % 34,8.

1.1.3.1. Matrikulatutako ikasleak, lanbide-arloaren arabera. 2022-2023 ikasturtea

2022-2023 ikasturtean, ikasle gehien bildu zituzten erdi-mailako zikloak lanbide-arlo hauetakoak izan ziren: Osasuna (% 17,7, +% 5,9), Fabrikazio Mekanikoa (% 12,3, -% 8), Elektrizitatea eta Elektronika (% 9,5, -% 0,5), Administrazioa eta Kudeaketa (% 7,9, +% 1,1), Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7,7, -% 6,2), Informatika eta Komunikazioak (% 7,5, -% 0,8). Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak (% 7,2, -% 5,9) . Goi-mailako zikloi dagokienez, lanbide-arlo hauetan egin ziren matrikula gehienak: Fabrikazio Mekanikoa (% 12,3, -% 6,4), Informatika eta Komunikazioak (% 11,1, +% 8,6), Administrazioa eta Kudeaketa (% 10,8, -% 1,5), Elektrizitatea eta Elektronika (% 10,4, -% 3,6), Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitaterako Zerbitzuak (% 10,2, +% 2,6), Osasuna (% 8, +% 8,6) eta Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7,3, -% 2,3).

Emakumeen parte-hartzea oso handia izan da honako arlo hauetan: Irudi Pertsonala; Ehungintza, Jantzigintza eta Larrugintza; Osasuna; eta Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitatearentzako Zerbitzuak. Bigarren talde garrantzitsuan, honako arlo hauek nabarmentzen dira: Administrazioa eta Kudeaketa, Elikagaien Industriak, Merkataritza eta Marketina, Kimika eta Arte Grafikoak. Hala ere, batez bestean, emakumeen parte-hartzea gizonena baino txikiagoa da lanbide-ikasketetan (erdi-mailako heziketa-zikloetan, % 35,5koa; goi-mailako heziketa-zikloetan, berriz, % 36,2koa). Horrez gain, hurrengo atalean aztertuko dugun bezala, ikusi da emakume gutxiago matrikulatu direla teknikoagoak diren lanbide-arloetan, laneratzeko aukera hobekien eskaintzen badituzte ere. Hala, Elektrizitatea eta Elektronika, Fabrikazio Mekanikoa, Informatika eta Komunikazioak, Instalazioa eta Mantentze Lanak, eta Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak arloei dagokienez, emakumeen matrikulazioa % 14,8koa izan da soilik, kasurik onenean (goi-mailako ziklo Informatikan eta Komunikazioetan, alegia).

V.1.5. TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO ERDI-MAILAKO ETA GOI-MAILAKO ZIKLOETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, LANBIDE-ARLOAREN ARABERA.

	ERDI-MAILA (% bertikalak)			GOI MAILA (% bertikalak)		
	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2020-2021	2021-2022	2022-2023
GUZTIRA	15.752	16.322	16.088	23.056	23.859	23.960
JARDUERA FISIKOA ETA KIROLAK	0,8	1,3	2,0	3,4	3,5	3,7
ADMINISTRATZIOA ETA KUDEAKETA	8,2	7,7	7,9	10,9	11,0	10,8
NEKAZARITZA	1,7	1,6	1,5	1,1	1,0	1,0
ARTE GRAFIKOAK	1,7	1,7	1,8	1,2	1,1	1,2
MERKATARITZA ETA MARKETINA	2,7	2,7	2,4	5,4	5,2	5,2
ERAIKUNTZA ETA OBRA ZIBILA	1,2	1,1	1,1	1,4	1,2	1,2
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	9,1	9,4	9,5	10,7	10,8	10,4
ENERGIA ETA URA	0,0	0,0	0,0	0,6	0,9	0,9
FABRIKAZIO MEKANIKOA	14,7	13,2	12,3	14,6	13,2	12,3
OSTALARITZA ETA TURISMOA	5,5	5,1	4,7	4,2	3,9	3,6
IRUDI PERTSONALA	4,8	4,7	4,5	2,0	1,9	1,8
IRUDIA ETA SOINUA	0,3	0,3	0,3	2,5	2,8	3,0
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK	1,1	1,0	0,9	0,2	0,2	0,2
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	7,3	7,5	7,5	10,4	10,3	11,1
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE-LANAK	8,1	8,1	7,7	7,2	7,5	7,3
ZURGINTZA, ALTZARIGINTZA ETA KORTXOA	1,8	1,9	1,7	0,4	0,5	0,5
ITSASOA ETA ARRANTZA	1,1	1,2	1,3	1,2	1,3	1,2

KIMIKA	0,7	0,7	0,6	2,0	2,1	2,3
OSASUNA	15,0	16,5	17,7	7,2	7,4	8,0
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	0,0	0,0	0,0	0,6	0,7	0,7
ZERBITZU SOZIOKULTURALAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	6,8	6,4	6,9	9,6	10,0	10,2
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	0,1	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	7,4	7,5	7,2	2,8	2,8	2,7

Iturria: EUSTAT. Eskola Jardueraren Estatistika

V.1.6. TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO ERDI-MAILAKO ZIKLOKO IKASLEAK, LANBIDE-ARLOAREN ETA IKASTURTEAREN ARABERA (EAE)

	2020-2021 IKASTURTEA		2021-2022 IKASTURTEA		2022-2023 IKASTURTEA		ALDAKUNTZA, GUZTIRA		ALDAKUNTZA, EMAKUMEAK		EMAKUMEAK (%)		
	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	2020-2021 2021-2022	2021-2022 eta 2022-2023	2020-2021 eta 2021-2022	2021-2022 eta 2022-2023	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023
GUZTIRA	15.752	5.385	16.322	5.610	16.088	5.716	3,6	-1,4	4,2	1,9	34,2	34,4	35,5
JARDUERA FISIKO ETA KIROLAK	124	23	220	39	320	60	77,4	45,5	69,6	53,8	18,5	17,7	18,8
ADMINISTRAZIOA ETA KUDEAKETA	1.286	733	1.259	659	1.273	672	-2,1	1,1	-10,1	2,0	57,0	52,3	52,8
NEKAZARITZA	261	61	263	58	241	41	0,8	-8,4	-4,9	-29,3	23,4	22,1	17,0
ARTE GRAFIKOAK	275	126	278	122	284	133	1,1	2,2	-3,2	9,0	45,8	43,9	46,8
MERKATARITZA ETA MARKETINA	426	196	435	220	392	180	2,1	-9,9	12,2	-18,2	46,0	50,6	45,9
ERAIKUNTZA ETA OBRA ZIBILA	195	35	178	42	173	46	-8,7	-2,8	20,0	9,5	17,9	23,6	26,6
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	1.441	57	1.532	67	1.524	82	6,3	-0,5	17,5	22,4	4,0	4,4	5,4
ENERGIA ETA URA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FABRIKAZIO MEKANIKOA	2.311	129	2.158	104	1.986	93	-6,6	-8,0	-19,4	-10,6	5,6	4,8	4,7
OSTALARITZA ETA TURISMOA	861	321	837	313	755	299	-2,8	-9,8	-2,5	-4,5	37,3	37,4	39,6
IRUDI PERTSONALA	750	668	768	682	726	646	2,4	-5,5	2,1	-5,3	89,1	88,8	89,0
IRUDIA ETA SOINUA	48	11	54	11	50	10	12,5	-7,4	0,0	-9,1	22,9	20,4	20,0
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK	167	103	165	99	150	80	-1,2	-9,1	-3,9	-19,2	61,7	60,0	53,3
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	1.144	87	1.222	88	1.212	92	6,8	-0,8	1,1	4,5	7,6	7,2	7,6
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE-LANAK	1.270	50	1.325	46	1.243	53	4,3	-6,2	-8,0	15,2	3,9	3,5	4,3
ZURGINTZA, ALTZARIGINTZA ETA KORTXOA	288	33	302	32	275	33	4,9	-8,9	-3,0	3,1	11,5	10,6	12,0
ITSASOA ETA ARRANTZA	177	11	202	8	217	5	14,1	7,4	-27,3	-37,5	6,2	4,0	2,3
KIMIKA	115	59	112	55	99	55	-2,6	-11,6	-6,8	0,0	51,3	49,1	55,6
OSASUNA	2.367	1.750	2.690	2.029	2.848	2.138	13,6	5,9	15,9	5,4	73,9	75,4	75,1
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZERBITZU SOZIOKULTURALAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	1.064	855	1.048	833	1.117	905	-1,5	6,6	-2,6	8,6	80,4	79,5	81,0
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	19	14	47	41	48	42	-	2,1	-	2,4	-	87,2	87,5
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	1.163	63	1.227	62	1.155	51	5,5	-5,9	-1,6	-17,7	5,4	5,1	4,4

Iturria: EUSTAT. Eskola Jardueraren Estatistika

V.1.7. TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO GOI-MAILAKO ZIKLOKO IKASLEAK, LANBIDE-ARLOAREN ETA IKASTURTEAREN ARABERA (EAE)

	2020-2021 IKASTURTEA		2021-2022 IKASTURTEA		2022-2023 IKASTURTEA		ALDAKUNTZA, GUZTIRA		ALDAKUNTZA, EMAKUMEAK		EMAKUMEAK (%)		
	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	2020/21 2021-2022	2021-2022 eta 2022-2023	2020-2021 eta 2021-2022	2021-2022 eta 2022-2023	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023

GUZTIRA	23.056	8.371	23.859	8.648	23.960	8.679	3,5	0,4	3,3	0,4	36,3	36,2	36,2
JARDUERA FISIKO ETA KIROIAK	779	189	828	196	881	186	6,3	6,4	3,7	-5,1	24,3	23,7	21,1
ADMINISTRAZIOA ETA KUDEAKETA	2.516	1.586	2.622	1.612	2.583	1.516	4,2	-1,5	1,6	-6,0	63,0	61,5	58,7
NEKAZARITZA	264	58	249	66	247	50	-5,7	-0,8	13,8	-24,2	22,0	26,5	20,2
ARTE GRAFIKOAK	279	160	274	161	285	172	-1,8	4,0	0,6	6,8	57,3	58,8	60,4
MERKATARITZA ETA MARKETINA	1.250	538	1.240	546	1.237	538	-0,8	-0,2	1,5	-1,5	43,0	44,0	43,5
ERAIKUNTZA ETA OBRA ZIBILA	317	128	294	106	290	99	-7,3	-1,4	-17,2	-6,6	40,4	36,1	34,1
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	2.456	200	2.582	185	2.488	176	5,1	-3,6	-7,5	-4,9	8,1	7,2	7,1
ENERGIA ETA URA	131	13	219	13	226	18	67,2	3,2	0,0	38,5	9,9	5,9	8,0
FABRIKAZIO MEKANIKOA	3.359	399	3.156	349	2.954	349	-6,0	-6,4	-12,5	0,0	11,9	11,1	11,8
OSTALARITZA ETA TURISMOA	960	471	940	466	865	417	-2,1	-8,0	-1,1	-10,5	49,1	49,6	48,2
IRUDI PERTSONALA	469	431	448	412	430	394	-4,5	-4,0	-4,4	-4,4	91,9	92,0	91,6
IRUDIA ETA SOINUA	571	167	657	201	719	233	15,1	9,4	20,4	15,9	29,2	30,6	32,4
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK	41	25	54	26	47	22		- 13,0		-15,4	61,0	48,1	46,8
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	2.405	364	2.447	371	2.657	394	1,7	8,6	1,9	6,2	15,1	15,2	14,8
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE-LANAK	1.668	131	1.800	140	1.759	148	7,9	-2,3	6,9	5,7	7,9	7,8	8,4
ZURGINTZA, ALTZARIGINTZA ETA KORTXOA	90	26	122	26	117	21	35,6	-4,1	0,0	-19,2	28,9	21,3	17,9
ITSASOA ETA ARRANTZA	268	14	299	19	297	17	11,6	-0,7	35,7	-10,5	5,2	6,4	5,7
KIMIKA	471	285	506	321	559	335	7,4	10,5	12,6	4,4	60,5	63,4	59,9
OSASUNA	1.662	1.295	1.773	1.366	1.926	1.502	6,7	8,6	5,5	10,0	77,9	77,0	78,0
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	139	47	161	58	164	71	15,8	1,9	23,4	22,4	33,8	36,0	43,3
ZERBITZU SOZIOKULTURALAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	2.210	1.711	2.385	1.860	2.448	1.873	7,9	2,6	8,7	0,7	77,4	78,0	76,5
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	114	100	130	115	127	118	14,0	-2,3	15,0	2,6	87,7	88,5	92,9
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	637	33	673	33	654	30	5,7	-2,8	0,0	-9,1	5,2	4,9	4,6

Iturria: EUSTAT. Eskola Jardueraren Estatistika

1.1.3.2. Ikasleen laneratzea

LANBIDE – Euskal Enplegu Zerbitzuak inkesta egiten die ikasketak amaitu dituzten promozioetako ikasleei, titulua lortu eta urtebetera.

V.1.8. eta V.1.9 tauletan laburbildu dira Lanbide Heziketako titulua duten ikasleen laneratzea islatzen duten adierazle nagusiak; horiek oinarri hartuta, hauxe ondorioztatu dezakegu:

- 2021ean ikasketak amaitu zituzten ikasle gehienak gizonak dira, guztizkoaren % 61, alegia.
- 2022ko jarduera-tasa⁵ % 65,1ekoa izan zen eta kasu horretan handiagoa izan zen emakumeen tasa gizonena baino (% 66,8 eta % 64, hurrenez hurren).

⁵ Jarduera-tasa: lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun duten pertsonen kopurua, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

- 2022ko enplegu-tasa⁶ % 54,2koa izan zen eta ez zen alde askorik egon gizonen eta emakumeen artean (gizonena % 54,2koa izan zen eta emakumeena, berriz, % 54koa).
- 2022ko okupazio-tasa⁷ % 83,2koa izan zen eta handiagoa izan zen gizonen tasa emakumeena baino (% 84,8 eta % 80,8, hurrenez hurren).
- Langabezia-tasa⁸ % 16,8koa izan zen eta kasu horretan handiagoa izan zen emakumeen tasa gizonena baino (% 19,2 eta % 15,2, hurrenez hurren).
- Serie historikoa erreferentziatzen hartuta eta 2016ko datuekin alderatuta (% 27,6ko langabezia-tasa eta % 72,4ko okupazio-tasa), hobekuntza nabarmena egon da.

V.1.8. TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO IKASKETAK AMAITU DITUZTEN IKASLEEN LANERATZEA (EAE)							
LANERATU ZIREN URTEA (PROMOZIOA)	2016 (2015)	2017 (2016)	2018 (2017)	2019 (2018)	2020 (2019)	2021 (2020)	2022 (2021)
IKASKETAK AMAITU ZITUZTEN IKASLE-KOPURUA	11251	10.602	10.865	11.229	13.034	11.338	13.489
EMAKUMEAK (%)	41	41	40	38	38	38	39
BATEZ BESTEKO ADINA (LANBIDE-HEZIKETA AMAITZEAN)	25,1	25,2	26,2	24,8	24,6	23,5	23,4
JARDUERA-TASA (%)	67,9	66,1	67,5	63,8	64,2	56,8	65,1
ENPLEGU-TASA (%)	49,1	52,1	56,1	52,7	50,4	44,9	54,2
OKUPAZIO-TASA (%)	72,4	78,7	83,2	82,6	78,5	79,1	83,2
LANGABEZIA-TASA (%)	27,6	21,3	16,8	17,4	21,5	20,9	16,8

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzu Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzeari

V.1.9. TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO IKASKETAK AMAITU DITUZTEN IKASLEEN LANERATZEA, SEXUAREN ARABERA (EAE)									
	2020ko URRIKO EGOERA.			2021eko URRIKO EGOERA			2022ko URRIKO EGOERA		
	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK
JARDUERA-TASA (%)	64,2	65,0	63,8	56,8	60,3	54,5	65,1	66,8	64,0
ENPLEGU-TASA (%)	50,4	51,1	50,0	44,9	46,9	43,5	54,2	54,0	54,2
OKUPAZIO-TASA (%)	78,5	78,7	78,4	79,1	77,9	79,9	83,2	80,8	84,8
LANGABEZIA-TASA (%)	21,5	21,3	21,6	20,9	22,1	20,1	16,8	19,2	15,2

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzu Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzeari

Familia-arloen arabera (24 daude guztira) okupazio-tasak aztertzen baditugu, ikasle gehien izan dituzten zortzi arloetatik (Fabrikazio Mekanikoa, Osasuna, Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitaterako Zerbitzuak, Administrazioa, Elektrizitatea eta Elektronika, Informatika, Mantentze Lanak eta Produkzioarako Zerbitzuak, eta Ibilgailu Autopropultsatuen Mantentze Lanak), okupazio-tasa altuenak izan dituztenak honako hauek izan dira: Fabrikazio Mekanikoa (% 88,9), Mantentze Lanak eta Produkzioarako Zerbitzuak (% 87,9), Informatika (% 87,6), Elektrizitatea eta Elektronika (% 87,2) eta Osasuna (% 82,6)

Kapitulu honen aurreko puntuan adierazi bezala, arlo horietan emakumeen matrikulazioa % 14,8koa izan da kasurik onenean, eta horietako batzuetan oso baxua izan da; Osasuna da salbuespena, non % 75 eta % 80 artekoa izan baita.

V.1.10. TAULA. IKASLEEN OKUPAZIO-TASEN ETA KOPURUAREN BILAKAERA, LANBIDE-ARLOEN ARABERA

⁶ Enplegu-tasa: lanean daudela erantzun duten pertsonen kopurua, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁷ Okupazio-tasa: okupatuta (lanean) daudela erantzun duten pertsonen kopurua, lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁸ Langabezia-tasa: langabezian (lan bila) daudela erantzun duten pertsonen kopurua, lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

2015eko, 2020ko eta 2021eko PROMOZIOAK						
LANERATU ZIREN URTEA (PROMOZIOA)	OKUPAZIO-TASA			IKASLEAK		
	2016 (2015)	2021 (2020)	2022 (2021)	2016 (2015)	2021 (2020)	2022 (2021)
NEKAZARITZA	73,0	76,2	87,6	166	140	200
ITSASOA ETA ARRANTZA	78,0	77,8	83,8	94	89	105
JARDUERA FISIKOAK ETA KIROLAK	67,4	85,4	87,1	466	325	419
ADMINISTRAZIOA	68,4	77,6	80,1	958	1.154	1.310
ARTE GRAFIKOAK	68,0	73,1	66,7	134	151	200
MERKATARITZA ETA MARKETINA	63,2	74,9	80,1	419	528	612
KOMUNIKAZIOA, IRUDIA ETA SOINUA	48,1	70,6	74,6	199	212	264
ERAIKUNTZA ETA OBRA ZIBILA	64,9	79,5	82,7	108	83	114
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	77,0	79,1	87,2	1.040	1.063	1.234
FABRIKAZIO MEKANIKOA	78,5	83,1	88,9	1.079	1.675	1.883
OSTALARITZA	75,7	78,1	78,8	425	302	356
TURISMOA	71,6	70,0	81,6	149	159	191
IRUDI PERTSONALA	68,7	74,2	74,9	404	350	491
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK	85,2	68,8	69,4	50	56	65
INFORMATIKA	64,2	80,9	87,6	694	829	992
ZURGINTZA ETA ALTZARIGINTZA	82,1	79,4	80,4	70	75	87
IBILGAILU AUTOPROPULTSATUEN MANTENTZE-LANAK	73,5	81,8	86,5	558	521	630
MANTENTZE-LANAK ETA PRODUKZIOARAKO ZERBITZUAK	79,7	87,8	87,9	651	775	935
KIMIKA	67,5	62,4	85,8	176	196	246
OSASUNA	75,9	80,0	82,6	1.399	1.382	1.693
ZERBITZU SOZIOKULTURALAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	69,4	76,1	75,7	1.241	1.179	1.319
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	63,6	75,0	71,4	35	30	63
ENERGIA ETA URA	65,4	66,7	94,7	29	24	31
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	52,4	83,3	67,9	58	40	49
GUZTIRA	72,4	79,1	83,2	10.602	11.338	13.489

Iturria: LANBIDE.

V.1.11. taulan jaso dira zortzi familia-arloetako heziketa-ziklo bakoitzaren okupazio-tasak; hori oinarri hartuta, ondorioztatu daiteke honako hauek direla promozio-ikaskopurua ehunetik gorakoa eta okupazio-tasa % 85etik gorakoa dituzten zikloak:

- Elektrizitatea eta Elektronikan, Automatizazio eta Robotika Industrialeko goi-mailako zikloa, Telekomunikazio eta Informatika Sistemetako goi-mailako zikloa, eta Sistema Elektrotekniko eta Automatizatueta goi-mailako zikloa.
 - Fabrikazio Mekanikoan, Mekanizazio goi-mailako zikloa eta Fabrikazio Mekanikoko Produkzioaren Programazio goi-mailako zikloa.
 - Informatikan, Plataforma Anitzeko Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa, Sareko Informatika Sistemen Administrazio goi-mailako zikloa, eta Web Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa.
 - Ibilgailuen Mantentze Lanetan, Automobilgintzako goi-mailako zikloa.
 - Mantentze Lanak eta Produkzioarako Zerbitzuetan, Mekatronika Industrialeko goi-mailako zikloa eta Mantentze Lan Elektromekanikoetako erdi-mailako zikloa.
 - Osasunean, Osasun Larrialdietako erdi-mailako zikloa eta Aho-hortzetako Higieneko goi-mailako zikloa.
- Honako hauek dira % 90etik gorako okupazio-tasa izan duten zikloak (promozio-ikaskopurua kontuan hartu gabe):
- Elektrizitatea eta Elektronikan, Sistema Elektrotekniko eta Automatizatueta goi-mailako zikloa.
 - Fabrikazio Mekanikoan, Mekanizazio goi-mailako zikloa, Eraikuntza Mekanikoetako goi-mailako zikloa, eta Fabrikazio Mekanikoko Produkzioaren Programazio goi-mailako zikloa.
 - Informatikan, Plataforma Anitzeko Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa
 - Ibilgailuen Mantentze Lanetan, Makinen Elektromekanikako erdi-mailako zikloa eta Automobilgintzako goi-mailako zikloa.

- Mantentze Lanak eta Produktzioarako Zerbitzuetan, Lan Arriskuen Prebentzioako goi-mailako zikloa eta Instalazio Termikoen eta Fluidodunen Mantentze Lanetako goi-mailako zikloa.
- Osasunean, Anatomia Patologikoko eta Zitodiagnosiko goi-mailako zikloa, Aho-hortzetako Higieneko goi-mailako zikloa, Hortz Protesietako goi-mailako zikloa, eta Ingurumen Osasuneko goi-mailako zikloa.

V.1.11. TAULA. LANBIDE-HEZIKETA LANERATZE HANDIENA DUTEN ZORTZI LANBIDE-ARLOETAKO HEZIKETA-ZIKLOEN OKUPAZIO-TASAK ETA IKASLE-KOPURUA. 2015eko, 2020ko eta 2021eko PROMOZIOAK

LANERATU ZIREN URTEA (PROMOZIOA)	OKUPAZIO-TASA			IKASLEAK		
	2016 (2015)	2021 (2020)	2022 (2021)	2016 (2015)	2021 (2020)	2022 (2021)
4101 Administrazio Kudeaketa (erdi-mailako heziketa-zikloa)	57,3	66,7	72,7	288	373	418
4201 Administrazioa eta Finantzak (goi-mailako heziketa-zikloa)	71,3	79,7	82,2	583	682	777
4202 Zuzendaritzari Laguntza (goi-mailako heziketa-zikloa)	69,8	79,6	81,3	87	99	115
ADMINISTRATZIOA	68,4	77,6	80,1	958	1.154	1.310
9101 Ekipa eta Instalazio Elektroteknikoak (erdi-mailako heziketa-zikloa)						
9102 Kontsumorako Ekipa Elektronikoak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	50,0			2		
9103 Instalazio Elektrikoak eta Automatikoak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	64,0	60,3	84,7	291	284	331
9104 Telekomunikazio Instalazioak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	71,4	70,0	72,4	44	79	101
9201 Mantentze Lan Elektronikoak (goi-mailako heziketa-zikloa)	79,2	81,5	80,0	100	97	117
9202 Instalazio Elektroteknikoak (goi-mailako heziketa-zikloa)						
9203 Automatizazioa eta Robotika Industrialak (goi-mailako heziketa-zikloa)	86,3	84,7	89,7	301	388	443
9204 Telekomunikazio eta Informatika Sistemak (goi-mailako heziketa-zikloa)	72,3	75,7	87,3	154	90	110
9205 Sistema Elektrotekniko eta Automatizatuak (goi-mailako heziketa-zikloa)	77,4	85,9	93,8	130	119	124
9206,00 9206-Elektromedikuntza Klinikoak (goi-mailako heziketa-zikloa)		66,7	100,0		6	8
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	77,0	79,1	87,2	1.040	1.063	1.234
10102 Mekanizazioa (erdi-mailako heziketa-zikloa)	77,7	77,0	92,1	327	556	590
10103 Soldadura eta Galdaragintza (erdi-mailako heziketa-zikloa)	69,1	75,0	84,3	148	156	191
10105 Bitxigintza (erdi-mailako heziketa-zikloa)	100,0			4		
10201 Metalezko Eraikuntzak (goi-mailako heziketa-zikloa)	71,4	80,4	93,5	55	101	74
10202 Fabrikazio Mekanikoko Diseinua (goi-mailako heziketa-zikloa)	75,4	82,2	84,3	173	268	311
10203 Galdaketa eta Pulbimetalurgia bidezko Produktzioa (goi-mailako heziketa-zikloa)				1		
10204 Mekanizazio bidezko Produktzioa (goi-mailako heziketa-zikloa)						
10205 Fabrikazio Mekanikoko Produktzioaren Programazioa (goi-mailako heziketa-zikloa)	84,9	86,9	90,1	371	594	717
10206 Fabrikazio Mekanikoko Diseinua (goi-mailako heziketa-zikloa)						
FABRIKAZIO MEKANIKOA	78,5	83,1	88,9	1.079	1.675	1.883
14101 Informatika Sistemen Ustiapena (erdi-mailako heziketa-zikloa)						
14102 Mikroinformatika Sistemak eta Sareak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	45,8	73,5	75,0	248	329	367
14201 Informatika Sistemen Administrazioa (goi-mailako heziketa-zikloa)						
14202 Plataforma Anitzeko Aplikazioen Garapena (goi-mailako heziketa-zikloa)	71,2	89,8	97,1	114	147	181
14203 Sareko Informatika Sistemen Administrazioa (goi-mailako heziketa-zikloa)	66,7	76,1	86,7	197	212	267
14204 Web Aplikazioen Garapena (goi-mailako heziketa-zikloa)	70,4	81,3	88,5	135	141	177
INFORMATIKA	64,2	80,9	87,6	694	829	992
16101 Karrozeria (erdi-mailako heziketa-zikloa)	70,8	64,7	77,6	123	109	112
16102 Ibilgailuen Elektromekanika (erdi-mailako heziketa-zikloa)	68,1	84,2	84,6	237	201	246
16103 Makinen Elektromekanika (erdi-mailako heziketa-zikloa)	80,0	100,0	90,9	19	9	18
16201 Automobilgintza (goi-mailako heziketa-zikloa)	79,1	87,4	90,1	179	202	254

IBILGAILUEN-MANTENTZE-LANAK	73,5	81,8	86,5	558	521	630
17101-Mantentze-Lan-Elektromekanikoak-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	66,3	78,6	89,6	183	274	291
17103-Hozteko, Girotzeko-eta Berotzeko-Instalazioak-Muntatzeko-eta-Mantentzeko-Lanak-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)						
17104-Berotzeko-Instalazioak-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	75,0	90,0	77,8	69	56	66
17105-Hozteko-eta-Girotzeko-Instalazioak-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	69,0	85,7	82,8	30	19	53
17201-Instalazio-Termikoen-eta-Fluidodunen-Proiektuen-Garapena-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	88,9			10		1
17202-Mekatronika-Industrialak-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	89,4	90,1	88,1	267	359	427
17203-Eraikin-eta-Prozesu-Instalazioak-Muntatu-eta-Mantentzeko-Lanak-(goi-mailako-heziketa-zikloa)						
17204-Lan-Arriskuen-Prebentzioa-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	79,2	78,6	92,6	31	24	41
17205-Instalazio-Termikoen-eta-Fluidodunen-Mantentze-Lanak-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	78,1	96,2	92,6	61	43	56
MANTENTZE-LANAK-ETA-PRODUKZIO-ERAKO-ZERBITZUAK	79,7	87,8	87,9	651	775	935
19101-Erizaintzako-Zainketa-Lagungarriak-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	77,2	79,8	81,4	629	589	667
19102-Farmazia-eta-Parafarmazia-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	74,4	84,4	78,3	115	103	129
19103-Osasun-Larrialdiak-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	96,3	93,9	87,3	48	64	174
19201-Anatomia-Patologikoa-eta-Zitodiagnosia-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	55,6	92,3	93,8	13	42	36
19202-Dietetika-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	76,0	80,0	78,6	103	108	120
19203-Osasun-Dokumentazioa-eta-Administrazioa-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	74,1	73,7	66,7	53	48	71
19204-Aho-hortzetako-Higienea-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	83,8	94,3	91,3	134	130	148
19205-Diagnosi-Irudia-eta-Medikuntza-Nuklearra-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	64,7	73,8	89,2	45	77	69
19206-Laborategi-Klinikoak-eta-Biomedikoak	60,7	70,6	78,6	188	155	176
19207-Ortoprotesiak-eta-Laguntza-Produktuak-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	100,0	66,7	62,5	30	23	21
19208-Hortz-Protesiak-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	61,5	75,0	90,9	14	14	22
19209-Erradioterapia-eta-Dosimetria-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	75,0	53,8	80,0	12	21	45
19210-Ingurumen-Osasuna-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	60,0	33,3	100,0	15	8	15
OSASUNA	75,9	80,0	82,6	1.399	1.382	1.693
Haur-Hezkuntza-(goi-mailako-heziketa-zikloa)						
20101-Mendekotasun-Egoeran-dauden-Pertsonentzako-Arreta-(erdi-mailako-heziketa-zikloa)	74,6	76,1	77,9	253	340	378
20201-Animazio-Sozio-kultural-eta-Turistikoa-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	79,2	90,0	77,8	43	25	47
20202-Haur-Hezkuntza-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	61,5	68,0	73,0	535	418	459
20203-Gizarteratzea-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	75,2	81,6	76,5	394	396	435
20204-Zeinu-Hizkuntzaren-Interpretazioa-(goi-mailako-heziketa-zikloa)	75,0			16		
ZERBITZU-SOZIOKULTURALAK-ETA-KOMUNITATERAKO-ZERBITZUAK	76,9	76,1	75,7	1.241	1.179	1.319
LANBIDE-HEZIKETA-GUZTIRAK	72,4	79,1	83,2	10.602	11.338	13.489
Iturria: LANBIDE						

1.2. UNIBERTSITATEKO IRAKASKUNTZAK

1.2.1. Unibertsitateko matrikulazioa

EUSTATen “Unibertsitatearen estatistika” jasotako datuen arabera, 2021-2022 ikasturtean, EAEko unibertsitateetan 70.503 ikasle zeuden matrikulatuta, hau da, aurreko ikasturtearekin alderatuta, kopurua % 0,8 igo zen. Gradu ikasleak guztizkoaren % 83,7 izan ziren, hau da, % 0,4 gehiago. Gainerako % 16,3a graduondoko ikasketetan matrikulatu zen (master ofizialak eta doktoretzak), eta batez bestean % 2,7ko gehikuntza egon zen (masterrak % 3,8 igo ziren eta doktoretzak % 1,2).

Unibertsitateko ikasle gehienak emakumeak izan ziren (gutzizkoaren % 54,3). Graduetan % 55 dira eta graduondoko programetan banaketa orekatuagoa bada ere, emakumeen ratioa % 51,2koa da.

Ikastetxeen titulartasunaren arabera, ikasleen % 70,1 unibertsitate publikoan matrikulatu zen (ratio horrek jaisten jarraitzen du). Graduetan, ratioa % 70ekoa da, master ofizialetakoa % 59,8koa eta doktoretzetako ratioa % 86koa.

V.1.12. TAULA. EAEn UNIBERTSITATEAN Matrikulatutako ikasleen bilakaera, ikasketen arabera							
	2018-2019	2019-2020	2019-2020	2020-2021	2021-2022		ALDAKUNTZA (%) 2020-2021 / 2021-2022
					GUZTIRA	% BERTIKALA	
GUZTIRA	66.757	67.374	68.237	69.933	70.503	100,0	0,8
GRADUETAN Matrikulatutakoak	56.558	56.845	57.534	58.734	58.998	83,7	0,4
GRADUONDOETAN Matrikulatutakoak	10.199	10.529	10.703	11.199	11.505	16,3	2,7
MASTER OFIZIALAK	6.075	6.137	6.230	6.558	6.809	9,7	3,8
DOKTORETZAK	4.124	4.392	4.473	4.641	4.696	6,7	1,2

Iturria: EUSTAT. Unibertsitateko estatistika

V.1.13. TAULA. EAEko UNIBERTSITATEETAN Matrikulatutako ikasleak ikasketen, sexuaren eta unibertsitatearen titulartasunaren arabera									
	2019-2020			2020-2021			2021-2022		
	GUZTIRA	EMAKUMEAK (%)	IKASTETXE PUBLIKOAK (%)	GUZTIRA	EMAKU-MEEN %	IKASTETXE PUBLIKOAK (%)	GUZTIRA	EMAKU-MEAK (%)	IKASTETXE PUBLIKOAK (%)
GUZTIRA	68.237	54,0	72	69.933	54,2	71,1	70.503	54,3	70,1
GRADUETAN Matrikulatutakoak	57.534	54,7	71	58.734	54,9	71,0	58.998	55,0	70,0
GRADUONDOETAN Matrikulatutakoak	10.703	50,3	73	11.199	50,5	71,7	11.505	51,2	70,5
MASTER OFIZIALAK	6.230	50,8	62	6.558	50,9	61,6	6.809	51,3	59,8
DOKTORETZAK	4.473	49,6	87	4.641	49,9	86,0	4.696	51,0	86,0

Iturria: EUSTAT. Unibertsitateko estatistika

Gradu-ikasketei dagokionez, matrikulen % 49,7 Gizarte eta Lege Zientzietan izan da. Horren ostean kokatu dira Ingeniaritza eta Arkitektura (% 22,3) eta, ondoren, Osasun Zientziak (% 13,6).

Emakumeek honako arlo hauetako ikasketak nahiago dituzte gehienbat: Osasun Zientziak (gutzizkoaren % 77,7 emakumeak dira), Artea eta Giza Zientziak (gutzizkoaren % 64,6 emakumeak dira) eta Gizarte eta Lege Zientziak (% 59,1). Zientzietan, oster, orekatuagoa da banaketa (gutzizkoaren % 50,8 emakumeak dira eta gainerako % 49,2a gizonak); alabaina, ikasketa teknikoetan (Ingeniaritza eta Arkitektura), guztizkoaren % 28,8 soilik dira emakumeak.

Gradu bikoitzetako matrikulazioari dagokionez, 3.059 pertsonak egin dute matrikula⁹, aurreko ikasturtean baino % 5,4 gehiago, eta mantendu da ikasketa-mota horiek hasi zirenetik izan duten goranzko joera. Gradu

⁹ Gradu bikoitzak programazio bateratuak dira, non irakasgaien sekuentziak antolatzen baita eta bi gradu desberdinetako ordutegia koordinatzen baita, ikasleek aldi berean bi titulazio lor ditzaten, modu independentean eginez gero beharko luketen denbora baino denbora laburragoan.

bikoitzetako matrikulen kopurua handiagoa izan zen unibertsitate pribatuetan. Zehazki, gradu bikoitza egin duten hamar ikaslestatik zazpi unibertsitate pribatua aukeratu zuten beren prestakuntzarako.

V.1.14. TAULA. UNIBERTSITATEAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, IKASKETA-ARLOAREN ETA SEXUAREN ARABERA.

	2019-2020			2020-2021			2021-2022		
	GUZTIRA	%	EMAKUMEAK (%)	GUZTIRA	%	EMAKUMEAK (%)	GUZTIRA	%	EMAKUMEAK (%)
GRADU SINPLEAK, GUZTIRA	57.534	100,0	54,7	58.734	100,0	54,9	58.998	100,0	55,0
ARTEA ETA GIZA ZIENTZIAK	5.238	9,1	63,9	5.380	9,2	64,4	5.295	9,0	64,6
ZIENTZIAK	3.124	5,4	50,8	3.165	5,4	51,5	3.138	5,3	50,8
OSASUN ZIENTZIAK	7.557	13,1	77,6	7.862	13,4	77,8	8.046	13,6	77,7
GIZARTE ETA ZUZENBIDE ZIENTZIAK	28.941	50,3	59,3	29.326	49,9	59,3	29.334	49,7	59,1
INGENIARITZA ETA ARKITEKTURA	12.674	22,0	27,7	13.001	22,1	28,2	13.185	22,3	28,8
TITULAZIO BIKOITZA	2.679	4,7	56,5	2.903	4,9	56,4	3.059	5,2	57,3

Iturria: Eustat. Unibertsitateko estatistika

1.2.2. Unibertsitate-ikasleen laneratzea. 2019an gradua amaitu zuen promozioa

Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzuak unibertsitate-ikasketak amaitzen dituzten ikasleei inkesta egiten die haien egoera, lan-ibilbidea eta lan-baldintzak ezagutzeko, bai eta prestakuntza-maila enpleguari egokitzen zaion jakiteko ere. Ikasketak amaitu dituzten promozioak aztertzen dira eta hiru urteko tartea uzten da ikasketak amaitu ondoren inkesta egiteko. Hau da, Lanbide Heziketako titulua dutenen kasuan ez bezala, inkesta egiteko igaro beharreko denbora hiru urtekoa da urtebetekoa beharrean (titulua lortzen dutenetik zenbatuta).

V.1.15. eta V.1.16 tauletan laburbildu dira unibertsitateko titulua duten ikasleen laneratzea islatzen duten adierazle nagusiak; horiek oinarri hartuta, haxe ondorioztatu dezakegu:

- Unibertsitate-ikasketak amaitu dituzten ikasle gehienak emakumeak dira: zehazki, 2019an ikasketak amaitu zituzten guztien % 59.
- 2022ko jarduera-tasa¹⁰ % 93koa izan zen eta genero-arrakala nabarmena ez bada ere, gizonen jarduera-tasa pixka bat handiagoa da emakumeena baino (% 93 eta % 92, hurrenez hurren)
- 2022ko enplegu-tasa¹¹ % 83koa izan zen eta, aurreko kasuan bezala, genero-arrakala nabarmena ez bada ere, gizonen tasa pixka bat handiagoa da emakumeena baino (% 84 eta % 82, hurrenez hurren)
- 2022ko okupazio-tasa¹² % 90ekoa izan zen eta, aurreko kasuan bezala, genero-arrakala nabarmena ez bada ere, gizonen tasa pixka bat handiagoa da emakumeena baino (% 91 eta % 89, hurrenez hurren)
- Langabezia-tasa¹³ % 10ekoa izan zen eta kasu horretan txikiagoa izan zen gizonen tasa emakumeena baino (% 9 eta % 11, hurrenez hurren).
- Ikasketak amaitu dituzten biztanleek lehenengo enplegua aurkitzeko behar izan duten denbora bederatzi hilabetekoa izan da, ikasketak amaitu zituztenetik zenbatuta, eta denbora bera behar izan dute emakumeek eta gizonek.

¹⁰ Jarduera-tasa: lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela eta lanean hasteko prest daudela) erantzun duten pertsonen ehunekoa, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

¹¹ Enplegu-tasa: enplegu ordaindua duten edo jarduera independente bat burutzen duten pertsonen ehunekoa, erantzun guztiei dagokienez.

¹² Okupazio-tasa: ordaindutako enplegua duten pertsonen ehunekoa, pertsona aktibo guztiei dagokienez.

¹³ Langabezia-tasa: ordaindutako enplegurik ez duten pertsonen ehunekoa, erantzun guztiei dagokienez.

- Serie historikoa erreferentziatzen hartuta eta 2016ko datuekin alderatuta (% 18ko langabezia-tasa eta % 74ko okupazio-tasa), hobekuntza nabarmena egon da.

V.1.15 TAULA. EAEKO UNIBERTSITATEETAN IKASKETAK AMAITU DITUZTEN BIZTANLEEN LANERATZEA							
LANERATU ZIREN URTEA (PROMOZIOA)	2016 (2013)	2017 (2014)	2018 (2015)	2019 (2016)	2020 (2017)	2021 (2018)	2022 (2019)
IKASKETAK AMAITU ZITUZTEN IKASLE-KOPURUA	10.176	9.385	8.880	8.965	8.255	8.457	8.512
EMAKUMEAK (%)	57	57	57	57	58	58	59
BATEZ BESTEKO ADINA (UNIBERTSITATEKO IKASKETAK AMAITZEAN)	25	26	25	25	24	24	24
JARDUERA-TASA (%)	90	94	94	93	93	91	93
ENPLEGU-TASA (%)	74	83	87	84	81	79	83
OKUPAZIO-TASA (%)	82	89	92	90	87	87	90
LANGABEZIA-TASA (%)	18	11	8	10	13	13	10
UNIBERTSITATEKO IKASKETAK AMAITU ZITUZTENETIK LEHENENGO ENPLEGUAN HASI ARTEKO BATEZ BESTEKO DENBORA (HILABETETAN)	10	12	11	13	11	10	9

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzu Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzeari

V.1.16 TAULA. EAEKO UNIBERTSITATEETAN IKASKETAK AMAITU DITUZTEN BIZTANLEEN LANERATZEA, SEXUAREN ARABERA									
	2020ko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)			2021eko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)			2022ko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)		
	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK
JARDUERA-TASA	93	93	93	91	91	92	93	92	93
ENPLEGU-TASA	81	81	81	79	79	80	83	82	84
OKUPAZIO-TASA	87	87	87	87	87	87	90	89	91
LANGABEZIA-TASA	13	13	13	13	13	13	10	11	9
IKASKETAK AMAITZETIK LEHENENGO ENPLEGURA BITARTEKO DENBORA (BATEZ BESTEKO HILABETAK)	11	12	11	10	10	10	9	9	9

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzu Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzeari

Jarduera-, enplegu- eta langabezia-tasak ezagutza-eremuen arabera banakatuz gero, alde nabarmenak daude. Horrenbestez, osasunari eta espezialitate teknikoei lotutako titulazioek lortu dituzte jarduera- nahiz enplegu-tasa altuenak eta langabezia-tasa baxuenak.

Zehazki, espezialitate teknikoaren eta osasunari lotutako enplegu-tasak tasa orokorraren gainetik daude (% 91 eta % 89, hurrenez hurren; biak ala biak geratu dira tasa orokorraren gainetik, % 83koa baita). Bi tasa horien atzetik geratu dira arlo ekonomiko-juridikoak (% 83) eta esperimentalak (% 81).

Osasunari lotutako espezialitateen langabezia-tasa % 6koa da eta teknikoena, berriz, % 5koa (biak ala biak tasa orokorraren azpitik, % 10koa baita). Tasarik altuenak Gizarte Zientzietan (% 16) eta Giza Zientzietan (% 13) ageri dira. Bestalde, arlo ekonomiko-juridikoetan eta esperimentaletan % 9ko tasa egon da bietan.

Halaber, unibertsitateko titulazioa duten pertsonen eskuratzen duten enplegu-motari buruzko bi adierazleren emaitzak aipatu behar dira:

- Enplegu ahokatuaren tasak hirugarren hezkuntzari (unibertsitateko ikasketei edo goi-mailako zikloari) lotutako enplegua lortu duten pertsonen ehunekoa islatzen du¹⁴) eta % 86koa da; arlo teknikoaren tasa % 97koa da eta osasunari lotutako arloen tasa nahiz arlo esperimentalena % 96koa da.
- Ikasketei lotutako enpleguaren tasari dagokionez, haien unibertsitate-ikasketei oso lotuta dagoen lanean ari diren pertsonen ehunekoa islatzen du eta, ikuspuntu kualitatibotik, enplegu ahokatuaren tasa osatzen du eta

¹⁴ Enpresen zuzendaritza eta gerentzia, unibertsitateko titulazioari lotutako profesional zientifikoak eta intelektualak, eta laguntza-teknikariak eta -profesionalak.

% 79koa da; hala ere, osasunari lotutako arloetan % 94koa da eta arlo teknikoetan, berriz, % 84koa. Ondoren, arlo esperimentalak ageri dira, % 79ko tasarekin.

V.1.17 TAULA. EAEko UNIBERTSITATEETAN IKASKETAK AMAITU DITUZTEN BIZTANLEEN LANERATZEA, JAKINTZA-ARLOAREN ARABERA. DATUAK, EHUNEKOTAN					
2018KO PROMOZIOA 2021EKO LAUGARREN HIRUHILEKOAN					
	JARDUERA-TASA	ENPLEGU-TASA	LANGABEZIA-TASA	NEURRIKO ENPLEGU-TASA	IKASKETEKIN NAHIKO EDO OSO LOTUTA DAGOEN ENPLEGUA (%)
ESPERIMENTALAK	89	77	14	91	77
TEKNIKOAK	94	87	8	95	85
OSASUNA	93	87	6	94	90
SOZIALAK	90	74	18	78	73
EKONOMIKO-JURIDIKOAK	89	79	11	74	78
GIZA ZIENTZIAK	90	73	19	72	64
GUZTIRA	91	79	13	83	79
2019KO PROMOZIOA 2022KO LAUGARREN HIRUHILEKOAN					
ESPERIMENTALAK	90	81	9	96	79
TEKNIKOAK	96	91	5	97	84
OSASUNA	94	89	6	96	94
SOZIALAK	92	77	16	80	72
EKONOMIKO-JURIDIKOAK	91	83	9	79	75
GIZA ZIENTZIAK	91	79	13	77	64
GUZTIRA	93	83	10	86	79

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzu Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea. Euskal unibertsitateen multzoa

1.3. HEZKUNTZA-ADIERAZLEAK

Hezkuntza-sistema baten alderdi anitzak diseinatzeko orduan sailkapen asko erabil badaitezke ere, epigrafe honek Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren *Mapa del Sistema estatal de indicadores de la educación* (Hezkuntza Adierazleen Estatuko Sistemaren Mapa) azterlana du oinarri.

Memoria sozioekonomiko honetan ohikoa den moduan, zenbait adierazletan urteko jarraipena egiten da, eta beste batzuk bi urtean behin edo hiru urtean behin aztertzen dira, hala, beste adierazle batzuk aztertu ahal izateko; eta modu paraleloan, beste adierazle batzuk, informazio berria eskuragarri dagoenean aztertzen dira (PISA, Ebaluazio diagnostikoa...).

Epigrafearen amaieran, Unibertsitate Sistemako beste adierazle batzuk eta unibertsitateek Shanghaiko sailkapenean duten postua azaldu dira. Epigrafe honetan zehar kontuan izan behar dira Hezkuntzako Normalizatutako Nazioarteko Sailkapena (CINE 2011) eta Hezkuntzako Sailkapen Nazionala (CNED 2014), memoria honetako glosarioan jasota daudenak.

V.1.18. TAULA. ADIERAZLEEN SAILKAPENA	
Eskolatzea eta hezkuntza-ingurunea	• Eskolatzea eta biztanleria • Eskolatzetasa • Ikasle atzerritarrak • Ikasleak, talde eta irakasle bakoitzeko • Lanbide Heziketa • Atzerriko hizkuntzen ikaskuntza • Irakasleak • Etengabeko ikaskuntzan parte hartzea • IKT
Hezkuntza-finantzaketa	• Hezkuntzako gastu osoa • Hezkuntzako gastua ikasle bakoitzeko
Hezkuntza-emaizten adierazleak	• Oinarrizko gaitasunak Lehen Hezkuntzako laugarren mailan

V.1.18. TAULA. ADIERAZLEEN SAILKAPENA

- Oinarritzko gaitasunak DBHko bigarren mailan
- 15 urterekin izan beharreko ezinbesteko gaitasunak (PISA)
- Ikasleen adinaren egokitasuna
- Hezkuntza eta prestakuntza goiz uztea
- Titulua lortu dutenen tasak
- Helduen prestakuntza-maila
- Jarduera- eta langabezia-tasak prestakuntza-mailaren arabera
- Laneko diru-sarrerak, prestakuntza-mailaren arabera
- Helduen gaitasun-maila
- Gutxieneko gaitasun-maila irakurmenean eta matematikan

Iturria: Hezkuntza Adierazleen Estatuko Sistema Geuk egina, oinarri hartuta Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuak.

1.3.1. Eskolatzearen eta hezkuntza-ingurunearen adierazleak**Goi-mailako hezkuntzako tasa garbia (Lanbide Heziketarena eta unibertsitate-ikasketena)**

Goi-mailako ikasketetako adin teorikoetan (18-24 urte) matrikulatutakoen ehunekoa da, adin horretako herritarren gultizko kopuruari dagokionez.

Goi-mailako hezkuntzako eskolatzeara geroz eta handiagoa da. Europako goi-mailako hezkuntza-sistemak munduko kalitate-erreferentzia bihurtzea lortu da eta, ondorioz, Europako herrialdeak elkartzeko prozesua sortu da, goi-mailako hezkuntzako eta ikerketako espazio erkidea eratzeke asmoz.

Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren 2023ko *Sistema estatal de indicadores de la educación* (Hezkuntza Adierazleen Estatuko Sistema) azterlanaren arabera, 2020-2021 ikasturteko EAEko goi-mailako hezkuntzako eskolatzeara tasa garbia Estatuko hirugarren handiena zen (% 63,1), 20 urteko adina kontuan hartuta; hala, Madrilen (% 72,7) eta Gaztela eta Leonen (% 64,5) ostean kokatu zen. Estatuko batez bestekoa % 53,3koa izan zen.

Unibertsitateaz kanpoko ikasketak (hau da, Lanbide Heziketako goi-mailako zikloak) eta unibertsitate-ikasketak bereizita, lehenengo kasuan, tasa altuenak EAEn (% 19,3), Errioxan (% 18,3) eta Kantabrian (% 18,2) zeuden; eta bigarren kasuan (unibertsitate-ikasketak), Madrilen (% 56,2), Gaztela eta Leonen (% 49,4) eta EAEn (% 43,8).

V.1.19. TAULA. GOI-MAILAKO HEZKUNTZAKO, UNIBERTSITATEAZ KANPOKO GOI-MAILAKO HEZKUNTZAKO ETA UNIBERTSITATEKO GOI-MAILAKO HEZKUNTZAKO TASA GARBIAK, 20 URTEKO ADINEAN, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA

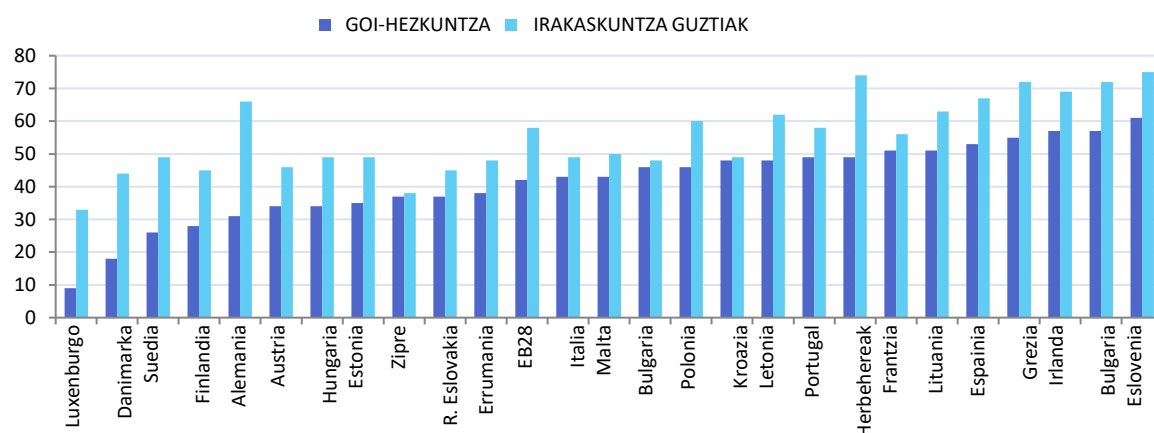
	GOI-MAILAKO HEZKUNTZAKO ESKOLATZE-TASA GARBIA			UNIBERTSITATEKO GOI-MAILAKO HEZKUNTZAKO ESKOLATZE-TASA GARBIA			UNIBERTSITATEAZ KANPOKO GOI-MAILAKO HEZKUNTZAKO ESKOLATZE-TASA GARBIA		
	2015-16	2020-2021	ALDAKUNTZA	2015-16	2020-2021	ALDAKUNTZA	2015-16	2020-2021	ALDAKUNTZA
GUZTIRA	49,3	53,3	4,1	37,4	37,9	0,4	11,8	15,5	3,7
ANDALUZIA	43,3	47,9	4,5	33,6	33,5	0,0	9,7	14,4	4,6
ARAGOI	54,0	54,0	0,1	41,2	38,4	-2,8	12,8	15,7	2,9
ASTURIAS	49,9	52,5	2,6	37,9	35,0	-2,8	12,0	17,4	5,4
BALEAR UHARTEAK	20,7	24,8	1,1	14,9	14,9	0,0	5,8	10,0	4,1
KANARIAK	34,7	36,2	1,5	23,3	22,9	-0,4	11,5	13,4	1,9
KANTABRIA	44,2	51,6	7,4	31,3	33,4	2,1	13,0	18,2	5,2
GAZTELA ETA LEON	58,4	64,5	6,1	47,4	49,4	2,0	10,9	15,1	4,2
GAZTELA-MANTXA	27,3	32,9	5,7	17,6	19,7	2,1	9,7	13,3	3,6
KATALUNIA	55,5	55,8	0,2	39,7	39,0	-0,7	15,9	16,8	0,9
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	48,3	54,5	6,1	35,7	38,8	3,1	12,6	15,6	3,0
EXTREMADURA	32,6	38,0	5,5	22,3	23,7	1,4	10,3	14,3	4,0
GALIZIA	47,0	51,9	4,9	33,0	34,1	1,2	14,0	17,8	3,8
MADRILGO ERKIDEGOA	68,8	72,7	3,9	57,8	56,2	-1,6	11,0	16,4	5,5
MURTZIA	45,2	48,3	3,1	36,8	35,5	-1,4	8,4	12,9	4,5
NAFARROA	52,4	56,1	3,7	39,9	40,8	0,9	12,5	15,3	2,8
EAE	62,8	63,1	0,3	47,3	43,8	-3,5	15,5	19,3	3,8
ERRIOXA	38,7	56,9	18,3	25,4	38,6	13,2	13,2	18,3	5,1
CEUTA	23,7	28,7	5,0	16,0	16,4	0,4	7,7	12,3	4,6
MELILLA	25,8	30,3	4,4	15,9	19,6	3,6	9,9	10,7	0,8

Iturria: Hezkuntza Adierazleen Estatuko Sistema, 2023 Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Datu-iturri beraren arabera, ikasturte berean, 20 urteko adina kontuan hartuta EB27ko goi-mailako hezkuntzako eskolatzetasa garbia % 42koa da. Ehunekorik altuenak honako herrialde hauetan izan dira: Eslovenian (% 61), Bulgarian eta Irlandan (bietan % 57), Grezian (% 55) eta Espainian (% 53); txikiak, berriz, hauetan: Luxenburgon (% 9), Danimarkan (% 18), Suedian (% 26), Finlandian (% 28) eta Alemanian (% 31).

Horiek horrela, EAEko goi-mailako hezkuntzako eskolatzetasa (% 63,1) EB27koa baino 20 puntu handiagoa izan zen (% 42).

V.1.1. GRAFIKOA 20 URTEKO ESKOLATZE-TASA GARBIAK EB27ko HERRIALDEETAN. 2020-21 IKASTURTEA

Iturria: Estatuko hezkuntza-adierazleen sistema. 2023ko edizioa

1.3.2. Hezkuntza-finantzaketaren adierazleak

EUSTAT: Hezkuntzaren kontua.

EUSTATen Hezkuntzaren Kontuan hezkuntza-alor guztietako (araututako eta ez arautuak) ohiko gastua eta kapital gastua jasotzen dira, hezkuntza-erakundeetan eta bestelako zentroetan eta enpresetan egindakoak, eta iturri publikoekin eta pribatuekin finantzatuak izan direnak.

2022an, EAEko hezkuntzako gastu osoa % 5,8 hazi zen EAEn 2021. urtearekin alderatuta, eta 4.709,6 milioi eurokoa izan zen, EUSTATEk aurreratutako datuen arabera. Guztizko gastutik, 4.505,7 milioi erabili ziren gastu arrunterako eta 203,9 milioi inbertsiorako (kapital-eraketa gordina).

Biztanleka banatuta, hezkuntzako gastua 2.152 eurokoa izan zen, hau da, BPGd-aren % 5,5, aurreko urtean baino 0,2 ehuneko-puntu gutxiago.

Finantzaketari dagokionez, 2019ko finantzaketa publikoa % 76koa izan zen eta 2022an, berriz, % 77koa. Bestalde, 2019ko finantzaketa pribatua % 24koa izan zen eta 2022an, berriz, % 23koa.

V.1.20. TAULA. EAEko HEZKUNTZAKO DATU ETA ADIERAZLE NAGUSIAK 2019-2020						
	2019	2020	2021	2022 (aurrerape- na)	ALD. 2020- 2021	ALD. 2021- 2022
HEZKUNTZAKO GASTUA, GUZTIRA (MILAKA EUROTAN)	4165555	4.182.404	4.451.000	4.709.566	6,4	5,8
GASTU ARRUNTA, GUZTIRA	3988685	3.993.830	4.265.015	4.505.690	6,8	5,6
KAPITAL-ERAKETA GORDINA	176870	188.574	185.985	203.876	-1,4	9,6
GASTUA BIZTANLE BAKOITZEKO (eurotan)	1889	1.904	2.033	2.152	6,8	5,9
BPGd-ren GAINEKO GASTUA (%)	5,2	5,8	5,7	5,5		
FINANTZAKETA	4.165.555	4.182.404	4.451.000	4.709.566	6,4	5,8
FINANTZAKETA PUBLIKOA (MILAKA EUROTAN)	3.167.014	3.249.778	3.436.169	3.624.976	5,7	5,5
FINANTZAKETA PUBLIKOA (%)	76,0	77,7	77,2	77,0		
FINANTZAKETA PUBLIKOA (MILAKA EUROTAN)	998.541	932.626	1.014.831	1.084.590	8,8	6,9
FINANTZAKETA PRIBATUA (%)	24,0	22,3	22,8	23,0		

Iturria: Hezkuntzaren Kontua. EUSTAT

Gastuaren azterketa zehatza jaso da ondoren, 2021eko datuak kontuan hartuta, urte horretakoak baitira eskuragarri dauden behin betiko datuak, azterketa egitea ahalbidetu dutenak.

Hezkuntza eta Prestakuntza Zerbitzuak guztizko gastuaren % 81,3 izan ziren; jarduera osagarriak (garraioa, jantokia, egoitza...), berriz, gastuaren % 6,6 (292,4 milioi). Halaber, liburu, eskolako materialen eta etxeetan erositako beste ondasun batzuen gastua 155,1 milioikoa izan zen, guztizkoaren % 3,5. Berrikuntza hezitzailearen gastua (% 3,4) bere horretan mantendu da eta Hezkuntza Sistemako Administrazio Orokorrean lotutako gastua guztizkoaren % 1ekoa izan da. Azkenik, kapital-eraketa gordinari dagokion gastua guztizko gastua izan zen, 2020koa baino 0,3 puntu txikiagoa.

Finantzaketari dagokionez, EUSTATen arabera, finantzaketa publiko handiena bere horretan mantendu da hezkuntza-zerbitzuen gastuan (% 84,3) eta kapitalaren gastuan (% 61,9); finantzaketa pribatuan, aldiz, gastu handiagoa egin da gainerako jardueretan eta ondasunetan (% 58,1), non garraioa, eskola-jantokia, liburuak eta eskolako materiala sartu baitira.

V.1.21. TAULA. EAEko HEZKUNTZAKO GASTU OSOAREN BILAKAERA, FUNTZIOEN ARABERA (MILAKA EUROTAN).						
	2018	2019	2020	2021	2021 % BERTIKALA	ALD. 2020-2021
HEZKUNTZAKO GASTUA, GUZTIRA	3997493	4.165.555	4.182.404	4.451.000	100,0	6,4
HEZKUNTZAKO GASTU ARRUNTA, GUZTIRA	3802770	3.988.685	3.993.830	4.265.015	95,8	6,8
EF.1. HEZKUNTZA- ETA PRESTAKUNTZA-ZERBITZUAK	3180286	3.362.522	3.413.218	3.620.679	81,3	6,1
EF.2. JARDUERA OSAGARRIAK	267777	277.034	247.486	292.417	6,6	18,2
EF.2.1. GARRAIOA	42133	44.076	38.629	45.210	1,0	17,0
EF.2.2. JANTOKIA	179749	184.812	162.859	202.222	4,5	24,2
EF.2.3. EGOITZA	1095	1.383	922	1.204	0,0	30,6
EF.2.4. BESTE BATZUK	44800	46.763	45.076	43.781	1,0	-2,9
EF.3. LIBURUAK, ESKOLAKO MATERIALA ETA ETXEETAN EROSITAKO BESTE ONDASUN BATZUK	148021	154.273	151.663	155.113	3,5	2,3
EF.4. HEZKUNTZA-SISTEMAREN ADMINISTRAZIO OROKORRA	40032	42.419	41.343	44.887	1,0	8,6
EF.5. IKERKETA ETA BERRIKUNTZA	166654	152.437	140.120	151.919	3,4	8,4
KAPITAL-ERAKETA GORDINA	194723	176.870	188.574	185.985	4,2	-1,4
<i>Iturria: Hezkuntzaren Kontua. EUSTAT</i>						

Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa: hezkuntzako gastu publikoa, administrazio-motaren arabera

Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren *Las cifras de la educación en España* (Espainiako hezkuntzaren zifrak) azterlanaren 2023ko edizioan jasotako EUROSTATen datuen arabera, 2020an EB27k Hezkuntzan egindako gastu publikoa ¹⁵ BPGd-aren % 5,02koa izan zen, Estatuko ratioa (% 4,72) baino handiagoa. Ratio handienak izan dituzten herrialdeak azken urteotako berdinak dira, baina aldaketak daude sailkapenean: Suedia (% 7,34), Danimarka (% 6,86), Belgika (% 6,71), Finlandia (% 6,27), Zipre (% 5,67), Frantzia, (% 5,66), Austria (% 5,43) eta Herbehereak (% 5,42).

V.1.22. taulan ageri den bezala, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuen arabera, 2022an, hezkuntzako gastu publikoa, Estatuko administrazio eta unibertsitate guztiak barne hartuta eta finantza-kapitulua kanpo utzita (hala, ez da egongo gorabeherarik eta nazioarteko konparazioa egin ahalko da)¹⁶ 63.067,5 milioi eurokoa izan zen, hau da, BPGd-aren % 4,92 (2021eko ehuneko bera).

Estatuko gastu publiko hori administrazioen arabera aztertu da eta ikusi da, espero bezala, zatirik handiena Hezkuntza Ministerioari eta autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioei (Hezkuntza Kontseilaritzetara eta Sailei) dagokiela. Horiek horrela, autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioetan egindako gastua, guztira, 55.844,5 milioi eurokoa izan zen 2022. urtean, BPGd-aren % 4,36, alegia, eta beheranzko joera mantendu da. EAEan, 3.315,5 milioi euroko gastua egin da, hau da, BPGd-aren % 4,18; hala, bertan ere mantendu da beheranzko joera. Aipatutako ratioa Estatuko batezbestekoa baino txikiagoa da.

Europako eta aipatutako herrialdeetako batezbestekoarekin alderatzeko, guztizko gastuak izan ditugu aintzat (administrazio guztietakoak), lehenengo paragrafoan aipatutakoak. Horrenbestez, EAEko eta Europako batezbestekoak (herrialdeen azaleraren arabera kalkulaturik) ezin dira zuzenean konparatu, baina egoera

¹⁵ Erabilitako metodologiak ez du Haur Hezkuntzako gastua barne hartzen.

¹⁶ Hezkuntzako gastu publikoaren guztizko zifra kuantifikatzeko zehaztapen teknikoak dagokienez, hiru osagai hartu dira kontuan:

- Administrazio eta unibertsitate publikoetara bideratutako gastua funts publikoetatik dator, ikastetxe publiko edo pribatuaren baliatzen den kontuan hartu barik.
- Administrazioak banatzen ez duen gastuak barne hartzen du hezkuntza-jarduerari egotzi behar zaizkion eta aurrekontu publikoetan esplizituki ageri ez diren gizarte-kotizazioen bolumenaren zenbatespena.
- Aurreko osagaien baturari doikuntza-partidak kendu behar zaizkio; hortaz, honako hauek hartzen ditu barne:
 - Hezkuntza Administrazioek Tokiko Erakundeei egindako transferentziak, zeinak behar bezala finkatzeko kendu behar baitira.
 - Hizpide dugun jardueraren gastua zehaztean, hala nola hezkuntza-administrazioek egindako gastuaren finkapena eta unibertsitate publikoen gastuen aurrekontuak zehaztean, kendu behar den finantzaketa pribatua (unibertsitateko irakaskuntzako gastu publikoan sartu da gastu hori). Ondorio horietarako, finantzaketa pribatutzat jo da 3. kapituluan (unibertsitate publikoen diru-sarreraren aurrekontuei buruzkoan) jasotakoa, prezio akademikoetatik salbuesteko bekak kanpo utzita.

orokorra aurreikusi dezakegu eta, datu horiek oinarri hartuta, esan dezakegu gure autonomia-erkidegoaren BPGd-aren gaineko gastu publikoa aipatutako herrialdeena baino txikiagoa dela hizpide dugun gaian.

V.1.22. TAULA. HEZKUNTZAKO GASTU PUBLIKOAREN BILAKAERA, ADMINISTRAZIO-MOTAREN ARABERA (MILAKA EUROTAN). GASTU PUBLIKOA, FINANTZA-KAPITULUAK KANPO								
	GASTUA				% GASTUA/BPGd			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
ESTATUA, GUZTIRA	52856048	54.970.492	59.567.063	63.067.456	4,19	4,24	4,92	4,92
HEZKUNTZA, KULTURA ETA KIROL MINISTERIOA ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO HEZKUNTZA-ADMINISTRAZIOAK, HEZKUNTZA-ESKUMEN GUZTIAK DITUZTENAK	46.397.230	48.964.473	52.685.466	55.844.525	3,68	3,73	4,38	4,36
<i>Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioa.</i>	2.215.426	2.579.491	5.195.237	5.720.664	0,18	0,18	0,23	0,43
<i>Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioa, autonomia-erkidegoei egindako transferentziak kenduta</i>	1.849.634	1.903.426	2.302.792	2.706.032	0,15	0,15	0,17	0,19
Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak (Hezkuntza Kontseilariak/Sailak)	44.547.596	47.061.047	50.382.674	53.138.493	3,52	3,58	4,21	4,17
ANDALUZIA	8.424.026	8.903.703	9.863.094	10.667.780	5,11	5,98	6,01	5,92
ARAGOI	1.268.254	1.305.580	1.369.475	1.443.906	3,33	3,68	3,59	3,46
ASTURIAS	866.769	903.874	936.115	989.957	3,66	4,24	3,98	3,83
BALEAR UHARTEAK	1.006.072	1.028.903	1.115.982	1.186.978	2,96	3,93	3,72	3,35
KANARIAK	1.770.256	1.901.142	2.052.104	2.156.958	3,75	4,92	4,79	4,40
KANTABRIA	617.618	636.823	670.466	711.299	4,36	4,95	4,78	4,63
GAZTELA ETA LEON	2.244.792	2.401.492	2.471.508	2.577.183	3,75	4,38	4,17	4,01
GAZTELA-MANTXA	1.828.487	1.923.473	2.067.644	2.142.137	4,31	4,89	4,83	4,59
KATALUNIA	6.946.446	7.474.819	8.056.703	8.324.894	2,91	3,52	3,47	3,26
VALENTZIA	4.935.892	5.149.166	5.527.494	6.013.423	4,27	4,92	4,81	4,76
EXTREMADURA	1.116.324	1.129.411	1.213.723	1.255.842	5,45	5,99	5,88	5,57
GALIZIA	2.548.970	2.642.174	2.796.620	2.821.227	3,97	4,50	4,38	4,04
MADRIL	5.514.667	5.912.917	6.245.951	6.524.709	2,28	2,70	2,63	2,49
MURTZIA	1.523.214	1.620.769	1.661.721	1.723.334	4,71	5,44	5,08	4,81
NAFARROA	729.001	788.562	827.504	892.710	3,49	4,16	4,03	3,95
EAE	2.902.797	3.009.417	3.150.289	3.315.500	3,92	4,53	4,36	4,18
ERRIOXA	304.011	328.823	356.282	390.656	3,45	4,06	4,13	4,11
<i>Hezkuntza-eskumen guztiak ez dituzten autonomia erkidegoak</i>	...	...	...	...	4,19	4,24	4,92	4,92
<i>Beste administrazio batzuk</i>	3.914.004	3.820.083	4.550.344	4.816.646	3,68	3,73	4,38	4,36
ADMINISTRAZIOAREN ARABERA BANATU GABEKO GASTUA - Egotzitako gizarte-kotizazioak	4.489.000	4.380.000	4.403.000	4.457.000	0,18	0,18	0,23	0,43
<i>Estatuko administrazioek tokiko erakundeei egindako transferentziak - DOIKUNTZA-PARTIDA</i>	-267.156	-427.435	-479.284	-501.575	0,15	0,15	0,17	0,19

Iturria: Baliabide ekonomikoak. Gastu publikoa. Geuk egina, oinarri hartuta Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren eta EINren datuak.

Gastu publikoa unibertsitateaz kanpoko eta unibertsitateko irakaskuntzan, administrazio-motaren arabera

V.1.23. taulak erakusten duen bezala, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuen arabera, 2022an Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzan egindako ahalegina (BPGd-aren gaineko gastuaren ehunekoa) autonomia erkidegoetako hezkuntza-administrazioen batezbestekoa baino handiagoa da (BPGd-aren % 3,45 eta % 3,27, hurrenez hurren); alabaina, ez da hori gertatzen unibertsitateko irakaskuntzan egindako ahaleginarekin (% 0,62 eta % 0,84, hurrenez hurren).

V.1.23. TAULA. GASTU PUBLIKOAREN BILAKAERA (FINANTZA-KAPITULUAK KENDUTA) UNIBERTSITATEAZ KANPOKO IRAKASKUNTZAKO ERAKUNDEETAN ETA UNIBERTSITATE-IRAKASKUNTZAKO ERAKUNDEETAN, ADMINISTRAZIO-MOTAREN ARABERA

	GASTUA (MILAKA EUROTAN)				GASTUA/BPGd (%)			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
UNIBERTSITATEAZ KANPOKO IRAKASKUNTZAKO ERAKUNDEAK								
GUZTIRA	37.681.970	39.854.345	42.931.312	44.944.628	2,97	3,03	3,56	3,56
Hezkuntza Ministerioa eta autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	34946939	37.285.599	39.960.869	41.818.653	2,76	2,81	3,34	3,31
Hezkuntza Ministerioa	624870	826.242	2.254.361	1.940.764	0,05	0,05	0,07	0,19
Hezkuntza Ministerioa, autonomia-erkidegoei egindako transferentziak kenduta	549183	470.491	512.083	584.987	0,04	0,04	0,04	0,04
Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	34397756	36.815.108	39.448.786	41.233.666	2,71	2,76	3,29	3,27
EAEko Hezkuntza Kontseilaritza/Saila	2384155	2.468.805	2.605.853	2.740.888	3,22	3,71	3,61	3,45
Beste administrazio batzuk	3002087	2.995.967	3.449.512	3.627.289	0,23	0,24	0,27	0,29
Estatuko administrazioek tokiko erakundeei egindako transferentziak – DOIKUNTZA-PARTIDA	-267056	-427.220	-479.069	-501.314	-0,02	-0,02	-0,04	-0,04
UNIBERTSITATE-IRAKASKUNTZAKO ERAKUNDEAK								
GUZTIRA	9.791.446	9.986.805	10.614.742	11.364.016	0,78	0,79	0,89	0,87
Hezkuntza Ministerioa eta autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	9756070	9.951.177	10.568.486	11.337.506	0,78	0,78	0,89	0,87
Hezkuntza Ministerioa	241.166	307.938	328.370	394.914	0,02	0,02	0,03	0,03
Hezkuntza Ministerioa, autonomia-erkidegoei egindako transferentziak kenduta	241166	307.938	328.370	394.914	0,02	0,02	0,03	0,03
Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	9.514.904	9.643.238	10.240.116	10.942.592	0,76	0,76	0,86	0,84
EAEko Hezkuntza Kontseilaritza/Saila	449.511	461.852	469.840	489.487	0,61	0,69	0,65	0,62
Beste administrazio batzuk	35476	35.844	46.470	26.771	0,00	0,00	0,00	0,00
Estatuko administrazioek tokiko erakundeei egindako transferentziak - DOIKUNTZA-PARTIDA	-100	-215	-215	-261	0,00	0,00	0,00	0,00

Iturria: Baliabide ekonomikoak. Gastu publikoa. Geuk egina, oinarri hartuta Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren eta EInren datuak. Bekak ez dira barne hartzen

Unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzako gastu publikoa ikasle bakoitzeko. Estatuko konparazioa

Unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzari dagokionez ikasle bakoitzeko eta autonomia-erkidego bakoitzeko egiten den gastu publikoa kalkulatzeko, oinarritzat hartu da ELGAk adierazleen proiektuan adierazle hori lortzeko aplikatzen dituen arauekin bat datorren metodologia. Beraz:

- Autonomia-erkidegoan hezkuntzan egindako gastu publiko guztia barne hartzen da (beken gastua salbuetsita), albo batera utzita hura finantzatzen duen erakundea. Horren ondorioz, hezkuntzakoak ez diren administrazioen hezkuntza-gastuak gehitzeaz gain, egotzitako gizarte-kotizazioen gastua lurraldeen arabera banatzen da.
- Kapitulua finantzarioak gastuaren zenbatekoan kentzen dira.
- Urte bateko ikasle-kopurua kalkulatzeko, bi ikasturteko zifrak (unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzako estatistikan ageri diren zifrak) haztatuko dira; esate baterako, 2018ko kopurua kalkulatzeko 2017-2018ko eta 2018-2019ko ikasturteetako ikasleak hartuko dira kontuan. Ondoren, askotariko irakaskuntzetan egindako matrikula-kopurua eraldatuko da arduraldi osoaren baliokidea lortzeko; horretarako, nazioarteko estatistikan erabiltzen diren bihurketa-faktore berak erabiliko dira.

- “Ikasle publiko eta itunpeko ikasle bakoitzeko gastu publikoa” “ikasle publiko bakoitzeko gastu publiko” bihurtzeko, kenduko da itunpeko ikastetxe pribatuak jasotzen dituzten dirulaguntzen eta ekonomia-itunen zenbatekoa; halaber, ikasleen datuetan soilik jaso dira ikastetxe publikoetako ikasleak. Lanerako prestakuntzako jarduerari lotutako gastua ere kanpoan utzi da.

Bestalde, adierazlean eragin dezaketen askotariko faktoreak daude, kalkuluan jasota ez daudenak, hala nola banaketa geografikoa, ikasleak hainbat hezkuntza-mailatan banatuta egotea, eta eskaintza publikoaren eta pribatuaren pisua.

Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuen arabera, ikasle publiko nahiz itunpeko bakoitzagatik unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzan EAEn egindako gastu publikoa 7.857 eurokoa izan zen 2021. urtean; hortaz, EAEk lehen postua lortu zuen berriz ere autonomia-erkidegoen sailkapenean. Gastu hori % 16,9 igo da 2018ko gastuarekin alderatuta; Estatuan, berriz, % 18,4ko gehikuntza jaso da. Estatuko batezbestekoa 6.113 eurokoa izan zen; beraz, EAEko ikasle bakoitzeko gastua Estatukoa baino % 28,5 handiagoa izan zen.

Unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzako ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko egindako gastu publikoa 10.984 eurokoa izan zen EAEn 2021. urtean eta, hortaz, gure erkidegoak du, berriz ere, ikasle bakoitzeko gasturik handiena. Gastu hori % 16,7 igo da 2018. urtekoarekin alderatuta; Estatuan, berriz, % 18ko gehikuntza jaso da. Estatuko batezbestekoa 7.043 eurokoa izan zen; horrenbestez, EAEko ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko egindako batez besteko gastua Estatukoa baino % 56 handiagoa izan zen.

V.1.24. TAULA. UNIBERTSITATEAZ KANPOKO IKASLE BAKOITZEKO GASTU PUBLIKOA (1), AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA										
	IKASLE PUBLIKO ETA ITUNPEKO BAKOITZEKO GASTU PUBLIKOA (EUROTAN)					IKASLE PUBLIKO BAKOITZEKO GASTU PUBLIKOA (EUROTAN)				
	2018	2019	2020	2021	Aldak. % 2018/21	2018	2019	2020	2021	Aldak. % 2018-2021
ESTATUA	5163	5.395	5.667	6.113	18,4	5.968	6.236	6.540	7.043	18,0
ANDALUZIA	4617	4.800	5.090	5.665	22,7	5.210	5.439	5.778	6.367	22,2
ARAGOI	5536	5.689	5.843	6.146	11,0	6.485	6.521	6.680	7.128	9,9
ASTURIAS	6032	6.295	6.587	6.962	15,4	7.053	7.377	7.702	8.140	15,4
BALEAR UHARTEAK	5672	5.902	6.011	6.455	13,8	6.767	7.042	6.945	7.471	10,4
KANARIAK	5.238	5.495	5.994	6.635	26,7	5.853	6.063	6.612	7.322	25,1
KANTABRIA	6154	6.443	6.652	7.074	14,9	7.183	7.526	7.738	8.163	13,6
GAZTELA ETA LEON	5833	5.974	6.445	6.644	13,9	6.942	7.191	7.840	8.033	15,7
GAZTELA-MANTXA	5151	5.508	5.683	6.123	18,9	5.594	5.988	6.165	6.652	18,9
KATALUNIA	5042	5.250	5.531	6.060	20,2	5.798	6.024	6.292	6.920	19,4
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	5.127	5.362	5.543	5.962	16,3	5.803	6.074	6.310	6.793	17,1
EXTREMADURA	6124	6.481	6.613	7.170	17,1	6.846	7.253	7.402	8.020	17,1
GALIZIA	6.151	6.386	6.714	7.046	14,6	7.134	7.404	7.747	8.075	13,2
MADRIL	4.159	4.399	4.745	5.030	20,9	4.892	5.144	5.607	5.886	20,3
MURTZIA	4.838	5.083	5.331	5.477	13,2	5.391	5.725	5.973	6.192	14,9
NAFARROA	6.173	6.477	6.920	7.375	19,5	7.622	7.977	8.478	8.993	18,0
EAE	6.720	7.071	7.329	7.857	16,9	9.415	9.944	10.214	10.984	16,7
ERRIOXA	5.430	5.631	5.982	6.588	21,3	6.420	6.669	7.121	7.912	23,2

(Ikasle bakoitzeko gastu publikoa unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzetan, lanerako prestakuntza kenduta. Ikasle-kopurua arduraldi osoaren baliokide bihurtu da, nazioarteko estatistikan erabiltzen den metodologiari jarraikiz.
Iturria: Hezkuntzaren zifrak Espainian.

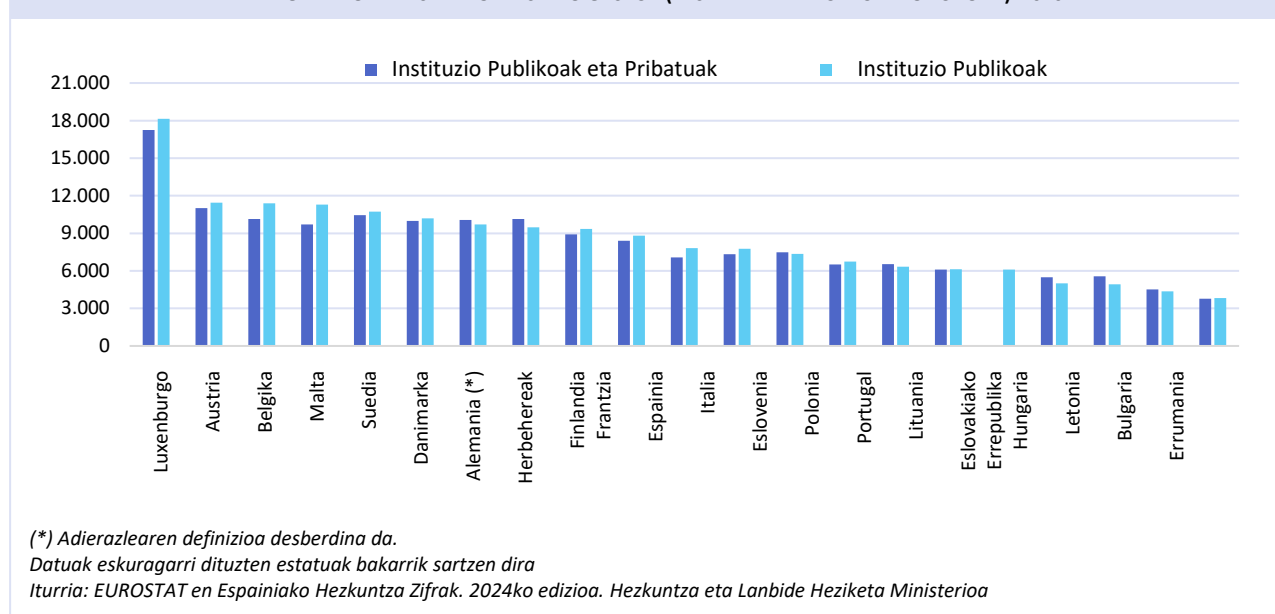
Hezkuntza-erakundeetako ikasle bakoitzeko gastua (eurotan, EAP erabiliz bihurtuta). Nazioarteko konparazioa

Aurreko adierazleak ez bezala, adierazle honek erakunde publiko eta pribatuetan gastu publikoa nahiz pribatua eta lanerako prestakuntza hartzen ditu kontuan, eta eurotan kalkulatuta dago (EAP erabiliz bihurtuta).

Hezkuntza-maila guztiei erreparatzen zaie, haurren hasierako hezkuntza-garapenari (Haur Hezkuntzako lehenengo zikloa) izan ezik.

EUROSTATen arabera, 2020an ikasle bakoitzeko gastua 7.067 euro izan zen Estatuan, hezkuntza-erakunde publiko eta pribatuak barne hartuta, eta 7.806 eurokoa erakunde publikoetan. Aipatutako bi gastu horiek, berriz ere, Frantzia, Finlandia, Herbehereetan, Danimarkan, Suedian, Malta, Belgika eta Austria jasotakoen azpitik daude, eta Luxenburgon jasotakoetatik oso urrun.

V.1.2 GRAFIKOA. IKASLE EDO IKASLEKO GASTUA (PPS ERABILIZ BIHURTUTAKO EUROAK). 2020

Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Sailaren gastua

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastua (hezkuntzaren arloa soilik), 2022an 3.372,8 milioi eurokoa izan zen. Hortaz, % 5,7ko gehikuntza egon da aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Zenbateko horrek Eusko Jaurlaritzako guztizko gastuan duen partaidetza-ehunekoa % 24,6koa da, aurreko urtekoa (% 25,1) baino txikiagoa. Hala, adierazitako gastua EAEko BPGd-aren % 3,91 da, 2021. urtean jasotakoa baino pixka bat txikiagoa (% 4,09). Ikasle bakoitzeko hezkuntzako gastu-ratioa (ikasleena, guztira, hau da, araubide orokorrekoa¹⁷ zein berezikoa¹⁸) berririo igo zen 2021 eta 2022 bitartean, 6.617 eurotik 7.050 eurora.

Bestalde, 2023ko aurrekontuetan, Hezkuntzarako partida 3.252 milioi eurokoa da. Hortaz, % 8,1eko gehikuntza egon da aurreko urteko aurrekontuko gastuarekin alderatuta. Zenbateko horrek Eusko Jaurlaritzako gastuen aurrekontuan duen partaidetza-ehunekoa % 22,8koa da. Gastu hori EAEko BPGd-aren % 3,56 da.

¹⁷ Unibertsitatekoa eta unibertsitatez kanpokoa.

¹⁸ Arte Plastikoak eta Diseinua, Hizkuntzak, Musika, Dantza, Kirola eta Diseinuko Goi Mailako Ikasketak.

V.1.25. TAULA. EUSKO JAURLARITZAK HEZKUNTZAN LIKIDATUTAKO/AURREKONTUETAN SARTUTAKO GASTUAREN BILAKAERA								
Urteak	EUROAK, MILAKOTAN	JAURLARITZAREN GUZTIZKOA (MILAKA EUROTAN)	EUSKO JAURLARITZAK LIKIDATUTAKO GUZTIZKO GASTUAREN GAINEKO %	BPGd (MILAKA EUROTAN)	BPGd-AREN GAINEKO %	OINARRIA: 2018 = 100	IKASLEAK, GUZTIRA (1)	IKASLE BAKOITZEKO GASTUA, EUROTAN
AURREKONTU-LIKIDAZIOEKIN								
2018	2.798.940	11.317.546	24,7	76.888.235	3,64	100	486.335	5.755
2019	2.944.662	12.038.657	24,5	79.537.107	3,70	105	485.959	6.059
2020	3.047.202	11.779.674	25,9	71.828.616	4,24	109	487.480	6.251
2021	3.189.797	12.717.982	25,1	78.038.814	4,09	114	482.063	6.617
2022	3.372.801	13.721.874	24,6	86.266.450	3,91	121	478.444	7.050
ALD. (%)	5,7	7,9		10,5			-0,8	6,5
AURREKONTUEKIN								
2022	3.008.746	13.107.800	23,0	86.266.450	3,49	107	478.444	6.289
2023	3.251.996	14.250.722	22,8	91.292.985	3,56	116	-	-
ALD. (%)	8,1	8,7		5,8				
<i>(1) Ikasle guztien kopuruak barne hartzen ditu araubide orokorreko ikasleak nahiz araubide berezikoak. Araubide orokorreko ikasleen kopuruak barne hartzen ditu unibertsitateaz kanpoko ikasleak (Lanbide Heziketako eta Helduen Etengabeko Hezkuntzako ikasleak) nahiz unibertsitateko ikasleak. Araubide bereziko ikasleen kopuruak barne hartzen ditu arte plastiko eta diseinuko, hizkuntzetako, musikako, dantzako, kiroleko eta diseinuko goi-mailako ikasketetako ikasleak.</i>								
<i>Iturria: Geuk egina, oinarri hartuta EUSTAten, EAEko Kontu Orokorraren eta azken bi urtetako aurrekontuen datuak.</i>								

1.3.3. Hezkuntza-erlazioen adierazleak

Goi-mailako ikasketetako titulua dutenen ehunekoa gazteen artean

Adierazle hau erreferentziatzeko adin-taldean goi-mailako hezkuntza duten pertsonen kopuruaren portzentaje-erlazioa da.

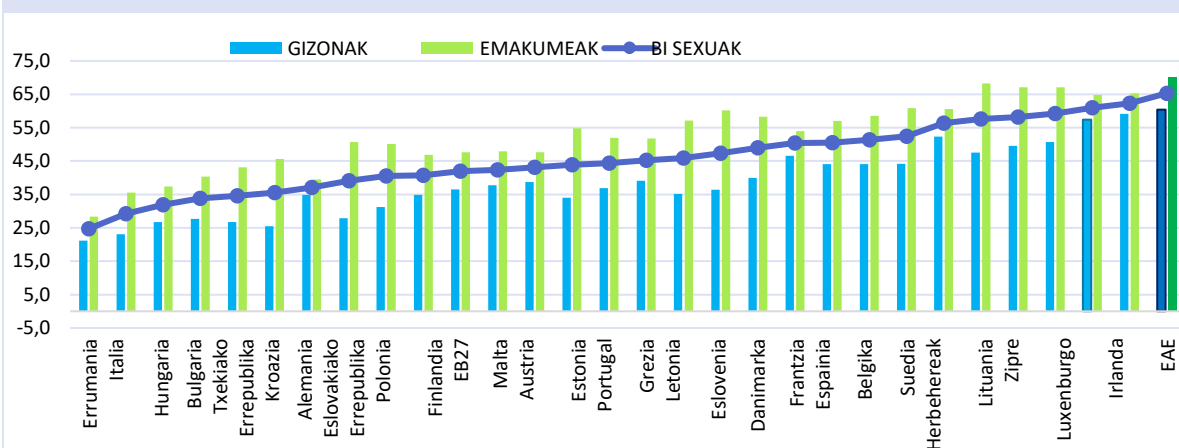
Europako Hezkuntza Esparrura eta harago begira Hezkuntzaren eta prestakuntzaren arloko Europako lankidetzarako esparru estrategiko berriaren barruan (2021-2030), Europako goi-mailako hezkuntza indartzeko lehentasun estrategikoa jaso da, eta helburu gisa planteatu da goi-mailako irakaskuntza amaitzen duten pertsonen kopurua handitzea (unibertsitatea eta goi-mailako Lanbide Heziketa). Hala, 2030erako, Europako erreferentzia-puntu gisa ezarri da goi-mailako hezkuntza amaitu duten 25 eta 34 urte bitarteko pertsonen ehunekoa gutxienez % 45ekoa izan behar dela.

Hezkuntza Ministerioaren 2023ko *Sistema estatal de indicadores de innovación* (Berrikuntza Adierazleen Estatuko Sistema) txostenean jasotakoaren arabera, non 2022ko datuak erabili baitira, ehunekorik handiena izan zuen autonomia-erkidegoa EAE izan zen (% 65,3) eta Europak ezarri zuen % 45eko gutxienezko helburuaren gainetik geratu zen; horren atzetik geratu ziren Madrilgo Erkidegoa (% 57,9) eta Nafarroako Foru Erkidegoa (% 57,7). EB27ko batezbestekoaren (% 42) gainetik ere dago ratioa.

Ratiorik handienak dituzten Estatuak dira Irlanda (% 62,3), Luxenburgo (% 61,0) eta Zipre (% 59,2). Ehunekorik txikienak, berriz, Errumanian (% 24,7) eta Italian (% 29,2) ageri dira, % 30etik behera dituzten herrialde bakarrak.

Alde nabarmena dago gizonen eta emakumeen artean eta kopurua handiagoa da emakumeen kasuan. Azken hamar urteotan, gizonen eta emakumeen arteko aldea 10 puntu ingurukoa edo handiagoa izan da.

V.1 GRAFIKOA. 3. Orio +34 GOI-MAILAKO HEZKUNTZA DUTEN 30-34 URTEKO BIZTANLEEN EHUNEKOA HERRIALDEAREN ARABERA. EUOPAR BATASUNA. 2022

Iturria: Espainiako hezkuntzaren zifrak. 2020ko edizioa. Hezkuntza eta Lanbide Heziketa Ministerioa

PISA proiektua. Irakurketan, zientzietan eta matematikan lortutako batez besteko emaitzak 2022. urteko edizioa

Ikasleak Ebaluatzeko Nazioarteko Programa (PISA) ELGAren nazioarteko konparazio-azterlana da; horren helburua da balaratzea ikasleak gai ote diren ikastetxeetan eskuratutako ezagutzak eta trebetasunak baliatzeko jakintza horiek erabilgarriak izan daitezkeen egoeretan. Hiru edo lau urterik behin egiten da eta 15 urteko ikasleak ebaluatzen dira, hiru jakintza-arlo aintzat hartuta: Irakurmena, Matematika eta Zientziak. PISAko ziklo bakoitzean, ikasleek gaitasun horietako baten azterketa egiten dute. 2022ko edizioan, ELGAko 37 herrialdek eta kide diren 43 herrialdek hartu zuten parte; matematika ezarri zen gaitasun nagusi gisa eta irakurmena nahiz zientzia-ulermena bigarren mailako gaitasun gisa.

Estatuko autonomia-erkidego eta hiri autonomo guztiek parte-hartzaileen kopurua handitu zuten 2022an eta, hortaz, emaitza esanguratsuak lortu ziren, nazioartean konparatu daitezkeenak.

PISAko emaitzak islatzeko modurik errazena lurraldeko batez besteko errendimendu zenbatetsia da (hau da, ikasleen batez besteko puntuazio zenbatetsia). Konparazioetan, aintzat izan behar da herrialde eta eskualde guztietan ez dela curriculum bera aplikatzen eta, ondorioz, konparazioetan ez dira soilik puntuazio horiek aintzat hartu behar, kontuan hartzekoa baita emaitzen konparazioak dakarren estatistikako ziurgabetasuna (zenbatespenetan egon daitezkeen akatsak). Horiek horrela, nabarmendu behar da batez besteko puntuazioen konparazioetan soilik hartuko direla desberdintzat estatistikoki nabarmenak direnak. Ondorioz, PISA programan zerrendatzen dira herrialde/ekonomia bakoitzari dagokionez nabarmenki desberdinak (% 95eko ziurtasunarekin) ez diren batez besteko puntuazioak dituzten herrialdeak/ekonomiak.

Irakurtzeko gaitasuna

EAEko ikasleen batez besteko puntuazioa 466 puntukoa da, ELGAko batezbestekoa (476) baino 10 puntu txikiagoa eta Estatukoa (474) baino 8 puntu txikiagoa. Batez besteko puntuazio altuenak honako herrialde hauetan jaso dira: Irlanda (516), Japonia (516), Hego Korea (515) eta Estonia (511). Autonomia-erkidegoei dagokienez, hauetan erregistratu da batez besteko errendimendurik altuena: Gaztela eta Leon (498), Asturias (497), Madril (496) eta Kantabria (494).

IV.2.26. TAULA. KONPARAZIOA: IRAKURTZEKO GAITASUNAREN ERRENDIMENDUA HERRIALDEKA ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOKA, PISA PROGRAMAKO AZKEN HIRU TXOSTENEN ARABERA* (2022ko puntuazioen arabera ordenatuta)

	2015	2018	2022		2015	2018	2022
IRLANDA	521	518	516	GAZTELA ETA LEON	522	497	498
JAPONIA	516	504	516	ASTURIAS	498	495	497
HEGO KOREA	517	514	515	MADRIL	520	474	496
ESTONIA	519	523	511	KANTABRIA	501	483	494
KANADA	527	520	507	ARAGOI	506	490	488
AEB	497	505	504	ERRIOXA	491	467	487
ZEELANDA BERRIA	509	506	501	GALIZIA	509	494	485
AUSTRALIA	503	503	498	VALENTZIAKO ERKIDEGOA	499	473	482
ERRESUMA BATUA	498	504	494	NAFARROA	514	472	478
FINLANDIA	526	520	490	ELGA-KO BATEZBESTEKOA	493	487	476
DANIMARKA	500	501	489	ESPAINIA	496	477	474
POLONIA	506	512	489	BALEAR UHARTEAK		479	472
TXEKIAKO ERREPUBLIKA		490	489	MURTZIA		481	468
SUEDIA	500	506	487	EXTREMADURA			468
SUITZA			483	GAZTELA-MANTXA	499	478	468
ITALIA			482	EAE	491	475	466
AUSTRIA			480	KANARIAK		472	463
ALEMANIA	509	498	480	KATALUNIA	500	484	462
BELGIKA	499	493	479	ANDALUZIA			461
PORTUGAL	498	492	477	MELILLA			105
NORVEGIA	513	499	477	CEUTA			404
ELGA-KO BATEZBESTEKOA	493	487	476				
ESPAINIA	496	477	474				
				EAE ETA ESTATUAREN ARTEKO ALDEA	-5	-2	-8
				EAE ETA ELGA-REN ARTEKO ALDEA	-2	-12	-10

* Aurreko urteetan herrialdearen datua ez agertzeak esan nahi du herrialde jakin horrek ez zuela urte horietako batean edo batzuetan azterlanean parte hartu edo sailkapenean jaitsi egin zela.
Iturria: Geuk egina, PISAren datuak oinarri hartuta.

Matematikarako gaitasuna : 2022. urtean ebaluatu zen gaitasun nagusia

Aipatu bezala, matematika-ulermena izan zen edizio honetan ebaluatu zen gaitasun nagusia. EAEko ikasleen batez besteko puntuazioa 482 puntukoa da, Estatuko batezbestekoa (473) baino 9 puntu handiagoa eta ELGAkoa (472) baino 10 puntu handiagoa. Emaitzarik onenak herrialde hauetan jaso dira: Japonia (536), Hego Korea (527), Estonia (510) eta Suitza (508). Autonomia-erkidegoei dagokienez, hauetan erregistratu da batez besteko errendimendurik altuena: Gaztela eta Leon (499), Asturias (495), Kantabria (495) eta Madril (494).

IV.2.27. TAULA. KONPARAZIOA: MATEMATIKARAKO GAITASUNAREN ERRENDIMENDUA HERRIALDEKA ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOKA, PISA PROGRAMAKO AZKEN HIRU TXOSTENEN ARABERA* (2022ko puntuazioen arabera ordenatuta)							
	2015	2018	2022		2015	2018	2022
JAPONIA	532	527	536	GAZTELA ETA LEON	506	502	499
HEGO KOREA	524	526	527	ASTURIAS	492	491	495
ESTONIA	520	523	510	KANTABRIA	495	499	495
SUITZA	521	515	508	MADRIL	503	486	494
KANADA	516	512	497	ERRIOXA	505	497	493
HERBEHEREAK	512	519	493	NAFARROA	518	503	492
IRLANDA	504	500	492	ARAGOI	500	497	487
BELGIKA	507	508	489	GALIZIA	494	498	486
DANIMARKA	511	509	489	EAE	492	499	482
ERRESUMA BATUA		502	489	ESTATUA	486	481	473
POLONIA	504	516	489	VALENTZIAKO ERKIDEGOA	485	473	473
AUSTRIA			487	ELGA-KO BATEZBESTEKOA	490	489	472
AUSTRALIA			487	BALEAR UHARTEAK		483	471
TXEKIAKO ERREPUBLIKA			487	KATALUNIA	500	490	469
ESLOVENIA	510	509	485	EXTREMADURA	473	470	469
FINLANDIA	511	507	484	GAZTELA-MANTXA	486	479	464
LETONIA			483	MURTZIA	470	474	463
SUEDIA		502	482	ANDALUZIA	466	467	457
ZEELANDA BERRIA			479	KANARIAK	452	460	447
LITUANIA			475	MELILLA			404
ALEMANIA	506	500	475	CEUTA		527	395
FRANTZIA			474				
ESPAINIA	486	481	473				
ELGA-KO BATEZBESTEKOA	490	489	472				
				EAE ETA ESTATUAREN ARTEKO ALDEA	6	18	9
				EAE ETA ELGA-REN ARTEKO ALDEA	2	10	10

* Aurreko urteetan herrialdearen datua ez agertzeak esan nahi du herrialde jakin horrek ez zuela urte horietako batean edo batzuetan azterlanean parte hartu edo sailkapenean jaitsi egin zela.
Iturria: Geuk egina, PISAren datuak oinarri hartuta.

Gaitasun zientifikoa

EAEko ikasleen zientzietako batez besteko puntuazioa 480 puntukoa izan da, ELGAko eta Estatuko batezbestekoa baino 5 puntu txikiagoa (bietakoa izan da 485 puntukoa). Batez besteko puntuazio altuenak honako herrialde hauetan jaso dira: Japonia (547), Hego Korea (528), Estonia (526) eta Kanada (515). Autonomia-erkidegoei dagokienez, hauetan erregistratu da batez besteko errendimendurik altuena: Gaztela eta Leon (506), Galizia (506), Kantabria (504) eta Asturias (503).

IV.2.28. TAULA. KONPARAZIOA: GAITASUN ZIENTIFIKOAREN ERRENDIMENDUA HERRIALDEKA ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOKA, PISA PROGRAMAKO AZKEN HIRU TXOSTENEN ARABERA* (2022ko puntuazioen arabera ordenatuta)							
	2015	2018	2022		2015	2018	2022
JAPONIA	538	529	547	GAZTELA ETA LEON	519	501	506
HEGO KOREA	516	519	528	GALIZIA	512	510	506
ESTONIA	534	530	526	KANTABRIA	496	495	504
KANADA	528	518	515	ASTURIAS	501	496	503
FINLANDIA	531	522	511	MADRIL	516	487	502
AUSTRALIA	510	503	507	ERRIOXA	498	487	500
ZEELANDA BERRIA		508	504	ARAGOI	508	493	499
IRLANDA	503	496	504	NAFARROA	512	492	489
SUITZA	506	495	503	ELGA-KO BATEZBESTEKOA	493	489	485
ESLOVENIA	513	507	500	ESPAINIA	493	483	485
ERRESUMA BATUA	509	505	500	VALENTZIAKO ERKIDEGOA	494	478	483
AEB	496	502	499	MURTZIA	484	479	482
POLONIA	501	511	499	BALEAR UHARTEAK	485	482	480
TXEKIAKO ERREPUBLIKA	493	497	496	EAE	483	487	480
LETONIA			494	EXTREMADURA	474	473	479
DANIMARKA	502	493	494	KATALUNIA	504	489	477
SUEDIA	493	499	494	GAZTELA-MANTXA	497	484	475
ALEMANIA	509	503	492	ANDALUZIA	473	471	473
AUSTRIA	495	490	491	KANARIAK	475	470	473
BELGIKA	502	499	491	MELILLA			414
HERBEHEREAK	509	503	488	CEUTA			410
FRANTZIA	495	493	487				
HUNGARIA			486				
ELGA-KO BATEZBESTEKOA	493	489	485	EAE ETA ESTATUAREN ARTEKO ALDEA	-10	4	-5
ESPAINIA	493	483	485	EAE ETA ELGA-REN ARTEKO ALDEA	-10	-2	-5

* Aurreko urteetan herrialdearen datua ez agertzeak esan nahi du herrialde jakin horrek ez zuela urte horietako batean edo batzuetan azterlanean parte hartu edo sailkapenean jaitsi egin zela.

Iturria: Geuk egina, PISAren datuak oinarri hartuta.

1.3.4. Unibertsitateko adierazleak

a) Errendimenduari, arrakastari eta ikasketak uzteari nahiz aldatzeari dagozkien tasak. 2021-2022 ikasturtea.¹⁹Graduko ikasleak

Bai **errendimendu-tasa** (gainditutako kredituen eta matrikulatutako kredituen arteko lotura), bai **arrakasta-tasa** handiagoak izan ziren EAEn Estatuan baino: lehenengo tasari dagokionez, % 81,7 eta % 77,5, hurrenez hurren; bigarrenari dagokionez, % 89,6 eta % 87,9, hurrenez hurren. Kasu bietan, emakumeek gizonek baino tasa handiagoak izan dituzte.

¹⁹ Biztanleria-esparrua aldatu egiten da adierazle bakoitzean, baina denbora-esparrua finkoa da, eta argitalpenean, n hizkia n-1 ikasturteari edo n-2 urteari dagokio (arlo ekonomikoan).

Bestalde, bai **ikasketak lehenengo urtean uzten dituztenen tasa** (titulazioan izena ematen duten eta lehenengo urtean ikasketak uzten dituzten ikasleen ehunekoa), bai **lehenengo urtean ikasketak aldatu dituztenen tasa**, 2019-2020 ikasturtean hasi ziren ikasleak kontuan hartuta, txikiagoak izan ziren EAEn Estatuan baino: lehenengo tasari dagokionez, % 11,5 eta % 18,7, hurrenez hurren; bigarrenari dagokionez, % 5,9 eta % 7, hurrenez hurren.

V.1.29. TAULA. GRADUA. ERRENDIMENDU-TASA, ARRAKASTA-TASA ETA IKASKETAK UTZI NAHIZ ALDATZEAGATIKO TASA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	ERRENDIMENDU-TASA 2021-2022 IKASTURTEA			ARRAKASTA-TASA 2021-2022 IKASTURTEA			LEHENENGO URTEAN IKASKETAK UZTEN DITUZTENEN TASA	LEHENENGO URTEAN IKASKETAK ALDATZEN DITUZTENEN TASA
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	IKASKETEN LEHEN IKASTURTEA: 2019- 2020	IKASKETEN LEHEN IKASTURTEA: 2019- 2020
GUZTIRA	77,5	72,4	81,3	87,9	85,0	90,0	18,7	7,0
ANDALUZIA	74,0	67,1	79,1	86,2	82,9	88,4	14,6	7,2
ARAGOI	78,7	73,7	82,8	87,1	84,4	89,2	14,0	6,4
ASTURIAS	74,9	69,6	79,1	85,8	83,2	87,7	17,3	8,7
BALEAR UHARTEAK	76,5	70,9	80,1	84,5	80,9	86,7	21,7	10,0
KANARIAK	74,8	68,9	78,9	86,3	83,4	88,1	17,1	7,1
KANTABRIA	78,6	73,8	82,9	85,9	83,2	88,2	16,0	9,2
GAZTELA-MANTXA	78,6	71,7	83,5	86,9	83,3	89,3	13,6	6,2
GAZTELA ETA LEON	81,0	75,9	84,6	87,8	84,8	89,9	14,2	6,1
KATALUNIA	83,7	79,9	86,7	90,2	87,4	92,2	18,9	7,4
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	80,6	75,6	84,2	88,5	85,8	90,4	13,3	5,6
EXTREMADURA	78,7	71,8	83,9	87,2	83,4	90,0	10,5	4,8
GALIZIA	75,8	68,6	81,2	85,6	81,3	88,6	14,4	7,2
MADRIL	82,0	76,8	85,9	88,7	85,4	91,1	13,0	6,6
MURTZIA	76,2	70,9	80,0	86,7	84,0	88,5	14,1	6,9
NAFARROA	86,6	81,8	90,2	90,3	87,0	92,7	12,6	6,1
EAE	81,7	76,3	86,1	89,6	86,3	92,1	11,5	5,9
ERRIOXA	83,0	78,9	85,3	93,1	91,6	93,9	17,6	3,7

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Masterreko ikasleak

Lehenik eta behin, aipatzekoa da masterreko ikasleen errendimendu- nahiz arrakasta-tasak graduiko ikasleenak baino handiagoak direla.

EAEko **errendimendu-tasa** % 94,4koa da eta Estatuko batezbestekoa (% 88,2) baino handiagoa da; halaber, emakumeen tasa gizonena baino handiagoa da.

EAEko **arrakasta-tasa** (gainditutako kredituen eta aurkeztutako kredituen arteko lotura) Estatukoa baino pixka bat handiagoa da (% 98,8 eta % 98,1, hurrenez hurren); kasu honetan ere emakumeen tasa gizonena baino handiagoa da.

Lehenengo urtean ikasketak utzi zituztenen tasa (titulazio jakin batean izena eman zuten eta lehenengo urtean ikasketak utzi zituztenen ehunekoa) % 6,3koa izan zen 2019-2020 ikasturtean hasi ziren ikasleen taldean, Estatuko batezbestekoa (% 9,8) baino txikiagoa.

Bestalde, **lehenengo urtean ikasketak aldatu zituztenen tasa** % 1,1koa izan zen, Estatuko batezbestekoaren (% 1,2) antzekoa.

V.1.30. TAULA. MASTERRA. ERRENDIMENDU-TASA, ARRAKASTA-TASA ETA IKASKETAK UTZI NAHIZ ALDATZEAGATIKO TASA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	Errendimendu-tasa 2020-2021 ikasturtea			Arrakasta-tasa 2020-2021 ikasturtea			Lehenengo urtean ikasketak uzten dituztenen tasa	Lehenengo urtean aldatzen dutenen tasa
	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Ikasketen lehen ikasturtea: 2019- 2020	Ikasketen lehen ikasturtea: 2019- 2020
GUZTIRA	88,2	86,3	89,8	98,1	97,7	98,4	9,8	1,2
ANDALUZIA	84,6	81,7	86,8	98,5	97,9	98,9	8,6	1,3
ARAGOI	91,5	89,5	93,4	98,8	98,6	99,1	4,5	0,7
ASTURIAS	88,8	86,0	91,4	99,0	98,5	99,4	6,7	0,7
BALEAR UHARTEAK	87,9	84,9	90,0	98,1	97,5	98,6	8,7	1,2
KANARIAK	89,4	86,8	91,3	98,7	98,4	99,0	3,8	0,7
KANTABRIA	91,6	89,6	93,0	99,4	99,0	99,6	19,3	0,7
GAZTELA-MANTXA	89,6	87,6	91,3	98,4	97,9	98,9	6,6	0,9
GAZTELA ETA LEON	93,3	92,2	94,2	98,6	98,3	98,8	6,3	0,6
KATALUNIA	90,3	88,9	91,5	97,9	97,5	98,1	12,0	2,1
VALENTZIAKO ERKIDEGOIA	86,2	84,1	88,1	97,9	97,4	98,4	6,5	0,6
EXTREMADURA	85,4	84,1	86,4	98,3	98,2	98,4	8,1	1,5
GALIZIA	85,8	83,6	87,5	98,0	97,6	98,3	6,8	1,0
MADRIL	87,7	85,8	89,2	97,6	97,2	98,0	11,8	0,9
MURTZIA	89,9	88,7	90,8	98,3	98,0	98,5	6,4	0,9
NAFARROA	97,2	96,9	97,8	99,5	99,3	99,7	10,4	0,5
EAE	94,4	93,0	95,7	98,8	98,3	99,3	6,3	1,1
ERRIOXA	90,9	88,9	92,1	98,2	97,9	98,3	9,5	0,5

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

b) Nazioartekotzea. 2021-2022 Ikasturtea. Hezkuntza eta Lanbide Heziketako MinisterioaEstatuko Unibertsitate Sisteman sartzea

Nazioarteko ikasletzat jotzen dira Espainiako Unibertsitate Sisteman izena ematen dutenak, unibertsitate presentzial batean, eta, aldi berean, ohiko bizilekua atzerriko herrialde batean dutenak. Sarreraren bidez *credit mobility* (mugikortasun-programak) eta *degree mobility* (ohiko matrikula) delakoak zenbatzen dira eta kopuru horrek barne hartzen ditu doktoretzan ohiko matrikula egin duten nazioarteko ikasleak (2015-2016 ikasturtetik aurrera).

Credit mobility (mugikortasun-programak) delakoak barne hartzen ditu atzerriko unibertsitatean matrikulatu diren ikasleak, hau da, haien helburua ez da titulua Espainian eskuratzea, baina mugikortasun-programa baten bidez (Erasmus barne) aldi jakin batean Espainiako unibertsitate presentzial jakin batean ikasiko dute.

Degree mobility (ohiko matrikula) delakoak, berriz, barne hartzen ditu ohiko moduan Espainiako unibertsitate presentzial batean matrikulatu diren ikasleak eta, aldi berean, familiaren ohiko bizilekua atzerriko herrialde batean dutenak.

2021-2022 ikasturtean EAEko unibertsitate batean sartu ziren nazioarteko ikasleak 3.815 izan ziren, hau da, ikasle guztien % 6,3; Estatuko Unibertsitate Sistema osoan, berriz, ikasle guztien % 9,7 izan ziren. 2019ko

V.1.31. TAULA. ESTATUKO UNIBERTSITATE-SISTEMAN SARTZEN DIREN NAZIOARTEKO IKASLEAK, IKASLE GUZTIAK KONTUAN HARTUTA (%)

	ESTATUA (ESTATUKO UNIBERTSITATE SISTEMA)	EAE
2016-2017	8,3	5,5
2017-2018	9,0	5,9
2018-2019	9,3	6,1
2019-2020	9,5	6,3
2020-2021	6,6	3,7
2021-2022	9,7	6,3

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

datuekin alderatuta (pandemia aurrekoak), Estatu osoko ratioa bi hamarren igo da, baina EAEn bere horretan mantendu da.

Hala, nazioarteko 3.815 ikasleen kopurua 2019-2020 ikasturtekoa baino % 4 handiagoa izan da (pandemia aurreko urtearekin egin da konparazioa). Estatuan % 4,7ko gehikuntza egon da (129.354tik 135.474ra). Mugikortasun-motari dagokionez, % 54,7 mugikortasun-programa baten bidez matrikulatu zen eta % 45,3, berriz, ohiko moduan. Estatuan ratioak, hurrenez hurren, honako hauek dira: % 40 eta % 60.

EAEn, ikasleen % 60,1 unibertsitate publikoan matrikulatu zen eta % 39,9, berriz, pribatuan. Sexuaren arabera banatuta, guztizkoaren % 57 emakumeak izan ziren eta % 43 gizonak.

V.1.32. TAULA. NAZIOARTEKO IKASLEEN SARRERAK, MUGIKORTASUN-MOTAREN ARABERA.							
	2019-20 IKASTURTEA			2021-2022 IKASTURTEA			ALDAKUNTZA
	GUZTIRA	MUGIKORTASUN-MOTA (% horizontalak)		GUZTIRA	MUGIKORTASUN-MOTA (% horizontalak)		
	Ikasleak	Mugikortasun- programak (credit mobility)	Ohiko matrikula (degree mobility)	Ikasleak	Mugikortasun- programak (credit mobility)	Ohiko matrikula (degree mobility)	
ESTATUA	129.354	43,0	57,0	135.474	40,0	60,0	4,7
EAE	3.669	58,4	41,6	3.815	54,7	45,3	4,0
Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa							

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

V.1.33. TAULA. NAZIOARTEKO IKASLEEN SARRERAK, SEXUAREN ETA UNIBERTSITATE-TITULARTASUNAREN ARABERA.										
	2019-2020 IKASTURTEA					2021-2022 IKASTURTEA				
	GUZTIRA	SEXUA (% horizontalak)		UNIBERTSITATE-MOTA (% horizontalak)		GUZTIRA	SEXUA (% horizontalak)		UNIBERTSITATE-MOTA (% horizontalak)	
		Gizonak	Emakumeak	Unib. publikoak	Unib. pribatuak		Gizonak	Emakumeak	Unib. publikoak	Unib. pribatuak
ESTATUA	129.354	42,8	57,2	71,9	28,1	135.474	40,2	59,8	67,9	32,1
EAE	3.669	44,7	55,3	62,6	37,4	3.815	43,0	57,0	60,1	39,9

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Jatorrizko herrialdeari dagokionez, EAEn eta Estatuan Europar Batasunetik datozen ikasleak nabarmentzen dira (gustizkoaren % 51,2 EAEn, eta % 45 Estatuan), bai eta Latinoamerikatik eta Karibetik datozenak ere (% 31,5 EAEn eta % 30,3 Estatuan).

V.1.34. TAULA. NAZIOARTEKO IKASLEEN SARRERAK, NAZIONALITATEAREN ARABERA								
	ESTATUA (% bertikala)				EAE (% bertikala)			
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
GUZTIRA	125.675	129.354	91.555	135.474	3.561	3.669	2.225	3.815
EUROPAR BATASUNA	45,2	44,5	45,2	45,0	48,9	48,8	50,3	51,2
GAINERAKO EUROPA	4,6	4,5	5,0	7,2	4,1	4,7	3,8	6,7
AEB ETA KANADA	8	7,6	2,6	5,9	3,7	3,5	1,5	2,1
LATINOAMERIKA ETA KARIBEA	31,7	32,1	33,8	30,3	36,1	34,1	34,9	31,5
AFRIKA IPARRALDEA	2,4	2,6	4,2	3,5	0,9	1,1	1,0	0,7
GAINERAKO AFRIKA	0,7	0,8	1,1	0,9	0,4	0,6	1,0	1,0
ASIA ETA OZEANIA	7,4	7,9	8,3	7,3	5,9	7,1	7,4	6,7

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Estatuko Unibertsitate Sistematik irtetea

Ikasleen irteerak islatzen dituzten estatistiketan soilik mugikortasun-programa baten bidez mugitzen direnak (*credit mobility*) hartzen dira kontuan eta ez dira doktoretzako ikasleak kontuan hartzen.

2021-2022 ikasturtean 4.106 ikasle atera ziren EAetik mugikortasun-programa baten bidez, hau da, ikasle guztien % 7,4, eta Estatuko Unibertsitate Sistema osoan, berriz, % 3,6.

Hala, nazioarteko 4.106 ikasleen kopurua 2019-2020 ikasturtekoa baino % 15,9 handiagoa izan da. Estatuan % 10 igo zen. EAetik irten zirenetatik, % 41,1 unibertsitate publikotik irten ziren eta % 58,9 unibertsitate pribatu batetik. Sexuari dagokionez, % 55,8 emakumeak ziren eta % 44,2 gizonak.

V.1.35. TAULA. MUGIKORTASUN-PROGRAMA BATEN BIDEZ IRTETEN DIREN NAZIOARTEKO IKASLEAK, IKASLE GUZTIAK KONTUAN HARTUTA (%)

	ESTATUA (ESTATUKO UNIBERTSITATE SISTEMA)	EAE
2016-2017	3,1	5,7
2017-2018	3,3	6,1
2018-2019	3,5	6,2
2019-2020	3,3	6,5
2020-2021	1,6	3,1
2021-2022	3,6	7,4

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

V.1.36 TAULA. IKASLEEN IRTEERAK MUGIKORTASUN-PROGRAMA BATEN BIDEZ, SEXUAREN ETA UNIBERTSITATEAREN TITULARTASUNAREN ARABERA.

	2019- 2020 IKASTURTEA	2020-2021 IKASTURTEA	2021-2022 IKASTURTEA					2019-2020 eta 2021-2022 IKASTURTEAK
	Ikasleak	Ikasleak	Ikasleak	SEXUA		UNIBERTSITATE-MOTA		
				Gizonak	Emakumeak	Unib. publikoak	Unib. pribatuak	
ESTATUA	42.253	20.531	46.481	39,6	60,4	80,2	19,8	10,0
EAE	3.544	1.681	4.106	44,2	55,8	41,1	58,9	15,9

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

c) Academic Ranking of Word Universities (Shanghaiko rankinga)

Nahiz eta iturri publikoa ez izan, ARWU unibertsitateen ranking orokorren aitzindaria da, eta fidagarriena baita ere. ARWUn sei adierazle objektibo erabiltzen dira munduko unibertsitateak sailkatzeko, eta honako hauek hartzen dira kontuan: Nobel Sarien eta Fields Dominen irabazle diren ikasleen nahiz langileen kopurua; aipamen garrantzitsuak jaso dituzten eta Clarivatek hautatu dituen ikertzaileen kopurua; natura eta zientziari buruzko aldizkarietan argitaratutako artikuluko kopurua; Science Citation Index- Expanded and Social Sciences Citation Index datu-basean indexatutako artikuluko kopurua; eta unibertsitate jakin bateko *per capita* jardura. Guztira, urtero 2000 unibertsitate baino gehiago sailkatzen dira ARWUn urtero, eta mila unibertsitate onenak argitaratzen dira.

V.1.37. TAULA. ARWU-REN RANKINGEKO TOP 20 ATALEAN DAUDEN UNIBERTSITATEAK

2020	2021	2022	2023	ERAKUNDEA	HERRIALDEA
1	1	1	1	Harvard Unibertsitatea	AEB
2	2	2	2	Stanford Unibertsitatea	AEB
4	4	3	2	Massachusettsko Teknologia Institutua (MIT)	AEB
3	3	4	4	Cambridge Unibertsitatea	ERRESUMA BATUA
5	5	5	5	Kaliforniako Unibertsitatea, Berkeley	AEB
6	6	6	6	Princeton Unibertsitatea	AEB
9	7	7	7	Oxford Unibertsitatea	ERRESUMA BATUA
7	8	8	8	Columbia Unibertsitatea	AEB
8	9	9	9	Kaliforniako (Caltech) Teknologia Institutua	AEB
10	10	10	10	Chicagoko Unibertsitatea	AEB
11	11	11	11	Yale Unibertsitatea	AEB
12	12	12	12	Cornell Unibertsitatea	AEB
13	14	13	13	Kaliforniako Unibertsitatea, Los Angeles	AEB
19	15	15	14	Pennsylvaniako Unibertsitatea	AEB
14	13	16	15	Paris-Saclay Unibertsitatea	FRANTZIA
15	16	14	16	Johns Hopkins Unibertsitatea	AEB
16	17	18	17	Londresko University College	ERRESUMA BATUA
17	19	17	18	Washingtongo Unibertsitatea	AEB
18	18	19	19	Kaliforniako Unibertsitatea, San Diego	AEB
20	21	20	20	ETH Zurich	SUITZA

Iturria: ARWU

2023ko rankingeko lehen bost unibertsitateak honako hauek dira: Harvard, Stanford, MIT (Massachusetts Institute of Technology), Cambridge, Kalifornia eta Berkeley. Horrenbestez, lau AEBn daude eta bat Erresuma Batuan.

Are gehiago, lehen hogei unibertsitatetik hamabost AEBn daude, hiru Erresuma Batuan, bat Frantzia eta bat Suitzan.

2023. urtean, Estatuko bederatzi unibertsitate daude munduko bostehun onenen artean. Hirurehun onenen artean kokatzen dira Bartzelonako Unibertsitatea eta Granadako Unibertsitatea. Laurehun onenen artean, aurrekoek gain, honako hauek ageri dira: Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Madrilgo Complutense Unibertsitatea, Pompeu Fabra Unibertsitatea eta Valentziako Unibertsitatea. TOP 500 sailkapenean, aurrekoek gain, UPV/EHU eta Valentziako Unibertsitate Politeknikoa ageri dira.

UPV/EHUn, hauexek dira rankingean puntuazio onena lortu duten diziplinak: Matematika, Kimika, Ingeniaritza Kimikoa, Nanozientziak eta Nanoteknologia, eta Metalurgia Ingeniaritza; halaber, horien atzetik kokatu dira honako hauek: Ingeniaritza Mekanikoa, Ingeniaritza Elektrikoa eta Elektronika, eta Ingeniaritza Zibila.

V.1.38. TAULA. ARWUREN RANKINGEKO TOP 500 ATALEAN DAUDEN ESPAINIAKO UNIBERTSITATEAK Ranking berean sartu diren erakundeak alfabetikoki zerrendatu dira*				
SAILKAPENA	ARWU 2020	ARWU 2021	ARWU 2022	ARWU 2023
201-300	Bartzelonako Unibertsitatea	Bartzelonako Unibertsitatea	Bartzelonako Unibertsitatea	Bartzelonako Unibertsitatea Granadako Unibertsitatea
301-400	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Valentziako U.	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Granadako U.	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Granadako U. Valentziako U.	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Pompeu Fabra U. Valentziako U.
401-500	Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Valentziako U. Politeknikoa Pompeu Fabra U. UPV/EHU	Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Valentziako U. Politeknikoa UPV/EHU Valentziako U.	Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Pompeu Fabra U. UPV/EHU	Valentziako U. Politeknikoa UPV/EHU

*Jatorrizko zerrenda ingelez

Iturria: Geuk egina, ARWUren datuak oinarri hartuta

1.4. KULTURA²⁰

Kultura kontsumitzeko modua asko aldatu da azken urteotan, eta horren ondorioz eta aldi berean, kultura aldatzen ari da. Digitalizazioak, doakotasunaren kulturak eta globalizazioak kultura-agertokia aldatu dute, eta horrek zehaztasun handiagoa eskatzen du diagnostikoan.

1.4.1. KULTURA-OHITURAK ETA -PRAKTIKAK

Kultura eta Kirol Ministerioak argitaratzen duen *Anuario de Estadísticas Culturales* (Kultura Estatistiken Urtekaria) urtekarian jasotako datuen arabera, 15 urtetik gorako pertsonen kultura-ohituren ehunekoa kontuan hartuta EAEn Estatuan baino ohitura handiagoa dago, besteak beste, ekipamenduetara joateko (museoetara, erakusketetara, arte-galerietara, monumentuetara edo aztarnategi arkeologikoetara), liburuak irakurtzeko, liburutegietara joateko eta antzerki-, opera-, zarzuela-, ballet-, dantza- edo egungo musika-ikuskizunetara joateko. Hala ere, 2022. urteko datuak ikusita ondorioztatu daiteke COVID-19ak eragindako krisiak desberdin eragin diela EAEko biztanleen kultura-ohiturei eta Estatukoei; izan ere, bi kasuetan ohitura bakoitza egiten duen biztanleriaren ehunekoak behera egin badu ere, EAEn beherakada handiagoa egon da. Memoria sozioekonomikoaren kapitulu hau amaitu dugun unean ez dugu informazio eguneratua eskuragarri; horrenbestez, ezin dezakegu ondorioztatu aldaketa hori mantendu den edo pandemia-aurreko egoerara itzuli garen.

²⁰ Informazio-iturriak lau, bost edo gehiago urtez behin egiten diren inkestak edo azterlanak izaten direnez, epigrafe honetan egiten den analisia urte batetik bestera aldatzen da.

Bestalde, jarduera artistikoak egiteari dagokionez (idaztea, margotzea, marraztea, argazkiak ateratzea, dantza/balleta egitea, abesbatza batean abestea edo musika-tresna bat jotzea), hau da, praktika aktiboetan, ratioak handiagoak izan ohi dira Estatuan.

V.1.39. TAULA. 15 URTETIK GORAKOEN KULTURA-OHITURAK ETA -PRAKTIKAK
(KOLEKTIBO BAKOITZAREN %)

	EAE			ESTATUA			DIF. EAE ETA ESTATUA	
	2015	2019	2022	2015	2019	2022	2019	2022
OHITURAK								
MUSEOAK BISITATZEA	39,7	48,2	18,0	33,2	40,5	20,1	7,7	-2,1
ERAKUSKETAK BISITATZEA	25,4	34,3	12,3	23,8	29,8	14,5	4,5	-2,2
ARTE-GALERIAK BISITATZEA	11,8	16,4	6,1	12,7	16,0	6,9	0,4	-0,8
MONUMENTUAK BISITATZEA	41,9	51,1	21,9	41,4	49,3	26,4	1,8	-4,5
AZTARNATEGI ARKEOLOGIKOAK BISITATZEA	12,8	22,4	7,3	16,6	21,8	11,6	0,6	-4,3
LIBURUTEGIETARA SARTZEA (MODU PRESENTZIALEAN EDO INTERNET BIDEZ)	31,9	32,5	15,2	25,6	26,8	18,4	5,7	-3,2
LIBURUAK IRAKURTZEA	65,9	70,9	61,0	62,6	65,8	61,7	5,1	-0,7
ARTE ESZENIKOETAKO IKUSKIZUNAK IKUSTEA (1)	31,8	32,3	7,9	29,9	30,8	10,5	1,5	-2,6
MUSIKA ENTZUTEA ETA KONTZERTUETARA JOATEA	89,2	85,6	79,6	87,2	87,2	85,7	-1,6	-6,1
ZINEMA-ARETOETARA JOATEA	59,5	56,1	19,4	54	57,8	27,7	-1,7	-8,3
SERIEAK, PELIKULAK ETA BESTE BATZUK IKUSTEA.		74,7	83,4		65,1	77,7	9,6	5,7
PRAKTIKAK								
IDAZTEA	7,6	4,4	6,3	7,8	8,7	6,4	-1,3	-0,1
MARGOTZEA, MARRAZTEA	13,2	13,1	7,6	13,7	16,1	10,1	-3	-2,5
ARGAZKIAK EGITEA	26,1	24,7	8,8	28,9	28,2	13,1	-3,5	-4,3
BIDEOAK EGITEA	12	14,5	3,7	15	16,7	7,1	-2,2	-3,4
WEBGUNEAK DISEINATZEA	3,7	2,9	0,6	3	3,2	1,4	-0,3	-0,8
ANTZERKIA EGITEA	1,3	1	0,3	2,2	2,2	1,3	-1,2	-1
DANTZA EDO BALLETA EGITEA	4,3	4,9	1,3	4,9	6,2	2,6	-1,3	-1,3
MUSIKA-TRESNA BAT JOTZEA	7,6	7,3	4,3	7,8	9,6	6,5	-2,3	-2,2
ABESBATZA BATEAN ABESTEA	1,8	1,9	0,6	2,4	2,7	1	-0,8	-0,4

(1) Antzerkia, opera, zartzueta, balleta, dantza, zirkua eta abar.

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa Kultura Estatistiken Urtekaria, 2023

1.4.2. Kultura-enpresak eta -enplegua

Epigrafe honen emaitzak Hezkuntza eta Kirol Ministerioaren *Anuario de Estadísticas Culturales* (Kultura Estatistiken Urtekaria) urtekarian jasotzen dira, eta datuen iturri nagusiak DIRCE – Directorio Central de Empresas (Enpresen Direktorio Nagusia) eta EPA – Encuesta de Población Activa (Biztanleria Aktiboaren Inkesta) dira²¹, biak ala biak EINren mendekoak.

Kultura-jarduera jarduera ekonomiko nagusitzat duten EAEko enpresen kopurua berriz ere igo zen 2021etik 2022ra bitartean, zehazki % 1,1, eta guztira 6.639 dira. Bestalde²², enplegua % 13,4 igo zen (35.000 pertsonatik 39.700 pertsonara) Estatuan, aldi bera aintzat hartuta, enpresen kopurua % 3,4 igo zen, eta enpleguak % 0,7 egin zuen gora.

EAEEn kultura-enpresetan lan egiten duten 35 mila lagun horiek EAEko enplegu osoaren % 4,2 osatzen dute, Estatuko batezbestekoa (% 3,4) baino ratio handiagoa.

²¹EPAren ustiapen espezifiko baten bidez, kultura-eremuari lotutako jarduera ekonomiko eta okupazio jakin batzuetan enplegua zenbatesten da.

²² Enpleguari dagokionez, kontuan izan behar da enplegu-etenaldia duen aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteak (ABEEE) duten pertsonak landuntzat jotzen direla biztanleria aktiboaren inkestan, eta hori bereziki aintzat hartzekoa da 2020. eta 2021. urteetako datuei dagokienez.

V.1.40. TAULA. KULTURA-ENPRESAK ETA -ENPLEGUA						
	EAE			ESTATUA		
	ENPRESAK	ENPLEGUA		ENPRESAK	ENPLEGUA	
		MILAKOTAN	ENPLEGUAREN GUZTIZKOTIK (%)		MILAKOTAN	ENPLEGUAREN GUZTIZKOTIK (%)
2018	6.014	29,9	3,2	122.673	690,3	3,6
2019	6.010	29,4	3,1	127.581	710,2	3,6
2020	6.218	31,5	3,4	132.203	668,1	3,5
2021	6.269	35,0	3,8	128.741	690,8	3,5
2022	6.339	39,7	4,2	133.083	695,3	3,4
Ald. 2020-2021	0,8	11,1	--	-2,6	3,4	--
Ald. 2021-2022	1,1	13,4	--	3,4	0,7	--

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa Kultura Estatistiken Urtekaria, 2023

Kultura-enplegu gehien sortzen duten autonomia-erkidegoen sailkapenean²³, EAE hirugarren postuan dago (esan bezala, enpleguaren guztizkoaren % 4,2), Kataluniaren (% 4,6) eta Madrilaren (% 4,4) ostean.

Autonomia-erkidegoen arabera bereizitako daturik ez badago ere, datu agregatuek erakusten dute kultura-sektoreko enpleguaren ezaugarri nagusia dela batez bestean ohikoa dena baino

prestakuntza akademiko handiagoa izatea; hala, goi-mailako hezkuntza-tasa handiagoa da kultura-sektoreko enpleguan sektore guztietan oro har dagoena baino (% 72,1 eta % 46,4, hurrenez hurren).

V.1.41. TAULA. KULTURA-ENPLEGUA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA (ENPLEGUAREN GUZTIZKOAREN EHUNEKOTAN)					
	2018	2019	2020	2021	2022
ESTATUAREN BATEZBESTEKOAK	3,6	3,6	3,5	3,5	3,4
ANDALUZIA	3,1	3,1	2,6	2,7	2,6
ARAGOI	2,3	2,6	2,5	2,8	3,3
ASTURIAS	2,8	2,6	2,5	2,1	2,9
BALEAR UHARTEAK	3,4	4,3	4,5	4,4	3,9
KANARIAK	2,9	3,5	2,5	2,9	3,3
GAZTELA ETA LEON	2,4	2,3	2,1	2,4	2,5
GAZTELA-MANTXA	2,7	2,5	2,5	2,1	2,2
KATALUNIA	4,4	4,5	4,6	5,0	4,6
VALENTZIARAK	3,3	3,0	3,2	2,9	2,8
GALIZIA	3,2	3,1	3,2	3,2	3,3
MADRIL	5,4	5,3	5,1	4,9	4,4
MURTZIA	2,3	2,4	2,2	1,8	1,9
NAFARROA	3,0	3,1	3,1	4,1	3,9
EAE	3,2	3,1	3,4	3,8	4,2
KANTABRIA, EXTREMADURA, ERRIOKA, CEUTA ETA MELILLA	2,2	2,2	2,1	2,2	2,0

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa Kultura Estatistiken Urtekaria, 2023

1.4.3. Kulturako gastu publikoa

Kulturaren sektoreak EAEko ekonomian eta gizartean duen pisua zenbatesteko, zeharkako iturriak erabiltzen dira, hain zuzen ere, Kultura eta Kirol Ministerioak argitaratzen duen *Anuario de Estadísticas Culturales* (Kultura Estatistiken Urtekaria²⁴) delakoa.

Kultura Ministerioaren urtekari horrek kulturako gastu publikotzat hartzen du “administrazio publikoek aitortutako betebeharren fasean kulturara bideratutako gastu likidatua. Beraz, finantzatzailearen izaera da gastuaren izaera publikoa edo pribatua zehazten duena, eta ez hartzailearena”. Ez dira kentzen kultura-erakunde publiko jakin batzuk eduki ditzaketen jatorri pribatuko sarrerak, adibidez museoek eduki ditzaketenak. Enpresek

²³ Kultura-sektoreko enplegua. Ekonomian oro har edo kultura-sektoreko edozein eremutan kulturari lotutako lana duten 16 urtetik gorako landunak, guztira. Kultura-lanbidetzat jotzen dira kultura-esparruan kokatzen diren jardura profesionalak, hala nola idazleak, artistak, artxibozainak eta liburutegizainak. Lanbide guzti horiek aintzat hartzen dira enplegatzailearen jardura nagusia edozein dela ere.

²⁴ Hauek dira ikerketa honen esparruan sartu diren kultura-sektoreak: Kultura-ondasunak eta -zerbitzuak (Monumentu historikoak, Museok, Arkeologia-aztarnategiak, Artxiboak eta Liburutegiak); Arte plastikoak eta eszenikoak (Erakusketak, Argazkigintza, Musika, Dantza eta Antzerkia); Liburuak eta Ikus-entzunezkoak (Zinema, Bideoa eta Musika grabatua); Diziplinartekoa (Kultura Sustapena eta Hedapena, Administrazioa eta Antzerkia).

edo partikularrek kultura-erakunde publikoei emandako babesengatik, dohaintzengatik eta abarregatik izan ditzaketen zerga-arintzeak ere ez dira hartzen kulturako gastutzat.

EAEko administrazioak 2021ean kulturen likidatutako gastua, Kultura eta Kirol Ministerioaren arabera, 143,6 milioi euro izan ziren, 2020an baino 9,9 milioi gehiago. Horrek esan nahi du, gehikuntza % 7,4koa izan zela. Gastu hori, era berean, 2021ean, Estatuko autonomia-erkidegoetako administrazioek likidatutako gastuaren % 9,3 da eta Eusko Jaurlaritzak urte horretan egindako gastuaren % 1,13. Gainera, gure erkidegoko BPGd-aren % 0,20 da, autonomia-erkidego guztietako batez besteko ratioaren (% 0,13) gainetik. Adierazle horren arabera, Ceuta eta Melilla salbuesten baditugu haien ezaugarri bereziengatik, soilik Nafarroa geratuko da EAEren gainetik. Biztanleko egin den gastuari dagokionez, EAEn 65,5 eurokoa izan zen 2021. urtean, 2020. urtean baino 4,4 euro gehiago, eta zenbateko hori Estatu osoko batezbestekoa (32,4 euro) baino altuagoa da.

V.1.42. TAULA. AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO ADMINISTRAZIOEK KULTURAN LIKIDATU DUTEN GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA										
	BALIO ABSOLUTUAK		ESTATUAN KULTURAN LIKIDATU DEN GASTUAREN %		AUTONOMIA-ERKIDEGOEK GUZTIRA LIKIDATUTAKO GASTUAREN %		BPGd-AREN %		BIZTANLE BAKOITZEKO BATEZ BESTEKO GASTUA (€)	
	(MILAKA EUROTAN).									
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
ESTATUA, GUZTIRA	1.355.075	1.536.431	100	100,0	0,55	0,61	0,12	0,13	28,6	32,4
ANDALUZIA	206.453	281.631	15,2	18,3	0,49	0,70	0,14	0,18	24,4	33,1
ARAGOI	21.340	22.501	1,6	1,5	0,32	0,32	0,06	0,06	16,0	17,1
ASTURIAS	23.512	32.148	1,7	2,1	0,50	0,63	0,11	0,14	23,1	31,9
BALEAR UHARTEAK	24.950	25.509	1,8	1,7	0,40	0,38	0,09	0,08	20,6	20,8
KANARIAK	30.401	33.166	2,2	2,2	0,24	0,26	0,08	0,08	13,6	14,7
KANTABRIA	20.994	25.777	1,5	1,7	0,68	0,83	0,16	0,19	36,0	44,1
GAZTELA ETA LEON	69.656	76.413	5,1	5,0	0,57	0,62	0,13	0,13	29,0	32,2
GAZTELA-MANTXA	32.610	39.994	2,4	2,6	0,27	0,29	0,08	0,09	15,9	19,5
KATALUNIA	337.365	344.497	24,9	22,4	0,70	0,69	0,16	0,15	44,1	44,9
VALENTZIAKO ERKIDEGOIA	129.796	144.903	9,6	9,4	0,49	0,52	0,12	0,13	25,8	28,6
EXTREMADURA	34.103	38.804	2,5	2,5	0,60	0,66	0,18	0,19	32,1	36,8
GALIZIA	91.858	113.637	6,8	7,4	0,66	0,88	0,16	0,18	34,0	42,2
MADRIL	102.484	109.634	7,6	7,1	0,38	0,42	0,05	0,05	15,2	16,2
MURTZIA	27.323	31.114	2,0	2,0	0,37	0,38	0,09	0,10	18,2	20,4
NAFARROA	48.481	51.188	3,6	3,3	1,06	1,01	0,25	0,25	73,8	77,7
EAE	133.666	143.560	9,9	9,3	1,13	1,13	0,20	0,20	61,1	65,5
ERRIOXA	9.095	10.971	0,7	0,7	0,48	0,53	0,11	0,13	28,8	34,7
CEUTA	3.680	3.850	0,3	0,3	1,18	1,35	0,22	0,22	43,8	46,7
MELILLA	7.309	8.133	0,5	0,5	2,74	2,86	0,48	0,51	86,5	97,7
Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa Kultura Estatistiken Urtekaria. 2023										

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa Kultura Estatistiken Urtekaria, 2023

1.4.4. Familien gastua kulturaren kontsumoan

Kultura eta Kirol Ministerioak EINren Familia Aurrekontuen Inkestatik atera eta 2023ko Kultura Estatistiken Urtekarian jasotako datuen arabera, euskal etxeek kultura-ondasun eta -zerbitzuetan egindako gastua 495,5 milioi eurokoa izan zen 2022an, hau da, % 6,8ko jaitsiera egon da. Gastu hori EAEko ondasun eta zerbitzuetan eginiko gastuaren % 1,5 da, autonomia-erkidego guztien batezbestekoa (% 1,9) baino baxuagoa.

Etxe bakoitzeko batezbestekoari dagokionez, EAEn 540,5 eurokoa izan da; hortaz, honako autonomia-erkidego hauen atzetik kokatzen da: Balear Uharteak, Murtzia, Katalunia, Madrilgo Erkidegoa, Aragoi, Ceuta eta Melilla, Errioxa, Galizia, Nafarroa, Asturias, Andaluzia eta Kanariak. Hortaz, EAEn ostean daude Valentziako Erkidegoa, Gaztela eta Leon, Gaztela-Mantxa, Extremadura eta Kantabria.

Bestalde, pertsona bakoitzeko batez besteko gastua 230,2 eurokoa da eta, hala, honako hauen atzetik kokatzen da: Balear Uharteak, Katalunia, Murtzia, Aragoi, Errioxa, Asturias, Madril, Galizia, Gaztela eta Leon, Nafarroa eta Valentziako Erkidegoa. Horrenbestez, EAEn ostean honako hauek kokatzen dira: Andaluzia, Kanariak, Ceuta eta Melilla, Extremadura, Gaztela-Mantxa eta Kantabria.

Gastu-taldeari dagokionez (liburuak eta aldizkako argitalpenak; kultura-zerbitzuak; ikus-entzunezko euskarriak, ekipoak nahiz osagarriak eta informazioa tratatzekoak; eta telefono mugikorrak eta Interneti lotutako zerbitzuak), hauexek dira datuak:

- EAEko etxe bakoitzean egindako 540,5 euroko gastua honela banatu zen: % 38,2 telefono mugikorrera eta Interneti lotutako zerbitzuetara bideratu zen; % 30 ikus-entzunezko euskarrietara, ekipoetara nahiz osagarrietara eta informazioa tratatzekoetara; % 10,1 liburuetara eta argitalpenetara; eta % 21,7 kultura-zerbitzuetara.
- EAEko pertsona bakoitzak egindako 230,2 euroko gastua honela banatu zen: % 29,1 liburu eta argitalpenetara bideratu zen; % 27,9 ikus-entzunezko euskarrietara, ekipoetara nahiz osagarrietara eta informazioa tratatzekoetara; % 25,2 telefono mugikorrera eta Interneti lotutako zerbitzuetara; eta % 17,8 kultura-zerbitzuetara.

V.1.43. TAULA. ETXE BAKOITZEAN KULTURA-ONDASUN ETA -ZERBITZUETAN EGITEN DUTEN BATEZ BESTEKO GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA								
	BALIO ABSOLUTUA (MILIOI EUROTAN)		ONDASUN ETA ZERBITZUETAKO GASTU OSOAREN %		ETXEETAKO BATEZ BESTEKO (EUROTAN)		PERTSONEN BATEZ BESTEKO (EUROTAN)	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
ESTATUA, GUZTIRA	10.773,5	11.356,2	2,0	1,9	571,0	596,6	230,0	241,5
ANDALUZIA	1664,3	1.824,7	1,9	1,9	507,6	551,6	197,3	215,5
ARAGOI	304,3	338,2	2,0	2,0	559,6	619,9	235,0	262,6
ASTURIAS	228,6	259,1	1,9	2,0	504,4	570,5	229,2	260,7
BALEAR UHARTEAK	249,7	341,5	1,7	2,0	537,5	727,5	206,1	279,2
KANARIAK	431,2	475,4	2,0	2,0	499,2	543,5	193,2	211,5
KANTABRIA	118,9	112,7	1,8	1,6	487,0	459,8	205,8	194,9
GAZTELA ETA LEON	641,8	541,0	2,3	1,8	627,8	527,3	275,6	233,0
GAZTELA-MANTXA	335,5	403,3	1,7	1,8	420,4	501,4	165,9	198,8
KATALUNIA	1.852,2	2.103,3	1,9	2,1	603,2	680,0	244,6	277,0
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	1.235,7	1.169,8	2,2	1,9	603,6	536,8	246,6	231,2
EXTREMADURA	216,0	210,0	2,0	1,8	499,7	484,1	207,4	202,4
GALIZIA	616,3	662,8	2,0	1,9	555,9	594,1	230,8	248,4
MADRIL	1.700,5	1.746,3	1,9	1,8	647,7	657,3	255,5	260,1
MURTZIA	368,0	404,8	2,4	2,3	661,8	717,7	244,0	266,1
NAFARROA	164,7	151,6	1,9	1,6	631,6	574,3	254,2	232,6
EAE	531,8	495,5	1,8	1,5	584,5	540,5	247,3	230,2
ERRIOXA	74,6	81,9	2,1	2,1	565,1	616,3	239,2	262,1
CEUTA ETA MELILLA	39,3	34,2	2,6	2,0	714,3	618,5	237,7	209,3

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa, 2023ko Kultura Estatistiken Urtekaria

V.1.44. TAULA. ETXE BAKOITZEAN KULTURA-ONDASUN ETA -ZERBITZUETAN EGITEN DUTEN BATEZ BESTEKO GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZAREN ETA GASTU-TALDEAREN ARABERA (EUROTAN)

	GUZTIRA		LIBURUAK ETA ALDIZKAKO ARGITALPENAK		KULTURA-ZERBITZUAK		IKUS-ENTZUNEZKO EUSKARRIAK, EKIPAMENDUAK ETA OSAGARRIAK ETA INFORMAZIOA TRATATZEKOAK		TELEFONO MUGIKORRAK ETA INTERNETI LOTUTAKO ZERBITZUAK	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
ESTATUA, GUZTIRA	571,0	596,6	112,6	118,3	72,2	103,4	196,5	182,3	189,8	192,7
ANDALUZIA	507,6	551,6	73,0	55,9	54,1	119,6	168,5	165,5	212,1	210,5
ARAGOI	559,6	619,9	114,1	156,8	82,4	88,3	175,9	191,2	187,2	183,5
ASTURIAS	504,4	570,5	119,3	152,1	44,3	86,8	147,5	127,3	193,3	204,4
BALEAR UHARTEAK	537,5	727,5	129,2	189,7	60,7	158,5	173,0	189,5	174,7	189,7
KANARIAK	499,2	543,5	71,3	50,0	41,9	61,3	185,0	205,2	201,1	217,1
KANTABRIA	487,0	459,8	99,1	90,4	49,5	55,8	176,3	139,7	162,2	173,9
GAZTELA ETA LEON	627,8	527,3	194,4	144,2	74,4	80,0	175,0	138,5	183,9	164,5
GAZTELA-MANTXA	420,4	501,4	76,8	85,7	31,4	58,1	119,7	145,2	192,6	212,4
KATALUNIA	603,2	680,0	106,6	161,2	65,9	97,0	245,9	220,4	184,8	201,5
VALENTZIAKO ERKIDEGO	603,6	563,8	95,7	87,4	77,5	93,6	230,6	198,8	199,8	184,0
EXTREMADURA	499,7	484,1	96,0	78,7	58,4	103,3	154,1	111,7	191,3	190,3
GALIZIA	555,9	594,1	150,6	128,7	45,0	86,6	183,9	181,0	176,5	197,8
MADRIL	647,7	657,3	132,4	147,9	131,5	135,5	214,0	197,2	169,7	176,7
MURTZIA	661,8	717,0	113,0	122,9	60,5	137,1	219,9	211,0	268,4	246,8
NAFARROA	631,6	574,3	159,1	161,1	135,8	110,4	184,4	143,9	152,4	158,8
EAE	584,5	540,5	169,8	157,3	92,1	96,3	173,4	150,9	149,2	135,8
ERRIOXA	565,1	616,3	136,2	143,2	35,3	154,0	238,3	155,9	155,4	163,3
CEUTA ETA MELILLA	714,3	618,5	---	---	---	---	---	---	---	---
ESTATUA, GUZTIRA	100,0	100,0	19,7	19,8	12,6	17,3	34,4	30,6	33,2	32,3
EAE	100,0	100,0	14,4	10,1	10,7	21,7	33,2	30,0	41,8	38,2

* Ikuskizunak eta beste kultura-zerbitzu batzuk barne

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa, 2023ko Kultura Estatistiken Urtekaria

V.1.45. TAULA. PERTSONA BAKOITZAK KULTURA-ONDASUN ETA -ZERBITZUETAN EGITEN DUEN BATEZ BESTEKO GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZAREN ETA GASTU TALDEAREN ARABERA (EUROTAN)

	GUZTIRA		LIBURUAK ETA ALDIZKAKO ARGITALPENAK		KULTURA-ZERBITZUAK		IKUS-ENTZUNEZKO EUSKARRIAK, EKIPAMENDUAK ETA OSAGARRIAK ETA INFORMAZIOA TRATATZEKOAK		TELEFONO MUGIKORRAK ETA INTERNETI LOTUTAKO ZERBITZUAK	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
ESTATUA, GUZTIRA	230,0	241,5	45,4	47,9	29,1	41,9	79,2	73,8	76,4	78,0
ANDALUZIA	197,3	215,5	28,4	21,8	21,0	46,7	65,5	64,7	82,4	82,3
ARAGOI	235,0	262,6	47,9	66,4	34,6	37,4	73,9	81,0	78,6	77,8
ASTURIAS	229,2	260,7	54,2	69,5	20,1	39,7	67	58,1	87,8	93,4
BALEAR UHARTEAK	206,1	279,2	49,5	72,8	23,3	60,7	66,3	72,7	67,0	72,8
KANARIAK	193,2	211,5	27,6	23,3	16,2	23,9	71,6	79,9	77,8	84,5
KANTABRIA	205,8	194,9	41,9	38,3	20,9	23,7	74,5	59,2	68,5	73,7
GAZTELA ETA LEON	275,6	233,0	85,4	63,7	32,7	35,4	76,8	61,2	80,8	72,7
GAZTELA-MANTXA	165,9	198,8	30,3	34,0	12,4	23,0	47,2	57,6	76,0	84,2
KATALUNIA	244,6	277,0	43,2	65,7	26,7	39,5	99,7	89,8	74,9	82,1
VALENTZIAKO ERKIDEGO	246,6	231,2	39,1	35,9	31,7	38,4	94,2	81,6	81,6	75,5
EXTREMADURA	207,4	202,4	39,8	32,9	24,2	43,2	64,0	46,7	79,4	79,5
GALIZIA	230,8	248,4	62,5	53,8	18,7	36,2	76,4	75,7	73,3	82,7
MADRIL	255,5	260,1	52,2	58,5	51,9	53,6	84,4	78,0	67,0	69,9
MURTZIA	244,0	266,1	41,7	45,5	22,3	50,8	81,1	78,2	98,9	91,5
NAFARROA	254,2	232,6	64,0	65,3	54,7	44,7	74,2	58,3	61,3	64,3
EAE	247,3	230,2	71,8	67,0	39,0	41,0	73,4	64,3	63,1	57,9
ERRIOXA	239,2	262,1	57,7	60,9	14,9	65,5	100,9	66,3	65,8	69,5
CEUTA ETA MELILLA	237,7	209,3	---	---	---	---	---	---	---	---
ESTATUA, GUZTIRA	100,0	100,0	19,7	19,8	12,7	17,3	34,4	30,6	33,2	32,3
EAE	100,0	100,0	29,0	29,1	15,8	17,8	29,7	27,9	25,5	25,2

* Ikuskizunak eta beste kultura-zerbitzu batzuk barne

Iturria: Kultura eta Kirol Ministerioa, 2023ko Kultura Estatistiken Urtekaria

1.5. EUSKARAREN EGOERA EAEn

EUSTATen datuen arabera, 2021ean euskaldunen (euskaraz ulertzen eta hitz egiten dutenen) kopuru handiena 10-14 urte bitartekoaren artean kokatzen zen (% 90,5) eta, ostera, euskaldunen kopuru txikiena 70 urtetik gorakoaren artean (% 22,1); hala, oro har, euskararen ezagutzak beheranzko joera du adinaren arabera. Ildo beretik, 30 urtetik beherakoaren % 70 euskaldunak dira eta proportzio hori murrizten da adin gehiagoko pertsona-taldearen artean.

Halaber, 2 urtetik gorako biztanleak sartzen baditugu azterketan, biztanleen % 62,4 (1.349.808 pertsona) euskararen ezagutzaren bat dute. Ezagutza-mailaren arabera banatuta, % 43,3 (936.812) euskaldunak dira eta % 19,1 (412.996) ia-euskaldunak (ulermen-maila ona edo hala-holakoa dutenak baina zailtasunez hitz egiten dutenak).

Horrez gain, azterlanak barne hartu duen azken hamarkadan euskaldunen proportzioa 6,1 ehuneko-puntu igo da (2011n % 37,2koa zen eta 2021ean, berriz, % 43,3koa) eta ia-euskaldunen kategoria 6,5 ehuneko-puntu murriztu da 2011. urtearekin alderatuta. Azken bi hamarkadetan egondako euskaldunen ehunekoak izandako bilakaerari dagokionez, 11 ehuneko-puntu igo da 2001etik 2021era.

Lurralde historikoen arabera banatuta, 2021ean Gipuzkoak jarraitzen zuen izaten biztanle euskaldun gehien zituen lurraldea (biztanleen % 57,5); hortaz, kopurua 4,3 ehuneko-puntu igo da 2011. urtearekin alderatuta; horren ostean Bizkaia kokatu da (biztanleen % 37,9 dira euskaldunak), non 6,7 ehuneko-puntu gehikuntza egon baita, eta ondoren Araba (biztanleen % 31,0 dira euskaldunak), non 7,1 puntu igoera egon baita, hamar urtetan egon den igoerarik handiena. Horrez gain, ia-euskaldunak ere hartzen baditugu kontuan, Gipuzkoako lau pertsonatatik hiruk euskara-ezagutzak dituzte; Bizkaian, bost pertsonatatik hiruk; eta Araban, berriz, bi pertsonatako bik.

Halaber, 2011tik igaro diren hamar urteetan ia eskualde guztietan igo da euskararen ezagutza. Araban, euskaldunen kopuruari dagokionez igoerarik handiena egon da honako eskualde hauetan: Arabako kantauriar isurialdea (7,5 ehuneko-puntu gehiago), Arabako Lautada (7,3 puntu) eta Arabako Mendialdea (7,0 puntu); Bizkaian, Enkarterriak (8,8 puntu), Bilbo Handia (7,6 ehuneko-puntu gehiago) eta Arratia-Nerbioi (4,9 puntu). Azkenik, Gipuzkoari dagokionez, aldakuntzarik handiena honako eskualde hauetan egon da: Donostia (5,7 ehuneko-puntu gehiago), Bidasoa Beherea (5,1 puntu) eta Goierri (3,9 puntu); lurralde horretan egondako igoera guztiak batezbestekoa (6,1 ehuneko-puntu) baino txikiagoak dira. Aitzitik, Markina-Ondarroan jaitsi egin da euskaldunen ehunekoa, baina soilik 0,9 ehuneko-puntu.

V.1.46. TAULA. EAEKO 2 URTETIK GORAKOEN EUSKARA-MAILA OROKORRA, LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA ETA URTEAREN ARABERA.
(ehuneko bertikalak eta ehunekoaren arteko aldeak)

	EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	2011	2021	Ald.	2011	2021	Ald.	2011	2021	Ald.	2011	2021	Ald.
GUZTIRA	2.119.586	2.163.121		311.624	325.197		1.123.190	1.129.192		684.772	708.732	
EUSKALDUNAK	37,2	43,3	6,1	23,9	31,0	7,1	31,2	37,9	6,7	53,3	57,5	4,3
IA-EUSKALDUNAK	25,6	19,1	-6,5	26,1	20,7	-5,4	27,1	19,7	-7,4	22,8	17,4	-5,3
ERDALDUNAK	37,2	37,6	0,4	50,0	48,3	-1,7	41,7	42,4	0,7	24,0	25,1	1,1

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta etxebizitzaren erroldak

ITURRIAK

1. **Academic Ranking of Word Universities (ARWU).** Shangaiko Unibertsitate Rankinga. 2023ko datuak
2. **EUSTAT**en Unibertsitatearen Estatistika. 2021-22 ikasturtea
3. **EUSTAT.** Kontu ekonomikoak.
4. **EUSTAT.** Eskola Jardueraren Estatistika. 2022-2023 ikasturtea
5. **EUSTAT.** Hezkuntzaren Kontua. 2022ko aurrerapena.
6. **EUSTAT.** Unibertsitatearen Estatistika. 2021-22 ikasturtea
7. **EUSTAT.** Biztanleriaren eta etxebizitzaren erroldak Euskara. 2021
8. **Eusko Jaurlaritz.** EAEko Kontu Orokorrak eta EAEko Aurrekontuak.
9. **EIN.** Espainiako Eskualdeko Kontabilitatea.
10. **LANBIDE.** Lanbide Heziketako ikasleen laneratzea. 2016ko, 2021eko eta 2022ko promozioak
11. **LANBIDE.** Unibertsitateko ikasketak amaitu dituzten biztanleen laneratzeari buruzko azterlana. 2019an gradua amaitu zuen promozioa
12. **KULTURA ETA KIROL MINISTERIOA** Kultura Estatistiken Urtekaria. 2023. urteko edizioa
13. **HEZKUNTZAKO ETA LANBIDE HEZIKETAKO MINISTERIOA.** Unibertsitate-estatistikak. 2023. urteko edizioa
 - ✓ Nazioartekotzea. 2021-22 ikasturtea
 - ✓ Errendimendu akademikoa. 2021-22 ikasturtea
14. **HEZKUNTZAKO ETA LANBIDE HEZIKETAKO MINISTERIOA.** Hezkuntzaren zifrak Espainian. 2023. urteko edizioa
15. **HEZKUNTZAKO ETA LANBIDE HEZIKETAKO MINISTERIOA.** Baliabide ekonomikoak. Gastu publikoa.
16. **HEZKUNTZAKO ETA LANBIDE HEZIKETAKO MINISTERIOA.** Hezkuntza Adierazleen Estatuko Sistema, 2023

2. INGURUNE NATURALA ETA ENERGIA

Garapenaren kontzeptua aldatu egin da urteekin, eta gaur egun herrialdeek adostu dute garapen jasangarria dela egungo biztanleriaren bizitza hobetzeko jarraitu behar den bidea, etorkizuneko belaunaldiak euren bizitzak asetzeko duten gaitasuna arriskuan jarri gabe. Garapen jasangarriak oparotasuna eta aukera ekonomikoak, gizarte-ongizate handiagoa eta ingurumenaren babesa sustatzen ditu. Jasangarritasunak eta garapen jasangarriak printzipio honi jarraitzen diote: eskura dauden baliabideak ezin dira bereizketarik egin gabe agortu; ingurune naturalak babestu behar dira, eta hazkunde ekonomikoa eta baliabide naturalen kontsumoa banantzea lortu behar da.

V. kapitulua. Bizi-kalitatea EAEn deituriko bigarren atal hau bi multzo handitan banatzen da: lehena ingurune naturalari buruzkoa da, eta bigarrena energiaren ekoizpenari eta kontsumoari buruzkoa.

Lehen multzoaren (*Ingurune naturala*) helburua gure erkidegoko ingurumenarekin lotutako gai nagusien errealitatea eta azken aldiko bilakaera ezagutzea da, bereziki, EAEko gizartearen sentsibilizazio-mailaren eta ingurumen-inpaktua duten ohituren arabera kokatzeko aukera ematen duen ingurumen-adierazlea, airearen kalitatea, berotegi-efektuko gasen emisioak, ur gezaren kontsumoa eta hondakinen sorrera eta kudeaketa. Jarraian, manufaktura-industriak ingurumena babesteko egindako gastuen azterketa laburra egiten da; eta, amaitzeko, 2023ko martxoan onetsitako Euskadiko 2030eko Ingurumeneko Esparru Programa aurkezten da.

Bigarren multzoan (*Energiaren ekoizpena eta kontsumoa*) hainbat adierazleren bilakaera aztertzen da, besteak beste, barne-kontsumo gordina edo energia-eskaria, energiaren azken kontsumoa, energia primarioaren ekoizpena, intentsitate energetikoa eta faktura energetikoa.

2.1. INGURUNE NATURALA

2.1.1. Airearen kalitate-indizea: familiak

Adierazle hori EUSTATen “Familiak eta Ingurumena inkestan” egindako galderen laburpen baten bidez lortzen da. Inkesta 5 urtean behin egiten da, eta inkesta egiten den urteko EUSTATen “Bizi-baldintzen inkesta” du erreferentziazat.

Indizeari esker, EAEko gizarte osoa 0 eta 10 puntu arteko eskalan koka daiteke, sentsibilizazio-mailaren eta ingurumen-inpaktua duten ohituren arabera. Zazpi dimentsio ditu: ingurumenarekiko jarrera, garraioa eta mugikortasuna, kontsumo-jarraibideak, aldizkako hondakinen tratamendua, ohiko hondakinen tratamendua, energia aurrezteak eta ura aurrezteak.

Argitaratutako azken “Familiak eta Ingurumena inkestan” (2020), EAEko familiek 10etik 6,7 puntu lortu zituzten sentsibilizazio-mailan eta ingurumen-inpaktua duten ohituretan. Puntuazio horrek aurrerapen txikia dakar 1995eko emaitzekin alderatuta (+0,1). Informazio gehiago nahi izanez gero, jo 2021eko memoria sozioekonomikora.

2.1.2. Airearen kalitatea. 2022ko datuak

Airearen kalitatearen ebaluazioaren bidez, kutsatzaileen maila jakin batzuk baloratzen dira giroko airean. Alde batetik, egunero, Eusko Jaurlaritzaren webgunean argitaratzen den AIREAREN KALITATEAREN INDIZEAREN bidez, airearen kalitatearen egoera baloratzen da kontzentrazio-tarte baten arabera zehaztutako kategoria batekin, eta, beste alde batetik, urtero, sare osoan erregistratutako datuen azterketa egiten da, araudiak ezartzen duen lurraldea ebaluatzeko betebeharrari erantzuten dion URTEKO TXOSTENA egiteko.

2.1.2.1. Airearen kalitatearen indizea (AKI) eta jasangarritasunaren adierazlea. 2022ko datuak

Airearen kalitatearen indize nazionalak (AKI) biztanleei airearen kalitateari buruzko informazioa modu argian eta errazean helarazteko balio du. Hori lortzeko, hainbat eremutan banatutako estazioetan hainbat

EGUNEROKO AKI en µg/m ³	SO ₂	NO ₂	O ₃	PM ₁₀	PM _{2,5}
OSO ONA	0-100	0-40	0-80	0-20	0-10
ONA	101-200	41-100	81-120	21-35	11-20
ERTAINA	201-350	101-200	121-180	36-50	21-25
TXARRA	351-500	201-400	181-240	51-100	26-50
OSO TXARRA	501-1250	401-1000	241-600	101-1200	51-800

kutsatzaile neurtzen dira denbora errealean. AKIk detektatutako balioak tartetan banatzen dira, eta horiei bilbe edo kolore bat esleitzen zaie, eremu zehatz bateko airearen kalitatea adierazteko. 2019ra arte ez zegoen informazio horren parametroak Europa mailan homogeneizatzeko erreferentziarik. 2019an, TEC/351/2019 Agindua onetsi zenean, kutsatzaile bakoitzaren maila bakoitzean ezarritako tartek aldatu, eta bateratu egin ziren Europa mailan; erantsitako taulan agertzen dira.

Bestalde, jasangarritasunaren adierazleak airearen kalitatearen kalifikazioa ertaina, txarra edo oso txarra ez den egunen kopurua ehunekotan laburbiltzeko balio du²⁵.

Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren informazioaren arabera, jasangarritasunaren adierazlea 2022an, hau da, kalifikazio "oso ona" eta "ona" duten egunen ehunekoa guztizkoaren % 87,71 izan zen. Ratio horrek berriro behera egin du, eta horrek esan nahi du airearen kalitateak okerrera egiteko joera duela.

V.2.1. TAULA. AIREAREN KALITATEA. JASANGARRITASUNAREN ADIERAZLEA (1), EREMUAREN ARABERA.

	ESTAZIO KOP.	2018	HAUSTURA METODOLO GIKOA	2019*	2020	2021	2022
ENKARTERRI - NERBIOI GARAIA	2	% 100,00		% 96,16	% 96,45	% 93,97	% 86,58
NERBIOI BEHEA	21	% 93,42		% 79,45	% 69,67	% 74,79	% 75,07
KOSTALDEA	3	% 92,33		% 98,63	% 93,17	% 97,53	% 97,53
DONOSTIA	11	% 90,41		% 84,11	% 80,87	% 81,64	% 81,64
IBAIZABAL GARAIA-DEBAGOIENA	6	% 90,14		% 91,51	% 91,26	% 83,29	% 87,95
GOIERRI	4	% 99,18		% 89,86	% 86,61	% 92,05	% 90,14
ARABAKO LAUTADA	5	% 98,90		% 94,25	% 94,26	% 90,96	% 88,49
EAE-ERRIBERA	2	% 93,42		% 97,53	% 96,72	% 95,89	% 94,25
EAE	54	% 94,73		% 91,44	% 88,63	% 88,77	% 87,71

(*) 2019an tartek aldatu ziren, 2019ko martxoaren 18ko TEC/351/2019 Aginduaren arabera.

Iturria: Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. EUSKO JAURLARITZA

²⁵ Jasangarritasunaren urteko adierazlea: ("Oso ona" kalifikazioa duten egunen kopurua + "Ona" kalifikazioa duten egunen kopurua) / Urteko egun guztien kopurua.

Jasangarritasunaren hileko adierazlea: ("Oso ona" kalifikazioa duten egunen kopurua + "Ona" kalifikazioa duten egunen kopurua) / Hileko egun guztien kopurua.

Zehazki, zortzi eremuetan erregistratutako 2.920 egunetatik, 2022an 130 egun erregistratu ziren airearen kalitate txarrarekin eta 15 egun oso txarrarekin; 2021ean 73 egun airearen kalitate txarrarekin eta 3 egun oso txarrarekin; eta 2019an 67 egun txarrarekin eta bat ere ez oso txarrarekin. Kalitate ertaineko egunak 252tik 214ra jaitsi dira. Airearen kalitate txarra edo oso txarra izan zuten 145 egunetatik 46 Nerbioi Behean izan ziren, 28 Donostian eta 20 Arabako Lautadan.

V.2.2. TAULA. AIREAREN KALITATEAREN INDIZEAREN BILAKAERA

	2019				2021				2022			
	OSO ONA ETA ONA	HOBETU DAITEKE / ERTAINA	TXARRA	OSO TXARRA	OSO ONA ETA ONA	HOBETU DAITEKE / ERTAINA	TXARRA	OSO TXARRA	OSO ONA ETA ONA	HOBETU DAITEKE / ERTAINA	TXARRA	OSO TXARRA
ENKARTERRI - NERBIOI GARAIA	351	14	0	0	343	16	5	1	316	32	13	4
NERBIOI BEHEA	290	51	24	0	273	73	19	0	274	45	43	3
KOSTALDEA	360	5	0	0	356	6	3	0	356	7	2	0
DONOSTIA	307	42	16	0	298	50	17	0	298	39	25	3
IBAIZABAL GARAIA-DEBAGOIENA	334	24	7	0	304	53	7	1	321	27	13	4
GOIERRI	328	29	8	0	336	20	9	0	329	25	11	0
ARABAKO LAUTADA	344	12	9	0	332	24	8	1	323	22	20	0
EAE-ERRIBERA	356	6	3	0	350	11	4	0	344	17	3	1
EGUNEN KOP., AIREAREN KALITATEAREN ARABERA.	2.670	183	67	0	2.592	253	72	3	2.561	214	130	15
EGUNEN %, AIREAREN KALITATEAREN ARABERA.	91,43	6,27	2,29	0,0	88,77	8,63	2,50	0,1	87,71	7,33	4,45	0,51

Iturria: Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. EUSKO JAURLARITZA

2.1.2.2. EAEko aire kalitatearen urteko txostena. 2022ko datuak

Neurtzen diren kutsatzaileek eta neurketa-sarearen ezarpenak airearen kalitateari buruzko Europako araudia betetzen dute, airearen kalitatearen kudeaketa eta mugak arautzen dituen 102/2011 Errege Dekretura²⁶ eramana. Araudi horretaz gain, Eusko Jaurlaritzaren neurketak kontuan hartzen ditu Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) gomendioak.

Honako kutsatzaile hauek dituzte osasuna babesteko mugak: SO₂ (sufre dioxidoa), NO₂ (nitrogeno dioxidoa), PM₁₀ (10 mikratik beherako diametroa duten partikulak), PM_{2,5} (2,5 mikratik beherako diametroa duten partikulak), CO (karbono monoxidoa), O₃ (ozonoa), C₆H₆ (bentzenoa), Pb (beruna), As (arsenikoa), Cd (kadmioa), Ni (nikela) eta B(a)P (bentzo(a)pirenoa).

²⁶ Urtarrilaren 27ko 39/2017 Errege Dekretua, Airearen kalitatea hobetzeari buruzko urtarilaren 28ko 102/2011 Errege Dekretua aldatzen duena.

Lurraldearen zonakatzea ebaluaziorako

Gure erkidegoko airearen kalitatearen ebaluazio orokorra EAEko lurraldeak zona eta aglomerazioetan duen zatiketaren arabera egiten da. Lurraldearen zonakatzea ere kutsatzailearen arabera da. EAEko aire kalitatearen ebaluazio orokorra egiteko, lurraldea 8 eremutan banatzen da, indarrean dagoen araubidearekin bat eginez. Gainera, 5 eremutako zonakatzea egiten da ozonoarentzat, izan ere, gainerako kutsatzaileekin alderatuz, ezberdina da.

- SO₂, NO₂, CO eta partikulen kasuan (PM₁₀, PM_{2,5}), EAE 8 eremutan banatzen da, antzeko orografia duten aireko arroen arabera: Enkarterri-Nerbioi Garaia, Nerbioi Behea, Kostalde, Donostialdea, Ibaizabal Garaia-Debagoiena, Goierri, Arabako Lautada eta EAE-Erribera. Hau da, eskuinean erakusten den goiko aldeko maparen zonakatzea erabiltzen da.
- Ozonoaren kasuan, kutsatzailearen portaera desberdina da. Izan ere, azterketa estatistikoak agerian uzten du urtaroen zikloan urtaro bakoitzean erregistratutako batez besteko mailen artean alde nabarmena dagoela itsasotik duten hurbiltasunaren arabera.

Beraz, ozonoarentzako 5 eremuak hauek dira: Itsasertza, Bilbo-Barakaldo, Kantauriko ibarrak, Barnealdeko arroak eta Ebroko harana, beheko aldeko mapan jasotzen den bezala. Hau da, eskuinean erakusten den beheko aldeko maparen zonakatzea erabiltzen da.

- C₆H₆-aren, Pb-aren, metal astunen eta bentzo(a)pireno-aren ebaluazioa orokorrean egiten da EAE guztiaarentzat.

**SO₂, NO₂, CO eta partikulak
NEURTZEKO ZONAKATZEA**

**OZONO TROPOSFERIKOA
NEURTZEKO ZONAKATZEA**

Airearen kalitatearen helburuak

Eusko Jaurlaritzaren airearen kalitateari buruzko txostenen ondoz ondoko edizioetan aipatzen den bezala, airearen kalitatearen hainbat helburu daude:

- Muga-balioa: ezagutza zientifikoetan oinarrituta finkatutako maila da, ondorio kaltegarriak saihestu, prebenitu edo murrizteko, eta ez da gainditu behar.
- Xede-balioa: ahal den neurrian gainditu behar ez den maila, ondorio kaltegarriak saihestu, prebenitu edo murrizteko.
- Epe luzerako helburua: epe luzera gainditu behar ez den maila, neurri proportzionatuak erabiliz hori ezinezkoa denean izan ezik, ondorio kaltegarrietatik eraginkortasunez babesteko helburuarekin.
- Informazio-atalasea: kutsatzaile bat maila horretara iristen denean, iraupen laburreko esposizio bat arriskutsua da bereziki zaugarriak diren populazio-taldeek giza osasunerako, eta, horregatik, administrazio eskudunek berehalako informazio egokia eman behar dute.
- Alerta-atalasea: maila horretatik aurrera, iraupen laburreko esposizio bat arriskutsua da giza osasunerako, alegia, herritar guztiei eragiten die, eta, horregatik, administrazio eskudunek berehalako neurriak hartu behar dituzte.

Bestalde, airearen kalitatea hobetzeari buruzko araudian ezarritako mugak honako hauek dira:

BATEZ BESTEKOAK		GEHIENEZKO BALIOA	ALERTA-ATALASEA
SO ₂	ORDURO	350 µg/m ³ (24 gaingitze urtean, gehienez)	500 µg/m ³ (3 orduan)
	EGUNERO	125 µg/m ³ (3 gaingitze urtean, gehienez)	
NO ₂	ORDURO	200 µg/m ³ (18 gaingitze urtean, gehienez)	400 µg/m ³ (3 orduan)
	URTERO	40 µg/m ³	---
PM ₁₀	EGUNERO	50 µg/m ³ (35 gaingitze urtean, gehienez)	---
	URTERO	40 µg/m ³	---
PM _{2,5}	URTERO	25 µg/m ³	---
CO	ZORTZI ORDUKO BATEZ BESTEKO MUGIKORREN EGUNEKO GEHIENEZKOAK	10 µg/m ³	---
O ₃	ORDURO	Informazio-atalasea: 180 µg/m ³	240 µg/m ³ (jarraikako 3 orduz)
	ZORTZI ORDUKO BATEZ BESTEKO MUGIKORREN EGUNEKO GEHIENEZKOAK	Xede-balioa: 120 µg/m ³ (25 gaingitze urtean, gehienez, 3 urteko aldi baten batez besteko moduan)	Epe luzerako helburua: 120 µg/m ³
BENTZENOA		URTERO	5 µg/m ³
METALAK	PLOMOA	URTERO	0,5 µg/m ³
	ARTSENIKOAK	URTERO	6 ng/m ³
	KADMIOA	URTERO	5 ng/m ³
	NIKELA	URTERO	20 ng/m ³
BENTZO(A)PIRENOA		URTERO	1 ng/m ³

Emitzak. 2022ko datuak

2022an, airearen kalitatea neurtzeko aurreikusitako kutsatzaileei buruzko balio guztiak araudiak ezarritako muga azpitik mantendu dira. **Kutsatzaile bakoitzaren egoera** koadro honetan ageri da:

V.2.3. TAULA. AIREAREN KALITATEA: EAEko KUTSATAILE ATMOSFERIKOEN EMAITZEN LABURPENA. 2022		
	BALORAZIO OROKORRA	XEHETASUNA
Sufre dioxidoa, SO ₂	Mailak airearen kalitatearen araubidean ezarritako muga barne daude.	Industria-jarduerari lotutako kutsatzailea da. Inoiz ez da gainditu orduko kontzentrazioei buruzko araudian ezarritakoa. Horren arabera, ezin da gainditu orduko 350eko balioa urtean 24 aldiz baino gehiagotan. Eguneko batez bestekoetarako ezarritako muga-balioa ere ez zen gainditu. Orduko kontzentrazioetarako jasotako bi erregistrorik altuenak Las Carreras estazioan izan ziren, 338 µg/m ³ -ko balioarekin, eta San Julian estazioan 264 µg/m ³ -ko balioarekin.
Nitrogeno dioxidoa, NO ₂	Balioak airearen kalitatearen araubidean ezarritako muga barne daude.	Urteko batez besteko altuenak Maria Diaz Haro eta Easo estazioek izan zituzten, 29 eta 27 µg/m ³ -ko batez bestekoekin. Maria Diaz Haron (Bilbo), hau da, 2017an urteko 40 µg/m ³ -ko muga-balioa gainditu zuen trafiko-estazioan, 2018an urteko 39 µg/m ³ -ko batez bestekoa erregistratu zen, 2019an 36 µg/m ³ -koa, 2020an 26 µg/m ³ -koa, 2021ean 29 µg/m ³ -koa eta 2022an 29 µg/m ³ -koa. Oro har, 2022ko maila erregistratuek 2021eko joerari eusten diote.
PM ₁₀ eta PM _{2,5}	Partikulen mailak, bai PM ₁₀ bai PM _{2,5} , airearen kalitatearen araubidean ezarritako muga barruan daude.	PM ₁₀ partikulen urteko batez bestekoari dagokionez, urteko batez bestekoen tartea 10-25 µg/m ³ da. Mundaka, Pagoeta eta Valderejo landa-estazioen urteko batez bestekoak 10-12 µg/m ³ artekoak izan ziren. Hiri-estazioen urteko batez bestekoak 12-25 µg/m ³ artekoak izan ziren. 2022an estazio gehienetan erregistratutako eguneko batez besteko maximoak martxoaren 15ean gertatu ziren, Saharako intrusio-gertakari batekin bat etorritik. Egun horretan, estazio askok 100 µg/m ³ -tik gorako kontzentrazioak erregistratu zituzten (Valderejon eguneko batez besteko 116 µg/m ³ -ko kontzentrazioak erregistratu ziren). Estazio guztietako PM _{2,5} -eko urteko balioak araubidean ezarritako urteko mugaren azpitik daude. Urteko batez bestekoak Pagoetan eta Valderejon (landa-estazioak) erregistratutako 5 µg/m ³ -ko gutxiengoaren eta Barakaldoko, Maria Diaz Haroko eta Martxoaren Hiruko 12 µg/m ³ -ko urteko batez bestekoaren artean kokatu ziren.
CO	Azken urteetako joera positiboari jarraitzen dio. Mailak oso baxuak izan ziren estazio guztietan, gehieneko balioaren oso azpitik.	Erandion eta Barakaldon izan ziren orduko balio altuenak.
O ₃ (ozonoa)	Urtaroen zikloan, urtaro bakoitzean erregistratutako batez besteko mailen arteko aldea, itsasotik duten hurbiltasunaren arabera	180 µg/m ³ -tik gorako balioak erregistratu ziren Abanton, Valderejon eta Zallan (herritarrentzako informazio-atalasea). Gizakien osasuna babesteko balio objektiboa (3 urteko batez bestekoan gehieneko ere 25 aldiz 120 µg/m ³ -ren gainetik egotea) ez da gainditu. Valderejok eta Urkiolak izan zituzten eguneko zortzi orduko balio maximo handienak, 93,2ko pertzentilarekin
Bentzenoa	Urteko batez bestekoak baxuak dira, eta urteko araubideak zehaztutako mugaren barne daude, hau da, 5 µg/m ³ -ko urteko batez bestekoa.	
Metalak eta Bentzo(a)pirenoa	Mailak oso baxuak dira horiek neurtu dituzten lau estazioetan: Maria Diaz Haro (Bilbo), Erandio (Erandio), Tolosa hiribidea (Donostia) eta Martxoaren Hirua (Gasteiz), eta horiek guztiak araudiak ezartzen dituen muga barruan egon ziren.	Nabarmentzekoa da kuantifikazio-mugaren azpitik dauden datuen ehuneko handia, batez ere Tolosa hiribidean eta Martxoaren Horuan.

Iturria: EAEko aire kalitatearen urteko txostena. 2022. EUSKO JAURLARITZA

2.1.3. Klima-aldaketa. Negutegi-efektuko gasen emisioak. 2021eko datuak

Klima-aldaketa XXI. mendeko ingurumen-erronka nagusietako bat da.

Nazio batuek 2021ean argitaratutako Klima Aldaketarako Gobernu Arteko Panelaren seigarren ebaluazio txostenaren arabera, lurreko klima aldatu egin da, atmosferan metatutako berotegi-efektuko gasen ondorioz. Hori dela eta, lurrazaleko batez besteko tenperatura azken hamarkadan (2011-2020) 1,1 °C handiagoa izan da industriaurreko aroan baino (1850-1900), eta itsas mailak 20 cm egin du gora 1901 eta 2018 artean. Txosten horrek 1,5 eta 4,5 °C arteko tenperatura-igoerak eragiten dituzten klima-aldaketaren egoerak jasotzen baditu ere, nazioarteko konpromisoek igoera 1,5 eta 2 °C artean mantentzea dute helburu. Klima-aldaketaren ondorioek²⁷ barne hartzen dute, besteak beste, ibai- eta kosta-uholdeen arriskua handitzea pertsonengan, ekonomian eta azpiegiturretan, osasunaren gaineko eragina tenperatura altuen ondorioz, ekosistemetako asaldurak, lehortekak eta aurreko guztiaren ondorioz, nekazaritza-ekoizpenaren galerak.

Kyotoko protokoloaren ondoren —2008-2012 aldian estatu sinatzaileek berotegi-efektuko gasen emisioak murriztea arautu zen—, 175 alderdik (174 herrialdek eta Europar Batasunak) sinatutako Parisko Akordioan (2015) erabaki zen *“munduko batez besteko tenperaturaren igoera 2°C-tik oso behera mantentzea industriaurreko mailekin alderatuta, eta tenperaturaren igoera hori 1,5°C-ra mugatzeko ahaleginekin jarraitzea industriaurreko mailekin alderatuta”*.

Testuinguru horretan, EBk konpromisoa hartzen du 2030ean emisioak % 55 murrizteko, 1990. urtearekin alderatuta, EBk Parisko Akordioari egindako ekarpen eguneratuaren arabera; **“55. helburua”** izeneko lege-paketeak gauzatu zuen ekarpen hori. Epe luzean, bai “2050erako epe luzeko estrategiak”, bai Europako Itun Berdeak (European Green Deal), bai *“European Climate Law”* neutraltasun klimatikoa lortzeko Europako erregelamendu-proposamenak (2021/119) 2050ean edo, ahal bada, lehenago neutraltasun klimatikoa lortzeko beharra ezartzen dute, hau da, emisioak xurgapenek konpentsatzen dituzten arte murriztea.

Horrela, Europar Batasunaren barruko emisioen murrizketa bi sektore handitan banatzen da:

- Emisio-eskubideen salerosketari buruzko Europako araudiak (EU-ETS) **araututako sektoreak**; EBk 2005ean bultzatutako sistema. Oro har, instalazio industrial edo energetiko handiak dira, emisioei dagokienez intentsiboak. Horien emisioak arautzeko, EBk emisio-eskubideak esleitzen ditu. Eskubideen eta, beraz, emisioen murrizketa % 62²⁷ izango da 2030ean, 2005. urtearekin alderatuta.
- Emisioak murrizteko Estatuko helburu lotesleak dituzten **sektore barreiatuak** (etxebizitza, nekazaritza, hondakinak, garraioa, etab.); EBko batez besteko murrizketa-helburua % 40²⁸ da 2030ean, 2005. urtearekin alderatuta. Erregelamendu-proposamenean, gainera, emisio barreiatuak murrizteko banakako helburu lotesleak ezartzen dira. Espainiaren kasuan, emisioak % 37,7 murrizteko helburua du, 2005. urtearekin alderatuta.

Klima 2050, alegia, 2050erako Klima Aldaketaren Euskal Estrategia 2015ean onetsi zuen Eusko Jaurlaritzak, eta haren helburua da berotegi-efektuko gasen emisioak gutxienez % 40 murriztea 2030era begira eta gutxienez % 80 murriztea 2050era begira, 2005. urtearekin alderatuta, bai eta EAEk klima-aldaketarekiko duen erresilientzia bermatzea ere. Horrez gain, 2050ean energia berriztagarriaren kontsumoa azken kontsumoaren % 40koa izatea ere badu jomugatzat.

²⁷ 2023/959 (EB) ZUZENTARAU, Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, 2023ko maiatzaren 10ekoa.

²⁸ 2023/857 (EB) ERREGELAMENDUA, Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, 2023ko apirilaren 19koa

Lehen plangintza-ziklo baten ondoren (2015-2020), berrikuspen-prozesu bati ekin zitzaion, Europa klimaren arloan asmo handiagoko konpromisoak hartzen ari den testuinguru batean.

2021eko urrian, Energia Trantsizioaren eta Klima Aldaketaren Plana (2021-2024) onetsi zen. Plan horrek, arintzearen eta egokitzearen inguruko 15 ekimen enblematikoren bidez, emisioak % 30 murrizteko eta azken energian berriztagarrien % 20ko kuota lortzeko konpromisoa hartu zuen, bai eta lurraldearen erresilientzia ziurtatzekoa ere, klima-erronkarako prestatutako kostaldeko udalerriak eta azpiegiturak edo naturan, hustubideetan eta Natura 2000 Sarean oinarritutako irtenbideak egokituta.

2023ko maiatzaren 16an, Eusko Jaurlaritzaren Kontseiluak Trantsizio Energetikoaren eta Klima Aldaketaren Legearen proiektua onetsi zuen (Eusko Legebiltzarrak 2024ko otsailean onetsi zuen legea). Horren xedea da *“esparru juridiko egonkor bat ezartzea, beranduenez 2050. urtean lor dadin Euskadin klima-neutraltasuna, eta lurraldeak klima-alaketarekiko duen erresilientzia handitzea”*, betebeharrak ezarri eta eragileek ekintza klimatikoan duten zeregina antolatuz. Legeak helburu hauek ditu:

- Emisioak: % 45 murriztea 2030ean, 2005eko datuekin alderatuta.
- Energiaren azken kontsumoa: gutxienez % 12 aurrezte 2030erako, eta % 37, berriz, 2050erako, 2021eko datuak oinarri hartuta.
- Energia berriztagarriek energiaren azken kontsumoan duten partaidetza: gutxienez % 32koa izan beharko da 2030ean

“Euskal Autonomia Erkidegoko Berotegi Efektuko Gasen Emisioen Inbentarioa, 2021” izenekoaren informazioaren arabera, EAEren emisioak 20,8 milioi tona CO₂ baliokide izan ziren 1990ean, 25,3 milioi tona CO₂ baliokide 2005ean eta 17,6 milioi tona CO₂ baliokide 2021ean. Balio absolutu horiek alderatuz gero, honako hau ondorioztatzen da:

- Emisioak % 31 gutxitu dira 2005. urtearekin alderatuta.
- Emisioak % 15 gutxitu dira 1990. urtearekin alderatuta.
- Emisioak % 8 areagotu dira, aurreko urtearekin, hots, 2020arekin alderatuta.
- % 5 gutxitu dira, 2019arekin alderatuta; pandemiaren aurreko azken urtea izan zen hori.

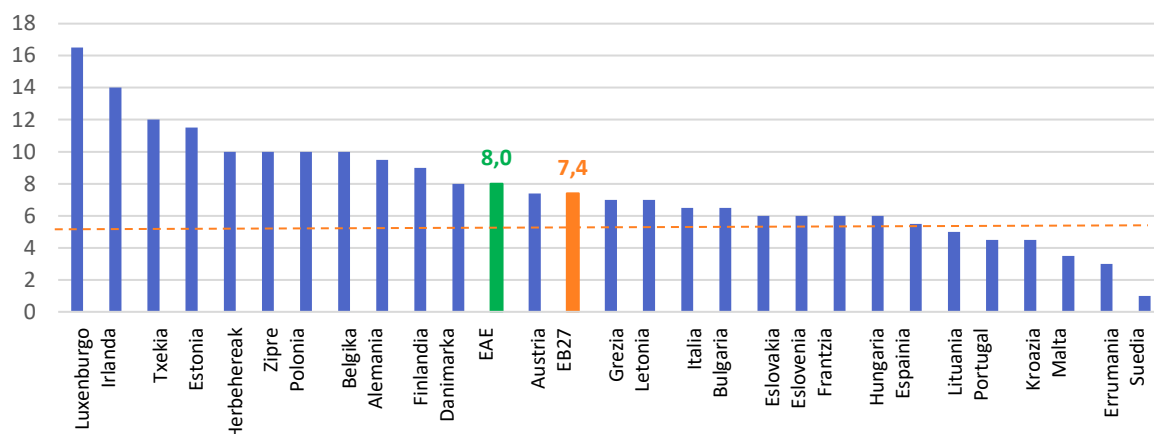
Emisioen adierazleak EAEn 2021ean

Emisioen adierazleak urte batetik bestera emaitzak alderatzeko parametro gisa ezartzen dira, biztanleriaren nahiz ekonomiaren hazkundea ere kontuan hartuta. Kasu honetan, adierazle gisa CO₂ baliokidearen BPGd-aren arabeko emisioak eta *per capita* emisioak hautatu dira, bi adierazleak oso adierazgarritzat jotzen baitira EAEren bilakaerarako.

EAEko **per capita emisioak** EB-27ko batez bestekoa baino apur bat handiagoak dira, bai guztizko emisioei dagokienez, bai emisio barreiatuei dagokienez. EBN alde handiak daude *per capita* emisioen artean, eta horiek askotariko faktoreen ondorio izan daitezke: ekoizpen-sistemaren egitura, *per capita* errenta-maila, kontsumitutako energia-mota, urteko batez besteko tenperatura, etab.

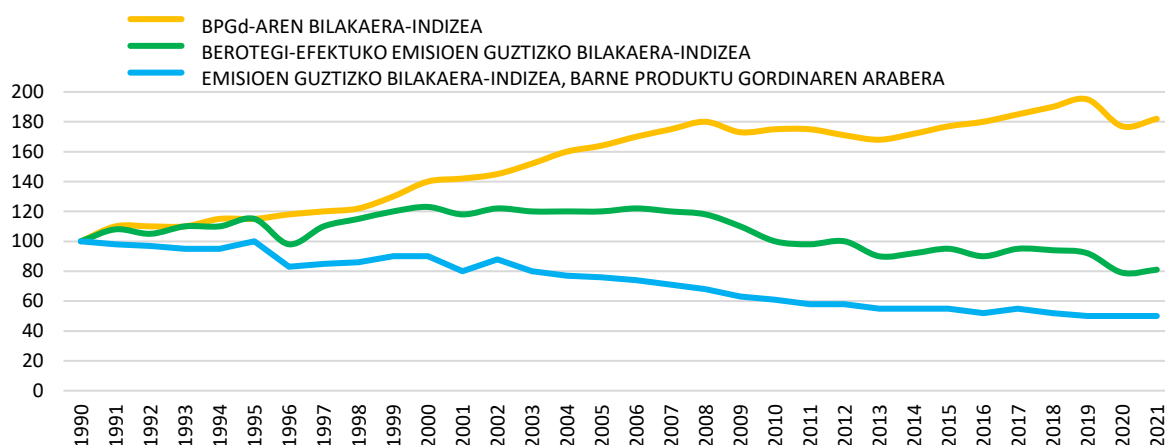
BPGd-aren unitate bat sortzeko egindako emisioak % 30 jaitsi dira 2005. urtearekin alderatuta, eta % 55, berriz, 1990. urtearekin alderatuta. Horrek EAEko ekonomiaren desakoplamendu-maila adierazten du egindako emisioekin konparatuta.

V.2.1. GRAFIKOA. EAEko ETA EB27ko HERRIALDEETAKO BIZTANLE BAKOITZEKO CO2 EMISIOEN RATIOAK (2021)

Fuente: IHOBE. Inventario de Emisiones de Gases de Efecto Invernadero del País Vasco, 2021

V.2.2. GRAFIKOA. BEROTEGI-EFEKTUKO GASEN GUZTIZKO EMISIOEN BILAKAERA-INDIZEA, EAEko BPGd-A KONTUAN HARTUTA

Iturria: IHOBE. EAEko Berotegi Efectuko Gasen Emisioen Inventarioa, 2021

Sektore sozioekonomikoen guztizko emisioak 2021ean

Energia-sektorearen emisioak gainerako sektoreen energia-horniduraren ondorio direnez, banaketa aztertzeko, sektore bakoitzean egiten den elektrizitate-kontsumoaren ondoriozko emisioak gehitu dira.

- Energia-eraldaketa (fintzea, zentral elektrikoen bitarteko kontsumoak eta garraio-galerak barne). EAEko emisioen % 12,8 da. Emisioak % 17,8 igo ziren 2020aren aldean (pandemia-urtea), baina % 7,3 jaitsi ziren 2019aren aldean. 2005arekin konparatuta, % 20,4 jaitsi ziren, eta, 1990arekin alderatuta, % 18,4.
- Industria. EAEko emisioen % 30,3 da. Emisio horiek % 13 igo ziren 2020aren aldean, baina % 2,6 jaitsi ziren 2019aren aldean. 2005. urteaz geroztik, emisioak % 49,7 jaitsi dira, eta 1990. urtearekin konparatuta, % 51,1.
- Garraioa. Emisioen % 35,2 da. Emisioak % 6,7 igo ziren 2020aren aldean, baina % 4,4 jaitsi ziren 2019aren aldean. 2005. urtearekin alderatuta, % 8 igo dira, eta 1990. urtearekin konparatuta, % 115,8.

- Bizitegi-sektorea. Berotegi-efektuko gasen % 8,2 da, eta % 0,8 igo ditu emisioak 2020. urtearekiko, baina % 3,3 jaitsi dira 2019. urtearekiko. 2005. urtearen ondoan, % 31,6 jaitsi dira, eta, 1990. urtearen aldean, berriz, % 4,7.
- Zerbitzuen sektorea. Emisioen % 6,5 eragiten du. Emisio horiek % 4,2 murriztu ziren 2020arekin alderatuta, eta % 13,1, aldiz, 2019arekin konparatuta. 2005az geroztik, % 35,4 jaitsi dira, eta 1990. urtearekin erkatuta, % 69 hazi dira.
- Lehen sektorea. Emisioen % 3,1 da. Emisioak % 5,3 jaitsi dira 2019ko datuekin alderatuta, % 51,6 2005eko datuekin konparatuta eta % 49,1, berriz, 1990aren aldean.
- Hondakinen sektorea. EAEko emisioen % 3,8 da. Emisioak % 8,4 jaitsi dira 2019ko datuekin alderatuta, % 40 2005eko datuekin konparatuta eta % 31,4, berriz, 1990aren aldean.

V.2.4. TAULA. BEGen GUZTIZKO EMISIOAK SEKTOREEN ARABERA EAEn (CO2 MILAKA TONA BALIOKIDEAK)										
	1990	2005	2019	2020	2021		2021eko ALD. HAUEK ALDEAN:			
					GUZTIRA	% BERT.	1990	2005	2019	2020
ENERGIA-ERALDAKETA	2.754.020	2.821.248	2.424.031	1.906.626	2.246.877	12,8	-18,4	-20,4	-7,3	17,8
INDUSTRIA	10.891.199	10.588.264	5.470.256	4.712.142	5.326.642	30,3	-51,1	-49,7	-2,6	13,0
GARRAIOA	2.862.295	5.721.025	6.463.033	5.788.532	6.177.747	35,2	115,8	8,0	-4,4	6,7
BIZITEGIA	1.505.005	2.096.522	1.483.718	1.422.456	1.434.514	8,2	-4,7	-31,6	-3,3	0,8
ZERBITZUAK	679.623	1.777.805	1.321.287	1.199.063	1.148.404	6,5	69,0	-35,4	-13,1	-4,2
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA ETA ARRANTZA	1.081.639	1.138.422	581.663	585.560	551.005	3,1	-49,1	-51,6	-5,3	-5,9
HONDAKINAK	981.970	1.121.662	735.117	707.300	673.380	3,8	-31,4	-40,0	-8,4	-4,8
EMISIOAK, GUZTIRA	20.755.750	25.264.949	18.479.105	16.321.678	17.558.568	100,0	-15,4	-30,5	-5,0	7,6

Iturria: IHOBE, EAEko Berotegi Eftuko Gasen Emisioen Inbentarioa, eta geuk egina

2.1.4. Ur gezaren bilketa eta kontsumoa. 2020ko datuak

Ur-hornidura gizartearen garapen demografikorako sozialerako eta ekonomikorako oinarritzko zerbitzuetako bat da, eta administrazio publikoek nahitaez eman behar dute zerbitzu hori. Uraren hiri-eskariak, bere ezaugarri nagusiei dagokienez, heterogenotasun handia du erabileraren aldetik, zeren eta etxeko erabilerak nahiz uraren beste erabilera batzuk sartzen baitira, hala nola udalekoak, taldeetakoak, industrietakoak, merkataritzakoak eta nekazaritzakoak. Aldi berean, industria turistikoak eta bigarren etxebizitzak uraren horniduraren eskari handia dakarte eremu askotan; izan ere, bertako biztanleei (errolatuak) dagokiena baino handiagoa izan daiteke.

Puntu hau garatzeko informazioa EInen "Uraren hornidurari eta saneamenduari buruzko estatistika"²⁹ delarik dator. Eragiketa hori bi urtean behin egiten da, eta argitaratutako azken datuak 2020koak dira, eta 2022ko memoria sozioekonomikoaren gure edizioan daude jasota.

²⁹ Inkestaren helburu nagusia da unitate fisikoetan kuantifikatzea eta magnitude ekonomikoetan balioestea uraren ziklo integralarekin lotutako jarduerak. Ziklo hori uraren hornidurak (zuzkidura) eta saneamenduak (estolderia eta hondakin-uren arazketa) osatzen dute.

2.1.5. Hondakinen sorrera eta kudeaketa

EBk hondakinen arazoa ikuspegi zabalagotik eta orokorragotik lantzearen aldeko apustua egin du, hondakinen kudeaketaren hierarkia betetzean eraginik handiena duten alderdi guztiak azpimarratuz. Ekonomia zirkularra deritzona da, eta horren helburu nagusia produktuek, materialek eta baliabideek ekonomian ahalik eta denbora luzeenean jarraitzea da, baita hondakin ahalik eta gutxien sortzea eta saihestu ezin izan diren hondakinak ahalik eta gehien baliatzea ere; hori ziklo biologikoei nahiz ziklo teknologikoei aplikatzen zaie.

Hondakinak biltzeko eta kudeatzeko moduaren arabera, birziklatze-tasa handiak lortu eta materialak ekonomiara itzul daitezke, edo, aitzitik, baliteke sistema ez izatea eraginkorra eta hondakin birziklagarri gehienek zabortegetan edo erraustegietan amaitzea.

Hondakinak eta Lurzoru Kutsatuak arautu eta Ekonomia Zirkularra bultzatzeko apirilaren 8ko 7/2022 Legearen 2.m) artikuluari jarraikiz (2022/04/09ko BOE, 85. zk.), honako hau da *“«Hondakinen kudeaketa»: hondakinak bildu, garraiatu, balorizatu eta ezabatzea, horiek sailkatzea eta beste aurre-lan batzuk barne, bai eta lan horiek nola egiten diren zaintzea eta zabortegeiak itxi ondorengo mantentze-lanak egitea ere. Negoziatzaile edo agente gisa egindako jarduketak ere sartzen dira”*.

8.1. artikuluan haxe dago ezarrita: *“Hondakinen prebentzioari eta kudeaketari buruzko politikak eta legeak egiteko eskumena duten agintariek, ingurumen-emaiza orokor onena lortzeko, hondakinen hierarkia aplikatuko dute, ondoren zehazten den lehentasun-ordenaren arabera: a) Prebenitzea³⁰. b) Berrerabiltzeko prestatzea³¹. c) Birziklatzea³². d) Beste balorizazio mota batzuk, balorizazio energetikoa barne³³. e) Ezabaketa³⁴.*

Nolanahi ere, hondakin-fluxu zehatz batzuetan ingurumen-emaiza orokor onena lortzeko hierarkia horretatik urrundu behar izanez gero, lehentasunen beste ordena bat finkatu ahal izango da, aurrez justifikatuta, eta hondakinak sortu eta kudeatzearen inpaktuari baino gehiago bizi-zikloari erreparatuko zaio, honako hauek kontuan hartuz: ingurumeneko babes-arloko zuhurtzia nahiz jasagarritasuneko printzipio orokorrak, bideragarritasun tekniko eta ekonomikoa, baliabideak babestea, eta gizakien osasunean duen ingurumen-inpaktua nahiz inpaktu ekonomiko eta sozialak, 1 eta 7. artikuluei jarraikiz”.

³⁰ Prebentzioa: substantzia, material edo produktu bat sortzeko eta diseinatzeko, ekoizteko, banatzeko eta kontsumitzeko fasean hartutako neurrien multzoa, honako hauek murrizteko: 1. Hondakin kantitatea, baita produktuak berrerabiliz edo produktuen balio-bizitza luzatuz ere. 2. Sortutako hondakinek ingurumenean eta giza osasunean dituzten eragin kaltegarriak, materialen edo energiaren erabileran aurrezte barne. 3. Materialek eta produktuek arriskutsuak diren substantziak izatea

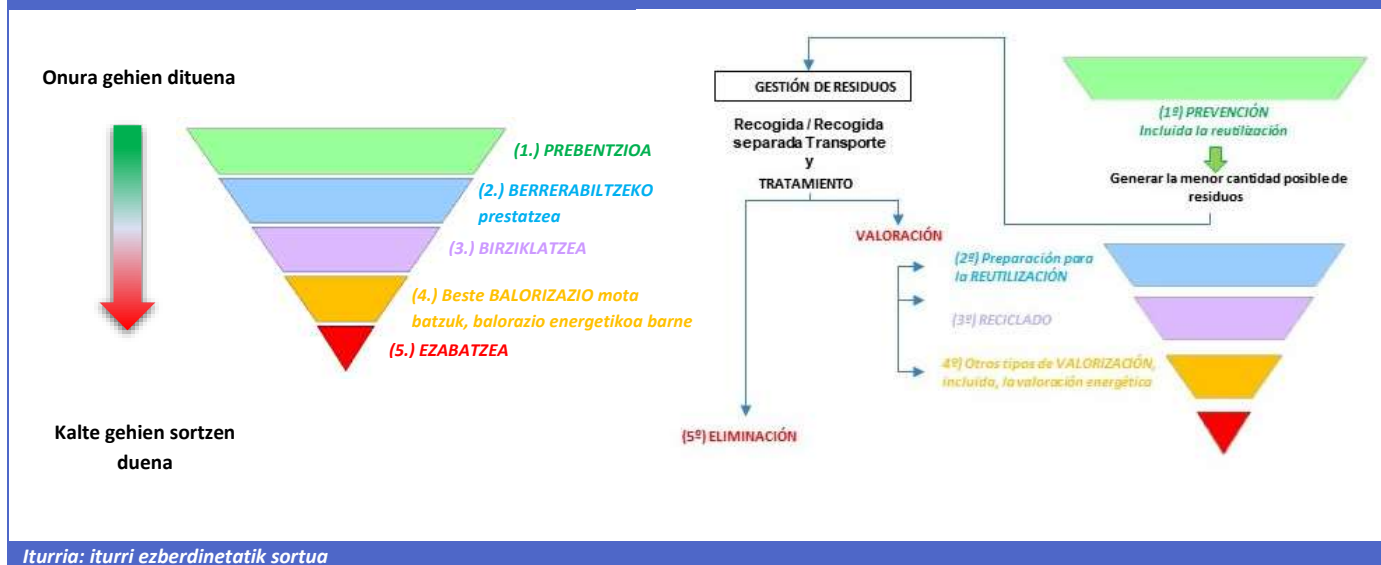
³¹ Berrerabiltzeko prestatzea: balorizazio lana da, eta, horren bidez, egiaztatzea, garbiketak eta konponketak egiten dira; hala, produktuak edo hondakin bihurtu diren produktuen osagarriak berrerabiltzeko prestatzen dira, aurretiazko bestelako eraldaketarik gabe, eta, aplikatzekoak diren produktu-arau teknikoak eta kontsumo-arauak betez gero, hondakintzat hartzeari uzten zaie.

³² Birziklatzea: balorizazio lana da, zeinaren bitartez, hondakinak berriz ere produktu, material edo substantzia bihurtzen diren, bai hori jatorrizko xedea izanik, bai bestelako xedeetarako. Material organikoaren eraldaketa barne, baina, ez balorizazio energetikoa ezta erregai gisa edo betetze-lanetarako erabiliko diren materialen eraldaketa.

³³ Balorizazioa: eragiketa bat, bere emaitza nagusia hondakinak xede erabilgarria izatea delarik, beste material batzuk ordezkatzeko dituelako, material horiek, bestela, funtzio zehatz bat betetzeko erabiliko zirelarik, edo, emaitza, hondakina prestatzea delarik, funtzio hori betetzeko instalakuntzan edo ekonomian, orokorrean. II. eranskinean, balorizazio-eragiketen zerrenda ez-zehatza jasotzen da.

³⁴ Ezabaketa: balorizazioa ez den beste edozein eragiketa, baita eragiketak bigarren mailako ondorio gisa substantziak edo materialak aprobetxatzea, betiere tratatutako hondakinaren pisuaren % 50 gainditzen ez badute, edo energia aprobetxatzea duenean ere. III. eranskinean, ezabaketa-eragiketen zerrenda ez-zehatza jasotzen da.

V.2.3. GRAFIKOA. HONDAKINEN HIERARKIA

2.1.5.1. Hondakin arriskutsuen kudeaketa.

Atal honetan, kontuan hartuz EINEK ez duela autonomia erkidegoen araberako informazioarik ematen, Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren estatistikak/inbentarioak erabili ditugu.

Eusko Jaurlaritzak, estatuko araubidea betez (22/2011 Legearen 3.e) artikulua) definitu ditu hondakin arriskutsuak, hau da, Lege horren III. eranskinean jasotako ezaugarri bat edo batzuk dituen hondakina eta gobernuak onetsi dezakeena da, Europako araubidearekin edo Espainiak dituen nazioarteko hitzarmenekin bat eginez, baita ere hondakin horiek bildu dituzten edukigailuak eta ontziak.

Kapitulu hau amaitzeko unean, ez dira argitaratu hondakin arriskutsuei buruzko datu berriak; hala bada, argitaratu diren azken datuak 2020koak dira. Informazio gehiago nahi izanez gero, jo beza irakurleak 2022ko gure memoriara.

2.1.5.2. Hondakin ez-arriskutsuen kudeaketa.

Hondakin arriskutsuekin moduan, atal honetan, Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren estatistikak/inbentarioak erabili ditugu; izan ere, EINEK ez du autonomia-erkidegoen araberako informazioarik ematen gai horri dagokionez.

Jasotako hondakin ez-arriskutsuen barne daude hondakin mota guztiak, hondakin arriskutsuak, hiri-hondakinak eta eraikuntza- eta eraipen-hondakinak. Barne hartzen dira hondakin ez-arriskutsuak industrialak (industria-jarduerak sortutako fabrikazio-, eraldaketa-, erabilera-, kontsumo-, garbiketa- edo mantentze-prozesuetako hondakinak) eta jarduera ekonomikoek sortutako hondakin ez-arriskutsuak, betiere, horien hondakinen sorkuntzari buruzko informazioa eskuragarri izanez gero, bai nekazaritza eta elikadura sektoreetakoak, bai zerbitzu etakoak.

Kapitulu hau amaitzeko unean, ez dira argitaratu hondakin ez-arriskutsuei buruzko datu berriak; hala bada, argitaratu diren azken datuak 2020koak dira, eta 2022ko memoriaren gure edizioan jaso dira.

2.1.5.3. Hiri-hondakinen sorrera. 2021eko datuak

Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren ingurumen-estatistiken definizioetan, hiri- edo udal-hondakinak honela definitzen dira: etxe partikularretan, saltokietan, bulegoetan eta zerbitzuetan sortutako hondakinak, bai eta arriskutsuak ez diren eta beren izaera edo konposizioagatik aurreko leku edo jardueretan sortutakoekin pareka daitezkeen guztiak ere. Hiri-hondakinak dira hauek ere: bide publikoak, inguru berdeak, aisialdi-eremuak eta hondartzak garbitzean sortutakoak; etxeetako animalien hilotzak; abandonatutako altzariak, tresnak eta ibilgailuak, eta etxeetako eraikuntza eta konponketetako obra txikietan sortutako hondakinak eta zaborrak.

Bere aldetik, 22/2011 Legearen 3.b. artikuluan etxeko hondakinak etxeetako jardueren ondorioz sortutakoak direla dago jasota (ez-arriskutsuak): baita aurrekoen antzekoak ere, zerbitzuetan eta industrietan sortutakoak. Kategoria horren barne daude baita ere etxeetan sortzen diren gailu elektriko eta elektronikoetako hondakinak, arropa, pilak, metagailuak, altzariak eta tresnak, baita eraikuntza eta konponketa txikietako obretan sortutako hondakinak eta zaborrak ere. Etxeko hondakinak dira bide publikoak, eremu berdeak, aisialdi-eremuak eta hondartzak garbitzean sortutakoak, etxeetako animalien hilotzak eta abandonatutako ibilgailuak.

Hiri-hondakinen kudeaketa udalerriei dagokie, eta udalerriek, beren kabuz edo mankomunitateetan elkartuta, nahitaez jaso, garraiatu eta kudeatu behar dituzte. Bilketa-sistemen harira, edukiontzia da aukera zabaldiena, eta gaur egun unitate espezifikoak daude frakzio organikoa, beira, ontziak, papera-kartoia, landare-olioa, pilak, frakzio berrerabilgarria (arropa, oinetakoak eta beste osagarri batzuk, etxetresna elektriko txikiak, liburuak, jostailuak, etxeko tresneria eta bazarreko beste objektu batzuk) gaika bildu eta bereizteko, eta errefusa masan biltzeko.

EINen "Hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak" delakoaren datuen arabera, 2021ean hiri-hondakinak kudeatzen dituzten enpresek 931.191 tm hiri-hondakin bildu zituzten EAEn, 2020an baino % 19,9 gehiago eta 2019an baino % 7,5 gehiago. Bilketa motaren arabera bereizita (nahastuta edo gaika bilduta), gehienak (% 58,5) nahasitako hondakinak izan ziren. 2020. urtearen aldean, bi motek gora egin zuten: nahastuek % 27,9 eta gaika bildutakoek % 10,3. 2019. urtearen aldean ere gora egin zuten: nahastuek % 7,8 eta gaika bildutakoek % 7,1.

Estatuan, bestalde, nahastuak guztizkoaren % 75,4 dira, eta 2019arekin ondoan, nahastuak murriztu egin dira eta gaika bildutakoak areagotu.

V.2.5. TAULA. HIRI-HONDAKINEN SORRERA (tonak)

V.2.5. TAULA. HIRI-HONDAKINEN SORRERA (tonak)											
	EAE					ESTATUA					EAEKO % ESTATUKOAREN GAINEAN 2021
	2019	2020	2021	2021eko ALD. HAUEN ALDEAN:		2019	2020	2021	2021eko ALD. HAUEN ALDEAN:		
				2019	2020				2019	2020	
HIRI-HONDAKINAK (HH)	866.007	776.317	931.191	7,5	19,9	22.761.799	21.729.230	22.676.937	-0,4	4,4	4,1
HH NAHASTUAK (1)	505.072	425.720	544.555	7,8	27,9	17.756.652	16.677.773	17.088.874	-3,8	2,5	3,2
GAIKA BILDUTAKO HH	360.935	350.597	386.636	7,1	10,3	5.005.147	5.051.457	5.588.063	11,6	10,6	6,9
HH NAHASTUEN % GUZTIZKOAREN GAINEAN	58,3	54,8	58,5			78,0	76,8	75,4			
GAIKA BILDUTAKO HH- EN % GUZTIZKOAREN GAINEAN	41,7	45,2	41,5			22,0	23,2	24,6			
(1) Hondakin nahastuetan, etxeko hondakinak eta antzekoak eta nahastutako etxeko hondakin handiak daude. Iturria: EIN. Hondakinaren bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak, eta geuk egina											

EAEEn gaika bildutako hiri-hondakinaren artean, hauek nabarmendu ziren bolumenaren arabera: papera eta kartoia (139.454 tm, guztizkoaren % 36,1), animalia- eta landare-hondakinak (76.269, % 19,7), beira (62.365 eta % 16,1) eta ontzi mistoak eta bilgarri nahastuak (53.573, % 13,9). Estatuan horiek gailentzen dira.

Per capita terminoetan, biztanle bakoitzeko hiri-hondakinaren 422,2 kg bildu ziren EAEEn 2021. urtean (guztira, nahastuta zein bereizita); estatukoa baino kopuru txikiagoa da hori, 478,7 kg biztanleko. EAE *per capita* bildutako hondakin kopuru txikiak erregistratzen dituzten autonomia-erkidegoen artean dago, Madril, Errioxa eta Galiziaren atzetik.

Bereizitako hondakin motaren arabera, honako hauek dira nagusiak: papera eta kartoia (63,2 kg biztanleko; oster, 31,5 kg biztanleko estatuan), beira (28,3 kg biztanleko; oster, 18,5 kg biztanleko estatuan) eta ontzi mistoak eta bilgarriak (24,3 kg biztanleko; oster, 18,8 kg biztanleko estatuan).

V.2.6. TAULA. GAIKA BILDUTAKO HIRI-HONDAKINEN BILKETA, HONDAKIN MOTEN ARABERA									
	EAE				ESTATUA				EAE/ESTA TUA %- TAN 2021
	2020		2021		2020		2021		
	KANTITATE A (Tm)	GUZTIAR EN %	KANTITATEA (Tm)	GUZTIAR EN %	KANTITATEA (Tm)	GUZTIAREN %	KANTITATE A (Tm)	GUZTIAREN %	
06 HONDAKIN METALIKOAK	1.174	0,3	1.120	0,3	22.964	0,5	26.812	0,5	4,2
07.1 BEIRA-HONDAKINAK	58.452	16,7	62.365	16,1	828.865	16,4	878.014	15,7	7,1
07.2 PAPER- ETA KARTOI- HONDAKINAK	147.094	42,0	139.454	36,1	1.340.017	26,5	1.491.158	26,7	9,4
07.4 PLASTIKOEN HONDAKINAK	2.159	0,6	1.860	0,5	8.713	0,2	20.871	0,4	8,9
07.5 EGUR-HONDAKINAK	23.458	6,7	28.269	7,3	137.532	2,7	168.901	3,0	16,7
07.6 EHUN-HONDAKINAK	3.714	1,1	4.147	1,1	35.823	0,7	52.496	0,9	7,9
08.2 ETA 08.43 BOTATAKO EKIPO ELEKTRIKOAK ETA BOTATAKO EKIPAMENDU ELEKTRONIKOEN OSAGIAK	2.750	0,8	2.012	0,5	81.547	1,6	84.052	1,5	2,4
08.41 PILEN ETA METAGAILUEN HONDAKINAK	137	0,0	92	0,0	2.110	0,0	2.328	0,0	4,0
09. ANIMALIA ETA LANDAREEN HONDAKINAK	37.720	10,8	76.269	19,7	1.253.212	24,8	1.433.950	25,7	5,3
10.21 ONTZI MISTOAK ETA BILGARRI NAHASTUAK	53.521	15,3	53.573	13,9	887.731	17,6	889.116	15,9	6,0
11 LOHI ARRUNTAK (LEHORRAK)	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	
12 HONDAKIN MINERALAK (ERAIKUNTZAKOAK ETA ERAISPENEKOAK)	20.393	5,8	17.452	4,5	451.652	8,9	537.330	9,6	3,2
18 BESTE BATZUK	25	0,0	23	0,0	1.291	0,0	3.035	0,1	0,8
GUZTIRA	350.597	100,0	386.636	100,0	5.051.457	100,0	5.588.063	100,0	6,9
Iturria: EIN. Hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak, eta geuk egina									

Iturria: EIN. Hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinek, eta geuk egina

V.2.7. TAULA. HIRI-HONDAKINEN BILKETA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA (Kg biztanleko)							
	2019	2020	2021				
			GUZTIRA	HONDAKIN NAHASTUAK	GAIKAKO BILKETA (ADIERAZGARRIENAK)		
	GUZTIRA	GUZTIRA			PAPER- ETA KARTOI-HONDAKINAK	BEIRA-HONDAKINAK	ONTZI MISTOAK ETA BILGARRI NAHASTUAK
ESTATUA	352,2	379	478,7	360,7	31,5	18,5	18,8
ANDALUZIA	453,5	444,7	544	470,2	14,6	12,9	13,4
ARAGOI	343,9	370,9	450,8	347,3	22,0	15,4	18,1
ASTURIAS	355,3	379,1	511,5	384,2	43,6	17,6	16,5
BALEAR UHARTEAK	406,8	559,1	604,9	433,0	39,1	33,2	35,0
KANARIAR UHARTEAK	394,8	482,7	548,9	451,1	9,3	16,3	13,4
KANTABRIA	412,6	476	517,1	417,9	10,3	19,8	12,7
GAZTELA ETA LEON	372,2	385,3	454,1	379,4	20,2	20,9	13,6
GAZTELA-MANTXA	401,1	404,8	442,2	382,1	14,2	11,3	14,1
KATALUNIA	277,7	307,1	458,9	267,6	53,2	24,5	24,7
VALENTZIako ERKIDEGOA	387,7	421,4	528,1	390,0	60,7	16,9	14,5
EXTREMADURA	403,6	405,9	451,5	404,1	22,9	8,8	14,2
GALIZIA	343,4	366,1	419,6	345,6	14,9	17,9	12,2
MADRIL	267,6	292,2	393,5	266,8	21,6	18,2	27,5
MURTZIA	453,2	449,4	549,2	482,9	22,2	17,4	13,9
NAFARROA	232,6	271,5	422,5	248,2	42,2	26,5	24,4
EAE	194,4	231,5	422,2	246,9	63,2	28,3	24,3
ERRIOXA	331	347,7	401,4	319,2	25,4	26,9	19,7

Iturria: EIN. Hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinek

Tratamendua aztertzeko helburuarekin, eta kontuan hartuz EINek ez duela autonomia erkidegoen arabera informaziorik ematen horren inguruan, Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren “EAEko hiri-hondakinen estatistika” erabiliko dugu. Kapitulu hau amaitzeko unean, ez dira datu berriak argitaratu; hala bada, argitaratu diren azken datuak 2020koak dira, eta 2022ko memoriaren gure edizioan jaso dira.

2.1.6. Ingurumena babesteko gastua manufaktura-enpresetan. 2021eko datuak

Manufaktura-enpresek ingurumena babesteko egiten duten gastuaren azterketa “Industriak ingurumena babesteko egiten duen gastuaren inkesta” oinarri hartuta egiten da. Hori EINen estatistika-eragiketa da, eta “Ingurumena babesteko jardueri buruzko estatistikak” deiturikoen barruan sartzen da.

Inkesta horretan, ingurumena babesteko industriaren sektoreak eginiko gastua azaltzen da, gastu arruntetan nahiz inbertsiokoetan, hain zuzen bere jardueraren ondoriozko kutsadura ekiditeko, murrizteko edo desagerrarazteko (airea kutsatzen duten emisioak, kutsadura akustikoa, hondakin-uren trataera eta sortutako hondakin solidoak, etab).

2021ean, EAEk 185,5 milioi euroko guztizko gastua erregistratu zuen (gastu arrunta eta inbertsioa) manufaktura-enpresen ingurumen-babesean, hau da, % 4,6ko igoera egon zen 2020an erregistratutakoaren aldean (pandemiaren lehen urtea). Hala ere, zifra 2019koaren azpitik dago oraindik (209,7 M €)

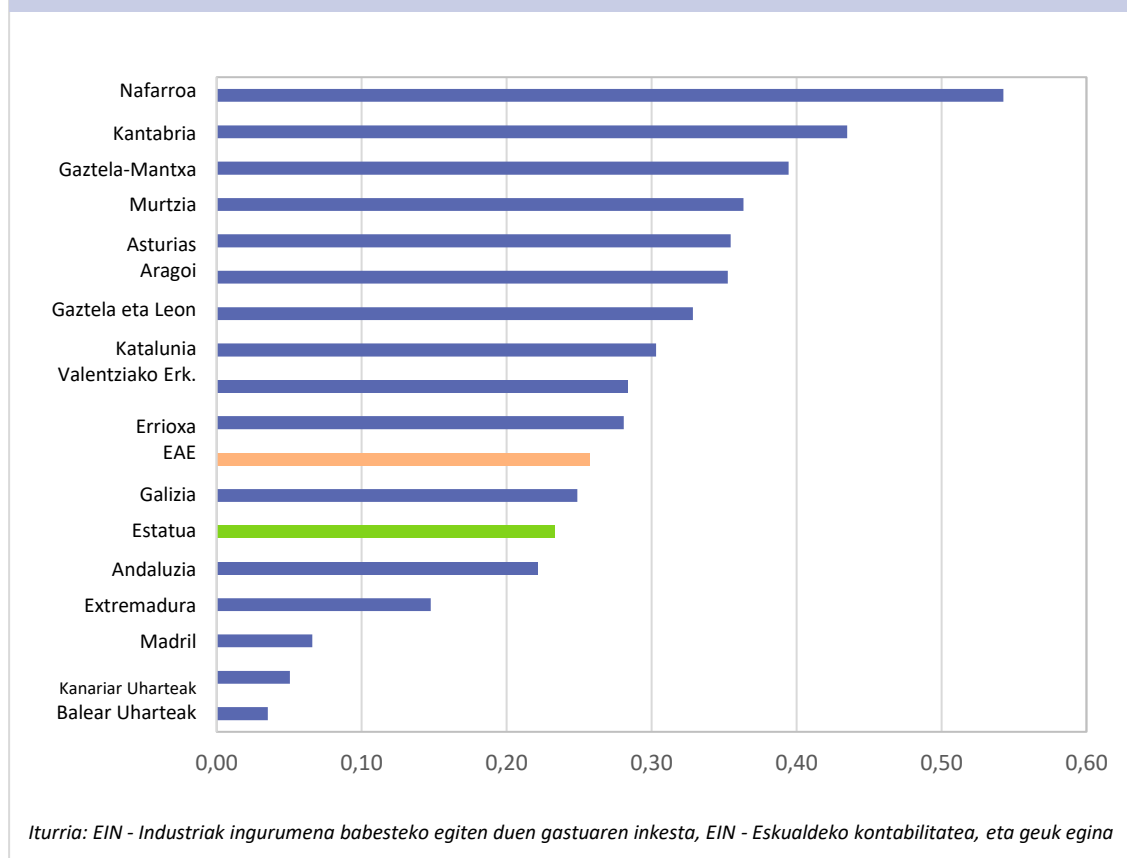
Gastua BPGd-aren ehuneko gisa neurtuta, ratioa % 0,26koa da, 2019an erregistratutakoa (% 0,28) baino txikiagoa.

2021ean, V.2.4 GRAFIKOAK erakusten duen bezala, EAE hamaikagarren postuan zegoen ahalegin handiena egiten duten erkidegoen sailkapenean.

V.2.8. TAULA. EAEko MANUFAKTURA-ENPRESEK INGURUMEN-BABESEAN EGINDAKO GASTU ARRUNTA ETA INBERTSIOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA								
	GASTU ARRUNTA ETA INBERTSIOA (€)				BPGd-aren GAINENAKO EHUNEKOAK**			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
ANDALUZIA	316.308.516	305.541.205	338.851.189	363.352.334	0,20	0,19	0,23	0,22
ARAGOI	107.765.391	100.617.681	111.437.995	134.584.584	0,29	0,26	0,31	0,35
ASTURIAS	113.662.571	122.438.953	82.135.480	83.518.517	0,49	0,52	0,39	0,35
BALEAR UHARTEAK	6.788.775	6.840.809	7.395.341	10.573.527	0,02	0,02	0,03	0,04
KANARIAR UHARTEAK	24.791.063	23.597.608	22.975.916	21.629.620	0,05	0,05	0,06	0,05
KANTABRIA	54.449.682	51.257.248	49.662.495	60.982.602	0,40	0,36	0,39	0,43
GAZTELA ETA LEON	153.983.032	164.363.294	149.531.521	194.738.501	0,26	0,27	0,27	0,33
GAZTELA-MANTXA	140.845.592	141.151.184	142.157.892	169.103.390	0,34	0,33	0,36	0,39
KATALUNIA	535.571.222	561.455.553	535.132.291	703.519.684	0,23	0,24	0,25	0,30
VALENTZIARA ERKIDEGOA	234.525.434	245.658.276	242.336.961	326.049.729	0,21	0,21	0,23	0,28
EXTREMADURA	19.298.470	18.716.340	19.003.493	30.509.532	0,10	0,09	0,10	0,15
GALIZIA	136.458.077	159.364.149	135.398.067	158.797.722	0,22	0,25	0,23	0,25
MADRIL	99.782.781	107.843.198	104.926.692	156.584.980	0,04	0,04	0,05	0,07
MURTZIA	87.514.597	101.374.562	94.516.651	118.933.152	0,28	0,31	0,32	0,36
NAFARROA	86.586.154	93.102.175	104.989.024	111.360.106	0,43	0,45	0,55	0,54
EAE	205.462.340	209.687.175	177.448.649	185.659.642	0,29	0,28	0,27	0,26
ERRIOXA	24.277.888	24.847.052	25.036.026	24.209.349	0,28	0,28	0,31	0,28
ESTATUA*	2.348.071.585	2.437.856.462	2.342.935.683	2.854.106.971	0,20	0,20	0,21	0,23

**Estatuko BPGd-aren barruan Ceuta, Melilla eta Extra-Regio biltzen dira.*
Iturria: EIN - Industriak ingurumena babesteko egiten duen gastuaren inkesta, EIN - Eskualdeko kontabilitatea, eta geuk egina

V.2.4. GRAFIKOA. EAEko MANUFATURA-ENPRESEK INGURUMEN-BABESEAN EGINDAKO GASTU ARRUNTA ETA INBERTSIOA BPGd-AREN GAIANEAN, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA 2021 (EHUNEKOAK)

2.1.7. Euskadiko 2030erako V. Ingurumen Esparru Programa

2023ko martxoan **Euskadiko 2030erako V. Ingurumen Esparru Programa** (aurrerantzean, IEP 2030) argitaratu zen. Aurreko programekin konparatuta, IEP 2030en berritasun nagusia programaren sorrera bera da. Oraingo honetan, IEPk ez du ingurumen-helburuen sorta bat zehazten, helburu horiek ondo zehaztuta daudelako eta berariazko ibilbide-orrietan hedatzen direlako Euskadiko Itun Berdearen eta indarrean dauden ingurumen-plangintza sektorial guztien esparruan. Ez du zentzurik, beraz, IEP 2030ek beste plan bat gehiago izateak edo, bestela, planak biltzen dituen estrategia izateak. Hausnarketarako eta definizio estrategikorako ariketa bikaina da, plangintza sektorialak elikatu behar dituzten orientabideak ezartzen ditu, eta horiek modu eraginkorrean ezartzen laguntzen du, hainbat bultzada-palankaren bidez. Hau da, zeharkako aplikazioa du, eta askotariko jarduera sozioekonomikoko eremuetara iristen da.

2030ari begira, 2030eko denbora-tartean lortu nahi dugun EAEren irudia deskribatzen duen **ikuspegi** bat definitu da: **lehentasunezko sei erronka** eta zortzi **proiektu eraldatzaile**; palanka eragile izango dira eta ezarpen hori bultzatu, indartu eta finkatuko dute.

Ikuspegia: 4 aktibo handi modu koordinatuan eta ordenatuan garatzea da helburua:

- Euskadiko Itun Berdea. Ingurumena lehentasun estrategiko gisa eta ingurumenaren alderdia politika sektorialetan txertatzea. Eredu propio bat, garapen ekonomikoa bidezkoa eta jasangarria izan dadin, definitzean osatua eta behar beste aplikatua.
- Administrazio publiko konprometitua eta eragilea, dinamizatzailea eta eragile anitzeko proiektu eraldatzaileak diseinatzeko eta ezartzen nagusi izateko ahalmena duena.

- Ekoizpen deskarbonizaturantz eta materialak behar bezala erabiltzera pasatu diren eta jasangarritasuna lehiakortasun-tresna estrategiko bihurtu duten euskal enpresak.
- Ingurumeneko gobernantza-eredu aurreratu eta ireki bat, konpromiso sendoak betetzea eta euskal gizarte osoa erronka garrantzitsuekin bat etortzea lortzeko.

Euskadi 2030 ikuspegi horretara iristeko, **lehentasunezko** sei **erronka** handi identifikatu dira gobernantza parte-hartzaileko, gardeneko eta kolaboratiboko, genero-ikuspegiko eta gaikuntzako, sorkuntzako eta ezagutzaren hedapen irekiko printzipio komunetan oinarrituta.

LEHENTASUNEZKO ERRONKAK	
1. erronka: politiken zeharkakotasuna.	
2. erronka: osasuna eta ingurumena.	Osasunerako arrisku nabarmenak dakartzaten bektore berriak sartzea euskal ingurumen-politikan, ingurumen-osasunaren garrantzian sakonduz.
3. erronka: jasangarritasun lehiakorra.	Ekoizpen-sistema eraldatzea, berrikuntza jasangarritasunaren ikuspegitik birbideratzea eta ingurumen konpromiso handiko sektore ekonomiko lehiakorak eratzea.
4. erronka: kontsumo-eredu kontzientea.	Kontsumo-eredua jasangarritasun-irizpideetan oinarritzea, ekoizpen-ereduekin duen erlazioa bermatuta.
5. erronka: finantzaketa jasangarria.	Inbertsioak handitzea eta euskal finantza-sektorea birbideratzea, enpresa eta proiektu jasangarriei laguntzeko.
6. erronka: monitorizazioa eta kudeaketa aurreratua.	Adierazle solidoetan oinarritutako erabakiak hartzea, ingurumen-aldagaien bilakaera eta helburuen betetze-maila modu parte-hartzaile eta gardenean monitorizatuz.

Proiektu eraldatzaileek arazo globalei heltzen diete ingurumenaren ikuspegitik, eta ekintza disruptiboak gauzatzen dituzte praktika jasangarriagoak sortzeko. Horretarako, administrazioa, enpresak eta herritarrak inplikatzeko dituzte, merkataritza, hezkuntza, osasuna, finantzak, lurralde-antolamendua edo antzeko sektoreetan, besteak beste. Proiektu bakoitzak erreferentziatzeko mugarrien zerrenda bat du, jarduketaren eremu bakoitzean berariazko helburu ebaluagarriak lortzea jomuga duten ekintza zehatzak taxutzeko.

PROIEKTU ERALDATZAILEAK	
1.- Produktu eta zerbitzu jasangarriak erosteko zentrala sustatzea.	EAEko administrazio osorako erosketa publiko berde eta berritzailearen eredu bat sustatu nahi da, administrazioen hornidura-kate osoa helburu hori lortzera bultzatuz eta etorkizuneko ingurumen-erregulazioei aurrea hartuz.
2.- Lurraldearen kohesio jasangarria sustatzea.	Lankidetzako publiko-pribatuko sistema bat sortzean datza, lurraldearen funtzio-aniztasuna mantentzeko eta sustatzeko, paisaia-aniztasuna mantentzearen alde eginez edo azpiegitura berdeen sorreran aurrera eginez, besteak beste.
3.- Osasunaren eta ingurumenaren behakortasun sortzea.	Eremu komun bat sortu nahi da, osasunaren eta ingurumenaren arteko loturari buruz dagoen informazio eta ezagutza guztia zentralizatzeko eta koherentzia emateko, horri buruzko erabakiak hobeto hartu ahal izate aldera.
4.- Balio-kateetako zirkulartasuna sustatzea.	Lehengaien erabilera eta bizi-zikloan ingurumen-aztarna murrizteko, enpresek erabakiak hartzea erraztea du xede. Horretarako, tresna digitalak partekatu, eta balio-kate bereko enpresen artean datuak aztertuko dira.
5.- ETEei jasangarritasunerako trantsizioa egiten laguntzea.	Helburu horrekin ibilbide-orriak diseinatzeko lagundu nahi da. Jasangarritasunaren bidez lehiakortasuna hobetuko da, finantzaketa jasangarriko kontzeptuak integratuko dira, eta lankidetzako publiko-pribatua sustatuko da.
6.- Jasangarritasunaren zerbitzura dagoen gizarte-berrikuntza sustatzea.	Gizarte-partaidetzako eredu aurreratu bat bultzatuko da, informazio-sistema integral ireki eta gardenen bidez, non Big Data delakoak aukera emango duen erabakiak modu zuzen eta eraginkorrean hartzeko. Horretarako, jasangarritasunari buruzko gizarte-deliberazioko prozesu aurreratuak aplikatuko dira, eta gizarte-erantzukidetasuna erraztuko da, gizarte sektore gazteenek funtsezko zeregina izan dezaten.
7.- Herritarrak kontsumo jasangarrian ahaldundutzea.	Produktuen eta zerbitzuen erosketa aldatzea du helburu, ekoizpen- eta kontsumo-eredu jasangarriagoa eratzeko. Helburu horrekin, zabalkundea sustatu eta herritarrak kontzientziatu nahi dira merkatua ildo horretan eraldatzeko duten gaitasunaz.
8.- Finantza jasangarriak sustatzea.	Proiektu horrek planteatzen du ezinezkoa dela nahi dugun aldaketan lortzea hasieratik finantza-mundua inplikatu gabe. Helburu horrekin, inbertsio jasangarriak errazteko esparru bat ezartzei buruzko Europako erregelamendua azkar egokitzea bultzatuko da.

Gobernantza: proiektu eraldatzaile horiek aurrera eramateko, planaren idazkaritza tekniko sortu da, eta 8 proiektuen eragile koordinatzaileen arteko kanal ireki gisa funtzionatzen du, haien arteko interakzioa eta lankidetzaz errazteko. Bestalde, partaidetzako bi forok parte hartzen duten eragile sozial eta sektorialen inplikazioa bermatzen dute. Jasangarritasun Foroa, urtero egingo den IEP 2030 egiten parte hartu zuten eragileek osatua, eta Herri Partaidetzako Foroa, EAEko gizarte osoari dibulgazio- eta deliberazio-prozesuak praktikan jartzeko aukera emango diona.

Baliabide ekonomikoei dagokienez, dokumentuak honako hau aipatzen du: “aurrekontu-beharrak nagusiki proiektu eraldatzaileetan zehaztuko dira; Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza arduratzen denez indarrean dauden ingurumen-plan eta -estrategia sektorialak gauzatzeaz, eta 2030eko IEP denez ingurumen-ekintza zeharkako ikuspegitik gobernu-ekintza osoan integratzen duen plangintza-tresna, haren aurrekontua Sailburuordetzak onartutako aurrekontuetan sartuta dagoela ulertzen da. Horrenbestez, erreferentzia-esparrua Ekonomia eta Ogasun Sailak prestatutako 2023ko Aurrekontuetan jasotakoa da”.

Zehazki, 2023rako programaren irismenari lotutako aurrekontua 150.000 €-ra mugatzen da idazkaritza teknikoarentzat, zeinak aurtun egitea aurreikusten den 8 proiektu eraldatzaileetako bakoitzerako aurreikusitako ibilbide-orrien definizioa bultzatuko baitu. Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetzarentzat onetsitako aurrekontuan sartzen da.

IEPren aldi osorako, 1.400.000 euroko aurrekontua aurreikusten da, idazkaritza teknikitik proiektuak bultzatzeko, 2023-2026 eta 2027-2030 aldietan banatuta. Proiektu eraldatzaileen aurrekontu operatiboa, zeina ibilbide-orrietan eta proiektuak egikaritu ahal zehazten baita, proiektu bakoitzeko sailburuordetza liderrek onetsitako aurrekontuetan txertatuko da.

IEP 2030en **jarraipenaren eta ebaluazioaren** haritik, honako hau dio dokumentuak: “Legegintzako eta ingurumen-plangintzako tresnak ezartzen duen ibilbide luzea kontuan hartuta, euskal ingurumen-politikak dagoeneko baditu segimendu- eta neurketa-tresna finkatuak”. Hala ere, definitutako proiektu eraldatzaileen aurrerapen-azterketa ere barne hartuko da. Horrez gain, jarraipen hori bitarteko ebaluazio batekin eta IEP 2030en azken ebaluazioarekin (biak kanpokoak) osatuko da, Europako Batzordeak egindako ingurumen-inplementazioaren berrikuspena (EIR, ingelesezko siglak) metodologiari jarraituz.

2.2. ENERGIAREN EKOIZPENA ETA KONTSUMOA

Inportatutako energiaren eraldaketa EAEn jarduera ekonomikoaren barruan pisu adierazgarria duen industria da, petrolio finitza eta energia elektrikoa sortzeko sektoreekin batera. Aldi berean, azken urteetan gas eta elektrizitateko azpiegitura berriek izandako sarrerak energiaren EAEko eskaintza zabaltzeko joera du.

Energia-balantzeetan ezberdindu egiten dira barne-kontsumo gordina edo energia-eskaria eta azken kontsumoa. Energia-eskaria edo barne-kontsumo gordina, funtsean, lurraldean bertan sortutako lehen mailako energia gehi inportazioen, esportazioen eta galeren (garraioagatik, biltegiatzeagatik, banaketagatik...) arteko orekaren berdina da. Azken kontsumoa azken sektore kontsumitzaileen kontsumoaren batura da, hau da, industria-, garraio-, zerbitzu-, bizitegi- eta lehen sektorearen batura.

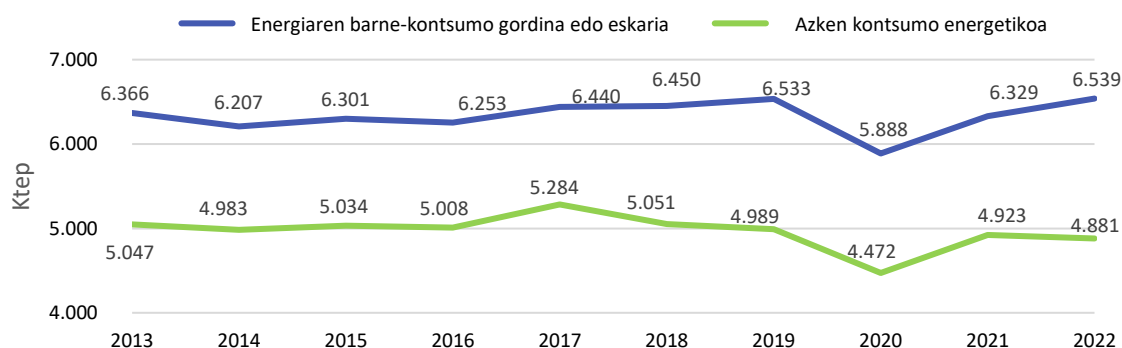
EEEn “Euskadi Energia 2022” txostenak erakusten duenez, energia primarioaren edo energiaren barne-kontsumo gordinaren (alegia, ekoiztutako energia gehi inportatua ken esportatua) eskari osoa % 3,3 hazi zen 2022an, eta 6.539 ktep-ekoa izan zen.

Energiaren azken kontsumoa, berriz, % 0,9 jaitsi zen (4.881 ktep), eta sektore guztietan egin zuen behera, garraioan izan ezik. Bizitegi-sektorean % 7,6 egin zuen behera, industrian % 5,8, zerbitzuetan % 1,5 eta lehen sektorean % 30,8. Bestalde, garraioaren sektorean % 6,3 egin zuen gora.

Energia primarioaren ekoizpena % 6,6 jaitsi zen —699 ktep-etik 653 ktep-era igaro zen—, eta batez ere energia berriztagarrietan oinarritu zen (iturri propio nagusia); horiek % 7,2 jaitsi ziren (679 ktep-etik 630 ktep-era).

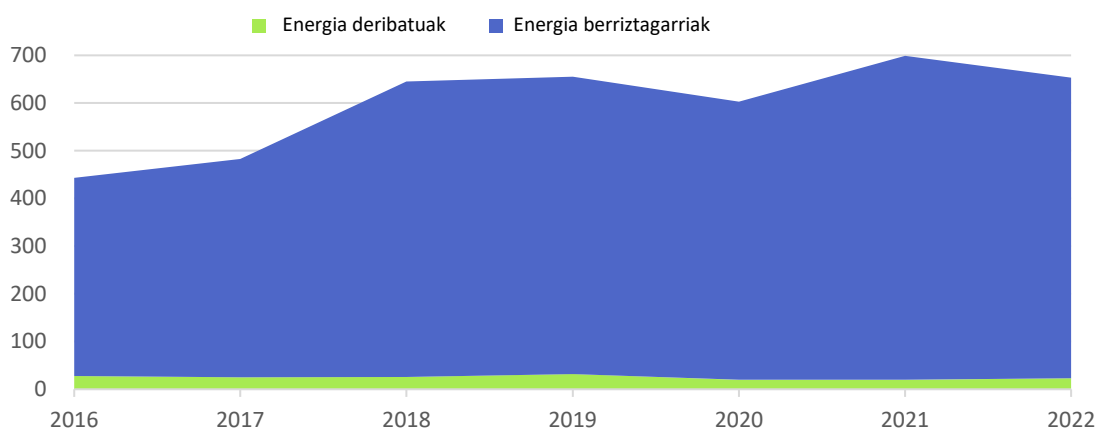
Energia primarioaren ekoizpen propio urri horrekin (653 ktep), EAEko energia-eskariaren (6.539 ktep) % 10 baino ezin izan zen bete (energiaren barne-kontsumo gordina edo energia-eskaria). Ondorioz, EAEk kanpoaldearekiko duen energia mendetasuna %90ean kokatu zen.

Hala, EAEn mendekotasun energetikoa estatukoa eta EB28koa baino handiagoa da; azken horietako ratioak % 68,8 eta % 58 ziren 2021ean (EAEn 2022an: % 90). Mendekotasun-maila txikiena duten herrialdeek energia berriztagarriak (eskandinaviar herrialdeak), energia nuklearra (Frantzia eta Suedia) eta petrolio gordina eta gas naturala (Danimarka) ekoizten dituzte.

V.2.5. GRAFIKOA. BARNE-KONTSUMO GORDINA ETA AZKEN KONTSUMO ENERGETIKOA

Iturria: EEE eta geuk egina

V.2.6. GRAFIKOA. ENERGIA PRIMARIOAREN EKOIZPENA (KTEP)

Iturria: EEE eta geuk egina

Iturri berriztagarrietan oinarritutako ekoizpenak (630 ktep) azken energia-kontsumoaren % 12,9 asetzea ahalbidetu zuen (4.881 ktep); hau da, energia berriztagarriek azken kontsumoan duten partaidetza-ratioa Euskadiko 2030rako Energia Estrategian (3E2030) ezarritako % 21eko helburutik 8,1 puntura dago.

Izan ere, energia motaren arabera aztertzen badugu azken kontsumoa (oso interesgarria da ingurumenaren aldetik, zeren eta energia mota bakoitzak eragin desberdinak baitakartza), haxe ikusiko dugu: petrolioaren eta horren deribatuen kontsumoa orain ere nagusia da kontsumo horretan, % 47,9, eta gainera, igoera izan zen Ktep-etan aurreko urtearen aldean, % 7,2koa hain zuzen. Ondoren, energia elektrikoa (azken kontsumoaren % 23,7) eta gas naturala (% 19,9) datoz. Oso urruti energia berriztagarriak, erregai solidoak (ikatz eta deribatuak) eta energia deribatuak daude (horien barruan, gehienbat, industri prozesuetatik edo energia eraldatzeko prozesuetatik —baterako sorkuntza, adibidez— berreskuraturiko beroa sartzen da).

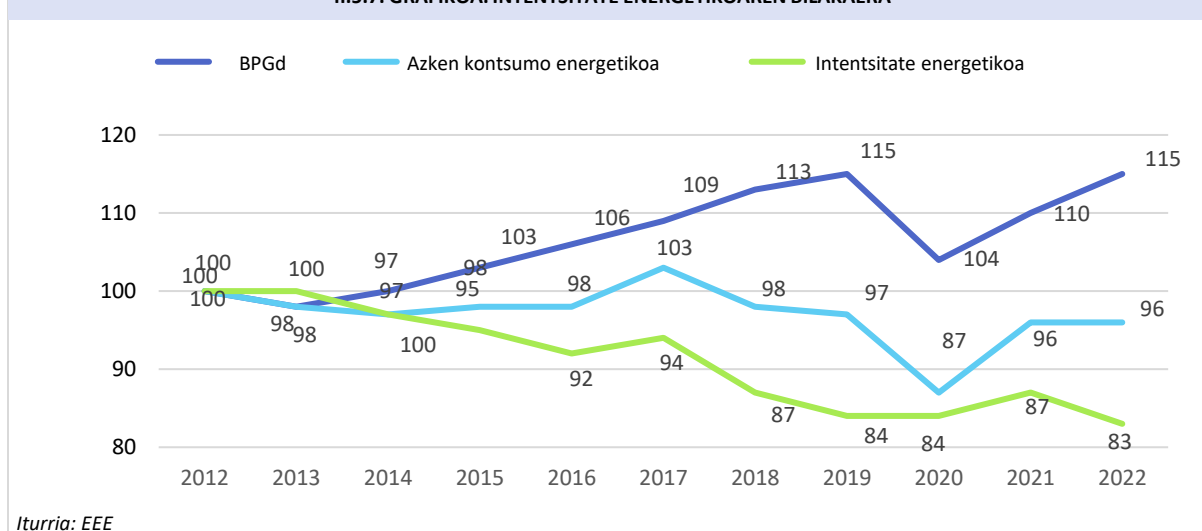
V.2.9. TAULA. EAEren ENERGIA BALANTZEA (Ktep)*

	2022							ALDAKETA 2021/22						
	Erregai solidoak	Petrolioa eta deribatua	Gas naturala	Energia deribatua	Energia berriztagarriak	Energia elektrikoak	Guztira	Erregai solidoak	Petrolioa eta deribatua	Gas naturala	Energia deribatua	Energia berriztagarriak	Energia elektrikoak	Guztira
ENERGIA PRIMARIOAREN EKOIZPENA	0	0	0	23	630	0	653				15,0	-7,2		-6,6
BARNE KONTSUMO GORDIN ERABILGARRIA (ESKARIA)	18	3037	2447	23	575	439	6539	-30,8	12,1	9,4	15,0	-6,8	-38,9	3,3
TRANSFORMAZIO-SARRERAK	0	8791	1391	9	131	0	10322		16,4	38,3	12,5	-9,0		18,5
TRANSFORMAZIO-IRTEERAK	0	8634	0	0	0	806	9440		16,2				42,4	18,1
AZKEN KONTSUMO ENERGETIKOA	18	2340	970	14	383	1156	4881	-30,8	6,5	-9,1	16,7	-6,1	-4,6	-0,9
INDUSTRIA	18	150	666	14	219	656	1723	-30,8	18,1	-8,8	16,7	-5,6	-6,7	-5,8
GARRAIOA	0	2057	1	0	105	16	2179		7,2	0,0		-8,7	6,7	6,3
NEKAZARITZA ETA ARRANTZA	0	21	1	0	1	4	27		-32,3	-50,0		0,0	-20,0	-30,8
ZERBITZUAK	0	29	74	0	11	280	394		-3,3	-9,8		-15,4	1,8	-1,5
BIZITEGIA	0	84	227	0	47	200	558		-7,7	-9,9		0,0	-7,0	-7,6

Iturria: EEE eta geuk egina

Intentsitate energetikoari dagokionez (ekonomia baten energia-efizientziaren adierazlea, BPGd-aren unitateko ktep-en azken kontsumoa bezala neurtzen dena), 2021etik 2022ra bitartean hobera egin zuela ikusten dugu (portzentajezko 4 puntu jaitsi zen); izan ere, kontsumoa konstante mantendu zen, baina BPGd-a portzentajezko 5 puntu hazi zen. 2012. urtearekin alderatuta, 17 puntu hobetu da. Sektoreka, garraioaren sektorean izan ezik, intentsitate energetikoak behera egin zuen guztietan eta, beraz, hobera.

II.5.7. GRAFIKOA. INTENTSITATE ENERGETIKOAREN BILAKAERA

II.5.8. GRAFIKOA. INTENSITATE ENERGETIKOAREN BILAKAERA SEKTOREKA

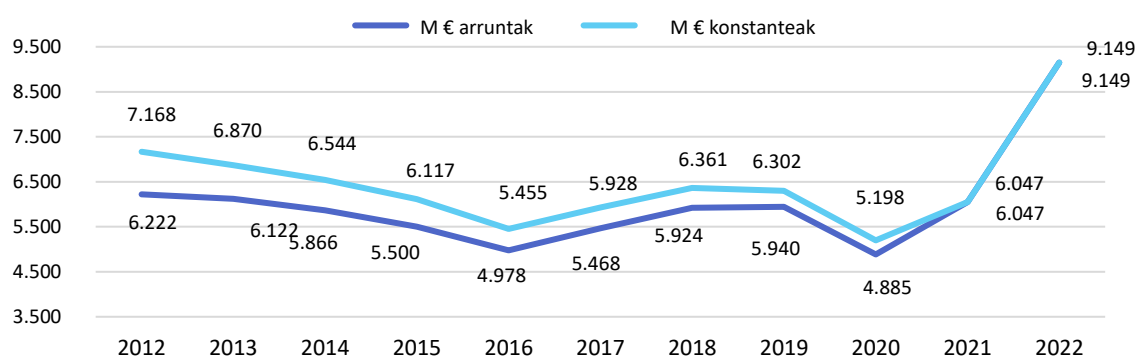
Iturria: EEE eta geuk egina

Faktura energetikoa berriz ere nabarmen igo zen 2022an aurreko urtearen aldean (% 51,3), eta 9.149 milioi eurokoa izan zen. Kostu horretatik, % 49,4 garraio-sektoreari dagozkio, % 27,6 industriari, % 12,1 bizitegi-sektoreari, % 10,4 zerbitzuei eta % 0,6 lehen sektoreari.

Bizitegi-sektorean, biztanleko fakturak % 17,8 egin zuen gora —504 eurora iritsi zen—, eta etxeko fakturak, aldiz, % 17 —1.203 eurora iritsi zen—.

Petrolioaren deribatuak garraioaren fakturaren % 93,4 dira. Industrian, elektrizitatea fakturaren % 62,4 da, eta gas naturala, berriz, % 34,6 (aurreko urtean % 72,6 vs % 25,3 izan zen).

II.5.9. GRAFIKOA. FAKTURA ENERGETIKOAREN BILAKAERA

Iturria: EEE

V.2.10. TAULA. FAKTURA ENERGETIKOAREN BILAKAERA SEKTOREKA
MILIOIKA EUROTAN*

	2017	2019	2020	2021	2022	GUZTIAREN %	ALD. 2021/22 (%)
INDUSTRIA	1.172	1.128	904	1.288	2.522	27,6	95,8
GARRAIOA	2.723	3.148	2.523	3.084	4.522	49,4	46,6
BIZITEGIA	858	891	823	937	1.105	12,1	17,9
ZERBITZUAK	644	713	591	689	949	10,4	37,7
LEHEN SEKTOREA	70	59	44	48	51	0,6	5,4
GUZTIRA	5.468	5.939	4.885	6.047	9.149	100,0	51,3

Iturria: EEE eta geuk egina

* Guztizkoak eta sektoreen batura ez datoz bat, biribildu egin direlako

V.2.11. TAULA. BIZITEGI-SEKTOREKO FAKTURA ENERGETIKOAREN ADIERAZLEAK

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ALD. 2021/22 (%)
FAKTURA ENERGETIKOA BIZTANLEKO (€ BIZTANLEKO)	408	421	370	395	446	414	374	428	504	17,8
FAKTURA ENERGETIKOA ETXEKO (€ ETXEKO)	1.011	1.037	906	962	1.083	1.003	905	1.028	1.203	17,0

Iturria: EEE

ITURRIAK

1. **EUSTAT.** Familiak eta Ingurumena inkesta. 2020
2. **EEE.** Euskadi Energia 2020. 2022ko energia-datuak
3. **EUSKO JAURLARITZA.** Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. EAEko aire kalitatearen urteko txostena. 2022ko datuak
4. **EUSKO JAURLARITZA.** Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. Airearen kalitatearen adierazlea. 2022ko datuak.
5. **EUSKO JAURLARITZA.** Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. Hondakin ez-arriskutsuen estatistika. 2020ko datuak
6. **EUSKO JAURLARITZA.** Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. Hiri-hondakinen estatistika. 2020ko datuak
7. **EUSKO JAURLARITZA.** Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila. Hondakin arriskutsuen estatistika. 2020ko datuak
8. **EUSKO JAURLARITZA.** Euskadiko 2030erako V. Ingurumen Esparru Programa
9. **IHOBE** EAEko Berotegi Efektuko Gasen Emisioen Inbentarioa. 2021eko datuak
10. **EIN.** Uraren hornidurari eta saneamenduari buruzko estatistika. 2020ko datuak
11. **EIN.** Hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak. 2021eko datuak
12. **EIN.** Industriak ingurumen babesean egiten duen gastuaren inkesta. 2021eko datuak

3. OSASUNA ETA OSASUN-SISTEMA

Osasuna ongizate fisiko, mental eta sozialeko egoera bat da, eta ez bakarrik afekzioz edo gaixotasun eza. Osasuna pertsona batek harmonia biopsikosoziala izateko duen aukera da, bizi den ingurunearekiko elkarreragin dinamikoan. Eta hainbat faktorek baldintzatzen dute, batez ere, ingurumenak, egoera sozio-ekonomikoak, bizimoduak, osasun-sistemak eta giza biologiak.

Bizi-kalitatea EAEn deituriko V. kapituluaren hirugarren apartatu honetan, besteak beste, biztanleriaren osasun-egoerara hurbiltzea ahalbidetzen duten adierazle batzuk aurkeztuko dira, hala nola bizi-itxaropena, erikortasuna (osasun mentalari buruzko atal zehatz batekin) eta heriotza-tasa. Jarraian, osasunaren determinatzaile ez-mediko batzuen analisisa egingo da. Ondoren, labur-labur aztertuko da Osakidetzak eskaintako laguntzaren jardura. Herritarrei osasun arreta integrala eskaintzen dien erakunde autonomoa da, eta aurrekontu publikoekin finantzatzen da. Eta amaitzeko, osasun-sistemaren finantzaketa eta gastua aztertuko dira, eta Eusko Jaurlaritzaren 2030eko Osasun Plana aurkeztuko da —2023ko uztailen onetsi zen—.

3.1. OSASUN-EGOERA

3.1.1. Bizi-itxaropena

Bizi-itxaropena x adin batean honela defini daiteke: x adin horretako gizabanako batek bizitzea espero duen batez besteko urte kopurua, adinaren arabera hilkortasun-tasa espezifikotik gaur egungo joerei eusten bazaie. Batez besteko hori (itxaropena) biztanleriaren banako guztiei dagokie, eta ez gizabanako jakin bati, zeina bizi-itxaropenak adierazitakoa baino gehiago bizi ahal izango baita, edo, aitzitik, dagokion itxaropenaren aurretik hil. Neurri hipotetikoa da, ez baitu bizirauteko benetako probabilitaterik neurtzen. Egungo hilkortasun-tasen arabera kalkulatu da eta, jakina, tasa horiek denboran alda daitezke. Horren abantaila nagusia da hainbat eskualde edo herrialde konparatzeko eta denboran zehar izan duen bilakaera behatzeko erabil daitekeela, erkatu beharreko komunitateen adinaren arabera egituraren dauden ezberdintasunek ez baitute eragiten.

3.1.1.1. Bizi-itxaropena jaiotzean (Blj)

Osasun Ministerioak 2023ko azaroan argitaratutako Osasun Sistema Nazionalaren (OSN) 2022ko urteko txostenaren arabera, Blj eten egin zen 2020an pandemia zela eta, bai EAEn, bai estatuan. Zehazki, estatua bigarren postura jaitsi zen EB27ko herrialdeen sailkapenean; hala ere, 2021erako zenbatetsitako datuekin, gora egin zuen eta lehen posizioa berreskuratu zuen, EBko batez bestekoaren gainetik 3 ehuneko-puntu ingururekin (Blj 83,1 vs 80,1 urte).

2021ean, EAEko Blj 83,7 urtekoa izan zen, estatukoa (83,1) baino handiagoa, beraz. EAE laugarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean, hain zuzen ere, hauen atzetik: Madril (84,6 urte), Nafarroa (84,3) eta Gaztela eta Leon (83,9).

Sexuaren arabera bereiziz gero, 2021ean EAEko emakumeen Blj gizonena baino 5,6 urte handiagoa zen, baina Bij-k gora egin bazuen ere gizonentzat zein emakumeentzat (80,4tik 80,8ra igaro zen gizonen kasuan, eta 86,3tik 86,4ra emakumeen kasuan), emakumeen aldeko diferentziala 3 hamarren jaitsi zen 2020 eta 2021 bitartean.

V.3.1. TAULA. BIZI-ITXAROPENA JAIOZTEAN, SEXUAREN ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA						
	2020			2021		
	BI SEXUAK	GIZONAK	EMAKUMEAK	BI SEXUAK	GIZONAK	EMAKUMEAK
ESTATUA	82,2	79,5	85,0	83,1	80,3	85,8
ANDALUZIA	81,7	79,0	84,4	81,5	78,8	84,2
ARAGOI	82,3	79,7	84,9	83,2	80,6	85,9
ASTURIAS	82,1	79,1	85,0	82,7	80,0	85,3
BALEAR UHARTEAK	83,8	81,4	86,3	83,4	80,8	85,9
KANARIAR UHARTEAK	83,3	80,8	85,9	82,5	80,1	85,1
KANTABRIA	83,1	80,4	85,7	83,6	80,7	86,5
GAZTELA-MANTXA	82,3	79,6	85,2	83,9	81,1	86,9
GAZTELA ETA LEON	80,9	78,4	83,7	83,0	80,4	85,8
KATALUNIA	82,1	79,4	84,9	83,3	80,5	86,1
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	82,6	79,9	85,2	82,2	79,5	85,0
EXTREMADURA	81,7	79,1	84,6	82,1	79,4	85,1
GALIZIA	83,6	80,6	86,6	83,4	80,4	86,3
MADRIL	82,1	79,2	84,8	84,6	81,8	87,1
MURTZIA	82,4	79,7	85,2	82,2	79,6	84,8
NAFARROA	83,3	80,7	85,9	84,3	81,6	86,9
EAE	83,4	80,4	86,3	83,7	80,8	86,4
ERRIOXA	82,4	79,5	85,4	83,2	80,4	86,1
CEUTA ETA MELILLA	79,8	77,9	81,9	78,5	76,0	81,2

Iturria: Osasun Sistema Nazionalaren urteko txostena 2022. OSASUN MINISTERIOA

3.1.1.2. Bizi-itxaropena 65 urterekin

65 urtekoen bizi-itxaropenari (Bl₆₅) dagokionez, Osasun Ministerioaren 2022ko Osasun Sistema Nazionalaren urteko txostenean argitaratuko 2021eko azken datuek erakusten dute zenbait autonomia-erkidegotan pandemiaren aurreko egoerara itzuli direla. Hala, Madril (22,3 urteko Bl₆₅), Nafarroa (22), Gaztela-Mantxa (21,9) eta EAE, Galizia eta Kantabria (21,6) dira estatuko Bl₆₅ handienak dituzten autonomia-erkidegoak.

V.3.2. TAULA. BIZI-ITXAROPENA 65 URTEREKIN, SEXUAREN ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA						
	2020			2021		
	BI SEXUAK	GIZONAK	EMAKUMEAK	BI SEXUAK	GIZONAK	EMAKUMEAK
ESTATUA	20,4	18,3	22,3	21,2	19,0	23,1
ANDALUZIA	20,0	18,1	21,8	19,9	18,0	21,6
ARAGOI	20,2	18,3	22,1	21,3	19,1	23,3
ASTURIAS	20,4	18,0	22,5	21,0	18,9	22,9
BALEAR UHARTEAK	21,6	19,7	23,4	21,2	19,4	23,0
KANARIAR UHARTEAK	21,7	19,9	23,4	20,9	19,2	22,6
KANTABRIA	21,2	18,8	23,2	21,6	19,2	23,7
GAZTELA-MANTXA	20,3	18,2	22,4	21,9	19,7	24,0
GAZTELA ETA LEON	19,0	17,1	20,9	20,9	18,9	22,8
KATALUNIA	20,2	18,1	22,1	21,3	19,1	23,2
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	20,8	18,8	22,6	20,4	18,4	22,3
EXTREMADURA	19,8	17,8	21,7	20,3	18,3	22,2
GALIZIA	21,9	19,7	23,9	21,6	19,4	23,6
MADRIL	19,9	17,6	21,9	22,3	20,0	24,1
MURTZIA	20,5	18,6	22,3	20,3	18,4	22,1
NAFARROA	21,0	18,9	22,9	22,0	19,7	24,1
EAE	21,4	19,0	23,5	21,6	19,3	23,6
ERRIOXA	20,5	18,3	22,6	21,3	19,1	23,5
CEUTA ETA MELILLA	18,7	17,8	19,5	17,8	16,6	19,1

Iturria: Osasun Sistema Nazionalaren urteko txostena 2022. OSASUN MINISTERIOA

2020an Galizia, Kanariak, Balearrak eta EAE izan ziren, eta 2019an Madril, Gaztela eta Leon, Nafarroa eta EAE.

Datuek erakusten dutenez, Madrilen, Gaztela eta Leonen eta, neurri txikiagoan, EAEn BI₆₅-ek beherakada izan zuen, 65 urtetik gorakoengan pandemiak izan zuen eragin handiagoaren ondorioz.

3.1.1.3. Bizitzako urte osasuntsuak (BUO)

BI-k, garatutako herrialde gehienetan, goranzko garapena izan du urteetan zehar; alabaina, horrek ez dakar, ezinbestean, adierazle hori igotzen deneko bizitzako urte guztiak osasun egoera onean bizi izandako urteak izatea, zeren eta, pertsonen gaixotasunak eta osasun arazoak izan baititzakete eta horien ondorioz bizi-kalitatea galdu, nahiz eta heriotza ez eragin. Ondorioz, hilkortasun-tasak balioa galtzen du pixkanaka osasun-egoeraren adierazle gisa eta beharrezko bihurtzen da gaixotasuna dituen ondorioen arabera neurtzea, **jarduera-mugaketa, mendekotasuna edo ezgaitasuna** bezalaxe.

Osasun oneko bizi-itxaropenak (OOBI) (edo bizitzako urte osasuntsuak —

BUO³⁵—) bizi-kalitateari buruzko informazioa ematen du, pertsonaren bizi-urteen horizonteko osasunari dagokionez. Osasun onaren baldintzat hartzen da muga funtzionalik edo desgaitasunik ez izatea.

Osasun Ministerioaren 2022ko Osasun Sistema Nazionalaren urteko txostenaren arabera, 2020an EAEn 65 urterekin 18,7 izan ziren BUOak (17,5 gizonetan eta 19,8 emakumeetan); estatuko batez bestekoa baino balio handiagoa da hori, 17,9 (16,6 gizonetan eta 19,1 emakumeetan). Autonomia-erkidegoen sailkapenean, EAE hirugarren postuan dago, Balearren (19,1) eta Kanarien (18,8) atzetik. Hala ere, kontuan izan behar dugu datu horiek une horretan pandemiaren ondorioz bizi izandako egoera bereziaren eragina jasango zutela.

3.1.2. Ospitaleko morbiditatea

Morbiditate hitza erabiltzen da populazio batean leku eta aldi jakin baterako gaixotasun batek dituen ondorioez mintzatzeko. Populazio batean gaixotasun batek duen presentziaren eta ondorioen azterketa eta kuantifikazioa neurtzeko, biztanleek beren osasun-egoerari buruz egiten duten autobalorazioa hartu behar da kontuan (hautemandako morbiditatea esaten zaio, eta Osasun Inkestan jasotzen dira haren datuak), edo osasun-zentro batean artatu eta tratatu diren eta ospitaleko asistentziaren kasuan Ospitaleetako Erikortasunaren Estatistikan zehazten den biztanleriaren gaixotasunen erregistroa.

Morbiditatearen inkestako datuen arabera³⁶, 2022an akutuen ospitaleek 230.747 **ospitaleratze** izan zituzten, hau da, aurreko urtean baino % 4,3 gehiago. Gaixotasun-taldearen arabera, digestio- eta zirkulazio-aparatuko

V.3.3. TAULA. BIZITZAKO URTE OSASUNTSUAK 65 URTEREKIN, SEXUAREN ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA, 2020AN			
	BI SEXUAK	GIZONAK	EMAKUMEA K
ESTATUA	17,9	16,6	19,1
ANDALUZIA	17,6	16,8	18,2
ARAGOI	17,9	16,8	18,6
ASTURIAS	17,7	16,0	19,3
BALEAR UHARTEAK	19,1	19,0	19,4
KANARIAR UHARTEAK	18,8	18,6	19,1
KANTABRIA	17,8	16,5	18,9
GAZTELA-MANTXA	18,3	16,5	20,2
GAZTELA ETA LEON	17,9	16,3	19,5
KATALUNIA	18,5	16,7	20,2
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	18,0	17,3	18,6
EXTREMADURA	18,4	16,5	19,8
GALIZIA	18,3	17,0	19,7
MADRIL	17,1	15,6	18,4
MURTZIA	16,4	15,6	17,3
NAFARROA	18,3	16,4	20,1
EAE	18,7	17,5	19,8
ERRIOXA	18,3	17,4	19,1
CEUTA ETA MELILLA	13,1	13,4	12,8

Iturria: Osasun Sistema Nazionalaren urteko txostena 2022. OSASUN MINISTERIOA

³⁵ BUOak, x adinean, x adineko pertsona horri oraindik osasun onarekin (muga funtzionalik edo desgaitasunik gabe) bizitzeko gelditzen zaion urte kopuruaren batez bestekoa adierazten du.

³⁶ OMEk larrialdi kode bat ezarri zuen Gaixotasunen Nazioarteko Sailkapenean (GNS-10) COVID-19 infekzioak kodetzeko. Espainian kodetze hori 2020ko uztailean inplementatu zen, eta, beraz, COVID-19ak eragindako 2020ko lehen sei hilekoko ospitaleratzeak identifikatzeko, kasu

gaixotasunak izan ziren ospitalizazio-kausa nagusiak (% 13,2 eta % 12,7, hurrenez hurren); ondoren, arnas aparatuko gaixotasunak (% 10,4), tumoreak (% 9,6) eta traumatismoak eta lesioak (% 9,4).

2021arekin alderatuta, arnas aparatuko gaixotasunen taldea % 36,9 hazi zen, eta, esan bezala, ospitaleratzeen hirugarren kausa bihurtu zen, 2019an bezala (seigarren 2021ean eta bosgarren 2020an).

V.3.4. TAULA. EAEko AKUTUEN OSPITALEETAKO OSPITALERATZEAK, GAIXOTASUN-TALDE OHIKOENEN ARABERA*								
	2020		2021		2022		ALDAKUNTZAK	
	GUZTIRA	% BERTIKALA	GUZTIRA	% BERTIKALA	GUZTIRA	% BERTIKALA	2020/21	2021/22
GUZTIRA	209.150	100	221.264	100	230.747	100	5,8	4,3
Digestio-aparatua	27.097	13,0	28.887	13,1	30.368	13,2	6,6	5,1
Zirkulazio-aparatua	26.429	12,6	29.046	13,1	29.191	12,7	9,9	0,5
Arnas aparatua	18.859	9,0	17.500	7,9	23.953	10,4	-7,2	36,9
Tumoreak	19.800	9,5	21.118	9,5	22.102	9,6	6,7	4,7
Traumatismoak eta lesioak	19.477	9,3	21.100	9,5	21.780	9,4	8,3	3,2
Aparatu muskulueskeletikoa	16.405	7,8	18.182	8,2	18.355	8,0	10,8	1,0
Haurdunaldia, erditzea eta erdiberriroa	15.829	7,6	15.436	7,0	17.239	7,5	-2,5	11,7
Aparatu geniturinarioa	14.635	7,0	15.946	7,2	14.752	6,4	9,0	-7,5
Helburu berezien kodeak (COVID-19)**	10.481	5,0	11.247	5,1	8.339	3,6	7,3	-25,9
* ohiko taldeak bakarrik sartzen dira, eta guztizkoa ez da taldeen batura.								
** 2020ko lehen hiruhilekorako, zenbatetsitako datuak.								
Iturria: EUSTAT. Ospitaleetako Erikortasunaren Estatistika								

Ospitale-egonaldien batez besteko iraupena 5,7 egunekoa izan zen, 2021ean bezala. Luzeenen artean, hots, astea gaintzen dutenen artean, buruko nahasmenduak (13,1 egun), jaiotza inguruko gaixotasunak (10,3 egun), gaixotasun infekzioso eta parasitarioak (8,9 egun) eta COVID-19a (8 egun) daude.

COVID-19a ospitaleratzeak arrazoi nagusia izan zen 2022an; hala ere, ospitaleratzeak eta batez besteko egonaldia murriztu egin ziren 2021aren aldean.

Anbulatorioko kirurgiaren

modalitatean, non egun berean ebazten diren prozesuak artatzen diren, 80.768 gertakari zenbatu ziren (2021aren aldean, -% 1,6). Begiaren eta haren anexuen gaixotasunen taldean izan ziren ebakuntza kirurgiko gehien (% 35,2), bereziki katarata-kirurgiak. Ondoren, aparatua muskulueskeletikoaren eta ehun konektiboaren gaixotasunak, digestio-aparatuko gaixotasunak, neoplasiak, osasun-egoeran eta osasun-zerbitzuekiko harremanetan eragina duten faktoreak eta larruazaleko eta larruazalpeko ehuneko gaixotasunak daude.

V.3.5. TAULA. ANBULATORIOKO KIRURGIA				
	2020	2021	2022	21/22 bar.
GUZTIRA	65.731	82.104	80.768	-1,6
BEGIAREN ETA HAREN ANEXUEN GAIXOTASUNAK	23.256	27.026	28.425	5,2
APARATU MUSKULOESKELETIKOAREN ETA EHUN KONEKTIBOAREN GAIXOTASUNAK	7.300	9.066	8.169	-9,9
DIGESTIO-APARATUKO GAIXOTASUNAK	5.761	7.735	7.228	-6,6
NEOPLASIAK	6.031	6.683	6.927	3,7
OSASUN-EGOERAN ETA OSASUN-ZERBITZUEKIKO HARREMANETAN ERAGINA DUTEN FAKTOREAK	4.213	6.380	6.215	-2,6
LARRUAZALEKO ETA LARRUAZALPEKO EHUNEKO GAIXOTASUNAK	4.161	6.417	4.733	-26,2
GAINERAKO GAIXOTASUNAK	15.009	18.797	19.071	1,5
Iturria: EUSTAT. Ospitaleetako Erikortasunaren Estatistika eta geuk egina				

horien zenbatespen bat egin da, ospitaleratzea eragin zuen diagnostiko nagusia kontuan hartuta (arnas aparatuari eragin zioten nagusiki), ospitale-gertakari berari lotutako bigarren mailako beste diagnostiko batzuekin batera.

Estatu barruko eta nazioarteko konparagarritasun arrazoia direla eta, ospitaleratze modalitatean egun bateko edo gehiagoko egonaldia duten gertakariak bakarrik hartzen dira kontuan, hau da, ez dira kontuan hartzen 0 eguneko egonaldia dutenak. Egondaldiaren iraupena honela kalkulatu da: ospitaleratze dataren eta alta dataren artean igarotako egun kopurua, ospitaleratze edo alta emateko orduak kontuan hartu gabe.

3.1.3. Osasun mentala

3.1.3.1. Buruko eta portaeraren nahasmenduak, eta antsietate-nahasmenduak

Osasun mentalari buruzko munduko txostena: osasun mentala guztiontzat eraldatzea. Panorama orokorra (OME, 2022) deituriko txostenaren arabera, munduko zortzi pertsonatik batek, gutxi gorabehera, nahasmendu mentalen bat du, eta ohikoenak antsietate- eta depresio-nahasmenduak dira, bai gizonetan, bai emakumeetan.

Bestalde, Osasun Ministerioaren 2022ko Osasun Sistema Nazionalaren urteko txostenaren arabera, estatuko biztanleen % 37k **osasun mentaleko arazoren bat** du, eta horrek % 50i eragiten dio 75 urtekoen eta gehiagokoen taldetik aurrera. Zehazki, 2021ean, 1.000 biztanleko **nahasmendu mentalen eta portaeraren nahasmenduen** kasuen prebalentzia, adinaren arabera doitu³⁷, 357,2 da.

EAE 2021ean erregistratutako nahasmendu mentalen eta portaeraren nahasmenduen prebalentzia (299,3) estatukoa baino txikiagoa da, baina 2019koa baino % 7,9 handiagoa. Zenbakietan sakonduz, gure erkidegoa tasa txikieneko autonomia-erkidegoen artean dago. Izan ere, Extremadurak eta Gaztela-Mantxak izan ezik, gainerako autonomia-erkidegoek EAEk baino tasa handiagoak dituzte. Sexuaren arabera bereizita, ikusten da prebalentzia handiagoa dela emakumeen artean gizonen artean baino.

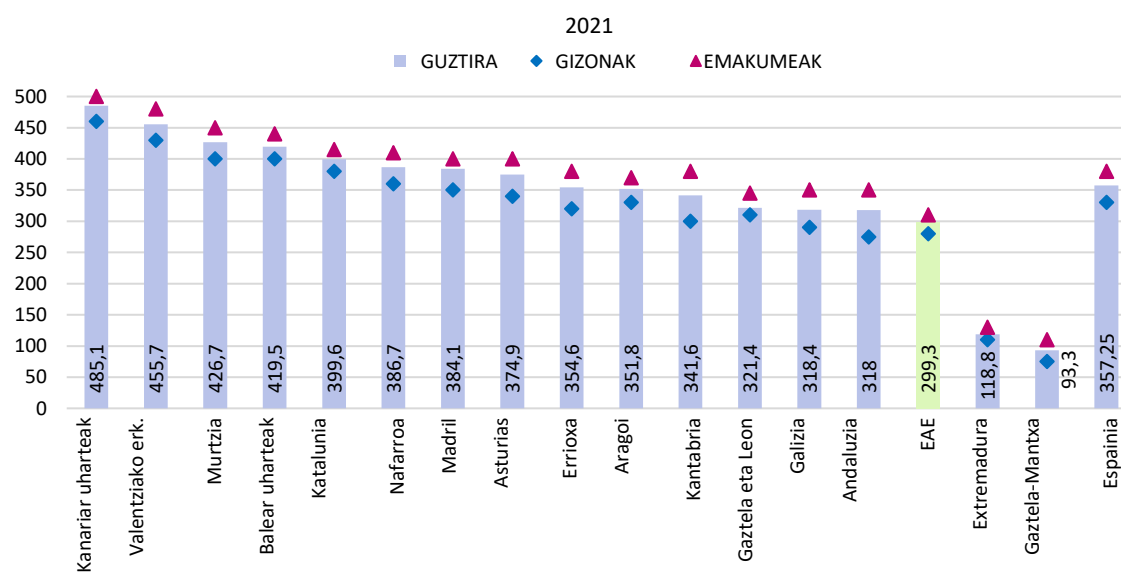
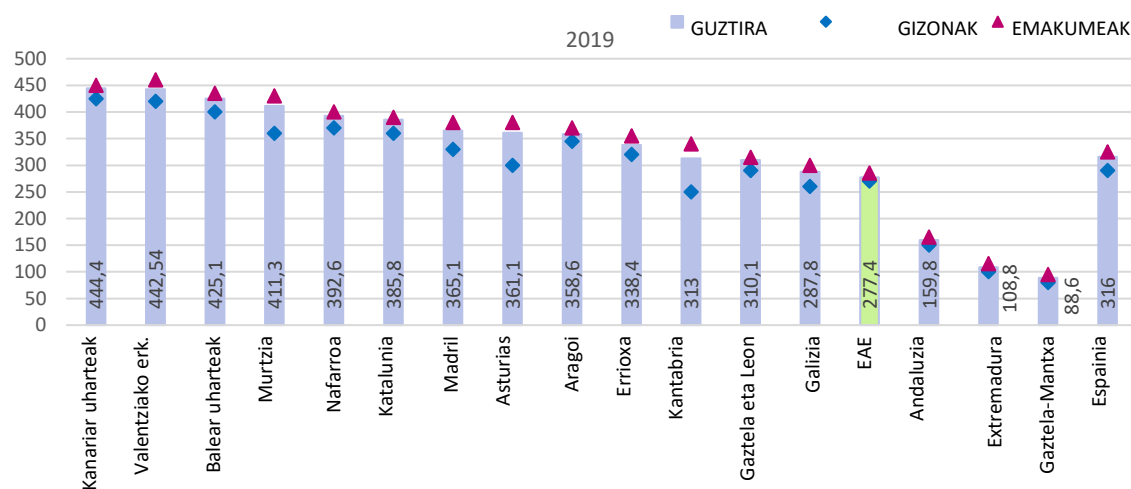
Osasun mentaleko nahasmenduetan sakonduz, ikusten da lehen mailako arretako historia klinikoetan maizen erregistratutakoak **antsietate-nahasmenduak** direla, eta jarraian loaren nahasmenduak eta depresio-nahasmenduak daudela; 2016-2021 aldian goranzko joera izan dute.

EAE mugatuta, 1.000 biztanleko antsietate-nahasmenduen kasuen prebalentzia, adinaren arabera doitu³⁷, 83,1ekoa izan zen 2021ean, estatukoa (121,3) baino txikiagoa, baina 2019an erregistratutakoa baino % 9,5 handiagoa. EAE zazpigarrena da antsietate-nahasmenduen prebalentzia-tasa handiena duten autonomia-erkidegoen artean. Aurretik ditu Valentziako Erkidegoa, Katalunia, Balearrak, Andaluzia, Kanariak eta Gaztela eta Leon. Sexuaren arabera bereizita, ikusten da prebalentzia handiagoa dela emakumeen artean gizonen artean baino.

Funtsean, nahasmendu mota horiek goranzko joera dute eta ohikoagoak dira emakumeen artean gizonen artean baino.

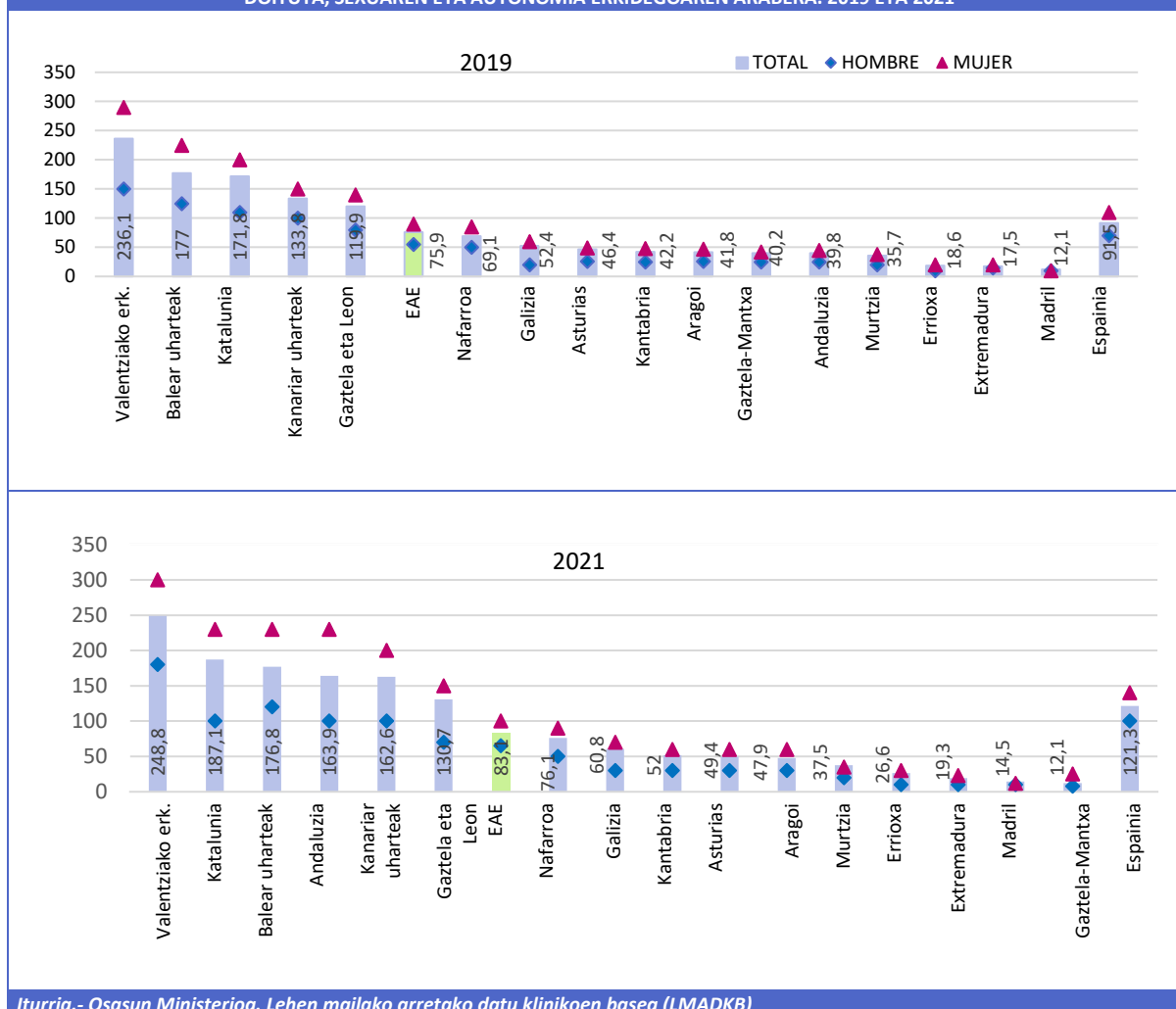
³⁷ Adinaren arabera doikuntzari esker, adin-egitura desberdinak dituzten bi populazioaren edo gehiagoren arteko hilkortasun-tasak edo gaixotasunen intzidentzia-tasak aldera daitezke. Populazio estandar bat aplikatuz egiten da, adin egitura ezaguna duen populazio hipotetiko bat, alegia. Aztertutako populazioaren adinaren arabera tasa espezifikoak populazio estandarraren adin-egiturari aplikatzen zaizkio, adinaren arabera doitutako tasak lortzeko.

V.3.1. GRAFIKOA. 1.000 BIZTANLEKO ERREGISTRATUTAKO NAHASMENDU MENTALEN ETA PORTAERAREN NAHASMENDUEN PREVALENTZIA, ADINAREN ARABERA DOITUTA, SEXUAREN ETA AUTONOMIA ERKIDEGOAREN ARABERA. 2019 ETA 2021

Iturria.- Osasun Ministerioa. Lehen mailako arretako datu klinikoaren basea (LMADKB)

V.3.2. GRAFIKOA. 1.000 BIZTANLEKO ERREGISTRATUTAKO ANTSIETATE-NAHASMENDUEN PREBALENTZIA, ADINAREN ARABERA DOITUTA, SEXUAREN ETA AUTONOMIA ERKIDEGOAREN ARABERA. 2019 ETA 2021

3.1.3.2. Euskadiko Osasun Mentaleko Estrategia 2023-2028

Zalantzarik gabe, osasun mentala pertsonen eta gizartearen osasunaren eta ongizatearen funtsezko osagaia da. Hala ere, nahasmendu mentalak dituzten pertsonen eta haien familiei baliabide eta zerbitzu egokiak eskuratzea eragozten dieten estigmak, aurreiritziak eta oztupoak daude oraindik ere. Horregatik, beharrezkoa da nahasmendu mentalak dituzten pertsonen dagokienez prebentzioa, detekzio goiztiarra, tratamendu eraginkorra eta errehabilitazioa eta gizarteratzea sustatzeko politika publikoak bultzatzea, eta, hala, haien eskubideak eta gizarteko partaidetza aktiboa bermatzea.

2023ko azaroaren 21ean onetsi zen Euskadiko Osasun Mentaleko Estrategiaren (2023-2028) ikuspegia gizartea inklusiboa, solidarioa eta aniztasunarekiko errespetuzkoa izan dadin lortzea da, non nahasmendu mentalak dituzten pertsonen beren bizi-proiektua bete-betean garatu ahal izango duten. Horretarako, honako ildo estrategiko hauek planteatzen ditu:

- 1. ildo. Autonomia eta eskubideak. Pertsona ardatz duen arreta
- 2. ildo. Herritarren osasun mentala sustatzea eta nahasmendu mentalak prebenitzea
- 3. ildo. Jokabide suizidaren prebentzioa, detekzio goiztiarra eta arreta

- 4. ildo. Gaixotasun mentalak dituztenentzako arreta, eremu komunitarioko errehabilitazio-eredua oinarri dela
- 5. ildo. Osasun mentala haurtzaroan eta nerabezaroan
- 6. ildo. Familiarekiko arreta eta esku-hartzea
- 7. ildo. Koordinazioa
- 8. ildo. Herritarren parte-hartzea
- 9. ildo. Prestakuntza
- 10. ildo. Ikerketa, berrikuntza eta ezagutza

Ildo horietako bakoitzak helburu orokorrak, espezifikoak eta ekintza-ildo zehatzak ditu, eta datozen urteetan garatuko diren jarduketak bideratzen dituzte horiek.

3.1.4. Hilkortasuna

Hilkortasunari buruzko datuak populazioen osasun-egoera ebaluatzeko erabiltzen dira, balio handia baitute denbora- eta geografia-konparazioetarako. Hilkortasunaren erregistroen zehaztasunak eta jasotzen duten fenomenoaren objektibotasunak tresna egokia bihurtzen dituzte hilkortasun-adierazleak osasun arazoak monitorizatzeko eta osasun lehentasunak ezartzeko.

3.1.4.1. Heriotzak

Osasun Ministerioak argitaratutako azken datuei jarraikiz, 2020an, pandemiaren ondorioz, hilkortasun-tasa doituak gora egin zuen; historikoki behera zihoan.

Dena den, 2021ean, tasa beheranzko joera izatera itzuli zen; 2012koa baino % 6,7 txikiagoa izan zen (% 7 gizonetan eta % 6,9 emakumeetan), nahiz eta 2019an baino % 5 handiagoa izan. V.3.3. GRAFIKOAK erakusten duenez, EAEko tasa estatuko batez bestekoa baino txikiagoa da, bai gizonentzat, bai emakumeentzat.

V.3.3. GRAFIKOAK. 100.000 BIZTANLEKO HILKORTASUN-TASA, ADINAREN ARABERA DOITUTA, SEXUAREN ARABERA. 2021

Iturria.- OSASUN MINISTERIOA. Osasun Sistema Nazionalaren Urteko Txostena 2022

Bestalde, EUSTATen Heriotzen Estatistikaren arabera, 2020tik 2022ra bitartean EAEn 24.247 heriotza izan ziren 2020an, 23.073 heriotza 2021ean eta 24.194 heriotza 2022an. Hau da, 2020an izandako igoeraren ondoren, 2020tik 2021era bitartean % 4,8 jaitsi zen, eta 2021etik 2022ra bitartean, berriz, gora egin zuen (kasu honetan, % 4,9). % 49 gizonak izan ziren eta % 51 emakumeak.

Heriotzen kopuru handi bat adinekoren adin-tarteetan gertatzen da. Horrela, heriotzen % 65,6 (15.877) 80 urterekin edo gehiagorekin gertatzen dira, eta % 33,4, berriz, 90 edo gehiagorekin. 2017an 90 urte edo gehiagorekin hildako pertsonen ehunekoa % 27,6 izan zen, eta ratioak goranzko joera izan zuen. Zehazki, 80-89 urtekoen taldean 7.799 heriotza izan ziren, 90-99 urtekoetan 7.557, eta 100-109 urtekoetan 519. Aldiz, 109 urtetik gorakoetan 2 heriotza erregistratu ziren.

2022an hildako pertsonen batez besteko adina 81,3 urtekoa izan zen, eta hamar urte lehenago, 2012an, 78,9 urtekoa; hau da, 2,4 urteko igoera izan da azken hamarkadan. Gizonak batez beste 78,1 urterekin hil ziren eta emakumeak 84,4 urterekin 2022an; 2012an, berriz, batez bestekoak 75,4 eta 82,7 urtekoak izan ziren, hurrenez hurren.

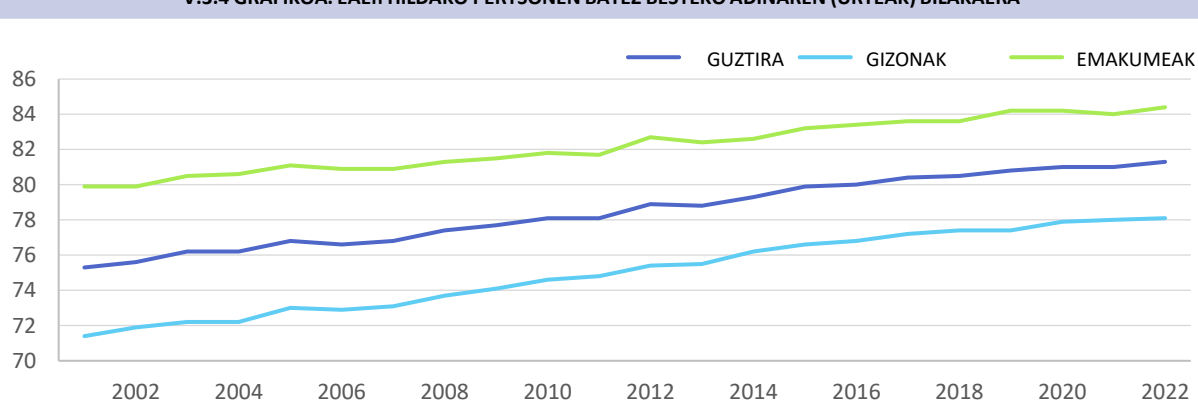
Haurren hilkortasun-tasari dagokionez (bizitzako lehen urtean), 40 haur hil ziren; balio hori 2021ean erregistratutakoa baino handiagoa da, orduan urtebete baino gutxiagoko 35 haur hil baitziren.

V.3.6. TAULA. HERIOTZEN BILAKAERA EAEko TALDE ZAHARRENETAN

	GUZTIRA	GIZONAK % HORIZONTALA	EMAKUMEAK % HORIZONTALA	>=80	80-89	90-99	100-109	>=110	GUZTIZKOA REN GAINEKO >=80	GUZTIZKOA REN GAINEKO >=90
2017	21.632	50,0	50,0	14.288	8.310	5.633	345	0	66,1	27,6
2018	21.745	50,0	50,0	14.383	8.073	5.948	362	0	66,1	29,0
2019	21.560	49,9	50,1	14.186	7.717	6.091	378	0	65,8	30,0
2020	24.247	49,7	50,3	16.068	8.614	7.045	407	2	66,3	30,7
2021	23.073	50,1	49,9	15.076	7.845	6.810	421	0	65,3	31,3
2022	24.194	49,0	51,0	15.877	7.799	7.557	519	2	65,6	33,4

Iturria: EUSTAT, Heriotzen estatistika eta geuk egina

V.3.4 GRAFIKOA. EAEn HILDAKO PERTSONEN BATEZ BESTEKO ADINAREN (URTEAK) BILAKAERA

Iturria: Eustat, Heriotzen estatistika eta geuk egina

Heriotza-kausen haritik, tumoreek eragindako heriotzak daude lehenik (guztizkoaren % 26,4; % 2,2 igo da), zirkulazio-aparatuko gaixotasunek eragindakoak bigarrenik (guztizkoaren % 23,8; % 2,5 jaitsi da) eta hirurgarrenik, arnas sistemako gaixotasunek eragindakoak (guztizkoaren % 6,4; % 15,2 igo da). Analisirako beste desagregazio bat eginez gero, nerbio-sistemako heriotzek eta arnas sistemako gaixotasunen ondoriozko heriotzek antzeko zifrak dituzte.

V.3.7. TAULA. EAEko HERIOTZAK, KAUSEN ARABERA

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ALDAKETA 2021-22
GUZTIRA	21.632	21.745	21.560	24.247	23.073	24.194	4,9
TUMOREAK	6.352	6.360	6.309	6.223	6.243	6.378	2,2
ZIRKULAZIO-SISTEMA	5.763	5.776	5.620	5.611	5.915	5.767	-2,5
ARNAS SISTEMA	2.345	2.330	2.158	1.547	1.348	1.553	15,2
DIGESTIO-SISTEMA	922	1.012	956	986	1.078	1.136	5,4
KANPOKO KAUSAK	829	733	756	750	698	796	14,0
GAINERAKO GAIXOTASUNAK	5.421	5.534	5.761	9.130	7.791	8.564	9,9
TUMOREAK	29,4	29,2	29,3	25,7	27,1	26,4	
ZIRKULAZIO-SISTEMA	26,6	26,6	26,1	23,1	25,6	23,8	
ARNAS SISTEMA	10,8	10,7	10,0	6,4	5,8	6,4	
DIGESTIO-SISTEMA	4,3	4,7	4,4	4,1	4,7	4,7	
KANPOKO KAUSAK	3,8	3,4	3,5	3,1	3,0	3,3	
GAINERAKO GAIXOTASUNAK	25,1	25,4	26,7	37,7	33,8	35,4	

Iturria: EUSTAT. Heriotzen estatistika eta geuk egina

3.1.4.2. Heriotza goiztiarra. 2019-2021 aldia

Hilkortasun goiztiarraren eragina baloratzeko, galdutako bizitza urte potentzialak (GBUP) kalkulatzen dira. Zenbait irizpide komun dituzten eta behaketa epidemiologiko prospektibo baten barruan dauden pertsonen talde batekin egiten da, behar baino lehen hildako (70 urte bete baino lehen) pertsonen bizi ez dituzten bizitza-urteak oinarri hartuta (heriotza gertatu deneko adinaren eta 70 urteko adinaren arteko diferentziatik metaturiko batura).

V.3.8. TAULA. GALDUTAKO BIZITZAKO URTE POTENTZIALAK SEXUAREN ARABERA ETA EAEko KAUSA NAGUSIAK

GIZONAK 2019		EMAKUMEAK 2019	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	3.558	BULARREKO T.G.	1.573
KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.615	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	1.558
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.830	GAIX. ZEREBROBASKULARRA	658
IBILGAILU MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	973	OBULUTEGIKO T.G.	633
DROGEN ONDORIOZKO USTEKABEKO POZOITZEA	950	KOLONEKO T.G.	583
ENTZEFALOKO T.G.	935	KARDIOPATIA ISKEMIKOA	583
GIZONAK 2020		EMAKUMEAK 2020	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	3.218	BULARREKO T.G.	1.723
KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.496	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	1.490
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	2.045	COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	1.033
COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	1.535	GAIX. ZEREBROBASKULARRA	683
DROGEN ONDORIOZKO USTEKABEKO POZOITZEA	1.183	OBULUTEGIKO T.G.	625
IBILGAILU MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	868	SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	555
GIZONAK 2021		EMAKUMEAK 2021	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	2.758	BULARREKO T.G.	1.680
KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.520	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	1.640
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.818	COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	813
COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	1.498	ENTZEFALOKO T.G.	777
IBILGAILU MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	1.038	GAIX. ZEREBROBASKULARRA	628
DROGEN ONDORIOZKO USTEKABEKO POZOITZEA	938	OBULUTEGIKO T.G.	580
GIZONAK 2022		EMAKUMEAK 2022	
KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.868	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	1.765
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO T.G.	2.730	BULARREKO T.G.	1.660
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.843	SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	708
IBILG. MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	1.160	PANKREAKO T.G.	628
DROGEN ONDORIOZKO USTEKABEKO POZOI.	1.013	ENTZEFALOKO T.G.	610
ENTZEFALOKO T.G.	940	GAIX. ZEREBROBASKULARRA	528

Iturria: Heriotzen erregistroa. Plangintza, Antolamendu eta Osasun Ebaluazioko Zuzendaritza Osasun Saila. EUSKO JAURLARITZA

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren datuen arabera, azken urteotan, gizonen kasuan, hilkortasun goiztiarraren hiru kausa nagusiak kardiopatia iskemikoak, trakeako, bronkioetako eta biriketako tumore gaiztoak eta suizidioak eta autolesioak dira. 2022an, bizitzako urte potentzial gehien galarazi dituzten sei heriotza-kausak, garrantziaren arabera, aurreko hirurak dira, eta ondoren, ibilgailu motordunekin izandako trafiko-istripuak, drogen ondoriozko ustekabeko pozoitzea eta entzefaloko tumore gaiztoak.

Emakumeen kasuan, bi heriotza kausa nagusiak trakeako, bronkioetako eta biriketako tumore gaiztoak eta bularreko tumore gaiztoak dira. 2022an, bizitzako urte potentzial gehien galarazi dituzten sei heriotza-kausak, aurreko biez gain, honako hauek dira: suizidioak eta autolesioak, pankreako tumore gaiztoa, entzefaloko tumore gaiztoa eta gaixotasun zerebrobaskularrak.

2022. urtean, COVID-19ak kausa nagusien artean egoteari utzi zion, bai gizonen artean, bai emakumeen artean.

3.2. OSASUNAREN ZEHAZTAILE EZ-MEDIKOAK

Arestian aipatu bezala, pertsonen osasunean eragina dute ez bakarrik osasun-sistemak eta gaixotasunaren arretak, baita ingurumenak, egoera sozio-ekonomikoak, bizi-estilo eta -ohiturek eta giza biologiak ere.

Ingurumenak barne hartzen ditu natura-ingurunearekin lotutako faktoreak, eta bereziki gizarte-ingurunearekin lotutakoak. Portaerak eta bizi-ohiturak erabaki pertsonalek eta gure inguruaren eta gizarte-taldearen eraginek osatzen dituzte. Eta giza biologia karga genetikoak eta faktore hereditarioak dira. Horrela, elikadura orekatuak, beste ohitura osasungarri batzuekin batera -hala nola ariketa fisikoa, beharrezko orduak lo egitea, tabakorik ez kontsumitzea, edari alkoholduen kontsumoa moderatzea-, gaixotasun ugari prebenitzea ahalbidetzen du (kardiobaskularrak, minbizi motaren bat, gizentasuna, metabolismoaren nahasmenduak, hortzetako txantxarra, osteoporosia eta immunitate-sistemaren alterazio batzuk).

Memoriaren edizio honetan, helduen (18 urtetik gorakoak) zenbait elikagaien kontsumo-eredua aztertuko dugu, bai eta gorputz-masaren indizea ere, hori guztia autonomia-erkidegoen arabera, INEk egindako Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkestaren 2020ko datuetan oinarrituta. Bost urtean behin egiten den ikerketa da, etxeei zuzendua. Bertan, Espainian bizi diren 15 urteko eta gehiagoko biztanleei buruzko osasun-informazioa jasotzen da.

3.2.1. Elikadura osasungarria

OMEk azpimarratu du, gaur egun, munduan osasunari kalte gehien egiten dioten hamar arriskuetatik, seik zerikusi zuzena dutela elikadurarekin. Nazio Batuen 2030 Agendak elikadura osasuntsu eta elikagarriaren garrantzia ere aipatzen du, eta, 2. eta 3. helburuetan, goseari amaiera emateko ez ezik, elikagaien segurtasuna eta nutrizioaren hobekuntza lortzeko, bizitza osasuntsua bermatzeko eta pertsona guztien ongizatea sustatzeko lan egiteko beharra ezartzen du.

Elikadura osasungarriaren aldeko ekimenak Euskadin dokumentuan aipatzen den bezala, onartuta dago minbizi, diabetes, bihotzeko gaixotasun iskemiko eta obesitate kasuen % 30entzat zenbait elikadura-jokabide jakin babes- edo arrisku-faktoreak izan daitezkeela.

Elikadura osasungarria izan dadin, osoa eta orekatua izan behar du. Organismoak behar dituen mantenugai guztiak izan behar ditu kantitate egokietan, eta, beraz, elikagai osasungarri ugari izan behar ditu. Osasun-arazoengatik, alergiagatik edo intolerantziagatik medikuaren jarraibide zehatzak bete behar ez badira, adituek gomendatzen dute egunean jaten dugun guztiaren erdia frutak, barazkiak eta ortuariak izatea, laurdena karbohidratoak eta beste laurdena proteina osasungarriak.

[Plater osasungarri](#) honek elikadura osasungarria lortzeko egun batean zehar jan behar diren elikagai taldeen proportzioa adierazten du.

Bestalde, honako hauek saihestea gomendatzen da: aurrez prestatutako produktuak, edari azukredunak (fruta-zukuak, freskagarriak, irabiakiak edo jogurt edariak, etab.), gozokiak, opilak, pastelak, galletak, etab., aperitibo gaziak, haragi gorriak eta haragi prozesatuak, eta elikagai frijituak.

3.2.2. Elikagai jakin batzuen kontsumo-ereduak

Datuek erakusten dutenez, EAE fruta freskoa sarrien kontsumitzen duten autonomia-erkidegoen artean dago, Aragoi, Gaztela-Mantxa eta Kataluniarekin batera. Izan ere, EAEko helduen (15 urte eta gehiagokoen) % 77,9k egunero jaten du, eta Aragoik bakarrik du ratio handiagoa (% 78).

Barazkien, entsaladen eta ortuarien kontsumoaren ildotik, asteen 3 aldiz edo gehiagotan jaten dituzten helduen ratioa % 87,2koa da, eta estatuko batez bestekoa % 89,2koa. Ratiorik handienak Nafarroan (% 95,3), Gaztela eta Leonen (% 92,9), Katalunian eta Murtzian (% 92,4) eta Aragoi (% 92,3) daude.

Animalia-proteinaren kontsumoari dagokionez (haragia edo arraina), asteen 3 aldiz edo gehiagotan jaten duten helduen ratioa % 70,8koa da, eta estatuko batez bestekoa % 66,1koa. EAEren gainetik daude Kantabria (% 77,8), Asturias (% 76,7), Aragoi (% 76,4), Nafarroa (% 73,0), Katalunia (% 72). Bestalde, arraina asteen 3 aldiz edo gehiagotan jaten duten helduen ratioa % 45,9koa da, eta estatuko batez bestekoa % 40,4koa. EAEren gainetik daude Kantabria (% 61,5), Balearrak (% 52), Gaztela-Mantxa (% 51,7), Ceuta (% 51,6), Gaztela eta Leon (% 46).

Ohitura ez hain osasungarrien harira, EAEn janari lasterra beste autonomia-erkidego batzuetan baino gutxiago zabalduta badago ere, gozokien kontsumoa handiagoa da. Horrela, janari lasterra asteen behin baino gehiagotan jaten duten helduen ratioa % 26,6koa da, eta estatuko batez bestekoa % 34,5koa. EAEn erregistratutakoa baino ratio txikiagoak dituzte Nafarroak (% 25), Errioxak (% 22,9), Balearrek (% 18,5) eta Kantabriak (% 10,2). Bestalde, asteen 2 aldiz baino gehiagotan gozokiak jaten dituzten helduen ratioa % 67,8koa da, eta estatuko batez bestekoa % 55,8koa. EAEn erregistratutakoa baino ratio handiagoak dituzte Gaztela-Mantxak eta Kantabriak (bakoitzak % 71,6), Gaztela eta Leonek (% 73,4) eta Extremadurak (% 73,9).

V.3.9. TAULA. FRUTA FRESKOAREN ETA BARAZKIEN, ENTSALADEN ETA ORTUARIEN KONTSUMOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA 15 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA. EHUNEKOAK						
	FRUTA FRESKOA (ZUKUAK IZAN EZIK)			BARAZKIAK, ENTSALADAK ETA ORTUARIAK		
	EGUNERO	ASTEAN 3 ALDIZ EDO GEHIAGOTAN, BAINA EZ EGUNERO	ASTEAN 3 ALDIZ BAINO GUTXIAGOTAN	EGUNERO	ASTEAN 3 ALDIZ EDO GEHIAGOTA N, BAINA EZ EGUNERO	ASTEAN 3 ALDIZ BAINO GUTXIAGOT AN
ESTATUA	67,7	20,6	11,8	46,6	42,6	10,8
ANDALUZIA	67,6	20,4	12,0	60,5	31,1	8,4
ARAGOI	78,0	13,4	8,6	51,2	41,1	7,8
ASTURIASKO PRINTZERRIA	69,3	18,5	12,2	26,8	58,6	14,5
BALEAR UHARTEAK	17,2	43,9	39,0	15,7	63,1	21,2
KANARIAR UHARTEAK	62,7	26,5	10,8	13,1	75,0	11,9
KANTABRIA	58,1	25,9	16,0	12,3	72,5	15,2
GAZTELA ETA LEON	76,6	12,8	10,6	53,0	40,0	7,1
GAZTELA-MANTXA	77,4	20,7	1,9	32,6	56,2	11,3
KATALUNIA	67,2	24,3	8,5	53,5	38,8	7,6
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	68,3	18,3	13,5	62,7	27,5	9,8
EXTREMADURA	55,8	32,7	11,5	11,6	74,8	13,6
GALIZIA	62,7	19,5	17,7	30,2	47,0	22,8
MADRILGO ERKIDEGOA	71,1	17,5	11,4	42,2	46,1	11,8
MURTZIAKO ERREGIOA	69,0	20,4	10,7	68,7	23,7	7,6
NAFARROAKO FORU ERKIDEGOA	73,7	15,5	10,9	54,5	40,9	4,7
EAE	77,9	12,6	9,6	43,4	43,8	12,8
ERRIOXA	75,9	14,6	9,6	46,7	42,3	11,0
CEUTA	53,1	25,8	21,2	20,6	64,0	15,4
MELILLA	28,7	52,8	18,5	18,4	50,4	31,1

Iturria: Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkesta 2020, Estatistikako Institutu Nazionalak (INE) egina

V.3.10. TAULA. HARAGIAREN ETA ARRAINAREN KONTSUMOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA 15 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA. EHUNEKOAK						
	HARAGIA			ARRAINA		
	ASTEAN 3 ALDIZ EDO GEHIAGOTAN, BAINA EZ EGUNERO	ASTEAN 1 EDO 2 ALDIZ	ASTEAN BEHIN BAINO GUTXIAGOTAN	ASTEAN 3 ALDIZ EDO GEHIAGOTAN, BAINA EZ EGUNERO	ASTEAN 1 EDO 2 ALDIZ	ASTEAN BEHIN BAINO GUTXIAGOTAN
ESTATUA	66,1	22,1	11,9	40,4	48,3	11,3
ANDALUZIA	68,5	26,9	4,7	41,5	51,5	7,1
ARAGOI	76,4	12,5	11,1	34,8	52,2	12,9
ASTURIASKO PRINTZERRIA	76,7	19,0	4,3	22,7	68,9	8,4
BALEAR UHARTEAK	62,9	25,7	11,4	52,0	28,4	19,7
KANARIAR UHARTEAK	52,1	42,2	5,7	18,1	67,1	14,8
KANTABRIA	77,8	19,1	3,1	61,5	34,3	4,1
GAZTELA ETA LEON	55,6	13,3	31,1	46,0	44,1	9,9
GAZTELA-MANTXA	69,1	18,4	12,5	51,7	39,4	9,0
KATALUNIA	72,0	14,1	13,9	44,8	42,8	12,5
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	65,5	18,5	16,0	39,9	45,0	15,2
EXTREMADURA	53,8	42,7	3,4	24,2	59,6	16,2
GALIZIA	68,5	22,4	9,1	44,7	47,8	7,5
MADRILGO ERKIDEGOA	60,8	24,4	14,8	39,3	48,4	12,3
MURTZIAKO ERREGIOA	61,6	25,8	12,7	26,4	59,0	14,7
NAFARROAKO FORU ERKIDEGOA	73,0	13,1	13,9	36,9	51,1	12,0
EAE	70,8	18,3	10,9	45,9	45,9	8,2
ERRIOXA	63,3	18,2	18,5	41,8	47,9	10,4
CEUTA	52,6	42,6	4,8	51,6	39,0	9,4
MELILLA	20,5	68,6	10,9	29,8	50,0	20,2

Iturria: Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkesta 2020, Estatistikako Institutu Nazionalak (INE) egina

V.3.11. TAULA. GOZOKIEN ETA JANARI LASTERRAREN KONTSUMOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA 15 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA. EHUNEKOAK						
	GOZOKIAK			JANARI LASTERRA		
	ASTEAN BEHIN BAINO GUTXIAGOTAN	ASTEAN 1 EDO 2 ALDIZ	ASTEAN 2 ALDIZ BAINO GEHIAGOTAN	INOIZ ERE EZ	ASTEAN BEHIN BAINO GUTXIAGOTAN	ASTEAN BEHIN BAINO GEHIAGOTAN
ESTATUA	20,7	23,4	55,8	28,7	36,8	34,5
ANDALUZIA	27,8	29,4	42,7	23,9	42,3	33,8
ARAGOI	18,4	21,5	60,1	38,6	33,6	27,9
ASTURIASKO PRINTZERRIA	24,5	25,4	50,1	25,2	45,6	29,3
BALEAR UHARTEAK	29,1	24,7	46,2	57,3	24,1	18,5
KANARIAR UHARTEAK	23,4	33,7	42,9	24,1	45,2	30,7
KANTABRIA	14,3	14,1	71,6	54,2	35,5	10,2
GAZTELA ETA LEON	13,2	13,4	73,4	30,2	40,9	28,9
GAZTELA-MANTXA	9,6	18,8	71,6	21,2	34,9	43,9
KATALUNIA	22,0	25,8	52,3	28,4	30,8	40,8
VALENTZIako ERKIDEGOA	24,8	21,4	53,7	25,9	33,5	40,7
EXTREMADURA	12,1	14,0	73,9	28,5	40,1	31,4
GALIZIA	19,9	20,0	60,0	42,5	29,8	27,7
MADRILGO ERKIDEGOA	15,2	22,5	62,3	21,8	38,6	39,6
MURTZIako ERREGIOA	22,9	21,6	55,6	35,2	36,3	28,5
NAFARROAKO FORU ERKIDEGOA	20,4	16,1	63,5	37,7	37,3	25,0
EAE	12,6	19,6	67,8	33,8	39,6	26,6
ERRIOXA	22,6	19,1	58,3	40,6	36,5	22,9
CEUTA	16,3	29,0	54,7	6,9	46,0	47,0
MELILLA	35,2	26,1	38,7	24,7	35,9	39,4
Iturria: Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkesta 2020, Estatistikako Institutu Nazionalak (INE) egina						

3.2.3. Gorputzeko masa-indizea helduengan

Gorputz-masaren indizea (GMI) formula matematiko bat da. Pertsona baten pisua eta altuera erlazionatzen ditu, eta pertsona hori pisu-maila osasungarrietan dagoen jakiteko erabiltzen da bere ezaugarri pertsonalen arabera. GMI kalkulatzeko sistema metrikoa erabiltzen da, eta hau da formula: pisua kilogramotan zati garaieraren karratua metroan.

Helduentzat, pisu estandarreko egoeraren kategoriak erabiliz interpretatzen da GMI. Kategoria horiek berdinak dira gorputz eta adin guztietako gizon eta emakumeentzat. Erantsitako taulan ageri dira helduentzako GMI tarteekin lotutako pisu estandarreko egoera-kategoriak.

GMI	PISU-MAILA
18tik behera	Pisu txikia/pisu gutxiegi
18,5 – 24,9	Normal/normopisua
25,0 – 29,9	Gainpisua
30,0 edo gehiago	Obesitatea

Datuek erakusten dutenez, EAEn helduen % 45,6k du pisu normala (% 44,3 estatu osoan) eta % 52,7k gainpisua edo obesitatea (% 53,6 estatuan). Zehazki, % 39,2k gainpisua du (% 37,6 estatuan) eta % 13,5k obesitatea (% 16 estatuan). Bestalde, % 1,7k pisua gutxiegi du (% 2,1 estatuan).

EAE normopisua duten biztanleen ehuneko handiena duten autonomia-erkidegoen artean dago, baina baita gainpisua dutenen ehuneko handiena dutenen artean ere. Ordenan, normopisudun gehien honako hauek erregistratzen dituzte: Nafarroa (% 51,2), Madril (% 49,1), Aragoi (% 48,2), Ceuta (% 46,9), Katalunia (% 46,4) eta EAE (% 45,6). Eta gainpisua duten biztanleen ehuneko handiena hauek dute: Melilla (% 46,7), Gaztela eta Leon (% 41,8), Murtzia (% 40,7), Extremadura (% 40,3), Kanariak (% 39,9), Galizia eta EAE (biak % 39,2rekin).

EAE obesitate-ratio txikienak dituzten autonomia-erkidegoen artean ere nabarmentzen da, bai eta pisu txikiagoko ratioak dituztenen artean ere. Obesitatea duten biztanle gutxien hauek dute: Melilla (% 6,8), Extremadura (% 12,8), Nafarroa (% 13,2), Madril (% 13,4), Ceuta (% 13,5) eta EAE (% 13,5). Eta pisu gutxiagoko ratio txikienak hauek dituzte: Melilla (% 1,1), Extremadura (% 1,7), Nafarroa (% 2,1), Madril (% 1,8) eta EAE (% 1,7).

V.3.12. TAULA. HELDUEN GORPUTZ-MASAREN INDIZEA. EHUNEKOA, SEXUAREN ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA. 18 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA					
	GUZTIRA	PISU GUTXIEGI	NORMOPISUA	GAINPISUA	OBESITATEA
ESTATUA	100	2,1	44,3	37,6	16,0
ANDALUZIA	100	2,1	39,7	38,6	19,7
ARAGOI	100	2,0	48,2	34,1	15,8
ASTURIAS	100	1,8	45,0	34,1	19,1
BALEAR UHARTEAK	100	3,0	44,6	36,0	16,4
KANARIAR UHARTEAK	100	2,8	39,8	39,9	17,5
KANTABRIA	100	2,0	45,3	39,1	13,7
GAZTELA-MANTXA	100	3,0	43,7	36,4	16,8
GAZTELA ETA LEON	100	2,1	41,7	41,8	14,4
KATALUNIA	100	2,1	46,4	37,2	14,2
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	100	1,8	45,1	36,5	16,7
EXTREMADURA	100	1,7	45,2	40,3	12,8
GALIZIA	100	2,2	42,1	39,2	16,5
MADRIL	100	1,8	49,1	35,7	13,4
MURTZIA	100	1,3	38,9	40,7	19,1
NAFARROA	100	2,1	51,2	33,5	13,2
EAE	100	1,7	45,6	39,2	13,5
ERRIOXA	100	2,3	43,4	38,6	15,8
CEUTA	100	2,4	46,9	37,3	13,5
MELILLA	100	1,1	45,5	46,7	6,8

Iturria: Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkesta 2020, Estatistikako Institutu Nazionalak (INE) egina

Sexuaren aldagaia sartuta, Ceutan izan ezik, autonomia-erkidego guztietan 25etik gorako GMI duten gizonen ehunekoa handiagoa da emakumeena baino. Honako autonomia-erkidego hauek dituzte ehunekorik handienak: Gaztela eta Leon (gizonezko helduen % 67k du gainpisua edo obesitatea), Murtzia (% 65,6), Andaluzia (% 65,2), Melilla (% 65), Errioxa (% 64,8) eta EAE (% 62,8).

Bestalde, Nafarroan, Madrilén, Melillan eta EAEn daude gainpisua edo obesitatea duten emakume gutxien: % 36,7, % 41,3, % 42 eta % 42,7. Ehuneko handienak Murtzian (% 53,9), Kanarietan (% 53,6), Ceutan (% 52,5) eta Andaluzian (% 51,2) daude.

V.3.13. TAULA. GAINPISUA EDO OBESITATEA DUTEN HELDUEN EHUNEKOA, SEXUAREN ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA. 18 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA			
	BI SEXUAK	GIZONAK	EMAKUMEAK
ESTATUA	53,6	61,4	46,1
ANDALUZIA	58,2	65,2	51,2
ARAGOI	49,9	54,7	45,2
ASTURIAS	53,2	60,9	46,1
BALEAR UHARTEAK	52,4	59,0	45,4
KANARIAR UHARTEAK	57,4	61,2	53,6
KANTABRIA	52,7	59,9	45,7
GAZTELA-MANTXA	53,3	62,8	43,8
GAZTELA ETA LEON	56,2	67,0	45,1
KATALUNIA	51,4	58,1	45,0
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	53,1	62,5	43,8
EXTREMADURA	53,2	61,7	45,0
GALIZIA	55,7	62,7	49,3
MADRIL	49,1	57,8	41,3
MURTZIA	59,8	65,6	53,9
NAFARROA	46,7	56,4	36,7
EAE	52,7	62,8	42,7
ERRIOXA	54,4	64,8	43,4
CEUTA	50,8	49,0	52,5
MELILLA	53,5	65,0	42,0

Iturria: Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkesta 2020, Estatistikako Institutu Nazionalak (INE) egina

3.3. OSAKIDETZAREN LAGUNTZA JARDUERA

3.3.1. Lehen mailako arretako eta ospitaleko kontsultak

Osakidetzaaren informazioaren arabera, 2023an lehen mailako arretako profesional medikoek 11,3 milioi kontsulta baino gehiago artatu zituzten, 2022an baino % 5,6 gutxiago, baina 2019an, alegia, pandemia baino lehen artatutakoak baino % 2,2 gehiago. 2023an erregistratutako lehen mailako arretako kontsulten

% 51,7 presentzialak izan ziren eta % 48,3 ez-presentzialak. Datuek erakusten dutenez, kontsulta ez-presentzialen proportzioak beheranzko joera du, nahiz eta kontsulta guztiei dagokienez horien pisua 2019koa, hots, pandemia aurrekoa baino handiagoa izan oraindik (guztizkoaren % 27,2).

Bestalde, ospitale-arloan 5,9 milioi kontsulta izan zituzten 2023an, alegia, 2022an baino % 2,3 gehiago, eta 2019an baino % 12 gehiago. 2023an erregistratutako ospitale-kontsulten % 87,9 presentzialak izan ziren, eta % 12,1 ez-presentzialak; azken horien proportzioa 8,5 puntu handiagoa da 2019koa baino (guztizkoaren % 3,6). Lehen mailako arretan ez bezala, arreta-modalitatea ez da biziki aldatu ospitale-arretan, eta kontsulta presentzialek kontsulta guztien % 85 gainditzen jarraitu dute, baita 2020an eta 2021ean ere.

V.3.14. TAULA. LEHEN MAILAKO ARRETA KO NT SULTAK					
	GUZTIRA: PRESENTZIALAK ETA EZ- PRESENTZIALAK	KONTSULTA PRESENTZIALAK	KONTSULTA EZ- PRESENTZIALAK	% HORIZONTALAK	
				PRESEN- TZIALAK	EZ- PRESEN- TZIALAK
2019	11.064.759	8.059.150	3.005.609	72,8	27,2
2020	11.623.945	3.762.010	7.861.935	32,4	67,6
2021	12.183.812	4.133.574	8.050.238	33,9	66,1
2022	11.981.947	5.442.987	6.538.960	45,4	54,6
2023	11.311.899	5.851.621	5.460.278	51,7	48,3
2019/20	5,1	-53,3	161,6		
2020/21	4,8	9,9	2,4		
2021/22	-1,7	31,7	-18,8		
2022/23	-5,6	7,5	-16,5		
2019/2023	2,2	-27,4	81,7		

Iturria: Osakidetza

V.3.15. TAULA. OSPITALEKO KONTSULTAK						
	GUZTIRA: PRESENTZIALAK ETA EZ-PRESENTZIALAK	PRESENTZIALAK		EZ- PRESENTZIALAK	% HORIZONTALAK	
		LEHENENGO KONTSULTAK	HURRENGO KONTSULTAK		PRESENTZIALAK	EZ- PRESENTZIALAK
2019	5.293.524	1.154.400	3.951.097	188.027	96,4	3,6
2020	5.192.392	855.144	3.836.707	500.541	90,4	9,6
2021	5.728.662	995.397	3.983.410	749.855	86,9	13,1
2022	5.796.296	1.039.462	4.010.140	746.694	87,1	12,9
2023	5.931.200	1.074.277	4.139.205	717.718	87,9	12,1
Ald. 22/23	2,3	3,3	3,2	-3,9		
Ald. 19/23	12,0	-6,9	4,8	281,7		

Iturria: Osakidetza

3.3.2. Lehen mailako arretako eta ospitaleko langileak

Osakidetzako Zuzendaritzaren datuen arabera, 2019tik 2023ra bitartean, osasun-arretako sarean (lehen mailakoa eta ospitalekoa) aktibo egon diren pertsonen batez besteko kopurua 34.799tik 38.854ra igo da (+% 11,7). Bi sareen arteko bereizketa eginez, ikusten da gehikuntza handiagoa izan dela ospitale-arretako sarean lehen mailako arretako sarean baino (% 12,3 vs % 8,9).

Lanbide-taldeen arabera, analisiak erakusten du ospitale-arretan pertsona aktiboen batez bestekoa talde guztietan hazi dela, B2 taldean izan ezik (erdi-mailako teknikariak), eta lehen mailako arretan, berriz, horien presentzia murriztu egin dela hainbat lanbide-taldetan, bereziki, A1 lanbide-taldean (medikuak eta teknikariak); 2.334 pertsonatik 2.257ra igaro da. Datuetan sakonduz, ikusten dugu 2019az geroztik lanbide-talde horretako pertsona aktiboen kopuruak beherazko joera duela.

V.3.16. TAULA. OSAKIDETZAKO LEHEN MAILAKO ARRETA ETA OSPITALEKO ARRETA PERTSONA AKTIBOEN BATEZ BESTEKOA, LANBIDE-TALDEAREN ARABERA.

LEHEN MAILAKO ARRETA							
LANBIDE-TALDEA		2019	2020	2021	2022	2023	Ald. 2019/23
A1.	MEDIKUAK-TEKNIKARIAK	2.334	2.321	2.267	2.267	2.257	-3,3
A2.	GOI-MAILAKO TEKNIKARIAK	10	9	9	8	4	-60,0
B1.	OSASUN-DIPLOMADUNAK	2.575	2.757	2.988	2.940	2.970	15,3
B2.	ERDI-MAILAKO TEKNIKARIAK	13	16	19	10	7	-46,2
C1.	OSASUN-TEKNIKARI ESP.	9	13	19	21	24	166,7
C2.	ADMINISTRAZIO-TEKNIKARI ESP.	19	18	18	15	15	-21,1
C3.	PROF. TEKNIKO ESP.	2	2	1	1	1	-50,0
D1.	OSASUN-TEKNIKARI LAGUNTZAILEAK	185	254	306	238	199	7,6
D2.	ADMINISTRAZIO-TEKNIKARI LAGUNTZAILEAK	1.376	1.504	1.670	1.646	1.619	17,7
D3.	PROF. TEKNIKO LAGUNTZAILEAK	66	68	63	60	60	-9,1
E1.	MENDEKO LANG.	129	146	170	154	159	23,3
LEHEN MAILAKO ARRETA GUZTIRA (A)		6.717	7.109	7.532	7.359	7.314	8,9
	OSPITALEKO ARRETA ETA ARRETA ESPEZIALIZATUA						
A1.	MEDIKUAK-TEK.	4.848	5.000	5.148	5.235	5.350	10,4
A2.	GOI-MAILAKO TEKNIKARIAK	285	289	293	302	308	8,1
B1.	OSASUN-DIPLOMADUNAK	9.762	10.272	10.563	10.653	10.722	9,8
B2.	ERDI-MAILAKO TEKNIKARIAK	139	147	155	146	137	-1,4
C1.	OSASUN-TEKNIKARI ESP.	1.599	1.735	1.822	1.885	1.886	17,9
C2.	ADMINISTRAZIO-TEKNIKARI ESP.	422	423	423	427	426	0,9
C3.	PROF. TEKNIKO ESP.	221	231	227	231	231	4,5
D1.	OSASUN-TEKNIKARI LAGUNTZAILEAK	5.639	6.136	6.344	6.360	6.406	13,6
D2.	ADMINISTRAZIO-TEKNIKARI LAGUNTZAILEAK	1.789	1.912	2.109	2.056	2.090	16,8
D3.	PROF. TEKNIKO LAGUNTZAILEAK	429	451	453	460	478	11,4
E1.	MENDEKO LANG.	2.948	3.255	3.365	3.444	3.506	18,9
OSPITALEKO ARRETA ETA ARRETA ESPEZIALIZATUA GUZTIRA (B)		28.082	29.850	30.901	31.199	31.540	12,3
GUZTIRA A+B		34.799	36.959	38.433	38.558	38.854	11,7

Iturria: Osakidetza

3.3.3. Batez besteko egonaldia eta okupazio-indizea

Batez besteko egonaldia patologiaren eta artatutako paziente-motaren oso mendeko adierazlea da, eta, halaber, ospitaleratze-erregimenean artatzetik modu ambulatorioan konpontzera igaro diren tratamenduen proportzioak ere eragina du harengan. Nolanahi ere, batez besteko egonaldia³⁸ eraginkortasuneko adierazletzat hartzen da, jardunbide kliniko erabakigarriaren garapenarekin lotutakoa. Hala, batez besteko egonaldia murrizteak, txandakatze-indizea³⁹ haztearekin batera, ospitaleratze arloko produktibitatea handiagoa dela adierazten du.

Osakidetzak emandako datuen arabera, 2023an akutuen ospitaleetako eta egonaldi ertain eta luzeko ospitaleetako batez besteko egonaldia 5,4 egunekoa izan zen, eta zertxobait igo da 2022koaren aldean. Batez bestekoaren oso gainera daude errehabilitazioko (37,6), psikiatriako (14,4) eta zainketa aringarrietako (13,3) zerbitzu medikoak.

Bestalde, asistentzia-eskariak behera egin du, sare osoko batez besteko okupazio-indizea 2022ko % 74,5etik 2023ko % 73,6ra igaro den heinean, nahiz eta oraindik ez den pandemiaren aurreko mailetara iritsi. Barne-medikuntzako eta pneumologiako zerbitzu medikoek eta kirurgia kardiobaskularrak % 100, % 135,2, % 135 eta % 101,8tik gorako mailak dituzte, hurrenez hurren, baina ez dira pandemiaren aurreko mailetara iritsi.

V.3.17 TAULA. BALIABIDE PUBLIKOEN ERABILERA OSAKIDETZAN, ESPEZIALITATEAREN ARABERA (BATEZ BESTEKO EGONALDIA ETA OKUPAZIO-INDIZEA)														
	BATEZ BESTEKO EGONALDIA (EGUNAK)							OKUPAZIO INDIZEA (%)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
OROKORRA	6	4,7	4,9	5,1	5	5	5,4	79,7	78,9	76,6	67,8	72,3	74,5	73,6
ZERBITZU MEDIKOAK														
BARNE-MEDIKUNTZA	6,9	6,7	6,9	6,8	6,6	6,7	6,7	126,8	137,4	143,6	146,4	144,5	158,4	135,2
KARDIOLOGIA	4,2	4,3	4,4	4	4,1	4,3	4,1	83	80	82,9	64,2	74,6	76,6	72,7
DIGESTIBOA	6,4	6,3	6	6,1	6,3	6,2	5,9	105,2	101,4	101,7	85,7	97,4	98,6	88,2
HEMATOLOGIA	8,2	9	8,6	9,4	9,7	10	9,3	95,1	96,8	87,6	80	81,8	91,5	89,4
PNEUMOLOGIA	5,6	5,6	5,7	6,2	6	6	5,8	142,5	150,4	138,7	153,8	152	148,3	135,0
PSIKIATRIA	14,06	14,7	14,6	13,8	13,8	13,5	14,4	91,7	97,9	98	82,1	92,3	95,6	83,0
ERREHABILITAZIOA	35,8	37,2	33,9	32,1	32,8	35,9	37,6	87,8	84,3	86,9	69,2	82,2	86,6	86,9
ZAINKETA ARINGARRIAK	13,6	13,8	13,3	12,1	12	12,6	13,3	87,3	93,8	95	81,7	81,1	81,9	75,4
KIRURGIA ZERBITZUAK														
KIRURGIA OROKORRA	3,7	3,6	3,5	3,4	3,4	3,2	3,1	69	66,7	66,6	53,4	55,8	58	58,8
KIRURGIA PLASTIKOA	3,6	3,4	3,7	3,3	3,1	3,4	3,6	56,9	56,5	68,1	57,3	61,3	62,7	68,8
KIRURGIA KARDIOBASKULARRA	5,1	5,1	5,2	4,6	5	4,5	4,9	115,6	105,4	103,2	86,8	89,6	86,2	101,8
KIRURGIA BASKULARRA	5,4	5,1	5,5	5,4	5,7	6,1	6,0	71,6	76,4	76,9	66,5	77,3	81,5	70,2
TORAXEKO KIRURGIA	3,8	3,7	3,6	3,6	3,3	3,2	3,1	87,4	92,4	87,9	68,5	72	70,4	62,5
NEUROKIRURGIA	5,4	5,4	5,5	4,9	4,6	4,7	4,2	79,9	81,4	82,6	64,1	69,4	71,5	57,8
TRAUMATOLOGIA	4	3,8	3,7	3,5	3,5	3,6	3,5	80,7	80,5	83,5	64,7	71,2	74,1	67,8
UROLOGIA	3,6	3,4	3,4	3,1	3,1	3	2,8	100,8	94,6	91,5	70,1	77,9	81,7	72,6

Iturria: Osakidetza. Akutuen ospitaleak + egonaldi ertain eta luzeko ospitaleak

³⁸ batez besteko egonaldia (egunak) = eragindako egonaldiak/alta.

³⁹ txandakatze-indizea = altan emandako gaixoa(k)/funtzionamenduan dauden ohe-kopurua

3.3.4. Itxaron-zerrendak kanpoko kontsultetan eta kirurgia programatuan

3.3.4.1. Kanpoko kontsultak

Osakidetzaren datuen arabera bilakaera

Kanpo-kontsultetan itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua % 1,3 igo da 2022tik 2023ra bitartean, aurreko urteko % 43ko igoeraren aldean; hala bada, 137.002 paziente dira. Zerrendetan paziente gehien dituzten espezialitateak hauek dira oraindik ere: traumatologia (24.586: +% 23), oftalmologia (16.390: +% 0,2), errehabilitazioa (13.006: +% 4,1) eta dermatologia (11.360: +% 23,3). Eta nabarmentzekoa da alergologiako hazkundera, % 57,5ekoa.

V.3.18. TAULA. OSAKIDETZAKO KANPO-KONTSULTETAKO ITXARON-ZERRENDAK (paziente gehien dituzten espezialitateak)											
	PAZIENTE KOP.						ALDAKUNTZAK (%)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
ALERGOLOGIA	4.015	2.743	1.138	2.453	3.208	5.052	-31,7	-58,5	115,6	30,8	57,5
KARDIOLOGIA	3.292	3.520	2.230	3.268	3.362	3.094	6,9	-36,6	46,5	2,9	-8,0
DERMATOLOGIA	13.452	13.036	3.633	9.039	14.811	11.360	-3,1	-72,1	148,8	63,9	-23,3
DIGESTIBOA	3.159	3.347	2.032	2.752	3.590	3.701	6,0	-39,3	35,4	30,5	3,1
ENDOKRINOLOGIA	1.850	1.801	1.469	1.739	2.234	1.932	-2,6	-18,4	18,4	28,5	-13,5
NEUROLOGIA	4.170	4.387	2.622	3.905	6.217	4.611	5,2	-40,2	48,9	59,2	-25,8
ERREHABILITAZIOA	9.017	8.217	4.094	6.735	12.497	13.006	-8,9	-50,2	64,5	85,6	4,1
KIRURGIA OROKORRA	3.152	2.919	2.052	3.140	4.477	4.642	-7,4	-29,7	53,0	42,6	3,7
OFTALMOLOGIA	11.581	11.828	7.952	9.830	16.354	16.390	2,1	-32,8	23,6	66,4	0,2
OTORRINOLARINGOLOGIA	6.405	5.864	5.290	6.062	10.557	9.961	-8,4	-9,8	14,6	74,2	-5,6
TRAUMATOLOGIA	18.955	16.124	9.863	17.917	19.990	24.586	-14,9	-38,8	81,7	11,6	23,0
UROLOGIA	4.936	3.349	2.304	3.368	5.177	5.521	-32,2	-31,2	46,2	53,7	6,6
GINEKOLOGIA	7.312	8.456	6.542	7.468	10.101	12.047	15,6	-22,6	14,2	35,3	19,3
BESTELAKOAK	16.173	16.245	10.939	16.839	22.615	21.099	0,4	-32,7	53,9	34,3	-6,7
GUZTIRA	107.469	101.836	62.160	94.515	135.190	137.002	-5,2	-39,0	52,1	43,0	1,3

Iturria: Osakidetza. Akutuen ospitaleak + egonaldi ertain eta luzeko ospitaleak

Atzerapen-denborari dagokionez, zerrendetan dauden biztanleen % 62,9k hilabete baino gehiago itxaroten du —zifra hori hazten ari da 2020tik—, eta % 37,1ek, berriz, hilabete baino gutxiago.

V.3.19. TAULA. OSAKIDETZAKO KANPO-KONTSULTETAKO ITXARON-ZERRENDAK ETA ATZERAPEN-DENBORAK (%)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
< HILABETE	57,0	54,1	64,1	52,7	39,0	37,1
> HILABETE	43,0	45,9	35,9	47,3	61,0	62,9

Iturria: Osakidetza, akutuen ospitaleak + egonaldi ertain eta luzeko ospitaleak

Estatuarekiko alderaketa

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren datuen arabera, 2023ko ekaineko datuekin, osasun-txartela duten 1.000 biztanleko kontsulten itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua txikiagoa da EAEn estatuko batez bestekoa baino (31,1 vs 78,5). Izan ere, EAE da autonomia-erkidegoen rankingean ratio txikiena duena.

Atzerapen-denborari dagokionez, autonomia-erkidegoen sailkapenean, eta Melilla hiri autonomia alde batera utzita, EAEk erregistratzen du denbora laburrena, 44 egunekoa; ostera, estatuko batez bestekoa 87 egunekoa da.

Arreta jasotzeko zain 60 egunetik gora dauden hitzorduen ehunekoari dagokionez, ratioa EAEn % 27koa da, estatuko batez bestekoa (% 51,6) baino txikiagoa. Gure erkidegoak du ratorik txikiena.

V.3.20. TAULA. ITXARON-ZERRENDEN EGOERA OSASUN SISTEMA NAZIONALEKO OINARRIZKO ESPEZIALITATEETAKO KONTSULTETAN. 2021eko ABENDUKO DATUAK			
	PAZIENTE KOPURUA 1.000 BIZTANLEKO OSASUN- TXARTELAREKIN	ATZERAPEN-DENBORA EGUNETAN	> 60 EGUNeko HITZORDUEN EHUNEOA
ANDALUZIA	101,6	121	40,8
ARAGOI	73,6	92	46,9
ASTURIAS	98,0	79	46,9
BALEAR UHARTEAK	61,6	73	30,1
KANARIAR UHARTEAK	68,8	123	90,3
KANTABRIA	108,1	80	83,7
GAZTELA ETA LEON	83,9	87	48,6
GAZTELA-MANTXA	32,0	60	38,3
KATALUNIA	61,5	103	37,2
VALENTZIako ERK.	80,3	74	43,0
EXTREMADURA	81,7	81	40,3
GALIZIA	80,3	63	36,0
MADRIL	97,9	51	67,2
MURTZIA	74,8	95	73,0
NAFARROA	88,4	110	40,1
EAE	31,1	44	27,0
ERRIOXA	43,7	46	64,7
CEUTA	37,6	61	71,4
MELILLA	47,5	29	62,1
GUZTIRA	78,5	87	51,6

Iturria: Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko informazio-sistema

3.3.4.2. Programatutako kirurgia

Osakidetzaen datuen arabera bilakaera

2022 eta 2023 artean adierazle guztiek behera egin dute, baina pandemiaren aurretik erregistratutako balioetara iritsi gabe. Hala, zerrendan 23.647 paziente izatetik 22.008 izatera igaro da (10,2 izatetik 9,5 izatera osasun-txartela duten mila biztanleko). Atzerapen-egunen batez besteko kopurua 73tik 62,3ra igaro da. Bestalde, 3 hilabete baino gehiago itxaron behar duten pazienteen ehunekoak % 28,9tik %22,4ra jaitsi da.

V.3.21. TAULA. KIRURGIAKO ITXARON-ZERRENDAK ETA BATEZ BESTEKO ATZERAPENA OSAKIDETZAN					
	2019	2020	2021	2022	2023
PAZIENTE KOP.	17.512	16.827	22.264	23.647	22.008
PAZIENTEEN KOPURUA OSASUN-TXARTELA DUTEN 1.000 BIZTANLEKO	7,9	7,4	9,7	10,2	9,5
BATEZ BESTEKO ATZERAPENA (EGUNAK)	47,91	68,2	70,8	73,0	62,3
> 3 HILABETEKO PAZIENTE KOPURUA	2.181	3.935	5.920	6.829	4.924
> 3 HILABETEKO PAZIENTEEN %	12,5	23,4	26,6	28,9	22,4
<i>Iturria: Osakidetza</i>					

Estatuarekiko alderaketa

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren datuen arabera, 2023ko ekaineko datuekin, EAEn osasun-txartela duten 1.000 biztanleko itxaron-zerrenda kirurgikoetan dauden pazienteen kopurua estatukoa baino txikiagoa da (4,7 vs 6,4). EAE autonomia-erkidegoen sailkapenean ratio txikiena duen laugarren erkidegoa da, Madrilen, Balearren eta Melillaren atzetik.

Ebakuntza egiteko zain 6 hilabetetik gora dauden pazienteen ehunekoari dagokionez, EAEko ratioa % 2,1 da, eta estatuko batez bestekoa, berriz, % 10,9. Galiziak eta Madrilak tasa txikiagoak dituzte. Atzerapen-egunen haritik, autonomia-erkidegoen sailkapenean berriz ere Galizia eta Madril daude EAE baino posizio hobean.

V.3.22. TAULA. OSASUN SISTEMA NAZIONALEKO ITXARON-ZERRENDA KIRURGIKOEN EGOERA. HAUTATUTAKO PROZESUAK (605/2003 ED ⁴⁰) 2023ko EKAINEKO DATUAK			
	PAZIENTE KOPURUA 1.000 BIZTANLEKO OSASUN-TXARTELA REKIN	6 HILABETETIK GORAKO PAZIENTEEN EHUNEKOA	BATEZ BESTEKO ITXARONALDIA EGUNETAN
ANDALUZIA	7,6	14,5	99
ARAGOI	7,3	10,6	93
ASTURIAS	10,8	5,2	84
BALEAR UHARTEAK	4,1	16,6	110
KANARIAR UHARTEAK	5,4	17,1	11
KANTABRIA	9,7	13,6	105
GAZTELA ETA LEON	5,9	12,7	85
GAZTELA-MANTXA	6,7	9,1	93
KATALUNIA	8,2	17,5	110
VALENTZIAKO ERK.	5,1	5,4	65
EXTREMADURA	7,1	11,2	89
GALIZIA	7,7	1,4	61
MADRIL	3,1	0,4	44
MURTZIA	8,6	7,4	79
NAFARROA	5,4	2,7	63
EAE	4,7	2,1	62
ERRIOXA	10,8	15,2	105
CEUTA	7,2	23,7	117
MELILLA	3,7	5,6	88
GUZTIRA	6,4	10,9	88
<i>Iturria: Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko informazio-sistema</i>			

⁴⁰ Errege-dekretu horren xedea da Osasun Sistema Nazionaleko zentro eta zerbitzuei dagozkien kanpo-kontsultetako, proba diagnostiko/terapeutikotako eta ebakuntza kirurgikotako itxaron-zerrendei buruzko informazioaren arloan irizpide, adierazle eta betekizun gutxienekoak, oinarritzkoak eta komunak ezartzea, sistema osorako tratamendu homogeneoa lortzeko, emaitzak, beharrak eta funtzionamendua aztertu eta ebaluatu ahal izate aldera, eta, horretarako, herritarari emandako informazioaren gardentasuna eta uniformetasuna bermatzea.

Errege-dekretu horren aplikazio-eremutik kanpo geratzen dira premiazkoak diren kanpo-kontsultak, proba diagnostikoak/terapeutikoak eta ebakuntza kirurgikoak, bai eta organoak transplantatzeko interbentzio kirurgikoak ere —eskuragarritasunaren arabera egingo dira—, bai eta hondamendietan gertatutakoak ere. Halaber, kanpoan geratzen dira indarreko legerian Osasun Sistema Nazionalaren oinarritzko prestazio komun gisa jasotzen ez diren osasun-jarduerak.

3.4. OSASUN ARRETA PRIBATUAREN ESTATISTIKA: ASEGURU LIBREKO ENTITATEAK

EUSTATen "Osasun-arreta pribatuaren estatistika" bi urtean behingo estatistika-eragiketa da, eta EAEn establezimenduren bat duten aseguru libreko erakundeek (aurrerantzean, ALE) baliabideei eta jarduerari buruzko informazioa izatea du helburu. 2021eko azken datuen arabera, EAeko biztanleen % 23k osasun-aseguru pribatua dauka kontratatuta. ALEen bilketa 2021eko BPGd-aren % 0,47 da, eta aseguraturako pertsona bakoitzeko batez besteko prima 726 eurokoa da. Informazio gehiago nahi izanez gero, 2022ko Memoria Sozioekonomikoaren ediziora bideratzen dugu irakurlea, kapitulu honen amaieran ez baita datu berririk argitaratu.

3.5. OSASUN SISTEMAREN FINANTZAZIOA ETA GASTUA

3.5.1. EUSTATen Osasunaren kontua

Osasunaren kontua bi urtean behingo estatistika-eragiketa da, eta EAeko osasunaren makromagnitude nagusiak esparru koherente batean integratzea eta antolatzea du helburu. Kapitulu honen amaieran ez denez datu berririk argitaratu, 2022ko Memoria Sozioekonomikoaren ediziora bideratzen dugu irakurlea.

3.5.2. Eusko Jaurlaritzaren Osasun Sailaren gastua

2022an, Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-likidazioak erakusten duenez, Osasun Atalaren gastu-aurrekontua 4.191,4 M eurotik 4.812,6 M eurora aldatu zen, eta 4.812,6 M euro horien partiden arabera banakapenak 177 M euro azaleratzen du. Zenbateko hori ez da programetako bakar batean ere zenbatzen (Egitura eta laguntza, Finantzaketa eta kontratazio sanitarioa, Osasun publikoa, Ikerketa eta plangintza sanitarioa, Farmazia eta Adikzioak), eta EGABek "Beste partida batzuk" partidaren barruan sartu du.

Azkenean, Osasun Atalean egindako gastua 4.788,2 milioi eurokoa izan zen. Baliabideen ehunekoari dagokionez, lehenengo tokian geratu zen, gastu osoaren % 34,9 (programa nagusia Osakidetza egindako transferentziei dagokie) eta BPGd nominalaren % 5,55, aurreko urtearen azpitik (% 5,62). Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa eta Farmazia programek guztizko gastu likidatu ia osoa hartzen dute (% 94,6). Zehazki, Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa % 83,2 da, eta Farmazia % 11,4. "Beste partida batzuk" guztizkoaren % 3,7 dira.

Aurrekontuan jasotako zenbateko osoaren eta benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, Osasun Atalean likidatutako gastua (4.788,2 M€) aldatutako aurrekontua (4.812,6 M€) baino txikiagoa da, eta horrek 24,5 M euroko beherazko desbideratzea dakar.

Bestalde, 2023rako berariaz sanitarioak diren partiden gastuen aurrekontua 4.633,3 M eurokoa da (+% 10,5, 2022an hasieran aurrekontuan sartutako gastuaren aldean). Gastu hori BPGd nominalaren % 5,07 da, 2022an aurrekontuen arabera erregistratutako ratioa baino handiagoa.

Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizate Ministerioaren datuen arabera, EAEn biztanle bakoitzeko osasun-gastu publikoak⁴¹ gora egin du 2022tik 2023ra bitarte, 2.028 eurotik 2.148 eurora biztanle bakoitzeko. Horrela,

⁴¹ Datuek osasuneko aurreko aurrekontuak azaltzen dituzte, autonomia erkidego bakoitzaren mailan bateratuak, hain zuzen autonomia erkidegoek beren aurrekontu bateratuetan sartutako erakundeei dagozkienak. Beraz, baztertuta gelditzen dira fundazioak, partzuergoak, enpresa publikoak eta osasunaren arloan jarduerak egiten dituen eta gutxi gorabehera aurrekontua duen beste edozein erakunde publiko. Biztanleriaren datuak INEk argitaraturiko erroldari dagozkie.

EAEk berriro galdu du lehen postua (2021ean ere galdu zuen) biztanleko gehien gastatzen duten autonomia-erkidegoen artean, eta 2.148 euro gastatzen ditu biztanleko, Asturiasen atzetik. Estatuko batez bestekoa 1.666 euro da biztanle bakoitzeko.

V.3.23. TAULA. EUSKO JAURLARITZAKO OSASUN SAILAREN GASTUAREN BANAKETA (Programen arabera eta mila euroan) (1)

V.3.23. TAULA. EUSKO JAURLARITZAKO OSASUN SAILAREN GASTUAREN BANAKETA (Programen arabera eta mila euroan) (1)									
	2020	2021	2022					2023	HASIERAKO AURREKONTUEN ALDAKUNTZA (%)
	AURREKONTU-LIKIDAZIOAK	HASIERAKO AURREKONTUA	ALDATUTAKO AURREKONTUA	LIKIDAZIOA		ALDEA (L-AA)	HASIERAKO AURREKONTUA	2022/23	
				ABS.	% BERT.				
EGITURA ETA LAGUNTZA	15.437	13.853	20.532	19.388	15.662	0,3	-3.726	20.805	1,3
FINANTZAKETA ETA KONTRATAZIO SANITARIOA	3.293.442	3.567.086	3.567.632	3.991.123	3.983.224	83,2	-7.899	3.973.650	11,4
OSASUN PUBLIKOA	39.928	38.319	50.981	47.434	42.738	0,9	-4.696	52.578	3,1
IKERKETA ETA PLANGINTZA SANITARIOA	9.861	11.480	15.972	17.967	16.871	0,4	-1.096	20.562	28,7
FARMAZIA	522.507	533.924	531.410	555.183	548.229	11,4	-6.954	561.368	5,6
ADIKZIOAK	3.976	4.142	4.885	4.694	4.453	0,1	-241	4.346	-11,0
BESTE PARTIDA BATZUK	221.741	213.622	0	176.817	176.982	3,7	165		
OSASUNA GUZTIRA	4.106.892	4.382.426	4.191.412	4.812.606	4.788.159	100,0	-24.447	4.633.308	10,5
EJ-REN GASTUA, GUZTIRA	11.779.674	12.717.982	13.107.800	14.699.869	13.721.874		-977.995	14.250.722	8,7
BPGd	71.828.616	78.038.814	86.266.450	86.266.450	86.266.450			91.292.985	
OSASUNAREN % GUZTIZKOAREN ALDEAN	34,9	34,5	32,0	32,7	34,9			32,5	
OSASUNA % BPGd-ren ALDEAN	5,72	5,62	4,86	5,58	5,55			5,07	

(1) Baliteke guztizkoak bat ez etortzea partiden batuketekin, biribildu egin direlako.

Iturria: EAEko kontu orokorrak eta aurrekontuak, EUSTatek eta geuk egin

V.3.24. TAULA. BALIABIDE EKONOMIKOAK. HASIERAKO AURREKONTUAK, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA.

Euro biztanleko * 2021era eguneratuta

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 bb
AE	1.178	1.221	1.268	1.313	1.344	1.389	1.495	1.559	1.666
ANDALUZIA	1.007	1.050	1.109	1.169	1.251	1.303	1.383	1.463	1.614
ARAGOI	1.207	1.367	1.443	1.516	1.515	1.558	1.749	1.707	1.932
ASTURIAS	1.425	1.463	1.627	1.637	1.727	1.796	1.944	2.010	2.154
BALEAR UHARTEAK	1.172	1.226	1.297	1.358	1.456	1.429	1.587	1.658	1.780
KANARIAR UHARTEAK	1.239	1.238	1.262	1.349	1.366	1.407	1.474	1.540	1.664
KANTABRIA	1.348	1.383	1.419	1.470	1.503	1.583	1.708	1.759	1.858
GAZTELA ETA LEON	1.322	1.348	1.431	1.487	1.492	1.493	1.834	1.841	2.011
GAZTELA-MANTXA	1.175	1.286	1.337	1.381	1.379	1.478	1.814	1.785	1.788
KATALUNIA	1.145	1.141	1.193	1.185	1.173	1.279	1.276	1.392	1.507
VALENTZIako ERK.	1.112	1.198	1.233	1.292	1.334	1.345	1.492	1.545	1.611
EXTREMADURA	1.287	1.454	1.453	1.524	1.613	1.667	1.801	1.934	2.136
GALIZIA	1.247	1.292	1.334	1.428	1.477	1.521	1.701	1.705	1.847
MADRIL	1.142	1.160	1.179	1.202	1.221	1.210	1.212	1.298	1.331
MURTZIA	1.126	1.191	1.206	1.262	1.290	1.278	1.446	1.453	1.516
NAFARROA	1.467	1.551	1.636	1.646	1.672	1.772	1.907	1.914	2.003
EAE	1.602	1.616	1.671	1.734	1.731	1.817	1.930	2.028	2.148
ERRIOXA	1.276	1.319	1.350	1.403	1.400	1.482	1.747	1.750	1.849

* Estatistikako Institutu Nazionalak argitaratutako erroldako biztanleria datuak. (bb) behin-behinekoa

Iturria: Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizate Ministerioa

3.5.3. Osakidetzaren gastua

EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidaziotik abiatuta egindako Osakidetzaren aurrekontu-likidazioak erakusten duenez, erakundeak 3.929,2 M euroko gastua egin zuen 2022an. Hala, gastua % 1,3 igo da 2021etik 2022ra. BPGd nominalaren % 4,55 da, eta ratioa 2021ekoa baino 4 hamarren txikiagoa da. Hazkunde hori ustiapen-gastuen igoeratik gertatu da, inbertsioak % 16,9 murriztu baitira. Likidatutako guztizkoaren % 95,8 ustiapen-gastuei dagokie, eta % 4,2 inbertsioei.

Likidatutako ustiapen-gastuak 3.765,4 milioi eurokoak dira, hau da, % 2,3ko igoera 2021eko likidazioarekin alderatuta. Langileen gastuak (soldatak eta gizarte-kotizazioak), zeinak ustiapen-gastuen % 68,8 baitira, 2.589,1 milioi eurokoak izan dira; aurreko urtean baino % 3,2 gehiago. Funtzionamenduko gastuak 1.172 milioi eurokoak izan dira, hau da, aurreko aldian baino % 5 gehiago.

Likidatutako kapitaleko gastua 163,8 milioi eurokoa da, adierazi dugun bezala, aurreko urtean likidatutakoa baino % 16,9 txikiagoa.

Aurrekontuan jasotako zenbatekoaren eta 2022an benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, likidatutako gastua aurrekontukoa baino handiagoa da (+9,04 milioi €), eta inbertsioei (+7,27 milioi €) eta ustiapen-gastuei (+1,78 milioi €) dagokie.

V.3.25. TAULA. OSAKIDETZAREN GASTUEN LIKIDAZIOA (milaka euro)*						
	2018	2019	2020	2021	2022	ALD (%) 2021/22
KAPITAL-AURREKONTUA GAUZATZEA: INBERTSIOAK	141.428	240.508	105.610	197.067	163.751	-16,9
USTIAPEN-AURREKONTUA GAUZATZEA: USTIAPEN GASTUAK	2.970.419	3.131.957	3.254.034	3.681.157	3.765.418	2,3
LANGILEEN GASTUAK	2.016.625	2.019.405	2.161.287	2.507.717	2.589.114	3,2
FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	910.438	947.665	1.088.755	1.115.714	1.172.036	5,0
BESTE BATZUK (FINANTZA-GASTUAK, DIRULAGUNTZAK...)	43.356	164.887	3.992	57.726	4.268	-92,6
GAUZATZEA, GUZTIRA: INBERTSOAK ETA GASTUAK	3.111.847	3.372.465	3.359.644	3.878.224	3.929.168	1,3
BPGd	76.888.235	79.537.107	71.828.616	78.038.814	86.266.450	10,5
BPGd-ren GAINEKO GASTUA (%)	4,05	4,24	4,68	4,97	4,55	
<i>Iturria: EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidazioa; auditoretza-txostena, urteko kontuak eta OSAKIDETZaren kudeaketa-txostena, eta geuk egina.</i>						
<i>* Guztizkoak ez datoz beti bat zifren biribiltzearen baturarekin</i>						

V.3.26. TAULA. OSAKIDETZAREN AURREKONTUAK ETA GASTUEN LIKIDAZIOA (milaka euro)*									
	2020			2021			2022		
	AURREKONTU ALDATUA	LIKIDAZIOA	ALDEA (L- P)	AURREKONTU ALDATUA	LIKIDAZIOA	ALDEA (L- P)	AURREKONTU ALDATUA	LIKIDAZIOA	ALDEA (L-P)
INBERTSIOAK	92.503	105.610	13.107	119.486	197.067	77.581	156.485	163.751	7.266
USTIAPEN GASTUAK	3.209.793	3.254.034	44.241	3.420.663	3.681.157	260.494	3.763.640	3.765.418	1.778
LANGILEEN GASTUAK	2.161.790	2.161.287	-503	2.271.793	2.507.717	235.924	2.592.399	2.589.114	-3.285
FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	1.043.965	1.088.755	44.790	1.144.048	1.115.714	-28.334	1.166.945	1.172.036	5.091
BESTE BATZUK (FINANTZA-GASTUAK, DIRULAGUNTZAK...)	4.038	3.992	46	4.822	57.726	52.904	4.296	4.268	-28
GUZTIRA	3.302.296	3.359.644	262.190	3.540.149	3.878.224	338.075	3.920.125	3.929.168	9.043
<i>Iturria: EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidazioa; auditoretza-txostena, urteko kontuak eta OSAKIDETZaren kudeaketa-txostena, eta geuk egina</i>									
<i>* Guztizkoak ez datoz beti bat zifren biribiltzearen baturarekin</i>									

3.6. EUSKO JAURLARITZAREN EUSKADIKO OSASUN PLANA 2030

2023ko uztailaren 3an Gobernu Kontseiluak onetsitako Euskadiko Osasun Planak (2030) **EAE osasuntsuago baten buru izan nahi du (funtsezko helburua), printzipio gidari** hauekin: hazkunde jasangarriari laguntzea; bizitzaren bilakaeraren ikuspegia, bizi-etapa bakoitzaren osasunean inbertitu beharra dakarrena; osasuna politika guztietan; osasun-arloko desparekotasunak murriztea; genero-ikuspegia; “osasun bakarra” kontzeptua (One Health) edo gizakien, animalien eta ingurumenaren osasunaren arteko interdependentzia; osasuna babestea mehatxu globalen eta sortzen ari direnen aurrean (klima-aldaketa); eta ikuspegi parte-hartzailea.

Egoeraren analisia, 2013-2020 Osasun Planaren ebaluazioa, biztanleriaren osasun egoera, COVID-19aren pandemiaren eragina eta etorkizunerako begirada, joera globalak eta egoera potentzialak kontuan hartuta, planak kontuan izan behar dituen **erronka estrategiko** handi hauek identifikatzen dira:

ERRONKA ESTRATEGIKO HANDIAK	
1.	Pertsonak beren osasunaren eta ongizatearen protagonista eta eragile aktibo izatea.
2.	Osasun-arloko desparekotasunak murriztea
3.	Haurrak eta nerabeak beren osasun-potentzial guztiarekin jaiotzeak, hazteak eta helduarora iristeak dakarren lorpena.
4.	Bizitza luzea, zahartzea eta desoreka demografikoa.
5.	Kronikotasuna eta morbiditate eragin handiagoarekin Euskadiko bizi-itxaropenean eta bizi-kalitatean.
6.	Ingurune eta komunitate osasungarriak, jasangarriak eta erresilienteak sortzea eta garatzea.
7.	Klima-aldaketa eta osasunean duen eragina.
8.	Arrisku globalen kudeaketa (sanitarioak, finantzarioak, teknologikoak, mugikortasunekoak, 2030 agenda).
9.	Bikaintasuna lortzea kalitateari, humanizazioari eta segurtasunari dagokienez Euskadiko asistentzia-sistema sanitario eta soziosanitarioan.
10.	Osasun publikoko sistemak egungo erronkei eta erronka berriei aurre egiteko duen gaitasuna.
11.	Osasun-sistemaren jasangarritasuna.
12.	Ikerkuntzaren eta berrikuntzaren aldeko apustua Euskadin, eta osasunean eragina duten sistemen hobekuntzan duen aplikazioa.
13.	Erakundeen arteko beharrezko koordinazioa eta lankidetzak, eragileen artean eta maila guztietan.

Helburu nagusia lortzeko, planak 7 **helburu orokor** zehaztu ditu, eta horietako bakoitza **helburu espezifiko** batzuetan egituratzen da, eta horiek **ildo estrategikoetan** (guztira, 70 ekintza-lerro baino gehiago). 7 helburu orokorrekin zeharkako 3 helburu gehitu behar zaizkie.

- **1. zeharkako helburua.** Osasunaren inguruko desparekotasunak murriztea.
- **2. zeharkako helburua.** Pertsonak beren osasunaren eta ongizatearen protagonista eta eragile aktibo izan daitezen lortzea
- **3. zeharkako helburua.** Erakundeen eta eragile guztien arteko eta maila guztietako koordinazioa eta lankidetzak hobetzea, osasuna politika guztietan bermatze aldera.

HELBURUAK	HELBURU ESPEZIFIKOAK
1. helburu orokorra. Haurrak eta nerabeak beren osasun-potentzial guztiarekin jaiotzeak, hazi eta gara daitezen lortzea.	1.1. Haur guztiak ondo hazteko baldintza emozionalak eta materialak betetzen dituzten familia-inguruneetan jaiotzen direla eta lehen urteetan horietan hazten direla ziurtatzea. 1.2. Haurren eta nerabeen garapen fisiko eta emozional osasungarria bultzatzen duten bizi-ohiturak sustatzea. 1.3. Haurren eta nerabeen osasun fisiko eta emozionalerako arriskuak prebenitzea. 1.4. Haurrek eta nerabeek osasun- eta gizarte-arreta bikaina jasotzen dutela ziurtatzea, dibertsitate funtzionaleko egoeretan gaixotasun-arazoei eta/edo mugei aurre egiteko. 1.5. Haur eta nerabeen garapen eta osasun emozional, funtzional, fisiko, portaerazko, sozial eta kognitiboan desparekotasunak murriztea.
2. helburu orokorra. Osasuna hobetzea eta morbiditate murriztea.	2.1 Euskadiko biztanleek jokabide osasungarriak izan ditzaten lortzea eta arrisku-faktoreekiko esposizioa ahalik eta gehien murriztea, baldintza onuragarriak sortuz. 2.2 Arriskuak prebenitzea eta horiekin lotutako osasun-arazoei goiz heltzea.

	2.3 DAGBUen⁴² galera handiena eragiten duen gaixotasunari eta desgaitasunari ekitate-, kalitate- eta efizientzia-irizpideekin heltzea. 2.4 Herritarrek ahaldundutzea eta arretan inplikatzeko, eta prebentzio- eta laguntza-programekiko atxikimendua handitzea. 2.5 Gaixotasunak sustatzeko, prebenitzeko eta horiei aurre egiteko jardueretan osasun-, gizarte- eta osasun publikoko arretaren koordinazioan aurrera egitea.
3. helburu orokorra. Bizitza betearen ikuspegira bideratutako zahartzea lortzea.	3.1 Adinekoen gaitasunak indartzea, ahaldundutzean oinarrituta, bizitza bete izaten jarrai dezaten. 3.2 Ingurune eta komunitate lagunkoiak, inklusiboak eta adinekoen beharretara egokitutakoak lortzea, beren ohiko bizilekuan egoteko aukera izan dezaten. 3.3 Adinekoen osasun- eta gizarte-laguntzaren premiei modu integralean eta diziplinartekoan heltzea.
4. helburu orokorra. Kalitateari, humanizazioari eta segurtasunari dagokien, jasangarritasuna eta bikaintasuna lortzea Euskadiko asistentzia-sistema sanitarioetan eta soziosanitarioetan.	4.1 Asistentzia-eredua pertsonarengan eta osasunean emaitzak lortzean zentratzea. 4.2 Asistentzia-sistemen gobernantza eboluzionatzea, iraunkortasun-, bikaintasun- eta kontu-emate maila handiagoak lortzeko. 4.3 Asistentzia-sistema sanitario eta sozialaren iraunkortasuna eta bikaintasuna lortzeko beharrezko gaitasunak eta trebetasunak dituzten profesionalak izatea. 4.4 Osasun-arloan erabakiak hartzen laguntzeko informazio-sistema aurreratuak izatea.
5. helburu orokorra. Osasun Publikoaren Sistema indartzea, egungo erronkei eta erronka berriei aurre egiteko.	5.1. Osasun publikoko sistema malguta, sendoa, arina eta eskalagarria izatea, gaitasun egokiek eta lidergoarekin, haren jarduna bultzatzeko eta sektoreen arteko ekintza eta Osasuna Politika Guztietan sustatzeko. 5.2. Osasuna zaindu, prebenitu, babestu eta sustatzeko osasun publikoko eginkizunetan kalitatezko jarduna bermatzea (bikaintasunez eta iraunkortasunez), herritarren osasun-beharrei erantzuteko. 5.3. Osasun publikoko informazio-sistema bat izatea, osasun-baldintzatzaileei buruzko informazioa eta osasun-arloko desberdintasunen monitorizazioa barne hartzen dituen. 5.4. Osasun publikoan iraunkortasuna eta bikaintasuna lortzeko eta egungo eta etorkizuneko erronkei aurre egiteko beharrezkoak diren gaitasun eta trebetasun profesionalak dituzten profesionalak izatea.
6. helburu orokorra. Ingurune eta komunitate osasungarriak, jasangarriak eta erresilienteak sortzea eta garatzea, eta klima-aldaketari erantzutea.	6.1 Hiri- eta landa-ingurune osasungarriak, seguruak, jasangarriak, belaunaldi anitzekoak, inklusiboak eta askotarikoak lortzea. 6.2 Euskadin klima-aldaketa arintzen eta Euskadi klima-aldaketara egokitzeko laguntzea, osasunean dituen ondorio kaltegarriak prebenitzeko eta biztanleen erresilientzia handitzeko. 6.3 Ingurumen-faktoreetatik eratorritako herritarren osasunerako arriskuak minimizatzea, "Osasun bakarra" ikuspegia txertatuz. 6.4 Pertsona guztiek elikagai seguruak eta osasungarriak eskura ditzaten sustatzea, haien beharrik asetzeko adina. 6.5 Tokiko mailak herritarrek osasunean parte hartzeko eta ekintza komunitarioarako ingurune sozialak sustatzea, populazioen aniztasuna kontuan hartuta eta ekitate-ikuspegiarekin. 6.6 Pertsonen osasuna sustatzea beren lan-ingurunean.
7. helburu orokorra. Euskadin ikerkuntza eta berrikuntza inbertitzea eta osasunean eragiten duten sistemak hobetzeko aplikatzea.	7.1 Euskadin osasun-arloko ikerketa eta berrikuntza indartzea eta sendotzea, Osasun Planaren lehentasunekin bat datorren Ikerketa eta Berrikuntza Estrategia hedatuz. 7.2 Osasun publikoaren arloko gaitasunak indartzea eta ikerketa bultzatzea, osasun-politikak, -estrategiak eta -programak bideratzeko. 7.3 Osasun-arloko ikerketa- eta berrikuntza-ekosistemaren potentzial osoa erabiltzea, osasunean I+G+b lantzen duten eragile guztiak barne. 7.4 Osasunean eragiten duten sistemen hobekuntza ikerketaren eta berrikuntzaren emaitzen transferentzia eta erabilera aurrera egitea.

⁴² Desgaitasunaren arabera galdutako bizitza-urtea (DAGBU) osasun-ekonomiaren arloan erabiltzen den neurria da. Gaixotasun baten "karga" adierazten du, osasun-faltagatik, desgaitasunagatik edo heriotza goiztiaragatik galdutako urte kopurua bezala adierazita.

Osasun Planak **gobernantza** bat du haren hedapena, garapena, jarraipena eta ebaluazioa errazteko. Horretarako, hainbat foro eta/edo organotan oinarritutako antolaketa-egitura bat ezartzen du, eta, funtzioak, parte-hartzaileak eta lan-operatiboa definitu dira, gobernantzaren elementuak (lidergoak, laguntza, jarraipena...) txertatuta daudela ziurtatuz eta **jarraipenera, monitorizaziora eta ebaluaziora** bideratutako partaidetza-sistematika bat ezarri.

Aginte-taulari dagokionez, adierazle guztiak desparekotasun-ardatzen arabera bereiziko dira (sexua, adina, gizarte-maila, herria, desgaitasuna), osasun-arloko desparekotasunak murrizteko zeharkako helburuaren lorpena ebaluatzeko, eskuragarritasunaren eta egokitasunaren arabera.

AGINTE-TAULA		
LOTUTAKO HELBURUA		IZENA
Euskadi osasungarriagoa lortzeko buru izatea		Bizi-itxaropena jaiotzean: jaiotzen den unetik pertsona batez beste zenbat urte bizitzea espero den, behatutako aldiko heriotza-tasaren ereduari eusten bazaio
		Osasun oneko bizi-itxaropena: adin jakin bateko pertsona bati zenbat urte falta zaizkion, batez beste, hil arte osasun onean bizitzeko
		Herritarren balorazioa, Osasun Planaren lorpenari eta Eusko Jaurlaritzak OParen lidergoan duen rolari buruzkoa
Haurrak eta nerabeak beren osasun-potentzial guztiarekin jaio, hazi eta gara daitezen lortzea	Osasun potentziala	Haurren eta nerabeen bizi-gogobetetasuna eta osasunaren pertzepzio subjektiboa (HBSC inkesta)
		Tristura- eta energia-sentimenduen prebalentzia eskolatutako 18 urtetik beherakoetan
	Haur guztiak ongi hazteko moduko baldintza emozionalak eta materialak dituzten familia inguru batean jaiotzen direla, eta lehen urteak halakoetan ematen dituztela ziurtatzea	Elikadura aldetik, edoskitze hutsa 3 hilabetera arte
		Gurasotasun positiboko edo hazkuntza oneko programetara bideratutako euskal administrazioen guztizko gastuaren bilakaera
	Haurren eta nerabeen garapen fisiko eta emozional osasungarria bultzatzen duten bizi-ohiturak sustatzea	5, 7 eta 12 urtekoetan CAO hortzeriaren indizea (aho-hortzetako osasunari buruzko inkesta)
		Obesitatea, gehiegizko pisua edo pisu gutxiegi duten 2 eta 17 urte bitarteko adingabeen proportzioa
		Osasun mentaleko arazoen prebalentzia 18 urtetik beherakoetan lehen mailako arretan eta psikiatrian
		Hautzaroan eta nerabezaroan trebetasun pertsonalak garatzeko programetara bideratutako euskal administrazioen guztizko gastuaren bilakaera
	Haurren eta nerabeen osasun fisiko eta emozionalerako arriskuak prebenitzea	Immunizazioen estaldura haurren txertaketa-egutegian
		Tabakoaren ohiko kontsumoaren prebalentzia 18 urtetik beherakoetan
		Kalamua kontsumitzen duten 14-18 urteko nerabeen ehunekoa
		Alkoholaren kontsumoaren prebalentzia, horren ondorioz intoxikazio etilikoa izan duten 18 urtetik beherakoetan
Osasuna hobetzea eta morbiditatearen murriztea	Adierazle orokorra	Sedentarismoaren prebalentzia 15-18 urteko nerabeetan
		Haurdunaldiaren borondatezko etetearen intzidentzia 20 urtetik beherakoetan
	Euskadiko biztanleek jokabide osasungarriak izan ditzaten lortzea eta arrisku-faktoreekiko esposizioa ahalik eta gehien murriztea, baldintza onuragarriak sortuz	Prebenitu daitekeen heriotza- tasa 75 urtetik beherakoetan/100.000 biztanleko
		Ariketa fisiko moderatua egiten dutela adierazten duten pertsonen prebalentzia (asteko maiztasunaren eta intentsitatearen arabera)
		Freskagarri azukretsak edaten dituztela dioten pertsonen prebalentzia (asteko kopuruaren arabera)
		Fruta edo barazkiak egunero jaten dituztela dioten pertsonen prebalentzia
		Obesitatearen prebalentzia 18 urte eta gehiagoko populazioan
		Tabakoa egunero erretzen dutela adierazten duten biztanleen proportzioa
		Alkoholaren kontsumo arriskutsua egiten dutela aitortzen duten biztanleen ehunekoa
		GIbaren intzidentzia
		Sexu-transmisiozko gaixotasunen intzidentzia: sifilia, <i>Neisseria gonorrhoeae</i> , <i>Chlamydia trachomatis</i>
		Hipertentsio arterialaren diagnostikoa duten 18 eta 75 urte bitarteko biztanleen prebalentzia

		Diabetesa diagnostikatuta duten 18 eta 75 urte bitarteko biztanleen proportzioa
	DAGBU gehien galtzea eragin duen gaixotasunari eta desgaitasunari ekitate-, kalitate- eta efizientzia-irizpideekin heltzea	Bularreko minbiziaren baheketaren estaldura
		Koloneko baheketaren estaldura
		Gaixotasun kardiobaskularrei egotzitako heriotza-tasa, adinaren arabera egokituta
		Minbiziari egotzitako heriotza-tasa, adinaren arabera egokituta
		Arnas gaixotasun kronikoei egotzitako heriotza-tasa, adinaren arabera egokituta
		Diabetesari egotzitako heriotza-tasa, adinaren arabera egokituta
		Suizidioaren ondoriozko heriotza-tasa, adinaren arabera bereizita
		Nahasmendu mentalen prebalentzia deklaratu (depresioa eta antsietate kronikoa)
		Osasun mental txarra izateko arriskuan dauden 15 urteko eta gehiagoko biztanleen ehunekoa
Bizitza betearen ikuspegira bideratutako zahartzea lortzea	Adierazle orokorra	Bizitza osasungarriko urteak 65 urterekin
	Adinekoen gaitasunak indartzea, ahalduntzean oinarrituta, bizitza betea izaten jarrai dezaten	Zahartze aktiboaren indizea: globala, enplegua, parte-hartze soziala, bizimodu independente eta segurua, ingurune lagungarria
		Obesitatearen prebalentzia 65 urte eta gehiagoko populazioan
		Tabakoa egunero erretzen dutela adierazten duten 65 urteko eta gehiagoko biztanleen proportzioa
		Alkoholaren kontsumo arriskutsua egiten dutela aitortzen duten 65 urteko eta gehiagoko pertsonen ehunekoa
		Jarduera fisikoa egin ohi duten pertsonen proportzioa
		Osasun mental txarra izateko arriskuan daudela dioten 65 urtetik gorako biztanleen ehunekoa
	Ingurune eta komunitate lagunkoia, inklusiboak eta bizigarriak lortzea, adinekoei beren ohiko bizi-lekuan egoteko aukera emango dietenak	Diagnostiko bat eta/edo udalerrian lagunartekotasun jardunbide egokiak dituzten biztanleen ehunekoa, EAEko biztanleria osoari dagokionez
	Adinekoen osasun- eta gizarte-laguntzaren premiei modu integralean eta diziplinartekoan heltzea	3 urtean behin balorazio multidimentsionala (PAM) eta balorazio geriatriko integrala duten 70 urtetik gorakoen ehunekoa
		Banakako Arreta Plana duten 75 urtetik gorako pertsonen ehunekoa
		Dementia diagnostikatu zaien 65 urteko edo gehiagoko pertsonen arreta-estaldura, dementia duten pertsonen guztizkoaren gainean
Asistentzia-sistemen iraunkortasuna eta bikaintasuna lortzea, kalitateari, gizatasunari eta segurtasunari dagokienez	Adierazle orokorrak	75 urtetik beherako heriotza tratagarri tasa /100.000 biztanleko
		Osasun eta gizarte arloko asistentzia-sistemekiko pertzepzioa/gogobetetasuna
		Osasunean egindako gastu publikoa, BPGren ehuneko gisa
		Lehen mailako arretan egindako gastu publikoa, guztizko gastu publikoaren ehuneko gisa
		Gizarte-laguntzako buruz buruko gastu publikoa
	Asistentzia-eredua pertsonarengan eta osasunean emaitzak lortzean zentratzea	Gorputz-masaren indizea normalizatzen duten edo, gehiegi badute, gutxienez % 10 murrizten duten pertsonen ehunekoa
		Arrisku kardiobaskularraren balorazio egokia duten helduen proportzioa
		10etik gorako arrisku kardiobaskularra izanik tentsio arterialaren kontrol ona duten pertsonen proportzioa
		2 motako diabetes mellitusa duten, ez-erretzaileak diren eta kontrol metaboliko eta tentsio arterialeko kontrol ona duten pertsonen proportzioa
		Diabetesa eta konplikazioaren bat duten pazienteen ehunekoa: neuropatia, nefropatia, erretinopatia diabetikoa, oin diabetikoa edo gertakari kardiobaskularrak
		Gutxienez 2 patologia kroniko dituzten eta arriskuaren estratifikazio-azterketa eta arreta-plan individualizatua duten pazienteen ehunekoa
		Bihotz-gutxiegitasunagatik ospitaleratu eta 30 egun baino lehenago berriro ospitaleratzen diren pazienteen ehunekoa
		BGBK duten pazienteen ehunekoa, BGBKren exazerbazioagatik ospitaleratu ondoren, 30 egun baino lehenago berriz ospitaleratu direnak
		4 astean baino gehiagoan bentzodiazepinak agindu dizkieten pazienteen proportzioa
		Bularreko minbiziarekin bost urtera bizirik jarraitzen dutenen ehunekoa
		Koloneko minbiziarekin bost urtera bizirik jarraitzen dutenen ehunekoa

		Ospitaleko infekzio-tasa ospitaleko 100 altako
		Bakteriemia primarioaren intzidentzia
		Aireztapen mekanikoarekin lotutako pneumoniaren intzidentzia
		Zesarea tasa
		Batez besteko itxaronaldia premiazkoak ez diren ebakuntza kirurgikoetan
		Arreta espezializatuko lehen kontsulta egiteko batez besteko itxaronaldia
	Asistentzia-sistema sanitario eta sozialaren iraunkortasuna eta bikaintasuna lortzeko beharrezko gaitasunak eta trebetasunak dituzten profesionalak izatea	Lehen mailako arretako medikuarekin aurrez aurreko kontsultak egiteko batez besteko itxaronaldia
		Lehen mailako arretako medikuak biztanleko
Osasun Publikoaren Sistema indartzea, iraunkortasuna eta bikaintasuna lortzeko eta egungo erronkei eta erronka berriei aurre egiteko	Osasun Publikoaren Sistema indartzea	Gizarte-laguntzako profesionalak biztanleko
		Osasun publikoko eta prebentzioko aurrekontuaren ehunekoa, BPGaren arabera
		Osasun publikoko eta prebentzioko aurrekontuaren ehunekoa, gastu publiko sanitario osoari dagokionez
	Osasun publikoko informazio-sistema bat izatea, osasun-baldintzatzaileei buruzko informazioa eta osasun-arloko desberdintasunen monitorizazioa barne hartzen dituen	Osasun publikoko zereginetan diharduten langileen urteko gastuaren bilakaera
Ingurune eta komunitate osasungarriak, jasangarriak eta erresilienteak sortzea eta garatzea, eta klima-aldaketari erantzutea	Hiri- eta landa-ingurune osasungarriak, seguruak, jasangarriak, belaunaldi anitzekoak, inklusiboak eta askotarikoak lortzea	Osasun publikoko eta prebentzioko aurrekontuaren ehunekoa, BPGaren arabera
		Pobrezia edo gizarte-bazterkeria arriskuan dauden pertsonen proportzioa
	Euskadin klima-aldaketa arintzen eta Euskadi klima-aldaketara egokitzen laguntzea, osasunean dituen ondorio kaltegarriak prebenitzeko eta biztanleen erresilientzia handitzeko	Trafiko-istripuek eragindako lesioen heriotza-tasa
		Bektoreek transmititutako gaixotasun nagusien kasu autoktonoen tasa
		Gehiegizko bero eta hotz naturalaren eraginpean egoteagatik hilkortasuna
		Airearen kalitate-mugak gaiztatuzea. OMEk atmosferako kutsatzaile nagusien kontzentrazioei dagokienez gomendatutako balioak urtero hobetzea (PM10 eta PM2.5, NO2, O3 eta SO2)
	Ingurumen-faktoreetatik eratorritako herritarren osasunerako arriskuak minimizatzea, "Osasun bakarra" ikuspegia txertatuz.	Airearen kutsaduraren espasioan dauden hiriko biztanleen indizea, material partikulatu motaren arabera
		Biriketako gaixotasun buxatzaile kronikoagatik urgentziazko ospitaleratzeen tasa
		Babestutako azalera naturalaren bilakaera Euskadiko azalera osoarekiko
		Gutxienez egoera/potentzial ekologiko ona duten azaleko ur-masen ehunekoa
Euskadin ikerkuntzan eta berrikuntzan inbertitzea eta osasunean eragiten duten sistemak hobetzeko aplikatzea	Ikerketan eta berrikuntzan inbertitzea	Lan-istripuen intzidentzia Euskadin, motaren eta larritasunaren, eta sexuaren arabera
		Osasunean, I+G+Bn inbertitutako guztizko gastu publikoaren proportzioa
	Osasun publikoaren arloko gaitasunak indartzea eta ikerketa bultzatzea, osasun-politikak, -estrategiak eta -programak bideratzeko	Osasun-sektoreko proiektu traktoreen kopuruaren bilakaera
		Osasun publikoan, I+G+Bn inbertitutako guztizko gastu publikoaren proportzioa
		Osasun Sailaren deialdian finantzatutako osasun publikoko ikerketa-proiektuen ehunekoa

Ekonomia- eta aurrekontu-baliabideen haritik, planak, erreferentzia-oinarri gisa, Osasun Sailak azken 10 urteetan izan duen aurrekontu-zuzkidura hartu du (EAEko Aurrekontu Orokorren Legean jaso).

Planaren ebaluazioari dagokionez, [sailaren informazioaren arabera](#), bi unetan egingo da:

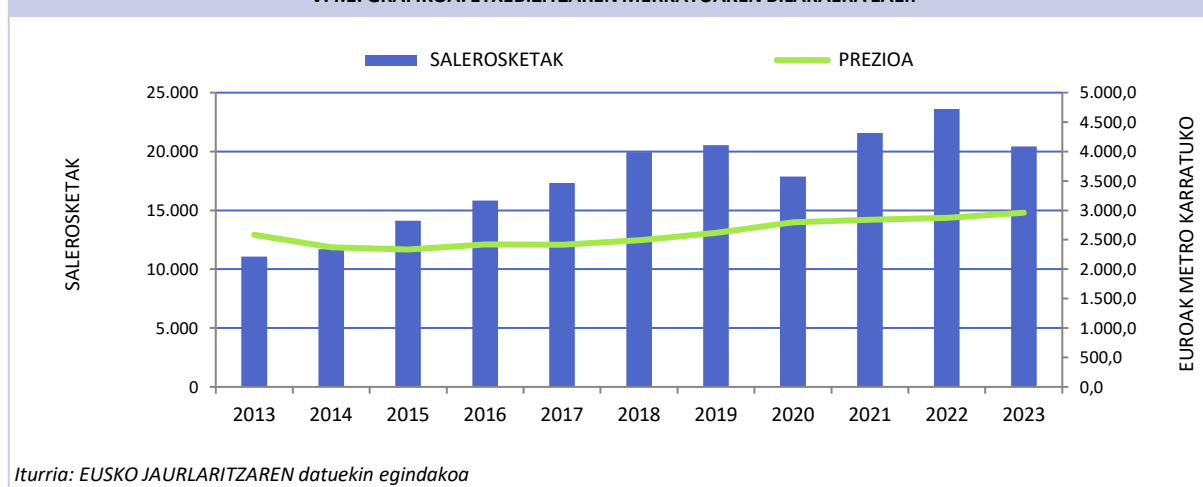
- Aldizkako ebaluazioak Ebaluazio data: 2027/06/30. Lau urteko ebaluazioa (tartekoa)
- Ex-post ebaluazioa: Ebaluazio data: 2031/06/30. Lau urteko ebaluazioa (azkena)

1. **EUSTAT.** Osasun Arreta Pribatuaren Estatistika, 2021.
2. **EUSTAT.** Heriotzen estatistika 2022 eta 2023.
3. **EUSTAT.** Ospitaleko erikortasunaren estatistika. 2022
4. **EUSKO JAURLARITZA.** EAEko Administrazio Orokorraren aurrekontu-likidazioak eta urteko kontuak
5. **EUSKO JAURLARITZA.** Zuzenbide pribatuko erakunde publikoen, sozietate publikoen eta sektore publikoko fundazioen (OSAKIDETZA) aurrekontu-likidazioak eta urteko kontuak
6. **EUSKO JAURLARITZA.** Euskal Autonomia Erkidegoko aurrekontu orokorrak
7. **EUSKO JAURLARITZA.** Osasun Saila. Heriotzen erregistroa. Eskaera zehatza.
8. **EUSKO JAURLARITZA.** Euskadiko Osasun Plana 2030
9. **EUSKO JAURLARITZA.** Euskadiko Osasun Mentaleko Plana 2030
10. **OSASUN, KONTSUMO ETA GIZARTE ONGIZATEKO MINISTERIOA.** Funtsezko adierazleak
11. **OSASUN, KONTSUMO ETA GIZARTE ONGIZATEKO MINISTERIOA.** Osasuneko Sistema Nazionalaren baliabide ekonomikoak.
12. **OSAKIDETZA.** Eskaera zehatzak. 2023ko datuak.

4. ETXEBIZITZA

Jarraian, EAEko 2023ko etxebizitzari buruzko zifra nagusiak azalduko dira, eskaintzaren aldetik (salerosketa eta prezioak), nahiz eskariaren aldetik (eskuratzeko beharra, aldaketa eta birgaikuntza, eta etxebizitza babestuaren eskaria ere bai). Alokairuaren inguruan, Eusko Jaurlaritzako Alokairu Merkatuaren Estatistikaren (AME) emaitzak eta etxebizitza libreko transakzioen batez besteko balioari buruzko autonomia erkidegoen arabera konparazioa eguneratu dira. Ondoren, urteko eraikuntza jarduerari buruzko datu nagusiak aurkeztu dira.

Era berean, etxebizitzaren krisiaren inpaktua aztertu da (hipotekak eta kaleratzeak), eta, bukatzeko, Eusko Jaurlaritzak bere gida planaren bidez eta foru aldundiek ohiko etxebizitzagatiko PFEZren kenkarien bidez gauzatutako politika ebaluatu da.

V.4.1. GRAFIKOA. ETXEBIZITZAREN MERKATUAREN BILAKAERA EAEn

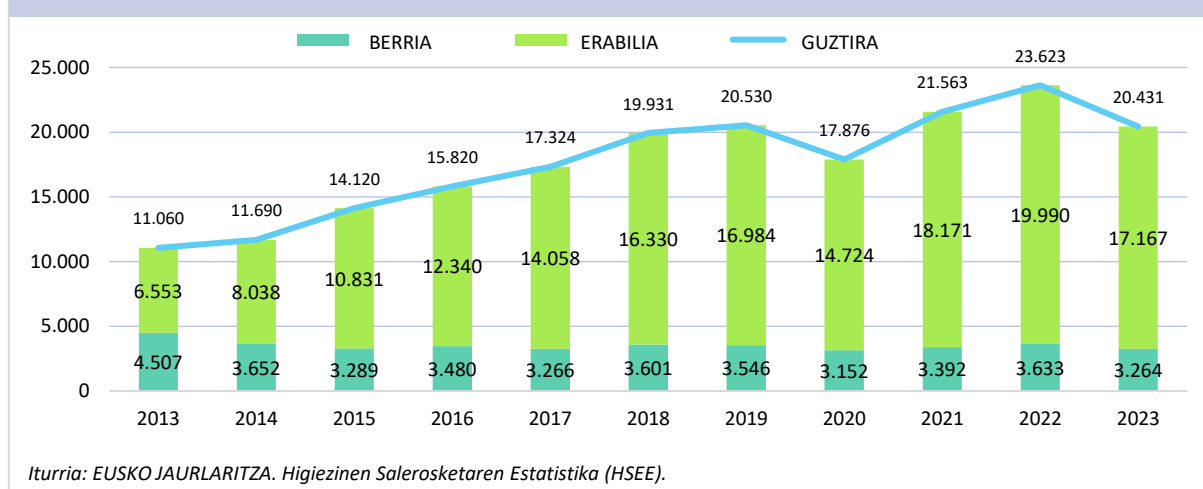
EAEko higiezin merkatuak 2023an izan duen bilakaeraren ezaugarri nagusia da, Eusko Jaurlaritzaren Higiezin Salerosketaren Estatistikaren (HSEE) emaitzen arabera, etxebizitzaren salerosketen kopuruak % 13,5eko erorketa izan duela, aurreko urteko +% 9,6aren aldean (iaz 23.600 eragiketa gainditu ziren). Hala, azken urte honetan 2019ko zenbatekoak berdindu dira. Bestalde, etxebizitza libreko metro karratu erabilgarriko batez besteko prezioa (berria eta erabilia) 2.960 eurokoa da, hau da, 2022an baino % 3,1 gehiago, 2015ean hasitako goranzko joera suabea mantenduz, V.4.1. grafikoan ikus daitekeen bezala.

4.1. ETXEBIZITZA ESKAINTZA

4.1.1. Etxebizitzen salerosketa eta prezioak: Eusko Jaurlaritzaren Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE)

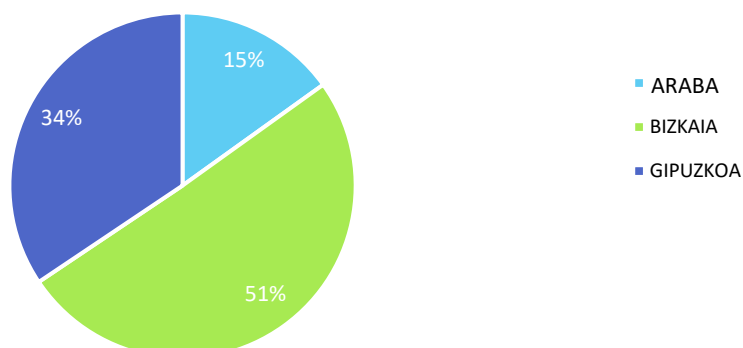
Eusko Jaurlaritzaren **Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE)**, zeinak higiezin salerosketa prezioei buruzko informazioa ematen baitu, Erregistratzaileen Elkargoaren informazioan oinarrituta, adierazten du 2023an EAEn 20.431 **etxebizitza salerosketa** erregistratu direla, hots, 2022an baino % 13,5 gutxiago eta 2013an baino % 84,7 gehiago. Azken hamarkadan, etxebizitza erabilien salerosketen bilakaera nabarmendu behar da, % 162 igo baitira (-% 14,1 azken urtean). 2023ko salerosketa guztietatik, % 16 etxebizitza berriak izan ziren eta % 84 etxebizitza erabiliak.

V.4.2. GRAFIKOA. ETXEBIZITZAREN SALEROSKETEN URTEKO BILAKAERA (LIBREA ETA BABESTUA) EAEn, BERRIA ETA ERABILIA BEREIZITA.

Hauxe da lurralde banaketa: salerosketen % 50,5 Bizkaian egin ziren (-% 17,5, 2022rekin alderatuta), % 34,4 Gipuzkoan (-% 3,6) eta % 15,1 Araban (-% 19,4).

V.4.3. GRAFIKOA. ETXEBIZITZA SALEROSKETA GUZTIEN BANAKETA EHUNEKOTAN (LIBREA ETA BABESTUA) EAEn, LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA. 2023.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE).

V.4.1. TAULA. EAEko ETXEBIZITZEN (LIBREEN ETA BABESTUEN) SALEROSKETA KOPURUAREN BILAKAERA, ETXEBIZITZA BERRIA ETA ETXEBIZITZA ERABILIA BEREIZITA. URTEKO DATUAK.

	ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA			EAE		
	BERRIA	ERABILIA	GUZT	BERRIA	ERABILIA	GUZT	BERRIA	ERABILIA	GUZT	BERRIA	ERABILIA	GUZT
2013	1.157	1.160	2.317	2.111	3.335	5.446	1.239	2.058	3.297	4.507	6.553	11.060
2014	747	1.150	1.897	1.689	4.089	5.778	1.216	2.799	4.015	3.652	8.038	11.690
2015	439	1.497	1.936	1.954	5.702	7.656	896	3.632	4.528	3.289	10.831	14.120
2016	527	1.699	2.226	1.647	6.697	8.344	1.306	3.944	5.250	3.480	12.340	15.820
2017	468	2.249	2.717	1.440	7.449	8.889	1.358	4.360	5.718	3.266	14.058	17.324
2018	531	2.654	3.185	1.697	8.476	10.173	1.373	5.200	6.573	3.601	16.330	19.931
2019	475	2.811	3.286	1.572	8.474	10.046	1.499	5.699	7.198	3.546	16.984	20.530
2020	451	2.928	3.379	1.576	7.291	8.867	1.125	4.505	5.630	3.152	14.724	17.876
2021	394	2.962	3.356	1.890	9.155	11.045	1.108	6.054	7.162	3.392	18.171	21.563
2022	667	3.158	3.825	2.042	10.456	12.498	924	6.376	7.300	3.633	19.990	23.623
2023	371	2.036	3.082	294	2.985	10.315	229	1.324	7.034	3.264	17.167	20.431
13/23 %	-67,9	75,5	33,0	-86,1	-10,5	89,4	-81,5	-35,7	113,3	-27,6	162,0	84,7
21/22 %	69,3	6,6	14,0	8,0	14,2	13,2	-16,6	5,3	1,9	7,1	10,0	9,6
22/23 %	-44,4	-35,5	-19,4	-85,6	-71,5	-17,5	-75,2	-79,2	-3,6	-10,2	-14,1	-13,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE)

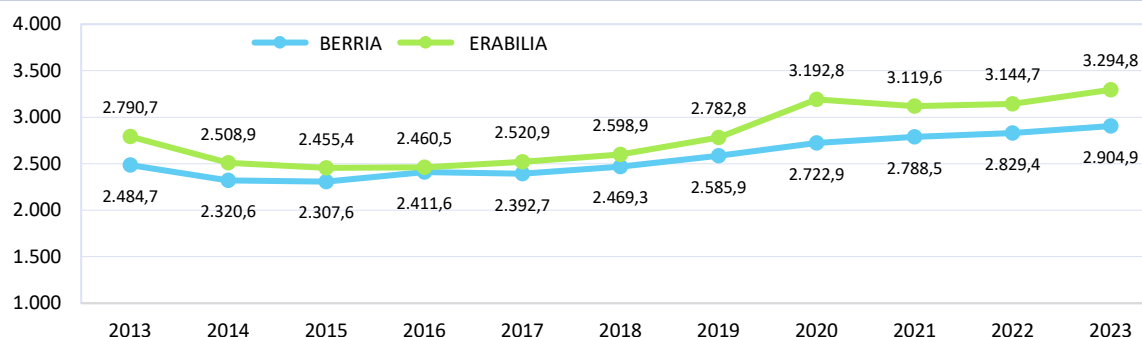
EAEko etxebizitzaren salerosketen **metro karratuko prezioari** dagokionez, etxebizitza librearen prezioa 2.960 euro/m² izan da 2023an, 2022an baino % 3,1 gehiago eta 2013an baino % 14,5 gehiago. Erabilitako etxebizitza librearen prezioa 2.904,9 euro/m² izan da (+% 2,7, 2022koaren aldean), eta etxebizitza libre berriena 3.294,8 euro/m² (+% 4,8).

Etxebizitza babestuaren metro karratuko prezioa zertxobait igotzen hasi zen 2013an, eta nabarmen jaitsi zen 2020an, 1.973,2 €/m²-ra iritsiz. 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), prezioa % 43,4 igo da 2021eko prezioarekin alderatuta, 2.763,2 euro/m²-ra iritsita, eta azken hamarkadan izandako gehieneko prezioa erregistratu da.

V.4.2. TAULA. EAEko ETXEBIZITZEN SALEROSKETEN BATEZ BESTEKO PREZIOAREN BILAKAERA. €/M² ERAIKIAK.

	ETXEBIZITZA LIBREA			ETXEBIZITZA BABESTUA
	LIBREA, GUZTIRA	ERABILIA	BERRIA	
2013	2.585,4	2.484,7	2.790,7	1.757,6
2014	2.371,7	2.320,6	2.508,9	1.832,5
2015	2.334,4	2.307,6	2.455,4	1.949,9
2016	2.420,2	2.411,6	2.460,5	2.091,3
2017	2.414,9	2.392,7	2.520,9	1.997,4
2018	2.490,3	2.469,3	2.598,9	2.016,1
2019	2.615,2	2.585,9	2.782,8	2.304,9
2020	2.798,1	2.722,9	3.192,8	1.973,2
2021	2.838,0	2.788,5	3.119,6	1.927,6
2022	2.872,2	2.829,4	3.144,7	2.763,2
2023	2.960,0	2.904,9	3.294,8	...
13/23 (%)	14,5	16,9	18,1	...
21/22 (%)	1,2	1,5	0,8	43,3
22/23 (%)	3,1	2,7	4,8	...

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE)

V.4.4. GRAFIKOA. ETXEBIZITZA LIBREAREN SALEROSKETEN PREZIOAREN BILAKAERA EAEn, BERRIA ETA ERABILIA BEREIZITA. DATUAK €/M²-TAN

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE).

V.4.3. TAULA. ETXEBIZITZA LIBREEN URTEKO KOPURUAREN BILAKAERA, BATEZ BESTEKO PREZIOAK M² ERABILGARRIAREN ARABERA (€) ETA BATEZ BESTEKO PREZIOAK (MILA €) LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA.

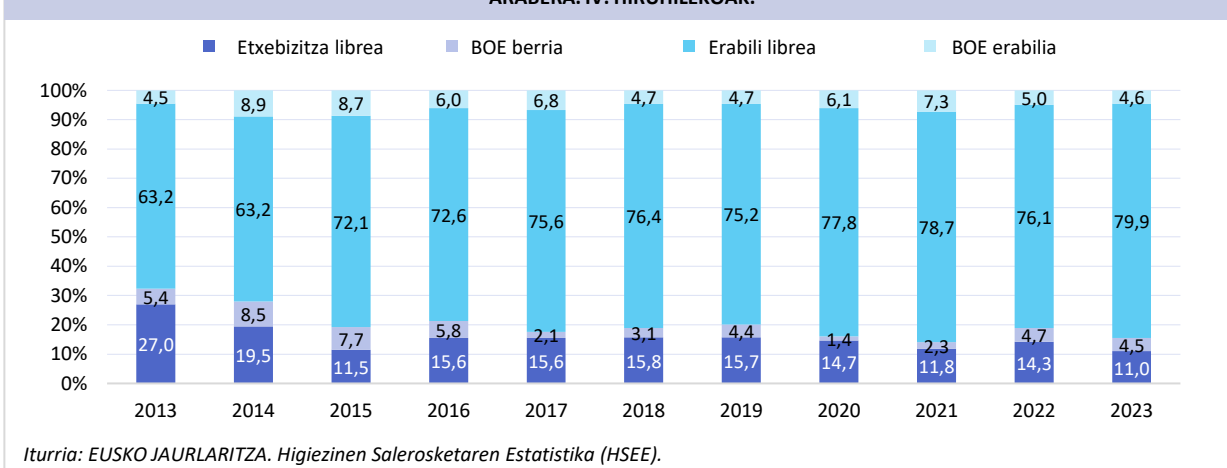
	EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	KOP.	PREZIOA /M ²	PREZIOA/ ETXEBIZITZA	KOP.	PREZIO A/M ²	PREZIOA/ ETXEBIZITZA	KOP.	PREZIO A/M ²	PREZIOA/ ETXEBIZITZA	KOP.	PREZIOA/ M ²	PREZIOA/ ETXEBIZITZA
2013	11.060	2.585,4	221.115	2.317	2.081,4	193.079	5.446	2.536,4	220.751	3.297	2.878,1	233.563
2014	11.690	2.371,7	204.940	1.897	1.861,1	169.404	5.778	2.310,7	201.666	4.015	2.681,3	224.960
2015	14.120	2.334,4	200.032	1.936	1.670,8	168.546	7.656	2.331,1	200.026	4.528	2.552,5	210.158
2016	15.820	2.420,2	208.275	2.226	1.652,1	157.275	8.344	2.377,8	208.363	5.250	2.740,1	224.980
2017	17.324	2.414,9	207.887	2.717	1.696,5	167.798	8.889	2.332,7	202.691	5.718	2.811,4	230.950
2018	19.931	2.490,3	212.720	3.185	1.747,6	165.237	10.173	2.416,4	209.093	6.573	2.880,2	235.951
2019	20.530	2.615,2	221.808	3.286	1.915,3	182.362	10.046	2.540,6	217.141	7.198	2.977,3	242.834
2020	17.876	2.798,1	241.238	3.379	2.055,8	197.510	8.867	2.736,2	237.083	5.630	3.207,1	266.120
2021	21.563	2.838,0	246.761	3.356	2.115,6	203.137	11.045	2.748,6	241.459	7.162	3.247,7	271.349
2022	23.623	2.872,2	242.782	3.825	2.271,7	203.899	12.498	2.777,8	236.256	7.300	3.306,1	271.567
2023	20.431	2.960,0	246.990	3.082	2.363,8	218.808	10.315	2.810,9	234.793	7.034	3.428,5	277.075
21/22 (%)	9,6	1,2	-1,6	14,0	7,4	0,4	13,2	1,1	-2,2	1,9	1,8	0,1
22/23 (%)	-13,5	3,1	1,7	-19,4	4,1	7,3	-17,5	1,2	-0,6	-3,6	3,7	2,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezinaren Salerosketaren Estatistika (HSEE).

EAEko **etxebizitza libreen** salerosketen **batez besteko prezioa** 246.990 eurokoa izan da 2023an, aurreko urteko batezbestekoa baino % 1,7 gehiago. Lurraldeka, Bizkaian % 0,6 jaitsi dira prezioak, eta Gipuzkoan eta Araban, berriz, % 2 eta % 7,3 igo dira, hurrenez hurren. Ondorioz, prezioak 277.075 euro (Gipuzkoa) eta 218.808 euro (Araba) artekoak dira, eta Bizkaia tartean dago, 234.793 euro etxebizitza bakoitzeko batez beste. Eraikitako metro karratuaren prezioan, EAEko batezbestekoa, ikusi dugun bezala, 2.960 euro/m² da (+% 3,1, 2022koaren aldean): garestiena Gipuzkoan, 3.428,5 euro/m², eta merkeena Araban, 2.363,8 euro/m². Bizkaia beste bien artean dago berriro ere: 2.810,9 euro/m².

Etxebizitza motari dagokionez, 2023ko laugarren hiruhilekoan egin ziren salerosketen % 79,9 erabilitako etxebizitza libreak izan ziren (2022an baino ehuneko 3,8 puntu gehiago eta 2013an baino 16,8 gehiago), % 11 etxebizitza libre berriak izan ziren (2022an baino 3,2 puntu gutxiago eta 2013an baino 16 puntu gutxiago), % 4,6 erabilitako etxebizitza babestuenak (2022an baino 0,4 gutxiago eta 2013an baino 0,1 gehiago) eta gainerako % 4,5a etxebizitza babestu berriak (2022an baino 0,2 gutxiago eta 2013an baino % 0,9 gutxiago). Beraz, azken hamarkadan etxebizitza libre berriaren salerosketa nabarmen murriztu da, eta erorketa hori konpentsatu egin da etxebizitza libre erabiliaren pisuak izan duen igoerarekin; aldiz, babestutako etxebizitzak ia ez du aldakuntzarik izan ez pisuan ez osieran (ikus V.4.5. grafikoa).

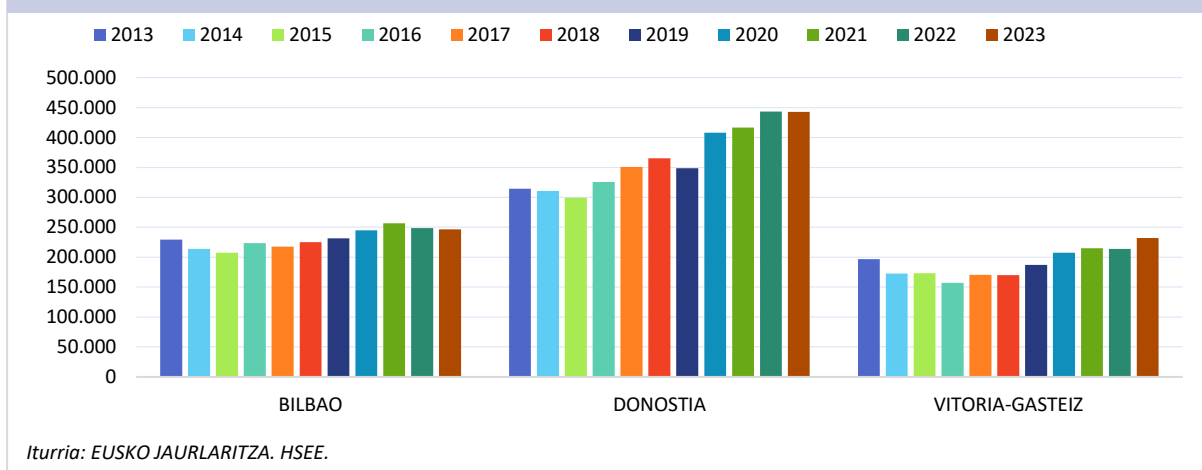
V.4.5. GRAFIKOA. ETXEBIZITZA SALEROSKETEN EHUNEKOAREN BILAKAERA EAE-N, BABES MAILAREN ETA ETXEBIZITZA MOTAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

Amaitzeko, **Euskadiko lurraldeetako hiriburuei** erreparatzen badiegu, etxebizitzaren prezioak gora egin du urteetan zehar hiru hirietan. Gasteizen prezioa 232.016 €-ra iritsi da 2023an, 2022an baino % 8,4 gehiago eta 2013an baino % 17,9 gehiago. Donostiak etxebizitzako preziorik garestiena du, 442.563 €; prezioa % 0,2 jaitsi da

2022aren aldean eta % 40,7 igo azken hamarkadan. Azkenik, Bilboko prezioa erdian dago, 246.706 €. Prezioa hau da: % 0,8ko jaitsiera 2022ren aldean eta % 7,5eko igoera 2013aren aldean. Ondorioz, Donostiak etxebizitza bakoitzeko preziorik altuena erregistratzen du hiru hiriburuetan, eta igoerarik handiena azken hamarkadan, nahiz eta badirudien egonkortu egin dela azken urtean, Bilbon bezala, Gasteizen igotzen jarraitzen duen bitartean.

V.4.6. GRAFIKOA. URTEKO BATEZ BESTEKO PREZIOAREN BILAKAERA ETXEBIZITZAKO (€) EAEko HIRIBURUETAN.

4.1.2. Eusko Jaurlaritzako alokairu merkatuaren estatistika (AME)

Eusko Jaurlaritzako alokairu merkatuaren estatistikak (AME) etxebizitzaren alokairu kontratuetan sinatutako errenta edo prezio eraginkorra aztertzen du. Eragiketa hori Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legetik aurrera sortutako erregistroetan gordailututako fidantzetan oinarritzen da eta, beraz, nahitaezkoa da hiri errentamenduen kontratuak erregistratzea eta etxebizitzak alokatzeko kontratuen fidantzak gordailutzea Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailak Eusko Jaurlaritzan duen ordezkari bakoitzaren. Nabarmendu egin behar da eragiketa horrek alokairuko prezioen kalitatezko datuak ematen dituela; izan ere, datu horiek, errolda batetik lortzen dira.

AMEk egiaztatu duenez, **2023ko abenduaren 31n** alokairu libreko 83.882 kontratu zeuden erregistratuta Eusko Jaurlaritzaren fidantza gordailuan (merkatuko prezioan),

indarrean; hau da, aurreko urtean baino % 8,6 gehiago. Horietatik 2.554 sasoiko etxebizitzak dira, eta duten berezitasunagatik, analisi honetatik kanpo geratzen dira. Era berean, ikerketa honetan ez dira aintzat hartzen familia bakarreko etxebizitzei dagozkien 1.595 kontratuak, ohiko etxebizitza erabilera izan arren, ezaugarri bereizgarriak direla-eta, berariazko analisi bat egitea merezi baitute.

V.4.4. TAULA. 2023-12-31N INDARREAN DAUDEN FIDANTZAK. ETXEBIZITZA LIBREAK ALOKATZEKO KONTRATUEI LOTUTAKOAK (MERKATUKO PREZIOETAN), ETXEBIZITZA MOTAREN ETA LURRALDEAREN ARABERA. EAE. 2022-2023 BILAKAERA.

		2023				2022	ALD. % 2022/23
		LURRALDEAK			EAE, GUZTIRA		
		ARABA	GIPUZKOA	BIZKAIA			
OHIKO ETXEBIZITZA	ERABILERA KOLEKTIBOA	11.275	28.750	39.708	79.733	73.603	8,3
	FAMILIA BAKARREKOA	382	498	715	1.595	1.539	3,6
	GUZTIRA	11.657	29.248	40.423	81.328	75.142	8,2
SASOIKO ETXEBIZITZA	ERABILERA KOLEKTIBOA	318	1.068	1.087	2.473	2.065	19,8
	FAMILIA BAKARREKOA	13	38	30	81	65	24,6
	GUZTIRA	331	1.106	1.117	2.554	2.130	19,9
GUZTIRA	ERABILERA KOLEKTIBOA	11.593	29.818	40.795	82.206	75.668	8,6
	FAMILIA BAKARREKOA	395	536	745	1.676	1.604	4,5
	GUZTIRA	11.988	30.354	41.540	83.882	77.272	8,6
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Alokairu Merkatuaren Estatistika, 2023.							

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Alokairu Merkatuaren Estatistika. 2023.

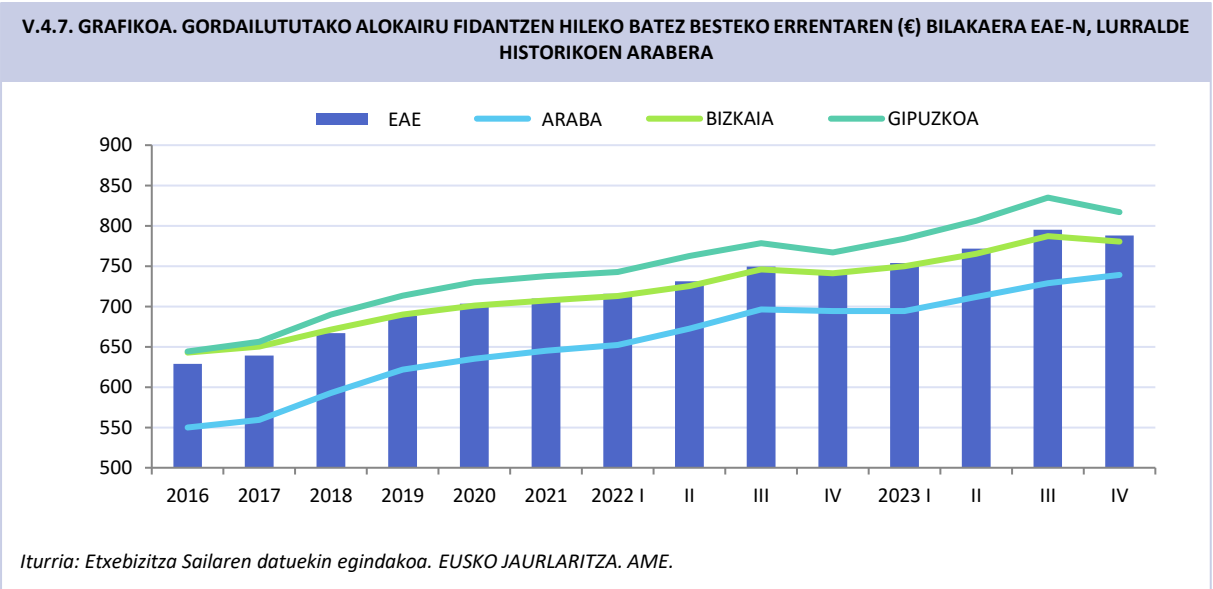
Beraz, alokairu libreko 79.733 kontratutan (V.4.4. taula) ezarrita dago Eusko Jaurlaritzak AMEri buruz egindako **txostenak aztertzen duen stocka**: ohiko etxebizitzarako egoitza erabilera duten eta alokairu libreko kontratuak 2023ko abenduaren 31n indarrean zituzten eraikin kolektiboetan kokatutako etxebizitzak; aurreko urtean baino % 8,3 gehiago.

Lurraldeka, alokatutako etxebizitzaren % 14,1 Araban daude (11.275 fidantza), % 36,1 (28.750 fidantza) Gipuzkoan, eta gordailu kopuru handiena (39.708 fidantzari dagozkien % 49,8) Bizkaian dago.

V.4.5. TAULA. ALOKAIRU MERKATUAREN ESTATISTIKA: JARRITAKO FIDANTZA KOPURUAREN ETA BATEZ BESTEKO ALOKAIRU ERRENTEN BILAKAERA, LURRALDEKA. 2016-2021 URTEKO ETA 2022-2023KO HIRUHILEKOKO DATUAK*.												
	EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	FIDANTZAK	€/etxebizitza	€/m²	FIDANTZAK	€/etxebizitza	€/m²	FIDANTZAK	€/etxebizitza	€/m²	FIDANTZAK	€/etxebizitza	€/m²
2016	17.324	628,9	8,4	2.561	549,9	7,1	8.373	642,8	8,9	6.390	644,2	8,4
2017	21.463	639,0	8,6	3.155	559,3	7,3	10.366	650,2	9,1	7.942	656,0	8,5
2018	22.033	667,1	8,9	3.134	592,5	7,7	10.479	671,1	9,3	8.420	690,1	9,0
2019	20.926	688,4	9,2	3.192	621,6	8,2	9.616	689,9	9,5	8.118	713,2	9,2
2020	18.523	703,3	9,4	2.748	635,2	8,3	8.305	701,2	9,7	7.470	730,2	9,4
2021	21.331	709,7	9,5	3.090	645,0	8,5	10.085	707,3	9,9	8.156	737,5	9,5
2022 I	5.524	715,9	9,7	738	652,4	8,5	2.735	712,9	10,0	2.051	742,8	9,6
II	5.437	731,4	9,9	761	672,3	9,0	2.726	725,3	10,2	1.950	762,6	9,8
III	5.320	749,6	10,1	827	696,2	9,1	2.629	746,0	10,5	1.864	778,4	10,0
IV	5.355	744,1	10,1	725	694,2	9,0	2.701	741,2	10,4	1.929	766,8	10,0
2023 I	5.637	753,8	10,2	814	694,2	9,1	2.862	749,9	10,5	1.961	784,1	10,1
II	5.046	771,6	10,3	770	711,9	9,2	2.507	765,4	10,7	1.769	806,4	10,4
III	4.414	795,1	10,5	698	728,9	9,5	2.138	787,2	10,9	1.578	835,0	10,4
IV	4.114	788,0	10,6	594	739,1	9,4	2.003	780,5	10,9	1.517	817,0	10,6

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Alokairu Merkatuaren Estatistika. 2023.

* Alokairu kontratuak kontratuaren hasierako hiruhilekoaren/urtearen arabera sailkatzen dira, gaur egun aktibo jarraitzen duten edo ez kontuan hartu gabe.

Alokairuaren errentetan, 2023ko azken hiruhilekoan eraturako fidantzek 788 euroko batez besteko errenta lortu dute, hau da, urte arteko % 5,9ko igoera. Eraikitako m² bakoitzeko prezioa kontuan hartuz gero, 2022ko laugarren hiruhilekoan 10,1 euro/m² izatetik 2023ko aldi berean 10,6 euro/m² izatera igaro da (+% 5).

Arabaren, laugarren hiruhilekoko hileko batez besteko errenta 739,1 €-koa da, hau da, 2022ko hiruhileko berean baino % 6,5 gehiago. Gainera, Euskadiko errentarik baxuena duen lurraldea da, bai kopuru absolutuetan, bai m²-ko batez besteko errentan (9,4 €/m² laugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino % 4,4 gehiago).

Bestalde, Bizkaiko Lurralde Historikokoak diren eta Eusko Jaurlaritzako gordailuan erregistratuta dauden indarreko fidantzak hilean alokairuan 780,5 euroko errenta izan dute (+% 5,3) eta 10,9 €/m² (aurreko urtean baino +% 4,8). Azkenik, Gipuzkoak 2023ko laugarren hiruhilekoan hiru lurraldeetako alokairuaren errenta absolutu handiena erregistratu du (817 € hilean, 2022an baino % 6,5 gehiago). Hala ere, lurralde horretako m²-ko batez besteko prezioa (10,6 €/m², 2022an baino % 6 gehiago) Bizkaiko prezioa baino 0,4 € baxuagoa eta EAEko batezbestekoaren berdina da.

4.1.3. Etxebizitza librearen salerosketa prezioen konparazioa, autonomia erkidegoen arabera

Lehenik eta behin, EINK "**Etxebizitzen Prezioen Indizea**" (EPI) egiten du, prezio libreko etxebizitzaren (berrien zein bigarren eskuko) salerosketa prezioen mailaren denbora bilakaera neurtzeko⁴³.

Horren eremutik kanpo daude, hortaz, etxebizitza babestuak, haien prezioak araututa daudelako eta ez direlako merkatuaren ohiko mekanismoen bidez arautzen.

V.4.6. TAULA. ETXEBIZITZA LIBREAREN PREZIOEN INDIZEA: URTEKO ALDAKUNTZA TASAK.												
	GUZTIRA				ETXEBIZITZA BERRIA				BIGARREN ESKUKO ETXEBIZITZA			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
ESTATUKO BATEZBESTEKOAK	2,1	3,7	5,5	4,2	6,5	4,6	6,2	7,5	1,4	3,6	5,3	3,6
ANDALUZIA	2,3	4,6	6,5	5,3	7,4	6,6	8,7	5,3	1,6	4,3	5,9	5,3
ARAGOI	2,6	3,8	4,3	4,3	4,0	3,2	5,0	8,3	2,1	4,0	4,1	3,3
ASTURIAS	3,2	4,2	4,6	3,5	6,4	2,7	7,3	6,9	2,7	4,4	4,1	3,0
BALEAR UHARTEAK	4,1	5,8	5,9	4,4	10,6	7,3	6,5	11,4	3,5	5,8	5,8	3,4
KANARIAR UHARTEAK	1,2	5,7	8,1	4,5	5,6	4,8	11,1	5,1	0,8	5,8	7,9	4,5
KANTABRIA	1,2	5,5	8,6	4,3	5,6	4,5	10,6	8,3	0,6	5,7	8,3	3,7
GAZTELA ETA LEON	2,4	3,6	4,1	3,5	5,6	3,9	6,3	4,7	1,9	3,5	3,6	3,2
GAZTELA-MANTXA	1,3	2,4	4,0	2,1	2,0	1,2	6,6	3,1	1,1	2,6	3,5	1,9
KATALUNIA	2,0	3,5	5,5	3,5	8,6	3,9	5,9	7,9	1,3	3,5	5,4	3,0
VALENTZIAKO E.	2,2	4,3	5,1	4,2	5,4	4,0	6,7	6,8	1,7	4,4	4,7	3,8
EXTREMADURA	0,5	2,3	2,8	2,2	0,2	2,2	4,6	2,0	0,6	2,3	2,7	2,2
GALIZIA	2,2	4,6	4,5	3,4	5,5	3,3	7,0	6,7	1,8	4,8	4,0	2,9
MADRIL	1,7	2,5	4,9	4,5	6,3	5,3	4,1	9,8	0,7	1,9	5,2	3,1
MURTZIA	3,1	5,2	4,8	3,8	6,9	6,7	7,1	4,7	2,6	5,0	4,5	3,7
NAFARROA	1,7	2,8	7,2	4,7	4,9	0,3	8,5	8,4	0,2	4,0	6,7	3,0
EAE	2,3	2,1	4,9	3,9	6,9	3,1	4,7	7,0	1,2	1,9	5,0	3,2
ERRIOXA	1,9	3,5	5,4	3,9	5,8	5,5	7,8	4,9	1,5	3,3	5,1	3,8
CEUTA	4,4	3,7	8,0	4,6	:	:	:	:	:	:	:	:
MELILLA	4,5	6,3	8,0	3,2	:	:	:	:	:	:	:	:

Iturria: EIN. EPI.

Inkestako emaitzek erakusten dutenez, prezioek 2008-2013 epealdian behera egin ostean, neurri desberdinekin, 2014an lehen igoerak izan ziren estatu mailan, eta bilakaera askoz orekatuagoa da EAEn (izan ere, aldakuntza nulua izan zen). 2015ean, erkidego guztiek izan zituzten tasa positiboak, eta joera horri eutsi zaio ordutik, nahiz eta ratioak gero eta txikiagoak izan diren.

⁴³ EPI Europar Batasunaren estatistika harmonizatuen produkzioaren eremuan planteatutako informazio eskaerari dagokio; beraz, haren helburuetako bat estatu kideak alderatzeko tresna izatea da, etxebizitza librearen prezioen bilakaerari dagokionez. Notarioen Kontseilu Nagusiak emandako datu baseetako informazioa darabil, Egiaztapenerako Notarioen Agentziaren bitartez. Administrazio erregistroak erabilia, batetik, biztanleria guztiaren informazio osoa dago eskuragai, eta horri esker, ez dago zertan laginketara jo; bestetik, edozein salerosketako informazioa gertatzen den unean sar daiteke indizearen kalkuluan: funtsezkoa da hori adierazle koiunturala izan nahi duen indize batean.

2023an (batez besteko datuak), EAEko etxebizitza libreen prezioak % 3,9 igo ziren, Estatuko batezbestekoa (% 4,2) baino gutxiago. Autonomia erkidego guztietan igo dira prezioak, eta Gaztela-Mantxak eta Extremadurak dituzte Estatuko ratorik baxuenak (% 2,1 eta % 2,2, hurrenez hurren). Beste muturrean, Andaluziak % 5eko igoera gaitu du (+% 5,3), eta Nafarroak % 4,7ko igoera dauka etxebizitzaren prezioetan.

Etxebizitza berrietan, EAEn KPlaren urteko hazkundea % 7koa izan da, eta Estatuan, berriz, % 7,5koa batez beste. Kasu honetan, gorabeherak Balearretako % 11,4ren eta Extremadurako % 2ren artean kokatzen dira. Bigarren eskuko etxebizitzetan, azkenik, EAEko hazkunde tasa % 3,2koa izan da 2023an, Estatuko batezbestekoaren (+% 3,6) azpitik. Gaztela-Mantxakoa da autonomia erkidegoetako ratorik baxuena (% 1,9), eta beste muturrean daude Andaluzia eta Kanariak, azken urtean % 5,3 eta % 4,5eko igoerak izanda, hurrenez hurren.

Bigarrenik, Garraio eta Mugikortasun Jasangarria Ministerioak (lehengo Sustapena) **etxebizitza libreko** (berria eta bigarren eskukoak) **higiezinaren transakzioen batez besteko balioak** zenbatetsi ditu hiru hilean behin bere Estatistika Buletinean, Notarioen Estatistikak emandako informazioarekin. Informazio horretatik abiatuta, 2021etik 2023ra bitarteko urteko batez besteko balioak kalkulatu ditugu (azken hori behin-behineko datuekin).

2023an EAEn saldutako etxebizitza libreen batez besteko balioa, notario erregistroetan agertzen denez, 233.126 eurokoa izan zen, 2022an baino % 0,1 gehiago eta estatuko batezbestekoa (180.749 euro) baino % 29 gehiago (-% 0,9). Oro har, preziorik altuenak Balearretan eta Madrilgo Erkidegoan daude, eta baxuenak Gaztela-Mantxan, Extremaduran eta Murtziako Eskualdean.

V.4.7. TAULA. ETXEBIZITZA LIBREKO HIGIEZINAREN TRANSAKZIOEN URTEKO BATEZ BESTEKO BALIOA. DATUAK EUROTAN.									
	GUZTIRA			ETXEBIZITZA BERRIA			BIGARREN ESKUKO ETXEBIZITZA		
	2021	2022	2023*	2021	2022	2023*	2021	2022	2023*
ESTATUKO BATEZBESTEKOAK	175.852	182.417	180.749	255.473	260.813	269.417	166.868	174.610	171.957
ANDALUZIA	162.263	170.460	172.725	238.364	236.744	246.663	152.440	163.301	165.889
ARAGOI	122.580	127.764	124.541	220.426	225.033	223.754	113.302	116.120	114.625
ASTURIAS	114.891	116.607	116.796	176.517	175.113	194.929	109.565	111.746	109.278
BALEAR UHARTEAK	372.341	402.811	377.973	587.041	517.447	501.977	352.821	390.012	363.643
KANARIAR UHARTEAK	161.942	174.565	176.441	199.952	218.369	204.548	159.334	171.442	174.458
KANTABRIA	144.070	153.109	148.378	160.586	184.036	164.773	142.156	150.091	146.289
GAZTELA ETA LEON	109.126	108.967	106.622	208.434	173.021	191.277	100.721	102.967	99.292
GAZTELA-MANTXA	94.838	94.785	95.676	138.544	127.953	158.875	91.011	92.284	89.768
KATALUNIA	206.396	211.105	210.672	282.319	288.724	306.431	199.498	204.744	202.983
VALENTZIAKO E.	132.147	140.112	144.554	208.568	225.315	245.447	123.205	131.810	133.238
EXTREMADURA	93.804	83.311	84.353	115.275	112.120	116.905	93.136	82.335	83.207
GALIZIA	122.654	125.640	126.425	170.249	178.352	181.441	117.627	121.403	121.500
MADRIL	279.083	297.801	301.791	347.630	385.684	396.738	268.380	287.370	290.824
MURTZIA	101.738	108.889	108.945	156.235	172.983	194.040	97.481	104.220	101.170
NAFARROA	170.614	173.579	183.305	228.671	236.041	263.744	155.753	158.245	155.465
EAE	227.350	232.992	233.126	296.062	278.897	296.431	218.544	225.525	224.035
- ARABA	190.023	192.956	208.363	247.817	226.887	256.613	183.727	187.028	200.862
- GIPUZKOA	253.574	263.246	266.545	309.699	291.037	302.853	245.373	257.353	258.334
- BIZKAIA	220.913	225.611	218.830	296.544	296.381	313.041	211.716	217.228	210.884
ERRIOXA	112.711	115.480	114.944	163.809	186.023	208.221	107.611	108.602	105.202
CEUTA	166.575	160.747	145.062	228.916	186.889	144.254	163.815	155.879	144.643
MELILLA	165.708	154.903	153.093	194.763	262.210	182.112	152.994	150.705	146.365

Iturria: Garraio eta Mugikortasun Jasangarria Ministerioa. Estatistika Buletina. Geuk egindakoa.

* 2023ko datuak behin-behinekoak dira.

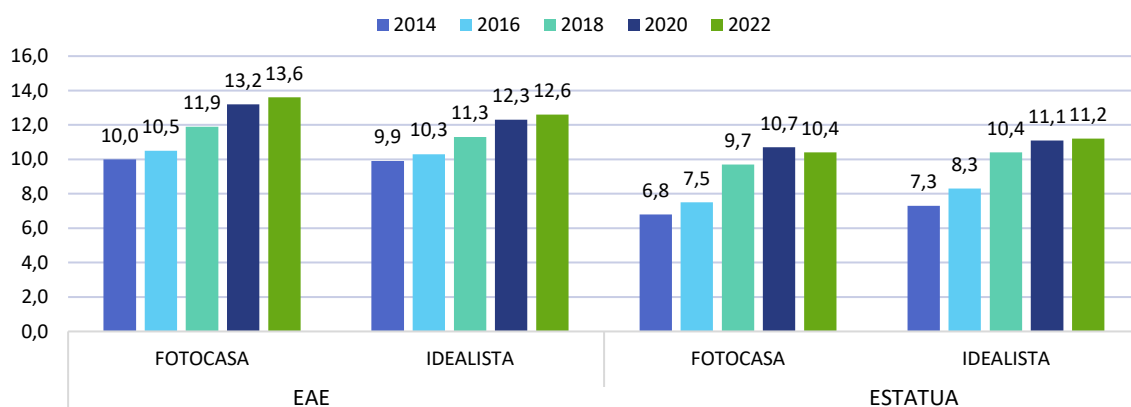
Eraikuntza berriko etxebizitzak bakarrik kontuan hartzen baditugu, EAEko datua 296.431 euroraino igotzen da, 2022an baino % 6,3 handiagoa. Zifra hori estatuko batezbestekoa (269.417 euro) baino % 10 handiagoa da, azken urtean % 3,3 igo baita. Erabilitako etxebizitzari dagokionez, EAEko batez besteko balioa, 2023an, 224.035 eurokoa da, 2022an baino % 0,7 gutxiago. Estatuko datua 171.957 da (-% 1,5), beraz, bien arteko aldea da nabarmenena, % 30,3koa.

4.1.4. Etxebizitzaren egoitzazko alokairuko errenten alderaketa, autonomia erkidegoen arabera

Garraio eta Mugikortasun Jasangarria Ministerioaren (lehengo sustapena) "*Etxebizitzaren eta Lurzorua*ren Behatokiak", aldian-aldian, **Etxebizitza Alokairuari buruzko Aldizkari Berezi** bat egiten du, bere Estatistika Buletinaren monografia gisa. Buletin horretan, autonomia erkidegoen arabera konparazio bat jasotzen da, azkena 2022ko datuekin, Estatuan ezarpen handia duten bi higiezin atarietako (Fotocasa eta Idealista) informazioetik abiatuta.

2022an preziorik altuenak Katalunia, Madril eta Balear Uharteetan daude, etxebizitzaren 13,5-15,2 €/m² inguruko balioekin. Laugarren postuan, Fotocasaren eta Idealistaren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoa dago, batez besteko alokairu errenta 13,6 €/m²-koa baita lehen atariaren arabera, eta 12,6 €/m²-koa bigarrenaren arabera. Bi zifra horiek Estatu osorako 10,4 eta 11,2 euro/m²-ko batez bestekoaren gainetik daude. Iturrien artean alde batzuk dauden arren, bi atariak erakusten dute batez besteko alokairu errenta hazi egin dela erkidego guztietan 2021eko errentarekin alderatuta.

V.4.8. GRAFIKOA. ETXEBIZITZAREN ALOKAIRUAREN BATEZ BESTEKO ERRENTAREN BILAKAERA EAE-N ETA ESTATUAN, HIGIEZIN ATARIEN ARABERA. EUROAK M2-KO.

Iturria: GARRAIOA ETA MUGIKORTASUN JASANGARRIA MINISTERIOA. Geuk egindakoa

4.2. ETXEBIZITZAK ERAIKITZEA

Lehenik eta behin, eraikuntza jarduerari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitzaren Behatokiak dio COVID-19aren pandemia gertatu zen 2020. urtean 4.152 etxebizitza eraikitzen hasi zirela, aurreko urtean baino % 32,5 gutxiago, eta 2021ean tasa positiboetara itzuli zen (+% 11,7), babestutako etxebizitzaren eraikuntza kopurua berreskuratu zelako.

2022an joera positiboak jarraitu zuen (+% 25,6), eta 2023an, 5.705 etxebizitza berri eraikitzen hasi zirenean, datu negatiboetara itzuli zen, zifra hori 2022koa baino % 2,1 txikiagoa baita. 5.705 etxebizitzetatik 1.962 babestutako etxebizitzak ziren (-% 16,4, 2022rekin alderatuta) eta 3.743 etxebizitza libreak; segmentu hori % 7,6 handitu da 2022. urtearekin alderatuta.

V.4.8. TAULA. ERAIKUNTZA JARDUERA EAEn: HASITAKO ETA AMAITUTAKO ETXEBIZITZAK.						
	HASITAKO ETXEBIZITZAK			AMAITUTAKO ETXEBIZITZAK		
	LIBREAK	BABESTUAK*	GUZTIRA	LIBREAK	BABESTUAK	GUZTIRA
2017	2.920	1.145	4.065	3.380	357	3.737
2018	4.617	1.615	6.232	3.562	859	4.421
2019	4.326	1.821	6.147	3.409	1.344	4.753
2020	3.124	1.028	4.152	3.390	562	3.952
2021	3.065	1.574	4.639	3.343	1.117	4.460
2022	3.479	2.348	5.827	3.562	1.565	5.127
2023	3.743	1.962	5.705	2.667	1.014	3.681
21/22 (%)	13,5	49,2	25,6	6,6	40,1	15,0
22/23 (%)	7,6	-16,4	-2,1	-25,1	-35,2	-28,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.
** Ikusi tipologiaren xehetasunak V.4.9. taulan.*

Hasitako etxebizitza babestuen ehunekoa igotzen joan zen 2022ra arte; hasitako etxebizitzan % 40,3 ziren. Hala ere, 2023an ratio hori % 34,4 jaitsi da.

Etxebizitza babestuko moten barruan, 2023an 24 zuzkidura bizitoki eraikitzen hasi ziren (2022an 63) eta 450 udal etxebizitza tasatu, % 100 jabetzan (+% 9,2). Halaber, Eusko Jaurlaritzaren kalifikazioa duten etxebizitzaren artean, 947 BOE (-% 45,7), 172 etxebizitza sozial (-% 152,9) eta 369 etxebizitza tasatu (-% 504,9) hasi ziren.

V.4.9. TAULA. EAEn HASITAKO ETXEBIZITZA BABESTUEN BILAKAERA, TIPOLOGIAREN ARABERA.						
	EJ-REN KALIFIKAZIOA DUTENAK			EJ-REN KALIFIKAZIOAZ KANPOKOAK		GUZTIRA
				ZUZKIDURA BIZITOKIAK	UDALAREN ETXEBIZITZA TASATUAK (JABE+ALOK)	
	BOE	SOZIALAK	TASATUAK			
2017	525	158	207	160	95	1.145
2018	996	42	72	305	200	1.615
2019	1.322	42	184	169	104	1.821
2020	851	23	27	99	28	1.028
2021	728	268	266	10	302	1.574
2022	1.744	68	61	63	412	2.348
2023	947	172	369	24	450	1.962
21/22 (%)	139,6	-74,6	-77,1	530,0	36,4	49,2
22/23 (%)	-45,7	152,9	504,9	-61,9	9,2	-16,4
Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Etxebizitzaren Behatokia.						

Bestalde, EAEn 2023an **amaitutako etxebizitza** guztiak 3.681 dira, aurreko urtean baino % 28,2 gutxiago, amaitutako etxebizitza babestuen segmentuan (-% 35,2) eta libreetan (% 25,1) izandako jaitsieren ondorioz. Horren ondorioz, etxebizitza babestuak EAEko eraikuntza jardueran duen partaidetzak behera egin du azken urtean, amaitutako etxebizitzaren pisua 2022ko % 30,5etik 2023ko % 27,5era igaro baita.

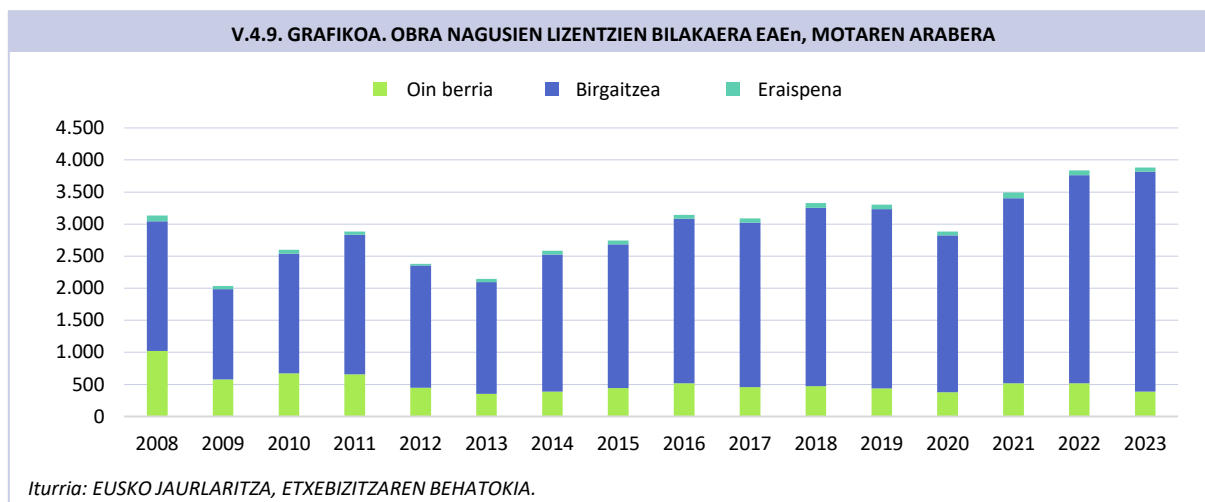
Bigarrenik, Etxebizitzaren Euskal Behatokiak 2023ko bere **“Eraikuntzari eta Etxebizitzari buruzko estatistikan”** nabarmentzen duenez, finkatu egin da azken urteetako eraikuntzako obren tipologiaren joera, gero eta gehiago birgaikuntzara bideratuta, azken urteetan bezala.

2023an, EAEko udalek guztira 3.883 obra handiko lizentzia eman zituzten (lizentzia berriak, birgaitzekoak eta eraistekoak zenbatuz), 2022an baino % 1,1 gehiago. Lizentzia guztietatik % 9,9 oin berriko eraikuntzetarako izan ziren, % 1,6 eraisteko, eta % 88,4 eraikinak birgaitzeko (2022an, % 84,6), hau da, 10etik 9, bi hamarkada aurretik lizentzia guztien % 50 baino gutxiago izaten zirelarik (2003an tasa % 49,8 izan zen).

V.4.10. TAULA. EAEko OBRA NAGUSIEN LIZENTZIEN GARAPENA, MOTAREN ETA LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA.											
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	21/22 (%)	22/23 (%)
EAE	GUZTIRA	3.145	3.087	3.329	3.304	2.885	3.494	3.839	3.883	9,9	1,1
	OIN BERRIA	518	459	475	436	377	519	516	386	-0,6	-25,2
	BIRGAITZEAK	2.567	2.563	2.778	2.800	2.445	2.885	3.249	3.433	12,6	5,7
	ERAISPENA	60	65	76	68	63	90	74	64	-17,8	-13,5
ARABA	GUZTIRA	810	786	820	827	704	891	863	816	-3,1	-5,4
	OIN BERRIA	137	128	136	133	113	191	181	135	-5,2	-25,4
	BIRGAITZEAK	659	644	664	673	568	668	657	660	-1,6	0,5
	ERAISPENA	14	14	20	21	23	32	25	21	-21,9	-16,0
BIZKAIA	GUZTIRA	1.646	1.695	1.773	1.744	1.528	1.775	1.997	1.991	12,5	-0,3
	OIN BERRIA	243	202	216	178	161	203	224	149	10,3	-33,5
	BIRGAITZEAK	1.380	1.462	1.530	1.541	1.348	1.547	1.749	1.820	13,1	4,1
	ERAISPENA	23	31	27	25	19	25	24	22	-4,0	-8,3
GIPUZKOA	GUZTIRA	689	606	736	733	653	828	979	1.076	18,2	9,9
	OIN BERRIA	138	129	123	125	103	125	111	102	-11,2	-8,1
	BIRGAITZEAK	528	457	584	586	529	670	843	953	25,8	13,0
	ERAISPENA	23	20	29	22	21	33	25	21	-24,2	-16,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Eraikuntza eta Etxebizitzari buruzko Estatistika.

Lurraldez lurralde, lizentzien % 51,3 Bizkaian eman ziren, % 21 Araban eta gainerako % 27,7ak Gipuzkoan. Lizentzia motari dagokionez, nabarmentzekoa da birgaitzeko lizentzien pisu handiagoa Bizkaian (lizentzien % 91,4, eta batezbestekoa, berriz, % 88,4), eta, ondoren, Gipuzkoan (% 88,6). Ratorik txikiena Araban dago (% 80,9), oin berrikoak % 16,5 baitira, EAEko batezbestekoaren aldean (% 9,9).

2008-2023ko epealdian gertaturikoa hartzen badugu kontuan, % 23,9 gehitu da obra nagusiko lizentzia kopurua (eraispentak barne), eta etxebizitza berriak eraikitzeko lizentzien jaitsiera handia nabarmentzen da: % 62,3. Birgaitzeko lizentziak, aldiz, nabarmen igo dira aldi berean, % 70, eta eraispentak, berriz, % 28,9 jaitsi dira.

4.3. ETXEBIZITZEN ESKARIA

4.3.1. Etxebizitzaren Behar eta Eskariari buruzko Inkesta, 2023

a) Etxebizitza izateko beharra

Beren gurasoekin bizi diren 18 eta 44 urte bitarteko pertsonen lehen etxebizitza eskuratzeko beharrerako hurbilketan, Eusko Jaurlaritzaren “Etxebizitzaren Beharren eta Eskariaren Inkestaren” (EBEI) arabera, 2023an diru-sarrerak zituzten guztira 70.013 pertsona zeuden euren lehen etxebizitza eskuratzeko beharrean, hau da, 2021eko inkestaren aldean % 7,9ko igoera egon da.

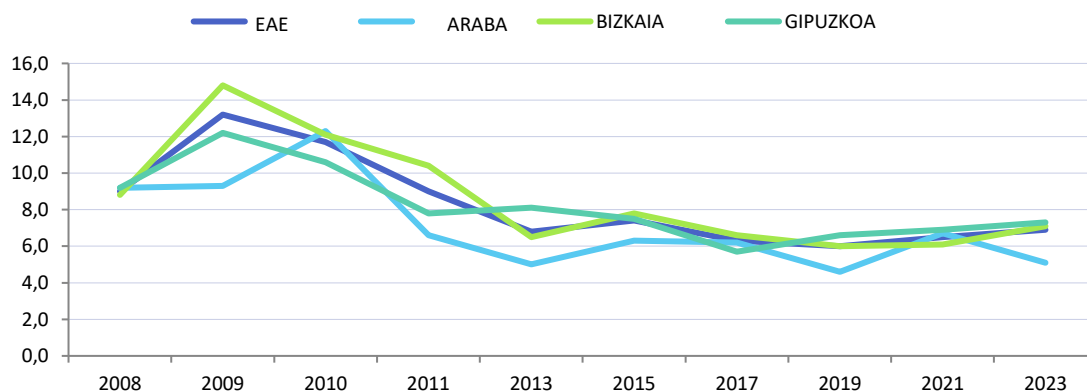
V.4.10. GRAFIKOA. LEHENENGO ETXEBIZITZA ESKURATZEKO BEHARRA: BEHARRA DUTEN PERTSONEN ETA ETXEBIZITZEN KOPURUAREN BILAKAERA

Iturria: ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA

Pertsona horiek behar duten etxebizitza kopuruari dagokionez (baxuagoa da, etxebizitza banaka edo bikotean eskuratu dezaketelako), guztira 63.378 pertsona dira, bi urte lehenago baino % 9 gehiago. Bilakaera horren arabera, lehen etxebizitza eskuratzeko eskaria egonkortu egin da Euskadin, 2009. urtean izandako beheranzko bilakaeraren ondoren (ikus V.4.10. grafikoa). Urte horretan iritsi zen maximora: 125.514 pertsona eta 110.667 etxebizitzako eskaria.

V.4.11. GRAFIKOA. LEHEN ETXEBIZITZA ESKURATZEKO BEHARRA: EHUNEKOA, ETXE GUZTIEN GAINEAN

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI 2019

Horrekin bat etorri, etxebizitza horiek EAEko etheen gain duten pisu erlatiboa neurtzen duen adierazlea ere egonkortu da. 2023an, lehenengo etxebizitzari lotuta egindako eskari kopurua EAEko etxe guztien % 6,9 izan zen, 2021ean baino 4 hamarren gehiago, eta 2009ko % 13,2ko kopuruarekin alderatuz, erdia baino gutxiago.

Bilakaera dinamika horrek hurbildu egin ditu, azken urteotan, lurraldeen beharraren indizeak, eta, ondorioz, 2023an haien arteko aldeak txikiak dira. Gipuzkoa da beharraren indize handiena duen lurraldea, % 7,3 (% 6,9 2021ean). Bizkaian, indizea puntu bat igo da, % 7,1era. Araban, bestalde, indizea 1,6 puntu jaitsi da aurreko urtearen aldean, % 5,1ean kokatuz (EAEko ratorik baxuena).

Lehen etxebizitza eskatzen duten pertsonen profila aztertuz gero, batez ere 25-34 urtekoen taldean pilatzen dira, % 53, 35-44 urtekoen artean % 17,5 dira eta 18-24 urtekoen % 29,8.

Gizonak eskatzaileen % 57,7 dira, eta emakumeak, berriz, % 42,3. Ikasketa mailari dagokionez, % 45,3k unibertsitateko titulua du, % 31,2k lanbide ikasketak eta % 13k bigarren mailakoak. Lehen mailako ikasketak dituztenak % 10,5 dira.

Gainera, lehen etxebizitza eskatzen dutenek, kasuen % 51,8an, inoren konturako lana eta kontratu finkoa dituzte, eta % 37,1etik behera aldi baterako kontratua. Beren kontura lan egiten duten langileak % 6,4 dira, eta % 2,6 langabezian dago. Etxebizitza moten gaineko lehentasunei dagokienez, parekatuta daude: % 42k alokairua lehenesten du eta % 41,8k, berriz, jabetza aukeratzen du.

Eskaria egiteko zioari dagokionez, 2021ean familiaren emantzipazioa aipatzen zuen % 78,1ek zio nagusi gisa (azken datu eskuragarria), eta % 17,4k, berriz, bikotekidearekin independizatzearekin dute lotura. Gainerako % 4,5ek beste arrazoi batzuk aipatzen dituzte, hala nola lan arrazoiengatik lekualdatzeko beharra.

V.4.11. TAULA. ETXEBIZITZA ESKURATU BEHARRA DUTEN BIZTANLEEN EZAUGARRIAK, EAEn. 2013-2023. EHUNEKO BERTIKALAK, BEHARRA DUEN KOLEKTIBO OSOAN.						
	2013	2015	2017	2019	2021	2023
ADINA						
18-24 URTE	12,9	11,9	15,6	16,3	26,8	29,8
25-34 URTE	73,2	68,2	62,7	58,3	53,5	53,0
35-44 URTE	13,9	19,8	21,7	25,5	19,7	17,5
BATEZ BESTEKO ADINA	28,0	30,3	30,0	30,6	29,0	..
SEXUA						
EMAKUMEA	48,6	42,5	47,5	45,2	47,1	42,3
GIZONA	51,4	57,5	52,5	54,8	52,9	57,7
ESKURATZE MOTA						
BANAKOA	52,3	49,9	55,2	43,7	55,4	...
BIKOTEAN	47,7	50,1	44,8	56,3	44,6	...
IKASKETA MAILA						
IKASKETARIK EZ / LEHEN MAILAKOAK	11,4	11,4	11,2	12,0	12,1	10,5
LANBIDE IKASKETAK	32,5	35,2	34,8	29,8	37,9	31,2
BIGARREN MAILAKO IKASKETAK	10,6	8,5	11,8	14,5	8,7	13,0
UNIBERTSITATE IKASKETAK	45,5	44,9	42,1	43,7	41,3	45,3
ERLAZIOA JARDUERAREKIN						
BERE KONTURA LAN EGITEN DU	11,0	13,3	9,4	10,8	6,3	6,4
LANDUNA, KONTRATU FINKOA	44,1	37,7	38,4	44,8	36,6	51,8
LANDUNA, ALDI BATERAKOA	36,6	44,7	45,7	39,4	51,1	37,1
LANGABEA	5,5	3,0	4,0	2,9	5,3	2,6
BESTE EGOERA BAT ETA ED/EE	2,9	1,3	2,5	2,1	0,7	2,1
EDUKITZE ARAUBIDEA						
JABETZA	36,7	26,5	36,1	40,3	39,6	41,8
ALOKAIRUA	38,7	52,2	49,0	45,7	42,4	42,0
BATA NAHIZ BESTEA	24,6	22,4	14,9	14,0	18,0	16,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. EBEI.

Aurkezten diren datuak baloratzeko orduan, ordea, ez da ahaztu behar 63.378 etxebizitza eskatu direla, eta eskaera egin duten familien % 19,8 soilik duela nahikoa diru-sarrera epe labur edo ertainean (% 28,2 2021ean). Egoera hori hiru lurraldeetan berdina da, baina zertxobait hobea Gipuzkoan eskatzaileen % 23,9k nahikoa diru-sarrera baitituzte, eta % 21,6k Araban eta % 16,7k Bizkaian.

V.4.12. TAULA. ETXEBIZITZA ESKARIEN BANAKETA, DIRU-SARREREN ARABERA. 18-44 URTE BITARTEKO EMANTZIPATU GABEKO PERTSONENTZAT BEHAR DIREN ETXEBIZITZEN KOPURUA. 2021-2023.						
		DIRU-SARRERA NAHIKOEKIN		NAHIKOAK EZ DIREN EDO IRREGULARRAK DIREN DIRU-SARREREKIN		ESKARIA GUZTIRA, DIRU-SARREREKIN
		ETXEBIZITZAK	%	ETXEBIZITZAK	%	
2021	ARABA	2.324	25,2	6.913	74,8	9.237
	BIZKAIA	8.799	30,8	19.814	69,2	28.613
	GIPUZKOA	5.269	26,0	15.018	74,0	20.288
	EAE	16.392	28,2	41.745	71,8	58.137
2023	ARABA	1.558	21,6	5.642	78,4	7.200
	BIZKAIA	5.750	16,7	28.610	83,3	34.360
	GIPUZKOA	5.220	23,9	16.598	76,1	21.818
	EAE	12.528	19,8	50.850	80,2	63.378

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI. Geuk egindakoa.

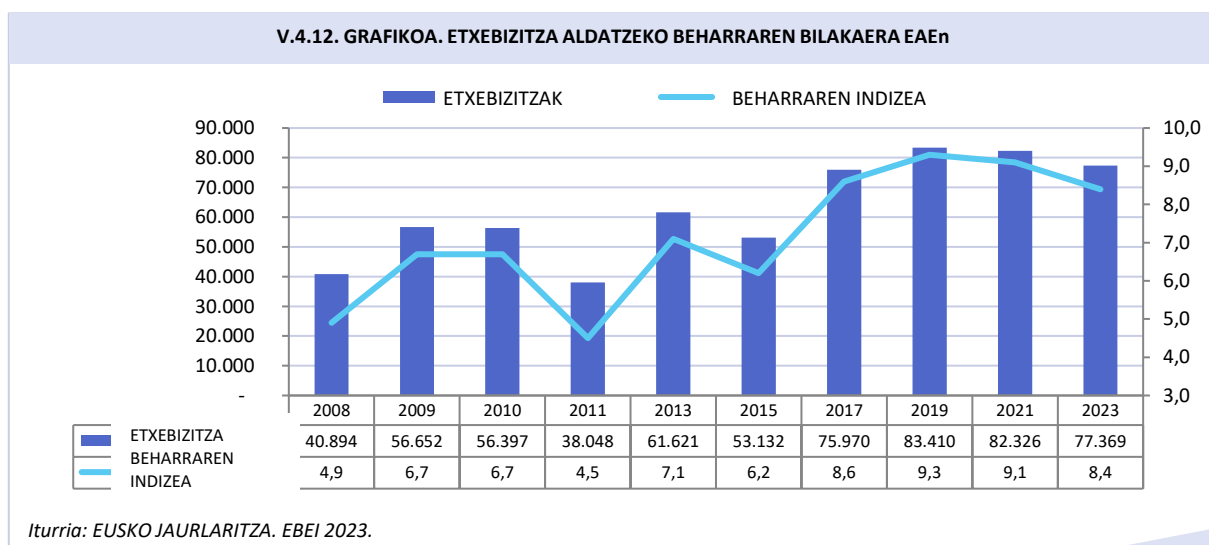
2021ekin alderatuz, murriztu da eskari eraginkorra (diru-sarrera nahikoa direla-eta) 16.392 etxebizitzatik 2023ko 12.528 etxebizitzara, hain zuzen ere (-% 23,6). Erorketa hori bereziki esanguratsua da Bizkaian eta Araban, % 34,7ko eta % 33ko jaitsierak egonik, hurrenez hurren. Gipuzkoan % 0,9 baino ez da jaitsi.

Eta, etxebizitza eskuratzeko beharra zehazteko, norberaren diru-sarreraren erabilgarritasuna baldintza gisa jarriko ez balitz, 2023an eskatutako 63.378 etxebizitzak 86.764raino handituko lirateke, diru-sarrerarik ez duten 23.386 etxebizitza gehiago batuta.

b) Aldaketa beharra

2023.urtean, EAEko 77.369 familiak zioten etxebizitza aldatu beharra zutela, hots, familia guztien % 8,4k. Hau da, % 6ko jaitsiera 2021aren aldean: urte horretan guztien % 9,1 ziren etxebizitza horiek. Badirudi datu horiek finkatu egiten dutela 2021ean hasi zen joera negatiboa, 2015-2019 urteetako gehikuntzaren (V.4.12. grafiko) ondoren.

Lurraldeka, portaera desberdinak ikusten dira. Araba da etxebizitza aldatzeko eskaeran igoera erregistratu duen bakarra, % 6,5ko hazkundearekin (11.170 familiak dute eskaria). Bizkaian, aldiz, behera egin du aldatzeko beharra duten familien kopuruak, EAE osoan baino neurri handiagoan: eskaera hori 11,6 % jaitsi da, beharra duten 39.959 etxetaraino. Bestalde, Gipuzkoan % 1,4ko erorketa egon da etxebizitza-aldaketaren eskarian (26.240 etxe).

Ondorioz, etxebizitza aldaketaren indizea Araban igo egin da (7,6tik 8ra), eta Bizkaian eta Gipuzkoan jatsi (9,6tik 8,3ra eta 9,1tik 8,8ra, hurrenez hurren).

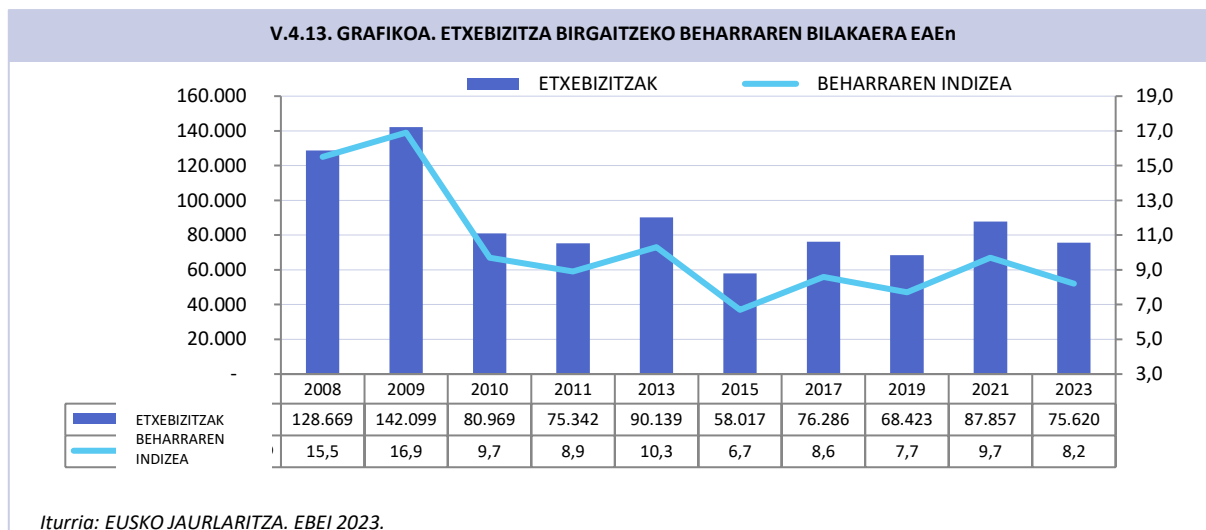
Etxebizitzaren tamaina desegokia da orain ere etxebizitza aldatzeko arrazoia; izan ere, hala aipatzen du % 31k, eta ondoren egungo etxebizitzaren egoera txarra (% 13,7) eta irisgarritasuna hobetzea (% 13,4) daude. Atzetik datoz etxebizitza jabetzan edukitzeko nahia (% 9,1), eta alokairu merkeago baten bilaketa (% 8,4), ohiko arrazoi gisa.

V.4.13. TAULA. ETXEBIZITZA ALDATZEKO BEHARRAREN KUANTIFIKAZIOA EAEn, LURRALDE HISTORIKOKA.						
	ETXEBIZITZAK			BEHARRAREN INDIZEA		
	2019	2021	2023	2019	2021	2023
ARABA	10.493	10.488	11.170	7,7	7,6	8,0
BIZKAIA	48.672	45.226	39.959	10,4	9,6	8,3
GIPUZKOA	24.245	26.612	26.240	8,4	9,1	8,8
EAE	83.410	82.326	77.369	9,3	9,1	8,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI 2023.

c) Birgaikuntza beharra

EBEiren zenbatespenen arabera, EAEko 75.620 familiek behar dute etxebizitza birgaitzeko jarduketa 2023an. Hala, kopuru hori EAEko familia etxebizitza parkearen % 8,2 da. Bilakaeraren aldetik, etxebizitza birgaitzeko beharrak behera egin zuen 2021aren aldean, bai etxeen bolumenean (-% 13,9), bai behar horren eragin erlatiboan (ehuneko -1,5 puntu) ere.

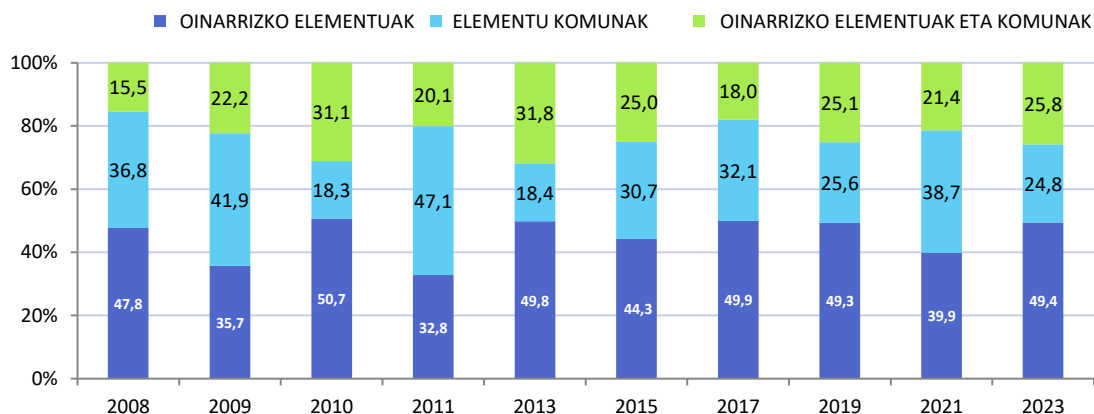
Lurraldeen arabera azterketak agerian uzten du 2023an birgaitze premien beherakada orokortua. Bizkaian, esku-hartze hori behar duten etxeen kopurua batezbestekoaren gainera erori da, % 17,9 (indizea bi puntu jaitsi da, 8,3ra), eta Gipuzkoako batezbestekoaren azpitik (- 12,5 indizea 1,5 jaitsita, 8,7ra). Araban, aldiz, birgaikuntza beharra % 1,9 igo da, eta behar indizeak berdinaratzen du (7,0).

Beharrezko birgaikuntzaren ezaugarriak dagokienez, familien erdiarentzat gutxi gorabehera (% 49,4), familia etxebizitzetako elementu pribatuak dira beharraren ardatza (komunak, lurra, berokuntza instalazioa, leihoak aldatzea, etab.). % 25,8k etxebizitza barruan eta eraikineko eremu komunetan birgaitzea behar du, eta gainerako % 24,8a eraikineko eremu komunetan soilik egiten diren birgaitze ekintzei dagokie.

V.4.14. TAULA. ETXEBIZITZA BIRGAITU BEHARRAREN KUANTIFIKAZIOA EAEn, LURRALDE HISTORIKOKA.						
	ETXEBIZITZAK			BEHARRAREN INDIZEA		
	2019	2021	2023	2019	2021	2023
ARABA	8.374	9.582	9.766	6,1	7,0	7,0
BIZKAIA	37.934	48.525	39.826	8,1	10,3	8,3
GIPUZKOA	22.115	29.750	26.028	7,6	10,2	8,7
EAE	68.423	87.857	75.620	7,7	9,7	8,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI 2023.

V.4.14. GRAFIKOA. BEHARRA DUTEN ETXEBIZITZETAN ESKATUTAKO BIRGAIKUNTZA MOTAREN BILAKAERA EAEn. DATUAK EHUNEKOTAN.

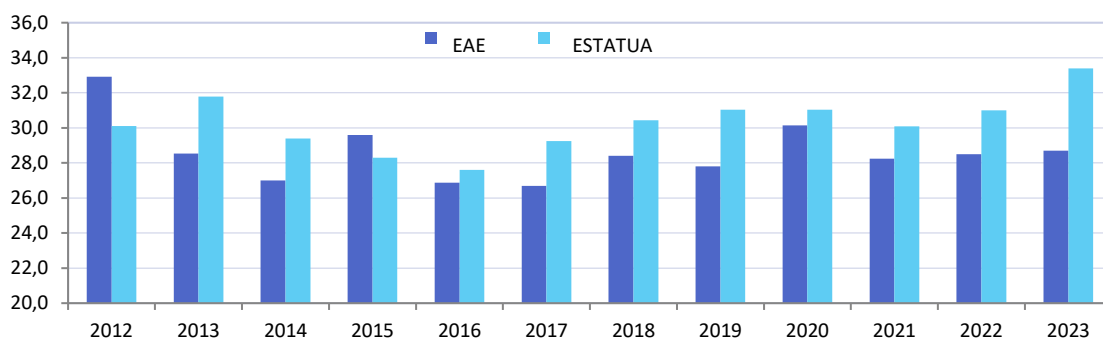

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI 2023.

4.3.2. Familien finantza ahalegina

Lehenik eta behin, Espainiako Jabetza, Ondasun Higiezin eta Merkataritzako Erregistratzaileen Elkargoaren **"Higiezin Erregistro Estatistika"** adierazten du EAEko etxeek beren etxebizitzak ordaintzeko egiten duten finantza ahalegina, hileko batez besteko hipoteka kuotaren eta soldata kostuaren arabera neurtuta, % 28,7koa dela 2023ko laugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino 0,2 puntu gehiago. Estatu osoari dagokionez, ibilbidea antzekoa da; izan ere, ahalegin hori batez besteko soldata kostuaren % 33,4ra iristen da 2023aren amaieran, duela urtebete baino 1,6 puntu gehiago.

V.4.15. GRAFIKOA. BATEZ BESTEKO HILEKO HIPOTEKA KUOTAREN ETA SOLDATA KOSTUAREN ARTEKO HARREMANAREN BILAKAERA EAEn ETA ESTATUAN. IV. HIRUHILEKOAK. DATUAK %-

Iturria: JABETZAREN ERREGISTRATZAILEEN ELKARGOA. Higiezin Erregistro Estatistika.

Epe luzeagoko ikuspegitik, azken hamarkadan (2013 eta 2023 bitartean) finantza esfortzu hori 0,2 puntu handiagoa da EAEn eta 1,6 estatuan.

Bigarrenik, EINen **"Familia Aurrekontuei buruzko Inkestak"** aukera ematen du jakiteko, ECOICOP (European Classification of Individual Consumption by Purpose) gastuaren sailkapenaren lau digituko desagregaziotik abiatuta, zer gastu egiten duten familiek beren etxebizitza nagusiaren alokairua ordaintzeko, bai eta etxebizitza nagusiari jabetzan egotzitako alokairua ere (halako etxebizitza baten jabe den familiak ordainduko lukeen

errenta, etxebizitza horretako maizterra balitz). Datu horiek etxe bakoitzeko batez besteko gastuari eta familia unitatearen urteko gastuaren gaineko ehunekoari dagokienez ematen dira.

2022an, informazioa dagoen azken urtean, EAEko familiek, batez beste, 7.545,29 euro gastatu zituzten urtean ohiko etxebizitza ordaintzeko, 2021ean baino %0,7 gehiago, etxebizitza horri jabetzan egotzitako alokairua kontuan hartuta. Zenbateko hori urteko familia-gastuaren % 21,28 da (-1,70 puntu aurreko urtearen aldean). EAEko gastua, gainera, Estatuko batezbestekoa (5.366,22 €) baino % 40,6 handiagoa da, hau da, Espainiako familien gastuaren % 17.

Alde hori aldatu egiten da etxebizitzaren alokairu-gastua kontuan hartzen badugu: EAEko familiek, batez beste, 803,18 euro gastatu zituzten 2022an (urteko gastuaren % 2,27) ohiko etxebizitzaren alokairuan; estatu osoan, berriz, gastu hori handiagoa da, bai kopuru absolutuetan (1.034,58 euro), bai erlatiboetan (gastu guztiaren % 3,28).

V.4.15. TAULA. FAMILIEN AHALEGINA ETXEBIZITZA ORDAINTEKO (ALOKAIRUA ETA JABETZA). EHUNEKOA, GASTU OSOAREN GAINEAN.

	ALOKAIRUA		JABETZA*	
	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA
2018	2,11	3,06	20,25	15,87
2019	2,26	3,34	20,59	16,08
2020	2,56	3,71	23,54	19,21
2021	2,27	3,25	22,98	18,35
2022	2,27	3,28	21,28	17,00
21-20	-0,29	-0,46	-0,56	-0,86
22-21	0,00	0,03	-1,70	-1,35

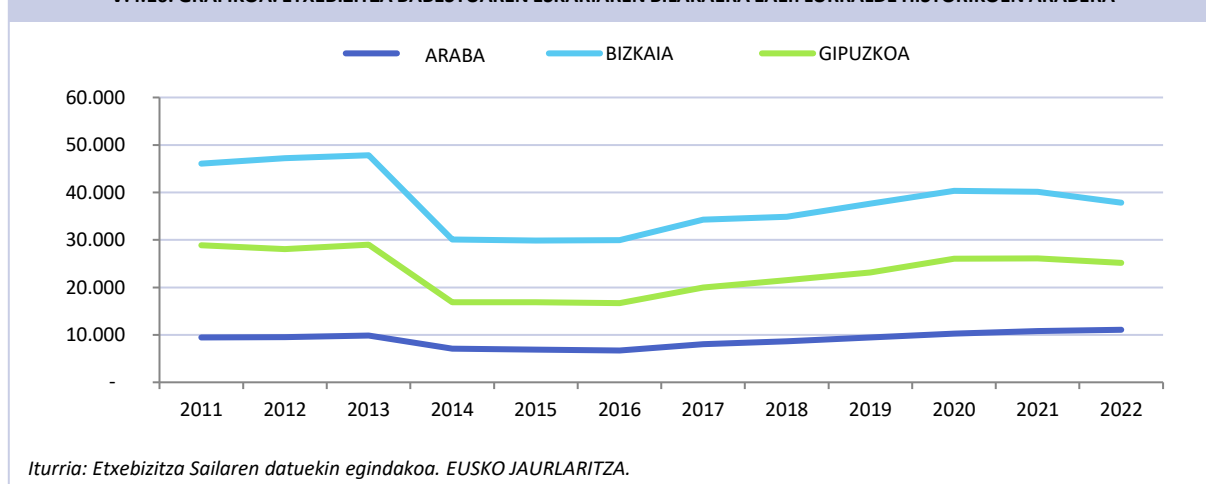
Iturria: EIN. FAI. Geuk egindakoa.

* Jabetzako etxebizitzari egotzitako alokairua.

4.3.3. Etxebiden, Euskal Etxebizitza Zerbitzuan, erregistratutako etxebizitza babestuen eskaria

Etxebizitzaren Euskal Behatokiaren “Euskadiko etxebizitzari buruzko laburpen txostena. 2022” izenekoak adierazi zuen Etxebide - Etxebizitzaren Euskal Zerbitzuan inskribatutako etxebizitza babestuaren eskaria 2022an 74.078 eskarikoa zela, hau da, aurreko urtean baino 2.949 gutxiago (-% 3,8). Sexuaren arabera banaketa nahiko egonkorra izan da azken urteetan, eta emakumeak pixka bat gehiago izan dira (pertsona bakarreko eskaeren % 54,8 2021ean).

V.4.16. GRAFIKOA. ETXEBIZITZA BABESTUAREN ESKARIAREN BILAKAERA EAEn LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA

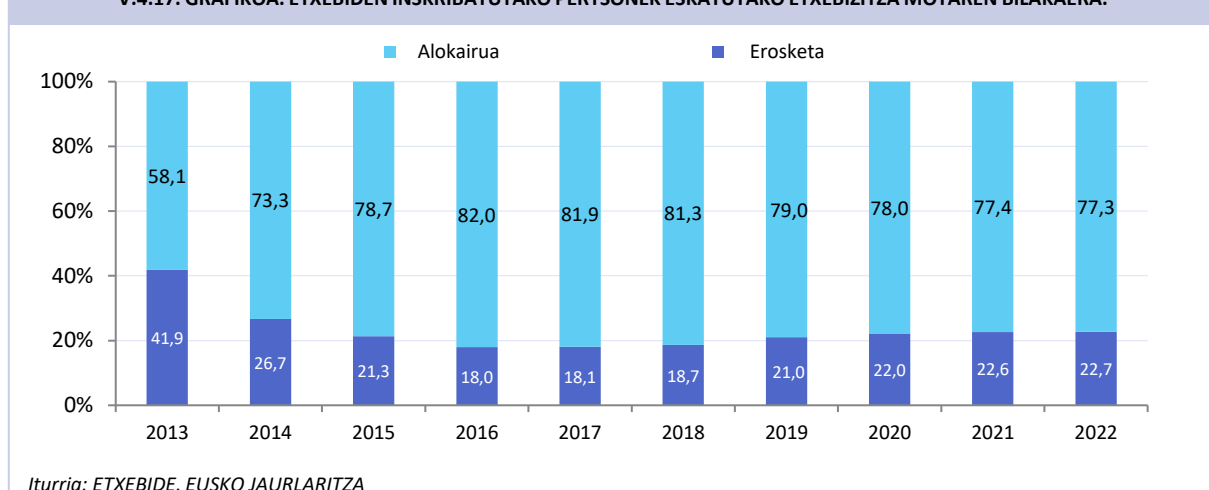
Lurraldeka, etxebizitza babestuen eskariak behera egin du 2022an, bereziki Bizkaian (-% 5,6), eta Gipuzkoako batez bestekoak ere behera egin du (-% 3,8). Araban, bestalde, % 2,7 igo da. Kopuru horiekin, Bizkaiko eskaria erdia baino gehiago da oraindik ere (% 51,1), ondoren, Gipuzkoakoa (% 33,9) eta hirugarrenik, Arabakoa (% 14,9) daudelarik.

V.4.16. TAULA. EAEKO ETXEBIZITZA BABESTUAREN ESKATZAILEEN BATEZ BESTEKO DIRU-SARREREN MAILA. URTEKO DATUAK, EUROTAN

	ALOKAIRU ESKARIA	EROSKETA ESKARIA	GUZTIRA
2018	12.434	23.234	17.970
2019	12.411	23.627	18.108
2020	12.706	24.418	15.244
18/19 (%)	-0,2	1,7	0,8
19/20 (%)	2,4	3,3	-15,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. ETXEBIDE.

V.4.17. GRAFIKOA. ETXEBIDEN INSKRIBATUTAKO PERTSONEK ESKATUTAKO ETXEBIZITZA MOTAREN BILAKAERA.

Eskatutako etxebizitza motari dagokionez, 2013an izena emandako biztanleen % 58,1k alokairuaren alde egin zuten, eta 2022an, berriz, ratioa % 77,3ra igo da (% 22,7k erostea aukeratu dute).

Analisiaren ardatzean 2020an (eskuragarri dagoen azken datua) Etxebiden inskribatutako pertsonen kolektiboaren ez6Ytaugarriak jarrita, lehenik eta behin, biztanleria eskatzailearen batez besteko diru-sarrera mailak behera egiten du, urtean 15.244 euroko diru-sarrera haztatuak izanik, 2019an baino % 15,8 gutxiago. 2019. urtearekin alderatuta, eutsi egiten zaio erosteko etxebizitza babestua eskatzen duten biztanleen diru-sarreraren mailari (24.418 €), baita alokairuko etxebizitza babestua eskatzen dutenenari ere (12.706 €).

Etxebizitza babestu baten eskatzaileek hilero aitortzen duten ordaintzeko gaitasunari dagokionez, kalkulatu da, batez beste, 355,5 eurokoa dela ordaintzeko gaitasuna, 2019an baino % 0,4 txikiagoa. Gaitasun hori altuagoa zen erosteko etxeen eskatzaileen artean (472,2 euro/hilean) babestutako alokairuko etxebizitzaren eskatzaileen artean baino (318 euro/hilean).

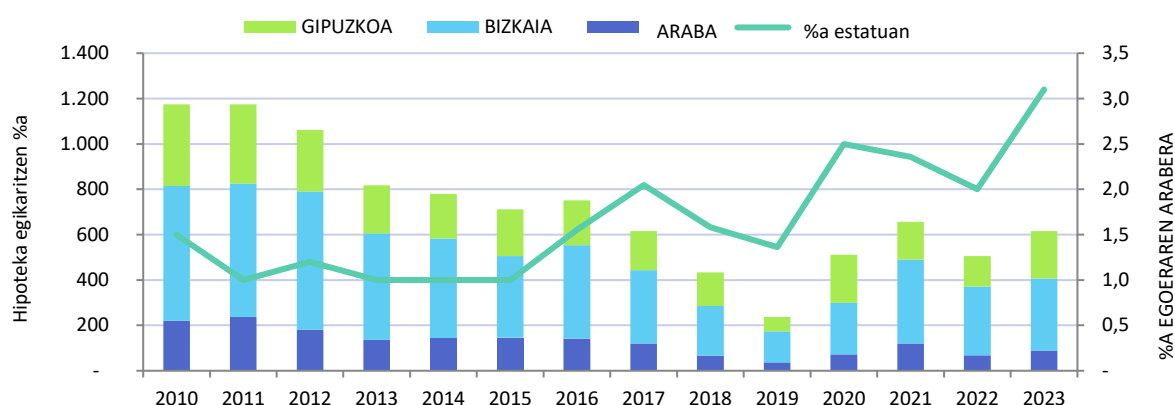
4.4. HIPOTEKA EGIKARITZEAK, KALERATZEAK ETA ETXEGABETZEAK

Bestalde, etxebizitzarekin lotutako alderdi delikatuetakoa bat da hipotekak edo alokairu errentak ordaindu ezin dituztelako etxebizitzak galtzen dituzten familien egoera. Hipoteka egikaritzean, kaleratze judizialen eta etxegabetzeen bilakaera aztertzean, fenomeno horri buruzko informazioa eskuratu dezakegu.

4.4.1. Hipoteka egikaritzeak

Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak (BJKN) hipoteka egikaritzeen baitan, bahi edo hartzekodunarentzako hipotekaren bidez bermaturiko zorrak ordaintzeko lehen instantziako epaitegietan izapideturiko prozedurak bildu dira, hartzekodunaren aldeko hipoteka eskritura dutenak eta jabetza erregistroan inskribatuak. Komeni da azpimarratzea hasten diren egikaritze guztiak ez direla jabeak kaleratuta amaitzen eta prozedura judizialek hipoteka egikaritzeengatik hainbat ziurtagiri egiteko aukera ematen dutela. Gainera, hipoteka egikaritze horiek pertsona fisiko eta juridikoen hiri finkenak dira (etxebizitzak, orubeak eta abar barne).

V.4.18. GRAFIKOA. EAEn AURKEZTUTAKO HIPOTEKA EGIKARITZEN KOPURUAREN ETA HORREK ESTATUKO KOPURU OSOAN DUEN PISUAREN BILAKAERA

Iturria: BJKN. Krisiak organo judizialetan eragindako ondorioei buruzko estatistikak

BJKNk hiru hilean behin estatistika txosten bat egiten du krisiak organo judizialetan dituen ondorioei buruz, eta Euskadiko **lehen instantziako epaitegietan aurkezturiko hipoteka egikaritzeen**⁴⁴ jarraipena egiten du, eta adierazi duenez, 2023an 615 egikaritze erregistratu ziren, hots, % 21,8ko igoera aurreko urtearen aldean. 2010etik 2019ra arte (2016an izandako igoera txiki bat salbuetsiz) era horretako prozedurak behera egiten ari ziren, 2009an egikaritze gehien erregistratu ondoren, 1.255, hain zuzen ere. Harrezkero, bilakaeran ez dago joera argirik. 2023an aurkeztutako 615 egikaritzeak Estatu osoko 19.577 egikaritzeen % 3,1 izan ziren (-% 21,5 2022aren aldean).

Lurraldeen arabera, Araban 89 egikaritze egin ziren, 2022an baino % 30,9 gutxiago eta EAEko % 14,5. Bizkaian 318 hipoteka egikaritze egin ziren, aurreko urtean baino % 5 gehiago, eta guztien % 51,7. Gipuzkoan, 2023an, 208 egikaritze aurkeztu ziren, aurreko urtean baino % 55,2 gehiago, eta EAEko guztien % 33,8.

4.4.2. Kaleratzeak eta etxegabetzeak

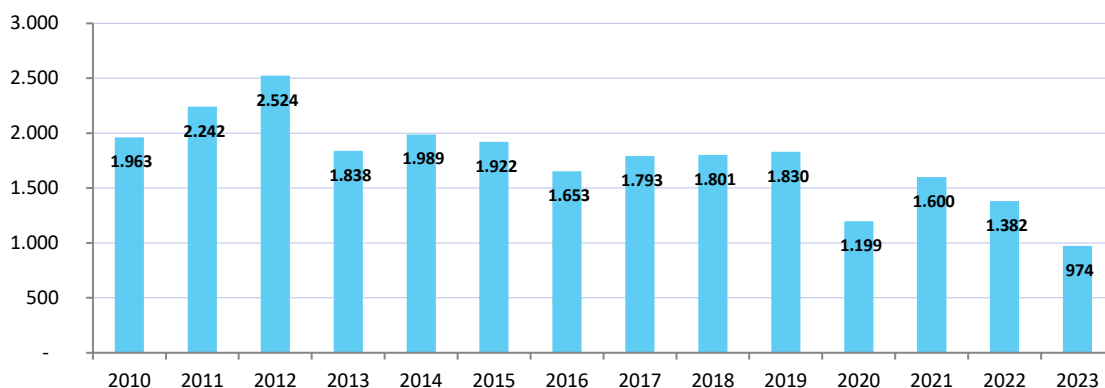
Hipoteka egikaritzea egin eta zenbait hilabete igaro ondoren, higiezinaren desjabetzea etorriko litzateke, zeinaren bidez higiezinaren jabetza kentzen zaion pertsona bati, epaileak emandako ebazpena betearazteko. Etxegabetze deritzo prozesu horri, baina termino hori ez da zuzena, zeren eta etxegabetzea soilik alokairu edo errentamendu kasuei baitagokie.

Guztira, 2023an, EAEn 974 **kaleratze** egin zituzten (kaleratze bat ondasun higiezin bakoitzeko, kaleratzea edo jabetza ematea sortzen dituen ezartzeak eta erabakitzen den prozesu mota edo prozesuaren fasea albo batera

⁴⁴ Aurkeztutako egikaritzeen bilakaera aztertu zuten, ez ebatzitako egikaritzeena, ezin baita jakin zenbateko eragina duen 2012an ezarritako luzamenduak berez aldariora den egikaritzeen ebazpenen tasan.

utzita erabakitzen denean, betiere, higiezinaren jabetza aldatzen bada, eta kontuan hartu gabe landa edo hiri finka den edo etxebizitza den edo ez), 2022an baino % 29,5 gutxiago. Datu hori Estatuan egindako kaleratzeen % 1,9 da (50.502), eta kasu horretan ere jaitsi egin dira, % 20,3.

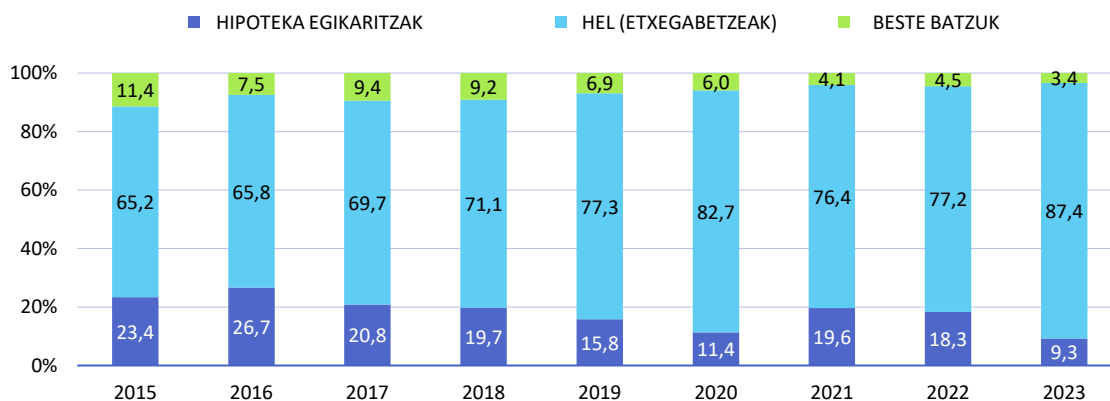
V.4.19. GRAFIKOA. EAEn JASOTAKO KALERATZE JUDIZIALEN URTEKO KOPURUAREN BILAKAERA

Iturria: BJKN. Kriak organo judizialean eragindako ondorioei buruzko estatistikak

Bestalde, **lehen instantziako epaitegiek egindako kaleratzeen** zifrak banandu egin daitezke hipoteka egikaritzeetatik, Hiri Alokairuetako Lege prozeduretatik (nagusiki ordaindu gabeko alokairuak) edo beste arrazoi batzuegatik (arbitrajeko laudoak, familia prozesuak, eta abar) eratortzen diren heinean.

V.4.20. GRAFIKOA. EAEn EGINDAKO KALERATZE JUDIZIALEN BANAKETAREN BILAKAERA ARRAZOIAREN ARABERA

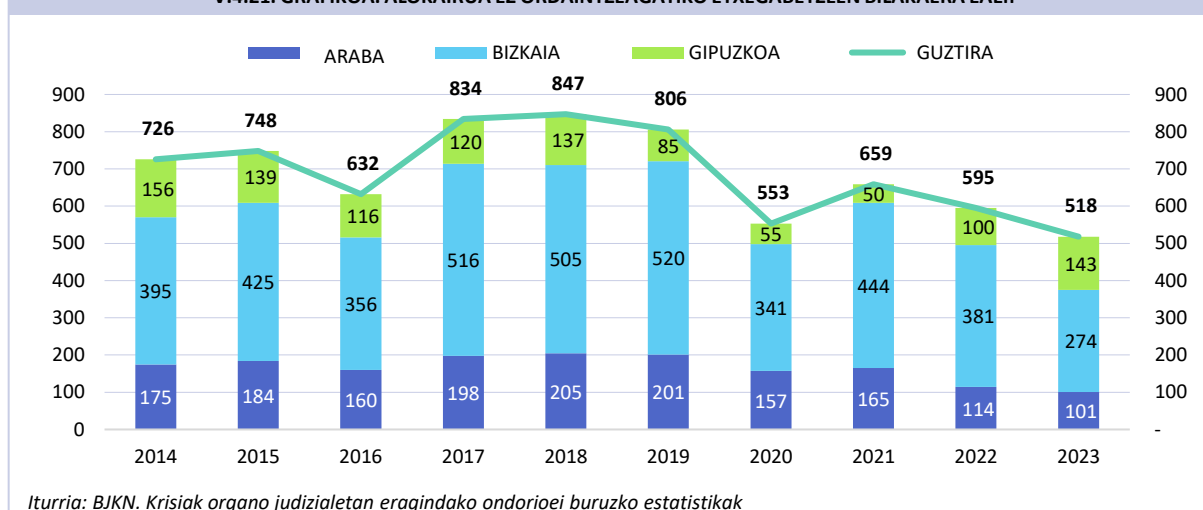

Iturria: BJKN. Kriak organo judizialean eragindako ondorioei buruzko estatistikak

Hala, 2023an, Euskadin, lehen instantziako epaitegiek 593 kaleratze egin zituzten, aurreko urtean baino % 23,1 gutxiago, eta Estatuko guztien % 2,2. Horietatik 55 hipoteka egikaritzak izan ziren (-% 61, 2022rekin alderatuz), 518 etxegabetze prozedurak (-% 12,9) eta 20 beste prozedura batzuk (-% 42,9). Kopuru osoa kontuan hartuz, serie guztian, alokairuko etxegabetzeak kaleratze gehienak izan ziren, 2023an % 87,4, 2022an baino 10,2 puntu gehiago hain zuzen ere.

Alokairua ez ordaintzeagatiko etxegabetzeei dagokienez, egiaztatu da Euskadin 2023an egindako 518 etxegabetzeak (-% 12,9) Estatuko guztien % 2,6 direla. Lurraldeka, bilakaerak alde batzuk ditu: Araban 101 etxegabetze izan dira, 2022an baino % 11,4 gutxiago, eta guztien % 19,5. Bizkaian 274 etxegabetze izan dira, aurreko urtean baino % 28,1 gutxiago eta guztien % 52,9. Gipuzkoan, aldiz, goranzko bilakaera izan du: 143 etxegabetze izan dira, 2022an baino % 43 gehiago eta gure erkidegoko guztien % 27,6.

V.4.21. GRAFIKOA. ALOKAIRUA EZ ORDAINTZEAGATIKO ETXEGABETZEEN BILAKAERA EAEn

4.5. ETXEBIZITZA POLITIKA

4.5.1. Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza politika

a) 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana. 2021eko jardueren ebaluazioa

2010etik aurrera, Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza politikaren oinarria alokairuko etxebizitza publikoaren parkea gehitzea eta hiri birgaitze eta berrikuntza politika berria sustatzea izan da, irtenbide eraginkor eta jasangarri gisa, hain zuzen ere. Halaber, lurzorua kudeatzeko politika aktiboari eutsi nahi dio, etxebizitza berriaren eraikuntzaren sektorea dinamizatzeko eta lurralde banaketa orekatuagoa lortzeko xedearekin, betiere, etxebizitza politikaren zerbitzurako baliabideen erabilera eraginkortasun handiagoa izateko testuinguruan, baina kontuan hartuta etxebizitzaren merkata erroto aldatu dela finantza krisiagatik eta higiezinaren burbuila lehertu izanagatik.

2021ean jarri zen indarrean 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana⁴⁵. Hau da plan horren **xedea**, "etxebizitza duin eta egoki baten beharra duten pertsonen erantzun integrala bermatzea, eta, horretarako, alokairu eskuragarriko eta etxebizitza-parkearen bizigarritasun-eta jasangarritasun-baldintzak hobetzeko baliabide-eskaintza areagotzea". Izan ere, **ikuspegi** hau du: "2024rako, etxebizitzarako eskubide subjektiboa bermatuko duten prestazioen sistema ezarrita eta finkatuta edukitzea, alokairu eskuragarriko etxebizitza-parkearen hazkundea eta kohesio soziala erraztuz; horretaz gainera, etxebizitza-parke publiko eta pribatua birgaitzeko bidea bultzatzea eta, horretarako, Europako Funtsak optimizatzea, birgaitze-politiken aldaketa estrategiko bat sustatuz –alegia, eraikinen kalitatea eta bizigarritasuna, birgaitze integrala, irisgarritasuna, energiaren efizientzia, inpaktu klimatikoa murriztea eta berrikuntza–".

⁴⁵ Memoria honen 2021eko edizioak zehaztasunez aurkezten ditu 2021-2023 EGPreko lehen nagusiak.

Planaren arkitektura honako ardatz eta estrategia hauetan banatzen da:

Azkenik, 2021-2023 EGparen **aurrekontu kostua** 1.237,6 milioi eurokoa da, eta Etxebizitza Sailburuordetzak (4312 Etxebizitza Programaren bidez) eta Visesa eta Alokabide sozietate publikoek gauzatzen duten gastu kontsolidatua jasotzen du, sozietateen arteko elkarrekiko gastu harremanak ezabatu ondoren, lehenik, eta sozietate horien eta etxebizitza programaren artekoak, ondoren. 2021-2023an ekonomia errealean gauzatu beharreko gastu eta inbertsio efektiboaren zifra da, eta 119 M (% 11) gehikuntza dakar, aurreko 2018-2020 aldirako Gida Planarekin alderatuta.

Hurrengo tauletan **planaren betetze maila** laburbiltzen da haren indarraldiko lehen urtean (**2021**), Eusko Jaurlaritzako Etxebizitzaren Behatokiak egindako txostenaren arabera:

V.4.17. TAULA. HELBURU KUANTITATIBOEN BETETZE MAILA, 2021-2023 ALDIRAKO ETXEBIZITZAREN GIDA PLANAREN 1. ARDATZAREN ARABERA, 2021EAN: "ALOKAIRU ESKURAGARRIA SUSTATZEA EUSKADIN"								
ADIERAZLEAK	2021		2022		2023		METATUTAKO BETETZE MAILA 2021-2023	
	HELBURUA	EGIKARITZA	HELBURUA	EGIKARITZA	HELBURUA	EGIKARITZA		
Alokairu babestuko parkeko etxebizitza kopurua	26.250	26.432	27.500	---	29.300	----	% 100,7	A
Alokairuko parke publikoaren kuota babestutako parke osoaren gainean	% 35	% 35,50	% 37	---	% 40	---	% 101,3	A
Abenduaren 31n errentamendu kontratuen erregistroan aitortutako higiezinaren kopurua (lokalak barne)	130.000	121.183	145.000	---	155.000	---	% 93,2	A
Alokairuko sustapen berriko etxebizitzak	900	712	1.450	---	1.650	---	% 79,1	M
Saileko babes publikoko etxebizitzak eta zuzkidura bizitokiak	250	185	250	---	250	---	% 74,0	M
Babes publikoko etxebizitzak, VISESA	500	453	500	---	500	---	% 90,6	A
Toki erakundeek sustatutako zuzkidura bizitokiak eta alokairua sustatzeko programan diruz lagundutako babes sozialeko etxebizitzak	0	0	100	---	100	---	E.E.	

Alokairu babestua eta eskuragarrian ekimen pribatu eta sozial bidez sustatutako etxebizitzak, Saileko alokairua sustatzeko programaren bidez eta alokairu eskuragarriko arau berriaren bidez diruz lagunduak	150	74	500	---	600	---	% 49,2	B	↓
Babes publikoko etxebizitzak edo libreak cohousing modalitatean eta Alokairu programa berria	0	0	100	---	100	---	200	E.E.	
Babes publikoko etxebizitzak eta operadore pribatuek eta kooperatibek erosketan edo erosketa aukerako alokairuan itundutakoak	1.150	888	1.200	---	1.250	---	% 77,2	M	=
Bizitegi lurzoruak. Operadoreek eskuratutako lurzoruen gainean eraiki daitezkeen babes publikoko etxebizitzaren kopurua	1.000	662	1.100	---	1.200	---	% 66,2	B	↓
Sailak eskuratutako lurzoruen gainean eraiki daitezkeen babes publikoko etxebizitzaren kopurua	800	537	800	---	800	---	% 67,1	B	↓
VISESAk eskuratutako lurzoruen gainean eraiki daitezkeen babes publikoko etxebizitzaren kopurua	200	125	300	---	400	---	% 62,5	B	↓
Sistemari emandako finantzazioa, Eusko Jaurlaritzaren eta Euskadin diharduten kreditu erakundearen artean ezarritako finantza hitzarmenaren bidez (M €)	30	17	70	---	100	---	% 56,7	B	↓
Etxebizitza izateko eskubidea aintzatetsita duten etxeak (urteko metatutakoa)	8.500	6.368	10.000	---	12.000	---	% 74,9	M	=
Etxebizitzako prestazio osagarria/Etxebizitzako prestazio ekonomikoa jasotzen duten etxeak (ekitaldi bakoitzeko hileko batezbestekoa)	30.000	36.084	29.000	---	28.000	---	% 120	B	↑
Gaztelagun programaren onuradun diren gazteak	2.500	2.469	3.500	---	4.500	---	% 98,8	A	↑
Hirugarren sektoreko erakunde eta entitateei gizarteratzeko sarrerako lagatako etxebizitzaren kopurua. Metatua	150	30	175	---	200	---	% 20,0	B	↓
Hirugarren sektoreko erakunde eta entitateei Housing First programaren esparruan lagatako etxebizitzaren kopurua. Metatua	25	28	50	---	75	---	% 112,0	A	↑
Kaleratzeen aurreko bizitoki programa alternatiboaren esparruko esleipen zuzenen kopurua. Urtero	40	44	50	---	60	---	% 116,0	A	
Genero indarkeriaren aurreko bizitoki programa alternatiboaren esparruko esleipen zuzenen kopurua urtero	30	53	35	---	35	---	% 176,7	A	↑
Biziguneko alokairu babestuko parkea osatzen duten etxebizitzaren kopurua abenduaren 31n	7.200	7.001	7.600	---	8.000	---	% 97,2	A	↑
ASAP alokairu babestuko parkea osatzen duten etxebizitzaren kopurua abenduaren 31n	300	263	400	---	500	---	% 87,7	A	↑
Ikuskatutako babestutako parke publikoko etxebizitza kopurua	9.500	9.222	9.750	---	9.750	---	% 97,1	A	↑

Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana. 2021eko jarduketaren ebaluazioa.

V.4.18. TAULA. HELBURU KUANTITATIBOEN BETETZE MAILA, 2021-2023 ALDIRAKO ETXEBIZITZAREN GIDA PLANAREN 2. ARDATZAREN ARABERA, 2021EAN: “BIZITEGI-ERAIKINEN PARKEAREN GAINEKO JARDUKETAK”.									
ADIERAZLEAK	2021		2022		2023		METATUTAKO BETETZE MAILA 2021-2023		
	HELBURUA	EGIKARITZA	HELBURUA	EGIKARITZA	HELBURUA	EGIKARITZA			
2.1.1.1. ILDO ESTRATEGIKOA. PARKE PRIBATUAREN BIRGAITZE ETA JASANGARRITASUN PROGRAMAK									
Euskoregiteen erregistratutako eraikinen ikuskapen teknikoak, abenduaren 31n	50.000	51.818	55.000	---	62000	---	% 104	A	
Birgaitutako eraikinen kopurua (esku-hartzeak dituzten eraikinen kopurua)	2.200	2.625	4.225	---	5070	---	% 119	A	
Birgaitutako etxebizitza kopurua (administrazio ebazpenen kopurua)	13.650	9.894	26.195	---	31.435	---	% 72	M	
Birgaikuntzaren gaineko proiektu integralak (eraginkortasun energetikoa gehi beste esku-hartze batzuk) Hasitako jarduerak: hobetutako eraikinen kopurua	645	193	2.155	---	3.200	---	% 30	B	
Birgaikuntzaren gaineko proiektu integralak (eraginkortasun energetikoa gehi beste esku-hartze batzuk): Hasitako jarduerak: emandako laguntzen eragina duten etxebizitzaren kopurua	4.000	2.014	12.600	---	19.200	---	% 50	B	
Irisgarritasuna hobetu duten etxeen kopurua (igogailuak, maldak, mugikortasuna)	4.000	2.467	5.100	---	5.900	---	% 62	B	
Instalatutako igogailuen kopurua	600	350	820	---	980	---	% 58	B	
Next Generation funts europarren kargurako eraginkortasun energetikoa birgaitutako etxebizitzaren kopurua (etxebizitza bakarren adierazlea)	0	---	3.800	---	7.733	---	E.E.		
Birgaikuntza prozesuen ostean sortutako etxebizitza kopurua. Eraikuntza eta Etxebizitza Estatistikatik ateratako datua eta adierazlea.	1.000	451	1.000	---	1.000	---	% 45	B	
2.1.1.2. ILDO ESTRATEGIKOA. ETXEBIZITZAREN PARKE PUBLIKOA MANTENDU ETA BIRGAITZEKO LANAK SUSTATZEA									
Zero Planean birgaitutako etxebizitza publikoen kopurua	100	---	100	----	100	---	E.E.		
3.1.1.7. ILDO ESTRATEGIKOA ENPRESA SAREA ETA HORREK BALIO ERANTSIA SORTZEKO DUEN AHALMENA INDARTZEA									
Diruz lagundutako proiektuen kopurua ERAIKAL laguntza programaren esparruan, hiri habitata eta berrikuntza babesteko.	50	---	70	---	80	---	Deialdirik gabe 2021		

iraunkortasuna sustatzeko eta kudeaketa sistemak indartzeko							

Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana. 2021eko jarduketaren ebaluazioa.

V.4.19. TAULA. HELBURU KUANTITATIBOEN BETETZE MAILA, 2021-2023 ALDIRAKO ETXEBIZITZAREN GIDA PLANAREN 3. ARDATZAREN ARABERA, 2021EAN: “BIZITEGI-ERAIKINEN PARKEAREN GAINEKO JARDUKETAK”.									
ADIERAZLEA	2021		2022		2023		METATUTAKO BETETZE MAILA 2021-2023		
	HELBURUA	EGIKARITZA	HELBURUA	EGIKARITZA	HELBURUA	EGIKARITZA			
3.1.1. ILDO ESTRATEGIKOA. GOBERNANTZA ETA JARRAIPIEN SISTEMAK									
Etxebizitzako politika publikoaren ebaluazio txostenen kopurua	4	3	5	---	6	---	% 75	M	
Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana. 2021eko jarduketaren ebaluazioa.									

b) Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala 2022-2036 aldirako.

2022ko azaroan, Euskadiko 2022-2036 aldirako Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala sinatu zen. Tresna estrategikoa eta egiturazkoa da, eta eragile publiko eta pribatu askok konpromisoa hartzen dute 2015eko Legeak ezarritako etxebizitzarako eskubide subjektiboaren eraginkortasunean modu koordinatuan aurrera egiteko. Guztira, 88 erakundek egin dute bat Itunarekin, gizarte zibiletik edo kolektibo profesionaletatik hasi eta erakunde eta enpresetaraino.

Hau da Itunaren **helburu** nagusia: "etxebizitzarako eskubidea eskubide eraginkor gisa bizkortzea. Etxebizitza duin eta arrazoizko prezioa bat eskuratzea giza garapen jasangarriaren funtsezko elementuetako bat da, zeinarekin erabat konprometituta baitago Euskal Autonomia Erkidegoa".

Era berean, helburu nagusi hori **lau helburu kuantitatibotan** zehazten da, Itunaren esparruan garatzen diren jarduerak gidatuko dituztenak:

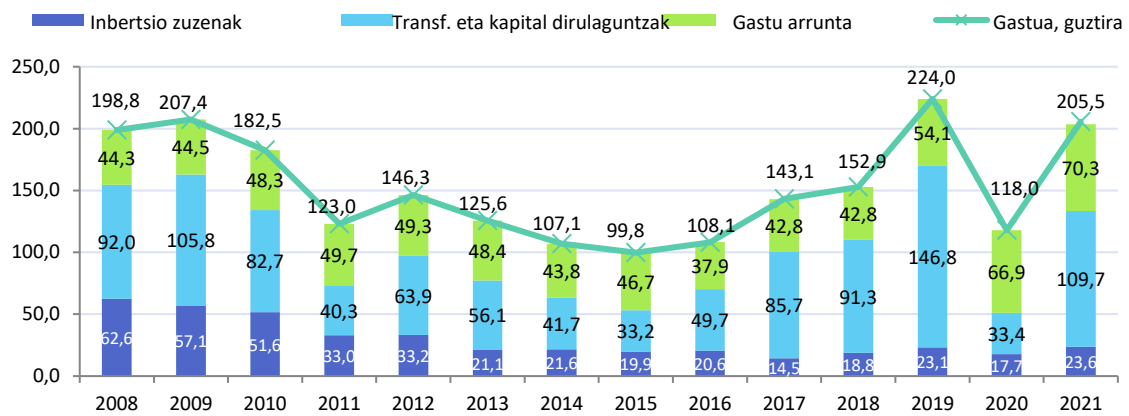
- **1. xedea.** Arrazoizko prezioa alokairuaren eskaintza publikoa Euskadin dauden etxebizitza nagusien % 5ekoa izatea 2036. urtearen amaieran.
- **2. xedea.** 2036an babes publiko iraunkorreko etxebizitzak Euskadin dauden etxebizitza nagusien % 12 izatea, 2021eko % 7,7arekin alderatuta.
- **3. xedea.** Eraikin guztien % 1,5eko urteko birgaikuntza-indizetik % 3ra pasatzea, Europako zuzentarauek eta politikek 2030erako eta 2050erako ezarritako helburuak betetzeko.
- **4. xedea.** Talde kaudimendunei etxebizitza libreen eskaintza ahalbidetzea, bai obra berria bai etxebizitza berriak, birgaitze-prozesuak egin ondoren, sustatuz.

Era berean, Ituna lehentasunezko 6 jarduera ildoren inguruan eratzen da, eta horietatik 4 zuzeneko eragina duten ildoak dira (inbertsio handiagoa etxebizitzan, dimentsio soziala, txertatzea orokortzea eta eraikuntzaren sektore erakargarria), eta zeharkako laguntzako 2 ildo (udal estrategia eta inplikazio eta lankidetzaren publikoa, pribatua eta soziala).

Azkenik, Itunak partaidetza, lankidetzaren eta gobernantza eredu bat ezartzen du, Etxebizitza Sailburuordetzak bultzatua, baina parte hartzen duten eragile guztiek osatua. Era berean, jarraipen adierazle batzuk ezartzen ditu, Itunaren helburu kuantitatiboak eta jarraibideak betetzen diren ebaluatzeko. Adierazle horien bidez, Etxebizitzaren Euskal Behatokiak jarraipen txosten bat egingo du urtero.

c) Etxebizitzako gastua

V.4.22. GRAFIKOA. EUSKO JAURLARITZAREN ETXEBIZITZA SAILAREN GASTUAREN BILAKAERA KAPITULUEN ARABERA. MILIOIKA EURO.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA

Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Sailak egindako gastua (gehienekoa 2009an izan zen, 207,4 milioi eurokoa), erdira murriztu zen 2015ean (99,8 milioi euro arte), kontrako egoeraren ondorioz. 2016tik aurrera, berriz ekin zaio hazkunde bideari, 2019an 224 milioi eurora iritsi arte eta, beraz, 2009ko gehienekoa gainditu da.

2020an, gastua nabarmen erori zen (2019aren aldean -% 47,3), eta Etxebizitzaren Euskal Behatokiak aitortzen du pandemiaren ondoriozko krisiak zailago jarri zuela ekimen ugari martxan jartzea. 2021ean (eskuragarri dagoen azken datua), egindako gastua berriro hazi zen 205,5 milioi eurora arte (+% 74,1); hau da, EAEko BPGd-aren % 0,26, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago, gastuaren bilakaeraren eta ekonomia hazkundearen emaitza gisa.

Hurrengo puntuetan, Etxebizitza Sailak 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Planaren jarraibideak aplikatuz 2021an egindako birgaitze eta alokairu politiken jarduketan laburpena aurkezten da.

d) Birgaitzea. 2021eko jarduketak.

Etxebizitzaren Behatokiaren kalkuluen arabera 2021ean emandako laguntzek 9.894 etxebizitza birgaitzen lagundu zuten EAEn (+% 31,6 2020koaren aldean), guztira 24,6 M € (+% 73,2) emanda.

2021ean birgaitutako etxebizitzaren kopurua ez da berreskuratu COVID-19aren krisiak 2020an eragindako erorketatik. Hala ere, helburu horietarako dirulaguntzen bidez emandako zenbatekoak nabarmen hobetu ditu aurreko urteetako datuak, V.4.23. grafikoan ikus daitekeen bezala.

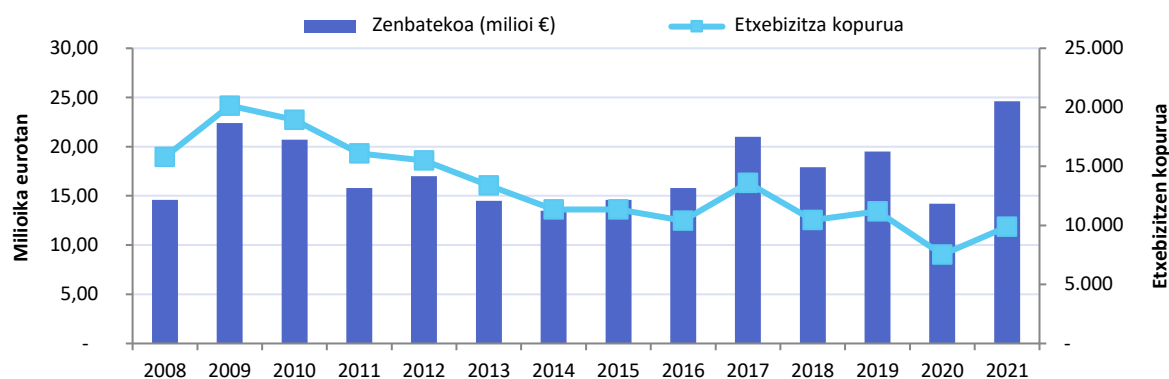
V.4.20. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETXEBIZITZA SAILAREN GASTU LIKIDATUAREN BILAKAERA ETA BPGd-N DUEN PISUA.

	ETXEBIZITZA SAILAREN GASTUA		EAEKO BPGd-a PREZIO ARRUNTETAN		BPGd-AREN GAIKOR GASTUA (%)
	M €	(%)	M €	(%)	
2015	99,8	-6,8	68497	3,2	0,15
2016	108,1	8,3	71239	4,0	0,15
2017	143,1	32,4	73697	3,5	0,19
2018	152,9	6,8	76888	4,3	0,20
2019	224,0	46,5	79537	3,4	0,28
2020	118,0	-47,3	71829	-9,7	0,16
2021	205,5	74,1	78039	8,6	0,26

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitzaren Behatokiaren eta EUSTATen datuak erabiltuta egindakoa.

Ondorioz, 2021ean nabarmen igo zen batez besteko dirulaguntza, 2.486 €-raino etxebizitza bakoitzeko; hau da, aurreko ekitaldian baino % 31,7 gehiago.

V.4.23. GRAFIKOA. EAEn BIRGAITUTAKO ETXEBIZITZEN ETA DIRULAGUNTZEN ZENBATEKOAREN BILAKAERA

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. ETXEBIZITZAREN BEHATOKIA.

Birgaikuntza motari dagokionez, ekimen isolatuak jardueren % 84,2 eta funtsen % 74 dira; aldiz, birgaikuntza integratuak jardueren % 15,8 eta laguntzen zenbatekoaren % 26.

e) Alokairua. 2021eko jarduketak.

Alokairuko etxebizitzaren sustapena bultzatzeko xedea izanik, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak, etxebizitza babestuen zuzeneko sustatzaile gisa jarduteaz gain, **dirulaguntzen gaineko politikari** eusten dio, eta beste eragile publiko eta pribatu batzuentzako laguntzak ematen ditu alokairu araubidea sustatzeko; bestalde, oso ibilbide irregularra izan dute azken urteotan, bai ukitutako etxebizitzaren, bai bideratutako funtsen kopuruari dagokionez. 2021ean, 138.267 euro bideratu ziren laguntza horietara, aurreko urtean baino % 96,9 gehiago, alokairuko 4 etxebizitza sustatzeko. Zenbateko oso hori dirulaguntza bidez eman zen, ez baitzen subsidiorik eman.

V.4.21. TAULA. EUSKO JAURLARITZAKO ETXEBIZITZA SAILAK ALOKAIRURAKO EMANDAKO DIRULAGUNTZEN ETA LAGUNTZEN BILAKAERA. ERAGINPEKO ETXEBIZITZAK ETA GASTUA, EUROTAN.

	ETXEBIZITZAK	ALOKAIRURAKO LAGUNTZAK (EUROAK)			
		DIRULAGUNTZAK	LAGUNTZAK	GUZTIRA	ALD. %
2015	0	0	0	0	-100,0
2016	184	8.019.600	7.679.699	15.699.299	-
2017	104	3.936.200	106.515	4.042.715	-74,2
2018	1	49.692	0	49.692	-98,8
2019	83	2.421.000	845.637	3.226.637	6.393,3
2020	76	3.040.000	1.403.837	4.443.837	37,7
2021	4	138.267	0	138.267	-96,9

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

V.4.22. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETXEBIZITZA SAILAK ALOKAIRUA SUSTATZEKO EMATEN DITUEN MAILEGUEN BILAKAERA. EUROTAN.

	BERRIA, ALOKAIRUAN	ZUZKIDURA BIZITOKIAK	BABESTUTAKO ALOKAIRUA	GUZTIRA
2015	0	0	3.740.000	3.740.000
2016	8.300.000	0	0	8.300.000
2017	6.430.000	0	542.000	6.972.000
2018	0	0	0	0
2019	16.005.000	2.542.000	0	18.547.000
2020	2.894.375	0	0	2.894.375
2021	0	0	0	0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

Gainera, gobernuak maileguak ematen ditu baldintza berezietan alokairuko etxebizitza sustatzaileentzat. 2021ean, ez da mailegurik formalizatu programa honen bidez (V.4.22. taula).

Bestalde, Etxebizitza Sailaren **"Bizigune"** programaren helburua etxebizitzaren alokairua erraztea da jabeek jasotzen duten errenta baino kopuru baxuagoan. Modu horretan, EAEko etxebizitza hutsak erabiltzen dira, babestutako alokairuan horiek eskainiz. 2021ean, laguntza hauen zenbatekoa 36 M €-koa da, 2020an baino % 18 gehiago.

2021ean hartutako eta kudeatutako 7.001 etxebizitzak 2020ko datuen aldean % 8,5ko igoera eragiten dute, programa hau 2003an martxan jarri zenetik zenbatekorik altuena. Bilakaera horren ondorioz, batez besteko dirulaguntza 5.138,9 eurokoa da etxebizitza bakoitzeko, 2020an baino % 8,6 gehiago.

Era berean, Eusko Jaurlaritzak, partikularren artean errentamendu erregimena sustatzeko beharra ikusita, 2012tik aurrera alokairu libreko merkatuan bitartekaritza programa bat garatzen du, **"ASAP programa"** (Alokairu segurua Arrazoizko Prezioa), eta, gainera, Bizigunek, emaitzak gorabehera, kostu handia dakarkio Sailari.

2021ean 213 errentamendu kontratu formalizatu ziren, 2020an baino 63 gutxiago. Era berean, Etxebizitzaren Behatokiak nabarmendu du 2021ean programak 263 etxebizitza dituela inskribatuta, aurreko urtean baino 50 gutxiago, eta, beraz, okupatutako etxebizitzaren tasa % 81ekoa da (2020an, % 88,2). Bestalde, batez besteko alokairu errenta 510 eurokoa izan zen 2021an (+% 0,8 aurreko urtearekin alderatuta).

Azkenik, 2019an, **"Gaztelagun" programa** jarri zen abian, alokairua ordaintzeko zuzeneko laguntzen bidez gazteen emantzipazioa bultzatzeko. 2021ean 1.635 pertsonari eman zitzaizkien laguntzak (2020an baino 165 gehiagori), guztira 2,12 M (-% 29,1, aurreko urtearen aldea, eta, beraz, batez beste 1.298,22 euroko laguntza eman zitzaient onuradun bakoitzeko (2020an baino % 22 gutxiagori).

V.4.23. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN "BIZIGUNE" PROGRAMAREN LAGUNTZEN BILAKAERA.				
	ESKURATUTAKO ETXEBIZITZAK	DIRULAGUNTZAK (MILIOI EUROTAN)	EURO/ETXEBIZITZA	ALD. %
2015	4.589	19,27	4.199,9	0,0
2016	4.499	19,50	4.334,3	3,2
2017	4.639	24,00	5.173,5	19,4
2018	5.325	23,50	4.413,2	-14,7
2019	6.004	29,13	4.851,8	9,9
2020	6.451	30,50	4.732,0	-2,5
2021	7.001	36,00	5.138,9	8,6

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

V.4.24. TAULA. "ASAP" ALOKAIRUAREN BITARTEKARITZA PROGRAMA. EMAITZA NAGUSIAK		
	INSKRIBATUTAKO ETXEBIZITZAK	SINATUTAKO ALOKAIRU KONTRATUAK
2015	233	145
2016	254	221
2017	260	209
2018	263	212
2019	271	223
2020	313	276
2021	263	213

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

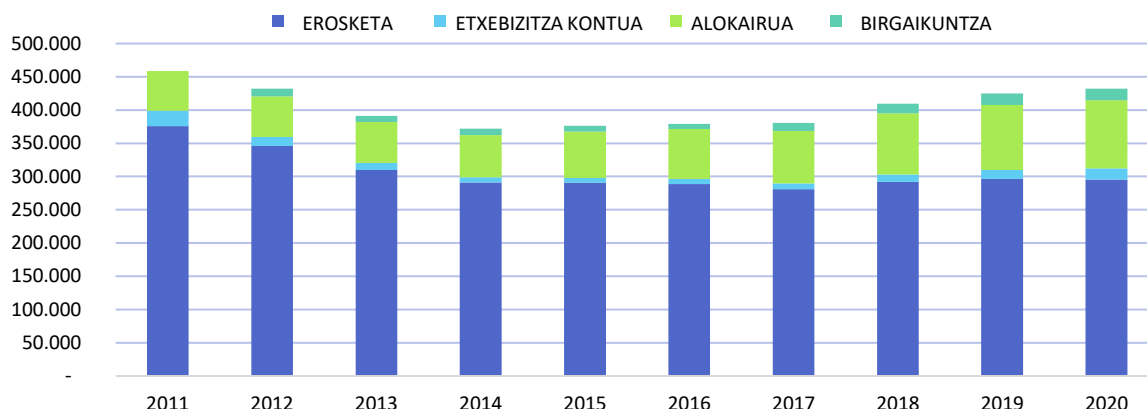
V.4.25. TAULA. "GAZTELAGUN" PROGRAMA. EMAITZA NAGUSIAK			
	PERTSONA ONURADUNAK	ZENBATEK OA GUZTIRA (€)	ZENBATEK OA BATEZ BESTE (€)
2019	746	966.528	1.295,60
2020	1.800	2.995.069	1.663,92
2021	1.635	2.122.596	1.298,22

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

4.5.2. Foru aldundien etxebizitzarako zerga politikak

Eusko Jaurlaritzak garatu duen etxebizitza politikaz gain, interesgarria da gastu fiskalen kopuru handiak ezagutzea, foru aldundiek etxebizitza gaietan esku-hartze publikoa egiteko tresna gisa erabiltzen dituztelako.

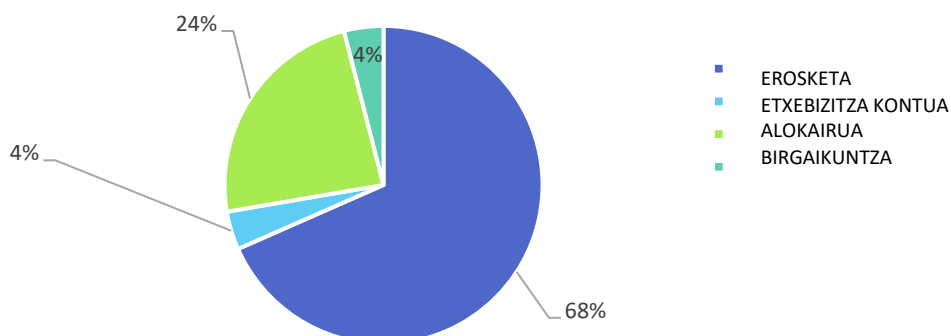
Etxebizitzaren Euskal Behatokiaren **"2020an etxebizitzari lotutako PFEZko gastu fiskala Euskadin"** txostenak azpimarratu du 2020an etxebizitza arloko PFEZn egindako kenkariei lotutako zerga gastua guztira 431,9 milioi eurokoa izan zela, 2019an baino % 1,7 gehiago. Zenbateko hori Etxebizitza Sailak ekitaldi berean likidatu zuen gastuaren ia laukoitza da (118 milioi euro), aurreko atalean ikusi den bezala.

V.4.24. GRAFIKOA. PFEZen GASTU FISKALA ETXEBIZITZAREN ARLOKO KENKARIENGATIK. MILAKA EURO.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

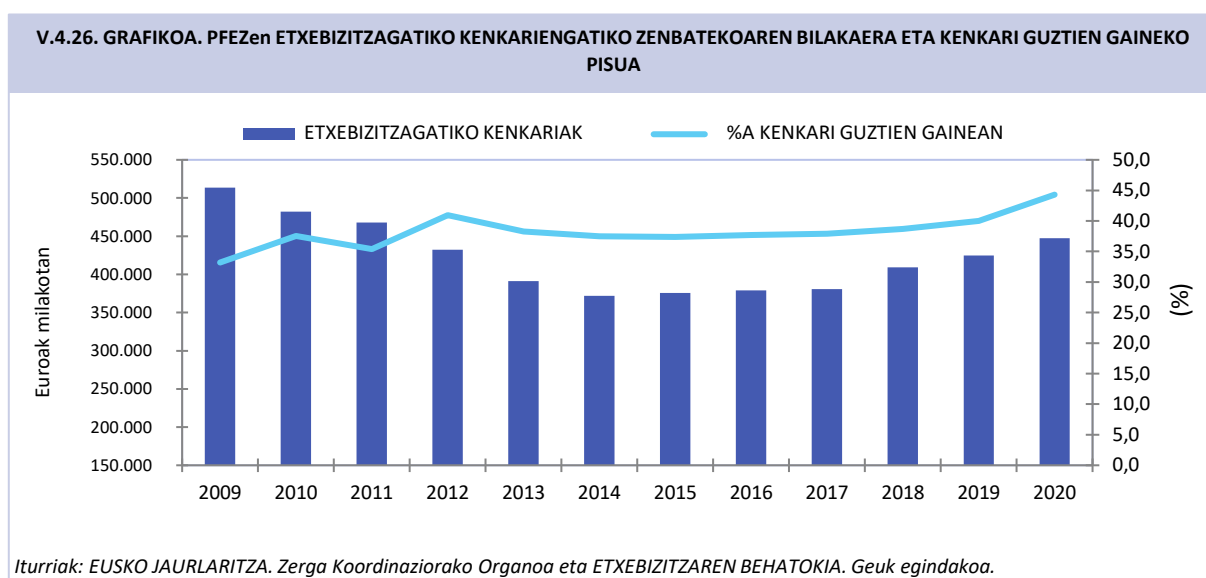
Zerga gastuaren zenbatekoa erosketaren PFEZren kenkariei (eta etxebizitza kontuei), alokairuari eta birgaikuntzari dagozkie, baina intentsitate ezberdinarekin: etxebizitza erosteko pizgarrien zioz kobratzeari utzitako 295,4 milioi euroekin du zerikusia gasturik handienak (guztizkoaren % 68,4). Zenbateko horri etxebizitza kontua izateagatiko kenkarien 16,9 milioiak gehituta, 312,3 milioi euro ateratzen dira, etxebizitzarengatiko kenkarien zenbatekoaren % 72,3, alegia. Bere aldetik, alokairuko kenkariei lotutako zerga gastua 102,6 milioi eurokoa izan zen (guztiaren % 23,7) eta, azkenik, birgaitzei lotutako zerga gastua 17,1 milioi euroko guztiaren % 4 izan zen soilik.

Aurreko ekitaldiarekin alderatuta, etxebizitza kontuengatik kendutako zenbatekoa % 25,2 gehitu da, eta alokairuei lotutakoa % 4,9. Kontrara, etxebizitza erostegatiko kenkarien zenbatekoa % 0,3 gutxitu da eta, kasu honetan ere, etxebizitza birgaitzeengatiko kenkariak ere % 1 gutxitu dira.

V.4.25. GRAFIKOA. ETXEBIZITZAGATIKO KENKARIA DUTEN PFEZ AITORPENEN BANAKETA, MOTAREN ARABERA. 2020

Iturria: ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA, Foru Aldundien datuekin egindakoa.

Etxebizitzari lotutako PFEZren kenkari motaren bat duten aitortzen kopurua nahiko egonkor mantendu da azken urteetan, nahiz eta 2014tik aurrera ohiko etxebizitzaren inbertsioaren eta kenkarien mugak gutxitu egin ziren⁴⁶, kengarria den gehieneko inbertsioa 8.500 € delarik, % 18ko kenkari orokorreko zenbatekoarekin eta ez % 23 baino altuagoa, bakarrik 30 urte baino gutxiago dutenentzat eta familia ugariak dituztenentzat.

2020an, 447.382 PFEZ aitortzen ohiko etxebizitzagatikoko kenkariren bat zuten, 2019an baino % 5,3 gehiago, eta kopuru hori aitortzen % 44,3 da. Kontzeptu horiengatik kendutako zenbatekoa 432,1 M € da, eta kenketen % 38,6 da.

Motaren arabera, orotara 313.133 aitortzen izan zuten ohiko etxebizitza eskuratzearen ziozko kenkaria (etxebizitzaren ziozko 447.382 kenkarien % 70). Alokairuko kenkariari dagokionez, berriz, txikiagoa da kopurua, orotara 99.142 aitortzen izan baitira (aitortzen guztien % 22,2). Kopuru horiek, beraz, bat datoz EAEko etxebizitzaren merkatuaren errealitatearekin, non jabetzapeco etxebizitzaren pisua askoz handiagoa den.

⁴⁶ 2013ko ekitaldian estatuan, orokorrean kendu ziren etxebizitza erosteko PFEZ kenkariak, Euskadin eta Nafarroan izan ezik, eta 2015etik aurrera, kendu egin ziren kontratu berrientzako alokairua ordaintzeko kenkari orokorrak. Orain dela gutxi, Nafarroako Foru Komunitateak kenkari horiek kendu ditu baita ere, eta, beraz, gaur egun, EAE da kenkari horiek mantentzen dituen autonomia erkidego bakarra (bakarrik autonomia erkidego batzuk mantentzen dituzte kenkari batzuk alokairua ordaintzeko, eta, edonola ere, horien garrantzia baxua da, kolektibo eta inguruabar oso espezifikoetara bideratzen baitira).

ITURRIAK

1. **JABETZAREN ERREGISTRATZAILEEN ELKARGOA (2024)**. Higiezin Erregistroari buruzko Estatistika. 2023ko IV. hiruhilekoa
2. **BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA (2024)**. Kisiak organo judizialean eragindako ondorioei buruzko estatistikak. 2023ko IV. hiruhilekoa
3. **EUSKO JAURLARITZA (2021)**. 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana
4. **EUSKO JAURLARITZA (2022)**. Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala 2022-2036 aldirako
5. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE) 2023ko IV. hiruhilekoa
6. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. Alokairuko Merkatuaren Estatistika (AME), 2023
7. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. Eraikuntza eta Etxebizitzari buruzko Estatistika. 2023ko IV. hiruhilekoa
8. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. Etxebizitzaren Behar eta Eskariari buruzko Inkesta, 2023
9. **EUSKO JAURLARITZA. ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANO (2024)**. Euskal ogasunaren urteroko txosten integratua, 2021
10. **INE (2024)**. Etxebizitzaren Prezioen Indizea (EPI). 2023ko IV. hiruhilekoa
11. **INE (2023)**. Familia Aurrekontuei buruzko Inkesta 2022
12. **Garraio eta Mugikortasun Jasangarria Ministerioa (2024)**. Higiezin transakzioei buruzko Estatistika. 2023ko IV. hiruhilekoa
13. **Garraio eta Mugikortasun Jasangarria Ministerioa. ETXEBIZITZAREN ETA LURZORUAREN BEHATOKIA (2023)**. Etxebizitza Alokairuari buruzko Buletin Berezia 2022
14. **ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA (2023)**. 2021 aldirako Etxebizitza Politiken ebaluazio integrala.
15. **ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA (2023)**. Etxebizitzari lotutako PFEZko gastu fiskala Euskadin 2020. Bilakaera eta irismena.
16. **ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA (2023)**. Euskadiko Etxebizitzari buruzko Laburpen Txostena 2022.

5. LABURPENA ETA ONDORIOAK

5.1. LABURPENA

5.1.1. Hezkuntza eta Kultura

Hezkuntza

EUSTATen arabera, 2002-2023 ikasturtean 365.921 ikasle⁴⁷ matrikulatu ziren unibertsitateaz kanpoko araubide orokorreko irakaskuntzan EAEn (–% 0,7 aurreko ikasturtearen aldean).

Mailen arabera bereizita eta hezkuntza berezia zenbatu barik utzita, ikusi da maila txikietan (Haur eta Lehen Hezkuntza) 197.917 ikasle matrikulatu zirela (73.766 Haur Hezkuntzan eta 124.151 Lehen Hezkuntzan); hala, bi mailetan mantendu zen azken urteotako beheranzko joera, ikasleen kopurua % 3,4 eta % 1,4 murriztu baitzen, hurrenez hurren, 2021-2022 ikasturtearekin alderatuta.

Aitzitik, DBHn ia 1.800 ikasle gehiago egon ziren, bat etorritz azken urteotan erregistratu den etengabeko igoerarekin; ondorioz, 20.000 ikasle gehiago daude 2007-2008 ikasturtetik.

Derrigorrezko Hezkuntzaren Ondoko Hezkuntzari dagokionez, Batxilergoan 32.476 pertsona⁴⁸ (–% 0,5 aurreko urtearekin alderatuta) matrikulatu ziren eta erdi-mailako Lanbide Heziketan, berriz, 16.029 (–% 1,6). Hala, derrigorrezko hezkuntza amaitzean, ikasleen % 66,9k Batxilergoa aukeratu zuen, eta % 33,1ek, aldiz, erdi-mailako Lanbide Heziketan eskainitako zikloetako bat egitea erabaki zuen. Bestalde, goi-mailako Lanbide Heziketan 23.706 pertsona matrikulatu ziren, aurreko⁴⁹ ikasturtean baino % 0,2 gutxiago.

Azken hamabost urteotan Lanbide Heziketak goranzko bilakaera orokorra izan du, argi eta garbi. Gizon zein emakumeen kasuan egon da joera hori, baina beti egon dira gizonezko ikasle gehiago. 2007-2008 ikasturtearekin alderatuta, matrikula egin zuten gizonen kopuruak % 76,4 egin zuen gora eta emakumeenak, berriz, % 34,8.

Ikastetxeen titulartasunari dagokionez, Haur eta Lehen Hezkuntzan eta Lanbide Heziketan matrikula gehiago egon dira sare publikoan sare pribatuan baino. Bestalde, DBHn eta Batxilergoan matrikula-kopurua pixka bat handiagoa izan da sare pribatuan sare publikoan baino.

Batxilergo-modalitateei dagokienez, 2022-2023 ikasturtean hasi ziren araudi berria aplikatzen⁵⁰, eta kategorizazio zaharra eta berria egon ziren aldi berean. Urtetik urterako aldakuntza kalkulatzeko, kategoriak taldekatu dira eta, horren arabera, hauxe ondorioztatzen da: ikasleen % 55ek Zientziak eta Teknologia

⁴⁷ Helduentzako hezkuntza eta araubide bereziko irakaskuntzak izan ezik

⁴⁸ Batxilergoan bi ikasturte daude, ohiko moduan 16 eta 18 urte artean egiten direnak.

⁴⁹ Lanbide Heziketa irakaskuntza bat da, eta, teorian, 16 urterekin lortzen da erdi-mailako irakaskuntzara, Batxilergoaren alternatiba gisa, eta 18 urterekin, goi-mailako irakaskuntzara, hirugarren edo goi-mailako hezkuntzaren esparruan.

Erdi-mailako heziketa-zikloek teknikari-titulua lortzen dute, eta goi-mailako heziketa-zikloek, goi-mailako teknikari-titulua.

⁵⁰ 3/2020 Lege Organikoa, abenduaren 29koa, Hezkuntzaren maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoa aldatzen duena. Araudi berriaren arabera, honako modalitate hauetan banatuko da Batxilergoa:

- Arteak, zeina bi adarretan banatzen baita:
 - Arte Plastikoak, Irudia eta Diseinua
 - Musika eta Arte Eszenikoak
- Humanitateak eta Gizarte Zientziak
- Zientziak eta Teknologia
- Orokorra

modalitatean egin zuen matrikula, % 40k Humanitateak eta Gizarte Zientziak modalitatean, % 4,2k Arteetan eta % 0,8k, berriz, Orokorrean.

Emakumeen parte-hartzea gizonena baino handiagoa da honako modalitate hauetan: Arteak (% 77,6) eta Humanitateak eta Gizarte Zientziak (% 58,3). Zientziak eta Teknologia modalitatean, ostera, matrikulatutako gizonen ehunekoa emakumeena baino handiagoa da (% 50,9 eta % 49,1, hurrenez hurren).

Lanbide-ikasketei dagokienez, EUSTATen arabera, 2022-2023 ikasturtean, ikasleen bolumen handiena bildu zuten erdi-mailako lanbide-arloak hauek izan ziren: Osasuna (% 17,7, +% 5,9), Fabrikazio Mekanikoa (% 12,3%, – % 8), Elektrizitatea eta Elektronika (% 9,5, – % 0,5), Administrazioa eta Kudeaketa (% 7,9, +% 1,1), Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7,7, – % 6,2), Informatika eta Komunikazioak (% 7,5, – % 0,8). Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak (% 7,2, – % 5,9). Goi-mailako titulazioen artean, hauexek nabarmentzen dira: Fabrikazio Mekanikoa (% 12,3, – % 6,4), Informatika eta Komunikazioak (% 11,1, +% 8,6), Administrazioa eta Kudeaketa (% 10,8, – % 1,5), Elektrizitatea eta Elektronika (% 10,4, – % 3,6), Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitaterako Zerbitzuak (% 10,2, +% 2,6), Osasuna (% 8, +% 8,6) eta Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7,3, – % 2,3).

Emakumeen parte-hartzea oso handia da honako arlo hauetan: Irudi Pertsonala; Ehungintza, Jantzigintza eta larrugintza; Osasuna; eta Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitatearentzako Zerbitzuak. Bigarren talde garrantzitsuan, honako arlo hauek nabarmentzen dira: Administrazioa eta Kudeaketa, Elikagaien Industriak, Merkataritza eta Marketina, Kimika eta Arte Grafikoak. Hala ere, batez bestean, emakumeen parte-hartzea gizonena baino txikiagoa da lanbide-ikasketetan (erdi-mailako heziketa-zikloetan, % 35,5koa; goi-mailako heziketa-zikloetan, berriz, % 36,2koa). Horrez gain, hurrengo atalean aztertuko dugun bezala, ikusi da emakume gutxiago matrikulatu direla teknikoagoak diren lanbide-arloetan, laneratzeko aukera hobeak eskaintzen badituzte ere. Hala, Elektrizitatea eta Elektronika, Fabrikazio Mekanikoa, Informatika eta Komunikazioak, Instalazioa eta Mantentze Lanak, eta Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak arloei dagokienez, emakumeen matrikulazioa % 14,8koa izan da soilik, kasurik onenean (goi-mailako zikloa Informatikan eta Komunikazioetan, alegia); Osasuna da salbuespena, non matrikulazioa % 75 eta % 80 artekoa izan baita.

Lanbide-heziketako ikasleen laneratzeari buruz LANBIDEk emandako datuen arabera, 2021eko promozioaren okupazio-tasa % 83,2koa izan zen 2022. urtean⁵¹, hau da, 2020ko promozioak 2021. urtean izan zuena baino 4,1 ehuneko-puntu handiagoa eta 2015eko promozioak 2016. urtean izan zuena baino 10,8 ehuneko-puntu handiagoa. Familia-arloen arabera (24 daude guztira) okupazio-tasak aztertzen baditugu, ikasle gehien izan dituzten zortzi arloetatik (Fabrikazio Mekanikoa, Osasuna, Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitaterako Zerbitzuak, Administrazioa, Elektrizitatea eta Elektronika, Informatika, Mantentze Lanak eta Produktzioarako Zerbitzuak, eta Ibilgailu Autopropulsatuen Mantentze Lanak), laneratze-ratiorik altuenak izan dituztenak honako hauek izan dira: Fabrikazio mekanikoa (okupazio-tasa: % 88,9), Mantentze Lanak eta Produktzioarako Zerbitzuak (% 87,9), Informatika (% 87,6), Elektrizitatea eta Elektronika (% 87,2) eta Osasuna (% 82,6)

Aipatutako zortzi lanbide-arloetako heziketa-ziklo bakoitzaren okupazio-tasari dagokionez, hauexek dira promozioan ehun ikasle baino gehiago dituzten eta % 85etik gorako okupazio-tasa duten zikloak:

- Elektrizitatea eta Elektronikan, goi-mailako zikloa; Automatizazioa eta Robotika Industrialean, goi-mailako zikloa; Telekomunikazio eta Informatika Sistemetan, goi-mailako zikloa; eta Sistema Elektrotekniko eta Automatizatueta, goi-mailako zikloa.
- Fabrikazio Mekanikoan, Mekanizazioko goi-mailako zikloa; Fabrikazio Mekanikoko Produktzioaren Programazioko goi-mailako zikloa.
- Informatikan, Plataforma Anitzeko Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa; Sareko Informatika Sistemen Administrazioiko goi-mailako zikloa; eta Web Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa.
- Ibilgailuen Mantentze Lanetan, Automobilgintzako goi-mailako zikloa.

⁵¹ LANBIDE – Euskal Enplegu Zerbitzuak inkesta egiten die ikasketak amaitu dituzten promozioetako ikasleei, titulua lortu eta urtebetera.

- Mantentze Lanak eta Produkzioarako Zerbitzuetan, Mekatronika Industrialeko goi-mailako zikloa.
- Osasunean, Osasun Larrialdietako erdi-mailako zikloa; eta Aho-hortzetako Higieneko goi-mailako zikloa.

Unibertsitate-ikasketei dagokienez, 2021-2022 ikasturtean 69.933 pertsona matrikulatu ziren guztira EAEko unibertsitateetan, hau da, aurreko urtean baino % 0,8 gehiago. Ikasleen % 70,1 unibertsitate publikora doa. Bestalde, sexuaren arabera banaketa eginez gero, emakume gehiago doaz unibertsitatara (guztizkoaren % 51,2 emakumeak dira).

Gratu-ikasketei dagokienez, matrikulen % 49,7 Gizarte eta Lege Zientzietan izan da. Horren ostean kokatu dira Ingeniaritza eta Arkitektura (% 22,3) eta, ondoren, Osasun Zientziak (% 13,6). Emakumeek honako arlo hauetako ikasketak nahiago dituzte gehienbat: Osasun Zientziak (guztizkoaren % 77,7 emakumeak dira), Artea eta Humanitateak (guztizkoaren % 64,6 emakumeak dira) eta Gizarte eta Lege Zientziak (% 59,1). Zientzietan, oster, orekatuagoa da banaketa (guztizkoaren % 50,8 emakumeak dira eta gainerako % 49,2a gizonak); alabaina, ikasketa teknikoetan (Ingeniaritza eta Arkitektura), guztizkoaren % 28,8 soilik dira emakumeak.

Unibertsitate-ikasleen laneratzeari buruz LANBIDEk emandako datuen arabera, 2019ko promozioak tasa hauek izan zituen 2022. urtean: % 91ko jarduera-tasa, % 79ko enplegu-tasa, % 90eko okupazio-tasa eta % 13ko langabezia-tasa. Jarduera-, enplegu- eta langabezia-tasak ezagutza-eremuen arabera banakatuz gero, alde nabarmenak daude. Horrenbestez, osasunari eta espezialitate teknikoei lotutako titulazioek lortu dituzte jarduera- nahiz enplegu-tasa altuenak eta langabezia-tasa baxuenak.

Hezkuntza-adierazleei dagokienez:

- Goi-hezkuntzako eskolatze-tasa garbia

Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren 2023ko “Hezkuntza Adierazleen Estatuko Sistema” azterlanaren arabera, 2020-2021 ikasturteko EAEko goi-hezkuntzako eskolatze-tasa garbia Estatuko hirugarren handiena zen, 20 urteko adina kontuan hartuta; hala, Madrilen (% 72,7) eta Gaztela eta Leonen (% 64,5) ostean kokatu zen. Estatuko batezbestekoa % 53,3koa izan zen.

Datu-iturri beraren arabera, ikasturte berean, 20 urteko adina kontuan hartuta EB27ko goi-mailako hezkuntzako eskolatze-tasa garbia % 42koa da. Ehunekorik altuenak honako herrialde hauetan izan dira: Eslovenian (% 61), Bulgarian eta Irlandan (bietan % 57), Grezian (% 55) eta Espainian (% 53); txikiak, berriz, hauetan: Luxenburgoan (% 9), Danimarkan (% 18), Suedian (% 26), Finlandian (% 28) eta Alemanian (% 31).

Horiek horrela, EAEko goi-mailako hezkuntzako eskolatze-tasa garbia (% 63,1) EB27koa baino hogeitahuneko-puntu handiagoa izan zen (% 42).

- Goi-mailako ikasketetan tituludunak diren gazteen ehunekoa

2022. urtean, EAE izan zen ehunekorik handiena erregistratu zuen autonomia-erkidegoa % 65,3koa izan baitzen (hala, % 45eko Europako gutxieneko helburuaren gainetik kokatu zen); ondoren, Madrilgo Erkidegoa (% 57,9) eta Nafarroako Foru Erkidegoa (% 57,7) kokatu ziren. EB27ko batezbestekoaren (% 42) gainetik ere dago ratioa. Ratorik handienak dituzten Estatuak dira Irlanda (% 62,3), Luxenburgo (% 61,0) eta Zipre (% 59,2). Ehunekorik txikiak, berriz, Errumanian (% 24,7) eta Italian (% 29,2) ageri dira, % 30etik behera dituzten herrialde bakarrak. Alde nabarmena dago gizonen eta emakumeen artean eta kopurua handiagoa da emakumeen kasuan. Azken hamar urteotan, gizonen eta emakumeen arteko aldea hamar ehuneko-puntu ingurukoa edo handiagoa izan da.

- EUSTATen Hezkuntzaren Kontua⁵²

EAEko hezkuntzako gastu osoa % 5,8 hazi zen EAEn 2021. urtearekin alderatuta, eta 4.719,6 milioi eurokoa izan zen, EUSTATEk aurreratutako datuen arabera. Guztizko gastutik, 4.505,7 milioi erabili ziren gastu arrunterako eta 203,9 milioi inbertsiorako. Biztanleka banatuta, hezkuntzako gastua 2.152 eurokoa izan zen, hau da, BPGd-aren % 5,5, aurreko urtean baino 0,2 ehuneko-puntu gutxiago.

- Hezkuntzako gastu publikoa, administrazio-motaren arabera

EB27ko esparruari dagokionez, hezkuntzako gastu publikoa BPGd-aren % 5,02 izan zen 2020. urtean, Estatuko ratioa (% 4,72) baino handiagoa. Ratio handienak izan dituzten herrialdeak azken urteotako berdina dira, baina aldaketak daude sailkapenean: Suedia (% 7,34), Danimarka (% 6,86), Belgika (% 6,71), Finlandia (% 6,27), Zipre (% 5,67), Frantzia, (% 5,66), Austria (% 5,43) eta Herbehereak (% 5,42).

Estatuko administrazio eta unibertsitateetan 2022. urtean egindako gastu publikoa, finantza-kapituluak kanpo, 63.067,5 milioi eurokoa izan zen; hau da, BPGd-aren % 4,92 (2021. urteko ratio bera).

Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioetan egindako gastua, guztira, 55.844,5 milioi eurokoa izan zen 2022. urtean, BPGd-aren % 4,36, alegia, eta beheranzko joera mantendu da. EAEn, 3.315,5 milioi euroko gastua egin da, hau da, BPGd-aren % 4,18; hala, bertan ere mantendu da beheranzko joera. Aipatutako ratioa Estatuko batezbestekoa baino txikiagoa da.

Europako eta aipatutako herrialdeetako batezbestekoarekin alderatzeko, guztizko gastuak izan ditugu aintzat (administrazio guztietakoak), lehenengo paragrafoan aipatutakoak. Horrenbestez, EAEko eta Europako batezbestekoak (herrialdeen azaleraren arabera kalkulatu) ezin dira zuzenean konparatu, baina egoera orokorra aurreikusi dezakegu eta, datu horiek oinarri hartuta, esan dezakegu gure autonomia-erkidegoaren BPGd-aren gaineko gastu publikoa aipatutako herrialdeena baino txikiagoa dela hizpide dugun gaian.

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak unibertsitateaz kanpoko hezkuntzan egindako ahalegina autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioen batezbestekoa baino handiagoa da (BPGd-aren % 3,45 eta % 3,27, hurrenez hurren); aitzitik, bestelako egoera gertatzen da unibertsitateko hezkuntzari dagokionez (% 0,62 eta % 0,84, hurrenez hurren).

Halaber, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastua 3.372,8 milioi eurokoa izan zen 2022. urtean. Hortaz, % 5,7ko gehikuntza egon da aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Zenbateko horrek Eusko Jaurlaritzako guztizko gastuan duen partaidetza-ehunekoa % 24,6koa da. Hala, adierazitako gastua EAEko BPGd-aren % 3,91 da, 2021. urtean jasotakoa baino txikiagoa (% 4,09).

- Ikasle bakoitzeko gastu publikoa unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzan. Estatuko konparazioa

Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuen arabera, unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzan (publikoan nahiz itunduan) EAEn egindako ikasle bakoitzeko gastu publikoa 7.857 eurokoa izan zen 2021. urtean; beraz, EAEk lehen postua lortu zuen berriz ere autonomia-erkidegoen sailkapenean. Gastu hori % 16,9 igo da 2018ko gastuarekin alderatuta; Estatuan, berriz, % 18,4ko gehikuntza jaso da. Estatuko batezbestekoa 6.113 eurokoa izan zen; beraz, EAEko ikasle bakoitzeko gastua Estatukoa baino % 28,5 handiagoa izan zen.

Unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzako ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko egindako gastu publikoa 10.984 eurokoa izan zen EAEn 2021. urtean eta, hortaz, gure erkidegoak du, berriz ere, ikasle bakoitzeko

⁵² EUSTATen Hezkuntzaren Kontuan hezkuntza-jarduera guztietako (arautuetako eta ez-arautuetako) ohiko gastua eta kapital-gastua jasotzen dira, hezkuntza-erakundeetan eta bestelako zentroetan eta enpresetan egindakoak, eta iturri publikoekin eta pribatuarekin finantzatuak izan direnak.

gasturik handiena. Gastu hori % 16,7 igo da 2018. urtekoarekin alderatuta; Estatuan, berriz, % 18ko gehikuntza jaso da. Estatuko batezbestekoa 7.043 eurokoa izan zen; horrenbestez, EAEko ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko egindako batez besteko gastua Estatukoa baino % 56 handiagoa izan zen.

- Hezkuntza-erakundeetako ikasle bakoitzeko gastua (eurotan, EAP erabiliz bihurtuta). Nazioarteko konparazioa⁵³

2020. urtean, Estatuko ikasle bakoitzeko gastua 7.067 eurokoa izan zen hezkuntza-erakunde publiko eta pribatuetan, eta 7.806 eurokoa erakunde publikoetan. Bi zenbateko horiek Frantzian, Finlandian, Herbehereetan, Danimarkan, Suedian, Maltan, Belgikan eta Austrian jasotakoaren azpitik daude, eta Luxenburgoko zenbatekotik urrun geratzen da.

- Eusko Jaurlaritzaren hezkuntza-gastua ikasle bakoitzeko

Ikasle bakoitzeko hezkuntzako gastu-ratioa (ikasleena, guztira, hau da, araubide orokorrekoa zein berezikoa) berriro igo zen 2021 eta 2022 bitartean, 6.617 eurotik 7.050 eurora.

- Ikasleak Ebaluatzeko Nazioarteko Programa (PISA)
 - Irakurtzeko gaitasunari dagokionez, EAEko ikasleen batez besteko puntuazioa 466 puntukoa da, ELGAko batezbestekoa (476) baino 10 puntu txikiagoa eta Estatukoa (474) baino 8 puntu txikiagoa. Batez besteko puntuazio altuenak honako herrialde hauetan jaso dira: Irlanda (516), Japonia (516), Hego Korea (515) eta Estonia (511). Autonomia-erkidegoei dagokionez, hauetan erregistratu da batez besteko errendimendurik altuena: Gaztela eta Leon (498), Asturias (497), Madril (496) eta Kantabria (494).
 - Matematikarako gaitasunari dagokionez, EAEko ikasleen batez besteko puntuazioa 482 puntukoa da, Estatuko batezbestekoa (473) baino 9 puntu handiagoa eta ELGAkoa (489) baino 10 puntu handiagoa. Emaitarik onenak herrialde hauetan jaso dira: Japonia (536), Hego Korea (527), Estonia (510) eta Suitza (508). Autonomia-erkidegoei dagokionez, hauetan erregistratu da batez besteko errendimendurik altuena: Gaztela eta Leon (499), Asturias (495), Kantabria (495) eta Madril (494).
 - Gaitasun zientifikoa: EAEko ikasleen zientzietako batez besteko puntuazioa 480 puntukoa izan da, ELGAko eta Estatuko batezbestekoa baino 5 puntu txikiagoa (bietakoa izan da 485 puntukoa). Batez besteko puntuazio altuenak honako herrialde hauetan jaso dira: Japonia (547), Hego Korea (528), Estonia (526) eta Kanada (515). Autonomia-erkidegoei dagokionez, hauetan erregistratu da batez besteko errendimendurik altuena: Gaztela eta Leon (506), Galizia (506), Kantabria (504) eta Asturias (503).
- Nazioartekotzeko unibertsitate-adierazleak

2021-2022 ikasturtean nazioarteko 3.815 ikasle sartu ziren EAEko unibertsitatearen batean, hau da, nazioarteko ikasleak ikasle guztien % 6,3 izan ziren (Estatuko unibertsitate-sistema osoko % 9,7). Hala, nazioarteko 3.815 ikasleen kopurua 2019-2020 ikasturtekoa baino % 4 handiagoa izan da (+% 4,7ko gehikuntza egon da Estatuan). EAEn, ikasleen % 60,1 unibertsitate publikoan matrikulatu zen eta % 39,9, berriz, pribatuan. Sexuaren arabera banatuta, guztizkoaren % 57 emakumeak izan ziren eta % 43 gizonak.
- Shanghaiko Unibertsitatearen rankinga

⁵³ Aurreko adierazleak ez bezala, adierazle honek erakunde publiko eta pribatuetan egindako gastu publikoa nahiz pribatua hartzen ditu barne eta, lanerako prestakuntza sartzeaz gain, Erosketa Ahalmenaren Parekotasuna (EAP) oinarri hartuta bihurtutako eurotan kalkulatu da. Hezkuntza-maila guztiak izan dira aztergai, Haur Hezkuntzako lehenengo zikloa izan ezik.

2023. urtean, Estatuko bederatzi unibertsitate daude munduko bostehun onenen artean. Hirurehun onenen artean kokatzen dira Bartzelonako Unibertsitatea eta Granadako Unibertsitatea. Laurehun onenen artean, aurrekoek gain, honako hauek ageri dira: Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Madrilgo Complutense Unibertsitatea, Pompeu Fabra Unibertsitatea eta Valentziako Unibertsitatea. TOP 500 sailkapenean, aurrekoek gain, UPV/EHU eta Valentziako Unibertsitate Politeknikoa ageri dira.

UPV/EHUn, hauexek dira rankingean puntuazio onena lortu duten diziplinak: Matematika, Kimika, Ingeniaritza Kimikoa, Nanozientziak eta Nanoteknologia, eta Metalurgia Ingeniaritza; halaber, horien atzetik kokatu dira honako hauek: Ingeniaritza Mekanikoa, Ingeniaritza Elektrikoa eta Elektronika, eta Ingeniaritza Zibila.

Kultura

Espainiako Kultura eta Kirol Ministerioak argitaratzen duen *Anuarios de Estadísticas Culturales* (Kultur Estatistiken Urtekaria) urtekarian jasotako datuen arabera, jarduera ekonomiko nagusia kulturari lotuta duten enpresen kopurua berriz ere igo zen EAEn 2021 eta 2022 bitartean, zehazki % 1,1, gaur egun 6.639 baitaude. Bestalde⁵⁴, enplegua % 13,4 igo zen (35 mila pertsonatik 39,7 mila pertsonara) Estatuan, aldi bera aintzat hartuta, enpresen kopurua % 3,4 igo zen, eta enpleguak % 0,7 egin zuen gora. EAEn kultur enpresetan lan egiten duten 35 mila lagun horiek EAEko enplegu osoaren % 4,2 osatzen dute, Estatuko batezbestekoa (% 3,4) baino ratio handiagoa. Kulturaren alorrean enplegu gehien sortzen duten autonomia-erkidegoen sailkapenean⁵⁵, EAE hirugarren postuan dago, Katalunia (% 4,6) eta Madril (% 4,4) ostean. Autonomia-erkidegoen arabera bereizitako daturik ez badago ere, datu agregatuak erakusten dute kultura-sektoreko enpleguaren ezaugarri nagusia dela batez bestean ohikoa dena baino prestakuntza akademiko handiagoa izatea; hala, goi-mailako hezkuntza-tasa handiagoa da kultura-sektoreko enpleguan sektore guztietan oro har dagoena baino (% 72,1 eta % 46,4, hurrenez hurren).

Bestalde, Espainiako Kultura eta Kirol Ministerioaren datuen arabera, 2020 eta 2021 bitartean Euskal Autonomia Erkidegoak kulturaren alorrean likidatutako gastua % 7,4 igo zen. Gastu hori gure erkidegoaren BPGd-aren % 0,2 da eta, beraz, autonomia-erkidego guztien batez besteko ratioaren (% 0,13) gainetik dago. EAEko biztanle bakoitzeko gastua 65,5 eurokoa da, 2020an baino 4,4 euro gehiago, eta zenbateko hori Estatuko batezbestekoa (32,4 euro) baino handiagoa da.

Halaber, EAEko etxeetan euskal kultur ondasun eta zerbitzuetan egindako gastua 495,5 milioi eurokoa izan zen 2022. urtean; hala, % 6,8ko jaitsiera egon da. Gastu hori EAEko ondasun eta zerbitzuetan eginiko gastuaren % 1,5 da, autonomia-erkidego guztien batezbestekoa (% 1,9) baino baxuagoa.

Etxe bakoitzeko batezbestekoari dagokionez, EAEn 540,5 eurokoa izan da; hortaz, honako autonomia-erkidego hauen atzetik kokatzen da: Balear Uharteak, Murtzia, Katalunia, Madrilgo Erkidegoa, Aragoi, Ceuta eta Melilla, Errioxa, Galizia, Nafarroa, Asturias, Andaluzia eta Kanariak.

Pertsona bakoitzeko batez besteko gastua 230,2 eurokoa da eta, hala, honako hauen atzetik kokatzen da: Balear Uharteak, Katalunia, Murtzia, Aragoi, Errioxa, Asturias, Madril, Galizia, Gaztela eta Leon, Nafarroa eta Valentziako Erkidegoa.

⁵⁴ Enpleguari dagokionez, kontuan izan behar da enplegu-etenaldia duen aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteak (ABEEE) duten pertsonak landuntzat jotzen direla biztanleria aktiboaren inkestan, eta hori bereziki aintzat hartzekoa da 2020. eta 2021. urteetako datuei dagokienez.

⁵⁵ Kultura-sektoreko enplegua. Ekonomian oro har edo kultura-sektoreko edozein eremutan kulturari lotutako lana duten 16 urtetik gorako landunak, guztira. Kultura-lanbidetzat jotzen dira kultura-esparruan kokatzen diren jarduera profesionalak, hala nola idazleak, artistak, artxibozainak eta liburuzaingak. Lanbide guzti horiek aintzat hartzen dira enplegatzailearen jarduera nagusia edozein dela ere.

Gastu-taldeari dagokionez (liburuak eta aldizkako argitalpenak; kultura-zerbitzuak; ikus-entzunezko euskarriak, ekipoak nahiz osagarriak eta informazioa tratatzekoak; eta telefono mugikorrak eta Interneti lotutako zerbitzuak), hauexek dira datuak:

- EAEko etxe bakoitzean egindako 540,5 euroko gastua honela banatu zen: % 38,2 telefono mugikorrera eta Interneti lotutako zerbitzuetara bideratu zen; % 30 ikus-entzunezko euskarrietara, ekipoetara nahiz osagarrietara eta informazioa tratatzekoetara; % 10,1 liburuetara eta argitalpenetara; eta % 21,7 kultura-zerbitzuetara.
- EAEko pertsona bakoitzak egindako 230,2 euroko gastua honela banatu zen: % 29,1 liburu eta argitalpenetara bideratu zen; % 27,9 ikus-entzunezko euskarrietara, ekipoetara nahiz osagarrietara eta informazioa tratatzekoetara; % 25,2 telefono mugikorrera eta Interneti lotutako zerbitzuetara; eta % 17,8 kultura-zerbitzuetara.

Azkenik, euskal herritarrek egindako euskararen erabileraren gaineko adierazle batzuk jaso dira.

EUSTATen datuen arabera, 2 urtetik gorako herritarren % 62,4k euskararen ezagutzaren bat zuen 2021ean. Ezagutza-mailaren arabera banatuta, % 43,3 euskaldunak ziren eta % 19,1 ia-euskaldunak (ulermen-maila ona edo hala-holakoa dutenak baina zailtasunez hitz egiten dutenak).

Horrez gain, azterlanak barne hartu duen azken hamarkadan euskaldunen proportzioa 6,1 ehuneko-puntu igo da (2011n % 37,2koa zen eta 2021ean, berriz, % 43,3koa) eta ia-euskaldunen kategoria 6,5 ehuneko-puntu murriztu da 2011. urtearekin alderatuta. Azken bi hamarkadetan egondako euskaldunen ehunekoak izandako bilakaerari dagokionez, 11 ehuneko-puntu igo da 2001etik 2021era.

Azterlanean gehiago sakonduz gero, aipatzekoa da euskaldunen kopuru handiena 10-14 urte bitartekoen artean kokatzen dela (% 90,5) eta, ostera, euskaldunen kopuru txikiena 70 urtetik gorakoen artean (% 22,1); hala, oro har, euskararen ezagutzak beheranzko joera du adinaren arabera. Ildo beretik, 30 urtetik beherakoen % 70 euskaldunak dira eta proportzio hori murrizten da adin gehiagoko pertsona-taldearen artean.

5.1.2. Ingurune naturala eta Energia

Ingurune naturala

Alde batetik, EAEko **airearen kalitatearen** ebaluazioa egunero egiten da, Eusko Jaurlaritzak argitaratzen duen AIREAREN KALITATEAREN INDIZEAREN bidez, eta, bestetik, sare osoan erregistratutako datuen azterketa egiten da urtero, URTEKO TXOSTENA egiteko. Informazio horren arabera, jasangarritasun-adierazlea 2022an, hau da, kalifikazio “oso ona” eta “ona” duten egunen ehunekoa guztizkoaren % 87,71 izan zen. Ratio horrek berriro behera egin du, eta horrek esan nahi du **airearen kalitateak** okerrera egiteko joera duela. Zehazki, 2022an 130 egun erregistratu ziren airearen kalitate txarrarekin eta 15 egun oso txarrarekin; 2021ean 73 egun airearen kalitate txarrarekin eta 3 egun oso txarrarekin; eta 2019an 67 egun txarrarekin eta bat ere ez oso txarrarekin. Hala ere, osasuna babesteko mugak dituzten aireko kutsatzaileak araudiak ezarritako muga barruan mantentzen dira.

XXI. mendeko **ingurumen-erronka** nagusietako bat da. Kyotoko protokoloaren ondoren, 175 alderdik (174 herrialdek eta Europar Batasunak) sinatutako Parisko Akordioan (2015) erabaki zen “*munduko batez besteko tenperaturaren igoera 2°C-tik oso behera mantentzea industriaurreko mailekin alderatuta, eta tenperaturaren igoera hori 1,5°C-ra mugatzeko ahaleginekin jarraitzea industriaurreko mailekin alderatuta*”. Testuinguru horretan, EBk isurketak % 55 murrizteko konpromisoa hartu du 2030ean, 1990. urtearekin alderatuta. Epe luzean, bai “2050erako epe luzeko estrategiak”, bai Europako Itun Berdeak, bai neutraltasun klimatikoa lortzeko

Europako erregelamendu-proposamenak (2021/119) 2050ean edo, ahal bada, lehenago neutraltasun klimatikoaren lortzeko beharra ezartzen dute, hau da, emisioak xurgapenak konpentsatzeko dituzten arte murriztea.

Klima 2050, alegia, 2050erako Klima Aldaketaren Euskal Estrategia 2015ean onetsi zuen Eusko Jaurlaritzak, eta haren helburua da berotegi-efektuko gasen emisioak gutxienez % 40 murriztea 2030era begira eta gutxienez % 80 murriztea 2050era begira, 2005. urtearekin alderatuta, bai eta EAEk klima-alaketarekiko duen erresilientzia bermatzea ere. Horrez gain, 2050ean energia berriztagarriaren kontsumoa azken kontsumoaren % 40koa izatea ere badu jomugatzat.

2023ko maiatzaren 16an, Eusko Jaurlaritzaren Kontseiluak Trantsizio Energetikoaren eta Klima Aldaketaren Legearen proiektua onetsi zuen (Eusko Legebiltzarrak 2024ko otsailean onetsi du legea). Horren xedea da *“esparru juridiko egonkor bat ezartzea, beranduenez 2050. urtean lor dadin Euskadin klima-neutraltasuna, eta lurraldeak klima-alaketarekiko duen erresilientzia handitzea”*, betebeharrak ezarri eta eragileek ekintza klimatikoan duten zeregina antolatuz. Legeak helburu hauek ditu:

- Emisioak: % 45 murriztea 2030ean, 2005eko datuekin alderatuta.
- Energiaren azken kontsumoa: gutxienez % 12 aurrezte 2030erako, eta % 37, berriz, 2050erako, 2021eko datuak oinarri hartuta.
- Energia berriztagarriek energiaren azken kontsumoan duten partaidetza: gutxienez % 32koa izan beharko da 2030ean.

Euskal Autonomia Erkidegoko Berotegi Efectuko Gasen Isurketen Inbentarioaren azken datuen arabera, 2021ean berotegi-efektuko gasen emisioak (CO₂ baliokidearen arabera neurtuak) % 5 murriztu ziren 2019arekin alderatuta (pandemiaren aurreko urtea), % 31 murriztu ziren 2005arekin alderatuta eta % 15, aldiz, 1990arekin alderatuta. 2020arekin alderatuta, % 8 igo ziren, baina kontuan izan behar dugu 2020ko emaitza baldintzatuta zegoela jardueraren murrizketen ondorioz bizitako salbuespenagatik.

Orain, egoera eta bilakaera erakutsiko ditugu, sektoreka. Energia-sektorearen emisioak gainerako sektoreen energia-horniduraren ondorio direnez, banaketa aztertzeko, sektore bakoitzean egiten den elektrizitate-kontsumoaren ondoriozko emisioak gehitu dira (zeharkako emisioak).

- Energia-eraldaketa (fintzea, zentral elektrikoaren bitarteko kontsumoak eta garraio-galerak barne). EAEko emisioen % 12,8 da. Emisioak % 17,8 igo ziren 2020aren aldean (pandemia-urtea), baina % 7,3 jaitsi ziren 2019aren aldean. 2005arekin konparatuta, % 20,4 jaitsi ziren, eta, 1990arekin alderatuta, % 18,4.
- Industria. EAEko emisioen % 30,3 da. Emisio horiek % 13 igo ziren 2020aren aldean, baina % 2,6 jaitsi ziren 2019aren aldean. 2005. urteaz geroztik, emisioak % 49,7 jaitsi dira, eta 1990. urtearekin konparatuta, % 51,1.
- Garraioa. Emisioen % 35,2 da. Emisioak % 6,7 igo ziren 2020aren aldean, baina % 4,4 jaitsi ziren 2019aren aldean. 2005. urtearekin alderatuta, % 8 igo dira, eta 1990. urtearekin konparatuta, % 115,8.
- Bizitegi-sektorea berotegi-efektuko gasen % 8,2 da, eta % 0,8 igo ditu emisioak 2020. urtearekiko, baina % 3,3 jaitsi dira 2019. urtearekiko. 2005. urtearen ondoren, % 31,6 jaitsi dira, eta, 1990. urtearen aldean, berriz, % 4,7.
- Zerbitzuen sektorea. Emisioen % 6,5 eragiten du. Emisio horiek % 4,2 murriztu ziren 2020arekin alderatuta, eta % 13,1, aldiz, 2019arekin konparatuta. 2005az geroztik, % 35,4 jaitsi dira, eta 1990. urtearekin erkatuta, % 69 hazi dira.
- Lehen sektorea. Emisioen % 3,1 da. Emisioak % 5,3 jaitsi dira 2019ko datuekin alderatuta, % 51,6 2005eko datuekin konparatuta eta % 49,1, berriz, 1990aren aldean.

- Hondakinen sektorea. EAEko emisioen % 3,8 da. Emisioak % 8,4 jaitsi dira 2019ko datuekin alderatuta, % 40 2005eko datuekin konparatuta eta % 31,4, berriz, 1990aren aldean.

Hondakinen sorrerari eta kudeaketari dagokionez, eta *hiri-hondakinen* harira, EINen “Hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak” delakoaren datuen arabera, 2021ean hiri-hondakinak kudeatzen dituzten enpresek 931.191 tm hiri-hondakin bildu zituzten EAEn, 2020an baino % 19,9 gehiago eta 2019an baino % 7,5 gehiago. Bilketa motaren arabera bereizita (nahastuta edo gaika bilduta), gehienak (% 58,5) nahasitako hondakinak izan ziren. 2020. urtearen aldean, bi motek gora egin zuten: nahastuek % 27,9 eta gaika bildutakoek % 10,3. 2019. urtearen aldean ere gora egin zuten: nahastuek % 7,8 eta gaika bildutakoek % 7,1. Estatuan, bestalde, nahastuak guztizkoaren % 75,4 dira, eta 2019arekin ondoan, nahastuak murriztu egin dira eta gaika bildutakoak areagotu.

Per capita terminoetan, biztanle bakoitzeko hiri-hondakinen 422,2 kg bildu ziren EAEn 2021. urtean (guztira, nahastuta zein bereizita); estatukoa baino kopuru txikiagoa da hori, 478,7 kg biztanleko. EAE *per capita* bildutako hondakin kopuru txikiak erregistratzen dituzten autonomia-erkidegoen artean dago, Madril, Errioxa eta Galiziaren atzetik. Bereizitako hondakin motaren arabera, honako hauek dira nagusiak: papera eta kartoia (63,2 kg biztanleko; oster, 31,5 kg biztanleko estatuan), beira (28,3 kg biztanleko; oster, 18,5 kg biztanleko estatuan) eta ontzi mistoak eta bilgarriak (24,3 kg biztanleko; oster, 18,8 kg biztanleko estatuan).

Ingurumenaren babesari dagokionez, EINen Industriak ingurumena babesteko egindako gastuari buruzko inkestaren azken datuek erakusten dutenez, EAEn, 2021ean, gastu hori (gastu arrunta eta inbertsioa) % 4,6 handitu zen 2020aren aldean. Dena den, zifra 2019an erregistratutakoaren azpitik dago oraindik. Ahaleginaren haritik (hau da, BPGd-aren ehuneko gisa), igoera ikusten da, baina 2019ko ratoria iritsi gabe. Hala, EAE hamaikagarren postuan dago ahalegin handiena egiten duten erkidegoen sailkapenean.

Amaitzeko, 2023ko martxoan **2030erako Euskadiko V. Ingurumen Esparru Programa** (IEP 2030) argitaratu zen. Aurreko programekin konparatuta, IEP 2030en berritasun nagusia programaren sorrera bera da. Oraingo honetan, IEPk ez du ingurumen-helburuen sorta bat zehazten, helburu horiek ondo zehaztuta daudelako eta berariazko ibilbide-orrietan hedatzen direlako Euskadiko Itun Berdearen eta indarrean dauden ingurumen-plangintza sektorial guztien esparruan. Ez du zentzurik, beraz, IEP 2030ek beste plan bat gehiago izateak edo, bestela, planak biltzen dituen estrategia izateak. Hausnarketarako eta definizio estrategikorako ariketa bikaina da, plangintza sektorialak elikatu behar dituzten orientabideak ezartzen ditu, eta horiek modu eraginkorrean ezartzen laguntzen du, hainbat bultzada-palankaren bidez. Hau da, zeharkako aplikazioa du, eta askotariko jardura sozioekonomikoko eremuetara iristen da.

Energia

Euskadi Energia 2022. Datu energetikoak txostenak, EEEk argitaratutakoak, erakusten duenez energia primarioaren edo energiaren barne-kontsumo gordinaren (ekoiztako energia gehi inportatua ken esportatua) eskari osoa % 3,3 hazi zen 2022an, eta 6.539 ktep-ekoa izan zen. Energiaren azken kontsumoa, berriz, % 0,9 jaitsi zen (4.881 ktep), eta sektore guztietan egin zuen behera, garraioan izan ezik.

Energia primarioaren ekoizpena % 6,6 jaitsi zen (699 ktep-etik 663 ktep-era), eta batez ere energia berriztagarrietan oinarritu zen (iturri propio nagusia); horiek % 7,2 jaitsi ziren (679 ktep-etik 630 ktep-era).

Energia primarioaren ekoizpen propio urri horrekin (653 ktep), energia-eskariaren % 10 baino ezin izan zen bete (energiaren barne-kontsumo gordin edo energia-eskaria). Ondorioz, EAEren mendekotasun energetikoa estatukoa eta EB-27koa baino handiagoa da; azken horietako ratioak % 68,8 eta % 58 dira (EAEn % 90).

Iturri berriztagarrietan oinarritutako ekoizpenak (630 ktep) azken energia-kontsumoaren % 12,9 asetzea ahalbidetu zuen (4.881 ktep); hau da, energia berriztagarriek azken kontsumoan duten partaidetza-ratioa Euskadiko 2030rako Energia Estrategian (3E2030) ezarritako % 21eko helburutik 8,1 puntura dago.

Intentsitate energetikoari dagokionez (ekonomia baten energia-efizientziaren adierazlea, BPGd-aren unitateko ktep-en azken kontsumoa bezala neurtzen dena), hobera egin zuen 2021etik 2022ra bitartean (4 puntu jaitsi zen). Sektoreka, garraioaren sektorean izan ezik, energia-intentsitateak behera egin zuen guztietan eta, beraz, hobera.

Faktura energetikoa nabarmen igo zen 2022an aurreko urtearen aldean (% 51,3), eta 9.149 milioi eurokoa izan zen. Guztizkoaren % 49,4 garraioaren sektoreari zegokion, % 27,6 industriari, % 12,1 bizitegi-sektoreari, % 10,4 zerbitzuei eta % 0,6 lehen sektoreari. Bizitegi-sektorean, biztanleko fakturak % 17,8 egin zuen gora — 504 eurora iritsi zen—, eta etxeko faktura, % 17 —1.203 eurora iritsi zen—.

Petrolioaren deribatuak garraioaren fakturaren % 93,4 dira. Industrian, elektrizitatea fakturaren % 62,4 da, eta gas naturala, berriz, % 34,6.

5.1.3. Osasun eta Osasun Sistema

Osasun Ministerioak 2023an argitaratutako Osasun Sistema Nazionalaren 2022ko urteko txostenaren arabera, 2021ean EAEn bizi-itxaropena jaiotzean (Bij) 83,7 urtekoa izan zen, estatukoa (83,1) eta EB27koa (80,1) baino handiagoa. Horrela, EAE laugarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean, hain zuzen ere, hauen atzetik: Madril (84,6), Nafarroa (84,3) eta Gaztela eta Leon (83,9). EAEko emakumeen Bij gizonena baino 5,6 urte handiagoa da, baina Bij-k gora egin badu ere gizonentzat zein emakumeentzat (80,4tik 80,8ra igaro da gizonen kasuan, eta 86,3tik 86,4ra emakumeen kasuan), emakumeen aldeko diferentziala 3 hamarren jaitsi da 2020 eta 2021 bitartean.

65 urtekoen bizi-itxaropenari (BI₆₅) dagokionez, 2021eko azken datuek erakusten dute zenbait autonomia-erkidegotan pandemiaren aurreko egoerara itzuli direla. Hala, Madril (22,3 urteko BI₆₅), Nafarroa (22), Gaztela-Mantxa (21,9) eta EAE, Galizia eta Kantabria (21,6) dira BI₆₅ handienak dituzten autonomia-erkidegoak.

BI-k, garatutako herrialde gehienetan, goranzko garapena izan du urteetan zehar; alabaina, horrek ez dakar, ezinbestean, adierazle hori igotzen deneko bizitzako urte guztiak osasun egoera onean bizi izandako urteak izatea, zeren eta, pertsonen gaixotasunak eta osasun arazoak izan baititzakete eta horien ondorioz bizi-kalitatea galdu, nahiz eta heriotza ez eragin. Ondorioz, hilkortasun-tasak balioa galtzen du pixkanaka osasun-egoeraren adierazle gisa eta beharrezko bihurtzen da gaixotasuna dituen ondorioen arabera neurtzea, jarduera-mugaketa edo ezgaitasuna bezalaxe. Horrela, aurreko txostenaren arabera, 2020an EAEn 65 urterekin 18,7 izan ziren bizitzako urte osasuntsuak (BUO) (17,5 gizonetan eta 19,8 emakumeetan); estatuko batez bestekoa baino balio handiagoa da hori, 17,9 (16,6 gizonetan eta 19,1 emakumeetan). Autonomia-erkidegoen sailkapenean, EAE laugarren postuan dago, Andaluziaren, Balearren eta Kanarien atzetik.

Osasun mentalaren harira, eta aipatutako txostenaren arabera, EAEn 2021ean erregistratutako nahasmendu mentalen eta portaeraren nahasmenduen prebalentzia (299,3) estatukoa baino txikiagoa da, baina 2019koa baino % 7,9 handiagoa. Zenbakietan sakonduz, gure erkidegoa tasa txikieneko autonomia-erkidegoen artean dago. Izan ere, Extremadurak eta Gaztela-Mantxak izan ezik, gainerako autonomia-erkidegoek EAEk baino tasa handiagoak dituzte. Sexuaren arabera bereizita, ikusten da prebalentzia handiagoa dela emakumeen artean gizonen artean baino.

Osasun mentaleko nahasmenduetan sakonduz gero, ikusten da **antsietate-nahasmenduak** direla ohikoenak. Zehazki, EAEn 1.000 biztanleko antsietate-nahasmenduen kasuen prebalentzia, adinaren arabera doitu⁵⁶, 83,1ekoa izan zen 2021ean, estatukoa (121,3) baino txikiagoa, baina 2019an erregistratutakoa baino % 9,5 handiagoa. EAE zazpigarrena da antsietate-nahasmenduen prebalentzia-tasa handiena duten autonomia-erkidegoen artean. Aurretik ditu Valentziako Erkidegoa, Katalunia, Balearrak, Andaluzia, Kanariak eta Gaztela eta Leon. Sexuaren arabera bereizita, ikusten da prebalentzia handiagoa dela emakumeen artean gizonen artean baino.

Testuinguru horretan, aipatzekoa da 2023ko azaroaren 21ean **Euskadiko Osasun Mentaleko Estrategia (2023-2028)** onetsi zela. Estrategia horren ikuspegia gizartea inklusiboa, solidarioa eta aniztasunarekiko errespetuzkoa izan dadin lortzea da, non nahasmendu mentalak dituzten pertsonen beren bizi-proiektua bete-betean garatu ahal izango duten.

Hilkortasunari dagokionez, ministerioaren datuei jarraikiz, EAEko hilkortasun-tasa estatuko batez bestekoa baino txikiagoa da, bai gizonentzat, bai emakumeentzat. Bestalde, EUSTATen heriotzen estatistikaren arabera, 2020an hilkortasun-tasak gora egin ondoren, 2020tik 2021era % 4,8 jaitsi zen, eta 2021etik 2022ra berriz ere gora egin zuen (kasu horretan % 4,9). 2022an hildako pertsonen batez besteko adina 81,3 urtekoa izan zen; hamar urte lehenago, berriz, 78,9 urtekoa.

Heriotza-kausaren arabera, tumoreek eragindako heriotzak daude lehenik (guztizkoaren % 26,4; % 2,2 igo da), zirkulazio-aparatuko gaixotasunek eragindakoak bigarrenik (guztizkoaren % 23,8; % 2,5 jaitsi da) eta hirugarrenik, arnas sistemako gaixotasunek eragindakoak (guztizkoaren % 6,4; % 15,2 igo da). Analisirako beste desagregazio bat eginez gero, nerbio-sistemako heriotzek eta arnas sistemako gaixotasunen ondoriozko heriotzek antzeko zifrak dituzte.

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak egindako **hilkortasun goiztiarraren** analisiak erakusten duenez, 2022an, gizonei bizitzako urte potentzial gehien galarazi zizkieten sei kausak hauek izan ziren: kardiopatia iskemikoak, trakeako, bronkioetako eta biriketako tumore gaiztoak, suizidioak eta autolesioak, ibilgailu motordunekin izandako trafiko-istripuak, drogen ondoriozko ustekabeko pozoitzea eta entzefaloko tumore gaiztoak. Emakumeen kasuan, trakeako, bronkioetako eta biriketako tumore gaiztoak, bularreko tumore gaiztoak, suizidioak eta autolesioak, pankreako tumore gaiztoak, entzefaloko tumore gaiztoak eta gaixotasun zerebrobaskularrak izan ziren. 2022an, COVID-19ak kausa nagusien artean egoteari utzi zion, bai gizonen artean, bai emakumeen artean.

Osasunaren determinatzaile ez-medikoei dagokienez, memoriaren edizio honetan horietako batzuk aztertzen dira, zehazki, 18 urtetik gorako helduen zenbait elikagairen kontsumo-patroia eta gorputz-masaren indizea; izan ere, OMEk azpimarratu duenez, gaur egun munduan osasunari kalte gehien egiten dioten hamar arriskuetatik sei elikadurarekin zuzenean lotuta daude.

Elikadura osasungarriaren aldeko ekimenak Euskadin dokumentuan aipatzen den bezala, onartuta dago minbizi, diabetes, bihotzeko gaixotasun iskemiko eta obesitate kasuen % 30entzat zenbait elikadura-jokabide jakin babes- edo arrisku-faktoreak izan daitezkeela. Elikadura osasungarria izan dadin, osoa eta orekatua izan behar du. Organismoak behar dituen mantenugai guztiak izan behar ditu kantitate egokietan, eta, beraz, elikagai osasungarri ugari izan behar ditu.

Espainiako Osasunari buruzko Europako Inkestaren 2020ko datuen arabera, eta honako hauei dagokienez:

⁵⁶ Adinaren arabera doikuntzari esker, adin-egitura desberdinak dituzten bi populazioaren edo gehiagoren arteko hilkortasun-tasak edo gaixotasunen intzidentzia-tasak aldera daitezke. Populazio estandar bat aplikatuz egiten da, adin-egitura ezaguna duen populazio hipotetiko bat, alegia. Aztertutako populazioaren adinaren arabera tasa espezifikoak populazio estandarren adin-egiturari aplikatzen zaizkio, adinaren arabera doitutako tasak lortzeko.

- Frutaren kontsumoa: EAE fruta gehien kontsumitzen duten autonomia-erkidegoen artean dago, Aragoi, Gaztela-Mantxa eta Kataluniarekin batera.
- Barazkien, entsaladen eta ortuarien kontsumoa: astean 3 aldiz edo gehiagotan jaten dituzten helduen ratioa % 87,2koa da EAEn, eta estatuko batez bestekoa % 89,9koa.
- Animalia-proteinaren kontsumoa (haragia edo arraina): haragia astean 3 aldiz edo gehiagotan jaten duten helduen ratioa % 70,8koa da, eta estatuko batez bestekoa % 66,1koa. Bestalde, arraina astean 3 aldiz edo gehiagotan jaten duten helduen ratioa % 45,9koa da, eta estatuko batez bestekoa % 40,4koa.
- Ohitura ez hain osasungarriak: EAEn janari lasterra beste autonomia-erkidego batzuetan baino gutxiago zabalduta badago ere, gozokien kontsumoa, konparatiboki, handiagoa da.

EAE normopisua duten biztanleen ehuneko handiena duten autonomia-erkidegoen artean dago, baina baita gainpisua dutenen ehuneko handiena dutenen artean ere. EAE obesitate-ratio txikiak dituzten autonomia-erkidegoen artean ere nabarmentzen da, bai eta pisu txikiagoko ratioak dituztenen artean ere.

Sexuaren aldagaia sartuta, Ceutan izan ezik, autonomia-erkidego guztietan 25etik gorako GMI (gainpisua edo obesitatea) duten gizonen ehunekoa handiagoa da emakumeena baino. Honako autonomia-erkidego hauek dituzte ehunekorik handienak: Gaztela eta Leon (gizonezko helduen % 67k du gainpisua edo obesitatea), Murtzia (% 65,6), Andaluzia (% 65,2), Melilla (% 65), Errioxa (% 64,8) eta EAE (% 62,8). Bestalde, Nafarroan, Madrilan, Melillan eta EAEn daude gainpisua edo obesitatea duten emakume gutxien: % 36,7, % 41,3, % 42 eta % 42,7.

Jarraian, EAEko **laguntzako baliabideen eta jardueraren zenbait adierazle** azalduko ditugu Osakidetzaen datuak erabiliz.

Lehen mailako arretako profesional medikoek 11,3 milioi **kontsulta** baino gehiago izan zituzten 2023an, hots, 2022an baino % 5,6 gutxiago, baina 2019an baino % 2,2 gehiago, pandemia baino lehen. 2023an erregistratutako lehen mailako arretako kontsulten % 51,7 presentzialak izan ziren eta % 48,3 ez-presentzialak. Datuek erakusten dutenez, kontsulta ez-presentzialen proportzioak beheranzko joera du, nahiz eta horien pisua 2019koa baino handiagoa izan oraindik (guztizkoaren % 27,2).

Bestalde, ospitale-arloan 5,9 milioi kontsulta izan zituzten 2023an, alegia, 2022an baino % 2,3 gehiago, eta 2019an baino % 12 gehiago. 2023an erregistratutako ospitale-kontsulten % 87,9 presentzialak izan ziren, eta % 12,1 ez-presentzialak; azken horien proportzioa 8,5 puntu handiagoa da 2019koa baino (guztizkoaren % 3,6). Lehen mailako arretan ez bezala, arreta-modalitatea ez da biziki aldatu ospitale-arretan, eta kontsulta presentzialek kontsulta guztien % 85 gainditzen jarraitu dute, baita 2020an eta 2021ean ere.

Enplegatuen haritik, 2019tik 2023ra bitartean, osasun-arretako sarean (lehen mailakoa eta ospitalekoa) **aktibo** egon diren *pertsonen batez besteko kopurua* 34.799tik 38.854ra igo da (+% 11,7). Bi sareen arteko bereizketa eginez, ikusten da gehikuntza handiagoa izan dela ospitale-arretako sarean lehen mailako arretako sarean baino (% 12,3 vs % 8,9). Lanbide-taldearen arabera analisiak erakusten du ospitale-arretan pertsona aktiboen batez bestekoa talde guztietan hazi dela, B2 taldean izan ezik (erdi-mailako teknikariak), eta lehen mailako arretan, berriz, horien presentzia murriztu egin dela hainbat lanbide-taldetan, bereziki, A1 lanbide-taldean (medikuak eta teknikariak); 2.334 pertsonatik 2.257ra igaro da. Datuetan sakonduz, ikusten dugu 2019az geroztik lanbide-talde horretako pertsona aktiboen kopuruak beheranzko joera duela.

Sareko batez besteko **okupazio-indize** globala 2022an erregistratutako % 74,5etik 2023an erregistratutako % 73,6ra igaro da. Barne-medikuntzako eta pneumologiako zerbitzu medikoek eta kirurgia kardiobaskularrak % 100, % 135,2, % 135 eta % 101,8tik gorako mailak dituzte. Akutuen ospitaleetako eta egonaldi ertain eta luzeko ospitaleetako **batez besteko egonaldia** 5,4 egunekoa izan zen, eta zertxobait igo da 2022ko datuekin alderatuta. Batez bestekoaren oso gainera daude errehabilitazioa (37,6), psikiatriako (14,4) eta zaintza aringarrietako (13,3) zerbitzu medikoak.

Itxaron-zerrendei erreparatuz gero, Osakidetzaren datuen arabera, **kanpo-kontsultetan** itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua % 1,3 igo da 2022tik 2023ra bitartean, aurreko urteko % 43ko igoeraren aldean; hala bada, 137.002 paziente dira. Zerrendetan paziente gehien dituzten espezialitateak hauek dira oraindik ere: traumatologia (24.586: +% 23), oftalmologia (16.390: +% 0,2), errehabilitazioa (13.006: +% 4,1) eta dermatologia (11.360: -% 23,3). Atzerapen-denborari dagokionez, zerrendetan dauden biztanleen % 62,9k hilabete baino gehiago itxaroten dute, eta zifra hori gorantz doa 2020tik.

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren datuen arabera, 2023ko ekaineko datuekin, osasun-txartela duten 1.000 biztanleko kontsulten itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua txikiagoa da EAEn estatuko batez bestekoa baino (31,1 vs 78,5). Izan ere, EAEk du ratio txikiena autonomia-erkidegoen sailkapenean. Atzerapen-denborari dagokionez, Melilla hiri autonomia alde batera utzita, EAEk erregistratzen du denbora laburrena, 44 egunekoa. Estatuko batez bestekoa 87 egunekoa da. Arreta jasotzeko zain 60 egunetik gora dauden hitzorduen ehunekoari dagokionez, ratioa EAEn % 27koa da, estatuko batez bestekoa (% 51,6) baino txikiagoa. Gure erkidegoak du ratorik txikiena.

Bestalde, **programatutako kirurgian**, Osakidetzaren arabera, 2022 eta 2023 artean adierazle guztiek behera egin dute, baina pandemiaren aurretik erregistratutako balioetara iritsi gabe. Hala, zerrendan 23.647 paziente izatetik 22.008 izatera igaro da (10,2 izatetik 9,5 izatera osasun-txartela duten mila biztanleko). Atzerapen-egunen batez besteko kopurua 73tik 62,3ra igaro da. Bestalde, 3 hilabete baino gehiago itxaron behar duten pazienteen ehunekoak % 28,9tik %22,4ra jaitsi da.

SISLE-SNSren datuen arabera, 2023ko ekaineko datuekin, EAEn osasun-txartela duten 1.000 biztanleko itxaron-zerrenda kirurgikoetan dauden pazienteen kopurua estatukoak baino txikiagoa da (4,7 vs 6,4). EAE autonomia-erkidegoen sailkapenean ratio txikiena duen laugarren erkidegoa da, Madrilen, Balearren eta Melillaren atzetik. Ebakuntza egiteko zain 6 hilabetetik gora dauden pazienteen ehunekoari dagokionez, EAEko ratioa % 2,1 da, eta estatuko batez bestekoa, berriz, % 10,9. Galiziak eta Madrilak tasa txikiagoak dituzte. Atzerapen-egunen haritik, berriz ere Galizia eta Madril daude EAE baino posizio hobean.

Orain **osasun-sistemaren gastua** aztertuko dugu.

Eusko Jaurlaritzaren 2022ko **aurrekontu-likidazioak** erakusten duenez, Osasun Atalaren gastuen aurrekontua 4.191,4 milioi eurotik 4.812,6 milioi eurora aldatu zen. Azkenean, Osasun Atalean egindako gastua 4.788,2 milioi eurokoa izan zen. Baliabideen ehunekoari dagokionez, lehenengo tokian geratu zen, gastu osoaren % 34,9 (programa nagusia Osakidetzari egindako transferentziei dagokie) eta BPGd nominalaren % 5,55, aurreko urtearen azpitik (% 5,62). Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa eta Farmazia programek guztizko gastu likidatu ia osoa hartzen dute (% 94,6). Zehazki, Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa % 83,2 da, eta Farmazia % 11,4. "Beste partida batzuk" guztizkoaren % 3,7 dira.

Aurrekontuan jasotako zenbateko osoaren eta benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, Osasun Atalean likidatutako gastua (4.788,2 milioi €) aldatutako aurrekontua (4.812,6 milioi €) baino txikiagoa da, eta horrek 24,5 milioi euroko beheranzko desbideratzea dakar.

Bestalde, 2023rako berariaz sanitarioak diren partiden gastuen aurrekontua 4.633,3 milioi eurokoa da (+% 10,5, 2022an hasieran aurrekontuan sartutako gastuaren aldean). Gastu hori BPGd nominalaren % 5,07 da, 2022an aurrekontuen arabera erregistratutako ratioa baino handiagoa.

Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizate Ministerioaren datuen arabera, EAEn biztanle bakoitzeko osasun-gastu publikoak gora egin du 2022tik 2023ra bitarte, 2.028 eurotik 2.148 eurora biztanle bakoitzeko. Horrela, gure erkidegoak berriro galdu du lehen postua (2021ean ere galdu zuen) biztanleko gehien gastatzen duten

autonomia-erkidegoen artean, eta 2.148 euro gastatzen ditu biztanleko, Asturiasen atzetik. Estatuko batez bestekoa 1.559 euro da biztanle bakoitzeko.

EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidaziotik abiatuta egindako **Osakidetza**ren **aurrekontu-likidazioak** erakusten duenez, erakundeak 3.929,2 milioi euroko gastua egin zuen 2022an. Hala, gastua % 1,3 igo da 2021etik 2022ra. BPGd nominalaren % 4,55 da, eta ratioa 2021ekoa baino 4 hamarren txikiagoa da. Hazkunde hori ustiapen-gastuen igoeragatik gertatu da, inbertsioak % 16,9 murriztu baitira. Likidatutako guztizkoaren % 95,8 ustiapen-gastuei dagokie, eta % 4,2 inbertsioei.

Likidatutako ustiapen-gastuak 3.765,4 milioi eurokoak dira, hau da, % 2,3ko igoera 2021eko likidazioarekin alderatuta. Langileen gastuak (soldatak eta gizarte-kotizazioak), zeinak ustiapen-gastuen % 68,8 baitira, 2.589,1 milioi eurokoak izan dira; aurreko urtean baino % 3,2 gehiago. Funtzionamenduko gastuak 1.172 milioi eurokoak izan dira, hau da, aurreko aldian baino % 5 gehiago.

Likidatutako kapitaleko gastua 163,8 milioi eurokoa da, 2021ean likidatutakoa baino % 16,9 txikiagoa.

Aurrekontuan jasotako zenbatekoaren eta 2022an benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, likidatutako gastua aurrekontukoa baino handiagoa da (+9,04 milioi €), eta inbertsioei (+7,26 milioi €) eta ustiapen-gastuei (+1,78 milioi €) dagokie.

Azkenik, 2023ko uztaillean, **Euskadiko Osasun Plana (2030)** onetsi zen. Plan horren helburua EAE osasuntsuago baten buru izatea da (funtsezko helburua), eta honako erronka estrategiko hauek ditu:

- Pertsonak beren osasunaren eta ongizatearen protagonista eta eragile aktibo izatea.
- Osasun-arloko desparekotasunak murriztea.
- Haurrak eta nerabeak beren osasun-potentzial guztiarekin jaiotzea, haztea eta iristea helduarora.
- Ingurune eta komunitate osasungarriak, jasangarriak eta erresilienteak sortzea eta garatzea.
- Arrisku globalen kudeaketa (sanitarioak, finantzarioak, teknologikoak, mugikortasunekoak, 2030 agenda).
- Bikaintasuna lortzea, kalitateari, humanizazioari eta laguntza-sistema soziosanitarioaren segurtasunari dagokienez.
- Osasun publikoko sistemak egungo erronkei eta erronka berriei aurre egiteko duen gaitasuna.
- Osasun-sistemaren jasangarritasuna.
- Ikerketa eta berrikuntza, eta osasunean eragina duten sistemen hobekuntzan duen aplikazioa.
- Erakundeen arteko koordinazioa eta lankidetzatza.

5.1.4. Etxebizitza

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzaren **“Higiezin salerosketa-estatistikak”** dio 2023an EAEn etxebizitzaren 20.431 salerosketa erregistratu zirela, 2022an baino % 13,5 gutxiago eta 2013an baino % 84,7 gehiago. Azken hamarkadan, etxebizitza erabilien salerosketen bilakaera nabarmendu behar da, % 162 igo baitira (-% 14,1 azken urtean). 2023ko salerosketa guztietatik, % 16 etxebizitza berriak izan ziren eta % 84 etxebizitza erabiliak. Hauxe da lurralde-banaketa: salerosketen % 50,5 Bizkaian egin ziren (-% 17,5, 2022rekin alderatuta), % 34,4 Gipuzkoan (-% 3,6) eta % 15,1 Araban (-% 19,4).

Etxebizitza-motari dagokionez, 2023ko laugarren hiruhilekoan egin ziren salerosketen % 79,9 erabilitako etxebizitza libreak izan ziren (2022an baino ehuneko 3,8 puntu gehiago eta 2013an baino 16,8 gehiago), % 11 etxebizitza libre berriak izan ziren (2022an baino -3,2 puntu eta 2013an baino -16 puntu), % 4,6 erabilitako etxebizitza babestuak (2022an baino -0,4 eta 2013an baino +0,1) eta gainerako % 4,5a etxebizitza babestu berriak (2022an baino -0,2 eta 2013an baino -% 0,9).

EAEko etxebizitzaren **salerosketen metro karratuko prezioari** dagokionez, etxebizitza librearen prezioa 2.960 euro/ m² izan da 2023an, 2022an baino % 3,1 gehiago eta 2013an baino % 14,5 gehiago. Erabilitako etxebizitza libreen prezioa 2.904,9 euro/ m² izan da (+% 2,7, 2022koaren aldean), eta etxebizitza libre berriena 3.294,8 euro/ m² (+% 4,8). Etxebizitza babestuaren metro karratuko prezioa zertxobait igotzen hasi zen 2013an, eta nabarmen jaitsi zen 2020an, 1.973,2 euro/ m² iritsiz. 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), prezioa % 43,4 igo da 2021eko prezioarekin alderatuta, 2.763,2 euro/ m² iritsita, eta 2012tik izandako gehieneko prezioa erregistratu da.

EAEko **etxebizitza libreen salerosketen batez besteko prezioa** 246.990 eurokoa izan da 2023an, aurreko urteko batez bestekoa baino % 1,7 gehiago. Lurraldeka, Bizkaian % 0,6 jaitsi dira prezioak, eta Gipuzkoan eta Araban, berriz, % 2 eta % 7,3 igo dira, hurrenez hurren. Ondorioz, prezioak 277.075 euro (Gipuzkoa) eta 218.808 euro (Araba) artekoak dira, eta Bizkaia tartean dago, 234.793 euro etxebizitza bakoitzeko batez beste. Eraikitako metro karratuaren prezioan, EAEko batez bestekoa, ikusi dugun bezala, 2.960 euro/m² da (+% 3,1, 2022koaren aldean): garestiena Gipuzkoan, 3.428,5 euro/m², eta merkeena Araban, 2.363,8 euro/m². Bizkaia beste bien artean dago berriro ere: 2.810,9 euro/m².

Bestalde, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Sailak **Alokairuaren Merkatuaren Estatistika** (AME) egiten du 2019az geroztik, EAEko alokairuaren merkata aztertzeko. Eragiketa hori Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legetik aurrera sortutako erregistroetan gordailututako fidantzetan oinarritzen da eta, beraz, nahitaezkoa da hiri-errentamenduen kontratuak erregistratzea eta etxebizitzak alokatzeko kontratuen fidantzak gordailutzea Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailak Eusko Jaurlaritzan duen ordezkaritza bakoitzean.

AMEk egiaztatu duenez, 2023ko abenduaren 31n alokairu libreko 83.882 kontratu zeuden erregistratuta Eusko Jaurlaritzaren fidantza-gordailuan (merkatuko prezioan). Horietatik 2.554 sasoiko etxebizitzak dira, eta duten berezitasunagatik, analisi honetatik kanpo geratzen dira. Era berean, ikerketa honetan ez dira aintzat hartzen familia bakarreko etxebizitzei dagozkien 1.595 kontratuak, ohiko etxebizitza-erabilera izan arren, ezaugarri bereizgarriak direla-eta, berariazko analisi bat egitea merezi baitute. Beraz, alokairu libreko 79.733 kontratutan ezarrita dago Eusko Jaurlaritzak AMEri buruz egindako txostenak aztertzen duen stocka: ohiko etxebizitzarako egoitza-erabilera duten eta alokairu libreko kontratuak 2023ko abenduaren 31n indarrean zituzten eraikin kolektiboetan kokatutako etxebizitzak. Lurraldeka, alokatutako etxebizitzaren % 14,1 Araban daude (11.275 fidantza), % 36,1 (28.750 fidantza) Gipuzkoan, eta gordailu-kopuru handiena (39.708 fidantzari dagozkien % 49,8) Bizkaian dago.

2023ko azken hiruhilekoan eratutako fidantzek 788 euroko batez besteko errenta lortu dute, hau da, urte arteko % 5,9ko igoera. Eraikitako m² bakoitzeko prezioa kontuan hartuz gero, 2022ko laugarren hiruhilekoan 10,1 euro/m² izatetik 2023ko aldi berean 10,6 euro/m² izatera igaro da (+% 5). Hiruhileko horretan ordaindutako fidantzei dagokienez, % 23,2 jaitsi dira urte arteko tasan.

Etxebizitza libreen salerosketa-prezioei dagokienez, Garraioak eta Mugikortasun Jasangarriko Ministerioak etxebizitza libreen (berriak eta bigarren eskukoak) higiezinaren transakzioen batez besteko balioak kalkulatzeko Notariotza Estatistikak emandako informazioarekin, eta horrekin, autonomia-erkidegoen arteko konparazioak egin daitezke.

2023an EAEn saldutako etxebizitza libreen batez besteko balioa, notario-erregistroetan agertzen denez, 233.126 eurokoa izan zen, 2022an baino % 0,1 gehiago eta estatuko batez bestekoa (180.749 euro) baino % 29 gehiago (-% 0,9). Oro har, preziorik altuenak Balearretan eta Madrilgo Erkidegoan daude, eta baxuenak Gaztela-Mantxan, Extremaduran eta Murtziako Eskualdean. Eraikuntza berriko etxebizitzak bakarrik kontuan hartzen baditugu, EAEko datua 296.431 euroraino igotzen da, 2022an baino % 6,3 handiagoa. Zifra hori estatuko batez bestekoa (269.417 euro) baino % 10 handiagoa da, azken urtean % 3,3 igo baita. Erabilitako etxebizitzari

dagokionez, EAEko batez besteko balioa, 2023an, 224.035 eurokoa da, 2022an baino % 0,7 gutxiago. Estatuko datua 171.957 da (-% 1,5), beraz, bien arteko aldea da nabarmenena, % 30,3koa.

Eraikuntza-jarduerari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Behatokiak dio COVID-19aren pandemia gertatu zen 2020. urtean 4.152 etxebizitza eraikitzen hasi zirela, aurreko urtean baino % 32,5 gutxiago, eta 2021ean tasa positiboetara itzuli ziren (+% 11,7), babestutako etxebizitzaren eraikuntza-kopurua berreskuratu zelako. 2022an joera positiboak jarraitu zuen (+% 25,6), eta 2023an, 5.705 etxebizitza berri eraikitzen hasi zirenean, datu negatiboetara itzuli zen, zifra hori 2022koa baino % 2,1 txikiagoa baita. 5.705 etxebizitzetatik 1.962 babestutako etxebizitzak ziren (-% 16,4, 2022rekin alderatuta) eta 3.743 etxebizitza libreak; segmentu hori % 7,6 handitu da 2022. urtearekin alderatuta.

Bestalde, EAEn 2023an amaitutako etxebizitza guztiak 3.681 dira, aurreko urtean baino % 28,2 gutxiago, amaitutako etxebizitza babestuen segmentuan (-% 35,2) eta libreetan (% 25,1) izandako jaitsieren ondorioz. Horren ondorioz, etxebizitza babestuak EAEko eraikuntza-jardueran duen partaidetzak behera egin du azken urtean, amaitutako etxebizitzaren pisua 2022ko % 30,5etik 2023ko % 27,5era igaro baita.

Etxebizitzaren eskariei dagokienez, gurasoei edo tutoreei bizi diren 18 eta 44 urte arteko pertsonen lehenengo etxebizitza izateko beharrari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren *"Etxebizitzaren Beharrei eta Eskariari buruzko Inkesta"* egiaztatu zuten, 2023an, diru-sarrerak zituzten 70.013 pertsonen lehenengo etxebizitza eskuratzeko beharra zutela eta, beraz, 2021eko inkestarekin alderatuz, % 7,9ko igoera gertatu zen. Pertsona horiek behar duten etxebizitza-kopuruari dagokionez (baxuagoa da, etxebizitza banaka edo bikotean eskuratu dezaketelako), guztira 63.378 pertsona dira, bi urte lehenago baino % 9 gehiago.

Halaber, 77.369 familiak etxebizitza aldatzeko beharra adierazi dute, guztien % 8,4k. Hau da, % 6ko jaitsiera 2021aren aldean: urte horretan guztien % 9,1 ziren etxebizitza horiek. Badirudi datu horiek finkatu egiten dutela 2021ean hasi zen joera negatiboa, 2015-2019 urteetako gehikuntzaren ondoren.

Azkenik, Etxebizitza Beharren eta Eskariaren Inkestak adierazten du, guztira, 75.620 euskal etxek behar zutela esku-hartzea 2023an birgaikuntza egiteko; hala, magnitude hori EAEko familia-etxebizitzaren parkearen % 8,2 da. Bilakaeraren aldetik, etxebizitza birgaitzeko beharrak behera egin zuen 2021aren aldean, bai etxeen bolumenean (-% 13,9), bai behar horren eragin erlatiboan (ehuneko -1,5 puntu) ere. Beharrezko birgaikuntzaren ezaugarriak dagokienez, familien erdiarentzat gutxi gorabehera (% 49,4), familia-etxebizitzetako elementu pribatuak dira beharrendaren ardatza (komunak, lurra, berokuntza instalazioa, leihoak aldatzea, etab.). % 25,8k etxebizitza barruan eta eraikineko eremu komunetan birgaitzea behar du, eta gainerako % 24,8a eraikineko eremu komunetan soilik egiten diren birgaitze-ekintzei dagokie.

EAEko familiek etxebizitzak ordaintzeko egin beharreko **finantza-ahaleginari** dagokionez, lehenik eta behin, Espainiako Jabetza, Ondasun Higiezin eta Merkataritzako Erregistratzaileen Elkargoaren *"Higiezinaren Erregistro Estatistikak"* adierazten du EAEko familiek beren etxebizitzak ordaintzeko egiten duten finantza-ahalegina, hileko batez besteko hipoteka-kuotaren eta soldata-kostuaren arabera neurtuta, % 28,7koa dela 2023ko laugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino 0,2 puntu gehiago. Estatu osoari dagokionez, ibilbidea antzekoa da; izan ere, ahalegin hori batez besteko soldata kostuaren % 33,4ra iristen da 2023aren amaieran, duela urtebete baino 1,6 puntu gehiago. Epe luzeagoko ikuspegitik, azken hamarkadan (2013 eta 2023 bitartean) finantza-esfortzu hori 0,2 puntu handiagoa da EAEn eta 1,6 estatuan.

Bigarrenik, EINen *"Familia Aurrekontuei buruzko Inkestak"* aukera ematen du jakiteko, ECOICOP (European Classification of Individual Consumption by Purpose) gastuaren sailkapenaren lau digituko desagregaziotik abiatuta, zer gastu egiten duten familiek beren etxebizitza nagusiaren alokairua ordaintzeko, bai eta etxebizitza nagusiari jabetzan egotzitako alokairua ere (halako etxebizitza baten jabe den familiak ordainduko lukeen errenta, etxebizitza horretako maizterra balitz). Datu horiek etxe bakoitzeko batez besteko gastuari eta familia-unitatearen urteko gastuaren gaineko ehunekoari dagokienez ematen dira.

2022an, informazioa dagoen azken urtean, EAEko familiek, batez beste, 7.545,29 euro gastatu zituzten urtean ohiko etxebizitza ordaintzeko, 2021ean baino % 0,7 gehiago, etxebizitza horri jabetzan egotzitako alokairua kontuan hartuta. Zenbateko hori urteko familia-gastuaren % 21,28 da (-1,70 puntu aurreko urtearen aldean). EAEko gastua, gainera, estatuko batez bestekoa (5.366,22 euro) baino % 40,6 handiagoa da, hau da, Espainiako familien gastuaren % 17. Alde hori aldatu egiten da etxebizitzaren alokairu-gastua kontuan hartzen badugu: EAEko familiek, batez beste, 803,18 euro gastatu zituzten 2022an (urteko gastuaren % 2,27) ohiko etxebizitzaren alokairuan; estatu osoan, berriz, gastu hori handiagoa da, bai kopuru absolutuetan (1.034,58 euro), bai erlatiboetan (gastu guztiaren % 3,28) ere.

Bestalde, etxebizitzarekin lotutako alderdi delikatueta bat da **hipotekak edo alokairu-errentak ordaindu ezin dituztelako etxebizitzak galtzen dituzten familien egoera**. Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak (BJKN) EAEko lehen instantziako epaitegietan aurkezturiko hipoteka-betearazpenen jarraipena egiten du, eta adierazi duenez, 2023an 615 betearazpen erregistratu ziren, hots, % 21,8ko gehikuntza aurreko urtearen aldean. 2023an aurkezturiko betearazpenak estatuko 19.577 betearazpenen % 3,1 dira (-% 21,5, 2022rekin alderatuz).

Halaber, 2023an, EAEn, lehen instantziako epaitegiek 593 kaleratze egin zituzten, aurreko urtean baino % 23,1 gutxiago, eta estatuko guztien % 2,2. Horietatik 55 hipoteka-betearazpenak izan ziren (-% 61, 2022rekin alderatuz), 518 kaleratze-prozedurak (-% 12,9) eta 20 beste prozedura batzuk (-% 42,9).

Etxebizitza politikari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Sailak egindako gastua (gehienekoa 2009an izan zen, 207,4 milioi eurokoa), erdira murriztu zen 2015ean (99,8 milioi euro arte), kontrako egoeraren ondorioz. 2016tik aurrera, berriz ekin zaio hazkunde bideari, 2019an 224 milioi eurora iritsi arte eta, beraz, 2009ko gehienekoa gainditu da. 2021ean (eskuragarri dagoen azken datua), egindako gastua berriro hazi zen 205,5 milioi euro arte (+% 74,1); hau da, EAEko BPGd-aren % 0,26, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago, gastuaren bilakaeraren eta ekonomia-hazkundearen emaitza gisa.

2021ean jarri zen indarrean **2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana**. Hau da plan horren xedea: *"etxebizitza duin eta egoki baten beharra duten pertsonen erantzun integrala bermatzea eta, horretarako, alokairu eskuragarriko eta etxebizitza-parkearen bizigarritasun-eta jasangarritasun-baldintzak hobetzeko baliabide-eskaintza areagotzea"*. Izan ere, ikuspegi hau du: *"2024rako, etxebizitzarako eskubide subjektiboa bermatuko duten prestazioen sistema ezarrita eta finkatuta edukitzea, alokairu eskuragarriko etxebizitza-parkearen hazkundea eta kohesio soziala erraztuz; horretaz gainera, etxebizitza-parke publiko eta pribatua birgaitzeko bidea bultzatzea eta, horretarako, Europako Funtsak optimizatzea, birgaitze-politiken aldaketa estrategiko bat sustatuz –alegia, eraikinen kalitatea eta bizigarritasuna, birgaitze integrala, irisgarritasuna, energiaren efizientzia, inpaktu klimatikoa murriztea eta berrikuntza–"*. 2021-2023 urteetako planaren aurrekontu-kostua 1.237,6 milioi eurokoa da (oraindik ez dugu bertan egindakoen informaziorik), eta Etxebizitza Sailburuordetzak (4312 Etxebizitza Programaren bidez) eta Visesa eta Alokabide sozietate publikoek gauzatzen duten gastu bateratua jasotzen du, sozietateen arteko elkarrekiko gastu-harremanak ezabatu ondoren, lehenik, eta sozietate horien eta etxebizitza-programaren artekoak, ondoren.

Halaber, 2022ko azaroan, **EAEko 2022-2036 aldirako Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala** sinatu zen. Tresna estrategikoa eta egiturazkoa da, eta eragile publiko eta pribatu askok konpromisoa hartzen dute 2015eko Legeak ezarritako etxebizitzarako eskubide subjektiboaren eraginkortasunean modu koordinatuan aurrera egiteko. Guztira, 88 erakundek egin dute bat Itunarekin, gizarte zibiletik edo kolektibo profesionaletatik hasi eta erakunde eta enpresetaraino. Hau da Itunaren helburu nagusia: *"etxebizitzarako eskubidea eskubide eraginkor gisa bizkortzea. Etxebizitza duin eta arrazoizko prezioa bat eskuratzea giza garapen jasangarriaren funtsezko elementuetako bat da, zeinarekin erabat konprometuta baitago Euskal Autonomia Erkidegoa"*.

Bukatzeko, Etxebizitzaren EAEko Behatokiak azpimarratu du 2020an **etxebizitza-arloko PFEZn egindako kenkariei** lotutako zerga-gastua guztira 431,9 milioi eurokoa izan zela, 2019an baino % 1,7 gehiago. Zenbateko hori Etxebizitza Sailak ekitaldi berean likidatu zuen gastuaren ia laukoitza da (118 milioi euro). Zerga-gastuaren zenbatekoa erostetaren PFEZren kenkariei (eta etxebizitza-kontuei), alokairuari eta birgaikuntzari dagozkie, baina intentsitate ezberdinarekin: etxebizitza erosteko pizgarrien zioz kobratzeari utzitako 295,4 milioi euroekin du zerikusia gasturik handienak (guztizkoaren % 68,4). Zenbateko horri etxebizitza-kontua izateagatik kenkariaren 16,9 milioiak gehituta, 312,3 milioi euro ateratzen dira, etxebizitzarengatik kenkariaren zenbatekoaren % 72,3, alegia. Bere aldetik, alokairuko kenkariei lotutako zerga-gastua 102,6 milioi eurokoa izan zen (guztiaren % 23,7) eta, azkenik, birgaitzei lotutako zerga-gastua 17,1 milioi euroko guztiaren % 4 izan zen soilik.

Aurreko ekitaldiarekin alderatuta, etxebizitza-kontuengatik kendutako zenbatekoa % 25,2 gehitu da, eta alokairuei lotutakoa % 4,9. Kontrara, etxebizitza erostegatik kenkariaren zenbatekoa % 0,3 gutxitu da eta, kasu honetan ere, etxebizitza-birgaitzeengatik kenkariak ere % 1 gutxitu dira.

5.2. ONDORIOAK

5.2.1. Hezkuntza eta Kultura

Hezkuntza

Honako puntu hauei erreparatu behar zaiela deritzogu:

- Hezkuntzako beheko mailetak (Haur eta Lehen Hezkuntzako) matrikulazioan azken urteotako beheranzko joera mantendu da. Aitzitik, DBHn ia 1.798 ikasle gehiago egon ziren 2022-2023 ikasturtean, bat etorritik azken urteotan erregistratu den etengabeko igoerarekin; ondorioz, 20.000 ikasle gehiago daude 2007-2008 ikasturtetik.
- Azken hamabost urteotan Lanbide Heziketak izandako bilakaera nabarmenki goranzkoa da, baina igoera ez dago orekatuta gizonen eta emakumeen artean.
- Batxilergoan, emakumeen parte-hartzea gizonena baino pixka bat txikiagoa da Zientzia eta Teknologian (% 49,1 eta % 50,9, hurrenez hurren). Lanbide Heziketari dagokionez, STEM ikasketetan (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*), emakumeen matrikulak guztizkoaren % 14,8 dira bakarrik (kasu hau nabarmentzen da: goi-mailako zikloa Informatika eta Komunikazioetan). Bestalde, unibertsitate-ikasketei dagokienez, unibertsitateko adar teknikoetan (Ingeniaritzan eta Arkitekturan) emakumeen parte-hartzea gizonena baino txikiagoa da (% 28,8 eta % 71,2, hurrenez hurren); aitzitik, banaketa orekatuta dago Zientzietan (% 50,8 emakumeak dira eta % 49,2 gizonak).
- Kezkatuta gaude PISAtik ondorioztatzen diren emaitzengatik, irakurmenarekiko eta zientziekiko erakutsitako interesa dela-eta. Alderdi horien gaineko jarraipen xehatuagoa egin beharko litzateke ondorio bat ateratzeko eta erabaki egokiak hartzeko; izan ere, EAEren batezbestekoa Estatukoa baino 8 puntu txikiagoa da eta ELGAKoa baino 10 puntu txikiagoa, eta beheranzko joera dago aurreko urteekin alderatuta.
- Euskal Autonomia Erkidegoa nabarmentzen da goi-mailako hezkuntzako eskolatze-tasa EB27 esparruko tasa baino 20 puntu handiagoa izateagatik (honako hauetan daude tasa txikiak: Luxenburgo, Danimarka, Suedia, Finlandia eta Alemania), bai eta goi-mailako ikasketetan tituludun diren gazteen ehuneko oso altua izateagatik ere.

Kultura

Atsegin handiz egiaztatu dugu beren jarduera ekonomiko nagusi gisa kultura-jarduera duten enpresen kopuruak eta horiek sortutako enpleguak gora egiten jarraitzen dutela, baina hobetzeko tarte dagoela uste dugu, gure erkidegoa kultura-enplegu gehien sortzen duten autonomia-erkidegoen rankingean laugarren postuan baitago.

Hala eta guztiz ere, harrigarria da 2021ean EAEko etxeek izan zutela per capita errenta eskuragarri handiena (Estatuko batez bestekoa baino % 26,6 handiagoa izan zen) eta beherantz goazela etxe eta pertsona bakoitzak kulturen egindako gastuari dagokionez. Horiek horrela, etxe bakoitzeko batez besteko gastuari dagokionez, EAE hamahirugarren postuan kokatzen da autonomia-erkidegoen rankingean. Pertsona bakoitzeko batez besteko gastua, berriz, hamabigarren postuan.

Azkenik, pozgarria da ikustea 2011tik 2021era bitarteko hamarkadan 6,5 ehuneko-puntu jaitsi dela 2 urtetik gorakoen ia-euskaldunen kopurua eta, ondorioz, euskaldunen kopurua 6,1 ehuneko-puntu igo dela.

5.2.2. Ingurune naturala eta Energía

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak positiboki baloratzen ditu garapen ekonomiko, jasangarri, adimentsu eta arduratsua sustatzen duten ekintza eta politika publikoak; eta, testuinguru horretan, adierazi dugun bezala, beharrezkotzat jotzen du eragile guztiak (gizartea, enpresak eta administrazioak) sentsibilizatzen jarraitzea, etorkizuneko belaunaldien bizi-kalitatea arriskuan jartzen ez duten bizi-ohituren alde, hots, berotegi-efektuko gasak gutxitzea, hondakinak gutxitzea, baliabide naturalen eta energetikoen kontsumo arduratsua eta abar bultzatzen duten ohituren alde.

Murgilduta gauden trantsizio ekologiko-energetikoan funtsezkoa da energia-eredua aldatzea, erregai fosilen erabilera pixkanaka minimizatzeko, ekoizpen-eredua aldatzea, ekoizpen garbian eragiteko, eta norbanakoen kontsumo-, erabilera- eta birziklapen-jarraibideak aldatzea. Gure iritziz, balantze orekatua lortu behar da trantsizio horien erritmoen eta enpleguak jasango dituen ondorioen artean.

Era berean, ikusten dugu beharrezkoa dela EAEn energia berriztagarrien ekoizpena areagotzea, ingurumen-arloan ez ezik, maila ekonomikoan eta energia-mendetasun handiaren aringarri gisa ere abantailak dituelako. Gure ustez, politika horrek nabarmen hobetu behar du pertsonen bizitza; haien bizi-kalitatea hobetu, eta herritarren eta enpresen energia-fakturaren kostua murriztu behar du. Hori horrela bada, komenigarria izango litzateke abantaila horiek azaltzea eta herritarrak, enpresak eta administrazioak kontzientziatzeko lana egitea, lurraldean energia berriztagarrien azpiegiturak eta proiektuak instalatzeko beharraz jabetu daitezen, bai eta horrek dakartzan kostuez ere, horien ingurumen-inpaktuaren alde aurreko azterketa eta nahitaezko kontrola alde batera utzi gabe.

5.2.3. Osasun eta Osasun Sistema

Oro har, EAEko biztanleriak osasun oneko adierazleak ditu, eta hobetuz doaz (bizi-itxaropen handiak, gero eta bizi-itxaropen handiagoak osasun onean, hilkortasun-tasa txikiagoak...), baina, aldi berean, gero eta zaharrago hiltzen dira pertsonak, horrek morbiditatearen eta mendekotasunaren aldetik osasun-arretaren egituran dakartzan ondorioekin, batez ere lehen mailako arretan.

Osasun-laguntzaren eskaria handia da, eta espezialitate jakin batzuetan okupazio-indizea % 100etik gorakoa da; aldi berean, kanpo-kontsultetako itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopuruak gora egiten jarraitzen du, eta, horren ondorioz, biztanleriaren % 62,9k hilabete baino gehiago itxaroten du arreta jasotzeko. Ondorioz,

atzerapenak murrizteko bultzada bat behar da, eta, horretarako, ahalegin handia egin behar da, bai ekonomikoki, bai sistemaren barne-antolaketari dagokionez, bai plantillak indartzeari dagokionez.

Datuak ikusita, egokia dirudi behar adina langile eta prebentzio-mekanismoak izatea. Testuinguru horretan, funtsezkoa da Osakidetzako plantillan plazak hornitzeko estrategia bati ekitea, hobekuntza zientifiko-teknologikoak txertatzea, eta pazienteek parte hartzea lortzea, beren osasunaren ardura duten pertsona gisa.

Langileei dagokionez, bereziki kezkatzen gaitu azken urteetan lehen mailako arretako medikuen kopuruak behera egin izanak, pazienteek haien bitartez izaten baitute lehen kontaktua osasun-sistemarekin, eta eremu horretan medikuak falta izateak sistema osoan izan dezake eragina.

Osasun mentaleko arazoekin lotutako egoera azpimarratu nahi dugu. Izan ere, nahasmendu mentalen eta portaeraren nahasmenduen prebalentziak gora egin du, eta 2019an erregistratutako ratioaren gainetik dago. Esan dugun bezala, pandemiak azkenaldian larriagotzen ari zen arazo bat azaleratzen lagundu du, eta, horri esker, gizarteak bestelako ikuspegia izan dezake horrelako arazoei buruz. Horregatik, positiboki baloratzen dugu osasun mentaleko estrategia berria —adikzioen prebentzioari eta tratamenduari buruzko ildo bat barne hartu beharko luke—. Gainera, gogorarazten dugu garrantzitsua dela arlo horretako adierazleen prebentziozko jarraipena egitea, eta, bereziki, suizidioek eta autolesioek eragindako hilkortasun goiztiarraren prebentziozko jarraipena egitea, bai eta behar adina giza baliabide eta baliabide tekniko izatea ere.

Aldi berean, osasunean eragina duten determinatzaile ez-medikoen azterketak agerian uzten duenez, EAE normopisua duten biztanleen ehuneko handiena duten autonomia-erkidegoen artean dago, baina baita gainpisua dutenen ehuneko handiena dutenen artean ere; horrek agerian uzten du herritarrek osasungarriak diren ohituren garrantziaren inguruan sentsibilizatzeko beharra, batez ere haurtzaroan eta nerabezaroan.

Horiek horrela, langile nahikoak eta prebentzio-mekanismoak izatea beharrezkoa da, eta, testuinguru horretan, funtsezkoak dira hobekuntza zientifiko-teknologikoak eta horien aplikazioa, bai eta pazienteen partaidetza ere, beren osasunaren ardura duten pertsona gisa.

Beraz, komenigarria izango litzateke herritarrek osasun publikoarekin duten konpromiso maila handitzea, pazienteak ahaldundutzea beren osasunaren kudeaketaren subjektu aktibo gisa, eta baliabideetan sakontzea, hala nola teknologia berriak sartzea (e-osasuna), besteak beste, sistemak eraginkortasunez funtzionatzeko modua izan dezan. Ildo horretan, arreta berezia jarri behar da arrakala digitalak kolektibo jakin batzuei eragiten dizkien ondorio negatiboetan, teknologia berrietan gaitasun gutxien duten pertsonen osasun-sistema eskuragarri izan dezaten eragozteko saihestuz.

Kontseilu honek adierazi duenez, osasun-arloko gastu publikoa ez da alde batera utzi behar, ezta baliabideen optimizazioa ere. EAEko osasun sistemaren etorkizuneko jasangarritasuna gizarte osoa kezkatzen duen balio partekatu bat da.

Euskadiko Osasun Planari (2030) dagokionez, esan behar dugu bitarteko bi ebaluazio egiteko aukera dagoela, bat egin beharrean, gai garrantzitsua dela kontuan hartuta. Horri esker, beharrezkoa balitz, zuzenketa-neurriak azkarrago txertatu ahal izango lirateke, adierazleen bilakaera planaren helburuak lortzeko egokia ez den eremuetan.

5.2.4. Etxebizitza

Kapitulu honetan aztertu ditugun etxebizitza-merkatuari buruzko datu nagusien arabera, 2020an COVIDak sortu zuen inpaktutik 2022an ia-ia osorik errekuaratu eta gero, badirudi 2023an higiezinaren merkatua nolabait geratu egin dela. Etxebizitzaren salerosketek eta eraikuntzek jaitsierak izan dituzte aurreko urtearekin alderatuta, eta eskaria egonkor mantendu da. Prezioek, aldiz, igotzen jarraitzen dute.

Alokairuko etxebizitza gutxiegi eskaintzen dira oraindik ere, bai arlo pribatuan, bai publikoan ere. Gainera, alokairu pribatuen errentak oraindik ere altuegiak dira eskatzaileen ordainketa-gaitasunarekin alderatuta, eta horregatik, herritar askorentzat zaila da alokairuak eskuratzea. Horrek kolektibo zabaletan izan dezakeen eragina kezkagarria da guretzat, hala nola gazteen artean eta baliabide gutxien dituzten pertsonen artean.

Testuinguru horren aurrean, EGABetik etxebizitza-politikak behar bezala garatzearen eta gauzatzearen garrantzia nabarmentzen dugu. Horri lotuta, gure ustez positiboa da 2021-2023 urteetarako plan zuzentzailea; 2021eko bilakaera ona izan du. Halaber, EAEko Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala tresna estrategikoa eta egiturazkoa da, eta eragile publikoek eta pribatuek konpromisoa hartzen dute 2015eko Legeak ezarritako etxebizitzarako eskubide subjektiboaren eraginkortasunean modu koordinatuan aurrera egiteko.

Plangintzari dagokionez, ados gaude alokairu arrazoizkoak eta birgaitzeak sustatzeko egindako apustuarekin eta etxebizitzak eskuratzeko zailtasunak dituzten kolektiboentzako babestutako etxebizitza-eskaintza handitzearekin. Modu horretan, gazteak emantzipatzen lagundu daiteke, eta emantzipatzea bereziki garrantzitsua da bizi-proiektuetarako.

Era berean, uste dugu birgaitzeen arloan oso garrantzitsua dela Next Funtsen baliabideak eskuratzea, hala, laguntza-programak garatu eta betetzeko eta eraikuntzen birgaitzea eta etxebizitzaren energia-efizientzia sustatzeko, eta horien artean, baita eraikuntza ere.

VI. KAPITULUA

EAEko araubide jarduera

EA Erentzako Autonomia Estatutuaren abenduaren 18ko 3/1979 Lege Organikoak azaltzen du EAEren eskumena dela gai jakin batzuetan legeria garatzea eta bere lurraldearen barruan estatuaren oinarritzko legeria betearaztea. Era berean, lege horrek adierazten du EAEko botereak Legebiltzarraren bidez, Eusko Jaurlaritzaren bidez eta lehendakariaren bidez gauzatuko direla, eta lurralde historikoek beren Foru Erakundeak estatutuan xedatutakoaren arabera edukiko eta antolatuko dituztela.

EAEko autogobernurako erakundeak indarrean sartzean, ezinbestekoa suertatu zen, Autonomia Estatutuan ezarritakoarekin bat etorritz, Legebiltzarrak Eusko Jaurlaritzaren antolaketari eta eskumenei buruzko legeak eta erakunde komunen eskumen maila eta lurralde historikoen eskumen maila arautzeko legeak onestea.

Eusko Jaurlaritzaren egitura, haren eskumenak eta Legebiltzarrarekin dituen harremanak finkatzeko helburuarekin, Gobernuari buruzko ekainaren 30eko 7/1981 Legea onetsi zen. Beste eskumen batzuen artean, legeak zehazten du gobernuak honakoak gauzatu behar dituela: lege-ekimena, Lege Proiektuak onetsiz eta Legebiltzarrari bidaliz; legegintzarako eskuordetzea, Legegintzako Dekretuen bidez; eta araudiak egiteko ahalmena, Dekretuen eta Aginduen bidez.

Gerora, Autonomia erkidegoko erakunde komunen eta bertako lurralde historikoetako foru organoen arteko harremanei buruzko azaroaren 25eko 27/1983 Legea aldarrikatu zen. Lege horrek Eusko Legebiltzarra izendatzen du lege maila duten arauak onesteko gaitasuna daukan erakunde bakar gisa autonomia erkidego osoan, baldin eta lege horien gaia Autonomia Estatutuaren arabera autonomia erkidegoari badagokio eta estatutuan lege honek edo ondorengo legeek ez badiete gaia lurralde historikoetako foru organoei esleitzen. Tradizio historikoarekin bat etorritz, lurralde historikoetako foru organoak Batzar Nagusiak eta Foru Aldundiak dira.

Era berean, lurralde historikoetako eskumenak arautzen ditu. Ezartzen duenez, beraien bakarreko eskumenekoak diren gaietan lurralde historikoei dagokie arauak egiteko ahalmena, bakoitzaren Batzar Nagusien foru arauen bidez.

Legegintza Botereak eginiko araua da legea zentzu hertsian, hots, Parlamentuak eginikoa. Zenbait kasutan, oso espezifikotik, gobernuak onetsitako lege mailako arauak onartzen dira: legegintza dekretuak (EKren 82.-85. artikulua) eta lege dekretuak (EKren 86. artikulua).

Legegintzako ekimena, hau da, prozedura legegilea martxan jartzeko gaitasuna, honako hauek proposa dezakete:

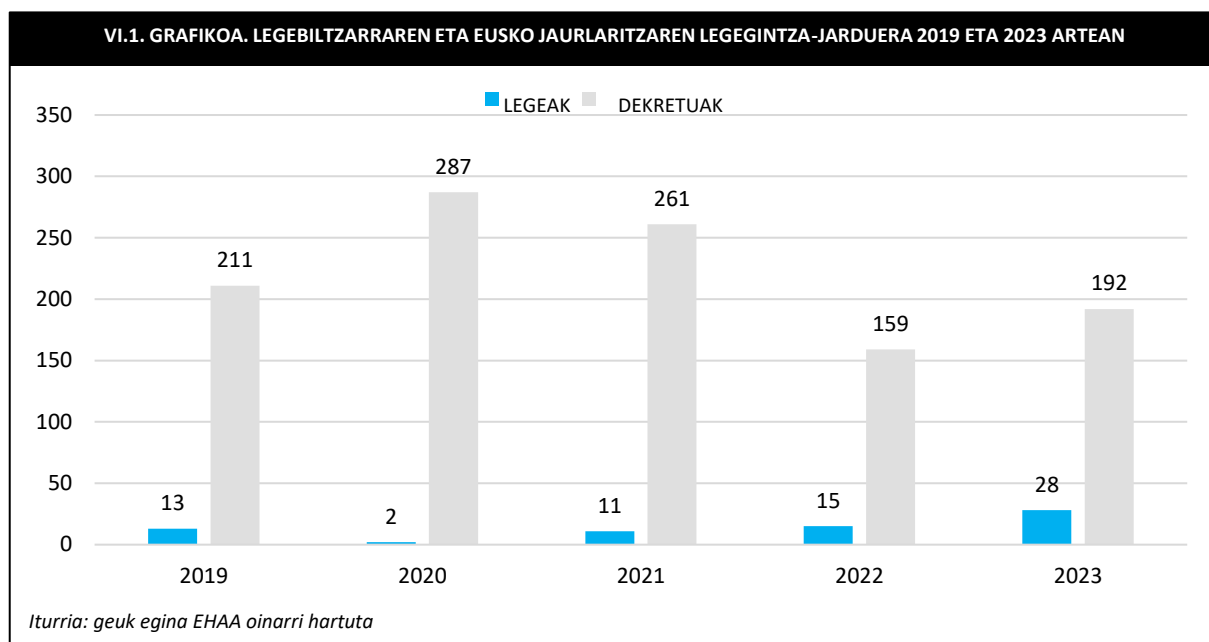
- Legebiltzarreko taldeak, edo legebiltzarkide batek, beste lauren sinadura jasoz gero.
- Gobernua.
- Lurralde historikoak ordezkatzeko dituzten erakundeak.
- Legegintzako herri-ekimena, EAEko 30.000 herritarren sinadurekin.

Ekimena Eusko Jaurlaritzarena denean “lege proiektua” izena jasotzen du; gainerako kasuetan, “lege proposamena” da.

Eusko Legebiltzarrak, legeak egiteko duen eginkizuna betez, 28 lege onetsi zituen, guztira, 2023an; honako hauek:

- 1/2023 Legea, martxoaren 16koa, Euskal Administrazio Publikoen zehatzeko ahalari buruzkoa.
- 1/2023 Legegintzako Dekretua, martxoaren 16koa, emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testuategina onartzen duena.
- 2/2023 Legea, martxoaren 30ekoa, Euskadiko Jarduera Fisikoaren eta Kirolarena.
- 2/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Eskola Publikoari buruzko Legearen testuategina onartzen duena.
- 3/2023 Legea, apirilaren 20koa, Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legea aldatzekoa.
- 3/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen Araubide Juridikoari buruzko Legearen testuategina onartzen duena.
- 4/2023 Legea, apirilaren 27koa, kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Estatutuarena.
- 4/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko Unibertsitateaz kanpoko Irakaskuntzako Irakasleen Kidegoen Legearen testuategina onartzen duena.
- 5/2023 Legea, ekainaren 1ekoa, autokontsumoaren tramitazioa erraztekoa eta Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legea aldatzekoa.
- 5/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskadiren Ereserki Ofizialari buruzko Legearen testuategina onartzen duena.
- 6/2023 Legea, ekainaren 8koa, erreferentziako merkaturatzaileek Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrari Euskal Autonomia Erkidegoan gizarte-bonu termikoa kudeatzeko eta ordaintzeko informazioa jakinaraztea arautzen duena.
- 6/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko Erakundeen Egoitzaren Legearen testuategina onartzen duena.
- 7/2023 Legea, ekainaren 29koa, Euskal Zibersegurtasun Agentzia sortzekoa.
- 7/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Mondragon Unibertsitatearen Aitormenaren Legearen testuategina onartzen duena.
- 8/2023 Legea, ekainaren 29koa, Euskal Autonomia Erkidegoko kultu-lekuei edo -zentroei eta erlijio-aniztasunari buruzkoa.
- 9/2023 Legea, irailaren 28koa, Euskadiko Memoria Historikoarena eta Demokratikoarena.
- 10/2023 Legea, azaroaren 9koa, 2023-2026 Euskal Estatistika Planarena, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Estatistikari buruzko Legea hirugarren aldiz aldatzekoa.
- 11/2023 Legea, azaroaren 9koa, Euskadiko Mugikortasun Jasangarriarena.
- 12/2023 Legea, azaroaren 23koa, suteen prebentzio eta itzalketako eta salbamenduko zerbitzuei buruzkoa.
- 13/2023 Legea, azaroaren 30ekoa, Euskadiko Osasun Publikoarena.
- 14/2023 Legea, azaroaren 30ekoa, Euskal Kultura Ondarearen maiatzaren 9ko 6/2019 Legea aldatzekoa.
- 15/2023 Legea, abenduaren 21ekoa, Enpleguarena.
- 16/2023 Legea, abenduaren 21ekoa, Datuak Babesteko Euskal Agintaritzarena.
- 17/2023 Legea, abenduaren 21ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzarena.
- 18/2023 Legea, abenduaren 21ekoa, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legea aldatzekoa.
- 19/2023 Legea, abenduaren 21ekoa, Finantzen Euskal Institutua Erregulatzen duena.
- 20/2023 Legea, abenduaren 21ekoa, Dirulaguntzen Araubidea Erregulatuzkoa.
- 21/2023 Legea, abenduaren 22koa, Euskal Autonomia Erkidegoko 2024. urteko Aurrekontu Orokorrak onartzen dituena.

Bestalde, **Eusko Jaurlaritzak**, arauak egiteko duen ahalmena erabiliz, guztira 192 Dekretu onetsi ditu 2023an.

Era berean, ezaguna da Eusko Jaurlaritzaren XII. Legegintzaldia (2020-2024) osatzen duten urteetarako **Legegintza Programa**, Gobernu Kontseiluak onetsia 2020ko azaroaren 10ean.

VI.1 taulak xehetasunez azaltzen du aurreikusitako arauak izapidetzeko prozesuaren egoera, 2023ko abenduaren 31koa (parentesi artean 2024ko apirilaren 8an jadanik onetsitakoak).

VI.1 TAULA. XII. LEGEGINTZALDIA (2020-2024). LEGEGINTZALDI-PROGRAMA ETA EGOERA 2023KO ABENDUAREN 31N				
SAILA	AURREIKUSITAKO ARAUA	EGAB-EN* IRIZPENA	GOBERNUAREN EGOERA (kasua bada, onespén data)	LEGEBILTZARRAREN EGOERA
1. LEHENDAKARIORETZA ETA SEGURTASUNA	Suteak prebenitu eta itzaltzeko nahiz salbatzeko zerbitzua	16/2022 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-02-21	12/2023 Legea, azaroaren 23koa
2. LEHENDAKARIORETZA ETA LANA ETA ENPLEGUA	Diru-sarrerak bermatzeko eta gizarte-inklusioko Legearen aldaketa Izen berria: Inklusioko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema	11/2021 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2022-05-10	14/2022 Legea, abenduaren 22koa
	Enplegu Euskal Sistema Izen berria: Euskal enplegu-sistema	15/2022 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-04-04	15/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	Euskal Autonomia Erkidegoko Administraziooko kidegoak eta eskalak	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2020-12-01	15/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
	Euskal enplegu publikoa	9/2015 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-07-06	11/2022 Legea, abenduaren 1ekoa
	Gardentasuna eta herritarren partaidetza	12/2015 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-11-28	Legebiltzarrean izapidetzen
	Euskal sektore publikoa	13/2015 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2020-12-29	3/2022 Legea, maiatzaren 12koa
	Xedapen orokorrak egiteko prozedura	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-03-23	6/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	EAEko Herri Administrazioen zigortzeko ahalmenari buruzko Legea	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-11-23	1/2023 Legea, martxoaren 16koa
	Kasazio zibileko errekurtsioa	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-06-01	4/2022 Legea, maiatzaren 19koa
EKONOMIAREN GARAPENA, JASANGARRITASUNA ETA INGURUMENA	Euskadiko natura-ondarea kontserbatzea	3/2019 IRIZPENA,	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2020-11-24	9/2021 Legea, azaroaren 25ekoa
	Euskadiko Ingurumen Administrazioa	4/2019 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2020-11-03	10/2021 Legea, abenduaren 9koa
	Trantsizio energetikoa eta klima-aldaketa	11/2022 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-05-16	(1/2024 Legea, otsailaren 8koa)
	Landa-garapenarena	4/2020 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-06-29	7/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	Animaliak babesteari buruzkoa** Izen berria. Etxeko animaliak babesteari buruzkoa	---	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2021/02/02an onartua	9/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	Ekarpenak	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-07-27	4/2021 Legea, urriaren 7koa
	EAEko aurrekontu orokorren 2005 eta 2018 bitarteko ekitaldietako likidazioak onartzea***		2022/02/01eko Gobernu Kontseiluaren akordioa. Eusko Legebiltzarrera bidali da, eta ez da beharrezkoa Legegintza Programan aurreikusitako lege-proiektuak onartzea.	
	Euskal Autonomia Erkidegoko dirulaguntzen araubidea arautzen duena	20/2015 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-04-18	20/2023 Legea, azaroaren 9koa
	2023-2026ko Estatistikako Euskal Plana	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-01-10	10/2023 Legea, azaroaren 23koa
HEZKUNTZA	Finantzen Euskal Institutua	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-05-30	19/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
	Euskal Autonomia Erkidegoko hezkuntzakoa	04/2023 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-01-10	17/2023 Legea, abenduaren 21ekoa

LURRALDE PLANGINTZA, ETXEBIZITZA ETA GARRAIOAK	Mugikortasun jasangarria	7/2021 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2022-03-29	11/2023 Legea, azaroaren 9koa
OSASUNA	Euskadiko osasun publikoa	12/2021 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2022-07-26	13/2023 Legea, azaroaren 30ekoa
BERDINTASUNA, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKAK	Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna	14/2019 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2020-11-17	1/2022 Legea, martxoaren 3koa
	Euskal gazteria	15/2019 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2020-11-24	2/2022 Legea, martxoaren 10ekoa
	Garapenerako lankidetzaren izen berria: Lankidetzaren eta elkartasunaren buruzko euskal Legea	3/2023 IRIZPENA,	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-07-26	(3/2024 Legea, otsailaren 15ekoa)
	Euskadiko memoria historiko eta demokratikoa	1/2021 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-07-27	9/2023 Legea, irailaren 28koa
	Haurren eta nerabeen eskubideak	12/2022 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-05-27	(2/2024 Legea, otsailaren 15ekoa)
	Aniztasunean berdintasuna sustatzea eta sexu-orientazioagatik diskriminazioaren aurka borrokatzea izen berria: Tratu-berdintasunaren aldeko eta diskriminazioaren aurkako Legea	---	Izapidetzen hasi gabe	
	Kultu-lekuak eta -zentroak eta erlijio-aniztasuna	3/2012 IRIZPENA,	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-06-15	8/2023 Legea, ekainaren 29koa
	14/2012 Legea, ekainaren 28koa, transexualak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzkoa, bigarren aldiz aldatzen duena.**	1/2022 IRIZPENA	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2021/02/18an onartua	(4/2024 Legea, otsailaren 15ekoa)
KULTURA ETA HIZKUNTZA-POLITIKA	Kirol-lanbideetan sartzeari eta jardutea**	11/2015 IRIZPENA	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2021/01/13an onartua	8/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	Euskadiko jardueren fisikoak eta kirola	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-07-27	2/2023 Legea, martxoaren 30ekoa
	Kiroleko dopinaren aurkako Legea eguneratzea izen berria: Kiroleko dopinaren aurkako Legea bigarren aldiz aldatzekoa	8/2021 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-12-28	13/2022 Legea, abenduaren 15ekoa
	Euskadiko dokumentu-kudeaketa integrala eta dokumentu-ondarea	16/2019 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2021-04-20	5/2022 Legea, ekainaren 23koa
TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	Kontsumitzaileen estatutua	9/2021 IRIZPENA	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2022-02-15	4/2023 Legea, apirilaren 27koa

Iturria: LEHENDAKARITZA Gobernu programa. 2023ko abendua eta EHAA. Guk egindakoa

*** Oharra: EGABen irizpenak beste arau batzuetan oinarrituz egin ahal izan dira, aurreko legegintzaldietakoak baitira.**

**** Lege proposamen gisa izapidetuta, Euskal Abertzaleen eta Euskal Sozialisten legebiltzar taldeek hala eskatuta.**

***** Gobernu Kontseiluan onetsitako Lege Proiektua 2023/01/10. Legebiltzarrean izapidetzen ari da**

Era berean, 2023an, hasierako Programan jaso ez ziren beste legegintza-proiektu batzuk jarri dira abian:

VI.2 TAULA. HASIERAKO LEGEGINTZA-PROGRAMAN JASO GABEKO BESTE LEGEGINTZA-PROIEKTU BATZUK				
IZENA	SAILA	EGAB-EN IRIZPENA	GOBERNUAREN EGOERA	LEGEbiltzARRAREN EGOERA
Datu pertsonalen eta Datuak Babesteko Euskal Agintaritzaren babesa	1. LEHENDAKARIORDETZA ETA SEGURTASUNA	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2022-12-07	16/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
Zibersegurtasuneko Euskal Agentzia sortzea		---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2023-02-29	7/2023 Legea, ekainaren 29koa
Kanpoan den Euskal Komunitatea	LEHENDAKARITZA	---	Aurretiko kontsulta publikoa	
Emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testu bategina	BERDINTASUNA, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKAK	---	G.B.n onetsitako Lege-proiektua 2022-12-07	1/2023 Legegintzako Dekretua, martxoaren 16koa
Erreferentziako merkaturatzaileek Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrari Euskal Autonomia Erkidegoan gizarte-bonu termikoa kudeatzeko eta ordaintzeko informazioa jakinaraztea		07/2023 IRIZPENA	EAJ-PNVk eta PSEk aurkeztutako Lege-proposamena	76/2023 Legea, ekainaren 8koa
Lurzoruari eta hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legea aldatzea	LURRALDE PLANGINTZA, ETXEBIZITZA ETA GARRAIOAK	---	EAJ-PNVk eta PSEk aurkeztutako Lege-proposamena	18/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
Euskal Kultura Ondarearen maiatzaren 9ko 6/2019 Legea aldatzekoa	KULTURA ETA HIZKUNTZA POLITIKA	---	EAJ-PNVk eta PSEk aurkeztutako Lege-proposamena	14/2023 Legea, azaroaren 30ekoa
Euskal ondare-eskubidearen eta ondarearen eta familia-enpresaren babesaren arloko berezitasunak	GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	EGUNA 01/2024	Izapidetzen	
Euskal zuzenbide zibila kontsolidatzea eta integratzea		---	Izapidetzen	
Colegio de Agentes y Comisionistas de Aduanas de Bilbao kentzekoa		---	Izapidetzen	
			Eusko Legebiltzarrak erreferentziatzeko datan onetsi zituen sei lege horiek euskarazko bertsioa eguneratzeko legegintzako dekretuak. Ekimenaren asmoa da segurtasun juridikorik ezaren arazoak saihestea ikuspegi linguistikotik oker idatzitako testu batek eragin ahal dituen arazo horiek, eta garrantzia du ere bai euskararen erabileraren aldetik. Gobernantza Publiko eta Autogobernu Sailari atxikita dagoen Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (HAEE/IVAP) arduratu da itzultzeko zereginaz eta bermatzeaz itzulpenak juridikoki baliokideak direla eta zehatzak direla, sail horrek izapidetu baititu legegintzako sei dekretuak, hau da, lege bakoitzerako bana. Egokitzapen horiek egin dira Xedapen Orokorrak egiteko Prozeduraren ekainaren 30eko 6/2022 Legean oinarrituta, eta bertan jasotzen da Gobernuarentzako legegintzarako eskuordetzea lege horien euskarazko bertsioa eguneratu dezan. (Azken xedapenetako bigarrena)	2/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Eskola Publikoari buruzko Legearen testu bategina onartzen duena.
				2/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Eskola Publikoari buruzko Legearen testu bategina onartzen duena.
				3/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen Araubide Juridikoari buruzko Legearen testu bategina onartzen duena.
				4/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko Unibertsitateaz kanpoko Irakaskuntzako Irakasleen Kidegoen Legearen testu bategina onartzen duena.
				5/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskadiren Ereserki Ofizialari buruzko Legearen testu bategina onartzen duena.
				6/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko Erakundeen Egoitzaren Legearen testu bategina onartzen duena.
				7/2023 Legegintzako Dekretua, irailaren 21ekoa, Mondragon Unibertsitatearen Aitormenaren Legearen testu bategina onartzen duena.

Iturria: LEHENDAKARITZA Gobernu programa. Abendua 2023 eta geuk egin

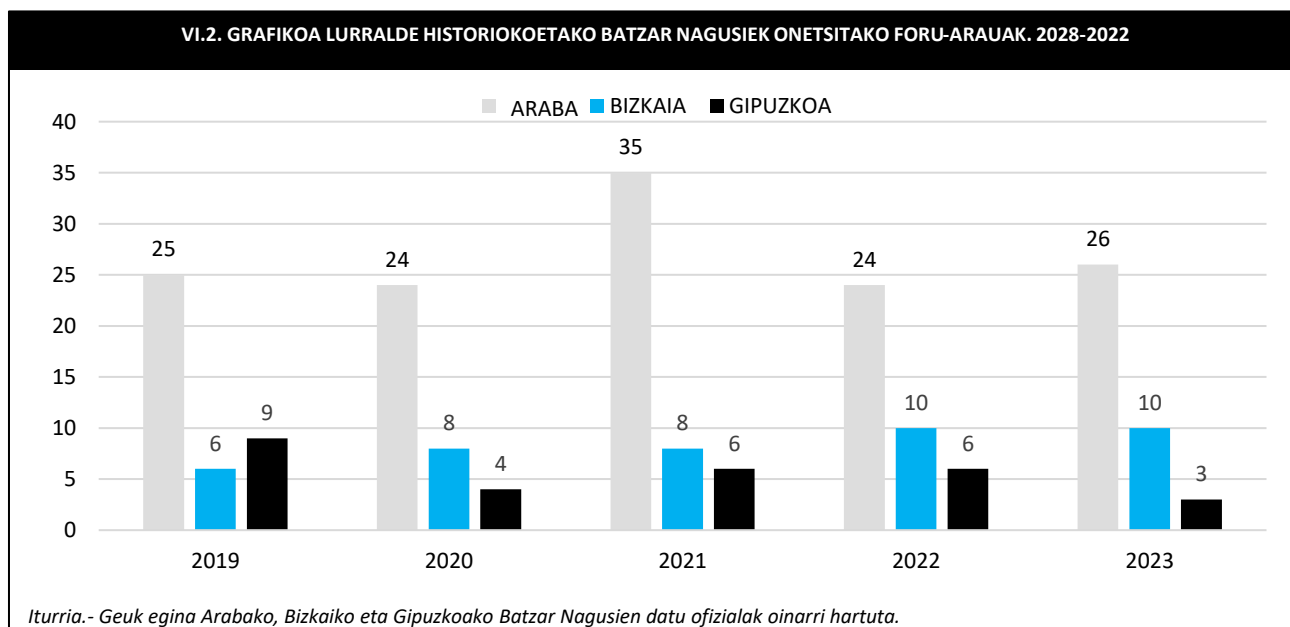
Eusko Jaurlaritzak urtero onesten du **Urteko Araubide Plana**. Bertan jasotzen dira lege proiektuak eta dekretu maila duten xedapen orokorrak, hain zuzen ere, gobernuaren planaren barnean daudenak, eta sail bakoitzak urtean onesteko aurreikuspenak dituztenak.

2023rako aurreikusitako planean 140 dekretu-proiektu zeuden. Horietatik 50 onetsi ziren (ikusi VI.3. taula).

VI.3 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN 2022KO URTEKO ARAUBIDE-PLANA (DEKRETUAK). BETETZE-MAILA 2023-12-31N				
	PROIEKTU KOP.	ONETSIK	IZAPIDETZEN	HASI GABE
LEHENDAKARITZA	10	3	2	5
SEGURTASUNA ETA 1. LEHENDAKARIORETZA	7	3	3	1
ENPLEGUA ETA LANA ETA 2. LEHENDAKARIORETZA	10	7	1	2
GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	9	3	5	1
EKONOMIAREN GARAPENA, IRAUNKORTASUNA ETA INGURUMENA	25	7	16	2
EKONOMIA ETA OGASUNA	5	1	3	1
HEZKUNTZA	23	7	12	4
LURRALDE PLANGINTZA, ETXEBIZITZA ETA GARRAIOAK	3	1	1	1
OSASUNA	11	4	4	3
BERDINTASUNA, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKAK	22	11	4	7
KULTURA ETA HIZKUNTZA POLITIKA	11	3	7	1
TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	4	0	3	1
GUZTIRA	140	50	61	29

Iturria: LEHENDAKARITZA Egikaritze balantzea. Gobernu programa. 2022ko ekitaldia

Lurralde Historikoetako Batzar Nagusiei dagokienez, hona hemen 2023an izan duten araugintza-jarduera, onetsitako Foru Arauak oinarri hartuta neurtu dena: Araban 26 foru-arau onetsi dira, Bizkaian 10 eta Gipuzkoan 3.

Azkenik, Euskadiko EGABek, erakunde aholku-emailea den aldetik, hamazazpi irizpen eman ditu 2023an:

D01/2023	Euskal Sektore Publikoa Arrazionalizatzeko eta Dimentsionatzeko Erakundearteko Batzordea arautzen duen Dekretu-proiektua
D02/2023	Seme-alabak dituzten Familientzako Laguntzen Dekretu Proiektua
D03/2023	Lankidetzarako eta Elkartasunerako Euskal Lege-aurreproiektua
D04/2023	Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntza Legearen Aurreproiektua
D05/2023	Laneratzeko enpresen kalifikazioa arautzen duen, horietan sartzeko prozedura eta horien erregistroa ezartzen dituen Dekretu-proiektua
D06/2023	Dekretu-proiektua, zeinaren bidez arautzen baitira Euskal Autonomia Erkidegoan desgaitasuna duten pertsonen enplegarritasunarekin loturiko programak eta zerbitzuak eta Enplegu Zentro Berezien Euskal Erregistroa
D07/2023	Urriaren 5eko 15/2018 Errege Lege Dekretuak, CAE eremuan trantsizio energetikorako eta kontsumitzaileak babesteko premiazko neurriei buruzkoak, sortutako gizarte-bonu termikoaren kudeaketa, ebazpena eta ordainketa arautzen dituen dekretu-proiektua
D08/2023	Komunitate- eta etxe-konpostajerako instalazio eta jardueren araubide juridikoa eta kondizio teknikoak ezartzen dituen Dekretu-proiektua
D09/2023	Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoaren esparruan arau-hausteen berri emateko eta informatzaileak babesteko barneko informazio-sistema sortu eta arautzen duen Dekretu-proiektua
D10/2023	Diru-sarrerak bermatzeko errentaren erregelamendua onesten duen Dekretu-proiektua
D11/2023	Euskal sektore publikoan euskararen erabilera normalizatzeko Dekretu-proiektua
D12/2023	Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeei buruzko dekretu eta agindu batzuk aldatzen dituen Dekretu Proiektua
D13/2023	EAEko Turismo-gidarien jardueraren Dekretu-proiektua
D14/2023	Euskadiko Gardentasunaren Legearen Aurreproiektua
D15/2023	EAEn angularen arrantza profesionala arautzen duen eta angula-arrantzale profesionalen erregistroa sortzen duen Dekretu-proiektua
D16/2023	Nekazaritza Politika Erkidearen 2023- 2027 Plan Estrategikoa (NPEPE) Euskal Autonomia Erkidegoan aplikatzeko xedapenak ezartzen dituen eta landa-eremuen karakterizazioa finkatze duen dekretu-proiektua
D17/2023	Elikakatearen funtzionamendua hobetzeko neurriei buruzko abuztuaren 2ko 12/2013 Legea zati batean garatzen duen Dekretu-proiektua

EKOIZPEN SEKTOREAK

• ESJNren egitura

Lau mailatan dago egituratuta (atalak, multzoak, taldeak eta klaseak):

	ESJN 93	ESJN 99
Atalak (kode alfabetikoa)	17 atal	21 atal
Multzoak (bi digitudun zenbakizko kodea)	60 multzo	88 multzo
Taldeak (hiru digitudun zenbakizko kodea)	222 talde	272 talde
Klaseak (lau digitudun zenbakizko kodea)	512 klase	629 klase

Ondoren, ESJN 2009 azalduko da multzoen arabera kategorizazioa:

A	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza
01	Nekazaritza, abeltzaintza, ehiza eta horiekin lotutako zerbitzuak
02	Basogintza eta basoen ustiapena
03	Arrantza eta akuikultura
B	Erauzketa-industriak
05	Antrazitaren, harrikaitzaren eta lignitoaren erauzketa
06	Petrolioaren eta gas naturalaren erauzketa
07	Mineral metalikoen erauzketa
08	Beste erauzketa-industria batzuk
09	Erauzketa-industrietan laguntzeko jarduerak
C	Manufaktura-industria
10	Elikagaien industria
11	Edarien fabrikazioa
12	Tabakoaren industria
13	Ehungintza
14	Jantzien ebaketa
15	Larrugintza eta zapatagintza
16	Eguraren eta artelazkiaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza salbu
17	Papergintza
18	Arte grafikoak eta grabaturiko euskarrien erreproduzioa
19	Kokea lortzeko eta petrolio fintzeko fabrikak
20	Industria kimikoa
21	Produktu farmazeutikoen fabrikazioa
22	Kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa
23	Metalikoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa
24	Metalurgia; burdingintza, altzairugintza eta burdinaren aleazioen fabrikazioa
25	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoa izan ezik
26	Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa
27	Material eta ekipa elektrikoen fabrikazioa
28	BESG makineriaren eta ekipamenduaren fabrik.
29	Motordun ibilgailu, atoi eta erdiatoien fabrikazioa
30	Beste garraio-material baten fabrikazioa
31	Altzarien fabrikazioa
32	Beste manufaktura-industria batzuk
33	Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa
D	Argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura:
35	Argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura
E	Ur hornidura, saneamendu-jarduerak, hondakinen kudeaketa eta kutsadura garbitzea
36	Uraren biltzea, arazketa eta banaketa
37	Hondakin-ura biltzea eta tratatzea
38	Hondakinak biltzea, tratatzea eta desagerraraztea; balioestea
39	Kutsadura kentzeko jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk
F	Eraikuntza
41	Eraikinen eraikuntza
42	Ingeniaritza zibila
43	Eraikuntza espezializatuko jarduerak
G	Handizkako merkataritza, txikizkako, ibilgailu motordunen eta motorren konponketa
45	Motordun ibilgailuen eta bizikleten salmenta eta konponketa
46	Handizkako merkataritza eta merkataritza bitartekariak, motordun ibilgailuena eta motozikletena izan ezik
47	Txikizkako merkataritza, motordun ibilgailuak eta motozikletak izan ezik

H	Garraioa eta biltegiatzea
49	Lurreko eta hodiedako garraioa
50	Itsasoko eta barruko bide nabigagarrietako garraioa
51	Aireko garraioa
52	Biltegiatzea eta garraioari lotutako jarduerak
53	Posta jarduerak
I	Ostalaritza
55	Ostatu zerbitzuak
56	Janari eta edari zerbitzuak
J	Informazioa eta komunikazioak
58	Edizioa
59	Zinema, bide eta telebista saioetako jarduerak, soinu grabazioa eta edizio musikala
60	Programazio eta irratia eta telebistako emisioko jarduerak
61	Telekomunikazioak
62	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin lotutako beste jarduerak batzuk
63	Informazio zerbitzuak
K	Finantza- eta aseguru-jarduerak
64	Finantza-zerbitzuak, aseguruak eta pentsio-funtsak izan ezik
65	Aseguruak eta pentsio-funtsak, nahitaezko Gizarte Segurantzaren izan ezik
66	Finantza-zerbitzuetan eta aseguruaren jarduerak osagarriak
L	Higiezinaren arloko jarduerak
68	Higiezinaren arloko jarduerak
M	Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak
69	Lege eta kontabilitate jarduerak
70	Egoitza nagusien jarduerak; enpresak kudeatzeko aholkularitza jarduerak
71	Arkitektura eta ingeniariaren zerbitzu teknikoak; entsegu eta analisi teknikoak
72	Ikerketa eta garapena
73	Publizitatea eta merkatu azterketak
74	Beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk
75	Albaitaritza jarduerak
N	Administrazio jarduerak eta zerbitzu osagarriak
77	Alokairu jarduerak
78	Enpleguarekin lotutako jarduerak
79	Bidaia-agentzien, operadore turistikoaren, erreserba zerbitzuen jarduerak eta horiekin lotutako jarduerak
80	Segurtasun eta ikerketa jarduerak
81	Eraikinetarako zerbitzuak eta lorezaintza jarduerak
82	Administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak
O	Administrazio publikoa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzaren
84	Administrazio publikoa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzaren
P	Hezkuntza
85	Hezkuntza
Q	Osasun eta gizarte zerbitzuetako jarduerak
86	Osasun jarduerak
87	Laguntza egoitza establezimenduetan
88	Gizarte zerbitzuen jarduerak ostaturik gabe
R	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak
90	Sorkuntza, arte eta ikuskizunetako jarduerak
91	Liburutegi, artxibo, museo eta bestelako kultur jarduerak batzuk
92	Ausazko jokoen eta apustuen jarduerak
93	Kirol, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak
S	Beste zerbitzu batzuk
94	Elkartegintza jarduerak
95	Ordenagailuen konponketa, norberaren gauzak eta etxean erabiltzeko produktuak
96	Beste zerbitzu pertsonal batzuk
T	Familien jarduerak etxeko pertsonalaren enplegatzaile gisa; familien jarduerak norberaren erabilerarako ondasunen etaz zerbitzuen ekoizle gisa
97	Familien jarduerak etxeko pertsonalaren enplegatzaile gisa
98	Lurraldez kanpoko erakundearen jarduerak
99	Lurraldez kanpoko erakundearen jarduerak

- **EUSTAT**

Bere sailkapena du, baina EJSNrekiko korrespondentziak ezartzen ditu:

A3

Kodea	Izenburua	JESN-2009 Mailak
1	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A
2	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa; eraikuntza	B, C, D, E eta F
3	Zerbitzuak	G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T eta U

A4

Kodea	Izenburua	JESN-2009 Mailak
1	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A
2	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	B, C, D eta E
3	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa; eraikuntza	F
4	Zerbitzuak	G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T eta U

A10

Kodeak	Izenburua	JESN-2009 Mailak
01	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A
02	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	B, C, D eta E
03	Eraikuntza	F
04	Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa; garraioa eta biltegiatzea; ostalaritza	G, H eta I
05	Informazioa eta komunikazioak	J
06	Finantza jarduerak eta aseguruetaoak	K
07	Jarduerak higiezinekin	L
08	Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak; administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak	M eta N
09	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantz; hezkuntza; osasun eta gizarte zerbitzuetao jarduerak	O, P eta Q
10	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak eta beste zerbitzu batzuk	R, S, T eta U

A21

Kodea	Izenburua	Atala	Maila
A	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A	01-03
B	Erauzteko industriak	B	05-09
C	Manufaktura industria	C	10-33
D	Energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura	D	35
E	Ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	E	36-39
F	Eraikuntza	F	41-43
G	Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa	G	45-47
H	Garraioa eta biltegiatzea	H	49-53
I	Ostalaritza	I	55-56
J	Informazioa eta komunikazioak	J	58-63
K	Finantza jarduerak eta aseguruetaoak	K	64-66
L	Jarduerak higiezinekin	L	68
M	Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	M	69-75
N	Administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak	N	77-82
O	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantz	O	84
P	Hezkuntza	P	85
Q	Osasun eta gizarte zerbitzuetao jarduerak	Q	86-88
R	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	R	90-93
S	Beste zerbitzu batzuk	S	94-96
T	Etxeetako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etxeetako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabilera propiorako zerbitzuak	T	97-98
U	Lurraldetik kanpoko erakundeen jarduerak	U	99

A38

Kodea	Izenburua	Maila
AA	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	01-03
BB	Erauzteko industriak	05-09
CA	Elikagaien, edarien eta tabakoaren industria	10-12
CB	Ehunen industria, janzkiak egitea, larruaren eta oinetakoen industria	13-15
CC	Egurraren, paperaren eta arte grafikoen industria	16-18
CD	Kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko fabrikak	19
CE	Industria kimikoa	20
CF	Botiken fabrikazioa	21
CG	Kaubu produktuen, plastikoen eta metalikoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa	22-23
CH	Oinarizko metalen eta produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoak salbu	24-25
CI	Informatikako, elektronikako eta optikako produktuen fabrikazioa	26
CJ	Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	27
CK	Beste inon sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoaren fabrikazioa	28
CL	Garraio materialaren fabrikazioa	29-30
CM	Altzarien fabrikazioa; manufaktura beste industria batzuk; makineria eta ekipoen konponketa eta instalazioa	31-33
DD	Energia elektrikoaren, gasaren, lurrinaren eta aire girotuaren hornidura	35
EE	Ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	36-39
FF	Eraikuntza	41-43
GG	Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa	45-47
HH	Garraioa eta biltegiak	49-53
II	Ostalaritza	55-56
JA	Argitaratzeko, ikus-entzunezko ekintzak eta irrati eta telebistako saioak programatu eta eskaintzeko jarduerak	58-60
JB	Telekomunikazioak	61
JC	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin uztarturiko beste jarduerak batzuk; informazio zerbitzuak	62-63
KK	Finantza jarduerak eta aseguru-entzakoak	64-66
LL	Jarduerak higiezinekin	68
MA	Jarduerak juridikoak eta kontabilitatekoak; egoitza nagusien jarduerak; enpresa kudeaketako aholkularitza jarduerak; arkitektura eta ingeniarietako zerbitzu teknikoak; saiakerak eta azterketa teknikoak	69-71
MB	Ikerketa eta garapena	72
MC	Publizitatea eta merkatu azterlanak; beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk; albaritza jarduerak	73-75
NN	Administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak	77-82
OO	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurtasuna.	84
PP	Hezkuntza	85
QA	Osasun jarduerak	86
QB	Gizarte zerbitzuak	87-88
RR	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	90-93
SS	Beste zerbitzu batzuk	94-96
TT	Etiketako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etiketako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabilera propioetako zerbitzuak	97-98
UU	Lurraldetik kanpoko erakundeen jarduerak	99

Kodea	Izenburua	Maila
01	Nekazaritza, abeltzaintza, ehiza eta horiekin zenikusia duten zerbitzuak	01
02	Basogintza eta baso ustiaketa	02
03	Arrantza eta akuikultura	03
04	Erauzteko industriak	05-09
05	Elkagaien, edarien eta tabakoaren industria	10-12
06	Ehunen industria, janziak egitea, lanuaren eta oinetakoen industria	13-15
07	Eguraren eta artelazkiaren industria, altzariak izan ezik; otargintza eta espartzugintza	16
08	Paperaren industria	17
09	Arte grafikoak eta grabatutako euskarrien erreproduzioa	18
10	Kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko fabrikak	19
11	Industria kimikoa	20
12	Botiken fabrikazioa	21
13	Kautxu produktuen eta plastikoen fabrikazioa	22
14	Metalikoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa	23
15	Metalurgia; burdinazko, altzairuzko eta burdin aleaziozko produktuen fabrikazioa	24
16	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipak salbu	25
17	Informatikako, elektronikako eta optikako produktuen fabrikazioa	26
18	Material eta ekipa elektrikoaren fabrikazioa	27
19	Beste inon sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	28
20	Ibilgailu motordunen, atoen eta erdiatoien fabrikazioa	29
21	Beste garraio material baten fabrikazioa	30
22	Altzarien fabrikazioa; manufaktura beste industria batzuk	31-32
23	Makineria eta ekipoen konponketa eta instalazioa	33
24	Energia elektrikoaren, gasaren, luminaren eta aire girotuaren hornidura	35
25	Ura hartu, araztu eta banatzea	36
26	Hondakin urak hartu eta tratatzea; hondakinak bildu, tratatu eta deuseztatu; balorizazioa; deskontaminazioa; jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	37-39
27	Eraikuntza	41-43
28	Ibilgailu motordunen eta motozikleten salmenta eta konponketa	45
29	Handizkako merkataritza eta merkataritzako bitartekariak, ibilgailu motordunen eta motozikleten salbu	46
30	Txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten salbu	47
31	Lurreko eta hodi-sare bidezko garraioa	49
32	Itsas garraioa eta barruko bide nabigagarietatik eginikoa	50
33	Aireko garraioa	51
34	Biltegiatzea eta garraioarekin uztartutako jarduerak	52
35	Posta zerbitzuak	53
36	Ostalaritza	55-56
37	Argitalpena	58
38	Zinemako, bideoa eta telebista saioetako jarduerak, soinu grabazioak eta musika edizioak; irrati eta telebistako saioak programatu eta eskaintzeko jarduerak	59-60
39	Telekomunikazioak	61
40	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin uztarturiko beste jarduerak batzuk; informazio zerbitzuak	62-63
41	Finantza zerbitzuak, aseguruak eta pentsio fondoak salbu	64
42	Aseguruak, berraseguruak eta pentsio fondoak, derrigorrezko Gizarte Segurantzaren salbu	65
43	Finantza zerbitzuen eta aseguruaren jarduerak lagungarriak	66
44	Jarduerak higiezinekin	68
45	Jarduerak juridikoak eta kontabilitateari lotutakoak	69-70
46	Arkitektura eta ingeniariaritzako zerbitzu teknikoak; saiakerak eta azterketa teknikoak	71
47	Ikerketa eta garapena	72
48	Publizitatea eta merkatu azterlanak	73
49	Beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk; albaitaritzako jarduerak	74-75
50	Alokairu jarduerak	77
51	Enpleguarekin uztartutako jarduerak	78
52	Bidaia-agentzien, bidaia-agentzia handizkarien eta erreserba zerbitzuen jarduerak eta horiekin guztiekin uztartutako jarduerak	79
53	Segurtasun eta ikerketa jarduerak; zerbitzuak eraikinetako eta lorezaintzako jarduerak; bulegoko administrazio jarduerak eta enpresentzako lagungarri diren beste jarduerak batzuk	80-82
54	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzaren	84
55	Hezkuntza	85
56	Osasun jarduerak	86
57	Gizarte zerbitzuen jarduerak	87-88
58	Sormen, arte eta ikusizun jarduerak; liburutegi, agiritegi eta museoko jarduerak eta beste kultur jarduerak batzuk; zori jokoak eta apustuak	90-92
59	Kirol, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	93
60	Elkartegintzako jarduerak	94
61	Ordenagailuen, norberaren beste gauza batzuen eta etxean erabiltzeko artikuluen konponketa	95
62	Beste zerbitzu pertsonal batzuk	96
63	Etxeetako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etxeetako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabileraren propiorako zerbitzuak	97-98
64	Lurraldetik kanpoko erakundearen jarduerak	99

A86

Kodea	Izenburua	Maiar Taldak
01	Nekazaritza, abeltzaintza, ehiza eta horien zerikusia duten zerbitzuak	01
02	Basogintza eta baso ustiatzea	02
03	Aranitza eta akuikultura	03
04	Erabuzteko industriak	05-09
05	Haragaren tratamendua eta mantentzea eta haragi produktua egitea	101
06	Aminak, krustazeoak eta moluskuak tratatzea eta mantentzea	102
07	Ene produktuen fabrikazioa	105
08	Erotako eta olindegiko produktuen eta elikatzeiko pasten fabrikazioa	106-107
09	Beste elikadura-industriak	103-104, 108 eta 109
10	Edarian fabrikazioa	11
11	Tabakoaren industria	12
12	Ehunen industria, janriak egitea, lanuaren eta oinetakoen industria	13-15
13	Eguneren eta atelazkaren industria, altzariak izan ezik; utargintza eta espartzagitza	16
14	Paperaren industria	17
15	Arte grafikoa eta grabatutako euskamen erreproduktzioa	18
16	Kokes lortzeko eta petrolio fintzeko fabrikak	19
17	Onamizko produktu kimikoak eta pestiziden eta beste produktu agrikimiko batzuen fabrikazioa	201-202
18	Margo, garbiketarako artikulak, lumen eta kosmetikoen eta beste produktu kimiko batzuen fabrikazioa	203-206
19	Botiken fabrikazioa	21
20	Kautxu produktuen fabrikazioa	221
21	Kautxu produktuen eta plastikoen fabrikazioa	222
22	Beiraren eta beira produktuen fabrikazioa	231
23	Zementuaren, karearen eta igeltsuaren fabrikazioa	235
24	Beste mineral-produktu ez-metalikoen fabrikazioa	232-234, 235-237 eta 239
25	Siderurgia	241-243
26	Metal preziatuen eta burdinazkoak ez diren beste metal batzuen ekoszipera	244
27	Metalen galdaketa	245
28	Metalazko gaien fabrikazioa, eraikuntza, tanga, metal-bitegi handi eta lumen-sorgailuetarako	251-253
29	Metalen forjaketak, estampazioa eta enbuzioa; hautzen metalurgia	255
30	Metalen tratamendua eta estaldura; ingeniaritza mekanikoa hirugarren batzuen kontura	256
31	Arma eta munizio, burdindegiko artikulak eta beste produktu metalikoen fabrikazioa	254, 257 eta 259
32	Informatikako, elektronikako eta optikako produktuen fabrikazioa	26
33	Material eta ekipa elektrikoaren fabrikazioa (etxebesariak ez)	271-274 eta 279
34	Etxeko tresnen fabrikazioa	275
35	Erabilerak orokorreko makineriaren, nekazaritzarako eta basogintzarako makineriaren eta erabilerak zehatzetarako beste makina batzuen fabrikazioa	281-283 eta 289
36	Metala lortzeko makina-enbuzierak eta beste makina-enbuzierak lortzeko fabrikazioa	284
37	Italgailu motordunen, atzen eta erdiatzen fabrikazioa	29
38	Ortizagitza	301
39	Beste garraio materialaren fabrikazioa (eskasortzagitza ez)	302-304 eta 309
40	Altzarien fabrikazioa	31
41	Manufaktura beste industria batzuk	32
42	Makineria eta ekipoen konponketa eta instalazioa	33
43	Energia elektrikoaren ekoszipera, garraioa eta banaketa	351
44	Gas, lumen eta aire egokituaren hornidura	352-353
45	Ura haru, aratu eta baratzeak	36
46	Hondakin urak haru eta tratatzea; hondakinak bildu, tratatu eta deuseztatuz; balonizazioa; deskontaminazioak jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	37-39
47	Eraikuntza	41-43
48	Italgailu motordunen eta motozikleten salmenta eta konponketa	45
49	Handizko merkataritza eta merkataritzako bitartekariak; italgailu motordunen eta motozikleten salbu	46
50	Txiki-ziko merkataritza, italgailu motordunen eta motozikleten salbu	47
51	Trenbide garraioa	491-492
52	Bidaia-merkatutzeko lurreko beste garraio batzuk	493
53	Salgaien beste lur-garraiak bai	494 eta 495
54	Itas garraioa eta lumen bide nabigagarrietatik agiriak	50
55	Aireko garraioa	51
56	Bitartekariak eta garraiorekin uztartutako jarduerak	52
57	Posta zerbitzuak	53
58	Ostaltaritza	55-56
59	Argitalpena	58
60	Zinemako, bideoa eta telebista saioretako jarduerak, soinu grabazioak eta musika edizioak, irati eta telebistako saiariak programatu eta eskaintzeko jarduerak	59-60
61	Telekomunikazioak	61
62	Programazioa, aholkularitza eta informakarekin uztartutako beste jarduerak batzuk; informazio zerbitzuak	62-63
63	Finantza zerbitzuak, aseguruak eta pensio fondoak salbu	64
64	Aseguruak, berraseguruak eta pensio fondoak, demogaziko Giza Segurantzak salbu	65
65	Finantza zerbitzuak eta aseguruak jarduerak lagungarriak	66
66	Jarduerak higiezinak	68
67	Jarduerak juridikoak eta kontabilitateari lotutakoak; egotza nagusien jarduerak; enpresa kudeaketako aholkularitza jarduerak	69-70
68	Arkitektura eta ingeniartzako zerbitzu teknikoak; saiakerak eta azterketa teknikoak	71
69	Ikerketa eta garapena	72
70	Publizitatea eta merkatu azterlanak	73
71	Beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk; albatartzako jarduerak	74-75
72	Alokatu jarduerak	77
73	Enpleguarekin uztartutako jarduerak	78
74	Bidaia-agentzien, bidaia-agentzia handizkarien eta enpresa zerbitzuak jarduerak eta horien guztiekin uztartutako jarduerak	79
75	Seguratasun eta ikerketa jarduerak; zerbitzuak enablatzeko eta lortzeko jarduerak, bulegoko administrazio jarduerak eta enpresentzako lagungarri diren beste jarduerak batzuk	80-82
76	Heri administrazioa eta defentsa; demogazko giza segurantzak	84
77	Hezikuntza	85
78	Osanun jarduerak	86
79	Gizarte zerbitzuak	87-88
80	Sormen, arte eta ikusizko jarduerak; liburutegi, agintegi eta museoko jarduerak eta beste kultur jarduerak batzuk; zori jokoen eta apustuen jarduerak	90-92
81	Kirol, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	93
82	Elkartegitza jarduerak	94
83	Ordenagailuen, sorberaren beste gauza batzuen eta etxean erabiltzeko artikuluen konponketa	95
84	Beste zerbitzu pertsonal batzuk	96
85	Etxetako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etxetako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabilerak proposatzeko zerbitzuak	97-98
86	Lurakideak kanpoko erakundeak jarduerak	99

ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA

- Enpresa berritzailea izango da inkestan kontuan hartutako tartean berrikuntzaren bat sartu duen enpresa.
- Berrikuntzat hartuko da produktu (edo zerbitzu) berria nahiz zeharo hobetua, prozesu berria, komertzializazio- metodo berria edo antolakuntza-metodo berria sartzea enpresaren barne-praktiketan, lantokiaren antolakuntzan edo kanpoko harremanetan. Berrikuntza guztien ezaugarri komuna zera izango da, aldaketa horiek dagoeneko sartuta egon beharko direla enpresaren lanean, hau da, merkatura atera direnak. Prozesu, komertzializazio-metodo edo antolakuntza-metodo bat sartuta dagoela esan daiteke modu eraginkorrean sartzen denean enpresaren eginkizunetan.

Definizio hori kontuan hartuta, bi berrikuntza mota bereiz daitezke: berrikuntza teknologikoak eta berrikuntza ez teknologikoak. Berrikuntza teknologikoa produktu bat (ondasun bat edo zerbitzu bat, berria edo nabarmenki hobetua denean eta merkaturan sartuta dagoenean) edo prozesu bat (establezimenduan bertan prozesu berria edo nabarmenki hobetua ezartzea) izan daiteke, eta berrikuntza ez teknologikoak antolakuntzaren edo komertzializatzeko moduaren berrikuntzek osatzen dituzte.

- Jarduera berritzaileak dituen enpresa inkestan aztertutako urteetan berrikuntza-jarduerak garatu dituen enpresa da, abian diren berrikuntzak eta bertan behera utzitako berrikuntzak dituzten enpresak barne.

LAN MERKATUA

BJA-RI (EUSTAT), BAI-RI (EIN) ETA LFS-RI (EUROSTAT) BURUZKO DEFINIZIOAK

- L.N.B. Biztanleria aktiboa. Lanaren Nazioarteko Bulegoaren arabera (LNB), ondasunak eta zerbitzuak ekoizteko egiten duten pertsona guztiak dira, eta une horretan lanik ez dutenak, lan bila dabilzanak eta lanean hasteko moduan daudenak. Biztanleria Landunak (LNB) eta Biztanleria Langabeak (LNB) osatzen duten multzoa da.
- L.N.B. Biztanleria ez-aktiboa: LNBren arabera, Biztanleria Aktiboa ez den biztanleria da. Talde hauetan sailkatzen dira: etxeko lanak egiten dituztenak, ikasten ari direnak, erretiroan daudenak, pentsiodunak, errentistak eta ezinduak.
- L.N.B. Biztanleria landuna. LNBren arabera, ordaindutako lana duten edo aparteko jarduera egin eta lanean ari diren pertsona guztiak dira, edo beren lanarekin lotura formala dutenak, edo oporrengatik, gaixotasunagatik, lan-gatazkagatik, gorabehera teknikoengatik, etab. lanetik kanpora izandakoak.
- L.N.B. Langabezian dagoen biztanleria. LNBren arabera, soldatapeko lanik edo aparteko lanik ez duten pertsonak dira, egun lan bila ari direnak eta lanerako moduan daudenak.
- 2002. urteaz geroztik, langabe daude, aurreko baldintzak betetzeaz gain, aurreko lau asteetan lana bilatzeko aipaturiko erregelamendu horretan aktibotzat jotako pertsonen kudeaketaren bat egin dutenak. Ez da bilaketa aktibotzat jotzen lan eskaera berritzeko izapidea edo prestakuntza ikastaroak direla eta enplegu bulego publikoarekin kontaktatzea.
- Jarduera-tasa. Talde jakin baten jarduera-tasa da biztanleria aktiboan eta talde horren barruan dauden pertsonen proportzioa.

- B.J.A.n, 16 urte (urteak beteta) eta gehiagokoen gainean kalkulatzeko dira.

$$\text{Jarduera-tasa} = \frac{\sum \text{aktiboak}}{16 \text{ urte eta gehiagokoak}} \times 100$$

- L.N.B. Okupazio-tasa. Landun pertsonen adin horietako biztanleria osoarekiko proportzioa da okupazio-tasa.

Lehenik eta behin, 16-64 urteko (adina beteta) biztanleen gainean kalkulaturiko okupazio-tasa eskaintzen ditu web guneak bere tauletan, halako moldean non bateragarria baita Eurostatek darabilen definizioarekin.

$$\text{Okupazio-tasa} = \frac{\sum \text{landunak}}{16 - 64 \text{ urtekoak}} \times 100$$

Bigarrenik, 16 urtetik gorako (adina beteta) biztanleriarekiko kalkulaturiko okupazio-tasa eskaintzen du Datu-bankuak:

$$\text{Okupazio-tasa} = \frac{\sum \text{landunak}}{16 \text{ urte eta gehiagokoak}} \times 100$$

Alabaina, Europa 2020 helburuan, 20-64 urteko adin-tartea ezarri da.

- Langabezia-tasa. Langabezian dauden talde horretako pertsona aktiboen proportzioari deritzo talde batekolangabezia-tasa

B.J.A.n, 16 urte eta gehiagokoen (adina beteta) biztanleekiko kalkulatzeko dira.

$$\text{Langabezia-tasa} = \frac{\sum \text{langabeak}}{\text{aktiboak}} \times 100$$

LAN-KOSTUEI BURUZKO HIRUHILEKO INKESTA (EIN):

a) LAN EGINDAKO ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA

1. Lan egindako orduak

- Benetako orduak: egiaz lan egindako orduak dira, laneko ohiko aldietan nahiz aparteko lanaldian, lantokiak galdutako orduak barne; egiazko denbora da indarreko araudia dela bide. Itundutako orduen eta aparteko orduen edota ordu osagarrien batura da, ken lan egin gabeko orduak; ordu horietatik kanpo gelditzen dira lantokian galdutako orduak, benetako lantzat jotzen baitira. Laburbilduz, lan egindako orduak dira (ohiko lanaldian edo apartekoan) ken lan egin gabeko orduak.
- Lanaldi itundua: langilearen eta enpresaren artean ahozko akordioaren, banako kontratuaren edo hitzarmen kolektiboaren bidez lege ezarritako orduak dira.
- Aparteko orduak: itundutako lanalditik gorako orduak dira, nahitaez egin beharrekoak (aparteko ordu estrukturalak) edo borondatezkoak (estrukturalak ez diren aparteko orduak).
- Ordu osagarriak: lanaldi partzialeko kontratuan itundutako orduak dira ohiko orduen osagarri gisa. Ohiko ordu gisa ordaintzen eta kotizatzen dira.

2. Lan egin gabeko orduak

2.1. Lan egin gabeko orduak eta ordainduak. Arrazoi hauengatik lan egin gabeko orduak sartzen dira:

- Oporraldiak eta hilean izandako jaiegunak.
- Aldi baterako ezintasun bajako egunak.
- Amatasun, adopzio eta norberaren arrazoiengatik baimen egunak.
- Aparteko orduengatik konpentsazioan emandako atsedenaldiak.
- Ordezkaritza sindikaleko orduak, ezinbesteko betebeharra betetzekoak eta azterketetara eta medikuaren bisitetara joatea, besteak beste.
- Arrazoi teknikoak, antolakuntzakoak edo ekoizpenekoak direla-eta lan egin gabeko orduak edo egunak dira: langileak zerbitzua emateari edo ondasunak ekoizteari aldi batez uztea (etenaldi egunak) edo lanaldi murrizketak (murrizpen orduak), enpresen krisialdiak gainditzeko xedearekin.
- Lantokian galdutako orduak: ez langileari ez enpresaburuari ezin egotz dakizkiokeen arrazoiengatik lan egin gabeko orduak dira hala nola lanera lantzean behin ez azaltzea, makinak haustea, lehengairik eza, ezbehar atmosferikoak, mugimendu-indarra edo bestelako ezinbesteko kausak. Lan egin gabeko ordu horiek berreskuratzea ahalbidetzen du legeak, egunean ordu bat lan eginda, baina aurretik jakinarazpena egin bada eta kontrako akordiorik ez badago. Berreskuratu ez diren orduak baizik ez dira biltzen osagai honetan eta, beraz, benetan lan egin gabeko ordutzat har daitezke.

2.2. Lan egin gabeko eta ordaindu gabeko orduak. Hauexek sartzen dira

- - Lan-gatazka: Grebengatik galdutako guztizko ordu kopurua da, greben toki, sektore edo enpresa eremukoak diren edo greba osoak edo partzialak diren aintzat hartu gabe. Ez da zenbatzen ondoren berreskuraturiko denbora.
- - Absentismoa; legezko zaintza; ugazaben itxiera....

Ugazaben itxieran, enpresaburuak lantokia ixten du talde-gatazkagatik, indarkeria edo kalte arriskuak daudenean, lantokia legez kanpo hartzen denean edo ekoizpenaren ohiko prozesua galarazten duten irregulartasunak direnean.

Legezko zaintza lanaldi murrizketa da berau eskatzen duten langileentzat, bere zaintzape zuzenean 6 urtetik beherako adingabea edo lanik egiten ez duen ezindu fisikoa edo psikikoa duelako.

b) LAN-KOSTUAK

Enplegatzaileak lan-faktorea erabiltzeagatik egiten duen kostuari deritzo lan-kostua. Bi ikuspegitik aztertzen da:

- **Lan-kostua lan unitateko:** langile eta hile bakoitzeko lan-kostua da. Langile bati hilabetean enplegua emateak enpresarioari dakarkion kostua neurtzen du.
- **Lan-kostua denbora unitateko:** benetako lan egindako ordu bakoitzeko lan-kostua da. Benetako lan ordu batekin enpresarioari dakarkion kostua neurtzen du.

Kopuru garbietan neurtu behar da kostua enplegatzailearentzat, hots, jasotako diru-laguntzak kenduta, eta partida-multzo zabala dakar, inkestak bi bloke nagusitan biltzen duena: lan-kostua eta beste kostu batzuk.

1. LAN KOSTUA

Inoren konturako laneko zerbitzuen lanbide prestazioagatik langileei eskudirutan edo gauzatan eginiko diru-kopuru guztiak biltzen ditu, dela benetan lan egindako lana ordaintzekoak, ordaintzeko era edozein delarik ere, edo lan gisa zenbaturiko atsedenaldirakoak.

Hauexek biltzen dituzte **soldatako diru-kopuruak**: oinarritzko soldata, soldata osagarriak, aparteko orduen edota ordu osagarrien ziozko ordainketak, aparteko dohaintzak eta gauzatako soldata.

Aparteko orduen edota ordu osagarrien ziozko ordainketak: aparteko orduen ziozko ordainketei dagozkie, bai estrukturalak (nahitaezkoak), bai ez-estrukturalak (borondatezkoak), eta ordu osagarrien ziozko ordainketei dagozkie lanaldi partzialeko langileen kasuan.

Aparteko dohaintzak: hilabetetik gorako aldizkakotasuna duten ordainsariak dira: aparteko pagak, etekinetan, primetan eta helburuetan parte hartzearen ziozko ordainketak eta ezohiko bestelako edozein ordainketa.

Ordainketa atzeratuak: erreferentziako hilean ordaindu diren baina aurreko epealdian sortu diren ordainketa guztiak dira.

2. BESTE KOSTU BATZUK

Beste kostuek barne hartzen dituzte soldatakoak ez diren diru-kopuruak eta Gizarte Segurantzarako nahitaezko kotizazioak.

Soldatakoak ez diren diru-kopuruak: langilek jasotako diru-kopuruak dira, ez bere lan jardueragatik, baizik lana betearazteak eragindako gastuak konpentsatzeko edo langileari ezin egotz dakizkiokeen betebeharrak edo egoerak estaltzeko.

Gizarte Segurantzarako nahitaezko kotizazioak: lege ezarritako ekarpenak dira, enplegatzaileak bere langileen alde Gizarte Segurantzaren Sistemari eginikoak, Sistemak ezarritako prestazioak estaltzeko, eta egoera hauen ondoriozkoak dira: gaixotasuna, amatasuna, laneko istripuak, baliaezintasuna, erretiroak, familia, bizirik irautea, langabezia, lanbide heziketa, soldata bermea edo Gizarte Segurantzaren Sistemak estalitako bestelako edozein kontingentzia.

KALERATZE MOTAK ETA ENPLEGUA ERREGULATZEKO ESPEDIENTEAK

KALERATZE MOTAK

1. **Diziplinazko kaleratzea:** Enpresariaren aldebakarreko erabakia da, langilearen arau-hauste larri eta errudunaren ondorioz lan-kontratua suntsitzera daramana. Langileen Estatutuaren Legearen testu bategina onesten duen urriaren 23ko 2/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 54. Artikuluak arautzen du.
Honako hauek kontratuaren arau-haustetzat joko dira:
 - a) Behin eta berriz eta justifikatu gabe berandu joatea edo ez joatea lanera.
 - b) Diziplinarik eza edo desobedientzia lanean.
 - c) Enpresariari edo enpresan lan egiten duten pertsonen egindako irainak, ahozkoak zein fisikoak, bai eta pertsona horiekin bizi diren familiartekoei egindakoak ere.
 - d) Kontratuaren fede ona urratzea nahiz lana gauzatzean konfiantza gehiegikeriak egitea.
 - e) Lan errendimendu normala edo adostua modu jarraituan eta borondatez murriztea.
 - f) Ohiko mozkorkeria edo toxikomania, baldin eta lanean negatiboki eragiten badute.
 - g) Arraza edo etnia jatorria, erlijioa edo sinesmenak, desgaitasuna, adina edo orientazio sexuala dela eta egindako jazarpena eta jazarpen sexuala edo sexuagatikoa egitea enpresariari edo enpresan lan egiten duten pertsonen.
2. **Kaleratze objektiboa:** (Kolektiboa edo banakakoa izan daiteke) enpresariaren aldebakarreko erabakia da, eta lan-kontratua suntsitzea dakar, enpresaren antolaketari edo funtzionamenduari eragiten dieten arrazoiengatik (arrazoi ekonomikoak, teknikoak, antolaketakoak edo ekoizpenekoak). Urriaren 23ko 2/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 52 artikuluan arautzen da, eta horren bidez onesten da Langileen Estatutuaren Legearen testu bategina. Kontratua honako arrazoi hauengatik suntsitu ahal izango da:
 - a) Langilearen trakestasunagatik, aurretiaz ezaguna edo enpresan eraginkorki kokatu ostean azaldutakoa izanda ere. Probaldi bat bete aurretik izandako trakestasuna ezin izango da alegatu hori bete ostean.
 - b) Langilea ez egokitzeagatik bere lanpostuan egindako aldaketa teknikoetara, baldin eta aldaketa horiek arrazoizkoak badira. Aurrez, enpresariak langileari ikastaro bat eskaini beharko dio, egindako aldaketetara egokitzea erraztuko duena. Prestakuntzari eskainitako denbora laneko denbora efektibotzat joko da beti, eta enpresariak ordura arteko batez besteko soldata ordainduko dio langileari. Enpresariak ezin izango du suntsitzea erabaki harik eta gutxienez bi hilabete igarotzen diren arte aldaketa txertatu zenetik edo egokitzeko prestakuntza amaitu zenetik.
 - c) 51.1 artikuluan aurreikusitako kasuren bat gertatzen denean eta suntsitzeak artikuluko horretan ezarritakoa baino pertsona kopuru txikiagoari eragiten dioneanLangileen ordezkariak lehentasuna izango dute enpresan gelditzeko atal honetan aipatzen den kasuan.

d) Lanera ez joateagatik, justifikatuta egon arren aldizka gertatzen denean eta bi hilabetez jarraian lansaio baliodunen ehuneko hogeira iristen denean. Hori guztia, baldin eta aurreko hamabi hilabeteetako asistentzia faltak, guztira, egun baliodunen ehuneko bostera iristen badira, edo ehuneko hogeita bostera hamabi hilabeteko aldiaren baitako lau hilabete ez-jarraitian.

Ez dira asistentzia falta gisa zenbatuko, aurreko paragrafoko ondorioetarako, honako arrazoi hauen ondorioz gertatzen direnak: greba orokorra (greba horrek irauten duen bitartean); langileen legezko ordezkarien jarduerak gauzatzea; amatasuna, haurdunaldiko eta edoskitzeko arriskua; haurdunaldiak, erditzeak edo edoskitzeak eragindako gaixotasunak; aitatasuna; lizentziak eta oporrak; gaixotasuna edo lanekoa ez den istripua, baldin eta baja osasun zerbitzu ofizialek adostu badute eta hogeit egun baino gehiagoko iraupena badu; genero biolentziatik eratorritako egoera fisiko edo psikologikoak eragindako kasuetan, baldin eta arretako gizarte zerbitzuek edo osasun zerbitzuek, kasuan kasu, egiaztatu badute.

Minbiziarengatik edo gaixotasun larri batengatik tratamendua hartzeagatik hutsegiteak ere ez dira zenbatuko.

e) Irabazi asmorik gabeko erakundeek plan eta programa publiko zehatzak egikaritzeko zuzenean hitzartutako kontratu mugagabeen kasuan, zuzkidura ekonomiko egonkorrik ez dutenean eta administrazio publikoek finantzatzen dituztenean urteko aurrekontuko edo aurrekontuz kanpoko kontsignazioen bidez, izaera finalistako kanpo-ordainketen ondorio gisa, lan-kontratua mantentzeko beharrezko kontsignazioa nahikoa ez izateagatik.

Suntsitzeak 51.1 artikuluan ezarritako langile kopuruari edo gehiagori eragiten badie, artikuluko horretan aurreikusitako prozedurari jarraitu beharko zaio.

2.- BANAKAKO KALERATZEA VS KOLEKTIBOA

Kaleratzea banakakoa izango da langile bakarrari eragiten badio edo ez bada iristen 51. artikuluko atalaseetara. Kaleratze bat kolektibotzat jo daiteke soilik arrazoi ekonomikoak, teknikoak, antolaketakoak edo ekoizpenekoak baldin badaude tarteko, eta gutxieneko langile kopuru bati eragin behar dio.

Langileen Estatutuaren testu bategina onetsi zuen urriaren 23ko 2/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 51. artikuluan arabera, kaleratze kolektibotzat joko da arrazoi ekonomikoetan, teknikoetan, antolaketakoetan edo ekoizpenekoetan oinarritutako kontratu-suntsipena, lauogeita hamar eguneko tartean, honako hauei eragiten badie gutxienez:

- a) Hamar langile, ehun langile baino gutxiagoko enpresen kasuan.
- b) Langile kopuruaren ehuneko hamarra, ehun eta hirurehun langile artean dauzkaten enpresen kasuan.
- c) Hogeita hamar langile, hirurehun langile baino gehiagoko enpresen

kasuan Hau da, honako kasu hauetan jo behar da **kaleratze kolektibora**:

- Lan-kontratuen suntsitzeak, arrazoi ekonomikoengatik, teknikoengatik, antolaketakoengatik edo ekoizpenekoengatik, honako langile kopuru honi eragiten badio 90 eguneko tartean:
 - 10 langile, 100 langile baino gutxiagoko enpresen kasuan.
 - Langile kopuruaren % 10, 100 eta 300 langile artean dauzkaten enpresen kasuan.
 - 30 langile 300 langile baino gehiagoko enpresen kasuan.

Laneko kontratua suntsitzeak enpresako plantilla osoari eragiten dionean, baldin eta ukitutako langilekopurua bost baino handiagoa bada.

3.- ENPLEGUA ARAUTZEKO ESPEDIENTEAK

Urriaren 29ko 1483/2012 Errege Dekretuaren bidez arautzen da kaleratze kolektiboen eta kontratuak etetearen nahiz jardunaldia murriztearen prozeduren araudia.

Hiru kasu hartzen dira aintzat:

a) Arrazoi ekonomiko, tekniko, antolamenduzko edo ekoizpenekoengatik suntsitzea kontratuak

b) Lan-kontratua etetea (“Langileen Estatutuaren 47. artikuluan aipatzen diren arrazoi ekonomiko, tekniko, antolamenduzko edo ekoizpenekoengatik eten ahal izango da lan-kontratua, kapitulu horretan aurreikusitako prozeduraren arabera, baldin eta langileak egiten zuen jarduera eteteak egun osoei, jarraituei edo txandakakoei eragitenbadie, gutxienez lansaio arrunt batean zehar”).

c) Jardunaldia murriztea arrazoi ekonomiko, tekniko, antolamenduzko edo ekoizpenekoengatik (lansaioaren ehuneko 10 eta 70 arteko aldi baterako murrizketa, eguneroko, asteroko, hileroko edo urteroko lansaioaren oinarriaren gain kalkulatu).

HEZKUNTZA

- **Hezkuntzaren Nazioarteko Sailkapen Normalizatuak (HNSN 2011) eta Hezkuntzaren Sailkapen Nazionalak (HSN 2014) honako kategorizazio hau ezarri dute:**

HNSH 2011	HSN 2014
0. Lehen haurtzaroko hezkuntza edo lehen hezkuntzaren aurrekoa 1. Lehen hezkuntza 2. Bigarren hezkuntza baxua 3. Bigarren hezkuntza altua 4. DBH ondorengo hezkuntza ez tertziarioa 5. Hezkuntza tertziarioa edo maila handiagokoa 5 Ziklo laburreko hezkuntza tertziarioa 6. Hezkuntza tertziarioko edo maila baliokideko gradu 7. Maisutzaren maila, espezializazioa edo baliokidea 8. Doktorego maila edo baliokidea	0. Haur hezkuntza 1. Lehen hezkuntza 2. Bigarren hezkuntzako lehen etapa edo antzekoa 3. Bigarren hezkuntzako bigarren etapa eta antzekoa 4. Goi-mailakoa ez den DBH ondorengo hezkuntza 5. LHko irakaskuntzak, arte plastikoak eta diseinua eta goi graduako kiroletakoak eta baliokideak; batxilergo titulua behar duten unibertsitateko titulu propioak, 2 urtekoak edo luzeagoak 6. Gehienez 240 ECTS kredituko unibertsitate graduak, unibertsitate diplomaturak, adituaren edo espezialistaren unibertsitate titulu propioak eta antzekoak 7. 240 ECTS kreditutik gorako unibertsitate graduak, lizentziaturak, Osasunaren Zientzietako masterrak eta espezialitateak egoitza sistemaren bidez eta antzekoak 8. Doktorego irakaskuntzak 9. Hezkuntza ez formala

- **Unibertsitateko graduak jakintza-adarrei atxikitzea:**

JAKINTZA-ADARRAK				
ARTEAK ETA HUMNITATEAK	ZIENTZIAK	OSASUNAREN ZIENTZIAK	INGENIARITZA ETA ARKITEKTURA	GIZARTE ETA LEGE ZIENTZ.
Arte Gradua	Biologia Gradua	Osasun Biologiako Gradua	Arkitektura Gradua	Antropologia Sozialeko eta Kulturako Gradua
Arte Eszenikoetako Gradua	Biokimika Gradua	Erizaintza Gradua	Diseinua Gradua	Jarduera Fisikoko Zientzietako Gradua
Arte Ederretako Gradua	Bioteknologia Gradua	Farmazia Gradua	Informatika Gradua	Kirolaren Zientzietako Gradua
Dantzaren Zientzietako Gradua	Elikagaien Zientziako eta Teknologia Gradua	Fisioterapia Gradua	Ingeniaritza Aeronautikoko Gradua	Lanaren eta Giza Baliabideen Zientzietako Gradua
Antzinateko Zientzietako eta Hizkuntzetako Gradua	Ingurumen Zientzietako Gradua	Logopedia	Ingurumen Ingeniaritza Gradua	Lan Harremanetako eta Giza Baliabideetako Gradua
Diseinua Gradua	Zientzia Esperimentaleko Gradua	Medikuntza Gradua	Ingeniaritza Biomedikoko Gradua	Lan Harremanetako eta Enpleguko Gradua
Barnealdean Diseinuko Gradua	Fisika Gradua	Giza Elikadura Dietetikako Gradua	Ingeniaritza eta Konputagailuen Gradua	Merkataritza Gradua
Moda Diseinuko Gradua	Geologia Gradua	Odontologia Gradua		Garapen, Merkataritza Kudeaketa eta Merkaturako Estrategietako Gradua
Multimedia Diseinu eta Diseinu Grafikoko Gradua	Estatistika Aplikatu Gradua	Optika eta Optometria Gradua	Eraikuntza Ingeniaritzako Gradua	Marketin Gradua
Espainiera Gradua: hizkuntza eta literatura	Matematika Gradua	Optika, Optometria eta Audiologia Gradua	Energiaren Ingeniaritza Gradua	Marketing eta Kudeaketa Komertzialeko Gradua
Asia eta Afrika Gradua: Arabiera, Txinera eta Japoniera	Matematika eta Estatistika Gradua	Podologia Gradua	Softwarearen Ingeniaritza Gradua	Kriminologia Gradua
Ikasketa Hispanikoetako Gradua:	Kimika Gradua	Psikologia Gradua	Ingeniaritza Elektrikoko Gradua	Zuzenbide Gradua

espainiera eta bere literaturak				
Ikasketa Ingelesetako Gradua: Hizkuntza, Literatura eta Kultura		Lan-terapiako Gradua	Komunikazioetako Ingeniaritza Elektronikoko Gradua	Ekonomia Gradua
Filologia Klasikoko Gradua		Albaitaritza Gradua		Estatistika eta Enpresa Gradua
Filosofia Gradua			Komunikazio Zibiletako Ingeniaritza Gradua	Haur Hezkuntzako Gradua
Geografia eta Historia Gradua			Diseinu Industrialeko eta Produktuaren Garapeneko Ingeniaritza Gradua	Lehen Hezkuntzako Gradua
Kultur Kudeaketako Gradua			Industrial eta Produktuaren Garapena	Gizarte Hezkuntzako Gradua
Historia Gradua			Elektronika, Industria eta Automatika Ingeniaritza Gradua	Pedagogia Gradua
Artearen Historiako Gradua			Materialen Ingeniaritza Gradua	Enpresen Administrazioiko eta Zuzendaritzako Gradua
Historiako eta Musikaren Zientzietako Gradua			Ikus-entzunekeko Sistemen Ingeniaritza Gradua	Enpresen Zuzendaritzako eta Sorkuntzako Gradua
Humanitate Gradua			Ikus-entzunekeko Sistemen Ingeniaritza eta Multimedia Gradua	Finantza Zuzendaritza eta Kontabilitateko Gradua
Hizkuntza eta Literatura Espainoleko Gradua			Komunikazio Sistemen Ingeniaritza Gradua	Finantza eta Kontabilitateko Gradua
Komunikazioan eta Marketinean Aplikaturiko Hizkuntzetako Gradua			Informazio Sistemetako Ingeniaritza Gradua	Merkataritza eta Finantza Kudeaketako Gradua
Hizkuntza Moderno eta Itzulpen gintza Gradua			Soinu eta irudiaren Ingeniaritza Gradua	Geografia eta Lurraldearen Antolamenduko Gradua
Hizkuntza Modernoaren eta Bere Hizkuntzen Gradua			Teknologia Industrialeko Ingeniaritza Gradua	Hirigintza, Lurralde Antolamendu eta Iraunkortasuneko Gradua
Hizkuntza Moderno, Kultura eta Komunikazio Gradua			Telekomunikazio Teknologietako Ingeniaritza Gradua	Publizitate Komunikazioko Gradua
Paisajismo Gradua			Ingeniaritza Industrialeko Gradua	Ikus-entzunezko eta Multimedia Gradua
Itzulpen gintza Gradua			Ingeniaritza Matematikako Gradua	Kazetaritza Gradua
Itzulpen gintza eta Interpretazio Gradua			Ingeniaritza Mekanikoko Gradua	Publizitate Gradua
			Ingeniaritza Kimikoko Gradua	Publizitate eta Harreman Politiketako Gradua
			Telekomunikazio Sistemen Ingeniaritzako Gradua	Zientzia Politiketako Gradua
			Antolaketa Industrialeko Gradua	Zientzia Politikoko eta Administrazio Politikoko Gradua
				Zientzia Politikoko eta Merkataritza Kudeaketako Gradua
				Nazioarteko Harremanetako Gradua
				Soziologia Gradua
				Turismo eta Aisialdi Enpresen Nazioarteko Zuzendaritza Gradua
				Garraioaren eta Logistikaren Zientzietako Gradua
				Gizarte Laneko Gradua
				Informazio eta Dokumentazio Gradua

GIZARTE BABESA

- **Adinkeria**

Adinaren ziozko diskriminazioa, ingelesezko “ageism” terminoarekin ere ezaguna (aldi berean, Europako Batzordeak «edaísmo» itzuli du gaztelaniara) adinaren zioz pertsonen edo taldeen kontra eginiko estereotipifikazioa eta diskriminazioa da. Pertsonak adinaren arabera diskriminatzen dituzten zenbait sinesmen, arau eta balio biltzen ditu adinkeriak.

- **Gizarte Babesaren Kontua¹.**

SEEPROS Gidaliburuaren arabera, hauexek biltzen ditu Gizarte Babesaren kontzeptuak: "ezarritako zenbait arriskuk edo beharrek familientzat eta banakoentzat dakarten karga arintzeko erakunde publikoek edo pribatuek eginiko esku-hartzeak, betiere aldibereko, elkarrekiko edo banako akordiorik ez badago". Banako “akordiorik” ez izateak berekin dakar taldeka egitea arriskuaren, kontingentziaren edo beharraren estaldura, eta beraz, kanpoan gelditzen dira banako ekimenen, partikularren edo soilik bere alde hartutako familien ondoriozko balizko gastuak.

Soilik Gizarte Segurantzaren Sistemetako erakundeek buruturiko ekintzak biltzen dituzten gizarte babesaren arloko beste estatistika batzuen aurrean, hala nola Lanaren Nazioarteko Bulegoa, SEEPROS metodologian, definizio orokorreko beharkizunen arabera gizarte babesteko ekintzak burutzen dituen edozein erakundetara dago irekita behatze-eremua, publikoa nahiz pribatua.

Hona hemen Gizarte Babesaren kontzeptuaren barruko estaldura duten kontingentziak:

- **Gaixotasun funtzioa / Osasun arreta: Funtzio horretan, bi prestazio mota sartu behar dira:**
 - Gaixotasunaren ziozko sarreraren galera ordeztzeko eskudiruzko prestazioak.
 - Irizpide horrek berekin dakar baliaezintasunagatik edo amatasunagatik emandako laguntza funtzio horretan sartzeko baliaezintasunaren edo familiaren/semi-alaben ordeztze, hurrenez hurren. Langileari enpresan emandako osasun arreta ez dago bilduta, ekoizpen prozesuko beharrezko input gisa hartzen baita; errendimendua lortzen du enpresarioak horregatik.
- **Baliaezintasun funtzioa:** funtzio horren barruan, bi mota handitan sailka daitezkeen hainbat prestazio biltzen dira:
 - Alde batetik, lan jarduera egiteko gaitasuna osorik edo zati batez galtzearen ziozko sarrerak murrizketa konpentsatzeko onuradunari emandako prestazio ekonomikoak, legerian ezarritakoaren arabera.
 - Bestalde, errehabilitazio zerbitzuak eta beste batzuk, gaixotasun / osasun arreta funtzioan zenbatzen den osasun laguntzakoak izan ezik.

Garrantzizkoa da zehaztea soilik zenbatzen direla funtzio honetan erretiro adinera iritsi ez diren onuradunek jasotako baliaezintasun pentsioak. Adin hori gaingiduta, zahartzaro funtzioari egozten zaio prestazioa. Era berean, ez dira hemen sartzen lan ezintasuneko aldietako diru eta laguntza prestazioak (legean ezarritako irizpideekin bat etorritik), gaixotasun / osasun arreta funtzioan.

- **Zahartzaro funtzioa:** zahartzaroaren ondorioak nolabait arintzeko sortutako prestazio multzo osoa hartzen du bere baitan, hauexek barne: sarreraren galera, ohiko atazak egiteko autonomia galera edo gizarte jardueraren gutxipena.

¹ http://www.eustat.eus/estadisticas/tema_94/opt_0/tipo_5/ti_Cuenta_de_la_Proteccion_Social/temas.html

ESSPROS 2008ko Gidaliburuan ezarritakoaren arabera, erretiro eta zahartzaro pentsioak eta baliaezintasun pentsioak biltzen ditu funtzioak, baldin eta onuradunak 65 urte edo gehiago badituzte.

- Bizirik irauten dutenen funtzioa: funtzio honetan, diru-iturri nagusia den senidearen edo pertsonaren galera izan dutenei emandako prestazio ekonomiko guztiak daude bilduta. ESSPROS 2008ko Gidaliburuan ezarritakoaren arabera, bizirik irauteari dagozkion pentsio guztiak daude bilduta.

Era berean, heriotzak eragindako kargak betetzeko zenbait konpentsazio biltzen dira, hala nola ehorztetxeko gastuak.

- **Familia / Seme-alabak** funtzioak: seme-alaben jaiotzak eta hazkuntzak dakartzan gastuak gutxitzeko familiei emandako diru-laguntzak sartzen ditu, baita familiako beste kide batzuen mantentzea ere. Emakume langileei erditu aurretik edo ondoren emandako errentak mantentzea ere sartzen da.

Halaber, funtzio honetan biltzen dira familia erakundea eta bereziki seme-alabak babesteko gizarte zerbitzu guztiak hala nola zentro espezializatuak edo etxe partikularretako ostatu-hartzea, edo haurtzaindegi zerbitzuak.

- **Langabezia funtzioa:** SEEPROS 1996ko Gidaliburuan funtzio horrek, enplegu politiketako ohiko sailkapenaren arabera, neurri pasiboak biltzen dira alde batetik, hots, ordaindutako enplegurik ez izateak dakartzan ondorioak arintzeko –bereziki sarrera-iturri nahikorik ez izatearekin lotutakoak-, eta bestetik, neurri aktiboak, langabezia egoerei aurrea hartzeko edo gutxitzeko.

Horrenbestez, langabezia subsidioek (zati batekoa edo osoa), bizirik irauteko errentak edo erretiro aurreratuko pentsioak osatzen dute funtzioa, betiere erretiroa hartzeko arrazoia lan-merkatuaren egoeran badago, baita lanbide heziketako subsidioak eta onuradunak gaur egun eta geroan enpleguaren aldetik izan ditzakeen posibilitateak hobetzeko era guztietako laguntzak eta prestazioak. Horrez gain, INEMek bere kargura dauden langabeek zenbait onura jasotzeko duten eskubidea bermatzeko Gizarte Segurantzari eginiko kotizazioak zenbatzen dira funtzio honetan.

- **Etxebizitza funtzioa:** kasu honetan, etxebizitza gastuei aurre egiteko familiei emandako laguntzak dira. Okupatzaileentzako laguntzak izan behar dute, etxebizitzaren jabeak izan zein alokairuan izan, eta ez eraikitzaileentzat edo beren etxebizitzak okupatzen ez dituzten jabeentzat. Honakoak dira, funtsean, laguntzak: alokairu kostuak edo hipoteka interesen ordainketak gutxitzeko ohiko transferentziak.

Aurreko edizioen aldean, Eusko Jaurlaritzak etxebizitzaren arloko eskumenak erabiltzearen ondoriozko gastuak biltzen dira edizio honetan. Ildo horretan, aldatu egin da serie osoa, emaitzak bateratuak izan daitezkeen denboraren aldetik. Metodologia dela-eta, etxebizitza eskuratzen dutenen aldeko zuzeneko diru-laguntzen eta interesen subsidioen zenbatekoak zenbatu dira soilik, baita alokairuko etxebizitzaren sustatzaileentzako eta eskuratzaileentzako laguntzak ere.

- **Beste tokiren batean sailkatu gabeko Gizarte Bazterketa funtzioa:** funtzio honen garrantzia oso txikia da SEEPROS 1996ko Gidaliburuak planteatzen duen eskema funtzionalaren eraketan. Beste ezein funtziotan sartzen ez diren arriskuekin eta beharrekina lotutako prestazioak daude bertan. Funtzioak, jakina, prestazio sorta heterogenoa biltzen du, zeinen ezaugarri komuna diru-baliabide urriarekin lotutako gizarte bazterketak galarazten edo arintzen saiatzea baita, edo osasunaren, hezkuntzaren edo enpleguaren arloko arazoaren presentziarekin loturikoak.

Bestalde, hona hemen sistemak eta sistema-taldeak Euskal Autonomia Erkidegoko Gizarte Babeseko Kontuan:

- **Gizarte Segurantzaren Sistema.** Gizarte Segurantzako erregimenek osatzen dute. Erregimen horiek kudeatzen dituzte Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalak, Itsasoko Gizarte Institutuak eta laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen mutualitateak. Gizarte segurantzaren familia-babesa dago bilduta berariazko sistema batean. Gizarte Segurantzaren Konpentsazio Fondoa fikziozko sistema da, gizarte

segurantzaren superabita eta defizita duten erregimenen arteko transferentzien konpentsazio-ganbera gisa diharduena eta erregimen horien artean ezin bana daitezkeen gastuak eta sarrerak egozten zaizkionak.

- Enplegu Institutu Nazionala. Erakunde independente bat da eta garrantzi handia du langabeen gizarte-babesean.
- Funtzionario publikoen erregimenak. Epigrafe honetan Funtzionario Publikoen Araubide Berezia dagokien langileen gizarte-babeserako diru-sarrerak eta gastuak daude jasota. Horren barruan sartzen dira oinarritzko prestazioak deritzenak edo klase pasiboen erregimena, eta administrazio-mutualismoari dagozkionak, aipaturiko aldian indarrean dauden funtzionarioen hiru mutualitateek ordaindutakoak: Estatuko Funtzionario Zibilen Mutualitatea (MUFACE), Indar Armatuen Gizarte Erakundeak (ISFAS) eta Mutualitate Orokor Judiziala (MUGEJU). Multzo horretan sartzen da, baita ere, herri-administrazioek haien langileek aldi baterako ezintasunen bat dutenean edo seme- alabaren bat izaten dutenean haien soldata eta ordainsariei eusteko jartzen dituzten zenbatekoen balioespena.
- Bestelako Gizarte Babeseko Sistemak: askotariko sistemak eta erakundeek emandako gizarte babesa biltzen duen gainerako multzoa da eta, beraz, taldeetako heterogeneoena da. Hona hemen taldekatzen dituen sistemarik garrantzitsuenak:
- Osasun sistema publikoa, osasunaren arloko beren eskumenak direla bide euskal administrazioek eginiko jarduketak biltzen ditu.
- Gizarte zerbitzuen sistema publikoa, EAEko administrazioen maila desberdinek gizarte zerbitzuaren arloan dauden erantzukizunak biltzen dituena. Langileen enplegatzaileengandik zuzenean jasotzen dituzten eta prestazio horien nahitaezkotasunaren arabera bi sistematan banantzen direnak.
- Gizarte aseguru pribatuaren definizioari dagozkion aseguru fenomenoak, Kontuen Europako Sistemaren (KES-95) arabera, bereziki Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakunde zati bat (honelakotzat har daiteke).
- Gizarte babesaren arloan berariazko helburua duten erakunde publikoen ekintza, hala nola Soldatak Bermatzeko Fondona (FOGASA).
- Gizarte zerbitzuen arloan diharduten Irabazteko Asmorik gabeko Erakunde Pribatuen jarduketa.